UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu, Prælectionum Theologicarum Tomus ...

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione Et Anima

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae Et Dantisci, 1682

Prælectiones Philosophicæ, In Octo Libros Physicorum, R. P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95667

Visual Library

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ,

IN

OCTO LIBROS

PHYSICORUM,

R.P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI, SOCIETATIS JESU.

INSERTÆ SUNT ET

QUÆSTIONES MAGIS DISPUTABILES,

DE

COELO ET MUNDO.

DEI CARO-FACTI MATRI

DE

CORPORE NATURALI,

VERBUM VERBO CONCIPIENTI.

DE

AUSCULTATIONE,

BEATISSIMÆ UT OCTO

IN

OCTO LIBROS PHYSICORUM

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICAS

Componebat

Mancipium Ejusdem

T. M. S. J.

APPROBATIO

ILLVSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI

DN. Infulati Præpoſiti Laſcenſis, Scholaſtici Vladislavienſis, Archi-Diaconi Poſnanienſis, Gneſnenſis, Lancicienſis, Canonici, Vicarii & Officialis Generalis Poſnanienſis, S.R. Majeſtatis Secretarii.

Prælectiones Philoſophicas, R.P. Thomæ Młodzianovvski, Societatis JESV, SS. Theol. Profeſſoris, authoritate Adm. R.P. ejusdem Societatis Provincialis, recenſitas & approbatas, uti luce publica dignisſimas, prælo mandandas cenſeo & permitto. In quorum fidem præſentes, manu propria ſubſcribo. Datum Poſnan. d. 28. Menſis Martii, Anno Domini 1670.

ALBERTUS DOBRZELEWSKI,
Præpoſitus Laſcenſ. Archi-Diaconus, & Officialis Poſnan. Generalis.

FACULTAS.

ALEXANDER LORENCOWIC.

COncedo Facultatem P. Thomæ Młodzianovvski, Societatis JESU Theologo, poteſtate ad id mihi datâ à Reverendo P. Joanne Paulo Oliva, Præpoſito Generali ejusdem Societatis, ut Commentationes in 8. libros Phyſicorum ab eo conſcriptæ, quoniam ab aliquot Patribus Theologis, ad id Deputatis recognitæ probantur, in lucem editæ, typis mandentur. Cujus rei gratiâ haſce literas manu noſtrâ, & Sigillo officii munitas dedimus. Lublini 4. Januarii 1670.

ALEXANDER LORENCOWIC,
Præpoſitus Provincialis Societatis JESU per Poloniam.

PROOEMIUM.

Nihil hîc ago de Quæstionibus Proœmialibus Physicis : Quia Majores, quæ in hac materia, assumi debebant, omnes sunt expensæ in Logica, sub quibus Minores facilè subsumi possunt; ita ut de re, nulla sit in præsenti difficultas: aut enim pro objecto statuitur Ens mobile, aut Corpus quà tale, aut Corpus substantiale, aut Corpus naturale, quæ omnia in re idem sunt. Quia ad prædicta, in Re vocantur omnia, quæ scibilia sunt in Physica, ipsa autem secundùm rem, ad nihil aliud revocantur, de cæteroq; supponuntur esse scibilia. Quoad vocem autem attinet, non commodè appellatur objectum Physicæ, Ens mobile, propter rationes in Logica, in simili adlatas, de Objecto, sub nomine Entis, non constituendo. Non rectè etiam appellatur Corpus quà tale : quia si nihil obsit, debet assignari objectum formale, distinctum à materiali : Cùm enim objectum definitivum sit scientiæ & in definitionibus, explicitè, licet breviter, singula sint evolvenda; non evolvuntur autem, si idem, & sub eodem nomine, pro formali ponatur. Vnde fit, ut si possit fieri, quærendum sit aliud nomen. Commodiùs ponitur Corpus substantiale, sed quia recedit à phrasi Aristotelica, quæ Libros, præsentis materiæ, à Natura appellat, fit ut commodissimè dicatur objectum Physicæ, esse Corpus naturale. Ly naturale, non accipiendo pro eo, quod opponitur supernaturali, sed secundùm præsentem materiam, quæ seipsam explicat. Nempe prout Corpus naturale, sumitur pro Corpore, in quantum est principium motûs, & quietis, in quantum ex Vi Corporis, deposcit quantitatem, & similia.

TRACTATUS I.

DE PRINCIPIIS ET CAUSIS CORPORIS NATURALIS.

Contra Communem cæteroquî praxin, non sejungo Tractationem de Principiis, à Tractatione de Causis. Licet enim ut ex inferiùs dicendis constabit, principium & Causa distinguantur, tamen in Physica, quod habet rationem principii intrinseci compositivi, vel extrinseci, habet rationem Causæ accommodatè acceptæ, & si quid est specialis diversitatis, brevi perstringi potest.

DISPUTATIO I.

De Principiis & Causis in Communi.

EA quæ concernunt formalitatem Principii, inprimis perstringenda sunt.

PRÆMITTO I. *Quæ sit Definitio Principii ut sic.* Plures diversis locis tradit Philosophus. *Prima* est 4.Metaph.t.1. *est primum, unde aliquid aut est, aut fit, aut cognoscitur. Secunda* 1.Phys. T.42. *Oportet principium neque ex alterutris esse, neque ex aliis, & ex his omnia. Tertia* 5.deGen.Anim.c.7. *Principium est illud, quod ipsum quidem est causa multorum, sed ipsius nulla superior.* In idem fermè recidit, & illa, 5.Poët. *est id, quod post aliud, necessariò non est, post illud autem, aliud natum est esse, vel fieri.* Maximè propria est *Prima* Definitio, licet etiam non sit exacta: quia procedit, per enumerationem; quibus omnibus, quasi rationem, communem tradit, S.Thomas 1. p. q.31. a.1 Principium dicitur esse, à quo aliquid, quomodocunque procedit.

Quomodo autem ratio principii possit salvari, sine nova Inceptione, discitur in aliis materiis, attingeturque ubi de Creatione.

PRÆMITTO II. *Quæ sit definitio Principiorum Corporis Naturalis.* Desumitur illa ex 1.Phys. t. 42. *Principia sunt, quæ neque ex aliis, neque ex alterutris fiunt, & ex his, omnia.* Ut autem ly *ex* toties positum explicetur, sensus erit, dictæ definitionis, ut communiter docetur, Principia Physica, neque Terminativè, neque Compositivè fiunt, in ordine rerum naturalium, ex aliis, aut ex alterutris, ex ipsis autem, vel Compositivè, vel terminativè fiunt omnia materialia.

PRÆMITTO III. *Quòd sint principia Corporis Naturalis.* In fieri tria sunt. Materia, forma, privatio, in facto esse duo, Materia & Forma.

RATIO est. Quia in omni transmutatione, datur terminus à quo, terminus ad quem, & illud ipsum permanens, quod transmutatur. Primum est privatio, secundum forma, tertium ipsamet materia. Argumentum hoc infra redibit tractandum. Procedit autem resolutio, de principiis intrinsecis: quia efficiens, & finis, sunt principia extrinseca. Quod autem in facto esse, sint duo. Ratio est: quia impossibile est, stare privationem cum forma. Imò ratione horum duorum, dicuntur esse prima principia, prima contraria. Hæc summatim tractata, fusiùs ab aliis exposita, fermè ab omnibus, eodem tenore leges.

QUÆSTIO I.

De Prædicatis essentialibus Causæ.

INvestigata definitione Causæ, perstringenda erit connexio illius, sitne essentialis cum effectu.

DIFFICULTAS I.

Explicatur Essentia Causæ, ut sic.

IN Definitione Causæ, attendendum est; nè conveniat Patri æterno, respectu Verbi, & respectu Spiritûs S. utrique. Ne conveniat conditionibus, privationi; solis tantùm intrinsecis, vel solis extrinsecis Causis. Item ne conveniat Personæ Verbi respectu Humanitatis.

EXPLICAT I. Suar. D.18. Metaph. S.2. n.3. est principium per se influens esse, in aliud.

IMPUGNAT I. Hanc definitionem Arriaga: Quia Pater æternus, qui est aliud suppositum à Filio, influit esse in aliud suppositum; & tamen non est causa Filii.

RESPONDERI potest. Quòd ly aliud simpliciter prolatum, ex sensu Patrum, significat alietatem essentiæ. Hinc absolutè potest dici filius alius à Patre, sed non aliud. Cùm autem Suar. sine addito aliud posuerit, non potest definitio illius aptari ad probandum Patrem æternum esse causam Filii.

IMPUGNARI potest II. Quia per ly aliud, vel intelligis naturam, vel intelligis quidditatem, si naturam. Ergo subsistentia, posito quòd sit entitativè distincta, nullam habet sui causam: quia dùm producitur, non producitur natura, si autem intelligis, quamcunque quidditatem. Ergo Pater, respectu Personæ Verbi, erit Causa: producet enim Personam Verbi, adeoque quodquid Verbi, quà Verbi.

RESPON-

Responderi posset. Nisi aliquid addatur, hoc Argumentum non concludet, quia quidditas sine addito, idem est, quod natura, solisque formalitatibus differunt. Hinc si non producitur natura Filii, neque producitur quidditas Filii. Posset tamen acui hoc Argumentum, ut fiet infra. *Absolutè tamen loquendo*

Non Satisfacit Dicta explicatio. Tum quia potest idem producere seipsum, ubi verè erit causans, & causatum, non tamen erit influxus, esse in aliud. Tum quia secundo loco positum argumentum, restitui potest; ly enim aliud, non supponit pro natura, ut probatum supra, non pro definibili quocunque habente aliquam perfectionem, & tamen productam: quia aliàs persona Verbi, dicens relativam perfectionem, dicenda erit causata. Tum quia etiam causæ per accipens, sunt verè causæ, & tamen per se non influunt esse.

Explicat 2. Arriaga. Causa, est id, quod per se influendo producit essentiam. *Hæc explicatio ex dictis*

Non Satisfacit. Tum quia si nomine essentiæ intelligatur id, quod contraponitur subsistentiæ. Sic subsistentia, si est quid distinctum ut est per Arriaga distinctum, non habebit sui causam. Si autem non sic sumatur essentia, non apparet, quî Pater, respectu personæ Verbi, non dicatur causa. Tum quia dantur causæ per accidens, quæ verè sunt causæ, & tamen per se non influunt.

Explicat 3. Fonseca, consentientibus Conimbr. Quòd causa, sit principium, per se influens esse, in aliquid à se dependens.

Impugnari solet. 1. Ly pendere ab alio, vel significat, quòd ille terminus, qui producitur, non possit esse, nisi ab alio, & sic verbum etiam erit causatum: quia illud essentialiter est à Patre. Si autem per ly pendere ab alio, significatur indigentia, quam habet terminus ad esse à causa, sequetur nec per Divinam potentiam, eundem effectum, posse à pluribus causis totalibus produci, nullâ enim ex his determinatè indiget effectus.

Responderi posset. Sufficit, quòd saltem indeterminatè aliquâ ex iis indigeat.

Impugnat 2. Oviedo: quia si ex Auctoribus istius definitionis, quæras rationem, quare Verbum non sit causatum, respondent: quia scilicet non dependet à Patre. Si autem quæsieris, quare non dependet à Patre, respondent quia dependere est habere productam essentiam, quod certè est arbitrarium: nam ex præcisa vi termini *dependet*, non significatur produci essentiam. Hinc datur dependentia à conditionibus passionibus formâ, quæ dependentiæ non arguunt productionem essentiæ.

Responderi potest. Quòd in communi phrasi, & sine addito, dependentia supponat pro aliquo imperfecto; ut cum dicimus, creatura pendet à Deo, servus à nutu Domini. *Absolutè tamen loquendo*

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia ex ea, non potest reddi clara ratio, cur Pater æternus, respectu Filii, non sit causa, cum verè non possit esse, nisi à Patre: nam ut supra vidimus, dependentia non arguit productionem essentiæ, non significat etiam semper imperfectionem: nam essentia dependet à suis passionibus, & perfectionibus, relationes transcendentales à suis terminis. Cur ergo dependentia originis argueret imperfectionem. Tum quia esse illud dependens, vel significat quidditatem, vel naturam. Si naturam. Ergo Subsistentia distincta, nullam potest habere sui causam; si quidditatem, vel perfectionem productam. Ergo Verbum, quod in ratione Verbi producitur, dependens, adeoque causatum erit. Tum quia ut dixi supra, etiam causæ per accidens, sunt verè causæ, neque tamen per se influunt.

Explicatur 4. Quid sit causa? Nempe, quòd sit principium, propter quod per se, seu virtute sua influens, sequitur aliquod esse. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia usurpat terminos dubios, & tamen definitio, quæ est ipsissima sciendi claritas, non vult talia dubia, dubium autem est. An ly propter quod, non supponat pro causa finali: Nam motiva exprimuntur per ly propter quod; Rursùs non apparet, quî hæc definitio, sine nova explicatione, & distincta ab hac, possit aptari causis intrinsecis? cum illæ non virtute sua, sed seipsis influant, & causent. Tum quia ly illud *esse*, vel supponit pro natura, & sic subsistentia distincta, non posset habere sui causam; Vel ly *esse*, supponit pro quacunque quidditate, & sic etiam Verbum Divinum causari, quantum ex vi hujus termini non repugnaret, præcipuè in sententia, quæ agnoscit relativas existentias. Tum quia si recurras ad hoc, quòd esse Verbi non sequatur, inquirendum erit, quid ly *sequitur* importet? Si enim quamcunque posterioritatem importet, sic sequetur etiam verbum, quòd est posterius origine, præoriginante: Si per ly *sequitur*, intelligatur sequela durationis seu posteritas durationis; Sol non erit causa luminis; quia in eodem instanti reali, emanavit ex se lucem: Si autem ly *sequitur*, supponit pro dependet; redeunt Argumenta superius in simili facta. *Hinc aliter*

Explicatur 5. *Quid sit causa?* Quòd sit principium, vi sua determinans ad existendum. Usurpo potius ly *vi sua*, quàm per se, vel virtute propria, quia causæ per accidens, per se non influunt, & tamen sunt verè causæ. Nec adhibeo hunc terminum; Virtute propria: quia causæ instrumentales, sunt verè causæ, non tamen dicuntur agere virtute, & nomine proprio, sed in Virtute principalis, cum tamen ha-

beant vim sibi convenientem agendi, per quam vim agendi, excluduntur conditiones, qualis est approximatio, quæ non agit, sed agens, unit localiter. Per ly *determinans*, excluduntur Personæ divinæ. Nam determinatio, indifferentiam saltē in priori naturæ exigit: quid enim determinaret, & auferret? Nulla autem etiam cogitabilis fuit indifferentia in Personis Divinis, ut essent. Determinatio etiam significat limitationem. Hinc Bessarion. cap. ult. ad fin. Concil. Florent. negat in isto sensu, in quo causa limitationem dicit, appellare Græcos, Patrem æternum, causam Filii. Per quem etiam terminum, privationes, imò & conditiones excluduntur à ratione causæ: quia possunt esse, & non determinare ad existentiam, nec habere vim determinandi. Subsistentia etiam Verbi non est causa Humanitatis: quia illud non determinat ad existendum. Denique si daretur Creatura ab æterno, Anima item rationalis, quæ exigit esse semper post, sunt causatæ: quia Creatura ab æterno, erat adhuc indifferens ad existendum, indifferentiâ priori per rationem. Anima item, etiam, postquam est creata, adhuc causatur à Deo, quia est pendens à concursu Divino, qui potest exhiberi & non exhiberi, habetque esse limitatum, & restrictum, ideo adhuc debet dici, determinari ad existentiam. Porrò ratio determinantis, causalitati, ut Quo, causæ, ut Quod, conveniet. Determinare etiam ipsum, non tantùm ad genus causæ efficientis, sed etiam formalis spectat. Hinc per multos determinativitas, est de primo essentiali conceptu formæ, spectat etiam ad causam materialem; quia hæc determinat ad esse corporei, compositum. Denique cum aliquid propter diversos fines fieri possit, vel certè fieri, & non fieri; bonitas finis ad utrumque determinat. Sicque ulterius procedendo, in aliis huc revocabilibus speciebus causarum, advertetur, omnibus illis convenire vim determinandi.

QUÆRES.. *Cur Patres rejecerint nomen causæ à Divinis?*

PRÆMITTO 1. *Aliquos Patres veritos esse etiam nomen principii dare Patri respectu Filii. Proprium*, inquit Nazianzenus *ejus qui principio caret nomen est Pater, ejus autem, qui citra ullum principium genitus, est Filius.* Imò & Arrius scribens ad Euseb. Nicom. ex eo Filium non esse Deum volebat, quia habet principium. *Principium autem*, inquit, *habet Filius.* Deus autem caret principio. Sed Arrius volebat Filium habere principium, h. e. esse ex non entibus, seu non exstitisse aliquando, hocque illi volebat negare Nazianz. citatus.

PRÆMITTO 2. *Aliquos Patres dixisse, quòd Filius pendeat à Patre.* Ita idem Nazianz. V. de Filio Dei. *Nihil erat ante Patrem magnum, nam cuncta coërcet, amplectens & qui pendet de Patre.* Cyrill. Alex. Dial. 3. de Trin. dicit. *Filium pendentem esse substantialiter ab eo, qui genuit.* Sed his locis, ly pendere, supponit pro procedere.

PRÆMITTO 3. *Græcos fermè omnes, Patri, nomen causæ tribuere, respectu Filii*, imò & Aug. L. 83. qq. q. 16. *Deus*, inquit, *omnium quæ sunt, causa est, quod autem rerum omnium causa est, etiam sapientiæ suæ, causa est: igitur sempiternæ suæ sapientiæ, causa est sempiterna.* Sed ly *causa* supponit pro producere. *His præmissis*

RATIO datur. Cur Pater, respectu Filii non sit causa? Quia causa & effectus sunt correlativa, hinc si Pater esset causa, respectu Filii, Filius esset effectus, contra Nicænum, in quo dicitur, *genitum non factum*, & contra Symb. Athan. *non factus, nec creatus, sed genitus.* Rursùs causa debet habere prioritatem naturæ, respectu causati, & tamen S. Thomas. Op. 1. Contra Errores Græcorum, c. 2. ait. *Neque enim*, inquit, *prior est Pater tempore, cum Filius sit æternus. Neque prior naturâ. Cum Patris, & Filii, sit una natura.*

Aliam Rationem, tali discursu, proponit Oviedo. Ex phrasi ipsa conformem definitioni causæ, à nobis adlatæ. Omnis causa non potest producere effectum perfectiorem se, & limitatio determinatioque perfectionis, est à causa: Nam si effectus immediatè à Deo creetur, à Deo limitatur, cujus voluntas, non applicat omnipotentiam, ad effectum perfectiorem, ut poterat, producendum. Quòd si à creatura producatur effectus, illa etiam perfectiorem se, non producet, adeoque determinabit, & limitabit perfectionem illius. Cum autem in Divinis, producens non taxet perfectionem producti, sed est utriusque eadem perfectio: quia & eadem natura. Hinc si principium producens, non limitat perfectionem producti, non est illius causa. Hæc tamen ratio, indigeret ulteriori lumine: quia etiam secundùm personam v.g. determinat Pater, nonnisi ad esse Verbi. Rursùs, si produceretur per impossibile infinitum, non esset quid limitatum; & tamen causatum. Si autem dicas ex eo fore limitatum: quia in certa specie constitutum; etiam Verbum in certa specie constituitur, estque de linea intellectionis, non volitionis; dicitque distinctionem, alietatemque realem à Spiritu Sancto, qui est de linea volitionis.

DIFFICULTAS II.

De Essentia Causæ in actu Primo.

PRÆMITTO. *Causam in actu Primo, sumi causam, prout potentem operari, causam autem in actu Secundo, sumi causam, prout re ipsa operatur.* Sub præsenti autem titulo, decidendum erit; per quid constituatur causa in actu primo. An sci-

scilicet præter propriam entitatem, includat & importet actionem, saltem ut possibilem. Negat Hurt, Arriaga, Oviedo. Affirmant alii Recentiores. Ipsa autem causa in actu primo potest spectari adæquatè, & inadæquatè, seu secundùm præcisam entitatem, cui habere vim producendi convenit.

Dicendum est 1. *Causam inadæquatè acceptam non constitui actione.*

Probatur 1. Causa inadæquatè accepta est causa secundùm entitatem spectata, cui identificatur vis causandi. Hæc non constituitur actione. Ergo Major est definitio, ipsum statum Quæstionis continens. Min. prob. Tum quia nihil constituitur in sua entitate, per aliquid à se distinctum: constitutivum enim in entitate, identificatur constituto; distincta autem sibi non identificantur. Tum quia si causa secundùm entitatem spectata, constitueretur actione, vel constitueretur actione actuali, & hoc non: quia hæc est posterior ipsa entitate causæ; vel constitueretur actione possibili, & hoc non potest dici: quia in illo priori in quo concipitur causa, sine possibili actione, est principium, sicut effectus possibilis; ita etiam & causalitatis possibilis. Ergo in illo priori, sufficienter est constituta in esse causæ in actu primo, aliàs non posset principiare quidquam: prius enim est, esse constitutum, in esse causæ, postea causare. Antecedens immediatum probatur. Si in illo priori, causa in actu primo, non esset principium causalitatis possibilis, causalitas possibilis, non produceretur à causa, quod ipsum probatur. Non enim produceretur à causa in actu secundo, quia hæc est posterior causalitate possibili. Non etiam à causa inadæquatè accepta, ut conceditur. Non denique à causa, prout dicit ipsam causalitatem: quia aliàs à seipsa esset, & principii *Quo* non daretur necessariò Principium *Quod*, siquidem hoc principium *Quod*, constitueretur ipso *Quo*.

Probatur 2. Quia si causa inadæquatè accepta constitueretur per causalitatem possibilem, ut assumitur, esset causalitas antequam esset. Seq. probatur quia antequam intelligatur esse causalitas possibilis, intelligitur, esse ad illam, causa in actu primo, tanquam principium ejusdem; & tamen tunc jam esset causalitas possibilis: quia per Te, in actu primo causa, dicit causalitatem possibilem; Ergo esset causalitas, antequam esset.

Probatur 3. Si causa in actu primo diceret causalitatem possibilem, idem saltem inadæquatè, esset causa sui ipsius. Cum enim actus primus causæ, sit causa possibilis actionis, & hic actus primus dicat inadæquatè per Te actionem possibilem, si actus primus causat possibilem actionem, etiam actio possibilis, importata ab actu primo causæ, causabit saltem inadæquatè seipsam.

Dicendum est 2. *Causam in actu primo, adæquatè spectatum, importare actionem possibilem.* Nomine autem causæ in actu primo, adæquatè tamen spectatæ, accipitur causa, & omne illud, quod illa secum poscit cointelligi, ad habendam completam, de se notitiam, quantumvis illud, non habeat rationem principii, ut *Quod*.

Probatur 1. Causa in actu primo adæquatè tamen spectata, est quid correlativum ad effectum, prout à se pendentem possibiliter. Ergo si adæquatè accepta dicit effectum à se pendentem, non potest dicere sine causalitate possibili: propter causalitatem enim, fit ipsa dependentia. Ergo dicit & ipsam causalitatem possibilem.

Probatur 2. Causa in actu secundò, adæquatè accepta, dicit causalitatem, & effectum actualem, horumque aliquo non habito, neutrum erit, h. e. nec sine causalitate, effectus, nec causalitas, sine effectu, jam autem nulla est causa in actu secundo. Ergo etiam causa in actu primo adæquatè spectata, importabit effectum, & causalitatem possibilem.

Probatur 3. Supponamus per impossibile, omnem causalitatem reddi impossibilem, hoc ipso erit impossibilis omnis effectus, impossibili etiam omni effectu, redditur impossibilis causa. Ergo apparet, quod ad intelligendam adæquatam rationem causæ, hæc omnia requirantur. Ne autem ex particularibus principiis, de connexione causæ procedat Argumentum, per impossibilitatem omnis effectus, accipe etiam conditionatam possibilitatem sublatam.

Objicitur 1. Causa in actu primo dicit Decretum, de concurrendo cum causa in actu primo. Hoc autem Decretum, à Deo formari non potest nisi præsuppositâ possibilitate actionis, & effectûs. Ergo causa in actu primo dicit possibilitatem actionis.

Respondetur. Imprimis possibilitatem actionis, duplicem spectari posse, unam activam, & hæc est formalissimè ipsa causa, inadæquatè spectata, & nonnisi ex præsuppositione hujus, Deus formar Decretum. Secundò possibilitas actionis spectari potest passiva, ut ita dicam, quæ est formalissime causalitas, ut Quo, possibilis; hanc non est necesse, ut præsupponat, Decretum Divinum, sed ut eadem, suo modo concurrat cum causa. Vel ad maximum præsupponit Decretum; possibilitatem actionis, non tanquam conferentem vim agendi causæ, adeoque non tanquam aliquod constitutivum causæ, inadæquatè acceptæ, licèt præsupponat possibilitatem actionis, tanquam aliquid requisitum, ad adæquatum conceptum causæ.

Objicitur 2. Causa in actu secundo, dicit causalitatem actualem & effectum. Ergo, & causa in actu primo aliàs, non solo statu differrent, sed etiam constitutivis.

Respon-

Respondetur. Etiam causam in actu secundo, inadæquatè spectatam non constitui causalitate. Quod si dicas, causam in actu secundo, non posse inadæquatè spectari, quia inadæquatè spectata, diceret tantùm vim agendi, vis autem agendi, non est causa in actu secundo, hinc disparitas dari posset. Quia non habet, per quod aliud distinguatur causa in actu secundo, ab aliis, nisi actuali causalitate, per quam transit, à non esse causantis in actu secundo, ad esse causantis in actu secundo, ad esse causantis. Jam autem sola vi sua causandi, sufficienter à reliquis distinguetur causa, in actu primo.

Objicitur 3. Causa in actu primo, etiam inadæquatè accepta, vel dicit relationem transcendentalem, ad effectum, vel non dicit: Si non dicit. Causa non est: Si dicit, sine causalitate, tanquam ratione fundandi, & effectu tanquam termino, concipi non potest.

Respondetur. Causam si materialter spectetur, non dicere relationem transcendentalem, ut dictum de relatione, ut causa autem est formaliter, dicit relationem, consequenter importat etiam causalitatem, non tanquam tribuentem vim agendi, ad quod solùm in præsenti attenditur, sed tanquam circumstantionans illam vim agendi.

Objicitur 4. Causa in actu primo spectata, respicit effectum, si autem respiceret eum, & non diceret causalitatem possibilem, causa seipsam saltem mediatè respiceret: respiceret enim effectum, & non ratione actionis.

Respondet Arriaga. Concedendo, quod aliquid, mediatè possit seipsum respicere. Sed aliter satisfit Argumento, quòd causa respiciat effectum mediante actione, quæ sit ratio fundandi; sed non quasi conferente vim principio, in quo, vertitur cardo.

Objicitur 5. Principium productivum in Divinis constituitur per ipsam productionem activam, seu quasi actionem. Ergo & in creatis idem erit.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Nam in prima Parte traditur, originibus, non actionibus constitui personas. Deinde negari potest Cons. Disparitatem dat Arriaga, quia in Divinis, actio est improducta, hinc benè potest constituere principium. In creatis verò actio, procedit ab ipsa causa.

Punctum Difficultatis 3.

An connexio Causæ cum effectibus possibilibus, sit Causæ essentialis?

Præmitto 1. *Sub hoc titulo quæri ab Auctoribus communiter.* Imprimis: An causa dicat relationem transcendentalem ad effectus. Rursus: an causa respiciat suos effectus, in universali, an in particulari. Denique: an reddito uno effectu, ex possibilibus impossibili, & ipsa causa reddatur impossibilis?

Præmitto 2. *Aliquos Auctores, concedere connexionem essentialem omnipotentiæ cum effectibus possibilibus, non tamen relationem transcendentalem.* Talis est Suar. Fass. quorum rationes solvit Oviedo, Cont. 9. Met. p. 6. n. 1. Alii & connexionem, & relationem transcendentalem iisdem causis concedunt, quos vide apud Rec. Suar. Tr. 2. de Causis d. 5. q. 3. Rursus Oviedo negat connexionem essentialem causæ, cum effectu; admittit tamen causæ creatæ respectum transcendentalem ad suos effectus, loco citato, n. 3. quamvis neget, respectum hunc causæ increatæ p. 2. n. 13.

Præmitto 3. *Ex dictis, de relationibus transcendentalibus, facilè colligi, quod causæ specificativè acceptæ, non sit primo essentialis hic respectus* si detur, sed erit difficultas; an sit essentialis, saltem secundò essentialiter.

Præmitto 4. *Quod causa creata, dicat relationem, ad effectus possibiles, eamque transcendentalem.* Prioris est Ratio: quia, quod dicit esse ad aliud, dicit relationem, causæ dicunt esse ad aliud, hoc est ad effectum. Ergo: Minor probatur. Quia dicere causam esse ad aliud, hoc est effectus possibiles, nihil aliud est: quàm causam habere vim producendi, & effectus esse producibiles; ut patet ex dictis de relatione, ad quod respexit Aristoteles: qui admittit relationes fundatas in actione, quæ nullæ essent, si causis negetur relatio, & si actio exercita, fundat relationem. Cur non fundabit actio possibilis; præcipuè, cum per Philosophos, detur relatio, etiam ad non existentem terminum, si sit transcendentalis. Quod ipsum ut probetur Ratio est, Relatio causæ, ad effectus possibiles, est aliqua, sed non est prædicamentalis: quia, hæc est nonnisi ad terminum existentem. Ergo est transcendentalis.

Præmitto 5. *Quod etiam causa Increata, dicat ad Creaturas possibiles, respectum transcendentalem.* Non repugnat Deo, dicere relationes ad Creaturas, ut probatum in Logica. Ergo etiam non repugnabit causam Increatam, quo nomine venit omnipotentia, dicere relationem ad effectus possibiles. Sed non potest, dicere ad illos, relationem prædicamentalem. Ergo dicet transcendentalem. Deinde causa creata dicit relationem transcendentalem ad effectus; ideo quia est Virtus productiva eorundem, & effectus sunt producibiles. Ergo cum idem competat omnipotentiæ, etiam illa, dicet ad effectus possibiles, relationem transcendentalem.

Responderet Oviedo. Disparitatem esse, Quia virtus creata certos, & determinatos effectus

ctus in se continet, quos, & non alios, potest producere, & ita, speciali modo, se habet ad illos, quos continet, quo, non se habet ad alios. Omnipotentia verò, nullam specialem habitudinem dicit ad aliquem effectum, sed æquè est potens ad omnes effectus; & non solum se extendit ad omnes possibiles, sed illa se etiam extenderet, ad omnes, qui implicant, si hodie non implicarent.

Contra est. Virtus creata, propter specialem ordinem, ad suos effectus, dicit particularem, & ut ita dicam, determinatam relationem, ad suos effectus. Ergo & virtus increata, propter etiam suum ordinem, qui est universalis, ad quoscunque effectus, dicet, (ut ita dicam,) universalem relationem ad omnes effectus: Utriusque enim, eadem est ratio. Deinde per oppositam sententiam, si hodie, sonus esset coloratus, aspiceret illum oculus, & tamen hoc non obstante, potentia visiva, dicit ordinem transcendentalem, ad sua possibilia objecta. Ergo etiam potentia increata, quamvis posset hodie producere hirco-cervum, si non implicaret, adhuc poterit dicere, ad effectus possibiles relationem transcendentalem. Quod autem adfert, idem Oviedo, sequi ex nostra sententia, quòd Deus dicat relationem transcendentalem etiam ad chimæras, siquidem etiam illas potest producere, si non implicarent. Id non convincit. Quia per nos, non respicit Deus sub hac conditione *si res non implicet*.

His præmissis discutiendum venit, quænam sit connexio causæ cum effectibus possibilibus?

Punctum Difficultatis 1.

Expenduntur Rationes probantes nexum essentialem Causæ cum possibilibus.

Probat 1. Martinus Olszewski illi. Si non diceret causa essentialem ordinem ad effectus possibiles, effectu possibili reddito impossibili, adhuc esset causa possibilis, quoad entitatem. Sed hoc est falsum ut probatur. Impossibilis est entitas causæ, si non sit possibilis Metaphysica passio, entitatis causæ, propter connexionem, talis passionis, cum entitate. Sic homo impossibilis esset, si risibilitas impossibilis esset. Sed si transiret effectus possibilis, in impossibilem, entitas causæ non haberet perfectionem Metaphysicam; esse enim productivum effectus, est passio Metaphysica entitatis causæ, sed si impossibilis esset omnis effectus, impossibile esset productivum effectûs ejusdem causæ. Quod ipsum probatur; quia omne productivum, debet esse alicujus possibilis productivum, aliàs daretur productivum etiam hirco-cervi, si productivum non debet esse possibilis alicujus productivum, hoc autem est absurdum.

Responderi potest. Omne productivum, debet esse productivum alicujus possibilis, absolutè nonnisi. Nego. Possibilis sub conditione, si non implicet. Concedo. Consequenter passio Metaphysica, quæ est esse productivum, invariata maneret: quia esse productivum, non quomodocunque est passio Metaphysica, sed esse productivum, si non implicet. Alio etiam modo eidem Argumento satisfieret. Passionem Metaphysicam duo dicere, unum in recto, hoc est suam entitatem, & aliud in obliquo, hoc est effectus possibilitatem, consequenter si passio Metaphysica, secundum id quod dicit in recto esset impossibilis etiam entitas causæ: nam communis, & eadem utriusque entitas est. Si autem passio secundum id, quod dicit in obliquo sit impossibilis, non sequitur causam fore impossibilem, in obliquo autem dicit effectum; ad eum planè modum, quo si desineret esse relatio Paternitatis in Petro, quoad id, quod dicit Paternitas in recto, desineret esse etiam Petrus, non desinet autem, si desinat relatio secundùm id, quod dicit in obliquo.

Probat 2. Arriaga. Si sub conditione possibilitatis respicerentur effectus, sequeretur omnibus possibilibus effectibus redditis impossibilibus, adhuc causam fore possibilem.

Respondetur. Concedendo seq. Unde etiam, impossibili omni intelligibili, possibilis foret intellectus, quantum ex illo intellectivus. Unio item impossibilibus extremis, quantum ex illa, esset unitiva; licet à parte rei existere non possit sine extremis: quia actu existens non deposcit esse tantùm unitiva, quantùm est de se, sed esse actu unitiva; utpote essentialis determinatio habendi uniti.

Probatur 3. Potentia, quæ non potest audire, à potentia, quæ potest audire, distincta est. Ergo etiam omnipotentia quæ non potest producere omnia, distincta erit. Aliter idem proponitur. Si daretur causa productiva multorum effectuum, & præter hos effectus, cujusdam effectus, qui vocetur A; ex alia parte, daretur alia causa, quæ esset productiva multorum effectuum, non tamen effectus A. Illæ potentiæ essent distinctæ. Ergo & omnipotentiæ essent distinctæ, quarum una esset productiva omnium absolutè, & alia non esset productiva.

Respondetur. Si etiam hæc alia potentia esset, quantum ex illa auditiva, vel quantum ex illa productiva effectûs A. non forent illæ potentiæ, ratione intrinsecæ virtutis producendi, distinctæ. Sed forent distinctæ, ratione alicujus in obliquo importati, si illos effectus ponere non possent, quantum ex illis. Unde etiam eadem esset omnipotentia, quamvis impossibilis redderetur aliquis effectus, modo impossi-

bilitas oriatur à parte effectus, non à parte causæ.

Probatur 4. Repugnat virtus, quæ in se contineat eminenter Ens rationis. Sed effectus repugnans, est Ens rationis. Ergo illum omnipotentia in se non continet. Major prob. quia eo ipso, quod virtus productiva producat aliquid, producit ens reale, & non ens rationis. Et sicut benè infero à Deo non posse creari allum Deum: quia quidquid crearet, jam non esset Deus. Ita possum dicere, causam non posse producere Ens rationis: quia quidquid producit, hoc ipso est ens reale. Multis hoc Argumentum solvit Oviedo. *Sed*

Respondetur Conformiter ad dicta. Quod repugnet virtus, quæ in se contineat eminenter, idque absolutè ens rationis, non repugnat autem quæ contineat sub conditione, si scil. non implicaret. Quamvis autem non producatur quidquam nisi ens reale, non sequitur causam, quantum est ex illa, non posse producere etiam ea, quæ sunt non realia, si forent realia. Unde principium vitale, est connexum cum possibilitate suorum effectuum, si illi non implicent, essentiale itemst est Deo, posse elevare, ad actus supernaturales, si illi non implicent.

Probatur 5. Possibilitas effectûs, non est à se, sed ab alio. Ergo ab omnipotentia Divina, quæ illam non liberè sed necessariò producit: neque enim liberum est Deo, possibilem esse hominem, vel non possibilem: Quodsi necessariò illam producit, infertur existente omnipotentiâ, necessariò emanare possibilitatem Angeli, & à posteriori benè infertur hominis possibilitas non est. Ergo neque est omnipotentia: nam hæc si esset, dimanaret ipsius possibilitatem.

Responderi posset. Duplicem quodammodo esse possibilitatem creaturæ, unam activam, quæ est ipsamet omnipotentia, potens producere, & possibilitatem passivam, quæ est ipsa entitas potens produci. Hæc possibilitas passiva, dicit in recto, ipsam entitatem creaturæ, in obliquo autem potentiam Dei. Si ergo effectus redderetur impossibilis, secundùm id, quod dicit in recto, redderetur impossibilis ipsa illius entitas, non tamen redderetur impossibilis possibilitas illius, secundùm id, quod dicit in obliquo: quia adhuc, quantum ex Deo, posset illam Deus producere, nisi repugnaret. Hinc impossibili reddito v. g. homine, nego quod possibilitas illius activa, non esset, imò & passiva non quidem secundùm id, quod dicit in recto, sed, secundùm id, quod dicit in obliquo.

Probatur 6. Si repugnaret equus, non posset existere omnipotentia. Ergo equus & omnipotentia sunt essentialiter connexa. Antecedens probatur. Si repugnaret equus, existeret duplex contradictorium, equus non repugnans ad existendum, & equus repugnans, consequenter Deus coexisteret duplici contradictorio, sed omnipotentia non potest coexistere duplici contradictorio. Ergo non existeret impossibili v. g. equo.

Respondetur. Negando Antecedens cum sua probatione. Quia suppositâ impossibilitate equi, jam non existeret possibilitas illius, in statu dictæ suppositionis. Unde jam nonnisi uni contradictorio, coexisteret omnipotentia. Neque obstat, quod alteri contradictorio, ante suppositionem coexstiterit: quia de facto successivis contradictoriis, nos etiam coexistimus, ut cursui, & non cursui Petri. De cætero etiam impossibilitas ex suppositione, & possibilitas Physica, non sunt contradictoria: talibusque benè potest coexistere omnipotentia.

Instat 1. Incapacitas coexistendi duplici contradictorio, non solum oritur ex impossibilitate existendi duorum contradictoriorum, sed etiam ex peculiari repugnantia, ut coexistat Deus duplici contradictorio. Quod ita probatur. Si Deus coexisteret Petro, & carentiæ Petri, in hoc instanti verum esset dicere. Hic Deus, in hoc instanti coexistit Petro, sed hic Deus in hoc instanti, non coexistit Petro. Ergo hic Deus non est hic Deus.

Respondetur. Suppositâ suppositione impossibili, de qua hîc, falsa esset Major. Ad coexistentiam enim Petri Physicam, & independentem à suppositionibus qualem habet, hîc non attenditur, & si ad illã attenderetur, Minor esset falsa; adeoque argumentum non esset demonstrativè concludens, ut supponit arguens. Retorqueri etiam posset ostendendo, simili modo arguendi, multum probari. Formo enim Argumentum, ut & ille formavit in Camestres, proboque impossibile esse, ut Petrus qui semel exstitit aliquando, non existat. Deus coexistit existentiæ Petri, Deus non coexistit existentiæ Petri. Ergo Deus non est Deus. Negabis Consequentiam quia existentia & non existentia pro alio statu sumuntur: dicam & ego possibilitatem & impossibilitatem pro alio statu sumi: Nam possibilitas esset pro statu Physico: neque enim quod semel est possibile physicè, reddi potest physicè impossibile; impossibilitas autem erit, pro statu solo suppositionis ab intentione formato.

Instat 2. Deus est connexus essentialiter, cum sua scientia de possibilitate Petri. Ergo est connexus essentialiter cum Petri possibilitate: quia ipsa illa scientia possibilitatem Petri importat.

Respondet Oviedo. Deum connexum esse cum illa scientia, ex suppositione objecti. Addi posset: esse etiam connexum Deum cum impossibilitate illius rei, si redderetur impossibilis.

Con-

Conformiter ad dicta superius aliter satisfit Argumento. Quòd scilicet Deus sit connexus, cum illa scientia secundùm id, quod illa dicit in recto, h.e. ipsam entitatem Dei; nihil enim magis est connexum, quàm idem secum, sed non esse connexum essentialiter cum sua scientia, secundùm id, quod dicit in obliquo, h.e. possibilitate Petri, nisi fortè connexione conditionata, h.e. si res non implicet.

Instat III. Deus per suam entitatem distingui debet, & ab hirco-cervo, & ab homine, idque necessariò, in dicta autem suppositione, non distingueretur, jam ab homine, sed tantùm ab hirco-cervo seu impossibilibus. Ergo non maneret idem.

Respondetur. Distinctionem illam mansuram in Deo eandem, secundùm quod dicitur in recto; dicit enim ipsammet Dei entitatem. Hinc in recto, per idem Deus, & ab hirco-cervo, & ab homine distinguitur, quamvis non maneret eadem in obliquo, ratione scilicet terminorum mutatorum.

Probatur VII. Deus potest absolutè producere Petrum, & non hirco-cervum. Ergo habet potentiam respectu Petri, quam non habet respectu hirco-cervi. Sed si Petrus non esset possibilis, non haberet talem potentiam. Ergo deficiente possibilitate Petri, deficeret aliquid intrinsecum Deo.

Respondetur. Deum eandem potentiam secundùm id quod dicit in recto, habere tàm respectu Petri, quàm hirco-cervi; sed tota varietas, ex obliquo est, videlicet terminis producibilibus: hinc impossibili reddito Petro, eadem potentia maneret secundùm id quod dicit in recto, licet non maneret eadem secundùm id quod dicit in obliquo.

Utrumque hoc Argumentum ex Ripal. ab Oviedo propositum, est Argumentum Antonii Perez.

Continuatur idem Examen.

Prima Ratio ex Perez est Disp. 5. de Intell. Dei n. 17. Deus essentialiter est omnipotens. Ergo habet essentialem connexionem cum possibilitate creaturarum. Cons. probatur, quia esse omnipotentem, est posse producere omnes creaturas. At posse producere omnes creaturas, connectitur essentialiter, cum posse produci creaturas ipsas. Ergo.

Respondetur ex dictis. Deum habere essentialem connexionem conditionatam, cum possibilitate creaturarum, quantùm autem est ex illo, absolutam. Et sicut Thomistæ admittunt Decretum absolutum ex parte actûs, conditionatum ex parte objecti; ita v. g. exprimibile. Volo Petrum converti, si illum Jesus intuitus fuerit; Ita & connexio illa, quantùm ex parte Dei, erit absoluta, conditionata autem ex parte Creaturæ, ita exprimibilis: Possum illam producere, quantùm ex me, si de se non implicet contradictionem.

Instat I. idem. Si concedatur quod Deus habeat hanc virtutem conditionatam. Ergo necesse est concedere Deum habere essentialiter scientiam, quâ cognoscat, habere se Virtutem hanc quasi conditionatam, & cum illa scientia non sit confusa, cognoscet se habere virtutem producendi ignem, si non implicet. Ex quo ulterius formatur Argumentum. Vel scientia illa videt in igne duo practicata contradictoria, essentiam ignis constituentia, vel non videt: Si videt, Ergo de facto ignis implicabit contradictionem; Si autem non videt, ergo Deo essentialiter repugnat, affirmare essentiam ignis involvere duo prædicata contradictoria.

Respondetur. Quod sicut non est Deus conditionatè omnipotens, aliàs esset conditionatè Deus; adeoque non Deus, ita nec virtutem habet conditionatam producendi: Virtus enim illa idem est cum omnipotentia, sed ex se absolutè omnipotens, & ex se absolutè habens vim producendi, respicit objecta conditione affecta, si non implicent. Et hæc de phrasi Argumenti. Commoda tamen est hæc phrasis, quòd Deus habeat vim absolutam producendi objecta, conditione affecta, si non implicent. Quod autem attinet, ad robur ipsum argumenti. Dico. Ante Casum suppositionis, non videre Deum in igne, duo prædicata contradictoria, in casu autem factæ jam suppositionis, supponitur etiam nonnisi videre illa contradictoria Deus, sed cum de facto illa contradictoria non sint, nec de facto illa videt esse, sed quia supponuntur nonnisi esse, supponuntur nonnisi videri, cum de facto non videantur; ex suppositione autem, quod supponatur Deus non posse producere ignem, non sequitur ulla mutatio, in omnipotentia: quia Major, in hoc passu, est hæc: Deus potest producere ignem, si non implicet. Sed si supponatur implicare ignis, erit hæc Minor. Sed implicat ignis. Ergo illum non potest producere Deus. Ubi ut vides, tota mutatio, est in Minori, quæ nihil de Deitate importat. Sub eadem Majori. Deus potest producere ignem, si non implicet, extra casum suppositionis. Subsumitur hæc Minor: Sed ignis non implicat; ubi etiam est mutatio in Minori; impotentiaque producendi non infertur à parte Majoris, & quantùm est ex illa, sed à parte Minoris, adeoque non inferetur impotentia producendi quantùm ex parte Dei, qui est in Majori, sed à parte Creaturæ, quæ in Minori ponitur.

Instat II. De essentia Dei est, affirmare, de illo conceptu objectivo, ea omnia, quæ in illo essentialiter includuntur, & negare includi essentialiter ea, quæ ejus essentia non includit, at ille conceptus objectivus ignis, includit formaliter totam essentiam ignis, & nullo modo

includit duo prædicata contradictoria. Ergo de essentia Dei est, affirmare illum conceptum ignis esse totam essentiam, & negare includere duo contradictoria. At hoc negare, idem omninò est, atque negare ignem esse impossibilem. Ergo de se essentia Dei est, negare ignem esse impossibilem, ac proinde de ejus essentia est, affirmare ignem esse possibilem.

Respondetur. De essentia Dei esse affirmare ignem esse possibilem, quousque sit possibilis. Sed etiam de essentia Dei est, affirmare ignē esse impossibilem, si sit impossibilis; priori illi exigentiæ satisfacit nunc Deus, de facto enim est possibilis, judicatque ignem esse possibilem, posteriori autem parti satisfaceret in casu suppositionis, semper tamen à parte sui, sine mutatione, quia Major in hoc passu hæc est; Noscit Deus, exigente sua essentia, possibilitatem ignis, si detur. Jam quod detur, vel non detur ponetur in Minori, quæ mutationem importat non in Deo, quia nihil in terminis Minoris, est de Deitate, sed in creatura. Et sicut nunc de facto cognoscente Deo, nunc Cursum, nunc non Cursum Petri, tota mutatio est in objecto, ita & in illo casu, foret: adeoque, ut dicebatur suprà, foret mutatio ratione obliqui, importati à scientia, nō ratione recti. Consulantur superius dicta.

Instat III. Idem. Deum esse Omnipotentem, non est posse facere aliquid, si non implicet contradictionem, sed posse facere, quidquid absolutè non implicat contradictionem. Hinc Patres ex eo, quod Deus sit omnipotens, inferunt esse omnia possibilia Deo.

Respondetur. Omnia quidem quæ non implicant contradictionem, absolutè non implicant, adeoque illa Deus potest absolutè producere. Sed est difficultas: An sit formandus conceptus omnipotentiæ absolutus ex parte Dei, conditionatus ex parte objecti, hancque partem affirmantes oppositi, negabunt Assumptum, quod procedit de formatione conceptus. Quāvis autem formetur conditionatus ex parte objecti conceptus omnipotentiæ, benè inferri potest Deo esse omnia possibilia: quia notum est aliunde, hypotheticam transire in absolutam, positâ conditione; & quia nunc de facto, quæ sunt possibilia, sunt possibilia, sit, ut benè inferatur, Deo omnia esse possibilia.

II. Ratio ejusdem est. Deus essentialiter est benignus, misericors, Justus, quibus omnibus careret, si non essent creaturæ.

Responderi posset. Quòd Deus essentialiter sit misericors secundùm id, quod misericordia primò & per se dicit, & in recto, non verò secundùm id, quod dicit in obliquo. In obliquo autem est objectum misericordiæ, quod est miseria nostra.

III. Ratio est. Deus habet essentialem connexionem, cum impossibilitate omnium, quæ de facto sunt chimæræ. Ergo habet essentialem connexionem cum possibilitate rerum, quæ nō sunt chimæra. Antecedens Probatur. Quia Deus habet essentialem connexionem, cum impossibilitate mendacii à Deo dicendi, vel cum impossibilitate actûs fidei negantis Trinitatem. Quod totum ulterius in hoc fundatur, quia essentiale est Deo non posse facere, quod implicat contradictionem. Quod ulterius in hoc fundatur, quia Omnipotentia est potestas perfecta. Si est potestas perfecta debet efficere ipsa, quod efficaciter vult, adeoque inducere inevitabilem positionem voliti efficaciter, consequenter facere impossibilem positionem oppositi, quod tamen tunc non esset: quia existente v.g. luce volita, existeret oppositum contradictoriè voliti h.e. tenebræ quas posset ponere Deus, ut tu dicis, si dicis, posse ab illo poni contradictoria.

Respondetur. Conformiter ad suprà dicta, Deum habere essentialem connexionem conditionatam, cum impossibilitate implicantium, vel habere essentialem connexionem, cum impossibilitate, secundùm id, quod dicit illa connexio à parte Dei in recto, quod est ipsamet omnipotentia, quæ tunc secundùm suum rectum immutata maneret, ut præexplicatum suprà. Et licèt omnipotentia debeat inducere impossibilem positionem oppositi, si illud ponibile non sit, secus si ponibile sit.

IV. Ratio Ejusdem est. Quidquid habet aliquod prædicatum, cujus carentia implicat contradictionem, habet essentialem connexionem cum existentia illius prædicati. Sed Deus, de facto, habet prædicatum scientis, creaturas esse posibiles, & implicat Deum carere hoc prædicato. Ergo Deus habet essentialem connexionem cum existentia talis prædicati, ac proinde cum posibilitate creaturarum.

Responsum suprà. Deum habere prædicatum scientis creaturas esse posibiles, si sint posibiles, durentque in posibilitate, nec potest Deus carere hoc prædicato, suppositò quòd sint posibiles.

V. Ratio. Adferri potest ex iis, quæ habet Esparza 1.p.q.16.a.1. Causam posse facere effectum, & effectum posse fieri à causa non solùm sunt convertibilia Logicè, sed etiā idem realiter cum sola diversitate modi in dicendo, & apprehendendo; sicut videre & videri. Ex quo principio inferri potest, ad intentum: Ergo si illos effectus potest, quantùm ex illa causa producere, etiam illi posunt produci, si autem illi non possunt à Deo produci. Ergo nec Deus illos producere, adeoque mutabitur jam Deus.

Respondetur. Causam posse facere effectum, & effectum à parte causæ posse fieri, sunt idem realiter, sed causam, posse facere effectum à sua parte, non est idem cum posse fieri effectū à parte effectus: nam non repugnat ut causa illum, quantùm de se producere posset, tota de reliquo repugnantia, ex imposibilitate effectûs ori-

oriente, præcipuè cum per nos, non tantùm detur extrinseca possibilitas, sed & intrinseca, consequenter in casu suppositionis, posset esse possibilitas extrinseca penes causam, cùm impossibilitate intrinseca, à parte effectûs.

Instabis ex eodem. Repugnante musca, repugnat Deus, quod ipsum probatur, quia hoc nihil est aliud, quàm repugnare Deum, repugnante Deo. Quod ipsum probatur. Possibilitas muscæ, & existentia Dei, sunt idem realiter, ac proinde repugnantia utriusvis, & utriusque est eadem à parte rei.

Respondetur. Negando possibilitatem muscæ intrinsecam, esse idem cum existentia Dei, licet sit idem cum existentia Dei, possibilitas extrinseca, secundùm id, quod dicit in recto accepta.

Punctum Difficultatis 2.

Expenduntur Rationes negativæ Sententiæ.

Objicit I. Rec. Suar. tr. 2. Phys. disp. 5. §. 4. Relatum transcendentaliter, dependet essentialiter à suo termino. Omnipotentia non pendet essentialiter à possibilibus, Ergo nec ad illa refertur transcendentaliter, nec cum illis connectitur essentialiter. Minor Probatur, quia videtur indecens dicere; quòd omnipotentia divina, quæ est Deus, sit dependens à possibilitate formicæ.

Responsum est aliàs, quòd omnipotentia Divina, sit dependens à formica, non dependentia causalitatis, sed dependentia termini.

Instat. Etiamsi omnia essent impossibilia, adhuc Deus potens esset producere ea, quæ non implicant contradictionem. Quod ipsum probatur: quia Immensitas Divina eadem maneret, etiamsi de medio tollerentur omnes creaturæ, idque ideo, quia nulla creatura dari posset, cui illa non coëxisteret. Tum quia etiam scientia Divina eadem esset, licet ea, quæ de facto sunt futura, non essent futura. Ergo etiam & omnipotentia eadem maneret, sive sint, sive non sint possibilia. Et sicut ille, qui rotat gladium, licet nihil feriat, ferire tamen aptus est; ita omnipotentia in vacuo impossibilium constituta, licet non producat, producere tamen apta esset. Habet similem Instantiam Oviedo de Potestate Sacerdotis ad absolvendum Turcam.

Respondetur. Cum productione actuali possibilium, non est connexio essentialis omnipotentiæ, quia hæc dependet à Voluntate Dei libera, ita & immensitas Divina, dicens coëxistentiam actualem cum creaturis & scientia Visionis, & futurorum, non dicit essentialem connexionem idque ideò: quia utraque pendet à voluntate Dei libera; Esse autem omnipotentem respectu possibilium, seu esse connexum cum possibilibus, non pendet à Voluntate Dei libera. Impossibili tamen omni loco nego possibilem fore immensitatem. Nego item illum actum rotandi gladii, esse aptum ferire, si impliceet, quod feriri possit.

Objicit II. Idem. Ut sit aliquod relatum transcendens, debet ordinari per se primò ad aliud, ut patet in Actibus & potentiis. Sed omnipotentia non ordinatur primariò ad creaturas. Tum quia omnipotentia est ipse Deus: Tum quia, si sumatur omnipotentia absolutè, prout est Virtus producendi, & sic prior est omni Creatura possibili: Si autem sumatur respectivè, quoad terminationem extrinsecam, sic prior est creaturis, & hic Secundarius conceptus non est de primaria ratione omnipotentiæ. Ergo omnipotentia primariò, non ordinatur ad creaturas.

Respondetur. Qui tenent cum Smiglecio Relationes Transcendentales, non esse de primo essentiali conceptu, absolutorum, negabunt Majorem. Independenter ab hoc principio negatur Minor. Hinc dico ulterius, omnipotentiã, inadæquatè secundùm id, quod dicit in recto acceptam, dicere ipsum Deum. Et sic accepta non ordinatur primariò ad creaturas, accepta adæquatè formaliter, dicit ipsum Deum, prout est virtus producendi; & sic, nego primariò non ordinari ad creaturas, tanquam ad terminum: est enim potestas, ad sibi subdita possibilia.

Addo Deum non posse ordinari ad aliud, tanquam ad finem se perficientem, ordinari tamen potest ad aliud tanquam ad terminum se indigentem, à se perfectibilem.

Quod addit, esse creaturis posteriorem omnipotentiam respectivè acceptam, explicari debuisset: quid sit illam respectivè accipi, respectivitate de qua hîc. Nec obest, quod sub aliqua formalitate concipiatur posterior creaturis: quia id, quod in aliqua consideratione posterius est alio, potest sub diverso respectu esse prius, per multos. Sic in sententia, tenentium operationes esse objectum Logicæ, in quantum fiunt à Logica, sunt posteriores Logicâ, priores autem, in quantùm illam specificant. Rursus effectus, in quantùm est Terminus Relationis Causæ, antecedit Relationem Causæ, in quantum autem effectus est, posterior est causâ.

Objicit III. Idem. Relatum transcendens non est magis necessarium, quam ejus terminus, siquidem hoc sublato tollitur ipsum relatum transcendens. Sed omnipotentia, cùm sit ipse Deus, est magis necessaria, quàm ens creatum. Hinc Ansel. in Monil. dicit: Omne quod per aliud est, minus est eo, quod per se.

Respondetur. In ratione referibilis, relatum, & terminus, non magis sunt ad invicem necessaria: quia relationis est, tantùm referre, independenter à majori, vel minori necessitate referibilium. In aliis tamen rationibus, relatum potest infinitè superare necessitatem essendi, quæ posset competere termino.

Objicit IV. Oviedo, & supponit, quòd esse possibile, non sit esse physicum, in rerum natura existens, & dum effectus possibilis non existit, æquè non est, ac chimæra. Quæ suppositio in hoc sensu concedi posset, quòd scilicet & chimæra, & possibile, quà tale, actu non existant. Admissa hac suppositione, sic procedit Argumentum. Nullo genere dependentiæ, intellectus meus potest dependere ab intellectione possibili, quam nunquam eliceret, nec eliciturus est, ob defectum speciei. Ergo frustra hæc connexio inter causam & effectum possibilem fingitur. Antecedens probatur. Quia si esset aliquod genus dependentiæ, esset dependentia tanquam ab effectu, & termino. Sed hæc dependentia est nulla. Quod ipsum probatur, quia ab eo quod neque est, neque exstiturum est, quomodo virtus causæ physica, physicè dependere potest.

Responderet communis sententia: Quòd Virtus physica, physicè in ratione termini, dependere possit à termino, licet in statu solius possibilitatis sit Terminus, quod non impugnat, nisi sola interrogatione Oviedo. Hoc ut explicetur.

Advertendum est, quod Causa physica, ab eo, quod physicè non est, non possit physicè dependere dependentia causalitatis: Nam prius est existere, postea causare; ab eo tamen, quod non est, potest causa dependere physicè, dependentia termini. Illustratur hoc instantia petita ex doctrina ipsius Oviedo, censet ille, quòd respectus transcendentalis, possit esse ad terminũ non possibilem, & sic potentia cognoscitiva, habet respectum etiam ad chimæras cognoscibiles, qui respectus revera est dependens ab hircocervo, tanquam à termino: omnis enim relatio dependet à termino. Ergo ad hoc, ut aliquid dependeat ab aliquo, tanquam à termino, non est necessarium existere physicè; & Ratio est, quia dependentia, quæ est à termino, non est dependentia, quę influat esse in rem dependentem, sed est sola dependentia ordinis, quæ potest esse, ad rem non existentem. Rursus censet Oviedo omnipotentiã ordinari ad omne possibile, & impossibile, si non implicet. Rogo si non ordinaretur ad ista sive possibilia, sive impossibilia, si non implicarent, essetné omnipotentia? si non esset. Ergo ab eo, quod non est, potest aliquid pendere, ita, ut illo sublato, non sit. Si autem esset adhuc tunc omnipotentia. *Contrà esset*: quia & esset ut tu dicis, & non esset: quia omnipotentia extenditur ad aliud ponendum extra Deum, non enim pro termino, Omnipotentia importat Deitatem, & tamen tunc non extenderetur ad aliud, extra Deum ponendum: quia nec supponuntur possibilia, nec impossibilia, si non implicarent ponenda, sed se haberet tunc omnipotentia, sicut oculus ad sonum, ad quid ergo se extenderet illa omnipotentia. Denique censet Oviedo connexionem esse essentialem effectuum possibiliũ cum causa, & si causa esset impossibilis, etiam effectus foret impossibilis; rogo quomodo id, quod non est, connecti potest cum eo quod est? quomodo illud quod non est, pendere potest ab eo, quod est? & quod responsum fuerit, probabit simul non obesse effectui ut quamvis non sit, pendeat ab illo tanquam à termino omnipotentia.

Quæres. *Quid sit hoc pendere ab alio tanquam termino?* Dico: Est habere tale prædicatum, definitivum sui, quod prædicatum importet aliud à se, non sistendo in se, sed procedendo ad connotationem aliûs à se, & illud aliud, dicimus esse terminum, effectum, connotatum necessarium &c. Quomodo autem hæc dependentia sit physica, infra explicabitur. Quod autem talis dependentia possit esse etiam ab eo, quod non est, illustratur instantiis.

I. Instantia est. Veritas cognitionum pendet ab objecto, quod non est. Ergo potest esse dependentia ab eo, quod non est.

Responderet Oviedo. Veritatem componi ex actu, & ex objecto tanquam partibus, & sic deficiente objecto defecturam veritatem.

Contra est. Quia non quærimus, quare deficiente objecto deficiat Veritas: sed quare deficiente eo, quod cæteroqui non est, deficiat veritas; & si deficit, deficiente eo, quod non est, benè pendere potest aliquid ab eo, quod non est, & si id, quod non est, potest componere aliquid tanquam pars, multò magis ab eo, quod non est, potest aliquid pendere, tanquam termino.

Quod autem dicit Oviedo: Veritatem esse totum quoddam morale, adeoque posse constitui per id, quod non est, id etiam non satisfacit. Nam licet in sententia componente veritatem, ex actu & objecto, tanquam partibus, Veritas, sit totum morale: tamen hęc sententia non est admittenda, secundùm dicta in Logica, & etiamsi vera esset, restat illi solvendum: Cur non etiam actus Dei verus componatur ex objecto & cognitione Divina? quod si componitur, sic formabitur argumentum. Actus Dei verus, quamvis in sua entitate non constituatur objecto, quod supponitur esse creatum, tamen in quantùm est totum quoddam morale, componitur, adeoque dependet ab eo, quod non est. Ergo & omnipotentia, quamvis in quantum est causa, non constituatur creaturis possibilibus, tamen in quantùm est totum quoddam morale, componetur ex Omnipotentia, & Creaturis possibilibus, adeoque pendebit ab illis: Nam ad constituendum totum morale, non requiritur, ut utrumque sit pars, sed potest esse, utrumque totum, ut est unum morale totum, duo amici, potest esse unum tanquam terminabile, & aliud, tanquam terminativum. Denique totum istud morale, vel dependet ab eo, quod non est, vel non dependet: Si non dependet. Ergo illud aliud, non est pars illius; Si dependet, Ergo ab eo, quod non est, potest esse dependentia.

Secun-

Secunda Instantia. Actus fidei respicit plura objecta, quæ non sunt, sed fuerunt, vel erunt, vel essent. Ergo potest esse dependentia ab eo, quod non est. Quod autem dicit Oviedo, Actum fidei, esse connexum, cum cognitione Dei actuali, quam habet de objecto, hoc non satisfacit. Tum quia Actus, quo ego credo futurum AntiChristum non habet pro termino cognitionis, & objecto, Divinæ cognitionis entitatem, sed entitatem AntiChristi, quæ non est. Tum quia ipse actus Dei, quem habet de AntiChristo dependet, non à se ipso, sed ab ipsa entitate AntiChristi. Tum quia omnis actus fidei, innititur revelationi, quæ jam præteriit, ab eaque pendet, licèt jam non existente. Nam quod dicit Oviedo esse indecens, ut Deus concurrat, tanquam Auctor supernaturalis, ad actum fidei, qui non sit intrinsecè verus, hoc difficultatem non attingit: Nam non quærimus de hoc, quare actus fidei non possit esse falsus, sed quare initi potest revelationi, quæ de facto non est, sed fuit. Commodius dixisset, actum fidei pendere à revelatione, quæ non est quidem actu, est tamen in aliquo sui: nempe in apprehensione fidelis, quam habet de illa revelatione, sibi ab Ecclesia applicata. Sed neque per hoc difficultatem solvisset. Nam illa ipsa apprehensio & applicatio, pendet ab eo, quod non est, hoc est revelatione præterita.

Objicit V. idem. Causa non dependet ab existentia effectus. Ergo nec ab ejus possibilitate: Nam existentia actualis, & possibilis, est eadem.

Respondetur Imprimis: Hoc argumentum multum probare: quia probaret possibilitatem, æquè pendere à voluntate Dei libera, ac existentiam actualem, cùm possibilis & actualis existentia, sint idem. Deinde disparitas est, quia quamvis effectus existens & possibilis, hoc sensu sint idem: quia non aliud existit, quàm quod erat possibile, non eodem tamen modo se habent: Nam existentia possibilis non pendet à voluntate Dei libera; non enim Deo est liberum, ut homo sit animal rationale, pendet existentia actualis à libertate Dei, existentia actualis est contingens, non est contingens possibilis; hinc à possibilitate, seu existentia possibili, pendebit causa, non pendebit ab existentia actuali. Et quamvis effectus, idem sit realiter existens & possibilis, quia tamen existenti competit contingentia, non competit possibili, hinc quamvis causa, non nectatur necessariò, cum contingenti effectu, nectetur cum possibili. Deinde cùm Deus necessariò sit omnipotens, & nō pendeat hoc à libertate Dei, ut sit omnipotens; & ex altera parte, cùm prædicatum hoc omnipotentis, sit relativum, debet etiam habere terminum necessarium, qui est possibilis, & non actualis existentia. Dixi quod debeat habere terminum necessarium: aliàs si non haberet terminum necessarium, sicut terminus si non esset necessarius, posset esse, & non esse; ita & relativum illud prædicatum, puta omnipotentia, quod sine termino nō posset esse, similiter secundùm conditionem termini, posset esse, & non esse. Breviter loquendo: quia hoc prædicatum omnipotentia, non est tale, quod posset adesse & abesse à Deo, hinc ad id quod poterat esse & non esse referri non potest, sed debet referri ad possibile, quod nonnisi determinatè possibile est.

Deinde negatur Antecedens, vel distinguitur. Quod causa in actu primo spectata, non pendeat ab existentia effectûs, pendeat causa in actu secundo, cùm enim causæ in actu primo spectatæ, non sit correspondens existens effectus, sed potens existere, hinc ad effectum existentem, non refertur causa in actu primo spectata, è converso, quia causæ, secundùm posse suum causare, est proportionatus effectus possibilis, ideò ad illam referetur causa. Addo committi hîc fallaciam accidentis, quia prædicatum quod convenit existenti effectui, transfertur ad possibilem effectum, transfertur inquam, non in quantùm idem sunt, sed in quantum hoc prædicatum convenit existenti effectui, prout condistinguitur, à se, possibili.

Objicit VI. Idem. Non implicat Virtus, quæ impossibili existente effectu subsistat. Ergo necessariam connexionem non dicit cum effectu possibili.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo etiam infrà.

Objicit VII. Si daretur connexio prædicta, sublata possibilitate unius entis tolleretur omnipotentia; hoc autem est absurdum: quia si sublata possibilitate unius entis, tolleretur omnipotentia, non esset summè perfecta, hoc autem est absurdum. Seq. probatur. Si concipiatur in Deo omnipotentia talis naturæ, quæ sublatis etiam omnibus possibilibus duret, adeoque sit inconnexa, perfectior erit omnipotentia, quæ est connexa, & quæ sublatis possibilibus tollitur. Ergo connexa Omnipotentia non est summè perfecta. Antecedens probatur: quia Omnipotentia connexa, & Omnipotentia non connexa, essent pares in continentia effectuum, seu in virtute causandi, & præter hoc, Omnipotentia non connexa, subsisteret impossibilibus effectibus, non subsisteret connexa. Ergo esset perfectior non connexa, præ omnipotentia connexa.

Respondetur. Hoc quod implicat non est perfectius, eò quod non implicat. Porrò omnipotentia non connexa implicat, quod ipsum probatur. Implicat relativum, vel si vis dicere ordinatum ad aliud, sine illo alio; aliàs esset ordinatum ad nihil, consequenterque non ordinatum, sed Omnipotentia est quid relativum, ut dictum suprà, vel saltem ordinatum ad aliud, non est enim causativa sui ipsius, sed aliûs à se. Si autem omnipotentia est quid relativum, & habens

terminum, terminus ille, non essent creaturæ actu existentes, ut supponitur. Ergo essent creaturæ possibiles, quæ enim aliæ.

Respondebis. Omnipotentiam referri ad omne possibile, & impossibile si non implicet.

Contra est. Tum quia Inferam. E. illa Omnipotētia, & est connexa, & nō est connexa; non est connexa ut supponitur, est autem connexa: quia respicit omne possibile, vel impossibile si nō implicet. Quod ipsum debes asserere, ne concedas relativum sine termino. Tum quia Purificatio conditionis, destruit conditionatum statum, consequenter valebit hæc argumentatio conditionata Omnipotentia respicit possibilia & impossibilia, si non implicent: sed implicant impossibilia. Ergo illa non respicit. Tum quia retorqueri potest Argumentum quod scilicet etiam, non connexa nisi conditionatè omnipotentia non sit perfectissima: quia saltem ne sit relativum sine termino, deberet auferri, ablato conditionato illo termino.

Instat idem. Omnipotentia connexa, si hodie hirco-cervus non implicaret, non posset producere hirco-cervum. Omnipotentia non connexa posset. Ergo perfectior est omnipotentia non connexa, præ connexa.

Respondetur. Nullam dari Omnipotentiam, implicareque non connexam; adeoque & fore perfectiorem, & non fore. Et sicut si non ens posset existere, non hoc ipso existentia, quæ extendi posset etiam ad non ens, esset perfectissima existentia; sic nec esset perfectissima omnipotentia extensa ad chimæras. Ad salvandam autem perfectissimam formalitatem omnipotentiæ, non esse necesse ponere actualem potentiam ad objectum, quod est chimæra conditione affectum, si non implicaret; Sed sufficit, quod haberet hanc potentiam, si non implicaret; conditionem, etiam ipsi potentiæ apponendo.

Punctum Difficultatis 2.

Deciditur de Difficultate.

Præmitto I. *Vt creatura ex possibili impossibilis, & ex impossibili possibilis reddatur, implicat contradictionem.*

Ratio. Quia implicat idem esse, & non esse. Ergo etiam implicabit, idem esse possibile, & non possibile seu impossibile, & è converso. Quod si implicat, ut ex possibili reddatur aliquid impossibile. *Hinc*

Præmitto II. *In præsenti Quæstione, non aliud discuti, quàm casu dato, quem format intentio, si ex possibili redderetur aliquid impossibile, an posset adhuc concipi causa cum iisdem prædicatis, vel non; an verò variato modo, habendi se essentialiter effectuum, variaretur modus habendi se causarum.*

Porrò affirmativa sententia, quando dicit esse connexionem inter causam & effectus possibiles, adeoque modum habendi sese causarum, alligatum esse modo essentiali, habendi sese effectuum, non agnoscit aliquam connexionem physicam in isto sensu: quasi sit connexio illa in se præcisè terminans productionem aliquam, vel quasi sit quid distinctum Physicè ab ipsis entibus; sed agnoscit connexionem Physicam, hoc est, nemine cogitante.

Præmitto III. *Cum tota quæstio innixa sit suppositioni impossibili,* ad ostendendum impossibile esse, ut causa maneat, si effectus reddatur impossibilis, ad ostendendum inquam, hoc impossibile, non potest assumi tanquam una pars contradictionis, quòd scil. defacto esset possibilis, vel causa vel effectus, sed deberet censeri esse falsa, consequenter aliunde erit deducenda tunc, impossibilitas causæ.

Dicendum est I. *Impossibili omni effectu, causam tam creatam, quàm increatam specificativè acceptam, non reddi formaliter impossibilem.*

Probatur I. Quia causa specificativè accepta, non dicit ordinem transcendentalem ad effectus, sed dicit esse quoddam absolutum, per hocque statuitur in esse specificativè sumptæ. Ergo ita accepta nihil perderet, casu quo effectus impossibiles redderentur. Ergo neque ipsa illa entitas redderetur formaliter impossibilis: hoc enim fit perditione nonnisi prædicati necessarii.

Probatur II. Quorum entitates non sunt idem formaliter, si uni entitati competat non esse formaliter, non sequitur alteri entitati competere, non esse etiam formaliter. Sed causa specificativè accepta, & effectus possibiles, non sunt idem formaliter. Ergo competente impossibilitate, seu competente non esse formaliter, effectibus possibilibus, non sequetur, causæ competere, non esse formaliter.

Major probatur. Non esse formaliter, sit per negationem esse formaliter. Sed negatio unius esse formaliter, non est negatio alius esse formaliter. Ergo neque non esse unius formaliter, est non esse alius formaliter. Et sicut esse unius formaliter, non est esse alius formaliter, ita neque negatio unius esse formaliter, est negatio alius esse formaliter. Sic v.g. esse formaliter animalis, est esse formaliter vivens sensitivum. Dei autem esse formaliter, est, v.g. esse ens à se formaliter, & negatio formaliter viventis sensitivi, non est negatio formaliter entis à se.

Probatur III. Mala est Consequentia: Hirco-cervus est formaliter impossibilis. Ergo & animal rationale est formaliter impossibile. Ergo etiam mala est ista Consequentia: Animal sensitivum est formaliter impossibile. Ergo & ens à se, est formaliter impossibile. Ergo ulterius

rius impossibili omni effectu, causa specificativè accepta, non redderetur formaliter impossibilis. Conseq. utraque probatur. Ideo Antecedentis illatio non tenet: quia non est identitas, & habitudo, inter hirco-cervum, & hominem, ad Consequentiam autem ut teneat, necessaria est talis identitas, vel habitudo. Sed etiam inter hominem & Deum non est identitas, neque habitudo, si specificativè accipiatur. Ergo. Quæ omnia procedunt in Metaphysica suppositione: nam causam specificativè, vel reduplicativè accipi, sunt nostræ suppositiones.

Dicendum 2. *Causam reduplicativè acceptam, si effectus possibiles redderentur impossibiles, non reddi impossibilem formaliter, quoad entitatem, seu correctius loquendo, quoad id quod dicit in recto, & pro subjecto.*

Probatur 1. Sublato connotato extrinseco, relationes aliæ secundùm id, quod dicunt in recto, non tolluntur. Ergo neque sublato extrinseco connotato relationis causæ ad effectum, h. e. ipsa possibilitate effectuum, tolletur formaliter causa, secundum id, quod dicit in recto.

Probatur 2. Quia si sublata possibilitate effectuum, causa reduplicativè accepta tolleretur formaliter, quoad id, quod dicit in recto, hoc inde esset: quia amitteret passionem Metaphysicam. Sed hoc non probat causam tolli formaliter, secundum id, quod dicit in recto: posset enim dici, manere adhuc illam passionem, secundùm id, quod dicit in recto. Ut etiam supra urgebatur.

Probatur 3. Quia nullum est fundamentum talis connexionis, quæ fundet, sublata possibilitate effectuum; tolli formalitet ipsas causas in recto, nullaque necessitas talis connexionis, sicut autem, non sunt multiplicanda entia, sine necessitate; ita nec multiplicandæ connexiones.

Dicendum. 3. *Sublata possibilitate effectuum, causam reddi consequenter & arguitivè impossibilem.*

Probatur 1. Quod dicit connexionem essentialem, & necessariam, cum possibilitate effectuum, illud saltem consequenter tollitur, sublatis effectibus: jam enim connexionem illam amitteret, quæ est illi necessaria, & essentialis, cum amitteret id, cum quo connectebatur, sed causa increata v. g. dicit connexionem essentialem, cum effectuum possibilitate. Quod ipsum probatur. Non implicat contradictionem Causam increatam dicere istam connexionem, ut vidimus solvendo Argumenta in oppositum, quæ connexio, quia necessaria est, actu debet competere Deo. Ergo.

Confirmatur. Si Deus non esset formaliter omnipotens, saltem consequenter redderetur impossibilis, sed sublata possibilitate effectuum, non esset formaliter omnipotens. Ergo sublata possibilitate effectuum, saltem consequenter, redderetur impossibilis Deus. Ergo & aliæ causæ sublata possibilitate effectuum, saltè consequenter, redderentur impossibiles. Major probatur. Ponamus Deum ex una parte, non esse formaliter omnipotentem, & alium Deum formaliter omnipotentem, Deus qui non esset formaliter omnipotens, non esset formaliter Deus: non enim esset pelagus essendi, Deoq; perfectiones simpliciter simplices, debent formaliter competere; aliàs posset esse Deus, & non esse formaliter omniscius, formaliter omni bonus. Minor principalis probatur. Nullum relativum formaliter, manet formaliter, sublato suo termino. Ergo nec manebit formaliter omnipotentia, sublato illius termino: h. est, possibilitate effectuum. Cum etiam omnipotentia sit quid relativum: est enim virtus causandi in Deo, quæ semper est ad aliud.

Probatur 2. Si causa v.g. increata, etiam consequenter, non redderetur impossibilis, impossibilibus creaturis, id ideò esset, quia causa increata, dicit respectum, & connexionem cum creaturis, si non implicent, adeoque quod & tunc, diceret eandem connexionem cum creaturis sub conditione, si non implicent. Sed non dicit sub conditione hac, quod probatur ex dictis, ad objectionem septimam insuper sic probatur. Si diceret causa increata, respectum realem ad creaturas, non posset dicere sub conditione illa, si non implicarent, sed dicit, ut suposui supra & in Logica. Ergo. Major probatur si diceret respectum realem causa increata, ad creaturas, diceret sub conditione applicabili etiam hirco-cervis, ut oppositi concedunt. Sed non potest dicere respectum realem, sub conditione applicabili, etiam hirco-cervis; quod probatur. Si aliud Verbum non implicaret, produceret illud Pater, & tamen plenitud- illa productivitatis, non fundat ullum respectum realem, ad aliud Verbum etiam sub conditione, sed monstrat nonnisi vim excellentem, & energiam generandi in Patre, aliàs mysterium Trinitatis, pluribus realibus relationibus ad intra, quàm, quas Ecclesia agnoscit, constaret. Ergo omnipotentia etiam, non potest dicere respectum realem, sub conditione, si non implicat, quæ est applicabilis etiam hirco-cervis.

Deinde, dicere, Deum habere realem potestatem, & ordinem, ad producendas chimæras si non implicent, est ridiculam reddere omnipotentiam. Ergo sub conditione possibilitatis, non respicit effectus possibiles omnipotentia. Antecedens probatur. Si quis diceret præsenti Papæ, illum habere tam insignem potestatem absolvendi, ut posset ab Hæresi, etiam chimæras, si essent peccatores homines, absolvere, nonne ille, censeretur irridere Papam: Rursus, si ille qui rotat gladium in vacuo, diceret de suo gladio, non modo capita hominum posse am-

putare, si ponerentur, sed etiam chimæras si occurrerent; annon hic ridicula loqueretur, sic etiam planè in præsenti. Certum est quod aliquando sub conditione possit monstrari energia potestatis, v. g. Si Anti-Christus confiteretur Papæ, posset illum absolvere, sed hoc tunc fit, quando ipsa conditio, non est metaphysicæ impossibilitatis.

Denique ponamus Deum, donare potestatem Angelo ad creandum omne possibile, & alii ad creandas chimæras, si non implicent, vel fingamus duos Deos, unum habentem potestatem ad creandum possibilia, & alium nonnisi ad creandum possibilia, & alium nonnisi ad creandum chimæras, si non implicarent; quid censebitur dedisse illi Angelo Deus, imò collatio talis potestatis impossibilis esset, & ridicula, utpote nihil conferens: Sicut & excellentia Dei nonnisi potentis creare chimæras si non implicarent, esset ridicula, & nulla. Ergo & sententia ponens in omnipotentia potestatem, si non implicent, non ponit realem respectum, nec quidquam reale in Deo, & tamen suppono, illum respectum esse realem.

Probatur 3. Si causa increata, non redderetur impossibilis, saltem consequenter, redditis impossibilibus creaturis, id inde esset: quia quantum est ex se, etiam impossibilia & chimæras producere potest. Sed hoc falsum est. Ergo &c. Minor probatur vel est aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impossibile, vel non est quidquam, respectu omnipotentiæ Divinæ impossibile. Si est aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impossibile. Ergo & chimæræ, quantum etiam ex parte Dei, erunt impossibiles. Cur non enim? Quodsi nihil respectu omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Ergo vera erit hæc universalis, nullum ens, quantum ex vi omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Ergo falsa ejus contradictoria, aliquod ens ex parte omnipotentiæ Divinæ est impossibile. Sed hæc particularis, est vera. Ergo illa universalis, falsa erit. Particularem illam esse veram sic probatur. Etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, repugnat ut Deum creet, ergo aliquod ens, etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Antecedens probatur; aliàs sequeretur Deum, quantum ex parte omnipotentiæ, posse esse creaturam, adeoque non Deum, adeoque Omnipotentiam, quantum ex parte sui, non esse Omnipotentiam.

Confirmatur. Tum quia casu quo omnia redderentur impossibilia, Omnipotentia Divina ita se haberet, sicut se haberet ille Deus, qui nihil potest creare nisi chimæras, si non implicarent, ille autem Deus non esset Deus, ergo neque verus Deus, posset esse in tali suppositione, Deus. Tum quia modus possibilitatis intrinsecæ, deposcit accommodari sibi possibilitatem extrinsecam, & continentiam in omnipotentia, sicut quod est ex parte sui absolutè album, etiam ex parte omnipotentiæ, est album. Ergo quod ex parte sua est absolutè impossibile, etiam ex parte Dei erit absolutè impossibile. Et certè si ex parte Dei, non est impossibilis hirco-cervus, ergo ex parte Dei, est possibilis, nam illi propositioni continenti duas negationes æquivalere debet affirmativa, quod si ex parte Dei, hirco-cervus est possibilis, ergo ex parte Dei, habet connexionem prædicatorum debitam, ergo & in se illam habet, quia omnipotentia, res non continet illis difformiter, & quod ex parte Dei, est albedo, etiam ex parte sua, est albedo. Tum quia si chimæræ, ex parte omnipotentiæ sunt creabiles, si non essent impossibiles. Ergo sunt ex parte omnipotentiæ possibiles, (hoc enim cum creabili, in præsenti coincidit) si non essent impossibiles, hoc autem non potest dici, quia aliàs ad salvandam hanc sententiam deberent assumi prædicata seipsa destruentia, qualia sunt, esse aliquid possibile, si non est impossibile. Quæ autem hîc dicta sunt de Deo, proportionaliter aliis causis, & Deo, in casu, quo, vel una res impossibilis redderetur, applicentur.

QUÆSTIO II.

De Prædicato Prioritatis debito Causæ.

PRioritas alia est Temporis, alia Prioritas A quo, quæ eadem est per multos cum prioritate originis, alia Prioritas in Quo, seu naturæ. Explicanda hæc veniunt, nam ad multa servient.

DIFFICULTAS I.

Explicantur aliquæ Prioritates.

EXplicatur 1. *Quid sit prioritas temporis.* Hanc prioritatem, moris est explicare per durationis antecedentiam, quæ explicatio non videtur esse per primum conceptum, quia prius est rem existere, quàm durare, duratio enim est intrinsecè conservatio, conservatio autem est posterior præ existentia, unde si ponamus per possibile, vel impossibile, rem produci in primo instanti, in secundo annihilari, revera tunc res non conservabitur, nec durabit, nec habebit prioritatem temporis, utpote cujus instantaneæ existentiæ, non respondit tempus & tamen respectu aliorum Entium, habebit prioritatem existentiæ.

Censerem itaque prioritatem existentiæ, nihil aliud esse, quàm antecedentiam, secundùm quam unum (vulgariter loquendo) prius est

est alio, extra causas. Cui prioritati existentiæ, Prioritas temporis addit mensurabilitatem; secundùm prius & posterius. Prioritas autem durationis, addit esse conservationis tantæ vel tantæ, post primam productionem. Porrò causa interdum existit prius tempore effectu, sed non semper, quia Sol lucem, cujus causa est, non antecedit tempore, nec materia quantitatem.

Explicatur 2. *Quid sit Prioritas à Quo, & Originis.* Ordinariè censetur, prioritates has easdem esse. Pressius loquendo, distingui possent hæ prioritates. Demus enim in uno instanti, creatam materiam sine omni forma, in secundo instanti, creatam formam privatio conjuncta materiæ, in illo primo instanti, est prior formâ, non prior tempore, hoc enim non habet instans post instans, vel si hoc concedas, non erit adhuc prior tempore, quia prioritas unius instantis, non est prioritas temporis. Non etiam est prior duratione, quia quando verum erat dicere, durat, sive conservatur materia; jam tunc erat forma. Non est etiam prior origine, nam privatio non est origo formæ, & tamen est prior; ergo cum ei competat ratio principii *à Quo*. Poterit etiam competere ratio prioris à Quo. Sed in quæstione de voce, cum pluribus ordinariè loquendum. Porrò prioritas originis, est prioritas, vi cujus unum accipit esse ab alio, cui condistinguendo prioritatem à Quo, dici posset Prioritatem à Quo, esse prioritatem, vi cujus unum est prius alio, quoquo modo ad se spectante, & si sit prius alio, vi communicati esse, diceretur prius alio, & prioritate à Quo, & prioritate originis, & quidem si sit per communicationem esse distincti, erit prioritas originis, etiam causis creatis competens, si autem sit per communicationem ejusdem esse, erit prioritas Originis, Divinis competens, secundùm quam una persona, non est prior aliâ, neque tempore, neque duratione, neque existentia, neque prior intelligibilitate, nam referibilia, quales sunt Personæ, simul sunt cognitione, & tamen prior est origine Pater Filio in divinis, est enim Filius Dei à Patre, non Pater à Filio, Spiritus item Sanctus accipit esse ab utroque, neuter à Spiritu Sancto.

Explicatur 3. *Prioritas in Quo, & prioritas Naturæ.* Ordinariè recentiores nostri, cum Hurtado, Arriaga, Oviedo, Suario recentiori, explicant prioritatem naturæ, quando ab uno ad aliud non valet consequentia, & illud unum est causa aliûs, illud censebitur esse prius natura, prioritate in Quo, sic v.g. non valet consequentia, Adam est, ergo Abel est, & tamen, Adam est causa Abelis: in Divinis autem valet hæc consequentia. Pater est. Ergo est & Verbum, nec tamen Pater causat filium, ergo non est prior naturâ filio.

Impugnatur 1. hæc explicatio. Quia si ad prioritatem naturæ, dicta requiruntur, vel accipitur causa secundùm solam entitatem, vel accipitur secundùm quod formaliter causa est. Si accipitur secundùm entitatem, sic verum est, quod ab entitate causæ, non sit consequentia ad effectum, sed etiam è converso, ab entitate effectûs, non est consequentia ad entitatem causæ, quia hæc entitas, poterat in alio saltem rerum ordine, naturaliter ab alia causa produci, & in præsenti rerum ordine, saltem per casum extraordinarium, quod si non datur subsistendi consequentia, ab entitate effectûs, ad causam entitativè acceptam, causa entitativè accepta, respectu effectûs, non habebit prioritatem naturæ. Quodsi accipiatur Causa prout causa est, sic sunt correlativa, & unum non est prius altero; nam relativa sunt simul naturâ, & sicut valet consequentia: Effectus est, ergo causa est, ita tenet hæc; est causa qua causa, seu causans, ergo & effectus est.

Responderi potest. Quòd causa debeat sumi secundum entitatem, & in actu primo, effectus autem, in actu secundo, sed si sic sumantur, ab entitate causæ, non tenebit consequentia ad effectum in actu secundo, tenebit autem consequentia, ab effectu in actu secundo, ad entitatem causæ.

Impugnari solet secundò. Etiam à causa in actu primo spectata, valet subsistendi consequentia ad effectum: ergo causa ita spectata, non est prior naturâ. Antecedens probatur. Tum quia etiam in actu primo spectata causa, non potest esse sine effectu possibili; Cur ergo ad illum non dabitur subsistendi consequentia? Tum quia etiam in actu primo spectata, est relativa ad actum possibilem. Tum quia in actu primo spectata, requirit decretum Dei, quo velit illum effectum produci. Sed à decreto Dei, valet consequentia ad effectum. Ergo & à causa in actu primo spectata, valebit consequentia ad effectum; nam causa in actu primo, importat etiam hoc decretum.

Responderet Oviedo. Quod à causa spectata in actu primo, etiam cum illo decreto, non valeat consequentia, ad actualem existentiam effectûs, respectu cujus causa, in actu primo spectata, prior est naturâ, &c. &c. *hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia tenet consequentia, ab illo decreto, saltim ad effectum in actu primo, & tamen etiam respectu illius, decretum Dei, est prius naturâ, & causa ejusdem. Quod autem dicit decretum Dei, secundùm suam entitatem spectatum, posse esse sine existentia effectûs, quamvis non secundùm formalitatem decreti, hoc erit recurrere ad connotata, quæ impugnat Oviedo.

Respondetur aliter ex Vasquez & Herize, quod decretum efficax, qua efficax, non se teneat ex parte actus primi, cum constituatur per effectum, & non præsupponatur ad effectum. *Hæc etiam responsio*

Non

Non Satisfacit. Quia accipio decretum, non qua efficax sed qua causa est, & ex dictis arguo, debere ab illo tenere consequentiam ad effectum, quia impossibile est, causæ proportionatum, non respondere effectum, positoque illo decreto, vel non potest non fieri ex suppositione saltem, effectus, ergo dabitur ad illum subsistendi consequentia; vel potest non sortiri effectum, ergo quod Deus vult, potest non impleri ullo modo.

Responderi posset cum recentiori Suarez. Causam spectatâ virtute, posse concipi sine effectu, quamvis per accidens, hoc est, spectata Divinâ voluntate extrinseca efficaci, non posse non sequi existentia effectûs.

Non Satisfacit. Quia etiam virtus illa causæ, non potest intelligi sine effectu. Deinde non apparet, cur à decreto Dei, teneat consequentia ad effectum, & non teneat à causa alia.

Vt intelligatur, quid sit prioritas naturæ.

Præmitto 1. *Quod ad hoc, ut aliqua censeantur priora naturâ, debeat unum Physicè pendere in suo esse ab alio*, unde in physicis, frater major natu, non est prior naturâ, præ natu minori, quia minor natu, non procedit ab illo.

Præmitto 2. *Non solum esse necesse ad prioritatem naturæ, ut unum dicatur pendere ab alio, sed etiam necesse esse, ut utrumque, relativè non sumatur*; nam relativa, sunt simul naturâ, de quo etiam, actum in Logicis.

Præmitto 3. *Nullam esse necessitatem, confundendi prioritatem naturæ in Quo physicam, & prioritatem Logicam*, seu, à quorum altero, non tenet subsistendi consequentia, propter Aristotelis auctoritatem, infra ponendam. *His præmissis*

Explicatur prioritas naturæ. Illa formaliter priora sunt naturâ, quorum unum producit aliud, tanquam vera causa, sive teneat ab illo subsistendi Consequentia, sive non: Ratio. Auctoritas Aristotelis qui in Post præd. cap. 11. *Alia autem naturâ* (supple posteriora sunt) *ea inquam omnia quæ ejusmodi sunt, ut sine illis esse non possint, non item sine illis alia*, & quia apud Aristotelem, Esse, pro existentia sumitur, nos verò Causam definivimus per determinativum ad existentiam, sensus erit: illa naturâ priora sunt, quæ inter se cum sint connexa; unum producit esse seu existentiam alterius, sine qua datione, non existeret; aliud autem non dat, sed recipit ab illo existentiam. Ibidem autem ait: *Videtur*, inquit, *ultra jam dictos modos, alius quidam esse prioris modus, eorum etiam quæ essendi consequentia convertuntur, alterum quod est causa quovis modo, ut alterum sit, prius naturâ non incongruè dici potest*. En Aristotelem condistinguentem prioritatem naturæ, à subsistendi consequentia. Deinde ex communi Theol. in Divinis nulla datur prioritas naturæ, quod ægrè salvari potest nisi dicatur, ubi intervenit prioritas naturæ, debere intercedere causalitatem veram; & ita in Divinis valet hæc consequentia. Hæc Persona Patris est, ergo est Deus, non autem valet hæc; Persona Deus est, ergo Pater est, & tamen ly Deus respectu Patris nec habet prioritatem causalitatis, (nam in Divinis nihil causatur,) nec habet prioritatem originis, quia Pater non est ullo modo originatum, nec habet prioritatem naturæ, quia una eademque formalissimè natura, Deitas est, & natura, quam dicit & habet Pater. *Vnde*

Inferes. Prioritatem subsistendi consequentia, esse prioritatem præconceptibilitatis ratione universalitatis, sive ratione alicujus radicis Metaphysicæ vel principii &c, vel prærequisiti.

Dices 1. Conditio est prior natura effectu, & tamen non est causa. Ergo esse prius naturâ, non constituitur per esse causam.

Respondetur. Dispositiones suo modo, licèt latius, revocari ad genus causæ; adeoque revocativè sunt priores natura rigorosè autem loquendo, potest aliquis negare Antecedens.

Dices 2. Explicari prioritatem naturæ per causare, est idem per idem explicare.

Respondetur. Quod non, quia cum de causâ dicitur, quod sit prius naturâ, dicitur de principio sua Passio, quando autem ly prius naturâ explicatur per causam, explicatur Passio per principium, quod principium, nempè causa, supponitur alibi explicatum.

Dices 3. Si ad prioritatem naturæ sufficit quod unius esse, sequatur ad esse alterius, sequitur Causalitatem esse priorem naturâ effectu. Sed non est prior. Ergo.

Respondetur. Negando sequelam, causalitas enim non est causa. Prioritas autem naturæ per nos, soli causæ tribuitur, sed est potius prior prioritate à Quo. Quamvis autem actio denominet Agens prius naturâ præ effectu, ipsa tamen non est naturâ prior effectu, nam aliàs, quia etiam constituit Actio effectum posteriorem naturâ, deberet illo esse posterior.

DIFFICULTAS II.

An omni Causæ conveniat Prioritas existentiæ.

Negant aliqui Thomistæ sub distinctione: quod scilicet id, quod nunquam exstitit, operari non possit, possit tamen si exstiterit, operari, idque in instanti sui non esse, quod primo sequitur, post suum esse. Convenium tamen in hoc, quod nihil possit causare intrinsecè quod non exstitit, quia causare intrinsecè, est da-

re

re suum esse in partem, quod autem non est, non potest dare suum esse in partem. Procedit ergo cum illis disputatio de causare extrinseco.

Dicendum est. *Si aliquid non sit existens, vel in se, vel in aliquo sui, non potest causare physicè.*

Ratio prima est, ex recentiori Suar. per auctoritatem Aristot. qui ad effectum in actu, requirit causam in actu.

Respondetur. Non agere hîc Aristotelem de actualitate existentiæ, sed de actualitate causalitatis.

Ratio secunda ejusdem. Quia prius est esse, quam ejus actuale operari, siquidem operari, est proprietas illius consequens, res autem non existens, nullum habet esse actuale.

Responderi posset. Quod causæ, quæ exstitit immediatè ante, conveniat prius esse actuale, nec probat argumentum: Cur talis sola prioritas non sufficiat, quamvis enim operari, sit proprietas causæ, non probatur tamen, cur operari, non possit esse proprietas causæ, etiam ejus, quæ nonnisi immediatè ante exstitit.

Ratio tertia ejusdem est. Agens modo distans à passo, non potest operari in illud, licet immediatè, ante fuerit indistans, ergo neque agens potest operari, si immediatè exstiterit ante.

Responderi potest. Absurdum quod advertitur in antecedenti, non posse applicari ad consequens.

Ratio quarta est ex Arubal. causa quæ nunquam exstitit, operari non potest, ergo nec ea, quæ non existit, sed immediatè exstitit, quia hoc, quod est aliquando exstitisse, perinde nihil est Physicè, ac si nunquam exstitisset. Ejusdem Auctoris insuper.

Ratio quinta est. Non potest causa causare post mille annos. Ergo nec in instanti, sui non esse, consequente suum esse. Consequentia probatur eadem ratione qua superior.

Respondeti potest. Utrique rationi; quod consequentiam probet per id ipsum, quod negant Thomistæ. Rursus etiam per communem sententiam, conceduntur aliqua tempori immediatè sequenti, post existentiam viventis, v.g. prolatio nominis Jesu amputato capite, retractatio ad punctuam &c. quæ tamen cadaveri jam frigido non conceduntur, ita & in præsenti concedi posset operatio causæ, quæ immediatè ante exstitit, licèt non concedatur causæ, quæ nunquam exstitit.

Ratio sexta. Si posset causare non existens, posset efficiens non existens, operari, adeoque posset homo non vivens sentire, peccare &c.

Respondeti posset. Negando minorem; probatio illius non tenet ob disparitatem. Quia sentire, peccare &c. est actio vitalis, adeoque viventis, si ergo non vivat, quomodo vivet agendo, seu vitaliter operando.

Ratio septima. Nemo dat quod non habet, causa non existens non habet esse.

Respondetur. Per multos in instanti donationis donans, non habet dominium, & tamen in instanti donationis dat, sufficitque, quod in ante habuerit ita & in præsenti.

Ut conclusio probetur, ad partes, illius advertendum est, una dicit implicitè, quod sufficiat ad causandum physicè, existere in aliquo sui, alia dicit explicitè, si neque in aliquo sui, neque in se existit, non poterit quidquam causare ullum efficiens.

Prima Pars.

Probatur 1. Generatio posthumi, est vera causatio physica, & tamen generatio posthumi, non habet causam physicam in se existentem, sed tantum in virtute, hoc est in semine præcisè. Ergo ad causare physicè, saltem interdum, sufficit, existere in aliquo sui.

Probatur 2. Causa in se distans & tantum indistans ratione virtutis, potest benè causare Physicè, ergo & non existens in se, sed tantum in aliquo sui, poterat bene causare physicè. Probatur consequent. quia sicut sine existentia, ita sine immediatione, non fit causatum & tamen hoc non obstante, sufficit immediatio virtutis.

Probatur 3. Tum quia nulla in hoc implicantia vel absurdum, tum quia dantur virtutes, quæ non indigent immediata unione cum causis, ut patet in multis, præcipuè in seminibus, sono &c. quodsi non indigeant virtutes cum causa, immediatâ unione, non est ratio cur hæ pereant immediatè, pereunte sua causa. Rursùs si non pereunt, non est ratio, cur cum iisdem suis proprietatibus non mutatis physicè, existere non possint, quod si non mutatæ existunt, sicut existente causa principali, verè operari possunt, ita poterunt etiam deficiente principali.

Secunda Pars.

Probatur 1. Quia pro hoc asserendo, nec ulla ratio est, nec ullæ experientiæ, ergo talis vis non debet tribui causis.

Probatur 2. De Causa agente, in instanti, immediatè sequenti suum non esse, falsa est hæc propositio de secundo adjacente. Causa est, ergo etiam falsa erit hæc de tertio adjacente, causa est causans, consequentia probatur. Propositiones quæ non sunt conditionatè explicabiles, & sunt de præsenti, si sint de tertio adjacente, verificari possunt, si fiant nonnisi de secundo adjacente, ut constat ex sumulis. Hæc propositio: Causa est causans in instanti immediatè suum non esse consequente, est propositio non explicabilis conditionatè, & est de præsenti, ergo. Dixi nisi explicetur conditionatè. Quia in Suarii principiis, hæc propositio æternæ

næ veritatis; Homo est animal rationale, quia habet sensum conditionatum, ideo non potest illa concessa, verificari hæc; Homo est.

Confirmatur. Implicat contradictionem, ut causa non existens in instanti immediatè sequenti suum non esse, sit; ergo etiam implicat ut in instanti immediatè sequenti suum non esse, causet. Antecedens probatur, quia aliàs esset & non esset illa causa. Consequentia probatur, quia in illo instanti, de causa verum esset dicere, non est causa, ut supponimus; verum etiam esset dicere, est causa; quod probatur, quia verum esset dicere, causa dum non est, causat, porrò ly causat est explicabile per participium præsentis, est causans; ly autem est causans, idem est; quod est causa, ergo etiam de illo instanti verificaretur quòd sit causa, adeoque verificarentur duo contradictoria.

Respondetur. De illa causa verum esset dicere est causa, non in isto sensu quod existat causa, sed in illo, quòd influat in effectum.

Contra est. Quia hæc responsio videtur petere principium. Deinde hoc ipsum quod est, esse influens in effectum, idem est, quod esse causans, adeoque esse causam, redibitque argumentum factum.

Probatur 3. Conclusio. Implicat esse actionem, & non habere actu existens principium suum, sed si aliquid, etiam in instanti immediatè sequenti, suum non esse, causaret, nec in se, nec in aliquo sui existens, daretur actio, & non haberet existens principium suum actu, de hoc enim procedit status quæstionis, ergo. Major probatur. Tum quia si non implicaret contradictionem actio, non habens actu existens principium, illa actio, esset verè à nihilo. Tum quia, si per impossibile desineret Deus, in instanti immediatè sequenti, suum esse, non posset creare, ex nihilo enim, nihil fit. Ergo neque quodcunque aliud principium in tali instanti ageret. Tum quia si non implicat contradictionem ut actio habeat non existens principium, quæro, in istis duabus contradictoriis: Omne non existens potest esse causa, aliquod non existens non potest esse causa, quænam sit vera? si prior, ergo etiam quæ nunquam existerunt, potèrunt esse causa; Si secundum, non erit major ratio de uno non existente, quã alio. Tum quia in instanti, quo actio non est, sed immediatè ante fuit impossibile est, ut producatur effectus, esset enim improductus, utpote existens sine actione, ergo etiam in instanti, quo agens non est post esse, impossibile est ut producatur actio, nullum enim est fundamentum majoris connexionis, quæ fit in actione ad effectum, quam in actione ad principium. Tum quia implicat ei quod non est physicè, identificari Prædicatum positivum physicum; aliàs & esset illud Prædicatum ut supponitur, & non esset, utpote identificatum ei, quod non est, sed causare seu causativum esse, prout præsupponitur actioni, est Prædicatum physicum, causativum enim esse, est independenter ab intentione, adeoque est Prædicatum physicum, & cum nihil neget, est Prædicatum positivum. Ergo esse causativum, ei quod non est, sed fuit identificari non potest.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Sacramenta novæ legis causant gratiam cum non sunt. Ergo; Antecedens probatur; quia forma v. g. Absolutionis causat gratiam cum ultimo completur, quando autem ultimo completur, non est, quia profertur motu successivo, motus autem successivus quando completur, non est, motûs enim successio, non est in instanti, & tamen completio illa in instanti est.

Respondent aliqui. Causari gratiam à Sacramentis moraliter, adeoque posse ab illis causari etiam cum non sunt. Qui tenent causari illam physicè, & admittunt indivisibilia compositiva temporis, dicent, illam causari in instanti: in nostris principiis causatur gratia instantaneè, sed nullo proportionato respondente in tempore. Sed hoc alibi.

Objicitur 2. Humanitas Christi non existens physicè, causabat gratiam sanctificantem in Patriarchis.

Respondetur. Causationem illam non fuisse physicam, sed nonnisi impetratoriam, & per modum meriti.

Objicitur 3. Contiguitas loci sufficit ad operandum: Ergo & contiguitas temporis: sed instans immediatè sequens, de quo hîc, est contiguum existentiæ in tempore. Ergo.

Respondet Oviedo. Quia id quod non existit in hoc loco, sed in alio, absolutè existit, & habet entitatem, ideò potest & causare, illud autem quod non existit in hoc tempore, absolutè non existit.

Hæc responsio indiget ulteriori lumine, restaurari enim potest argumentum. Id quod non existit in hoc loco, eò quod habeat entitatem in alio loco, causare potest. Ergo, & id quod non habet existentiam in hoc tempore, cum in alio tempore conveniat illi existentia, causare potest. *Huic commodius*

Respondet 2. Arriaga. Retorquendo Argumentum, quòd etiam causa in instanti antecedenti existentiam, posset causare, quod negant oppositi.

Respondet 3. Disparitatem esse, quia nulla est pro Antecedenti implicantia, quam pro consequenti probant adlata.

Obji

Objicitur 4. Finis causat non existens, cognitio item pendet ab objecto & tamen ab illo causatur.

Respondetur. Finem non existentem in se, existere in aliquo sui, hoc est, in apprehensione & amore, in mediis item ad quæ movet. Objectum etiam in aliquo sui causat, nempe in specie sui impressa.

Objicitur 5. Vivens moritur in hoc instanti, in quo non est; ergo potest operari, in quo non est.

Respondet Oviedo. Negando consequentiam. Antecedentis iste est sensus; vivens quod in instanti antecedente fuit, potest non esse in hoc instanti, in quo non est, inde autem non sequitur, quod aliquid non existens operari possit, mors enim non est operari. In idem recidet, si dicas, vivens ampliativè, mori.

Objicitur 6. Res actu non existens, potest uniri rei actu existenti. Ergo & id, quod non existit, causare potest. Antecedens probatur, quia partes motus & temporis uniuntur, & tamen simul non coexistunt.

Respondetur. Quoniam per nos, continuatio non est modus aliquis positivus, convenire poterit etiam ei, quod non est ens; nam continuari partes temporis, nihil aliud est, quàm inter: Nunc, illud motùs, quod præteriit, & inter motum; Qui est, nihil interfluisse quietis, in qua quiete, non verum esset dicere: Nunc motus est.

Objicitur 7. Dispositiones accidentales causant formam sequentem cum non sunt, quia ante introductionem formæ, datur resolutio ad materiam primam. Ergo.

Respondetur. Negando Antecedens cum sua probatione.

Quæres. An existentia sit conditio, an ratio formalis agendi? ad quod dici potest, in sensu reali existentiam non esse conditionem, sed ipsummet principium agendi, cum sit identificata principio agendi. Metaphysicè tamen loquendo nec ipsa essentia, nec ipsa existentia sub his conceptibus acceptæ, important rationem causandi, cùm importent nonnisi suas definitiones, quæ nihil dicunt de actione. Unde jam existentia deberet appellari prærequisitum agendi.

QVÆSTIO III.

De Prædicato indistantiæ debito causis.

EAndem quæstionem sic alii proponunt: An Agens agere possit in distans passum, vel: An requiratur inter agens & passum contactus, vel: An possit agi in remotum, non agendo per medium.

Indistantiam & Contactum variam habere acceptionem; apud alios videbis, nominatim apud Pontium. Quantum ad præsens institutum attinet, certum est apud omnes, non esse necessarium, ut agens, immediatum sit passo, immediatione suppositi, nam suppositum quod est v. g. Sol, existens localiter in cœlo, agit illuminando & calefaciendo distantem terram. Dubitant aliqui cum Scotistis. An non debeat esse agens immediatum immediatione virtutis, quod in duplici sensu capi potest: Primò: An ad hoc ut agens agat, debeat per medium virtutem suam transfundere, ita ut agat producatque aliquid etiam in medio; Secundo: Si non agat quidquam in medio, transmittat tamen virtutem suam, an possit agere in distans passum? Est Quæstio passim tractata, breviterque decurrenda.

Dicendum est 1. *Agens ut agat, debet per medium, virtutem suam transfundere.*

Probatur experientiis. Quia aliàs clausis palpebris possemus videre, clausis fenestris possemus illuminari & cætera similia. Supponit hanc doctrinam Aristoteles. 7. Physicorum T. primo, & primo de Gener. T. 43. & secundo de Anima tex. 74.

Objiciuntur 1. aliquæ experientiæ, ut Magnetis trahentis ferrum, acus magneticæ se vertentis ad polos.

Respondetur. Hæc referri possent in qualitates occultas, transmissas usque ad passum, non agentes in medio, ob incapacitatem medii, referri etiam possunt in naturas rerum, ab effectu & experientiâ cognitas, de quibus Cabæus & Kircherus.

Objicit 2. Mastrius disp. 7. n. 62. Instantias Theologicas.

1. Instantia est. Si per impossibile non esset Deus ubique, cum agat per suum velle, ita ut statim ac vult efficaciter aliquod objectum, subitò accipiat objectum illud esse existentiæ, sequitur evidenter, posse producere aliquid à se ipso distans; quia objectum voluntatis non debet esse necessariò præsens, sed potest voluntas velle distans.

Respondetur. Si per impossibile Deus non esset ubique, ageret tamen per suum velle, ageret tunc per suum velle, neque enim jam hoc ipso intelligi deberet Deus non volens, sed quia hoc velle agit media Omnipotentia quam applicat, in modo applicandi eandem, esset magna diversitas: quia enim omnipotentia tunc nõ haberet conjunctam sibi ubiquitatẽ, dejiceretur hoc ipso, ut non possit agere ubique. Sicut enim si omnipotentia Divina non existeret, agere non posset ita, si nec in se, nec in aliquo sui alicubi existeret, agere posset, jam enim se haberet ac si nõ esset. Et licèt objectũ voluntatis in ratione merè appetiti, præsens esse non debeat, appetet enim ubi est appetitivum, tamen objectũ in ratione respõdentis, principio effectivo, præsens esse debet.

Imò exinde roborari potest conclusio: nam non potest agere appetitivum nisi ubi est appetitivum, idque in se, quia appetitivi vicaria non dantur, ergo neque agere illic, ubi non est, nec habet sui vicarium, cùm aliàs principalis agentis dentur vicaria activa.

Secunda Instantia est. Angelus superior, potest intuitivè alterum angelum cognoscere, ad quam cognitionem inferior angelus, immediatè, non per speciem debet concurrere, hoc enim est de ratione intuitivæ cognitionis, nec debet esse intimè præsens intellectui superioris, aliàs si in eodem loco non essent, nunquam angeli intuitivè se cognoscerent.

Respondetur. Cùm Angelus cognitus non concurrat ad cognitionem nisi terminativè, quàm ipsam terminationem exercet in sua specie expressa, quæ est intimum quid cognoscenti, non ostenditur quod Angelus cognitus, agat tunc in distans, & terminet cognitionem, nec in se nec in aliquo sui præsens, est enim præsens in specie sui expressa. Illud quod dicit, Angelum intuitivè cognitum, non esse Angelum cognitum per speciem, si sit res de specie non propria, vera est propositio, sed negatur non posse dari species proprias, quæ deserviant ad notitiam intuitivam, neque enim per hoc unquam definitur cognitio intuitiva, quod sit sine speciebus. Recedendo autem ad rationem præjactam, disparitas est; quia cum hoc, quod est terminare cognitionem non requirat existentiam termini, unde etiam non entia nosci possunt, etiam terminare poterit non requirendo indistantiam fundabilem, in ratione existentiæ; cùm autem effectus & causa physica debeant existere, & cum causa nec in se, nec in aliquo sui præsens, habeat se ac si non existat, fit ut non existens in se, nec in aliquo sui causa, causare non possit, causa autem distans est causa, nec in se, nec in aliquo sui, inibi existens.

Tertia Instantia est. Anima separata intuitivè cognoscit materialia, quæ non sunt intimè præsentia ipsi animæ. Ergo objecta ista causabunt aliquid in distans, absque eo, quòd medium aliquid recipiat.

Respondetur. Quòd materialia sint animæ præsentia in aliquo sui, nempe in speciebus vicariis propriis materialium, quæ sibi tunc vel parat anima, vel à Deo infunduntur, & si res sit de concursu terminativo, de hoc jam dictum supra.

Objectr III. idem ex principiis Philosophicis. Actio illa prævia, qua passum alteratur, non facit, ut agens, propriè in distans, agere non dicatur, quia hoc est per accidens, quatenus agens cùm sit imperfectum, natum est prius agere, secundùm potentiam imperfectiorem, quæ est alterativa, postea secundum perfectiorem, quæ est generativa, & si à Deo applicaretur subjectum ultimo dispositum illi agenti, statim ageret generando, non alterando.

Respondetur. Si arguens applicationem requirit ultimo dispositi subjecti, hoc ipso requirit indistantiam.

Directè ad argumentum dici potest. Negando quòd actio alterativa non ex eo etiam præcedat generativam, ut à generabili non distet agens.

Concedo, quòd agens imperfectũ agat prius, secundùm potentiam imperfectiorem, sed nego quod alteratio non etiam ex eo præcedat generationem, ut salvetur indistantia agentis.

Concedo, quòd si à Deo applicaretur subjectum ultimum dispositum, fieret statim generatio, sed cur? quia non jam esset distans generabile, siquidem supponitur applicatum. Ubi ut vides, concedo alterationem præcedere, ex imperfectione agentis, sed etiam præcedit ad salvandam indistantiam agentis, à passo, cui agens conjungitur in aliquo sui, nempe illa virtute.

Instat I. Ergo hæ influentiæ è cœlis emanatæ, recipiuntur etiam in cœlis, & tamen frustra; cùm nec per æternitatem possint aliquid in cœlis producere.

Respondetur. Recipi illas qualitates in intermediis (si dantur) cœlis, non tamen frustra, quia licèt nihil sint unquã producturæ in illis, conjungunt tamen agens cum ipso producendo effectu & ratione illius conjunctionis, non sunt frustra.

Instat II. Ista virtus non deberet esse simplex qualitas, quia non posset tot & tam varios effectus producere, nec etiam plurificaretur ad plurificationem effectuum, quia totum universum, esset plenum variis qualitatibus & influentiis.

Respondetur. Indubiè una qualitas, potest producere plures effectus, non tamen omnes, quia hoc videtur excedere limitationem illius, unde nec plurificabitur pro pluralitate effectuum: consequenter medium quid continget, non erit una qualitas tantùm, nec plurificata pro pluralitate effectuum, erunt tamen plures, licèt numero non nobis, sed Deo notæ, varietasque dispositionum subjecti faciet, ut una virtus, variè agere possit, præsupposita suâ virtute intrinseca.

Instat III. Potest agens producere effectum, quem non producit in medio. Ergo etiam potèst agere in distans, quia prævia illa operatio, ad nihil prorsus conducit.

Respondetur. Transmissio illa virtutis per medium, non producendo in illo, quod producit in distanti, facit ut in aliquo sui existat agens, quod ex dictis est necessarium; aliàs inibi ubi agit agens, ita se haberet, ac si non esset.

Instat IV. Quia non videtur quomodo fiat approximatio causæ ad passum distans, per productionem effectûs, in medio omninò diversæ rationis.

Respondetur. Ideo: quia si in medio operetur, apparebit à posteriori esse illic ejus virtutẽ, adeoque dum operatur in distans, existere illic agens in sui virtute, quam, non est intelligibile, quî transmittere possit, sine medio. Unde non esse-

effectus in medio productus ad hoc conducit, sed virtus, per medium transmissa, & in medio operans effectum, quem aliàs in sua virtute continet, si passum censeatur dispositum.

Instat V. Cùm partes agentis remotæ à passo, nihil agant in propinquiores, sed agant immediatè in passum distans, nulla operatione secuta in medio. Ergo conceditur, quòd magnes possit agere in ferrum distans, non agendo in medium, continuatioque inter agens & passum per intermedium aërem, est ob evitandum vacuum, non ad deferendam actionem.

Respondetur. Nulla quidem tunc sequitur operatio in medium, sequitur tamen transmissio virtutis, nec medium illud defert actionem, quæ est modalitas, vel non sine modo, consequenter non transmissibilis, sed defert virtutem activam: quæ licèt nihil operetur in medio, sufficit ut sit in medio, nam si erit in medio, adhuc agens in aliquo sui, conjungetur passo.

Noto. Totam hanc conclusionem in hoc resolvi, quia non datur ex una parte ulla experientia actionis in distans, ex altera parte materialis virtus non potest transmitti nisi per medium, aliàs autem transmitti debet, ne causa agat, quæ nec in se, nec in virtute sua existit.

Notabilis est illa experientia, in oppositum de Lebete, cujus fundus, in quem immediatiùs agit ignis, est frigidus, remotiores autem partes sunt calidæ. Arriaga advertit, quod agat ignis, primum in partes laterales lebetis, proximiores, & postea in remotiores, quare autem non calefaciat fundum, hoc non spectat inquirere, ad præsentem difficultatem. Frigus illud lebetis, refert Oviedo in exhalationes frigidas, & terreas, quæ descendunt in fundum lebetis. Recentior Suarez dicit, prius fundum lebetis calefieri, & aquam illi contiguam, sed calefactam, utpote leviorem sursum ascendere, & frigidiorem utpote graviorem deorsum, ab eoque descensu, frigus illud causari. Addi posset, bulliente aquâ intercipi partes frigidas aëris, & in fundum lebetis transmitti, ubi continetur tepor ille, ut ita dicam, concentratus, quanquam etiam experientiam absolutè negat Arriaga.

Ex experientia phantasiæ moventis appetitum, non probatur actio indistans; quia vel in eodem cerebro utrumque est, vel est connexio aliqua transmissione spirituum.

Si autem dicas. Cùm actio sit modus, adeoq; inseparabilis à Subjecto, quî erat transmissibilis à Subjecto? Negandum erit, actionẽ transmitti, sed qualitatem virtutis, quâ intermediâ agitur.

Dicendum II. *Quamvis agens non agat in medium, modò transmittat virtutem per medium, potest agere in distans.*

Probatur Conclusio experientiis. Quia si instruatur accensus rogus remotiores partes caloris non agunt in medium, quia non possunt in calidum sibi simile agere, & tamen agunt in remotius, magis enim calefit passum, à toto monte illo accenso, quàm ab aliquot lignis. Virtus solaris, & planetarum influxus, Mineralia producit, simile nihil producendo in aëre, rursus columnæ magnæ gravitas, secundùm partes remotiores non agit in medium, & tamen major columna, magis gravat. Ergo in distans conjunctum, dari potest actio, non agendo in medium. Quòd si quæras: Cùm aliqua videantur non agere in distans, nisi etiam agendo in medio, aliqua autem agunt non agendo per medium, in quod principium id referri debeat, sed hujus, ut dicit Arriaga; nulla potest reddi ratio, sed referendum hoc est in experientiam, & naturam agentium. His breviter tactis, *sequitur*

DIFFICVLTAS I.

An Creaturæ miraculosè possint agere in distans?

Dicendum est, *Possibilem esse actionem in distans.* Est Conclusio Scotistarum, Arriaga, Oviedo, contra non paucos Thomistas.

Probatur I. Quia id non implicat Contradictionem.

Probat II. Arriaga. Quia, quòd causa non possit agere in distans, non constat hoc nobis, per rationem à priori, sed per solam experientiam, quæ non infert, non posse dari alias causas, quæ non sint ad talem modum agendi alligatæ, vel ad maximum, cur miraculosè id facere non possint. Addit Oviedo. Si agens ageret in distans, nihil produceret distinctum, quoad substantiam effectûs, vel quoad modum, qui se teneat, ex parte effectus. Ergo nil produceret, quod esset contra virtutem suam, & potentiam intrinsecam, ergo posset Deus, ad talem rationem agendi, elevare creaturam.

Probatur III. Existat ignis Cracoviæ, possibile est calorem ab illo productum à Deo accipi, & poni Romæ, vel v.g. per replicationem; possibile item est, imò necessarium, calorem illic positum producere calefactionem, ergo non implicabit actio in distans, & non per medium, quia productio caloris de novo facta Romæ, tribuitur igni, qui est Cracoviæ.

Confirmatur. Indistantia non est essentia causæ, ut omnes concedunt; Ergo sublata indistantia manet essentia causæ, ergo & ulterius potentia causandi, adeoque agendi, quod ipsum, sic Proponitur. Indistantia vel est essentia actionis, vel non: si non est, Ergo indistantiâ sublatâ, manere potest actio, defectusq; conditionis supplevi; si autem indistantia, est de essentia actionis, ergo indistantia non erit jam conditio sine Qua

non, quod est contra communem doctrinam, quærereque: An agens possit agere in distans? idem erit in re, ac quærere: An possit agere sine actione? siquidem de essentia actionis est, indistantia, quæ tamen duo longè sunt condistincta.

Objicitur 1. Actus & potentia debent esse simul. Causa & effectus, sunt actus & potentia. Ergo.

Respondetur. Actum & potentiam pro principali accepta significatione importare materiam & formam, quæ duo ut constituant compositum, debent esse simul, quomodo enim erit compositum, si utrumq; à se distet, non tamen actus, & potentia, accepta in minus principali sensu, seu in ordine efficientis, nulla enim in hoc implicantia.

Objicitur 2. In loco, in quo res non est præsens, perinde se res habet, ac si non existat. Sed res non existens causare non potest. Ergo.

Respondet recentior Suarez. Res non existens, non habet entitatem, si non habet entitatem, non habetur, quod elevetur ad operandum, modo sibi indebito, causa autem dissita, habet entitatem elevabilem. Dici etiam potest, rem quæ tam in se, quàm in aliquo sui non est præsens, perinde se habere, ac si non esset, non tamen perinde se habet ac si non esset, si sit in aliquo sui.

Instabis. Non potest aliquid elevari, ut agat non existens, in tempore saltem imaginario. Ergo nec potest elevari, si non existat in loco.

Respondetur. Si res procedat de Agente, non existente etiam in aliquo sui. Concedo totum. Si autem existat in aliquo sui, sufficit ut elevetur, sive existens in aliquo sui, in tempore, sive in loco. Quodsi in aliquo sui existat in loco, in nullo sui in tempore. Negabitur consequentia. Quia si existat in aliquo sui in loco, erit quod elevetur, non erit quod elevetur, si in tempore, in aliquo sui non existat.

Objicitur 3. Illa actio, quæ supponitur posse dari in distans, vel proficiscitur à Deo, supplente locum agentis creati, ubi illud non est, vel ab ipso agente: non à Deo supplente, quia Deus non potest supplere principium actionis, cum hæc essentialiter pendeat à principio: Non etiam proficiscitur ab ipso principio, quia agens non est in illo loco. Ergo actio, non procedit ab illo, in tali loco.

Respondetur. Negando Majorem. Quia actio illa, nec proficiscitur à Deo supplente principium, neq; ab ipso immediatè agente producitur, sed à virtute ipsius, posita inibi miraculosè, cum non fuerit transmissa, per medium.

Objicitur 4. Si agens creatum posset agere in distans, sequeretur illud fore infinitæ virtutis, si enim ageret etiam miraculosè in aliqua distantia, non agendo in medium, non est ratio, cur in remotius agere non posset.

Respondet. Pontius ad vim hujus argumenti. Quia vel requiritur imprimis ad agendum in majori distantia, major virtus, vel non requiritur: si non requiritur, ergo actio in distans, non arguit majoritatem, consequenter nec infinitatem virtutis; si requiritur major virtus. Ergo non sequetur, si agens possit agere in aliqua distantia, quod possit in omni. Deinde

Respondetur. Negando sequelã. Quia sicut non datur infinita distantia, nec dabilis est; ita nec poterit illud Agens, in infinitè distans agere. Deniq; ex eo, quòd agẽs possit aliquid minus, nõ sequitur, quòd possit Agens, agere etiam majus.

Objicitur 5. Spectatum agens non elevatum, non apparet qui principiet illam actionem, nec etiam intelligi potest, quomodo ab illo jam elevato, pendeat illa actio. Ergo non datur.

Respondẽtur. Negando imprimis consequẽtiam, quia non infrequens est, quorum modum ignoramus, ea tamen asserere, ut reductionem materiæ in punctum quantitate sublata, transitũ Angelorum ab extremo ad extremum, sine medio, &c. similia. Deinde Antecedens est falsum, quia quod attinet ad ignem v. g. non elevatum, ille suum non potest calorem impedire, ne agat in medio, sed si passum sit dissitum, non habet vim illuc porrigendi suum calorem: potest autẽ id facere Deus, non potest item calorem suum replicare; potest Deus. Quia autem illa actio pẽdebit à calore, qui est virtus ignis existentis alibi, producta ab eodem igne, fit ut ratione hujus, illa actio, pendeat ab illo igne. Cæterũ, posito quod corpora, ne divinitus quidem possint transire ab extremo ad extremum, non per transeundo medium, recurrendum ad hoc erit, ut jam innui, quod transeat quidem medium illa virtus, sed nõ operetur in medio, cum aliàs possit; sed id replicationem non impediet, nam in replicatione, rem replicatam, non est necesse in medio agere.

Instabis. Agens, non potest naturaliter agere in distans, neq; extra suam sphæram. Ergo nec supernaturaliter poterit, quia nihil potest elevari extra suam sphæram, & ad id producendum, cujus inadæquatam, & inchoatam non habet virtutem.

Respondet Oviedo. Agens non potest naturaliter agere in distans, non defectu virtutis, sed defectu conditionis, adeoque ad hoc, ut agat in distans, elevari poterit. Deinde dici potest talem actionem esse extra sphæram naturalem, non obedientialem, inchoata autem virtus, est necessaria, in elevatione, tantum ad actus vitales, de quo aliàs; nam potest à Sacramentis produci divinitus Gratia, idque physicè, cum tamen non habeant inchoatam vim, illius producendæ.

Objicitur 4. Ad operandum hîc, requiritur præsentia hîc; ergo agens non potest operari in hoc spatio, quin sit in hoc spatio.

Respondetur. Ad operandum hîc, sufficere præsentiam hîc, vel in se, vel in virtute sui.

Obji-

Objicitur VII. Actio, seipsa pendet ab approximatione, tanquam à Conditione. Ergo ab illa non potest non dependere; quia, quod convenit actioni per se ipsam, semper illi convenit.

Respondet Oviedo. Quòd adæquatè non dependeat ab approximatione actio, aliàs sine hac numero approximatione, non posset esse actio, dependet ergo per coexistentiam actionis, cum approximatione, & per decretum Dei, quo ex prævisione approximationis, determinavit se Deus, ut concurreret. Conformiter autem, ad materiam de connotatis dici potest, quod dependentia actionis, secundùm id, quod dicit in recto, non possit ab illa separari; dicit enim entitatem actionis, secundùm autem id, quod dicit in obliquo, potest benè separari; nam in obliquo, dicit istam, vel istam viciniam.

Instant Complutenses. Necesse est virtutem activam esse conjunctam actioni, ergo & effectui, quia actio tenet se ex parte effectûs. Antecedens probatur. Tum quia Experientia id docet. Tum quia virtus activa, & principium Quo, debent esse conjuncta. Causæ, ergo & causalitas. Tum quia actio est datio esse, ergo debet esse conjuncta & causæ, & effectui.

Respondetur. Concedendo actionem debere esse conjunctam ipsi virtuti, v.g. calori, & ipsimet effectui, sed non ipsimet igni, rationes etiam quæ adferuntur, non convincunt. Quod attinet ad experientiam, illa est pro actionibus naturalibus non miraculosis, imò etiam nunc de facto, ubi non est ignis, sed est solum calor, fit calefactio, cur ergo si transmittatur calor per medium, non agendo in eodem, non poterit agere in extremo.

Noto. Præsentem hanc doctrinam supponere, quod virtus, vel ipsum agens, semper debeat esse, ubi est actio, licèt non sit, vel non agat in medio, cum possit: Ratio. Tum quia, si illic non est agens, vel virtus, quis inibi principiat actionem? Tum quia, illa actio vel est modus, vel indistinctum quid ab agente, prout producente effectum. Non primum; Quomodo enim productio illius modi, transmitteretur per medium; si secundum, quomodo salvaretur, quòd sit illic ipsa actio, quæ est ipsum agens, si illic non est ipsum agens. Tum quia, si illic nec agens, nec virtus est, quomodo non se ita habet, acsi non esset simpliciter.

DIFFICULTAS II.

An Deus posset agere in distans à se.

Certum est: nihil esse quod sit, & tamen distans à Deo sit, sed ponamus per impossibile Deum solum in cœlo existere, nec esse præsentem mundo, quæritur: An aliquid in mundo agere posset? Negat recentior Suarez.

Dicendum est. *Posse Deum agere in distans modo explicato.* Dixi modo explicato, hoc est; habendo saltem in aliqua sui virtute indistantiam, licèt non esset præsens in medio, & licèt non esset in se præsens, ipsi effectui, aut si esset præsens effectui, quamvis non esset præsens in medio.

Probatur I. Quia id non implicat Contradictionem, de quo in solutione argumentorum, & certè:

Perfectior est conceptus Omnipotentiæ, potentis agere in indistans, & distans, quam potentis agere, nonnisi in indistans, perfectior enim est modus agendi, qui est magis illimitatus, sicut & esse magis illimitatum, perfectiùs est limitato, ergo iste modus agendi perfectior erit, de cæteroque est possibilis.

Probatur II. Posito quod Deus esset localiter nonnisi in cœlo, haberet principium operandi immutatum, ergo eodem modo, quo nunc operari posset in mundo, aliàs hoc ipso illud principium esset mutatum. Antecedens probatur, Principium operandi in Deo non est ipsius præsentia, sed omnipotentia, ergo cum sola præsentia illius mutaretur, adhuc principium agendi, esset immutatum. Hoc ipsum Antecedens probatur. Tum quia alius est conceptus omnipotentiæ, alius autem ubiquitatis. Tum quia, in nobis præsentia, non est principium operandi. Tum quia, si idem est præsentia & principium operandi, præsentia in actu, esset principium agendi in actu, quod dici non potest; quia sæpè Deus est principium agendi de novo in actu, ubi non est præsens de novo in actu.

Hoc ipsum proponitur aliter. Potest agens creatum agere in distans. Ergo & agens increatum. Probatur consequentia, ideò antecedens est verum, quia sufficit virtutem illic esse & actionem, ubi est effectus, ergo etiam sufficiet, ut Deus illic sit, quamvis non sit in medio.

Probatur III. Non est ratio, Cur non sufficiat ad hoc, ut Deus alicubi agat, esse tantum præsentem effectui, in virtute sua, vel in se, licèt non sit præsens in medio; Quod ipsum sic proponitur. Præsentia Dei, prout eum facit præsentem Romæ, vel conducit aliquid præter præsentiam, quam Deus habet Parisiis, ad agendum Parisiis, vel non conducit; si non conducit; ergo sufficit illum esse præsentem illic, ubi agit; Si conducit, ergo illa præsentia, prout est Romæ, agit in distans, cum præsentia, prout est Romæ, non sit præsentia, prout est Parisiis, & tamen ingreditur actionem. Concedo tamen virtutem remotioris, conducere ad actionem dissiti passi, ratione augmenti, sed quod mera præsentia conducat ad id, non satis apparet.

Objicitur I. Si omnipotentia Dei posset operari effectum, sine præsentia ad eundem, dum operaretur; & operaretur, & non operaretur, operaretur ex suppositione, non operaretur autem; quia operatio, est ipse effectus indistans, seu unitus agenti.

Respondetur. Inprimis hanc objectionem, nos non urgere, quia non affirmamus, Deum operari effectum, sine præsentia ad eundem, sine inquam præsentia, vel suæ virtutis, vel sui, sed nego, quodsi per impossibile in medio non esset, operari non posset. Et sicut, qui negat Deum esse realiter in spatiis imaginariis, eo ipso concedit, quia in illis ipsis incipit operari, incipit illic esse præsens, licèt non sit præsens, in reliquo spatio imaginario; ita & in præsenti sufficit ut ibi, ubi operatur, esset præsens Deus, quamvis per impossibile, non esset in medio, sufficit inquam, ut sit præsens, vel in se, vel in sui virtute.

Objicit II. Recentior Suarez. Deus habet perfectissimum modum essendi, ergo & operandi, atqui perfectissimus modus operandi, debet exerceri per intimam præsentiam causæ ad effectum. Ergo. Subsumptum probatur ut Deus habeat perfectissimum modum essendi, debet esse intimè præsens rebus, quibus ineſt. Ergo etiam ut habeat perfectissimum modum operandi, debet esse intimè præsens rebus, in quibus operatur.

Respondetur. Negando subsumptum, & probationis ejus Antecedens, in qua, nomine essendi Dei, non intelligitur aliud, quàm modus coëxistendi creaturis, & tamè falsum est, Deum habere perfectissimum modum coëxistendi; perfectior enim est modus coëxistendi per unionem Hypostaticam, & per visionem beatam, cum creaturis omnibus rationalibus, & tamen talem coëxistentiam Deus non habet, sufficit ergo modus perfectissimus coëxistendi, secundùm id, quod dicit in recto. Rursus, si Deus non semper operatur, quod optimum est, nec erit necesse, habere modum operandi perfectissimum. Negari etiam potest, esse perfectissimum modum operandi, per intimam præsentiam, etiam in medio positam, propter dicta, in probatione Conclusionis. Paritas adlata non tenet. Quia, si Deus non coëxistat creaturis, nullam inde habebit perfectionem, ex suppositione præcipuè, quod de facto sit, cui coëxistatur, acquireret autem perfectionem, ex suppositione impossibili, si ad arbitrium in distans & indistans ageret; sicut perfectior est potentia creata, quæ vel in propinquum, vel in remotius agere potest, si velit, eritque adhuc præsens illic, ubi operatur, licet non præsentia, etiam per medium intercepta. Denique procedit argumentum de eo, quod est de facto, non autem de eo, quod sequi deberet, ex suppositione impossibili.

Objicitur III. Non est possibile, ut Deus, secundùm suam immensitatem, non coëxistat ubique, supposito, quod detur illud, cui coexistere possit. Ergo, non est possibile, ut non etiam sit præsens ubique, ergo etiam non est possibile, ut non operetur, tanquam præsens ubique.

Respondetur. Concedendo totum. Sed quæritur; an supposito per impossibile, quod non esset ubique, tolleretur ipsius potentia operandi, tanquam aliquid, immediatè connexum, cum illius præsentia, hocque ipsum est, quod negatur.

Objicitur IV. Deus si solam præsentiam suam in cœlo haberet, illic, ubi vellet operari, vel esset præsens in aliquo sui, vel in se: Si in aliquo sui, ergo in sua virtute & potentia, hæc autem sunt, ipse Deus, adeoque jam non indistans operaretur.

Respondetur. Deum in suppositione formatâ, posse interdum existere illic, ubi operatur, in aliquo tantum sui, respectu scilicet eorum operum, ad quæ posset uti aliquo instrumento creato, & sic v. g. ad justificandum peccatorem Parisiis, posset uti sua gratia, in cœloque, localiter creatam, transferre Parisios, respectu autem eorum operum, ad quæ uti non potest, vel non vult, instrumento creato, deberet esse illic præsens ubi agit, operaretur tamen indistans, quia medio intercepto, non coexisteret, nec per illud transmitteret virtutem.

Instabis. Si Deus posset aliquid operari, quâvis in aliquo tantum sui præsens; sequeretur creaturam, posse non dependere strictissimâ dependentia à Deo, quia magis opus habemus eo, sine quo, in sua entitate præsente, nihil sumus, & possumus, quàm opus habeamus eo, sine quo, aut ejus satellite, esse non possumus.

Respondetur. Strictissima dependentia creaturæ à Deo, in hoc solo stat, ut nec esse, nec conservari, nec operari possit, independenter à Deo, quod totũ, etiam in præsenti, salvaretur. Nec est necesse, aliam dependentiam ponere, certè enim suo modo, strictius pendet humanitas Christi, à Verbo, quia præter communem dependentiam dependet etiam, dependentia suppositi, & tamen non omnes creaturæ, tàm strictam dependentiã habere debent. Rursus, strictiùs dependet à Deo, quod ab ipso solo immediatè producitur, quàm quod producitur, etiam à Creatura, & tamen non est necesse à solo Deo produci omnia.

Objicitur V. Si ponamus Deum præsentem in cœlo, & Cracoviæ, ubi causat non existendo in medio, casu tali, Deus à se distaret, quod est impossibile, quia idem à seipso distare non potest.

Respondetur. Non esse possibile, ut Deus non sit ubique, sed supposito hoc impossibili, quæritur: an vi sublatæ illius præsentiæ, tolleretur potentia agendi, etiam in ordine ad nostros conceptus, in refundatos, necessariò connexa, nonnisi cum præsentia, etiam per medium transfusa, tenemusque non tollendam. Jam autem: an dici deberet Deus distare à seipso, de hoc agetur, ubi de loci prædicamento.

Objicitur VI. Locus S. Pauli, qui Actor. xvii. ex operatione Dei, in quo vivimus, movemurque, colligit ejus præsentiam, seu, quòd non longè à nobis sit.

Respondetur. Cùm ubique Deus operetur in Universo, rectè colligitur, illum esse ubique, pro-

proceditque argumentum S. Pauli, ex iis, quæ sunt de facto. Et certè, cum nulla sit virtus, quæ de facto detur, quæ vicaria Dei, faciat nos vivere, moveri &c. bene hîc (ubi hoc facit Deus) bene inquam colligitur, ejus præsentia.

Objicitur 7. Auctoritas ex Ps. 38.

Responderi ad illam debet, ut ad auctoritatem Pauli.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur aliqua Quæsita.

Quærit hoc loco Arriaga: An indistantia & approximatio prior sit effectu, teneatque se ex parte actus primi. Quod sit prior, teneatque se ex parte actus primi. Ratio est, quia ignis non potest calefacere passum, nisi illi sit proximus. Ergo approximatio, est conditio, ergo est prior ad operandum, præcipuè cum approximatione pendeat calefactio, à calefactione autem, non pendet approximatio.

Quod autem non sit prior. Ratio est. Quia anima non potest movere, & animare corpus distans, & tamen antequam moveat, & animet, non censetur prius esse approximata, sed sufficit illam, tunc esse præsentem, cum movetur, ergo etiam idem dicendum de reliquis agentibus, tenereque subsistendi consequentiam, ad approximationem, tanquam ad aliquid concomitans, non tanquam ad aliquid antecedens.

Opponit sese huic doctrinæ Oviedo. Supponunt uterque præsentiam esse Modalitatem. Supponunt item, quod ut aliquid propriam præsentialitatem producat, in genere causæ efficientis, aut illam patiatur in genere causæ materialis, non indigeat præsentiâ, ex parte actûs primi requisitâ, quia alias, idem præsupponeretur, ante seipsum. Cæterum, in calefactione, priorem esse calefactione indistantiam, vult Oviedo. Argumento autem, à pari facto, disparitatem adfert, quia approximatio inter animam, & corpus, in instanti temporis, in quo corpus movetur localiter, est quid consequens motum localem; ergo non potest illam antecedere, approximatio verò, inter agens, & passum, in instanti temporis, in quo est motus calefactionis, non est quid consequens motum. Sed huic disparitati.

Respondet Arriaga, quod sufficiat illam approximationem esse concomitantem, licèt non sit antecedens.

Porrò, pro sua doctrina, hanc format rationem Oviedo, probatque approximationem, non posse se habere concomitanter ad actionem. Quia, quod se habet concomitanter respectu actionis, illud non requiritur propriè, & per se, sed tantum est identificatum, seu connexum cum eo, quod per se requiritur, à quo si posset separari, nullo modo requiretur. Sed approximatio, non requiritur tali modo ad calefactionem; aliàs, si agens existeret sine omni præsentia, posset in extraneo subjecto, præsentiam producere, & movere corpus, in quocunque loco existens, quod est falsum.

Sed hoc Argumentum non convincit. Malè enim definitur, ly Concomitanter, per inseparabile seu identificatum, certè enim in consecratione calicis, concomitanter ponitur Corpus, quod neque est identificatum sanguini, nec inseparabile ab illo. Deinde falsum est, approximationem per se, requiri ad actionem; per se enim requisitum, & ipsum agit, cum tamen approximatio, non urat. Quare autem non possit agens agere, in quamcunque distantiam, quamvis approximatio, concomitanter nonnisi se habeat. Rationem redderet Arriaga, quia agens, non tantum non potest agere, si illi deficiant requisita ex parte actus primi, sed etiam non potest agere, si deficiant, etiam nonnisi concomitanter requisita, posset que hoc referri in naturalem vim, & operativitatem agentis, eo tantum se extendentis, & ita ignis, natus calefacere ad tres palmos, approximare vim suam, non potest ad quatuor palmos. *Ut resolvatur quæsitum.*

Assero 1. *Ab approximatione ad effectum, & à negatione approximationis ad negationem effectus, non posse dari legitimam subsistendi consequentiam, per ordinem ad Dei potentiam.*

Ratio. Quia agens approximatum, potest impedire Deus, ne agat, & remotum, facere ut agat.

Assero 2. *Si habet prioritatem aliquam* (de qua mox) *approximatio, respectu effectus, hæc prioritas non est necesse, ut sit prioritas temporis, vel etiam prioritas durationis, ante effectum, vel unico instanti.*

Ratio. Quia naturaliter loquendo, eodem instanti, quo anima est approximata corpori, ultimo disposito, eodem illi unitur. Consequenter sufficiet prioritas dependentiæ; hinc ulterius

Assero 3. *Approximationem respectu effectus, habere se antecedenter, non concomitanter.*

Ratio. Quia prius intelligitur esse approximatio, quàm actus, quod etiam intervenit in anima, quæ prius intelligitur approximata, quàm unita; prioritate, non quidem alicujus instantis, sed præsuppositionis; & sicut non intelligitur concomitanter se habere rationale ad risibile, sed per modum prioris, ita & in præsenti, approximatio non se habebit concomitanter, & quæcunque tandem regula legitima assignabitur investigandi, quod se habeat aliquid per

modum requisiti antecedenter, ea in præsenti applicabitur.

QUÆSTIO IV.

De prædicato distinctionis ab effectu debito causis.

EAndem quæstionem, sic proponunt alii. An idem possit agere in seipsum. Et non est quidem difficultas, an idem possit seipsum producere primo; sed tantum dubium est: An possit idem esse sui causa secundò, vel tertiò, & sic ulterius. Affirmat Suarez, etiam defacto Christum se reproducere in Eucharistia. Negat Vasquez, Lugo de Eucharistia. Disp. 7. Sect. 2. n. 21. & cum eo Oviedo, Pontius, recentior Suar. & alii. Hæc quæstio spectat quidem ad materiam de causa efficienti, non incommodè tamen & hîc tractatur: An autem causæ intrinsecè distinguantur à suo causato vide ubi de toto composito.

DIFFICVLTAS I.

Statuitur quid sentiendum.

DIcendum est. *Possibile esse, ut idem producat seipsum secundò.*

Probatur. Quia ex una parte id non implicat contradictionem, & ex altera parte exaltatur per hoc omnipotentia divina, potens quam amplissimè uti suis creaturis, in ordine efficientis.

Objicit 1. de Lugo. Causa est principium per se influens esse in aliud. Ergo nihil potest causare seipsum, non enim causatum est aliud à se.

Respondi supra. Negando, hanc esse legitimam definitionem causæ. Sed illa etiam concessa, dici posset: hoc esse requisitum ad causam simpliciter dictam, & producentem primo.

Cæterum producens seipsum secundò, determinat se ad existendum secundò, hocque sensu producit seipsum secundo, non tamen ad se refertur relatione reali producentis, & producti, quia hæc est nonnisi inter primo producens, & primo productum. Et quamvis producenti seipsum secundo, in se ipsum, concedi debeat influxus realis, non enim intentio nostra est, produci illud secundo, non tamen exiget terminum distinctum realiter, à producente, solum enim influxus realis, dans esse primo, exigit productum, distinctum realiter à producente.

Instat 1. Mastrius disp. 8. n. 23. Producens seipsum secundo non posset se ipsum determinare secundo, ad existentiam, quia si per primam actionem supponitur esse in rerum natura. Ergo implicabit substantialiter reproduci per secundam, quia huic secundæ terminus, A quo, assignari non posset.

Respondetur. Terminum à quo secundæ reproductionis esse, non esse secundæ productionis.

Instat 2. idem. Sicut hoc esse secundum habitum per secundam productionem, non est à primo esse diversum, ita hoc non esse secundum, nequit esse diversum à primo non esse, nisi secundùm modum, quæ diversitas non sufficit ad novam productionem substantialem.

Respondetur. Sicut termini ad quem non sunt distincti realiter, ita nec ipsi termini à quo, sunt distincti realiter, non sunt tamen diversi, tantùm secundùm modum utcunque, secundum modum qui sit, esse secundum, quod esse secundum, nego quod terminare non possit secundam productionem substantialem.

Instat 3. Licet actio prima quâ intelligitur res existere, ex vi alterius causæ, sit prior, quàm secunda actio, quâ intelligitur de novo à se ipsa pendere, tamen tota hæc prioritas, versaretur inter ipsas actiones, non inter eandem rem, cum se ipsa, est enim semper idem, consequenter non potest esse prior se ipsa, à parte rei.

Respondetur. Inter actiones est indubiè illic prioritas & posterioritas realis, sed non inter terminos, cum illic non sint plures termini, sed unus realiter.

Negatur tamen duarum actionum, quarum una est prior realiter, altera posterior realiter, non posse esse terminum eundem realiter, seu eundem, iterato tamen terminantem actionem distinctam: de qua ipsa actione dici potest, quod sit adæquata respectu productionis secundæ, nam actio adæquata, per Mastrium dicitur illa ex vi cujus nullâ aliâ intellectâ terminatâ ad eundem effectum, potest poni sufficienter effectus, à parte rei. Jam autem nulla alia actione secunda intellecta, sed sola hac secunda, potest poni sufficienter secundo à parte rei, illud, quod dicitur productum secundo.

Et licèt nihil uniter positum sibi ipsi realiter præsupponatur, reproductum tamen & positum secundo, potest seipsum supponere realiter primo positum, ly ipso realiter, non invehente inter producens & productum secundo à se ipso, distinctionem realem in ipsis entitatibus, sed invehente quod independenter à cogitatione nostra, fuerit primo productum, quod tamen idem non repugnat se ipsum producere.

Objicitur 2. Omnis causa secundùm esse per quod causat, debet præsupponi ad effectum. Idem autem non potest præsupponi ad seipsum prioritate naturæ.

Re-

Respondetur. Verum id esse de causa causante primo, non autem de causa causante secundo. Nam quod idem non possit esse seipso prius naturâ, ratio convincit, quia & esset prius naturâ ut supponitur, & non esset, quia esset idem naturâ, cum eo quod est posterius naturâ, quod autem idem non possit causare seipsum, nec dum ostendis implicantiam.

Dici etiam posset non supponi primo productum si producat seipsum secundo, non supponi inquam simpliciter prius prioritate naturæ, eandem enim habent naturam, supponit tamen prius naturâ secundum quid, quia scilicet non primo productum quà tale, accipit esse à secundo producto, sed vice versa, valetque subsistendi consequentia à secundo producto, ad primum productum, non è converso. Arriaga etiam sufficere dicit, ut prioritas hæc desumatur non ratione effectus simpliciter, sed ratione effectus prout actione posteriori producti, & ita agnoscit ipse Lugo, prius esse seipso corpus Christi, prout intelligitur conservari à solo Deo, quàm prout intelligitur conservari in Eucharistia; & idem effectus secundo productus, à causa distincta realiter, erit posterior seipso, ratione actionis distinctæ.

Instat Lugo. Per prioritatem causæ ad effectum, non solum significatur prioritas actionis ad effectum, sed multò magis prioritas ipsius causæ, secundùm entitatem ad effectum, itidem secundùm entitatem. Ergo ubi non datur hæc prioritas, non datur vera causalitas.

Respondetur. Esse hæc vera, solùm de causa primo producente effectum.

Objicit 3. idem. Illa actio secunda non est adæquata respectu corporis Christi; actio enim adæquata dicitur illa, ex vi cujus nulla alia intellecta, quam terminet idem effectus, ponitur sufficienter effectus à parte rei, ista verò actio essentialiter est talis, ut præsupponat corpus Christi existens.

Respondetur. Illam actionem esse adæquatam in suo genere, & non præsupponere in eodem genere aliam, ordinis ejusdem, nec enim productio secunda, supponit productionem secundam aliam, & sicut cum duæ totales causæ, sive diversi, sive ejusdem ordinis saltim divinitus eundem causant effectum, unaquæque in sua formalitate est totalis, ita & hæc secunda productio, in ratione secundæ, totalis erit.

Objicit 4. Vasquez. Nihil potest esse subjectum seu forma sui ipsius. Ergo nec idem potest efficere seipsum.

Respondetur. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti est implicantia, quam tamen pro consequenti non ostendis, implicat autem ut aliquid sit subjectum sui ipsius, quia illud secundum, & esset subjectum primum. Esset subjectum primum, quia esset materia, & non esset subjectum primum, quia supponeret subjectum primum, & huic secundo, esset aliud subjectum primum. Rursus non potest esse idem forma sui ipsius, quia illud primum & esset actus, quia esset forma, & non esset actus quia, subjectaret hanc secundam formam, ab illaque actuaretur, in hoc enim staret esse formam, formam sui ipsius secundam.

Universaliter etiam ab implicantia unius, non tenet argumentum ad implicantiam alius, nisi ostendatur commune utrique fundamentum quod hîc non ostenditur. Et certè hoc, quod esset materia vel forma sui ipsius, non posset secundo esse, nisi per destructionem & carentiam prædicati convenientis primò, nempe vel subjecti primi vel actus, ex quo, sequitur, fore idem cum primo ut supponitur, & non fore idem ob dictam carentiam prædicati, ita intimi.

Instabis. Sicut illud quod causaret seipsum materialiter & esset subjectum primum & non esset subjectum primum, sic etiam si idem produceret seipsum, illud secundo productum & esset primò productum & non esset primò productum, esset primò productum, quia esset idem cum primo producto, non esset autem primò productum, quia esset secundò productum ut supponitur.

Respondetur. In hac instantia, committi fallaciam accidentis, quia ab identitate in uno, arguitur ad identitatem in alio, in quo, non idem, sed distincta sunt; porrò in ratione primo & secundo producti quâ tali, non sunt idem, quia hi termini trahunt secum actiones, quæ sunt inter se distinctæ realiter, licèt sint termini producti idem in ratione entitatis. Dici etiam potest esse productum primo & non esse productum primo, non esse terminos contradictorios respectu ejusdem, nam quando dico de materia eadem se causante secundo materialiter, quod non esset subjectum primum & esset subjectum primum, non intelligo actionem primo productivam, in isto enim sensu materia prima elevata ad sui productionem secundo, non esset subjectum primum, sed intelligitur recipi, sustentari &c. in alio, cum tamen subjectum primum in nullo alio recipi debeat. Ly ergo primum subjectum, & ly non primum subjectum, respectu ejusdem verificaretur, quando autem de illo secundo producto prædicas, quod esset primo productum & non esset primo productum, diverso respectu verificaretur illud non esset primo productum, ratione scilicet actionis diversæ producentis, esset autem primo productum, ratione ejusdem entitatis inter producens & productum.

Objicit 5. Pontius. Implicat aliqua actio totalis respectu alicujus effectus, per quam solam, non posset poni effectus. Sed per actionem illam non posset poni effectus, quia desi-

nen-

nente prima actione, deberet desinere res per illam producta.

Respondetur. Quærendo: an si desinat primo productum, sit desiturum etiam secundo productum, quantumvis producatur non à se ipso, sed ab alio distincto realiter. Directè etiam dici potest quod possit conservari secundo productum etiam desinente primo producto; de quo latius in materia de replicatione.

Objicitur 6. Illa actio & haberet usum, & non haberet; haberet, quia esset ens, & volibile à Deo; non haberet autem, quia nihil potest fieri per illam solam, nec per illam ut conjunctam cum alia actione, quod non æque bene fieret, & æque necessario, per illam actionem.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare. Probaret enim ne à distincto quidem realiter posse idem produci secundo. Deinde cum illa actio secundo productiva, æquè producat ac prima, quamvis supponat primo productum, falsum est, quod nihil posset fieri per illam solam illudque productum secundo, posset habere inter alia usum occupandi plura loca, vel actu vel potentia.

DIFFICULTAS II.

Solvitur argumentum à pari.

Objicitur 7. à Pari. Prima paritas est. Relatio non est ad seipsum. Ergo nec productio.

Respondetur. Disparitatem esse, quia relatio definitivè est ad aliud, non ergo est ad seipsum, definitivè autem efficientia, ut sic, non est ad aliud, nec tu aliunde ostendis implicantiam, quod idem non possit producere seipsum, unde etiam negandum est, quod omne producens, & productum, sint correlativa, sicut non omnis cognitio, & objectum, sunt correlativa. Nam cognitio reflectens se, supra se, non est à se distincta realiter, nec ad se relativa.

Secunda paritas. Non potest idem producere seipsum prim; ergo nec secundò.

Respondetur. Disparitatem esse; quia si idem produceret seipsum primò, productivitas competeret ei, quod non existit, id autem quod non existit, ut vidimus supra, non potest producere actu: Si autem concedatur, quòd idem primò productum, producat se secundò, non sequetur, productionem fieri à non existente.

Tertia paritas est petita ex Divinis. Non potest dici, quòd natura divina producat seipsam. Ergo nec in creatis, idem potest seipsum producere secundò; videturque per oppositam sententiam convelli Mysterium Trinitatis, quia jam non bene inferretur, ex productione, distinctio realis, in quo tamen fundatur mysterium Trinitatis, poteritque ulterius dici, quòd Filius, & Spiritus Sanctus, producant se ipsos secundò, quodque Filius non aliud sit, quàm Pater, seipsum producens secundò.

Respondetur. Disparitatem esse, quia quod primò productum non est, non potest se producere secundò, quia & esset idem cum secundo ut supponitur, producto, & non esset, quia eam negationem, quam intrinsecè & essentialiter importat unũ, intrinsecè & essentialiter non importaret secundo productum, quod ipsum probatur. Quia unum dicit intrinsecè, & essentialiter negationem productionis, est enim improductum quid, (nempe natura Divina & Pater) secundo autem productum, diceret intrinsecè & essentialiter productionem. Porrò ea, quorum unum dicit essentialiter, & intrinsecè productionem, & aliud negat intrinsecè & essentialiter productionem, non possunt esse idem.

Sed nec dum sequetur, quod Filius & Spiritus Sanctus cum sint producti, possint reproducere seipsos secundo. Idque ideo, quia in creatis secunda productio non est essentialiter frustra, esset autem in Divinis essentialiter frustra. Quod ipsum probatur. Quia ob limitatam perfectionem, creatura acquirit aliquid, secundo producta quod non haberet si primo esset tantùm producta, haberet enim posse coexistere pluribus locis, haberet distinctioem virtualem quandam æquivalentem cuidam quasi realí, vi cujus possit desinere in uno loco, non desinere in alio, sicut Christus replicatus in speciebus sacramentalibus, desinit in uno loco, non desinit in alio loco; jam autem Filius, & Spiritus Sanctus, sunt illimitatæ perfectionis; hinc quidquid posset habere per suum esse secundo, hoc jam habet, per primo sui produci. Rursus, quia prius est posse produci secundo, quàm posse produci secundo à se ipso, produci enim secundo, est tanquam superius, divisibile per hæc membra; produci secundo ab alio, produci secundo à seipso. Cum ergo nec naturæ Divinæ, nec personis competat produci secundo, neque enim omnia quæ competunt creaturis, idque ex suppositione imperfectionis illarum, competunt Deo, multò magis non competet illis produci à seipso secundo, aliàs possibile esset inferius, sine superiori.

Deinde in Divinis quæcunque fingibilis productio secundo, esset productio prima, possibilis autem in creatis productio secundò, non est productio primo, ut clarum est. Quod autem in Divinis quæcunque fingibilis productio secundò, esset productio primò, hoc inde est; Quia prima productio in divinis, esset productio adæquata, & ex parte principii, & ex parte termini, & exhauriens omnem possibilem productivitatem, & producibilitatem; nulla ergo illic

illic potest esse productio, quæ non sit prima, cum item illa productio prima, sit ab intra, deposcit necessariam, & invariabilem sui continuationem; quia autem prima productio in creatis, non est productio adæquata, nec exhaurit producibilitatem secundo, aliàs nec à distincta realiter causa, posset idem produci secundo, fit ut cùm ex una parte non repugnet creatis producibilitas secundo, & ex alia parte cum non ostendas repugnare producibilitatem secundo, à seipso, fit ut idem possit producere seipsum secundo.

Denique responderi potest ex principiis Theologicis. Quia scilicet si possibilis esset productio secundo in Divinis, illa jam defacto daretur, quidquid enim in Divinis ab intra potest esse, jam defacto datur. Cum ergo fides nos doceat, non esse productionem secundo in Divinis, nec possibilis erit; fides autem in creatis, non docet implicare, secundo sui productionem, nec ratio ulla ostendit.

Instabis 1. Etiam primò productum dicit negationem secundo producti, sicut natura Divina, dicit negationem producti, & tamen hoc non obstante, primo productum, potest produci secundo. Ergo etiam produci poterit natura Divina, vel, si illa non potest produci secundo, nec poterit quidquam seipsum, producere secundo.

Respondetur. Quando primo productum, dicit negationem secundo producti, non dicit absolutè negationem producti admittitque (nisi cæteroqui repugnet) productionem secundam, infundatam præhabito titulo producti. Jam autem hunc titulum non habet natura Divina. Deinde instantia videtur multum probaret enim à causa etiam distincta realiter, non posse produci secundo, eundem effectum.

Instabis 2. Id, quod improductum est, hoc est, natura Divina potest identificari personæ productæ; ergo etiam identificari potest & natura improducta, cum se ipsa producta.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia pro antecedente nulla est implicantia; pro consequenti autem datur, quia & identificaretur natura improducta, cum seipsa producta, & non identificaretur, identificaretur quidem ut supponitur, non identificaretur autem, quia repugnat illam ex dictis produci secundo. Deinde quando identificatur natura cum persona, non eidem præcisè formalitati, seu virtualitati, competit esse productum (quod competit esse productum (quod competit personæ) & esse improductum (quod competit naturæ (in casu autem objectionis, eidem formalitati, & virtualitati, naturæ competeret esse productum, & non esse productum.

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus aliis.

Amicus Tomo primo disp. 23. à n. 70. congerit varia argumenta in oppositum.

Objicitur 1. Hæc sententia, Principium lumine naturæ notum tollit, quo Patres utebantur contra Satellium; negantem Filium distingui à Patre, tollit inquam, illud principium; quòd producens & productum sint distincta realiter, & in hac sententia, Pater seipsum producere posset.

Respondetur. Negando, ab hac sententia tolli dictum principium, quod verum est de producente primo, & producto primo, & quia in divinis non potest esse nisi producens primo, & productum primo, ideo in divinis ex productione, rectè arguitur distinctio realis. Negatur item in his principiis, posse Patrem seipsum producere secundo.

Instat idem. Perfectior est identitas & unitas, quàm multitudo & distinctio. Ergo si non implicat, ut idem sit producens cum producto, talis identitas, ut major perfectio, concedenda est Deo.

Respondetur. Implicare, ut idem sit primo producens, & primo productum. Implicare item, ut in divinis sit secundo productum. Antecedens etiam cum grano salis est accipiendum, aliàs probaret in divinis non esse Trinitatem personarum, in isto ergo sensu nonnisi verum est, quia perfectior est unitas, distinctione in competente divinis.

Objicitur 2. Omnis causa, media actione, dat aliquod esse effectui, & effectus, media actione, accipit aliquod esse à causa, nec satis est, vel causam, solam actionem dare, vel effectum, solam actionem recipere, cum actio essentialiter sit medium ad communicandum aliquod esse, at nullum fingi potest esse, quod per hanc actionem detur, vel accipiatur; quia idem esse effectus, invariatum perseverat.

Respondetur. Retorquendo argumentum, & quærendo quomodo agens distinctum realiter possit aliquid producere secundo. *Directè autem dici potest*, quòd quamvis causa primo causans, det effectui esse simpliciter, causans tamen secundo, sufficit, ut det esse cum addito, hoc est v.g. esse secundo, vi cujus esse secundo, inter alia habet, quodsi non poneretur extra causas, & si primo productum deficeret, adhuc vi il-

vi illius esse secundo, plura spatia occupare, hocque esset quod daret illud esse secundo.

Instat. 1. idem. Hæc sententia admittit aliquid difficilius, quàm fides doceat de productione divinarum Personarum, scilicet productum à producente, distingui præcisè, solum ratione actionis, non autem ratione termini & effectus producti: nam hic ut distinctus ab actione, est idem prorsus cum seipso producente, cum tamen Personæ divinæ non solum realiter distinguantur à producentibus, ratione productionis quâ producuntur, sed etiam ratione termini producti.

Respondetur. In vertendo argumentum, quod si idem producatur secundo à causa etiam distincta realiter, tamen difficilius hoc erit, quàm id quod fides docet. Quando enim Pater producit Filium est terminus distinctus realiter, quando etiam idem Pater cum Filio producit Spiritum Sanctum, est distinctus realiter terminus, hîc autem duplici productioni idem respondet terminus. Addo, non in hoc sitam esse difficultatem Mysterii Trinitatis, quia inter producens & productum est distinctio realis, sed quia producens & productum distincta realiter, identificantur in eadem natura; nos autem non dicimus idem producens seipsum secundò, distingui realiter cum identificatione, à producto primo.

Instat 2. idem. Distinctio inter producens & productum possibilis est, non minor eâ, quàm fides inter personam producentem, & productam agnoscit. Atqui inter personam producentem & productam, non solum admittit fides distinctionem personæ productæ, à producente, ratione productionis, sed etiam ratione termini producti. Ergo minor possibilis non est.

Respondetur. Invertendo argumentum, ut supra, nimirum casu quo idem producatur secundo à causa distincta realiter, quòd ratione termini, inter illa producta, distinctio non erit. Directè autem dici potest distinctionem inter producens, & productum primò, non esse possibilem minorem, est enim cum identificatione in natura: possibilem tamen esse majorem inter distinctionem, inter producens, & productum, non primo; licèt in divinis repugnet tale productum non primo.

Instat 3. idem. Ex hac sententia sequitur, possibile esse, ut filius non tantùm ratione personæ, sed etiam ratione naturæ, producatur à Persona producente; siquidem per realem productionem in nostra sententia, non tolleretur ejusdem, realis identitas, cum producto & producente.

Responsum supra, cum natura divina, dicat rationem improducti, non posse eam produci secundò. Unde ulterius dicitur, realem productionem primam, inferre essentialiter distinctionem realem, non autem omnem, ut sic, productionem realem; quia autem in divinis, non potest esse productio, nisi primò, hinc fit, ut in divinis arguat distinctionem realem.

Objicitur 3. Communiter. Non potest idem generare seipsum secundò, seu, esse Pater sui ipsius secundò, non potest idem esse Dominus, & servus sui secundò. Ergo nec producere seipsum secundò.

Respondetur discurrendo, ut sic, de generatione. Non apparet cur ignis A, easdem dispositiones, & seipsum secundo, educere, generareque non possit ex eadem, vel alia parte materiæ. Discurrendo etiam de generatione filiativa, potest esse quæstio de re, & quæstio de voce; quæstio erit de re; An formam materialem suam, dispositionesque illius secundò, ponere non possit genitum, item, an homo dispositiones ad sui generationem secundò ponere non possit, ad quas secundo Deus producat eandem animam. Et in hac parte quæstionis, affirmativa pars tenenda. Quæstio autem erit de voce. An debeat dici principium ita disponens, Pater. Probabileque est non posse dici, quia usus, hoc nomen Pater, applicat ad primò generatione producens. Quod attinet ad servum, dici posset, quòd nullus possit esse rigorosè servus sui ipsius, quia justitia est virtus ad alterum, secundò autem productus à se, non esset sibi alter; jam autem in definitione rigorosè producti, nego quod intret alteritas, cum hoc tamen stat, quod productus secundò, possit sibi exhibere servitia, obligare se &c.

QUÆSTIO V.

De divisione causarum in communi.

Præmissa divisione in causam creatam & increatam, attingemus divisiones magis necessarias easque Philosophici juris.

Aristoteles divisit causas in materialem, formalem, efficientem, finalem; divisionis hanc adfert rationem Suarez. Dantur de novo rerum productiones, omne autem quod fit, ab alio fit; & hoc erit causa efficiens, & quia nullum agens agit, nisi motivo boni, hoc bonum finis erit; quia verò ex nihilo nihil fit, datur præjacens subjectum, & hoc est Materia. Quia verò efficiens debet aliquid de novo efficere, effectus ille erit forma, quòd si sit effectus altior illo, qualis est spiritualis substantia, nonnisi creatione ponenda, debet nonnisi ponere dispositiones exigitivas, ut prima causa aliquid creet. Rursùs alia est causa totalis, quæ sola, quantum ex illa, producit effectum, & alia est Partialis, quæ nonnisi unâ cum aliis causat. Rursùs alia est causa Physica, alia moralis. Physica est, quæ

per

per verum & realem influxum determinat ad existendum. Moralis autem causa est, quæ consulendo, imperando &c. influit in effectum. Alia autem est causa instrumentalis. Alia principalis, de quibus ubi de Efficienti. Deinde alia est causa per se, & alia per accidens ex secundi Physicorum tex. 33. Causæ per se dicuntur, quæ causant effectum, quà tales, ut dum musicus cantat. Causa autem per accidens est, quæ nonnisi conjungitur cum eo, quod est causa, vel contingenter influit in effectum. Denique alia est causa proxima, alia remota. Remota est quæ medio effectu à se producto influit. Proxima autem, quæ immediatè influit. Hinc insurgit difficultas: An causæ remotæ sint verè causæ. Distinguit Oviedo & dicit, causam remotam dupliciter se posse habere, primò, ut producendo effectum, medio, quo agit illum, tamen non conservet, & sic Abraham avus, Patrem Josephi Jacobum, non conservabat; Secundò, causa remota vel actu producit, vel actu conservat effectum, medio quo agit & hanc causam, dicit esse veram & propriam causam, non verò priorem. Ratio ejusdem. Quotiescunque effectus ita dependet à causa, ut sine illa, vel vices illius supplente, subsistere non possit, illa causa est per se influens, si enim per accidens influeret, subsisteret effectus illa non subsistente, vel non posita, loco illius aliâ, & ita ædificium subsistit, si musicus ædificet; respectu enim ædificii, musica per accidens se habet; jam autem mortuo avo, nullus defectus suppletur in generatione nepotis. Quando verò calor in igne productus, producit alium calorem in aqua, ignis respectu illius secundi caloris, est verè causa, quia illo deficiente & non suppleto per alium ignem, deficiet calor in aqua receptus. Vide de hoc Oviedo.

DISPUTATIO II.

De Causis in Communi comparativè spectatis.

DIsputabitur hîc imprimis de Causis conjugatim acceptis per ordinem ad effectus; An scilicet idem effectus à pluribus causis produci possit? rursus de causis inter se comparatis: An scilicet una aliam causare possit?

QVÆSTIO I.

An duæ causæ eundem effectum causare possint.

POtest procedere quæstio: An duæ Causæ conjunctim, possint eundem effectum causare; deinde an possint divisim. *Sit*

DIFFICULTAS I.

An duæ causæ divisim, eundem effectum causare possint.

PRÆMITTO 1. *Non esse difficultatem de causalitatibus, si illæ sunt modalitates distinctæ*, quod quâ causalitate agit unum, agens eadem numero non possit agere aliud.

RATIO est. Sunt enim essentiales determinationes, vi quarum habet hoc agens, ut agat. Si ergo non sit hoc agens, jam illud determinare non poterit illa Modalitas.

PRÆMITTO 2. *Esse difficultatem de ipsis Causis*, an scilicet eum effectum, idque eundem numero, possit alia causa causare, non quidem Prima; sed Secunda. Quæ quæstio videtur esse independenter à mente Aristotelis tractanda; nam si ille agnovit causam primam, omnia ex necessitate agere, multò magis id sensit de causis secundis, quod necessariò sint ad hos effectus determinatæ, & ex proportione, quòd hi effectus sint ad has causas determinati, idque clarè indicat octavo Metaph. tex. 12. & secundi Physic. tex. 36. & quamvis ille agnoverit causas, & æquivocas, & per accidens, non agnovit tamen causas per accidens in isto sensu: quòd possint causare effectum, quem aliæ causæ causant, sed in isto sensu; quod non per se influant in effectum. Æquivocas item causas agnovit isto sensu; quòd eminenter contineant perfectionem suorum effectuum in eo genere, in quo illos causant; sed non agnovit, quòd contineant cum vi, quemcunq; similem numero producendi effectum, ita ut sit quidē in causa æquivoca vis comproducendi eundem effectum, unâ cum univoca causa, non tamen divisim ab illa.

PRÆMITTO 3. *Non esse difficultatem de causis intrinsecis.* An scilicet duæ causæ distinctæ, successivè eundem effectum causare possint. Indubiè enim non possunt. Ratio, quia cùm effectus causarum intrinsecarum sit idem realiter cum ipsismet causis, si in re non sint eædem causæ, in re non erit idem effectus, adeoque à duabus causis intrinsecis etiam divisim, idem effectus causari non potest. Tota ergo dif-

ficultas est, de causis extrinsecis, præcipuè verò de efficienti, an ex eadem etiam materia, ignem B. tàm ignis A. quàm ignis C. producere possit.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum est 1. *Unus idemque numero effectus, à pluribus solo numero distinctis causis, potest naturaliter produci, etiam in iisdem numero circumstantiis loci, temporis, &c.* Ita Scotistæ contra Thomistas, & ex nostris Suarez contra Vasquez, præcipuè circa circumstantiam loci aliud sentientem.

Probari solet ex Scoto. Deus ante prævisum peccatum originale, elegit individuos homines ad gloriam, qui in illa serie non fuissent geniti ex reprobis, qui nunc nascuntur ex reprobis. Ergo tunc causati fuissent, per alias numero causas.

Responderi potest. Negando consequentiam, quia esse reprobum vel electum, sunt valdè extrinseca individualitati, nec mutant individuum, potestque idem individuum, non esse reprobatum in uno signo, & in posteriori signo, reprobatum.

Probat 2. Suarez. Causa æquivoca, cum contineat totam speciem suorum effectuum, potest naturaliter eundem numero effectum producere, quem univoca. Ergo duæ causæ possunt naturaliter eundem effectum producere.

Responderi potest ad salvandam rationem, Causæ æquivocæ, sufficere, quòd quoad speciem eosdem effectus producere possit, quos producit causa univoca, quamvis non eosdem numero.

Probari potest 3. à Pari. Quos causa secunda potest producere effectus, eosdem numero potest producere causa Prima. Ergo & quos potest producere similes numero una causa secunda, poterit & alia.

Responderi potest. Disparitatem esse, quia nisi posset omnipotentia eosdem effectus producere, quos producunt causæ secundæ, hoc ipso non esset omnipotentia, potest autem salvâ suâ essentiâ, una causa secunda, non producere, nisi similes numero effectus. *Hinc aliter:*

Probatur 4. Conclusio, per principium negativum; Non implicat contradictionem, ut duæ causæ, numero solo distinctos, cæteroqui potentes producere effectus, producant etiam eosdem numero, nec est ullum fundamentum, cur de facto causæ, quæ exstant non sint tales; ergo. Dicere autem quòd sint ex natura sua ad hos nonnisi numero effectus determinatæ, est id merè arbitrarium, & sine fundamento fictum, cum oppositum ostendat extensio ad similes numero effectus.

Confirmatur de causis v. g. ejusdem speciei. Vera est hæc Modalis; Necesse est causas easdem specie, posse causare effectus eosdem specie; aliàs differrent specie illæ causæ. Si verà hæc Modalis, ergo erit necesse quoscunque posse causare, quia propositio Modalis universalis explicari potest per descensum distributivum, adeoque poterit verificari quòd possit & hunc, & illum, & illum effectum producere, & sicut cum dico, necesse est, ut id quòd est speciei humanæ, sit rationale, sequitur, de omnibus particularibus id verum esse; ita ut intra speciem humanam nullus sit, qui non sit rationalis; sic intra speciem causativitatis eandem, nullus erit, qui non sit causabilis à causa contenta, intra illam speciem.

Probatur 5. Instantiis Theologicis. Christus qui de facto est, vel poterat venire in mundum, & tamen non esse filius Beatissimæ præsentis, vel non poterat non esse filius illius, supposito quod venerit: Si poterat non esse. Ergo aliquis effectus idem numero, potest à diversis causis oriri; Si non poterat non esse filius illius; Ergo & hæc, non poterat non esse mater illius; nam ista sunt correlativa. Ergo ulteriùs non liberè illam in Matrem hic Christus elegit, nec liberè in Matrem prædestinata est, nec feciſſet sibi in hoc Deus magna, qui potens est. Docetur item, quòd antiqui Patres accelerationem Incarnationis meruerint; quod verùm non esset, si non hic Christus, sed alius acceleratus fuisset; alius autem accelerari debuit, cùm idem effectus non possit esse in diversis circumstantiis temporis, per oppositum sentientes.

Confirmatur. Suppono meruisse Beatissimam, ut esset Mater Christi, suppono rursus non meruisse illam id, nisi ex meritis Christi, qui nunc est, quo posito, sic formatur argumentum. In illo priori, in quo Beatissima non erat merita, ut esset Mater Dei, erat hic Christus. Ergo esse hunc Christum, non est produci ab hac Matre gignente illum: Supponitur enim esse hic, ante istas causas. Antecedens probatur, quia vel merebatur Maternitatem ex meritis hujus Christi, vel non ex meritis hujus Christi: Si ex meritis hujus Christi. Ergo hic erat Christus, & nondum pro illo signo ex hac Matre. Si non ex meritis hujus Christi. Ergo bona aliqua participantur ab hominibus, ab aliquo alio Christo, quàm à præsenti.

Infertur etiam, vi hujus doctrinæ sequi, quòd hic mundus non potuerit citiùs creari à Deo, & quod Deus hanc particulam Materiæ, quæ est in Oriente, non potuerit ponere in Occidente, siquidem ly esse hoc numero, pendet ab iisdem circumstantiis.

Respondet 1. Vasquez. Potuisse supponi Christum hunc, & postea Beatissimam mereri ut esset Mater; quia in illo priori, poterat ex

Bea-

Beatissima sumere corpus, sine eo quod esset Mater; ut Eva sumpsit corpus ex Adamo, quin Adamus fuerit parens Evæ.

Contra. Vel idem erat Christus, qui nec dum supponebatur esse filius Beatissimæ, vel non idem: si idem, Ergo illum eundem esse, non pendet à causa, quæ est Mater, nec ab his circumstantiis, habebiturque intentum; Si non idem, ergo meritis aliûs Christi, merita est Beatissima, ut esset Mater hujus Christi.

Respondet 2. idem. In illo priori, ante meritum Beatissimæ supponebatur hic Christus, quia tamen liberè erat venturus, hinc Virgo & Maternitatem, & circumstantias merita est.

Contra. Christus liberè venturus ante illud meritum Beatissimæ, vel non erat hic, vel erat hic: si erat hic, Ergo ratio hujus potest salvari sine hac causa; Si non erat hic Ergo non tenes responsionem. Deinde Christum hunc, esse hunc, non est quid liberum; ergo si hunc esse, pendet à circumstantiis, sicut huic Christo, non erat liberum, ut esset hic, ita nec erat liberum, ut penderet ab his circumstantiis; vel certè si erat ei liberum esse in his circumstantiis, stante hoc, quòd hic esset, sequitur; quòd Hunc esse, non pendeat à circumstantiis.

Dicendum est 2. *Quod supposita Divina ordinatione, propræsenti rerum ordine, una causa, non possit producere effectus numero distinctos, alius causæ.*

Probatur Conclusio. Divina ordinatio non potest non impleri, sed datur divina ordinatio determinans hos effectus huic causæ. Ergo hæc non potest non impleri, sed si una causa poneret effectus aliûs causæ, divina ordinatio non impleretur, ergo ponere una, aliûs effectus, non potest. Factam autem esse illam ordinationem. Probatur. Tum quia. Cùm hoc cadat sub dominium illius, & sub providentiam, non est ratio, cur non defacto ita ordinârit, fieretque aliàs aliquid, quod ut fiat, Deus non ordinaret. Tum quia indifferentia ad hos & illos effectus, necessariò per aliquod principium tolli debet; hoc autem aliud ostendi non potest, quàm ipse Deus; in iisdem enim circumstantiis non repugnasset aliam numero entitatem poni. Tum quia, quamvis recurrere ad Deum, non sit Philosophicum, id verum est; si commodè ad causas secundas recurri possit. Et quia in aliis similibus tollendis indifferentiis, recurrimus ad Deum, cur non etiam in hac? Et certè ponamus causam A. ponamus effectus, B.C.D. ut prius ponatur effectus B. determinari non aliundè potest, quàm ab ipso Deo, etiam supposito, quod nonnisi à causa A. produci possit. Ergo etiam ut potiùs ab hac causa, quàm alia fiat, benè recurretur ad Deum. Per hoc tamen non negatur, quòd causa seipsam ad effectum productivè determinet.

Objicitur 1. Determinatio productionis hujus individui provenit à causa producente. Ergo causa producens, non potest esse indifferens ad producendos plures effectus, quos sub se habet.

Respondetur. Determinatio productionis hujus individui, materialiter provenit à causa, quia provenit determinatio quoad speciem à causa, ratio autem speciei, non distinguitur à ratione individui; sed non provenit hæc determinatio formaliter electivè, vel ordinativè.

Objiciuntur 2. Paritates variæ.

Prima Paritas est. Hæc numero actio, petit ita produci ab uno principio, ut non possit produci ab alio. Ergo nec effectus, qui per illam actionem producitur, potest ab alio principio produci; quia actionum distinctarum, distinctus est terminus.

Respondetur. Quando dicitur, quod distinctarum actionum distinctus sit terminus, id principium eo sensu est verum; quòd nunquam ponatur actio, quin ei respondeat terminus; non verò isto sensu; quòd eundem terminum, diversæ actiones ponere non possint, vel quòd ad mutationem actionis numericæ, semper sit necesse mutare terminos. Quare autem actio non possit produci, nisi ab hoc principio; possit autem effectus ab alio simili principio produci. Ratio est, quia actio est essentialis determinatio, ut hoc quidem agens sit; non potest ergo aliud agens determinare, nisi hoc, est enim modus illa actio, vel non sine modo, jam autem definitionem effectus non ingreditur, ut sit hujus nonnisi agentis. Rursus, si vel semel concedatur, quòd actio, quæ est modus, vel non sine modo, possit esse, & non esse hujus, debebit per aliud determinari, ut sit hujus; quòd ipsum arguet, debere dari processum in infinitum, in determinationibus, quod non sequetur, si effectus ab alio simili principio producatur. Arriaga disput. 9. Physica. Sect. 4. Subsect. 5. hanc disparitatem dat, quòd effectus dependeat à causa, per aliam à se distinctam actionem, unde mutando actionem, potest jam ab hac, jam ab illa pendere causa; actio autem seipsâ, & per suam essentiam dependet, ideo non potest ab hac alia pendere causâ, aliàs mutaret suam essentiam.

Secunda Paritas est. Differentia specifica determinat certos specie effectus, ultra quos non potest producere alios effectus. Ergo differentia individualis determinabit certos numero effectus, quos, & non alios producere possit.

Respondetur ex Pontio. Differentiæ specificæ, sunt dissimilis naturæ, & ut plurimùm inæqualis perfectionis, hinc non possunt extendi ad rationes omninò dissimiles; jam autem causæ solo numero distinctæ, non sunt dissimiles.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur aliæ Objectiones.

OBJICITUR 3. Causa per se influit in effectum. Ergo essentiale est huic effectui, dimanare ab hac causa.

RESPONDETUR. Causæ nonnisi hoc sensu per se influunt, quia causant effectum, quâ tales, sed non eo sensu; quasi essentiale sit illis causare hunc effectum.

OBJICIUNT 4. Complutenses apud Pontium. Per hoc, quod individua sint ejusdem speciei, non habent in se invicem eandem naturam, sed similes naturas. Ergo, quòd habeant potentiam activam ejusdem rationis, non sequetur; quòd possint facere effectus eosdem, sed similes.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si eandem naturam haberent individua, & essent individua ut supponitur, & non essent, quia eandem individuationem & entitatem haberent; Si autem eosdem effectus producere possint causæ, solo numero distinctæ, non sequetur illas esse easdem numero causas.

INSTANT 1. Differentia individualis non solùm limitat essentiam in ratione essentiæ, sed etiam in ratione potentiæ, sed per hoc, quòd limitat v.g. animam in ratione essentiæ, facit, ut distinctum numero compositum nequeat constituere. Ergo etiam in ratione potentiæ, ita limitabit, ut distinctos numero effectus, non possit producere.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si eadem numero anima, distinctum ratione sui faceret compositum, deberet ipsa à se, esse alia; non enim constituit compositum alio, quàm se ipsa, utpotè causa intrinseca illius. Dixi, quòd deberet ratione sui, distinctum compositum constituere; quia si uniretur materiæ numero distinctæ, constitueret compositum, ratione materiæ, inadæquatè, aliud numero: Jam verò si eosdem effectus utraque causa numero distincta posset producere, non sequeretur illas causas esse easdem numero, quia distinctio causarum penes ipsas illarum entitates spectanda est, & non penes effectus, cùm causæ efficientes sint causæ extrinsecæ, suorum effectuum, adeoque numerum vel unitatem suorum effectuum non sequentes.

INSTANT 2. Ratio potentiæ abstracta ab individuis, debet plus includere, quàm ratio particularis potentiæ, sed ratio abstracta potest causare quoscunque effectus illius speciei. Ergo particularis potentia, non potest eosdem causare.

RESPONDETUR. Negando majorem, quia ratio illa abstracta est entitas causæ, prout depuratæ à differentiis, si est ipsa entitas causæ, cum tota entitas seclusis differentiis in unaquaque contineatur, tota etiam vis causandi in unaquaque continebitur, cùm vis causandi sequatur entitatem, consequenter non plus poterit causare entitas illa depurata à differentiis, quàm concreta, cum aliqua particulari differentia; & sicut quia in uno individuo hominis secundùm entitatem specificam continetur tota ratio hominis, & què ratio ut sic hominis, est animal rationale, atque ipse Petrus; ita quia ratio agendi, est alligata ipsi entitati, sicut totam entitatem continet unum individuum, ita & continebit vim causandi quoscunque alios effectus, seipso excepto, quia hoc non cadit in potentiam naturalem. Deinde alia hæc est propositio, quòd illa ratio communis, sit communis ad plura causativa seu causas, cùm tamen ratio particularis, quâ talis, non sit communis ad plura causativa: & alia est hæc propositio; quòd illa Ratio communis sit communis, plurium causativa; & hæc propositio est falsa, non enim plus potest una similis causa, quàm alia, nec omnes plus quàm una, cùm ob rationem adlatam singulæ adinvicem; ad eosdem extendantur effectus. Cæterum ut illa ratio sit communis ad plura causativa effectuum, id deposcit ipsa ratio universalis, ad causas, illi communi rationi competens.

ADDIT Pontius. Quòd sicut potentia visiva in communi non potest plus videre, quàm potentia in particulari: ita nec ratio abstracta causæ à particularibus, plus agere poterit particularibus: totum ergo illud, quod plus includit potentia abstracta ab individuis, non est ratione terminorum, sed ratione multiplicabilitatis, per individua, quæ individuo non convenit.

OBJICIT 5. Vasquez & Valentia. Si productio hujus numero effectûs, spectat ad causam primam, tanquam determinantem ad individuationem, sequeretur causam secundam non liberè, sed necessariò, quia ex determinatione operari.

RESPONDERI potest, imprimis retorquendo argumentum, quòd probaret. Si à circumstantiis loci & temporis determinetur ratio individui effectûs, cùm hæ circumstantiæ à nobis non pendeant, fore illos actus non liberos, & tamen à circumstantiis docet Vasquez sumi individuationem. Deinde conformiter ad communem nostrorum doctrinam, sic respondetur. Quòd Deus ante prævisum actuale exercitium libertatis creatæ, præordinaverit sub conditione hos vel illos effectus, ut si vellet amare, hoc actu, in individuo amaret; si odisse; hoc, in individuo actu odiret; quâ conditionatâ ordinatione posita, indifferens manet voluntas ad odisse vel amare, licèt supposito quòd amet, hoc potius actu amoris sit amatura, hinc illa ipsa ordinatio non tollit libertatem. Illustratur hoc inter alia tali instantia:

pau-

pauperi præparatur, hic numero obolus; ut illum accipiat, vel non accipiat, liberum est illi, supposito tamen quod velit acceptare, hunc accipiet, & non alium. Ad quam responsionem stabiliendam, sic possent firmari signa rationis, magis principalia. Primò videbat Deus causas liberas, positis omnibus prærequisitis, posse agere vel non agere. Secundò obtulit causis liberis concursum ad operandum utrumlibet. Tertiò ordinavit conditionatè pro singulis individuis certam individuorum actuum seriem. Quartò vidit creaturam se ad talem in specie actum determinare, quid autem hîc læderet libertatem? Conformiter ad dicta, ubi de Prædeterminatione dici potest, quòd non sit libera voluntas in ordine ad hanc individuationem actus, vel quòd sit libera, voluntati individuatio actus non electivè, sed elicitivè. De quo fusè I. part. D. 5.

Objicitur 6. Album A. non potest divisim efficere speciem simillimi albi B. nec intellectus Petri efficere divisim intellectionem Pauli, ergo unus idemque effectus, non potest produci à pluribus divisim causis.

Respondetur. Si sit res de cognitione, non retento prædicato vitalitatis, cognitionem Pauli potest efficere Petrus, sed si sit de cognitione retento prædicato vitalitatis, jam disparitas erit, quia si retenta vitalitate, cognitio Petri posset à Paulo produci, & esset ille actus ab intrinseco Petri, quia esset actus ille retenta vitalitate à Petro oriunda, ut supponitur, & non esset ille actus ab intrinseco Petri, quia esset ab intrinseco principio, quod est ipse Paulus, vel quod est Principium in Paulo. Nullum autem simile contingit absurdum, si idem effectus à diversa numero causa ponatur.

Directè ad objectionem dici potest, quod consequens sit verum particulariter, sed non universaliter, nempè quod aliquis effectus non sit producibilis à pluribus causis. Porrò si effectus non sunt producibiles à pluribus causis, qui dicunt intrinsecam connexionem, nonnisi cum his causis, ii autem dicunt connexionem intrinsecam cum his nonnisi causis, qui etiam per divinam potentiam, nonnisi ab his causis produci possunt, eò quòd in sui definitione hanc nonnisi importent causam, & quia actus vitalis importat principium ab intrinseco, & quidem hoc, si debeat reddere intelligens hoc, & species albi A. importat repræsentationem non albi B. sed albi A. si ipsam rationem albi A. repræsentare debet, hinc sit, ut hi duo & similes alii effectus non possint à pluribus causis produci, quia autem multi alii effectus non important hanc connexionem, fit, ut ab aliis causis produci possint. Addo quòd multi negent species intra se solo numero differre.

Objicitur 7. Ergo absolutè loquendo, filius posset generare Patrem.

Respondetur. De præsenti rerum ordine hoc falsum esse.

DIFFICVLTAS II.

An duæ causæ simul eundem effectum producere possint?

Præmitto 1. *Quòd non sit difficultas de duabus causis partialibus*, ut cum plures v.g. carbones, idem subjectum calefaciunt: nec item est difficultas de duabus causis diversi ordinis totalibus, nam certum fide est, Deum qui est agens altioris ordinis, concurrere cum agentibus creatis. Nec item est difficultas de causis diversi generis; nam compositum habet quatuor genera causarum, in suo genere totalium. Nec item difficultas est de causis ejusdem generis totalibus in actu primo, partialibus in actu secundo, quando scilicet causa, ita actionem suam contemperat, ut relinquat locum actioni alterius, quamvis posset sola eundem effectum producere v.g. cum duo equi trahunt pondus, quorum unus sufficeret trahendo.

Præmitto 2. *Difficultatem esse de duabus causis ejusdem generis totalibus in actu secundo*, quando scilicet una producit pro sua parte totum effectum, & alia similiter.

Præmitto 3. *Posse difficultatem procedere: An id possit fieri naturaliter; deinde an id fieri possit supernaturaliter.*

Punctum Difficultatis 1.

An id fieri possit naturaliter?

Dicendum est. *Non posse fieri naturaliter, ut duæ causæ totales eundem effectum causent, idque totaliter.* Non est obvium, rationem conclusionis plenè satisfacientem dare, idque propterea, quia non apparet; Cur duo Angeli saltem ad ostendendam suam libertatem, non possint concurrere, uterque totaliter ad movendum eundem lapidem; cur item duo ignes eidem stuppæ applicari æqualiter vi naturali non possint, saltem Angelicâ, & quia tàm unus ignis, quàm alter nesciunt se agere, nec habent in potestate coercere actionem, cur unusquisque ita non aget, ac ageret quantumvis non adesset alter, quo casu idem effectus utrique causæ, in actu secundo responderet; videamus interim rationes, quæ adferri solent.

Probat 1. Arriaga communi argumento, quòd videlicet actio illius alterius foret fruſtra.

Responderi potest pluribus viis huic rationi; si enim nomine actionis fruſtra, veniat actio non ceſſaria ſimpliciter, concedo talem fruſtraneitatem; ſi autem nomine actionis fruſtra veniat actio eſſentialiter fruſtra, ſic ne divinitus quidem id fieri poſſet, imò in hoc monſtraretur quædam quaſi liberalitas naturæ, & ſicut licèt magis horreat monſtrum, quàm ſuperfluitatem, hinc rariora ſunt monſtra, quàm multæ pluviæ, vel magna ſiccitas, & nihilominus ex accidenti permittit illa natura; cur ergo non permitteret Deus duas cauſas ſaltem interdum, ſimul tamen agere.

Probat 2. Oviedo Aſſumptis variis principiis.

Primum Principium. Duæ actiones v.g. duæ generationes, dicunt inter ſe incompoſſibilitatem.

Respondetur. Hoc ipſum fuiſſe probandum.

Secundum principium. Deus & natura non determinant ad eundem effectum reproducendum, ubi jam deſierit, unde etiam non datur à privatione regreſſus. Ergo nec ad eundem effectum duas cauſas determinabit.

Responderi poteſt. Quòd antecedens videatur favere oppoſitis, nam etiam negatio reproductionis effectus, poſſet ab illis reduci non in intrinſecam exigentiam naturæ, ſed in legem & ordinationem Dei, cur ergo oppoſitum, ſecluſa hac ordinatione non poſſet fieri. Deinde non datur à privatione regreſſus, propter bonum univerſi ex varietate conſurgens, quæ varietas, ratione termini, non eſſet, ſi duæ cauſæ totales agerent, eſſet tamen varietas ratione ipſarum cauſarum, duplici adeoque ad effectum concurrentium, & ſicut aliqui effectus, non à ſolis cauſis univocis, ſed etiam ab æquivocis producuntur; ita ſpectat ad varietatem univerſiut cum ordinariè ab una totali cauſa, unus producatur effectus, propter varietatem procedat à duabus.

Probatur 3. Concluſio. Imprimis quòd attinet ad effectus materiales, illi non poſſunt ſimul totaliter à duabus cauſis produci; Ratio, quia cum effectus materiales habeant partes, non poſſunt ſimul produci, adeoque dant locum, ut ſuam partem, quæque cauſa producat. Quod attinet ad effectus ſpirituales, hi à nobis nulli fiunt, niſi habitus, ſpecies, actiones; ſubſtantia enim ſpiritualis creari indiget, prædicti autem effectus non poſſunt totaliter à duabus cauſis produci, quia cauſa illorum effectuum eſt anima, vel Angelus, qui ſibi eſt principium unicum numero.

Responderi poſſet, quòd effectum materialem poſſunt totaliter producere duæ cauſæ, quantumvis ille ſit diviſibilis. Cur enim eidem minimo, non poſſint ſimul applicari duæ cauſæ, quo caſu, una in agendo non poſſet præcedere aliam, conſequenter, nec una poſt aliam ſucceſſivè ageret; Quod attinet ad effectus ſpirituales; cur non poſſet homo habere duas ſimul alicujus objecti ſpecies, ſolo numero diſtinctas, iisque mediantibus, non poſſet eundem producere actum, cur non poſſet habere duos ſimul actus, ut utérque ſimul eundem ſpiritualem producat habitum, & ſic de reliquis; quamvis autem actionis ſit finis producere, non ſequetur quod careret hoc fine, illa duplex actio, cum utrique, licèt idem, reſpondeat effectus.

Commodius probabitur Concluſio per hoc, quia nulla eſt experientia, quæ probet totaliter unum effectum à duabus cauſis ejuſdem generis produci, & ex altera parte nullum eſt fundamentum poſitivum, quod probet, à duabus cauſis totalibus eundem fieri effectum. Ergo cenſendum eſt naturaliter id non poſſe fieri.

Confirmari poteſt, quia uni actioni non reſpondent duo termini v.g. uni ignitioni, duo ignes, ergo nec duplici actioni unus terminus, non enim eſt potius fundamentum unius, quàm alterius.

Objicitur in oppoſitum. Duo fines totales poſſunt naturaliter cauſare eundem effectum, unde poteſt quis deambulare totaliter propter recreationem. Ergo idem ſentiendum de cauſis efficientibus.

Respondet 1. Arriaga. Non licere argumentari ab intentionalibus ad phyſica. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia finalis cauſa eſt cauſa Phyſica, licèt cauſans intentionaliter. Cur ergo ſi finalis duplex cauſa poteſt eundem effectum cauſare, non poterit efficiens? Curque intentionalitas admittit coexiſtentiam aliûs cauſæ totalis, non admittit autem efficientia.

Respondet 2. Oviedo. Cauſam finalem dupliciter ſpectari poſſe, primo reſpectu actus interni voluntatis. Deinde reſpectu actus externi, dicit itaque eundem actum voluntatis, non poſſe pendere à duplici cauſa finali adæquata, poſſe externum; prioris rationem dat, quia actus internus per ſe, & eſſentialiter reſpicit ſuum objectum, & per ſeipſum ab illo pendet, ut non poſſit ab ipſo non pendere. Ergo actus qui pendet à duplici objecto, ita pendet ab ipſo, ut non poſſit non pendere. Ergo ulterius à nullo pendet adæquatè, eo ipſo enim, quòd non poſſit non ab utroque dependere, neutrum ſeorſim ſumptum ſufficiens eſt, ut illo ablato, actus ſubſiſtat, cum tamen de ratione cauſæ adæquatæ ſit, poſſe ſubſiſtere effectum, aliâ cauſâ ablata: poſterioris rationem dat, quia deficiente uno fine, qui eſt ſanitas, poteſt eadem deambulatio imperari efficaciter à fine, qui eſt recreatio, &c. *Hæc reſponſio*

Non

Non Satisfacit. Tum quia negari potest illam deambulationem fore eandem formaliter, licèt futura sit eadem materialiter, quia formaliter accepta illa deambulatio est actus humanus. Ergo importat motivum; cumque unum motivum non sit aliud motivum, fit, ut uno deficiente motivo, non sit jam unus actus formaliter, quia non respicit jam aliud motivum, per quod tamen formalisatur. Tum quia sicut est dependentia absoluta actus interni à motivo, sic est etiam dependentia ex suppositione actus externi à motivo: quæ dependentia ex suppositione in hoc sita est, quia poterat hic actus, aliud motivum habere; supposito tamen quòd habeat, non potest non habere; quamvis verò actui externo concedatur dependentia nonnisi ex suppositione, motivo tamen illo mutato, non manet idem actus formaliter; & sic v.g. deambulatio assumpta ex intentione recreationis est bona formaliter, deambulatio autem assumpta ad locum inhonestum, est mala formaliter. Ergo etiam non eadem erit formaliter deambulatio, deficiente alio fine. Sicut enim alia est formaliter dependentia deambulationis factæ propter finem bonum, & alia propter finem malum; ita alia erit formaliter dependentia actus externi ab uno fine, & alia à duobus.

Respondetur. 3. Negando Antecedens; & licèt eadem materialiter deambulatio causari possit à duplici causa finali, non tamen eadem erit formaliter, & secundum esse causatum à finali.

Ad hanc responsionem elucidandam duo adferenda sunt. Imprimis cur si eadem deambulatio potest causari, quoad esse materiale seu reale, à duplici causa finali, non possit etiam à duplici efficienti, idem esse reale causari; deinde adferendum est; cur idem formale esse, non causetur à duplici finali causa. *Quoad primum*, ratio est quia finis non dat esse ipsum reale, sed nonnisi esse tale, non enim ratio causandi in fine, est ipsum esse simpliciter, sed bonitas, hoc est, jucundum tale, utile tale, delectabile tale; ergo & quod causat, non est esse simpliciter, sed tale esse; nam proportionantur ratio causandi, cum causato, imò si finis causaret esse, ut esse simpliciter, hoc ipso jam non indigeret consortio efficientis, transiretque finale agens, in efficiens, & certè intendit finis ipsum bonum, & non esse simpliciter acceptum. Ergo & id quod causat, est bonum, id enim causat, quod intendit; sed bonum, non est esse, simpliciter acceptum, passio enim non est formaliter id, cujus est passio. Ergo & finis non causat esse simpliciter acceptum, sit ut sive accedat, sive recedat, sive ut unum, sive multiplex, eodem modo se habeat, esse simpliciter. Quia autem causa efficiens causat ipsum esse simpliciter, sicut abscessus illius facit non esse effectum simpliciter, ita & multiplicatio illius, facit ipsum esse simpliciter, seu esse materiale & reale multiplex, accedente experientiâ, quod unus idemque effectus totaliter non ponatur à duplici principio ejusdem rationis. *Quod secundum.* Nempè, cur idem formale esse non causetur à duplici finali causa; ratio præter adlatas contra responsionem secundam hæc est; si duo fines totales v. g. sanitas & recreatio causarent eandem formaliter deambulationem, idem esse formale causatum à causis finalibus, haberet deambulatio, deficiente altera causa totali, ut notum est ex definitione causæ totalis, sed non habet idem esse formale. Quòd probatur, esse formale in deambulatione causatum à fine, qui est recreatio, deficiente hoc motivo deficit. Ergo. Antecedens probatur, si deficiente motivo hoc, quod est recreatio, esse formale in deambulatione causatum ab hoc fine, non deficeret. Ergo posset esse, hoc esse formale, sine hoc motivo: ulteriusque quod fieret propter unum finem, fieret propter omnes fines, siquidem abscedente fine, qui est recreatio & manente solo fine; qui est sanitas, habetur formale esse causatum ab illo fine, manetque esse recreationis in illa deambulatione; ex quo ulterius à pari sequeretur, quòd etiam deficiente motivo, quòd sit malum respectu recreationis, manebit adhuc formaliter mala, illa deambulatio.

Addi potest. Ne divinitus quidem propter diversos fines adæquatos posse causari, idem esse formaliter, quòd respiciunt diversa motiva, quia etiam divinitus ratio formalis jucundi, non potest esse ratio formalis utilis, & sicut assensus intellectus propter unum motivum, non potest esse idem, propter aliud motivum etiam divinitus, quia una specificatio non est alia specificatio, ita nec divinitus, propter diversos fines, idem esse formale respondere.

Punctum Difficultatis 2.

An id fieri possit supernaturaliter.

Dicendum est *Affirmativè*. Est contra Scotistas & Thomistas, & nostrum Vasquez.

Probatur unico argumento. Quia id non implicat contradictionem.

Confirmatur. Conclusio à pari. Non implicat contradictionem, ut eodem instanti Episcopus cum Sacerdote novo, finiat formam, quo posito quæro, vel uterque consecraret, vel non, si uterque, quæro, vel partialiter, vel totaliter? si totaliter. Ergo ejusdem effectus duæ causæ totales adæquatæ, dari possunt; si partialiter; contra erit. Tum quia illa partialiter

causare possunt (si sint ejusdem generis causæ) quæ quamvis sint causæ necessariæ, temperare suum concursum possunt, ut cum duo equi temperant inter se tractionem currus, at quomodo efficacia formæ consecrativæ, temperari potest? Tum quia si partialiter concurrant. Ergo vel una pars corporis Christi ab uno nonnisi produceretur, & altera ab alio, & sic non verificaretur forma de toto corpore procedens, & tamen consecratio infundatur verificationi. Fingamus certè fecisse Deum decretum, ut postquam duo Sacerdotes protulerint in eodem instanti formam, id quod respondet prolationi unius, in tempore immediatè sequenti desinat & remaneat id, quod consecrationi alius respondit, tunc quæro: vel manebit Corpus totum, vel non manebit, si manebit. Ergo ille alter est causa adæquata, si non manebit totum corpus. Ergo ille alter non consecravit, debuit enim consecrare Corpus Christi, pars autem corporis, non est corpus; vel certè si partialiter concurrunt. Ergo partem nonnisi hostiæ consecrat, in illaque ponit corpus Christi; quod etiam dici non potest, quia hoc consecrat, quod intendit, sed intendit totam hostiam consecrare. Ergo. Neque valet si dicas, determinari id debere à Deo, in quanam hostiæ parte debeat producere; id enim arbitrariè dicitur, & nonnisi ad evitandam difficultatem, nunquidnè ex suppositione hujus sententiæ, qui vellet consecrare non in hac parte, in qua designaret Deus, nunquid prolatio formæ, materiæ capacitas, intentio formata, nullum jam deberent habere effectum, ad quidque hoc Ecclesia statuit, si hujus nonnisi à Deo petenda determinatio?

Respondet 1. Mastrius. Quod argumentum vim habeat, si ponantur Sacramenta causare physicè, non verò si mortaliter.

Contra. Possunt dari duæ causæ totales morales. Ergo & Physicæ.

Respondet 2. Mastrius. Sacramenta sunt causæ instrumentales (supponamus physicè causantes.) esse autem plures causas totales instrumentales non inconvenit, quia non proinde multiplicantur virtutes influentes, cum instrumenta non agant propria virtute.

Contra. Licèt instrumenta non agant propriâ virtute, nihilominus agunt, nec obest ut duo non agentia propriâ virtute, habeant rationem causarum totalium. Ergo non repugnabit ut habeant rationem causarum totalium, etiam agentia propria virtute, cum difficultas sit petita, non ex formalitate propriæ virtutis, sed ex formalitate totalis causæ, & tamen duplicis.

Respondet 3. Idem esse non posse à duabus causis totalibus, inducentibus formam effectivè, sic autem inducens est solus Deus.

Contra. Non implicat duas causas totales instrumentaliter, esse inductivas, ergo & effectivè, non efficientia Deo debita, quia hæc nulli creatæ causæ convenit, sed efficientia debita creatis.

Respondet 4. Quod illa transsubstantiatio non sit productiva, sed adductiva.

Contra. Non implicat ut sint duæ causæ totales adductivæ. Ergo ut etiam sint duæ totales efficientes.

Respondebis 5. Quod sacerdotes debeant habere nonnisi intentionem materialiter proferendi verba, solo tunc Episcopo intendente formaliter illa proferre.

Contra. Quid si formaliter velint illa proferre? præcipuè quia si attendatur ad sensum communem Doctorum, qui plurimum æstimari debet, formanda est intentio, de formaliter proferendis verbis, si cætera adsint, nec docent Scotistæ, materialiter illa proferri debere.

Objicitur 1. Duæ causæ materiales, & duæ formales, non possunt causare eundem effectum v. g. compositum etiam divinitus. Ergo nec duæ efficientes adæquatè causare.

Respondetur. Disparitatem esse, quia effectus, quod est compositum, est idem realiter cum suis causis intrinsecis, sit ut multiplicatis suis causis, non possit esse idem effectus. Quia autem effectus, non est in re causa efficiens adæquata, fit ut multiplicatis efficientibus adæquatis, non sit necesse multiplicari effectus.

Objicitur 2. Unus effectus causatus à duplici causa adæquata, & dependeret ab illis ut causis, & non dependeret, dependeret ut supponitur, non dependeret autem, quia dependentia significat indigentiam, quia autem ab uno habet suum esse, non potest indigere alio, quoad hoc esse.

Respondetur Variis viis. Imprimis dici potest cum Hurtado & Arriaga, quod dependentia non significet per se indigentiam, sed per se significat productionem effectus, indigentiam autem significat, ex consequenti, idque sub disjunctione vel hujus vel illius causæ.

Deinde indigentia est nomen translatum à pauperibus, quod certè effectui non convenit nisi accommodativè.

Nihilominus etiam supposito, quod dependentia sit ista indigentia, potest dici, quod effectus prout pendens ab una causa, non indigeat alia causa; pendens autem à duplici causa, potest indigere ex suppositione, duplici causa, ex suppositione inquam, quia porerat nonnisi ab una causa recipere esse; & sicut quòd fit ex duobus partialibus motivis, quæ divisim poterant esse totalia, pendet ab illis ex suppositione, ita & in præsenti.

Denique indigentia quæ expletur ab una causa, non ita expletur, ut hoc ipso expleatur ab omni-

omnibus, à quibus illam expleri non implicat, sed tantum explet ex parte sui; & sicut mendicus indigens obolo, si illi offeratur obolus à Paulo, expletur illius indigentia; nihilominus viam non præcludit, quo minus adhuc à Petro dari obolus possit; ita & hîc, quamvis cum hac disparitate, quòd distinctus obolus detur ab utroque. Denique potest hoc fieri, non ex indigentia effectus, sed ex placito Dei.

INSTABIS. Vas impletum uno liquore, non manet implebile alio liquore. Ergo & effectus causatus ab una causa, non manet causabilis ab alia causa.

RESPONDETUR. Imprimis à duobus liquoribus penetratis, potest divinitus totaliter ex parte utriusque impleri vas. Ergo & produci, potest item impleri ab uno liquore, duobus implentibus. Ergo & produci idem effectus à duabus causis totalibus.

OBJICITUR 3. Id quod est essentialiter frustrà, non potest dari: sed dependentia unius effectus à duplici causa totali, esset essentialiter frustra, quia effectus, eo ipso, quòd habeat existentiam ab hac causa, non habet jam quod recipiat ab alia causa.

RESPONDETUR. Effectus non recipiet tunc novum esse ab altera causa, sed idem, duplici titulo, ex vi duplicis actionis. Non esset etiam illa dependentia ex eo frustra, quia una causa percunte, adhuc alia causa posset eundem in individuo effectum producere &c.

INSTABIS. Illa secunda causa actum ageret.

RESPONDETUR. Si simul concurrant, non actum ageret, sed ageret quod agitur, agens id, quòd tum primum fit, ad eum modum, quo causa secunda, in comparatione primæ, eundem numero effectum producens, non agit actum, sed agit quod agitur. Quòd si causa altera superveniret, postquam jam altera produxit effectum, tunc superveniens causa, non posset primo producere, posset tamen simul conservare.

OBJICITUR 4. Si vera est Conclusio, sequeretur illum effectum & dependere per se à duabus causis, & non dependere per se, dependeret, ut supponitur, non dependeret autem, quia nihil dependet per se ab aliquo, quo non posito adhuc per alia, quæ tunc ponuntur, sine novo superaddito poneretur.

RESPONDETUR. Quòd dependentia per se, in hoc stet, quòd effectus producatur à causa ut tali, nec se habente ita, ut se habet, dum Musicus ædificat; non stat verò in hoc, quasi non possit habere esse effectus, illa deficiente. Potest aliis modus respondendi adhiberi eidem argumento, quòd scilicet sublata alia causa, non haberet jam effectus esse, vi duplicis causæ, & quod hoc esse vi alius causæ retinere non possit, nisi succedat alia, quæ itidem divinitus tribuat illi effectui, esse, quamvis sublata altera causa, haberet esse simpliciter. Ad eum modum, quo causa prima, est per se causa effectûs, causa item secunda est causa per se effectus, & tamen sublata causa secunda, sine ullo superaddito habebit non vitalis v.g. effectus esse, licèt esse dependens etiam à causis secundis haberi nusquam possit, nisi supplente aliqua causa secunda, locum alterius.

INSTAT Pontius. Iste effectus haberet esse, quamvis altera causa non adesset. Ergo effectus non habet indigentiam alterius causæ, si non habet indigentiam, non habet dependentiam. Quod ipsum probatur; quia indigentia actualis, est ratio fundandi, aut conditio requisita ad fundandam relationem actualis dependentiæ, hinc Deus non dependet ab ullo, quia nullo indiget.

RESPONSUM supra. Sublata una causa habere effectum esse simpliciter, sed non esse duplici titulo. Supposito etiam, quòd indigentia esset ratio fundandi, aut conditio requisita, tamen una indigentia posset fundare plures dependentias & relationes, vidimus enim in materia de relatione, unam eandemque rationem fundandi v.g. qualitatem, fundare plures relationes similitudinis, & sicut indigentia naturæ humanæ ad terminari personalitate, sufficienter expletur à Persona verbi, & tamen manet terminabilis à personâ Patris. Ergo idem dici poterit de effectu comparabili ad plures causas.

OBJICITUR 5. Illæ duæ causæ & essent adæquatæ, & totales ut supponitur, & non essent, quia unaquæque causaret in consortio alius.

RESPONDETUR. Esse illas duas causas totales, non per exclusionem alius causæ, sed per exclusionem alicujus partis effectus, à se non dependentis. Alii dicunt ex eo illas causas esse totales, quia consortio alius unaquæque non indiget, sed se sola est sufficiens in actu secundo, ponere effectum. Conformiter ad dicta supra dici etiam posset, neutram ex illis esse adæquatam, ut det esse duplici titulo, licèt unaquæque sit adæquata, ad dandum esse simpliciter & uniter.

INSTABIS. Implicat eundem effectum, esse solum tanto concursu producibilem, & non esse solum, tanto concursu producibilem, atqui si idem effectus à duabus causis adæquatis fieret, idem effectus, & esset, & non esset solum tanto concursu producibilis. Ergo. Minor probatur, quia si quis designaret hunc influxum causæ B. & diceret, effectus est solum tanto concursu producibilis, verum diceret, si etiam de eodem influxu causæ B. diceret, hic effectus non est solum tanto concursu producibilis, verum etiam diceret, nam etiam est producibilis à causa A. Ergo.

RE-

Respondetur. Attendendum esse hîc ly solùm cum qua particula construatur, si enim ly solùm construatur cum est, ut sit sensus, est solùm tanto concursu producibilis, falsa erit affirmativa, affirmabit enim, quod nonnisi, cum concursu aliarum causarum sit producibilis, si autem ly solùm construatur cum ly tanto concursu, vera erit affirmativa, falsa negativa, affirmativæ enim ita posita constructione, hic sensus erit: quòd etiamsi nulla alia causa concurrat, tamen una sufficiens erit, nullo alio superaddito ad causandum effectum. Meminisse hic oportet illius paralogismi: qui potest portare viginti tantum, decem portare potest, sed qui decem tantum portare potest, non potest viginti portare. Ergo qui potest viginti, cui paralogismo est similis hic alter. Quod potest simul produci à duabus causis totalibus, ab una tantum causa totali potest produci, sed quod ab una tantum causa totali produci potest, à duabus causis totalibus non potest simul produci. Ergo quod à duabus causis totalibus potest simul produci; à duabus causis totalibus non potest simul produci.

Directè ad argumentum dici potest Negando Minorem. Probatio illius distinguitur. Qui designaret hunc influxum causæ B. & diceret, effectus est solùm tanto concursu producibilis, verum diceret hoc sensu: quia se solo habet virtutem in actu secundo ponendi illum. Concedo Minorem; verum diceret in isto sensu, quòd ille influxus excluderet influxum, dantem esse totaliter alio titulo. Nego Minorem.

Objicit 4. Pontius. Eadem causa non potest habere plures effectus adæquatos simul, & semel, licèt possit habere plures tales successivè. Ergo nec effectus, plures causas adæquatas simul, quamvis possit habere divisim. Antecedens inquit ab omnibus conceditur. Et probatur. Quia aliàs ille effectus esset adæquatus, ut supponitur, non esset autem adæquatus, quia ultra illum effectum, haberet alium effectum.

Respondetur. Quo sensu non potest causa habere simul plures adæquatos effectus, eo sensu nec successivè potest habere, quia semper in infinitum plures poterit producere, adeoque nunquam poterit habere adæquatos, & in hoc etiam sensu effectus, divinitus nunquam potest habere causas adæquatas, quia in infinitum plures possunt assumi ad eundem effectum, simul producendum; quo autem sensu causa potest successivè plures adæquatè effectus producere, id est à se sola productos, excludendo alias causas secundas ejusdem generis, eodem sensu miraculosè saltem, potest simul plures effectus habere, adeoque & effectus poterit simul habere plures causas.

Instat idem. Productivitas ita est limitata in causa in ordine ad aliquem effectum tantæ perfectionis, ut non possit se extendere ad alium gradum ulteriorem, etiam supernaturaliter. Ergo & producibilitas ita erit limitata, ut non extendat se nisi ad talem causam simul & semel, hæc autem non alia est, nisi totalis.

Respondetur. Negando Antecedens, quia lapis potest assumi ad producendam gratiam, quæ est alius gradûs, licèt id non possit nisi supernaturaliter, & si quæ est contradictio pro antecedenti, ea desumeretur v. g. ex vitalitate, aut alio principio nullo modo serviente ad consequens.

Objicitur 7. A Complutensibus apud Pontium. Actiones duarum causarum, & essent duæ, & non essent duæ, essent ut supponitur, non essent autem, quia effectus unus esse supponitur. Ergo & fieri ipsius unum est, & consequenter actio debet esse una, quia accidentia individuantur à subjecto.

Respondetur. Negando accidentia individuari à subjecto, deinde *Fieri*, duplex hîc potest cogitari. *Primo*, fieri activum & hoc se tenet ex parte agentis, estque duplex, *Secundo* fieri passivum, & hoc identificatum realiter ipsi effectui, unum est, sicut & effectus unus est.

Instabis. Quòd sicut non potest esse dependentia à duplici causa, prima, ita nec possit esse à duplici causa secunda.

Respondetur. Dum implicet duplex causa prima etiam successivè causans, qui ab utraque simul causante poterit esse dependentia; non repugnat autem causa secunda saltem successivè duplex, & si non repugnat successivè, cur repugnabit simul.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur alia argumenta.

PRimum quidem ponentur argumenta ex Mastrio, postea accedemus ad argumenta recentiorum.

Objicit primo Mastrius disp. 8. n. 61. Si effectus à pluribus causis penderet simul & semel, tunc à neutra penderet essentialiter, vel simul ab eadem penderet, & non penderet essentialiter, quod implicat, à nullo enim aliquid dependet essentialiter, quo non existente, nihilominus esset, sed si ignis habet duas causas totales A. & B. tunc non existente A. nihilominus ignis esset à B, cum ponatur ejus sufficiens causa totalis, & non existente B. adhuc esset ab A. eadem ratione. Ergo à neutra essentialiter dependeret.

Respondetur. Imprimis cum per accidens sit, & nonnisi supposito miraculo, ut duæ causæ totales ejusdem rationis, producant eundem effectum, immeritò assumit arguens, pendentiam

tiam essentialem. Sed quidquid sit de hoc, negatur directè sequela; & licèt non possit aliquid existere, sine eo, à quo dependet essentialiter, si illud à quo dependetur, sit exclusivum alius causæ, secus si non sit exclusivum alius causæ. Rursùs posset hìc ostendi dependentia essentialis, quia scilicet si det esse causa totalis A, & non det esse causa totalis B, hoc ipso dabitur esse simpliciter & uniter quoad titulum, dabitur autem pluriter quoad titulum, si plures causæ totales divinitus concurrant, non implicat autem dari esse pluriter quoad titulum, haberique dependentiam essentialem, à pluribus causis, quoad esse pluribus titulis.

Instat primo idem. Dependentia per se supra dependentiam absolutè sumptam, aliquam conditionem perfectivam addit, quæ esse nequit nisi necessitas, omnis enim perfectas aliquam semper involvit necessitatem, sicut omne per accidens, aliquam contigentiam, sed hæc necessitas nequit esse absoluta, nisi respectu causæ per se primæ, quia in secundis, effectus univocus, qui est ab una, potuit absolutè esse ab alia ejusdem speciei. Ergo ex hoc capite erit attendenda, quòd cum actu totaliter fit, ab ista causa, virtute istius per se dependentiæ, non est tantùm, quòd effectus verè accipiat esse à causa, sed etiam ita necessariò, ut in sensu composito, quòd sit ab ea, nequeat esse ab alia, pro eodem instanti, cum Aristot. dicat de causis per se, causa in actu & effectus, simul sunt.

Respondetur. Negando inter effectum, & causam esse dependentiam per se, hoc est essentialem quoad actuale esse; sed quidquid sit de de hoc, directè dici potest, si effectus actu totaliter totalitate excludente influxum aliùs similis causæ, fiat ab ista causa, ita jam connectetur causa cum effectu, ut pro illo instanti, implicet effectum esse sine illa causa, sed si effectus actu, totaliter fiat ab hac causa, sed totalitate non excludente influxum alius similis causæ, sed totalitate solùm, quòd scilicet nulla sit pars effectus, quæ ab hac causa non producatur, tunc, non ita connectetur causa cum effectu, ut non possit esse effectus sine hac causa; non repugnat autem talis totalitas, & tamen non exclusiva divinitus alius similis causæ.

Deinde effectus uniter quoad titulum, ita dependet ab hac causa, ut impossibile sit illum esse sine hac causa, secus si effectus ponatur pluriter quoad titulum, non repugnat autem eum sic poni.

Auctoritas Aristot. solùm vult, non posse poni actionem quin agat, adeoque quin sit effectus, sed negatur duas non posse esse totales actiones, respectu ejusdem effectus, ponibilis jam tunc, duplici titulo.

Instat 2. Licèt effectus creatus non dependeat dependentia essentiali simpliciter, nisi à solo Deo, negare tamen eis dependentiam essentialem, saltem secundùm quid à causis secundis, saltem in instanti, quo fiunt ab eis, est prorsus irrationabile, imò actus vitales, ita essentialiter pendent à suis vitalibus principiis.

Respondetur. Nego hoc esse irrationabile, nec id probatur. De actu vitali alia est res, quia impossibile est actum vitalem esse, salva vitalitate, & non ab hac potentia esse, de quo in Materia de vitalitate. Possibile autem est hunc effectum esse, & non ab hac causa esse. Deinde etiam hâc dependentiâ concessâ, dabitur effectus duplici titulo habens esse.

Instat 3. Effectum dependere essentialiter ab aliqua causa, non est effectum absolutè & simpliciter existere non posse sine illa, nisi sit dependentia à Deo, sed significat existere non posse sine illa, à qua actu producitur, in sensu composito, quia si ab alia totaliter tunc fieret, utique ab ista essentialiter non penderet.

Respondetur. Cum possit produci effectus ab alia causa, hoc ipso falsum est, non posse sine illa causa produci effectum, adeoque non erit adhuc essentialis, dependentia actualis effectûs, à sua causa; sed quidquid de hoc, casu quo effectus ab alia causa totaliter fieret, & simul uniter, nego quod tunc ab ista sola causa essentialiter non penderet, sed si uniter fieret, sed pluribus titulis haberet esse, in illo pluriter esse, penderet essentialiter à pluribus causis. Repeti possunt alii præjacti distinctionis termini.

Instat 4. Quando effectus totaliter ab aliqua causa procedit, dicitur ab ea essentialiter & per se dependere, quia non potest produci in sensu composito, nisi ab ea causa, à qua producitur, & nequit existere tunc, ex vi alterius.

Respondetur. Ex suppositione, quòd effectus producatur nonnisi ab ea causa, non potest produci nisi ab ea causa, sed nego essentialem esse hanc suppositionem, nequitque effectus existere tunc ex vi alterius causæ, si uniter esse accipiat, secus si pluribus titulis, nec repugnat, ut accipiat esse pluribus totalibus titulis.

Instat 5. Dependentia effectûs à causa fundatur in indigentia, quam habent causæ ad existendum. Ergo si quis in hoc instanti ita procedit ab A. ut pro ejus existentia A. non indigeat, & similiter à B, signum est à neutra per se pendere, quia conceptus dependentiæ, imbibit necessariò conceptum indigentiæ.

Respondetur. Imprimis negando esse dependentiam essentialem in actu, effectus à causa.

Rursùs illâ concessâ, licèt conceptus dependentiæ imbibat in se conceptum indigentiæ, nego quod ex suppositione duplici titulo acceptionis esse, non indigeat pluribus causis.

Deni-

Denique dependentiâ etiam ſuppoſitâ, involvit illa indigentiam, ſi aliunde non aſſumatur aliud ejuſdem indigentiæ expletivum, quod aſſumi non repugnat.

Objicit 2. idem. Unus effectus dependet totaliter nonniſi ab una cauſa, quia dependentia totalis effectûs fundatur in indigentia effectûs, cum enim effectus nequeat à ſeipſo eſſe, vel conſervari, indiget cauſa efficiente, vel conſervante, & quia de ratione cauſæ totalis & adæquatæ eſt, quod exhauriat & expleat totam effectus indigentiam, hinc eſt, quod eo ipſo, quod ab una cauſa totaliter dependeat, nequit ab alia ſimul dependere totaliter.

Respondetur. Unum effectum dependere totaliter ab una nonniſi cauſa, ſi dependeat dependentia excluſiva conſortii aliûs cauſæ, ſecus ſi non ſit excluſiva, ſed inferat nonniſi nullam eſſe partem effectûs, quæ ipſa non pendeat ab hac cauſa. Verumque id eſt, ſi unus effectus uniter accipiat eſſe, ſecus ſi pluribus titulis, nam ad accipiendum eſſe pluribus titulis, indiget pluribus cauſis, indigetque effectus hac nonniſi cauſa, ex ſuppoſitione, quod hæc nonniſi cauſet, non implicat autem, ne, hæc nonniſi cauſa cauſet.

Instat 1. Implicat eundem effectum bis produci in eodem inſtanti, cum effectus per unam actionem totalem, ſimpliciter accipiat totum ſuum eſſe.

Respondetur. Nego implicare ut eodem inſtanti effectus bis producatur, hoc eſt accipiat eſſe duplici titulo, & à duplici principio, & licèt ab una cauſa, naturaliter loquendo, accipiat totum ſuum eſſe, non implicat ut accipiat totum ſuum eſſe à pluribus cauſis, unde etiam aſſumptio illa alterius cauſæ ad operandum eundem effectum, non eſt ex titulo indigentiæ, ſed ex titulo ſubjectionis, ad ordinem divinum, qui, nego quòd non poſſit fieri in hoc genere, circa cauſas, ut ſcilicet plures cauſæ, producant eundem effectum: aut ad maximũ dabitur indigentia aliûs cauſæ, ex ſuppoſitione duplici titulo accipiendi eſſe, & ex ſuppoſitione, auctæ hujus, ut ita dicam indigentiæ, non mutabitur natura, ſed reducetur in actum potentia obedientialis, quam nego non haberi in ordine ad hoc, ut à duplici cauſa, idem procedat effectus.

Imstat 2. Longè major eſt indigentia, quam habet effectus reſpectu cauſæ, quàm corpus reſpectu loci, quia dependentia, quæ eſt locati ad locum, non eſt ſimpliciter neceſſaria, ex parte ejus, quod dicitur dependere, ſicuti eſt dependentia cauſati ad cauſatum.

Respondetur. Cum per nos poſſit eſſe aliquid in duplici loco divinitus, poterit etiam à duplici cauſa totali, divinitus cauſari.

Instat 3. Si effectus ex natura ſua & ab intrinſeco non indiget aliqua cauſa ut ſit, eo quòd ab alia ſufficienter ponitur in eſſe. Ergo neque potentiam obedientialem habebit, ut ab intrinſeco reddatur indigens talis cauſæ, Deus enim pro ſua voluntate, efficere non poteſt, ut effectus ſuapte naturâ pendeat ab eo, à quo non indigebat, non enim poteſt Deus immutare indigentiam rei, non immutatâ naturâ.

Respondetur. Per potentiam obedientialem non poteſt effectus reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt naturaliter indigens, Concedo: non poteſt reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt ſuppoſito, quod per potentiam obedientialem poſſit eſſe indigens (caſu videlicet quo duplici titulo accipiat eſſe) non poteſt reddi, ut actu ab intrinſeco indigeat, ſi ſcilicet velit Deus illam potentiam obedientialem reducere in actum. Nego, nec tum temporis faciet Deus, ut quod ſuapte natura nullo modo pendebat, incipiat pendere, ſed quod obedientialiter erat aptum pendere, ut actu pendeat. Non implicat autem, ut obedientialiter pendeat effectus à duabus cauſis. Deinde rigoroſè loquendo, effectus indiget cauſa nonniſi ex ſuppoſitione, quòd ſimul ab alia non producatur.

Instari poteſt 4. ex eodem. Non poteſt explicari, quid ſit iſtud accipere eſſe pluribus titulis, & non uniter.

Respondetur. Non aliud eſt, niſi eſſe, quod ſi non producatur ab hac cauſa, adhuc non erit nihil, cum producatur ab alia: Si autem effectus uniter exiſtat, ſi non ſupponatur produci ab hac cauſa, debet ſupponi eſſe nihil.

Instari poteſt 5. Sicut ponitur Lyres produci per duplicem influxum. Ergo etiam per ſubtractionem illius duplicis influxus bis corrumperetur, quod implicat. Quia ſi res deſinat eſſe ex vi deſitionis, unius tantum influxus, taliter deſinit, ut amplius non ſit, unde nonniſi ſemel res poteſt corrumpi dum exiſtit.

Respondetur. Productio quæ fit à duplici cauſa totali, interdum poteſt ſimul habere conjunctam reproductionem replicativam, interdum non, ſi habeat conjunctam reproductionem replicativam, poterit deſinere ex vi deſitionis unius tantùm influxus, ita tamen ut adhuc ſit, ex vi aliûs influxus, & ſuæ entitatis reproductæ, ſicut poteſt in uno loco deſinere ſacramentaliter Chriſtus, in alio non deſinere; ſi autem productio à duplici cauſa totali non habeat ſibi conjunctam reproductionem replicativam, tunc aliud eſt quærere; an deficiente una actione conſervativa: & aliud, an ſi corrumpatur aliquid, vi deſitionis unius conſervationis, adhuc maneat non corruptum. Et quidem quod deficiente una actione conſervativa, non ſit neceſſe deficere aliam actionem conſervativam, ratio eſt, quia id non implicat, neque enim una eademque actio conſervativa deſineret, & non deſineret, ſed una deſineret, alia non deſineret, cum & ipſæ actiones ſint inter

ter se distinctæ, illique uni desinenti conservationi, responderet pro termino, non corruptum simpliciter, sed non conservatum vi hujus conservationis, quæ ponitur desinere. Sed si ponatur ob desinentem illam actionem conservativam, terminus ipse corruptus, unus idemque & non replicatus, non jam posset esse vi alius actionis. Ratio, quia de uno eodemque & non replicato termino, verum esset dicere, est & non est, quod implicat. Quia autem si concurrant duæ causæ totales, in ipsomet termino, non sequetur est & non est, sed solum sequetur existentia duplici titulo, ideo adhuc non repugnabit à duabus causis totalibus, eundem effectum produci. Cæterum hoc posset, bene fieri, ut una eademque res, eodem instanti bis corrumpatur, hoc sensu, quod sicut habuit esse duplici titulo conservativo, ita accipiat non esse duplici titulo, hoc est duplici totali conservatione ablata.

Quærit Mastrius: Cum hi influxus non sint ita inter se connexi, ut unus necessariò cessare debeat ad desitionem alterius: cesset unus influxus alio remanente, vel desinit effectus secundum substantiam, vel non desinit? Si non. Ergo per influxum priorem non conservabatur, siquidem ex desitione ejus, nihil substantiæ huc effectui deperditur. Si desinit effectus secundum substantiam, vel ita desinit ut nihil amplius destruendum remaneat, & sic habetur intentum, quod res non possit bis corrumpi in eodem instanti, si remanet aliquid, & aliquid destruitur, signum est, quod non conservabatur id, quod remanet, ex vi illius. Ad hanc quæstionem dici potest. Concedo illos influxus non esse, ita necessariò inter se connexos, ut unus necessariò cessare debeat, ad desitionem alterius, unde cessante uno influxu, potest manere res; & licèt si effectus conservetur uniter, & per influxum unum, illo ablato sit necesse desinere effectum, secus si non conservetur uniter. Et ratio est. Quia non implicat contradictionem, servari duplici concursu conservatio totali, quorum uno ablato non sit necesse auferri alium concursum, adeoque rem corrumpi, & si unà desineret uterque concursus, eo casu effectus, bis eodem instanti corrumpetur, quia subtractione duplicis concursus conservativi.

Et per hoc patet quid sit respondendum ad objectionem ejusdem tertiam, inibi positam. *Sed insuper*

Objicit 3. Nullus fingi potest casus possibilis, in quo duæ causæ totales, æqualis activitatis, & eodem modo eidem passo applicatæ, producant totaliter eundem effectum, tali enim modo ab utraque sic applicata causabitur, quali à singulis divisim causari non potest, nam si effectus est divisibilis secundum perfectionem, tunc perfectior effectus ab utraq; exibit, quàm non exiret ab altera seorsim ut duo luminosa eidē diaphano applicata, prōducunt intensius lumen. Si verò effectus sit indivisibilis secundùm perfectionem, tunc idem quidem effectus proditet, sed non eodem modo, nam ab utraque erit citius & in majori distantia. Si denique constituatur casus, quod effectus sit indivisibilis, & etiam indivisibiliter producibilis, v.g. casu quò duo ignes applicentur ad materiam ultimo dispositam, in tali casu duo illi ignes duplicem formam producent in eadem materia, cum enim virtus amborum simul sumpta, sit major extensivè quàm alterius tantum, poterit attingere duplicem formam.

Respondetur. Non repugnat, ut effectus divisibilis secundùm perfectionem, applicatis duobus agentibus totalibus, non exeat perfectior, sed ut à duplici luminoso, idem lumen causetur, non repugnat item, ut idem effectus indivisibilis, nec citius, nec in majori distantia, à duabus causis totalibus producatur. Non repugnat ut applicati duo ignes eidem materiæ, ultimo dispositæ, non duplicem formam, sed unam, ab utraque totaliter causatam inducant.

Continuatur solutio.

Objicit 4. Repugnat duplex finis adæquatus in actu secundo respectu ejusdem actus voluntatis. Ergo etiam repugnabit duplex causa totalis in genere efficientis respectu ejusdem effectus.

Respondetur. Circa actum voluntatis elicitum ex duplici motivo duo spectari possunt: primo objectum actus, & sic nego ad volendum objectum actus, non posse moveri voluntatem duobus motivis v.g. Nego voluntatem moveri non posse ad deambulationem, duplici motivo sanitatis & recreationis. Si tamen quæras: an in ipso objecto utrique motivo eadem sit responsura formalitas. Jam dici debet, quòd implicet in objecto eandem tunc formalitatem respondere.

Ratio. Quia sicut esset confusio essentiarum, si formalitas recreationis esset formalitas sanitatis, & si unum, esset aliud unum, hoc ipso enim non esset aliud unum; ita est impossibile, ut respondeat formalitas sanativi ad motivum recreationis, & formalitas recreativi ad motivum sanitatis, nam appetentiæ sanitatis respondet sanativum, & si non respondet, nihil respondet & ad appetentiam recreationis, respondet recreativum, & si non respondet recreativum, nihil respondet. Deinde spectari potest ipse actus, & quidem dupliciter, imprimis spectari potest actus voluntatis in quantum est voluntas

objecti, & sic fieri potest, ut ex duplici totali motivo pendeat volitio, ut scilicet deficiente motivo sanitatis, sit expedita voluntas habere tantum intentionem recreationis. Et in hoc nulla est repugnantia. Deinde spectari potest actus voluntatis, in quantum est respicientia utriusque motivi, & sic potest quidem actus voluntatis duplici motivo totali mo veri, dicto sensu, sed non ita, ut abscedente motivo, maneat idem actus quoad respicientiam motivi, quia & maneret idem actus quoad respicientiam motivi, ut supponitur, & non maneret, siquidem jam non respiceret illud motivum, illud enim respicit motivum, quo movetur, supponitur autem jam non moveri illo secundo motivo, & tamen illi est secundò essentialis hæc respicientia. Quia autem nihil simile dici potest, casu quo idem effectus producatur à duplici causa totali, ideo hoc non repugnat, quamvis prius illud repugnet.

Concedo quidem actum, esse seipso affixum motivo cui innititur, adeoque uno ablato non mansurum eundem actum, quoad innitentiam illi motivo. Nego tamen non posse esse eundem hoc sensu actum, ex duplici motivo, in quantum deficiente alio motivo, parata est voluntas, ejusdem tamen objecti, habere intentionem, & hoc signum est causalitatis totalis, nam deficiente una præmissa, quæ est causa partialis, non est anima expedita, habere assensum conclusionis, ad quem ipsa est expedita, si aliàs medius terminus, seu duplex præmissa, quæ est causa totalis, concurrat. Hinc requirentia utriusque motivi, ita se habet sicut visio Petri, quæ non est visio Petri, si non videat Petrum, ita non est respicientia utriusque motivi, si non adsit utrumque motivum movens, sed volitio simpliciter objecti, non ita se habet, quia non dicit istam respicientiam essentialem ad hoc motivum. Concedo ex duabus causis totalibus in actu secundo, ablatâ unâ, non deficere effectum, adeoque ablato uno motivo non defuturum actum, qui sit volitio finis, licèt sit defuturus actus, qui sit respicientia utriusque motivi.

Objicit 5. quidam. De conceptu essentiali actionis est, ut per ipsam ponatur aliquid præter ipsam, cum actio non sit finis, sed si sit essentialiter medium ad ponendum effectum, sed si simul daretur duplex actio totalis, ejusdem effectus, per alteram actionem nihil poneretur, præter ipsam. Ergo repugnat duplex actio totalis ejusdem effectus. Major patet. Minor probatur. Quia quæ actio illud solum ponit esse, quod totum aliunde & totaliter habetur, illa nihil ponit præter se ipsam, vel sic. Per illam actionem nihil ponitur præter ipsam, quâ ablata nihil aufertur præter ipsam, atqui per alteream actionem illud solum esse poneretur, quod totum & totaliter ponitur per primam actionem, atque ablata altera actione, nihil prorsus auferretur præter ipsam, siquidem adhuc maneret totus effectus & totaliter, ex vi alterius actionis remanentis. Ergo per alteram actionem, nihil prorsus poneretur, præter ipsam.

Respondetur. Majorem non patere, quia de illa dubitatur à multis in actione vitali, quid enim producit actio, quæ est visio. Sed de illa alibi: in præsenti negatur Minor. Et probationis illius Major. Nego enim, quod illud; quod ponitur totaliter ab una causa, non possit ab alia poni, ita ut præter seipsam, illa actio ponat, etiam illud aliud, quod cæteroqui ponit etiam alia actio, sicut eandem deambulationem ponit in suo genere & motivum sanitatis, & motivum recreationis, & quidem ut supponit objiciens totaliter, nam censet ipsam actionem externam, posse pendere à duplici motivo totali, actioque illa potest intendi prudenter à Deo ut medium Quo, & permisso etiam, quòd quidquid boni finalis adfertur à duplici actione, adferatur ab una non sequitur, quod duplex actio non possit intendi ut medium Quo. Ponendoque esse, quod aliunde ponitur uniter, præter seipsam ponet illud esse pluriter quoad titulum, nec id repugnat.

Objicit 6. Maurus disp. 23. Si effectus produceretur per duplicem actionem, ex se sufficientem, sequeretur, quòd neutra productio daret esse effectui. Ergo. Sumo enim productionem A. & ab hac effectus non accipit esse, quia implicat quod res accipiat ab altero id, quod aliunde habet sufficienter, sed effectus habet sufficienter esse à causa B. Ergo non accipit esse ab actione A. eodem modo probatur, quod non accipiat esse ab actione B.

Respondetur. Negando sequelam, negoque implicare quod res accipiat ab altero id, quod aliunde sufficienter accipit ab altero, frillud esse debeat habere duplici titulo, nec repugnat, ut illud duplici titulo habeat.

Objicit 7. idem. Deus operatur per omnes & singulas actiones causarum secundarum, cum ipsa actio causæ secundæ, sit etiam actio Dei. Ergo Deus actione sua, bis idem efficeret.

Respondetur. Negando implicare, ut ratione duplicis concursus, duplicis causæ totalis, dicatur Deus bis idem efficere, nec repugnat, ut de facto producat.

Nego ulterius si simul una causa cum altera concurrat eaque totalis, quod actum ageret, & non implicat, ut simul concurrat.

Nego quod si simul det Deus duo auxilia, sit daturus auxilium ad obtinendam victoriam, aliunde comparatam, & non implicat, ut simul det duo auxilia.

Nego-

Negoque ulterius hæc non esse conformia, modo operandi divinæ sapientiæ, nec hæc sunt absurda, quorum implicantia non ostenditur.

Recurri etiam hîc potest ad dicta, quod duplici titulo accipiatur tunc esse, nec dationem esse titulo causæ B. adfert datio esse titulo A.

QUÆSTIO II.

An causæ se invicem causare possint in eodem genere.

Præmitto 1. *Posse quæstionem procedere tam de causis ejusdem generis, quàm de causis diversi generis*, causæ ejusdem generis sunt, ut materia, & materia, efficiens & efficiens; & causæ diversi generis sunt, ut materia comparata ad efficiens &c.

Præmitto 2. *Circa causas ejusdem generis consentire omnes*, quòd tam materia quàm forma in eodem genere causare se non possint.

Ratio. Quia quod materia est, semper primum subjectum est, adeoque nunquam in alia materia receptibile. Idem dic de forma, quæ quia actus est, non potest esse actuatum. Disquirit tamen Oviedo, non de materia sed de causa materiali. An v. g. color receptus in quantitate, hoc ipso impediatur ad recipiendam quantitatem, quia est receptus ab illa, supposito, quòd calor aliàs haberet virtutem recipiendi quantitatem, sed de hoc infra in simili. Posito tamen consensu prædicto circa materiam & formam, de causis ejusdem generis efficientibus, restabit difficultas.

Præmitto 3. *Circa causas diversi generis certum est, quòd causa finalis causet efficientem, efficiens finalem.* Restat difficultas de aliis combinationibus causarum.

Dicendum est. *Non dari mutuam causalitatem in eodem genere, quoad primum esse*, v. g. ignis A. producens ignem B. ab eodem igne primo esse, etiam divinitus accipere non potest. Pro quo adlatas rationes plures refutat Arriaga, adferendæ sunt hic aliquæ, ut seligatur quæ placuerit.

Probat 1. Arriaga. Nihil potest constituere actum primum suum physicum productivum successivè, sed si daretur mutua causalitas, aliquid constitueret actum suum primum physicum. Ergo. Major probatur, quia nihil potest esse productivum sui ipsius, saltem quoad primum esse.

Probat 2. recentior Suarez. Causa præsupponitur præexistens suo effectui, & repugnat præexistere illi à quo ut existat dependet, si enim ut existat dependet ab illius existentia, quomodo existit ante illum.

Probat 3. Lugo disputat, de sacra. 8. Sect. 7. id quòd prius est naturâ, non potest esse posterius naturâ, sed si causa acciperet primò esse à suo effectu, id quod prius est naturâ, esset posterius naturâ. Ergo. Major probatur, quia nihil potest esse prius & posterius duratione. Ergo nec naturâ.

Probat 4. idem. Nemo potest dare primum librum Petro', quem nunc primò accipit ab ipso, illud enim non esset dare, sed reddere. Ergo à fortiori in Physicis, nemo potest dare alteri esse, à quo primo accepit esse.

Probatur 5. Conclusio. Si effectus posset dare primò esse suæ causæ, vel daret priusquam esset existens, vel daret, dum jam est existens, neutrum dici potest. Prima pars probata, aliàs, quia scilicet id, quòd non existit causare non potest, & insuper per hoc probari potest. si effectus antequam esset existens, daret primò esse suæ causæ, & effectus daret primò esse suæ causæ, ut supponitur, & non effectus daret primò esse suæ causæ, quia nondum supponitur esse tunc effectus, quia nec existens. Secunda pars, nempe quod effectus postquam jam est existens, non possit dare, esse primò, suæ causæ sic probatur. Vel supponitur jam causa habere primò esse, vel non supponitur, si non supponitur. Ergo non supponitur etiam accipere esse ab effectu, siquidem illum effectum, utpote non existens adhuc causa primò, non produxit, si autem supponitur habere primò illud esse. Ergo esse quodcunque accipere potest à suo effectu, jam non est primò esse, sed habet esse secundo, unum enim duplicatum, facit duo. Idem probatur hoc expositorio, qui antequam formetur appelletur causalitas producens ignem A. nomine causalitatis C. & causalitas qua effectus produceret suam causam appelletur causalitas B. Hæc prima causalitas, est causalitas C. hæc causalitas B, non est causalitas C. Ergo hæc causalitas B. non est prima causalitas. Ergo nec illi respondet primo causatum; éritque argumentum in Camestres æquivalenter.

Respondet 1. Quidam, quòd causa supponatur habere primo esse, sine illo ly: Jam, posito in quinta probatione, quòd: Jam, præcedentiam unius in esse, ante aliud denotat, & quidem ab effectu in eodem instanti, in quo effectus supponitur habere primo esse à causa, de quo est potissimum quæstio.

Contra. In casu in quo disceptatur, debet causa supponi primo esse, cum isto: Jam, quia debet supponi prior naturâ, vel prior intelligibilitate fundata supra suum esse, præ suo effectu, idque ex eo, quia impossibile est concipere causam, sine ulla prioritate, adeoque sine ullo: Jam. Hinc restauratur argumentum. Pro illo priori, causa ante effectum, jam habet esse, idque ut supponitur primo. Ergo pro posteriori signo, si accipit esse ab effectu, jam

non accipit esse primo, cum illud præhabuerit. Hinc videtur responsio supponere, quasi procedat effectus à causa, sine ulla ante effectum prioritate, quia sine ullo: Jam, ante effectum.

Respondet 2. Argumento in Camestres proposito, debere talem potius addi Conclusionem. Ergo causalitas B. non est hæc prima causalitas.

Contra. Tum quia in omni expositorio, particula expositorii *Hæc*, non ponitur pro prædicato Conclusionis. Ergo neque hic poni debuit. Tum quia. Si ponatur argumentum in Barbara, prædicato Conclusionis, non debet apponi particula universalis, sed subjecto, nec in Minori prædicato ejusdem, licet in Majori habuerit appositum sibi Ly omnis. Ergo & in Expositorio, non debet signum expositorii apponi prædicato Conclusionis, sed subjecto, sed concesso etiam, quod contra usum arguendi, deberet in expositorio, particula expositorii addi, prædicato conclusionis, parum interierit, quia, cum subjectum, & prædicatum expositorii, æquè latè patere debeant, parum interierit, quòd apponatur prædicato Conclusionis. Tum quia etiam formando ita propositionem. Ergo causalitas B, non est hæc prima causalitas, stat in robore argumentum, quia si causalitas B, quæ est causalitas ab effectu profecta, supponit habere causam Esse, pro priori, quo antecedit effectum, jam illi non dabit primo esse, sed secundò.

Respondet 3. Alia est prima causalitas, & quidem hæc B. quâ supponitur produci causa ab effectu, quoad primò esse, & alia est causalitas prima, & quidem hæc C. quâ supponitur in eodem instanti, produci effectus à causa, quoad primo esse. Sicut si Deus homines, vel Angelos duos primò produceret, hæc prima productio, non esset illa prima productio, utraque tamen esset prima productio absolutè.

Contra. Tum quia videtur respondens, non petere hoc, quod in hoc præsenti dicitur; nam non agimus, de causalitate, quâ causa producit effectum, & de causalitate, quâ effectus producit causam, sed agimus, de causalitate, quâ producitur ipsa causa, ut possit præsupponi, prior suo effectu, adeoque cum illo: Jam, antecedentiæ, & de causalitate, quâ effectus jam productus, eandem causam producat, dicimus enim si illa causalitas, est prima, & præsupposita ante causalitatem oriundam ab effectu, quomodo erit causalitas prima? Tum quia. Concedo, posse esse duas primas causalitates, productivas, quoad primo esse, duorum hominum, eò quòd una productio non debeat præintelligi, habereque aliquod suum: Jam, ante aliam productionem, sed quia productio prima causæ, seu primum illius esse, debet præintelligi ante effectum, quomodo jam effectus dabit primo esse. Tum quia si supponatur prima causalitas: qua effectus, accipit esse à causa sine ulla præcedentia, & sine ullo: Jam, posset utique intelligi, quòd ab effectu, possit accipere primò esse, sed quia debet causa præintelligi cum suo esse ante effectum, adeoque intelligi cum causalitate ad se terminata, si causa non sit à se, quomodo intelligi poterit, accipere primò esse ab eodem effectu.

Cum hoc tamen stat. Quòd effectus divinitus possit dare suæ causæ secundo esse.

Ratio. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia ut dictum suprà, idem potest sibi ipsi dare secundo esse. Ergo multo magis effectus poterit facere. Tum quia à duabus causis totalibus, non repugnat causari eundem effectum. Ergo nec repugnabit etiam ab effectu accipi secundo esse, nulla enim specialis est repugnantia in consequenti.

QVÆSTIO III.

Quid de causis in diverso genere.

Dicendum. *Postquam causa diversi generis una, tribuit esse alteri, potest, ab eadem recipere aliquam formalitatem, quæ non præsupponebatur ante habita.*

Probatur Conclusio instantiis. Nam causa materialis causat formam eductam, à qua tamen accipit esse informatæ. Scientia producit operationes practicas, quæ in genere efficientis posteriores sunt scientia, & tamen in quantum sunt objectum scientiæ, priores sunt illa, specificantque illam. Actus Dei liber, est causa creaturarum, quæ tamen per modum connotati libertatem illius salvant.

Sunt instantiæ in oppositum, quæ videntur probare, quod causæ diversi generis, se causent etiam quoad esse, quod præsupponitur ante effectum, seu quoad esse, quod ipsum, est causa, & quâ causa est effectus.

Prima instantia. Ingressus aëris causat apertionem fenestræ, apertio fenestræ causat ingressum aëris.

Respondetur communiter. Quod apertionem fenestræ causat impulsus aëris, quem impulsum aëris non causat apertio fenestræ, licet autem non æquè facilè intraret aër nisi aperiretur fenestra, inde tamen non sequitur ingressum aëris causari ab apertione fenestræ, nam ut ait Lugo citatus, major virtus requiritur ad ponendum peccatum perseverante gratia habituali, quam ablatâ gratiâ, nec tamen inde sequitur, quod ablatio gratiæ juvet, & concurrat ad ponendum peccatum; deinde existentia ingressus aëris antecedit apertionem fenestræ, & impossibili apertione fenestræ, existentia ingressus aëris existeret, ut si

ut si penetrare posset aër fenestram, licèt non aperiretur, quamvis apertio aëris adferat commoditatem ipsi ingressui.

Secunda instantia est. Prius est introduci formam novam, quam expelli veterem, & in alio genere, prius est expelli veterem, quàm introduci novam, aliàs in eodem instanti duæ formæ essent in eodem subjecto.

Respondet Lugo. Expulsionem formæ veteris, esse quidem connexam, sed non est necesse inferre, quod sit prior. Sic expulsio gratiæ est connexa cum peccato, nec tamen est prior peccato, aliàs contra Tridentinum. Deus gratia sua priùs nos desereret, quàm desereretur, & sicut à negatione risibilitatis possum argumentari ad negationem rationalitatis, nec tamen inde sequitur esse priorem risibilitatem rationalitate. Sic etiam non sequitur, priorem esse expulsionem veteris formæ, introductione novæ.

Conformiter ad Conclusionem dici potest, quod existentia introductionis formæ, non causetur ab expulsione veteris, quamvis hæc expulsio conferat commoditatem connaturalem &c. formæ introductæ, & sicut connaturale est, ut sanitas excludat ægritudinem, ægritudo sanitatem, nec tamen ægritudo causat sanitatem, ita & hic.

Tertia instantia est; Baculus A & baculus C. pyramidaliter collocati sustinent se adinvicem. Ergo adinvicem causant, ne cadant.

Respondetur. Cur baculus A. non cadat, est causa gravitas ipsius non potens superare oppositum baculum C. rursus cur baculus C. non cadat, causa est gravitas illius non potens superare baculum A. quamvis adinvicem conferant sibi aliquid.

Quarta instantia est. Si aliquis decernat non movere sinistram, nisi moveat dextram, & è contra, quies sinistræ causabit quietem dextræ, & dextræ quies, causabit quietem sinistræ.

Respondet Lugo. Non rarò fieri ut quæ dependent ab eodem principio, illa necessario conjungantur, sine ulla dependentia & prioritate, sic Sacerdos simplici voluntate volens consecrare duas hostias, non poterit consecrare unam sine alia, nec tamen in consecratione illarum, est mutua prioritas, licèt sit connexio, ita in præsenti. Addit, attendendum esse ad actum voluntatis, si enim dicat nolo movere sinistram, quia nolo movere dextram, nolitio motus sinistræ prior erit nolitione motus dextræ.

Conformiter ad positam conclusionem dici potest. Negando quietem sinistræ causari à quiete dextræ, sed causabitur intrinsecè ab ipsa natura, extrinsecè à defectu voluntatis, despoticè potentiis famularibus imperantis, licet quies dexteræ, sit quid connexum, & conferens aliquid, quia scilicet nisi adesset illa quies, poni deberet actus imperans motum etiam sinistræ.

Quinta instantia est; Impulsus causat motum, motus etiam impulsum, si enim desinat motus propter oppositionem durioris, desinet impulsus.

Respondetur. Impulsus causat motum, est enim qualitas ad hoc ordinata, sed motus nego quod causet impulsum, quando autem desinente motu desinit impulsus, non fit ex eo, quòd desinat causa aliqua, sed desinit per oppositionem insuperabilem ab impulsu, consumiturque illius vis, quamvis motus conferat aliquod bonum impulsui, & quamvis in medio motu velocior sit impulsus, ejus tamen velocitas, non debet referri in ipsummet motum, sed quia in medio non est tanta resistentia gravitatis, quæ post medium, iterato resumit vires, restringitque impulsum, naturâ suâ sine conservativo defectibilem &c.

Sexta instantia est; Carbones ad invicem se calefaciunt; aër item circumpositus causatur ab illo calore, & causat eundem.

Respondetur. Ignis qui est in carbone A. accendens ignem B. non producitur ab ipso igne B. Sed præsupponitur, licet se juvet ad agendum circa, idem dicendum de aëre. Conservatio ergo illius caloris, dicit in unoquoq; entitatẽ caloris, dicit negationem excessus frigidi & Deum, qui tanquam Auctor naturæ servat calorem, cum non adest oppositum, quod oppositum non esse caloris requirat, sine ulla mutua causalitate. Idemque dicendum de temperamento, quod antecedit formam, quod conservatur posita forma, cujus conservatio in eadem principia rejicienda, in quæ rejecta est à nobis conservatio caloris.

DE PRINCIPIIS, ET CAUSIS INTRINSECIS, IN PARTICULARI.

NOmine causarum & principiorum intrinsecorum, venit Materia & Forma; de utraque agendum. Imprimis sub formalitate principii, postea sub formalitate causæ.

DISPUTATIO III.

De principio intrinseco, quod est Materia.

MAteria, ut videre est, apud Suarez, Disp. 13. Sect. 1. alia est ex qua, alia in qua, alia circa quam. Hæc omnia, non sunt distincta ab entitate materiæ, sed eadem Materia, ratione diversorum respectuum, diversa hæc nomina sortitur. Vocatur enim Materia ex qua, quia ex illa componitur compositum, sed magis propriè; quia ex illa educuntur formæ Materiales; vocatur materia, in qua, quia in illa subjectantur formæ, recipiuntur accidentia. Vocatur materia circa quam, operatur agens. Ratione harum formalitatum, materia spectat ad Physicam, licèt etiam aliæ scientiæ, quæ proportionatam habent materiam, vel artes, proportionatè etiam subdistinguant sibi suam materiam. Rursùs Materia, alia est prima, alia secunda: Materia prima, dicitur, subjectum, quod nullum prius se supponit subjectum; Materia autem secunda, est, subjectum, quod præsupponit aliud prius Subjectum, & ita elementa, quæ sunt materia ex qua, fit mistum, sunt materia secunda, præsupponunt enim Materiam primam, compositum item in sententia istorum, qui accidentia volunt subjectari in toto composito, respectu accidentium, vocatur Materia secunda; Nobis nunc erit res, de Materia prima.

QUÆSTIO I.

Quid definiti-vè materia.

TRactando de essentia Materiæ, primò definitionem illius expendemus; deinde attingemus primò essentialem ejusdem conceptum.

Advertitur, communiter, entia perfectissima & imperfectissima duplici via definiri solere, via Affirmationis, & via Negationis, Via affirmationis fit definitio, quando definito tribuuntur cumulatim perfectiones, & ita definitur Deus; quòd sit ens à se, infinitum, simplicissimum &c. Via autem negationis, res definiuntur, tàm perfectissimæ, quàm imperfectissimæ, removendo scilicet prædicata, quæ iis non conveniunt, ut cum definitur Deus, quòd non sit corporeus, limitatus &c.

Materia prima, est etiam ens imperfectissimum, ex substantiis, quæ dantur materialibus, dixi ex substantiis; quia accidentia materialia, longè sunt imperfectiora præ materia; quæ substantia est, dixi ex substantiis Materialibus, quæ dantur, non implicat enim imperfectior substantia, minusque participans, de assimilatione ad summum esse. Hoc ens imperfectissimum, quod est materia, definitur, & via negationis, & via affirmationis.

Via affirmationis definitur materia prima ab Aristotele 1. Physicor. tex. 82. *Materiam dico*, inquit, *Subjectum primum uniuscujusque, ex quo aliquid fit cum insit, & non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc abibit ultimum.*

Explicatur definitio, dicitur materia, *Subjectum*, ut distinguatur à forma; dicitur *primum*, ut excludantur materiæ secundæ, quale est lignum respectu statuæ, dicitur *uniuscujusq;*, quia materia est potentia respectu omnium formarum, quia verò materia distinguitur à privatione, quæ non est principium in facto esse, distinguitur item à causis extrinsecis, ideo additur

quòd

quòd ex ea aliquid, hoc est compositum, *fiat*, *cum insit*, tanquam scilicet per partem intrinsecè componentem, & quia ingreditur compositum substantiale informatum scilicet, non forma artificata aut sola accidentali, ideo additur esse subjectum *non secundum accidens*, denique quia corrupto composito ipsa manet, additur in *hoc abibit ultimum*. Ly *Subjectum* est, potius genus, quàm subjectum primum, quia per ly primum, sufficienter distinguitur à materia secunda, quantumvis etiam per alias particulas distinguatur ab illa, reliqua ponuntur differentiæ loco.

Via negationis, sic definit materiam primam Aristoteles, 7. Metaph. tex. 8. *Materia est, quæ per seipsam neque est quid, neque quantum, neque aliud quidquam dicitur, quibus ens determinatur, neque horum negationes, est enim id, de quo, horum singula prædicantur.* Genus hîc subintelligitur, nempè quòd materia prima, sit substantia, reliqua ponuntur differentiæ loco. Dicitur autem materia *non est quid*, scilicet se solo completum, ut distinguatur à toto composito, ut verò condistinguatur à forma, *non est id per quod ens determinatur*, ut distinguatur à formis accidentalibus, dicitur non esse quantum, ut verò non imaginaremur, quòd materia sit absolutè nihil, additur *esse id, de quo singula prædicantur*, quia est subjectum inhæsionis horum omnium, proindeque illa omnia dici possunt denominativè, de Materia, nam Materia est, quanta, est qualis &c. unde, quando dicitur Materia, non esse quanta, intelligendum est, quòd non sit quanta substantialiter, quando autem dicitur, quòd de illa singula dici possint, adeoque & quantitas, accipiendum est, quòd Materia sit quanta denominativè, tanquam subjectum inhæsionis.

Ad defendendas has definitiones.

Noto primò. Non carere aliquibus superabundantibus has definitiones, non esse tamen rejiciendas, eo quòd ens ignotissimum; ex pluribus adjunctis faciliùs innotescere possit.

Noto secundò. Licèt per Aristotelem 6. Top. loco 32. non sint faciendæ definitiones per prædicata negativa, hinc mala esset definitio hominis, homo non est saxum, non planta &c. tamen quia hæc doctrina procedit de entibus, ut ita dicam mediæ perfectionis, & cum materia prima, sit ens imperfectissimum, benè prædicto modo describi potest.

Noto tertiò. Materiam esse ens, quia si esset nihil, in mutatione substantiali, res annihilaretur, cum scilicet, nec forma, nec materia illius maneret, esse item ens substantiale, quia nec posset intrinsecè componere compositum substantiale, & quod est prius omni accidente, non potest esse accidens, hoc enim ipso non esset prius omni accidente, quia ipsum esset accidens, & tamen non potest esse prius seipso, cum autem materia sit prior omni accidente, si enim est prior aliquibus cur non & omnibus, non ergo ipsa materia erit accidens, non etiam materia prima est elementum, quia elementa transmutantur, quod autem transmutatur, non potest esse Materia prima, quia in omni transmutatione, datur resolutio, in aliquod subjectum primum, Materia autem non potest habere subjectum primum, est etiam distincta realiter à forma, quia destructâ formâ ligni, manet subjectum commune ad formam ignis, de quo infrà.

DIFFICVLTAS II.

De iis quæ non sunt primò essentialis conceptus materiæ.

Difficultas est, à Neotericis excogitata; quid sit primò essentialis conceptus Materiæ. Quam quæstionem, sic alii proponunt, quare una pars compositi, est materia, alia forma, item quare materia est subjectum, forma est actus. Cæterum hic secundus modus, proponendi videtur esse involutio, idem enim videtur esse, quærere: quare materia sit subjectum, ac proponere: quare homo, sit animal rationale, quæ quæstio non relinquit disputationi locum, quia quando jam respondetur per definitionem, non est ulterius quærendum, nisi fortè indagando; an hæc sit definitio illius, quòd idem est, ac indagare, quisnam sit, primò essentialis conceptus.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur & refutantur duæ Explicationes.

Explicat primo Hurtadus disp. 2. Physic. cap. 23. quare hæc potiùs pars, sit materia, quàm altera, quia scilicet, quando duæ res, uniuntur, & una communicat alteri effectum formalem, & dominationem ab ipsa provenientem, resquæ talem effectum communicat, dicitur forma, res verò cui communicat, dicitur subjectum, consequenter colligitur, quòd per illum primò essentialis conceptus Materiæ, sit esse subjectum, cui forma suum effectum formalem tribuit. Exemplificabat hanc suam doctrinam Hurtadus in exemplo albi parietis, cui quia albedo, tribuit formalem suum effectum, & denominationem, ideò

albedo respectu albi parietis, habet se, ut forma, paries autem, qui denominatur, est subjectum. Item actus sapientiæ unitus animæ, denominat illam sapientem, estque forma respectu animæ.

Impugnari posset Primò. Forma rationalis hoc est anima, denominationem spiritualis non tribuit materiæ, & tamen est forma illius. Ergo falsum est, formam tribuere debere denominationem suam formalem.

Respondet Hurtado. Secundùm eas rationes denominationem tribui, à forma materiæ, secundùm quas materia pendet à forma, cùm ergo à forma, non pendeat materia, in ratione spiritualis, sed in ratione viventis, sentientis, &c. ideò etiam, denominationes has, à forma accipit, non verò denominationem spiritualis. Porrò respectu earum rationum, materia pendet à forma, easque denominationes tribuere potest, quibus denominationibus non dicit materia intrinsecam oppositionem, jam autem denominationi spiritualis, dicit materia intrinsecam oppositionem.

Impugnat Secundò Arriaga Disp. 2. Sect. 3. Subsect. 1. quia scilicet, nihil habet speciale forma, ratione cujus, illa potius denominet materiam, & non etiam materia denominet formam.

Respondet anticipatè Hurtadus §. 24. Duplices esse denominationes quasdam, quibus explicatur actualis receptio & informatio, & denominationes ortæ ex ista actuali receptione, redundant & denominant, tàm materiam, quàm formam, nam non solùm, ipsa materia denominatur recipiens, sed & ipsa forma denominatur recepta; aliæ sunt denominationes sumptæ, ab ipsa forma, vi cujus id, quod convenit formæ, id adscribitur subjecto, v.g. convenit albedini esse albam, & hæc denominatio tribuitur albo, vicissim autem paries albedini, non dat denominationem parietatæ. In forma ergo dici posset, non deesse quidquam, quominus etiam materia denominet formam denominationibus ortis ex actuali receptione, informatione, &c. deesse tamen ne denominetur, denominationibus aliunde præcisè loquendo ortis, quamvis supponentibus unionem. Et certè quia informatio, tàm informativum, quàm informatum dicit, non erit ratio, cur ad invicem non se denominent. Sed non videmus, ut id, quod respectu alius dicit, potentiam passivam, denominet actum suum, & ita visio denominat v.g. librum, liber non denominat visionem, imò signum est aliud respectu alius, non esse formam, si denominationem ab illo non accipiat, & ita, quia una gutta non tribuit ullam denominationem, sibi debitam alteri guttæ, ideò una gutta respectu alius, non est, sicut forma; consequenter habet forma, ratione cujus, potiùs denominet materiam, quia ut dixi, nulla est denominatio, quam tribuat potentia passiva ei, quod recipit, exceptis denominationibus ortis, à sola receptione, &c.

Impugnat Tertiò idem, & cum eo Oviedo, poterat, ut sentit Hurtado, appellari albedo parietata, sicut materia appellatur dealbata. Ergo quòd forma non denominetur à materia, provenit ex voluntate hominum, at quod materia sit subjectum albedinis, & non è contrario, non pendet à voluntate hominum.

Respondetur. In hac Sectione secunda, non reperiri, quòd Hurtadus dixerit, posse dici albedinem parietatam, imò hoc negat expressè §. 24. sed quidquid sit de mente Hurtado, non convincit adhuc argumentum, quia fieri potest, ut albedo, denominetur parietata, ad significandum hoc, quòd sit unita parieti, voces enim merè sunt ex placito humano, sed non posset hoc fieri, ut effectum suum formalem paries tribuat albedini, hoc enim non pendet à placito humano.

Hæc tamen explicatio absolutè loquendo:

Non Satisfacit Primò. Id ratione cujus pars A, est potius Materia, & non pars B, debet esse simul, primò essentialis conceptus constitutivus materiæ, ut patet ex statu quæstionis hujus, sed esse id cui tribuit forma effectum suum formalem, non est primò essentialis conceptus materiæ, quod ipsum probatur. Primò essentialis conceptus debet esse talis, ut nihil ante ipsum præsupponatur, sed ante id cui tribuitur effectus formalis formæ, præsupponitur aliud, ipsum scilicet esse, cui tribuitur effectus formalis, Ergo id non est primò essentialis conceptus materiæ. *Idem sic proponitur* Materia per te est id, cui forma potest tribuere effectum suum formalem, quæro istud posse recipere effectum formalem à forma, vel fundatur in aliquo esse, vel non fundatur; si non fundatur, Ergo non omne posse præsupponit esse; Si fundatur, quæro: esse in quo fundatur illud posse recipere, vel est commune cum alia comparte B. vel non est commune; si est commune. Ergo illi esse, non est debitum illud posse, unde & animæ rationali debentur suæ potentiæ; si autem non est commune, Ergo est differentiale distinctivum partis A. à parte B. Ergo & constitutivum in ratione materiæ. Ergo illud potius esse, est causa cur pars A, sit potiùs materia, quàm pars B. & de illo constitutivo quæritur: quid sit:

Non Satisfacit Secundò. Quia, quòd forma communicet suum effectum formalem, per hoc ipsum formaliter non constituitur materia. Ergo nec primò essentiale, hoc est, Antecedens, probatur. Tum quia hoc provenit ab extrinseco, id autem quod constituit materiam, debet illi esse intrinsecum. Tum quia per hoc, quòd materia, sit, cui forma potest communicare suum effectum formalem, non ex eo primo, forma, est forma. Ergo etiam non ex eo primò,

primò, materia est materia, quia ei effectum suum formalem potest tribuere forma, sicut enim in forma præsupponitur esse, ad quod sequitur, ut possit illud communicari materiæ, ita & in præsenti præsupponetur esse materiæ.

Non Satisfacit Tertiò. Quia ista formalitas, est respectiva, quomodo ergo erit entis absoluti, qualis est materia primò essentialis conceptus, ignorantique, quid sit materia ac forma, æquè ignotum erit istud activum tribuere esse formale, & passivum illud tribui esse.

Explicat Secundò Arriaga disp. 2. Sect. 3. Subsect. 2. Quando duo, ita secum uniuntur, ut unum se habeat quasi antecedenter ad aliud, aliud verò ei superveniat, tunc id, quod antecedit, dicitur recipere & subjici. Quod verò supervenit, dicitur recipi & complere.

Impugnari solet hæc explicatio. Natura antecedit suam subsistentiam, forma item & materia antecedunt unionem, & tamen neque natura, neque hæ partes sunt materia.

Respondetur. Posset natura & partes dictas esse materiam nonnisi proportionatam, eò quòd in multis deficiant à materia, de qua hic: & sicut per oppositos, non repugnat dicere animam, suorum actuum subjectum, potentiam, &c. ita nec repugnabit partes compositi, dici materiam unionis. *Cæterùm hæc Explicatio*

Non Satisfacit 1. ex Oviedo, quia nullum signum, est prioritatis naturæ & antecedentiæ, quæ conveniat materiæ respectu animæ rationalis, cum materia non se habeat per modum causæ, ad illam, quando autem aliqui, ad complebilitatem recurrunt, quòd illud, quod prius est, compleatur, hoc compleat, jam potius completivum, deberet esse primo essentialis conceptus formæ, & esse complebile, deberet esse primo essentialis conceptus Materiæ.

Non Satisfacit 2. Prius est, esse constitutum & differens, partis A, à parte B, quàm sit ista antecedentia: Ergo ista antecedentia non est ratio primò essentialis constituens illam in tali esse, Antecedens probatur. Tum quia esse absolutum, prius est esse relativo, priusque est esse, potentia. Tum quia si primò essentialis conceptus materiæ, esset antecedentia, tunc duarum distinctarum formalitatum, idem esset primò essentialis conceptus, quod est absurdum, quomodo enim, jam duæ essent illæ formalitates, si eundem primò essentialem conceptum haberent. Sequela autem probatur: Formalitas antecedentis, est una formalitas, ratio item materiæ est alia formalitas, & tamen esset idem primò essentialis conceptus, istarum formalitatum, scilicet antecedentia, imò jam sequeretur, quòd ubicunque esset antecedentia, illic esset ratio materiæ, atque ita, quia primus pulsus, est antecedens secundi, tunc primus pulsus, erit materia secundi. Quòd si dicas, nonnisi talem antecedentiam esse constitutivam materiæ, hæc ipsa erit explicanda, illaque potius erit primò constitutiva materiæ, si erit legitima.

Non Satisfacit 3. Quia creatio est forma creati, non est tamen posterior creato, sed prior, etiam in omni concreto forma est prior, & tamen respectu illius, forma est forma, & non tantùm materia. Ergo dicta antecedentia, non est primò constitutiva materiæ.

Respondet Arriaga, rem creatam non esse propriè subjectum receptionis, respectu creationis, sed est subjectum adhæsionis, qui scilicet significat creationem, ita esse unitam, ut quo, res creata movetur illuc & actio moveatur, & ubi ubicatur res creata, ibi ubicatur & creatio.

Contra est. Quia possibilis est forma, quæ exigat nonnisi ita uniri materiæ, sicut unitur creatio rei creatæ, & tamen res creata non habet rationem antecedentis ad creationem, consequenter nec materia respectu talis formæ, habebit rationem antecedentis, adeoque tunc materia non esset materia. Deinde hujus ipsius subjecti receptionis deberet dari primò essentialis conceptus, & hic potius erit definitivus materiæ.

Addi posset. Quòd per Arriagam disp. 5. n. 37. malè deducatur ex eo, quantitatem esse subjectum accidentium, quia illa præcedit. Primus item gradus, præcedit secundum, nec est materia illius, nec illum recipit. Ergo antecedentia sola non rectè explicat materiam primam.

Punctum Difficultatis 2.

An perfectibilitas & actus entitativus sit primò essentialis conceptus materiæ.

Explicat Tertiò Oviedo Contr. 7. Physicar. p. 3. §. 3. Ideo partem A. esse materiam, quia perficitur à parte B; partem verò B. ideò esse formam, quia perficit partem A. *Hæc Explicatio*

Supponit 1. Materiam intrinsecè, secundùm scilicet entitatem, non perfici per formam, neque è converso, quia utraque habet distinctam suam entitatem ab alia, cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem.

Supponit 2. Formam non ordinari primariò ad perfectionem materiæ, aliàs forma esset accidens, quidquid enim est, propter aliud, supponendo illud aliud ante se, habet rationem accidentis.

Supponit 3. Quædam prædicata, composito convenire ratione materiæ, alia ratione formæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, ratione

tione materiæ, dicitur corporeus. *His suppositis*

Ita rem explanat. Inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem, intrinsecam alterius, qualia sunt materia & forma, illud extremum, quod ratione alterius, à se distincti, habet nobiliora prædicata, & perfectiones proprietates, quasi passivè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem, constitui Materiam in ratione materiæ, illud verò, quod ratione sui, habet in composito nobiliora prædicata, & ea quasi activè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem Forma constituitur in ratione formæ. Sic v.g. in composito humano, esse præsentis, durantis, existentis, sunt prædicata, quæ ratione utriusque partis, materiæ scilicet & formæ, conveniunt composito, esse autem materiale compositum, convenit nonnisi ratione materiæ, sed discursivum, cognoscitivum, volitivum, &c. nonnisi à forma pendet, quæ prædicata sunt nobiliora, præ prædicatis ex materia oriundis. *Breviter* ergo, perfectibilitas erit primò essentialis conceptus materiæ & perfectivitas formæ.

Impugnari posset Primò hæc Explicatio. Prædicatum ingenerabilitatis, incorruptibilitatis, sustentativi, &c. sunt prædicata nobiliora, præ prædicato generabilitatis, corruptibilitatis, sustentabilitatis, & tamen priùs convenit materiæ, posterius formæ substantiali materiali. Ergo ex nobilitate prædicatorum, non debet argui ratio formæ.

Responderi posset. Non ex nobilitate utcunque prædicatorum argui rationem formæ, sed ex nobilitate communicatorum prædicatorum, prædicta autem prædicata non communicat materia formæ.

Impugnari posset eadem explicatio. Si idem esset accipere nobiliora prædicata, quod esse materiam. Ergo ex duabus formis substantialibus, posset fieri unum per se, posset enim, una alteri communicare nobiliora prædicata.

Responderi posset. Non posse communicare, quia & ad unum per se, & ad communicationem prædicatorum, requiritur ordo ad invicem, qui non datur inter duas formas substantiales. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit Primò. Non implicat contradictionem, dari materiam perfectiorem forma, communicativamque horum prædicatorum composito, & tamen per se ordinatam, ad constituendum aliquod compositum. Ergo per rationem perfectibilis, sive passivè nobiliora prædicata communicantis, non constituitur materia.

Respondetur 1. Hoc ipso illa materia non esset intra latitudinem materiæ, si esset perfectior forma.

Contra est. Quia non repugnat intra latitudinem materiæ manendo, superare formam substantialem. Consensus Doctorum in Oppositum procedit, de præsentibus, perfectionibus Materiâ, formis substantialibus, quem ipsum consensum, quia non repugnat falli, ideò ex hoc capite non repugnabit perfectior materia.

Respondetur 2. Illam materiam, hoc ipso quia foret materia, fore actuabilem potentiam, adeoque & perfectibilem, omne enim actuabile est perfectibile.

Contra est: Non implicat contradictionem esse aliquid actuabile substantialiter, quamvis ab imperfectiori.

Non Satisfacit Secundò. Quia posse perfici, est prædicatum posterius, supponensque esse materiæ, constitutum differentialiter. Urgeantur dicta contra Hurtadum.

Non Satisfacit Tertiò. Quia id, per quod pars A, debet esse materia, debet esse tale, quod sit intrinsecum, & constitutivum materiæ. Sed perfectibilitas, non est quid intrinsecum constitutivum materiæ. Major probatur. Quod facit, ut homo sit potiùs in esse hominis, & non leonis debet esse intrinsecum homini, & sic de reliquis. Ergo idem, & in præsenti dicendum. Quod ipsum in hoc fundatur, quia hoc quod est constitutivum alicujus, debet esse genus ultimum & differentia infima, hæc autem sunt intrinseca, sed esse perfectibile non est quid intrinsecum materiæ, ut fatetur ipse Oviedo, supposito primo: resolviturque in hoc principium, quia nullo extrinseco & distincto à se realiter, potest aliud intrinsecè constitui, & certè omni primo essentiali constitutivo, acquirit res perfectionem intrinseeam, & tamen materia quando habet prædicata perfectiora communicata à forma, non acquirit per hoc perfectionem intrinsecam, ut ipse fatetur Oviedo.

Explicat Quartò P. Stanislaus Markovvski, quòd primò essentialis conceptus materiæ absolutè spectatæ, sit ratio actûs entitativi, relativè autem spectatæ, sit ratio actûs entitativi, per modum potentiæ passivè constituentis compositum, hæc explicatio materiæ in esse absoluto spectatæ.

Non Satisfacit 1. Quia conceptus primus materiæ, absolutè spectatæ, debet esse illius differentialis, nec competens reliquis, quæ non sunt materia, de tali enim, hîc inquiritur, conceptusque primus, est conceptus definitivus, definitiva autem important differentiam, actûs autem entitativus, non est differentialis materiæ, est enim ratio actûs entitativi, ratio generica, certè enim etiam forma, Deus item est actus entitativus, sed non quomodocunque, sed cum differentia v.g. aseitatis, & de omnibus his potest prædicari, quòd sit actus entitativus. Ergo hæc ratio debet esse generica. *Hoc ipsum sic alter*

ter proponitur. Sumamus in materia rationem actûs entitativi, sumamus & in forma, formetur postea ratio actûs entitativi irrestricta intentionaliter: quæro, illa ratio ita præcisa, vel differt à materia, vel non differt, si non differt. Ergo apparet rationem actûs entitativi, esse rationem genericam utpotè diversis entium speciebus convenientem; si differt, ostende quo? sequeturque formam non aliud esse, quàm materiam talem, sicut homo, non aliud est, quàm animal tale, sicut enim per rationale in homine restringitur animal, ita in forma restringitur ratio actûs entitativi.

Non Satisfacit 2. Ratio actûs entitativi, vel cum aliqua restrictione, convenit materiæ, vel sine ulla: si cum restrictione, quæ illa est, & illa potius erit, primò essentialis conceptus; si sine addito, vel habetur exigentia, & radix, vi cujus materia exigat, ut nonnisi sine addito & irrestrictè competat ei ratio actûs entitativi, vel non habetur; si non habetur, immeritò hoc imponitur materiæ; si habetur, Ergo præter rationem actûs entitativi, debet aliquid primò essentiale assignari, ratione cujus competat materiæ ratio illa, nam datur in Deo, in Angelo, in forma, ratio actûs entitativi, & tamen in his ratio actûs entitativi, non exigit sola & irrestricta esse. Ergo debet dari alia radix istius irrestrictionis. Ergo ratio actûs entitativi, non est ultimum resolutorium, qvare hoc sit materia, illaq; radix, erit potius primò essentialis conceptus, radix enim prior est natura, suo exigito.

Non Satisfacit 3. Tum quia dantur aliquæ negationes in materia, ut negatio actus informantis, negatio perficientis materiam &c. quæ negationes, debent necessariò in aliquo positivo fundari, ut supponit Philosophia. Sed si ratio actûs entitativi esset, primò essentialis, hæ negationes non haberent, in quo fundarentur, si enim ratio actûs entitativi, non fundet has negationes in forma, cur fundabit in materia. Tum quia non datur à parte rei animal irrestrictum, nec ullum individuum genericum. Ergo nec dabitur ratio actûs entitativi irrestricta. Tum quia, Nego quòd ratio actûs entitativi, exprimat essentiam materiæ, & licèt communicet composito Materia, rationem Actûs entitativi, sed communicat non tanquam rationem propriam & differentialem, sed tanquam pluribus communem.

Punctum Difficultatis 3.

An determinabilitas sit primò essentialis conceptus materiæ.

Meminit hujus explicationis Arriaga citatus, quam Pater Adrianus Pikarski ita explanavit.

Supponebat 1. Materiam esse de se indifferentem ad constituendum hoc, vel illud, in specie compositum, consequenter materiam, vi materiæ, solùm esse natam determinare compositum, quoad individuationem. Formam autem, non solùm natam esse determinare, quoad individuationem, sed etiam, quoad speciem, & ita materia hominis, & materia bovis, solo numero differunt; Forma autem bovis & hominis, & individualiter, & specie differunt, nec est indifferens v.g. forma bovis ut constituat compositum bovis.

Supponebat 2. Determinabilitatem aliam esse Metaphysicam, & aliam Physicam. Determinatio Metaphysica est, per quam essentia, & quod quid rei determinatur, ad hoc in specie esse, cùm unaquæq; res, seipsâ habeat rationem differendi, ab omni alio ente sibi dissimili in specie. Alia autem est Determinabilitas Physica, determinari enim physicè, est transire ab esse privato formæ, ad habere; formam, à non esse completi, actuali, formati, ad esse completi, actuati, formati.

Supponebat III. Materiam omnem possibilem, esse determinatam Metaphysicè, nullam tamen esse determinatam physicè, sed esse determinabilem physicè, hancq; determinabilitatem physicam, esse primò essentialem conceptum materiæ adstruebat.

Impugnari solet primò ex Arriaga. Possibilis est materia quæ sit determinata ad unam nonnisi v. g. formam. Ergo determinabilitas, non est primò essentialis conceptus materiæ.

Responderi posset ex dictis, non esse possibilem materiam physicè seipsa determinatam, ad unam formam, certè enim materia seipsa non erit sibi forma, actus, determinatio.

Impugnari solet secundò ex Oviedo. Potest Deus creare formam substantialem indifferentem, ut uniatur pluribus materiis specie distinctis, & constituat composita specie distincta, & tamen illa forma non erit materia. Ergo de ratione materiæ, non est esse indifferentem & determinabilem, ad constituendum hoc in specie compositum.

Responderi posset. Necdum tunc adhuc fore formam indifferentem physicè, hoc est actuabilem ab alio actu, informabilem ab alia forma &c. Et sicut v.g. gratia supernaturalis, qualitas est indifferens, ut gratum faciat, vel Angelum, vel hominem, non est tamen indifferens, ut gratum faciat, nam gratia, non per aliam gratiam, est gratia, & Sanctitas, non per aliam sanctitatem est sancta, ita & in præsenti. Unde posset hic condistingui duplex determinabilitas: quædam, ad uniri, hæc habetur in tali forma, & alia determinabilitas ad actuari, hæc non haberetur in illa forma.

Impu-

Impugnari solet tertiò. Quia determinabilitas, neque est primo essentialis conceptus materiæ, absolutè spectatæ, neque materiæ in esse relativo spectatæ. Ergo absolutè non est prmò essentialis conceptus. Utraque pars Antecedentis per hoc probatur: quia determinabilitas est effectus formæ. Vera enim est hæc causalis? Ideo materia est determinabilis, quia est forma determinativa. Ergo determinabilitas, est effectus formæ, & tamen materia, adeoque & primus ejus conceptus, præsupponitur formæ.

Responderi posset. Si determinabilitas & determinabilitas & determinativitas correlativè sumantur, falsa est dicta causalis, unum enim correlativum, non est prius alio; Si autem determinativitas sumatur, in genere causæ formalis, prior est. Sed sicut in genere causæ formalis determinativitas, est prior, ita in alio causæ genere determinabilitas nempe in genere causæ subjectivæ, prior est determinabilitas, ad eum planè modum, quo causa est prior effectu, & tamen effectus in quantum est terminus relationis, præsupponitur & prior est relatione causæ. *Cæterùm hæc explicatio*

Non Satisfacit I. Quia hæc explicatio, non explanat difficultatem, quod probatur. Assignat primò essentialem conceptum materiæ, qui à primo ad ultimum sit, ac dicere; materiam primò essentialiter non esse formam, vel dicere negationem formæ, & sicut malè quis assignaret, primò essentialem conceptum hominis, qui ultimò resolveretur in non esse bruti, ita & in præsenti malè assignatur, primo essentialis conceptus materiæ, qui ultimo resolvatur in non esse formæ, præcipuè, quia negatio illa debet etiam præsupponere aliquid aliud ante se, esse, in quo fundetur, illud ergo potius, erit primò essentialis conceptus. Sequela principalis probatur. Quia si quæratur; quare pars A, sit materia, & non pars B? Respondebitur quia pars A. est determinabilis physicè, à parte B; Si ulterius quæram, quare sit Physicè determinabilis? Respondebitur, quia se sola non transit, à non esse privativo formæ, ad habere formàm, vel certè quia pars A, se sola non dat composito, nisi individuationem, non verò dat se sola speciem, aliter & aliter, idem tamen dicetur, & post hæc quærendum, quare pars A. se sola, non transit ad esse formæ, quare se sola non dat speciem, nihil reliqui erit dicere, nisi quia pars A. non est forma. Consequenter à primo ad ultimum, ideo materia est materia, quia non est forma.

Responderi potest, quòd per Non esse formæ, non explicetur materia immediatè, præcipuè, cum hoc etiam, sit aliquid notius.

Contra est, vi enim hujus responsionis habetur intentum, nempe secundùm ultimam rationem primo essentialem, conceptum materiæ, esse, quod non sit forma, hoc autem ex dictis supra, non potest dici. Falsum etiam est, hanc formalitatem; esse notiorem: quæritur enim hîc, de utroque, quid scilicet sit primo essentialis conceptus formæ, quæ negat materiam, & materiæ, quæ negat formam.

Non Satisfacit secundò. Esse determinabile physicè, non dat formaliter materiæ & primò, posse recipere formam. Ergo determinabilitas dicta, non est id, per quod materia formaliter est materia, Consequentia probatur, argumento oppositum sentientis, quo ille utitur, contra Hurtadum hic. Recipere formam, non potest nisi materia; Ergo si non per hoc, quod est esse determinabile physicè constituitur materia in hoc, quod est formaliter recipere, non per hoc erit formaliter materia, quod sit determinabilis physicè, Antecedens primum probatur ex principiis ejusdem, quod forma det effectum suum formalem materiæ, seu quod materia accipiat esse formale à forma, non constituit materiam in hoc quod est recipere formam. Ergo neque quia determinat physicè forma materiam, per hoc constituitur in formaliter recipere, neque enim minor est ratio pro antecedenti quàm pro consequenti; reditque argumentum suprafactum: an detur radix exigitiva hujus determinabilitatis.

Non Satisfacit tertiò. Tum quia hæc explicatio salvat sententias ab explicante refutatas, præcipuè autem perfectibilitatem, quòd sic proponitur. Posita materia perfecta Metaphysicè, quamvis adhuc perfectibilis esset physicè, non enim sibi daret speciem; tamen perfectibilitas non est primò essentialis conceptus materiæ. Ergo etiam posita materia determinata Metaphysicè, quamvis adhuc esset determinabilis physicè, determinabilitas, non erit primò essentialis conceptus. Tum quia primò essentialis conceptus materiæ, debet esse talis, qui semper, omni materiæ competat præ dicta autem determinabilitas non est talis. Ponamus materiam, quæ exigat nonnisi unam formam, & quidem exigat ita, ut illam postulet sibi comproduci, hæc materia, non solùm erit determinata Metaphysicè, sed etiam erit determinata physicè, quòd enim, non est indifferens, non est determinabile physicè, determinabilitas enim, supponit indifferentiam, illa autem materia non est indifferens, cum indifferentiam illius tollat exigentia nonnisi hujus formæ, & actualis cum illa nexus, & sicut indifferentia ad volendum, & non volendum tollitur volitione, ita indifferentia Physica ad formas, tollitur determinatione, nonnisi ad unum, & exigentiâ Physicâ, ut semper cum illa connectatur; & sicut, non est indifferens materia, ut omni forma careat, quia naturaliter non potest sine omni forma existere; ita nec erit indifferens hæc materia ad hanc formam, quia etiam divi-

divinitus non potest sine illa existere; & sicut forma determinata Metaphysicè, non est determinabilis Metaphysicè, ita nec forma determinata Physicè, est determinabilis Physicè, Tum quia materia, non est indifferens ad hoc in specie constituendum compositum. Ergo nec determinabilis Physicè. Antecedens probatur, ideo forma etiam diversis specie materiis unibilis, non est indifferens ad dandam speciem, quia etiam unita diversis specie materiis v.g. forma humana, est determinata, dare speciem, nonnisi hominis, sed etiam materia unibilis diversis specie formis est determinata, ut det esse corporei per modum recipientis, partis, &c. cur ergo ita illi non competet determinatio, sicut & formæ, curque hæc determinatio in forma, ponit rationem formæ, & non ponit sua determinatio, in materia, cur inquam, non ponit in illa rationem formæ. Quod si dicas determinabilitatem illam esse Metaphysicam.

Contra erit. Non solum Metaphysicè, sed etiam Physicè, & à parte rei habet talem sui esse determinationem Materia.

Dices. Aliam determinationem Physicam competere Materiæ, aliam formæ. Hoc ipsum explicandum esset, & illud, si legitimum explicativum erit, definiet Materiam.

Quando autem Aristoteles meminit, quòd materia non sit eorum quidquam quibus ens determinetur, loquitur de conceptu non primò essentiali, sed utcunque explanativo. Et licet dicatur, quod omnis potentia sit determinabilis, non est tamen necesse, ut de primo essentiali conceptu potentiæ, sit determinabilitas. *Vt decidatur, sit*

DIFFICVLTAS III.

Quid primò essentialis conceptus Materiæ.

De requisitis primo essentialis, conceptus, agitur prima parte d. 1. n. 2. ubi de primo essentiali conceptu Dei. Interim hoc dici potest, quod nomine, primo essentialis conceptus, veniat formalitas, primo in ordine ad nostros conceptus rei constitutiva, distinctiva &c. & radix reliquarum perfectionum. *Hoc posito*

Dicendum est. *Primo essentialem conceptum materiæ, esse, quòd sit potentia passivè constitutiva compositi, eaque radicaliter sumpta, vel quod sit subjectum, quo non datur prius, radicaliter sumptum.*

Probatur primò. Auctoritate Aristotelis ex 1. Phys. textu 82. Ubi definiens materiam, dicit illam esse *subjectum primum* & ait frequenter, quare hoc compositum sit unum, non est quærendum, nisi quia hoc actu illud potentia est. & 8. Physicor. jam, dicit, quod quæsierint antiqui, quæ sit ratio, unionis inter potentiam & actum, & quæ sit differentia, &c. Ubi propriam responsionem adferens, ait; *Causa verò est quoniam potentiæ, & actus rationem quærunt unientem & differentiam, est autem, ut dictum est ultima, materia, & forma, idem, & hoc quidem potentia, hoc verò actu*, ubi explicans, quid materia, quid forma, subdit, quod hoc quidem potentia, hoc verò actu, similia sunt 1. Physic: 6. 9. L. de Gener. c. 7. 8. Metaph. textu 3. 5. Phys. 78.

Probatur secundò. Quod est quidditativa definitio rei, est primò essentialis conceptus rei, nihil enim est prius essentiale, quàm quidditas rei, adeoque definitio quidditativa quæ illam quidditatem explicat, sed dictæ rationes sunt definitiones quidditativæ explicantes materiam, quid enim aliud est? Ergo prædictæ rationes sunt primò essentialis conceptus.

Probatur tertiò. Ratio potentiæ passivè constitutivæ compositi, ratio item subjecti primi sunt rationes essentiales materiæ, sed non secundo essentiales. Ergo primo essentiales. Minor probatur, illud non est secundo essentiale, materiæ, ad quod à reliquis omnibus prædicatis valet subsistendi consequentia, sed rationes prædictæ sunt tales Ergo. Major probatur inductione, ad animal enim rationale, valet subsistendi consequentia, à reliquis intrinsecis prædicatis, tanquam ad aliquid præsuppositum, per modum principii & radicis; licet non tanquam ad aliquid magis universale, sicque de reliquis; Quæ inductio in hoc fundatur. Quia primò essentialis conceptus est radix reliquorum, ultimumque resolutorium. Ergo ad illum ab omnibus aliis intrinsecis prædicatis, debet tenere subsistendi consequentia. Minor principalis probatur, Bona est hæc illatio, materia est determinabilis, perfectibilis, &c. Ergo est subjectum primum. Ergo est potentia passivè constitutiva compositi, &c.

Objicitur primò ex Oviedo. Possibilis est materia, quæ non sit receptiva formarum, & unionum, & tamen constituat compositum. Ergo possibilis est materia, quæ non sit potentia passivè constitutiva compositi. Antecedens probatur. Materia de facto non recipit anim amrationalem & unio spiritualis subjectivè se tenet ex parte ipsius animæ rationalis.

Respondetur. Nisi sit abusus vocis, & particularis ejusdem acceptio, non potest dici, quòd anima rationalis non recipiatur in materia; duplex enim est subjectum quoddam informationis, aliud inhæsionis seu sustentationis utrumque hoc habet materia, est subjectum inhæsionis, in quantum est potentia, respectu formarum materialium, quæ actualiter non possunt extra materiam existere, & quidem

si hæ formæ sint substantiales, Materia, respectu illarum vocatur subjectum sustentationis, si autem sint accidentales, erit materia respectu illarum, subjectum inhæsionis. Respectu autem formarum, quæ naturaliter existere possunt extra materiam, qualis de facto est anima rationalis, vocatur subjectum informationis seu quod idem intelligitur subjectum receptionis, nisi velis multiplicatas voces sine necessitate. Deinde, quamvis hîc medius terminus neget animam rationalem recipi in materia, non negat tamen materiam respectu animæ rationalis, esse potentiam, concedere enim debet, quod materiam actuet, informet, quæ omnia supponunt materiam esse potentiam, hinc concesso antecedenti negabitur consequentia. Denique concesso hoc, quòd Materia non recipiat animam rationalem, tamen Materia informatur ab anima rationali, adeoque respectu illius est subjectum primum, quia Ly subjectum primum, est prædicabile de subjecto informationis, receptionis, inhæsionis, sustentationis. Nos autem in definitione non posuimus, quòd materia sit subjectum primum receptionis; Hinc quamvis non recipiat animam rationalem materia, adhuc erit in re subjectum primum ejusdem, quam formalitatem, dicimus solum, esse primo essentialem conceptum.

Instabis ex eodem. Creetur forma materialis, creetur & unio, quæ subjectetur in forma illa, fiatque compositum, ex hac forma, ex hac unione, ex hac materia, erit tunc, verè materia, & tamen non receptiva formæ, & unionis. Ergo de ratione materiæ non est, esse receptivam, formæ & unionis.

Respondetur. Transeat totum, nam condistinguit arguens, esse receptivum ab esse potentiæ, illoque negato, hoc secundum nõ negat, quod ipsum & solum nos affirmamus. Deinde negamus illam materiam non esse receptivam illius formæ, nomine enim receptivæ intelligimus subjectum informationis, materia autem verè adhuc informaretur illa forma.

Objicitur secundò. Possibilis est materia, quæ non sit passivè constitutiva compositi, adeoque quæ non sit subjectum primum, Antecedens probatur, quia nulla in hoc potest auferri implicantia, præcipuè, cum etiam non sit impossibile compositum, in quo neutra pars sit subjectum, neutra actus.

Respondetur. Quæcunque tradita fuerit ab oppositis definitio materiæ primæ, modo sit legitima, ex illa inferetur implicare contradictionem materiam, quæ non sit subjectum primum, suppositâ autem definitione Aristotelica, ostenditur implicantia, quia scilicet & esset illa materia talis materia ut supponitur, & non esset, quia per Aristotelem Materia, est subjectum primum, est potentia in composito, &c. An autem possibile sit prædictum compositum, de hoc nihil in præsenti.

Objicitur tertiò. Nulla ratio respectiva ex nostris principiis in relatione transcendentali explicatis, est primò essentialis, rebus absolutis, sed ratio potentiæ, & subjecti primi, sunt rationes respectivæ. Ergo materiæ quæ est per nos, ens in primo suo conceptu absolutum, convenire non potest.

Respondetur. Quòd ratio potentiæ radicaliter sumptæ, non sit respectiva, licet ratio potentiæ formaliter sumpta sit respectiva, quod ipsum sic explanatur. Voces significationem, nonnisi ex placito habent, si ex placito habent, idem nomen potest diversas habere significationes, ut patet in æquivocis & analogis, ne verò ita suspensus in significatione penetranda, remaneat animus, placitum intercessit notis cæteroqui nominibus, additamenta facere, ut cum illa appendice, deveniatur in objecti notiam, hinc etiam in præsenti, in penuria vocum, nomen cæteroqui obvium potentiæ & subjecti assumitur, & ut significet radicem ipsam potentiæ, quæ ex modo nostro concipiendi, præcedit respectivè & formaliter acceptam potentiam, additum hoc ponitur ly *radicaliter*; unde etiam in definitione hominis, ly rationale radicaliter accipitur.

Instabis. Ergo etiam determinabilitas perfectibilitas, &c. radicaliter sumpta erit primò essentialis materiæ.

Respondetur. Negando illatum, quia ut aliquid radicaliter acceptum possit esse primo essentialis conceptus, debet esse formalitas certò conveniens, & talis, quâ, ratione nostra, non detur prior; aliàs unaquæque formalitas, cum addito radicaliter, posset esse primò essentialis conceptus; jam autem ex dictis supra, vidimus determinabilitatem & perfectibilitatem, non esse indubitatam formalitatem materiæ, & immediatè ante, vidimus rationem subjecti, priorem esse illis formalitatibus, suppositò quòd dentur. *Illustrari, hoc sic potest*; formetur hæc propositio, homo est animal rationale radicaliter, formetur & hæc alia, homo est animal risivum radicaliter acceptum, hæ propositiones, sunt distinctæ in formalitatibus Rationalis & risivi, & quia non possunt esse duo distincti primò essentiales conceptus, ejusdem rei, quomodo enim eadem & una esset, quomodo enim eadem & una esset, quomodoque duo essent prima, ideo necesse est comparere duas illas, inter se formalitates, quænam sit illarum prima, independenter à ly radicaliter, deprehenditurque rationalitatem esse priorem, cum ergo ly potentia & subjectum &c. deprehendantur comparativè, ad alias, suo nomine exprimibiles formalitates, habere rationem prioris, bene additum illis ly *radicaliter* primò essentialem conceptum explicabit.

Obji-

Objicitur quartò. De hoc ipso quæritur; quare pars A sit potentia & subjectum primum, & quare pars B. sit actus.

Respondetur. Est quidem verum, quòd dictus conceptus, non adferat prædicatum aliquod distinctum realiter, imò nec adferre debet, nam definitio à definito non distinguuntur realiter. Est item verum, quòd non adferat prædicatum simpliciter extinctivum interrogationum, nam etiam posito, quòd dicat aliquis hominem esse animal rationale, quærere restabit: quare sit animal rationale, sufficit tamen, quòd adferat prædicatum, quo in ordine ad nostros conceptus non datur prius, & quòd tantum sola inductione, explicationeque terminorum illustrari possit. Quanquam accedi etiam extemplo poterit ad argumentum, quod probat dari materiam primam; ita ut illud sit subjectum, quod remanet post resolutionem, tanquam aliquid commune, cum ergo pars, A, & non alia maneat, illa pars A erit materia.

Objicitur quintò. Subjectum primum est terminus æquivocus, nam potest esse aliquid subjectum primum prædicationis vel promotionis politicæ, &c. ut cum proximè promovendus, & excellens in politicis, appellatur subjectum primum.

Respondetur. Ex circumstantiis, in quibus loquimur, explicatur satis, rem esse, de subjecto Physicè spectato.

QUÆSTIO II.

De existentia Materiæ.

Imprimis disquirendum erit: An existat Materia; Deinde propria ne an aliena existentia & tum primùm alia huc spectantia discutientur.

DIFFICULTAS I.

An detur Materia prima?

Dicendum est: *Dari materiam primam*; Est conclusio Aristotelica. Quod detur Materia.

Probatur medio termino communi, qui sic proponitur; Vel dantur mutationes substantiales, vel non dantur, neutrum dici potest. Ergo neque potest dici, quòd non detur materia prima. Minor probatur, non potest dici, quòd non dentur mutationes substantiales, aliàs lignum non esset combustibile, siquidem ex ligno non posset substantialiter fieri ignis. Rursùs ignis nunquam esset extinguibilis, neque posset subsidere in cineres, siquidem post formam ignis, non posset introduci forma cineris. Si autem dantur transmutationes substantiales. Ergo quòd fuit sub una forma substantiali, manet etiam sub alia forma substantiali, si enim non idem maneret, sub alia forma substantiali. Ergo in mutatione substantiali esset annihilatio, quòd probatur, tunc esset annihilatio, quando nihil manet ejus, quòd præfuerat, sed in substantialibus transmutationibus nihil maneret ejus, quod præfuerat. Ergo in transmutatione substantiali esset annihilatio. Minor, immediata probatur; in transmutatione substantiali v.g. ligni in ignem, non maneret v. g. forma ligni, ut per experientiam patet, & probabitur infra, ubi ostendetur, duas formas substantiales non posse esse, in eodem subjecto, non maneret etiam in transmutatione substantiali materia, quia per te non datur. Ergo nihil maneret, consequenter in transmutatione substantiali esset annihilatio, quod non potest dici. Tum quia annihilatio sicut & creatio excedit vires naturales. Tum quia accidentia multa, remanent abeunte jam forma substantiali, in quo autem subjectarentur, si esset annihilatio totius substantialis præcedentis, & si non daretur materia prima. Tum quia si in mutatione substantiali intercedit annihilatio, vanus esset cultus reliquiarum siquidem nec forma illic esset sancti, nec materia.

Confirmatur. Si non daretur materia, connaturale esset agenti naturali; v. g. igni, creare, sed nulli est connaturale creare. Sequela probatur, connaturale est uni igni alium ignem producere. Ergo & connaturale esset creare. Tunc enim esset connaturale creare, quando connaturale est producere ex nihilo subjecti, seu ex nullo subjecto præexistente, conferre totum esse de novo, sed ignis producens alium ignem, conferret totum esse de novo, quod probatur, conferret formam de novo, & nullum subjectum ejus è quo educeret formam, supponeret. Ergo ex nihilo subjecti produceret, adeoque crearet.

Quod autem detur materia, eaque prima, sic probat Suarez. Quando ex ligno fit ignis, manetque idem subjectum, quod olim erat sub forma ligni, ut sic jam sub forma ignis, vel illud subjectum præsupponit aliud subjectum, vel non præsupponit, si non præsupponit, habetur intentum; si præsupponit de illo ulterius, quærendum restabit deveniendumque erit, ad aliquid, primum, cum non detur processus in infinitum in istis subjectis subordinatis.

Objicitur primò Auctoritas Aristotelis:

Prima Auctoritas est. Ex primo Phys. textu 77. ubi ait Aristoteles, ea quæ fiunt, non fiunt per se, ex aliquo ente, sed solum per

accido[illegible],ex quo colligi potest, materiam, vel non esse ens,vel ex ea non fieri quidquam, per se.

Respondetur. Sensum Aristotelis esse, quòd ea, quæ fiunt per se, non fiant ex aliquo ente, quod se habeat per modum formæ præexistentis latentisque inibi, sed non dicit, quòd non detur potentia,adeoque materia, ad illam formam.

Secundus locus ex 5. Phys. tex. 8. ubi ait: Id quod generatur, non est, subjectum autem generationis est materia, inferius autem subdit,igitur materia non est.

Respondetur. Sensus Aristotelis est;quòd id quod generatur non sit actu, sed tantũ sit in potentia,eo quòd sit subjectũ,quod illius generandi,futurum est,pars constitutiva,quando autem addit igitur materia, non est, intelligendus est, quod materia respectu generandi non sit subjectum denominationis, tale enim subjectum est totum compositum, sed tantùm est subjectum inhæsionis, sustentationis vel informationis.

Tertius locus est ex lib. de generatione c. 23. Generatio est mutatio totius in totum,nullo sensibili manente. Ergo nec erit,quæ remanet materia.

Respondetur. Sensum Aristotelis esse, quòd generatio sit mutatio totius denominationis,in aliud totum denominationis, quando autem Aristoteles dicit,quod nec quidquam sit eorum quibus ens determinatur, per Ly: nequicquam, intelligit quod materia non sit aliquid,substantiale completum, & quod non sit forma, cui competit actuare, & denominare, licet etiam materia sit Ens.

Objicitur secundò. Ad mutationes accidentales,non est necessarium commune subjectum. Ergo neque ad substantiales, Antecedens probatur. Si extra materiam, poneretur frigus,ageret in illud calor, & tamen tunc non esset jam ullum commune subjectum,siquidem extra omnem materiam, supponitur existere frigus. Accidentia etiam Eucharistica alterari possunt sine ullo subjecto, quòd sit materia.

Respondetur. Sicut non possunt existere naturaliter, accidentia sine subjecto, ita nec naturaliter contingit, ut ad mutationes accidentales, non sit necessarium subjectum; Quare autem nec divinitus, nec naturaliter potest esse transmutatio substantialis sine communi subjecto, probant rationes adlatæ. Directè ergo in forma negatur consequentia, disparitas est, quia non repugnat accidentia divinitus existere sine materia, & adhuc retinere contrarietatem cum aliis, adeoque fundare pugnam & introductionem novarum qualitatum,licet supponendo miraculum prædictum. Jam autem etiam divinitus, repugna esset mutationem substantialem, & nihil substantialis in præcedenti composito manere, non enim hoc esset mutatio,sed prioris annihilatio, novi autem creatio. Loquor autem de mutatione substantiali quæ fit viâ generationis, non autem de mutatione conversiva,substantiali,seu transsubstantiva, quæ viribus naturæ fieri non potest, & cum non fiat viribus naturæ, commune subjectum non deposcet.

Objicitur tertiò. Non datur forma communis. Ergo nec una materia communis.

Respondebis 1. Disparitatem esse, quia scilicet ad formam spectat diversificare & determinare intrinsecè, consequenter nec potest esse ulla forma communis, ad materiam autem non spectat diversificare. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia dici posset ad formas particulares spectare ut diversificent, sed forma communis non est necesse,ut diversificet. Tum quia suo modo etiam materia v.g. ab Angelo diversificat hominem & si materia cœlestis,est diversa specie,revera & illa diversificabit, quid si materiæ convenit diversificare saltem possibiliter,tum quia quomodo dabitur una materia communis, cum non detur forma communis,ex eo,quia ut tu ais, competit ei diversificare.

Respond. 2. Disparitatem esse quia nulla est necessitas formæ communis,nullumque absurdum, si non detur, si autem non detur materia tanquam subjectum commune mutationum, substantialium, sequitur absurdum, res scilicet naturaliter creari & annihilari.

Respondetur 3. Quia data forma communi advenientes aliæ formæ non componerent unum per se, invenirent enim jam formam actuantem. Posito autem quod detur Materia adhuc poterit componi unum per se.

Quæres. Quid sentiendum sit, de sententia Gomesii Pereira, qui docuit,ut videre est, apud Arriaga disp. 11. Physicor. Sect. 1. Non dari ullam materiam primam,sed loco illius esse elementa, quæ sint æquè simplicia ac materia prima vel forma substantialis. Est sententia rejicienda. Tum quia illa corpora,æquè simplicia,ac materia,vel manent,in omni mutatione substantiali, ita ut in illa alia resolvantur, vel non manent, si non manent, redeunt argumenta facta, si manent in re omninò idem dicis, sed immeritò hoc subjectum, appellas elementa. Tum quia ut urget Arriaga,vel illa elementa sunt penetrata, vel non; si sunt penetrata. Ergo immeritò adstruis ad productionem ignis corrumpi lignum cum potuerint hæc se penetrare, si non sunt penetrata. Ergo una pars v.g. papyri, est aqua, alia ignis, quod est contra sensum, quomodo item quarta pars ignis inclusa in pulvere pyrio,non accendit eundem, cur item animantia omnia sursum non eunt, cum com-

ponan-

ponantur duobus sursum tendentibus aëre igne,&c.

DIFFICVLTAS II.

Materia: sua ne? an aliena existentia existit?

THomistæ,existentiam propriam Materiæ, sed dicunt illam existere existentiâ formæ, dant illi existentiam propriam Scotistæ, Nominales,Nostri. Potest hic quæstio esse de voce si concesseris materiam habere actum entitativum proprium, hoc est perfectionem suam entitativam,eamque extra causas positam, negaveris autem materiam habere existentiam propriam. Erit quæstio de re, si negaveris materiam habere actu , proprium suum esse, extra causas : nomine autem existentiæ venit esse actuale rei,extra causas, Arriaga & Oviedo instituunt etiam quæstionem ; an posita distinctione reali inter essentiam & existentiam, necesse nihilominus sit , materiam habere existentiam non formæ sed propriam , quamvis à se distinctam realiter, ad hanc etiam difficultatem in sequentibus respicietur. *Nunc sit*

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum.

DICENDUM est. *Materiam habere propriam existentiam.*

PROBAT primò Suarez ex communi principio,quòd scilicet essentia non sit distincta realiter ab existentia , unde sic formatur argumentum. Habet materia propriam suam essentiam. Ergo & existentiam, hæc enim à parte rei indistinguuntur realiter. Qui ipse medius terminus,sic aliter proponitur. Materia prout condistinguitur à forma , & est nunc jam in rerum natura , vel habet esse suum proprium, extra causas;vel non habet,si non habet. Ergo contra suppositionem loqueris, si enim supponis,nunc in rerum natura,illam esse, quomodo esse extra causas,non habet. Loqueris etiam, contra demonstrationes Aristotelis, probantes materiam esse nunc defacto subjectum transmutationum ; loqueris etiam,contra rationem, quia aliàs nullum esset compositum ex materia, & forma,si nunc in rerum natura , non est materia ; si autem materia habet propriam existentiam , cum nomine existentiæ nihil veniat nisi esse proprium extra causas. *Hoc argumentum* convincit , nonnisi supposita in distinctione reali , inter essentiam & existentiam.

PROBAT secundò Hurtado ex principio recepto à Thomistis , quod productio terminetur ad existentiam , quo posito sic argumentatur. Eadem actione indivisibili , qua producitur essentia , debet produci, & existentia,sed essentia materia & essentia formæ producuntur,per diversas actiones. Ergo etiam & existentia materiæ , itemque existentia formæ, producuntur per diversas actiones : Prima propositio est certa apud Thomistas & probatur auctoritate S. Thomæ , qui quæst. 1. de Potentia art.2.th. ait : *Omnis actio activæ potentiæ , terminatur ad esse* , imò Johannes Theologus in Concil. Florentino , Sess. 18. contra Græcos asserentes,Spiritum Sanctum esse à Filio , sed ab illo,non accipere esse,inquit, *fieri non potest, nec mente concipi , ut una res ab alia fit,nisi ab illa accipiat esse.* Probat idem ratio , quia actio terminata ad producendum essentiam , tendit ad eam producendam extra suas causas. Ergo tendit ad existentiam , cum existere nihil sit , nisi esse extra causas. Minor autem probatur , quia essentia materiæ creatur,essentia formæ materialis educitur è potentia materiæ.

Hæc ratio Hurtadi sic aliter proponitur. Supponamus hoc, quod formæ quæ nunc producuntur sint ab æterno, materiam autem produci in tempore; vel ad minimum supponamus , nunc produci de novo formam , & post productionem illius , produci materiam ejusdem speciei cum nostrate,hoc supposito, sic formatur argumentum. Si materia non habet propriam existentiam,non posset ostendi actio productiva essentiæ materiæ , ad quid terminari possit, sed debet ostendi,aliàs si non possit ostendi , ad quid actio productiva materiæ terminari possit, non erit possibilis actio productiva materiæ, siquidem impossibilis est actio productiva, cui passio non correspondeat , adeoque , quæ ad aliquid , ad quod terminetur non habeat : Sequela principalis probatur. Si materia non haberet propriam existentiam , actio productiva materiæ , non terminaretur ad essentiam formæ, hæc enim supponitur in ante producta, & si actio productiva materiæ , non terminatur ad essentiam materiæ,non materia , sed aliquid aliud produceretur,siquidem non ejus essentia, sed alius produceretur, non etiam illa productio terminaretur ad essentiam materiæ , non plus importat , quàm importârit ab æterno, secundùm quod erat , in statu essentiæ & tamen essentiæ rerum , dicuntur præcedere actionem divinam productivam , deinde si ad essentiam materiæ , præcisè terminaretur actio illa productiva , vel responderet illi actioni , esse extra causas

illius essentiæ, vel non responderet; si respondet, esse extra causas, in materia præcisè accepta: Ergo materia præcisè accepta, hoc est prout condistincta à quovis alio, quod non est ipsa, existit, esse enim extra causas, & existere, idem sunt; si non respondet actioni, terminatæ præcisè, ad essentiam materiæ, esse illius extra causas: Ergo erit productio, cui nihil respondet producti, nomine enim producti, hîc venit esse extra causas, quod esse extra causas, dicis tu, non respondere illi productioni.

Non etiam illa productio terminatur ad existentiam formæ, quia hæc præsupponitur præexistere, aliaque jam actione productâ, non etiam illa productio terminatur ad existentiam materiæ, quia hanc tu illi negas.

Idem sic insuper proponitur. Materia prout condistincta ab existentiâ formæ, & ipsa forma, sic inquam sumpta, est producta, est enim, & non est Deus. Ergo est producta. Ergo etiam prout condistincta ab existentiâ formæ, & ipsâ formâ, existit, esse enim actu existens & esse productum hîc verbis differunt.

Totum hoc sic brevius concluditur. Illud est existentia materiæ, quod respondet actioni producenti materiam, ut Thomistæ docent, sed existentia formæ non est id, quod correspondet actioni producenti materiam, (ut supponitur, quando dicitur possibile esse ut producatur, prius formâ.) Ergo existentia formæ, non est existentia materiæ.

Respondetur Cum Thomistis: actionem productivam materiæ, Terminari ad unionem, ejusdem cum formâ, neque enim possibile est per Thomistas, ut existat materia, spoliata omni formâ.

Contra est. Tum quia falsum est, divinitus, non posse existere materiam sine omni formâ. Tum quia si actio productiva materiæ, terminatur ad unionem materiæ cum formâ: Ergo materia ipsa non producitur, siquidem, sicut cum erat in solo esse possibili, non terminabatur ad illam actio productiva, ita nec nunc terminatur; & sicut quando actio productiva materiæ, terminatur ad ejus unionem, non producitur tunc Angelus, quia ad illum illa actio non terminatur, ita nec materia tunc producetur, cum ad illam illa actio per te, non sit terminanda. Tum quia illa unio, vel est idem cum materia entitativè, vel non est idem; si est idem. Ergo sicut ad propriam existentiam unionis terminatur, illa productio, ita terminabitur ad propriam existentiam materiæ; si autem unio illa non est entitativè idem cum materiâ, productio illius non erit productio materiæ, & tamen etiam materia, tunc, in casu suppositionis produceretur.

Hæc argumenta sunt bona, sed procedunt nonnisi ex suppositione indistinctionis realis, inter essentiam actualem, & existentiam, solvi enim possent, dicendo, quòd illi actioni, respondeat actus entitativus materiæ, condistinctus ab existentiâ.

Probatur. 3. Ex principio item communi, quòd scilicet materia, sit causa Physica formæ materialis, quo ex principio sic formatur argumentum. Nulla forma præsupponit, in subjecto, effectum formalem, quem tribuere nata est; & ita albedo non supponit parietem album, antequam illi communicet esse album, sed forma substantialis, præsupponit existentiam in materiâ. Ergo illi non tribuit existentiam. Minor probatur; quia si materia est nihil, antequam educatur ex illa Materia, forma materialis. Ergo forma materialis, ex nihilo educitur à Deoque creatur.

Quod ipsum sic proponitur. In illo priori, antequam intelligatur educi forma materialis ex materia, falsum est, materiam esse nihil actu, quomodo enim nihil, causaret physicè. Ergo vera erit hujus contradictoria, materia pro illo priori, non est nihil actu. Ergo existit pro illo priori, hæc enim verbis discrepant.

Respondebis 1. Materiam, ante productionem formæ materialis, existere existentia ejus, quæ præfuit formæ.

Contra. Tum quia restat quæstio, de ipsa prima forma materiali. Tum quia, si dum causat formam subsequentem materialem materia, existit existentia formæ, quæ præfuit. Ergo utriusque tunc formæ existentia datur, & hujus, quæ causatur, & hujus, vi cujus existit materia, ut possit causare formam subsequentem, exstetque tunc materia, duabus existentiis, quod repugnat, sicut & repugnat, simul eam formari duabus formis. Tum quia per Thomistas, datur resolutio usque ad materiam primam, quomodo ergo causans formam materialem, quæ existit dum causatur, existit præteritâ formâ, & ejus existentia, cum præsupponatur periisse, in illâ resolutione illa forma. Quod argumentum etiam infra attingetur.

Respondebis 2. In instanti generationis, materiam existere existentia formæ quæ generatur.

Contra est. Tum quia existentia, est causa, vel conditio necessaria tenens se à parte causæ, ad hoc, ut causetur in instanti generationis forma subsequens, aliàs aliquid non existens, posset causare in actu secundo. Ergo Materia in instanti generationis, non potest existere existentiâ formæ subsequentis, alàs existentia formæ subsequentis causaret seipsam, & aliàs posset esse ante seipsam, quia omnis conditio & causa, præexistit saltem naturâ effectui, imo etiam concessa mutua prioritate in causis, nunquam tamen concudi potest aliquid, præsupponi ante se. Tum quia, ut urget Mastrius, non potest formâ tribuere existentiam materiæ, quam informat, informatio enim præ-

præsupponit subjectum existens. Tum quia falsum est, dari mutuam causalitatem, de quo supra.

Respondebis 3. cum complutensibus. Causam efficientem, exigere existentiam ante effectum, sed non causam materialem, quæ cum sit causa potentialis, non indiget actualitate existentiæ, sed contenta est, esse actu extra nihil.

Contra est. Tum quia non est major ratio unius, quàm alius; Tum quia nego materiam esse causam potentialem per exclusionem existentiæ. Tum quia esse actu extra nihil, est existere. Ergo cum exigat causa etiam materialis, esse actu extra nihil, hoc ipso indigebit existentiâ.

Hoc argumentum procedit nonnisi ex suppositione indistinctionis inter essentiam actualem & existentiam. Dici enim posset, quod ut causet materia, sufficiat illi actus entitativus.

Sed videnda sunt insuper argumenta, quæ probant etiam supposita distinctione reali, inter essentiam actualem, & existentiam, debere nihilominus habere materiam primam, propriam existentiam.

Primum argumentum est ex Arriaga; Conformius est, ut etiam materia habeat propriam existentiam, sicut & alia entia.

Responderi posset, quòd alia entia, non sunt quid essentialiter potentia, ideo exigunt propriam existentiam, non verò materia, quæ est essentialiter potentia.

Secundum argumentum est; Forma materialis dependet à priori, à materia non habet existentiam à formâ.

Respond. potest, Negando consequentiam, sufficiet enim ut forma dependeat à materiâ tanquam ab habente actum entitativum.

Tertium argumentum P. Adriani Pikarski est; Supposità distinctione reali essentiæ ab existentiâ, ex vi unionis formæ ad materiam, non est necesse, uniri materiæ existentiam formæ, quia ista sunt distincta realiter. Si autem unum realiter distinctum uniatur, non est necesse aliud distinctum realiter uniri. Ergo supposità distinctione reali essentiæ ab existentiâ, necesse est, materiam habere propriam existentiam. Consequentia probatur, quia materia ex vi unitæ, debet habere existentiam, cum ergo possit non habere existentiam formæ, ut ostendit antecedens, debet habere existentiam propriam.

Respond. Quòd, sicut per concomitantiam posito sub speciebus vini sanguine, est necesse poni corpus: ita connaturaliter, cui unitur forma, connaturaliter debet uniri etiam ejus existentia, & si daretur unio accidentalis, alligans unum corpus alteri, hoc ipso connaturaliter alligarentur etiam formæ illorum corporum; ita & in præsenti, idque ideo, quia, si illa existentia est unita formæ, unitâ formâ, ex consequenti uniri debet & ejus existentia. Licèt ergo unio supponat existentiam, id verum est, si secundùm cursum naturæ fiat unio, aliàs sufficeret alterum membrum, quod est essentialiter potentia, habere nonnisi actum entitativum.

Quartum argumentum ejusdem est; Supposità prædictâ distinctione, si non haberet materia propriam existentiam, eadem forma, quæ est existentia, esset causa vera & realis eaque totalis, influens in duos effectus formales totales, nempe in materiam & formam, quod fieri non potest naturaliter.

Respond. Quærendo cur albedo dulci & oderato tribuat effectum suum formalem, & si ad hæc sufficit penetratio eorundem, cur cum materia & forma, natæ sint se penetrare, utrique non poterit uniri eadem existentia? Deinde cum effectus formalis, sit ipsa forma, unita subjecto capaci, cum hic, eadem sit forma idem erit effectus formalis, inadæquatè, licet subjecta illius sint diversa.

Quintum argumentum est; Sequeretur aliàs pro varietate formarum, variari materiam, eamque ab agente naturali produci.

Respond. Non variandam materiam, quia idem semper actus entitativus, ejusdem manet, qui quia ab agente naturali non producitur, fit ut nec materia, ab eodem producatur.

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur Objectionibus.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis, qui negat materiam esse in actu, appellat illam potentiam, dicit non esse hoc aliquid, dicit nihil esse actu.

Respondetur. Explicando Aristotelem, quòd dicat materiam non esse actum informantem, vel solùm non esse totum compositum, quod propriè est: *Hoc aliquid.*

Instabis primò. 8. Metaph. t. 15. & 16. Materia appellatur non solum potentia, sed per se potentia, id est essentialiter potentia. Unde etiam 1. Physicorum t. 79. dicit Materiam non cognosci, nisi per analogiam ad formas. Et 1. de gener. t. 23. inquit quod si subjectum generationis esset in actu generatio, foret alteratio. Et 1. Phys. t. 69. ait materiam se habere in toto genere rerum naturalium, sicut lignum in toto genere artificialium. Deinde quia Aristot. inferentibus antiquis si materia esset ens in potentia, esset nihil, non negavit Aristot. sequelam, ex eo, quia materia est Ens

in potentia tantùm subjectiva, non objectiva seu Metaphysica, sed ex eo, quia nunquam est corruptio sine generatione, & ideo nunquam materia manet ita in potentia, quòd non sit ens actu per aliud.

Respondetur. Materiam esse per se potentiam physicam, sed cum hoc stare potest, ut habeat esse extra causas adeoque existentiam. Consequenter ne sit potentia in ordine existendi. Materia non cognoscitur, nisi per analogiam ad formam, quia quod detur probavit id Aristoteles ex transmutatione substantiali, quæ habetur ratione formarum, cognoscibilitasque per analogiam non aufert esse rei, nam etiam Angelos per analogiam ad animam cognoscimus, & invisibilia ex visibilibus, neque tamen per hoc aufertur illis esse. Rursus etiam concessa paritate, quòd materia se habeat, sicut lignum in artificialibus, adhuc pro nobis est instantia, quia sicut antecedenter ad formas artificiales, existit lignum, & non habet existentiam ab illis, ita nec materia habebit à formis substantialibus. Quod attinet ad argumentum antiquorum, illorum mens erat negare potentialitatem physicam, sed arguit illos Aristoteles quomodo non est potentia Physica materia, cùm dentur generationes, sed inde nihil sequitur contra nos. Deinde quod nostra responsione non utatur Aristoteles, id proficiscebatur ex eo, quia stabat in principio assumpto, probando quod detur materia, ex eo, quia dantur transmutationes substantiales, consequenter etiam nunc, ad idem recurrit, licitumque est idem, nunc ex hoc, nunc ex illo fundamento negare.

Instabis Secundò. Ens extra causas 9. Metaph. t. 1. dividit Aristoteles in potentiam & actum. Ergo ex hoc præcisè quod aliquid sit pura potentia realis, etiamsi omnem prorsus actum excludat, poterit rationem entis realis habere.

Respondetur. Dividi illic Ens extra causas in potentiam & actum physicum, sed nego, quod potentia Physica, non possit esse actus Metaphysicus.

Instabis tertiò. Immeritò poni divisionem in actum Metaphysicum & in actum Physicum, ut hæc posterior negetur materiæ, concedatur prior, neque ejus meminit Aristoteles. Addit Zabarella apud Mastrium, (apud quem hæ instantiæ) non posse explicari quid sit actus iste entitativus Materiæ.

Respondetur ex Mastrio hujus divisionis haberi fundamentum in Aristot. 9. Metaph. t. 11. *Est autem*, inquit *actus existere rem, non ita, sicut dicimus, potentia.* Unde per nos hic actus Metaphysicus competit Materiæ, quamvis illa sit potentia Physica. Ex quo loco ipso explicatur quid sit actus entitativus Materiæ, nempe esse extra causas, seu existentia. Ad illud quod dicit Zabarella, si materia substantia foret, fore illam materiam materiæ, dici potest: immeritò imaginari arguentem distinctionem realem illius substantiæ, ab ipsamet materia, si non est distinctio realis, quomodo illa substantia, erit materia Materiæ, sicut dicitur materia ligni, quæ distinguitur realiter à forma ligni. Quod si nomine materiæ intelligas subjectum Metaphysicũ, seu genus actuabile per rationem, à differentia Metaphysica, sic substantia erit Materia, utpote genus & commune, tam materiæ quam formæ, formaque ejus, erit materiæ prædicatum differentiale, vi cujus, determinabitur ratione nostra illa substantia, ut sit Materia, & vi hujus erit illa substantia Materia Metaphysica, materiæ sumptæ pro prædicato differentiæ, Metaphysicè constituentis materiam, sed non materia physica materiæ, physicè sumptæ, hæc enim implicat, nam implicat subjectum primum, subjecti primi.

Objicitur 2. Auctoritas S. Thomæ, prima parte q. 66. art. 1. & 3. parte a. 17. ar. 2. & alibi sæpe docet S. Thomas, materiam seipsa, non existere in rerum natura.

Respond. S. Doctor id solum vult, quòd materia naturaliter non existat sine omni forma, vel quod de se non sit quid completum, interdum etiam ly existentia sumit pro subsistentia, ut cum negat humanitatem Christi habere propriam existentiam. S. Thom. nobiscum sensisse, videbis 1. par. q. 44. a. 2. & quæst. 14. ar. 12. ad 3.

Objicitur 3. Potest aliquid existere existentiâ aliena. Ergo & materia, poterit existere existentia formæ. Antecedens probatur. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia de facto humanitas Christi, existit existentia verbi.

Respond. Negando Anteced. implicantia supra ostensa, breviterque inter alia, in hoc stat. Quia implicat aliquid esse extra causas, per esse alienum, adeoque & existere existentiâ aliena. Humanitas etiam Christi non existit existentia Verbi, quia si non haberet humanitas Christi, propriam existentiam, productio illius non haberet ullum terminum, debuisletque assumere Verbum humanitatem, habentem solùm esse objectivum, & potentiale, in causis solum. Ergo per existentiam intelligitur subsistentia, quòd scilicet, non sua sed Verbi subsistentia, humanitas Christi per se existat & subsistat.

Instabis 1. Si humanitas Christi propriam existentiam haberet, sequenter Beatissimam, non posse dici Matrem Dei, tota enim illius causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam.

Respond. Salvandam adhuc maternitatem, quia causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam, non quo-

quomodocanque, sed ad existentiam terminatam Verbi personа. Et certè Beatissima dicitur Mater Dei, dicitur genuisse, & concepisse Deum, non quod ad unionem hypostaticam verbi cum natura humana concurrerit, id enim negant Theologi, sed quia, concurrit ad uniendum corpus & animam, concurrit item ad efformationem humanitatis, cui actioni conjuncta fuit actio Spiritus Sancti, unitiva humanitatis verbo, quo factum est, ut tota conceptio, quæ utramque illam actionem includit, terminata sit, non solùm ad humanitatem, sed ad Deum hominem, propter communicationem idiomatum.

Instabis 2. Si humanitas Christi haberet propriam existentiam, Christus non esset unus simpliciter, & unus ens.

Respondetur. Erit Christus adhuc unum ens, quia suppositâ perfectibilitate in natura, in esse suppositabilis & personabilis, perficitur à persona, idque substantialiter.

Instabis 3. Docent Patres, quòd humanitas Christi, in verbo existat.

Respondetur. Accidentia in subjecto existunt, forma item materialis, neque tamen licet inde inferre, quòd non habeant propriam existentiam, sic nec prædicta locutione, rectè colligetur negatio existentiæ in humanitate. Existit ergo in verbo, quia existit cum habitudine & dependentia à verbo, tanquam à supposito, à quo sustentatur & terminatur, quod sufficit, ut aliquid dicatur existere in alio. Quamvis autem prius naturâ existat humanitas, quàm uniatur verbo, tamen prius natura, ad unionem non potuit quicquam operari, quia natura existens, non est capax operari aliquid, donec per subsistentiam aliquam terminata sit, actiones enim, sunt suppositorum.

Objicitur quartò. Ex compluten: Si materia etiam, haberet propriam existentiam, darentur in composito duæ partiales existentiæ, una debita materiæ & altera debita formæ, hoc non potest dici, quia illa existentia in materia, non posset esse ultimus terminus, & ultima actualitas ejusdem, deberet autem esse, est enim hoc, prædicatum necessarium in existentia.

Respondetur. Quod existentia in materia, esset ultima actualitas in ratione existendi extra causas, sed non esset ultima, in ratione formativæ.

Instabis primò. Ex iisdem. Existentia, est terminus naturæ. Ergo nequit esse physicè composita.

Respondetur. Negando Consequentiam. Sicut enim, potest esse aliquid compositum ex duobus, extra causas positis ita & esse compositum, ex duabus existentiis, modò illæ sint entium ad se ordinatorum.

Instabis secundò. Ex iisdem. Quando adhuc causalitas exercentur, & ad ultimum sui exercitium non devenerunt, nunquam effectus intelligitur existens, est enim adhuc in fieri, at quousque causæ non attingunt totum, adhuc causalitates exercentur, &c. Ergo nec intelligetur effectus existens.

Respondetur. Quando exercentur causalitates terminatæ, ad ponendum aliquid, extra causas, actione productiva, non censetur effectus esse existens, sed si exerceantur causalitates, ad aliquid constituendum in ratione, actu informati, vel actu informantis, intelligi potest existere effectus. Hoc autem in præsenti contingit, quia cum exercetur causalitas ad uniri, præsupponitur jam actio productiva materiæ. Dici etiam potest, quòd, quando causalitates exercentur, nondum intelligatur res habere existentiam totius & completi, licèt possit intelligi, habere existentiam partis, & compositivi. Quanquam videtur hoc argumentum multùm probare, nempe quòd etiam anima rationalis in priori naturæ, quàm uniatur corpori, non habeat existentiam, adhuc enim in illo priori exercetur, circa illam causalitas unitiva.

Instabis tertiò. Ex iisdem. Si materia prima haberet propriam existentiam, tunc existentia contraheretur per potentialitatem, ad rationem existentiæ, quæ competat materiæ, existentia enim materiæ debet esse existentia potentialis, sed per potentialitatem existentia contrahi non potest, quia si existentia contraheretur per potentialitatem, id quod est nobilius, contraheretur per ignobilius, ratioque inferior, seu contrahens, esset ignobilior superiori, contra quam velit Aristot. 8. Metaph. textu 10.

Respondetur. Existentiam non contrahi per potentialitatem existendi extra causas, hoc enim implicat, contrahi tamen per potentialitatem, hoc est posse informari ab actu sive formâ, quæ potentialitas, nego quòd sit ignobilior existentiâ, nam hæc potentialitas substantialis, attollit illam, supra existentiam accidentium. Concedo quidem, quòd Materia sicut spectat ad quoddam genus, quod est substantia, ita spectare ad aliquam speciem determinatam Metaphysicam, nam ipsa ratio materialitatis in Materiâ, est ratio ejus differentialis, restringens rationem substantiæ, adeoque collocans Materiam, in determinatâ specie Metaphysicâ, licet non collocet in determinatâ specie physica, quia hæc habetur à forma physica. Quando autem dicitur, illam existentiam Materiæ, fore potentialem, respectu formæ, si habeat hunc sensum: quòd actuetur in ratione existentis, existentia formæ, falsa est propositio: si habeat hunc sensum; quòd sit existentia potentialis, hoc est existentia potentiæ, ad actum physicum, vera est propositio, eo quòd existentia sit quidem

dem ultima actualitas rei Metaphysica non tamen physica, adeoque relinquens locum actuationi physicæ, à Forma.

Objicitur. 5.° Si materia haberet propriam existentiam, & forma propriam, non posset ex illis unum fieri per se, quia duo actus non possunt coalescere in unum ens per se.

Respondetur. Quòd duo actus, hoc est duo extra causas posita, possint coalescere in unum, si alterum sit potentia, & alterum actus, ad se invicem ordinata, licet non possint coalescere in unum, duo actus, hoc est duo completa, vel incompleta quidem, sed ad se non ordinata.

Instabis primò. Ergo existentia materiæ, recipit in se, sicut formam, ita & existentiam illius. Ergo ulterius denominat existentia formæ materiam, existentem, sua existentiâ.

Respondetur. Concessâ prima illatione, negari secundam, quia non omnes denominationes, quas à suis prædicatis sortitur forma, potest illas tribuere materiæ, & ita materia non dicitur ens, entitate formæ, porrò ea prædicata tribuuntur materiæ à formâ, quarum est capax, quæ item non censetur vi sua præhabere, & in quibus ordinatur ad aliud, jam autem præhabet in se existentiam materia, nec in hoc genere, manet complebilis.

Instabis secundò. Ergo nullum erit discrimen, inter Materiam, & formam, utrumque enim existit.

Respondetur. In ratione existentis nullum fore discrimen, fore tamen in hoc, quia Materia est subjectum & potentia, non est autem forma, subjectum, &c.

Instabis tertiò. Potentiale non est aliquid actu illius generis, cujus est potentiale, nec formaliter, nec reductivè, ut patet de superficie receptivâ coloris, quæ non est aliquid actu, in prædicamento qualitatis. Ergo cum Materia sit receptiva substantiæ, non erit aliquid generis substantiæ.

Respondetur. Potentiale, in eo, in quo est potentiale, non esse aliquid actu illius generis, cujus est potentiale, potest tamen potentiale in eo, in quo non est potentiale, esse aliquid illius, quod recipit. Et ita superficies, est quid potentiale, ad recipiendam lucem, nec est antecedenter lucida, licet tamen illa lux sit accidens, nihilominus superficies, jam est antecedenter et accidens; ita materia est potentia ad recipiendam animam substantialem, nihilque antecedenter habet animati, cum hoc tamen stat, ut habeat rationem substantiæ, quia in ordine ad hoc, non est quid potentiale.

Objicitur sextò. Materia dependet à formâ in existere. Ergo non habet existentiam propriam.

Respondetur. Argumentum imprimis multum probat quia accidentia, dependent etiam à subjecto in existere, imò & forma materialis, & tamen conceditur illis propria existentia. Ergo ex præciso dependere, non arguitur rectè negatio existentiæ, imò ex dependentiâ, quæ non sit objectiva tantum, arguitur existentia, prius est enim existere, quàm dependere. Porrò materia dependet à formâ, in existere, hoc sensu, quia non potest naturaliter existere sine forma, sed non dependet à forma in existere simpliciter. Quia non dependet in esse extra causas, habet enim materia suum proprium esse extra causas.

Objicitur septimò. Materia nullam habet propriam operationem. Ergo nec existentiam, esse enim, est propter operari.

Respondetur. Esse efficientis, est propter operari rigorosè, esse autem aliud, sufficit ut sit propter operari latiori modo, seu propter quasi operari: Convenit autem enti potentiali quasi operari, hoc est causare, dando se in partem compositi, emanando suas proprietates v.g. quantitatem &c. Unde etiam dici posset, quod esse completum sit propter operari rigorosum, non autem esse incompletum.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

Objicit primò Maurus q. 7. phys. Si materia prima esset actus, vel haberet proprium actum, non generaretur de novo substantia, cum tamen corpora multa, non tantum mutentur secundùm accidentia, sed etiam secundùm substantiam. Sequela probatur. Omnis forma esset accidens, Materia verò prima, esset tota substantia corporum. Quod ipsum probatur. Accidens est Entis Ens, seu Ens secundarium, constitutum per esse non primum. Sed omnis forma, e.g. Leonis, esset entis Ens, & ens secundarium constitutum per esse non primum, sed supponens esse actuale materiæ. Ergo omnis forma esset accidens.

Respondetur. Hoc argumentum si quid probat, probat etiam materiam ipsam, in omni generatione produci, certè enim vel producitur ante formam materia, vel non producitur; si non producitur: Ergo forma esset Entis Ens; si producitur, habetur intentum; nempe materiam, in omni generatione produci, & tamen hoc dici non potest, cum omnes sentiant, materiam primam nonnisi creari. Quando autem recurrit ad hoc Maurus: ideo materiam non generari, tunc, nec produci, quia tunc aliquid accipiendo existentiam producitur, quando non supponitur prius per aliam existentiam existere, quando in-

quam

quam ad hoc recurrit, quidquid sit de veritate doctrinæ, redit tamen argumentum; si enim non supponitur produci tunc materia, tanquam existens, jam aliùs formæ existentiâ: Ergo adveniens alia forma substantialis, erit entis ens, adeoque accidens.

Rursus argumentum probat, etiam contra intentum Thomistarum, qui non negant materiam primam esse ens, licèt affirment, quòd non habeat propriam existentiam, si enim haberet propriam entitatem jam accedens forma, esset entis ens, adeoque nulla substantialis.

Probat item argumentum, quòd materia sit accidens, quia forma præsupponeretur jam esse ens, esseturque ens secundarium materia, constitutum per non esse primum Ens, hoc enim esse primum ens, competeret formæ, consequenter respectu formæ esset materia accidens.

Directè ad argumentum dici potest, quòd esse Entis ens, tanquam merè subjecti informationis, vel sustentationis, non sit esse accidens, licèt sit accidens esse entis ens, ut loquitur Maurus, per modum adjacentis. Negatur item, quòd definitio accidentis, sit esse ens secundarium, hoc est præsupponens subjectum sui receptivum. Negatur item, quòd esse constitutum, per esse non primum, hoc est per negationem subjecti primi, rectè accidens definiat. Addo, cùm per principia arguentis accipiat existentiam in composito, materia à forma, deberet in composito ipsa forma transire in rationem accidentis, est enim forma Materiæ adeoque Ens entis.

Instat Primò. Substantia est ens per se stans, & non adjacens alteri, est item substantia Ens fundamentale ac subsistens, sola autem materia esset talis.

Respondetur. Negando, quòd forma v.g. Leonis non sit futura ens per se stans, quamvis supponat materiam tanquam subjectum sustentativum existens; & licet adjaceat alteri, impropriè, tanquam subjecto sustentationis, vel informationis, potest tamen esse substantia, quia non adjacet propriè, & tanquã subjecto inhæsionis.

Instat Secundò. Si materia habet propriam existentiam, materia esset tota substantia, corporum, materia non generaretur. Ergo nihil substantiæ generaretur. Sequela Probatur. Quia soli materiæ conveniret definitio substantiæ, nam sola materia constitueretur, per esse primum, per se, fundamentale, substans, ac non receptum in alio.

Respondetur. Hoc argumentum probat simul, solam formam esse substantiam & non materiam, quia sola esset ens primum, quia nullum aliud supponens, per se, quia non indigens materia, ut illi det existentiam, fundamentale, quia nonnisi suppositа illius existentia, existeret materia, nullumque aliud supponeret.

Directè autem dicitur, solam materiam esse constitutum per esse primum, primitate præsuppositionis, tanquam subjecti & potentiæ, sed non solam esse ens primum, primitate quacunque. Hinc nego rectè definiri substantiam, per rationem primi utcunque, aut per rationem non recepti utcunque sed sufficit ut non sit recepta in alio, tanquam in subjecto inhæsionis, licèt recipiatur in alio tanquam in subjecto informationis, sustentationis, &c. multoque minus substantia est ens primum esse, si enim est primum ens, superfluit dicere, quòd sit constitutum per primum esse.

Instat tertiò. Posito, quòd materia habeat propriam existentiam, debet negari, aut definitio substantiæ, aut quòd aliquid de novo generetur, &c. Unde Antiqui, ut videre est 1. Part. Quæst. 76. A. 1. cum posuissent materiam esse Ens actu, negabant, fieri de novo generationes aut corruptiones substantiales, è converso Scotus, & sequaces, admittentes, cum Aristotele, novas generationes fieri, & corruptiones, negarunt definitiones substantiæ, & accidentis. Aristoteles autem ut utrumque salvaret, posuit materiam esse ens non actu, sed potentia.

Respondetur. Negando sequelam ex positione antiquorum sequebatur non fieri nisi alterationes, quia ponebant materiam, non tantùm esse ens, in actu Metaphysico, seu existentiali, sed etiam in actu Physico, quia dicebant, actu haberi omnes formas in materia, adeoq; nullam de novo introduci posse, sed si posuissent nobiscum, materiam esse ens, in actu nonnisi Metaphysico, nego quòd sequeretur ex hac positione, nullas dari de novo generationes substantiales. Scotus & ejus in hoc sequaces, negarunt definitiones substantiæ, sed illegitimas, qualis est illa: Substantia est ens primum, constitutum per primum esse; Nam dictum superfluos habet terminos, & quærere restat, quid sit ista primitas, quæ conveniat & materiæ & formæ, cùm tamen forma supponat materiam. Multoq; minus, bona erit definitio accidentis, cùm procedat per aliquid negativum, & aliunde non modificatur istud esse primum. Posito, quòd substantia sit ens per se stans, & non adjacens alteri, quærere restabit; cur forma substantialis, non sit adjacens, sint adjacentia accidentia, quid ista adjacentia? Si enim adjacere, est accidere. Ergo definis accidens per accidens, quod est quidem vocis notificatio, sed non definitio: quærere item restat, cur forma Leonis, quæ non potest existere sine materia omni, sed in illa recipitur, cur inquam non sit ens fundatum in materia? Cur non sit ens receptum in alio esse, hoc est in materia? adeoque per te jam non substantia.

Objicit secundò idem. Quia contraria sententia nunquam satis explicat, quid sit substantia? quid accidens?

Respon-

Respondetur. Quid sit substantia, quid accidens, dictum alibi, ubi de Prædicamentis. Retinentur interim termini, quos sibi objicit Mautrus. Quòd scilicet substantia, sit primum intentum Naturæ.

Instat Primò. Quis fuit consiliarius Naturæ, ut possit in ejus intentione discernere, quid illa primò intendat.

Respondetur. Non est necesse esse consiliarium Naturæ, sufficit esse speculantem naturæ facta, & objecti conditionem, ex qua erui potest, quid primò intenderit Natura. Sicut nemo consiliarius Dei fuit, in decreto Incarnationis, vel in condendo mundo, & tamen infertur ex proportione ad manifestè primò intenta, quid primo intenderit Deus, ita & in præsenti.

Instat Secundò. Hoc ipsum quæritur; quid sit illud ens, quod natura primò intendit, & quã habeat intrinsecam quidditatem, & differentiam ab accidente, propter quam primo intenditur à Natura?

Respondetur. Hoc sufficienter notificari per explicationem, quid Natura, quid primum, quid intentum, & per proportionem ad manifestè intenta. Et ita manifestè intentum, est finis, qui dum appetitur, cætera ob illum appetuntur: ita Natura intendit Leonis formam, cui quia talis organisatio, tales proprietates, tales actus debentur, omnia hæc sunt accidentia.

Instat Tertiò. Non omnes substantiæ sunt primum intentum Naturæ, sed solæ rationales.

Respondetur. Aliud est primò intentum dignitate, & aliud primò intentum ordine appetendi: dignitate primò intentum, sunt formæ substantiales, sed non solæ illæ, ordinè primò appetuntur; cum comparatè ad actus, ad proprietates, ad combinationes, ad organisationes, priùs intendatur forma Leonis, quàm hæc numerata. Nec erit hoc definire substantiam, recedendo à notione nominis substantiæ, si enim est primò intentum, est prima: si recipiantur in illa accidentia, per prius debet intendi, quàm accidentia. Hoc autem quod est, esse primò intentum dignitate, competit non soli animæ rationali, sed & aliis Formis Substantialibus.

Objicit Tertiò idem. Quod est actuabile, actibus alicujus generis, non includit in se antecedenter actum illius generis, sed ad summum generis prioris, & ita quod est figurabile omnibus figuris, non includit in se ullam figuram actualem. Sed materia prima est subjectum actuabile in genere substantiæ. Ergo antecedenter ad formam, non includit in se ullum actum.

Respondetur. Materiam primam esse ens actuabile, actualitate physica, in genere substantiæ, non enim ullam habet de se formam Physicam, sed non esse actuabile, actualitate Metaphysica, hoc ipso enim, quod materia sit extra causas, non est nihil, adeoque habens propriam existentiam.

Instat Primò. Sicut datur figurabile, quod antecedenter ad figuram, non est actu figuratum, ita dabitur & substantiale & actuabile, quod antecedenter ad actum substantialem, non est substantia, neque ens actu, sed pura potentia.

Respondetur. Ante actu figuratum, ponit ipsa objectio actu figurabile. Ergo debet dari ante actu formatum, actu formabile, hoc autem est verbis differens in præsenti, ab existente materia. Disparitas etiam est, quia si figurabile, antecedenter ad figuram esset actu figuratum, non posset ostendi, quid in linea figuræ acquirat figurabile; jam autem posito, quòd materia habeat actum Metaphysicum substantialem existentiæ, potest ostendi quid acquirat materia, nempe actum substantialem Physicum formæ v. g. Leonis.

Instat Secundò. Non minus propriè fit substantia, & ens, quàm figuratum, sed figuratum fit ex subjecto figurabili, quod ante figuram, non est actu figuratum. Ergo substantia fit ex substantiabili, quod ante formam non est actu alia substantia, sed solùm potentia.

Respondetur ex dictis, quòd figuratum fiat ex subjecto figurabili, quod ante figuram, non est actu figuratum, ita ut nec supponatur figurabile esse in se extra causas, Nego, ita ut supponatur, Concedo idemque erit dicendum de materia. Reliqua petantur ex dictis ad Instantiam primam primam immediatè.

Instat Tertiò. Sicut ad alios actus prærequiritur potentia, v.g. ad actum coloris, prærequiritur colorabile, sic ad primum actum, qui est esse substantiale, prærequiritur ens potentiâ, quod est substantiabile. Sed potentia prærequisita ad primum actum, non potest antecedenter ad illum habere ullum actum, alioqui haberet actum ante primum actum. Ergo materia prima, quæ est prima potentia, primumque subjectum receptivum primi actus antecedenter ad formam, non est actus nec habet actum.

Respondetur. Potentia respectu primi actus, respectu cujus est potentia, non potest habere ullum actum, alioqui ille actus, hoc ipso non esset primus, cæterùm potentia respectu diversi actus primi, potest etiam diversum habere actum. jam autem materia à parte rei posita, est potentia respectu formarum, sed non est potentia diverso respectu, nempe non est in potentia adesse extra causas, adeoque nec est in potentia ad existendum. Plenior hujus difficultatis solutio petetur, ubi actum de substantia in Logicis.

DIFFI-

DIFFICULTAS III.

Quomodo Materia dependeat à Forma in existendo.

NOstri ordinariè asserunt, non posse naturaliter existere materiam sine omni forma, posse supernaturaliter. Thomistæ autem censent, nec divinitùs id fieri posse.

Punctum Difficultatis 1.

Præmittuntur quædam.

PRÆMITTO 1. *Aliam esse dependentiam à priori, aliam à posteriori*; Dependentia à priori, est, dependentia ab alio; tanquam à causa, dependentia autem à posteriori, est dependentia, seu potius connexio cum alio, vel tanquam cum effectu, vel tanquam cum passione, proprietate. Utraque hæc dependentia, alia est essentialis, quæ scilicet est connexio, ne à Deo quidem supplebilis, & talis est connexio materialis compositi cum materia, & forma, fundamenti relati cum termino: alia autem dependentia, est pro ordine naturæ seu naturalis, quam Deus supplere potest, qualis est dependentia accidentis à subjecto.

ADDIT Oviedo. Dependentiam comitantem, quam habet entitas cum alia, quæ rationem causæ aut effectus respectu illius non habet, est tamen talis, ut sine ea subsistere non possit illa altera entitas, qualem dependentiam per illum, habet unio ab extremis. Cæterum, nulla causa, habet connexionem necessariam, cum actuali effectu; & ita ignis non habet necessariam connexionem cum actuali urere, potestq; activitas agentis calidi, impediri per resistentia frigidi.

PRÆMITTO 2. *Ordinariè non agnosci dependentiam materiæ à formâ à priori.*

RATIO, quia dependentia à priori, & tanquam à causa, est dependentia ab alio vel tanquam ab efficienti, jam autem nulla forma efficit materiam, quia nulla creat; vel est dependentia tanquam à materia, & sic materia non pendet à forma, hoc ipso enim jam non esset subjectum primum, si materia dependeret à forma, tanquam à sua materia, vel certè dependentia à priori, est dependentia ab alio tanquam forma, sed hæc dependentia tunc est à priori, quando hoc, quod causat forma, constituit illud, neque enim causat formaliter à priori, aliter quàm constituendo: materiam autem, non constituit forma. Dependentia etiam à priori, causationem exigit, quomodo autem causabit forma materiam, & sicut non sunt dignificanda entia sine necessitate; ita nec dignificandæ dependentiæ, cumque dependentia à posteriori sit ignobilior, sufficit ponere eam in materia respectu formæ, cum altioris dependentiæ ponendæ, nullum sit fundamentum. Neque valet si dicas, formam esse conditionem requisitam, ad esse materiæ, potius enim materia disposita, est respectu producentis formam, conditio requisita, priusque debet esse materia quàm producatur forma, quam tu dicis conditionem, ad esse materiæ requisitam. Ergo neque tanquam à conditione pendet materia à forma, conditionesque ex parte causæ requisitæ, non reducuntur ad causam formalem, sed ad efficientem.

PRÆMITTO 3. *Ordinariè non agnosci dependentiam, à posteriori in forma essentialem*, & in supplebilem à Deo, de quo inferius, agnosci tamen dependentiam naturalem.

PRÆMITTO 4. *Displicere Oviedo. Si dicatur materiam dependere à forma a posteriori*, rationem dat, omnis causa, est prior suo effectu. Ergo antequam sit effectus, supponitur entitas causæ. Ergo supponitur quidquid necessarium est, ut existat. Ergo quocunque alio existente vel non existente, erit causa. Ergo causa potest non dependere ab existentia effectus. *Urget* ulterius, illud quod est posterius, nullum influxum physicum aut moralem, potest præstare in illud, quod est prius, si enim est prius. Ergo supponitur habere omnes causas, sui productivas. Ergo ab isto posteriori, non potest dependere effectus.

Sed hæc ratio non convincit, quia licet, antequam sit effectus, supponatur omne illud quod à priori est necessarium, & per modum causæ, ut existat causa, potest tamen non supponi antecedenter, omne & quodcunque requisitum; hinc quocunque alio existente vel non existente, erit causa quantũ ad ea, quæ à priori requirit, licet non possit esse, si desint ea, quæ à posteriori requirit, hocq; dicere debent omnes, qui tenent, impossibili uno effectu reddito, reddi Deum impossibilem, ubi non redderetur Deus impossibilis à priori, sed à posteriori, & ex consequenti, cumque illud posterius, influxum non exhibeat; fit ut ab illo posteriori, non dependeat effectus, tanquam ab aliquo priori, dependeat tamen, tanquam ab exigito, ut ponatur in statu qui illi debetur.

PRÆMITTO 5. *Inveniſſe Oviedo, modos ſalvandi connexionem cum effectu* v. g. possibilis est causa, quæ posteaquam producta sit, exigat non aliter conservari, nisi ut Deus sit determinatus, faciatque decretum, ad concurrendum cum illa ut producat effectum suum, & quæ, si naturaliter producenda sit, exigat, ut antequam illam Deus producat, supponatur determinatus ad concurrendum cum illa, ad effectum, quem necessariò producere debet. Ergo fieri potest, ut causa dependeat à posteriori, ab effectu. Item possibilis est talis causa, quæ exigat, ut Deus actu scientiæ conditionatæ, tali, circa causam versetur, si hanc causam produxero, connaturaliter, necessariò habebit hunc effectum. Ergo fieri poterit, ut causa

dependeat à posteriori à suo effectu,&c. Vide eundem. Quæ omnia admitti possunt, sed cur illa exigentia,talis decreti,talis notitiæ,non poterit dici fundare dependentiam à posteriori.

His positis , pensanda jam sunt argumenta, quæ probant naturaliter materiam, non posse existere,sine omni forma.

Punctum Difficultatis 2.

Pensantur rationes, an Materia possit existere sine omni forma?

PRIMUM Argumentum est: Materia est incompleta substantialiter. Ergo non potest naturaliter existere sine omni forma.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia etiam anima rationalis est incompleta substantialiter, & tamen, ex præciso titulo incompletionis,non impeditur,ne naturaliter separata existat,quæ ergo hæc est incompletionis species in materia, eandem impediens, ne existat,naturaliter sine omni forma?

Dicunt alii; materia sine forma est turpis. Ergo illam horret natura. Sed materia sine forma existens,non est turpis positive,cùm habeat pulchritudinem positivam, quæ pulchritudo positiva,stat in habere prædicata sua,& differentiam essentialem,quod competit materiæ,licèt sit turpis privativè,quia potest perfici accessu alicujus, cujus est capax recipiendæ pulchritudinis: hoc turpe privativum non horret natura, quia & anima rationalis separata, non habet omnia prædicata, quæ habere ex unione potest, & tamen illam non horret natura, imò etiam concesso, quòd materia spoliata omni formâ, sit monstrũ quoddam, cur ex accidenti, dari non poterit, sicut dantur naturaliter & alia monstra. Rursus alii,id inde colligunt: quia materia esset ens otiosum, & non esset,sicut anima rationalis, quæ etiam extra materiam operari potest. Sed non esset ens otiosum; emanaret enim ex se suas passiones,esset apta componere compositum. Deinde etiam in composito,materia activè nihil operatur,& tamen non est ens otiosum; quia habere prædicata sua essentialia, iisque complere universum non est otiari.

SECUNDUM Argumentum est ex Hurtado. Agentia naturalia non habent virtutem,ad spoliandam materiam omni forma, expulsio enim dispositionum, quorum defectu forma cedit, fit ab aliis dispositionibus,pro nova formâ inductis. Ergo si agentia non habent vim, ad spoliandam materiam, omni forma , nec materia existere poterit,sine omni forma.

RESPONDET Arriaga. Negando Antecedens. Quia licèt ordinarie introducatur post unam formam, alia forma, ubi fuerit materia, benè dispositа,cur tamen naturaliter non poterit fieri oppositum? Demus,inquit ille,lucem esse dispositionem ad formam substantialem aliquam, nonne lux potest cessare, sine ullis dispositionibus,de novo inductis,& cur non,& aliæ dispositiones? Deinde,cur statim ab initio mundi non potuit,& quidem,non contra naturam materiæ, produci materia,sine omni forma? Nego item, quòd non possint dari duo agentia contraria æqualis activitatis, quorum utrique dispositiones præteritæ sint dissonæ,vincent ergo illas,ob resistentiam autem æqualem mutuam,non possent inducere novas dispositiones, completè requisitas,ad suæ formæ inductionem.

Neque valet,si dicas,ex eo ipso,quòd materia sit ens incompletum, exigit produci nonnisi unà cum alio , sicut & anima rationalis, licèt possit naturaliter existere sine materiâ , produci tamen primò,nonnisi in corpore postulat, non inquam valet,si dicas: quia non demonstratur ens incompletum,non posse produci,sine alio,modò completionem habeat suorum essentialium prædicatorum. Negat etiam Arriaga,constare quòd anima rationalis naturaliter non possit produci,extra corpus,sed posito etiam,quòd anima rationalis, naturaliter extra Corpus produci non possit, non sequeretur adhuc, quidquam pro materia. Ratio: quia cùm anima rationalis in suo conservari in corpore, dependeat à dispositionibus,congruum erat; ut & in primo suo produci,penderet à dispositionibus, jam autem materiam,repugnat in suo produci pendere à dispositionibus, cujus positio ad unum placitum divinum referenda est; Deinde,cur non dicatur,duplicem esse seriem eorum,quæ creantur à Deo,quorundam, quæ petunt determinare Deum ad sui productionem, & tales sunt rationales animæ , quæ nonnisi ad exigentiam dispositionum producuntur,alia autem quæ petant pendere in suo produci , merè à libertate Dei,& cur non erit talis materia, quo casu non erit jam ratio,cur simul cum alio debeat produci materia,ex eo,quòd sit ens incompletum.

TERTIUM Argumentum est Suarez 1. Non esse verisimile,materiam hanc sublunarem,esse magis independentem à formis substantialibus, indefinitè acceptis, quàm sit dependens materia,cœlestium corporum,à suis formis,sed materia cœlestis corporis pendet naturaliter à sua forma. Ergo & hæc materia sublunarium pendebit ab eadem.

RESPONDETUR. Sicut malè quis argumentaretur ex eo, quia non datur agens naturale, quod corrumpat formam cœlestium corporum, & dissolvat unionem illorum,ita etiam non dari agens, quod corrumpat sublunarium, sic non videtur,currere argumentum,à connexione materiæ cœlestis,cum suis formis,ad connexionem materiæ sublunaris , cum suis. Disparitasque esse

esse in hoc posset, quia forma cœlestis, cum sua materia, habet unionem naturaliter incorruptibilem, ideo sine illa, esse non potest naturaliter, forma autem corporum sublunarium, non habet unionem incorruptibilem naturaliter.

Instat primò Suarez. Non potest naturaliter materia, esse sine omni forma accidentali. Ergo nec sine omni forma substantiali.

Respondetur. Quod attinet, ad accidentia connotativa, ut durationem, ubi, sine illis non potest esse etiam divinitus materia, eo, quòd identificentur ipsi materiæ, licet ad suum formale exigant circumstantias; jam autem, nulla forma substantialis, identificata est materiæ. Quod attinet ad accidentia distincta realiter, hoc ipsum esse demonstrandum, non posse materiam carere omni accidenti, excepta quantitate, quæ ex una parte, nulli agenti materiali est contraria, ex alia parte, quia emanativè producitur à materia, habetur semper radix substituendi quantitatem, jam autem non emanat ex se materia, formam substantialem.

Instat secundò idem. Materia hæc, ad hoc facta est, ut semper, sit sub formis. Ergo apparet illam indigere formâ ad existendum.

Respondetur. In antecedenti, peti principium. Addit Arriaga, hoc non sciri, quòd de facto aliquando non fuerit sine omni formâ, quis enim ab initio mundi fuit, in omnibus locis, ut hoc observaret, imò, nec potuisset hoc quisquam advertere, quòd hæc materia, sit sine formâ, si remanerent accidentia, illi formæ debita, sicut, nec nos advertimus non esse substantiam panis in Eucharistia, quia manent accidentia panis. Sed doctrina hæc Arriaga, sicut & adlata ad Argumentum secundum, in nostrorum principiis, locum non habet, tenet enim Arriaga naturaliter posse existere, materiam sine omni formâ, cujus oppositum tenendum est.

Quartum Argumentum est cujusdam; Materia, semper amittit aliquas partes, in omni expulsione formæ. Ergo si careat omni absolutè formâ, non videtur posse naturaliter subsistere, si enim ad modicam privationem, quæ sola naturæ prioritate antecedit, sequitur diminutio aliquarum partium materiæ. Ergo si absolutè careat omni formâ, non posset naturaliter tota subsistere.

Respondetur. Negando antecedens. Non enim apparet, quomodo materia amittat aliquas sui partes, quæ omninò incorruptibilis est, à creato agente: quod si tantùm amittit totalitatem resultantem ex unita forma, non probatur intentum, quia hoc ipsum probari debuisset; nempe naturaliter repugnare, absque tali totalitate, existere materiam.

Instat primò. Idem. Omne quod existit, non solùm debet habere complementum suum Metaphysicum, sed etiam Physicum, & ita non potest naturaliter existere, anima rationalis, sine pefectione sua physica, hoc est intellectionibus, & volitionibus, materia autem spoliata omni forma substantiali, existeret sine complemento suo Physico.

Respondetur. Negando Antecedens. Certè enim quinque digiti, sunt complementum physicum manus, nunquidne uno digito, sine miraculo, concursuque supernaturali carere non poterit manus? nunquid naturaliter, in deliquio, non caret anima operationibus intellectus, & voluntatis?

Instat secundò. Non potest naturaliter esse corpus, sine omni alimento. Ergo & sine omni forma materia.

Respondetur. Ex hoc antecedenti, oppositum erui, quòd scilicet saltem per mõdicum tempus, possit esse materia sine omni formâ, sicut & corpus est interdum, sine alimento saltem antonomasticon dicto. Disparitas etiam assignari potest; quia suppositâ continua pugna, decisioneque partium, quæ consumuntur, debet dari aliquid, quod decidentium vices suppleat; quia autem nulla fit suppletio in materia, à formis, fit ut non habeatur idem fundamentum, ad adstruendam conjunctionem formæ, cum materia, quod militat pro alimento.

Instat tertiò. Non potest quidquam indeterminatum existere, & ita aqua, quamvis possit non esse tricubitalis, necessariò tamen exigit multitudinem partium determinatam, quæ determinatio, sit ab agente. Ergo quia materia prima, ex se, non est determinata ad tantam multitudinem partium, determinari debet à forma, adeoque nec existere potest sine illa.

Respondetur. Determinationem tantam partium materiæ, posse haberi à Deo, à formis expulsis, quamvis non introductis novis.

Quintum Argumentum est aliorum. Forma materialis, non potest existere naturaliter, absque omni materia. Ergo neque materia potest existere, absque omni forma.

Respondetur. Ne negetur antecedens, difficultatem facit Mysterium Eucharisticum, cujus miraculum depretiaretur, si naturaliter forma materialis posset existere, sine subjecto, sed posset aliquis evadere, dicereque, quòd naturaliter formæ accidentales, titulo ipso accidentium, non possint esse sine subjecto, secus forma substantialis etiã materialis, & quòd hæc sit natura, accidentariarum formarũ, constare nobis ex sensu Patrum, qui non procedit, nec attingit quidquam, de formis substantialibus Hæc tamẽ evasio, merè est evasio, sine positivo fundamẽto, concedens aliquid, contra communem sensum Doctorum. Hinc melius. Negari potest consequentia; quia formæ materiales substantiales, educuntur, hoc ipso, quia educuntur. Naturâliter, sine subjecto existere non possunt, cùm illa definitivè, dicantur educi, quæ non habent titulum existendi naturaliter sine subjecto,

quia autem non convenit educi materiæ de forma,fit, ut sine forma naturaliter existere possit.

Supponit etiam hæc doctrina,quòd in ordine ad existentiam,nullam causalitatem exercet forma in materiam,quæ enim hæc causalitas? præcipuè in ordine,ad Ens,quod nonnisi creari potest, & quòd potiùs est causa existentiæ formæ materialis; deinde si esset aliqua causalitas formæ,in existentiam materiæ,illa esset in ordine causæ formalis,si esset in ordine causæ formalis, ne divinitus quidem posset esse materia, sine omni forma; quia causalitas causæ formalis, utpote causæ intrinsecæ, ne divinitus quidem suppleri potest.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Difficultate.

Dicendum est Primò. *Non esse ullam demonstrationem per principia positiva & intrinseca quòd naturaliter, non possit existere materia, sine omni forma.*

Probatur Conclusio: Quia nulla talis demonstratio adferri potest.

Dicendum est Secundò. *Materiam nihilominus, non posse existere naturaliter sine omni forma.*

Probatur Conclusio. Quia ex una parte ita fert communis Doctorum sententia, ex altera parte,oppositum,nec ratio positiva,nec experientia probat,& sicut, quia nec ratio, nec experientia probat, quòd ignis frigefaciat, divinari esset,dicere,quòd naturaliter frigefacere possit, ita,quia nec ratio,nec experientia probat,quòd materia sine forma existere possit,hinc oppositum,mera divinatio est. Est ratio procedens per principium negativum. *Sed in contra*

Objicit Primò Oviedo. Nullum est fundamentum adstruendi, quòd sit dependens materia, saltem per posterius à forma, cùm nullum sit fundamentum asserendi,talem esse connexionem materiæ, cum formis, qualem explicuit Oviedo Præmisso quinto, supra.

Respondetur. Hoc argumentum procedere ex principio negativo,scilicet nulla est ratio,deinde retorqueri potest argumentum,cùm non videamus per experientiam existere materiam sine forma substantiali,non est ratio, asserendi,naturaliter id fieri posse; denique, non est fundamentum, quòd tale decretum non sit positum, exigente id naturâ materiæ, ut nunquam illa existat sine forma, cùm videamus, nunquam illam existere sine forma, benè ergo concludetur,Materiam non posse existere sine omni Forma.

Objicit Secundò idem. Quia, si quæ causa dependeret à posteriori, à suo effectu, posset illum per simplicem emanationem producere, sed formam substantialem,non potest materia per simplicem emanationem producere. Ergo Major probatur Inductione, anima enim, quæ censetur à posteriori dependere à suis potentiis, habereque illas distinctas realiter, emanativè illas producit. Ignis si pendet à calore,à posteriori,emanativè illum producit; quia verò eadem anima à suis actibus non pendet à posteriori,nec ignis à calore in subjecto extraneo producendo,dependet à posteriori,ideo illum in extraneo subjecto,emanativè non producit. Eadem Major probatur, à priori. Omne ens virtutem habet,ad producendum, independenter ab alio comprincipio Creato,id à quo dependet à posteriori,& illud,sine quo naturaliter conservari nequit,quia si talem virtutem non haberet ens, sed indigeret alio comprincipio, hôc ipsô ad sui conservationem illud ens indigeret, eò quod neque est causa,neque effectus,neque terminus,neque subjectum, cujus illud ens sit modus, relatio,aut actus.

Respondetur. Majorem cum sua inductione, veram esse, de entibus determinatè ab hoc determinato Ente pendentibus jam autem materia determinatè non exigit hanc formam substantialem. Ratio etiam adlata non convincit, quia non indigendo aliô,ad sui conservationem activè concurrente, casu, quô nonnisi concursu creativo, sicut produci, ita & conservari indigeat,indigere potest principio, ut illi exhibeat conservationem creativam, nempe Deo, quod tamen non est numeratum in illis, quibus aliquid indigere potest,ad sui conservationem, & non est ratio,cur non numeretur. Dici etiam posset,tunc dari vim emanandi,id,à quo aliquid dependet à posteriori,quando simul illo indiget ad operari, sicut anima indiget intellectu ad operari,non indiget autem Materia,Formâ,ad sum operari,quod est v. g.emanare quantitatem.

Objicit Tertiò idem. Potest materia amittere dispositiones sufficientes ad formam, v.g. ligni,& nondum habere dispositiones sufficientes ad formam aliam. Ergo tunc existet,& quidem naturaliter,sine forma. Antecedens probatur. Amittat enim lignum v.g. gradus frigiditatis quatuor, qui sunt requisiti ad formam ligni, jam non habebit formam ligni;&acquirat idem lignum, gradus quatuor caloris, qui etiam nec dum sunt sufficientes, ad formam ignis, tunc lignum non habebit formam ignis. Hoc idem aliter proponit. Supponitque quòd generatio viventis requirat determinatam quantitatem materiæ, ad hoc ut inducatur forma, & hoc quantum vocatur minimum materiæ, de hoc minimo,ita discurrit: Minimum hoc, per partes disponitur, ita ut pars propinquior priùs recipiat dispositiones ultimas formæ debitas,posteriùs autem eas recipiat; pars remotior, rursus, quando jam pars propinquior, est cum toto temperamento qualitatum requisitarum, ad formam viventis, v.g. hominis, tunc adhuc

adhuc pars remotior, non habet hoc temperamentum, adeoque nec formam hominis, neque etiam habet formam embrionis, quia illam amisit per dispositiones ad formam hominis requisitas. Ergo pars illa remotior, nullam harum formarum habebit.

Respondet ipsemet Oviedo. Quòd scilicet forma, non dependeat à dispositionibus, ita ut naturaliter conservanda sit, cum unione ad materiam, etiamsi dispositionem omnem, ex vi cujus fuit introducta, amittat. Ex alio principio dici potest, quòd ultima dispositio præcedentis formæ, nunquam amittatur, nisi posità ultimâ dispositione, ad aliam formam substantialem, licèt non semper illa sit nobis nota, in tanta varietate formarum substantialium, adeoq; fieri posse ut sublatis dispositionibus, ad formam ligni, non succedat forma ignis, eò quòd non habeat tantum calorem, quantum requirit, succedat autem alia forma substantialis, quæ requirit minorem calorem, majorem tamen quàm alia forma.

Dicendum est Tertiò. *Materiam divinitus posse existere sine omni forma.*

Probatur primò. Quia id non implicat contradictionem.

Probatur secundò ex principiis Thomistarum. Tum quia existentia, est quid distinctum realiter à formâ, nec est ratio, cur conjungi non possit, cum sola materia. Tum quia per illos, existentia humanitatis Christi, potest suppleri ab existentia Verbi, supernaturaliter. Ergo, & existentia materiæ, cum forma, poterit suppleri. Tum quia aliqui ex illis docent, posse essentiam conservari in rerum natura, sine existentia. Ergo & essentia materiæ, poterit conservari sine existentia, quam per illos, habet à forma. *Neque valet si dicas*, si materia haberet existentiam sine forma, hoc ipso haberet formam, quia omnis actus, est forma, nego enim, actum, qui est existentia, esse formam Physica mde qua hîc; licet actus compositi substantialis constitutivus, sit forma, unde etiam Thomistæ ponunt in composito formam, & ejus existentiam, nec tamen dicunt, unum compositum, habere duas formas substantiales.

Probat tertiò Suarez. Potest existere forma materialis, divinitus, sine omni materia. Ergo & materia, sine omni forma. Utraque propositio, probatur; quia utrumq; horum, sine alio, potest habere esse suum, extra causas.

Prob. quartò. Possunt divinitus in Eucharistia, existere accidentia, sine omni subjecto. Ergo & materia, poterit existere sine omni forma.

Probat quintò Hurtadus. Materiam existere, non est primarius effectus formæ, sed secundarius: Ergo si ponatur materia, existens per aliam existentiam; nulla erit contradictio. Antecedens probatur. Quia si formæ effectus formalis primarius, esset existentia materiæ, sequeretur impossibile esse, ut existat forma, quin existat forma, quin existat materia, impossibile est enim, esse formam, sine effectu suo formali. Quando autem dicunt Thomistæ, quòd tunc esset materia, in actu, sine actu: non convincunt; haberet enim tunc, nonnisi actum existendi, consequenter, non esset in actu, sine actu.

Objiciunt 1. Thomistæ. Impossibile est existere, sine existentia; sed si materia posset existere, sine omni forma, existeret sine existétia. Ergo.

Respondetur. Imprimis existentiam non distingui ab essentia, sed hoc etiam negato, cur posset existere Materia, existentiâ aliqua supernaturali, & tamen non petibili à forma?

Objicitur 2. Implicat, aliquid esse à parte rei, & non esse in determinata specie, sed si materia esset sine omni forma, esset à parte rei, & non esset, in determinata specie. Ergo.

Respondetur. Posse aliquid esse, & non esse in determinata specie Physica, licet non possit carere, specie sua Metaphysica, seu connexione determinata prædicatorum, differentiaque illius intrinsecè constitutiva.

Objicitur 3. Implicat habere esse accidentale, & non habere illud à forma accidentali. Ergo etiam implicat esse substantiale habere, & non habere illud à forma substantiali, haberetur autem, si existeret materia sine omni forma.

Respondetur. Esse substantiale duplex cogitari potest, primo esse substantiale Physicè compositum, & hoc repugnat habere, nisi à forma substantiali physicâ. Secundo aliud est esse substantiale Physicum, quidem sed non compositum Physicè, & hoc non repugnat habere, sine forma superaddita, cum sit identificatum ipsi entitati rei, condistinctæ ab accidenti, se sola, hocque haberi potest, sine omni forma superaddita, utpote quod petit identificari, ut idenficatur in Angelis, cùm tamen accidens, nulli enti per se, petat identificari, imò petit non identificari; quia illud ens, & esset per se ut supponitur, & non per se, utpote, idem cum accidenti.

Instabis. Totum esse artificiatum, est à forma artificiata. Ergo & totum substantiale, à forma substantiali.

Respondetur. Negando consequentiam: Quia ratio artificiati ante formam introductam, non habet in quid referatur, jam autem, ratio substantialis, incompleti, in materia, potest in aliquid referri, nempe, in esse illius incompletum, & certè materia prout condistincta formæ, non est accidens. Ergo prout condistincta formæ est aliquid substantiale.

Objicitur quartò. Materia magis dependet à formis substantialibus, quàm ab accidentalibus, sed non potest etiam divinitus spoliari materia, omni forma accidentali. Ergo nec substantiali.

Respondetur. Magis pendere materiam, à formis substantialibus, hoc sensu, quia nobiliora prædicata ab illis accipit; sed magis ne quoad

diei ad convertentiam? Si sint accidentia Logica, magis cum illis convertetur, utpotè sibi identificatis, cùm tamen formæ substantiales, non identificentur materiæ; si autem sint accidentia Physica, æque sine illis, poterit existere forma, ut sine formis substantialibus.

Objicitur Quintò. Causalitas causæ formalis, etiam à Deo, est insupplebilis; sed forma dicit causalitatem in materiam. Ergo hanc causalitatem Deus supplere non potest. Ergo nec materia existere sine forma poterit.

Respondetur. Retorquendo argumentum, causalitas causæ materialis à Deo est insupplebilis, sed materia, dicit causalitatem, in formam. Ergo illam Deus supplere non poterit, adeoque forma, divinitùs etiam sine materia, existere non poterit, cùm tamen de facto formæ accidentales existant, in Eucharistiâ, sine subjecto. Quod si dicas, suppleri illic causalitatem, causæ materialis, in genere causæ efficientis, dante scilicet, concursum consimilem conservativum Deo, qualem exhibuisset, in præsentia subjecti materialis, idem in præsenti etiam dici poterit.

Instabis. Etiam divinitùs non potest esse albũ, sine albedine. Ergo nec materia, sine forma.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia esse album, est effectus formalis primarius albedinis, vix ab ea in subjecto apto positâ, ratione distinctus, consequenter, si habetur alicubi, album esse, habetur albedo. Esse autem materiæ, non est effectus formalis primarius formæ, hinc benè poterit dari, ut existat materia, sine forma substantiali.

Instabis. Etiam divinitùs, non potest existere compositum hoc, quale datur à parte rei, sine formâ. Ergo etiam nec divinitus existere poterit materia, sine forma.

Respondetur. Disparitatem esse: Quia esse compositi, non habet entitatem distinctam à materia & formâ, hoc ipso ergo; quia non esset entitas formæ, non esset compositum, entitas autem materiæ non est entitas formæ, sed quid realiter ab illa distinctum, consequenter poni poterit entitas Materiæ, & non poni entitas formæ.

Casu autem, quò materia existeret divinitus, sine omni formâ substantiali concursus, ad ita existendum exhibitus, esset concursus in entitate naturalis, supernaturalis quoad modum. Quia tunc est concursus supernaturalis, quoad substantiam; quando vel producitur effectus, excedens, vel quando suppletur concursus, seu causalitas alicujus causæ; Concursus autem supernaturalis, quoad modum est quem exhibet Deus, in his circumstantiis indebitus, exhibetq; illum, tanquam auctor miraculorum, non supplendo tamen ullam causalitatem; & quia, etiam in præsenti, nullam causalitatem supplet Deus, cùm forma, non caret materiam, fit ut hic concursus sit supernaturalis, nonnisi quoad modum.

QUÆSTIO III.

De Materia, in quantùm potentia est.

DE potentia, absolutè & radicaliter spectatâ, egimus suprà; ubi de primo essentiali conceptu Materiæ nunc agetur, de potentiâ relativè spectatâ. Porrò pervulgatum est, materiam, vocari puram potentiam, sed in quònam sensu, controversum est. Thomistæ enim aliqui, omnem illi actum negant, sed cum Nominalibus, & Nostris, Scotistæ tribuunt, ut hoc intelligatur,

Præmitto Primò ex Hurtado Disp. 2. Phys. Sect. 2. *Potentiam aliam esse objectivam, aliam activam, aliam passivam.* Potentia objectiva, sive Logica, est mera & sola non repugnantia rei ad essendum, & hæc potentia competit Entibus nondum existentibus, eiq; opponitur actus existentiæ. Materia à parte rei posita, quòd non sit potentia Logica, probatum, ubi de ejus propriâ existentia. Potentia activa est vis productiva, alicujus effectûs, qualis potentia, est in igne, ad comburendum, an materiæ conveniat aliquid producere? infra agetur. Potentia passiva est subjectum receptivum formarum, & in isto sensu, materia, potest dici pura potentia, ei enim convenit recipere formam, & non recipi in alio subjecto. Cæterùm non ita est potentia, ut excludat omnem actum, quod ut intelligatur,

Præmitto Secundò ex Suar. Disp. 13. Metaphys. Sect. 7. n. 7. *Actum interdum sumi absolutè, interdum respectivè.* Respectivè sumitur, cùm sumitur per ordinem ad aliud, ut cùm dico, formã esse actum materię, absolutè sumitur actus, quando sumitur aliquid, pro eo, quod in se est actuale quid, quantumvis nihil actuet, & ita Deus dicitur actus, quamvis Deus nullius entis sit forma. Rursus, uterque hic actus, alius est Physicus, alius Metaphysicus. Physicus actus est v.g. forma, Metaphysicus autem actus est multiplex, aut enim est actus essentiæ, & vocatur differentia, aut actus existentiæ, & vocatur existentia, aut actus entis per se, & vocatur subsistentia. Specialiter actus absolutus, alius est completus, alius incompletus, actus absolutè completus est, qui in genere entis vel substantiæ, ita est completus, ut nec constituatur per actum physicum, à se distinctũ, neque illo indigeat, & talis est v.g. Angelus. Alius est actus absolutus incompletus, & est ens illud, quod habet actualitatem aliquam, in quã tùm est extra nihil, sed ita, ut tamen ordinetur ad aliud. Isti ergo, qui tribuunt materiæ aliquam actualitatem, tribuunt ei actualitatem Metaphysicam incompletam, eò quòd etiam illa ordinetur ad formam, quando autem dicitur, materia esse actus absolutus, ly absolutum non supponit pro radicali, sed supponit pro absoluto, prout condistinguitur ab actu, qui ad aliud actuandum ordinatur.

Præ-

Præmitto tertiò ex eodem. *Distincta hæc esse, Materia est pura potentia, & materia est in purâ potentiâ.* Prior propositio est vera, solùm enim significat, materiæ nonnisi deberi, ut sit subjectum, nec ullo modo convenire ei ut sit actus Physicus, posterior autem propositio, si non falsa, saltem ambigua est, videtur enim significare, quòd materia, habeat negationem actualis existentiæ.

DIFFICULTAS I.

An Materia sit pura potentia?

Dicendum est. *Materiam primam, non esse purè potentiam, quæ sit cum exclusione actus Metaphysici, seu entitativi.*

Probatur primò Auctoritate Aristot. ex 1. Physicor. tex. 69. Ubi materiam primam comparat, cum ligno, ex quo fit statua, quòd certè habet entitatem actualem, independenter, à formâ statuæ; Deinde 1. Physicor. tex. 82. dicit Materiam esse subjectum, ex quo, per se aliquid fit, cùm insit, quomodo autem ineſſet si nullum actum entitativum portaret. Similia habet septimò Metaphys. & tertio de Cœlo C. 8. Citat Suarez etiam auctoritatem S. Thom. quæst. 1. de Spirit. creaturis ar. 1. & tertio contra gentes C. 20. ubi dicit, perfectius esse compositum, quàm sit ipsa forma, quod certè non diceret, si non sentiret, aliquam perfectionem habere Materiam. Similia habet primâ parte q. 45. articulo 1. ad primum, & ibi quæst 14. ar. 11. ad tertium: & quæst. 3. de veritate ar. 5. ad primum.

Probat secundò Suarez. Potest materia, in suo conceptu, intelligi composita ex genere & differentia, ut si distinguatur materia cœli à materia sublunarium. Ergo habet suum actum Metaphysicum.

Confirmatur ex Mastrio. Materia secundùm se considerata, vel est aliquid, in rerum naturâ, vel est nihil, non potest dici nihil. Tum quia ex 1. Physic. est principium rerum in fieri & ex 2. Physic. est natura per se, & causa compositi intrinseca ex 7. Metaph. est fundamentum formarum, ex Theologia terminus creationis. Tum quia, si materia, est nihil. Ergo composita substantialia, penderent in suo esse, & existere, à nihilo, cum dependeant à materiâ. Quod si materia, est aliquid in rerum naturâ, quæro, vel est accidens, vel aliquod substantiale? non potest dici, quòd sit accidens, est enim subjectum formæ substantialis, forma autem substantialis, non est in accidente, & est pars intrinseca compositi substantialis; quod si materia, est substantia, & non eadem cum forma. Ergo habet suum actum entitativum.

Probatur tertiò. Falsa est hæc propositio, materia non est ens actu. Ergo debet esse hæc vera, materia est ens actu. Ergo ulterius, materiæ non convenit, esse puram potentiam, quæ, sit cum exclusione actus entitativi, cui enim, competit esse Ens actu, illi non competit negatio entis actu. Ergo nec competet exclusio actûs entitativi, exclusio enim actûs entitativi, est negatio entis actu. Antecedens primum probatur. Creatura est ens actu, materia prima est Creatura. Ergo. Major probatur. Nihil non est creatum, aliàs esset creatum, & non esset creatum. Ergo creatura est ens actu, idem enim ista significant. Minor autem est de fide. Rursus. Materia est, & non est Deus. Ergo est creatura.

Respond. primò Thomistæ. Materiam esse nihil existentiæ, licet non sit nihil essentiæ.

Contra est. Tum quia si materia, non est nil essentiæ. Ergo est actus essentiæ. Ergo adhuc habetur intentum. Tum quia ex indistinctione actualis essentiæ ab existentiâ, sequitur materiam habere actum existentiæ. Tum quia falsa est hæc propositio: materia actu, est nihil essentiæ. Ergo vera erit hæc; materia actu, non est nihil essentiæ. Ergo ulterius vera hæc, materia est actu aliquid essentiæ, nam ex duobus negativis, resultat positivum quid. Quod si vera hæc propositio, materia est actu aliquid essentiæ, id est habens actu aliquam essentiam. Ergo vera erit, & hæc: Materia est actu aliquid entis, id est, habens actu aliquam entitatem, essentia enim, est ens. Ergo ulterius vera erit hæc: materia est ens actu, quod sic probatur: quòd habet actu aliquam entitatem, illud est ens actu, habet ex concessis materia, actu entitatem. Ergo est ens actu.

Respond. Materiam, habere quidem entitatem realem, tamen non esse ens in actu.

Contra. Si concedis, materiam non esse puram potentiam objectivam, licet sit pura potentia subjectiva, hoc ipso concedis, non esse actu nihil essentiæ, adeoque, esse actu aliquid entis, habendoque entitatem realem, habere actum entitativum.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis.

Respond. Quòd dicat, materiam esse puram potentiam subjectivam, hoc est, nihil actus physici involventem; sed non voluit esse puram potentiam Logicam, & objectivam, quæ sit per exclusionem actus Metaphysici. Quo etiam modo solvi debet auctoritas S. Thomæ; Si alicubi oppositum significat.

Objicitur 2. Materia est pura potentia. Ergo, non potest habere aliquem actum. Ergo neque entitatem actualem. Secunda consequentia probatur, quia actualis entitas, est aliquis actus, nam est ens actu. Antecedens probatur auctoritate, est enim axioma, materiam esse puram potentiam.

Responsum supra materiam esse puram potentiam, per exclusionem actus Metaphysici. Ex dictis etiam supra, negari potest, secunda consequentia, cum sua probatione, licet enim sine controversia, vera sit hæc propositio; actualis entitas, est in actu, sed hæc est dubia, actualis entitas, est aliquis actus, ly enim, actus, potest hîc supponere pro actu Physico.

Objicitur 3. Si materia, non est pura potentia, vel est composita ex potentia, & actu, vel est aliquis actus; sed materia neque est composita ex potentiâ & actu, neque est actus. Ergo est pura potentia. Minor probatur, quoad primam partem: si materia esset composita ex actu, & potentiâ, daretur potentia prior ipsa materiâ, quod est absurdum, nam daretur aut processus in infinitum, in istis compositionibus, aut deveniretur ad aliquam potentiam, quæ non esset composita ex actu, & potentia, & hanc, tandem, dicerem esse materiam primam. Non potest etiam dici, quòd sit materia, actus, quia vel esset actus informans, vel subsistens, non potest esse actus informans, aliàs esset actus, alius subjecti, atque jam, ita, materiæ daretur materia: non potest etiam esse actus subsistens, quia si materia, esset actus subsistens, talis, qui informare non posset: Ergo esset substantia completa, haberet se enim ita, sicut Deus & Angeli, qui sunt actus subsistentes, & substantiæ completæ.

Respondet Suarez. Materiam esse compositam, non ex potentiâ & actu Physico, sed esse compositam ex potentiâ, & actu Metaphysico, hoc est, ex genere & differentia, neque est absurdum, potentia Physicâ, dari priorem potentiam Metaphysicam, quia hæc prioritas, est per solam rationem, sicut non est absurdum, dari aliquid in homine prius homine per conceptum, hoc est genericam rationem animalis.

Instabis. Materia est simplex entitas. Ergo, vel est tota, actus, vel tota potentia: sed non est tota, actus. Ergo nihil actualitatis continet.

Respondetur. Materiam esse simplicem entitatem in ordine Physico, hoc est non compositam ex subjecto Physico, & forma Physicâ, sed actu non esse simplicem entitatem, seu incompletam in ordine Metaphysico, est enim composita ex potentia ipsa, ad existendum, hoc est non repugnantia, ut existat, & ex actu Metaphysico, hoc est actuali existentiâ, item ex genere suo & differentiâ, cum quo stat, ut tota sit Physica potentia, & simul tota, actus Metaphysicus, utpote identificans sibi, suam existentiam.

Objicitur 4. Omnis actus, est propter operationem; Materia non est propter operationem. Ergo non est actus.

Respondetur. Omnem actum informantem, aut completam substantiam, esse propter operationem, non tamen omnem actum entitativum, esse propter operationem, certè enim actus entitativus, potest ad aliud genus causæ exercendum institui, v.g. ad recipiendum, non verò ad agendum tantùm, in genere causæ efficientis. Potest etiam ostendi operatio materiæ, emanatio scilicet quantitatis, potest denique transire totum, non enim, dicimus materiam esse actum, sed in actu. Quodsi dicas, omne quod est in actu, esse propter operationem, vel negabitur Major, vel ex dictis, distinguatur.

Objicitur 5. Nullus est actus, qui seipso non habeat actualitatem. Materia, seipsa non habet actualitatem, actualitas enim habetur à forma, & tamen, materia, seipsâ non est forma.

Responsum supra. Actualitatem Physicam, tribui formæ, sed non actualitatem Metaphysicam, vel certè omnis actualitas, est à forma, vel distinctâ, vel identificatâ, jam autem materiæ, non identificatur quidem forma Physica, identificatur quidem forma Physica, identificatur Metaphysica forma.

Instabis 1. Si Materia esset in actu, non posset fieri ex illa, & forma, unum per se; ex duobus enim entibus in actu, non fit unum per se.

Respond. Ex duobus entibus in actu completis, & ad se cum sua actualitate substantialiter non ordinatis, non fit unum per se, secus de aliis entibus. Rursùs, si materia esset in actu Physico, non posset fieri, ex illa, & forma, unum per se, sed bene fieri potest ex actu Metaphysico, & forma physica, unum per se; imò fieri non posset, ex istis duobus, hoc est, materia & forma unum per se, nisi Materia, esset actus Metaphysicus; esset enim nihil: ex forma autem, & nihilo, unum per se non fit.

Instabis 2. Purus actus, ita est actus, ut nihil admistæ habeat potentialitatis. Ergo & pura potentia, ita debet esse pura, ut nihil habeat actualitatis; Materia est pura potentia. Ergo nihil habet actualitatis.

Respondet Suarez. Distinguendo consequens, quòd scilicet pura potentia, nihil habeat actualitatis, quæ sit à forma Physica, licet necessario debeat habere aliquid actualitatis, à forma Metaphysica: hoc est, suo esse, extra causas. *Restituitur argumentum*, purus actus, nihil habet potentialitatis. Ergo & pura potentia, nihil habet etiam actus Metaphysici. *Disparitatem assignat* Suarez: quia talis potentia, est impossibilis à parte rei, quæ non includat actum Metaphysicum, possibilis autem est, talis actus, qui non involvat ullam potentialitatem, quod ipsum probat; quia non repugnat dari talem perfectionem, quæ nullam habeat admistam imperfectionem, impossibilis autem est talis imperfectio, quæ nullam habeat admistam perfectio-

fectionem, quia potius istud Ens, non esset ens, sed nihil, & negatio omnis perfectionis, & sicut possibile est summum bonum, quod est, sine ulla mistura mali, quamvis sit impossibile summum malum, quod sit sine mistura boni; ita possibilis erit purus actus, qui sit sine mistura imperfectionis, impossibilis autem erit pura potentia, quæ sit sine mistura perfectionis.

Aliter paulò satisfit eidem difficultati, quòd scilicet, & esset cum exclusione omnis actus, illa potentia, ut supponitur, & non esset; quia, quod est extra causas actu, non est cum exclusione omnis actus, illa autem potentia, esset extra causas actu: deinde si illa pura potentia, non haberet quidquam actualitatis, vel verum esset, de illa dicere, non est actu nihil essentiæ, vel non esset verum: Si non esset verum dicere, ergo est actu aliquid essentiæ, adeoque & ipsa est actu: si autem est verum dicere, est actu nihil essentiæ, ergo ita se habet post productionem suiî atque ante illam, veraque erit de illa, prioris propositionis contradictoria, est actu, nihil essentiæ.

Instabis 3. Si materia prima involveret aliquid actualitatis, actus purus, & pura potentia, non distarent maximè, sed debent distare. Ergo. Sequela probatur: Magis distarent, pura potentia, & actus purus, si pura potentia, nihil actualitatis haberet.

Respondetur. Minorem esse falsam, quia accidentia, magis distant à Deo, quàm materia, utpote participans de genere substantiæ.

Deinde dicit Suarez, actum purum & materiam, maximè distare, non negativè, hæc enim est distantia, inter Deum, & nihil, sed maximè positivè, hoc est distantiâ debitâ entibus positivis: quodsi, materia distat ab actu puro, distantia positiva, hoc ipso actualitatem aliquam importare debet, aliàs hoc ipso, non esset hæc distantia positiva.

Dici etiam posset, impossibilem esse distantiam maximam, inter Deum, & aliquid creatum, quia illa creatura, deberet esse imperfectissima, non est autem, possibilis creatura imperfectissima, quia aliàs Deus, jam non esset, ab ulla creatura minus participabilis, hoc autem non potest dici: quia quod est participabile in infinitum, magis & magis, necessariò est participabile in infinitum, minus & minus, aliàs deveniretur ad ultimum, infinitudoque perfectionis, clauderetur termino, nec eadem esset via Athenis Thebas, & Thebis Athenas. Si autem Deus est participabilis in infinitum, minus & minus; ergo illa creatura imperfectissima, non esset imperfectissima, utpote, quà deberet dari, minus participans, de Deo, adeoque minus perfecta.

Objicitur 6. Si materia, esset aliquid actu, esset vel substantia, vel accidens: non est accidens, ut constat, ergo est substantia. Sed materia, substantia esse non potest, quod ipsum probatur; quia quod est potentia ad substantiam, non est actu substantia: quod est enim potentia ad aliquid, non est actu illudmet, sed materia est potentia ad substantiam. Ergo.

Respondetur. Quod est potentia Logica ad aliquid, non est illudmet ipsum, concedo: quod est potentia Physicè, est tamen actus Metaphysicè, non est illudmet ipsum, nego.

Deinde quod est potentia ad physicam substantiam, hoc est, formam substantialem, si sit etiam potentia, respectu totius generis, & latitudinis substantiæ, non est illudmet ipsum, in genere substantiæ, quod est substantia; potest tamen esse substantia, si non sit potentia respectu totius latitudinis substantiæ. Ad habendum autem actum substantialem, non est in potentia Materia, quæ est à parte rei, sed de facto illam habet, qui tamen actus substantialis materiæ, continetur intra latitudinem substantiæ, ut sic.

Objicitur 7. Si materia esset actus entitativus, non salvaretur in ea, ratio puræ potentiæ, per hoc enim solùm salvaretur, quia materia non reciperetur in alio priori subjecto, sed hoc non salvat, quomodo materia sit pura potentia: quia non potest dici forma purus actus, ex eo, quia non informatur aliô actu. Ergo nec potest dici materiæ pura potentia, quia non recipitur in alio priori subjecto.

Respondetur. Disparitatem esse: ideo non dicitur forma, actus purus, quia quamvis non sit informabilis ab alia forma substantiali, est tamen capax adhuc formarum accidentalium, & non excludit, quominus sit verè potentia Physica, assignabilisque est alius actus, qui minus habeat potentialitatis, nempe Deus. Materia autem bene potest dici pura potentia, quia ita non recipitur in alio subjecto, ut non sit actus Physicus, sed potentia Physica, nullumque respectu illius datur etiam accidentale subjectum, nec est assignabilis entitas, cui magis competat potentia subjectiva.

Quanquam videtur hîc esse quæstio de voce ideò enim non appellatur forma, actus purus, quantumvis à nullo actu substantiali informetur, quia nomen hoc actus puri, usurpant Doctores, ad significandum non istud, quòd non actuatur ab alio actu substantiali, sed usurpant ad significandum Ens à se, & quod ad nihil sui, est in potentia Physica, nomine autem puræ potentiæ, significant id, quod in nullo priori subjecto recipitur.

Objicitur 8. Ita se habet materia ad formas substantiales, sicut quantitas ad terminos, & figuras; sed termini quantitatis, non sunt entitas

tas distincta à quantitate, nec quantitatis entitas à terminis. Ergo & entitas materiæ, non est distincta à formis.

Respondetur. Negando majorem: quia termini quantitatis, sunt ipsa entitativè quantitas, dicens negationem ulterioris extensionis, de quo infra; jam autem forma, non est ipsa entitas materiæ, ita vel sic affecta, præterque ipsam materiam, datur forma substantialis.

Objicitur 9. Si haberet propriam entitatem materia, esset absolutè sine forma cognoscibilis, quod tamen negat Philosophus 1. Physicor. tex. 69. & 7. Metaphys. Tex. 35.

Respondetur. Materiam, quà relativè accipitur, non esse cognoscibilem sine formâ, licet secundùm aliquod esse absolutum, sit cognoscibilis sine formâ, nec obest, quo minus habeat entitatem, quamvis relativè accepta, non sit cognoscibilis sine formâ, quia etiam forma, relativè accepta, non est cognoscibilis sine materiâ, Pater item sine filio, & tamen utrique convenit sua entitas.

Objiciunt. 10. Complutenses. Ens dividitur in potentiam, & actum, ex 9. Metaph. C. 1. Ergo per hoc ipsum, quia aliquid est pura potentia realis, etiamsi omnem prorsus actum excludat, poterit habere rationem entis realis.

Respondetur. Etiamsi aliquid excludat omnem actum Physicum, potest habere rationem entis realis, non potest tamen habere rationem entis realis, si excludat etiam actum Metaphysicum, propter dicta supra.

Rursus, divisio illa, est in potentiam Physicam, & in actum Physicum; potentia autem Physica, non excludit actum Metaphysicum: si autem sit divisio in potentiam Logicam, & actum Logicum, seu Metaphysicum, hoc quidem ipso, quia est potentia Logica aliquid, est Ens, sed non est Ens reale, quia etiam genus, quod dividitur, non est Ens reale, sed ens latiùs, nec participabunt hæc membra dividentia de se ad invicem, quia potentia Physica, & actus Physicus, non participant de se, licet potentia Physica, possit participare de actu Metaphysico, neque enim hæc duo, sunt membra dividentia proportionata.

DIFFICVLTAS II.

An esse potentiæ in Materia, sit primò essentiale illi, & an identificatum illi?

Hæc quæstio decidi debet, ex istis, quæ docuimus, in materia de relationibus transcendentalibus, ubi asseruimus nullam relationem transcendentalem, esse primò essentialem rebus absolutis. *Sit:*

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

Dicendum est. *Materiæ non esse primò essentialem rationem potentiæ formaliter acceptam.* Est conclusio Scoti in secundum distinct. 12. q. 1. & in quartum Disp. 11. q. 3. Eandem hîc in Polonia multis argumentis stabilivit Smigletius.

Probat P. Adrianus Pikarski. Nulla est necessitas, magis includi rationem potentiæ in materia, quàm includatur quælibet passio in sua essentia, vel in entitate filii, relatio filii ad Patrem, vel ordo subjecti ad accidentia, ab eodem subjecto importatus. Ergo non est primò essentialis ratio potentiæ in materia.

Responderi posset. Nulla est necessitas, magis determinabilitatem, quæ est primò essentialis conceptus materiæ, per arguentem, ponere pro primo essentiali conceptu, & non ponere potentiam, & si determinabilitas Materiæ non est passio materiæ nec erit potentia. Exempla autem, quæ adfert, non convincunt, in omni enim sententia, per prius est essentialis potentia materiæ, quàm passio, hæcque duo distingui, vel inde constat, quia esse creaturam, non est passio hominis; esse autem risibile, est passio, & quia esse potentiæ in materia, ita se habet, sicut esse creaturæ: certè sicut esse creaturæ non est passio Entis creati, ita nec potentia erit passio materiæ. Rursus passio videtur emanare, jam in suppositione, etiam secundò essentialium conceptuum, & quia etiam per arguentem potentia est secundò essentialis conceptus materiæ, hoc ipso non se habebit potentia ut passio materiæ, nec sequetur ex eo, non esse illam essentialem primò, quia passio non est essentialis primò. Negabunt item oppositi, æquè se habere potentiam in materia, ac relationem, hæc enim, est quid accidentale, materiæ autem, non accidit esse potentiæ: negabunt item ordinem subjecti ad accidentia, non esse primò essentialem.

Probat idem. Si materia esset essentialiter ordo ad formas, non possent adversarii dicere, quòd materia dicat essentialiter ordinem ad formas, nisi nugaciter, sensus enim hujus propositionis: Materiæ est ordo ad formas essentialis, sensus inquam esset, quod ordo materiæ, ad formam, dicat essentialiter ordinem ad formas, quod nonnisi nugaciter dicitur.

Responderi posset, retorquendo argumentum, contra eundem in quantùm tenet primò essentialem conceptum materiæ, esse determinabilitatem, si materiæ primò essentialis conceptus esset determinabilitas per formas, tunc hujus propositionis Materiæ est primò essentialis conceptus, determinabilitas, sensus inquam esset

esset, quòd determinabilitatis, primò essentialis conceptus, sit determinabilitas, eadem retorsio fieri potest in quacunque materia, & ita etiam non poterit dici, per arguentem, relationis primò essentialem conceptum esse, *esse ad aliud*, quia aliàs hujus propositionis: relatio primò essentialiter est ad aliud, sensus erit primò essentialiter ad aliud, hujusque propositionis, homo est primò essentialiter animal rationale, sensus erit, primò essentialiter animal rationale, est animal rationale. Quòd si in his retorsionibus, dicatur sufficere, ne propositio sit nugax aliud ex modo significandi importare subjectum, & aliud importare prædicatum, sensumque non fore hoc ipso nugacem, ita in præsenti, idem etiam poterit.

Probat idem. Quod essentialiter est ad aliud, non potest sine eodem alio existere: atqui materia potest existere, non existentibus formis omnibus tam singulatim, quàm collectivè sumptis, saltem miraculosè. Ergo materia non est essentialiter ad aliud. Major probatur: id quod ab alio pendet in essendo, pendet etiam in existendo, & ita, quia creaturæ, pendent in essendo à prima causa, non possunt existere non existente Deo, modalis item entitas, quia dependet in essendo à subjecto, etiam in existendo dependet ab illo.

Respondetur. Hoc argumentum etiam proponenti solvendum esse, non est minus essentialis potentiæ ratio creaturæ in ente ab alio, quare ergo non potest substantia creata existere, independenter à Deo, & tamen existere potest materia, sine omni forma; Directè autem dici potest, materiam posse existere, sine omni forma actualiter existente, ad quam non dicit etiam materia ordinem essentialem; sed non potest existere, sine omni forma possibili, ad quam dicitur, ordo essentialis.

Denique argumentum multum probat, probat enim etiam potentiam, non esse secundò essentialem materiæ, quia nihil potest existere sine suo secundo essentiali, utpote quod idem est in re, cum primo essentiali, & tamen materia potest existere sine forma.

Addo. Condistinguendæ sunt hæ propositiones, materia sine forma potest existere, hancque probabunt etiam oppositi, & alia, hæc, materia potest existere sine ordine ad formas, hanc negabunt oppositi, & negare debet ipse arguens.

Probat denique idem. Essentia materiæ, neque est purè relativa intrinsecè, neque est ex parte relativa intrinsecè. Ergo materia primò essentialiter non constituitur ordine ad formas. Antecedens probatur; quoad primam partem. Si essentia materiæ esset purè relativa, etiam forma deberet esse purè relativa, invicem enim ad se ordinem dicunt; si autem & forma, & materia, itemque ejus unio, esset relativa, totum compositum esset relativum, consequenter nullum physicum Ens, foret nisi in prædicamento ad aliquid, homoque ponendus esset in prædicamento relationis, imò darentur relationes circa omne fundamentum absolutum. Quòd verò essentia materiæ, non sit ex parte relativa, probat: quia sequeretur illud aliud partiale absolutum, non dicere ordinem ad formas, quod dici non potest, quia aliàs esset aliquid in materiæ essentia, quod non esset essentialiter materia: per oppositos enim, illud essentialiter est materia, quod dicit ordinem essentialiter, ad formas.

Respond. Quòd materia sit ex parte essentialiter relativa, eo, quòd sit Ens nonnisi impurè absolutum, docentque illud partiale absolutum, non dicere ordinem ad formas, negant tamen aliquid in materia esse; quod non sit materia, quam docent, & absolutum & respectivum aliquid, importare æquè primo; & sicut per nos, ne aliquid sit in materia, quod non sit potentia formaliter, sufficit identitas realis, ita & per illos sufficiet. *Hinc aliter*

Probat primò Smigletius. Nulla relatio potest esse primò essentialis absoluto: atqui potentia est relatio, materia verò est quid absolutum. Ergo primò essentialis, materiæ potentia esse non potest. Major probata est in Logica, & certè implicat, uni eidemque convenire duo contradictoria, sub una eademque ratione, cum igitur esse ad aliud, conveniat rei, sub ratione relativa, non esse ad aliud sub ratione absoluta, necesse est, hæc non esse idem.

Confirmatur ex eodem. Tum quia nulla potentia, est sui ipsius potentia, sed supponit aliquid, cujus sit potentia. Ergo & potentia materiæ, supponit essentiam materiæ, adeoque primo eam non constituit. Antecedens probatur; quia ista tria, operatio, potentia, essentia, sunt talia, ut operatio præsupponat potentiam, potentia essentiam.

Neque valet, si dicas, potentiam accidentalem, supponere esse, non verò potentiam substantialem, quia etiam potentia substantialis, non amittit rationem potentiæ. Ergo si accidentalis potentia præsupponit essentiam, etiam substantialis ex modo concipiendi præsupponet. Tum quia etiam dato, quòd materia, sit Ens impurè absolutum, adhuc de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relativum, idque ideo, quia, ita tunc conflaretur materia ex esse absoluto, & relativo, sicut conflatur homo ex animali & rationali, & quia rationale, non est de essentia animalis, nec de ratione absoluti, esset relatio, imò specialis est ratio, quare de essentia absoluti, non possit esse relatio, quia res diversorum prædicamentorum, non possunt constituere unum per se, sed unum per accidens; absolutum autem, & relativum. sunt res diversorum prædicamentorum. Tum quia

ra-

rationes duæ disparatæ, quæ se invicem tollunt, non possunt invicem de se arffirmari, nec una esse de essentia alterius, talis est ratio relativa & absoluta. Ergo, Minor probatur: quia ratio absoluta, dicit non esse ad aliud, ratio relativa, dicit esse ad aliud. Ergo se invicem tollunt. Tum quia, omnis relatio est alicujus relati, non enim sui ipsius est relatio, sed alicujus quod per illam refertur, relatio enim refert, & est ratio referendi, ipsa verò non refertur, sed subjectum vel quasi subjectum illius. Ergo in relatione materiæ ad formam, assignandum aliquid, quod referri debeat, hoc autem, non aliud est, quàm ipsum esse absolutum. Tum quia prius est rem esse in se, quàm esse ad aliud, sed esse absolutum, est esse in se, esse relativum, est esse ad aliud. Ergo prius est esse absolutum, quàm esse relativum.

Probatur 2. Sive materia, sit purè absolutum quid, sive purè relativum, sive impurè absolutum, & impurè relativum, non potest inferri legitimè, quòd de primo essentiali conceptu materiæ, sit ratio relativa. Ergo ratio potentiæ, non est primò essentialis materiæ, ratio enim potentiæ, formaliter accepta, est ratio relativa. Antecedens quoad primam partem, sic probatur: Si materia sit purè absoluta, non potest de primo essentiali conceptu illius, esse quid relativum, hoc ipso enim jam esset, & purè absolutum Ens, ut supponitur, & non purè absolutum Ens; quia haberet se primo essentialiter relativè; Quoad secundam partem sic probatur: Supposito, quòd materia sit Ens purè relativum, esset quidem de primo essentiali conceptu ratio relativa, sed quæro, vel esset relativa ut Quo? vel relativa, ut Quod? non esset relativa ut Quo; quia non esset relatio, sed id quod refertur ad formam, tanquam subjectum eidem unibile, non autem relatio est formaliter unibilis, sed relatum; quod si illa relatio non esset relativa ut quo, sed ut quod: Ergo esset concretum, ex relatione, & absoluto, ex quo enim alio? Ergo non esset purè relativa, posito autem, quòd non sit purè absoluta, nec purè relativa materia, sic quoad hanc tertiam partem probatur Antecedens: posito, quòd materia sit primò essentialiter conflatum ex absoluto & relativo, primo essentialis conceptus absoluti, & primò essentialis conceptus relativi, vel erunt distincti, vel non erunt distincti; si non erunt distincti: Ergo nec illic erit conflatum ex istis duobus, quomodo enim conflari aliquid potest, ex duobus, si illa non sint duo? illa autem non sunt duo, quorum primò essentialis conceptus idem, & sicut ex homine, & animali rationali, tanquam duobus, non posset duplex conceptus conflari, ita nec ex illis rationibus; Deinde utrumque illorum membrorum prædicti conflati, quod est impurè absolutum, utrumque inquam illorum membrorum, distinctam haberet definitionem; absolutum enim, & relativum, aliâ definitione definiuntur, quomodo ergo utriusque illorum membrorum, idem erit primò essentialis conceptus? imò sequetur, utrumque esse, vel absolutum, vel relativum, si idem erit, utriusque primo essentialis conceptus, adeoque conflatum ex illis, non esse illud impurè absolutum. Si autem illorum duorum membrorum, primò essentiales conceptus, sunt distincti: Ergo de ratione absoluti, non erit primo essentialis ratio relativa, quia nec rationis relativæ, primo essentialis conceptus erit, conceptus absoluti, cumque tota radix, omnis distinguibilitatis, sit alietas, primò essentialis conceptus, qui ad invicem non possunt accommodari, nec ad invicem convenire, cùm ratio absoluti & ratio relativi, distinguantur inter se, nec unum, erit de primo essentiali conceptu alius; Sed in illo conflato ex absoluto & relativo, absoluti primò essentialis conceptus, erit absolutus, relativi relativus. Ergo unum, non erit de primo essentiali conceptu alterius. Ergo nec in materia de primo essentiali conceptu absoluti, erit aliquid relativum, quæ ipsæ duæ formalitates, si inter se comparentur, semper absolutum, prius erit relativo, propter rationes supra, ex Smigletio adlatas.

Probatur 3. Posito, quod materia sit impurè quid absolutum, & quod de primo essentiali conceptu illius, sit relatio potentiæ, sequeretur relativum primo essentialiter, non esse relativum; hoc est absurdum. Ergo. Sequela probatur: relativum primo essentialiter, esset absolutum. Ergo relativum primo essentialiter non esset relativum. Antecedens est conclusio oppositorum. Consequentia probatur, quod est absolutum, illud non est relativum, sed relativum primo essentialiter, esset absolutum: Ergo relativum primò essentialiter, non esset relativum. *Neque valet, si dicas*, quod est absolutum purè, illud non est relativum; sed non illud, quod est impurè absolutum.

Contra enim erit, illa pars secunda, quæ dicitur absoluta, vel est purè absoluta, vel impurè, si impurè, de illa ipsa, quæro, an sit absolutè pura? & sic debebis concedere, vel processum in infinitum, vel devenire ad absolutè puram, & de hac parte quæro, estnè essentialiter relativa, an non? Si non est primò essentialiter relativa, ergo non ostendis, contra quam intenderis, quòd de absoluto alicujus conceptu primo essentiali, sit relatio; si autem illa pars, esset primò essentialiter relativa: Ergo primo essentialiter relativum, non est relativum, est enim absolutum, & sicut conflato illi ex animali & rationali, non est de primo essentiali conceptu animalis, rationale, ita in impurè absoluto, de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relatio, ut in simili dicebat Smigletius.

PUN-

Punctum Difficultatis 2.

Solutio objectionum.

OBJICIT Primò P. Paulus Kaczynski. Si potentia subjectiva non esset primò essentialis materiæ, daretur processus in infinitum in potentiis subjectivis, quod est absurdum. Sequela probatur: quia si potentia subjectiva, non esset primo essentialis materiæ, daretur in materia, alia potentia prior hâc, & sic in infinitum, quod ipsum probat illa potentia, quam negamus esse primò essentialem, haberet se per modum formæ superadditæ, forma autem præsupponit ante se potentiam. Rursus hæc præsuppositа potentia estne primo essentialis, vel non? si est; primo essentialis: Ergo & illa, de qua negabamus, erit primò essentialis: Ergo habebit se, per modum formæ. Ergo præsupponet aliam ante se potentiam, & sic in infinitum.

RESPONDETUR. Potentiâ relativè acceptâ, dari priorem non re, sed per rationem, nempè potentiam radicaliter acceptam, quâ non datur alia, re prior, materia enim non est potentia, reipsâ composita, nisi forte ex partibus suis homogeneis, & quia non dabitur prior etiam ratione, potentia, quàm sit illa ipsa, radicaliter accepta, ideo non dabitur processus in infinitum. Tum quia essentiâ ipsa non est quid prius, etiam ratione, radicaliter autem accepta potentia, est ipsa essentia, hoc enim nomine radicaliter acceptæ potentiæ intelligimus. Tum quia illud prius est per rationem, quod fundamento in re præhabito, format intellectus, nullum autem fundamentum præhabet intellectus, ponendæ ulterioris potentiæ in materia, quàm sit illa ipsa radicaliter sumpta. Tum quia, ideo potentiâ relativè accepta, datur per rationem prius aliquid, quia de ratione absoluti non potest esse ratio respectiva, primò essentialis, quod absurdum non sequitur, si potentia radicaliter accepta, non detur alia prior.

OBJICIT secundò. Seclusis omnibus, quæ censentur ex modo concipiendi, advenire materiæ, adhuc materia esset potentia subjectiva. Ergo illa est primò essentialis materiæ. Antecedens probatur, adhuc seclusis omnibus, quæ censentur ex modo concipiendi, advenire materiæ, materia erit Ens incompletum, & propter formas. Ergo esset adhuc potentia subjectiva.

RESPONDETUR. Seclusis omnibus, fore materiam Ens incompletum, & propter formas, realiter, non verò formaliter; sed nonnisi radicaliter erit propter formas, ad eum planè modum, quò seclusâ risibilitate formali ab homine, erit homo radicaliter risibilis.

Vel certè dici potest, materiam seclusis omnibus advenientibus esse potentiam subjectivam, si materia prout potentia est, adeoque relativè spectetur, non verò si materia spectetur secundùm se.

ADDO. Cùm incompletio sit mera negatio, non poterit esse de primo essentiali conceptu Entis positivi, quale est materia; Unde illius propositionis materia est essentialiter Ens incompletum, sensus est, incompletio necessariò est adnexa entitati materiæ.

OBJICIT tertiò. Forma, per quam refertur unum ad aliud, est relatio, sed materia per seipsam refertur ad formam. Ergo materia est ipsa relatio.

RESPONDETUR. Negando materiam, primò essentialiter referri ad formam, vel certè refertur ad formam, prout spectatur per modum potentiæ formaliter, non verò prout spectatur secundùm se.

OBJICIT quartò. Id quod prædicatur de alio in Quid, est illi primo essentiale, sed materiæ, prædicatum in quid, est potentia per Aristotelem, qui materiam appellat potentiam subjectum, &c.

RESPONDETUR. Smigletius. Id quod prædicatur de alio in quid, vel est primo essentiale illi, vel idem aliquo modo cum essentia; sed non est necesse, ut sit tantùm primo essentiale, hinc etiam dicitur de materia in quid, quòd sit pars, & tamen esse partem, etiam per oppositos, non est primò essentialis conceptus materiæ. Dicimus item, hoc lignum est arca, navis, &c. quæ tamen non sunt primo essentialia ligno, Simitas etiam dicitur nasus curvus, & tamen hoc substantiale, quod est nasus, primo essentiale non est accidenti, quod est simitas. Petrus etiam dicitur Pater, & tamen esse Patrem, non est primo essentiale. Sufficiet ergo, quod primo essentiale in quid, primo dicatur, sicut est primò essentiale; non excludendo, ut aliquid secundo in quid dicatur, sicut primo essentiale non excludit, ut sit aliquid secundo essentiale.

Deinde universaliter loquendo, tunc accidens non dicitur in quid, de subjecto, quando est ita purum accidens, ut non involvat quidquam de subjecto, & ita, quia albedo non involvit quidquam de pariete, non dicitur in quid, de pariete; Secus simum, arca, &c. jam autem ratio potentiæ involvit ipsammet in se materiam, hinc de illa, in quid, dici poterit.

Dici etiam potest, potentiam, supponendo pro illa radicaliter accepta, dici in quid, de materia, non autem potentiam, formaliter & relativè acceptam, vel certè quod ad prædicationem in quid, in materia necessaria,

sufficiat, aliquid esse secundò essentiale. Unde etiam melius explicata fuisset Materia, per hoc, quòd sit essentia exigitiva potentiæ ad formam, nisi quòd maluerint Philosophi, attendere ad id, quod notius est nobis: ignotior autem est nobis illa radix, quàm quòd materia sit potentia.

Instabis 1. Docet Aristot. ex materia & forma, fieri unam essentiam, ex actu enim & potentia fit unum; sed si materia non esset essentialiter potentia, non posset ex illa, & forma, fieri una essentia, quia non haberet in sua essentia, id, per quod formaliter duo efficiuntur unum, nempe potentiam.

Respondet Smigletius. Ad hoc, ut materia & forma fiat una essentia, sufficit ut potentia non sit distincta entitas à materia. Si enim & materia sit seipsâ potentia, & forma seipsâ actus, fiet unum per se ex materia & forma. Ex dictis etiam distingui posset minor, non haberet in sua essentia physicè spectata, materia potentiam. Nego Antecedens, non haberet in se Metaphysicè, & per ordinem ad nostros conceptus, non haberet, inquam, potentiam, idque formaliter spectatam, habendo illam radicaliter spectatam. Concedo Antecedens. Sed inde non sequitur, ex materia & forma non posse fieri unum per se, quia sicut totum compositum est physicum, ita & partes physicè spectatæ, componunt illud, sufficietque ut Materia physicè loquendo, sit potentia.

Instabis 2. Forma est actus materiæ, perficiens illam, in sua essentia immediatè; atqui non perficit materiam, nisi quatenus potentia est: actus enim non perficit, nisi suam potentiam. Ergo materia est essentialiter potentia.

Respondetur. Sufficere ad hoc, ut materia, realiter, secundò essentialiter, & physicè spectata, sit potentia.

Objicit quintò. Si non esset possibilis forma, etiam materia non esset possibilis. Ergo inter Materiam & Formam est dependentia, & connexio essentialis.

Respondetur. Esse connexionem essentialem, sed non primò ad eum modum, quò si non esset possibile risibile, non esset possibilis homo, & tamen risibile non est primò essentiale homini, quamvis non in omnibus, æquiparari debeant risibile in homine, & potentia in materia, sed sufficit ut ad præsens punctum hæc sint paria.

Objicit sextò. Si ratio potentiæ non esset primò essentialis materiæ, sequeretur materiam non esse proportionatam actui: sed hoc est absurdum. Sequela probatur, quia actus esset substantialis, potentia esset accidentalis materiæ.

Respondetur. Potentiam esse Metaphysicè, non Physicè accidentalem materiæ, adeoque propter identificationem cum substantia, esse physicè substantialem. Deinde etiam forma primò essentialiter spectata, non est actus substantialis, formaliter & relativè acceptus, sed nonnisi radicaliter. Unde adhuc erit proportio, inter materiam & formam.

Objicit septimò. Ergo saltem sequitur materiæ uniri formam, nonnisi mediante accidenti Metaphysico, & non immediatè per suam essentiam, essetque istud accidens, immediatiùs unitum materiæ, quàm forma substantialis.

Respondetur. Concedendo, quòd materiæ uniatur forma, nonnisi mediante accidenti Metaphysico, immediatè tamen unietur duplici ex capite; Imprimis, quia accidens illud Metaphysicum est idem realiter cum materia; deinde quia ipsa materia est ipsum subjectum, & potentia radicaliter accepta, cui adhuc radicaliter acceptæ unietur illa forma, nec est absurdum, quòd potentia formaliter accepta, per prius uniatur intentione Logicâ, & ex modo concipiendi, ipsi subjecto radicaliter accepto, præ forma substantiali, quia, per prius est, esse materiam, cum prædicatis sibi debitis, quàm esse sub forma. Phrasis etiam non est valde exacta, quia ratio Potentiæ in Materia, potiùs deberet dici secundò essentialis Materiæ, quàm Accidens ejusdem.

Punctum Difficultatis 3.

Esse Potentiæ, identificaturne Materiæ?

Præmitto 1. *Materiam pluribus titulis dici Potentiam.* Primò ratione compositi, non quòd materia, compositum in se patiatur, sed quia in illo, in actu secundo, exercet rationem potentiæ. Secundò est Potentia, ratione formæ, quàm in se patitur. Tertiò, materia dici potest Potentia, in quantùm patitur actiones, quibus formæ in materiam inducuntur.

Præmitto 2. *Vt melius status quæstionis penetretur, dividi solet ratio potentiæ in proximam & remotam.* Remotam potentiam omnes censent esse identificatam realiter materiæ; proximam censuerunt aliqui esse accidens, realiter superadditum materiæ, qualis fuit Commentator Themistius, *Circa quod*

Dicendum est. *Etiam potentiam proximam, non esse quid distinctum realiter, à materia*; ita Suarez Disput. 13. Sect. 8. n. 3. Hurtad. disput. 2. Sect. 4. Arriaga disp. 2. Sect. 3. Subs. 3. Oviedo Controv. 2. pun. 2.

Probari solet Primò. Quia materia essentialiter ordinatur ad formam, sed non ordinatur,

tur, nisi ut potentia receptiva. Ergo illa est essentialiter potentia receptiva. Rursus forma per suam essentiam est actus materiæ. Ergo essentialiter, è converso, materia, est potentia ad formam.

Responderi posset. Quòd materia essentialiter ordinetur ad formam; secundùm quod est potentia radicaliter & remotè accepta, quæ ipsa est indistincta à materia, licet non ordinetur essentialiter ad formam, secundùm quod importat potentiam proximam. Forma è converso, erit actus radicaliter acceptus, non autem proximè. Deinde dici potest, sicut, ut dicatur immediatè ignis B; genitus ab igne A, non est necesse excludi calorem, utpote instrumentum agendi, sed tantùm est necesse, excludi aliam substantiam agentem; ita ut immediatè dicatur recipi à materia forma, non est necesse excludi instrumentum recipiendi, hoc est, potentiam proximam, sed tantum aliud substantiale intermediativum.

Probat Secundò Oviedo. Ista potentia, vel est substantia, vel accidens; neutrum dici potest: non primum, quia hoc ipsô illa potentia, si esset superaddita materiæ, esset accidens. Ergo non esset substantialis. Antecedens probatur. Omnis potentia superaddita, essentialiter supponit subjectum, cui superadditur, tanquam radicem illius. Ergo non est substantia sed accidens. Consequentia probatur, quod est propter aliquid à se distinctùm, quod ad ipsum præsupponitur essentialiter, est accidens. Quoad secundam partem, probat idem: Si illa potentia accidentalis foret, tunc etiam compositum foret accidentale, quia omne compositum immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per unionem. Ergo si immediatè attingitur per unionem potentia, quæ est accidens, compositum illud erit accidentale. Antecedens immediatum probatur. Omne totum immediatè resultat ex partibus, ex quibus immediatè componitur. Ergo & omne totum compositum, immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per unionem.

Responderi posset: Illam potentiam fore accidentalem, non fore tamen compositum illud accidentale absolutè, quia mediante illâ potentiâ, etiam potentia radicalis materiæ uniretur, quæ est quid substantiale; in composito autem principaliter attenditur, ad ipsam potentiam radicalem substantialem; hinc, quamvis in multorum sententia, mediante quantitate recipiatur forma materialis substantialis, compositum tamen denominatur substantiale, & in productione ignis B. facta ab igne A. principaliter attenditur ad ipsum ignem, non verò calorem, quo mediante ignis, agit, & in composito substantiali reali simpliciter, apud Modalistas non attenditur ad unionem, quæ non est res rigorosè, sed ad materiam & formam, quæ, mediante illâ unione, tanquam res veræ uniuntur, & constituunt compositum reale; ita & in præsenti. Quod ulterius in hoc principium resolvi potest; quòd scilicet non attendatur in composito, ad id, quod habet rationem ut quo, sed quod habet rationem ut quod, cùm & ipsum compositum, indistinctum à suis partibus, ex rationibus ut Quod constituatur: hinc quamvis rationes ut quo, sint accidentales, modò ratio ut quod, substantialis sit, etiam compositum erit substantiale. Quia autem potentia proxima habet se nonnisi ut quo, ad compositum, quamvis illa sit accidentalis, modo ipsa potentia ut quod, sit substantialis, poterit constitui totum compositum substantiale. Quanquam non convincitur etiam, quòd illa potentia non sit substantialis. Rationes quas adfert, habent retorsionem in forma materiali, quæ est substantialis, & tamen præsupponit materiam, tanquam sui subjectum, & causam.

Probat Tertiò Arriaga. Ista potentia superaddita, vel est substantia, vel accidens; si est substantia. Ergò, si illa immediatè recipi potest in materia, poterit & forma substantialis, immediatè recipi; si est accidens, inferam. Ergo si materia, quæ est substantia, non potest immediatè formam substantialem recipere, nec poterit accidentalis.

Responderi posset. Ideò à materia recipi immediatè, illam potentiam superadditam, quia si illam non reciperet immediatè, daretur processus in infinitum, in istis receptionibus, qui non sequetur, si mediante hac unâ potentia superadditâ, recipiantur à materia formæ; & sicut, quia mediante calore, producit ignis ignem, non sequitur, quia ignis in seipso, mediante alio calore, producit calorem, & universaliter positâ mediatione instrumenti, & rationis ut quo, non sequitur, ad ipsum instrumentum, debere dari aliud instrumentum, ita & in præsenti. Posito verò, quòd etiam ista potentia sit accidentalis, benè adhuc poterit, immediatè recipere formam substantialem, quia id non faciet vi & virtute propriâ, sed nomine potentiæ radicalis, ad eum modum, quo calor immediatè producit ignem, quantumvis ignis alium ignem immediatè non producat, nec tamen dicitur agere supra suas vires, aut magis quàm substantia, quia hoc agit tanquam instrumentum, principalis agentis, & nomine illius.

Probat Quartò Hurtadus, vel illa potentia superaddita, est tanquam forma informans materiam, vel non, si non est tanquam forma informans materiam, & est subjectum formarum. Ergo illa potiùs potentia, quam tu appellas proximam, est revera materia, & non

illa, quam tu tibi fingis, tanquam radicalem potentiam, hæc enim jam potentia, esset subjectum primum omnium receptivum, in nullo receptum. Quod ipsum est, esse materiam; imò si hæc potentia immediatè receptiva, non ineset materiæ, quomodo, ratione unionis cum illa, censebitur forma uniri, ipsi potentiæ radicali: si autem dicis, illam potentiam habere se per modum formæ, informantis materiam, hoc ipso illa potentia, non esset receptiva formarum, quia una forma, non informatur alia formâ, nec ab illa denominatur, essentque duæ formæ substantiales informativæ ejusdem materiæ.

Respondetur. Illam potentiam superadditam, diverso respectu, habituram se per modum materiæ, quia recipit formam, diverso, per modum formæ, quia est per modum advenientis materiæ, ad eum modum, quo formæ partiales, in sententia, eas admittente, habent se per modum materiæ, recipiendo formam totalem, & per modum formæ complendo materiam. Sed posset aliquis dicere, habere se nonnisi per modum materiæ, nec tamen erit revera materia, quia non erit subjectum radicale, nec substantia. *Hinc aliter negativo principio,*

Probatur quintò Conclusio, quia hujus superadditæ potentiæ proximæ, nulla est necessitas. *Sed in contra*

Objicitur primò. Substantia producit aliam substantiam, mediis accidentibus, v. g. ignis ignem, medio calore. Ergo & materia, recipit formas, media potentia sibi superaddita.

Respondet primò Oviedo. Disparitatem esse, quia forma substantialis educta debet constituere unum compositum substantiale, cum subjecto, ex quo educitur, & cum forma substantialis, non possit constituere unum compositum substantiale, cum potentia accidentali, ideo nec in illa recipitur; Effectus verò à causa productus, non debet constituere unum substantiale, adeoque produci ab accidente poterit. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia forma cum eo, cum quo tanquam ratione, ut quo recipiendi, unitur, non debet constituere unum substantiale, sed cum eo, cum quo tanquam radice principali, & ultimo conjunguntur. Hinc bene adhuc posset immediatè uniri, cum aliquo accidenti.

Deinde ut urget Arriaga, etiam ex materia ut causante formam, non fit unum per se. Cur ergo formam, materia, per superadditam potentiam, quæ etiam est accidens, non causabit? præcipuè supposito, quòd causalitas materiæ, ab unione sit distincta.

Respondet secundò Arriaga. Illam potentiam superadditam, necessariò immediatè à sola materia prima causari, quodsi semel concessum fuerit; Cur non concedetur, omnes alias formas causari? qui verò ab igne A. censent produci ignem B. mediante calore, putant substantiam non esse immediatè operativam; *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia immediatè ignis producit in se calorem, nec tamen sequitur, quòd immediatè producat alium ignem, sic quamvis materia, immediatè causabit illam potentiam, non sequitur, immediatè, causaturam alias formas materiales, imò universaliter, id quod spectat ad perfectionem alicujus, & completum in sua entitate debitumque esse, id se sola, res illa, nata est facere, habet enim vim emanandi ex se suas perfectiones, & ita immediatè emanat materia quantitatem, anima potentias, si illæ superadditæ.

Respondetur tertiò. Disparitatem esse, quia substantiis ex eo provisa sunt accidentia, quia possunt esse à passo distantes, habereque debent per quod conjungantur passo, illique se, causa introducendæ formæ, insinuent; jam autem materia, necessariò nonnisi præsens causat formas, ideoque ad illas causandas, à natura provideri aliqua superaddita non debuerunt, imò otiosa fuissent, sicut otiosa fuisset, imò arguens processum in infinitum, potentia superaddita, qua nonnisi mediante, in seipso calorem produceret deberet ignis.

Objicit secundò Averroes. Si potentia materiæ, est ipsa entitas materiæ, sequitur, aut materiam esse corruptibilem, aut posse aliquid reproduci naturaliter, quod utrumque absurdum est. Sequela probatur: Quia Aristoteles secundo de Interpret. cap. 2. dicit: Cùm actus est, potentia, amplius non est. Ergo si potentia est ipsa entitas Materiæ, & hæc potentia perit, & corrumpitur adveniente forma, etiam ipsa entitas materiæ peribit. Deinde si materia est ipsa potentia, sicut manet materia, pereuntibus formis, ita manere debet, & potentia ad illas, si autem manet potentia, debet dari & agens reproductivum formarum peritarum, aliàs contra Aristotelem, esset aliqua potentia, quæ non posset reduci ad actum.

Respond. Imprimis cum Arriaga, retorquendo argumentum, quod probat etiam potentiam remotam, & radicalem, non esse identificatam materiæ, idque propter easdem rationes.

Rursùs adveniente forma, perit potentia, supponens negationem actus, sed non perit potentia, quæ est capacitas actus.

Deniq; manet illic, nunc potentia, recipiendi formas, sed non potentia, recipiendi formas, sed non potentia pro nunc recipiendi, ad eum modum, quo quocunque instanti manet potentia, movendi se successivè, licet non maneat potentia, movendi se successivè in instanti, in instanti enim, nulla est successio.

Por-

Porrò potentia, quæ est nunc, & ad reducendum se pro nunc ad actum, debet habere agens illius actûs, & quia materia non est potentia pro tunc recipiendi formam deperditam, nec agens debet dari reproductivum illius formæ.

Videndum infra, cur non detur à privatione regressus; quamvis autem materia sit indifferens potentia, ad has, vel illas formas, hæc indifferentia, non est necesse, ut tollatur à potentia intermedia, sed ab ipsamet forma superveniente. Concesso etiam, quòd mediante quantitate recipiantur dispositiones, non sequitur admitti hoc ipso potentiam superadditam, quia status quæstionis non procedit de quantitate, sed de alia potentiâ, quæ ad ipsam etiam quantitatem recipiendam, mediare deberet.

Objicitur Tertiò. Dispositiones introductæ, in quantitate Eucharistica, ad formam ignis, exigunt formam ignis, & non exigunt illam tanquam in materia recipiendam, quia hæc non est. Ergo exigunt formam in quantitate recipiendam. Ergo ulterius apparet, formas non immediatè in potentia materiæ recipi.

Respondetur. Quando dicitur, immediatè recipi formas in materia, non excluditur, ut dixi, mediatio quantitatis, sed mediatio potentiæ, ad ipsam etiam receptionem quantitatis concurrens. Deinde, dici potest ex suppositione miraculi, exigi formam, nonnisi in quantitate recipiendam, faciente id Deo, ad occultandum miraculum, exhibenteque concursum, quem aliàs exhiberet, nonnisi præsente materia; sed secluso miraculo, non exigunt dispositiones productionem formæ, nisi materiâ supposita, imò argumentum multum probat; quia probaret, nec mediatè recipi in materia formas, quia dispositiones in Eucharistia non exigunt productionem formæ in materia, etiam mediatè, cùm nulla sit illic materia: & sicut si miraculosè, nonnisi mediante aliqua potentiâ reciperet materia formam aliquam, non rectè inferretur, secluso miraculo; non recipi immediatè formas, ita & in præsenti.

Objicitur Quartò. Quod est in potentia, in aliquo genere, non est in illo genere; sed materia est potentia respectu generis substantiæ. Ergo non est in genere substantiæ. Ergo est in genere accidentis.

Respondetur. Argumentum probare, nullam dari potentiam substantialem, hinc multum probat; dici etiam posset, quòd materia sit potentia respectu generis substantiæ, quæ se habeat per modum completi Physicè, non verò, quæ se habeat, per modum complebilis Physicè, ita ut etiam materia non sit in genere completi Physicè, sed in genere complebilis Physicè. Dictum etiam supra, non esse materiam, potentiam ad esse substantiale, in tota latitudine sumptum, est enim substantialiter & actu potentia; licèt sit Potentia ad esse substantiale, in aliqua specie, quod sit specificabilis à forma substantiali Physica.

Objicitur Quintò. Saltem potentia receptiva formarum accidentalium, debet esse accidens, actus enim & potentia ex 9. Metaph. 7. sunt ejusdem generis, debetque ex communi axiomate, inter actum & potentiam, esse proportio.

Respondet Scotus. Intelligendum esse Aristotelem de potentia objectiva, quòd qualis illa est, talis debeat esse actus entitativus. Deinde dici potest, quod inter actum & potentiam non semper sit proportio, in ratione entis, licet sit proportio in ratione perfectibilis, & perfectivi. Unde ulterius, si potentia materiæ ad formas substantiales sit substantia, non poterit argui, multiplicari entia sine necessitate, quod argueretur, si poneretur potentia aliqua accidentalis, condistincta ab ipsa materia, quæ non est ratio, cur ipsamet sufficiens non sit, ad recipienda accidentia: & sicut, quia forma est substantialis, non ponitur potentia materiæ substantialis superaddita materiæ, sed solùm capax substantialis formæ; ita non debet poni potentia accidentalis superaddita materiæ, sed solùm potentia capax accidentis sustentandi. Quando autem Aristoteles docet multiplicari potentias, multiplicatis actibus, non intellexit multiplicari potentias entitativè, sed formaliter, hoc est potentiam tot esse formarum receptivam, quot formæ receptibiles & sustentabiles.

DIFFICVLTAS III.

De potentia Materiæ, prout est appetitus formarum.

PRæmittenda est decisioni difficultatis, explicatio appetitûs, postea decidendum.

Punctum Difficultatis 1.

Quid sentiendum?

PRÆMITTO 1. *Materiam ordinari ad formas.* Est enim definitivè potentia ad formas; potentia autem dicit ordinem ad aliud, & quia eo modo ordinatur ad formas, quomodo est potentia ad illas, cùm illas non sit naturaliter apta habere, omnes simul, nec ad illas ordinatur simul habendas omnes, quia tamen non est materia, (si spectetur tota, in sua latitudine) alia

numero ad hanc, alia numero ad illam formam, ideo habet potentiã ad omnes simul, simultate, tenente se penes potentiam, non verò, tenente se, ex parte habere formarum. Hinc etiam fit, ut quamvis prius scientia ordinetur ad objectum, in communi, non tamen ordinetur materia ad formam, in communi, quia materia perficitur realiter à formis, in ordine ad constituendum compositum, realiter autem, nihil est nisi singulare, & particulare, hinc, si materia respicit formas, ut sui realiter perfectivas, respicere eas in particulari debet; Scientiæ autem, possunt esse objecta abstracta, imò & entia rationis. Quia tamen materia est subjectum, quarumcunque formarum, ideo Angelus, non potest comprehendere ordinem illum materiæ, licet enim notitia de materia proficiscatur à principio, quod est Angelus, nobiliori quàm sit materia, quia tamen, non pertingit ad infinitos terminos, seu formas, quarum successivè est capax materia, simul noscendas, fit ut non dicatur comprehendere materiam, comprehensione ut supponitur adæquata & completa, terminativeque spectata.

Præmitto 2. *Ex hoc, quod materia sit potentia ad formas, perficiturque formis, inferunt Philosophi, formas esse bonum materiæ*: & quia bonum omne, est appetibile, dicunt formas appeti à materia, sed valde Metaphorica locutione. Appetitus enim ipse duplex ponitur, quidam naturalis, seu innatus; alter elicitus. Appetitus elicitus, est actus vitalis, potentiæ appetitivæ, in bonum cognitum, se affectivè moventis. Appetitus autem naturalis, est quædam naturalis, ac necessaria inclinatio, seu ordo ad aliquam perfectionem, seu bonum, ad quod appetens ordinatur, qualis appetitus est in lapide ad motum deorsum, in igne ad motum sursum; talis etiam appetitus ponitur in materia ad formas, qui in re nihil aliud sit, quàm ipsa materiæ entitas, quæ in quantum dicit capacitatem ad uniri formis, est potentia: inquantum autem, illæ formæ, sunt bonum, & perfectio ejusdem, dicitur esse appetitiva earundem.

Præmitto tertiò. *Appetitum hunc innatum, tam in materia quàm in quibuscunque aliis, posse considerari duplicem*; Proximum, & remotum. Proximus appetitus: est ipsa entitas, posita extra circumstantias requisitas ad bonum, quod appetit: quæ ipsa entitas, si postea ponatur in circumstantiis, & requisitis debitis, erit potentia, & appetitus proximus. Quod ipsa Entitas, etiam posita extra circumstantias, & requisita, sit appetitus, hoc inde est, quia extra omnes circumstantias, entitas appetentis, est entitas. Ergo etiam est & appetitus, quia hic appetitus est ipsa entitas. Non est tamen hic appetitus pro ximus, sed remotus; quia appetitus proximus, est appetitus hîc & nunc implebilis, non est autem hîc & nunc implebilis, si desinit exigita; Priorem appetitum appellat Oviedo inefficacem, posteriorem efficacem. Consule eundem.

Præmitto quartò. *In appetitu elicito, duplicem adhuc condistingui posse actum.* Actum desiderii, & actum delectationis. Actus desiderii est appetitus boni, ut consequibilis, comparabilis, &c. Delectatio autem, est actio appetitûs, præsupponens actum amoris & consequens ex notitia boni, quod bonum, jam sit consecutus appetitus.

Retulit hîc Oviedo sententiam recentiorum, qui censuerunt, appetitu desiderii, ferri voluntatem in objectum actu existens, cum enim quis actionem aliquam externam liberè exercet, in illo instanti, quo exercetur, est illic intentio efficax, illius exercitii. Ergo & desiderium, nam hoc imbibitur in illa intentione; quodsi intentio, & res intenta, simul esse possunt: Ergo & desiderium, cum re desiderata; sed hæc doctrina illorum, non plenè etiam convincit, quia distinguuntur hæc duo, rigorosè loquendo, desiderium, & intentio, quà talis; Quia desiderium, non est quid respectivum ad media, secus intentio. Unde etiam cum durat mediorum quà talium exercitium, ut durat in instanti, quo res fit, durabit & intentio, potest autem non durare desiderium. *His præmissis*

Dicendum est primò. *Materiam respectu omnium possibilium formarum, habere appetitum remotum, & inefficacem, etiam cum est, sub forma aliqua.*

Probatur. Quia appetitus formarum possibilium, nihil aliud est, quàm materia, capax recipere formas possibiles, si ibi inducantur. Ergo sicut materia habet seipsam, dum est sub aliqua forma, ita habebit & illum appetitum.

Dicendum est secundò. *Materiam, sumptam cum dispositionibus ad tales in specie formas, desiderare appetitu proximo, omnes formas illius speciei.*

Probatur. Quia appetitus proximus materiæ, est ipsa entitas materiæ, una cum dispositionibus. Ergo cum dispositiones non requirant potius hanc in individuo formam, quàm illam, & materia pro sua parte, non magis respectu hujus, quàm illius formæ, est potentia, appetet omnes formas illius formæ, est potentia, appetet omnes formas illius speciei, appetitu proximo.

Dicendum est tertiò. *Si appetitus materiæ, sumatur secundùm id, quod dicit ille in recto, non magis appetit formam nobiliorem, quam ignobiliorem. Si verò sumatur appetitus pro eo, quod dicit pro connotato, & in obliquo magis, appetitur forma nobilior, quàm ignobilior.* Pro prima parte conclusionis citari possunt: Ruvius, Averro, Amicus & alii. Pro secunda parte Mastrius, Pontius, cum

cum Scoto; in quartum dist. 49. quæst. 10. & dist. 50. q. 5.

Prima Pars Conclusionis:

PROBATUR. Appetitus materiæ in recto, est ipsa entitas materiæ, sed eadem est entitas materiæ, respectu quarumcunque formarum. Ergo & idem appetitus.

Secundam partem Conclusionis:

PROBAT primò Mastrius Auctoritate Aristotelis, in causis præcisis, sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximam ad maximum, sed materia simpliciter appetit formas, quia forma est ejus perfectio simpliciter. Ergo magis appetit formam, quæ magis eam perficit, & maximè, quæ est ejus perfectio maxima; subsume: Sed non appetit magis formas, secundùm id quod dicit recto. Ergo secundùm id quod dicit in obliquo.

CONFIRMATUR. Accidentales formæ, minus appetuntur præ substantialibus. Ergo & ignobiliores præ nobilioribus.

RESPONDETUR ex Pontio. Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis. Cum ergo propter substantiales formas, appetuntur accidentia, sicut media propter finem, magis præ accidentibus appeti debent formæ substantiales; quia autem formæ ignobiliores, nec erunt minus appetibiles.

CONTRA. Tum quia non est ratio cur appetitus, illud magis sequatur, quia hoc quidem finis est, & non quia melius est, certè enim etiam inter ipsos fines, unus præ alio magis appetitur. Ergo taxa appetendi, non est ille ordo; hinc quamvis formæ substantiales ignobiliores, non ordinentur ad formas nobiliores substantiales, poterunt magis appeti formæ substantiales nobiliores. Tum quia fieri potest, ut aliquis, medium, melius, ipso fine, assumat, v. g. amorem Dei, propter temporale habere bene. Ergo pensanda non est, majoritas vel minoritas boni, quia illud est pro fine, hoc, pro medio. Ergo ulterius quamvis formæ nobiliores, non sint finis ignobiliorum, non sequetur, illas non esse meliores ignobilioribus, adeoque magis appetibiles. Tum quia quòd aliquid sit appetibile non habetur ex eo, quia est finis, sed quia bonum majus sit, magis appetetur.

PROBAT secundò idem. Appetitus elicitus, magis appetit majus bonum. Ergo & innatus, magis appetet majus bonum; sed non appetet magis, si sumatur hic appetitus, secundùm id, quod dicit in recto. Ergo appetet magis, si sumatur hic appetitus, secundùm id, quod dicit, pro connotato, & in obliquo.

Punctum Difficultatis 2.

Occurritur Responsionibus.
&
Probatur ulterius Conclusio.

RESPONDETUR primò. Disparitatem esse, quia appetitus elicitus, fit ex præexistente cognitione, majoris boni, & minoris discretiva; sed appetitus innatus, cum non fiat ex hac cognitione, non habet discretionem nobilioris, & ignobilioris formæ: Consequenter utramque æqualiter appetet.

CONTRA. Tum quia potest esse appetentia in appetitu innato, sine ulla cognitione. Ergo & major appetentia, sine illa discretione: & sicut appetitus innatus, dicitur appetere, quia capax est recipiendi, & quia hoc bonum illius est. Ergo & appetitus major, per hoc benè salvabitur, quia ejus quidem capax est, & quia hoc melius est. Tum quia id quod gerit cognitio in cognoscente, supplet natura in non cognoscente, quam discretionem boni & mali, fieri à natura patet à posteriori, quia indidit aquæ appetitum ad frigus, quod est perfectio illius, unde etiam reducit se semper, ad connaturale suum frigus, avertendo se à calore, qui non est perfectio illius. Ergo sicut cognoscens habet, unde possit appetere majus bonum magis, ita habebit, & non cognoscens, nempe ipsam naturam. Tum quia naturalis inclinatio, debet esse cum maxima rectitudine, utpote indita ab auctore naturæ, at rectitudo naturalis, postulat, ut majus bonum præferatur minori. Ergo & hæc inclinatio naturalis, quæ est in materia, postulabit, ut nobilior & melior forma, magis ametur.

RESPONDETUR secundò ex Pontio, disparitatem esse. Eo, quòd non debeant in omnibus habere proportionem, appetitus elicitus, & innatus, adeoque nec in modo appetendi, meliorem formam.

CONTRA est. Concedo non in omnibus debere proportionari, hos duos appetitus, sed quærere restat; cur in hoc puncto proportionari non debeant? deinde, quare licitum est argumentari ex eo, quia appetitus elicitus appetit bonum, etiam innatum, appetere bonum, & ex ex eo, quia elicitus, majus bonum appetit magis, non erit licitum argumentari, quod etiam appetitus innatus, meliorem formam appetat magis?

RESPONDETUR tertiò ex eodem: Quamvis appetitus elicitus, habendo majus bonum, non appetat minus, non est licitum argumentari, quòd nec appetitus innatus, dum habet nobiliorem formam, appetat ignobiliorem, ita nec adlata argumentatio tenebit.

Contra. Quia nec procedat illatio, manifesta est repugnantia, nulla autem pro antecedenti. Hoc ipsum, inde est, quia si ad ignobiliores formas, non haberet appetitum materia, tunc, cum habet nobiliorem, & non haberet illum ut supponitur, & haberet, quia haberet materia suam entitatem. Appetitus autem, est ipsa entitas materiæ. Deinde, etiam antecedens habet difficultatem: nonne habito decem, adhuc appetitur quinque.

Probat tertiò Pontius. Appetitus materiæ nihil est aliud, quàm perfectibilitas ejus, sed est magis perfectibilis, per formam perfectiorem, quandoquidem, cum ea componit compositum perfectius. Ergo magis illam appetit.

Respondet Quidam. Distinguendo Minorem, magis est perfectibilis materia, per formam nobiliorem, hoc est: potest magis perfici à forma perfectiore. Concedo Minorem: magis est perfectibilis, hoc est magis potest perfici à forma perfectiore. Negatur minor. Explicat sic: In priori parte, ly magis, construitur cum ly perfici, in posteriori, cum ly potest. Majoritas ista, potest se tenere, vel ex parte ipsius potentiæ, & sic falsum est, magis esse potentiam materiæ respectu formæ nobilioris, vel majoritas ista, potest se tenere, ex parte formæ, & sic non est dubium, quia perfectior forma, magis potest perficere. Illustrabat hoc instantia; Vitrum potest magis perfici à vino A, quàm à vino B, si potest, referatur ad vitrum? falsa est propositio, quia vitrum, non magis potest recipere vinum A, quàm vinum B. Si verò, potest, referatur ad vinum? magis potest perfici vitrum à vino A, quia illud melius esse supponitur.

Contra. Tum quia majoritas, tenens se ex parte formæ, est majoritas respectiva, consequenter etiam in materia, respondere debet magis perfici. Tum quia instantia de vino allata, non convincit, neque enim ordinantur ad se, vitrum & vinum, nec à vino natum est perfectionem desumere vitrum, imò non apparet, quomodo melius vinum, magis perficere possit à parte sua vitrum, cùm nullo modo illud perficere possit. Tum quia si per illud, ly falsum est, magis esse potentiam, materiam respectu formæ nobilioris, non plus significat, quàm quod non sit, quoad entitatem, & secundùm id, quod dicit in recto, ille appetitus major, vera est propositio, & non procedit contra nostram conclusionem, sed insuper.

Confirmatur conclusio. Materiam magis appetere formas, nobiliores, nihil aliud est, quàm formas nobiliores, esse majus bonum materiæ. Sed de facto formæ nobiliores, sunt majus bonum materiæ. Ergo defacto magis appetuntur. Major probatur: Statu ipso quæstionis, & intento conclusionis. Minor probatur, illud, quod id præstat materiæ, quod & formæ ignobiliores præstant, & insuper plures gradus bonitatis secum adfert, est majus bonum materiæ, sed formæ nobiliores, id præstant, quod ignobiliores, & insuper plures gradus bonitatis, secum adferunt. Major probatur inductione, in omni bono, quod censetur esse majus, præ alio, sive illud sit increatum, Minor probatur, quòd scilicet, idem præstet forma nobilior, quod ignobilior, quia componit compositum, informat, & complet materiam, quòd autem plures gradus bonitatis adferat, sic probatur. De forma nobiliori falsa est hæc contradictoria; forma nobiliornon adfert plures, gradus bonitatis, aliàs non esset nobilior, quia nobilitas formæ, desumitur ex pluralitate graduum bonitatis. Ergo vera erit, hæc altera contradictoria; forma nobilior fert plures gradus bonitatis. Deinde ex parte materiæ, nõ repugnat aliquid magis appeti, conceditur enim à plerisque oppositorum, magis appeti substantiales formas, præ accidentalibus, nec est ratio, cur non magis appetantur nobiliores formæ. Ergo appetuntur magis.

Punctum Difficultatis 3.

Solutio Objectionum.

Contra primam Conclusionem.

Objicitur 1. Si materia, haberet appetitum, ad omnes formas, haberet etiam ad corruptas: ad corruptas, habere appetitum non potest, ad impossibile enim, haberi appetitus non potest, formæ autem corruptæ, sunt impossibiles.

Respondetur. Quòd, sub conditione, si daretur agens corruptarum formarum reproductivum, appetat materia corruptas formas, licèt non appetat absolutè & proximè.

Objicitur 2. Si ex eo, benè argueretur, materiam appetere omnes formas possibiles, quia entitas materiæ, est hic appetitus, quæ manet tunc, cùm est forma, sequeretur quòd materia eodem appetitu, appeteret formam præsentem, & absentem, sequiturque quod præsentem desideret, & de absenti delectetur.

Respondetur. Eodem appetitu, omnes illas formas appeti, secundùm id, quod dicit appetitus in recto, nempe suam entitatem, sed non eodem, formaliter, secundùm connotata requisitorum accepto, ratione quorum connotatorum deficientium, non oblectatur formaliter de forma absenti, licet coincidant desiderium, & delectatio, secundùm id, quod dicunt in recto.

Objicitur 3. Quælibet forma exsatiat appetitum materiæ. Ergo nullo appetitu, alias prosequitur.

Respondetur. Consequens esse verum, de appe-

appetitu proximo, non de remoto, vel de appetitu ejus, in quantum respicit finem suum particularem, qui est esse completam, & esse in composito, sed non de appetitu respiciente bonum universi, cujus majus est bonum, pluralitas formarum. Unde etiam, cùm est sub una forma, appetit corruptionem non per se, sed indirectè, inquantum nonnisi in decessu alius formæ substantialis, capax est recipere naturaliter, aliam formam substantialem; & licet forma præsens, sic etiam bonum universi, quia tamen est bonum particulare, & minus, ideo varietatem formarum, tanquam majus bonum, & universalius appetit.

Supposito etiam, quod absolutè loquendo, satiet appetitum materiæ una forma, non sequetur, quòd aliæ formæ, tunc non appetantur à materia; quia licet appetitus elicitus, non possit appetere aliud, quando est satiatus, potest tamen innatus. Rationem dat Pontius: Quia satietas involvit negationem ulterioris desiderii, & tunc judicamus hominem esse satiatum, quando nihil amplius appetit, præter id, quod habet; at satietas Materiæ orta à forma habita, non involvit negationem appetitus innati, respectu aliarum formarum, siquidem cum illis potest facere, unum per se. Rursùs posita satietate, Appetitivi, apti appetere appetitu elicito, non est unde salvetur appetitus alius, non ex actu elicito, quia hic non ponitur, non ex quocunque alio, quia quodcunque ponetur, non erit sufficiens ad denominationem elicitè appetiti, quia deberet dari elicitum, sine elicitivo; jam autem, positâ una forma in materia, potest ostendi, in quo salvetur appetitus innatus Materiæ, ad alias formas, nempe, in ipsa entitate Materiæ, quæ habet potentiam ad alias formas, & in ipsa entitate formarum, potentium perficere Materiam, neque enim, quòd una forma perficiat Materiam, adimit aliis vim perficiendi, neque facit ne sint perfectivæ.

Objicitur 4. Si materia, appetit formas possibiles omnes, etiam cum est sub forma aliqua substantiali, sequitur illi esse violentum, informari ab hac forma, ad eum planè modum, quo lapidi est violentum, ire rursum, eo, quod tunc appetat deorsum.

Respondetur. Negando sequelam: disparitas est, quia lapis est determinatus & adstrictus, ad hanc in specie, versus centrum, tendentiam; materia autem non est adstricta, & determinata, ad hanc in specie completionem, & certè non ex eo violentus est lapidi motus sursum, quia est incompatibilis, cum motu deorsum, alias etiam motus deorsum esset illi violentus, nam etiam hic non est compatibilis cum motu sursum; sed ideo est violentus, quia illud incompatibile, hoc est motus sursum, non est bonum illius, quod appetat connaturaliter; formæ autem quæcunque, præcipuè substantiales, sunt bonum Materiæ. Neque censendum, Materiam fastidire tunc formam præsentem: quis enim dicat, id fastidire Materiam, circa quod exercet appetitum fruitionis, & complacentiæ? quantumvis per hoc, non amittat potentiam aliarum formarum capacem, quæ capacitas, est illius appetitus remotus. Esset quidem violentum Materiæ, esse sine omni forma; sed non habere omnes formas, una nonnisi habita, non est illi violentum, quia etiam, unam formam habendo, est completa substantialiter.

Objicitur 5. Saltem in instanti, quo materia, supponitur cum appetitu complacentiæ ad aliquam formam, nihil appetit appetitu desiderii, pro illo instanti. Quod ipsum probatur: si enim aliquid appeteret, tunc materia maximè appeteret formam substantialem, casu quo hæc deficeret; hanc non appetit, quod ipsum probatur: Implicat ex suppositione appetitus complacentiæ, qui involvit ipsam existentiam formæ, formam deficere. Ergo implicat purificatio conditionis, sub qua, alia forma esset appetenda.

Respondetur. Distinguendo anteced ens. Nihil appetit forma, appetitu remoto desiderii nego, nihil appetit appetitu proximo, concedo: appetitus enim remotus, non attendit ad hanc conditionem: casu si deficiat illa forma, sed totus stat in hoc, quia entitas Materiæ, est capax etiam aliarum formarum.

Contra Conclusionem Tertiam.

Objicitur 1. Materia non est magis capax animæ rationalis, quàm animæ bruti. Ergo æquè appetit formas ignobiliores, ac nobiliores.

Respondetur. Æquè quidem est capax Materia, quarumcunque formarum, sed non æquè illis perficitur, ratione cujus inæqualitatis, potest appetere magis & minus: unde etiam negatur, non esse illas, quæ in se meliores etiam materiæ; sicut enim non tantum sunt Formæ, bonæ in se, se bonæ Materiæ, ita non tantum sunt meliores, in se, sed & meliores materiæ, cum præsertim illa melioritas, sit indistincta realiter ab ipsamet bonitate, qua, bonæ sunt formæ, ipsi Materiæ.

Objicitur 2. Materia solùm appetit formas, ut cum illis faciat unum per se, sed cum quacunque facit unum per se. Ergo æqualiter omnes appetit.

Respondetur. Cum quacunque forma substantiali, facit materia unum per se, sed non æqualis perfectionis, sed cum nobiliori forma, facit compositum nobilius. Rursùs quia ponuntur à nobis, in materia, appetitus & nobilioris, & ignobilis formæ; dici potest quòd secundùm appetitum nobilioris formæ, petat interitum ignobilioris formæ, sicut etiam, secundùm appetitum ignobilioris formæ, petit interi-

teritum nobilioris, quamvis ille primus appetitus præpenderet; vel certè dici potest, quòd si materia appeteret, appetitu determinato formas nobiliores, deberet appetere interitum imperfectiorum: sed quia determinatè illas non appetit, nec appetit, interitum aliarum; si enim indeterminata est, ad utrasque, licet magis has, quàm illas appetat, non debet deposcere interitum alius, hæc enim deposcentia, argueret ejus determinationem.

Instabis. Si appetitus Materiæ, est ipsa Materiæ entitas, quæ est capax formæ: Ergo cùm eadem sit capacitas frigoris in aqua, & capacitas caloris, benè capacitas caloris, in aqua, appetitus dici poterit.

Respondetur. Appetitus Materiæ, est capacitas Materiæ, non quomodocunque spectata, sed prout Forma, est bonum illius, cùm ergo, non sit bonum aquæ calor, capacitas illa aquæ, pro recipiendo calore non dicetur appetitus: nisi fortè dicas, quòd capacitas illa aquæ, in adæquatè, & secundùm materiam spectatæ, sit appetitus caloris.

Objicitur tertiò. Appetitus Materiæ, est ipsa potentia materiæ; sed hæc, est indifferens ad nobiliores, vel ignobiliores formas. Ergo & appetitus, est indifferens.

Respondetur. Quòd appetitus materiæ, in recto, sit ipsa potentia materiæ, sed in obliquo dicit ipsam formam, quæ potest esse melior, & non melior, adeoque magis, vel minus æstimabilis; Ex dictis etiam, id adferri potest, quòd potentia materiæ, sit indifferens hoc sensu: quia potest, non magis hanc recipere, quàm illam formam; sed non indifferens, quasi non magis per hanc, quàm per illam formam perficiatur; In idem recidit, quod dicit Mastrius, quòd materia, sit indifferens; hoc est, cum exclusione appetitus determinati, ad formam nobiliorem, sed non indifferens, cum exclusione inclinationis majoris, vel minoris, ubi jam relinquetur locus, ad meliorem formam majoris inclinationis?

Quæres: *Si daretur forma, quæ contineret eminenter, perfectiones aliarum formarum, materia illi unita, desideraretne appetitu remoto, cæteras formas?*

Assero desideraturam: Ratio. Tum quia ut urget Pontius, appetitus, Materiæ est perfectibilitas illius, sed non obstante hac forma continente aliarum formarum perfectiones, est perfectibilis Materia, per alias formas, potest enim cum illis constituere unum per se. Ergo dicet appetitum ad illas. Tum quia vel amittit Materia suam entitatem, cum est sub forma, continente virtualiter alias Formas, vel non amittit: si amittit; Ergo Materia est corruptibilis. Ergo non est subjectum primum, in quod abeunt omnia; si verò non amittit Materiâ suam entitatem, accessu formæ, virtualiter alias formas continentis. Ergo nec amittit appetitum ad alias formas, nam hic appetitus in re, remotus, est ipsa entitas materiæ. Tum quia, posita forma, virtualiter continente reliquas formas, vel reliquæ formæ amittunt suas perfectiones, vel non amittunt; si non amittunt: Ergo adhuc bonæ sunt, adeoque appetibiles à materia; si amittunt: Ergo tu aliquid sine fundamento asseris. Summum enim bonum, quod est Deus, non destruit bonitatem, quam habent in se reliquæ Entia, quæ etiam comparativè ad Deum, sunt etiam, (licet minus infinitè) bonum. Deinde si amittunt reliquæ formæ, suam bonitatem, in præsentia formæ virtualiter continentis reliquas formas, saltem Deus, non amittit vim producendi formas, minus illa priori bonas: cur ergo illas, tanquam bonum etiam suum, non appetet materia?

Dices primò. Voluntas, quamvis sit potentia libera, tamen non eligit minus bonum, in comparatione majoris. Ergo nec appetitus innatus.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo, prima parte D. 5. N. 105. & in Anim. Disparitas etiam dari potest; quia electio voluntatis, non est ipsa voluntas, sed ejus actus: non ergo hoc ipso, quia eligit majus bonum, voluntas dicenda est eligere minus bonum, jam autem appetitus materiæ, est ipsa potentia materiæ, quæ est eadem, ad formas quascunque.

Dices secundò. Deus visus, ita satiat appetitum creatum, ut eo habito, non appetat aliud videre. Ergo etiam & dicta forma, ita satiabit appetitum materiæ, ut illa habita, reliquas non desideret materia.

Responderi potest pluribus viis. Imprimis negando Antecedens: nunquid enim, non desiderat videre concernentia personam suam Beatus? Disparitas etiam est, quia appetendo Deum, non debet censeri appetere, hoc ipso, reliqua extra Deum, quia appetitus ille beati, non est ipsa voluntas beati, sed actus illius. Actus autem unus, non est actus alius; jam autem appetitus formæ descriptus, est ipsamet entitas materiæ, & bonitas formæ, hinc appetendo materia, formam illam, æquivalentem pluribus formis, censetur etiam appetere reliquas, quæ supponuntur adhuc esse bonæ. Nec censebitur tunc, materia appetere malum simpliciter, appetendo minus bonas formas, adhuc enim illæ sunt bonæ, eò, quòd possint cum materia, constituere, unum per se; sed appetet malum, secundùm quid, hoc est, non ita bonum, & quia scilicet nonnisi expulsa nobiliori forma, potest materiæ se communicare, ignobilior Forma. Unde ulterius prædicta forma, non complebit totalem appetitum materiæ, quia satietas materiæ, est completio illius substantialis, manet

net autem materia, adhuc complebilis ab aliis formis.

Dices tertiò. Id quod habet aliquis eminenter, non desiderat habere formaliter. Ergo etiam materia, habens formam æquivalentem reliquis, non desiderat reliquas. Antecedens probatur: quia etiam Deus, habens entitatem suam, æquivalentem perfectione quibuscunque possibilibus, non desiderat reliquas perfectiones, nec homo æquivalens perfectione bruto, desiderat esse brutum.

Respondetur. Id, quod aliquis continet eminenter, potest desiderare appetitu innato, licèt non elicito: non quidem elicito, contentatur enim illo eminenti; sed potest desiderare appetitu innato, eo, quòd ille, sit ipsamet entitas, & bonitas alius, quorum utrumque reperitur, habito etiam aliquo eminenter continente. Deinde Antecedens non convincit, nec inductio est sufficiens, nam unus Imperialis, continet unum grossum, & alterum, & tamen habito Imperiali, desiderantur illi grossi. Porrò, tunc habito eo, quod eminenter continet reliqua, non desiderat quis habere alia, quando illa alia, nihil habent specialis propriæ, & debitæ appetenti, amabilitatis, sicut esse creaturæ, nihil habet propriæ specialis, & debitæ amabilitatis Deo, esse item bruti, respectu hominis. Jam verò, in comparatione perfectioris Formæ, habent adhuc formæ ignobiliores propriam, specialem, debitam appetitui Materiæ, perfectionem, adferuntque prædicatum, dignum adhuc materia, nempe alius rationis substantiale compositum.

QUÆSTIO IV.

De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ.

AGemus imprimis de Unitate Materiæ, postea de ejus ingenerabilitate & incorruptibilitate. *Quod attinet ad Unitatem:*

Corporalia sunt corruptibilia, alia incorruptibilia; de utrorumque materiæ unitate, agendum erit. Et quidem, non quæremus hîc, de unitate numerica materiæ, nam certum est, in singulis individuis materialibus, esse illam divisam, & multiplicatam realiter, quod ipsa separabilitas arguit, sed erit quæstio de unitate specifica; An scilicet in omnibus corporibus, sit eadem specie materia?

De quo *sit:*

DIFFICVLTAS I.

An Corporum corruptibilium eadem sit specie materia?

Duo hîc inquirèmus. 1. An materia sublunarium, defacto sit una specie? 2. An sit possibilis alia specie? *Quoad primum,*

Dicendum est primò. *Materiam corporum sublunarium, esse eandem specie.*

Probari solet 1. Omnia corpora sublunaria, transmutantur adinvicem, ut ipsa experientia ostendit, & tamen ratione materiæ non requirunt diversitatem specificam. Ergo materia in omnibus sublunaribus, est eadem specie. Antec. probatur: Quia si in transmutationibus acquireretur materia distincta specie, tunc v. g. Paulus, comedens nonnisi pisces, & olera, esset distinctus à Joanne, comedente carnes.

Responderi posset. Concedendo prædictam distinctionem, negandoque ulterius intervenire tunc continuationem, in illis materiis, neque extrema haberent idem, sed intervenire solam non discerptionem & contiguitatem, qualis habetur in osse, & carne, & si hæc contiguitas petibilis ob diversitatem formarum, non obest animationi, nec oberit contiguitas petibilis ob diversitatem materiarum, sufficiet enim, nullam intercipi partem, ubi non sit materia, & ubi non sit Forma, eritque adhuc totum illud unum per se, quia constabit partibus, quarum una, est potentia, alia actus, utrumque substantiale utrumque ordinatum ad se.

Probari potest 2. Quorum prædicatum, primo essentiale est idem, illa sunt idem specie, & sic quia esse animal rationale, est primò essentiale, tam Petro, quàm Paulo, hinc idem sunt hæc, specie; sed materiæ quorumcunque sublunarium, habent eundem conceptum primo essentialem; omnes enim sunt subjectum primum, vel potentia radicaliter accepta, &c. Ergo.

Responderi posset. Hunc conceptum, esse primò essentialem, materiæ genericè acceptæ, & sicut primò essentialis conceptus animalis, est vivens sensitivum, & tamen sub vivente sensitivo, dantur plures species; ita sub hoc primo essentiali conceptu, qui est esse subjectum primum, possunt esse, distincta specie, subjecta prima. *Hinc commodius,*

Probatur 3. Conclusio, argumento negativo, nullum est fundamentum & nulla necessitas, adstruendæ hujus specificæ diversitatis, in ipsa Materia, proportionandique ita Materias Formis, ut pro diversitate formarum, sit diversitas, Materiarum. Et sicut eidem ligno potest induci forma artificialis Mercurii, & Saturni; sic eadem specie materia, dicenda est, esse capax plurium formarum.

Obji-

Objicitur 1. Auctoritas Aristot. qui 1. Phys. cap. 6. Tex. 60. dicit: Materiam in omni transmutatione, esse eandem numero, sed non specie.

Respondetur. Explicando Aristotelem, quòd scilicet, velit materiam in omni transmutatione aliam esse specie, non ratione sui, sed ratione formæ distinctæ; aliàs si ratione sui, esset alia specie forma, non jam maneret eadem numero, cùm identificentur inter se, numerica, & specifica unitas.

Objicitur 2. Formæ sunt distinctæ specie. Ergo & Materiæ.

Respondetur. Disparitatem esse, quia est necessitas plurificandi specie distinctas formas, quia aliàs homo, & planta non different à se, specie, sed nonnisi accidentaliter, quod absurdum non sequeretur, posita indistinctione specifica materiæ, & posita distinctione specifica in formis. Rursùs quia intervenit signum distinctionis specificæ formarum, nempe notabilis diversitas, quam arguit arguit congeries accidentium determinatorum, nullum autem habetur signum, notabilis differentiæ materiarum, cùm diversitas congeriei accidentium, bene referri posset, in solam diversam formam.

Objicitur 3. Materia Adamantis, non est capax aliarum Formarum, quod sufficiens est signum distinctionis specificæ, indubiè, enim notabiliter differunt, Materia capax aliarum formarum, & incapax aliarum formarum.

Respondetur. Negando Antecedens, nam ars humana, habet modum liquandi etiam Adamantes, & etiam si non haberet, posset dici, quòd incapacitas illa referri debeat, in unionem distinctam specie, ab aliis, & non in ipsammet entitatem Materiæ, referri item posset, in ipsam formam Adamantis, tales dispositiones deposcentis, quàs aliæ formæ, non curent debellare.

Dicendum est secundò. *Possibile esse dari aliam Materiam, specie distinctam à nostrate.*

Probatur. Quia id non implicat contradictionem, & si admittitur tanta varietas specifica Angelorum, etiam in actum jam reducta, cur non admittetur distinctio specifica, saltem possibilis Materiarum? & sicut possibiles sunt plures specie animæ rationales, cur non idem dicendum de Materiis?

Dicendum est tertiò. *Hanc in specie Materiam, quæ de facto datur, non est possibile plurificari in aliam specie Materiam.* Hoc, puto sensisse Scotum, in 2. dist. 14. quæst. 1. Ut intentum Conclusionis intelligatur, hoc volumus; quòd rationem subjecti primi, accipiendo pro hac specie subjecti primi, non sit possibile multiplicari specie.

Probatur 1. Implicat contradictionem, ut unius rei essent duo primò essentiales conceptus adæquati, specie distincti, sed si hæc in specie materia, quæ modo est, posset in alias specie materias plurificari, unius rei, essent duo, primò essentiales conceptus adæquati, specie distincti. Ergo implicat, hanc in specie materiam, plurificari in alias specie materias. Major probatur. Implicat contradictionem, idem esse, & non esse; sed si unius rei essent duo primò essentiales conceptus, idem esset & non esset. Quod ipsum probatur: Supponamus unum primo essentialem conceptum esse A, & alium B. Conceptus A, diceret negationem primò essentialis conceptus B, & B, diceret esse sui, aliàs, si primò essentialis conceptus A, non diceret negationem primò essentialis conceptus B, non essent duo, sicut non essent duo, Petrus & Paulus, si Petrus non diceret negationem Pauli. Ergo si unius rei, essent duo, primò essentiales conceptus, idem esset & non esset. Minor illa principalis, si, hæc, in specie materia, plurificari posset in alias species materiæ, unius ejusdemque rei, essent duo primò essentiales conceptus adæquati specie distincti, sic probatur. Ista materia in quam plurificaretur, hæc species nostratis materiæ, deberet habere conceptum, hujus in specie materiæ, aliàs non posset dici, hæc materia plurificari, sicut, quia homo plurificatur in Petro, & Paulo, manet in utroque species hominis: rursùs, illa materia, in quam plurificaretur nostràs materia, haberet conceptum alius in specie materiæ, non enim duæ essent in specie materiæ. Ergo si hæc in specie materia, posset plurificari in alias specie materias, essent unius rei, duo conceptus specie distincti.

Probatur 2. Si non implicaret, hanc in specie materiam plurificari in alias specie materias, non implicaret hircocervus. Sequela probatur: Si non implicaret, hanc in specie materiam, plurificari in alias specie materias, esset illa materia, in quam hæc nostràs multiplicaretur, in duplici specie. Ergo si non implicaret, huic in specie materiæ plurificari in aliam specie materiam, non implicaret hircocervus, hic enim implicat, quia esset in duplici specie, hirci & cervi: illa autem etiam materia, esset & in specie nostratis, & in specie alius materiæ: Omne enim plurificabile, debet esse in plurificato, & omne plurificatum specificum, addit suam speciem, quomodo enim esset plurificatum specificum?

Probatur 3. Si hæc materia, esset in alias specie materias plurificabilis, & esset in ultima specie infima, & non esset, esset ut supponitur: omnia enim, quæ existunt in ultima specie existunt, ut probari potest ex iis, ubi dicitur, non dari individua generica, à parte rei: non esset autem in infima specie, quia plurificabilis in alias species.

Sed contra Conclusionem secundam.

Objicitur 1. Si esset possibilis, alia specie materia, non esset ratio, cur de facto non detur.

Respon-

. Respondet Arriaga: ad res multiplicandas, necessarium est positivum fundamentum, ad negandam autem eorum multiplicitatem, non est tale fundamentum requisitum. Cùm ergo nullum sit positivum fundamentum, affirmandi hanc multiplicitatem materiæ, erit ratio sufficiens negandi illam.

Objicitur 2. Si possibilis esset, materia specie distincta, à nostrate, esset etiam hæc, quæ foret determinata nonnisi ad unam formam; sed hæc non esset specie distincta, non enim esset ratio, ut si posset recipere unam formam, non posset recipere aliam, cùm non major requiratur virtus, ad unam formam recipiendam, quàm ad aliam.

Respondetur. Ex essentiali determinatione nonnisi ad unam formam, (quæ possibilis est) impediretur, ne ullo modo, possit recipere aliam formam, defectuque ordinis ad illam. Si illi nihilominus uniretur forma, uniretur ita, sicut uniretur albedo Angelo; & sicut quamvis non requiratur major virtus ad rugiendum, quàm ad ratiocinandum, neque tamen homo rugire potest ita non ex imbecillitate virium oriretur, quòd non posset aliam formam, dicta materia recipere, sed ex intrinsecis prædicatis, ordinem dicentibus, nonnisi ad hanc formam.

Objicitur 3. Imperfectissimo ente, imperfectius dari non potest, etiam divinitus; aliàs hoc ipso, non esset illud primum imperfectissimum: sed materia est Ens imperfectissimum. Ergo.

Respondetur. Saltem possibilis est materia perfectior hac nostrate: ad verificandam autem hanc conclusionem, sufficeret, vel sic, posse illam multiplicari. Rursus, si possunt dari duæ species & perfectiones æquales, cur etiam non poterunt dari duo entia in imperfectione æqualia? imperfectissimaque est materia præsens, non per exclusionem magis adhuc imperfecti dabilis, sed est substantia imperfectissima, inter eas, quæ dantur. Ex Suar. etiam D. 13. S. 11. N. 2. dici potest, quòd Ente imperfectissimo, quoad genus, possit dari imperfectius, non quoad genus, sed quoad speciem, licèt Ente imperfectissimo, & quoad genus, & quoad speciem, imperfectior species, dari non possit; jam autem Materia, est quid imperfectissimum, quoad genus, est enim imperfectior Entibus completis, formis substantialibus, &c. sed non est imperfectissimum, quoad speciem.

Instabis. Actui puro, qui est Deus, non potest dari similis in specie Actus purus, estque Deus Ens perfectissimum, per exclusionem alius paris. Ergo neque potentiæ puræ, potest similis dari in specie potentia pura.

Respondetur. Disparitatem esse: quia pro Unitate Dei, stat demonstratio, petibilis ex independentia in gubernando, aseitate, infinitate exhauriente plurificationem &c. nulla autem similis ratio pugnat pro materia.

DIFFICULTAS II.

Eademné specie Materia in corporibus cœlestibus?

Præmitto primò. *Non esse ullam demonstrativam rationem cœlos defacto compositos esse, ex materia, quæcunque tandem illa sit, & ex forma, supposito quòd esset possibile corpus simplex*, de quo infra. Est præmissum durandi, Gabrielis, Basso, & aliorum apud Conim. lib. 1. de cœlo q. 4. a. 1. licet oppositum graves viri censeant, vide Suar. Disp. 15. Sect. 16. n. 2.

Ratio. Præmissi est, quia nulla potest adferri demonstratio in oppositum.

Dices 1. Cœlos esse corruptibiles, & fides & ratio docet. Ergo debent esse compositi, ex Materia, & Forma.

Respondetur. Cœlos esse corruptibiles, nonnisi ab extrinseco, corruptibilitas autem ab extrinseco, non arguit compositionem, sicut nec arguit in Angelis. Corruptio autem ab intrinseco, arguit compositionem, quia arguit pugnam qualitatum contrariarum, quæ sunt instrumentum materiæ, ad nanciscendum aliam formam, corpus autem simplex, corruptibile esset ab extrinseco.

Dices secundò. Cui convenit passio necessaria corporis compositi, ex materia & forma, cœlis autem convenit motus, qui est, necessaria passio corporis compositi.

Respondetur. Motum, qui fit per generationem substantialem, necessario supponere materiam, & formam, supponit enim commune subjectum, amissa præcedenti forma idque ob rationem aliàs adlatam: sed motus accidentalis, & ab extrinseco, non supponit hanc compositionem, hinc si daretur corpus simplex, posset moveri ab Angelo, sicut moventur Cœli.

Dices tertiò. Quantitas & densitas cœlorum, sufficienter in illis ostendunt compositionem, ex materia & forma.

Respondetur quod non: Quia quantitas est passio ipsiusmet materiæ, quæ tamen non est composita: densum etiam licet definiatur per id, quod habet parum de quantitate, multùm de materia, tamen nec hoc arguit compositionem, sed tantùm arguit aliquid illic materiale.

Præmitto secundò. *Nec pro contrario, nempe cœlos non esse compositos ex materia, & forma, ulla adfertur demonstratio.*

Ratio Præmissi, solutio objectionum.

Dices 1. In cognitionem materiæ, Philosophi non venerunt, nisi per viam mutationis, in cœlis nullum est vestigium transmutationis. Ergo nec materia.

Respondet Suarez: Quòd primò venerint Philosophi in cognitionem materiæ, per transmutationem, postea tamen à pari argumentando, innitendoque huic principio, quòd nulla sit necessitas diversificandæ specie materiæ intulerunt, illam esse, ubique ejusdem speciei, & advertendo, quòd etiam in cœlis sunt accidentia, supponentia materiam, intulerunt, etiam dari in iis materiam.

Dices 2. Natura nihil facit frustra: hæc compositio esset frustra, quia compositio ex materia & forma, est propter generationes & corruptiones, Cœlis autem generari & corrumpi non convenit.

Respondet Suarez. Compositionem ex Materia & Forma, factam esse propter generationes, & corruptiones, non tanquam propter adæquatam rationem, sed tanquam propter finem extrinsecum. Finis autem intrinsecus, istius unionis, inter materiam & formam, est ipsa, substantiæ completæ compositio. Dici enim potest, corpora cœlestia, esse corruptibilia, quantùm à parte materiæ, licèt sint incorruptibilia, ratione formæ inamis sibiliter Unitæ.

Dices 3. Non sunt multiplicanda Entia, sine necessitate; sed nulla est necessitas, hujus compositionis.

Respondetur. Posito, quòd cœli non sint compositi, multiplicantur Entia, quoad speciem, quia ponetur species corporis simplicis. quæ varietate sua conduceret pulchritudini universi.

Præmitto tertiò. *Spectatâ auctoritate probabilius est, Cœlos esse ex materia & forma compositos.* Ex Philosopho enim sic argui potest; Corpora naturalia sunt corpora, composita ex materia & forma, quia ille 2. Physic. c. 1. & 2. censet naturam, nonnisi Formam esse & materiam, sed Cœli sunt corpora naturalia, ut sentit Lib. 1. de Cœlo c. 2. Ergo cœli sunt corpora composita. Locus autem, qui in 8. Metaphysic. tex. 14. citatur in oppositum, non plus vult, quàm quòd ex subjectis, transmutationi obnoxiis, clariùs colligatur, dari materiam. Posito autem, Cœlos constare materiâ.

Præmitto quartò. *Non esse ullam convictivam rationem, quòd Cœli non habeant materiam, specie eandem, cum sublunaribus.* Quæ enim hujus demonstratio est Præmissum, contra Suarez. Disp. 13. Sect. 11.

Dices 1. Si Cœlum esset ejusdem materiæ, cum elementaribus, sequeretur, cœlos esse corruptibiles, haberent enim materiam, appetentem alias Formas, qui appetitus, est radix corruptionis.

Respondetur. Cœlos esse remotè corruptibiles, non verò proximè, quia habent Formam indefectibilem, & indefectibiliter unitam; & sicut materia, de se capax penetrationis, redditur accessu quantitatis impenetrabilis: cur non reddetur etiam materia cœli, de se capax corruptionis? cur inquam non reddetur, accessu Formæ indefectibiliter unitæ, incorruptibilis proximè? præcipuè, cùm etiam de se materia sit incorruptibilis.

Instabis 1. Virtus ista, quæ debetur Formæ indefectibiliter unitæ, non est infinita. Ergo superari poterit à Sphæra ignis, cœlis subjectâ.

Respondetur. Etiam virtus materiæ, specie distinctæ, non esset infinita, superari ergo poterit, & sicut virtus, quæ unit quantitatem materiæ, est virtus finita, neque tamen ab agente naturali separabilis est à materia; quodsi illa inseparabilitas quantitatis, rejiciatur non in infinitatem virtutis, sed in conditionem agentium, & ipsius Formæ, quæ est quantitas, idem in præsenti dici poterit. Agnoscit ipse Suarez, Loco citato num. 17. faciliorem & nobiliorem esse modum, ostendendi incorruptibilitatem cœlorum, si cœlum non per resistentiam qualitatum, sed per intrinsecam, & substantialem compositionem, sit incapax peregrinarum Formarum. Nostra autem Responsio salvat etiam incorruptibilitatem cœlorum, per indefectibilem unionem, & materiæ de se incorruptibilis, & Formæ indefectibilis, & sicut in resurrectione Corporum unio indefectibilis, faciet corpora incorruptibilia; Humanitas item Christi, terminata verbi personâ, est indefectibiliter terminata, quamvis humanitas ex se, sit capax propriæ subsistentiæ, idque propter unionem indefectibilem, ita & in præsenti, idem dicendum.

Instabis secundò ex Suarez. Ista indefectibilitas unionis, arguit hanc materiam, non esse ejusdem speciei, cum nostrate, quia potentiæ distinguuntur per actus; sed forma cœli illo modo informans, est actus longæ diversæ rationis, à forma corruptibiliter unita. Ergo.

Respondetur. Argumentum, si ut sonat, accipiatur, probabit multum, adeoque nihil: quia probabit, cùm formæ substantiales sublunarium sint specie distinctæ, cùmque animæ beatorum sint uniendæ, unione indefectibili in omnibus his casibus, fore distinctam specie materiam. Potentiæ etiam extrinsecè specificantur, per suos actus, hinc potentiarum non arguent multiplicitatem, sed illam arguet ipsamet entitas, exigens has, vel illas habitudines; non nego tamen, quòd per actus, tanquam per aliquid notius, diversificentur potentiæ.

Dices 2. Si materia cœli est ejusdem speciei cum nostrate, sequitur esse cœlos generabiles:

biles: esset enim v. g. aër, capax formæ Solis, appeteret enim materia aëris formam Solis, sicut & alias formas, hic autem appetitus causat generabilitatem.

Respondetur. Communiter materiam aëris esse capacem formæ Solis, sed remotissimè, quia deest agens, quod producat formam Solis; & certè cùm videamus aliquas Formas esse, quæ producunt, & generant sibi similes formas, ut ignis ignem, & cùm videamus aliquas formas, quæ non generant sibi similes, ut adamas non generat alium adamantem, nec albedo aliam albedinem, habemus rationem dubitandi; an Sol, sit de genere formarum producentium sibi similem Formam? & ut accenseatur Sol inter formas, quæ non generant sibi similem, habetur sufficiens fundamentum, quia scilicet nulla experientia, & nulla ratio, hanc vim, Soli tribuit. Deinde, quia formæ, quæ sunt magis resistitivæ, minùs sunt sui multiplicativæ, ut videmus in adamante, ferro, &c. cùm ergo maximè resistitiva sit forma cœlestium corporum, sufficienter colligimus, non esse generativam. Deinde vis productiva, sibi similis formæ, est provisa à natura, ut restituat sese natura in suis bonis, hoc est formis, quæ, quia perpetuò durare non possunt, successione suâ, incorruptibilitati studeant: cùm ergo forma Solis, & cœlestium sit indefectibilis, & indefectibiliter unita, hinc illi non debuit provideri, à natura, vis aliùs formæ productiva. Denique sunt aliquæ formæ, quæ, mortuo ut ita dicam modo, informant sua subjecta, qualis est forma adamantis, vitri, lapidis &c. aliæ autem informant, vivo modo, ut forma plantæ, seminis, bruti. Et sicut mortuus nullum habet proprium motum, quò moveatur, propter carentiam vitæ, quæ est exercitium motûs; ita & formæ, quæ mortuo modo informant, nullum habent motum, consequenter, nec activitatem, quæ sit productiva alius formæ. Porrò eæ formæ, mortuo ut ita dicam modo, suum subjectum informant, quæ nisi ab extrinseco immutentur, alterentur, corrumpantur, natæ sunt non dimittere suam formam: & sic forma adamantis, ita unitur adamanti, ut nisi aliunde alteretur, semper sit duratura. Cùm ergo, mortuo, ut ita dicam modo, Forma cœlestis informet sua corpora, & cùm ab extrinseco naturali agente immutari non possit, non debetur ei etiam activitas, quæ est proprietas formæ, vivo ut ita dicam modo, suum subjectum informantis. Quod si Sol non potest producere alium Solem, nec quodquam aliud agens, ostendi sine fictione poterit, ejusdem productivum, quod si nullum sit agens productivum formæ Solis, nonnisi remotè erit capax aër, formæ Solis.

Instabis 1. Ergo potentia ad formam Solis erit otiosa, nullum enim ei responderet agens naturale.

Respondetur. Nullum datur agens naturale, productivum animæ rationalis, & tamen non est potentia otiosa, ad animam rationalem, sufficitque ne sit otiosa illa potentia, si respectu aliarum formarum habeat agentia naturalia productiva formarum, & si respondeat in illa materia habitudo ad prædictam Formam, Deo tanquam auctore universi, volente illam ponere.

Instabis 2. Non requiritur vis infinita, ad producendum alium Solem: Ergo supposito, quòd materia nostras, sit capax talis Formæ, generari poterit Sol.

Respondetur. Non ob defectum infinitatis, negari Soli vim generativam alius Solis, sed ob rationes prætactas.

Instabis 3. Rejicimus hanc incorruptibilitatem & ingenerabilitatem, in conditionem Formæ, & cur non in conditionem materiæ?

Respondetur. Sola conditio materiæ non est ad hoc sufficiens, nam de facto materia est ingenerabilis, & incorruptibilis, nec tamen facit, ne alia generentur & corrumpantur, hinc defectus generabilitatis & corruptibilitatis rejici deberet, in formas; quod si possit rejici in illas solas, meliùs fiet, quia non multiplicabuntur entia sine necessitate.

Dices 3. cum Arriaga: Perfectiùs intelligitur incorruptibilitas Cœli, si illius materia sit incapax Formæ alius: Ergo defacto illa constat.

Respondetur. Negando Antecedens, non enim perfectiùs intelligitur, quia non intelligitur, salvo hoc principio, non sunt multiplicanda &c. potest autem salvari hæc incorruptibilitas, per solam Formam inamissibiliter unitam, & verum quidem est, magis proportionari materiam capacem, nonnisi unius formæ, cum forma inamissibili, spectatâ proportione, in ratione actus & potentiæ; sed non magis proportionari, ad vim arguendi: nam inamissibilitas Formæ non arguit diversitatem materiæ, sicut nec arguet in beatis, nec amissibilitas Formæ, arguit defacto corruptibilitatem materiæ; imò cum Forma inamissibili, magis proportionatur materia, utpote incorruptibilis, quàm cum formis sublunaribus corruptibilibus.

Dices 4. cum Conimbr. Non congruebat Deo, ut materiæ cœlesti daret appetitum ad alias Formas, & tamen illam impediret ab assecutione boni, quod desiderat, hoc est ab assecutione aliarum Formarum.

Respondetur. Retorquendo argumentum de forma multorum sublunarium, quæ à Creatione mundi non amiserunt, neque ad finem amittent suam formam; itemque de

corporibus beatorum. Non est autem inconveniens, habere appetitum impeditum, assecutione boni inamissibilis, præcipuè, si ita deposcat bonum universi. Deinde quia non censetur aliquis, impediri à consecutione boni, si id per pauca habet, ad quod per plura evaderet, sicut non censetur aliquis impediri, à consecutione duorum imperialium, si illi detur unus Hungaricus. Porrò hoc bonum, quod est in varietate formarum, est inter alia perpetuitas, complebilitatis per formam, cui consultum inamissibiliter unitâ Formâ.

Dices V. in oppositum esse auctoritatem Aristotelis.

Primus Locus ex primo de Generat. Tex. 53. & 83.

Respondetur. Non multùm curari debere in hac materia, auctoritatem Aristotelis; quia hîc agnovit, etiam à Deo incorruptibiles Cœlos; vel certè, illò locò, solùm vult, ea communicare in eadem numero materia, quæ ad invicem agunt & patiuntur, eadem enim numerò manet materia, sub utroque mutationis extremo; sed non negat, communicare in eadem specie materia, etiam ea, quæ non agunt, nec patiuntur ad invicem: vel solùm vult, in talibus, signantiùs eandem esse materiam.

Secundus Locus est ex 3. Metaph. Tex. 15. ubi ait, non esse eadem principia rerum corruptibilium & incorruptibilium, nisi eadem genere.

Respondetur. Loqui Aristotelem de Formis, quæ non eædem, corruptibilium & incorruptibilium.

Tertius Locus, ex 1. Metaph. tex. 10. *quæcunque*, inquit, *mutantur*, *materiam habent*, *sed diversam*. Subsumo: Cœli non mutantur. Ergo habent materiam diversam.

Respondetur. Loqui illic Aristotelem de diversitate petibili à Formis, succedentibus in mutatione.

Dices primò. Genes. 1. dicitur: Deum creâsse à principio cœlum & terram, ubi nomine cœli, cœlum Empyreum, nomine terræ, materia prima intelligitur, ex qua reliqua omnia; Hinc colligitur, saltem Empyreum habere materiam distinctam, licet reliqui cœli habeant eandem materiam.

Respondetur. Negando, nomine Coeli, venire cœlum empyreum, quia de facto Scriptura utitur verbo tali in Hebraico, nempe Samaim, quod pluraliter significat, imò caret singulari, & id etiam innuit Psal. CI. Initiò tu Domine terram fundâsti, & opera manuum tuarum sunt cœli: unde quando posterioribus diebus dicuntur creata, Sol, Luna, Stellæ, non intelligendum est, esse creata, quoad substantiam, sed quoad accidentalia munera, quod etiam innuit Augustinus 11. de Civit. cap. 33. Nego item nomine terræ venire materiam primam, nemo enim dicit Solem ex terra creatum.

Dices secundò. Augustin. lib. 12. Confess. c. 8. ait: Omnia producta à Deo ex materia informi.

Respondetur. Concedo, omnia producta ex materia informi, sed nego, quòd ex eadem specie: nam concessis materiis distinctis specie, adhuc verificabitur, singula producta ex materia carente Forma.

Dices tertiò. Sapient. 11. habetur: Manus tua creavit Orbem terrarum ex materia inviſa.

Respondetur. Non dicit Scriptura, esse creatum orbem ex materia invisa ejusdem speciei; deinde nomine materiæ non venit illic materia prima, sed significantur corpora simplicia, ex quibus Deus mundum creavit, eô modo quô lapides & ligna dici solent materia domûs. Unde dicitur illa materia informis, non informitate substantiali, sed informitate accidentali, hoc est, propter carentiam lucis, motûs, &c. *His Præmissis*

Dicendum est. *Non satis constare, an materia omnium corporum sit eadem specie.*

Probatur. Quia licet possit non tribui cœlestibus materia diversa specie, quia tamen nescimus, per auctoritatem, quid in hoc genere voluerit Deus, non possumus quidquam concludere.

DIFFICULTAS III.

De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ.

Præmitto primò. *Interdum sumitur nomen ingenerabilis, pro improducibili, & sic falsum est, Materiam primam esse ingenerabilem; defacto enim producta est.* Nomen etiam incorruptibilis interdum sumitur, pro inannihilabili: de fide autem est, materiam posse annihilari.

Præmitto secundò. *Interdum sumitur nomen generabilis & corruptibilis, pro eo, quod generatur & corrumpitur*, & in isto sensu, materia non est ingenerabilis & incorruptibilis, est tamen generabilis & corruptibilis, ut vocant subjectivè; in ea enim omnes generationes & corruptiones peraguntur, hocque voluit Aristot. 8. Metaphys. 4. & 12. Metaph.

Præmitto tertiò. *Nomen ingenerabilis potest sumi pro eo, quod non est producibile dependenter à subjecto vel in subjecto, & nomen incorruptibilis pro eo, quod non potest naturaliter desinere*, appellant vulgò hanc ingenerabilitatem & incorruptibilitatem terminativam, hoc est Ens, quòd non possit ge-

sit generationem & corruptionem terminare, & in isto sensu.

Dicendum est: *Materiam esse ingenerabilem & incorruptibilem*; hoc est, non posse ex præexistenti subjecto produci, nec desinere naturaliter.

Probatur Conclusio *quoad primam partem*; Si materia posset ex præexistente subjecto produci, hoc ipso non esset materia. Antecedens probatur, quia jam materia non esset subjectum primum, utpote supponens aliud subjectum ante se, nempe id, ex quo producitur.

Quoad secundam partem; ex eodem medio termino probatur; quia si corrumperetur, non esset id, in quod abeunt omnia; siquidem illa ipsa abiret in aliud; nihil enim per annihilationem desinit. Rursus, si corrumperetur Materia, vel corrumperetur suâpte naturâ, vel per actionem agentis naturalis: non per actionem agentis naturalis; quia illud agens, vel annihilaret illam Materiam, vel certè faceret illam resolvi in aliud; non primum, quia nullum naturale agens habet vim annihilandi, sicut nec creandi; Non secundum, quia illud ipsum, in quod resolveretur Materia, vel posset ulterius resolvi, vel non; si potest, dabitur processus in infinitum; si non potest: Ergo illud potius erit Materia prima. Non potest etiam desinere materia suâpte naturâ, quia ea dicuntur suâpte naturâ desinere, quæ requirunt dispositiones ad suum esse easque adhuc pugnantes, quod de Subjecto primo dici non potest.

Objicitur Primò in Oppositum, Auctoritas Aristotelis.

Primus Locus est ex 1. Physic. tex. 82. Ubi censet, materiam partim oriri, partim interire.

Respondetur. Intelligendum esse Aristotelem, quòd velit materiam oriri, non ratione suæ entitatis, sed ratione Formæ, quæ materiam monstrat, facitque illam discerni in universo; perire autem ratione privationis, quæ aliqua in omni generatione desinit.

Secundus Locus est ex 1. de Cœlo tex. 61. Ubi corruptibilium dicit esse corruptibilia principia.

Respondetur. Sufficere ad hoc verificandum, ut aliqua principia sint corruptibilia, v.g. Forma, aut ejus amissibilis unio.

Tertius Locus est ex 1. de Generat. tex. 24. ubi ait: Generationem esse mutationem totius in totum; Si autem non corrumpitur materia, quomodo generatio erit mutatio totius in totum?

Respondetur. Nomine totius, intelligitur hîc totum denominationis, & compositum, pro toto, quâ tali, acceptum, quod semper in omni generatione mutatur; sed non intelligitur mutatio totius, pro singulis partibus acceptis. Unde etiam dicit Aristoteles in generatione, nihil sensibile idem manere; quasi innuens manere aliquid, sed non sensibile. Quamvis autem dicatur, Materiam esse causam corruptionis, non sequetur, Materiam esse magis corruptibilem, quia illa est causa corruptionis, nonnisi subjectivè, ex eoque quòd sit causa corruptionis subjectivè, non sequitur, illam debere esse magis corruptibilem; aliàs si corrumperetur, hôc ipsô, subjectum corruptionis non esset.

Objicitur secundò. Agens potest producere Formam. Ergo potest producere & materiam; qui enim potest plus, potest minùs.

Respondetur. Argumentum probare, quòd homo, qui potest generare hominem, possit & bovem generare, qui est ignobilior.

Pontius dicit: qui potest plus, potest & minus, si minus contineatur in virtute causæ.

Disparitas etiam assignari potest, quia si agens naturale possit producere materiam, & produceret illam, ut supponitur & non produceret: quia subjectum primum produci non potest nisi creando; nulla autem Creatura creare potest; jam autem Forma potest produci sine creatione per eductionem. Quamvis autem qui potest plus in eodem genere potest & minus, non tamen in diverso, diversus autem est ordo materiæ & Formæ.

Objicitur Tertiò. In corrupta Eucharistia producuntur vermes, qui habent materiam, & tamen in Eucharistia non reperitur materia: Ergo apparet, quod agens materiale possit producere & Formam & Materiam. Ergo.

Respondetur. Quod non quidem ante tempus productionis vermium, sed in ipso tempore productionis adsit jam materia, jamque tunc non est Eucharistia nisi ampliativè. Undè etiam negari potest, Omnem virtutem esse in agente quam habet Materia, & quamvis haberet, nec dum illam posset producere, quia ad titulum producentis non solùm requiritur habere prædicata æquè nobilia ac aliud, sed etiam requiritur habere vim illud producendi, sicut duæ æquales species Angelicæ, æquales sunt, & tamen neutra potest producere aliam.

Objicitur quartò. Ad hoc ut aliquid dicatur generari & corrumpi, sufficit ut unio partium dissolvatur, esto utraque pars maneat, ut contingit in composito humano, sed potest dissolvi unio partium materiæ. Ergo.

Respondetur. Ad corruptionem totius heterogenei, sufficit corruptio Unionis, ut apparet in composito humano; sed ad corruptionem totius homogenei, id non sufficit, ut videre est in separatione guttarum, quæ nullo modo per hoc dicuntur corrumpi. Quod ipsum in hoc principium resolvi potest, quia cor-

ruptio malum est quoddam, nec datur ad illam, indifferentia ejus, quod corrumpitur, sed appetitus ne corrumpatur; jam autem homogeneis per se loquendo æquè bonum est uniri & non uniri, indifferensque est totum homogeneum, ad retinendam illam unionem.

Deinde per nos, continuatio est mera formalitas eaque negativa, nempe negatio terminorum, hinc nec continuatione generabitur, quid enim negatione generatur; nec discontinuatione corrumpetur, quia etiam hæc denominatio, est mera formalitas, orta ex diversis connotatis, quæ tamen non sunt sufficientia ad hoc, ut aliquid dicatur corrumpi, cum perficiatur hoc, sine deperditione entitatis, quam tamen, corruptio rigorosa, semper importat.

Objicitur quintò. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, totum compositum diceretur incorruptibile & ingenerabile, quia sicut ex eo quòd compositum componatur ex corpore, vocatur corporeum; ita ex eo quia componitur ex ingenerabili & incorruptibili, vocari debet ingenerabile & incorruptibile.

Responderi solet 1. Duplicia sunt prædicata: quædam Affirmativa, ut esse corporeum, materiale; quædam Negativa, Ut esse ingenerabile, incorruptibile, &c. ista prædicata quæ sunt Affirmativa, dicuntur de composito quamvis Uni tantùm parti conveniant, Prædicata autem Negativa alterutri nonnisi parti convenientia, quale est incorporeum immateriale, non refundunt suam denominationem in totum, imò nec affirmativa æquivalentia negativis dici possunt de toto, & ita ly spirituale, quia est prædicatum æquivalenter negativum, importans non esse corporis, de toto composito dici non potest. Cùm ergo prædicatum incorruptibilis & ingenerabilis sit prædicatum negativum, & cùm hoc prædicatum, non conveniat formæ materiali generabili & corruptibili, ideo nec toti composito conveniet. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia, Prædicatum spiritualitatis est omninò positivum, nec tamen refundit suam denominationem in compositum humanum. Ergo falsum est, prædicata affirmativa refundere denominationes: quod enim dicitur esse spirituale, esse æquivalenter negativum dicam, & ego esse corporeum, esse æquivalenter negativum; dicit enim negationem spiritualis. Tum quia ex vi hujus responsionis sequitur, saltem compositum humanum esse incorruptibile & ingenerabile, quia utraque ejus pars est incorruptibilis & ingenerabilis. Tum quia hujus ipsius danda fuisset ratio, cur affirmativa prædicata refundant suam denominationem in totum, non refundant negativa.

Responderi solet. 2. Ideo compositum non posset dici ingenerabile, quia illius Unio non est incorruptibilis & ingenerabilis. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia quærere restat: Cur ex eo quòd unio non sit incorruptibilis, nec compositum debeat dici incorruptibile? curque in hac denominatione sequatur compositum conditionem unionis, & non conditionem partium? Tum quia supposito, quòd in composito humano Vnio sit spiritualis, generari non poterit, & tamen compositum dicetur generatum. Ergo apparet in denominationibus non sequi compositum conditionem Vnionis. Tum quia unio in composito non habet rationem principalis, cur ergo denominationes suas dabit composito, cùm denominatio semper sit à principali.

Respondetur 3. Et ex eo quidem compositum vocari corporeum, quia constat corpore, sed non ex eo solo præcisè, quia aliàs etiam spiritualis anima fundaret in composito humano denominationem spiritualis; sed vocatur corporeum, quia & constat corpore, & quia esse corporeum, est quid imperfectius & comparativè ad spirituale, defectuosum quoddam & malum, adeoque petibile ex singulis defectibus: quia autem esse incorruptibile, est bonum quoddam & perfectum, debet esse ex integra causa. Unde ulterius cùm nõ singulæ partes sint spirituales, nec denominabitur totum spirituale, præcipuè cum etiam hæc ipsa compars spiritualis, ordinetur ad corporeum; illudque perficiat, quo ipso condescendit, ut totum, in quo illa continetur, corporeum vocari possit: & sicut quamvis in claudo unus sit pes rectus, sequitur claudicatio; ita & in præsenti sequetur denominatio non spiritualis. Quamvis autem utraque pars in corpore humano sit incorruptibilis, quia non singula illius compositi sunt incorruptibilia; neque enim est incorruptibilis unio: ideo non appellatur incorruptibile, præcipuè autem si perfectius non sit natum elevare debilitatem inferioris, tunc denominatio non fit à principaliori. Jam autem forma non elevat debilitatem Unionis, nec materia.

Objicitur sextò. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, haberet se ita quoad generari & corrumpi, sicut Angelus & anima rationalis in suo genere, qui cum solo generali Dei concursu in æternum durare possent: sed non habet se ita Materia; quia anima separata sine miraculo petit à Deo conservari: Materia autem absque omni forma, non potest sine miraculo conservari.

Respondetur. Sufficere ut quoad aliquid ita se habeat Materia ac anima rationalis. Materia autem sine omni forma posita, petit nonnisi formam, sed non petit annihilari. Quòd petat materia nonnisi cum forma conservari, provenit id ex speciali connexione ejusdem cum

cum forma, quam non dicit anima rationalis, imò oppositum dicit; quia ex eo, quòd non sit educta, petit conservari naturaliter sine materia. Unde exigentia illa in Materia, non provenit ex illius corruptibilitate, sed ex connexione speciali cum Forma.

Objicitur septimò. Si Materia est ingenerabilis: Ergo est nobilior formis materialibus.

Respondetur. Diverso respectu id verum esse: nobilior enim erit, ratione incorruptionis, ignobilior ob prædicatum potentiæ.

QUÆSTIO V.

De Causa Materiali.

EX rationibus supra adlatis, conjungimus Disputationem de Materia, secundùm quod principium est, & de materia secundùm quod Causa est. Priorique tractatione jam expedita, ad secundam accedemus.

DIFFICVLTAS I.

Quid materialis causa, quæ ejus causalitas, effectus, &c.

NOn est idem, esse Causam materialem & Materiam, hinc Angelus & anima nostra, non est Materia, & tamen, & Angelus, & Anima, est causa subjectiva, adeoque materialis suorum actuum, habituum, &c. cumque definierimus supra, quid sit esse materiam, nunc

Quæres 1. *Quid sit esse causam materialem?*

Respondet Aristoteles 2. Physic. text. 38. *Est id*, inquit, *ex quo aliquid fit cum insit*, seu, quod illi insit; ly *id ex quo est*, per modum generis ponitur, hinc etiam usitata locutio obtinuit, quòd compositum fiat ex materia & forma; ly autem *cum insit*, est per modum differentiæ, & sic formæ non inest Materia, sed è converso materiæ forma. Et licèt hæc definitio non competat causæ materiali comparativè, tam ad formam quàm causat, quàm etiam comparativè ad compositum sumptæ, non ideo tamen rejicienda, quia non est tradita ab Aristotele, cum omni rigore, sed nonnisi per modum descriptionis, tradendo eam per ordinem ad aliquod principale, quo cognito reliqua cognosci de facili possent; & cum respectu compositi materia non sit vera causa, sufficit quod per ordinem ad formam explicetur, ut sensus sit: causa materialis est id, ex qua tanquam ex subjecto producitur forma, obligata connaturaliter, nonnisi inesse subjecto.

Quæres 2. *An causa materialis sit vera causa?* Potest materialis causa comparari ad formam materialem à se educibilem, potest comparari & ad compositum. Quòd sit vera causa respectu compositi, Negat Arriaga & Oviedo, hîc, puncto 1. n. 8. Lessius autem inclinante Arriaga, negat etiam respectu formæ materialis habere Materiam rationem causæ, quod etiam docuit Suar. 17. Disp. sect 1. num. 10. Oppositum sentit Oviedo Controvers. 3. pun. 4. n. 7. & cum eo recentior Suar.

Assero 1. *Materiam, respectu formæ educibilis, esse veram causam.*

Ratio est. Tum quia, si non esset causa materialis, vera causa, respectu formæ educibilis, non esset ratio, cur non verè creetur, nam verè fieret ex nihilo sui; si autem insuper fieret ex nihilo subjecti, quæ erit distinctio inter formas creatas & eductas? si enim esset aliqua, esset hæc, quia quantumvis nulla esset causalitas causæ materialis in formam materialem, ex eo tamen non crearetur; quia penderet in suo fieri, tanquam à conditione à Materia, sed hoc non potest salvare, ut dicatur verè educta, nam ut urget Oviedo, creatio animæ rationalis, exigit materiam tanquam conditionem sine quà non crearetur, & tamen anima non educitur: Ergo educi non est fieri ex nihilo sui, dependenter à subjecto, tanquam à conditione. Rursùs per Arriagam, unio potest creari, & tamen non potest non dependere ab utroque extremo: Ergo per istam similem dependentiam, non rectè salvatur ratio eductionis. Tum quia non est quid impropriù in forma materiali, quod exigat Materiam sine qua connaturaliter existere non potest: non est item quid improprium, quòd habeat materia jus & vim, ut formæ materiales, nonnisi sibi unitæ existant, quo supposito sic urgetur. Jus & vis efficientis ad producendos effectus, facit efficiens verè causam: Ergo & jus visque Materiæ, ut sine illa non possit existere naturaliter forma materialis, faciet materiam verè causam. Tum quia etiam Materia respectu formæ eductæ, est principium determinans ejusdem existentiam, cùm etiam sine illa naturaliter existere non possit, & quidem non habente se Materia ut conditione ex dictis supra. Ergo Materia respectu formæ eductæ, est vera causa.

Quæ in contra objici possent solventur, ubi de eductione

Assero 2. *Causam materialem respectu compositi non esse veram causam*; quod enim aliqui dicunt esse veram causam intrinsecam, de hoc ipso quærendum erit: An esse veram causam intrinsecam, sit esse veram causam? & quidem materiam respectu compositi esse veram causam, etiam ii negant, qui ponunt, quod sit vera causa, respectu formæ materialis.

Ratio 1. Formatur à quodam pro asserto: componere non est causare; alias etiam Trini-

tas personarum, quæ constituit Trinitatem, esset causa Trinitatis.

Responderi possit; Quòd componere per modum actus & potentiæ, sit verè causare, quo modo personæ non componunt Trinitatem.

Ratio 2. est; Impossibile est esse causam Physicam, & nemine cogitante causantem, & non habere effectum, à se nemine cogitante distinctum; impossibilis enim est causa sine effectu: aliàs etiam id, quod non est causa, posset esse causa; nam posset esse nihil causans, & tamen esse causa, adeoque cùm non sit causa, quia nihil causans, esse nihilominus causa, sed materia (idem dic de forma) respectu compositi non habet talem effectum, quia compositum ut infra videbimus, nihil est præter Materiam & Formam & Unionem. Ergo.

Ratio 3. Materia & forma, vel simul sumptæ, & per modum unius, vel simul sumptæ in sensu distributivo, causant compositum; nullo modo ex his, causant illud: Ergo absolutè non causant. Minor probatur: Materia & forma simul sumptæ, & per modum unius, sunt ipsummet compositum, quod seipsum causare non potest; non etiam simul sumptæ distributivè, causant compositum, quia simul sumptæ distributivè, sunt ipsa Materia, vel ipsa forma: materia autem Materiam, forma formam non causat: non etiam ad invicem se causant, quia hoc non est compositum causare, cum ad invicem sumptæ, non sint compositum. Quando autem à Philosopho numerantur quatuor causarum genera, numerantur non quòd ratione compositi sint quatuor, sed quia causat v.g. Materia formam eductam, idque vera causalitate, cumque plures sint materiales formæ præ creatis, ad has maximè attendit.

Quæres 3. *Quæ sit causalitas causæ materialis?* Censet Arriaga, actionem quâ agens producit formam, esse idem realiter, cum passione, quâ subjectum eandem formam sustentat, Recentior Suarez in fieri causalitatem materiæ, dicit esse ipsam generationem, prout fit dependenter à Materia, in facto autem esse, dicit hanc causalitatem Materiæ in formam, esse ipsam generationem, prout dependet à materia. Complutenses tenent in fieri causalitatem materiæ in formam, esse generationem, in facto esse Unionem, prout recipitur in materiâ. Pontius Suarez, Ruvius, Unionem dicunt esse causalitatem.

Assero primò: *Vnionem prout receptam in Materiam, non esse causalitatem Materiæ in formam eductam.*

Ratio prima est. Tum quia id quod est causalitas in formam, debet esse tale, ut ubicunque reperitur, hoc ipso reperiatur forma educta; hoc enim deposcit natura causalitatis, sed non ubicunque reperitur unio recepta in materia, illic est forma educta, ut scitum est in composito humano, in quo Unio recipitur in Materia, & tamen anima non est forma educta. Neque dicas cum Pontio: Non unionem quamcunque esse causalitatem, sed unionem à qua in esse & in suo fieri dependet forma: nam hoc ipsum probandum fuisset, esse scilicet illic unionem, non ejus conditionis, qualis est in homine, sed involventem illam adstrictionem ad se formæ, idque non supponendo eam in ipsa forma, sed in se illam importando. Si enim supponitur illa in ipsa forma, quærere restabit, quæ sit causalitas causæ Materialis, in formam talis conditionis? Tum quia vel implicat contradictionem, formam eductam tali omninò unione uniri, quali unitur anima rationalis, ita ut diversitas peti debeat non ab unione, sed ab ipsis extremis, vel non potest tali unione uniri: si non potest, quæ in hoc implicantia; si potest, ergo talis unio non rectè explicat causalitatem materiæ in formam eductam, cum possit esse unio, adeoque causalitas per te & non respondere forma educta, sed forma creata. Tum quia impossibile est, ut ab unione dependeat forma educta in fieri & in esse, & tamen à causalitate dependere debet; quod ipsum probatur, quia pro illo priori, pro quo ponitur eductio, nec dum intelligitur unio, quia ante existentiam formæ eductæ, præintelligitur eductio, & non potest præintelligi unio, quia hæc sequitur existentiam, sequereturque quòd pro illo priori unio, nihil uniret, pro illo scilicet priori, pro quo intelligitur ante existentiam. Ergo unio, non est causalitas, de qua quæritur.

Ratio secunda. Quando conservantur divinitus formæ materiales sine subjecto, sunt verè eductæ actu, consequenter est illic ratio constituens formas eductas, in ratione eductarum actu, & tamen non est unio. Ergo apparet unionem non stare in eductione.

Ratio tertia est; Non implicat, contradictionem esse aliquam formam materialem eductam, & tamen non unitam: Ergo apparet eductionem, quæ idem est cum causalitate materiali, non esse unionem, quodsi dicas, unionem esse causalitatem in compositum, non in formam; quæro, quæ sit causalitas in formam? & quid à parte Materiæ se tenens eductio: demum sicut relatio, est, quid posterius termino, nec est ejus causalitas; ita & unio est posterior forma educta, nec potest esse ejus causalitas.

Assero secundò. *Causalitatem materiæ non esse ipsam generationem, prout dependet à materia,* seu quod idem est, non esse ipsam receptionem actionis.

Ratio. Tum quia receptio actionis nihil aliud est, nisi unio cum Materia actionis: Ergo si, ut visum est supra, unio non est causalitas materiæ, neque erit receptio. Tum quia nulla causalitas recipitur in causa, sed in effectu; in eo enim

enim recipitur quod causat, & si reciperetur in causa, causam causaret; sed generatio formæ prout dependet à materia, inquantum idem est cum receptione, recipitur in ipsamet materia. Ergo non est causalitas illa receptio Generationis. Tum quia, accipiendo hanc ipsam phrasim: causalitas materiæ est ipsa generatio, prout dependet à materia; illa nihil explicabit, quærere enim restat, quid est hoc, illam pendere à Materia? pendentia importante causalitatem materialem; nam etiam creatio animæ rationalis, est productio suo modo pendens à materia, quia scilicet non producitur, nisi ad exigentiam dispositionum receptarum in materia. Quæ ergo illic est specialis dependentia? & per quid forma non habens jus existendi in universo independenter à Materia, per quid inquam, hic talis terminus, causatur à materia? Tum quia effectus recipiens actionem, quæ receptio vocatur passio, non dicitur causare seipsum materialiter; quomodo ergo similis receptio in Materia, salvabit causationem materiæ? Tum quia præter receptionem & passionem in Materia, vel datur alia receptio in effectu, vel non datur; si non datur? quomodo tunc salvabis, quod illa receptio sit causalitas Materiæ in formam, cum forma, nec illam ponat, nec illam recipiat: si autem datur? quomodo una actione posita duplex respondebit, passio & receptio, præcipuè cum Materia non sit terminus illius passionis, sed forma. Tum quia si nihil obsit duabus causis distinctis & sibi in agendo non subordinatis, debet dari distincta causalitas. Materia autem & efficiens, non sunt sibi subordinata, quia subordinatio vel est inter principale & instrumentale, vel inter causam magis universalem & causam primam & secundam; jam autem materia respectu efficientis, neque est instrumentum, nec causa magis restricta, nec causa secunda. Tum quia causalitas debet esse ratio ultima, quare Materia causet, sed illa generatio non est quid tale; si enim quæram: quare materialis forma causetur à materia? Respondebis quia generatur generatione dependente à Materia; hoc ipsum autem est quod ego quæro, quid sit istud dependere à materia? vel quare dependere à materia est ejus causalitas? Tum quia non implicat contradictionem, quòd generatio sit dependens à Materia, nec tamen per hoc sequatur, illam dependentiam esse causalitatem materiæ: multa enim sunt quæ dependent ab alio, nec tamen sunt causalitas, per quam illud à quo dependent, agat, sed potius per quam agatur & fiat. Sic v. g. Creatio non est causalitas creati, sed creatoris, & tamen dependet à termino ad quem terminatur illa creatio. Ipsa item generatio, non tantum est dependens à Materia, sed etiam est dependens ab ipsa forma, & tamen non est generatio causalitas formæ, per quam forma agat; Neque valet si dicas; in adlatis exemplis esse dependentiam, tanquam à termino quem causat, nam saltem inde sequitur, quod dependentia ab alio, non jam seipsa faciat illud aliud agere seu causare, & non ostendis quare faciat agentem seu causantem materiam. Tum quia rationes, quæ in oppositum adferuntur non convincunt, quarum non paucas refutatas videbis apud Arriagam Sect. 1. *Sed insuper*

Dices: Vel causalitas materialis dependet à sola materia, vel etiam ab agente; si à sola materia: Ergo causalitas illa, non est facta, quia non habet causam efficientem, nam materia sola erit causa materialis; dicere autem illam causalitatem non esse factam, omninò est Chimæricum. Ergo illa causalitas dependet à causa efficienti; sed non dependet ut terminus. Ergo ut via & actio illius: ergo ulterius causalitas materialis est etiam actio causæ efficientis.

Respondetur. Retorquendo argumentum: emanatio passionum, qualis est emanatio quantitatis à materia, vel dependet à sola materia, vel etiam ab agente; non à sola materia, quia aliàs non esset facta quantitas; non etiam ab agente creato, quia illud non agit nisi supponendo quantum. Deinde dici potest, sicut est illa causalitas materialis, ita & facta est in genere causæ materialis, distinguetur à productione in divinis reperibili, quæ non involvit causalitatem, nec esse facti.

Instabis. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi condistinctam causalitatem Materiæ à causalitate formæ.

Respond. Esse necessariam, ob rationes supra adlatas, & insuper ex eo, quia per oppositos multiplicantur magis entia sine necessitate, quia mutatis agentibus in conservatione v. g. effectûs materialis, deberet etiam mutari causalitas causæ materialis quæ multiplicatio & variatio nullam habet necessitatem. *Ut explicetur quid sit causalitas materialis:*

Præmitto 1. *In ordine ad hoc, ut constituatur forma, quæ connaturaliter exigat esse & conservari nonnisi in subjecto, non est necessaria ulla causalitas intermedia causæ materialis.* Sed hoc ipso quia producitur ab agente talis, sine ulla superaddibili causalitate materiæ, talis est.

Ratio præmissi. Tum quia, quod seipso dependet, non causatur per distinctam causalitatem quæ sit modus, vel non sine modo, nam hæ causalitates necessariæ sunt, nonnisi ad tollendam indifferentiam, quæ in istis, quæ seipsis dependent, nulla est, ut notum est ex materia de Modis; sed Forma seipsâ dependet à materia, in hoc, quod est esse & conservari connaturaliter nonnisi in materia. Secluso enim omni alio superaddito, & relictâ sola illius entitate, habebit indigentiam hanc materiæ; relicta enim sua sola entitate, adhuc non erit quid spirituale, nec quid completum. Hinc non habebit jus exi-

Iten-

ſtendi extra materiam. Et ſicut non indigere materiâ in anima ſpirituali, non conferetur illi per aliquid ſuperadditum, ita & prædictum indigere, non conferetur formæ materiali per aliquid ſuperadditum. Et certè, ponamus illud ſuperadditum tolli, manere autem formam in entitate materialem; vel habebitur adhuc in illa forma indigentia, ut connaturaliter nonniſi in materia eſſe & fieri poſſit, vel non habebitur; Si habebitur: Ergo immerito illi ſuperadditur; ſi non habebitur: ergo vel evaderet ſpiritualis, vel ratione ſuperadditi naturam ſuam talem habebit, & tamen v.g. homo non per aliquid ſuperadditum animal rationale eſt: Ergo idem dicendum de forma materiali, cujus etiam natura eſt, non poſſe fieri & conſervari connaturaliter ſine forma. Tum quia defacto in Euchariſtia accidentia ſunt ejus naturæ, ut connaturaliter exiſtere exigant unita materiæ, & tamen nihil illic eſt, niſi entitas ipſorum accidentium: & licet illic ſuppleatur cauſalitas materialis, non ſupplетur tamen in ordine ad hoc, ut conſtituantur indigentes materiæ; ad eſſe ſuum connaturale. Tum quia, aliæ etiam indigentiæ, non conſtituuntur per diſtinctam aliquam cauſalitatem, & ita indigentia pecuniæ non conſtituitur per diſtinctam cauſalitatem, nec indigentia concurſus, quæ eſt in creatura, reſpectu Dei cauſatur per diſtinctam cauſalitatem: Ergo idem in præſenti dicendum.

Præmitto 2. *Præter indigentiam, quam habet forma: ut eſſe & fieri connaturaliter non poſſit niſi in materia, recipit influxum quendam à materia, qui appellari poteſt materialiſatio.*

Ratio. Quia niſi hic influxus ponatur, non intelligetur per quid cauſetur forma, ita indigens produci & conſervari.

Præmitto 3. *Hunc influxum eſſe jus in materia, ut aliquæ formæ, independenter à ſe, exiſtere, & fieri naturaliter, non poſſent*; & quia omni juri reſpondet debitum, reſultat etiam in formis quibusdam debitum, ut connaturaliter nonniſi dependenter à materia exiſtant, jusque hoc ſuum exercet materia illo influxu, quem appellamus materialiſationem, ſed de hoc ubi de eductione. *His præmiſſis,*

Assero 3. *Cauſalitatem materiæ eſſe influxum quendam in formas, qui influxus appellari poteſt materialiſatio.* Aſſertum manet explicatum in præmiſſis. Porrò ratio aſſerti eſt: Tum quia cauſa materialis habet ſuum influxum ſeu cauſalitatem; ſed non ſalvatur hæc cauſalitas per actionem, nec per unionem: Ergo per dictum influxum, neque enim aliud quidquam oſtendi poteſt. Tum quia in Sacramento Euchariſtiæ, cenſent omnes ſuppleri à Deo, quamvis in diverſo genere, influxum cauſæ materialis; ſed non ſuppletur unio ipſa, quia non apparet modus, quô unio ſuppleri poſſit, aliàs poſſet Deus compoſitum verè facere deficiente unione, & ſupplente Deo defectum illius. Et ſicut verè id accidentia habent, quod haberent, ſi in illa influeret materia, licet in diverſo genere, ſic verè poſſet eſſe compoſitum ſine unione, quamvis non eodem modo, non etiam in Euchariſtia, ſupplet Deus actionem, prout dependet à materia: quia quamvis fuerit decretum, de illa non ſupplenda, ſi modo hoc, quod debetur à materia indigentiæ formarum, præſtaret, verè ſuppleret cauſalitatem cauſæ materialis: Ergo cauſalitas materialis ſtabit in illo jure materiæ & obligatione formæ, quia ſcilicet Deus, præbet concurſum, qualem præberet, ſi uniretur formæ; & licèt hic influxus concomitanter depoſcat unionem & ex conſequenti, non tamen formaliter eſt ipſemet ille influxus, & illa cauſalitas, ſed ad illud jus in Materia, & obligationem in forma, tum primum conſequitur Unio: Tum quia, niſi ponatur hic influxus, per nihil diſtinguetur creatio ab eductione.

Quæ hîc objici poſſunt vel in confirmationem explicationemque adferri, videantur ubi de eductione. *Neque inde ſequetur*: Materiam eſſe cauſam efficientem, quia illa cauſalitate non efficitur ſimpliciter eſſe, ſed tantùm eſſe ſuſtentantis & ſuſtentati conſtituitur. *Ex dictis autem*

Colligis effectum proprium materiæ, eſſe formas materiales, improprium, compoſitum.

DIFFICVLTAS II.

Reſpectu quorum Materia exercet rationem materiæ.

SUb hoc univerſali titulo duo inquiremus 1. An accidentia recipiantur in Materia, an in toto compoſito? 2. An accidentia immediatè recipiantur in Materia, an media quantitate? *Sit*

Punctum Difficultatis I.

An accidentia recipiantur in ſola Materia?

NOn procedit Titulus de accidentibus ſpiritualibus, hæc enim indubiè recipiuntur in anima rationali, quia cùm poſſint habere ſubjectum ſibi proportionatum in gradu Entis, illud ſibi vendicabunt: ſed procedit quæſtio de accidentibus materialibus, iisque communibus utrique mutationis termino, quale accidens eſt Quantitas, primæ qualitates, &c.

Digen-

Dicendum est. *Accidentia communia in sola Materia recipi.* Est Conclusio communis contra Thomistas.

Probari solet primo. Argumento quo utitur Arriaga: Eadem quantitas & eadem accidentia communia, sunt in sequenti composito quæ fuerunt in antecedenti. Ergo idem utrobique habent subjectum, non enim de uno subjecto in aliud migrare possunt.

Confirmatur. Quia in eo recipitur quantitas & alia accidentia communia, unde educuntur, sed educuntur è sola potentia materiæ. Major probatur: in eo recipiuntur accidentia, in quo ut recipiantur, dicunt connaturalem exigentiam; sed connaturalem exigentiam habent, ut in eo recipiantur unde educuntur, quæ ipsa eductio, est ista exigentia. Minor principalis probatur. Tum quia tota ratio eductionis salvari potest, si educantur è sola materia: ad quid ergo multiplicabuntur entia? Tum quia è sola materia educuntur formæ substantiales; ergo & accidentales. Tum quia antecedunt positionem compositi generandi, &c.

Probari solet secundò. In composito humano quantitas immediatè recipitur in materia: ergo & in aliis. Antecedens probatur. Quia non potest recipi in anima, quæ est in entitate spiritualis.

Respond. primò. Prado apud Oviedo, quòd anima rationalis, quantumvis secundùm ultimum sui gradum & entitatem in se sit spiritualis, adeoque incapax quantitatis, inquantum tamen dat esse corpori, capax est quantitatis.

Contra. Anima rationalis secundùm ultimum sui gradum non recipit quantitatem: ergo nec secundùm quod dat esse corporei, quia secundùm quod dat esse corporei, est eadem entitativè, & non minus spiritualis. Deinde receptio quantitatis Physicum quid est: si est physicum, rei indivisibili & partes non habenti, convenire non potest: ut secundùm quid recipiat. Et sicut si calefieret per impossibile Angelus, totus calefieret, ita secundùm totum esse deberet recipere anima quantitatem.

Respond. 2. Recipi quantitatem etiam in anima rationali eò quòd nulla sit ratio id negandi. Si enim dicas quòd quantitas rei spirituali effectum suum formalem tribuere non possit, id non convincit, nam sensationes materiales recipiuntur in materia, & tamen materiam non reddunt sentientem, non estque major materialitas in quantitate, quàm in ipsa materia, quæ tamen naturaliter unitur animæ spirituali, & quamvis concedatur, ex anima illam educi non posse, cur educta è materia connaturaliter recipi in anima non poterit?

Contra. Quia si nihil obsit, debemus proportionare subjecta & actus; nihil autem obest, si non ponatur quantitas in anima. Deinde sensationes recipiuntur in materia organi, & nego quòd illud non reddant sentiens. De unione Materiæ cum forma dispar est ratio, quia obest illam non ponere, obest inquam ipsa ratio compositi substantialis, quæ supponitur dari & non perficeretur unione hac negata; sed de hoc fusius alias.

Respond. 3. Saltem falsam esse conclusionem in composito ex forma materiali, quæ etiam est capax quantitatis.

Contra est. Quia materia compositi humani est sufficiens ad recipiendam quantitatem: ergo & materia, quæ sustentat formam substantialem materialem. Deinde non appareret, quomodo attemperare receptionem suam possit materia, ut det locum receptioni perficiendæ, in forma substantiali.

Probatur 3. Quia nullum est fundamentum & nulla necessitas tribuendi hanc vim etiam formæ, vel enim est illa spiritualis, & sic incapax est quantitatis, quia alias dicam capacem frigoris & caloris, adeoque mutari illam per accidentia, consequenter nec erit necessitas contra communem Theologiam elevandi ignem ad urendas animas, siquidem calorem naturaliter recipere potest; vel certè illa forma esset materialis, & sic adhuc non posset recipere quantitatem, quia per illam redderetur impenetrativa, quomodo ergo uniretur omnibus partibus materiæ?

Objicitur primò. Auctoritas Aristotelis 7. Metaph. tex. 8. ubi censet Materiam non esse quid, neque quantum, &c.

Respondetur. Illo loco vult Aristot. quòd Materia non sit quantitas, nec quid determinatum ad habendam nonnisi quantitatem, sed esse subjectum istorum omnium. Vel dicit, materiam non esse subjectum denominationis accidentium, hoc enim competit ipsi composito.

Instat Mastrius Disp. 3. num. 4 ex aliis auctoritatibus.

Prima auctoritas. Prima substantia primò substat accidentibus, & ea corrupta nihil remanet: ex capite de Substantia.

Respondetur. Loqui Aristotelem de subjecto denominationis, non autem de subjecto receptionis.

Secundus Locus 1. de generat. tex. 23. distinguit generationem ab alteratione, quia subjectum alterationis est compositum, generationis materia prima.

Respondetur. Aristotelem non plus velle, quàm quod possit aliquid alterari, non generari, manente composito: sed inde non sequitur, alterationes illas non in materia, sed in composito, recipi.

Tertius Locus ex 7. Metaph. tex. 4. quod substantia à toto genere est prior accidente, & totum per se, supponitur toti per accidens.

Respon-

Respondetur. Quamvis ponatur sola materia receptiva formarum accidentalium, adhuc verum erit dicere substantiam esse priorem accidentibus, supponeturque totum per se toti per accidens, quia ipsum totum per accidens, exigitur ab ipso toto per se; exigitiva autem licet non Physicè, in ratione tamen exigitivorum, priora sunt præexigitis, estque major proportio inter materiam & formam substantialem in ratione entis, sed non in ratione prius informabilis; nam forma præexigit ante se tanquam dispositiones accidentia, quæ jam tunc nonnisi in materia recipi poterunt, antecedens enim compositum non exigit, sed supponit illas dispositiones, licèt subjectum denominationis motus illius, sit compositum, quod, solùm voluit Aristoteles 5. Phys. t. 3.

Objicitur secundò. Materia non potest recipere accidentia, quousque non sit subsistens: quia si actio subsistentiam agentis requirit & passum, sed materia non est subsistens quousque sit informata forma substantiali, subsistit enim subsistentia formæ. Ergo.

Respondetur. Sicut per Thomistas ad receptionem formæ substantialis, non requirit Materia subsistentiam, cùm illam primùm per formam recipiat, sic nec requiret ad formam accidentalem. Neque valet si dicas: ad recipiendam subsistentiam non est necesse habere aliam subsistentiam, imò absurdum est illam habere: cùm ergo forma substantialis det rationem subsistentis materiæ, non debebit ante habere illam materia. Non inquam valet si dicas, quia saltem prius naturâ deberet supponi subsistens quàm recipiens formam, quia sicut præsupponitur prius natura ad actionem subsistentia, ita debet præsupponi ante Receptionem; non posset autem prius natura supponi subsistentia ad receptionem formæ, si subsistentia habetur à forma. Deinde negari potest, quòd materia habeat subsistentiam à forma.

Objicitur tertiò. Quantitas est proprietas totius compositi. Ergo recipitur in toto composito.

Respondetur. Etiam intellectio dicitur de toto homine, & tamen non recipitur in corpore hominis, sufficit ergo ad hoc, esse unitum cum eo, quod recipit in se, vel intellectionem, vel quantitatem. Deinde, quantitas est proprietas totius hominis tanquam subjecti denominationis, non autem tanquam subjecti sustentationis, & inhæsionis. Fundatur hæc responsio in textu Aristot. qui 5. Metaph. tex. 18. *Quædam*, inquit, *secundùm accidens dicuntur quanta, eo quòd illud cui insunt quantum quid est. Nec obest*, quod prius sit ens per se, quam per accidens, hæc enim prioritas est secundùm intentionem & dignitatem, non secundùm executionem. Quamvis autem non recipiantur accidentia materialia in anima vel forma materiali, non frustra laborat, dum se ad illa vult reducere, vel illa acquirere Forma, quia bonum materiæ cui illa unitur, est bonum formæ, per communicationem. Quanquam dici posset, quod formæ accidentales, pro quibus specialiter solicita est forma substantialis, recipiantur in eadem forma substantiali, hæ enim non sunt dispositiones ad formam, adeoque præcedentes formam, sed potius passiones formæ.

Objicitur quartò. Anima rationalis quamvis recipiatur in materia quanta, quia non recipit in se quantitatem, non est quanta. Ergo & forma substantialis materialis, si non recipit in se quantitatem, non erit quanta.

Respond. Solet, negando causalem, sed ideo non est quanta, quia non habet partes entitativas. Sed quid si aliquis diceret, formas etiam materiales non esse quantas formaliter, ex eo, quia in se non recipiunt quantitatem, & si reciperent redderentur impenetrativæ corporis cui uniuntur; quamvis autem habeat forma materialis partes entitativas, & dividi possit in brutis, saltem imperfectioribus, non sequitur, debere jam esse illam formaliter quantam, quia albedo, sapor, &c. habent etiam partes suas entitativas, sunt que formæ divisibiles, & tamen non habent propriam quantitatem, sed dividuntur & extendi dicuntur ad extensionem quantitatis ipsiusmet subjecti, illiusque quantitate quantisantur, nec redduntur non penetrativæ, quia non habent quantitatem distinctam ab ipsamet materia, & tamen impenetratio debetur nonnisi duabus quantitatibus propriis, qualem habent propriam singulæ partes Materiæ.

Objicit quintò Prado apud Oviedo: Ex accidenti & materia vel fit unum per se, vel unum per accidens: non fit unum per se; quia sunt partes diversi ordinis: non etiam fit unum per accidens; quia hoc debet reduci ad unum per se, adeoque accidentibus præexistet forma.

Respond. Negando quòd illud ad quod reducitur aliud, debeat præexistere illi; reduci enim est ordinari ad aliud, id autem ad quod est ordo, non est necesse præexistere, nam omnipotentia dicit ordinem ad creaturas, quæ illi non præexistunt. Negatur ulterius, quod istud reduci ad unum per se, sit reduci tanquam ad subjectum inhæsionis, quamvis sit reduci tanquam in finem, Denique concedo, tunc fieri unum per accidens; transeat quòd præexistat unum per se, uni per accidens, sed inde nego sequi, quòd in toto illo præexistente, recipi debeant accidentia ad illud ordinata. Unde etiam quamvis forma substantialis, non uniatur media quantitate materiæ, hoc sensu, qua si per prius substantialis forma uniatur quantitati, per posterius materiæ: unitur tamen media quantitate hoc sensu, quia præsupponatur, quantitas

unita

unita materiæ ante unionem cum forma substantiali.

Pontius cùm teneat in compositis constantibus rationali animâ, solam materiam esse subjectum quantitatis, censet in compositis aliis totum compositum esse subjectum: sed argumenta illius probant, etiam in compositis ex anima rationali recipi quantitatem. Quare autem etiam in talibus compositis non recipiatur quantitas, in utroque extremo ratio est: quia quod fieri potest per pauciora, frustrà fit per plura, potest autem sola materia recipere illa accidentia. Nec est major ratio de talibus, ac de constantibus animâ rationali; natura autem sui ordinis tenax, si in Uno recipit se sola quantitatem, recipit & in alio, præcipuè cùm etiam ad formas inanimatorum requirantur dispositiones, quæ antecedunt introductionem formæ, adeoque recipi in forma, non poterunt. In argumentis etiam aliquibus supponit distinctionem realem compositi, à partibus simul sumptis unitis. Concedimus tamen cum Aristotel. 5. Physic. tex. 8. & primo de Gener. tex. 24. per hoc distingui generationem & alterationem, quòd generatio pro subjecto dicat Materiam primam, non habentem adhuc formam, quæ generatur. Posterior autem supponit Materiam informatam jam forma substantiali; sed nego illam recipere debere illas alterationes, recipit quidem immediatè Materia formam substantialem, quia si illam immediatè non reciperet, non haberet forma aliud subjectum, cum quo posset componere immediatè totum substantiale, benè autem quantitas non recepta in utraque parte compositi, habebit adhuc suum subjectum, ipsammet materiam. Supponit etiam, sed immeritò, Pontius, quasi quantitas non sit dispositio ad quascunque formas, cùm agens illas introducens connaturaliter in subjectum non extensum agere non possit.

Alia argumenta in oppositum.

Objicit sextò Mastrius. Si materia est subjectum inhæsionis omnium accidentium, ergo nullus motus erit violentus, quod est contra omnem Philosophiam. Sequela probatur. Quia materia nullam formam recipit violenter, & tamen motus dicitur naturalis vel violentus, juxta inclinationem vel repugnantiam subjecti.

Respondetur. Motum aliquem esse violentum, non subjecto illius immediatè receptivo, sed composito, in quo continetur recipiens, quod compositum habet jus, ut in se contenta materia, insidias sibi non struat, receptione contrariæ sibi formæ accidentalis.

Instat primò Mastrius. Ergo motus ille simpliciter vel per se erit naturalis, secundùm autem quid violentus.

Respondetur. Cùm stante composito ipsum compositum habeat rationem per se & simpliciter, & cùm ille motus sit illi composito violentus, ideo non erit jam ille motus naturalis, sed simpliciter violentus; secundùm autem quid, hoc est, secundum subjectum in quo recipitur, naturalis.

Instat secundò idem. Violentia & naturalitas in motibus simpliciter & per se attenditur, in ordine ad id, quod per se movetur, non in ordine ad id, quod movetur per accidens & ratione alterius.

Respondetur. Per se moveri duplex cogitari potest. Primùm per se moveri, est moveri in se recipiendo motum subjectivè, sic per se moveri non competit composito. Deinde per se moveri, est moveri id, quod habet rationem principalis, in se stantis, adeoq; talis, simpliciter, licèt non recipientis illum motum, nisi in aliquo sui, tale per se moveri competit composito: illud enim habet rationem principalis & in se stantis, cumque nonnisi ratione alterius, hoc est materiæ, debeat ille motus esse naturalis, hoc ipso per accidens, seu ratione alterius, erit naturalis, per se violentus.

Instat tertiò. Si mobile per se habeat inclinationem ad illam formam, motus est naturalis simpliciter; si repugnantiam est, violentus. Sed mobile per se per nos est materia: Ergo motus ille erit per se naturalis.

Respondetur. Mobile per se est duplex, ut dictum: mobile per se, id est quod movetur, & habet rationem talis simpliciter & per se, & tale est compositum; aliud est mobile per se, quod per se & in se recipit, & hoc est materia, inclinatio autem debet pensari, illius per se, primo modo sumpti, quam quia non habet, erit necesse, ut ille motus sit violentus; cùm enim ipsum compositum habeat rationem principalis, etiam ejus inclinatio habebit rationem principalis, & quia ipsum compositum ad illum motum non habet inclinationem, ideo fiet ille motus contra inclinationem principalis, adeoque simpliciter violentus erit.

Objicit septimò. Anima non est immediatè receptiva visionis, sed ipsum organum, quod est compositum ex anima & determinata parte corporis, quod organum seu oculus videt.

Respondetur. Quando dicitur, quod oculus videat, dicitur id de oculo, tanquam de subjecto denominationis, quòd scilicet visio toti organo tribuatur, non autem de subjecto receptionis, vel alia phrasi certe est id verum, de subjecto recipiente denominationem, & hoc subjectum est compositum, quod est oculus, non autem de subjecto recipiente formam.

Instat primò. Illæ operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi: Ergo etiam erunt totius, ut subjecti recipientis.

Respondetur. Etiam operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi denominativè, non autem elicitivè, cùm enim materia oculi non sit vivens, non poterit moveri ab intrinseco ad visionem, sed hoc competit animæ, licèt in in oculo exercere; consequenter totum illud quod est oculus, erit principium operativum denominativè, non elicitivè, ita & erit oculus principium receptivum denominativè, non formaliter, & ut salvetur quòd non recipiatur in passo ab agente diverso, sufficit quòd ipsum agens, quod est anima, sit conjunctum receptivo principio, imò ipsa utpote spiritualis, non potest esse capax receptionis materialium. Per hoc tamen non negatur, oculum esse instrumentum visionis.

Instat secundò. Ergo operationes illæ non dicuntur cum omni proprietate immanentes, quamvis enim non recipiantur in passo ab operante diviso, recipiuntur tamen in passo distincto.

Respondetur. Negando, quòd non sufficiat ad propriam immanentiam, ne actio recipiatur in passo diviso, modo sit unitum substantialiter agens ipsi passo, præcipuè autem quia adhuc recipitur in oculo, qui est instrumentum agendi.

Instat tertiò. In eodem subjecto recipitur species impressa & expressa, sed species sensibilis impressa recipitur in toto conjuncto, & species intelligibilis recipitur in intellectu.

Respondetur. Etiam species impressa sensibilis, nonnisi in Materia recipitur, si tamen sit species impressa intelligibilis, recipietur in intellectu seu anima; sed inde non sequitur recipiendam in anima etiam speciem sensibilem, quia jam Materiale reciperetur in spirituali, quod repugnat. Quòd autem dicit, non excludi ne aliquid sit subjectum denominationis, quod est subjectum inhæsionis, id verum est, sed negatur non posse esse aliquid subjectum denominationis, quamvis non sit subjectum inhæsionis, consequenter poterit totus oculus denominari videns, quamvis oculus non totus recipit visionem, sed nonnisi secundùm aliquam sui partem, ut nasus recipit solus similitatem, & tamen homo appellatur simus.

Punctum Difficultatis 2.

An accidentia Materia subjectet in genito, quæ fuerunt in corrupto?

Titulum sic alii proponunt: An detur resolutio usque ad materiam primam. Nectitur autem difficultas, cum priori sic, si in materia reciperentur accidentia & non in forma, tunc eadem numero Materia posset sub aliam etiam formam accidentia eadem deferre numero: sed non potest deferre eadem, qui datur resolutio ad Materiam primam. Ergo. Ut titulo argumentoque satisfiat,

Dicendum est. *Aliqua accidentia eadem esse numero sub utroque mutationis termino*, vel alia phrasi: Non dari resolutionem ad materiam primam. Ubi conclusio negat minorem argumenti adlati.

Probat primò Oviedo: Si deficerent accidentia omnia præcedentis compositi, vel deficerent ob defectum causæ conservantis, vel ob contrarietatem cum forma opposita, vel ob defectum subjecti; nullo modo ex his debent deficere, quod probatur, quia accidentia communia causam sui conservativam habent Deum. Rursùs accidentia communia, cum subsequenti forma non habent contrarietatem, imò sunt bonum illius requisitum, hinc in sententia Thomistarum, similia succedunt illis accidentibus alia, non etiam deficiunt ratione subjecti, quia hoc utrobique idem est, nempe materia. Deinde ad hoc, ut dicantur eadem accidentia non deficere deficiente subjecto, sufficit ut subjectum adveniat novum, potens ad illa servanda, ut defacto est potens per Thomistas, similia accidentia conservare.

Hoc ipsum sic aliter illustrat. Non minus dependet accidens à principio activo, quàm passivo, sed succedente alio principio effectivo, potente aliàs ponere similem effectum, potest conservare antecedentem effectum, ut patet in calore, qui ab antecedenti igne productus, conservatur à subsequenti. Ergo succedente etiam alio principio passivo, potente subjectare, similia accidentia ab eodem conservari poterunt.

Responderi potest huic argumento. Procedit argumentum, supponendo cum Thomistis, quòd in toto composito subjectentur accidentia, & nihilominus non sequi, quòd eadem accidentia non maneant in utroque mutationis termino. Sed multum probat, quia probat accidentia posse de subjecto in subjectum transire eadem numerò, quod & Thomistæ & communis Philosophia negat: non negat autem, quòd à diversis agentibus in genere causæ efficientis conservari posset, cùm id etiam à posteriori pateat in conservatione caloris, quam exhibet Deus amoto igne, nihil autem simile videmus de transeundo subjecto in subjectum.

Addit Arriaga, quòd si accidentia possent mutare subjectum inadæquatum, possent etiam mutare adæquatum, sicut causa efficiens, quæ succedit, non tantùm partialiter, sed & totaliter potest causare effectum, à præcedenti causa producta. Sed Hurtad. apud Oviedo censet id fieri posse, modo novum subjectum applicetur, hæc tamen concessio Hurtadi est contra receptum principium, accidentia de subjecto in subjectum non transire.

Sed

Sed quæ ratio assignanda foret, quòd accidentia de subjecto in subjectum transire non possint.

Prima Ratio assignari posset auctoritas.

Respond. Hujus ipsius auctoritatis requiri rationem.

Secunda Ratio, quia illa accidentia vel potest producere agens, vel non potest, si potest: potiùs nova producet, idque ob bonum universi consurgens ex varietate & novitate entium; si autem non potest similia producere, vel sint communia, debebit illa servare.

Responderi potest: Primam partem multum probare, quia probaret, quòd ignis subsequens antecedentem calorem non conservet, sed producat novum; secunda pars etiam non convincit, quia si non potest illa producere, vel illa sunt communia, cur illa transferre non poterit de subjecto in subjectum.

Tertia Ratio sit, quia non apparet, quæ sit, qualis, & quomodo perficienda actio translativa accidentium, destructiva unionis antecedentis, quæ tamen in accidentibus communibus non est contraria, sicut nec ipsa accidentia sunt contraria, cùm tamen ordinata sit actio ad opposita debellanda: denique cùm accidentia educuntur è potentia subjecti, bonum nonnisi illius debent esse, ex quo educuntur; hinc & subjectum è quo educuntur, petit ne bono suo spolietur, & subjectum subsequens petit, ut è se educantur, ut sint bonum illius, & ne frustretur felicitate, ut sua vis passiva reducatur in actum, per eductionem ex se horum accidentium, ideò è subjecto ad subjectum non transferentur, imò minueretur miraculum Eucharisticum, si accidentia à subjecto separari possint, cum vi transferendi illa in aliud subjectum.

Probari solet secundò. Videmus accidentia, quæ fuerunt in corrupto, manere in genito, vel quæ fuerunt in vivente, manere in cadavere; ergo apparet, quòd non fuerit facta resolutio usque ad materiam primam.

Respondent Thomistæ, non esse eadem accidentia, sed similia.

Contra, quia nulla ratio est, quòd sint similia & non eadem, cùm id nec ratio nec experientia ostendat.

Probatur tertiò Conclusio. Et esset resolutio usque ad materiam primam, & non esset: esset, ut supponitur; non esset ut probatur: quia vel unitur Forma subsequens materiæ dispositæ vel indispositæ; si dispositæ, ergo invenit illic dispositiones, adeoque non venitur ad materiã resolutam, seu carentem etiam accidentibus; si unitur indispositæ materiæ, ergo non unitur naturaliter, quia forma non educitur nec creatur, nisi ad exigentiam, & præsuppositis dispositionibus.

Respondetur. Primò Rubio, quòd antecedentia dispositionum, quæ pro illo instanti non sunt, expellat formam priorem, quam expulsionem non potest non sequi nisi hæc forma.

Contra. Tum quia hæc, quæ non potest non sequi forma, vel invenit materiam dispositam, vel non, reditque argumentum factum. Tum quia expulsio formæ est negatio, seu non esse formæ; negatio autem formæ non exigit magis hanc quàm illam formam, ergo neque expulsio: & certè negatio illa formæ nihil aliud est, quàm ipsa materia spoliata formâ & dispositionibus, sed materia spoliata omni forma & dispositionibus, non magis hanc quàm illam formam exigit, utpote nec ex se nec ab extrinseco, pro tunc determinata, ad hanc potius quàm illam formam habendam. Tum quia in quo instanti est expulsio formæ, vel sunt in illo instanti dispositiones, vel non sunt. Si non sunt; ergo non expellunt formam, quia existentia est ad causandum necessaria; Si autem in illo instanti, in quo est expulsio formæ, sunt dispositiones, ergo in illo instanti sunt, in quo est non esse formæ; quia expulsio formæ, est non esse formæ, & tamen responsio dicebat, quòd non sint tunc dispositiones ullæ. Unde ulterius non datur resolutio usque ad materiam primam, quando adhuc est præterita forma, nec etiam cùm jam est sequens, nec præterlabitur ullum instans, quô sit materia sine forma substantiali; ergo nunquam datur resolutio ad materiam primam, ergo nõ potest dici, quòd pro aliquo instanti non sint dispositiones, prout assumebat responsio.

Responderi potest secundò. Expulsis accidentibus, & datâ resolutione usque ad materiam primam, in ipso instanti inductionis considerari posse duo instantia rationis. In primo instanti rationis causantur dispositiones, & in secundo signo rationis causatæ jam disponunt, ad introductionem.

Contra. In illo priori rationis, vel causantur illæ dispositiones à composito, vel non à composito: si causantur à composito, ergo in illo priori rationis est compositum sine dispositionibus, quas tùm primùm causat compositum; si autem non causantur à composito, ergo nullum est fundamentum, dari resolutionem usque ad materiam primam, cùm inferatur resolutio ex eo, quòd causentur à composito: & sicut effectus, quo est prior causalitas prioritate à quo, non potest causare suam causalitatem, quia esse accipit à causalitate; ita nec dispositiones in suo genere, possunt deservire ad productionem formæ, cõsequenter ad constitutionem compositi, si à forma & composito accipiunt esse, causanturque. Et certè in illo priori rationis, quô compositum causat dispositiones, vel censetur priùs ratione habere requisita ad suum esse, vel non censetur habere: si non censetur habere, ergo neque est compositum, quia causa & requisita antecedunt saltem ratione id, ad quod requiruntur, & quod causant, si in illo priori rationis, in quo compositum censetur causare dispositiones, habet prius ratione requisita ad suum esse, ergo in illo

priori rationis, quo causat dispositiones, prius ratione sunt, dispositiones; sunt enim illæ requisita ad compositum. Rursus, vera est per Thomistas hæc propositio; ante primam existentiam compositi non est prius ratione existentia dispositionum, causatur enim à composito: Vera etiam est hæc propositio: ante primam existentiam dispositionum non est existentia compositi: Forma enim unitur Materiæ dispositæ, quo posito sic arguitur, Causa saltem ratione debet esse prior suo effectu, sed existentia compositi non est prior dispositionibus; Ergo neque potest esse causa illarum. Denique de illo priori rationis, in quo compositum dat primam existentiam dispositionibus, verificarentur duo Contradictoria, ergo illam non dat. Antecedens probatur: de illo priori verum est dicere; prima existentia dispositionum non antecessit ratione sui positionem, & rursus verum esset dicere: prima existentia dispositionum, antecessit prius ratione sui positionem: quod ipsum probatur, quia antecessit ipsum compositum, quod compositum causat illas dispositiones.

Quando autem Aristoteles dicit, nullum sensibile subjectum manere idem, intelligendus de subjecto denominationis, in quantum illud sentitur; sed non dicit non manere idem, quod est medium & ratio sentiendi ipsum subjectum, seu non manere accidentia communia: & licèt subjectum informationis & inhæsionis accidentium, sit ipsa & sola materia, non tamen sola materia est subjectum, in cujus cognitionem sensibilem, mediis accidentibus venitur, neque enim videmus materiam primam, sed Leonem, hominem, &c.

Punctum Difficultatis 3.

An mediante quantitate Materia recipiat Accidentia.

CEnsent mediante quantitate illa recipi, Suar. uterque Oviedo, Lugo de Eucharistia Diss. 10. n. 7. negant non pauci, quibus accessit Arriaga, Pontius & alii.

Dicendum est 1. *Accidentia posse recipi immediate in quantitate.* Probatur unicò argumento. Quia in hoc nulla repugnantia.

Objicit 1. Hurtad. Munus quantitatis est solùm extendere subjectum: ergo non poterit recipere immediatè accidentia.

Respondetur. Negando Antec. Saltem etiam secundariò, hoc potest illi convenire.

Instat Primò idem: in qualitatibus primis non recipiuntur accidentia; ergo nec in quantitate.

Respondetur. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti nullum fundamentum, infrà autem adferetur fundamentum pro consequenti.

Instat Secundò idem. Dispositiones disponunt materiam ad formam substantialem; ergò debent esse in eodem subjecto, in quo & forma substantialis.

Respondetur. Sufficere, ut mediatè recipiantur in eodem subjecto, & si dispositiones sunt nonnisi determinantes materiam ad formam, possunt esse in alio subjecto à forma, quia determinativa, non est necesse esse in eodem subjecto, quod determinant.

Instat tertiò idem apud de Lugo, intellectio recipitur in eodem subjecto, in quo & volitio, ad quam intellectio est dispositio; ergo & reliquæ dispositiones recipiuntur in eodem subjecto, in quo recipitur forma, ad quam disponunt.

Respondetur. Disparitatem esse, quia cùm potentiæ animæ sint identificatæ realiter, si recipit aliquid potentia intellectiva, recipit hoc ipso etiam voluntas, idque immediatè, hinc non est, in quo tanquam distincto à voluntate possit recipi intellectio; jam autem ostendi potest, in quo, distincto à materia, recipiantur dispositiones, nempe quantitas.

Objiciuntur Secundò Paritates aliquæ.

Prima Paritas est: Forma substantialis non recipitur in quantitate; ergo nec accidentalis.

Respondetur. Pro antecedenti nullum fundamentum esse, quod adferetur pro consequenti. Deinde formæ substantiales ordinatæ sunt ad constituendum unum per se substantiale, quod non possunt constituere cum quantitate, seu subjecto accidentali: tale autem vel simile absurdum, non sequetur, posito quod quantitas recipiat accidentia: & licet Formæ accidentales dicant ordinem ad materiam, dicunt tamen ordinem ad illam, tanquam ad subjectum ultimatum, sed non tanquam ad subjectum immediatum, unde licèt illarum subjectativum non posset esse nisi subsistens, id verum est de subjectativo ultimato, non autem de immediato, & quidem respectu formarum accidentalium.

Secunda Paritas. Substantia non potest inhærere; ergo neque accidens subjectare.

Respondetur. Disparitatem esse, quia inhærentia, est proprietas adstricta soli rationi accidentis, facit enim inhærens, non esse ens per se: jam autem ratio subjecti non est adstricta soli rationi substantiæ, neque enim ostendi potest, cur ratio recipientis invehat prædicatum entis per se.

Tertia Paritas. Materia non potest informare; ergo neque forma recipere.

Respondet Pontius, Disparitatem esse, quia non est de ratione solius materiæ recipere, est autem de ratione solius formæ informare. *Hæc Responsio* Non

Non Satisfacit: De hoc enim ipso quæritur.

Hinc aliter respondetur. Argumentum imprimis multùm probare. Probaret enim, quòd in anima, quæ est Forma, non recipiantur intellectiones, volitiones, gratia &c. Deinde disparitas est, quia quod est pura potentia, non potest esse actus, adeoque Forma; jam autem Forma non est purus actus, hinc ei ratio aliquâ potentialitatis convenire potest, ut apparet etiam in potentiis vitalibus, producentibus & connaturaliter recipientibus suos actus. Rursus, si materia informaret, extraheretur extra suam speciem, poneretur que in specie Formæ, si autem Forma causet materialiter, non extrahetur ex sua specie; nam causare materialiter non est adstrictum soli entitati materiæ, sed cuicunque entitati, à qua in esse & conservari connaturaliter dependet aliquid: jam autem informare, adstrictum est nonnisi entitati Formæ, cui enim alteri? Denique, quia quantitas, cùm sit passio dimanans à materia, benè participare poterit cum suo principio saltim in ratione causæ materialis. Materia autem non est dimanans à forma, nec habet quare participet rationem actus.

Objicitur tertiò. Quod dependet dependentiâ unius generis, non potest terminare dependentiam alterius, in eodem genere: quantitas dependet à materia in genere causæ materialis.

Respondetur. Negando majorem: nam qui habet Patrem, potest esse Pater, vel major est vera hôc sensu; id quod dependet, non potest terminare dependentiam in eodem genere, & secundùm eandem rationem; licèt possit terminare secundùm diversam rationem, & ita non secundùm quòd aliquis Patrem habet, est Pater. Porrò etiam quantitas non secundùm quod recipitur in materia, recipit accidentia, sed secundùm vim aliam receptivam, terminabit dependentiam aliorum accidentium; quam vim in quantitate non reperiri, argumenta non evincunt.

Dicendum est 2. *Accidentia de facto recipi in quantitate.*

Probat primò Pontius. Quia id non repugnat, ut vidimus, nec impedit quidquam, quominus id defacto fiat: Ergo censendum est ita fieri.

Respondetur. Retorquendo argumentum: non repugnat, accidentia immediatè recipi in materia, quæ enim in hoc implicantia, nec impedit quominus id de facto fiat; ergò censendum est ita fieri.

Probat secundò de Lugo, quia nisi ponatur quantitas esse subjectum accidentium, explicari non potest, quomodo motâ quantitate à Sacerdote moveantur alia accidentia; quia motâ quantitate, vel moverentur accidentia immediatè à Deo ad occultandum hoc mysterium, vel per virtutem superadditam quantitati, ad illa secum trahenda: neuter hic modus explicat connexionem debitam interistos motus. Minor probatur. Si Deus movet alia accidentia motâ quantitate à Sacerdote, non apparet, quomodo dicatur Sacerdos verè movere, & deglutire hostiam, hæc enim significant motum localẽ provenire ab ipso Sacerdote; & si propriè nonnisi quantitatem movet sacerdos, propriè deglutiret solam quantitatem, non alia accidentia: si autem moventur alia accidentia, ob supernaturalem virtutem traditam quantitati, ad illa secum trahẽda, cùm quantitas de se neque sit gravis, neque levis, & aliunde in se non habent receptam gravitatem, non posset secum trahere alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipsa una cum ipsis est in aliquo uno, quô motô reliqua moveantur trajicienda & deglutienda, cùm ipsa quantitas de se sit indifferens ad motum sursum vel deorsum. *Hoc ipsum sic ulterius proponit.* Gravitas specierum transmissibilis in stomachum, vel est quid superadditum, vel quid aggregatum ex accidentibus: si est quid superadditum, ergo sola descendet, & non trahet secum alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipsa cum ipsis est, in aliquo uno, quo moto reliqua moveantur; si est quid aggregatum ex accidentibus, & non recipiantur in aliquo communi, quomodo unà gravitabunt? & si partialiter gravitant, cùm non omnes æqualiter secundùm se gravitent, non omnes descendent simul.

Responderi potest, huic argumento, quòd Deus supplendo in Eucharistia defectum materiæ, tribuat quantitati vim, ut id quod præsens materia recipiens accidentia faceret, idem sine receptione & sine materia fiat. Unde Sacerdos non præcisè tantùm quantitatem movet, sed quantitatem prout habentem virtutem, ut id quod præstaret præsens materia, fieri possit illâ absente; licèt ergo quantitas neque sit gravis, neque levis, quod etiam materiæ de se non convenit, quia tamen habet virtutem, quæ facit illam id præstare, non receptis accidentibus, quod præstaret materia recipiens accidentia, ideò motâ quantitate moventur & accidentia. Et sicut gravitas recepta in materia, traheret secum accidentia reliqua, ita non recepta in quantitate facit idem, DEO dante virtutem quantitati, ut id fiat absente materiâ, quod fieret præsente. Insuper adhuc, verè censebitur Sacerdos deglutire hostiam, quia illam virtute suâ propria transmittit in stomachum; an autem transmissio respectu specierum, fiat ob receptionem in subjecto communi, aut non in subjecto communi? non refert ad deglutiendũ. Et certè possibile est non recipi accidentia in quantitate, vel impediri receptionem, & tamen deglutiri illa accidentia, neque enim evacuaretur Divina potentia, ad faciendum transmitti

accidentia per verum deglutiendi actum, quantumvis in materia non reciperentur. Rursus posita sola unione reliquorum accidentium inter se & cum quantitate gravitateque, salvari poterit tota transmissio & actus deglutiendi.

Probatur tertiò. Quamvis non repugnet, ut materia immediatè recipiat accidentia, quia tamen etiam non repugnat, ut immediatè etiam quantitas recipiat accidentia, & id commodius est, ad explicanda mysteria fide: Ergo potius censendum immediatè illa in quantitate recipi, cum mysteria fidei, quantum fieri potest, facilitanda sint. Antecedens probatur: Illud quod non implicat fieri naturaliter, non est attribuendum miraculo; sed ut species Sacramentales calefiant, frigefiant, moveantur ad motum quantitatis, non implicat hoc fieri naturaliter. Ergo hoc miraculo tribuendum non est. Sed nisi ponatur quantitas recipere accidentia, calefieri & frigefieri non possent species sine miraculo, Ergo. Certè enim non repugnat educi, Accidentia illa, ex quantitate secundùm vires naturæ spectata, tanquam ex subjecto immediato, cùm non implicet quantitatem esse subjectum immediatum accidentium; si autem non educerentur ex quantitate, non educerentur ex subjecto, cùm nullum illic sit subjectum, consequenter nonnisi creari deberent, & tamen nulla creatura censetur assumpta ad aliquid de novo creandum, cumque illic ad positionem ignis fiat calefactio, desinat ad ejus amotionem, dicendus erit ille calor non produci à Deo, sed ab igne. Rursùs sine miraculo non posset albedo emittere suas species, quia accidentia non possunt operari absque subjecto, consequenter cùm id de facto fiat, multiplicabis miracula sine necessitate.

DIFFICVLTAS III.

Quid rationem causæ materialis exercere possit.

Quæres primò. An res spiritualis rationem causæ materialis exercere possit.

Assero primò. *Accidentia spiritualia causari materialiter à substantia spirituali.*

Ratio. Quia substantiæ spirituales creatæ non seipsis immanenter agunt, sed per distinctas actiones, quæ sunt accidentia, quæ nec fieri nec conservari possunt, nisi dependenter ab ipsis potentiis, ut patet in actibus intellectus & voluntatis, hæcque ipsa accidentia indigent subjecto. Ergo apparet illa causari naturaliter à substantia spirituali. Deinde accidentia spiritualia indigent etiam subjecto, sed non alio quàm spirituali, quid enim materiale in Angelo & licet quidem in homine corpus sit materiale, si tamen possit tribui accidentibus subjectum proportionatum, tribuendum erit.

Assero secundò. *Substantias spirituales completas, non esse subjectum naturale accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia naturaliter illis non indigent: Ergo nec debuerunt esse naturale subjectum illorum. Tum quia hoc ipso quòd sint substantiæ completæ spirituales, non dicunt ordinem ad aliquid materiale, dicerent autem, si subjectum connaturale accidentium materialium essent; & sicut substantia materialis completa, hoc est constans etiam materiali forma, non dicit ordinem ad ullum subjectandum accidens spirituale, ad quod enim? ita & substantia spiritualis completa, non dicet ordinem ad accidens materiale. Tum quia respectu eorum accidentium subjectum aliquod exercet rationem causæ materialis, quæ accidentia educuntur ex illo, materialia autem accidentia, non educuntur naturaliter à subjecto spirituali cùm inter manifestè educta servetur proportio in ratione entis. Esset aliqua difficultas, an non sensationes recipiantur in anima rationali? sed ex dictis inferendum, non recipi, nisi in organo conjuncto, quod sufficit ut dicatur anima sentire, præcipuè cum per nos ratio sentientis non desumatur ex receptione, sed ex productione, de quo in Animasticis.

Assero tertiò. *Substantiam etiam completam spiritualem, posse divinitus exercere rationem causæ materialis, respectu accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia non implicat contradictionem, ut v. g. albedo uniatur Angelo. Tum quia si quæ esset causa, cur id fieri non possit, ea esset, quia albedo effectum suum formalem non tribueret Angelo; sed hoc non obstat, quia effectum formalem intrat etiam subjectum capax denominationis, quale subjectum non est Angelus, cur ergo non sufficiet hic solus effectus formalis, qui est: facere subjectum habens accidens Materiale. Tum quia si potest Deus spoliare materiam omni quantitate, redigereque illam in punctum, quod etiam potest facere accidenti, cur illud saltim ita redactum in punctum, non poterit ponere in Angelo?

Quæres secundò. *An accidenti spirituale possit causari à subjecto materiali?*

Assero primò. *Non posse naturaliter.*

Ratio. Quia si nihil obsit, in eo debet recipi connaturaliter accidens spirituale, unde educitur, cùm ratio causæ materialis eductionem consequatur, accidens autem spirituale, utpote perfectius in ratione entis, non educitur è materia.

Assero secundò. *Posse divinitus id fieri, ut accidens spirituale uniatur subjecto materiali.*

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia si naturaliter potest anima spiritualis, dice-

re ad corpus rationem unibilis, saltem id divinitus dicere poterit accidens. Tum quia difficilius est poni accidens materiale in subjecto spirituali, debet enim modo sibi non connaturali poni, modo nempe indivisibili, & tamen hoc fieri potest, ergo poterit & accidens spirituale poni in subjecto materiali, in quo poni poterit indivisibiliter, sicut ponitur & anima.

Assero tertiò. *Si quæsiti sensus sit: an accidens in genere etiam causæ efficientis, possit produci divinitus à subjecto Materiali, id etiam tenendum erit.*

Ratio. Quia etiam id non implicat contradictionem, videnda ea quæ dicuntur in prima parte, an oculus corporeus possit elevari ad videndum Deum, & in materia de Sacram. Ubi de potentia obedientiali.

Quæres tertiò. *An & in quo genere causæ Deus supplere possit causalitatem causæ materialis?*

Assero primò. *Posse Deum supplere causalitatem causæ materialis.*

Ratio. Tum quia defacto id præstat in Eucharistia: Tum quia præstaret concursum conservativum formæ materiali, qui præstari non deberet, nisi exigente materia, ut secum unita nonnisi coexistat, est suppleri causalitatem causæ materialis: hoc enim intelligimus per hoc supplere, sed id non implicat Deum præstare. Ergo. Tum quia potest Deus supplere defectum aliarum causarum; Ergo & defectum causæ materialis.

Assero secundò. *Non posse id Deum præstare in genere causæ materialis.*

Ratio. Quia ratio causæ materialis & causalitas ejusdem, stat in influxu, qui præstatur, eo quod habeatur jus, ut nonnisi in subjecto unita existat forma; Deus autem tale jus, ut in illo tanquam subjecto aliquid existat, dicere non potest: neque enim potest mutari Deus per ullam alicujus receptionem. Nec etiam potest supplere Deus defectum causæ materialis, dando se in partem: nam præter hoc, quòd Deo ratio partis convenire non possit, est & alia causa, quia quando aliquid dicitur suppleri, debet id facere quod faceret aliud, non posset autem Deus id facere in composito, quod faceret illud, cujus Deus suppleret locum, quia illud, quod faceret illa creatura in composito, non esset aliud quàm datio entitatis suæ; jam autem sicut entitas Dei, non est entitas creaturæ, ita nec datio entitatis Divinæ, erit datio entitatis creatæ. Imò universaliter à nullo heterogeneo potest suppleri compositio, unumquodque enim hetereogeneum, non id, sed diversum esse conferret, ab eo, quod adferret aliud, in compositionem; in homogeneis autem licet supplente uno defectum alius, non sit constituendum idem adæquatè numero compositum, constituetur tamen idem formaliter & specificè.

Assero tertiò. *Posse id Deum præstare in genere causæ efficientis.*

Ratio. Tum quia hoc, quod Deus in extrinsecis facit, & non seipso, semper est in genere causæ efficientis: Ergo si supplere potest defectum causæ materialis, supplere debet in genere causæ efficientis. Tum quia exhibitio concursus conservativi, qui exhiberetur supposito influxu causæ materialis, est suppletio in genere causæ efficientis, cùm conservatio sit effectionis species: sed potest Deus talem concursum exhibere; Ergo & supplere defectum causæ efficientis. Tum quia ubicunque miraculum intervenit usus omnipotentiæ, intervenit ratio efficientis: nam omnipotentia est executrix & effectiva divina, sed supplente Deo defectum causæ materialis, intervenit miraculum. Ergo & usus omnipotentiæ seu effectivæ Divinæ.

Dices primò. Si Deus non potest supplere defectum causæ materialis, non posset etiam divinitus fieri, ut duæ formæ eandem materiam informent.

Respond. Sufficit ad hoc, ut suppleat Deus defectum causæ materialis in genere efficientis, idque non hoc sensu, quasi capacitatem det materiæ, quia capacitas Materiæ est entitas materiæ, quæ non ponitur alia, quàm præhabita: sed hoc sensu, quia supposito, quòd non implicet divinitùs capacitatem Materiæ, extendi ad duas formas, præstat Deus concursum, & coeffectivum & conservativum, illarum formarum.

Dices secundò. Causæ subordinatæ sunt in eodem genere cum subordinantibus, habent enim se per modum causæ particularis ad universalem, particularia autem sunt in eodem genere cùm universali; sed causa materialis est subordinata: Ergo & subordinans, qui est Deus, debebit in eodem genere cum illa concurrere.

Respond. Causæ subordinatæ cum causa subordinante secunda transeat quòd debeant esse in eodem genere, sed non cum causa prima subordinante & talem subordinationem in eodem genere, non dicit materia ad Deum, cùm Deus non sit natus quicquam seipso componere, vel esse subjectum aliquid exigens.

Dices tertiò. Causalitas causæ efficientis non potest suppleri à Deo, nisi in genere causæ efficientis: Ergo & causalitas in genere causæ materialis, non poterit suppleri, nisi in genere causæ materialis.

Respondet recentior Suar. Disparitatem esse, quia modus agendi in genere causæ efficientis, est nobilior cæteris, proinde à nullo alio suppleri potest; causa autem materialis, utpote ignobilior, suppleri potest à nobiliori. *Hæc responsio*

Non Satisfacit, quia multa etiam ignobiliora possunt supplere defectum nobilioris, v. g. argentei nummi defectum aureorum.

Disparitas potius in hoc est, quia supplente Deo defectum causæ efficientis, in genere causæ efficientis, non extrahitur Deus extra modum suum operandi ad extra, servatque tenorem, operandi miraculosè: extraheretur autem, si suppleret causæ materialis defectum in genere causæ materialis. Deinde, quia nullum est absurdum pro antecedenti, & tamen est absurdum pro consequenti, de quibus asserto secundò; hinc non mutaretur Deus, supplendo in genere causæ efficientis, mutaretur autem, supplendo in genere causæ materialis defectum causæ materialis.

Dices quartò. Causa materialis potest elevari à Deo, ut instrumentum ad causandum materialiter, ut cùm causat lumen gloriæ materialiter, hæc autem causalitas non potest intelligi, nisi concurrat Deus in genere eodem, quia instrumentum in eodem genere causat cum suo principali.

Respondetur. Calor, qui disponit ad ignem, est instrumentum ignis: nemo tamen dicit, quòd calor respectu generandi ignis, sit causa materialis.

Dices quintò. Potest Deus causare materialiter quin recipiat, quia defacto concurrendo cum intellectu & voluntate operatur immanenter, quin recipiat intellectiones, & sicut cooperans efficienti corporeo, non tangit passum, sufficitque quòd agens creatum tangat, ita nec reciperet agens materialiter, sed sufficeret, quòd reciperet causa materialis.

Respondetur. Negand. imprimis Deum in intellectu creato, à parte sua, operari immanenter, cùm non operetur ad intra suum, sed tantùm operatur rem immanentem alicui, quod sibi extrinsecum est.

Deinde disparitas est, quia cooperatio non definitur per dare se in partem, vel per exigere, ut in illo, tanquam in subjecto, res existat; causare autem in genere causæ materialis, definitur per ly dare se in partem, & per ly exigere, ut in illo tanquam in subjecto res existat: quia autem Deus non potest exigere, ut aliquid in illo tanquam subjecto existat: ideo non potest supplere causalitatem in genere causæ materialis.

Dices sextò, Materia potest recipere, quin sustentet, ut patet in anima rationali: Ergo & è contra potest Deus sustentare quin recipiat.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nullum est absurdum, ut habeat unitam formam, quæ conservari possit naturaliter sine se, hoc autem est recipere, & non sustentare; repugnat autem Deum sustentare, quia quod sustentat, est verè subjectum actuatum à Forma, Deus autem non potest esse subjectum actuatum à Forma, aliàs mutaretur.

Addendum est, quòd quando dicitur non recipi forma materialis, non hoc sensu dicitur, quasi de novo non actuet, nec uniatur, sed quòd non sit forma nata conservari independenter à subjecto.

Dices septimò. Persona Divina defacto exercet rationem causæ materialis in unione Hypostatica.

Respondetur. Negand. Anteced. semper enim causalitas materialis, eductionem importat: natura autem humana non educitur è verbo, nec recipit in se naturam humanam, sed illam terminat; quamvis autem dicatur sustentatio est terminativa, non autem subjectiva.

DISPU.

DISPUTATIO IV.

De Principio intrinseco, quod est forma?

PRius essentiam, deinde existentiam, tum divisiones, & alia formæ prædicata, considerabimus. Demum agemus de illa, prout habet rationem causæ. *Sit*:

QUÆSTIO I.

De Essentia Formæ.

DEfinivit Aristoteles 2. Physic. tex. 28. formam. Est *Ratio quod quid erat esse.* Appellatur forma ratio quod quid, non verò ipsum quod quid, ut ostendatur, non solùm formam esse totam substantiam rei, sed etiam materiam ad substantiam rei pertinere; est tamen ratio quod quid, scilicet primarium quid, specificativum, & distinctivum ejusdem. Dicitur quod quid erat, non verò quod quid est, ut ostendatur etiam in statu essentiæ, qui ratione præcedit statum existentiæ, convenire composito formam.

Huic definitioni Recentiores suas formæ definitiones accommodarunt. Suarez eam definit: Forma substantialis est substantia simplex & incompleta, quâ velut actus materiæ, cum ea constituit essentiam substantiæ compositæ. In idem recidit definitio Conimbr. Arriag. Pontii.

Mastrius dicit, illam esse actum primarium Materiæ, unum per se cum ea constituentem. Brevius sic definietur. *Quòd sit actus substantialis materiæ, vel actus materiæ, cum illa constituens unum per se substantiale.* Quòd bene definiatur sic forma, leges bonæ definitionis ostendunt. Quòd autem melius, vel inde colligitur, quia in illa Suar. definitione genus nimis remotum assumitur, nempe ratio substantiæ incompletæ, quod ipsum alio genere propinquiori restringitur, nempe ratione actus, quæ ei cum formis accidentalibus communis. Et sicut non satis commodè quis ita definiret hominem, est substantia quæ est animal rationale, ubi ly substantia, quæ est genus alio genere, nempe animali restringitur, sic nec etiam dicta formæ definitio, commodè procedet.

Si quis vellet tradere definitionem formæ, ut sit quibuscunque sive substantialibus, sive accidentalibus communem formis, imò etiam actibus, qui appellantur formæ accidentales, bene diceret: formam esse actum subjecti, ita ut forma substantialis sit actus substantialis materiæ, forma autem accidentalis, sit actus accidentalis materiæ. Ei verò, qui ignoraret quid sit hoc ipsum ly substantiale, & hoc ipsum ly accidentale, per prius notificandum esset, quid sit substantia, quid accidens: ad eum planè modum, quo si quis ignoraret, quid sit animal, & quid rationale, antequam illi definires hominem, deberes notificare quid animal, quid rationale: & sicut non sequitur, hanc definitionem hominis esse malam, sic nec sequetur præsentem esse malam, licèt utrobique debeat præcedere notitia Terminorum.

Primò essentialis conceptus formæ proportionaliter ad primò essentialem conceptum materiæ formari debet. Quòd sit actus substantialis materiæ radicaliter acceptus, probationes & defensiones ex dictis de materia petuntur.

QUÆSTIO II.

De Existentia Formæ.

VEteres Philosophi negabant dari formas substantiales; alii censebant eas præexistere actu in materia, antequam educantur ex illa, vel illi uniantur. Habent & alios errores, quos alii refutant: magis disputabilia attingemus.

DIFFICULTAS I.

An de facto dentur formæ Substantiales.

DIcendum est *Dari.* Ita Schola Aristotelica & Christiana.

PROBAT primò Suar. disp. 15. sect. 1. num. 6. Formæ substantiales non implicant contradictionem. Tum quia nulla ostendi potest. Tum quia si formæ substantiales, hoc est actus substantiales incompleti repugnarent, repugnarent vel ex eo, quia actus sunt; vel ex eo, quia substan-

ſtantiales ſunt; vel ex eo, quia ratio actus & ratio ſubſtantialis ſecum conjungi non poſſunt: ſed nihil horum eſt, non primum, qui admittunt illi, actus, ſaltem accidentales, ex quo apparet rationem actûs non repugnare; non ſecundum, quia apud illos, ſaltem materia Deus & Angeli ſunt quid ſubſtantiale: Ergo ex ratione ſubſtantialis non repugnat formæ. Neque etiam ex conjunctione horum duorum. Tum quia in actu nullum eſt prædicatum, quod excludat rationem ſubſtantialis: Tum quia ratio ſubſtantialis poteſt conjungi cum potentia in Materia: Ergo poterit conjungi & cum actu. *Hæc ratio* probat poſſibilitatem formæ, non exiſtentiam, hinc aliter ex eodem.

Probatur ſecundò. Si non dantur formæ ſubſtantiales, aqua calefacta intensè, vel poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus, vel non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus: neutrum dici poteſt: Ergo dantur formæ ſubſtantiales. Minor probatur. Si poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus, ergo dantur formæ ſubſtantiales, nam hæc ab intrinſeco reductio non poteſt referri in materiam, cui æquè bonum eſt frigus ac calor: ergo debet referri in formam ſubſtantialem, non enim aliquid aliud aſſignari poteſt; ſi non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus, ergo neque ſe reducet ad priſtinum frigus, non enim habebit principium iſtius reductionis: dicere autem, quòd ſe aqua non reducat ad priſtinum frigus, eſt loqui contra experientiam.

Responderi poſſet primò. Aquam reducere ſe ab extrinſeco ad priſtinum frigus, Deo ſcilicet non pergente ulterius conſervare calorem, qui etiam ex ſe defectibilis qualitas eſt: Contra eſt; Concedamus ſuapte ſponte deficere calorem, defectumque concurſus divini conſervativi reduci ad exigentiam naturalem ipſiusmet caloris, non habentis jus ad ulterius conſervari, cujus etiam ſimile quid habetur in ſono, redit difficultas, unde redeat priſtinum frigus, quid illud emanet, & cætera ſimilia.

Responderi poteſt ſecundò. In partibus aquæ calefactæ, ſemper manere intenſum frigus, ab illisque partibus reliquas frigefieri.

Contra. Tum quia experimur totam aquam calefieri, quacunque parte tangatur. Tum quia de illis ipſis ipſis, quæ frigus continent, redit difficultas, poſſuntné calefieri vel non: ſi non, cur? Si poſſunt calefieri per quid reducet ſe aqua ad frigus. Neque valet, ſi recurras ad Deum reſtituentem frigus, hoc enim deberet facere miraculosè, quia ad nullius naturalis rei exigentiam.

Respondetur tertiò. Dari qualitatem quandam ſuperioris rationis, virtute continentem primas qualitates ſenſibiles, vi cujus reducit ſe aqua ad priſtinum frigus.

Contra. Quia ſi virtute continet omnes, debet eſſe indifferens ad has vel illas producendas: hinc ſi non datur Forma ſubſtantialis, quid erit exigitivum, ut in aqua producatur frigus. Deinde, vel illa qualitas excludit formam ſubſtantialem, vel non excludit: ſi non excludit, ſine neceſſitate ponitur, cùm id ſola forma ſubſtantialis præſtare poſſit; ſi excludit, erit ipſamet forma ſubſtantialis, adeoque illam non excludet, quia illa qualitas erit primus actus materiæ, complens illam per ſe in ratione aquæ, & in ratione ſe reducentis ad ſuas proprietates. Quando verò in Euchariſtia ſpecies calefactæ vini reducunt ſe ad priſtinum frigus, hoc referri debet in decretum Dei, volentis concurrere ad has reductiones, ob celandum myſterium. Reſpicit hoc argumentum, quòd interdum ita fiat alteratio, ut non poſſit ſe res reſtituere in priſtinum ſtatum, interdum autem poteſt, quæ diverſitas non in aliud ex dictis referri poteſt, quàm in remanentem vel recedentem formam ſubſtantialem.

Confirmatur ex Arriaga, in Euchariſtia periit tota ſubſtantia panis, & manent accidentia; ergo apparet accidentia non eſſe partes ſubſtantiæ panis. Et certè, ſi ſola materia eſt ſubſtantia panis etiam lapis, qui eandem ſpecie materiam habet, erit panis; & rurſùs, cum in Euchariſtia ſit materia prima Chriſti. Ergo ſi panis eſt nonniſi materia cum talibus accidentibus, ſequeretur quòd illic maneret panis.

Respondebis primò ex Pontio, non manere illic omnia accidentia, quæ cùm materia dicuntur panis, & manere ſola accidentia ſenſibilia.

Contra. Quia hoc eſt mera divinatio, & quidem non conformis phraſi Patrum, qui ſi ſenſiſſent etiam accidentia illic perire, dixiſſent non ſolùm ſubſtantiam, ſed & accidentia panis illic perire, nonniſi ignobilioribus manentibus, quia non potentibus conſtituere panem.

Probatur tertiò concluſio: poſito, quòd non darentur formæ ſubſtantiales, equus & planta vel differunt ſubſtantialiter, vel non differunt ſubſtantialiter: ſi differunt ſubſtantialiter, ergo differunt formâ, nam utrique materia eſt communis; ſi non differunt ſubſtantialiter, ergo neque homo & planta differunt ſubſtantialiter; hæc autem duo differre ſi neges, ſic ulterius probabitur. Homo comparatus ad plantam, vel habet radicem primam, ratione cujus exigat nonniſi hæc accidentia, quæ prima radix addita materiæ in homine, conſtituat hominem; vel non habet: Si non habet, ergo tam bene negans formam ſubſtantialem poſſet eſſe homo, quàm non eſſe, ſed eſſe bos, ſiquidem nullam habet exigentiam & radicem, ratione cujus

cujus hæc accidentia exigat, quæ radix constituat hominem ; quodsi est exigentia & radix prima, ratione cujus debentur materiæ, quæ est in homine, nonnisi hæc accidentia. Ergo datur forma substantialis ; hæc enim exigentia non est referenda in materiam, nam hæc v.g. in planta non exigit accidentia hominis, utpote subjectum primum omnium, nec item est referenda in formam aliquam accidentalem, nos enim nomine formæ substantialis, non aliud intelligimus, quàm primam radicem proprietatum, huic in specie enti debitarum, quæ addita materiâ constituat hoc in specie compositum: Ergo si tu admittis talem radicem, admittis formam substantialem. Denique suppono oppositum, sentientem habere definitionem formæ substantialis, scit enim quid neget dari, & quamcunque tradiderit legitimam, ea ostendetur, convenire huic radici, darique talem formam: cumque accidens non posset esse prima radix & exigentia accidentium, v.g hominis & plantæ, nam substantiale est homini, esse hominem; substantiale item est plantæ, esse plantam: ergo cùm in hac ratione substantiali constituatur homo & planta hac radice, radix hæc substantialis esse debebit: positoque, quòd nomine substantialis veniat id, quod primò intenditur à natura, cùm in generatione, v.g. ignis, primò intendatur ista radix, utpote quam præsuppositâ materiâ, consequuntur reliqua: ergo illa radix substantialis erit, adeoque forma substantialis erit, adeoque forma substantialis.

Objicitur primò. Aristoteles 2. de Generatione tex. 7. primas qualitates activas, ait esse elementorum differentias.

Respondetur. Elementa inquantum sensibilia sunt, differunt nonnisi per primas qualitates: sed si sumantur secundùm quod constituta sunt, radicemque important talium qualitatum, alio different, nempe forma substantiali; quando verò 7. Metaph. Tex. 8. docet, solam materiam esse substantiam, cætera affectiones substantiæ, hoc tantùm voluit, quòd permanente eadem materia, nunc hæ, nunc illæ adveniant formæ, incorruptâ manente materia. Item quando 8. Metaph. tex. 18. ait: ex materia & forma fieri unum, sicut ex cera figura, non facit in hoc proportionem, quasi ita debeant esse ex diversis prædicamentis, sicut cera & figura, sed ponit in hoc proportionem, quòd sicut cera est subjectum figuræ, ita materia & forma.

Objicitur secundò. Si forma substantialis daretur, & esset substantialis, & non esset: esset, ut supponitur, non esset, ut probatur; quia ita esset in materia prima, ut simul dicat dependentiam in esse, & in fieri à materia, (intelligendo id saltem de forma materiali) non minus, quàm accidens, v. g. calor ab igne. Unde à pari formatur argumentum: calor respectu ignis est accidens; ergo & quæcunque forma materialis, respectu materiæ, est accidens.

Responderi potest ex Suarez. Formam materialem, dicere quidem dependentiam à materia, non esse tamen accidentalem; nec ita se habere ad materiam, sicut calor ad ignem, quia calor comparatus ad ignem, est in illo per inhæsionem, forma per informationem; non enim ignis & calor sunt in eodem prædicamento, sicut forma plantæ & materia: Forma enim est illud, quod in ratione talis in specie compositi materiam complet. Ergo est quid substantiale; nihil enim per formam substantialem intelligitur, nisi tale completivum: deinde calor comparatus ad ignem, non est prima radix passionum igni debitarum, est autem ex dictis talis radix forma materialis.

Objicitur tertiò. Quòd est substantiale, debet esse per se stans; quod est per se stans, non recipitur in alio: Formæ autem materiales, recipiuntur in subjecto.

Respondetur Communiter, quòd repugnet esse aliquid per se stans, & tamen esse in in alio, tanquam in subjecto inhæsionis, sed non repugnat esse aliquid per se stans, & tamen in alio, tanquam in subjecto informationis. Aliter idem solvi potest, quòd id, quod est substantiale, & per se stans completum, non possit esse in alio, secùs, quod est incompletum, & per modum actûs. Unde ulterius, non potest ignis sufficienter intelligi in suo esse constitutus, si cogitetur materia habens perfectum calorem, cum siccitate conjunctum, quia si ignis substantialiter esset nonnisi materia cum accidentibus, non differret substantialiter ab aliis, ut probatum supra, qui autem cogitabilis est legitimè modus differendi substantialiter, is intervenit inter ignem v. g. & aquam.

Objicitur quartò. Totum fundamentum adstruendarum formarum substantialium est, operationes unius, v. g. compositi, quæ non sunt in alio composito, hoc non arguit formam substantialem: Tum quia aliàs sicut multæ sunt operationes compositi unius, ita deberent esse multæ substantiales: Tum quia in exsiccatis plantis manent illarum operationes, & tamen non manet forma substantialis.

Respondet Mastrius: Multitudinem operationum in uno composito, arguere unitatem formæ, eò, quòd forma, quæ perfectior est, eo quòd forma, quæ perfectior est, eo sit illimitatior ad operandum, quamvis diversitas operationum in diversis subjectis, arguat multiplicitatem, eo quòd arguat diversam radicem, & exigentiam talium operationum; In plantis exsiccatis non manet forma vegetativa, manet forma mixti, quam sequuntur illæ virtutes activæ; & licèt agnoscamus dari formas substantiales, quæ inter se habent magnam affinitatem, v.g. formam sulphuris, cum forma ignis, non

seque-

sequetur tamen inde, formas illas substantiales, quæ sunt principia talium actionum, esse principia directa corruptionis sui, quantumvis sint principium indirectum, quatenus deposcendo talia accidentia, v. g. sulphur, quæ formæ ejus debentur, approximatio igne cedere debeat. Deinde non quidem ex varietate operationum, sed ex substantiali differentia, exigentiaque talis constitutionis accidentium, colligimus existentiam formarum substantialium. Sed etiam hôc posito, nihil evincitur, quia multitudo operationum ostendit multitudinem formarum, si sint operationes, quas ad eandem formam revocare sit impossibile; secus si possint ad eandem formam revocari, non enim sunt multiplicanda entia sine necessitate, recedente forma vegetatorum manent, vel formæ substantiales partiales, vel Forma, quam appellant cadaveream, connectunturque tunc accidentia cum illa forma.

Objicitur quintò. Si darentur formæ substantiales, non possent intelligi rerum transmutationes, nisi aliquid ex nihilo fieret, quod naturaliter esse non potest. Sequela probatur: Formæ, in rerum mutationibus, vel præexistunt in materia, vel non præexistunt: si præexistunt. Ergo nihil de novo generatur; si non præexistunt, ergo de nihilo producuntur.

Respondetur, Generationem hominis intelligi non posse, nisi aliquid fiat; sed quia de aliis formis retorqueri potest argumentum, quomodo si calor non præexistat in ligno, neque enim illud comburit, producatur in ligno, sine creatione, sufficerit dicere, quòd id, quod non præexistit in subjecto, de nihilo producatur sui, sed non de nihilo subjecti, hoc est, non sine concursu causæ materialis, cùm tamen id sit necessarium ad creationem. De quo sequenti difficultate.

DIFFICVLTAS II.

Præexistunt né Formæ substantiales in Materia?

Dicendum est primò. *Non præexistere formas in Materia*, ita Schola Peripatetica, contra Anaxagoram & quosdam veteres.

Probatur primò Conclusio ex Hurtado. Si præexisterent Formæ in materia, daretur infinitum actu, quod non conceditur, de quo infra. Sequela probatur: darentur actu tot formæ, quot sunt possibiles, sunt autem possibiles infinitæ.

Probatur secundò ex Oviedo. Non est explicabile, quid sit in Anaxagora apparere, v. g. Formam hominis, & non apparere Formam Leonis, si hæ omnes formæ actu præexistunt in Materia Anaxagoræ, sequeturque Anaxagoram esse Leonem, quamvis non appareat Leo: quia esse Leonem, est esse materiam formam, & unionem horum, quæ omnia habentur ante apparentiam, quia per illam apparentiam nihil de novo incipit esse, ut ille universaliter affirmat. Rursùs, quando dicit incipere apparentiam formæ Leonis, cùm illa apparentia non præcesserit, incipit esse, ergo tunc primò producitur, ergo ex nihilo, quia nihil præcesserat illius: & sicut propter hoc argumentum asserebat, præexistere formas in Materia; ita propter idem, asserere debet, etiam semper apparere omnes, quod tamen negat.

Probatur tertiò. Formæ istæ, vel omnes præexistunt in unaquaque parte materiæ, vel non præexistunt omnes: si non præexistunt omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo non respectu omnium formarum illa Materia est potentia, siquidem, si illas formas subjectare posset, jam illæ præexisterent, ergo ulterius esset specie distincta ab alia parte Materiæ, esset enim determinata nonnisi ad has formas, ergo ulterius veniri posset ad talem stipulam, quæ non possit igniri, etiam in mediis flammis, eo quòd non præexistat forma ignis in illa stipula; si verò præexistunt omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo tot in una, quot in omnibus reliquis, siquidem in una parte Materiæ omnes formæ inducibiles sunt, quæ sunt inducibiles in omnes alias, ergo ulterius una eademque præexistens forma, est naturaliter in pluribus locis, nempe in omnibus partibus Materiæ, in omnibus enim partibus Materiæ educibilis est, ergo ulterius ante ignitionem stipulæ est & forma ignis, & forma stipulæ, adeoque stipula & ignis, & cùm in materiam aquæ possit induci forma ignis, jamque præexistat, erit aqua summè calida, & summè frigida, summè humida, & summè sicca.

Dicendum est secundò. *Non præexistere formas in Materia, ratione esse alicujus inchoati & imperfecti.*

Probat primò Suar. Disp. 18. Sec. 2. n. 5. illud quod tu dicis præexistere formæ, non est ipsa entitas Materiæ, sed est entitas formæ, tunc de illa entitate quæro, illa entitas, vel est substantia, vel accidens: si est accidens, ergo non potest esse inchoatio, nam inchoatio Formæ substantialis, debet & ipsa esse substantialis, non enim ejus, sed aliùs ab illa, utpote non substantialis esset inchoatio. Rursùs si illa inchoatio est accidentalis, ergo per te forma substantialis debet fieri ex nihilo, quia hoc, in quo præexisteret Forma substantialis, dicitur, est accidens, quod non est entitas substantialis For-

Formæ: si verò dicas, hanc entitatem esse substantiam, quæro quí fit, quòd illa Forma ex esse imperfecto transeat ad perfectum: vel enim transit intensione aliquâ, & hoc non, quia Formæ substantiales non sunt intensibiles, dabitur item ratione illorum inchoamentorum infinitum actu imperfectarum Formarum: vel transit illa Forma imperfecta in perfectam, conversione aliquâ, & sic non est dicendum, præexistere formas in Materia, sicut non dicitur corpus Christi præexistere in non consecrata hostia, hæcque ipsa, quæ converti deberent, essent infinita actu. Rursùs, siquidem illa inchoata entitas perit, quando incipit esse perfecta Forma, ergo impertinens est illa entitas imperfecta, ut Forma non fiat ex nihilo; quia illa entitas imperfecta & inchoatio, non est aliqua pars, vel aliquis gradus, ejus Formæ, quæ fit.

Probatur secundò. Accipiamus illam partem prout condistinctam à suis inchoamentis, vel fit de novo, vel non fit de novo: si non fit de novo, ergò præexistit etiam quoad illud esse perfectum; si fit de novo, ergo est nihil, quia per oppositos de novo, nihil fit.

Probatur tertiò. Hæ ipsæ præexistentes inchoationes formarum, vel sunt productæ ex nihilo, vel ex aliquo præcedenti. Si ex præcedenti inchoatione, de hac ipsa redit quæstio, an sit ex nihilo producta, vel ex aliquo præexistenti; si ex præexistenti, dabis processum in infinitum; si ex nihilo, ergo illud inchoamentum, illudque præexistere formarum, nihil est, adeoque non est præexistere formarum; nam ex nihilo per oppositos nihil fit: Ergo ulterius, si ipsa inchoamenta potuerunt produci ex nihilo, etiam formæ produci potuerunt ex nihilo.

Objicitur primò Auctoritas Aristotelis ex 7. Metaph. tex. 29. ubi docet, in materia esse partem aliquam rei faciendæ.

Respondetur. Nomine rei faciendæ, intellexit Aristot. compositum, cujus faciendi pars aliqua est ipsa materia: vel intellexit in Materia sumpta, cum dispositionibus, esse partem rei faciendæ, hoc est Formæ educendæ, ad quam etiam suo modo concurrunt dispositiones. Unde pars operis ponendi ab agente in Materia, sunt ipsæ, quas inducit, dispositiones: quando autem Aristoteles docuit, non ex quolibet fieri quodlibet, sed ex determinato determinatum, non debet esse determinatio per inchoationes formarum, sed per prævias dispositiones inductas ab agente.

Objicitur secundò Auctoritas Sancti Augustini libr. primo de Trinitate c. 7. ubi ait: Omnium quæ nascuntur, occulta quædam semina, in mundi elementis latere.

Respondetur. Nomine istorum seminum intellexisse Sanctum Augustinum, non partes formarum, non enim dicitur, pars arboris, v.g. semen, sed intellexisse virtutes productivas, & dispositiones.

Objicitur tertiò. Ex nihilo nihil fit.

Respondetur. Si non sit agens, non producet quidquam, & si sit creatum agens, sine concursu materiæ, nihil producetur, & hoc est: *Ex nihilo nihil fit.*

Ex dictis Colligitur, non præexistere ullò modò Formas in Materia. Quomodo ergo salvabimus, tunc cùm producuntur, non illas creari, salvant hoc auctores communiter per hoc, quia educuntur de potentia Materiæ, & hoc, discutiendum restat.

DIFFICVLTAS III.

Quid est educi Formas in statu existentiæ.

Præmitto Primò. *Constare jam, animam rationalem non educi è Materia,* sed produci à Deo immediatè, idque actione Creativâ, intra tamen ordinem naturæ.

Præmitto secundò ex Suar. *Distinctas esse has propositiones: Materia continet Formam rationalem in potentia; & hanc, materiam esse in potentia ad formam dictam;* hæc secunda propositio est vera, sensus enim illius est: Materia est subjectum naturaliter aptum, informari animâ rationali, prioris autem sensus est, Materia habet vim causandi animam rationalem, ad eum modum, quô causa efficiens continet in sua potentia effectum, quem causare potest. Cùm ergo anima rationalis causari non possit à Materia, ideò nec dicetur Materia continere Formam in potentia, cùm tamen Formæ materiales contineantur in potentia Materiæ.

Præmitto tertiò. *Tàm Formæ quæ creantur, quàm Formæ quæ educuntur, conveniunt in hoc, quòd exeant per suam productionem ex nihilo suæ existentiæ,* nam de utrisque ante productionem verum est dicere, sunt nihil existentiæ, non existunt, & tamen illæ dicuntur creari, hæ educi, quod ipsum

Explicant Primò Conimbricens. 1. Physic. C. 9. q. 12. ar. 5. & post illos Complutens. Joan. à S. Thoma, Manca, & alii, sentiuntque, tunc educi Formam ex Materia, quando Materia ordine durationis præcedit Formam, in quo priori, Forma contineri dicitur in potentia Materiæ, ita, ut si Forma in eodem instanti temporis fieret cum Materia, jam non censeretur educi, sed creari. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia, ut urget Suar. Disp. 15. Sect. 3. n. 5. fieri potest, ut subjectum creetur à Deo, & in eodem instanti forma producatur ab agente naturali, quo in casu educetur forma, & non creabitur, nullum enim agens naturale creat, certè autem eodem instanti, quo Deus produceret aërem & solem, produceret sol formam lucis in aëre. Tum quia sunt aliqua accidentia, quæ positionem subjecti comitantur, ut cum ignis ex se emanat calorem: hæc productio est eductio, & tamen non supponit præextitisse ignem sine calore, ergo ad eductionem, supervacanea est hæc præexistentia. Tum quia vi istius explicationis sequeretur, animam rationalem educi, producitur enim supposita præexistentia Materiæ; quòdsi dicas, ideo illam creari, quia non continetur in potentia Materiæ, restat quæstio quid sit? & quî hoc contineri, eductione exerceatur, quidque sit istud exercitium? Tum quia, ut urget Mastrius, adhoc, ut dicatur effectus produci à sua causa, sufficit, quòd præcesserit causa effectum prius naturâ, quantumvis non præcesserit eum prius tempore: Ergo etiam ad hoc, ut censeatur educi forma ex Materia, sufficiet, materiam prius tantum natura præextitisse. Tum quia, ut urget Pontius, per eductionem intelligimus productionem, quæ sit distincta actio à creatione, & aliud intelligere, est de voce disputare, sed unio illa, per quam produceretur forma, cum dependentia à causa materiali, est distinctissimæ. rationis à creatione, quæ est productio formæ sine tali dependentia: ergo potest esse eductio, sine tali præexistentia. Tum quia hæc explicatio non respondet ad Punctum difficultatis, sive enim præcedat materia formæ productionem, sive non præcedat, quomodo producta noviter forma, non est dicenda produci ex nihilo, cùm fiat ex nihilo sui.

Dices primò. Ad eductionem formæ, requiritur præcedens alteratio, quæ non potest fieri in instanti: ergo præcedere prius tempore debet subjectum alterationem, hoc est materia.

Respondet Suar. Per accidens requiri prævias alterationes, admittique eas propter ineffi-caciam agentis: hinc si Deus in uno instanti transmutet aquam in vinum, dispositiones illic non præcedent tempore, & tamen productio formæ vini, erit vera eductio.

Dices secundò. Eductio fit per mutationem subjecti ad formam eductam: ergo requiritur ad eam, quòd subjectum prius tempore existat, quàm forma, quia aliàs, non posset mutari ad formam.

Respondetur. Negando consequentiam cum sua probatione. Nego enim subjectum non posse mutari ad formam, si non præexistat, cùm illa mutatio sit per habitionem formæ, ad quam non requiritur, quòd præextiterit subjectum.

Dices tertiò. Actio eductiva formæ, præsupponit materiam productam; sed materia per se non potest produci, sed producitur productione totius, quando quidem non habet proprium esse: ergo debet produci ut existens sub alia forma.

Respondetur. Negando propositionem secundam. Vidimus enim supra, materiam habere proprium esse; deinde quamvis defacto eductiones, quæ nunc fiunt, præsupponant materiam præexistentem tempore, sed negamus hoc essentialiter requirere eductionem, certè enim prima forma, v.g. terræ, erat forma educta, erat enim dependens à Materia, & tamen prius tempore non præfuit formæ, imò nec præfuisse potuit.

Instabis. Eductio postulat formam in potentia Materiæ, sed non potest eadem forma esse simul in potentia Materiæ, & in actu. Ergo prius tempore erit in potentia, postea in actu.

Respondetur. Eductionem postulare, ut contineatur forma in potentia, Materiæ, non continentia privationis præcedentis, sed continentia ad posse subjectare, ad quod non requiritur præexistentia materiæ ante formam.

Explicat secundò Suar. Educi formam è potentia materiæ, nihil aliud est, nisi fieri eandem actione, quâ fit compositum, ex Materia præcedente, quæ eâdem actione non fit, idque constat, inquit ille, inductione, in omnibus formis, quæ educuntur de potentia materiæ; & ita, quando è Materia stipulæ producitur forma ignis, illic est vera eductio, & simul eadem actione producitur illic forma ignis, & compositum hoc, quod est ignis: sicque in omnibus reliquis, sicut è contra, quando alia actione forma, & alia compositum producitur, tunc non educitur forma, sed creatur.

Impugnat explicationem Mastrius. Quælibet forma per se fit, & propria productione producitur, cùm enim sit causa compositi, planè necessarium est, ut prius habeat esse in rerum natura, quàm compositum ipsum, & cùm sit per se terminus generationis, debet propria actione acquiri, & non tantùm per accidens, ad productionem compositi.

Responderi posset, hanc rationem supponere, quòd compositum sit effectus formæ & Materiæ, realiter distinctus ab iisdem; incertum item est, an non compositum sit terminus generationis. *Cæterum hæc explicatio*

Non Satisfacit primò. Possibile est educi formam è potentia Materiæ, & non uniri illam Materiæ. Ergo apparet, eductionem non stare in actione, quæ eadem faciat compositum, & si possunt accidentia Eucharistica existe-

re, &

re, & non unita materiæ, cur & non forma substantialis?

Non Satisfacit secundò. Vel potest forma educta tempore antecedere compositum, vel non potest: si non potest, quæ in hoc implicantia? & si materia potest prius tempore antecedere compositum, spoliata omni Forma miraculosè, cur non poterit & Forma educta, sine omni subjecto, miraculosè antecedere compositum? Si autem potest, ergo educi non est fieri eâdem actione, quâ fit compositum; quando enim separatim existunt, non fit compositum.

Respondebis. Sufficere, quòd connaturaliter loquendo, debeat eâdem actione fieri compositum.

Contra. Quia ex hoc ipso jam apparet, definitivè, eductionem non esse actionem productivam compositi, cùm jam restrictio ponatur, quòd eâdem actione fieri debeat, sed nonnisi connaturaliter compositum. Deinde quando anima rationalis producitur connaturaliter, non exigit produci antè materiam, quæ tamen exigentia non salvat, nec fundat in anima rationali rationem eductionis: Ergo nec fundabit in formis eductis, quòd si dicas, insuper adhuc debere addi aliquid, hoc potiùs, si sit legitimum, erit explicativum eductionis.

Non Satisfacit tertiò. Quia ex una parte per illum compositum dicit tria, Materiam, Formam, Unionem; ex altera parte, actio eductiva Formæ, non est actio eductiva unionis, siquidem in principiis illius actiones, secundùm multiplicitatem terminorum multiplicantur: alia autem est entitas unionis, adeoque alius terminus, & alia entitas Formæ, hinc & actiones istorum productivæ, debent esse aliæ: immeritò ergo dicitur, eadem actione fieri formam eductam, & compositum.

Explicat tertiò Pontius Disp. 4. q. 2. n. 26. quòd eductio sit productio Formæ, cum dependentia à causa materiali receptiva, quæ dependentia in hoc est, quòd quemadmodum influit causa efficiens in Formam, & propterea Forma dependet ab efficiente, tanquam à dante sibi esse, ita etiam causa materialis influit in ipsam, dando ipsi esse, ita etiam causa materialis influit in ipsam, dando ipsi esse, recipiendo ipsam. Dicit ulteriùs non in hoc sitam esse hanc dependentiam, quia scilicet Forma materialis non produceretur, nisi esset Materia, quia aliàs etiam anima rationalis dicenda esset dependere à corpore, quia non producitur nisi adsit corpus dispositum, sed hæc dependentia sistit in influxu aliquo positivo Materiæ, quò communicet ipsi suum esse. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia non explicat, quis sit iste influxus causæ materialis in Formam eductam, deberet enim esse per hoc, quia reciperet illam Formam; sed recipere Formam eductam, non est darè illi esse, supponitur enim id, quod recipitur, habere esse. Tum quia ex dictis supra constat, causalitatem Materiæ non stare in unione, ergo nec in receptione prædicta, hæc enim pro eodem sumuntur in præsenti. Tum quia secundùm veterem phrasim, recipitur in corpore anima rationalis, nec tamen causatur, quid ergo addit illa receptio Formæ materialis, ut constituat causalitatem materialem, & hoc additum potiùs (si sit legitimum) explicabit naturam Formæ.

Explicatur Eductio.

Educi nihil aliud est, quàm produci Formam contentam, in potentia Materiæ, hoc est, natam, ut & in fieri dependeat naturaliter nonnisi à Materia, nec extra illam naturaliter habeat jus existendi. Est explicatio ad mentem Suarii, eam amplectitur etiam Mastrius Disp. 2. q. 7. ar. 2. n. 148. cum aliis, quos citat. Videturque esse mens Scoti, præsertim in quartum Distin. 1. q. 1. Formam enim materialem dicit esse omnem illam, quæ ex natura sua necessariò inclinatur naturaliter, ut sit actus Materiæ, sive sit substantialis, sive accidentalis. *Hoc ipsum*

Explicatur tali discursu. Jus est quoddam respectivum, est enim ad aliud, hoc verò aliud, est & terminus illius respectûs, & simul correlativum, nempe debitum, & ita, v. g. est jus in creditore exigendæ pecuniæ, in debitore terminus & correlativum, est debitum reddendæ pecuniæ. Hoc jus & debitum sub sua formalitate, est ordinariè, in utroque, ita, ut in utroq; sit jus suo modo, & sit suo modo debitum: hinc, ut dixi, est jus in creditore, exigendæ, in debitore, debitum reddendæ pecuniæ. Rursùs in debitore est jus exigitivum, ne creditor plus poscat ab illo, quàm dederit, & in creditore est debitum, non plus exigendi.

Quod est in istis societatibus politicis & exigentiis, idem videre est in societatibus entium inter se: habet debitum Forma educta, ut non nisi dependenter à Materia produci & conservari posset, respondet huic debito jus in Materia, deposcens, ut hæc Forma, naturaliter, non nisi dependenter à Materia habeat esse, in fieri; & simul etiam in Materia, habetur obligatio recipiendæ hujus Formæ, & in Forma, jus exigendæ, suæ receptionis. Illa ergo Forma censebitur esse educta ad quam habet jus Materia, ut sine se non existat, & in qua est debitum non existendi, independenter à Materia.

Porrò, quia hoc jus est fundatum in intrinseca rei exigentia & entitate, hinc, si Deus faceret decretum, ut anima rationalis, ejus quæ de

facto est naturæ, in fieri & in conservari pendeat à corpore, ut scilicet, tàm diu duret, quàm diu est in corpore, nec dum tamen illa censeretur esse educta, quia non ex intrinsecis principiis, & non ex vi & conditione naturæ suæ, deposceret ita conservari, ideo nec dum anima rationalis censeretur educta. Si verò è contra faceret Deus decretum, de anima bovis, ut conservetur etiam extra corpus bovis, adhuc foret educta, quia non ex intrinsecis principiis suis habet hoc, ut fiat & conservetur extra materiam.

Quòd verò dentur aliquæ Formæ, quæ nonnisi dependenter à materia fieri & conservari possint, colligitur ex eo, quia de facto Formas materiales, nec per experientiam, nec per rationem, convincitur durare extra corpus: hinc arbitrarium esset dicere, illas in conservari non dependere à corpore; & certè, si formæ materiales conservarentur extra corpus, producerent actus suos, sicut & anima rationalis producit suos; & quia actus formæ materialis sunt nonnisi sensibiles, caderent sub sensus nostros, & ita extinctô igne posset fieri ignitio, calefactio, & cætera similia.

His jam de termino eductionis positis, addendum aliquid est, quid sit ista eductio seu causalitas illa materiæ.

Videtur autem, quòd eductio non sit aliquis influxus medius, inter entitatem Materiæ & entitatem Formæ, ratio, quia iste influxus vel esset datio esse, consimilis ei, quô efficiens dat esse, & hæc causalitas non convenit materiæ, quia illi improportionata, cùm sit de linea efficientis, entique imperfectissimo, maxima activitas tribueretur, & tamen suppositâ tali activitate, deberet esse ens perfectissimum; cùm inter taxas perfectionis, sit activitas & datio esse, præsupponens in sua causa, si non majorem, saltem æqualem perfectionem, cum effectu. Deinde non repugnat etiam causalitas & influxus indistinctus à causâ & effectu, qualis causalitas est creatio, productio verbi, mentis &c. cumque nulla sit necessitas ponendæ hujus intermediæ actionis, cui usui ponetur? Universaliter etiam ea non per intermediam actionem, (sive illa sit modus, sive non sine modo) producuntur, quæ seipsis dependent ab hoc principio: seipsâ autem, & non per aliud, dependet forma materialis à materia, nam posita solâ illius entitate, sive à Deo immediatè, sive ab efficiente creato, habet hoc, ut in esse & in conservari pendeat naturaliter à materia: ergo seipsâ dependet à materia, quòd autem dependeat ab hac potius parte materiæ, quàm ab illa, pendet à dispositionibus, quas inducit agens, etsi elevetur ad producendum sine dispositionibus, vagè exiget Materiam.

Ne autem formæ materialis, quæ est Ens absolutum, tradatur conceptus respectivus, debent radicaliter sumi prædicata prædicta, & ut salvetur, quòd entis actualis non ponantur prædicata potentialia, accipienda erunt illa prædicata actu convenientia illi formæ.

Cæterùm quamvis non ponatur hæc causalitas intermedia & distincta, ponendus nihilominùs est influxus & causalitas, quia nulla causa potest esse actu causans, sine causalitate & influxu vel indistincto vel distincto; si enim poneretur sine causalitate, perinde se haberet, acsi non causaret, acsi causa non esset. *Sed in oppositum.*

Dices primò. Non rectè explicatur eductio per unionem, vel per receptionem: Ergo nec prædictô modo rectè explicabitur.

Respondetur. Negando Consequentiam: quia potest esse forma materialis educta, & non unita: jam autem non potest esse Forma materialis educta, & tamen talis, ut materia non habeat jus, ut nonnisi in se conservetur, & illa debitum, ut nonnisi in materia fiat & conservetur. Unde hæc dependentia stat in dicto jure, & debito. Ubi ut vides, nostra sententia discernitur à prædictis per hoc, quia unio est quid posterius formâ eductâ, jam autem circumscripta entitas formæ, non est quid posterius forma eductâ, nullusque est, qui neget prædicatum prædictum formæ materiali.

Dices secundò. Si albedo penderet tantùm materialiter à subjecto in fieri, & conservaretur extra Materiam, absque tali dependentia, profectò educeretur è potentia subjecti, & tamen non penderet in conservari: Ergo dependentia in conservari, licet committetur eductionem, non est de intrinseca ratione illius.

Respondetur. Negando possibile esse, ut absque tali dependentia conservetur materialis forma, quia hæc dependentia est ipsamet entitas materialis Formæ. Sicut ergo non conservaretur sine sua entitate, ita nec conservaretur sine tali dependentia, licèt conservetur sine actuali unione ad subjectum, quô etiam modo conservantur accidentia Eucharistica.

Dices tertiò. Possibilis est Forma educta, quæ nonnisi per unum instans postulet durare, vel quæ postulet quidem dependenter à materia fieri, sed non conservari: ergo de ratione eductionis non est, dependenter à materia conservari.

Respondetur. Qui negant tempus componi ex instantibus, nec admittunt instantia intrinseca. Negabunt antecedens, de quo in Materia de quantitate: sed quia nos concedimus instantia intrinseca, concedimus antecedens, neque enim clara illius apparet implicantia. Negatur tamen consequentia, ex eo, quia cùm de facto dentur Formæ Materiales, quæ

quæ non tantùm per unum instans durent, debuit talis formari definitio, quæ etiam ad illas extendatur; & si sine controversia poneretur possibilis forma materialis, unô instanti durans, deberet definiri rigorosius loquendo, sic eductio, *quòd sit productio Formæ, dependentis in esse à Materia*, cujus species esset dependentia esse in fieri, & alia species dependentia esse in conservari. An autem sit possibilis forma materialis, dependens in esse primô à materia, independens in conservari magnum dubium est. Unde enim illi hæc fortuna independendi in conservari? nam illa dependentia fundatur in ipso esse materiali, quod æquè est materiale in esse primô, ac in conservari. Si tamen ponatur possibilis talis forma, videtur fore media inter formas creatas & eductas, similes quidem eductis, quia esset materialis; similis creatis, quia in conservari independens à materia. Sicut enim producitur ad exigentiam materialium anima rationalis, & tamen conservatio illius dissimilatur eductioni, non enim conservatur ad exigentiam materialium: ita & in præsenti, Forma materialis dependenter à materia produceretur, & in conservari non dependeret ab illa.

Dices quartò ex Pontio, anima rationalis habet suum fieri naturaliter in materia, ita ut esset miraculum, si fieret & non in materia, ad eum planè modum, sicut esset miraculum, si forma materialis fieret extra materiam, & tamen rationalis anima non educitur è materia. Ergo non est de ratione eductionis, ut fiat forma in materia, cum dependentia ab illa in esse & in fieri.

Respondetur. Aliud est, animam rationalem fieri nonnisi in materia naturaliter; aliud est, animam rationalem fieri nonnisi dependenter à & in materia: primum illud convenit animæ rationali, secundum, nonnisi formæ eductæ: & sicut aliud est dicere, judicium non exercetur legitimè, nisi in curia, & aliud est exercetur à curia; primum verum, secundum falsum: ita & in præsenti, connaturaliter quidem fit anima nonnisi in materia, sed non dependenter à materia.

Instabis primò. Ipsum fieri & primò poni animæ rationalis, vel distinguitur à fieri animæ irrationalis, vel non distinguitur: si distinguitur per quid? Si non distinguitur, ergo in fieri suo educitur, ergo per solum conservari distinguetur à Creatione.

Respondetur. Distingui ipsâ conditione talis entitatis, quæ dependet à materia, & quia in ipso fieri est eadem entitas, quæ & in conservari, cumque causalitas materiæ non distinguatur à materia & ab illa Forma, sicut pro ipso fieri est materia, id exigens, & forma ita obligata; ita pro ipso fieri, est causalitas materiæ, dependentiaque à materia: & quia talem entitatem non habet anima rationalis, fit, ut in ipso fieri non dependeat à materia, distinguiturque fieri ipsius, à fieri animæ rationalis. Conveniunt quidem in hoc, quòd utraque forma produci extra materiam connaturaliter non possit, distinguuntur tamen per conditionem entitatis, in ipso fieri respondentis, adeoque ipso fieri distinguuntur, quod fieri identificatur realiter ipsis entitatibus. Item condistinguuntur ipso fieri, quia de fieri animæ rationalis falsum est dicere: quòd sit fieri formæ, impotentis existere extra materiam, quæ tamen propositio est vera de forma materiali educta.

Instabis secundò. Quamvis sine novo miraculo non possit fieri anima rationalis, nisi in corpore organisato; nihilominus hoc non arguit, dependere animam rationalem à subjecto: ergo neque arguet dependere formas materiales à subjecto, quamvis sine novo miraculo, non possint extra subjectum conservari.

Respondetur. Disparitatem esse: quia producendo Deus animam rationalem sine miraculo, deberet producere eam ad exigentiam causarum naturalium, non produceret autem eam ad exigentiam causarum naturalium, si eam non produceret ad exigentiam materialium: quòd autem aliquid non posset produci nisi ad exigentiam alicujus, non arguit hoc ullam causalitatem in ipso eo, quod producitur, cùm possit se habere, nonnisi per modum præexigiti; jam autem habere talem entitatem, quæ non possit fieri & conservari naturaliter sine materia, non potest esse per modum præexigiti ad formam eductam: ergo debet esse per modum dependentis, tanquam à principio & causa, ab ipsa materia. Diceret etiam alius, quando anima rationalis produceretur extra corpus, futurum miraculum quoad modum; si autem produceretur extra corpus forma materialis, fore miraculum quoad substantiam.

Dices quintò. Habitus supernaturales creantur, & tamen postulant connaturaliter nonnisi in subjecto conservari & produci: Ergo de ratione eductionis non est, non posse fieri & conservari nisi in subjecto.

Respondet Mastrius: Etiam habitus supernaturales non creari, sed educi, licet è potentia obedientiali, ut vocant, undè etiam dicendum erit, modos non creari, sed educi; propriè tamen loquendo, non est dicenda quantitas educi ex sua potentia à materia, sed emanari, quia illud educi dicitur, ad cujus positionem extrinsecam, agens secundum in genere causæ efficientis natum est concurrere, idque ex usu vocis: cùm tamen quantitas ab extrinseco secundo agente, non sit nata poni. Quomodo autem emanatio distinguatur ab Eductione, alibi dictum.

Hinc Colliges, pares esse in hoc creationem & eductionem, quia producit utraque entitatem ex nihilo existentiæ: tam enim verè in se non est anima rationalis, ante sui positionem, quàm verè non est in se forma bovis, ante sui positionem; Sed in hoc condistinguuntur, quia per eductionem producitur Forma dependenter à subjecto, per creationem independenter à subjecto, quid autem magis dependenter à subjecto producitur, quàm illud, in cujus entitate est inclusum debitum non existendi extra subjectum, respondens juri Materiæ, ne talis Forma extra se existat, per quod condistinguitur forma materialis in ipso etiam fieri ab anima rationali, de qua falsum est dicere, in ipso etiam fieri, quòd non habeat jus existendi extra Materiam, quæ propositio est vera, de forma materiali.

Colliges etiam, Formas cœlorum esse eductas, quia nullum est fundamentum, illas habere jus existendi extra subjectum. Quando autem cœli dicuntur creati, sumitur creatio liberalius, in quantum scilicet supponit pro defectu concurrentis alicujus agentis creati, in ipsa productione, non servando item ordinem quem natura præscripsit, hoc est, agendo sine prævisis dispositionibus, unde etiam forma materialis, exigens naturaliter fieri & conservari, nonnisi dependenter à materia, hoc sensu posset creari, quia scilicet nullum efficiens creatum, esset illius productivum.

Addo. Omni quidem formæ materiali competere hanc dependentiam, sed non per hoc illam in ratione materialis seu oppositæ spiritui constitui. Videatur insuper Materia de distinctione Creationis à re creata.

QUÆSTIO III.

De divisione Formarum.

Formæ dividuntur in Substantiales, & Accidentales: illæ faciunt unum per se substantiale cum subjecto, non verò hæ. Rursùs aliæ sunt Formæ totales, aliæ partiales, de quibus mox; aliæ subordinatæ, aliæ non subordinatæ. Subordinatæ dicuntur, quarum una indiget altera, eamque præsupponit: non subordinatæ, quarum una non indiget alterâ, nec præsupponit illam. Alia particularia harum divisionum hic attingenda, reliqua ex aliis materiis petenda. Antonomasticon quidem per unum per se intelligitur unum ex potentia & actu substantiali, cum ipsum Ly per se substantiam indicet: posset tamen concedi fieri unum per se, etiam ex actu accidentali & potentia substantiali, tunc, cùm se habent per modum perfectivi & perfectibilis, & dividi posset esse per se unum, in unum per se substantiale, & in unum per accidentale.

DIFFICULTAS I.

An detur Forma corporeitatis subordinata formæ totali &c.

Dicendum est. *Non dari*; ita cum aliis Suar. præcipuè Disp. 13. Sect. 3. num. 12. contra Scotistas.

Probatur primò, argumento negativo: quia nulla ejus necessitas, nullumque ejus adstruendæ fundamentum.

Probat secundò Suarius, assumendo principia oppositorum. Si daretur forma corporeitatis, eaque, ut volunt, coæva materiæ, deberet præstare materiæ gradum corporis, nonnisi genericum, ut volunt adversarii; sed hunc præstare non potest. Tum quia nullæ dantur formæ accidentales, quæ dent esse tantùm genericum colorati, & non talis colorati albi, nigri, &c. Tum quia in Angelis, non est ulla ratio generica spiritus. Tum quia si ab alia Forma habet Materia rationem genericam corporis, ab alia rationem specificam: ergo ratio generica & specifica corporis, distinguuntur realiter, cùm sumantur à formis distinctis realiter; jam autem, si ratio generica animalis à ratione talis animalis, non distinguuntur realiter, nec rationes illæ corporis distinguentur realiter.

Probatur tertiò. Materia independenter ab omni forma corporeitatis superaddita, falsum est, quòd sit spiritus: ergo verum est, non est spiritus, ergo ulterius independenter ab omni Forma superaddita, est corpus, quia aliàs istud non esse spiritus, quod est negativum, non haberet in quo fundaretur: non in ratione substantiæ, entis, potentiæ &c. quia hæc omnia competunt Angelo, in quo tamen non fundant negationem Spiritus, ergo hæc ratio fundari debet in ratione corporis; non enim in alia debitè fundari potest, & hoc est, quod communiter Philosophi dicunt, Materiam esse corpus incompletum de se.

Objicitur primò Auctoritas Aristot. qui docet, animam esse actum corporis organici, hoc autem salvari non posset, si non daretur corporeitatis Forma coæva materiæ.

Responderi potest, in sententia tenentium formas partiales, animam, esse actum corporis, per formas partiales organisati; in sententia autem negante has formas, per Corpus Organicum, intelligi potest, non materia, sed totum compositum, quod est subjectum de-

nomi-

nominationis, ita, ut anima dicatur habere rationem actus, in constituto illo ex Corpore & Anima.

Objicitur secundò. Quantitas debet sequi ad aliquam formam substantialem, sicut & alia accidentia, sed antecedenter ad formas specificas, est in Materia quantitas, ergo & Forma substantialis, hæc verò non alia, nisi ista Forma corporeitatis.

Respondetur. Accidentia activa, & quæ non sunt communia, debent sequi ad aliquam formam substantialem, secus accidentia non activa, & communia, quale accidens est quantitas.

Objicitur tertiò. Non est principium aliud, quod det materiæ esse corporis saltem in homine, in quo cùm forma sit spiritualis, esse corporei dare non potest.

Respondetur. Esse corporei incompletum, habetur ab ipsa entitate materiæ & formis accidentalibus; esse autem completum, haberi potest ab ipsâ anima rationali, quia esse hoc completum, non aliud est, quàm esse materiæ unitæ cum forma, ad quam per se ordinatur, vique illius potens exire in actus sentiendi vegetandi, unde anima dat esse corporis viventis, corporis sentientis, &c. quæ omnia haberi possunt à forma substantiali spirituali. Imò retorqueri etiam posset argumentum primum, inquirendo, à quonam habeatur esse specificum corporei in homine, nam genericum habetur, ut dicis, à forma Coæva, specificum per te dare non potest anima, utpote spiritualis, ergo debes aliam, præter has duas, comminisci formam.

Objicit quartò Mastrius. Anima rationalis nequit dare esse corporeum & extensum, cùm in se sit spiritualis.

Respondetur. Imprimis, esse hoc corporeum, non haberi ab anima, sed à Materia, & à formis accidentalibus, de quo infra. Deinde dici posset, quòd licet anima sit spiritualis, quia tamen essentialiter est ordinata ad corpus, perficere illud poterit in ratione corporis, saltem cum addito, hoc est, corporis viventis.

Quòd autem dicit, tale esse, non potest dare anima, nisi per informationem, quare in seipsa esse deberet formaliter talis, sicut albedo, est, ut Quo albedo, & non virtualiter tantùm, id non convincit in principiis nostris, quia illa non dat esse corporeum, sed hoc habetur à materia & accidentibus, quæ sunt corporeum quid. Sed tenendo etiam, quòd ipsa anima spiritualis det completum esse corporis, non convincit argumentum, quia licèt tale esse det per informationem, quia tamen informat tanquam quidem forma spiritualis, simul tamen ut essentialiter ordinata ad corpus, hoc ipso poterit dare rationem completi corporis, suntque in hoc paria, v. g. albedo & anima, quia non virtualiter, sed formaliter, dicit anima ordinem ad corpus.

Quòd autem non sit formaliter corporea, licet albedo sit formaliter albedo, oritur hoc ex perfectione ipsiusmet animæ, negaturque, rationem virtualis tantùm, pertinere ad genus causæ efficientis, nam v.g. unus Imperialis, est virtualiter tres floreni, etiam hoc respectu, quia unus ille continet perfectionem nonaginta grossorum, inclusorum in tribus florenis. Si item species effectivè non concurrit ad actum, sed solum complet potentiam, species universalior Angelica, virtualiter erit inferior. Denique gradus inferiores spectati merè secundum perfectionem, virtualiter includunt perfectionem superiorum, nec tamen illos efficiunt.

Instat Trombeta apud eundem: Nulla Forma continet virtualiter effectum sibi repugnantem.

Respondetur. Dare esse completi corporis, non repugnat formæ essentialiter ordinatæ ad corpus, talis autem est anima: unde albedo non potest dare virtualiter esse nigri, quia non ordinatur essentialiter ad nigrum perficiendum.

Instat secundò Mastrius. Ergo etiam forma corporea virtualiter continere poterit esse spiritualia.

Respondetur. Quòd non: quia convenit quidem superioribus continere perfectionem inferiorum, sed non è converso.

Instat tertiò idem. Etiam admisso, quòd virtualiter tale esse contineret, non proinde posset illud homini communicare, sicut Forma Solis, eminenter continet calorem, & tamen non facit solem formaliter calidum. Forma enim in tali genere dat tantùm illud esse, quod in se habet.

Respondetur. Licèt continentia caloris in Sole non faciat Solem calidum, facit tamen alia calida: ita quamvis continentia complendi corporis, non faciat animam corpoream, poterit corpus complere: idque ideo, quia eminenter contenta, exercent suam eminentiam, non in ipsum eminens, sed in id, ad quod ordinantur.

Objicit quintò. Etiam posito, quòd anima sit sensitiva, non potest viventi tribuere esse corporeum: quia esse corporeum, quod vivens exigit, est dissimilare & organicum.

Respondetur. In nostris principiis, esse illud corporeum dissimilare, principiatur à dissimilibus accidentibus: sed qui illud diceret oriri à Forma sensitiva, diceret, quòd completivè etiam corpus dissimile, facere posset, eo quòd anima sensitiva, exigitiva sit hujus dissimilationis, & simul essentialiter ordinata ad tale corpus complendum.

Quòd autem dicit Mastrius, dari continentiam inferioris in superiori per excessum perfectionis, sed non semper per continentiam effectuum inferioris, id non convincit. Cur enim hanc continentiam per excessum perfectionis, non habebit anima in ordine ad dandum esse corporis? Et quamvis non semper perfectius dicat continentiam effectuum inferioris, transeat; nam per Mastrium, non debet id præstare anima in genere causæ efficientis.

Denique, cur anima superior non erit contentiva effectuum superioris? cùm dentur superiora, quæ continent effectum inferioris.

Reliqua solventur, ubi de Formis partialibus.

Quæres. *An tot sint Formæ, quot illarum divisiones*, an scilicet in homine alia sit anima vegetativa, alia sensitiva, alia rationalis?

Assero. *Quod non*;

Ratio prima ex Suar. Disp. 15. Sect. 10. n. 20. Anima vegetativa, v. g. in equo, non potest esse nisi contracta ad aliquam speciem, aliàs darentur individua generica, & posset esse aliquid quod individuum & singulare à parte rei, in nulla tamen specie constitutum: si autem est illa ratio vegetativi contracta, ergo debet esse contracta per rationem sensitivi, sibi identificatam, nam ratio differentialis Metaphysica, identificatur rationi genericæ, rursùs rationem vegetativi, non potest contrahere ratio sensitivi, ut sic, propter rationes adlatas, ergo contrahi debet per rationem hinnibilis, ergo in re, non distinguuntur hi gradus.

Ratio secunda Hurtadi est. Non sunt tot materiæ distinctæ, quot prædicata essentialia: ergo nec tot formæ, quot prædicata essentialia.

Ratio tertia est, posito, quòd anima in bove alia sit vegetativa, alia sensitiva, alia mugitiva, quæro, illa ipsa mugitiva anima, vel est una, vel non est una? Si non una, ergo falsò posuisti, tantùm esse tres animas in bove: si est una, contra erit, quia per te illic multiplicandæ sunt animæ, ubi multiplicantur prædicata essentialia: sed in anima mugitiva, multiplicantur prædicata essentialia, certè enim ipsa in se anima mugitiva, est in plures divisibilis conceptus. Ergo. Quodsi dicas, hæc omnia posse referri in idem realiter principium, idem & nos dicemus.

Principalis hujus asserti ratio est, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi has formas.

Dices primò. Anima rationalis est spiritualis, materia non spiritualis sed corporea; Ergo nonnisi intermediis aliis formis, extrema tam dissita, conjungi secum poterunt.

Respondetur. Non minus dissita est in ratione entis Forma sensitiva, à Forma rationali, quàm sit dissita Forma vegetativa à forma rationali: nam tam vegetativa Forma, quàm sensitiva, sunt formæ corporeæ, & materiales. Porrò non obest, ut extrema dissita in ratione entis, secum conjungantur, modo non sint dissita, per negationem ordinis & habitudinis; jam autem anima spiritualis, dicit habitudinem ad corpus.

Dices secundò. In homine sunt operationes contrariæ, ergo & principia harum operationum diversa, nempe animæ: dicitur enim in Scriptura, quòd caro concupiscat adversum spiritum.

Respondetur. Sicut affirmare & negare sunt operationes contrariæ, & tamen non est alius intellectus affirmativus, alius negativus; ita nec contrariarum operationum, debent esse diversa principia, tunc autem diversitas operationum arguit diversitatem principiorum, quando non potest referri in idem principium: tunc autem non potest referri in idem principium, quando est fundamentum colligendæ separabilitatis principiorum, & quando ex identificatione illorum principiorum, sequitur confusio essentiarum, nihil autem horum in præsenti ostendi potest. Locus Scripturæ ita intelligendus, quòd eadem anima, in quantùm inclinatur à sensibilibus, ad sensibilia prohibita, repugnet sibi inclinatæ ad insensibilia & divina.

Dices tertiò. Aristot. 7. Metaph. cap. 10. asserit, partibus definitionis, respondere partes rei.

Responderi potest: definitioni rei, datæ, per partes Physicas, respondere partes Physicas, datæ autem, per partes Metaphysicas, respondere etiam partes Metaphysicas. Quando verò idem 2. Metaph. c. 2. docet, ideo in formis substantialibus, non dari processum in infinitum, quia non datur in conceptibus, hoc etiam non obest; certum enim est, quòdsi multiplicarentur in infinitum formæ, multiplicarentur etiam illarum conceptus quidditativi. Sed hæc mala consequentia multiplicantur; ergo & formæ. Unde etiam colliges, animam vegetativam in homine non esse eductam, sed creatam, est enim eadem cum rationali, quæ nonnisi creatur. Cæterum non est dubium, quòd eadem anima rationalis, prius præstet effectum vegetativæ, postea sensitivæ, demum rationalis.

DIFFICVLTAS II.

An dentur Formæ substantiales partiales.

Contra Thomistas Suar. Arriag: Ovied. & alios, affirmant Scotistæ, & ex nostris Dandi. lib.

di. lib. 2. dis. 8. P. 3. Smigletius & alii. Status quæstionis in hoc est: Volunt Scotistæ, dari formam substantialem in viventibus, v.g. in homine, ossis, carnis, nervi, condistinctam à forma totali, uti est anima rationalis, quas formas volunt esse subordinatas, eò quòd illæ ordinentur ulterius ad animam rationalem, examinandæ sunt rationes utriusque partis.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur argumenta pro Formis partialibus.

PRIMUM Argumentum est Scoti, quod sic proponi potest. Posito, quòd non dentur Formæ partiales, si quis discipulorum in triduo mortis consecrasset, vel posuisset illic corpus Christi, vel non posuisset. Neutrum dici potest. Minor probatur, si enim posuisset Corpus Christi in triduo mortis, ergo corpus Christi in ratione corporis non constituitur anima, utpote quæ tunc non erat, ergo ulterius constituitur Forma corporis condistincta ab anima: si enim tunc posita fuisset anima: Ergo consecratione reductus fuisset Christus ad vitam; si autem non posuisset Corpus Christi in triduo mortis, aliquis discipulorum consecratione sub speciebus panis, ergo nec consecrâsset, quod non concedunt oppositi.

RESPONDETUR. Imprimis difficultatem hanc solvendam esse ipsi Scoto: si enim in triduo mortis poterat poni sub speciebus panis corpus Christi consecratione, debuisset poni & anima, nam habuerunt potestatem consecratione, non solùm, Corpus ponendi, habuerunt enim eandem specie potestatem cum nostris Sacerdotibus, qui nonnisi simul ponere possunt etiam animam; si autem posuissent etiam animam, cur non dicendi essent resuscitantes Christum? Deinde dici potest, non potuisset consecrare in triduo illo Apostolos, idque non defectu potestatis, sed defectu termini ponendi, nempe corporis Christi, idque animati, cùm tamen tunc non fuerit animatum. Sed quia hoc videtur esse contra Sanctum Thomam, Tertiâ par. q. 67. art. 7. dici posset, quòd potuerint consecrare, potuerintque ponere corpus sine anima, hoc est, materiam cum talibus accidentibus. Vel etiam ponendo Sacramentaliter ipsam animam, neque tamen per hoc resurrexisset Christus, quia potuisset anima sub speciebus uniri corpori, non tamen corpori in sepulchro jacenti, penes quod præcisè spectari debuisset resurrectio, neque enim corpori replicato, repugnat in uno loco habere animam, in alio non habere.

INSTAT primò Pontius, in quantum dicitur poni tunc materiam cum accidentibus, & dicit, vi cujus responsionis sequi, quòd quando ex ligno generatus est ignis, verum est dicere, quòd corpus ligni, sit sub forma ignis.

RESPONDETUR. Esse illic nonnisi ampliativè corpus ligni, quia non manet combinatio accidentium ligni.

INSTAT secundò idem. Si idem est corpus Christi, ac materia Christi, posset quis æquè consecrare cum hac forma, hæc est materia mea, ac cum hac alia, hoc est corpus meum.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum, & quærendo; an cum hac forma, hæc est materia mea, cum forma partiali substantiali constituente, v. gr. in ratione exigitivi quantitatis, possit quis consecrare? Directè dici hoc potest, quòd ad hoc; an teneat aliqua Forma Sacramentalis, non solùm sit spectandum, an in re idem verba importent, sed etiam spectandum est, an usus communis ad eam rem significandam adstrinxerit hæc verba; & ita idem in re est dicere; Ego te baptiso in Nomine Trinitatis, ac dicere, baptiso te in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen prior illa Forma non tenet, eò quòd usus communis, ad significandas distinctè tres personas, non assumpserit Ly Trinitas. Cùm ergo ly materia prima cum accidentibus, non sit impositum ad significandum distinctè corpus, quantumvis in re, sit ipsâ materia cum accidentibus talibus, ideo prædicta forma, non tenebit.

INSTAT tertiò idem. Thomistæ censent, in toto composito subjectari accidentia, compositum illud est dissolutum: Ergò nec eadem accidentia manent, si autem subjectantur in ipsa materia, hoc imprimis falsum est: deinde, accidentia non ponuntur nisi per concomitantiam, corpus autem ponitur vi verborum, Ergo apparet, quòd corpus non dicat illa accidentia.

RESPONDERI posset. Secundùm præjacta principia, accidentia subjectari, non in composito. Negando item, quòd accidentia constitutiva corporis, in ratione corporis, per concomitantiam ponatur, nec oppositum ullibi docuit Tridentinum.

SECUNDUM Argumentum est Pontii, fundamentum in Tridentino Sess. 13. C. 3. ubi dicit Concilium Corpus poni vi verborum consecrationis, concomitanter autem animam, ex quo loco sic format argumentum. Non potest corpus, quod ponitur per se sub speciebus panis, non potest inquam esse aliquid constitutum ex anima & materia prima: Ergo corpus non est materia per animam constitutum, quia si esset corpus constitutum ex materia & anima, tunc quando directè ponitur corpus, vi consecrationis, poneretur etiam anima utpote constitutiva corporis, ad eum modum,

quô

quô qui producit per se hominem, producit etiam constitutiva illius, ex Tridentino autem, non producitur directè in consecratione corporis anima. Si autem ad hoc recurras, quòd corpus constituatur materiâ cum certis accidentibus, contra erit, quia aliàs conversio Eucharistica, non tam esset transsubstantiatio, quàm transaccidentatio: quia esset mutatio in accidentia externa, quæ corpus, quà tale, dicit; contra quam voluerit citatum Trident. C. 4.

Responderi posset. Quòd intentio Tridentini fuerit declarare, quomodo totus sit sub utraque specie Christus, quæ intentio salvatur, etiamsi per animam constituatur corpus: noluit autem Tridentinum discurrere, quid tandem sit constitutivum corporis. Hæc de Tridentino. Quod attinet ad difficultatem in sententia, quę ponit corpus stare in materia, quę de se est corpus, utpote condistincta à Spiritu, & insuper addit, accidentia aliqua organisationemque, in hac inquam sententia, ex vi verborum, nonnisi concomitanter ponetur anima, illa autem accidentia per se ponentur, cum quibus magis connectitur corpus sub formalitate corporis, quàm cum anima, quia per illa constituitur etiam in ratione corporis organici, erit autem adhuc tunc transsubstantiatio, quia erit conversio substantiæ panis, in substantiam Christi, quantumvis vi verborum ponatur materia Christi, quæ in ratione Organicæ, talibus accidentibus completur.

Tertium Argumentum est: Corpus Christi idem fuit sepultum, quod fuit de Beatissima natum. Sed hoc esset falsum, nisi detur præter animam forma alia substantialis in Christo, quæ cum materia constituat corpus illud, quia corpus sepultum non potest esse constitutum in ratione corporis, anima, hæc enim non fuit in sepulchro; Neque recurras ad hoc, quòd corpus Christi sit materia cum accidentibus, aliàs accidentia essent de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, & sicut dicitur corpus organicum, cum diversis accidentibus, ita dicetur, corpus non organicum, materia cum accidentibus ejusdem rationis, adeoque ignis constabit corpore & forma ignis.

Responderi posset primò. Cum Cajet. & Suar. idem fuisset corpus suppositaliter, hoc est, terminatum eadem personâ verbi, sed non erat idem formaliter.

Instat Pontius. Si verbum assumpsisset aliam numerô naturam humanam, eadem fuisset suppositalitas, & non idem corpus: Ergo ad hoc, ut dicatur idem Corpus Christi sepultum & natum, non sufficit, si sit idem suppositaliter.

Respondetur. Non sufficere ut sit idem, si cætera sint imparia, v.g. si intercedat distinctio realis, in ipsamet materia, & quia hoc non contingit Christo mortuo, fit ut idem sit Corpus. *Cæterum hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia ex Mastrio aliud est quærere, an idem maneat suppositum; & aliud, an idem maneat Corpus? verbum enim Divinum non dat esse corporeum, nec Patres dicunt, idem mansisse suppositum, sed dicunt, idem mansisse corpus. Tum quia si lignum assumeretur à verbo, & lignum converteretur in ignem, retenta unione verbi, cum materia ligni, non diceretur idem manere corpus Physicum, manente eadem suppositaliter materia: ergò nec nunc dicendum, ex eo manere idem corpus sepultum, quod erat natum, quia idem est suppositaliter. Tum quia in ratione corporis, non suppositô, sed anima constituitur: ergo si non manet anima, non manet idem constitutivum. Cæterum si quis diceret, requiri animam ad esse compleri nonnisi corporis, benè se tueri posset, quòd in sepulchro non manserit idem corpus completè, sed incompletè: non mansit quidem completè idem corpus, quia ad hoc complementum in omni sententia requiritur anima, sed mansit incompletum, quia mansit materia, quæ est substantialiter corpus, manseruntque eadem accidentia. *Ad quod attendendo*

Respondetur secundò. Idem fuisse corpus sepultum & natum, quia fuit eadem materia, quæ est substantialiter corpus, cum iisdem accidentibus; nec sequitur inde, accidentia esse de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, quia corpus, nonnisi secundùm id, quod dicit in recto, est de essentia Christi; in recto autem dicit materiam, quamvis corpus secundùm id, quod dicit in obliquo, non sit de essentia Christi, in obliquo autem dicit accidentia, ad cum modum, quo cœnæ, id quod dicit in recto, est essentiale, nempe comestio, illudque est exsatiativum appetitûs, tempus autem quod dicit in obliquo, est extrinsecum & non exsatiativum. Neque inde sequeretur, quòd ignis constet corpore non organico, quia nomen hoc corpus, usus communis adstrinxit, nonnisi ad significandam in materia certam organisationem, ab heterogeneis accidentibus profectam; ex objecto autem verum est, ipsam in se materiam esse corpus substantialiter incompletum.

Instat Pontius. Si sufficit ad hoc, ut dicatur corpus idem esse sepultum & natum, quia sunt accidentia illius sensibilia eadem, ergo poterit dici, substantiam panis manere in Eucharistia, quia manent accidentia illius sensibilia.

Respondetur. Neg. Sequel. quia non manet eadem materia in Eucharistia, sicut mansit in sepulchro, cùm tamen materia in recto importetur à corpore.

In-

Instat secundò Mastrius. Quamvis in genito & corrupto eadem remaneat Materia cum iisdem accidentibus, non tamen dici potest, genitum esse corruptum, & idem numero compositum cum illo. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Respondetur. Quia cùm genitum non constituatur ipsa Materia & accidentibus, itemque corruptum, manente eadem materia & accidentibus, non poterit dici manere idem genitum, quod erat corruptum. Quia autem corpus constituitur materia & accidentibus, benè potest dici, si maneat in Christo eadem Materia & eadem accidentia, manere idem corpus.

Instat tertiò. Esse carnem & nervum, est esse substantiale.

Respondetur. Etiam in principiis Mastrii, esse carneum, nerveum, præter formam substantialem, dicit accidentia, ita, ut si illa non sint, non sit futurus, v.g nervus; & si substantialitas nervi salvari potest ratione formæ substantialis, cur in nostris principiis salvari non poterit ratione materiæ, quæ est quid substantiale? Unde dici potest, esse nerveum, esse compositum ex substantiali & accidentibus, adeoque inadæquatè esse substantiale.

Quartum Argumentum est; Si non dabantur in Christo formæ partiales substantiales: Ergo ne materia Christi maneret spoliata omni formâ, succedere debuit post separationem animæ Christi, forma cadaverea: hoc non potest dici, quia si successisset animæ Christi forma cadavereitatis, ergo verbum assumpsit hanc formam, hoc autem dici non potest, quia illam dimittere debuisset ad adventum animæ; dimittere autem non potuisset, propter Theologorum axioma. Verbum, quod semel assumpsit, nunquam dimisit.

Responderi potest variis viis. Imprimis successisse formam cadaveream etiam in Christo, an autem illam assumpserit Verbum, dubium est; fortè non assumpsit, propter illud dictamen Patrum, quod verbum semel assumpsit nunquam dimisit fortè etiam assumpsit, & postea dimisit, quia id solùm, quod semel assumpsit, nunquam dimisit, quod assumpsit ex primaria intentione, & ad hoc, ut redderetur homo, non ex primaria autem intentione, assumpta illa forma. Alii etiam dicunt, materiam Christi in triduo mortis, sub solis accidentibus remansisse, nec successit illa forma cadaverea.

Instabis. Supposito, quòd verbum assumpserit formam cadaveris, vera esset hæc propositio: Verbum est cadaver, cadaver nos redemit, cadaver natum est ex virgine, quæ absurda sunt.

Respondetur. Retorquendo argumentum, etiam positis formis partialibus, corpus exanime est cadaver, adeoque Verbum, esse cadaver id est, corpus exanimatum. Deinde in forma concedi potest hæc propositio: cadaver est verbum, quia illius sensus est; corpus exanime, terminatum est persona verbi, quæ propositio est de fide. Reliquæ autem propositiones non sunt veræ, v. g. cadaver est natum de Beatissima, quia denominatio cadaveris advenire non potest, nisi cum est negatio animæ: quæ quia non erat in nato de virgine, cum nascebatur, cum redimebat, nec potuit verificari cadaver redemisse, cadaver natum de virgine, nisi fortè ampliativè, scilicet id, quod erat natum, factum est cadaver. Illustrat hoc Arriaga, quòd universaliter non liceat argumentari à denominationibus, quas verbum uno tempore habuit, ad eas in omni tempore applicandas, sicut si Verbum fuisset unitum Angelo, & postea si dimissa ea unione, unitum fuisset naturæ humanæ, in eaque nos redemisset, falsa esset propositio, Angelus nos redemit: ita etiam falsa erit hæc propositio; cadaver nos redemit. Nec ulterius censendum est, aliud esse corpus Christi vivum, & aliud mortuum; quia sub alia est forma, quia divisio & alietas corporis, non est pensanda ex alietate, nonnisi advenientis formæ substantialis, sed ex unitate ejusdem numero Materiæ, & eorundem numero accidentium. Hinc si corpori Petri, post abscessum animæ ejusdem, uniretur anima Pauli, idem uterque haberet corpus, quamvis diversam animam, non negatur tamen aliud compositum tunc haberi.

Quintum Argumentum. Si non darentur formæ partiales, non esset, quod colere meritò possent Christiani in reliquiis Sanctorum; sola enim materia, non mereretur hunc cultum, aliâs carnes Sanctorum in substantiam bestiarum conversas possemus colere.

Respondetur. Ratio colendi reliquias est; quia manet eadem materia, non quomodocunque, sed cum iisdem pluribus accidentibus, ita, ut non possit dici illa materia, jam esse aliùs moraliter suppositi; quia autem in bruto jam est aliùs materia suppositi, habetque diversa accidentia, deservientia ad aliam formam, non jam defectivam, qualis est cadaverea, sed perfectivam, qualis est forma bestiæ, vermis, &c. Et certè, si coleretur materia illa cum accidentibus bestiæ, jam non illud censeretur coli moraliter, & suo modo physicè, cum tamen cultus in moralitate vel maximè fundetur: & sic colimus crucem, quæ attigit Christum, non coleremus autem buccam Judæ Christum osculantis, quia idem moralitatis fundamentum non habemus, in actioneque hac, moraliter non censeretur Christo exhiberi cultus, sed Judæ.

Conti-

Continuantur aliæ rationes.

POsuimus jam argumenta Theologica, adferenda sunt Philosophica.

PRIMA ratio est Auctoritas Aristotelis, definientis animam. *Anima est actus corporis organici, potentiâ vitam habentis*, quod corpus organicum, non potest esse sola materia cum accidentibus: ponat enim Deus unionem materiæ spoliatæ omnibus accidentibus, cum anima humana, vel constabit illud compositum corpore & anima; vel non constabit: si constabit, ergo sola materia est corpus, & non dicit illa accidentia: si non, ergo potest dari homo absque corpore, siquidem darentur essentialia hominis, hoc est, materia & forma.

RESPONDETUR. In illo casu fore compositum constans corpore, secundùm id, quod dicit in recto corpus, non autem secundùm id, quod dicit in obliquo: ut autem dicatur compositum aliquod esse homo, debet constare corpore & anima rationali, corpore, inquam, tam secundùm id, quod dicit in recto, quàm secundùm id, quod dicit in obliquo. Finge in tua sententia materiam habere formam substantialem corporis, ossis, sanguinis, & nullam habere organisationem externam accidentalem, non habere v.g. humiditatem & fluiditatem sanguinis, duritiem ossis, eritnè tum temporis homo vel non? Si non erit, ergo accidentia intrant essentiam corporis; si erit, ergo massa una indigesta, inutilis ad functiones sensandi &c. erit homo, & breviter, quod tu de hoc composito in tua sententia dices, idem in præsenti dicetur. Rursùs, corpus organicum estné de essentia hominis, vel non? non potest non esse de essentia hominis, quia illa compars, per ordinem ad qũam definitur anima, est de essentia hominis, sed corpus organicum est illud, per ordinem ad quod definitur anima. Ergo. Si autem corpus organicum est de essentia hominis, ergo accidentia sunt de essentia hominis, idque ideo, quia organisatio importat accidentia, hinc detur materia, dentur & formæ partiales, & non dentur accidentia debita, certè non erit corpus organicum, ergo apparet, quòd ratio organici etiam accidentia importet, quodsi corpus organicum est de essentia compositi, rogo, cur accidentia non ingrediantur rationem compositi substantialis? Conformiter ergo ad materiam de connotatis, dici potest, organisationem petibilem ab accidentibus, esse quid accidentale corpori, necessario tamen requisitum.

SECUNDA ratio. Quando moritur homo, remanent in corpore ejus eadem accidentia numero, quæ erant antecedenter. Tum quia ita sensus ostendunt, quos falli nulla convincit ratio. Tum quia quæ illic esset causa productiva accidentium tam similium: quid si remanent eadem accidentia, & quidem numero, quæro, in vivo subjectabanturné in toto composito, an in sola materia? Si in composito, ergo cum eadem numero maneant accidentia, debet manere idem compositum substantiale: ergo manet compositum ex materia & formis partialibus; Si autem subjectantur in sola materia, infero, si manent eadem numero accidentia in mortuo, ergo manebit & eadem forma substantialis, sed non totalis, ergo partialis, quod ipsum probatur, quia nisi forma eadem numero vel specie maneat, non possunt manere eadem numero accidentia, cum eadem forma & figura.

RESPONDETUR. Non posse manere eadem numero accidentia, (quæ suppono subjectari in sola materia) nisi maneat eadem forma, si illa sit perfectiva, & per se intenta à natura, posse verò manere eadem accidentia, si sit forma defectiva, qualis est forma cadaverea. Vidimus enim, quòd quando perfectivæ formæ ligni, succedit forma perfectiva ignis, non manere eadem accidentia; succedente autem sola forma defectivâ, ut cùm exsiccatur etiam arbor, manent eædem literæ insculptæ, eædem nodositates &c. arguimusque cum forma defectiva, posse manere eadem numero accidentia.

Idem medius terminus sic aliter proponitur à Mastrio Disp. 2. n. 62. Manent tunc eadem numero accidentia, ergo idem corpus, quod est eorum subjectum inhæsionis; non enim migrare possunt de subjecto in subjectum.

RESPONDETUR. Subjectum inhæsionis illorum accidentium manet immediatum idem, nempe eadem quantitas, mediatum item idem, nempe materia prima.

INSTAT primò n. 96. Materia non est subjectum immediatum accidentium, prius enim est compositum substantiale, quàm accidentale.

RESPONDETUR. Esse prius compositum substantiale prioritate dignitatis intentioneque naturæ, sed non prioritate præsuppositionis. Et certè materia debet præsupponi quanta, ut recipiat formam materialem, ergo præsupponitur jam compositum accidentale ex materia & quantitate, quæ est accidens.

INSTAT secundò. Etiamsi accidentia residerent in materia, tamen non sunt ei coæva, saltem omnia, & nova accidentia adveniunt cum nova forma, ergo etiam in proposito ita debet esse: non enim potest afferri ratio, cur formæ tam diversæ, ut anima, & forma cadaveris, eadem prorsus accidentia exigant, in materia.

RESPONDETUR. Concedo, omnia accidentia non esse coæva materiæ, sed nego omnia non posse recipi mediatè in ipsa materia, immediatè in quantitate, adveniunt etiam

cum

cum forma, quæ vocatur cadaverea, nova aliqua accidentia, licèt non sint nobis nota, pullulantia ex pugna, quæ intervenit in decessu viventis. Vel si hæc nolis agnoscere nova, quantumvis nonnisi aliqua, disparitas est, quia illa forma cadaverea, cùm sit nata sequi immediatè abscessum formæ perfectivæ, ex ipsa immediata successione, debuit determinare sibi similia in specie accidentia formæ perfectivæ, hoc ipsô enim non esset nata immediatè succedere, sed impediretur, quoadusque non producerentur illa accidentia. Quia autem formæ perfectivæ non sunt natæ sibi immediatè, & quidem determinatè, succedere, ideò nec exigunt similia accidentia, vel potiùs eadem prorsùs.

Instat Tertiò. Unde adhuc petenda est identitas accidentium in corpore vivo & mortuo, nam hæc non potest peti ex materia, hæc enim indifferens est ad omnia accidentia: & si dicatur esse eadem, quia non adest causa à qua fiant nova, câdem etiam ratione dici potest, etiam formam substantialem corporis, esse eandem, quia non potest assignari, causa à qua producatur.

Respondetur. Causa indentitatis illorum accidentium est, ipsa forma defectiva, exigens multa eadem accidentia, cum forma, cui nata est succedere, & quidem determinatè, in talibus circumstantiis.

Tertia Ratio est, datur in cadavere hominis aliqua forma substantialis, sed non alia, quàm quæ fuit ante mortem hominis, neque enim datur forma cadavereitatis, quia illius causa productiva assignari non potest; vel enim istam formam producerent causæ particulares, vel causæ universales: non primum, quia quando gladio transfigitur animal, quid gladius habet virtutis ad producendam illam formam? & cùm similis semper cadaverea forma resultet, quî à tam diversis principiis, causativis interitûs humani, produci potest? Non secundum, quia causæ universales, non magis sunt determinatæ, ad producendam hanc vel illam formam, nisi determinentur à dispositionibus, quæ autem illîc dispositiones determinant ad formam cadavereitatis, immò cum eadem maneant in vivo accidentia, quæ erant in mortuo, non possent determinare ad formam omninò dissimilem cadaveream.

Respondeti potest: in repentino interitu, produci formam cadavereitatis à solo Deo, ad quem tanquam ad auctorem naturæ, spectat providere, ut res secundùm exigentiam suam naturalem existant. Cum ergò deposcat naturaliter existere materia, nonnisi sub forma substantiali, ideò DEUS ad illam producendaum tenebitur: quando autem sensim per naturalem corruptionem cedit anima ex vivente, tunc agens destructivum formæ præteritæ, inducit cadaveream, vel suam propriam.

Addi solet, tot esse has formas cadavereas specie distinctas, quot sunt specie distincta ipsa viventia, & ita DEUS extinctô homine repentè determinatur, ad producendam formam cadavereitatis non nisi humanæ; ut autem connaturaliter illam producat, determinatur ab accidentibus, quæ eadem manent, licèt non omnia, illis scilicet deficientibus, sine quibus vita continuari non potest, & licèt hæc accidentia in præsentia eorum quæ perierunt, non possint determinare nisi ad animam, in absentia tamen illorum determinant ad formam defectivam cadavereitatis, nisi ad sit illa forma inducta, v.g. embryonis, quæ ponitur, quando nec dum sunt dispositiones ad introducendam animam requisitæ & nisi adsit agens, quod ulteriores dispositiones ad formam perfectivam producat, in his enim circumstantiis illæ dispositiones non determinant ad formam cadavereitatis.

Docet etiam Arriaga, causas contrarias, posse eandem formam cadavereitatis producere, si enim possunt formam carbonis, diversæ causæ producere, sive extinguatur aquâ frigidâ, sive oleo calidissimo, sive cinere, sive naturali defectione ignis, cur non & formam cadaveream, adeò defectivam, producere poterunt etiam contrariæ causæ? Erit autem hæc forma utilis, ne materia maneat sine forma substantiali, quæ quia defectiva, non debet nisi valdè debiliter conservare accidentia, ad quorum exigentiam est producta: ideò autem negatur hic influxus formæ cadavereæ, & tamen adstruitur hæc forma, quia non adstructâ hâc formâ, maneret materia sine forma substantiali, quod absurdum est in Philosophia communi; nullum autem est absurdum, si forma defectiva debiliter influat in dispositiones, ad quorum exigentia est producta.

Defectibilitas autem illius formæ, ex eo colligitur, quia illa per se non intenditur à natura, bonumque universi postulat potiùs defectum talis formæ.

Admissâ ulterius hâc formâ, docetur, carnem mortuam & vivam esse univocè carnem in re, quia in re caro non est, nisi materia cum talibus accidentibus, quæ eadem sunt abscedente in recenti formâ viventis, interdumque ex usu vocatur caro, & ita dicuntur homines comedere carnes; interdum non vocatur, nam non dicitur caro hominis tumulari, sed cadaver.

Nec erit absurdum, quòd formæ distinctæ requirant similia accidentia, quia etiam distincta est forma vitri, glaciei, crystalli, & tamen similia in multis requirunt accidentia,

quod multò magis verum est de formis defectivis, hoc est, natis immediatè sequi post expulsionem formæ viventis, succedenteq; formâ cadaveris, non erit idem ratione formæ compositum, idem tamen ratione corporis incompletè accepti, quia eadem numerò, materia, & eadem accidentia.

INSTABIS PRIMO. Forma cadavereitatis solam privationem significat: ergò non est forma Physica. Antecedens probatur: cadaver significat corpus mortuum, corpus autem mortuum, est corpus vitâ privatum; sicut mors nihil aliud est, quàm corpus privatum vitâ.

RESPOND. Vulgariter corpus mortuum, est non nisi corpus vitâ privatum: Philosophicè autem requirit formam adhuc substantialem, natam succedere, quæ appellatur à nobis forma defectiva & cadaverea: & sicut per oppositos, manent formæ partiales, tunc-que incipiunt habere rationem totalium, nec esset cadaver, si hoc non contingeret, quamvis vulgus ad hoc non attendat: sic & in præsenti, morsque vulgariter est privatio vitæ, sed Philosophicè, est etiam inductio formæ cadavereæ. Hæc objectio inferiùs pleniùs solvetur.

INSTABIS SECUNDO. Forma cadaverea, vel dat idem esse carni, quod antea habebat, & sic de cæteris partibus, vel non dat; si idem, ergò non differt substantialiter caro mortua, in esse carnis à carne viva, quod negatur, præcipuè, quia nova substantialis forma, qualis est cadaverea, deberet dare novum esse substantiale composito: si diversum, ergò si quis vendat in macello carnem bovis furtò sublati, posset verè jurare, se non vendere carnes bovis furtò sublati, quia juxta adversarios vendit revera alias specie carnes.

RESPOND. Expressè docet Arriaga n. 69. Carnem vivam & mortuam eandem esse univocè, accedensque forma, sive cadaverea, sive alia, ad eandem materiam, cum iisdem accidentibus manentem, debet tribuere novum esse completi & formati, sed non novum esse corporis incompletè sumpti, nec novum esse carnis, ad eum modum, quò in sententia oppositorum, si Deus retentis iisdem formis partialibus hominis, infunderet animam bruti, idem esset corpus, licèt novum esset in ratione completi, formati &c. Deinde juramentum procedit secundùm esse morale bovis, æstimationemque moralem: idem autem esse morale, convenit bovi vivo & mortuo.

INSTABIS TERTIO. Si Deus deberet producere formam cadavereitatis, extinctô repentè animali, daretur instans, in quo esset materia sine ulla forma: nam in primo instanti, exigeret materia unà cum accidentibus produci formã cadavereitatis, in secundo instanti, Deus determinaretur ad illam producendam.

RESPOND. Dari posse instans rationis, in quo intelligitur materia sine forma, sed non datur instans temporis; quia in eodem instanti videt Deus exigi à se, tanquam auctor Naturæ, illam formam, & in eodem eam producit.

INSTAT QUARTO Mastrius. Connaturaliùs salvatur, materiam non remanere nudam in interitu animalis, si maneat cum antiqua forma mixtionis, quàm si dicatur, illicò formam cadaveris ab universali agente prodire, sine præviis dispositionibus.

RESPONDETUR, cùm probandum sit, dari formam istam mixtionis, non erit connaturaliùs cum illa manere materiam, universale etiam illud agens, producit non miraculosè illam formam, quia ad exigentiam ipsius materiæ, perentis non esse sine forma, ipsaque remanentia accidentia in abscessu aliorum, ad vitam requisitorum, incipiunt esse præviæ dispositiones, ad formam cadaveream.

INSTAT QUINTO. Ad generationem substantialem, prærequiritur dispositio prævia & successiva, hoc autem non potest salvari in repentino interitu animalis.

RESPOND. Ut nullus est ita repentinus interitus animalis, quin qualem successionem admittat; ita consequenter poterunt tunc haberi aliquæ successivè introductæ dispositiones, ad formam defectivam.

Deinde, quamvis ad inductionem formæ perfectivæ id requiratur, non tamen ad inductionem formæ defectivæ: cùm enim forma perfectiva non sit nata, nonnisi post hanc formam substantialem, sequi, non determinabit sibi eadem accidentia, sed omninò diversa, quorum inductio successione indiget, forma autem defectiva, nata est sequi nonnisi post hanc formam, & quidem immediatè, hinc fit, ut possit determinare sibi eadem accidentia.

QUARTA RATIO. Si non darentur formæ partiales substantiales, diversitas hæc accidentium, & Organisationis debita corpori humano, non haberet aliquod principium intrinsecum substantiale, sed debet habere: nam formarum substantialium existentiam, ex diversitate accidentium, suprà inferebamus. Sequela autem probatur, diversitas hæc accidentium non posset referri in materiam primam, quia hæc indifferens est, ad has vel illas potiùs formas, non in animam rationalem, quia hæc ex se est indivisibilis formaliter, & indifferens ad omnia illa accidentia, quæ conveniunt homini. Deinde, ut urget Pontius, causa naturalis eadem applicata, eôdem modô passô, ejusdem rationis, debet habere effectum ejusdem rationis, juxta illud: idem manens idem semper facit idem: neqi valet, quòd anima rationalis sit virtualiter extensa, hoc est, continens in se perfectionem

forma-

formarum extensarum, neque enim ex hoc, aut ullo capite imaginabili potest fieri, quod in hac parte materiæ causet accidentia, spectantia ad oculum aut carnem, nisi ponatur aliquod determinativum: impossibile enim est, quòd possit ab aliqua causa provenire naturaliter, & non liberè, aliquis effectus, hîc, distinctæ rationis, ab effectu qui producitur, ibi, nisi ponatur aliqua ratio particularis, ratione cujus, hoc competat ipsi hîc, & non competat ipsi, ibi.

RESPOND. Quòd inchoativè & eductivè diversitas hæc accidentium, non possit referri in ipsam animam rationalem, educuntur enim hæc accidentia, etiam ante infusionem animæ rationalis, ab ipsa virtute formatrice fœtûs, & continentur à forma embryonis, radicaliter autem possunt referri in ipsam animam rationalem, cui debentur hæc diversa accidentia, ad quorum etiam eductionem, postea concurrit non sub formalitate, quâ indivisibilis est, sed sub formalitate, quòd sit principium tam diversarum operationum, ad quas exercendas, pluribus heterogeneis indiget organis; & sicut, quamvis illa sit spiritualis, potest dare rationem vegetati & sentientis, corporisque completi; ita potest influere in illa, tam diversa accidentia.

QUINTA RATIO est: Si non darentur formæ partiales substantiales, tunc manus deberet dici homo; sicut, quia non dantur formæ partiales in aqua, gutta illius, dicitur aqua.

RESPOND. Arriaga: Non semper nomen etiam totius homogenei, tribuitur parti, & ita folio alicujus libri, non tribuitur denominatio libri, guttæ non tribuitur denominatio maris: & ratio à priori est, quia sunt sæpè nomina, quæ ipsam integram rei substantiam significant, & talis est vox homo, quæ non tribuitur manui. Deinde, quòd gutta dicatur aqua, non ex eo provenit, quia caret formâ partiali substantiali, sed quia caret formis accidentalibus diversis, quæ quia competunt homini, plura, quàm manui, fit, ut manus non possit dici homo, possit autem dici gutta aquæ, aqua. Minùs autem illud convincit, quando aliqui urgent, ex eo debere dari formas partiales, quia gravitas & motus deorsùm, non potest referri in materiam, nec in hominem in formam, quæ est spiritualis, quia hoc, sufficiet referre, sine formis substantialibus partialibus, in diversum temperamentum.

Punctum Difficultatis II.

Fundamenta negantium Formas substantiales partiales.

PRIMUM FUNDAMENTUM est. Unius entis, unum est esse: ergò & una forma, quia forma est, quæ dat esse; ergò ulteriùs, si vivens habebit plures formas, non erit unum per se.

RESPOND. Communiter unius entis debere esse unam formam, ultimò complentem & totalem, nec ulteriùs subordinatam; sed non est necesse esse unam formam, hoc est, cum exclusione etiam formarum incompletarum subordinatarum partialium: & sicut in composito Metaphysico una est forma totalis Metaphysica, & tamen, cùm hoc stat, ut sint plures subordinatæ formæ Metaphysicæ, v. g. visibilitas admirativitati, admirativitas rationalitati, vegetativum sensitivo, sensitivum rationali &c. ita etiam in composito Physico, nihil erit absurdum, dari plures formas Physicas subordinatas, & utrobique salva erit ratio unius, ad quod solum attendit objectio.

SECUNDUM FUNDAMENTUM est. Forma perfectior continet virtualiter imperfectiores, ut tetragonum trigonum, ex secundi anima Textu 31. Ergò & anima, quæ est Forma nobilissima, continebit formas partiales, ergò superfluè ponentur.

RESPOND. Si nata sit idem facere forma perfectior, quod facit imperfectior, superflua est forma imperfectior, & ita, quia nata est id facere anima rationalis, quod facit sensitiva, & insuper plùs, frustranea est in homine, forma sensitiva distincta. Sed non est superflua forma imperfectior, si perfectior non sit nata idem facere, quod imperfectior; & ita, non est superflua forma caloris igni, nec quantitas animæ. Cùm ergò forma totalis non sit nata idem facere, quod formæ partiales, & cùm, illâ abscedente, maneant hæ, fit, ut formæ partiales, non sint superfluæ.

Quod si quæras, quid operentur formæ partiales? ad hoc dici potest, quòd disponant, ut commodiùs anima operari possit: & quia anima, cùm sit forma perfectior, requirit dispositiones perfectiores, quàm aliæ formæ, præcipuè cùm has dispositiones non repugnet esse substantiales, erunt substantiales, & contra intentum arguentis, probat argumentum exclusionem formarum accidentalium, utpote contentarum in perfectiori.

TERTIUM FUNDAMENTUM. Si darentur formæ substantiales materiales, anima, v. g. rationalis, non constitueret unum per se cum materia, sed constituit: Ergò. Sequela probatur, quod advenit enti in actu, non constituit unum per se, ut fert commune axioma; sed anima rationalis adveniret materiæ jam in actu positæ. Ergò.

RESPOND. Quod advenit enti in actu ultimo completo & totali, non constituit unum per se, licèt quod advenit enti in actu incompleto, subordinato, & perfectibili, possit constituere unum per se.

INSTABIS PRIMÒ. Ergò non poterunt naturaliter existere formæ partiales in materia, sine forma totali, utpote perfectibiles, complebiles &c. sicut materia non potest naturaliter existere sine omni forma, quia est complebilis &c.

RESPOND. Pontius, non ideò materiam non posse existere naturaliter sine omni forma, quia est perfectibilis, sed quia semper est sufficienter dispositа, ad aliquam formam substantialem, & semper applicatur aliquod agens, ad illam in materia producendam: totum autem ex materia & formis partialibus constitutum, non semper habet dispositiones requisitas ad animam. Deinde dici potest, naturaliter posse existere formas partiales sine anima: quia licèt sint perfectibiles, habent tamen rationem actûs Physici substantialis, informantis materiam, hoc autem, quod est informatum actu Physicô substantiali, habet jus existendi in rerum natura; præcipuè cùm materia pro sua parte, ita sit Ens complebile, ut in nullo casu possit non esse Ens complebile; jam autem formæ partiales, sunt ens completivum. Sed de hoc etiam infrà.

INSTABIS SECUNDÒ ex Johanne à S. Thoma apud Pontium. De natura formæ substantialis est dare esse simpliciter, & de natura Formæ accidentalis est dare esse secundùm quid; sed nulla forma substantialis superveniens formæ substantiali, potest dare esse simpliciter; quia dare esse simpliciter, est facere rem extra suas causas, & existentem absque addito. Sed per primam formam accipit materia esse simpliciter, ergò non accipit eam ab anima rationali.

RESPOND. De natura formæ substantialis totalis, est, dare esse simpliciter, hoc est, totale, & ultimò; sed non est de natura formæ substantialis totalis, dare esse simpliciter in aliquo genere, seu partiale. Reliqua supponunt, materiam habere existentiam à forma, quod falsum est.

INSTABIS TERTIÒ. Illa forma subordinata, vel est sufficiens ad dandum esse simpliciter, vel non est sufficiens; si est sufficiens; Ergò est forma totalis & completa: si non est sufficiens; ergò non est forma substantialis.

RESPOND. Si formam subordinatam, velis in hoc sensu non dare esse simpliciter: quia non dat esse ultimò completum substantialiter, verum erit; si autem hôc sensu velis illam non dare esse simpliciter, quia non adfert ullum complementum substantiale, falsum erit.

QUARTUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Nulla ratio est asserendi, formas partiales esse substantiales; non enim ideò sunt substantiales, quia antecedunt, & sunt priores formâ; nam quantitas, & dispositiones antecedunt fomam, & tamen non sunt substantiales: non item ideò sunt substantiales, quia petunt antè se alias dispositiones; nam etiam potentiæ accidentales (in sententia admittentium illas) distinctas petunt alias dispositiones, immò omnia accidentia petunt antè se quatitatem, & tamen non sunt substantiæ: non denique ideò sunt substantiales, quod efficienter producant alia accidentia: quia etiam calor est quid accidentale, licèt producat alium calorem.

RESPOND. Esse substantiales, quia sunt radix proprietatum & qualitatum, v. g. forma ossis est radix duritiei, debitæ ossi; est radix tractivitatis cujusdam, quâ suggerere debitas qualitates, suæ augmentationi & conservationi aptas, possit &c. estque insuper substantialis, quia illâ ablatâ, non manet jam idem, ubi applicanda est explicatio, quid sit esse substantiale.

INSTAT idem. Quia dispositiones, antecedentes formarum substantialium partialium introductionem, per se ordinantur, & introducuntur à natura, propter formas partiales; fit ut illæ dispositiones non sint substantiales: ergò etiam cùm istæ formæ partiales introducantur à natura propter totalem, non erunt formæ substantiales.

RESPOND. non ideò aliquid non est substantiale, quia per se ordinatur ad aliud: aliàs materia, quæ per se ordinatur ad formam, non esset substantia; sed ideò aliquid non est substantiale, quia non est prima radix proprietatum; quia illê adhuc ablatô, manet idem de quo alibi &c. jam autem formæ partiales, in quaeunque Ly: substantialis legitima explicatione, possunt esse substantiales.

QVINTUM FUNDAMENTUM est. Si sola anima rationalis potest tribuere rationem vegetativi, sensitivi: ergò & se sola potest tribuere rationem corporis; ergò nullæ dabuntur partiales formæ.

RESPONDET PRIMÒ Mastrius, disparitatē esse: quia ratio corporis, est ratio secundùm se materialis. At gradus sensitivi & vegetativi, abstrahunt à materiali & immateriali, & fundant rationem communem hominibus, brutis, & plantis, qui ad bruta & plantas contractus efficitur materialis, contractus autem ad homines, efficitur immaterialis.

CONTRA. Quia si abstrahit ratio vegetativi, & sensitivi à materiali: ergò & Angeli possent vegetari, & sentire: siquidem ratio communis sentiendi & vegetandi, potest esse communis materiali & immateriali. Deinde non explicat, quomodo ratio vegetati & sentientis, contracta ad animam, posset effici immaterialis; quomodo item ratio

ratio vegetati & sentientis, abstrahat à materiali & immateriali, non autem ratio corporei. *Hinc aliter*

RESPONDETUR SECUNDO, disparitatem esse: quia cùm ratio vegetativi & sentientis, absceſſu animæ intereat, positione ponatur, benè inferimus, haberi hoc ab anima: quia autem antè introductionem animæ, datur talis combinatio, talisque formatio, quæ etiam durat post absceſſum animæ, benè inferimus, illam non ab anima, sed ab aliis formis, adeoque partialibus, proficiſci.

INSTABIS. Possunt dari formæ partiales subordinatæ. Ergò poterunt dari & formæ vegetativæ, sensitivæ, subordinatæ; item possunt dari formæ partiales, quæ dent talem in specie rationem corporis, ossis, carnis, &c. Ergò possunt dari & formæ partiales subſtantiales, vegetativæ, & sensitivæ, subordinatæ tamen, poteruntque dari & in homine animæ plures subordinatæ.

RESPONDETUR. Inintelligibile esse, quomodò possit dari ratio vegetativi & sentientis, non tamen ultima; intelligibile autem est, quomodò dentur formæ partiales; quia scilicet anima, respectu illius partis, dat effectum, quem in antè non præhabet, pars illa materiæ; nempè rationem animati. Rursus, quia absceedente animâ, non remanet ullum vegetativum, vel sensitivum, vel animatum, recte inferimus, hæc omnia non haberi à formis aliquibus subordinatis, sed à sola anima: quia autem manet ratio ossis, carnis &c. absceedente animâ, inferre possumus, hæc aliunde, & non ab anima haberi, sed à formis partialibus.

Adferri potest insuper ratio, cur anima humana non possit tribuere rationem corporei, ossi, nervo, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, sentientis, quæ antequam proponatur.

SUPPONO PRIMO. Gradus superiores identificari inferioribus, sed diversimodè: nam si inferiora sint ejusdem rationis, adeoque materialia, tunc retentâ materialitate, superiora identificantur inferiori: Si autem inferiora non sint ejusdem rationis, tunc continentia in hoc stat, non quòd gradus ille, qui fuit materialis, reddatur spiritualis, ut volebat Mastrius, sed quia hoc, quod est inferius, natum est præstare, ratione suæ excellentiæ, id, quod præstant superiora.

SUPPONO SECUNDO. Quando dividitur subſtantia in corpoream & incorpoream, tunc anima rationalis revocatur ad membrum, quod est incorporeum: si revocatur ad membrum, quod est incorporeum, non potest esse corporea, nec de se præstare id, quod præstat corpus.

SUPPONO TERTIO. In divisione generis, quod est vivens, quod genus tàm corporeis, quàm incorporeis est debitum, participat de hoc genere anima; est enim incorporea, vivens: quando autem dividitur animatum in vivens vegetativum, & non vegetativum; sensitivum, & non sensitivum; anima rationalis revocatur ad vegetativum, & sensitivum, idque ex vi ordinis ad corpus. *His suppositis*

RATIO est, Cur anima non possit tribuere rationem corporei, ossis, nervi, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, & sentientis: quia anima, est inferiùs participans rationem & vegetativi, & sentientis; adeoque præstare poterit, quod præstat vegetativa & sensitiva: cùm autem non participet rationem corporis, non poterit sine formis partialibus dare se solâ esse corporis, adeoque indigebit formis aliis partialibus subſtantialibus.

Quid de aliis Fundamentis.

SEXTUM FUNDAMENTUM est. Illæ formæ & essent partiales, & non essent: Essent, ut supponitur; non essent, ut probatur: quia essent formæ completæ, quod ipsum probatur. Tum quia quævis illarum, cùm sit individua, adeoque in specie infima, debet habere speciem completam. Tum quia forma lapidis, & forma v. g. terræ, est forma completa: ergò & illæ partiales erunt completæ, utpotè nobiliores.

RESPOND. In hoc sensu formam partialem esse completam, quia non tribuit solum gradum genericum, sed tribuit speciem ossis, carnis &c. Sed non est in hôc sensu completa; quasi reddat materiam, non ulteriùs actuabilem, complebilem, animabilem; & quia formâ lapidis positâ, non redditur illa forma ulteriùs actuabilis, fit ut illa forma, non sit subordinata.

INSTABIS PRIMÒ. Si essent illæ formæ partiales, haberent se per modum dispositionum, hoc illis non convenit; æquivalent enim formæ totali, totamque materiam occupant, & ex eo ipso, quòd sint subſtantiales, sunt quod quid rei, quomodo ergò sunt, per modum dispositionis.

RESPOND. Quamvis æquivaleant illæ formæ partiales, totali, in hoc sensu, quia ita nullam relinquunt partem corporis non informatam, sicut & forma totalis, non tamen æquivalent totali, ut excludant actualitatem ab alia forma, secum nata stare, dantque quod quid, sed non ultimum.

Quando autem ex eo aliqui urgent, non dari formas subordinatas: quia non dantur materiæ subordinatæ, id etiam non convincit: quia in materia non est ratio, cur hæc

potiùs pars, quàm illa, ſubordinetur, immò ſi daretur aliqva ſubordinata: illa non cenſeretur eſſe ſubjectum primum; qvia ſupponeret aliud ante ſe, nempè ſubordinans ſubjectum, unde illud potiùs eſſet ſubjectum primum, atque adeò materia; jam autem poteſt eſſe ratio, cur forma oſſis ſubordinetur formæ animæ; cùm etiam poſitô, qvòd illæ formæ ſint accidentales, ſubordinatio tamen eſt illis tribuenda, eò qvòd ordinentur ad bonum animæ, cùmque; definitivè, forma non ſit actus primus, poterit benè, antè ſe ſupponere aliam.

Instabis Secundò. Non poteſt ſalvari partialitas iſtarum formarum, per hoc, qvòd ſubordinentur totali formæ, quia ſubordinari non poſſunt: qvod ipſum probatur. Ex ſcientia ſubalternata & ſubalternante, non poteſt fieri unum per ſe; ex fine item ultimato, & non ultimato, ex cauſa principali & inſtrumentali: ergò nec ex forma ſubordinata, & ſubordinante.

Respond. Immeritò ſupponere objectionem, qvòd ex formis partialibus, & totali fiat unum per ſe, ſed fit unum per ſe ex materia & forma partiali, qvia eſt actus & potentia ejusdem prædicamenti, fit item unum per ſe ex materia & forma totali; ſed falſum eſt, qvòd ex iſtis duobus actibus, inter ſe comparatis, fiat unum per ſe, ſi non ponatur, iſtas formas partiales informari à totali, qvomodo enim coaleſceret ex illis unum per ſe, ſi una non eſſet per modum recipientis, alia per modum recepti: ſi autem ponatur informari formam partialē à totali, poſſet dici fieri ex illis unum per ſe, diſparitasq; dari poterit, qvia ea, qvæ antecedens continet, non comparantur inter ſe, ſicut ordinata ad ſe, in genere receptivi, & receptibilis. Ita autem ordinantur inter ſe formæ partiales, & totales. Deniqve ſupponitur hîc falſa Major; non poteſt eſſe ſubordinatum, ex qvo, non ſit unum per ſe.

Instabis Tertiò. Formæ illæ partiales & ſubordinatæ, non pereunt pereunte, v. g. anima bovis: ergò non ſunt ſubordinatæ; nam pereuntibus ſubordinantibus pereunt ſubordinata, v. g. pereunte ſcientiâ ſubordinante, perit ſubordinata.

Respond. Falſum eſſe, univerſaliter loqvendo, pereunte ſubordinante perire ſubordinatum: certè enim eqves ſubordinat ſibi frænum, qvod non perit, pereunte eqvite. De ſcientia alia res eſt: qvia ſi impoſſibilis eſſet ſcientia ſubalternans, hôc ipſo etiam ſubſtantia ſubalternatæ impoſſibilis eſſet. Nam eadem eſt ſubſtantialiter ſcientia ſubalternans & ſubalternata, ſed tantùm accidentali conditione, qvæ ſuperadditur ſubalternatæ, differt: jam verò alia eſt ſubſtantia formæ totalis, alia ſubſtantia formæ partialis: hinc pereunte totali formâ, non erit neceſſe perire partialem.

Septimum Fundamentum eſt ex auctoritate Ariſtotelis.

Primus Locus eſt ex 7. Mataph: Tex. 35. & 2. de Gener. animal. c. 1. ubi docet, carnem mortuam & vivam æqvivocè eſſe carnem, perinde ac ſi ligneares, lapidea facta ſit. Ergò apparet, ſuperaddi illis formam cadaverem, nec eandem formam carnis manere.

Respond. Inprimis retôrqvendo argumentum in adverſarios, per qvos, qvia caro non aliud eſt, niſi materia, & talia accidentia, quomodo illîc æquivocè eſt caro? In forma autem reſpondetur communiter, carnem & reliqua organa, dupliciter ſpectari poſſe, vel ut ſunt entia quædam, in hac determinate ſpecie conſtituta, v. g. in ſpecie oſſis, pupillæ &c. vel certe ut ſunt inſtrumenta, & organa animæ, ſic ſumpta in abſentia animæ, ſunt non niſi æquivocè talia, nullamque per ſe operationem exercere poſſunt.

Secundus Locus est ex 2. de Anima cap. 1. tex. 10. ubi ait, organicum corpus non præſupponi ab anima, ſed fieri: ſi autem fit ab anima corpus organicum, quorſum erunt formæ partiales ſupperaddendæ?

Respond. Retorquendo argumentum in eos, qui organiſationem à materia & accidentibus deſumunt. Directè dici poteſt, corpus organicum, ſecundùm qvod eſt inſtrumentum, exercereque proximè & complete natum eſt operationes, non præſupponi, ſed fieri ab anima, quamvis præſupponatur in ratione Entis diſpoſiti &c.

Tertius locus ets ex 5. Phyſic: Tex. 8. ubi ait: Quidquid movetur, eſt; quod generatur, non eſt; cujus loci eſt iſte ſenſus, illud quod movetur, eſt compoſitum ſubſtantiale, quod autem generatur, nondum eſt compoſitum, ſed fit; cùm ergò acceſſu formæ ſubſtantialis totalis moveatur illud, qvod præſupponebatur compoſitum ex materia & forma ſubſtantiali partiali: ergò apparet, qvòd illud non fuerit compoſitum ſubſtantiale.

Respond. Maſtrius, acceſſu formæ ſubſtantialis totalis, moveri compoſitum illud ex materia & forma ſubſtantiali, adeoq; illud non fuit totum ultimò completum: conſequenter aſſerit, ſubjectū generationis carere eſſe completo & totali ſubſtantiali, ſed poteſt habere eſſe partiale ſubſtantiale.

Aliter explicat Pontius. Quidquid movetur & non movetur motu generationis, debet eſſe ita independens ab illis motibus, ut non recipiat aliquod eſſe ſimpliciter per illos motus, hoc eſt formam ſubſtantialem, quæ ſola dat eſſe ſimpliciter; quod verò movetur motu generationis, debet non eſſe, hoc eſt, debet carere illo eſſe, ſeu illâ formâ ſubſtantiali,

tiali, quæ per generationem acquiritur: quod verificatur etiam, positis formis partialibus, quia in generatione, positis illis, acquiritur forma substantialis.

Denique dici potest, hunc locum verificari inprimis de formis partialibus: sensus enim illius est, quod movetur, jam est completũ; quod autem generatur, acquirit complementũ per formam; quod acquiritur etiam suô modô per formam partialem, quæ de novo producitur, & non erat, quod etiam verificatur de forma totali: quia & illa in generatione non est, sed fit de novo.

Quartus locus est ex 2. Phys: ubi definitur forma naturalis, quòd sit principium motûs & quietis. Formæ partiales non sunt principium motûs & qvietis: Ergò non sunt substantiales.

Respond. Negando, formas partiales non esse principium motûs & quietis, si non progressivi, saltem alterativi & conservativi sui, contra alias dispositiones.

Quintus locus est ex 1. de Generatio. c. 3. ubi inquit Philoso. unius corruptio est generatio alterius, quod falsum esset, si post abscessum animæ manerent formæ partiales, & non generaretur forma cadaverea.

Respond. Sufficit, ut mediatè sit generatio alterius. Deinde dici potest, corruptionem positivi, esse generationem negativi, sed non est necesse, esse semper generationem, nonnisi positivi, quod videtur, docuisse ipse Aristoteles 1. de Gener. Tex. 21. Generatio, inquit, Entis, est corruptio non entis: corruptio autem entis, generatio non entis. Potest & aliter hic locus explicari. In omni corruptione inanimati, debet esse alicujus generatio, aliàs maneret materia sine forma substantiali: non enim haberet priorem formã, ut supponitur, quia jam corrumpitur, non etiam succedaneam, quia hæc negatur: in corruptione autem animati, licèt interdum sit propria productio, interdum tamen est non nisi impropia, & liberaliter accepta, seu generatio æquivalens, quæ generatio æquivalens in hoc stabit, quòd illæ formæ partiales, remanentes post abscessum animæ, incipiant novum gerere munus, & denominationem planè talem, qualem adfert forma de novo genita. Porrò hoc munus, quod incipiunt gerere de novo formæ illæ partiales, per hoc exercetur, qvia scilicet per accidens induunt rationem formarum totalium, compositumque illud ex materia & formis partialibus, incipit se habere, tanquam hoc demonstrabile, & hoc aliqvid: non enim tunc jam dicitur caro hominis, os hominis, nisi ampliativè; sed dicitur os, caro, sicut dicitur lignum, lapis; Porrò etiam ad adventum formæ totalis, seu animæ, est etiam corruptio totius, non propria, sed æquivalens: quia scilicet illæ, quæ præfuerunt formæ partiales, habebantque rationem totius, incipiunt gerere munus nonnisi formarum partialium. Exemplificari hoc potest in numeris, sit numerus quinarius, addatur ei unitas, post additionem unitatis, jam quinarius ille numerus, qui antea totum numeri erat, additâ sibi unitate, incipit gerere munus partis: quinque enim, est ad sex, pars, si autem dematur illi unitas, incipit habere vicem totius: ita planè formæ partiales, additâ animâ, incipiunt habere rationem partialium; demptâ, rationem totalum, præter titulos totalitatis, suprà explicatos, stantes in hoc, quia totalis, dum est, non reddit ulteriùs actuabile subjectum, secus partialis. Hinc ulteriùs salvari potest illud axioma: natura nunquam intendens malum, operatur: nam in corruptione inanimatorum, vel animatorum, per combustionem, v.g. inducitur nova forma, in corruptione autem animatorum, per naturalem deficientiam, vel interitum subitaneum: non intendit natura malum per se, sed per accidens, quoad usque scilicet, non inducantur novæ, ad novam formam, dispositiones: interim autem sequitur bonum, nempè, quòd partiales formæ incipiant gerere vices totalium.

Sextus Locus est ex 1. de Gener. tex. 23. quòd generatio sit mutatio totius in totum, nullô sensibili manente eôdem, maneret autem idem sensibile, si manerent formæ partiales, eæque substantiales eædem.

Respond. argumentum, si, ut sonat, accipiatur, probabit multùm: quia probabit, non manere etiam easdem formas partiales accidentales; accidentibus enim vel maximè convenit esse sensibilia. Sufficiet itaque, quòd non maneat idem subjectum denominationis; quia post abscessum animæ, illud compositum vocatur inanimatum, cùm antea fuerit animatum, nec vocatur jam idem subjectum Petrus, nisi ampliativè, cùm antea fuerit formaliter Petrus. Deinde, admissis formis partialibus, fit mutatio totius in totum; quia scilicet illæ formæ, quæ per accidens habebant rationem totius, incipiunt habere rationem partis in generatione, & inductione formæ totalis.

Ad solvendas alias objectiones.

Noto Primò: Tenere Pontium, quòd forma substantialis incompleta ipsamet informetur à forma totali, ad eum modum, quô quantitas informatur aliis formis accidentalibus, utpotè quas recipit: & licèt anima

non possit animari aliâ animâ, nec forma informari aliâ formâ, id verum est, de informari in eodem genere, sed non de informari in diverso genere; nam informari in eodem genere, merè otiosum esset, cùm id habeatur ab una forma, quod haberi deberet ab alia forma, & quod alteri v. g. est albedo, non potest etiam sibi esse, nisi albedo: id autem quod adfert forma diversa, non confert præhabita forma. Sed potest etiam dici, quòd à forma totali, non informetur forma partialis, sed quòd immediatè recipiatur in ipsâ materia, licèt talibus dispositionibus præinformata: & sicut dulcedo non recipitur in albedine, quamvis penetrent sese, quia non est subjectum aptum: ita quamvis forma totalis penetret partialem, non recipitur in partiali.

NOTO SECUNDO. Formas partiales in quantùm gerunt vicem dispositionum, tenere se ex parte materiæ, in quantùm autem sunt constitutivæ, talis in specie compositi partialis, esse illas formas, & educentur de potentia materiæ, quam informabunt.

NOTO TERTIO. Unamquamque formam partialem, in se spectatam, homogeneam esse: sed comparatam ad aliam, esse formam heterogeneam. Rursûs unamquamque formam partialem, in se spectatam, totalem esse, in eo sensu: quia eam partem materiæ, quam informat, totam informat; sed non vocari totalem, quasi non relinquat alteri formæ, in eadem materiæ parte, unâ secum locum, & quasi habeat jus in hoc composito, ad informandas etiam reliquas partes.

Punctum Difficultatis III.

Proponitur tenenda sententia.

DICENDUM EST, *Probabiliùs esse formas partiales non dari.*

PROBATUR PRIMO. Quia nulla est illarum necessitas ut patuit solutione objectionum.

PROBATUR SECUNDO. Possibile est esse corpus organicum, sine solis formis partialibus substantialibus, si sola materia habeat ea accidentia, non ad exigentiam formarum substantialium partialium, sed ad exigentiam nonnisi ipsius animæ; nec est ullum fundamentum hæc accidentia dari, ad exigentiam nonnisi formarum substantialium partialium; Ergò non dantur formæ partiales. *Qui ipse medius terminus sic aliter proponitur.* Ponamus in Petro formam substantialem ossis, carnis, esse annihilatam, & mansisse omnia accidentia ossis, nervi, sanguinis. Vel certè ponamus, non concurrisse DEUM, ad productionem harum formarum substantialium partialium, sed solùm ad productionem formarum accidentalium; vel manet tunc corpus organicum, vel non manet: si manet, ergò otiosæ sunt istæ formæ partiales substantiales, nam sufficienter materia aptatur his accidentibus, formæ, si non manet corpus organicum, cur non? dices, quia desunt formæ substantiales partiales? de his ipsis quæro, ad quid necessariæ? cur ad organisationem non sufficient formæ accidentales nonnisi.

RESPONDERI potest retorquendo argumentum. Possibile est organisationem hanc non referri in homine, v. g. in ipsam exigentiam animæ rationalis, sed in formas substantiales partiales, nec est fundamentum, quòd de facto non referantur. Ergò dabuntur formæ partiales.

CONTRA. Tu affirmas dari formas partiales substantiales, ego nego, tibi ergò incumbit onus probandæ necessitatis. Deinde, pro nobis stat principium, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec ponendæ tot formæ substantiales; & tu necessitatem illarum non ostendis.

PROBATUR TERTIO. Tum quia hæc forma carnis substantialis, ut tu dicis, potest esse forma subordinata animæ rationali, potestq; esse per modum dispositionis ad illam, ergò idem poterit facere & anima totalis, dicamque animam illam independenter ab unione aliûs, esse formam totalem, sed non in circumstantia unionis aliûs formæ. Tum quia possibilis est perfectior anima rationalis, & specie distincta, ab ea, quæ modò datur, cur ergò tali animæ, nostra anima, non erit per modum dispositionis ordinata, saltem pro alio rerum ordine? Tum quia una specie anima rationalis, dicit exigentiam tot diversarum, & heterogenearum formarum partialium substantialium, ergò dicere poterit una specie anima rationalis, etiam exigentiam, tam diversarum dispositionum, sine ulla specifica multiplicitate.

Sed præter adlata superiùs & expensa.

OBJICITUR PRIMO. Diversitas accidentium arguit exigentiam, & radicem istius diversitatis, quæ radix, est forma substantialis: Sed in composito humano, est diversitas accidentium: ergò illa arguit diversam exigentiam & radicem istius diversitatis, hoc est, diversam formam substantialem; sed non arguit diversitatem formarum substantialium totalium, ergò arguet diversitatem formarum substantialium partialium.

RESPOND. Diversitatem accidentium arguere diversitatem formarum substantialium,

tialium, in compôsitis totalibus distinctis, v.g. in composito hôc totali, quod est Leo, & in composito totali hôc, quod est homo; sed non arguere in eodem composito: & sicut diversitas accidentium in diversis compositis, arguit distinctionem formarum totalium, non arguit in eodem composito, sic nec in illo arguet diversitatẽ formarum substantialium, ut appellantur, partialium. Quod ipsum ulteriùs in hoc resolvitur ideò diversitas accidentium, in diversis compositis, arguit diversitatem formarum: quia radix ostendi debet istius diversitatis, quæ, si non est materia, debet esse forma; diversitas autem accidentium in eodem composito, potest benè referri in ipsam animam: certè est in anima rationali per se, exigentia istarum formarũ substantialiũ, & non arguit in ipso exigitivo distinctionẽ specificam substantialem, ergò & exigentia istius diversitatis accidentalis, in eodem homine, præcisè ex hoc titulo, non arguet diversitatem formarum specificarum substantialium. Hinc magis differunt inter se panis & caseus, quam caro & os; quia diversitas carnis & ossis, non est diversitas specifica substantialis, cùm diversitas eorum accidentium possit referri in eandem animam, tam diversorum accidentium exigitivam: diversitas autem accidentium panis & casei, non potest referri in eandem formam, adeoque hæc diversitas, debet esse diversitas specifica substantialis.

Objicitur Secundò. Notabiliter differre, est specie differre. Sed os & sanguis notabiliter differunt, ergò specie differunt. Ergò dantur formæ partiales.

Respond. Notabiliter differre, in accidentibus, est quidem specie accidentali differre, sed non est differre specie substantiali: os autem & sanguis differunt notabiliter, in accidentibus; nam eandem habent substantialem formam, unde etiam concedimus dari formas partiales accidentales, sed non substantiales.

OBJICITUR TERTIO. Si non darentur formæ partiales, in repentino interitu animalis, maneret materia sine omni forma, nam forma cadaverea est fictitia, quod ipsum probatur, non producat DEUS formam cadaveream, vel erit illud corpus exanime cadaver, vel non erit: si ergò, frustranea & fictitia est ista forma cadaverea, si non erit cadaver: ergò non erit corpus exanime, quid enim est aliud definitivè cadaver, & quomodo non erit corpus exanime, & tamen de facto carebit animâ.

Respond. Ne maneat in repentino animalis interitu materia sine omni forma, admittenda est forma substantialis, nata immediatè sequi post interitum viventis, nisi adsit agens propriæ formæ inductivum, appella illam, ut vis, cadaveream, formam corporeitatis, formam defectibilem &c. nihil autem aliud erit in re, nisi forma nata immediatè sequi interitum viventis: adæquatè autem sumpta duo dicit, primò positionem formæ actuantis illam materiam, post abscessum animæ; secundò dicit non esse animæ: hinc si abscedente animâ Pauli, DEUS corpori ejusdem infunderet animam Petri, illud corpus non esset cadaver, quia non diceret negationem animæ; ut autem quid dicatur cadaver, debet dicere negationem omnis absolutè animæ, quia aliàs vivens Petrus, cùm dicat negationem animæ Pauli, deberet esse cadaver, nihilque in vivis esset, quod simul cadaver non esset. Ipsa autem positio formæ actuantis materiam, post discessum animæ, duplicis conditionis esse potest: Primò, ut sit forma perfectiva; ut, cùm expulsâ formâ ligni, inducitur forma ignis. Secundò, ut sit forma, quæ appelletur defectiva. Tunc autem inducitur forma perfectiva, cùm jam eadem accidentia specialia non manent, sed alteratis illis, alia inducuntur: quando autem eadem manent accidentia, quamvis aliqua defuerint, tunc non inducitur forma perfectiva, sed defectiva, defectiva inquam, quia nata est induci, non nisi ob defectum aliquorum accidentium, sine inductione novorum [illegible], habetque defectum virium [illegible] ut non tantum in accessu [illegible] intereat, sed facilè aliis ce[illegible], modò succedens forma habeat materiam, & accidentia relicta, quæ etiam alteri generationi deservire possit. Porrò ut aliquid cadaver dicatur, necesse est induci formã illam, merè defectivam: nemo enim ignem genitum ex ligno, appellat cadaver ligni; nemo cinerem, in quem resolutum est ambustum corpus hominis, appellat cadaver. *Ex quibus*

COLLIGES, formam natam succedere, post abscessum animæ, non admittere nos ad hoc, ut constituatur formaliter cadaver: hoc enim sufficienter constituitur negatione vitæ, cùm antea fuerit præhabita, sed admittimus, ne materia sine omni forma maneat.

INSTABIS. Admissione formæ cadavereæ multiplicari entia sine necessitate.

RESPOND. Esse necessitatem, ne materia maneat sine omni forma substantiali: immò ab oppositis multiplicantur potiùs entia, quia cùm nos ponimus unam formam cadaveream, illi ponunt tot partiales substantiales formas.

Diffi-

DIFFICULTAS III.

De Componibilitate Formarum distinctarum in eodem Subiecto.

POtest esse quæstio, & de eo, quod potest fieri naturaliter, & quod divinitus. Sit:

Punctum Difficultatis I.

Quid fieri possit naturaliter.

DICENDUM est, *duas formas totales, seu non subordinatas, non posse naturaliter actuare eandem materiam.*

PROB. PRIMO ex Suar. quia altera illa vel adveniret materiæ jam actuatæ per priorem formam, vel certè concomitanter, & simul cum alia adveniret. Neutro modo id fieri potest. Minor probatur: quia si adveniret altera forma illi priori: ergò non constitueret unum per se, non enim adveniret materiæ constitutæ in potentia substantiali ad illam, actuata enim priori formâ, est in potentia non nisi accidentali ad aliam formam. Concomitanter etiam illa altera forma non adveniret. Tum quia una forma determinat sibi materiam, ne sit capax aliûs formæ, unde etiam videmus, ad adventum unîus, expelli aliam. Tum quia materia habet limitatam capacitatem, & vim causandi formas; aliàs si potest informari duabus formis naturalibus, nescio cur non tot simul, quin pluribus? Hæc ratio infundatur principio Aristotelico, quod advenit enti in actu, non advenit per se, sed per accidens; sed si quis negaret hoc principium, non convinceret ratio, adferreque posset instantiam; quia supernaturaliter possunt duæ formæ substantiales, non subordinatæ, uniri eidem materiæ, & tamen utraque constituet unum per se; non posset autem constituere, si verum est prædictum principium: quia potentia obedientialis non aufert veritatem axiomati.

PROBATUR SECUNDO. Quia unaquæque forma exigit certum qualitatum temperamentum, dispositiones, complexionem, sed hæc temperamenta non possunt esse pluribus formis debita, in eadem numerô materia, ergò nec ipsæ formæ. Minor prob. quia deftruerent sese ad invicem illa temperamenta.

Sed, quid si essent dispositiones illæ meræ, disparatæ, & non pugnantes secum? quid si in pugnantibus dispositionibus sit æqualitas, & nonnisi in ultima non agente ad invicem, diversitas, quantumvis revera in particulari has dispositiones nominare, nec tales formas, tanquam hoc aliquid, demonstrare possimus.

PROBATUR TERTIO. Quia experientia est, quâ noscimus quasdam formas, non se ad invicem compati, ut formam ligni & ignis, attendendoque ad hanc pugnam, benè inferimus, etiam alias secum pugnare, præcipuè, cùm intentio naturæ sit, varietate formarum, quæ se prodat per accidentia, & operationes diversas, mundo providere, quæ provisio non ita perficeretur intra eandem materiam, duabus formis positis.

Sed dici posset, licèt se non compatiantur calor & frigus, non sequitur, quòd se compati non possint, dulcedo & albedo; ita quamvis aliquæ formæ, non se compatiantur, non sequitur, quòd reliquæ etiam substantiales, compati se non possint. Et licèt naturæ intentio sit, providere illâ varietate formarum, sicut providendo de varietate formarum accidentalium, admittit ex mistura varietatum, v. g. teporem, cur non ex informatione ejusdem materiæ, per diversas formas substantiales, non admittet varietatem? *Hæc circa rationes communes.*

CONFIRMATUR nihilominùs Conclusio. Illæ formæ, vel essent tales, ut unaquæque sufficiat ad informandam materiam se sola, vel non essent sufficientes: si non essent sufficientes, ergò non procedit de illis Conclusio; hæ enim formæ, jam non essent totales, de quibus procedit Conclusio, sed essent subordinatæ; Si autem sunt sufficientes, ergò alterutra foret otiosa: quamvis enim in causa efficienti, benè possimus ponere attemperationem concursûs, ut detur locus, etiam alteri ejusdem ordinis coefficienti; sed talis attemperatio in causa formali, nulla datur, cùm causalitas causæ formalis in compositum, perficiatur ipsâmet entitate formæ, dantis se in partem, non apparet autem, quomodo entitas seipsam diminuere, attemperareque seipsam possit.

OBJICITUR PRIMO in ferrô ignito, est & forma ferri, & simul forma ignis: ergò naturaliter unam materiam possunt informare duæ formæ. Antecedens probatur, est illîc forma ferri, quia reducit se ad pristinum frigus, ferrum, quæ reductio, non in materiam, ergò in formam substantialem ferri reducenda est. Quòd illîc sit forma ignis, probant accidentia debita formæ ignis, quæ illîc reperiuntur.

RESPOND. Intra poros ferri non continetur forma ferri, & intra hos poros est forma ignis: quamvis enim ferrum sit densum, propter tamen nimiam activitatem, & subtilitatem igni debitam, insinuat se in poros illius, & quia ex omni parte candet: & licèt cõcedatur, pauciores esse poros in ferro, quàm in

in carbone, nihilominùs magis urit ferrum, quia in illo recipiuntur, & concentrantur plures gradus caloris, neque enim ferrum, de facili igniri & calefieri potest: deinde proficiscitur hæc major ustivitas, à pluribus exhalationibus & crassioribus, repertis in ferro, & incensis. Cæterùm continetur etiam forma ignis, in aliquibus partibus ferri, sed expulsâ formâ ferri, hinc aliquæ illius partes ita decidunt & ustulantur, ut nunquam se reducant ad pristina accidentia ferri, quod ostendit, expulsam fuisse formam ferri.

OBJICITUR SECUNDO. Possunt plures formæ accidentales, in eadem parte materiæ recipi; ergò & plures totales substantiales recipi poterunt, in eadē parte materiæ.

RESPOND. PRIMO. Disparitatem esse, quia una forma substantialis, potest esse sufficiens ad plura munia, v. g. in homine, intelligendi, volendi, sentiendi, vegetandi; cùm autem una forma accidentalis, non sit sufficiens ad plura munia, hinc albedo, non nisi dealbat, & non extendit, ideò materia pluribus formis accidentalibus indigebit.

CONTRA est, quamvis anima rationalis sit sufficiens ad plures actus, se concernentes, non tamen ad actus, se non concernentes: cur ergò locum nō dabit illi formæ, quæ possit illos actus exercere.

RESPOND. SECUNDO. Disparitatem esse: quia substantialis forma est perfectior, non erit ergò valida argumentatio, ab imperfectiori ad perfectius.

CONTRA; ab imperfectiori ad perfectius, non valet argumentatio viâ negationis, sed tenet in multis viâ affirmationis. Cur ergò etiam in præsenti non tenebit?

RESPOND. TERTIO. Disparitatem esse, quia una forma accidentalis non est sufficiens ad informandam materiam, constituendumque compositum per accidens; sufficiens autem est unaquæque forma totalis, ad informandam substantialiter materiam.

PROBATIO hujus conclusionis, ejusq; defensio, inde habet difficultatem; quia non possumus ostendere claram implicantiam, & ex vi substantalis, qua talis formæ, petitam, quòd in alio rerum ordine, non possit fieri naturaliter, ut una materia informetur duabus substantialibus formis: non demonstramus item, quòd sit materia determinata, nonnisi ad unam formam, præcipuè casu, quò non exigantur dispositiones contrariæ.

OBJIC. TERTIO. Potest esse una forma in pluribus materiis, ergò & plures formæ in eadem materia.

RESPOND. Negand: Antecedens, quia hôc ipso illa forma esset in pluribus locis, vel esset apta esse, vi illius unionis; nullum autem Ens in pluribus locis, suppono, adæquatis, potest esse, immò nec successive, potest esse eadem forma in pluribus materiis, quia aliàs frustra essent generationes de novo, possent enim tantùm antiquæ formæ reiteratò induci; necesse item esset unâ formâ separatâ, omnes saperari, nam naturaliter forma materialis, non potest esse sine subjecto: nec potest una, cum altera, simul informare, ergò deberet illam expellere, propter easdem rationes, expulsa deberet aliam expellere, & sic de cæteris. Sed sit:

Punctum Difficultatis II.

An possint divinitus plures formæ totales esse in eadem Materia.

DICENDUM est, *Posse*: Ita Scotistæ, & cum illis Svar: disp. 15. Sect. 10. n. 60. & ordinariè alii Nostri, contra Thomist. & nostrum Vasques.

PROB. PRIMO, Quia in hôc nulla implicantia.

PROBAT SECUNDO Hurtad: potest divinitùs simul existere in eodem subjecto calor summus, & summum frigus: Ergò & formæ substantiales, tàm contrarias qualitates requirentes, possunt esse simul. Rursùs, possunt divinitùs duo corpora esse in eodem loco, ergò & duæ formæ.

PROBAT TERTIO Mastrius. Potentia materiæ non est determinata, tantum ad unam formam, unde, cùm unam recipit, adhuc retinet capacitatem ad alias, non tamen eam potest simul recipere, quia una forma aliam expellit: ergò tota ratio, cur simul non possint esse duæ formæ in una materia, non est referenda in intrinsecam exigentiam materiæ, sed provenit hoc ex parte formarum. Hôc positô, ita ulteriùs urget. Effectus formalis primarius formæ, est actuare materiam, secundarius autem est expellere formam aliam: sed hic effectus secundarius impediri potest, sicut & effectus secundarius quantitatis.

RESPOND. Non omnes effectus secundarios impediri posse, nam, v. g. ad positivam entitatem hominis, sequitur hoc secundarium, nempè negatio lapidis, & tamen hoc DEUS impedire potest.

CONTRA. Tum quia cur non ad classem impedibilium revocari debet expulsio formæ? Tum quia aliud est secundarium prædicatum posse impediri, & aliud, secundarium effectum: prima propositio est falsa; quia, cùm secundarius conceptus sit idem realiter cum primo, solùmque ratione differunt, si ponitur unum, debet poni & aliud, jam autem secundarius effectus non est idem

reali-

realiter cum effectu formali primario. Porro negatio lapidis in homine, est secundarium prædicatum, non autem secundarius effectus. Tum quia, ut addit Mastrius, aliud est loqui de negatione essendi, & aliud, loqui de negatione essendi cum alio, illam priorem negationem, necessariò importat secum omne ens, sed hanc secundam, non necessariò. Hujus ipsius ratio est: quia si forma necessariò diceret negationem essendi, cum alia, etiam formæ accidentales, non possent se compati; jam autem, quæcunque forma, etiam accidentalis, dicit negationem essendi aliud, & ita albedo, dicit negationem essendi aliud, negat enim quòd sit dulcedo. Horum ulterior hæc potest assignari ratio, quia si forma non diceret negationem essendi aliud, v. g. si albedo non diceret negationem dulcedinis, & esset albedo, & non esset: esset, ut supponitur; & non esset, quia esset dulcedo, quod ipsum probatur, non diceret negationem, seu non esse dulcedinis, ergò diceret esse dulcedinis; ex contradictoriis enim, alterutrum dici debet.

Confirmatur Conclusio, contra quosdam, qui asserendo subsistentiam, distingui à se subsistente, ponunt, posse naturam subsistere duplici subsistentiâ. Tenet enim paritas. Potest natura eadem divinitùs subsistere duplici subsistentiâ, ergò & eadem materia, informari duplici formâ.

Objiciunt Primò Complutenses. Effectus secundarius non potest impediri à Deo, quando habet tantam cum primario connexionem, ut non foret primarius, nisi subsequeretur secundarius; sed si non esset expulsio unius formæ, adveniente aliâ formâ, illa altera non haberet rationem actûs primi, de ratione cujus est, ut non sit cum illo alius actus primus, neque præsupponat illum, sicut de ratione materiæ primæ est, non præsupponere aliam materiam.

RESPOND. Inprimis definitivè, formam non esse actum primum, aliâs nulla forma, etiam accidentalis, posset supponere aliam, sed posito, quòd de ratione formæ substantialis sit, esse actum primum, hæc primitas, in hôc solo stabit, quia non præsupponit necessariò aliam ante se formam substantialem: sed inde non sequitur, divinitùs illas consistere secum non posse, salvâ primitate, quia adhuc de utraque verum esset dicere, hæc forma, nullam aliam ante se necessariò præsupponit: & sicut: A Latinum, & Alpha, Græcum, sunt duæ literæ primæ, in unaquaque lingua, nec una primitatem admit alteri, quamvis unius figuratio, non sit alîus figuratio; ita & in præsenti, & certè non magis debet esse forma actus primus, quàm materia, & licèt unaquæque pars materiæ sit actus primus, nihilominùs una pars, non excludit aliam, ergò nec unus actus primus, excludet alium, saltem divinitùs.

Instant Primò. Licèt possit aliquis secundarius effectus positivus, impediri à Deo, non potest negativus, ergò cùm expulsio formæ alîus, sit effectus negativus, non poterit impediri à DEO. Antec. prob. quia & forma cadaveris, dat cadaveri, secundariò privationem vitæ, ex intrinseca sua ratione, nec per potentiam DEI, potest impediri, quin sequatur ista privatio, aliàs idem esset vivens, & non vivens: Ergò idem dicendum est de aliis secundariis effectibus, quòd sint inimpedibiles.

Respond. Privatio vitæ, aliunde habetur, & non à forma positiva cadaveris, hinc illâ etiam non positâ, esset formaliter cadaver, ut dictum suprà: cæterùm divinitùs positiva forma, quam appellavimus suprà defectivam, potest divinitùs stare cum forma viventis, neque tamen tunc erit simul, vivens, & non vivens, quia non erit simul privatio omnis vitæ, & positio vitæ, nam illa forma defectiva nata est tribuere denominationem, non viventis in circumstantia privationis omnis vitæ, de quo suprà.

Instant Secundò. Quod ex se non potest aliquid, non potest illud, nisi aliquid ipsi addatur, per quod possit illud: sed materia est impotens, connaturaliter loquendo, ad excipiendas simul duas formas, ergò nec supernaturaliter potest illas recipere, nisi addatur ei aliquid.

Respond. Etiam in summo, non potest simul materia habere duas qualitates pugnantes, quid ergò illi additur? & si in hôc recurras ad concursum indebitum, idem & nos dicemus.

Objicitur Secundò. Esset illud compositum unum numerô, quia Aristot. 8. Metaphys. c. 9. dicit: ea esse unum numerô, quorum materia est una, & non esset unum, quia constaret pluribus formis, quarum singulæ, natæ sunt facere unum per se, consequenter hôc compositum, est Chimæra.

Respond. Compositum inadæquatè constituitur à materia, quæ, cùm numero una sit in hac suppositione, etiam compositum à parte materiæ, erit inadæquatè unum, quia tamen compositum constituitur etiam formâ, & hæc supponitur multiplex, à parte formæ multiplex compositum erit.

Instabis Primò. Etiamsi forma sola sit diversa specie in homine, & equo, tamen homo dicitur simpliciter diversæ speciei, ab equo: ergò etiamsi materia, tunc esset in illis duobus, eadem numerô, quia tamen formæ essent numerô distinctæ, absolutè ea composita, deberent dici totaliter distincta.

Re-

RESPONDETUR, diversam esse hanc propositionem: Composita constantia eâdem numero materiâ, sed diversis formis informata, sunt distincta simpliciter, & alia hæc; Composita constantia eâdem numerô materiâ, sed diversis formis informata, sunt distincta adæquatè & totaliter: nam illa prior non excludit aliquid, quod sit idem in illis, sed tantùm importat aliqua principaliter, & sine addito esse distincta, quæ distinctio tunc est, quando formæ, quæ principale quid sunt in subjecto, manent distinctæ. Posterior verò propositio ostendit, nihil in illis esse idem numerô, vel quomodocunque distinctum, quod certè non potest dici de compositis, de quibus hîc agitur, hoc autem solùm voluit præsens responsio. Illustratur hoc instantiâ, alia est hæc propositio: homo & equus, sunt distincti simpliciter, & alia hæc: homo & equus sunt distincti totaliter, hoc est, nihil habent commune: prior propositio est vera, posterior falsa; ita & in præsenti. Auctorias Aristot: alibi manet explicata, forte etiam per materiam, non intellexit primum subjectum Physicum, sed intellexit differentiam materialem, seu individualem; nam differentiam formalem, dicit ille, esse specificam, indubiè autem idem sunt numerô, quorum indifferentia individualis eâdem numerô, nec illud compositum foret chimæra, quia positâ unione formæ panis & formæ vini, cum eadem materia, prædicata essentialia panis, non essent prædicata essentialia vini.

INSTABIS SECUNDÒ. Quando albedo & dulcedo, insunt eidem subjecto, non potest dici, quòd sint duo composita accidentalia simpliciter, hinc, quamvis aliquis habeat duas scientias, non posset dici, quòd sint duo scientes, sed unus sciens, quia concretum accidentale non multiplicatur ad multiplicationem formarum: ergò etiam, quando illæ duæ formæ substantiales, essent in eadem materia, non posset dici, quòd sint substantialia composita, duo simpliciter.

RESPOND. disparitatem esse, quia multiplicatis formis accidentalibus, non censentur multiplicari concreta accidentalia. Consequenter nec posset dici, concreta esse distincta simpliciter, multiplicatis autem formis substantialibus, saltem in adæquatè, multiplicarentur concreta.

OBJIC. TERTIÒ. Si una materia, divinitus saltem posset informari pluribus formis, v.g. si una materia, informaretur & formâ lapidis, & formâ panis, sequeretur quòd posset dici lapis est panis, panis est lapis; sed hoc est absurdum, & chimæricum. Sequela prob: quando una forma informatur pluribus formis accidentalibus, v.g. quantitate & albedine, verum est dicere, album est quantum, quantum est album: ergò etiamsi materia informaretur formâ lapidis, & panis, verum esset dicere, lapis est panis, panis est lapis.

RESPOND. nullum est absurdum, dicere, album est dulce; est autem absurdum, dicere, panis est lapis, quod ipsum probatur: quia in priori propositione, non est sensus, albedo est dulcedo, cùm album & dulce, non substantivè sumantur: in hac autem propositione, panis est lapis, sensus est iste, substantia panis, est substantia lapidis; nam hæc substantivè sumuntur, hoc autem dicere, est chimæricum, hinc si legitima est comparatio, institui deberet ad panem & lapidem, quæ sunt substantiva, comparari deberet albedo & dulcedo, quæ etiam sunt substantiva, eritque proportio, quia sicut positâ albedine & dulcedine, in eadem materia lactis, falsum est dicere, albedo est dulcedo; ita positâ formâ panis & lapidis, in eadem materia, falsum est dicere, panis est lapis. Ulteriùs, si legitima comparatio fieri deberet albi & dulcis adjectivorum, comparari etiam deberent concreta ex formis substantialibus adjectivè expressa, v.g. lapisatum hoc est formâ lapidis actuatum, est panisatum, hoc est formâ panis informatum: & tunc sicut, verum est dicere, album est dulce, ita verum erit dicere; lapisatum, est panisatum. Reliqua, quæ urgeri possent, petantur ex Materia de subsistentia.

INSTABIS. DEUS & homo sunt nomina substantiva, & tamen quia hæc duo, sunt sibi unita, in uno supposito, dicuntur de se invicem. Ergò etiam lapis & panis, quamvis sint nomina substantiva, quando uniuntur cum eadem materia, dicentur de se.

RESPOND. quòd homo & DEUS, dicantur de se, proficiscitur hoc ex identitate Personæ, seu suppositi, adeoque quia ordinantur ad se, tanquam perfectivum ad perfectibile. Jam autem si forma panis & lapidis, eidem materiæ unirentur, nec eandem naturam, nec idem suppositum habebunt, nec formæ ordinem dicent inter se perfectibilis substantialiter, & perfectivi, consequenter dici de se non poterunt.

OBJICITUR QUARTÒ. Si unirentur duæ formæ substantiales eidem materiæ, & constituerent illæ formæ unum per se, & non constituerent: constituerent, quia ex actu & potentia, substantialibus, fit unum per se; & non constituerent, quia quidquid adventi in actu, constituit Ens per accidens, altera autem forma, adveniret enti in actu.

RESPOND. Prædictum axioma attendere ad id, quod naturaliter fit, & cùm enti in actu de facto, quod advenit, adveniat nonnisi accidentale, fit, ut cum illo constituat Ens nonnisi per accidens, sed quod divinitùs advenire

possit, ad hoc non respexit axioma, utpotè Physicum, & naturalia respiciens; sed si adveniat aliquid substantiale, quod advenire nonnisi divinitùs natum est, nego, quòd sit constituturum ens per accidens.

INSTABIS. Positô casu dictô, compositum illud, quod est panis, constitueretur illô casu intrinsecè forma lapidis, & non constitueretur: non constitueretur, ut supponitur; & constitueretur, quia forma lapidis intrinsecè reperiretur in illo composito, quod est panis, quidquid enim intrinsecè reperitur in materia compositi, intrinsecè reperitur in composito, in composito autem, quod est panis, reperitur forma lapidis.

RESPOND. Illud compositum, quod est panis, non secundum quod est compositum, quod est panis, habet in se formam lapidis, sed secundùm quod est lapis.

OBJICITUR QUINTÒ. Ponamus unam materiam, informari duabus animabus rationalibus, vel, operante unâ animâ, necessariò operaretur altera, vel non? Neutrum dici potest. Non primum: Tum quia hujus nulla necessitas. Tum quia cùm illæ formæ sint diversæ, Ergò sunt & diversa principia actionis, consequenter unô principiô operante, non est necesse operari aliud. Tum quia saltem unâ operante liberè, posset altera non operari liberè. Non potest etiam dici secundum, quia organa haberent communia.

RESPOND. Docere cum Mastrio non paucos, quòd operationes inorganicas possit non exercere altera anima, unâ easdem exercente. De operationibus organicis sub distinctione dicendum erit, si enim sint operationes organicæ independentes ab imperio voluntatis, unâ operante, necesse erit operari & aliam, quia habetur determinativum aliunde, nempè ab objecto & natura principii, qualis operatio est: videre, positis prærequisitis; Aliæ autem sunt operationes organicæ, pendentes ab imperio, v. g. deambulatio, sessio, &c. & tunc verum quidem est, corpus non posse dividere suum situm, sed potest una principiare deambulationem, non principiare altera, unde enim ad hoc necessitaretur? & si non necessitaretur, habente unâ, actum internum volitionis deambulandi, ad habendum actum internum deambulandi, ita nec necessitaretur ad deambulationem, quæ præsupponit illam volitionem. Nec obest, quòd habeant organum commune, quia adhoc, ut dicatur anima operari, non sufficit organum commune, corporisque talis vel talis situs, sed insuper concursus activus aliûs animæ, quem, unâ animâ præstante, nego ab alia anima præstari, debere.

Sed ponamus, quòd unirentur anima lupi, & agni, voraretné lupus agnum, quoad partes quas attingere posset? Tota difficultas in hôc est; quia videtur lupus prohibendus dolore, quem sentire deberet in illo voratu, nam voraret materiam, suâ animâ informatam, & si veniret canis, morderetque illam materiam lupi formâ & agni informatam, doleret uterque, ita & in præsenti. Neque valet, si dicas, potest uniri forma lupi, materiæ eidem, cum forma agni, non tamen ut informatum formâ lupi; consequenter non sentiret dolorem, non inquam valet, quia non recipi formam lupi, in materia, prout informata formâ agni, nihil aliud est quàm unam formam, non recipere aliam formam, hocque benè intelligitur: sed quia morsus infixus à lupo, reciperetur in materia, quam etiam forma lupi informat, & quia dolore, est recipere qualitatem in materia, quã hæc forma informat, fit, ut ex illa connexione, etiam lupus doleret. Erit tamen tunc rabies lupi, in agnum, licèt à morsu prohibendus sit dolore, præcipuè, quia illa materia bonum etiam est commune utrique.

Quoad figuram externam attinet, ea fortassis appareret, quæ antecederet alterius formæ positionem. Quòd si simul utraque forma poneretur, pertinet ad Deum determinare figuram, vel certè media aliqua figura appareret, consimilis in aliquo, lupo, consimilis agno, nam in eadem parte materiæ, duæ figuræ esse non possunt, nam figura est ipsa entitas materiæ ita situata, quæ respectu sui, diversitatem non potest habere. In casu verò, quô duæ animæ rationales unirentur, & una damnaretur, alia salvaretur, determinatio de corpore ad Deum pertineret, vel fortè replicaretur. Nabuchonodosorem habuisse duas formas, negatur communiter, sed solam figuram externam.

ADDÔ denique, si illa materia non haberet organisationem debitam utrique formæ, (ad quam organisationem non attendit Deus, miraculosè operans) tunc utraque forma, non omnes suas operationes exerceret, sed eas quarum haberet organa, & hæc propositio: hoc compositum est ovis, vera esset hôc sensu, hæc materia est informata formâ ovis, sed non hôc sensu, hæc materia habet rationem corporis ovini organici.

Respondetur reliquis objectionibus.

OBJICITUR PRIMÒ. Si materia posset alteri etiam formæ divinitùs uniri, posset etiam infinitis.

RESPOND. posse uniri infinitis syncategorematice; neque apparet, quomodo hoc, infinitatem virtutis in materia arguere deberet: Sicut enim, cùm una materia, successivè pluribus formis informatur, non plurificatur virtus receptiva in materia; ita nec si infinitis syncategorematicè formis informaretur, infini-

infinitari deberet: & ſicut poteſt intellectus creatus omnia poſſibilia in Deo videre, quamvis infinitæ perfectionis in ſe non ſit futurus; ita & hîc. Verum quidem eſt, quòd ſi materia plùs virtutis deberet habere, quando ſimul duas formas recipit, verum inquam eſt, ſecuturum hoc, quòd ad infinitas formas, infinitam virtutem habere debet, ſicut quia ad portandum ſimul duo ingentia ſaxa, major vis requiritur, quàm ad portandum ſucceſſivè; hinc fit, ut ad ſaxum, infinitæ ſi daretur gravitatis, infinitè magnum robur requireretur, ſed quia non eſt major virtus in materia, requiſita ad duas formas, quàm ad unam, tota enim virtus illius, eſt, ipſa entitas illius, dicens rationem potentiæ, quæ reſpectu unius ac plurium formarum, eadem eſt; ideò etiam ad infinitas, etiam categorematicè, ſi darentur, formas, nõ requireretur in materia, infinita virtus.

OBJICITUR SECUNDO. Non poteſt natura terminari pluribus ſubſiſtentiis, ergò nec materia pluribus formis.

RESPONDENT, Diſtinguentes entitativè ſubſiſtentiam à natura, negando Antecedens; diſtinguentes autem connotato, negando conſequentiam, Diſpar: quia cùm ſubſiſtentia ſit ipſa in recto natura, ſicut cùm eſt una natura, nõ eſt niſi una natura, ita & una nonniſi ſubſiſtentia. Deinde, quia implicat aliquid eſſe unum, & tamen habere bis, rationem totiùs: cùm ergò ſubſiſtentia ſit habere rationem totius, non poterit natura una, duplicem habere ſubſiſtentiam. Nullum autem ſimile abſurdum ſequeretur, ſi duæ formæ actuent eandem materiam.

OBJIC. TERTIO. Potentia illa materiæ ad duas formas, vel eſſet naturalis vel obedientialis: Non primum; quia aliâs poſſet naturaliter recipere duas formas; Non ſecundum; quia potentia obedientialis eſt in ordine ad agens.

RESPOND. Maſtrius, hanc potentiam in ordine ad formas diſparatas, eſſe naturalem, naturaliter tamen duas formas materia recipere non poteſt, non propter incapacitatem materiæ, ſed propter incompoſſibilitatem formarum, quam illarum repugnantiam non poteſt vincere agens naturale, niſi per potentiam obedientialem.

Cæterùm diſtinguendæ hîc veniunt aliquæ propoſitiones, quæ etiam ſuperiùs dicta illuſtrabunt: Materia habet potentiam, hoc eſt, inclinationem & appetitum, ut à pluribus formis informetur ſimul, & hæc propoſitio eſt falſa; quia aliâs eſſet contra illius naturam, non habere ſimul plures formas, ſicut quia habet inclinationem, nè careat omni formâ, eſt contra naturam illius, ſpoliari omni formâ, & cùm plures formæ non habeant jus, ut ſimul in eadem materia recipiantur, ita nec materia, tanquam quid relativum potentiæ, ad formas prædictas, habet jus, ut plures formas recipiat. Alia autem eſt hæc propoſitio: Materia habet potentiam, hoc eſt, non repugnantiam, entitatemque capacem recipiendi plures formas, & hæc propoſitio debet eſſe vera; ſi enim haberet repugnantiam, & quidem in genere cauſæ materialis, illamne, Deus quidem, ſalvâ illius Entitate, vincere poſſet, cùm enim illa repugnantia, ſit ipſamet entitas talis, ſi habet repugnantiam, non habet entitatem talem: hinc ſicut manente entitate tali, non poteſt Deus facere, ne ſit talis; ita ſi habet repugnantiam, non poteſt Deus facere, ut habeat non repugnantiam, adeoque ut poſſit illas recipere. Rurſùs, cùm receptio illa ſit in entitate materiæ, ſi in ipſa entitate recipi non poteſt, quodcunque ſuperadditum, ſicut illi non conferret entitatem de novo, ita nec conferret vim de novo recipiendi. Hinc incapacitas recipiendi, non debet referri in entitatem materiæ, ſed in defectum principii inductivi duarum formarum; cumque materia, non ſit determinata ad unam nonniſi formam, hôc ipsô habet capacitatem ad plures.

OBJICIT TERTIO. Pater Adrianus Pikarski, illis duabus formis, in eadem materia poſitis, & conſtitueretur unum per ſe, & non conſtitueretur: conſtitueretur, ut ſupponitur; non conſtitueretur, ut probatur. Unum per ſe eſt illud, quod habet negationem alterius totius, ſeu quod per ſe eſt indiviſum in aliud totum, ut patet definitione unius: atqui ſi duæ formæ ſubſtantiales in ea materia unirentur, non poſſent conſtituere compoſitum tale, quod habeat negationẽ alîus totius, ſeu quod eſſet indiviſum in aliud totum. Minor prob: Tunc unum totum communicaret ſe realiter individualiter phyſicè acceptum alteri toti, ergò non eſſet ab illa forma totali, in præſentia alterius formæ, conſtitutum habens negationem alterius totius, ſeu non eſſet indiviſum in aliud totum. Antec: prob: poſitâ animâ bovis & leonis in una numeró materia, ex anima & materia bovis fiet bos adæquatum compoſitum, & adæquatè conſtitutum, quia totum, & totaliter habebit, quod requiritur ad ſubſtantiam illius eſſentialem Phyſicam, & individualem, realiter exiſtentem, idemque fiet de compoſito hoc, quod eſt leo, & tamen erit aliquid utrique commune: Ergò tunc unum totum communicaret ſe realiter individualiter alteri toto.

RESPOND. fore tunc unum per ſe, nego autem unum per ſe eſſe illud, quod habet negationem adæquatam alîus totius, cùm poſſit eſſe unum per ſe, & habere vel adæquatam vel inadæquatam alîus totius negationem. Porrò in præſenti, ratione materiæ ejusdem, non diceret unum totum, adæqua-

tam negationem alius totius, & licèt illud compositum foret adæquatè constitutum, non tamen adæquatè distinctum, nempè à composito habente eandem numerô materiam, sed diversâ formâ informatum.

Retorqueri etiam potest argumentum de composito, successivè eandem materiam participante: quomodo enim sunt unum & indivisum unumquodq; si communicant eandem materiam, quòd si dicatur inadæquatè, hæc composita sibi communicare, idem & nos dicemus.

Instat Primò idem. Istæ duæ formæ, eandem materiam actuantes, & constituerent duo adæquata composita, & non constituerent: non constituerent quidem, quia deberent illam materiam ad tot composita adæquatè sumpta determinare, ad quot composita natæ sunt determinare, quod ipsum probatur, plura adæquatè composita sunt, quorum entitas adæquata plurificatur, sed illorum compositorum entitas adæquata non multiplicaretur, non multiplicaretur enim materia, quæ etiam adæquat pro sua parte, seu constituit compositum; Constituerent autem duo adæquata composita, quia forma substantialis nata est, nonnisi adæquatum compositum constituere, forma enim totalis, habens adæquatam sibi materiam, nata est ponere adæquatum compositum, sed in casu nostro essent illæ formæ totales, & singulæ haberent materiam sibi adæquatam; ergò natæ essent componere adæquatum compositum.

Respond. Retorquendo argumentum, quod scilicet probaret, ne quidem duas formas accidentales posse esse in eadem materia, quia natæ sunt constituere adæquatum compositum accidentale, quod constituere non possent, quia illorum compositorum adæquata entitas non plurificaretur, siquidem eandem haberent materiam; item retorqueri potest, quòdne successivè quidem eadem materia posset duabus formis substantialibus informari, eò quod non posset tunc materia determinari ad duo adæquata composita: siquidem tunc materia non plurificaretur, sed eadem utrobique numerô esset: adæquata autem composita sunt, quorum entitas adæquata plurificatur.

Deinde dico, duas illas formas constituturas duo adæquata composita, non hôc sensu, quòd sint constituturæ adæquatè ratione utriusque partis distincta composita, sed hôc sensu, quòd scilicet utrumque compositum haberet materiam, haberet & formam, quæ sola duo nata sunt adæquare compositum, quæ distinctio reliquis etiam propositionibus applicanda.

Instat Secundò idem: si illa composita essent inadæquatè distincta, etiam operationes illorum essent inadæquatè distinctæ; modus enim operandi sequitur modum essendi; sed hoc non potest dici, quia aliâs positâ formâ lupi & agni, si appeteret lupus vorare agnum, & agnus timeret vorari, quomodo in illo appetitu lupi involveretur timor agni.

Respondetur: Essent illîc principia operandi activa, nempè formæ adæquatè distinctæ, consequenter & operationes, in ratione actionum spectatæ; sed solùm principium passivum non esset distinctum, hoc est materia; hinc & actiones, prout receptæ, non distinguerentur in subjecto, in ratione subjecti.

Instat Tertiò idem ingeniosè pro suo more. Si ex duabus formis substantialibus, & una materia, possent fieri duo tota adæquata inadæquatè distincta, ex tribus hominibus possent fieri quatuor adæquati homines, quamvis inadæquatè distincti, quod est absurdum. Sequela probatur, ex tribus hominibus possent fieri duo paria adæquata hominum, ergò fierent ex tribus quatuor homines adæquati. Anteced. prob. unum compositum ex materia & forma lupi est unum par: aliud compositum ex eadem materia & forma agni esset aliud par: Ergò si ex duabus formis & una materia possunt fieri duo paria, etiam ex tribus hominibus poterunt fieri quatuor homines.

Respond. Inprimis retorquendo argumentum, quomodo ex albedine & dulcedine positis in eadem materia, tanquam tribus, non fiat quatuor. Rursùs quando eandem numerô materiam successivè duæ formæ totales informant, quomodo, inquam, ex tribus non fit quatuor: deinde sint tres, Petrus, Paulus, Johannes, eat associatus Petrus Paulo, en tunc fit unum par; eat idem Petrus associatus Joanni, en secundum par: ergò ex tribus fit quatuor.

Directè autem ad argumentum dici potest, quòd ex tribus fieri possint duo patia adæquata, inadæquatè tamen distincta, licèt non possint fieri adæquatè distincta.

Instat Quartò. idem. Id quod est essentiale Petro, & est singulare, non potest esse commune Paulo: Materia est essentialis Petro, & singularis: Ergò eadem non potest communicari Paulo.

Respond. Argumentum probare, quòd eadem materia, ne successivè quidem, communicari possit alteri. Porrò quod est essentiale Petro, estque singulare, habetque se ut pars Metaphysica, non potest esse quid commune Paulo, secùs, quod se habet ut pars Physica, estque subjectum mutationum. Cujus ulterior ratio est, quia partes Metaphysicæ, sunt identificatæ realiter, hinc unâ

unâ communicatâ communicatur & altera, consequenter indistinguentur jam numerô. Partes autem Physicæ, sunt distinctæ realiter, hinc communicatâ unâ, non est necesse communicari alteram, sed potest habere alteram partem, ratione cujus distingui poterit individualiter, licèt inadæquatè.

INSTAT QUINTO. Assumendo medium terminum, quòd tunc fieret ens rationis, si eadem materia formaretur & forma bovis, & forma leonis, tunc de essentia bovis physicè spectata, communicaret leo, communicaret enim de eadem materia; hoc autem est absurdum: si enim communicaret leo de essentia bovis Physicæ spectata, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysicè spectata, quia impossibile est, esse essentiam Physicam, sine Metaphysicâ, hoc autem est impossibile.

RESPOND. argumentum probat, nè quidem successivè posse eandem materiam informari duplici formâ. Directè autem dici potest, quòd si leo communicaret de essentia bovis adæquatè spectata physica, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysica; secùs, si communicet de essentia Physica inadæquata, de quo infrà.

Hoc idem principium sic aliter proponit. Non minùs est unum compositum physicum, ex anima & corpore, in ratione unius, quàm sit unum compositum Metaphysicum: Ergò si animal in homine non potest communicari, quin communicari debeat rationale, ita nec communicari poterit totum Physicum secundùm materiam, quin communicetur secundùm formam.

RESPOND. Negand. Antecedens. impossibilis est enim unitas tanta compositi Physici, quanta compositi Metaphysici, quia unitas compositi Metaphysici, est, per identitatem utriusque extremi, jam autem unitas compositi Physici, est per unionem, stante alietate reali partium unitarum: hinc non ideò præcisè animal & rationale in homine fiunt unum, quia anima rationalis & corpus, fiunt unum, aliâs quando separantur anima & corpus, etiam animal & rationale separarentur. Si enim uniuntur propter unionem illorum Physicam, ita & separari deberent propter disunionem & separationem illorum, oppositorum enim oppositi debent essent effectus. Si autem non tanta est unitas Physica, quanta Metaphysica, poterit ex uno Physico, esse alteri aliquid commune, quin sit commune aliud inclusum, intra illud unum, non poterit autem communicari unum, Metaphysicè, quin communicetur aliud, inclusum in illo uno.

Eundem medium terminum sic aliter proponit. Corporeum quod est in homine realiter existente, non potest communicari duobus individuis Metaphysicis, ergò etiam & materia non potest communicari duobus individuis Physicis.

RESPOND. Negando Consequentiam, quia gradus genericus Metaphysicus corporei, est idem realiter cum individuatione: hinc si idem numerô Metaphysicus gradus corporei, duobus communicaretur, hôc ipsô communicaretur idem gradus individuis, adeoque non essent duo individua; salvâ autem individuatione, aliâ quoad formam, potest communicari eadem materia.

Fundatur hæc responsio ad hanc instantiam in hoc principio. Compositio Metaphysica, est compositio per rationem, si est compositio per rationem, non est inter extrema distincta realiter, si non est inter extrema distincta realiter, si unum extremum competeret realiter, competeret & aliud; cumque compositio ex animali & rationali, sit Metaphysica, necessariò debet esse per rationem, supponereque utriusque extremi identitatem. Nihilominùs hæc compositio potest appellari realis, hoc est non ficta: ut autem non sit ficta, debet habere fundamentum in re, fundamentum autem in re Metaphysicæ compositionis in homine, est materia & forma hominis. Porrò ut à materia inadæquatè sumi possit ratio animalis, non attenditur, an hæc, vel non hæc, numerô sit materia, aliâs si hoc attenderetur, tunc ex materia hominis à lupo vorati, non posset partialiter desumi ratio animalis in lupo, siquidem utrobique eadem esset materia, attenditur ergò præcisè ad rationem materiæ ita organisatæ & rationem formæ, & quia si eadem materia informaretur formâ agni & lupi, utrumque compositum haberet materiam & formam, ideò utrumque compositum foret animal, Ne autem dicatur, positô, etiam quòd eadem utrobique sit materia, idem utrobique esset animal, hoc inde est, quia ratio animalis ab utraque parte desumitur, si ergò vel altera, vel utraque pars non sit eadem numerô, nec idem numerô erit animal, sicut ut dixi, non est idem animal in lupo & homine, quamvis homine voratô, eadem sit numerô materia in lupo. Cùm ergò, si in eadem materia informaretur duabus formis, quantumvis una esset materia, non esset una forma, nec unum foret animal. Et certè in nostro casu, erit negatio hujus formæ lupi in composito, quod est agnus, quæ negatio hujus formæ lupi, cùm sit malignantis naturæ, importabit etiam negationem hujus animalis, idque ideò, quia hoc animal desumitur ex hoc composito & utraque illius parte, sed hoc com-

positum, non est hoc compositum, ergò nec erit idem animal desumibile ab eodem composito.

Punctum Difficultatis 3.

An eadem Forma divinitùs plures Materias informare possit?

PRÆMITTO PRIMO. *Aliud est quærere; an plures partes materiæ divinitus informare possit eadem forma, & aliud est, an plures materias.* Prius enim illud non est dubium, quod naturaliter etiam faciat: non enim materia, quam informat, indivisibilis est, sed de posteriori controvertitur.

PRÆMITTO SECUNDO. *Nomine plurium materiarum venire, vel materias inadæquatas, sed discontinuas, vel materias adæquatas,* priorum exemplum est caput S. Dyonisii & thorax illius, posteriorum exemplum est, si una forma corpus, & hic & Romæ positum informaret.

PRÆMITTO TERTIO. *Divisos esse in hac materia auctores*, nam posse materias disunitas inadæquatas tamen, informari divinitùs ab eadem forma, censet Mastrius, non tamen adæquatas. Posse etiam adæquatas materias informari ab eadem forma divinitùs, docuit Ruvius, Amic., Pontius.

DICENDUM EST. *Posse divinitus duas materias, etiam adæquatas & totales, informari ab eadem forma.* Ita prædicti autores & alii.

PROBATUR PRIMO. Quia id non implicat contradictionem.

PROB. SECUNDO à Pontio. Duo corpora, possunt esse in pluribus locis simul, una forma accidentalis in pluribus subjectis, una materia sub pluribus formis. Ergò & una forma in pluribus materiis, etiam adæquatis.

RESPONDEBIS. Corpus se habere merè passivè in pluribus locis, nullumque habere exercitium virtutis in eorum acquisitione, sed forma informando exercet virtutem informativam.

CONTRA. Tum quia etiam corpus exercet virtutem repletivam spatii. Tum quia etiam forma in exercitio informativo, præcisè non plus facit, quàm quia unita est, hoc autem non ostendit debere augeri vires illius ullas. Tum quia obedientialiter non repugnat, vires etiam augeri.

PROBATUR TERTIO. Possunt duæ materiæ disunitæ & discontinuæ informari ab eadem anima: ergò & plures materiæ adæquatæ. Deinde, vel potest Deus replicare formam Petri, ponereque eam in pluribus materiis adæquatis, vel non potest; si non potest, cur non? & certè si potest replicare animam Christi, ponereque eam cum sacrato corpore sub tot speciebus, etiam tam multum materiæ habentibus, quantum requireretur ad adæquatam materiam corpori, cur non etiam ponere illam posset sine corpore vel in alio corpore; Si potest, ergò & unire illam, adeoque facere, ut informet plures illas adæquatas materias.

OBJICITUR PRIMO. Si plures materias adæquatas etiã divinitùs posset informare eadem forma, & essent illæ materiæ adæquatæ, & non essent: essent, ut supponitur; non essent adæquatæ, quia præter hanc adæquatam, quam informaret, posset etiam informare aliam.

RESPOND. hæc materia, quæ est adæquata cæteroqui formæ non replicatæ, est inadæquata formæ replicatæ, adeoque illam materiam replicata forma informare poterit. Cæterùm impossibile est, aliquam materiam adæquatam esse, possibilibus etiam replicationibus formæ, & tamen extra hanc materiam posse adhuc informare. Quomodo enim jam esset adæquata?

OBJICITUR SECUNDO. Si posset plures materias totales informare una forma, posset & infinitas; non enim major esset ratio pro una materia, quàm pro reliquis: quòd si posset infinitas, si darentur, informare materias, ergò habet virtutem infinitam forma informandi, adeoque perfectionem infinitam.

RESPOND. retorquendo inprimis argumentum, quomodo non sequatur infinitas, quia corpus potest poni etiam in infinitis locis, item quia potentiæ possunt sibi proportionata objecta, etiam infinita, attingere. Deinde cùm hæc virtus informativa, sit ipsa entitas formæ, sicut ipsa entitas formæ non est infinita, ita nec vis informativa.

OBJICITUR TERTIO. Quod formæ non possunt facere naturaliter, non possunt facere supernaturaliter: sed non possunt naturaliter formæ informare plures materias: ergò nec supernaturaliter.

RESPOND. quod non possunt facere formæ naturaliter, dicendo in ipsa sua entitate inclusam in capacitatem repugnantiamque ad aliquid, id non possunt facere supernaturaliter: sed quod formæ non possunt facere naturaliter ob defectum concursûs, cæteroqui sibi indebiti, si ponatur ille concursus, possunt facere supernaturaliter: quòd autem una forma non possit plures materias adæquatas informare, est ideò, quia non exhibetur illi concursus replicativus, quo posito, poterit supernaturaliter plures materias informare.

Quæ-

QVÆSTIO IV.

De oppositâ formæ privatione.

ASSERO PRIMO, *Privationem definitivè esse carentiam formæ in subjecto apto ly carentia*, est per modum generis, estque ratio conveniendi etiam cum negationibus. Ly autem *in subjecto apto* est per modum differentiæ, per subjectum autem aptum intelligenda communiter loquendo, aptitudo naturalis, eaque non remota, sed proxima.

ASSERO SECUNDO. *Privationem posse sumi, vel secundùm quod subest nostris conceptibus*, & sic per modum alicujus quasi formæ negativæ concipitur. *Vel sumi potest secundum quod est in re*, & sic dicit ipsum subjectum, & non esse formæ, cujus subjectum est capax: sic accepta privatio secundùm id, quod dicit subjectum, est quid positivum, & hoc puto sensit Aristot. 1. Physic. tex. 66. & 70. Ubi dicit illam esse unum numero cum materia; quando verò ipsa privatio dicitur visu percipi, non percipitur per se, sed ratione alius, quia scilicet forma hæc videtur, non videntur aliæ. Unde si nunquam vidissemus lucem, non possemus concipere quid sint tenebræ; ad eum modum, quô quia nunquam aliquos flores vidimus, aut de illis audivimus, non concipimus in particulari esse illis hortum privatum; quando item tenebræ invitantur ad laudandum Deum, laus illa non est propria, sed tropica aut occasionalis, quia scilicet præbent occasionem laudandi Deum, cùm in absentia v. g. lucis, cognoscitur bonitas lucis à Deo productæ; quamvis autem definiatur privatio, non sequitur illam esse quid reale positivum, cùm etiam entia rationis & negationes definiantur; in hôc tamen sensu potest dici privatio aliquid reale positivum, quia scilicet non est quid merè fictum, sed non hôc sensu, quasi habeat jus existendi in rerum natura, idque existentiâ Physicâ.

ASSERO TERTIO. *Distinctionem privationum specificam sumi ex distinctis specie formis*, & sic alia est specie privatio coloris viridis, alia coloris rubri. Licèt autem privatio etiam subjectum importet, per subjectum tamen non distinguitur, nam etiam formæ dicunt ordinem ad subjectum, & tamè per subjectum non specificantur, aliâs calor in ligno & igne existens, differrent specie. Cœterùm hæc ipsa distinctio specificatioque privationum non potest dici rigorosa, cùm rigorosè entia dici non possint, sed est tantùm specificatio lato modo sumpta, qualis scilicet debetur illis, quæ non sunt quid merè per intellectum fictum.

Multiplicitas autem numerica privationum, sumenda est ex multiplicitate tàm subjectorum quàm formarum, nec inde sequetur, dari actu infinitum privationum, quia priùs est actu, postea infinitum actu: cùm ergò non sint actu, ut suppono, physicè & realiter privationes, nec sunt infinitæ actu. Sed dicendæne sunt infinitè Syncategorematicæ, de quo dici potest. Aliud est esse actu infinitum Syncategorematicè, & hæc propositio supponit entitatem actualem, cui hæc infinitas competat, sicut qui componunt quatitatem ex partibus proportionalibus, dicunt actu esse entitatem partium infinitarum Syncategorematicè, & in hoc sensu non sunt privationes actu infinitæ Syncategorematicè, non enim competit illis actu esse; Aliud autem est dicere; est aliquid infinitum Syncategorematicè, & in hoc sensu privationes dici possunt infinitæ Syncategorematicè: quamvis autem v. g. aer illuminatus dicat privationem aliorum luminum infinitorum, non censendus est dicere tenebras, quia non dicit privationem omnis lucis, quod tamen important tenebræ. Sed de rigoroso conceptu formando tenebrarum. Videantur dicta de Pœnitentia.

ADDI etiam de privatione & illud posset, quòd privatio non opponatur immediatè formæ, si sumatur prout abstrahit à subjecto, nam immediatè opponi est ita opponi, ut inter illa non detur medium, certè autem inter cœcitatem & visum datur medium, nempè abnegatio utriusque extremi, vel negatio visûs, & ita Angelus neque est cœcus neque videns: sed si sumatur per ordinem ad subjectum capax, immediatè opponuntur, & ita aer necessariò est aut lucidus aut tenebrosus. Per hoc tamen non nego, quòd privationes suo modo suscipiant magis & minùs, si formæ illarum suscipiant magis & minùs.

QVÆSTIO V.

De Causa Formali.

QUÆRES PRIMO. *Quid sit causa formalis?*

RESPOND. Aristot. 2. Physic. tex. 28. Est ratio ipsius, quod quid erat esse. Clariùs idem efferes. Quòd sit causa intrinsecè actuans esse rei, per ly rei, non intellige solum compositum substantiale, quia aliâs accidentia non essent formæ, sed intellige quodcunque compositum.

QUÆRES SECUNDO. *Quid cau et causa formalis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd formâ non causat materiam, quoad ipsum esse materiæ.*

RATIO. Tum quia potiùs materia causat formas materiales, ergò primò ab illis non accipit esse; & cùm materia informata dispositionibus, debeat deposcere creationem animæ, nec sit illius miraculosa productio.

Ergò etiam præsupponitur materia ante animam rationalem, ergò ab illâ non causatur. Tum quia, si forma causaret materiam, hôc ipsô non crearetur, cùm tamen subjectum primum, nonnisi creari possit. Tum quia quamvis materia dependeat à forma, hæc dependentia est à posteriori.

ASSERO SECUNDO. *Quòd forma det esse actuati physicè materiæ.*

RATIO. Quia acquirit ab illa esse actuatæ, quod de se, materia non habet.

ASSERO TERTIO. *Quòd forma causet compositum.* Videantur de hoc puncto dicta suprà de Materia.

QUÆRES TERTIO. *Quæ sit causalitas formæ in compositum?*

ASSERO, *esse dationem sui in partem.* Defendi id debet ex suprà dictis.

QUÆRES QUARTO. *Quid sit effectus formalis primarius formæ?*

ASSERO. *Nomine hujus effectûs venire ipsam formam, subjectum aptum & unionem horum.*

RATIO. Inductio in omni effectu formali primario.

QUÆRES QUINTO. *Quid sit sentiendum de effectu secundario formæ, qui est expulsio formæ præcedentis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd expulsionis terminus, non sit non esse formæ absolutè, sed non esse formæ in subjecto, quod sit destructione unionis.*

RATIO. Nam succedente formâ cadaverâ, vel quâcunque aliâ, non sequitur non esse animæ rationalis, etiamsi sequatur expulsio: ergò de ratione expulsionis non est, ut sequatur non esse formæ; & certè si miraculosè servaretur forma educta extra subjectũ, verè esset expulsio, & tamen non esset desinentia expulsæ formæ, quamcunque enim deberis legitimam definitionem expulsionis, ea tunc salvabitur, sine non esse formæ. Hinc quòd deficiant formæ eductæ, non referendum in naturam expulsionis, sed in conditionem formarum eductarum, quæ non habent jus existendi in rerum natura, sine unione ad subjectum.

ASSERO SECUNDO. *Terminum hunc expulsionis, qui est non esse formæ præcedentis, esse simul cum introductione formæ sequentis.*

RATIO. Quia si non esset simul, tunc vel antecederet vel sequeretur: Si antecederet: Ergò daretur tempus, quô materia esset sine ulla forma, hoc scilicet tempus, quô ipsum non esse formæ esset; Vel certè non esse formæ præcedentis, sequeretur positionem sequentis, ergò daretur tempus, quô duæ formæ essent in eadem materia, siquidem positionem formæ novæ, tùm primùm sequeretur, non esse formæ præcedentis.

ASSERO TERTIO. *Quòd non esse formæ, non sit priùs naturâ, introductione alius formæ.*

RATIO. Quia prioritas naturæ, est prioritas causalitatis; sed expulsio formæ præcedentis, nõ exerceret rationẽ causalitatis, in esse subsequentis formæ, non enim ideò, tanquàm propter causam, introducitur nova forma, quia expellitur vetus. Nec certè videtur interesse quidquam ipsi non esse formæ, ut sequatur alia, vel non; sed interest positioni hujus, ut non sit præcedens. Rursùs expulsio gratiæ, non est prior introductione peccati, aliàs priùs desereret Deus hominem suâ gratiâ, quam deseratur à peccatore, peccando, ergò & de aliis expulsionibus formæ, idem dicendum.

COLLIGES hinc. Quòd non esse formæ præcedentis, sit solùm prærequisitum, non antecedens, sed concomitans introductionem formæ, sitque quodammodo quasi dispositio negativa, ita ut in eodem instanti, quô forma est, sit non esse formæ antecedentis, quamvis priùs ratione antecedat positio formæ, & posteriùs ratione, expulsio. Dispositiones autem aliæ debent antecedere inductionem formæ, quamvis non antecedat expulsio, quia expulsio non determinat inductionem formæ, sed è converso: Dispositiones autem determinant inductionem talis in specie formæ.

DICES PRIMO. Illo instanti, quo fit expulsio formæ, vel est forma vel non: si non est, quid ergò expellitur? si est, ergò in illo instanti sunt duæ formæ. Rursus si dum est expulsio, est forma, nunquam aberit, cur enim potiùs, si nunc non esse illius non sequitur, sequi debebit postea; si autem expulsio dum est, non est forma, illa expulsio, esset ens otiosum.

RESPOND. expulsionem illam non fieri per aliquid positivum, sed fit nonnisi per subtractionem concursûs, quam tenetur Deus, tanquã Auctor naturæ, subtrahere illi unioni, vel etiã ipsi formæ antecedenti, quæ subtractio concursûs, quia est quid negativum, non debet circa aliquid positivum versari, sed circa ipsum non esse; nec est quid otiosum, quia ipsum illud non esse, illi subtractioni concursûs debetur: & quia objectio imaginabatur, quasi expulsio, sit actio aliqua positiva, ideò positivum aliquid, circa quod expulsio versatur, deposcebat. Ad eum modum, v.g. quando Petrus expellit Paulum domo, producit aliquid positivum, hoc est impulsum, ideò requirit esse Pauli, sic etiam hîc objectio volebat expulsionem causari.

Ex qua doctrina ulteriùs colliges, quòd mediata causa expulsionis sit tum agens naturale, introducens formam novã, quod exigit à DEO subtractionem concursûs antecedenti unioni, quàm etiam ipsa forma introducta idem exigens; immediata autem expulsio,

expulsio, fit ab ipsa subtractione concursûs. Et certè causalitas ipsius expulsionis formæ, non est ipsa præsentia formæ: nam positâ causalitate, impossibile est etiam divinitùs non sequi effectum, positâ autem præsentiâ unius formæ, possibile est non pelli aliam, erit ergò causalitas illius expulsionis, subtractio concursûs. Et certè expelli illius, est non esse illius, quòd non debet esse quid positivum.

DICES SECUNDO. Pro illo priori, quô concipitur poni forma, vel concipitur poni antiqua forma, vel non concipitur: si concipitur, ergò pro illo priori concipiuntur duæ formæ; si non concipitur, ergò pro illo priori, antequam expellatur forma, jam non est forma, quòd est absurdum.

RESPOND. Nihil refert, quòd concipiantur duæ formæ simul esse, sufficit, quòd pro statu Physico, sit non esse formæ antiquæ, esse novæ.

DICES TERTIO. Corruptis dispositionibus antecedentis formæ, jam non est forma antecedens; & tamen potest non introduci nova: ergò apparet antecedere non esse formæ prioris, introductionem sequentis.

RESPOND. quoniam causalitas expulsionis est subtractio concursûs conservativi, quem Deus potest præbere quando voluerit, fieri hinc potest, ut antecedat expulsio formæ, & non ad exigentiam sequentis, nec ad ejus præsentiam. Unde consequens est verum, in casibus miraculosis, non autem ordinariô cursu: hoc autem non officit, quominùs prioritas naturæ attribuatur formæ novæ, respectu expulsionis veteris, quia assertum procedit de cursu naturali, in quo expulsionem veteris formæ, exigit productio novæ. Addo

DE PRINCIPIIS EXTRINSECIS.

NOmine principii extrinseci venit efficiens. Finis item, quia etiam finis non componit id, cujus est finis.

DISPVTATIO V.

De principio extrinseco, quod est Causa Efficiens,

PRimùm tractabimus de efficienti causa in communi, quanquam etiam miscebuntur multa de efficienti creato; postea de causa efficienti creata in particulari; denique tractabimus de efficientia causa increata.

QVÆSTIO I.

De Efficienti in Communi.

Efficientem causam definit Aristot. 2. Physic. Tex. 29. & 1. Metaphys. Sum. 2. C. 1. & 5. Metaphys. textu 2. *Est id, unde principium mutationis primum aut quietis.* Ly *Id*, est locô generis, & supponit pro causa, ratione cujus generis, dirimitur à privatione & reliquis, quæ non sunt causa, *Ly unde* vel *à quo* notat specialem habitudinem ac propriam phrasim efficienti: nam sicut vulgariter materiæ attribuitur ly *ex quo*, dùm solitariè sumitur, nam ly ex quo competit etiam formæ, dùm non solitariè, sed unâ cum Materia sumitur, per ordinem ad componendum compositum, Fini aptatur ly propter quam, formæ ly per quod aut quô; ita ly *à quo* est attributum efficienti: per ly *principium primum* intelligitur, quòd efficiens pro termino habeat id, quod est in omni mutatione primum in executione, adeoque primum sine addito, hoc est esse, quâ esse, & hoc esse, præsupponitur omnibus aliis, quæ sunt, esse cum addito, utpotè, esse sine addito. per ly *mutatio*, non intelligitur aliquid, quod fiat in præexistente subjecto, aliâs creationi non competeret, sed pro quacunque acquisitione esse, sicut etiam per ly *quietis*, intelligenda est non privatio motus, sed possessio formæ.

Clarioribus terminis sic posset definiri causa Efficiens. *Efficiens, est causa determinans ad existentiam, secundum esse, quâ esse, seu secundùm existentiam quâtalem.* Quamvis autem tota hæc defini-

definitio conveniat naturæ, non ideò est mala, quia tota definitio animalis conveniat homini; non ideò tamen est mala & universaliter definitionis superioris rationis debet inferioribus convenire, est autem species, efficientis natura. Cæterum à natura distinguitur efficiens ut sic, quia efficiens ut sic, non exigit esse substantia, secùs natura, &c. &c. Quòd autem hæc definitio non competat omnibus aliis causis, ex dictis colligitur, quia nulla alia determinat ad esse, quâ esse, non enim determinat finalis ad esse, quâ esse, sed ad esse, subratione talis boni, causa etiam materialis, non determinat ad esse, quâ esse, sed determinat ad esse recepti, & formalis, ad esse actuati; sola efficiens determinat ad esse, quâ esse, & confert sola, existentiam quâ talem. Est item hæc definitio distincta à definitione causæ ut sic, ob reduplicationem esse quâ esse, & reduplicationem existentiæ quâ talis.

Quia autem natura efficientis non meliùs explicari potest, quàm explicando actionem, quæ est causalitas efficientis. Hinc sit

Difficultas I.

Quid sit actio Efficientis?

Modalistæ dicunt, actionem esse Entitatem superadditam, negant Nominales. Ex professo multo hûc concernentia tractabuntur, ubi de Unione, quem tractatum præstaret priùs legere.

Punctum Difficultatis I.

An sine entitate Modali salvari possit Actio?

DICENDUM EST; *Quod non*: PROBATUR argumento aliâs repetendo. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione; ergò etiam impossibile est transire à non esse agentis ad esse agentis, sine sufficienti mutatione. Utraque hæc propositio manet aliâs probata. Sed nisi ponatur entitas modalis, non ostendetur sufficiens mutatio, à non esse agentis, ad esse agentis. Ergò. Subsumpti.

Antecedens prob. Potest esse entitas ignis A. producentis, & entitas ignis B. qui supponitur, nunc productus ab igne, & non esse actio ignis A. in ignem B. Ergò nisi ponatur entitas modalis, non ostendetur sufficiens mutatio ad transitum à non esse agentis ad esse agentis. Quod ipsum probatur. Non enim hæc sufficiens mutatio erit in ipsis entitatibus ignis A. & ignis B. ut dictum, non in entitate modali interveniente, quia tu illam negas, non in aliquo alio, quod sufficiat, quid enim illud tale est? Ergò.

RESPOND. PRIMO usitatis phrasibus, quando effectus habet actum hujus ab hôc, non potest non esse ignis A. causa, & ignis B. effectus.

CONTRA, potest esse entitas ignis A, & entitas ignis B; & non esse entitas ignis B; habens actum hujus ab hôc. *Neg. valet*, si dicas transire seipsô, hoc enim aliâs refutabitur, refutatumque manet in Materia de Distinctione Modali, sed insuper.

CONTRA est, ly seipsô transire non est aliquid præter entitatem ipsiusmet ignis B. transeuntis, ex quo sic arguitur. Potest esse entitas ignis B, adeoque omnia, quæ realiter sunt, & nemine cogitante, sua entitas, & non esse ab igne A, ergò illud seipso transire, identificatum realiter ipsi igni B, non est sufficiens mutatio, ad transitum à non esse agentis, ad esse agentis. Neque ulteriùs valet, si dicas: Quòd esse hoc ab hoc sit aliquid formaliter distinctum, hoc enim aliâs impugnatum, impugnabitur infrà: nunc sufficerit dicere, formalitas illa est identificata realiter ipsimet igni B, quô positô sic urgetur. Potest entitas ignis B. cum omnibus sibi identificatis realiter, adeoque etiam cum illa formalitate, prout identificata, & non esse ab hoc igne A. ergò formalitas illa non est sufficiens mutatio, ut transeat ignis A, à non esse causantis, ad esse causantis. Ea quæ dici possunt de voluntate & concursu DEI, alibi refutantur.

RESPOND. SECUNDO. Sufficiens mutatio ad hoc, ut hæc causa censeatur causare hunc effectum, est, si alia causa illum non producat.

CONTRA PRIMO. Ponamus, quòd omnes causæ, quæ possibiliter possunt producere illum effectum, concurrant ad illius productionem, per quid, ergò transibitur à non esse producentis, ad esse producentis, non possunt transire per negationem, quòd aliæ non producant, producunt enim omnes, quæ producere possunt, ergò ista negatio non est sufficiens transitus à non esse causantis, ad esse causantis, illudque potiùs, quod adferes, si legitimum erit, salvabit sufficientem mutationem.

Neque valet, si dicas, sequi ex hac ratione, possibile esse infinitum actu, siquidem si omnes possibiles causæ efficerent eundem effectum, essent infinitæ actu; non inquam valet, quia suppositio nihil ponit in rebus, Ly autem, *ponamus*, suppositionem importat. Deinde nego esse possibile, ut actu ad hoc assumantur, nec id habent termini rationis, licèt possint assumi actu, nõ tot quin plures, quanquam sivè id per possibile, sivè per impossibile fiat,

fiat, supponi id posset, quod sufficit ad nostrum intentum.

CONTRA SECUNDO. Quia id, quod est sufficiens mutatio, quare ex non agente fiat causa agens, illud est, quòd responderi potest, quare hæc causa agat, sed quòd alia causa non agat, non est sufficiens responsio, quare hæc agat. Quod ipsum probatur, quia si quærã, quare ista causa nõ agit, respondebis, quia illa agit; si autem quæram, quare illa agit, respondebis: quia illa non agit, quod est idem, per idem dicere, nec difficultatem tangere, recursusque ad ipsam entitatem, extra nihil positam, in præsenti non potest dari, sicut datur in materia de Creatione, quia ipsa positio entitatis, non est in creatis, ex dictis, sufficiens ratio agendi.

CONTRA TERTIO, illud, quod est causam non agere, vel est quid positivum, vel quid negativum: si est quid positivum, quid illud est? cùm etiam causis non existentibus verè competat non agere, etsi non agere est quid positivum, cur ergò etiam agere, non erit quid positivum? quòd si non agere est quid negativum, ergò quod causa hæc agat, erit illud, quod de illa negetur, negatio scilicet, quòd non agat, adeoque, ut dicit Arriaga, erit negatio negationis.

Coincidit hæc alia responsio, cum illa, transiri scilicet à non esse agentis, per hoc, quia Deus miraculosè non impedit, quo minùs hæc causa agat, ita ut causari hanc lucem à sole non aliud sit, quàm esse lucem & solem non impeditum miraculosè ne agat.

CONTRA, impedimentum illud, vel est aliquid negativum, vel aliquid positivum: si est aliquid negativum, ergò agere causam, erit dicere negationem illius negativi, adeoque dicere negationem negationis; si autem illud impedimentum est aliud positivum, ergò etiam reliquas causas, non agere est aliquid positivum, cùm tamen non agere etiam non existentibus competat.

Deinde, sublatis aliis omnibus impedimentis, non repugnat adhuc Deum denegare suum concursum, quem quæro cui deneget? non ad entitatem solis, v. g. hæc enim supponitur existere; non ad entitatem lucis, quia etiam hæc supponitur existere, & non ex vi actionis solaris, non ad meram formalitatem, vel conceptibilitatem, quia ad has nullus datur concursus: Ergò ad Modalitatẽ aliquam, quam importet actio, nihil enim aliud cogitari potest.

Denique actio aliqua non est negatio impedimenti, ergò & actio, ut sic non rectè definitur per negationem impedimenti. Antec. probatur, conservatio miraculosa, quâ locô solis conservaret candela lucem, est aliqua actio, sed hæc, non est, non impeditio sola, cujus enim esset, hæc non impeditio? Et certè censetur Deus tunc concurrere, cum candela, ad aliquid, etiam à parte candelæ se tenẽs quòd non sit ipsa entitas lucis, cùm hæc possit esse & non esse concursus ad aliquid à parte candelæ, tanquam conservantis se tenens, & hoc non aliud est, quàm aliquid positivum, non aliud autem, quàm Modalitas aliqua.

RESPONDETUR TERTIÒ. Duplices posse spectari causas, quasdam ex quibus necessariò pendet effectus, quale est verbum mentis seipsô dependens ab intellectu, qualis est positio creaturæ &c. Rursùs aliæ sunt causæ, à quibus non necessariò pendet effectus, sed potest ab alia causa pendere, qualis causa est ignis A. respectu B. causæ priores sunt ejus naturæ, ut dum causant, non debeat esse effectus causæ primæ, in ipsa ratione causæ formaliter accepta, inclusus, non in isto sensu, quasi cũ illo simultaneo concursu non concurrat Deus, sed in hoc sensu: quia postquã Deus voluit entitatem illorum, non debet habere aliam specialem voluntatem, per quam velit, ut entitati causæ, invariabiliter competat ratio causæ, per ordinem ad effectum, respectu cujus, est invariabilis: jam autem causæ variabiles, præter entitatẽ, quâ vult entitates illarum, indigent speciali volũtate ad hoc, ut causent ita, ut sine hac volũtate Dei rationẽ causæ habere nõ possint.

Contrà A capite. Tum quia quærere restat; quæ sit sufficiens mutatio, ut trãseat Deus à non esse id volentis, ad esse id volentis, de quo argumento aliâs. Tum quia quærere restat; quid respondeat illi efficaci voluntati, cùm ipsa entitas effectûs sola, non sit sufficiens responsivum, cùm illa possit esse, & non esse huic decreto, quô Deus vult illum ab hoc produci responsiva; sed responsiva altera decreto, per quid ergò constituetur iste potius agens? Sed cum Nominalibus.

OBJICITUR PRIMÒ. Si actio est aliquid præter entitatem ipsius effectûs, vel pendet per seipsam à causa, vel nõ pendet per seipsam: Si non pendet per seipsam, ergò dabitur processus in infinitum; ad hanc enim actionem, danda erit alia actio, & ad hanc aliam alia, & sic ulteriùs; Quòd si dicas, pendere per seipsam, ergò pendebit & effectus per seipsum: & quamvis penderet per seipsum, adhuc penderet per distinctam à se actionẽ, quia etiam creatura essentialiter pendet à Deo, & tamen pendet per distinctã à se actionẽ: ergò idem dicendũ erit de actione comparata ad suam causam.

RESPOND. Modalitatem illam (quidquid sit, an in illa formaliter consistat actio) seipsâ pendere, quia non potest esse à parte rei, & non esse ab hac causa, jam autẽ potest esse effectus, & non ab hac causa. Cujus ulterior ratio est, quia si seipsâ non penderet illa modalitas à causa, & esset essentialis determinatio agendi, & nõ esset: esset, ut supponitur, ob naturam modi; non esset autẽ, quia posset nõ dependere

ab

ab hac causa, utpotè ad dependendum, indigens determinativo. An autem creatura seipsâ pendeat à Deo, de hoc infrà. Quando autem hîc objiciunt aliqui, indivisibiliterne an divisibiliter actio pendeat à causa, ad id responderi retorquendo potest; an scilicet effectus divisibiliter, an indivisibiliter pendeat à causa.

Objicitur Secundò. Actio & terminus debent commensurari; sed si esset actio quid superadditum, non commensurarentur, nam actio, v. g. generativa esset instantanea, terminus autem, seu genitum esset permanens.

Respond. Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, rectè dici potest, actionem & terminum proportionaliter accepta, commensurari, & sic dùm solô instanti durat generatio solis, etiam instanti fit genitum, quâ tale, quod est terminus generationis. Sed actio & terminus improportionaliter accepti non commensurantur, & sic terminus, quâ conservatus, adeoque prout permanens, non commensuratur actioni, quâ generatio est, instantaneè que perficitur. Deinde retorquetur argumentum, quomodo scil. termino, qui permanens est, proportionetur & identificetur, generatio, quæ est transiens.

Objicitur Tertiò. In divinis una Persona producit aliam, & non per aliquid superhuadditum; ergò & in creatis.

Respond. Non intervenire in divina productione, quidquam realiter superadditum ipsi naturæ divinæ, quia quæ in Deo sunt, identificantur eidem; intervenit tamẽ aliquid virtualiter intrinsecè distinctũ, nempè in productione verbi ipsa dictio, distincta virtualiter à natura, & communi intellectione; & in processione Spiritûs Sancti intervenit spiratio, itidem distincta: quia autem creatura non est capax talis processionis virtualiter distinctæ, & quia non est necesse, ea, quæ creaturæ competunt, esse entitatem creaturæ, poterit benè poni aliqua modalitas, si ejus ponendæ sit aliqua necessitas, quam esse, adstruit argumentum factum. Immò exinde potest sumi confirmatio sententiæ adlatæ, quia si processio divina nõ est mera formalitas, sed virtualitas quædam, æquivalens distinctioni reali; ergò & creata actio, si non importat realitatem aliquam, saltim modalitatem importabit. Sed quidquid sit, de antecedenti negari potest consequentia; quia potest esse entitas effectûs, & non esse dependens ab hac causa: ergò ad tollendam indifferentiam, debet aliquid adferri, quod non est nisi modus; non potest autem esse una persona, quin producatur ab alia; Unde etiam virtualitas dictionis & spirationis, non ideò ponitur à nobis in prima parte, ut auferat indifferentiam agendi, seu producendi, sed quia erat necesse ostendere principium formale, Quô processionis, idque distinctum realiter à termino producto, quod salvari non posset, si non poneretur prædicta dictio & spiratio, sed de hoc tractatum 1. Part. Disp. 9. Num. 125.

Objicitur Quartò. Si actio, esset aliquid superadditum, non posset ostendi subjectum illius receptivum. Quod probatur. Supponamus, creaturam assumi à Deo, ut instrumentum ad creandum, illa creatio non reciperetur in principio agente, aliàs mutaret agentem, non in passo, quia aliâs passum deberet esse prius ipsâ Modalitate, quia esset causa illius materialis, causa autem, est prior suô effectu.

Respond. Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, ad objectionem dici potest, positô, quòd illa creatio, utpotè profecta à creatura, involvat modalitatem, dici inquam potest, quòd creatio non pendeat ab effectu, tanquam à causa subjectiva. Tum quia aliàs hæc causa subjectiva, supponi deberet ante suam causalitatem. Tum quia si creatio penderet à passo, tanquam à causa subjectiva, illa actio non esset creativa, quia esset dependens à subjecto. Tum quia illa actio creativa causaret seipsam, causaret enim causam sui materialem. Dependet ergò illa creatio, vel illa Modalitas ab effectu, tanquam à termino, quia scilicet impossibile est esse actionem creativam, & non respondere illi passum; & sicut terminus est id, quod sistit aliquid, & facit nè ulteriùs aliquid procedat; ita passum, sistit creationem, ut ulteriùs non procedat, cùm jam passum habeat.

Objicitur Quintò. Nulla necessitas jus Modalitatis.

Respondetur, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio, cur transeatur à non esse agentis, ad esse agentis.

Punctum Difficultatis 2.

An formaliter actio sit entitas Modalis.

Dicendum est Primò. *Actionem formaliter non esse modalitatem.*

Probatur Primò. Si nihil obstet, debemus tueri & sequi sententiam Aristotelis; sed si ponamus, actionem formaliter non esse modalitatem, nihil obstabit, ut videbimus in solutione argumentorũ, & sequemur sententiam Aristot. quod prob. quia Aristoteles non tenuit actionem esse modum superadditum, quô enim locô id significavit? Deinde 3. Physic. Tex. 20. censet, quòd doctio (quæ est quædam species actionis) sit ipse actus docentis, sed in quodam, (hoc est in eo, in quo docetur) & non decisus, (neq; enim pars habitûs positi in docente dividitur unicuique discipulo) sed hujus in hoc (quod significatur dependentia doctrinæ discipuli à Magistro) 3. etiam Physic. Tex. 4. docet: Motum non esse præ-

ter

ter res, & ibidem Text. 7. *cùm ædificabile, quatenus tale ipsum, actum fuerit, ædificatur, & hoc est ædificatio.* Et quia ædificatio, est actus ædificantis, & hic actus ædificantis, est ipsum ædificabile, quatenùs actum; etiam actio, seu ædificatio, erit ædificabile, quatenùs actum. Immeritò autem Respond. Arriaga, Aristot. intelligendum esse, quòd dixerit, actionem non esse Ens completum: hoc enim mera divinatio est, nec hic discurrit: an actio sit completum, an incompletum Ens, sed solùm de hoc, in quo consistat.

Probatur Secundo. Sicut non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ita & rationes involventes formaliter rationem entis, non sunt multiplicandæ, sine necessitate; nulla autem necessitas in entitate Modali, constituendi formaliter actionem.

Probatur Tertio. Quia hoc dandum est argumento, quod petit argumentum factum pro modis, sed illud non petit, ut actio sit formaliter modus, petit enim nonnisi sufficientem mutationem, & sufficiens determinativum, hoc autem totum potest salvari, quamvis actio formaliter, non sit modalitas.

Quæ hîc objici possent solventur, ubi de unione.

Quando autem dicitur, actio esse id, quô mediante producitur effectus, item dicitur esse via & tendentia ad effectum: infertur que; ergò non potest esse quid in distinctum, saltim modaliter: id etiam non convincit, quia relatio est etiam non modalitas, & tamen illâ mediante refertur, & tendit fundamentum ad terminum, verbum item mentis, non mediâ modalitate per multos etiam modalistas producitur, & tamen verbificatio, est via, & tendentia, factiva intellectionis. Deinde dici potest, actionem esse formalitatem intermediam, non autem entitatem, & licèt repugnet mediante seipso produci, hoc est ipsâ causâ sibi identificatâ, sed non repugnat produci mediante seipso, hoc est, causalitate causæ & effectui (infrà circumscribendis) identificata.

Dicendum Est Secundo. *Actionem esse formaliter formalitatem, non tamen sine modo.*

Probatur Prima Pars immediatè adlatis. Secunda autem pars probatur adlatô argumentô suprà.

Quòd si quæras, in quo tandem stet actio? ad quod dici potest, quòd actio sit ipsa causa, prout est effectus ab illa, & ipse effectus prout est à causa; seu est ipsa causa, prout determinans existentiam effectûs hujus, & hic effectus prout determinatus ad existentiam, quod ipsum prout, quod ipsum determinare, habetur in circumstantia entitatis modalis, quâ positâ habetur, & *Ab* vel *A*, tenens se ex parte causæ, seu *ab* activam, & *ab* tenens se ex parte effectûs, vel *ab* passivum. Utrumque autem istud *ab* ponitur in explicatione causalitas, seu actionis, quia Aristoteles, aut simul utriusque meminit, ut 3. Physic. tex. 7. vel nunc hujus, nunc illius, ut reflectens ad varios textus videbit. Et certè non debet excludi agens in explicatione causalitatis, quia actio, seu causalitas efficientis, est id, à quo effectus, qui certè, cùm non sit à seipso, à causa erit. Ergò cùm causalitas importet id, à quo effectus, importabit causam. Non debet etiam in explicatione causalitatis excludi effectus, quia nomine causalitatis venit, id quod ponitur, saltem, ut quo à causa, quæ certè seipsam non ponit. Rursus actioni conjungitur passio, quæ non se tenet ex parte causæ, sed ex parte effectûs: quia tamen potior est in causalitate actio agens, & id à quo activum, ideò principaliter etiam dicit ipsam causam.

Solutio Objectionum.

Objicitur Primo. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, per quid transitur à non esse *ab hoc*, ad esse *ab hoc*.

Respond. Per modalitatem, de cujus essentia est determinare *ab* hujus activum, & *ab* illius passivum.

Objicitur Secundo. Aristot. 9. Metaph. Tex. 2. actionem vult, in re, esse ipsum agens, & in agente, non autem in effectu.

Respond. Aliis locis Aristotelem ad effectum etiam recurrere, loquiturq; illò locô de actione agente, seu de *ab* activo, non autem de actione acta, & de *ab* passivo, nec de eo quod intelligitur ponere agens, quô etiam modô explicandus est 2. de anima. tex. 26. 3. Physic. tex. 8. ac 20. itemq; S. Thom. 1. Parte q. 25. a. 11. & quæst. 45. artic. 1. ad primum. Hinc etiam quando censebat Aristoteles, mutandum Deum, si in tempore mundum produxisset, non censebat mutandum, titulo actæ ut dici solet actionis, sed quia Deum censebat esse necessarium agens: hinc si in tempore produxisset mundum, potentia illi, mundi conditiva, accedere debuisset, aut novus volendi actus, per quod indubie mutaretur.

Objicitur Tertio à P. Nicolao Trzaskovvski, palmari olim Theologiæ hîc Posnaniæ Professore, qui & Cathedralia Capitula, & Diœcesim hanc, & Religiones præclarissimis discipulis implevit, rarô insignitus talentô, ut illi, difficiliùs fuerit semel lectorum oblivisci, quàm meminisse. Hæc sententia favet prædeterminationi physicæ, quia hac modalitate posita, non potest homo non operari.

Respond. In principiis Modalium, modalitas illa, cùm sit ipsa actio, mirum non est, quòd illâ positâ, non possit non fieri operatio: in nostris autem principiis dicitur, Determinationem illam modalem, non esse quidem formaliter actionem, esse tamen connotatum illius necessarium, illiusque positio est libera, & sita in po-

testate operantis, estq; ipsiusmet operationis & actûs secundi, seu suppositionis exercitii libertatis completivum, nec se tenet ex parte actus primi, consequenter nec habet necessitatem antecedentem, sed se tenet ex parte actus secundi; cùm tamen prædeterminatio, si attendatur natura illius, teneat se ex parte actus primi, quidquid sit quòd hoc inficientur aliqui Thomistæ, quodsi antecedentem necessitatem, non importat illa determinatio, nec destruet libertatem.

Instat Primo, illud determinativum, vel antecedit actionem, vel sequitur si antecedit, ergò se habet per modum actus primi, æquiparatique debet prædeterminationi, ergò ulteriùs dabitur formale actionis, antequam detur actio, quia dabitur determinatio, ut sit hoc, ab hoc: si sequitur, ergò in illo priori actio, est sine sua formalitate & complemento.

Respond. Dari medium, nempè concomitanter, & simultaneè se habere.

Instat Secundo. Saltem se habet ita actio ad illam determinationem, sicut se habet relatio ad fundamentum proximum: sed fundamentum proximum, prius est relatione. Ergò & illa determinatio.

Respondetur. Sicut fundamentum proximum, est simul simultate Physicâ, cùm relatione, & nec illam antecedit, ut sit sine relatione, nec sequitur relationem, ita ut non sit relatio unquam, sine fundamento proximo; ita etiam actio simultaneè se habet ad illam determinationem. Et sicut fundamentum proximum, non se habet per modum actus primi Physici, nec per modum prædeterminationis ad relationem, licèt ex illo fundamento intelligatur pullulare relatio; ita & in præsenti, & sicut potiùs fundamentum terminum habet se potiùs per modum actus primi relati, fundamentum autem proximum tenet se jam potiùs à parte actus secundi, physicè loquendo, cùm physicè actus secundus relati, sit ipsum fundamentum proximum, ita sine illa determinatione spectata causa, habebit se per modum actus primi, jam autem ipsa determinatio potiùs se tenebit à parte actus secundi, licet ex modo concipiendi, nec relatio cum fundamento proximo, nec illa actio habeant simultatem, sed censeantur esse per modum pullulantium.

Instabis Tertio. Ponamus, solam causam & effectum, cum illa determinatione, seclusâ illâ formalitate, verè erit effectus. Ergò verè erit causalitas. Ergò ulteriùs causalitas erit Causa, Effectus, & illa determinatio. Sed determinatio est Modalitas. Ergò causalitas erit modalitas.

Respondetur. Ponatur fundamentum, ratio fundandi, terminus, verè erit relatio, & tamen præter hæc, censetur esse relatio formalitas quædam, ita & in præsenti: & licèt quidem in re causalitas sit Causa, Effectus, Modalis determinatio, tamen Metaphysicè est aliquid aliud, nempè formalitas, quæ censetur ex illis pullulare, & formaliter facere, ut hoc quidem, ab hoc sit. Quòd si mente tollas illam formalitatem, idem fiet, ac si tollas, mente relationem à fundamento, ratione fundandi, termino. Et licèt quidem, si ponatur causa, si ponatur effectus, nondum intelligitur hujus actio, intelligitur tamen, si ponatur determinatio, neque tamen inde sequetur, causalitatem stare in sola determinatione, quia si ponantur tria, non erunt duo paria, erunt autem additâ unitate; neque tamen sequitur, quòd duo paria, sint illa unitas, ita nec in præsenti sequetur, quod illa sola determinatio, sit causalitas. Est quidem verum, quòd non possit poni determinatio, quin ponatur causalitas, sed quòd non possit non poni, non ex eo est, quòd in illa sola stet causalitas, sed quia ex essentia determinationis causæ & effectus ad causalitatem, sequitur, ut non possit esse sine causalitate: cumque illa determinatio, non intelligatur importare vim agendi, non erit ipsa præcisè causalitas, sed determinativum & completivum causalitatis, ut censeatur, hæc vis circa hunc effectum versata, & non alia vis, nec circa alium, hîc & nunc effectum.

Objicitur Quarto. Actio formaliter accepta, est determinatio physica principii & effectus ad esse *Ab:* subsumo: Sed hæc determinatio est modalitas. Ergò & actio formaliter accepta est modalitas.

Respondetur. Actio formaliter accepta est determinatio physica, hoc est, involvit & connotat determinationem physicam, sed non est determinatio physica secundum se præcisè. Commemorentur dicta de connotatis. Actionem scilicet in his principiis dupliciter spectari posse, prout est in re & physicè, & sic dicit Causam, Effectum, & Modalitatem; deinde prout subest nostris conceptibus, & sic dicit formalitatem pullulantem, ex modo nostro concipiendi, constituentemque, ut hoc sit ab hoc, quæ causalitas, potest appellari determinatio Metaphysica.

Instabis. Ponatur actio formaliter accepta, & non ponatur illa, quæ pro connotato requiratur modalitas, illa actio erit formaliter determinatio physica: ergò & seipsâ, & non ratione connotati est talis.

Respond. Argumentum hoc est consimile huic: ponatur relatio, & non ponatur terminus, verè erit relatio. Ergò relatio non indiget termino: ponatur unio, & non ponatur Modalitas, verè erit compositum, ergo compositum non indiget unione modali: sicut ergò in istis, defendens hanc sententiam dicit, esse hoc impossibile, sequique & poni, & non poni relationem, ita & nos in præsenti dicemus idem.

Ob-

Objicitur Quinto. Illud connotatum ex vi cujus effectus, determinatur ad esse effectus, vel pendet ab agente per seipsum, vel per aliam actionem: si per aliam, ergò non spectat ad actionem formalisandam, quia actionis non datur actio: si per seipsam, Ergò potius formaliter est actio, quàm connotatum actionis. In idem recidet, si dicas, illud connotatum, vel creatur, vel educitur: non creatur, quia nullum agens creatum habet vim creandi, & quia creatio non terminatur ad id, quod dependet à subjecto, sicut dependet illud connotatum: quod si illud connotatum educitur, vel educitur eductione à se distinctâ, vel eductione sibi identificatâ, non per eductionem superadditam, quia etiam effectum dicerem produci per eductionem superadditam. Si autem educitur per seipsam, Ergò illa est formaliter actio, & non connotatum actionis. Refert hoc argumentum Oviedo ex manuscriptis alicujus recentioris.

Respond. Illud connotatum & pendere seipso à causa, & non educi per distinctam actionem, inde tamen non sequitur, quid sit formaliter actio. Nam in sententia Ovied. mentis verbum, non per distinctam actionem producitur, nec tamen propterea infertur, illud esse formaliter actionem, cùm sit potiùs formaliter terminus, identificans sibi actionem, unio item in sententia, quæ illam ponit emanativè produci ab anima, utpotè spiritualem, non producitur etiam in probabili sententia, per intermediam actionem, neque tamen formaliter est per hoc illa unio actio. Quorum ulterior ratio est, quia esse dependens seipso, non est prædicatum primò essentiale & formalisativum actionis modalisticæ, sed potest esse commune cum reliquis. Ergò quamvis nostræ Modalitati, hæc dependentia seipsâ conveniat, non erit necesse illam constitui, hoc ipso in ratione actionis formaliter intermediæ, quam adstruunt Modalistæ. Unde actio formaliter est ratio, quare hoc quidem ab hoc sit, Modalitas autem est connotatum & sufficiens mutatio, ut à non esse, ab hoc, transeatur ad esse, ab hoc, quam ipsam mutationem non est necesse, ex hoc ipso habere se per modum actus primi, quia etiam ratio fundandi est sufficiens mutatio ad hoc, ut transeatur à non esse relati, ad esse relati, neque tamen ratio fundandi habet se, sicut actus primus ad ipsam relationem, suppl: Physicus.

Instabis. Actio productiva illius connotati, vel constituitur in ratione formali actionis, per aliud connotatum, vel seipsâ: si per aliud connotatum, dabitur processus in infinitum: si seipsâ, ergò & respectu aliorum effectuum, seipsa causalitas constituetur in ratione formali actionis.

Respond. Seipsa dependere Disparitas de aliis effectibus est, quia effectus, hic ipse in entitate, produci potuisset, ab alia causa, hinc indiget alio connotato determinativo. Deinde id quod in aliquo genere facit talia formaliter, seipso est tale, & ita, quod est ratio alia dealbandi, ab alio non indiget dealbari; quod est ratio determinandi, ut hic effectus sit ab hac causa, non indiget aliunde determinari.

Objicitur Sexto. Actio generativa in divinis, est ipse Pater; ergò & actio in creatis erit ipse agens, & nullo modo effectus.

Respond. sicut datur spiratio activa, & spiratio passiva, ita etiam datur generatio activa, & generatio passiva: generatio activa est ipse Pater; passiva generatio, est ipse Filius: & quia entia creata sunt imitationes, quantùm possunt etiam increatorum, concipere possumus, & actionem quam appellant agentem, & actionem actam. Actio agens est ipsum agens, nihil enim aliud est, quàm ipsum agens determinans sibi effectum, actio autem acta, est ipse effectus, prout determinatus pendere ab hac causa. Ne verò agendo mutetur intrinsecè agens, dico illam modalitatem determinantem, recipi in solo effectu, neque obstat, quo minùs illa determinatio recepta, nonnisi in solo passo, tribuere tamen possit denominationem agentis, quia sicut ratione extrinseci temporis fortiri res potest denominationem hesterni, comestio vespertina, ratione serotini in se non recepti, fortitur denominationem cænæ, ita & ratione modalitatis in passo receptæ, fortiri poterit rationem agentis, causa.

Instabis. Posito, quod ista determinatio recipiatur in ipso effectu, non poterit esse id, ex quo pullulet formalitas illa causalitatis, quod ipsum probatur, quia id, ex quo etiam ratione nostra pullulat causalitas, debet esse priùs effectu, sed, licèt sit prior causâ, tamen determinatio & effectus, non est priùs quid, ergò ex illis non potest pullulare causalitas. Major probatur. Quia si causalitas debet esse prior effectu, ergò & ea, quæ sunt causa ipsius causalitatis, debent esse priùs ipsa causalitate. Minor etiam principalis probatur: quia si illa determinatio recipitur in effectu, ergò educitur ex effectu, ergò præsupponit effectum, ergò non est priùs effectu, effectus etiam pro sua parte, non est prior seipso.

Respondetur. Cùm secundùm dicta suprà, attendatur hic ad actionem agentem & actam, actio agens prior est effectu, nec ab illo desumitur; & licèt actio agens sit in effectu, quia tamen est in illo, tanquam in termino, non debebit adhuc prior esse terminus, illa actione. Hoc autem, ex quo educitur illa determinatio, non est effectus, sed subjectum, seu materia, quæ est prior determinatione. Hæc tota difficultas potest urgeri etiam ponendo, quod actio formaliter sit modalitas.

Addo, quando formalitas causalitatis dicitur pullulare, hoc non isto sensu accipiendum, quasi pullulet ex effectu; sed quod non intelligatur pullulare, nisi in re sit effectus, determinatio & causa.

Objicitur Septimo, Quæ referuntur transcendentaliter, non possunt idem esse realiter; sed actio refertur transcendentaliter ad effectum, ordo enim ad terminum est de essentia actionis.

Respondetur. Negando, hîc intercedere relationem realem inter illam merè formalitatem, & inter effectum; sed inter agens in actu, hoc est sumptum cum illa determinatione, & inter effectum, est dicta Relatio.

Punctum Difficultatis 3.

Expediuntur reliqua Actionem concernentia.

Quæres Primo, *Quid sit sentiendum de divisione actionis in actionem agentem, & in actionem actam.*

Respond. actionem agentem sumi posse pro ipso principio, seu virtute operativa, prout connotat positum à se effectum, & in isto sensu est ipsemet agens; quamvis hanc denominationem non acquirat, nisi in circumstantia effectus, consequenter actio agens, secundum id, quod dicit in recto, non est separabilis à principio, cùm sit ipsummet principium. Rursus, actio agens sumi potest, pro eo quod egressum, à principio agente operatur, vel negotiatur passum, & sic est idem quod passio, prout passio dicit ordinem ad causam, à qua est, & hæc identificatur ipsi effectui, in circumstantia prædictæ modalitatis. Actio autem acta est ipsamet formalissimè passio.

Quæres Secundo, *An actio & passio sint distincta realiter.*

Respond. actionem agentem secundum id, quod dicit in recto & supponitur pro principio agente, esse distinctam realiter à passione, prout idem est illa realiter cum effectu.

Ratio, Quia causa & effectus distinguuntur realiter. Cæterùm formaliter accipiendo actionem, prout est actus hujus in hoc, & formaliter accipiendo passionem, prout est actus hujus ab hoc, sunt idem realiter, quia sufficit hæc solis connotatis differre, nempe, ut in quantùm pendet ab agente, vocetur actio, in quantum est in effectu, vocetur passio.

Quæres. *In quonam recipiatur actio, in agente, an in passo?* In agente recipi docent Scotistæ, in passo alii, & non est quidem difficultas de actione immanente, quam circumscribit Oviedo, quod sit actio, vi cujus formaliter terminus remanet in principio, à quo effluit, sed res est potiùs de actione transeunte, in quonam recipiatur, cùm non debeat remanere in subjecto, à quo effluit.

Ovied. dicit: Non esse de ratione actionis, quæ constituat agentem, reçipi in agente, quia datur aliquid verè agens, in quo actio non recipitur, nempe Deus. Ergò de ratione actionis in communi, non est recipi in agente. Sed dicit idem, nec esse de ratione actionis recipi in termino, quia alias terminus causaret actionem, immò sequeretur ulterius, quod causalitas causaret seipsam, quia esset causa principii causalitatis suæ, hoc est, termini, se causantis: censet itaque illam recipi in subjecto, quod terminum recipit ex vi illius actionis productum. Tum quia Aristot. dicit, actionem esse actum hujus in hoc. Tum quia est identitas actionis cum passione. Tum quia actio eductiva, constituit terminum dependentem à subjecto, ergò debet ipsa recipi in eodem subjecto. Quod actio non recipiatur in agente, benè probat Oviedo, sed quod non possit recipi in termino, sed in subjecto, non convincit, de quo mox. *Hinc*

Assero Primo, *Actionem antonomasticè acceptam, non recipi in causa.*

Ratio. Tum quia ex Aristotele, non est necesse agens ex eo præcisè, quia agit intrinsecè, mutari, mutaretur autem si reciperet actionem. Tum quia vel agit aliquid in agente illa actio, vel non agit: si non agit, ergò in illo non est, quia impossibile actionem esse, & non agere: si agit, ergò non in agente recipitur actio, sed in eo, quod agitur, adeoque in passo. Tum quia si actio reciperetur in ipsomet agente, quomodo in illo extraneo quidquam operari poterit, influendo esse?

Assero Secundo. *Non recipi actionem in subjecto, cui unitur terminus productus.*

Ratio, Tum quia impossibile est esse terminum productum sine actione, hoc ipso enim esset, vel nihil, vel quid improductum. Possibile autem est terminum productum, non uniri subjecto. Ergò possibile etiam erit actionem illam, non uniri subjecto, & tamen, cùm per se stare, etiam divinitus, non possit, debebit recipi in aliquo; Ergò apparet non recipi actionem in subjecto. Tum quia potest assumi creatura, ad creandam materiam, vel Angelum, quæ creatio illius erit actio, vel modalis, vel non sine modo, & tamen non recipietur in subjecto, in quo enim? ergò apparet actionem, non recipi in subjecto. Tum quia actio & effectio verbis differunt; effectio autem videtur esse ratio formalis effectus, non autem ratio formalis subjecto. Ergò non in subjecto recipitur. Per hoc tamen non nego, quod determinatio illa educatur ex materia.

Dices cum Suar. D. 48. S. 4. n. 13. Actio immanens in ea potentia inhæret, in qua est terminus intrinsecus ejus, & ita, in intellectu manet actio intelligendi.

Respondetur, Actionem intelligendi esse in intellectu, quia nullum est aliud subjectum, nec potest recipi in termino, quia nulla actio vitalis habet à se distinctum terminum. Benè autem potest recipi actio, sive illa sit modalitas, sive non sine

sine modo, in termino, quem producit, & non in subjecto, in quo recipitur terminus.

Assero Tertio. *Probabilius esse, actionem recipi in termino producto, seu in effectu.*

Ratio. Tum quia, non recipitur actio in agente, nec in subjecto, ergò in termino, quia cùm in aliquo recipi debeat, in nullo alio jam recipi poterit. Tum quia, si actio reciperetur in agente, non esset ratio, cur in extraneo, quod est effectus, operari quidquam possit: ergò etiam, si reciperetur in subjecto, non esset ratio, quomodo effectum operari possit, à quo subjectum distinguitur realiter: & sicut albedo recepta in pariete A, non dealbat parietem B, & si verberetur Paulus, non verberatur Andreas, hoc ipso propter distinctionem realem; ita si actio recipiatur in subjecto, non est quomodo efficiatur per illam effectus, seu terminus, distinctus realiter. Tum quia doctrina est Aristotelis, motum recipi in ipso mobili, hoc autem, quod movetur tunc, à non esse, ad esse, est ipsemet effectus, seu terminus. Tum quia, si non posset recipi actio in ipso termino, hoc ex eo esset, quia deberet præsupponi terminus actioni, & quia ipse deberet materialiter causare suam actionem, quod dici non potest; sed neutra harum rationum in præsenti militat, quod ipsum probatur, quia præcisum recipi; non fundat causationem, adeoque nec titulum in recipiente antecessionis, quod ipsum probatur, quia anima etiam recipitur in materia, & in corpore, neque tamen hæc receptio, fundat titulum causalitatis in materia. Rursus, actio creativa, posito etiam, quod sit modalis entitas, recipitur in re creata, & tamen nec causat creationem, nec præsupponitur illi. Et certe universaliter receptio, potest esse duplex, inprimis receptio in aliquo, tanquam in termino, & receptio in aliquo, tanquam in subjecto; prior illa nec antecessionem recipientis, nec causationem fundat, fundat posterior. Deinde, si quæras, quî hæc duo condistinguantur? ad hoc dici poterit, quod scilicet conveniant utrumque in hoc, quod scilicet illis uniatur id, quod recipiunt, sed in hoc distinguantur, quia receptio, tanquam in termino, non deposcit antecedentiam termini, & præsuppositionem, deposcit receptio tanquam in subjecto. Rursus, quia receptio tanquam in subjecto, est bonum recepti principale, utpotè, quod non habet jus existendi sine hac unione, jam autem receptio, tanquam in termino, est bonum ipsiusmet termini, illa receptione esse & existere acquirentis. Denique, quia receptio in subjecto, est receptio tanquam in causa materiali recepti, jam autem receptio tanquam in termino, est receptio tanquam in causato, & ideò recepto, ut habeat recipiens esse. Tum quia argumenta adlata ab Ovied. non convincunt, nam illis verbis: Actio, est actus hujus, in hoc, etiam nos tueri possumus nostram sententiam, cùm enim non agat, nisi effectum, id in quo recipitur, erit effectus. Quamvis autem sit identitas actionis, cum passione, id verùm est, per ly: passio, non intelligendo unionem, sed actionem actam. Posito etiam, quod hic intelligat Aristoteles nomine passionis unionem, non sequitur intentum Ovied. quia hoc salvabitur, quamvis passio hæc actionis, sit in effectu, non in subjecto recipiente effectum. Quomodo autem actio eductiva constituat terminum, dependentem à subjecto, id jam suprà explicatum est, ubi de eductione. Condistinguetur autem adhuc creatio ab eductione, quia eductio, erit cum influxu causæ materialis, non item creatio, posset que hæc receptio, tanquam in termino, vocari adhæsio, inhæsio autem receptio, tanquam in subjecto.

Dices Primo ex Mastrio Disp. 7. n. 29. Actio de sua ratione formali subjectum inhæsionis requirit, quia actio quæcunque, non solùm eductiva, sed etiam creativa, est propriè accidens, ergò formaliter petit subjectum inhæsionis, per hoc enim distinguitur à substantia.

Respondetur. Subjectum inhæsionis dupliciter accipi potest, pro subjecto, cui unitur ipse terminus productus, & sic ex dictis, falsum est, quod actio etiam titulo accidentis, requirat subjectum inhæsionis: deinde accipi potest, quod sit id, cui unitur actio, & sic indubiè tale subjectum inhæsionis, requirit actio; neque enim potest esse sine termino, & si ponatur modalitas esse, aut non sine modo, indubiè se sola non habet jus existendi, extra modificatum, & hoc subjectum, est terminus.

Instat. Ideò actio creativa subjectum non requirit, quia constituit rem independentem à subjecto: ergò, quia actio eductiva constituit rem, à subjecto dependentem, de sua ratione formali exiget subjectum.

Respondetur, quod actio eductiva exigat subjectum, tanquam id, cui unirur terminus suæ productionis, sed non exigit subjectum, tanquam sui immediatè receptivum, unde etiam & actio productiva accidentis, recipitur in termino, licèt ipse terminus petat uniri subjecto: cumque divinitus possit illi non uniri, & tamen sine actione conjuncta, nihil fiat, inferendum erit, actionem illam non recipi immediate in subjecto, sed in termino. Cur autem ille terminus non recauset actionem, dictum suprà.

Dices Secundo. Actio secundum rationem formalem, non denominat passum agere, quia passum, ut passum, non agit, ergò non subjectatur in ipso: formam enim denominare subjectum, est informare subjectum.

Respondetur. Quod actio, prout est agens, non subjectetur in passo, secùs prout est acta, & quia actio acta, & agens sensu adlato, sunt idem, ideò sicut actio acta, non recipitur in agente, ita nec agens, sed profluit ab illo.

Instat Primo. Forma, quæ extrinsecè denominat aliquid, etiam intrinsecè debet denominare subjectum inhæsionis, ergò actio, ut actio reduplicativè, debebit aliquo pacto denominare passum: quænam igitur erit ista denominatio? certè non denominatio passi, quia hæc est effectus passionis, nec est denominatio conformis naturæ actionis, imò opposita.

Respondetur. Quod actio, qua actio acta denominat passum, extrinsecè autem agentem, quæ etiam denominatio passi, proportionata est actioni actæ.

Instat Secundo. Sicut album ab albedine, ut à denominante, derivatur; ita agens, quia est denominativum actionis, esse actione affectum, formalissimè erit, esse agens; consequenter, per nos passum, deberet esse agens.

Respondetur. Sicut esse visum est denominatum à visione, tamen visio non recipitur in viso; ita potest esse agens denominatum ab actione, actione in se non receptâ: potest tamen ostendi etiam forma intrinseca denominans agens, nempe ipsa vis causandi, licèt rationem exercitæ non habeat, nisi in circumstantia effectus, & in hac circumstantia, denominatur agens.

Instat Tertio. Vel istæ formalitates sunt ejusdem rationis, & sic deberet denominare agens actio, non solùm causam, sed etiam effectum: vel diversæ rationis, & sic denominatio agentis, non poterit ab his formalitatibus æquè desumi, sed ab una tantùm.

Respondetur. Istas formalitates, ob diversos suos respectus, esse diversę rationis, licèt competant uni eidemque entitati physicè spectatæ, & quia receptio est quid Physicum, & non secundum formalitates, cùm illa entitas sit una, unum etiam subjectum, in quo recipitur, habebit, & hoc subjectum est terminus, licèt illa entitas, non prout habet rationem actæ, denominet agens, sed sub formalitate actionis agentis. Quod autem dicit Mastrius, falsò asseri hanc formalitatem actionis actæ, actionem spectare, si procedat hoc sensu, quod scilicet formalitas actionis agentis, non sit formalitas actionis actæ, vera est propositio: si procedat hoc sensu, quod actio acta & agens, non possint ad eandem entitatem, secundum diversas formalitates spectare, hoc ipsum negatur.

Dices Tertio. Quamvis ponatur actionem recipi in agente, non sequetur illud agens esse patiens, non enim omnis receptio, est in prædicamento passionis, sed solùm illa, quæ recipit agens.

Respondetur. Etiam agens, respectu sui, esset agens, in quantùm est in se ponens illam actionem, & quamvis receptio non arguat actionem, arguit tamen actio, ubi est, illic se agere.

Noto. Quod argumentum negativum: non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ostendat, non distinguendas esse actiones illas actas & agentes, consequenter nec ponendam physicè actionem agentem in agente, ut patuit solutione objectionum: sed etiam id colligitur exinde, quia nullibi ageret actus agens, non in agente, ut conceditur, non in termino, seu passo, quia illic est nonnisi actio acta, huic autem agi convenit, non agere.

De distinctione specifica Actionum.

Quæres Quarto. *Vndenam actio distinctionem suam specificam sumat?*

Assero Primo. *Si agatur de specificatione intrinseca, specificatur Actio, à sua entitate.*

Ratio, quia specificatio rei intrinseca, non distinguitur realiter ab ipsamet re specificata, est enim præcisè ipsa connexio prædicatorum essentialium, ergò desumitur ab ipsamet rei entitate.

Assero Secundo. *Specificationem extrinsecam Actionis, desumi etiam à principio Actionis.*

Ratio, quia accipit à principio extrinseco entitatem, ergò accipit ab illo specificationem.

Sed ex eone ipso, quia hæc actio est à distincto specie principio, jam erit distincta specie, v. g. ex eonè ipso, quia proficiscitur visio ocularis â bove, & visio alia ocularis ab homine, circa idem objectum, visiones hæ erunt distinctæ specie? in quo, affirmativè, sentiendum.

Ratio. Tum quia si nihil obsit, proportionandæ sunt actiones suis principiis, ad quem titulum proportionis semper attendit natura, & cùm sit nexus inter actiones & principia, debet etiam esse proportio, sed erunt magis proportionatæ, si distinctorum specie principiorum sint distinctæ futuræ actiones, sequentur enim conditionem principiorum, quæ ipsa inter se distinguentur specie, nihilque obest, quo minus ponatur hæc proportio, quid enim tale? Tum quia, ponamus potentiam visivam ab anima distingui realiter, vel potentia visiva bovis, erit eadem specie, cum potentia visiva hominis, vel non eadem specie: si eadem specie, ergò non procedit in statu difficultatis, quia hic tractat: an specie distinctarum potentiarum, sint distincti specie, ex hoc præcisè, actus, quia proficiscuntur à potentiis distinctis specie. Si autem sunt potentiæ diversæ specie, cui usui illas dedisset natura, nisi ad actus specie distinctos? Totum enim bonum potentiæ, est, illius extendentia ad actus specie distinctos, cui usui ergò erit species illarum distincta, si non ponunt actus specie distinctos? Quia autem in nostris principiis potentiæ identificantur ipsis animabus, quæ sunt distinctæ specie in homine & bove, ideò & actiones visionis ocularis, erunt distinctæ specie. Tum quia, si natura intendit

intendit effectum, quantùm fieri potest assimilare passo, in virtute per quam agit. Ergò etiam intendit assimilare, quantùm fieri potest in specificatione, ipsosmet actus suis principiis, cùm quibus majorem habet connexionē, quàm cum ipsis effectibus seu terminis. Tum quia saltem actiones vitales unius, debent distingui specie ab actionibus vitalibus alius, quamvis versantibus, circa idem objectum. Quod ipsum probatur: quando dicit connexionem essentialem unum, quam non dicit aliud, illa distinguuntur specie: si enim connexio essentialis hujus actionis, cum hoc termino importat alietatem specificam, cur non connexio essentialis, cum hoc principio, importabit eandem. Dicit autem actus vitalis connexionem essentialem cum suo principio. Undè etiam definitur per esse ab intrinseco. Quod autem dicit Suar. Disp. 48. Sect. 3. n. 16. differre actiones vitales à non vitalibus, ex principiis diversarum rationum, non tamen sine ord ne ad diversos terminos, id non convincit. Concedo enim etiam ex ordine ad diversos terminos sumi distinctionem, sed restat quærere, an etiam à principio sumat speciem actus? si sumit, habemus intentum; si non sumit, restat quærere, cur ordo actus vitalis, qui habetur ad terminum, sit specificativus, & non ordo actus vitalis ad principium, per quem adhuc ordinem definitur, non sit illius specificativus. Et sicut ipsa actio non sistit in se, sed pergit, ad terminum, consequenter, & specificativum ab illo desumet, sed cur etiam, cùm non sistat in se, tanquam in principio productivo, sed referatur ad principium producens, ex illa referibilitate ad principium producens, distinctum specie, non sumet etiam distinctionem specificam. Tum quia actio illa est modus hujus principii determinativus, Ergò ad hoc principium, essentialiter adstringitur. Tum quia pro nobis videtur esse S. Thom, prima secundæ Q. 1. a. 3. ubi dicit: Speciem sortiri actionem quidem ab actu, qui est principium agendi, passionem verò ab actu, qui est terminus motus: Locus autem, qui citatur, ex quæst. 6. de Potentia art. 8. dicit quidem specificari à termino, & quidem propriè motum, sed non negat specificari etiam à principio in eo ipso, quod sit motus naturalis: vel loquitur S. Thom. de specificativo magis noto.

Dices Primo. Si sumitur specificatio à principio, omnes actiones essent ejusdem speciei, quia idem specie principium.

Respond. Negand. Sequel. quia est in eodem principio vis producendi actus diversos specie, imbibentes ex vi principii nexum specialem, cum hoc principio, ratione cujus nexus distinguuntur specie, & sic si ponatur visio, quam format homo, nexus quem dicit ad hominem, distinguitur specie, à nexu, qui dicitur ad bovem; licèt in hoc nexu, tanquam in ratione generica, conveniat etiam humana visio: posset etiam quis concedere, actiones hominis in ratione actionis hominis, esse specie distinctas ab aliis actionibus, quæ non sunt hominis, licet inter se non distinguantur, in ratione actionis hominis.

Instabis Primo. Actio licèt ab agente procedat, tamen est essentialiter communicatio alicujus esse, & sub ea ratione est via ad suum terminum, via autem essentialiter respicit terminum.

Respond. Actio licèt sit essentialiter communicatio alicujus esse; tamen si loquamur de vitali, est essentialiter ab intrinseco: ergò ab illo sumet speciem. Directè autem dici potest, hoc argumento probari, quod non sumat etiam à principio.

Instabis Secundo. Cùm motus, duos habeat terminos, nimirùm à quo & ad quem, juxta veram Philosophiam, non accipit motus speciem à termino à quo, sed ad quem: at verò ad eundem modum videtur comparari principium agendi, ad suum actum.

Respond. Communem Philosophiam hoc solùm velle, quod ea, quæ distinguuntur specie, ratione termini ad quem motus, possint proficisci ab eodem termino à quo, nec ratione præcisè termini à quo differre à se, quamvis si unum A quo, ad aliud A quo principio comparentur, inter se differre possint. Et sic differt in moralibus desertio cupiditatis à desertione impatientiæ, & promotio à termino ignobilitatis, ad terminum principatus, à termino principatûs ad regalitatem. Quamvis autem terminus à quo non specificaret, diversitas inde peti posset, quia terminus à quo, non est natus influere esse in mobile, proportionareque inevitabiliter, hoc influxu sibi ipsi mobile, cùm tamen id sit natum facere ipsum principium, seu agens.

Dices Secundo. Cum Suar. citat. n. 10. Generatio & creatio hominis in tantùm differunt, in quantùm creatio includit effectionem materiæ, & formæ ex nihilo. Ergo nec diversitas actionum sumitur ex termino non autem ex principio. Item si Deus annihilaret aliquem Angelum, & eundem postea iterato crearet, tamen illa actio esset ejusdem rationis cum prima creatione, quia sola iteratio non potest sufficere ad specificam diversitatem actionum, consequenter diversitas actionum sumi debet ex diversitate terminorum, non autem principiorum.

Respond. Suares ut eundem legenti loco citato constabit, hoc solum velle, quod non salvetur hæc distinctio absque terminis, quod etiam nos non negamus. Ad argumentum quod attinet, nego generationem, tanquam actum vitalem hominis, non differre specie à creatione,

eaque desumibili etiam à principio, seu agente, licèt creatio cùm nec sit modus, nec involvat modalitatem, non possit in re participare aliquid speciale specificans, desumibile ab ipso principio. Quod attinet ad annihilationem Angeli & reproductionem, non erit illa distincta specie, non solùm ob indistinctionem termini, sed etiam ob indistinctionem principii.

Instat Primo idem. Calefactio facta ab igne, vel facta à Sole, non sunt actiones specie diversæ, ob solam diversitatem principiorum, quia licèt illa principia sint diversa, tamen non agunt idem, ut diversa sunt, sed quatenus unum, eminenter continet aliud, vel ambo eandem formam: virtus autem eminenter continens aliam, sicut eminenter continet formam ejus, ita & actionem ejus.

Respondetur. Calefactio spectata penes terminum, hoc est, penes calorem, eadem ab utroque producitur, potest enim idem terminus à diversis specie principiis produci, & si principia sunt diversa independenter à nostris conceptibus, agunt ut diversa, agunt enim ut sunt, sunt autem diversa: sed calefactio spectata penes principia, calorem illum producentia, est specie distincta. Ex continentia etiam eminentiali, pro nobis potiùs sumitur argumentum, nam continendo eminenter rem producendam, continet continentia distincta specie, quia continentia identificata realiter ultimæ differentiæ, quæ supponitur, esse specifica. Ergò, si continentiæ eminentiali entis, proportionatur continentia actionis, etiam continentia illius actionis, erit specie distincta, ab aliis continentiis, adeoque & actionibus. Quare autem actio specificatur à principio & non terminus, hoc in id principium refertur, quia idem numero effectus potest produci ab alia causa, non tamen eadem actio. Loquimur autem hic ex communi Philosophia de actione, tanquam de aliquo modaliter distincto, accommodando nos comuni phrasi. Licèt secundum nostra principia loqui deberemus de sola illa determinatione modali.

Instat Secundo idem. Deus non solùm potest se solo facere eundem specie calorem, quem facit ignis, sed etiam eandem specie calefactionem. Ergò calefactio, quæ fit à solo Deo, & quæ fit ab igne, cum concursu Dei, non differunt specie.

Respond. cum hic calefactionis nomine veniat actio productiva caloris, quæ est modalis vel non sine modo, nego quod eâdem calefactione possit cum igne Deus eundem calorem producere, alias hæc actio productiva caloris, posita ab igne, non esset essentialis determinatio, reddendi ignem producentem.

Instat Tertio idem. Diversa principia ejusdem termini, vel sunt causæ univocæ, vel æquivocæ; vel una univoca, alia æquivoca: Si sint univocæ causæ, erunt ejusdem rationis cum effectu, consequenter etiam inter se: si verò una causa sit univoca, altera æquivoca, adhuc actio erit ejusdem rationis, quia causa æquivoca agit, ut eminenter continens effectum & actionem causæ univocæ.

Respond. Si sint causæ univocæ, inter se comparatæ, cum sint ejusdem speciei, etiam actiones specificationem ab illis sument eandem: si autem comparatæ inter se causæ, sint æquivocæ, in genere agendi, diversâ specie actione agent, & ad specificationem proderit illa continentia, ut jam dixi.

Instat Quarto idem. Incredibile videtur, actionem movendi cœlum, fore diversam specie, eò quod fiat ab Angelis specie diversis.

Respond. Motus fit ab Angelis per productionem impulsus, tanquam termini producti, nihil autem vetat eundem terminum produci à diversis specie principiis, cùm hoc tamen stat, ut specie distincta actione, idem impulsus producatur ob rationes adlatas, quia illa actio cum sit modus, vel non sine modo, dicit ordinem, nonnisi ad hoc principium distinctum specie.

Instat Quinto idem. Principium agendi si sit univocum, ex sua specie, determinatum est ad talem actionem, tendentem ad talem terminum, si autem sit æquivocum, cum ex se sit universale & indifferens, non potest ab illo sumi determinata species actionis.

Respond. Posito, quod agens univocum, sit determinatum ad talem actionem, cur ejus talitas specifica, etiam à principio desumi non poterit, ad quod etiam dicit essentialem ordinem, tanquam ad suum principium; Agens autem æquivocum, nego esse indifferens ad speciem tribuendam suæ actioni; Unde in agente æquivoco, agnoscimus quidem indifferentiam ad hunc vel illum producendum terminum, sed non agnoscimus indifferentiam, ad tribuendam actui speciem, non proportionatam sibi.

Dices Tertio. Eâdem numero actione possunt agere Deus & creatura, item duo principia distincta etiam specie.

Respond. eò etiam casu distinguetur specie actio, quâ Deus solus ageret, & quâ Deus & Creatura, item distinctam fore actionem, quâ duo principia agunt distincta specie, licèt producant eundem effectum.

Assero Tertio. *Etiam à terminis specie distinctis sumi distinctionem specificam actionum.*

Ratio. Quia unaquæque ex illis alium essentialem ordinem dicit, ob connexionem. Neque enim actione, quâ producitur leo, potest produci homo, immò etiam à subjectis eductionis specificantur propter eandem causam.

Quæres Quinto. *Quid sentiendum de individuatione actionum.* Non est dubium, distin-

distincta numero principia, distinctas numero actiones elicere, distinctos numero terminos, distinctis etiam actionibus produci. Agnoscit tamen Arriaga, distinctos numero terminos, posse produci eâdem numero actione: si enim una numero actio, potest proficisci à duobus principiis, cur ab una actione non poterunt produci duo termini? & si unâ cognitione attingi possunt plura objecta, cur non possibilis erit una numero actio, dicens ordinem ad duo producenda? Cæterum hoc ipsum, quod est duo numero principia exercere, distinctas numero actiones, non excludit, quo minùs causæ potissimum subordinatę, eâdem numero actione agant, v. g. DEUS & Creatura.

Cæterùm posset dicere quisquam, hunc numero terminum potuisse produci, alia numero actione. Tum quia non repugnat, eundem numero terminum, alia numero actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia sicut ad individuationem termini suo modo determinat DEUS, cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hoc posito, non sequetur, ut aliqui imaginantur, processus in infinitum in determinationibus, quia licèt potuerit non hâc numero actione produci terminus, posito tamen, quod hâc numero actione producatur, ipsa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ se solâ, non est sufficiens determinativum, est tamen in circumstantia novæ modalitatis.

QVÆSTIO II.

De divisione efficientis causæ.

DIvisiones, quas tradidimus in communi causæ; etiam hîc proportionaliter applicari possunt, præter inibi datas.

Dividitur Efficiens causa in causam Univocam & Æquivocam. *Vnivoca* est, quæ producit effectum ejusdem secum rationis specificæ, ut homo hominem. *Æquivoca* est, quæ producit effectum diversum specie, ut cùm sol generat hominem. Rursus, alia est causa eminentalis alia virtualis. *Eminentalis* est, quæ cùm sit nobilior effectu, & causâ illius propriâ, habet virtutem illum effectum causandi, sic creaturarum DEus causa est. *Virtualis* verò causa est, quæ effectum producit se nobiliorem, vel virtute aliena, & ita ignem se nobiliorem producens calor, est causa illius virtualis. Item, causa efficiens alia est Totalis alia Partialis. Causa *Totalis* est, quæ adæquatè concurrit: *Partialis*, quæ inadæquatè. Sed quod erit indicium causæ totalis? Quando quæcunque sunt prædicata in effectu, reperiuntur etiam in causa, stante ratione effectus. Rursus, quando causam constat aliundè agere, quandoque nullum est fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa causa est totalis, non pono sufficientiam causæ in sola continentia prædicatorum, quia causa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concursu DEI: addidi hæc prædicata debere esse stante ratione effectus, quia certè nullum est prædicatum in DEO, quod respondeat prædicato, quod est, esse Creatum. Nullum item est prædicatum in igne A. producente ignem B. nullum, inquam, est prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliâs seipsum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminenter in DEO, licet stante ratione effectus nonnisi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B. reperiuntur in igne A. stante prædicato effectus nonnisi in igne B. *Addidi*, debere aliundè constare, quod illa causa agat, quia v. g. quando ignis A. producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. staretque in igne B. prædicatum effectus, si illum produceret ignis C. quia tamen non constat aliunde ignem C. egisse, non dicitur esse causa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, si scilicet aliundè non urgeat necessitas ponendi aliud comprincipium, & sic quamvis habeat prædicata, filiæ, Mater, est necesse ponere insuper causam filiæ, Patrem.

Rursus dividitur causa in *Principalem*, & *Instrumentalem*, & si causæ instrumentalis nomine veniat sola causa, quæ non est à se, quo sensu omnia creata appellantur instrumenta DEI, nulla est in illa explicanda difficultas; sed, si accipiatur, prout opponitur causæ principali antonomasticè dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa sunt instrumenta, quæ vix analogicè & in ratione entis conveniunt.

Porrò, alia sunt instrumenta artis, alia gratiæ, aliæ naturæ. *Instrumenta artis* alia sunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut magnes trahens columbam Architæ. *Instrumenta gratiæ* sunt Sacramenta. *Instrumenta naturæ*, nempè causæ Naturales, quæ & esse à natura, & operari effectus naturales habent. Rursus, hæc instrumenta naturalia quædam sunt *conjuncta principali agenti, quædam separata*, & quidem quædam ita sunt separata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut sunt semina quædam, alia autem ita separata ut nunquã fuerint conjuncta, ut qualitates, quæ sunt instrumenta generatorum ex putri. *Ex conjunctis* alia sunt, quæ nec esse nec operari proximè possunt, nisi conjuncta, & sic oculus operari non potest proximè, absente suo principali, hoc est, animâ. Alia autem conjuncta sunt, quæ esse quidem sine principali æquè, ut cum principali, operari tamen non possunt, quales sunt fides respectu Musici.

Denique instrumenta, tam artis, quàm naturæ, sunt alia, quibus, ut operentur, est *necesse imprimi aliquid*, ut impulsum fidibus, ovis item,

quæ

quæ sunt instrumenta gallinæ imprimitur calor prolificus: alia autem sunt, quibus *nihil imprimitur*, ut v g. magneti ad causandos effectus artis, calori respectu causandi ignis.

Causæ etiam principales sunt non paucæ, non tantùm univocæ, sed etiam æquivocæ, Deus respectu passionum, potentiæ respectu actuum, sunt causæ æquivocæ, quæ omnia, variis locis perstringuntur.

QVÆSTIO III.

De efficientibus causis aliquibus in particulari.

OMnia efficientia, in particulari numerare, non est hujus vitæ, nullum enim est Ens, quod suam efficientiam non habeat, saltim emanativam. Attingentur nonnisi ea efficientia, quæ in considerationem accepit Schola.

DIFFICULTAS I.

Quid efficiens Principale & Instrumentale?

EXplicat Primo Suar. & cum eo Arriag. D. 11. Sect. 3. *quod causa instrumentalis sit ea, quæ concurrit ad Effectum se nobiliorem. Causa autem Principalis, quæ concurrit ad effectum, vel ignobiliorem, vel æqualem.*

Hæc Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia possibile est assumi à Deo, Angelum ad creandum Angelum, vel æqualem, vel se ignobiliorem, quo casu ille Angelus esset causa instrumentalis ad creandum, quod etiam contingeret, si assumatur creatura tanquam instrumentum obedientiale, ad aliquid æque perfectum producendum. Ergò apparet, de ratione instrumenti non esse producere nobiliorem se effectum. Tum quia per nobiliorem effectum, vel intelligitur nobilior, quoad ordinem, vel nobilior, quoad speciem effectus: si primum; Contra erit, quia homo adjutus lumine gloriæ, est causa principalis visionis beatificæ, in quantum illa est actus vitalis, & tamen quoad ordinem nobiliorem se, producit effectum, quia illa vitalitas, est eadem entitas cum supernaturalitate, quæ est ordine nobilior. Rursus unio hypostatica censetur, à multis esse instrumentum nostræ salutis, & tamen nostra salus, ignobilior est unione hypostaticâ. Si secundum; Contrà erit, quia ex vi explicationis, sequitur Creaturam non posse assumi tanquam instrumentum, ad effectum se ignobiliorem, nec aquam ad producendam gratiam, quia gratia utpotè accidens, quoad speciem, est imperfectior aqua. Tum quia, mulus est quid imperfectius asino, respectu cujus asinus, est principalis causa.

Explicat Secundo Hurtad. & Vasq. *Causam instrumentalem illam esse, cui in effectum, nulla respondet formalitas, principalem autem, cui respondet.*

Hæc Explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia causa instrumentalis, vel est ens, vel non est ens: Si non est ens, ergò neque est causa instrumentalis: quod si causa instrumentalis est Ens; effectus vel est ens, vel non est ens: Si est ens, ergò id prædicatum, quod causa instrumentalis causat, reperiri potest in instrumentali causa; Si non est ens, ergò neque est effectus. Tum quia, si Angelos possibile est, numero esse distinctos, posset alius Angelus assumi, ut instrumentum ad producendum alium Angelum, numero distinctum, & tamen productus haberet omnes formalitates producti, exceptâ sola individuatione, immò & assumptus ad productionem Angeli superioris, haberet in illo respondentem formalitatem, substantiæ spiritualis completæ, in se etiam reperibilem. Tum quia, posset creatura assumi, ut instrumentum ad productionem replicativam sui, & tamen tunc vel maxime responderet formalitas similis, quia eadem, quod etiam procedit de replicatione sibi similis.

Explicat Tertio Lugo de Sacr. D. 4. Sect. 5. n. 97. & dicit: *Causam instrumentalem esse, quæ non operatur per propriam virtutem, sed ab extrinseco acceptam.*

Hæc Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia, hoc ipsum explicandum fuisset, quid sit operari per virtutem ab extrinseco acceptam: cum enim omnia sint producta, omnia debent habere vim ab extrinseco productam, & si per ly extrinsecum intelligatur distinctum, non nisi realiter, tunc Filius æternus, erit instrumentum Patris ad productionem Spiritus Sancti, quia ab illo communicatâ sibi vi producit eundem. Tum quia, si non dantur, saltim non implicant instrumenta naturâ suâ talia, adeoque seipsis instrumenta, consequenter non ab extrinseco accepta virtute. Tum quia in generatione imperfectorum animantium ex putri, qualitates intermediæ verè sunt instrumenta, naturâ tamen suâ, & non acceptâ aliunde, seu à principali virtute, concurrunt. Tum quia impulsus est vera causa instrumentalis soni, & tamen saltim ad reddendum tudem sonum, non accipit virtutem à musico, nisi acceptione, quâ etiam principalia à DEO & suis causis accipiunt virtutem. Tum quia, quod est seipso virtus, non potest habere ab extrinseco virtutem, sicut quod est seipso actio, ab alio esse actionis, non accipit, semen autem, v. g. se ipso est virtus, calor seipso est virtus calefaciendi, quid enim ratio virtutis superaddit semini vel calori, & tamen semen,

semen, verè est instrumentum, & calor, respectu substantiæ, ignis, quem producit; Ergò de ratione instrumenti non est, habere ab extrinseco acceptam virtutem.

Explicatur Quarto. *Causam principalem esse, quæ naturâ suâ habet proportionem cum effectu, instrumentalem, quæ non habet. Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia hoc ipsum explicandum est, in quo stet ista proportio, & cur impulsus ad sonum, non habeat proportionem, habeat autem musicus. Tum quia, si per proportionem intelligitur habere vim sufficientem, cur etiam istam vim sufficientem non habent, accidentia, respectu genitorum ex putri, & cur habent sufficientem virtutem creaturæ, quæ tamen indigent concursu Divino, quamvis sint Causæ principales. Multa principalia agentia, sine dispositionibus, non habent vim sufficientem agendi: item dantur duæ concausæ principales, quarum neutra habet vim sufficientem ad producendum effectum, ut cum duo equi idem pondus trahunt. Tum quia, si per improportionem intelligatur, quòd scilicet indigeat causâ perfectiori, cum qua producat causa instrumentalis effectum, tunc si elephas & asinus idem pondus trahant, non erit uterque causa principalis, quia ad invicem consortio indigent, elephasque est perfectior. Addo non implicat dari duas causas principales, unam imperfectiorem aliâ substantialiter.

Explicatur Quinto. *Causam instrumentalem eam esse, quæ non agit in bonum & finem suum, vel bonum debitæ sibi actionis. E contra causa principalis est, quæ ita agit.* Hinc, v. g. homo generans hominem, est causa principalis, si autem malleus producat alium malleum, non est causa principalis, quia non est sibi debita sua actio, sed artifici. Quod si Angelus producat alium Angelum, erit etiam causa instrumentalis, quia producere alium Angelum, non est illi debita actio.

Ratio Explicationis est inprimis auctoritas Aristotelis, qui primo Polit. cap. 3. postquam dixisset, servum esse animatum instrumentum Domini, censet illum omnia agere in bonum domini; idem habet S. Thom. Prima Parte q. 62. a. 1. in O. Tum quia hæc explicatio, convenit omni, soli & semper: convenit omni, certum enim est, quod causæ principales Univocæ agunt in bonum & finem suum, quia agentis ille finis est, ultra quem non potest, & in quem ultimo potest, quo acquisito cessat, quo non acquisito actionem, quantùm potest continuat, & id videmus, dum ignis conatur generare ignem, quo genito cessat. Causæ etiam principales æquivocæ agunt in bonum & finem suum, cum enim anima intelligendo fiat omnia, adeoque & ideas habendo, fiat idea, producere simile ideæ, est agere in bonum & finem suum. Quodsi causæ æquivocæ, non agunt ex idea, ut cum substantiæ emanant passiones, vel producunt actus, agunt tamen in bonum & finem suum, bonum enim substantiæ, sunt passiones, & finis potentiæ, actus. Quomodo autem cœli & astra, quæ respectu influentiarum, sunt causa principalis, agant in bonum & finem suum, sic potest explicari, negando scilicet illas agere, ut causas particulares principales, sed ut causas universales, quæ agere non debent, in bonum & finem suum, sed in bonum universi. Neq; tamen inde sequitur, ipsas influentias esse causas principales, quia influentiæ, sunt causarum universalium virtutes, hoc tamen benè poterit dici, quod sint causa principalis respectu siccitatis, caloris, &c.

Hæc etiam explicatio

Non Satisfacit. Tum quia species causarum universalium, sunt causæ principales particulares, & hæ agunt in proprium bonum; & aliæ sunt causæ principales universales, hæ non agunt in bonum proprium, sed alienum: ergò debet dari conceptus communis utrique huic causæ, qui jam non potest esse agere in bonum proprium, cùm id non conveniat causæ universali principali, & si alienitas boni universalis, potest stare cum causæ principalitate, cur alienitas boni particularis, stare non poterit. Tum quia quamvis causæ æquivocæ producentes has passiones & actûs, agant in bonum & finem suum, non tamen apparet, quomodo agant in bonum & finem suum, in quantùm producunt distinctos à se effectus, respectu etiam quorum habent rationem causæ principalis, & non tantùm respectu actuum suorum & passionum. Tum quia hoc ipsum explicandum venit, quid sit agere in finem proprium, & sibi debitâ actione, & cur instrumenta generandorum ex putri, pro fine, non habeant genitum ex putri, cum finis rei, vel maximè illud sit, ad quod aliquid ordinatur à natura, ut illa accidentia ordinantur ad generanda ex putri. Cur item non sit finis & bonum caloris proprium, & secundùm debitam illi actionem generare ignem, cùm, ut dixi, deputetur ad hoc à natura; cur item non sit bonum, & debita actio magneti attrahere columbam Architæ, & tamen magnes, tunc est instrumentum artis. Tum quia hæc duo ly agere in finem suum, & ly in bonum sibi debitæ actionis, vel debent simul sumi, vel divisim: Si divisim, verè accidens in generatione substantiæ, erit causa principalis, est enim illi debita actio, illa generatio substantiarum: Si simul, ergò cùm potentia producit actus, non est causa principalis, quomodo enim actio, est bonum debitæ actionis. Qui ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Bonum proprium, & finis causæ instrumentalis, est deservire principali, principale etiam habet bonum proprium & finem, & utrumque habet debitam

sibi

sibi actionem: quo ergò discernetur bonum illud proprium, quod est instrumenti, à bono proprio quod non est instrumenti, illudque potiùs erit definitivum utriusque. Tum quia quando principale debet agere in bonum & finem suum, vel debet agere in similitudinem naturæ, vel tantùm in id, ad quod ordinatur: Si in similitudinem naturæ, architectus, non erit causa principalis domus, quia domus & idea, cui assimilatur domus, non sunt similia in natura, hæc enim est spiritualis, illa materialis. Quòdsi sufficit agere id, ad quod ordinatur, tunc etiam Sacramenta, non erunt causa instrumentalis gratiæ vel salutis, ordinantur enim ex sua habitudine, ad producendam gratiam, & causandam salutem, cùm non sit necesse ex natura sua ad hoc ordinari, aliàs nulla essent instrumenta artis. *Hinc aliter*

Non Incommodè Explicari Possent Causæ Dictæ. Quòd causa principalis sit, quæ respectu effectus habet se, ut quid primò & per se intentum. Instrumentalis autem illa est, quæ respectu effectus non est primò & per se intentum. Quod ipsum sic explanatur. Omne agens, aut agit ex intentione propria, aut agit ex intentione latiùs accepta: rigorosa intentio convenit intellectualibus, quæ autem intellectualia non sunt, bonum quidem appetunt, sed ex rigorosa intentione non agunt, ut communior est sensus.

Porrò agendo ex intentione, seu propter finem, agunt ex intentione acquirendi boni; bonum enim est id, quod finalisat, & quia agere ex intentione finis independenter à mediis non possunt, agendo propter finem, requirunt media. In istis autem, quæ ex rigorosa intentione finis non agunt, nec usurpare possunt media sub formalitate mediorum, ordo, qui fit per intentionem propriam, spectatur penes ordinem, quem Deus, ut auctor naturæ, adeoque natura facit. Jam autem ipsa media, sunt aliqua primò & per se intenta, aliqua nonnisi ex secundaria intentione; hæc ergò, quæ nonnisi ex secundaria intentione assumuntur, instrumenta sunt, quæ autem primò & per se ad ponendum effectum assumuntur, sunt causæ principales.

Ratio bonitatis explicationis est. Tum quia ad ipsum nomen principalis rectè respicit terminus in definitione positus: primò, & per se. Jam autem in explicationibus rerum, etiam ad ipsas voces attendendum est, nè simpliciter improportionata tradatur explicatio. Tum quia ipsa inductio ostendit bonitatem explicationis, explicatque illud ipsum, quid sit primò, & per se intendi, ita, ut habere se ita, sicut se habent inferiùs ponenda, tanquam manifestiora, sit primò, vel non primò intendi: sic in generatione univòca ignis B. primò, & per se intentum, est ignis: sed quia ad generationem ignis veniri commodè non potest sine dispositionibus, calore, siccitate &c. fit, ut hæc, ex secundaria intentione assumantur, sintque causæ instrumentales. Rursus in ædificatione domus, primò, & per se requiritur ædificator, quæ ædificatio, quia perfici non potest artificialiter sine idea, assumitur ex secundaria intentione idea, quæ est instrumentum. Item prima intentio est Dei, facere justum, quod sine Deo, tanquam speciali agente, fieri non potest; & quia hoc vult facere per aliquid permanens, ex secundaria intentione assumit gratiam, quæ est causa instrumentalis, justificationis. Tum quia, si ex rudi quæratur, quid sit causa principalis mallei, faberne, an malleus? ægrè se extricabit: si autem quæratur, quid prius & magis requiratur ad fabricandum malleum, malleusne an faber, non hæsitanter respondebit, Fabrum, ab ipso enim mallei motus est, & tamen faber causa principalis est. Ergò apparet notificationem hanc, utpotè omnibus insitam, causæ principalis, commodam esse.

Addo. Cùm effectus & causa sint correlativa, sicut dantur causæ, quæ respectu effectuum primò, & per se intentæ sunt, ita dantur & effectus primò & per se intenti; & sic quia in generatione ignis B. primò & per se intentum ab igne A. erit ignis B. hinc ignis A. erit causa principalis, quia verò respectu accidentium primò & per se intentum, non est ignis B. sed sola dispositio alteratio, ideò accidentia respectu dispositionum sunt causæ principales, respectu autem ignis accidentia, non sunt nisi causæ instrumentales.

DIFFICULTAS II.

Quid causa immediatè efficiens substantiarum?

Controvertitur in Philosophia: An substantia producat immediatè substantiam, an mediis accidentibus? Negant Thomistæ, à substantia immediatè produci substantiam, & ex nostris Fonsec. Suar. Vasq. affirmant Scotistæ, Arriag. Ovied. recentior Suar.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum Est Primò. *Possibile esse, ut accidentia, tanquam causæ instrumentales, immediatè producant substantiam, idq. naturaliter.*

Probatur unico argumento, quia non implicat contradictionem, dari tale accidens, quod ex vi principiorum suorum naturalium possit, tanquam instrumentum, deservire substantiæ, ad producendam aliam substantiam. Addit Ovied. Si dantur substantiæ, quæ neque inadæquatè aliam producunt, ut Angeli, cur dari non poterunt, quæ saltem inadæquatè producant.

Ob-

Objicitur Primò. Res ignobilior & imperfectior non potest producere nobiliorem effectum. Accidens est quid ignobilius.

Respond. Arriag. Neg. majorem, quia species impressa, & lumen gloriæ, producit cognitionem, quæ est nobilior, est enim actus, est quid vitale, &c. Rursus quamvis res ignobilior univocè agens, non possit nobiliorem producere effectum, idque tanquam causa principalis; secùs, si non agat univocè, & agat tanquam causa instrumentalis, sufficitque continentia in virtute sine titulo æqualitatis in Entitate.

Instat Primò Mastrius Disp. 7. n. 90. Omnis universaliter causa debet esse perfectior suô effectu, aliàs posset dici totum Universum, esse à musca productum, nec ex causatione primæ causæ, argueretur infinita perfectio in ipsa.

Respondetur. Non potest tribui Universi productio muscæ, quia multa in Universo indigent creari, quæ non spectant ad muscam. Rursùs, vel esset illa causa principalis, & hoc non, quia illa debet præcontinere in se perfectionem effectûs, quæ præcontinentia muscæ, tàm imperfecto enti non convenit : non etiam illa musca, est causa instrumentalis, quia nec ad hoc ordinatur à natura, ut videlicet generet hominem, undè enim hoc colligis ? nec scitur aliunde, ad hoc illam esse assumptam à Deo, si autem causatur à causa prima, colligetur adhuc infinita perfectio in illa, quia colligetur ratio entis à se, ratio illimitati, &c. quæ omnia nectunt secum infinitudinem; nec Deo tribui potest ratio causæ instrumentalis, sed tantùm causæ principalis, adeoq; præcontentivæ effectus.

Instat Secundò. Causa univoca habet in se effectum, ut adæquatum in perfectione suæ potentiæ, ergò causa æquivoca, si est imperfectior univocâ, non potest in se continere illum effectum, ut terminum suæ potentiæ adæquatum.

Respondetur. Inprimis falsum esse, causam æquivocam esse imperfectiorem univocâ, universaliter etiam hâc perfectione concessâ, si causa univoca est contentiva effectûs, causa æquivoca non poterit esse contentiva illius effectûs, si sit causa instrumentalis, secùs si sit causa principalis.

Instat Tertiò. Si forma causæ æquivocæ daret esse formaliter alicui, non potest dare esse perfectius se ipsâ, quia nemo dat, quod non habet, ergò nec effectiva.

Respondetur. Causa æquivoca principalis, non potest dare esse perfectius se ipsâ; secus si sit causa instrumentalis: aget enim in virtute principalis, præcontinentis illum effectum.

Instat Quartò. Posset effectus productus saltem ab intellectu dividi in duos gradus perfectionis, in illum in quo convenit cum causa, & in illum in quo excedit causam. Hic secundus nequit à causa produci, quia nemo dat, quod nullô modô habet, ergò erit improductum, quod est falsum.

Respondetur. In illo, in quo effectus excedit causam, nequibit ille produci à causa æquivoca, tanquam causa principali. Ex eo autem, quòd causa ita se habeat in operari, sicut in esse, solùm sequitur, quod causæ æquivocæ principaliter operanti, debeat convenire præcontinentia effectus.

Instat Quinto. Quia accidens quod est imperfectius, & est causa æquivoca instrumentalis ad productionem substantiæ, non aliter est virtus & instrumentum, nisi quia accidens dicit entitatem, cum illo subordinationis ordine, & habitudine ad substantiam, cujus est virtus; ista autem subordinatio non auget virtutem activam accidentis, sicut nec perfectiorem reddit ipsam entitatem, cùm sit merus respectus, parumq; accidenti prodest, quòd agat nomine substantiæ, si vires ei actualiter non suppeditat ad agendum, quantum sufficit ad productionem substantiæ.

Respondetur. Accidens, esse virtutem substantiæ, nec dicit habitudinem & subordinationem accidentis ad substantiam utcunq;, sed subordinationem in linea agendi, adeoq; suæ virtutis operativæ, acceptæ ab illa substantia, ut agat substantiam se perfectiorem. Et hæc quidem subordinatio, non auget virtutem, supponit tamen illam à substantia, cujus est virtus, acceptam, nec est illa virtus merus respectus, sed fundamentum respectus, suppeditatq; illi vires actualiter, non quidem de novo superadditas, sed inclusas in natura ipsius accidentis, quas ipsas accipit ab illa substantia, cujus virtus est. Undè falsum est, nihil virtutis in accidens à substantia derivari, cujus substantiæ illud accidens est virtus; quia derivatio illa, est ipsa acceptio entitatis, natæ hoc præstare, & quòd hoc præstare non possit, non evincit argumentum.

Hinc si quæratur : Quid sit, accidentia esse virtutem substantiæ, nihil aliud erit nisi accidentia habere entitatem ordinatam à natura, ut similem substantiam producant, ei substantiæ, cujus sunt virtus, non indigendo æquali perfectione cum substantia producenda, modo substantia, cujus illa accidentia sunt virtus, æqualem habeat perfectionem.

Objicitur Secundò. Accidens non potest, tanquam principale agens, producere aliam substantiam. Ergò neque tanquam instrumentum.

Respond. conformiter ad dicta, Accidens non potest habere in generatione substantiæ rationem causæ principalis, quia non potest habere ratione primò & per se intenti, respectu effectus, itidem primò & per se intenti, sed tantùm potest habere rationem secundariò intenti. Quod ipsum probatur, quia in generatione ignis, ab alio igne, intendit natura primò & per se

propagationem similis substantiæ : si intendit primò & per se propagationem similis substantiæ, intendit primò & per se substantiam generatam, quia propagata substantia similis, non est similis nisi substantiæ. Cùm ergò accidens, non sit substantia, primò & per se in propagatione similis substantiæ, intendi non potest, sed tantùm ex secundaria intentione, quia scilicet intendens natura, primò & per se, propagationem similis substantiæ, cùm prævideret subjectum, in quo peragenda esset generatio substantiæ ignis, non fore proximum & immediatum semper, providit illi vicarium, ad perficiendam generationem. Unde, ut vides, hoc quod est primò & per se intendi, in quibusdam est similitudo in specie, in quibusdam non ; ita tamen, ut omnia conveniant in illa ratione communi ,| sicut aliud est sensitivum Rugitivè , aliud Mugitivè , omnia tamen conveniunt, in ratione generica viventis sensitivi.

Objicitur Tertiò. Tale accidens immediatè per modum instrumenti productivum substantiarum, & operaretur illas propriâ virtute, & non operaretur propriâ virtute ; hoc autem implicat, non operaretur propriâ virtute, ut supponitur, operaretur autem propriâ virtute, quia operaretur sibi identificatâ virtute. Et certè, si accidens non operaretur propriâ & sibi identificatâ virtute, virtus illa superaddita, vel esset substantia, vel accidens : si substantia, ergò adhuc immediatè substantia substantiam produceret ; si autem illa virtus esset accidens, vel illâ ipsâ propriâ virtute operaretur, vel non propria, si propria, ergò & priùs illud propria virtute operari potest, si autem non propria, dabitur processus in infinitum.

Respond. In hôc solo non operantur virtute propriâ Accidentia substantias , quia non operantur cum virtute, primò & per se intenta ; operantur autem propriâ, hoc est, non superadditâ virtute , sed ex tali proprio & improprio non coalescit recta contradictio , adeoque nec infertur impossibilitas talis causalitatis.

Dicendum Est Secundò. *De facto etiam substantias immediatè produci ab accidentibus.*

Probatur Primò directè contra Modalistas, negantes dari de facto accidens, quòd producere possit immediatè substantiam. Falsa est hæc universalis. Nullum accidens de facto causat immediatè substantiam, ergò debet esse vera hæc alia contradictoria : Aliquod accidens de facto causat immediatè substantiam. Antec. probatur. Actio substantiæ est accidens per Modalistas, & de factò causat substantiam, ergò universalis illa : Nullum accidens de facto causat immediatè substantiam, falsa est, ex quo ulteriùs sic arguitur : Accidens, quod non est ratum, potest esse ratio causandi & causalitas, ut Quo substantiæ , & non obstante ratione accidentis , potest immediatè defacto influere in substantiam , ergò & accidenti rato , ratio accidentis non officiet, quo minùs de facto immediatè, influat in substantiam.

Respond. Disparem esse Rationem , de Actione, quia actio est ratio agendi, & id quô exercet vim suam causandi, substantia.

Contra id quod est ratio agendi, id per quod exercet vim suam causandi substantia, non officit defacto rato accidenti , quo minùs immediatè agat in substantiam. Ergo nec officiet accidenti rato præcisa ratio accidentis , & licèt universaliter à modis, vel quæ sunt non sine modo, non teneat consequentia , tamen valet, quando convenitur in eadem ratione communi, de qua est disceptatio. Et tamen ab oppositis pro principio assumitur ipsa ratio accidentis, tanquam improportionatum quid ad agendum immediatè in substantiam ; & certè sicut ablatâ actione , quæ non est sine modo accidentali, non relinquitur ratio agendi, quam tamen aliunde constat debere dari , ita nisi tribuatur vis agendi substantias nomine substantiarum, reperibilis in accidentibus , non relinquetur modus salvandi, quod sit productivum substantiarum , quod tamen dari constat , vel ex ipsa illarum productione.

Probatur Secundò. Si non habent accidentia vim de facto producendi substantias, nomine & virtute substantiarum , quando ab igne A. generatur ignis B. in ligno aliquantulum remoto C. ubi est C. vel est substantia ignis A, vel substantialis ejus virtus, vel aliquid accidentale : Non primum ; quia aliâs lignum C. non supponeretur esse remotum, vel si est etiam ignis illîc A. ergò est in duplici loco adæquato, in suo, & in loco ligni C. remoto ; Non etiam secundum , quia si esset illic aliquid substantiale, ignis A. esset virtus illius substantialis, hæc illic non est. Quia virtus substantialis ignitiva, est identificata realiter ipsimet igni , sicut & aliæ virtutes suis principiis, potentiæq; animabus ; & quamvis essent distinctæ realiter , non essent transmissibiles , sed unibiles, non nisi principio suô, à quo per emanationem educuntur ; Non etiam tertium, quia haberetur intentum, nempè ab accidentali virtute produci illam substantiam.

Supponit hoc argumentum, quòd nihil operetur ibi, ubi non est, vel in se, vel in aliquo sui ; si autem est non nisi in aliquo sui, illic operatur, nonnisi in aliquo sui, cùm in illo loco quoad se, ita se habeat, ac si in rerum natura non esset, quodsi in aliquo illo sui operatur, cùm illud aliquid illius, non sit nisi accidens, hoc est calor, in illo accidenti, immediatè operabitur ignem B. quod intendit Conclusio.

Probatur Tertiò Experientiis. Prima sit Experientia de generatione posthumi. Quando generatur posthumus, vel influit tunc substantia Patris, vel non influit ; si non influit, ergò

ergò sola substantia matris, est causa illius, estq; filius ille & non ex Patre, & licèt verum sit, quod dicit recentior Suar. Substantiam Matris assistere genito, quia tamen non sola mater concurrit, salvandus erit concursus alius principii substantialis, nempè Patris: si autem influit in posthumum substantia Patris, vel influit in se, vel in aliquo sui: non in se; supponitur enim mortuus, ergò in aliquo sui; si in aliquo sui, vel est substantiale, vel accidentale; non substantiale, quia forma substantialis seminis ob alterationem cedere debet, omne autem aliud substantiale, quod sit præter materiam seminis, fictitium est. Ergò Pater in aliquo sui, quod est accidentale, operari debet.

Quod autem adfert Pontius, in causas circumstantes generationem referri debere, ipsum produci, corporis animati, & quod dicit, ab equo non generari immediatè equum, sed tantùm produci dispositiones, quæ exigunt productionem animæ equi; hoc etiam non satisfacit, quia sine necessitate ponit similem generationem equi, e. g. & hominis, cùm utriusq; animæ productionem referat non in dationem existentiæ ipsi formæ, provenientem à generante, sed in productionem aliunde, nonnisi ad exigentiam dispositionum, sed hôc etiam positô, non posset ostendere Pontius, quodnam sit productivum immediatum substantiarum, non dando accidentibus vim immediatè producendi substantias.

Secunda Experientia est de igne producto in remoto ligno, quæ jam suprà posita.

Tertia Experientia est, In generatione ranæ, & aliorum ex putri, nulla potest ostendi substantia, quæ immediatè influat, quia non est substantiâ alius ranæ vel vermis, ut clarum est, hôc enim ipsô non generantur ex putri, non etiam ipse Deus immediatè influit, ut voluit Arriaga. Tum quia effectuum naturalium causas naturales assignare debemus, nec recurrere ad Deum, si nihil obstet; nihil autem obest accidentibus, tribuere vim producendi substantias, cùm id possibile esse, agnoscat ipse Arriag. Tum quia sequeretur, Deum specialem esse patrem ranarum, quod ipsum probatur. Ideò respectu Filii æterni, æternus Pater Pater est, quia respectu Filii nullum aliud principium substantiale generativum concurrit, & ipsa ejus productio, nativitas est, eô quod nativitas sit generatio viventium, hoc autem totum verificaretur de genitis ex putri. Ut robur hujus argumenti pensetur, inquirendum est; quæ nam sit causa genitorum ex putri, eaque principalis?

Respondent aliqui: Genitorum ex putri, causam principalem esse speciem & naturam ranarum totam.

Contra erit, quia species ranarum, vel est ratio abstracta, ut sic ranarum, & hæc utpotè formalitas Metaphysica, non potest habere rationem causæ Physicæ; vel est non aliud, quàm omnes individuæ ranæ convenientes in prædicato ranæ. Ergò si species, seu omnia individua, sunt causa illius ranæ, etiam illa rana genita, utpotè aliquod individuum, erit causa sui ipsius.

Respondent alii. Causam principalem genitorum ex putri, esse aliquod individuum indeterminatum, possibiliter præexistens. Unde prima rana habebat causam principalem aliam, quæ possibiliter præextitisset, & hæc aliam, si producta fuisset: & quia infinitæ sunt, non deveniretur, quin alia aliam causam principalem habere possit; quamvis autem rei indeterminatæ & non existenti, non debeat tribui effectio rei determinatæ, si in aliquo sui non existat, secùs tamen si existat in aliquo sui, nempè in vicariis accidentibus, nec frustra dabitur ei virtus, quod nunquam existet, quia dantur etiam gratiæ sufficientes ad meritum, quod existere posset, nunquam extiturum est. Nec sequetur, quod nullæ sint dandæ causæ æquivocæ, si etiam ex putri genito habeant suam causam principalem, verè enim adhuc erit causa æquivoca Deus, respectu creaturarum, lux respectu caloris, materia respectu formæ.

Contra erit. Tum quia accipio, omnes ranas possibiles, & de singulis simul tamen, nullâ exceptâ, quæro, an singulæ habeant causam aliam, & aliam ranam præexistentem possibiliter, si non habent, non respondes ad difficultatem, universaliter enim quæritur; Si habent, contrà erit, in tota collectione entium ab alio devenire est ad unum, quod non est ab alio, ut noscitur, dum demonstratur Dei existentia. Ergò & in tota possibilitate ranarum præexistentium ab alio, devenire erit ad unam, quæ non sit ab alia rana possibiliter præexistente. Tum quia accipimus ranam B. genitam, virtus illius productiva sunt accidentia, quæ ipsa vel determinat sibi individuum, vel non determinat: si determinat, Ergò immeritò causa istorum dicitur aliquod indeterminatum individuum; si non determinat, hoc ipsum improbabilissimum est, quomodo determinata causatio, non sit determinati causantis, sicut determinata scriptio, determinat sibi calamum. Tum quia respectu intellectûs Divini non datur individuum vagum, circa objectum habens actionem determinatam; videbit ergò Deus ranam, cui illa virtus debeatur.

Respondent alii. Quod genitorum ex putri; nulla sit causa principalis univoca, sed causam æquivocam esse Deum, Solem, &c. Neq; inde sequitur, esse ranas specialiter filios Dei, vel natas ex Deo, non enim producuntur in similitudinem naturæ; nec dicendum est, respectu illarum Deum æquè se habere, ac respectu hu-

manitatis Christi, quia respectu illius supplevit concursum Patris, respectu autem ranarum nihil supplet, quia illud suppleri dicitur, quod est, vel fuit, vel erit. Hinc non supplet Magister vices alius professoris, qui nec est, nec fuit, nec erit, influxus autem causæ univocæ, erga ranas nec est, nec fuit, nec erit, eò quòd nec ratio, nec experientia, tribuat illis vim generandi sibi simile. Unde, quia videmus generari ignem ab alio igne, si non ab igne, vel virtute ignis generetur ignis de novo, tunc supplet DEUS causalitatem ignis, estq; specialis illius causa: & licèt ad DEUM recurrere, non sit Philosophicum, si alia causa assignari possit, jam autem causa univoca nulla potest assignari genitorum ex putri, hinc ad Solem & ad DEUM, tanquam auctorem naturæ, recurrendum erit, cùm hoc tamen stat, ut debeat virtus agendi tribui immediata, respectu substantiarum accidentibus.

CONFIRMATUR Conclusio, quando videmus duo concurrere, & duobus illis positis poni effectum, non positis non poni, cæteraque sunt paria, benè arguimus, utrumq; illud esse causam, sed positò igne cum suo calore, videmus poni alium ignem, non positò non poni, & cætera sunt paria; præcipuè in hôc, quia videmus solum calorem immediatè passo conjunctum, sine conjunctione immediata ignis, alium ignem producere. Rursùs pone impediri ignem, ne producat in se calorem, vel adhuc poterit naturaliter producere ignem, vel non poterit: si non poterit, præsumptio est, quòd etiam calor illius concurrat, sicut cùm videmus unum equum pondus non trahere solum, trahere cum alio, præsumimus utrumq; trahere: si autem poterit causare alium ignem, contra erit, non potest sine prævio calore passi, quidquam igniri. Ergò nec ignietur sine calore agentis.

Punctum Difficultatis 2.

Solutio Objectionum.

OBJICIT PRIMÒ recentior Suar. paritates aliquas.

PRIMA PARITAS est; sola substantia potest immediatè recipere aliam substantiam, ergò & sola potest immediatè aliam producere.

RESPOND. Negando Antec. concessimus enim competere id quantitati. Disparitas etiam in hôc est, quia materia non recipit ubi non est, nec causat, nisi intimè unita: agens autem agit, etiam ubi præsens, quoad substantiam non est, sed in aliquo nonnisi sui, quod aliquid illius, non est aliud, nisi accidentia.

SECUNDA PARITAS. Unum accidens potest immediatè producere aliud, ergò & substantia aliam substantiam.

RESPOND. eadem quâ suprà disparitate nempe quia nullibi agit, accidens nisi ubi est, non debuit ergò habere vicariam virtutem; jam autem substantia agit, ubi non est, debuit ergò illi provideri vicarium accidens.

TERTIA DISPARITAS posset esse, Virtus productiva entis spiritualis, debet esse spiritualis, ergò & productiva immediatè substantiæ, debet esse substantia.

RESPOND. vi ejusdem medii termini probari posse, quòd substantia non possit producere accidens, quia si productivum entis spiritualis debet esse spirituale, etiam productivum accidentis, deberet esse accidens. Quodsi dicas, non esse licitum argumentari ab exigentia unius effectûs, respectivè ad suam causam, ad exigentiam alius effectûs, idem nos in præsenti dicemus. Quoad disparitatem attinet, vel antecedens procedit de substantia spirituali, & sic clarum est, debere spirituale illius esse principium, nam substantia spiritualis, non potest aliter produci, nisi virtute creativâ, virtus autem creativa connaturaliter non potest tribui, nisi DEO, qui spiritualis est; Si verò nomine entis spiritualis veniant operationes spirituales immanentes, illæ etiam debent esse à principio spirituali, quia à principio ab intrinseco operante. Materiale autem non est ab intrinseco operativum spiritualium, extraheretur enim extra suam latitudinem tunc materiale principium, sicut extraheretur, oculus si produceret auditionem. Si verò nomine entis spiritualis veniant alia accidentia, illa etiam non possunt produci ab ente materiali, quia si res materialis produceret rem spiritualem, singulæ illius partes producerent totam rem spiritualem, cùm illa carens partibus, per partes produci non possit, consequenter darentur plures causæ adæquatæ unius rei, in eodem genere, quod naturaliter fieri non potest.

Sed in adferenda hac disparitate commodiùs recurretur ad rationem Conclusionis, quia nec per rationem, nec per experientiam, constat, dari aliquam virtutem materialem, quæ suppleat connaturaliter defectum productivi spiritualis, & ratione autem & experientiâ constat, debuisse provideri à natura vim suppletivam substantiarum.

Procedit item argumentatio à faciliori ad difficilius viâ affirmationis, nam difficilius est, ut res materialis producat rem spiritualem, à quâ illa & gradu spiritualitatis, & genere entis distat, quàm ut producat substantiam accidens materiale, quod à substantia, nonnisi genere entis discernitur.

ADDO, materiale illud productivum rei spiritualis, vel esset substantia, vel accidens: Non substantia, quia substantia, unius substantiæ, non est vicaria: hinc jam propriâ virtute, deberet rem spiritualem producere, & tamen hoc non posset,

posset, utpotè rem perfectiorem gradu; Non etiam illud materiale productivum posset esse accidens, quia deberet in virtute substantiæ spiritualis producere, virtutes autem suis principalibus, saltem in gradu, deberet proportionari.

Objicit Secundò idem. Quando accidentia producerent substantiam, vel producerent illam se solis, aut simul, cum immediato concursu substantiæ non se solis, quia accidens, cùm sit longè ignobilius substantiâ, non continet in se virtute substantiam; quodsi accidentia producunt substantiam, cum immediato alius substantiæ concursu, superfluus erit concursus accidentium, potiusque concursui substantiæ, tribuetur illa productio.

Respondetur. Hæc propositio: causa virtute continet effectum, nihil in re plus sonat, quàm quod possit producere effectum: hinc quando assumet Svar. pro probatione; Accidens non continet virtute substantiam, nihil probat, sensus enim rationis est, quòd non possint accidentia causare substantiam, quod ipsum probandum est, sufficietque ad maximum, quòd causa principalis virtute contineat effectum, licèt illum non contineat instrumentalis.

Directè autem ad medium terminum dici potest, quod accidentia interdum simul producant cum substantia, interdum se sola substantiam, ut fit in generatione posthumi. Casu autem, quò utrunque hoc principium concurrat, non erit concursus superfluus accidentis, quia concursus causæ instrumentalis, agente principali, non est superfluus. Nec tribuetur soli substantiæ productio, cum etiam accidentia in illorum absentia producant substantiam, quod ostendit inesse illis vim causandi. Illustrari hoc posset ex communiori Philosophia, ductâ instantiâ, species impressæ provisæ sunt à natura, quia interdum objectum est improportionatum, & interdum absens, sic etiam provisa sunt etiam substantiis accidentia, tanquam instrumenta, ut quoniam interdum est substantia absens, & unire se non potest passo, mediis accidentibus agat. Porrò hæ species impressæ interdum concurrunt in præsentia & existentia objecti, ut dum videndo Petrum, intelligo Petrum, neq; tamen ex hoc supervacaneè natura providit de speciebus intellectui; sic cùm in præsentia substantiæ agunt, tanquam instrumenta, accidentia non supervacaneè à natura censenda sunt esse provisa.

Instabis: emanatio caloris non fit per aliquid intermedium, ergò nec productio alius substantiæ.

Respond. disparitatem esse, quia hæc emanatio non potest esse, nisi conjunctim in præsentia ipsius substantiæ; generatio autem alius substantiæ, hinc ad emanationem non debuerunt à natura provideri instrumenta.

Objicit Tertiò Arriag. Magis est proportionata substantia ignis cum altera substantia ignis, quàm calor igni. Ergò potiori jure producit alium ignem, quàm calor.

Respond. Si ly: potiori jure, supponat, pro principaliter, Concedo totum: proportio etiam illa fundat nonnisi rationem causæ principalis, non autem excludet rationem causæ instrumentalis.

Instari Posset Primò. Actio immediata denegatur substantiis in substantias, vel propter ejus perfectionem, vel propter imperfectionem: si propter imperfectionem, cum accidens sit imperfectius substantiâ, non poterit ei perfectior causalitas convenire; si etiam propter imperfectionem, tunc immediata actio DEO tribui non deberet.

Respond. Negando Minorem. Non enim propterea negatur concursus immediatus substantiis, in substantiarum productione, sed ob rationes alias prætactas. De objecto autem ipso discurrendo; an concursus effectivus immediatus, sit perfectior, an imperfectior, de hoc dici possit: Quod si sit immediatus concursus ex defectu, non erit tunc immediatus concursus perfectio; Et sic non erit perfectio in Deo, per seipsum nonnisi facere miracula, si hanc vim, cæteroqui communicabilem creaturis, dispensare non posset. Et in moralibus non posse habere famulos ignobile censetur; Quod si sit immediatus concursus ob excellentiam principalis, determinantis sibi nonnisi modum immediatè concurrendi, ut Deus qui nonnisi immediatè cum creaturis ad agendum concurrit, talis immediatio concursus, perfectionem adferet. Hinc ulteriùs dici potest quòd negatio immediati concursus substantiarum ad alias producendas substantias, sit quædam perfectio, quia proficiscitur, ex vi, subordinandi sibi alia.

Instat Secundò Arriaga. Causa debet continere formaliter vel eminenter effectum. Accidens nullo modo ex his præcontinet substantiam; non formaliter; quia non est formaliter substantia; non eminenter, quia non est perfectior.

Respond. Majorem esse veram de sola causa principali, non autem de Instrumentali.

Instat Tertiò Oviedo: Operari accidens in virtute substantiæ, est operari cum substantia immediatè operante, vel est operari tantùm per suam entitatem: Non primum, quia jam substantia esset immediatè operativa; Non secundum, quia accidens, est imperfectius substantia.

Respond. Operari accidens in virtute substantiæ, est esse accidens à natura provisum, ut loco substantiæ etiam absentis, operari possit, nec imperfectio entitativa officit ad hoc. Quando autem idem urget, quod in generatione animalium ex putri non sit ulla substantia, in virtute cujus illa animalia producantur, conse-

quenter quòd nec illa accidentia concurrere in virtute alîus ſubſtantiæ poſſint, id etiam non convincit. Quia licèt illa accidentia non concurrant in virtute à ſe diſtincta, quam mendicent accidentia à ſubſtantiis aliquibus, univocè ſe habentibus, ad nata ex putri, ſed concurrunt in virtute ſubſtantiæ, hoc eſt, prout à natura proviſæ, ſeu potius DEO auctore naturæ, in bonum producendarum illarum ſubſtantiarum.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Solutio.

OBJICI POTEST QUARTÒ. Admittimus in productione ignis duas cauſas; principalem, hoc eſt ſubſtantiam ignis generantis, & inſtrumentalem, hoc eſt accidentia, quo poſito ſic inſtituitur argumentum. Agentibus accidentibus, vel agit ſubſtantia tanquam cauſa principalis, vel non agit: Si non agit, Ergò totalis cauſa generationis alîus ignis, erit ſolum accidens, Ergò ulterius cauſa illa principalis, non eſt cauſa, cum nulla illi tribuatur actio: ſi autem agit, ergo in abſentia cauſæ principalis, cùm deſit ejus influxus, æquè ad DEUM recurri debet, quod ut evitaretur, vis accidentibus à nobis attributa eſt, producendi ſubſtantias. Rurſus ſi cauſa principalis etiam pro ſua parte agit, agit in illo genere cauſandi principaliter, vel immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergo immerito negamus ſubſtantias immediatè agere; ſi mediate, deberet agere mediantibus accidentibus, agere autem mediantibus accidentibus in genere cauſandi principaliter non poteſt, quia aliàs illis non tantùm ratio agendi inſtrumentalis, ſed etiam principalis tribueretur, quod abſurdum eſt.

RESPONDETUR PRIMÒ, invertendo hoc argumentum de quocunque agente principali, comparatè ad ſuum inſtrumentum, ſic v. g. quando Deus media gratia tanquã inſtrumento juſtificat hominem, vel agit in illa juſtificatione præter id, quod eſt uti illa gratia tanquam inſtrumento, vel non agit: ſi non agit, Ergò non eſt cauſa principalis noſtræ juſtificationis: contra Trident.; ſi autem agit, vel hoc facit immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergò immeritò dicimus mediante nonniſi gratia juſtificari nos, ſi autem agit tunc DEUS mediatè, Ergò mediante gratia, exinde autem ſequitur gratiam non fore inſtrumentum juſtificationis, ſed cauſam principalem. Idem proponi poteſt de fabro, ſerrâ, tanquam inſtrumento utente.

RESPONDETUR, deinde Cauſam principalem agere tunc modo ſibi proportionato agendi, cauſæq; principali debito, qui eſt, uti inſtrumento ut agat, & hic eſt ipſius influxus, ſicut actio fabri in raſuras, eſt uſus ſerræ à fabro, licèt cum diſparitate, quia ſerra eſt inſtrumentum conjunctum, adeoq; non movet niſi motum: jam autem accidentia ſunt inſtrumentum ſeparatum, quod movere poteſt non motum immediatè à principali. Cujus ulterior ratio eſt, quia ſerra eſt inſtrumentum ab extrinſeco, calor autem eſt inſtrumentum ab intrinſeco & ex natura ſua. In hôc fallitur imaginatio argumenti, quia putat debere eſſe condiſtinctam ſemper actionem principalis & inſtrumenti, quod non requiritur, nam ſi poteſt eſſe eadem actio Creaturæ & DEI, cur non & eadem inſtrumenti cum principali, ſi ſit inſtrumentum non conjunctum. Quare autem in inſtrumento conjuncto, requiratur alia actio principalis, ratio eſt. Quia de ratione conjuncti inſtrumenti eſt, ut nonniſi motum moveat, jam autem non motum moveret, ſi nulla interveniret actio principalis, quia autem accidentia, ſunt inſtrumentum ſeparatum, poſſunt non mota movere, adeoq; non requirere cauſalitatem principalis, condiſtinctam à cauſalitate inſtrumentalis, præcipuè autem, quia actio inſtrumenti ſeparati, imputatur nonniſi principali, imputatione non ſolùm morali, ſed fundatâ, in providentia facta ſubſtantiis, à natura, conferente illis inſtrumenta in bonũ productionis, aliarum ſubſtantiarũ. Hinc in generatione ex putri, nullus ſuppletur defectus cauſæ principalis, quia illic nulla intervenit cauſa principalis univoca, & poſito, quod ſit aliqua, ex eo ſuppleri diceretur, quia ſuppleretur ille uſus inſtrumenti, qui debetur cauſæ principali, hic ſuppleri non indiget, quia cùm illa accidentia ſint inſtrumentum ſeparatum, poterunt agere non mota immediatè à ſubſtantia, idq; ideò, quia ſunt inſtrumenta non conjuncta, quibus eſt à natura tributa vis, ut etiam in abſentia ſubſtantiæ, in ſimilitudinem ſubſtantiæ operentur: Non ergo in abſentia ſubſtantiæ à DEO ſuppletur ullus defectus. Et etiamſi cauſa principalis mediantibus accidentibus exerceat ſuam cauſalitatem, non ſequetur ſola accidentia eſſe cauſam, quia duarum cauſarum, ut dixi, poteſt eſſe cauſalitas eadem, quod magis procedit de cauſa principali, comparata ad inſtrumentalem, cùm agere per inſtrumentum immediatè, ſit agere in aliquo ſui, nec unquam derivabitur in cauſam inſtrumentalem ratio cauſæ principalis, quia non providetur cauſa principalis in bonum inſtrumenti, ut agat ubi non eſt inſtrumentum, ſed è converſo.

INSTAT PRIMÒ Maſtrius. Perfectior eſt influxus cauſæ principalis, quàm inſtrumentalis, ſicut cauſa principalis, eſt perfectior inſtrumentali. Ergo idem ſimpliciter influxus, erit perfectior & imperfectior.

RESPONDETUR, totam majoritatem, perfectionis influxus cauſæ principalis, in hôc ſtare, quia hoc ipſum, quod poſſit in ſubſtantiam influere, accidens habet ſibi communicatum à ſubſtantia, cujus nomine agit; ſed hoc poteſt ſtare cum hoc, ut eadem ſit actio cauſæ principalis & inſtrumentariæ ſeparatim agente, & ſicut perfectior eſt influxus DEI in operationem creaturæ,

turæ, quàm ipsius creaturæ, hôc tamen non obstante, eâdem actione agunt Deus & creatura, ita & in præsenti.

Instat Secundò. Potest agere calor destructô igne, Ergò ille influxus non erit causæ principalis, sed nonnisi instrumentalis.

Respondetur, illum influxum fore causæ principalis, non moventis quidem se motu suæ entitatis, moventis tamen se in aliquo sui, hoc est instrumento.

Instat Tertiò. Unicuique quod se habet, ut Quod agens, respondet, ut Quo agens. Ergò si ignis solùm agit per calorem, ut per virtutem propriam, & hæc virtus est solùm instrumentalis, hinc principalis causa in tantùm aget, in quantùm est causa causæ, quatenus scilicet producit accidens, quod postea producit substantiam.

Respondetur. Concurrens Deus cum creatura, est agens, ut Quod, nunquidnè actio illius est distincta ab actione creaturæ realiter? agit ergò & hic causa principalis, non actione conditinctâ realiter, ab actione causæ instrumentalis, sed illâ ipsâ à se pendente, agitque ut causæ causa, non quomodocunque, sicut pater est causa filii, qui postea evadit pater, sed ut causa causæ, quæ cùm sit ignobilior effectu, ordinatur à natura, ut suppleat absentiam causæ principalis, ejusque nomine agat.

Instat Quartò. Illud est principium agendi actualiter, in quo passum formaliter assimilatur agenti, si est productio univoca, sed passum assimilatur in forma substantiali, non accidentali. Ergò.

Respondetur, illud est principium agendi actualiter, per modum causæ principalis, in quo passum assimilatur, licèt principio agendi instrumentaliter non debeat assimilari passum, sed suo principali. Accidens insuper, est causa æquivoca substantiæ.

Instat Quintò. Exinde sequi, quod non daretur aliquod accidens naturale, quod dicatur instrumentum conjunctum in causalitate, sed quodlibet esset instrumentum separatum.

Respondetur. Datis separatis virtutibus instrumentalibus, dantur adhuc virtutes conjunctæ, qualis virtus est species objecti transmissa per medium, quæ nonnisi conjuncta agit, lux item nonnisi conjuncta illuminat.

Quando autem videtur contentari Mastrius, si ponatur accidentis in substantiam concursus partialis, id ei concedi posset, modo non exigat concursum distinctum ab actione causæ instrumentalis, sicut non est distinctus concursus DEI & creaturæ, licèt hæc non in omnibus sint paria.

Objicit Quintò Pontius. Implicat quod ab imperfectiori possit immediatè produci perfectius, tanquam à causa totali.

Respond. Negando causam instrumentalem esse causam totalem, hôc ipso enim, quia instrumentalis causa est, supponit aliam, hoc est causam principalem. Jam autem accidentia, sunt causa instrumentalis.

Universaliter nonnisi eorum effectuum, causa debet esse æquè perfecta, quando effectus assimilatur causæ, & ratio est, quia si causa, quæ sibi assimilat effectum, non esset æquè perfecta, & assimilaret sibi effectum, & non assimilaret: assimilaret ut supponitur, non assimilaret autem, quia hæc similitudo fundatur in unitate convenientiæ substantiarum. Quodsi causa non esset æquè perfecta, quomodo haberet unitatem convenientiæ substantialis cum effectu?

Sed quid si effectus dissimiletur causæ, arguendumne quod causa sit æquè perfecta, vel perfectior effectu. Hæc dissimilatio potest esse, vel per excessum, vel per defectum: nam æqualitas dissimilitudinem in eo genere, in quo est æqualitas, non fundat: dissimilatio effectûs per excessum est, cùm accidens producit substantiam: dissimilatio effectûs per defectum est cum v. g. Deus producit hominem, ignis calorem: quando est dissimilatio effectûs per defectum, præsupponitur semper perfectio major in causa, hocq; probat inductio, v. g. in Deo producente hominem, igne calorem, sole lucem &c. & ratio est, quia si non esset causa perfectior præ defectu dissimilato per defectum, & esset dissimilatus effectus per defectum, ut supponitur, & non esset dissimilatus per defectum, quia defectus est, per ordinem ad excessum. Ergò si excessus non est in causa, quomodo illi per defectum dissimilatur effectus, si autem sit dissimilatio per excessum, tunc causa debet esse ignobilior, quod ipsum etiam ostendit inductio: nam ignobilior est entitas naturalis intellectus, præ supernaturali dignitate in visione inclusa, ignobilior species est materialis, præ specie impressa spirituali, quam etiam suo modo causat, & sic de reliquis: & ratio est, quia excessus effectus præ causa, salvari non posset, sine defectibilitate causæ, nihil enim esset quod excederetur.

Instabis Primò. Ex eodem, quia accidentia illa censerentur, ideò agere in virtute substantiæ, quia sunt virtus substantiæ, hoc autem non salvat, ut dicantur agere in virtute substantiæ: Tum quia est impropria locutio agere in virtute substantiæ, quod est virtus substantiæ: Tum quia, ex hoc, quod accidens sit virtus substantiæ, non sequitur, quod sit æquè perfecta, aut perfectior præ substantia producenda.

Respond. Negando minorem: parum etiam refert de proprietate locutionis, modò de re constet, quanquam est propria locutio agere in virtute intransitiva substantiæ, & esse virtutem substantiæ: sicut idem est in virtute artis hoc agitur, & virtus hoc est artis, non de-

bet etiam esse instrumentalis causa, æquè perfecta ac effectus producendus.

Instabis Secundò. Accidens ex natura sua habet esse virtutem substantiæ. Ergò ex natura & virtute sua habebit producere substantiam.

Respond. In hoc sensu accidens ex natura sua & virtute habet, ut producat substantiam, hoc est, non per superadditam aliquam virtutem, sed non in hôc sensu, quod tanquam aliquid primò, & per se intendibile habeat collocatam illam virtutem. Sic malleus ex natura sua habet, quod non sit principalis causa, non tamen agit propriâ virtute.

Instat Tertiò. Ex eo, quia calor est virtus substantiæ, vel habet aliquam perfectionem, quam non haberet, si non esset virtus substantiæ, vel non habet: Si non habet, ergò per hoc quòd sit virtus substantiæ, non potest producere magis quàm si non esset; si habet, ergò ultra entitatem caloris, recipit aliquid aliud.

Respond. Habere calorem aliquam perfectionem, sed sibi identificatam realiter, poterat enim dari calor, qui nihil agere possit in absentia ignis, & ex altera parte, quia hoc calor non facit tanquam causa principalis, dicimus hoc illum facere, non propriâ virtute.

Objicit Sextò idem. Ex nostra sententia sequitur, quòd substantia non sit causa principalis alius substantiæ, non enim potest dici causa principalis à qua effectus immediatè non emanat nec sufficit quòd immediatè influat in accidentia, quæ postea influunt in substantiam, aliàs avus esset causa principalis nepotis, quia immediatè producit patrem ejus, qui postea generat.

Respond. Sufficere, ut immediatè in aliquo sui, causa influat in effectum, aliquid autem causæ principalis, sunt instrumenta nec verò propterea immediatè per nos causa influit, quia producit accidentia, sæpè enim illa non producit, ut v. g. si ignis ex attritu lignorum generetur, calorem illum non producit ignis, sed ideò immediatè influit, quia instrumenta sunt aliquid ipsius causæ principalis, hoc est, sunt à natura institutæ, ad vices supplendas illius.

Nec inde sequetur, avum esse causam principalem nepotis, quia Pater, qui generat nepotem avi, non est instrumentum à natura provisum avo, sed est primò, & per se intentus, respectu effectûs primò, & per se intenti, & sicut calor producendo alium calorem, non est causa instrumentalis ignis, ita nec pater est causa instrumentalis sui filii.

Neque ulteriùs inde sequetur, causam principalem, esse causam per accidens, hoc est, non primò & per se intentam, aut non operari per virtutem sibi à natura appropriatam, sed in hoc sensu est causa per accidens, quòd scilicet nonnisi mediante accidente, tanquam instrumento sibi proprio, efficiat substantiam sibi similem. Deinde rasuram ferri immediatè non facit faber, sed serra, & tamen indubiè, faber, est causa principalis. Ergò idem in præsenti salvari poterit, operante principali, immediatè, per suam virtutem, quæ immediatio, est debita operanti principali, per sua instrumenta.

Instabis Primò. Si Deus produceret solum calorem, & non concurreret ad calefactionem, esset causa nonnisi per accidens illius calefactionis. Ergò & agens principale, nonnisi per accidens erit causa, si immediatè nihil agit.

Respondeo: Disparitatem esse, quia ille calor à Deo productus, non esset instrumentum à natura Deo provisum, sicut calor, est instrumentum provisum à natura igni, idque ob defectibilitatem ipsius ignis, qui non potest semper esse vicinus passo, in quo perficitur effectio substantiæ ignis, immò nec se, primo insinuare, nisi mediô calore, consequenter ille calor, non censebitur agere virtute & nomine Dei; calor autem à Natura est provisus tanquam instrumentum, agitque nomine illius.

Instat Secundo Idem. Ex nullo capite accidentia illa, si causant immediatè substantiam, excludi possunt à ratione causæ principalis, non enim ex eo, quia accipiunt entitatem à substantia, & insuper immediatè agunt, non accipientes aliquam virtutem à substantia ad agendum.

Respond. Argumentum probare, quod gratia non sit instrumentum Dei ad nos justificandos, cùm immediatè agat, & non accipit ullam virtutem à Deo ad justificandum, à se distinctam. Quare autem accidentia non sunt causa principalis, ex definitione petendum est, quia scilicet non primo per se intenduntur; & licèt non accipiant à substantia virtutem condistinctam à se, ad agendum substantiam, accipiunt tamen virtutem indistinctam, & sibi identificatam, eò quod sint entitativè virtus substantiæ; & si accipere à substantia aliquid condistinctum, ad operandum substantiam, faceret non esse accidentia virtutem principalem, multo magis si sint accidentia, entitativè virtus substantiæ, non erunt etiam causa principalis.

Instab. Tertiò. Calor ut quatuor non potest producere calorem ut quinque. Ergò neque producere potest substantiam.

Respond. Disparitatem esse, quia calor ut 4. respectu alius caloris, non est causa instrumentalis, hinc excedentem se effectum non potest operari, jam autem respectu substantiæ, accidens, est nonnisi causa instrumentalis, consequenter nomine substantiæ operando, plus poterit. Sed hinc

Objicitur Septimo. Causa principalis debet esse ad minimum, ita perfecta, ac effectus producendus. Ergo & causa instrumentalis, & si prior illa non potest producere effectum se nobiliorem, nec posterior poterit.

Repond.

RESPOND. Disparitatem esse, quia causa principalis vel assimilat sibi effectum vel dissimilat, per defectum, in ipso effectu reperibilem, quod priùs, æqualitatem, posteriùs, excessum perfectionis in causa deposcit; jam autem causa instrumentalis non est nata per se, vel effectum sibi æqualem producere, vel perfectiorem, in quantum agit tanquam instrumentum.

INSTABIS PRIMÒ. Saltem accidentia respectu genitorum ex putri, si cæteroqui respectu illorum sunt causa immediata, etiam erunt causa principalis respectu eorum.

RESPONSUM suprà, quod non. Hoc tantùm addo, DEUM cognoscere naturam ranæ, & omnia illarum individua possibilia, agnoscit etiam, naturam ranæ non deposcere, ut sese natura illius multiplicet, multiplicatione perfectis animalibus debitâ, ne tamen hæc natura pereat, dat illi virtutes accidentales, ad beneficium multiplicationis. Unde per ordinem ad nostros conceptus principalis causa productionis ranarum est natura illarum, cognita à DEO potens multiplicari mediis illis virtutibus accidentalibus, in re autem non datur causa illarum principalis univoca, sed, ut dixi suprà, principalis æquivoca.

INSTABIS SECUNDÒ. Saltem ex dictis sequitur, in ratione agendi, esse quid nobilius accidentia illa, præ substantia agente principaliter; nam agens principale, non potest suprà vires suas agere, nec producere perfectiorem se effectum, potest accidens.

RESPONDETUR. Negando Sequel. Nam etiam rigorosè loquendo, accidens tunc non agit supra vires suas, cùm vires illius sint in bonum principalis, producere perfectiorem effectum se simpliciter & entitativè accepto, sed non se nato perfectiori, assimilare effectum. Sed quidquid sit de hoc, aliter eidem argumento satisfit: nam hic titulus; quia natura in agendo subordinavit accidentia principali, cùm nonnisi ad illius exigentiam, & illius exigentiæ perfectionem tribuatur hæc illis vis, ideò semper retinent titulum nobiliorem causæ principalis, cùm hanc ipsam vim, debeant principali, instrumenta.

ADDO autem, accidentia non ipsius agentis, sed passi esse productiva substantiæ. Ratio: quia sæpè agens, non est, nec accidentia agentis, & tamen fit generatio; quamvis autem non sint in ipso agente, dicuntur virtus agentis, quia sunt instrumentum non conjunctum illius, per hoc tamen non nego, quòd accidentia agentis, cùm agens agit immediatè, producant accidentia in passo, & accidentia habent munus & disponere materiam & esse virtus agentis, nec inde sequetur, quòd agant virtute passi, virtute enim ejus agunt, cui sunt tanquam virtus à natura provisa, provisa autem sunt, agenti.

DIFFICULTAS III.

De causa efficiente accidentium,

ASSERO PRIMÒ. *Substantias immediatè emanare ex se aliqua accidentia.*

RATIO. Quia aqua calefacta reducit se ad pristinum accidentale debitum sibi frigus, cujus frigiditatis, nullum aliud præter substantiam aquæ, potest assignari principium.

DICES PRIMÒ, Posse hoc referri in ipsum agens productivum aquæ, quia qui dat esse, dat consequentia ad esse.

RESPONDETUR, ea, quæ consequuntur, idque immediatè primum productionem rei, posse ipsi producenti tribui, non tamen ea, quæ benè post contingunt, quia illa eveniunt, quamvis jam non sit in rerum natura illud productivum, sed ad illud proloquium salvandum, sufficit, quòd illa consequentia esse, imputentur ipsi producenti, utpotè fundata in ipso esse, quod tribuitur producenti; jam autem causa causæ, est causa causati.

DICES SECUNDÒ. Quamvis aquæ sit passio, frigus, tamen illius emanatio, potest non tribui aquæ; quod ipsum probatur, quia ad gratiam sanctificantem habent se reliquæ virtutes & habitus, sicut passiones, & tamen immediatè à DEO producuntur.

RESPOND. Cùm sine gratia maneant habitus fidei & spei, supponendum est prævisam esse talẽ gratiam, quæ non sit horum habituum emanativa de se, quia aliàs nonnisi miraculosè conservari deberent illi habitus in peccatore, utpotè consistentes, sine sui causa, nempè gratia emanante. Unde DEUS defectum causæ in illorum conservatione supplere deberet, consequenter miraculum tunc fieret; ne itaq; multiplicarentur miracula, debuit dari hæc species gratiæ, quæ nec emanaret, nec conservaret illos habitus, arbitrariumq; diceret aliquis, tribuere gratiæ vim emanandi, non tamen conservandi illos habitus, sicut ignis calorem producit, non conservat, nam datur quidem exemplum in natura, ut effectivè producta ab aliis, ab alio conserventur, sicut calor in extraneo subjecto productus, ab igne, sed non datur exemplum, ut emanativè producta, ab alio principio conserventur, aliàs deprimeretur etiam miraculum Eucharisticum, dicendo illa accidentia, non habuisse dependentiam in conservari à pane. Cæteros autem habitus, intimiùs connexos gratiæ, & qui nunquam sine illa reperiuntur, nego emanativè, non produci à gratia. Alia etiam hæc disparitas assignari posset, quòd nullum sit absurdum in effectione supernaturalium recurrere ad Deum, est autem absurdum in effectione naturalium, recurrere ad eundem, si causa alia ostendi possit. De Antecedenti vide de Fide D. 5. Q. 1. D. 3. P. 3.

ASSERO SECUNDÒ. *Quando in extraneo subjecto producuntur accidentia, respectu illorum causa*

causa principalis, sunt accidentia similia. Est assertum contra recentiorem Suar.

Ratio. Non est major ratio, cur substantia, respectu substantiæ, possit esse causa principalis, & non accidentia respectu accidentium sibi similium; suppositoque, quòd definitivè causa instrumentalis, sit causa subordinata alteri, non poterit ostendi, cur accidentia in productione aliorum accidentium subordinentur substantiis: & sicut quòd accidens, sit entis ens, supponit accidens prius in se esse ens: ita quod subordinatur in operando alteri, supponit illud posse operari simpliciter, non posset autem simpliciter operari, si respectu accidentium Accidens non foret causa simpliciter, seu principalis; & sicut servus habet aliqua opera, quorum Dominus est, ita & causa instrumentalis habebit opera, respectu quorum principalis munus, gerere poterit.

Dices Primò. cum recentiori Suar. Instrumentum est, quod alteri subordinatur in operando, & agit ut Quo, accidens autem subordinatur substantiæ in operando, quia subordinatur, etiam in essendo.

Respond. Majorem esse subordinationem Creaturæ ad DEUM, quàm accidentis ad substantiam, cùm hoc tamen stat, ut respectu effectuum suorum naturalium, sint causæ principales, substantiæ; ita & in præsenti, subordinatio, non tollet, quo minùs accidentia sint causa principalis respectu accidentium. Sola ergò subordinatio, quæ facit non per se aliquid intendi, & in aliquibus subordinatio non assimilandi sibi effectum, arguit, non esse aliquid principale agens.

Dices Secundò, cum eodem, Accidentia agunt ut Quô, causa autem principalis debet agere ut Quod, quòd autem agant ut Quo, inde probat, quia agere ut Quod, est agere suppositorum, per se subsistentium, quod accidentibus non convenit.

Respondetur. Agere ut Quod substantialiter, & per modum subjecti denominationis, est agere substantiarum, unde etiam dicitur in proprietate aqua extinguere ignem, non ejus humiditas & frigus; sed agere ut Quod tanquam principii, à quo procedit actio, nego, quòd sit, nonnisi substantiarum.

Dices Tertiò cum eodem. Quamvis bonum accidentis, sit, producere aliud accidens, est tamen bonum, quod ultimo refunditur in bonum substantiæ.

Respondetur. Productionem accidentis refundi in bonum substantiæ, tanquam in subjectum denominationis, sed non tanquam in principium per se intentum.

Assero Tertiò. *Si ignis spoliaretur omni calore divinitus, non posset connaturaliter producere in subjecto extraneo calorem.*

Ratio. Tum quia ageret in distans, quomodo enim uniretur extraneo subjecto, neque enim transmissione actionis, quæ est modus, vel non sine modo, uniri potest, ob illius essentialem connexionem cum modificato, respuente mutare subjectum. Et certè sine virtute agendi sibi à natura provisa, nihil agere potest, calor autem, ut suprà vidimus, est virtus agendi igni provisa. Tum quia prius est esse aliquid in se, postea ad aliud, non esset autem priùs in se, si non perficiendo se per calorem sibi debitum, progrederetur ignis ad calorem in alio producendum. Tum quia frustra jam igni emanandus esset ex se calor, si sine emanato, est proximum principium agendi; sicut frustra sunt distinctæ potentiæ ab anima, si sola est sufficiens principium suarum intellectionum.

DISPUTATIO VI.

DE EFFICIENTE INCREATO.

Præmitto I. *Dari efficiens increatum.* Demonstrat id Aristot. 12. Metaph. tex. 30. & secundo Metaphys. tex. 5. item 8. Physic. 1. tex. 34. quam demonstrationem, fusè proponit S. Thom. I. Contra gentes C. 13. & prima parte Q. 2. a. 2. Videantur dicta, in prima parte, ubi de Existentia DEI.

Præmitto II. *Efficiens increatum, operationum suarum ad intra, habere principia Intellectum, & Voluntatem; Operationum autem ad extra principium habet, quod appellatur Omnipotentia,* quam DEO esse concedendam, Ratio probat. Tum quia est perfectio simpliciter simplex, quam meliùs est habere DEUM, quàm non habere: Tum quia enti, à quo reliqua dependent possibilia, danda est virtus productiva possibilium, hæc autem virtus in DEO, Omnipotentia est: Tum quia, si non daretur ens productivum ex nihilo, nullum posset esse universum, ut suppono ex demonstratione de DEI existentia, & ex principio recepto: Ex nihilo, vel à nihilo nihil fit, Ergò debuit dari Principium, Entium productivum, ex nihilo: hoc autem non potest esse aliquid aliud, nisi Omnipotentia.

Præmitto III. *Hanc Omnipotentiam esse formaliter condistinctam ab ipsa voluntate, quâ aliquid vult fieri ad extra,* quidquid sentiant in oppositum Scotus, & cum eo Vasq. & Molina.

Ratio. Tum quia voluntas habet aliud objectum, hoc est bonum; Omnipotentia autem habet pro objecto, factibile: potentiæ autem

autem secundùm objecta distinguuntur. Tum quia circa res possibiles, sequeretur non dari omnipotentiam Divinam, quæ nunquàm exituræ sunt, quia infinitas ex illis, non vult Deus fieri ad extra, & si velle fieri ad extra, est esse omnipotentem, posse tantùm velle fieri aliquid ad extra, erit posse esse omnipotentem. Tum quia hîc loquimur non de identitate reali, sed in ordine ad nostrum intellectum; jam autem per rationem prius est velle, postea facere. Tum quia, si idem esset voluntas & omnipotentia, ad quod se extenderet voluntas, ad ea se extendere deberet etiam omnipotentia: sicut quia idem formaliter est homo, & animal rationale, ad quæ se extendere potest homo, ad ea se extendere potest etiam animal rationale; sed non ad quidquid se extendit voluntas, ad idem se extendere potest omnipotentia: nam voluntas extendit se etiam ad increata, ad quæ non se extendit omnipotentia.

Neque valet, si dicas, quod ad quidquid se extendit voluntas ad extra, ad illa se extendat etiam omnipotentia, non inquam valet, quia supra adlata probant, etiam voluntatem extendentem se ad extra, non idem esse formaliter cum omnipotentia: sicut etiam in creatis, non est idem applicatio executivæ, & ipsa executrix. Deinde eadem est formaliter voluntas in ratione voluntatis extendens se ad ea, quæ sunt intra, & ad ea, quæ sunt ad extra, licèt terminativè, differant: Sed omnipotentia est idem formaliter cum voluntate ad extra: Ergò idem etiam erit cum voluntate extendente se, ad ea, quæ sunt intra, propter principium illud: Quæ sunt eadem uni tertio &c. Deniq; hæc responsio solùm probat quòd concomitanter se ita habeant, non verò quòd sint idem formaliter; & sicut ex eo, quia nihil est volitum nisi cognitum, non rectè infertur: ista esse idem formaliter, sic nec in præsenti, quia quæcunq; DEUS vult, illa facit, licebit inferre, quòd ipsius velle, & omnipotentia, sint idem formaliter.

Dices I. In oppositum esse testimonia Patrum, quæ adfert recentior Suar.

Respondetur. Illa testimonia non plus velle, quàm ostendere energiam voluntatis, quâ scilicet, quidquid vult, possit etiam in actum ponere; non sicut nos, qui multa volumus, quæ non possumus facere.

Dices II. Perfectio voluntatis est posse quod vult. Ergò hoc posse tanquam perfectio, concedenda est voluntati Divinæ.

Respondetur. Perfectionem voluntatis esse, posse quod vult, hoc est, non deficere in potentia executiva volitionum, sed non esse perfectionem voluntatis, identificare sibi ipsum posse, identificatione formali.

Dices III. Impossibili potentia executiva condistincta formaliter, adhuc posito voluntatis imperio efficaci, fieret res decreta: Ergò apparet idem formaliter esse omnipotentiam & voluntatem.

Respondetur. Implicare id, quia & vellet tunc DEUS efficaciter; & non vellet efficaciter; vellet ut supponitur, nollet autem, quia velle efficaciter, est velle cum potentia faciendi, quæ supponitur tunc impossibilis; & aliunde non probatur identitas formalis, inter omnipotentiam & voluntatem.

QVÆSTIO I.

De Creatione.

Præmitto I. *Possibilem esse Creationem.*

Ratio. Tum quia nulla potest ostendi implicantia. Tum quia materia prima & anima rationalis, non possunt aliter produci nisi per creationem, cum non possint produci dependenter à subjecto, ut aliunde suppono. Tum quia, si non daretur creatio, impossibile esset Ens primum non à se: nam illud non posset poni ab aliis prioribus rebus creatis, hoc ipso enim non esset primum: Ergò deberet produci ex nihilo, adeoque creari.

Præmitto II. *Creationem quidditativè, esse productionem rei ex nihilo*; porrò ly *Ex nihilo* non debet capi pro sola non existentia, seu non esse, quia aliàs omnia, quæ de novo fiunt & generantur, crearentur; omnia enim fiunt ex nihilo; multò minùs ly *Ex nihilo* debet sumi pro rei, quæ constituitur, constitutivo; quasi scilicet, quæ fiunt, fiant ex nihilo tanquam constitutivo, quia aliâs, quæ fierent, non fierent, quia constituta ex nihilo, necessariò deberent esse nihil. Ly itaq; *Ex nihilo* secundùm Ansel. in Monol. accipi debet, quòd scilicet fiat ex nihilo subjecti, hoc est, non concurrente ad productionem illius, causâ materiali, & subjecto. Ubi signanter dico, Creationem fieri non concurrente causâ materiali, non verò, non concurrente materiâ, quia actus vitales spirituales, sivè naturalis, sivè supernaturalis ordinis, educuntur, non creantur, & tamen ad illorum esse non concurrit materia, sed causa non nisi materialis. Quamvis non negem, quòd creatio supponat rem non fuisse ante productam: hinc etiam replicatio creativa supponit rem toties non fuisse replicatam, quoties illam ponit replicatio.

Præmitto III. *Supereſſe difficultatem circa hanc definitionem*, quòd videatur competere æternæ generationi Verbi; nam competit illi esse productionem, competit etiam ei, quòd sit ex nihilo: nam etiam ad generationem Verbi causa materialis non concurrit.

Explicari Posset I. Ideò creationem Verbi, non esse productionem ex nihilo, quia illius non esse, non antecessit esse. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit, quia non implicat aliquid creari, & tamen ab æterno, adeoque ut non præcesserit non esse, ipsum esse.

Expli-

Explicari Posset II. Ideò productionem Verbi, non esse creationem, quia ne quidem capacitatem habet, ut producatur ex subjecto. *Hæc etiam Explicatio*

Non Satisfacit. Nam Angelus & anima rationalis, ne quidem capacitatem habent, ut producantur ex subjecto, & tamen verè creantur.

Explicari Posset III. Ideo productionem verbi non esse creationem, quia per ly *productio* intelligitur hîc causatio, verbum autem æternum non causatur. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit plenè, nam inprimis multi ex Patribus Græcis, causam Filii, dicunt esse Patrem, & tamen negant illum esse creaturam. Deinde negatur, quod nomine productionis veniat hîc causatio, cùm aliunde productio sit quid commune, ad creationem. *Hinc aliter*

Explicatur. Ideo productionem Verbi non esse ex nihilo, quia verbum est productum ex substantia Patris; Substantia autem Patris, non potest dici nihilum: Et sicut quando producitur aliquid, concurrente causâ subjectivâ & materiali, non producitur ex nihilo; ita quando producitur verbum, non producitur ex nihilo, quia producitur ex substantia Patris. Unde quando accipitur ly *Ex nihilo*, pro ly non concurrente aliquo tanquam causâ subjectivâ & materiali, accipitur tanquam aliquid notius; notior enim nobis est concursus causæ materialis, vel ejus defectus, præ produci, ex substantia. Rigorosè ergò loquendo, creario, est productio ex nihilo, hoc est non concurrente causâ materiali, vel aliquo alio non interveniente, quod salvet productum esse ex aliquo, & non ex nihilo: quale est produci ex substantia Patris. Et hoc est, quod respexêre Patres, quando contra Arrianos negarunt Filium productum: Ex non exstantibus.

DIFFICULTAS I.

De distinctione actionis Creativæ à re Creata.

DICENDUM EST I. *Creationem activam, non distingui à principio creante, realiter vel modaliter.* Procedit Conclusio de creatione appropriatè accepta, hoc est, positione rei, quæ antea non erat extra causas; idque sine concursu alicujus causæ creatæ: nomine autem creationis non appropriatè dictæ, venit actio illa, quâ Deus replicat res, vel conservat, sine concursu subjecti, cùm antea conservaretur cum concursu subjecti, & ante quem, sivè replicativum, sive conservativum concursum, jam supponebatur, habere, esse.

Probatur Primò Conclusio. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem est necessitas hujus superaddendæ entitativè distinctæ creationis ab utroque termino.

Probatur Secundò. Possibile est creationem esse identificatam ipsi termino; id enim universaliter pronuntiat Oviedo de natura actionis hîc Cont. 12. p. 1. n. 7. & Cont. 13. p. 2. n. 10. quam creationem possumus appellare passivam: Ergò etiam possibile erit creationem activam, identificari principio creanti. Quod si potest identificari principio creanti, de facto est identificata: quia quod potest cum aliquo, multo magis cum Deo, esse idem realiter, jam necessariò idem erit.

Probatur Tertiò. Modi inventi sunt ad salvandum transitum ab uno contradictorio ad aliud contradictorium; sed hic transitus salvari potest, sine ulla entitate modali, quod probatur. Positâ dependentiâ effectûs à causa prima, tanquam producente effectum ex nihilo, sufficienter salvatur transitus, à non esse creantis, ad esse creantis actu: nihil enim plus intelligimus per creationem, quàm illius generis dependentiam. Sed positâ entitate effectûs, sine concursu alius causæ, salvabitur rranſitus à contradictorio ad contradictorium. Minor Probatur. Quod scilicet positâ Entitate effectûs ponatur dependentia à DEO: quia scilicet nihil potest existere independenter à Deo, quod etiam positâ entitate effectûs, idque sine concursu alius causæ, ponatur tunc dependentia tanquam à Creatore, inde probatur, quia esse productum sine concursu alius causæ, est produci ex nihilo subjecti, adeoque creari.

Confirmatur: Si nihil obsit, debemus à DEO, dependentiam quàm arctissimam, & maximè intimam, ponere. Sed si creaturæ immediatè dependeant à DEO, non per mediam actionem creatam, magis intimè dependebunt à DEO, & tali dependentiæ nihil obstat. Ergò illa ponenda est. Quod autem dependentia immediata, sit major, ratio est, quia major est dependentia actûs vitalis à potentia vitali, quàm albedinis ab hac materia: quia est magis immediata; major etiam est dependentia actionis distinctæ à principio, quàm ipsius effectus; idq; ideò, quia est dependentia immediata; & sic de reliquis.

Idem medius terminus, sic aliter proponitur. Creatura, prout condistincta est entitativè à creatione, vel est DEUS, vel non est DEUS; Si prout condistincta à creatione non est Deus; Ergò prout condistincta à creatione, est dependens à DEO solo, causante; adeoq; esse, & denominationem creati, sine creatione superaddita, habere potest: si autem prout condistincta à creatione est DEUS, Ergò est id, quod non est; est enim DEUS, & tamen est creatura.

Dicendum Est II. *Creationem passivam non esse distinctam modaliter ab ipsamet re creata.*

Pro-

Probatur Conclusio iisdem argumentis, quibus superior conclusio.

Dicendum est 3. *Creationem passivè acceptam esse realiter distinctam à principio creante, seu activa creatione.*

Probatur 1. Quia creatio passivè accepta, est ipsamet creatura, quæ distinguitur realiter, à creatione activa, seu Deo.

Probatur 2. Quia inter causam & effectum debet esse distinctio realis; jam autem creatio activa, & creatio passiva, eôdem modo inter se comparantur.

Probatur 3. Creatio passiva identificatur ei, quod creatur, vel se tenet à parte illius: Ergo distinguitur realiter à creatione activa, seu principio creante; quia principium creans, non est hoc quod creatur, nec se tenet à parte creati.

Objicit 1. Ovied. Omnipotentia Dei, & quidquid est intrinsecum Deo, est ab æterno: sed nulla actio, ex vi cujus producitur effectus, fuit ab æterno. Ergo omnis actio distinguitur ab omni intrinseco Dei. Minor probatur. Omnes effectus ab extra producti sunt in tempore: Ergo nulla actio fuit ab æterno; implicat autem actionem esse in aliqua mensura, in qua non sit terminus.

Respondetur. Retorquendo argumentum, nam actuale dominium Dei, est intrinsecum, modaliter ab eodem indistinctum, & tamen actuale dominium creaturarum non habet Deus ab æterno, cùm ipsæ non sint ab æterno. Idem dicendum de coëxistentia Dei ad creaturas, indistincta intrinsecè à Deo, quæ tamen non habetur ab æterno, cùm ipsæ creaturæ, non sint ab æterno. Directè autem ad argumentum dici potest, quòd creatio activa secundùm id, quod dicit in recto, sit ab æterno, sed non secundùm id, quod dicit in obliquo.

Instat 1. Idem. Actio illa identificata Deo, est indifferens ad exercendum, vel non exercendum munus actionis, ut ex vi illius ponatur, vel non ponatur effectus, & determinatur formaliter per connotatum extrinsecum, ut hîc & nunc exerceat munus actionis. Ergo cum illa formalitate, quam tu actionem vocas adhuc est indifferens ad ponendum, vel non ponendũ effectum. Ergo illud connotatum habet totam rationem actionis, & non illa formalitas identificata Deo, quam tu actionem dicis. Prob. Conseq. Munus actionis, & ratio formalis constitutiva illius, est, determinare physicè, & in actu secundo principium activum, ad effectum, hîc & nunc ponendum. Sed illud quod tu connotatum dicis, habet hanc formalitatem. Ergo hoc connotatum, est formaliter actio.

Respondetur. Retorquendo argumentum de dominio Dei actuali. Directè autem ad argumentum dici potest, actionem illam identificatam, in circumstantia positi effectûs dependentis à solo Deo, non esse indifferentem ad productionem, vel non productionem effectûs, licèt non ita accepta, sit indifferens, adeoq; nec habens formalitatem actionis in actu secundo. Ita ut illud connotatum habeat totam rationem actionis actæ, sed non actionis agentis, quam identificamus Deo. Non sequitur ulteriùs totam formalitatem actionis agentis, tribuendam esse ipsi connotato; nam inquantum actio agens importat virtutem agendi, non debet tribui ipsi connotato; licèt inquantùm importat aliquod extrinsecum, intrinsecè requisitum, totum illud tribuatur, ipsi connotato.

Instat 2. idem. Quamvis Theologi salvent, quomodo, positô quòd actus liber Dei, sit intrinsecè in Deo, possit tamen esse & non esse, tamen non dicunt actum Dei liberum, in tempore incipere: Ergo neq; nos dicere possumus, actionem illam identificari Deo, cùm in tempore incipiat.

Responsum suprà, actionem creativam secundùm id, quod dicit in recto, hoc est ipsam omnipotentiam, seu vim agendi non incipere in tempore, cùm sit ipsemet Deus, licèt actio creativa secundùm id, quod dicit pro connotato, in tempore incipiat.

Tota hæc responsio supponit, quòd in re creatio sit ipsemet Deus, & effectus productus, sine concursu causæ creatæ, licèt ex modo concipiendi, sit quædam formalitas intermedia.

Objicit 2. idem: Ponamus aliquid à Deo creari, quod educi potuisset; ille terminus non haberet secum identificatã creationem: quod probat; quidquid convenit alicui entitati per seipsam, & cum illa est identificatum, ab illa separari nequit, sed creatio potest separari ab illa. Ergo illi creaturæ non convenit per seipsam.

Respondet aliquis huic argumento apud Oviedo. Res, quæ educi postulant, non posse à Deo creari; dicebatque quantitatem, quæ in Eucharistia creatur, non terminasse unquam eductivam actionem, sed quòd adæquatè per seipsam, semper à Deo pendebat. Multis hanc responsionem impugnat Oviedo: Vide eundem Contr. 13. Pun. 2. n. 6. *Vt respondeatur,*

Suppono 1. Educibiles formas nihil aliud esse, quàm quæ fieri & conservari connaturaliter, nonnisi dependenter à subjecto, exigunt.

Suppono 2. Formam educibilem posse à Deo poni, non concurrente actu, ullâ causa creata, tanquàm efficiente: neque enim id repugnat. Potest etiam poni forma educibilis, nullâ concurrente actu, causâ materiali: Ratio: quia causalitas materiæ, est jus, ut forma hæc independenter à se, nec producatur, nec conservetur, debitumq; in forma, ut necesse, nec conservari habeat, independenter à materiali causa; hinc si nolit formam ponere Deus ad exigentiam causæ materialis, nec dependenter ab & in illa eam statuere, sed potiùs contra exigentiam

hanc, censebitur supplere defectum causæ materialis: hoc autem fieri posse non implicat, intervenitque defacto in Eucharistia, ubi conservantur accidentia, non ad exigentiam materiæ.

Suppono 3. Non fore ratione termini, ejusdem rationis creationem animæ rationalis, quia forma materialis hôc ipso, quia materialis est, saltem hujus ordinis rerum, habet debitum, ut producatur & conservetur dependenter à materia, quod non habet anima rationalis; creabitur nihilominùs materialis forma hôc sensu, quia non secundùm illam exigentiam producetur. *His Suppositis*

Dici posset. Quòd formæ, quæ educi postulant, non possint à Deo creari creatione ejusdem rationis cum anima rationali: nam semper in productione formæ materialis, erit radicalis eductio, stans in entitate, nata produci & conservari, nonnisi dependenter à materia, licèt non sit futura actualis eductio, stans in productione, vel conservatione secundùm illud jus, & secundùm illud debitum; tuncque censebitur esse actualis eductio, si Deus interrogatus, an ad exigentiam materiæ conservet vel producat formam, respondeat, affirmativè, quam productionem secundùm illud jus, sequitur unio.

Non inexpeditus etiam est modus dicendi, quòd tunc & non alio sensu creetur forma aliâs educibilis, quando producit illam effectivè solus Deus, habentem naturam, ut nec produci, nec conservari naturaliter possit sine materiali causa, tunc autem educitur quando aliqua causa creata effectivè secundùm ordinem naturalem in entitate ad illam concurrit, talem, ut dictum est, naturam habentem: dixi, secundùm ordinem naturalem in entitate; quia si elevaretur supernaturaliter, quoad modum, aliquod improportionatum agens, ad educendam formam materialem, nondum illam crearet; talis enim elevatio esset adhuc in entitate naturalis, supernaturalis autem quoad modum. Sola tamen præcisè exclusio causæ aliûs efficientis, non salvabit rigorosam creationem, quia non excludet concursum causæ materialis, stantem in jure materiæ ad formam. Et sicut Deus conservans loco ignis calorem, nullô alio effectivo concurrente, non dicitur illum conservare creativè, sic nec dicetur creativè producere, ex hoc præcisè, quia nulla alia causa effectivè producit; Sed aliter.

Respondetur 2. Quòd creatio à re creabili distingui possit extra circumstantias dependentiæ à solo Deo, in quibus circumstantiis identificatur effectui. Si termini quantitatis in probabili sententia identificantur quantitati, sed in circumstantia negationis ulterioris extensionis; quâ negatione sublata manent termini (sicut & illa creatio) secundùm id, quod dicit in recto, licèt non maneat secundùm id, quod dicit in obliquo; contingitque universaliter in formalitatibus, quæ aliqua plura deposcunt, ut maneant secundùm id, quod identificabantur, non maneant secundùm id, secundùm quod nõ identificabantur; quibus non manentibus, licèt extrinsecis, jam illa formalitas non est, cùm in re sint illa duo, unum intrinsecum, aliud extrinsecum. Hæc omnia dicuntur conformiter ad materiam de connotatis.

Continuatur solutio Objectionum.

Objiciuntur 3. Paritates aliquæ.

Prima Paritas est: Actio creati agentis est distincta modaliter, aut non sine modo. Ergo & creatio.

Respondetur. Disparitatem esse, quia non posito ullo modo, sed positâ ipsa entitate effectûs in circumstantia negationis dependentiæ ab aliis causis, sufficienter salvabitur transitus à non esse creantis ad esse creantis; jam autem nisi ponatur Entitas modalis, à non esse causantis creati ad esse causantis creati, sufficienter interdum non transitur.

Neque valet, si dicas. Sicut potest esse hic effectus, & non pendere ab hac causa, ita potest esse hic effectus & non creari à Deo, sed solùm educi: consequenter ad hanc indifferentiam tollendam, concedi debere modalitatem aliquam; non inquam valet si dicas, quia sufficit ad hoc ipsa entitas effectûs, circumstantionata negatione causarũ creatarum concurrentium: & sicut quando duæ causæ totales, constituunt unum eundemque effectum, si postea concurrat nonnisi una, à non esse concurrentis unius causæ, ad esse concurrentis unius causæ, transitur nonnisi negatione aliûs causæ; ita in præsenti transitur negatione causalitatis, aliarum causarum.

Secunda Paritas est. Si creatura crearet, creatio illa esset distincta modaliter. Ergo & creatio in quantùm procedit à Deo.

Respondetur. Disparitatem esse; quia potest esse entitas aliqua, & non esse dependens ab hac creatura producente ex nihilo, & non concurrentibus aliis causis; non potest autem esse entitas aliqua producta ex nihilo, &c. & non dependens à Deo.

Tertia Paritas est. Si Deus immediatè per seipsum replicet nullâ creaturâ ad replicationem concurrente, illa replicatio creativa esset distincta, ergo & creatio, absolutè itidem erit distincta.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Poterit enim transitus à non esse replica-

plicati creativè, salvari, per ipsam entitatem effectûs, pluries positi. Disparitas etiam posset assignari; quia potest esse in rerum natura entitas & non replicata, non potest autem esse effectus ab aliis causis non pendens, & tamen non esse creatus.

Quarta PARITAS est. Concursus Dei ad actiones creaturarum, est vel modus, vel non sine modo. Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia illa concursus Dei, est idem realiter cum actione creaturarum; quæ vel est modus, vel non sine modo; hinc & identificatus illi concursus divinus, vel est modus, vel non sine modo: & quamvis concesserimus, ponendam esse quàm maximè intrinsecam dependentiam in fieri, consequenter etiam in agere creaturarum à Deo, id tamen accipiendum est si nihil obsit, obstat autem, ut alius sit concursus Dei cum creaturis, alius creaturarum. Hinc si concursus creaturarum est distinctus, etiam concursus Dei, illi priori identificatus, erit distinctus.

Quinta PARITAS est, quâ utitur Amic. Eductio non est in Deo, ergo neque creatio. Antec. prob. quia si eductio esset in Deo, sequeretur quòd quando Deus se solo conservat effectum, qui erat eductus, mutetur eductio activa in Deo, nam prior erat partialis, secunda autem, est totalis.

RESPONDETUR. Negando Conseq. quia nomine eductionis venit actio creaturæ, quæ eadem est, cum actione Dei; & quia actio creaturæ, non est entitas Dei, nec eductio erit. Cæterùm, si nomine eductionis abutaris, & accipias illam pro ipsa Omnipotentia divina, prout concurrente cum causis secundis, in tantùm eductio secundùm id quod dicit in recto, identificabitur Deo, nec secundùm hoc rectum mutabitur, si se sola conservet creaturam, quam antea non conservabat, licèt mutetur, secundùm quod eductio, dicit aliquid in obliquo.

OBJICIT 4. Amicus. Creatio non est actio immanens sed transiens, de ratione autem actionis transeuntis est, non immanere agenti, non enim habet suum terminum intrà, sed extrà.

RESPONDETUR. Creationem activam, secundùm id quod dicit in recto, esse quid immanens Deo, ordinatum essentialiter ad aliquid ab extra; ad eum modum, quô actus, quô videt Deus creaturas in illismet ipsis, est actio immanens, & tamen terminum suum habet ad extra. Dici etiam posset, actionem transeuntem physicè, non immanere agenti, secùs de actione transeunti ex modo concipiendi, quæ cùm sit physicè ipsum agens, ex modo concipiendi transit. Potest autem actio ex modo concipiendi transiens, habere suum terminum ad extra, si compleatur illa actio aliquo extrinseco, tanquam necessario connotato.

INSTAT 1. Actio est via ad terminum. Ergo non potest ullo modo identificari agenti.

RESPONDETUR. Actionem esse viam vel physicè, vel ex modo concipiendi ad terminum, sed non est necesse, ut semper sit physicè via.

INSTAT 2. Si creatio activa identificaretur Deo, Deus ab æterno denominatus fuisset Creator

RESPONDETUR. Quòd non; quia denominatio Creatoris coalescit etiam ex creatione passiva, tanquam ex aliquo extrinseco, intrinsecè requisito.

INSTAT 3. Idem. Creatio est id, quod est communicatio esse; item id, per quod egreditur effectus à causa.

RESPONDETUR. Communicationem esse, activam, posse identificari Deo, secùs passivam, egressio etiam effectûs passiva, non potest identificari causæ, secùs activa.

OBJICIT 5. Si creatio non esset quid condistinctum à Creatore, sequeretur quòd hic actus; volo creationem, haberet seipsam pro objecto.

RESPONDETUR. Cùm creatio activa in ratione creationis compleatur aliquo extrinseco, nempe entitate effectûs, & negatione concursûs aliarum causarum, bene hoc extrinsecum, poterit esse objectum illius Volitionis.

Reliqua argumenta ex dictis hîc, & in materia de Connotatis, & Relatione, solvi possunt.

DIFFICULTAS II.

Competitne creaturæ Actio creativa?

IN triplici sensu resolvi potest proposita difficultas. 1. An creatura tanquam causa principalis creare posset? Affirmat contra communem Durand. nec agnoscit implicantiam Arriaga. 2. An possit creatura, tanquam causa instrumentalis connaturalis creare? Hoc tenet Scot. Hurtad. Arriaga, recentior Suar. Contra sentit Suar. Vasq. Molina & Sanctus Thom. prima Parte, Quæst. 45. art. 5. 3. An creatura tanquam causa obedientialis creare possit? Quod tenet Suar. Hurtad. Contra Vasquez Molina.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur implicantiæ, quòd creatura ut causa principalis creare non possit.

PRima IMPLICANTIA est ex Suar. Si possibilis esset talis creatura, de facto esset, sed non est. Sequela probatur. Quia talis creatura constitueret alium gradum & ordinem præter eos, qui sunt. Ergo jam deberet esse. Quia ordo universi, non est mancus, sed continet omnia quoad gradum & ordinem.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Negando item, quòd illa creatura constitueret alium gradum genericum; posset enim esse spiritualis substantia completa: defacto autem est

talis gradus in universo, quantumvis non negem, quòd illa creatura quoad speciem esset diversa; certum autem est non esse de facto omnes possibiles rerum species. Unde illa creatura non esset genere perfectior Angelis, licèt foret specie perfectior quoad modum agendi. Deinde universum hoc non eô sensu est universum, quasi omnia contineat, sed eô sensu, quia est collectio contentorum in statu existentiæ, secundùm idæam Dei, tantum ac tale, volentis esse universum.

Secunda Implicantia ex Vasq. & Scoto. Creatura quæ haberet hanc virtutem, non posset esse materialis; Si enim esset materialis, dependeret in esse à materia, adeoq; & in operari; Si autem operaretur dependenter à subjecto, hôc ipso non crearet. Spiritualis etiam illa creatura non esset: quia si spiritualis esset, operaretur media volitione, quæ cùm accidens sit, improportionatum esset ad actionem creativam.

Respondetur 1. Probabilius esse, quòd si possibilis sit talis creatura, quòd foret spiritualis, sed quòd non posset esse materialis, non evincunt allatæ rationes; diceret enim aliquis, fore dependentem illam potentiam in operari à materia, non ratione concursûs causæ materialis ad omnes illius operationes, sed fore dependentem in operari à materia, quia scil. potentiam operandi haberet in entitate materialem: neq; tunc potentia illa efficeret effectum perfectiorem se, posset enim creare nonnisi accidentia, quæ non superant perfectionem substantiæ.

Respondetur 2. Quòd si esset illa potentia creativa spiritualis operaretur mediâ volitione, non tanquam principio, & virtute effectiva ut quod, sed tanquam applicativo illius virtutis, ut quo. Porrò ratio agendi ut quo, non repugnat ut sit improportionata effectui. Multas alias implicantias videbis solutas apud Arriag. & Ovied.

Tertia Implicantia ex Amic. & Oviedo. Si possibilis esset creatura, cui tanquàm causæ principali deberetur vis creandi, illa creatura deberet esse actus purus, sed non potest esse actus purus creatura, ut supponitur, Ergo. Sequela probatur. Creatura, quæ posset creare, deberet habere actiones immanentes, dependentes à subjecto inhæsionis; Si autem haberet dependentes actiones immanentes à subjecto inhæsionis, deberet habere etiã actiones transeuntes dependentes à subjecto, adeoque non Creativas. Certè, enim si creatura potens habere actiones immanentes, nonnisi dependentes à subjecto, posset habere actiones transeuntes independentes à subjecto, adeoq; creativas, tunc actio illa transiens, esset perfectior actione immanenti: hoc autem non potest dici. Tum quia per actionem immanentem ipsa causa perficitur, per transeuntem aliud à causa. Tum quia omnis perfectio, quæ est in effectu, necessariò debet præsupponi in causa, actio autem immanens, est causa proxima transeuntis.

Respondetur 1. Recentior Suar. falsum esse nullum agens independentius à subjecto posse operari ad extra quàm operetur ad intra: quia cùm producit ignis formam ignis, in alio subjecto, equus etiam formam equi, independentius quid producunt, quàm in se producant, quia ad extra producunt substantiale aliquid, ad intra nonnisi accidentale, vel modale; accidentalia autem & modalia magis dependent à subjecto, quàm forma substantialis producta.

Respondetur 2. Negando illam actionem transeuntem fore simpliciter perfectiorem immanenti actione, licèt secundùm quid perfectior foret. Non est autem novum, ut aliquid sub aliqua formalitate perfectius, ratione autem aliarum formalitatum, sit longè imperfectius. Sic in ratione actûs, perfectior est intellectio, utpotè essentialiter actus secundus, exclusivus potentialitatis, præ anima, quæ est actus materiæ, & tamen anima, ratione prædicati substantialitatis, perfectior est. Rursùs non satis explicatur, quid sit hæc perfectio, quam acquirit per actus immanentes creatura, invehens excellentiam in illo ipso perfectivo majorem; nam calore à se emanato perficitur ignis, numquidné jam ille est perfectior calore, quem ignis producit in extraneo subjecto? Et cùm potentia per suos actus non in sua entitate, sed extrinsecè perficiatur, cur æqualiter tàm ab imanentibus, quàm à transeuntibus actionibus perfici non poterit? Illud autem quod addit, omnem perfectionem, quam habet effectus, debere habere causam, id falsum est de causis æquivocis, ita, ut dictaminis dicti, hic solùm sit legitimus sensus: Quòd causa debeat habere vim causandi effectus. Sed posito etiam, quòd causa debeat continere in sua entitate perfectionem entitativam effectûs, saltem id verum esset de eo, quod est verè principium & causa, non autem de eo, quod est nonnisi applicatuum potentiæ ad agendum, qualis est actus immanens, vel quod se habet nonnisi per modum rationis ut quo; quæ non debet esse æquè perfecta ac effectus.

Addit Arriaga, perfectionem actionis universaliter loquendo non esse taxandam ex inhæsione, quia actio productiva gratiæ non est imperfectior productione materiæ, licèt illa dependeat à causa materiali, non hæc posterior.

Instabis ex Oviedo. Quamvis sit possibilis actio immanens, & identificata principio, sicut identificantur Deo ipsius intellectiones, tamen non identificatur; ex quo colligimus, exigere hoc naturam creaturæ; ut illius actiones immanentes, non sint independentes à subjecto. Er-

cto. Ergo etiam quamvis sit possibilis actio transiens, non dependens à subjecto, colligemus bene ex vi creaturæ exigi, ut dependeat à subjecto.

Respondet Arriag. Negando Anteced. Sed positâ veritate antecedentis, disparitas est; quia pro priori præsumitur esse implicantia, quòd scil. identificatio immanentium actuum argueret rationem actûs puri; si autem creatura crearet, nego argui posse, quòd esset actus purus. Quidsi enim hæc potentia creativa, esset distincta realiter, ab ipsa creante creatura, ut censent realiter distingui Thomistæ intellectum ab anima.

4. Implicantia est, quam innovavit recentior Suar. ex Richar. & Henrico. Distantia infinita non potest vinci nisi virtute infinitâ, sed inter Ens & Nihil intercedit distantia infinita. Minorem sic probat. Ut inter opposita detur infinita distantia, satis est quòd alterum eorum sit infinitum; ut visitur in distantia, quæ est inter Deum & creaturas, sed Nihil in ratione Nihili, seu imperfectionis, est infinitum: Tum quia illud, quô non potest concipi, & esse quidquam perfectius, est simpliciter infinitum in omni genere perfectionis; ita illud, quô non potest esse aut concipi aliquid imperfectius, erit infinitè imperfectum, tale autem est Nihil. Tum quia Deus non habet plus perfectionis, quàm Nihil imperfectionis; siquidē Nihil removet omnem perfectionem, quæ in Deo reperitur, ergo cùm Deus sit infinitus in omni genere perfectionis, Nihil erit infinitum in omni genere imperfectionis. Tum quia idcircò creatura distat à Deo intervallô, & distantiâ infinitâ, quia ipsa non est infinita in genere entis, Deus autem maximè. Sed etiam creatura non est infinita in genere non entis, seu imperfectionis, Nihil autem maximè. Ergo distabit à Nihilo, distantiâ infinitâ.

Responderi posset in primis, quòd hoc argumentum multum probet, & contradictorium in ipso principio probandi assumpto; probat enim quamcunque creaturam, prout oppositam non enti, esse infinitum in imperfectione, & esse simul finitum in imperfectione. Accipiamus pro exemplo Leonem; de eo intentum sic probatur. Erit Leo quid infinitum in imperfectione, prout opponitur non enti, quia omnes negationes, quascunque dicit non ens, dicit etiam Leo, excepto esse Leonis, quod ipsum esse, non importat nisi finitas perfectiones. Ergo ille Leo erit quid infinitum in imperfectione. Quod ipsum ulteriùs probatur; quia infinitum non exhauritur numerô finitô. Ergo neque finito numero perfectionum exhauritur infinitum non entis; Consequenter ex vi hujus medii arguendi, infertur non rectè assumptum esse, quòd creatura non sit infinita in genere non entis. Sequitur etiam Leonem non esse infinitum in imperfectione; quia si esset quid infinitum in imperfectione Leo, esset æquale in imperfectione non enti, adeoq; non ens. Assump. Probatur, quia unum infinitum, non est in ratione formali majus aliô, adeoq; in ratione infiniti imperfectionis, Leo non esset minor imperfectione, quàm ipsum Nihil. Ergo debet esse quid finitum in imperfectione. Imò ex vi etiam hujus doctrinæ sequitur, infinito nunquam opponi finitum, sed infinitum; quia illud oppositum infinito, negat perfectiones omnes, aliquibus exceptis, quas importat infinitum: Ergo secundùm immediatè probata erit infinitum, hoc autem dici non potest, quia contradictoriè oppositum infinito, est negatio infiniti, adeoq; non infinitum, Deinde. Illud non potest dici infinitum negationum, seu imperfectionum, quod positâ unica entitate exhauritur in ratione sua formali infiniti, sed Nihil Leonis, quod tu appellas infinitum, exhauritur in ratione sua formali infiniti, positione suæ Entitatis, Ergo Nihil Leonis non est infinitum. Major probatur notione infiniti, cujus secundùm quantitatem accipientibus semper accipere est, & nunquam idem. Et certè, quas, & quot perfectiones importat Leo, eas perfectiones omnes negat! Non, seu: nihil Leonis; sed perfectiones, quas importat Leo, non sunt infinitæ, Ergo neque negationes perfectionum, quas importat Nihilum Leonis, erunt infinitæ. Imaginemur duplex Nihil Leonis. Primum particulare, quod exhauritur affirmatione & positione Leonis; Aliud autem est nihil Leonis universale, quod scilicet commune est, & ambit reliqua particularia Non & Nihil: per creationem unius Leonis, non est necesse exhauriri hoc universale Nihil Leonis; quia illud non potest exhauriri in sua universalitate, nisi positione omnium possibilium; particulare autem Nihil, seu non esse Leonis, exhauritur quidē esse Leonis, sed non est infinitum imperfectionum, quia infinitum imperfectionum, & infinitum non esse, non potest exhauriri positione finiti esse, aliàs infinitudo illa haberet transitum consumabilem, quia auferibilem, positione unius finiti. Jam autem particulare illud Non esse, seu Nihil Leonis exhauritur esse Leonis, omne enim contradictorium exhaurit suum contradictorium, aliàs non esset de eodem. Deniq; hæc propositio; Nihil Leonis est infinitum in imperfectione, prout hîc sumitur, falsificantes reddit propositiones; de eo enim de quo non potest verificari, quòd sit, quomodo verificabitur quòd sit infinitum imperfectionum, cùm omne negativum, fundari debeat supra aliquid positivum, solùm ergo hoc fit ex modo concipiendi, non verò re ipsa. Aliud est cùm dicitur: homo infinitè distat à Deo, vel: homo est infinitè imperfectior Deo; quia si hoc dicatur de possibili homine, hæc propositio non est actu vera, sed fundamentaliter. Neque enim tunc est perfectior, vel imperfectior actu, cùm absolutè non sit actu; quando au-

do autem à parte rei ponitur homo, & dicimus de eo, est infinitè imperfectior Deo, sensus tantùm est in re ipsa, quòd finitas perfectiones habeat, adeoque quòd non sit infinitum quid in essendo, sicut Deus; quia infinitæ perfectioni Dei opponitur finita perfectio, ad quam postea consequitur negatio perfectionum, quas habet Deus.

In Forma autem ad argumentum dici potest, negando inter ens, & non ens esse distantiam infinitam; negando item, quòd nihilo particulari Leonis, non possit concipi aliquid imperfectius, nempe nihilum universale: & quamvis nihilo Leonis non posset quidquam concipi imperfectius, quia tamen est tale, ut positione unius entitatis auferatur tota illa imperfectio, fit, ut illa imperfectio non sit infinita. Et quamvis nihil Leonis, neget omnes perfectiones, quas Deus dicit, quia tamen ita illas negat, ut ipsum nihil illius, positione unius entitatis sit auferibile, fit, ut non habeat transitum inconsummabilem. Consequenter etiam ad tale nihilum auferendum, non erit necessaria virtus infinita, licèt ad nihil universale tollendum esset necessaria omnipotentia, adeoq; virtus infinita. Vel si vis, poterit distingui Minor. Distantia infinita non potest vinci virtute finita, si ipse terminus qui producitur sit infinitus. Concedo majorem, si sit finitus. Nego majorem.

Instabis. Deus quamvis sit infinitus in perfectione, tamen sublatâ ejus unicâ perfectione non est Deus, & positâ ejus unicâ perfectione est Deus: positâ enim v.g. omnipotentiâ infertur & exigitur esse Dei, Ergo neq; infinitati Nihil Leonis obstabit, quòd tollatur positione finiti alicujus, hoc est esse ipsius Leonis.

Respondetur. Negando Consequentiam, quòd enim tollatur Deus sublatâ unica ejus perfectione, provenit hoc ex identitate reali, quam inter se habent perfectiones divinæ. Jam autem Nihil Leonis, non infert identitatem realem, & connexionem cum Nihilo bovis, hominis, &c. hinc sublato Nihilo Leonis, per positionem Leonis, non tollitur Nihil bovis, v. g. quòdsi Nihil Leonis non habet identitatem realem, & connexionem cum aliis Nihilis, fit, ut nihil Leonis infinitum non sit.

Punctum Difficultatis 2.

Quid de reliquis Implicantiis?

Quinta Implicantia est Cajet. Quando duo ita se habent, ut tantò altiùs crescat unum, quantò minuitur alterum, tunc, si unum minuitur, usq; ad non gradum, alterum crescit, usq; ad perfectissimum gradum, seu usque supra gradum, adeoq; in infinitum: aliàs sequeretur, quòd Virtus producens ex aliqua potentiâ, & Virtus potens producere ex nulla potentia, essent æquales. Sed in actione creativa Virtus causæ materialis decrescit usque ad non esse sui. Ergo Virtus effectiva crescere supra omnem gradum debet, adeoq; in infinitum.

Respondet Oviedo negando, quòd Virtus effectiva sine consortio materiæ crescat usq; in infinitum; quia, ut dicit Oviedo, tanta debet addi perfectio principio effectivo, quanta defuit in materiali; & quia in materiali principio erat finita virtus, etiam additio illa virtutis principio effectivo, finita erit.

Respondetur 2. Concedendo, quòd virtus illa effectiva crescat usque ad perfectissimum gradum agendi, h. e. ad actum creandi, nego tamen istam potentiam hoc ipso fore infinitam, quia suprà non esse hominis, crescit esse hominis usq; ad perfectissimum gradum hominis, cùm enim in indivisibili consistat esse specierum, unaquæq; in sua specie, quoad sua substantialia, perfectissima est, & tamen esse hominis, non est quid infinitum in substantialibus prædicatis. Unde supra non esse hominis, crescit lapis, per solum esse, supra autem non esse hominis crescit planta usque ad esse, & vivere; animal autem crescit supra non esse hominis usque ad sentire, supra autem non esse hominis crescit esse hominis usq; ad perfectissimum gradum esse hominis; & tamen ut dixi, sine ulla infinitate.

Rursùs, quando applicando activa passivis producuntur animalia ex putri, non est concursus tantus materiæ, quantus est concursus materiæ, quando subtiliter aliquid pingitur vel fingitur, & tamen non decrescit per hoc vis effectiva artificis, in sua excellentia. Ergo taxa excellentiæ effectivi principii, non est concursus materiæ major vel minor. Antec. probatur: quia quando animalia generantur ex putri, non est illîc sola materia, aut aliquid materiale, cum aliquibus negationibus, sed sunt congenerantia alia, v.g. Sol, calor, & per aliquos causa principalis Univoca; jam autem in opere artificato, est materia cum accidentibus, sic, vel ita terminatis; & tamen certum est, majorem esse excellentiam operis artificiosi, v. g. statuæ marmoreæ, & principii illius effectivi, quàm applicationis ad generationem ex putri, v. g. servando caseũ in loco humido, ut putrescat in vermes.

Instat 1. Idem. Sit virtus creativa finita, A, decuplô major virtute eductivâ, B; tunc, si posset dari aliqua potentia eductiva, C. quæ educat effectum ex remotiore potentia, in decupla proportione excedens virtutem eductivam, B; esset æqualis virtuti creativæ, A; quod dici non potest. Ergo apparet, debere dari excessum infinitum potentiæ creativæ suprà potentiam eductivam.

Respondetur. Virtutem eductivam non fore adhuc æqualem virtuti creativæ, A. quia non essent ejusdem ordinis. Sic v.g. datâ excellenter perfectâ substantiâ, tamen illa ratione ordi-

ordinis comparanda non erit Enti supernaturali accidentali; neque tamen inde sequetur, Ens supernaturale habere infinitatem: Rursùs detur quàm perfectissima potentia sensitiva, nunquam tamen accedet ad perfectionem potentiæ intellectivæ, quamvis illi infinitudinem dare, non sit necesse, supponit autem responsio ex ordine suo in linea agendi, perfectiorem esse virtutem creativam.

Instat 2. idem. Major Virtus requiritur ad creandum, quàm ad educendum effectum infinitum. Sed ad educendum effectum infinitum requiretur virtus eductiva infinita: Ergò & ad creandum.

Respondetur. Retorquendo argumentum ex dictis. Major requiritur vis ad intelligendum, quàm ad producendum sensationem infinitam; sed ad sensationem infinitam requiretur vis sentiendi infinita. Ergò & ad intelligendum. Quod si dicas, majoritatem hanc sufficere quæ oportet altiorem ordinem, non verò alio sensu, idem in præsenti dici poterit.

Instari potest 3. ex Sancto Thoma. Tantò major est virtus agentis, quantò rem producit ex remotiore potentia: sicut major est virtus quæ producit ignem ex aqua, quàm quæ producit ex aëre. Sed virtus creativa producit rem ex nihilo potentiæ; Ergò est infinita.

Respondetur ex Amico, retorquendo argumentum. Quò virtus cognoscitiva attingit objectum à potentialitate magis elevatum, eò est perfectior. Ergò Virtus, quæ attingit objectum elevatum ab omnipotentia, est infinita: Ergò lumen gloriæ, quod attingere natum est Deum, erit infinitum. Quòd si sufficiat majoritas altioris ordinis, etiam in præsenti sufficiet.

Sexta Implicantia est, quæ habet fundamentum in S. Thoma, secundo contra Gentes Cap. 25. quæ, ut impugnationibus communibus non pateat, sic proponi potest. Si possibilis esset virtus creativa, virtus illa omne creabile producere posset, & non posset producere omne creabile, hoc implicat: Ergò & illud, ex quo sequitur. Quòd non posset producere omne creabile, sic probatur. Si posset omne creabile producere, falsa esset ista particularis; aliquod creabile non potest producere, ut notum est ex regulis de Contradictione; sed illa particularis est vera; Ergò falsa debet esse universalis. Minor probatur. Illa potentia Creativa non posset seipsam producere primò, ergò vera esset particularis, aliquod creabile non posset producere. Quæ ratio accipit pondus ex discursu Sancti Augustini, qui ex eo, quia per Verbum omnia facta sunt, arguit, Verbum non esse factum, aliàs faceret seipsum.

Neque valet, si dicas. Sicut Omnipotentia sufficit, ut possit producere omne quod non implicat contradictionem, ita & illa potentia; implicat autem, ut aliquid producat seipsum primò: non inquam valet, nam ad taxandum, an aliqu id possit producere omne quod non implicat, non est attendendum, an implicet huic potentiæ, sed an in se non implicet, aliàs unaquæque virtus, posset omnia producere, exceptis iis, idque longè pluribus, quæ sibi implicant Contradictionem, licèt ab aliis potentiis produci possint: indubiè autem producere hoc determinatè Ens primò, virtuti creativæ, non implicat contradictionem, aliàs haberetur intentum, nempe impossibile esse, ut creatura creet. Quòd autem virtus illa creativa posset producere omne producibile, sic probatur; Si virtutis Creativæ, quâ talis, specificativum & terminus, esset omne creabile, virtus creativa extendi posset ad quodcunque creabile; sed terminus & specificativum virtutis Creativæ, quâ talis, est omne creabile: quod probatur. Idem quod potest reddi pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, potest reddi pro ratione formali, quare Creatura habeat vim creandi, suppositò quòd aliquid crearet, idem inquam pro ratione formali reddi posset, quare Creatura creaverit. Sed id quod redditur pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc, quod creavit, est tale, ut notet omne creabile, esse terminum & specificativum sui; Ergò etiam omne creabile erit terminus, & specificativum potentiæ creatæ. Major probatur. Ratio formalis, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, est, quia hoc produxit ex nihilo; sed etiam si creatura crearet, idem pro ratione formali redderetur; si enim pro ratione formali, quare hoc creaverit creatura, non redderetur, quia produxit ex nihilo, tunc aut creationis non esset hæc definitio, utpotè non conveniens omni definito, aut illa creatura non crearet, cujus scil. actioni, definitio creationis non competeret. Quòd autem id, quod redditur pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit, sit tale, ut notet DEUM pro termino suæ potentiæ habere omne creabile, ex eo probatur, quia cuicunque creabili applicari potest, quòd sit producibile ex nihilo. Quod ipsum totum ulteriùs sic colligitur. Quia pro ratione formali, quare Petrus sit homo, redditur, quia est animal rationale, quæ etiam ratio redditur, quare Paulus sit homo, quia inquam hoc pro ratione formali redditur, benè infertur. Ergò ad quidquid se extendit homo, extendit se animal rationale: Ergò etiam ex hoc, quia idem pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit redditur, ac quare Creatura creaverit; nempè, quia produxit ex nihilo, benè infertur, quòd ad quidquid se extendit potentia Creandi Divina, ad idem se extendat potentia Creata.

Respondebis 1. Absurdum esse, si sit creabile aliquid, quod Deus creare non possit; absurdum autem non est, si creabile aliquid, potentia creativa creata creare non possit. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Quia etiam absurdum erit, si sit specificativum utriusque potentiæ idem, & tamẽ utraque ad eosdem terminos non extendatur, esse autem idem specificativum probat argumentum adlatum.

Respondebis 2. Quamvis idem pro ratione reddi possit, quare Petrus generet, ac quare DEUS, vel equus generet, quia scilicet producit in similitudinem naturæ, inde tamen non sequitur, quòd ad illud, ad quod se extendere potest potentia generativa Petri, ad idem se extendere possit potentia generativa equi: ita etiam ex eo, quia idem pro ratione redditur, quare DEUS, & Creatura aliquid creaverit, non rectè inferretur, utramque Creativam ad eosdem terminos extendi. *Hæc responsio*

Non satisfacit. Quia generatio perfectiorum animalium debet esse ab Univoco, & in similitudinem naturæ, quod non foret, si Petrus generaret equum. Hinc ipsa definitio generationis deposcit, ne Petrus generet equum, ipsa autem definitio creationis deposcit, ut qui habet potentiam creandi unum, habeat potentiam creandi aliud, sed aliter.

Responderi potest tertiò huic argumento sic. Quamvis pro ratione formali, v. g. reddi possit, quare det Eleemosynam Petrus, scilicet, quia est misericors; Rursùs, quamvis etiam pro ratione formali, quare DEUS remittat peccata, reddi possit, quia est misericors; Inde tamen non sequitur, quòd ad quidquid se extendit misericordia DEI, ad idem se extendere possit etiam misericordia Petri. Ergò ex eo, quia idem redditur pro ratione formali, quare Creatura creet, & quare DEus creet? non sequitur, quòd ad aliquid se extendit potentia creativa DEI, ad idem se extendat potentia Creativa Creaturæ. Unde ex parte quidem rationis creandi, eadem utrobique redditur ratio, sed non ex parte potentiæ; cùm tamen taxa terminorum, ad quos se aliquid extendere possit, debeat attendi penes potentiam, non penes definitionem alicujus rationis agendi. Sic v. g. datio eleemosynæ quinque, est definitivè largitio indigenti, neque tamen sequitur, quòd dans quinque, possit dare decem; quia termini dandi non penes definitionem dationis, sed penes potentiam spectari debent. Illud quod adferebatur de homine, ne quidquam probat, quia licèt verum sit, quòd, ad quidquid extenditur homo, ad illud se extendat etiam animal rationale, sic etiam verum erit, quòd ad quidquid se extendit creatio, ad illud se extendere debeat etiam productio ex nihilo; sed inde non sequitur, quòd Creativæ utriusque, æquè sint ampli termini.

Septima Implicantia est Amici, eundem fermè medium terminum cum priori, sed alio modo proponens. In ratione non entis simpliciter, tam est non Ens homo, quàm est non Ens Angelus, quamvis differant in ratione talis ac talis non entis, penes talem vel talem terminum negatum; sed Virtus creativa non attingit ens ex non ente tali, sed ex non ente simpliciter; & hoc ideò, quia nullum ens simpliciter supponit, sed solam non repugnantiam terminorum ad existendum.

Confirmatur. Non potest dari intellectus determinatus ad unum intelligibile, habet enim pro objecto formali Ens ut Ens; sed etiam vis Creativa habet pro objecto Ens ut Ens, & hoc ideò, quia habet pro objecto, non Ens simpliciter; Ergò sicut intellectus determinatus ad unum, non est possibilis, sic nec erit possibilis potentia Creativa, determinata ad unum.

Respondetur. Utraque hæc propositio illîc deficit, quòd primò probandum fuit: Nego enim, quòd absolutè quamcunque non repugnantiam terminorum supponat potentia Creativa, sed dico quòd possit supponere non repugnantiam terminorum talem, eò, quòd non repugnet potentia determinata creandi nonnisi Leonis, supponensque non repugnantiam terminorum determinatam, quæ est Leo. Confirmationis etiam Minor probari debuisset. Ad paritatem quod attinet, Antecedens ipsum non est demonstrabile per multos; consequentia etiam non tenet, quia si concedatur, intellectus, quòd possit terminari ad omne cognoscibile, non sequetur quòd terminari non possit ejus cognitio ad cognoscendum seipsum, nec ulla est illîc primitas, ratione cujus se cognoscere non possit. Jam autem si concedatur, quòd potentia Creativa creatura, possit quodcunque creabile producere, cùm seipsum producere non possit, hôc ipso sequitur non posse illum producere quidcunque creabile: & sicut quamvis non detur intellectus, qui noscat nonnisi aliqua, inde tamen inferri non potest, non dari potentias, quæ aliqua tantùm possint; ita nec inferetur ex eo, quòd intellectus noscat Ens, quâ Ens, non posse dari creativum, nonnisi determinatorum.

Punctum Difficultatis 3.

Quid tenendum.

Dicendum est primò; *Non esse possibilem Creaturam, cui tanquam causæ principali competere possit Creare.*

Probatur primò Conclusio Auctoritate S. Thomæ, Consensu communi Theologorum, & SS. Patrum; qui titulum Creatoris, tanquam soli Deo debitum tribuunt: Ergò non possibile per illos, ut Creatura creet tanquam causa principalis.

Probatur secundò. Possibile est aliquam actionem ad extra, ita esse DEO propriam, ut ex genere suo, nulli alteri communicari possit. Item possibilis est actio ex genere suo ita alta, ut oblimitationem & dependentiam creaturæ, non

non possit naturaliter eidem competere, quæ enim in hoc implicantia: Sed hæc actio, ita appropriata DEO, nulla alia est nisi creatio, quia species actionum universaliter sunt tantùm duæ, eductio & creatio; una enim dicit producere ex nihilo, alia non producere ex nihilo: Ergò cùm eductio non sit appropriata soli DEO, ut aliunde scitur, actio ita appropriata erit sola creatio. Hæc probatio majorem quidem non demonstrat, suppositô tamen sensu communiori Doctorum sufficienter probat intentum. Posset etiam per hoc probari major; Datur esse DEO ita proprium, perfectiones item secundariæ ita Deitati adstrictæ, ut nulli alteri creaturæ competere possint. *Neque valet, si dicas*, sufficere quòd competat DEO, ut quamcunque creaturam primò producere possit, cùm tamen nulli creaturæ possit communicari, vis seipsam primò producendi. Non inquam valet, si dicas; quia etiam actionem seu eductionem sui primò non potest DEUS cuiquam communicare, neque tamen inde sequitur, quòd actio eductiva sit DEO propria, neque hoc salvat quòd habeat DEUS actionem sibi propriam, eductionem. Ergò & in præsenti idem dicendum, præcipuè quia hîc procedit difficultas, non de assignando termino productionis, quia sit DEO proprius, sed de assignando modo, & specie actionis, Deo propriæ.

Probatur Tertio. Impossibilis est Creatura, quæ sit independens à DEO, & libera à Dominio illius, adeoque quodam modo emancipata; quæ scilicet nec in esse, nec in operari dependeat à DEO, & quæ hoc solo distincta sit à DEO in ratione independentiæ, quòd independentiam hanc non habeat à se, sed à DEO; Quod ipsum Antec. sic prob. quia & non esset DEUS illa creatura, ut supponitur, & esset DEUS, quia ita haberet in se jus, esset que independens, pro hîc & nunc à DEO, adeoque ita haberet, ut ita dicam, seitatem sui, sicut DEUS ipse habet seitatem sui, consequenter pro tunc esset DEUS. Et certè, si Petrus hodie haberet à seitatem, hodiè esset Deus; Ergò etiã illa Creatura, si haberet seitatem sui juris, & independentiam pro tunc, pro tunc esset DEUS: sicut enim à seitas, ita & independentia importat Deitatem. Sic probatô Antec. infertur Consequentia. Ergò neque possibilis est creatura, quæ habeat communicatam sibi vim creandi. Probatur Conseq. quia vis creativa præsupponit tanquam prius, & radicem, independentiam essendi & operandi. Ergò si independentia operandi non potest creaturę communicari vis creandi: & sicut risibile communicari nemini potest, cui admirativum, & eo mediante, rationale, communicari non potest, quia risibile infundatur admirativo; ita nec communicari poterit creaturæ vis creandi, quia infundatur independentiæ essendi & operandi à quoquam. Antecedens immediatum probatur: Illud præsupponit vis creativa in DEO, quod pro ratione formali, & tanquam principio fundativo, & virtuali virtutis creativę adferri potest, quare scilicet DEUS habeat potentiam creandi, sicut risibilitas id præsupponit, quod pro ratione formali risibilitatis, adfertur. Sed pro ratione, cur DEUS habeat vim creandi, adferri potest nonnisi independentia ejus à quoquam in operando. Ergò hæc independentia prę supponitur à virtute creandi.

Respondebis Primò. A virtute creandi præsupponi nonnisi independentiam à materia in operando.

Contra. Quia hoc, quod præsupponitur ab aliquo, debet esse per modum prioris, & non mera definitio; definitiones enim non sunt priores definito; jam autem virtutis creativæ definitio, est independentia à materia in operando. Rursùs hæc ipsa independentia in operando à materia, prę supponit tanquam Genus independentiam in operando à quoquam. Ergò cui hoc genus non competet, nec competet species, quæ est independentia in operando à materia: sicut cui nõ competit corpus, illi nec cõpetit animal.

Respondebis Secundò. Hîc-ubitas præsupponit tanquam aliquid superius Ubiquitatem, Ubiquitas immensitatem, & tamen licèt non possit Creaturæ communicari Immensitas & Ubiquitas, potest communicari Hic-ubitas. Ergò quamvis Creaturæ non possit communicari independentia operandi à quoquam, utpotè exclusiva independentiæ etiam à DEO, poterit communicari independentia operandi à materia.

Contra. Quia hæc instantia solvi etiam debet à proponente. Indubiè enim rationes inferiores non possunt communicari, non communicatis superioribus, veris & legitimis. Directè autem ad argumentum dici potest. Hic ubitatem duo dicere, ipsam Entitatem DEI, locum extrinsecum, & negationem distantiæ; Hîc-ubitatem secundùm illud prius non potest Deus cuiquam communicare, & nonnisi secundùm illud prius illa supponit Ubiquitatem, Immensitatem &c. non supponit autem secundùm illa posteriora, & secundùm illa posteriora potest esse Hic-ubitas communis Deo & Creaturæ. Et certè quòd Hic-ubitatem habeat DEUS, non potest adferri pro legitima & radicali ratione, quia est ubique, nam de facto in creaturis habetur Hic-ubitas, sine Ubiquitate: hîc autẽ quæritur de ratione formali, propria. Jam autem pro ratione formali & propria in DEO Virtutis creandi, habetur independentia ejus à quoquam in operando.

Dicendum est Secundò. *Non esse possibile instrumentum connaturale creandi.*

Probat primò Amic. Instrumentum & causa principalis, debent esse in eodem genere, sed causa principalis, Creativa, quæ sit creata,

non

non datur. Ergò nec causa instrumentalis creativa dabitur. Major probatur: Calor enim est instrumentum ignis. Potentia generativa est instrumentum viventis, & similia.

Responderi potest, negando majorem; quia si potest esse in diverso genere immediato Instrumentum & Causa principalis, quia Instrumentum est accidens; causa principalis est substantia; cur non poterit etiam Causa principalis esse v. g. Deus, Instrumentalis Creatura. Rursùs quamvis inductio hæc probaret aliquid de Instrumentis quæ actu sunt, non tamen de Instrumentis possibilibus.

Probat secundò idem. Quia si daretur Instrumentum connaturale creandi, esset illud Instrumentum Causa principalis; quia idem haberet specificatum sui, quod & Causa principalis, scilicet non ipsam entitatem creatam, in qua condistingui possunt plures rationes, sed pro specificativo haberet modum attingendi terminum, per negationem omnis subjecti.

Respondetur. Non repugnare, ut idem effectus adeoque idem specificativum sit utriusque, neque enim Causa principalis definitur per aliud sui specificativum ab Instrumento. *Hinc*

Probat tertiò Conclusio aliter. Si daretur virtus creativa Instrumentalis, deberet dari respectu DEI, tanquam causæ principalis, nam Creatura, ut suppono, non potest habere vim creandi, tanquam causa principalis; sed respectu DEI non potest dari vis Creativa connaturalis. Quod probatur. Quia si hæc Creatura esset instrumentum connaturale DEI; DEUS sine hoc instrumento agens, censeretur pro sua parte non connaturaliter agere: quia tunc dicitur DEUS non connaturaliter agere, quando non agit secundùm exigentiam causarum secundarum, esset autem exigentia in illo instrumento, ut assumatur ad creandum.

Confirmatur. Quia non potest explicari, quid sit hoc esse instrumentum connaturale respectu DEI. Nam quod asserunt; illud instrumentum habiturum se ita, sicut Lumen gloriæ, quod est instrumentum DEI, id non convincit, nam si non erit in entitate supernaturale, non se habebit sicut Lumen gloriæ; & si erit in entitate supernaturale, non erit instrumentum connaturale connaturalitate de qua hîc agitur; agitur enim hîc de Connaturalitate quæ sit secundùm vires naturæ; & si ponas, secundùm vires naturæ aliquid esse instrumentaliter Creativum: neque enim major est ratio unius, quàm alterius.

Dicendum est Tertiò. *Possibile est instrumentum obedientiale ad creandum.*

Probatur, quia in hoc nulla est implicantia.

Objicitur primò. Implicat per Nos Creata causa principalis, & instrumentalis creativa; Ergò & Obedientialis.

Respondetur. Negando Consequentiam, quia potentia Obedientialis potest se extendere ad ea, immò & debet, ad quæ se non extendit natura. Deinde, causa Obedientialis cùm non agat viribus propriis, nec debet habere fundamentum illarum virium; si autem potentia creativa principalis competeret Creaturæ, deberet etiam fundamentum illarum virium eidem competere, quod cùm sit independentia operandi à quocunque, quæ Creaturæ cõpetere non potest, fit ut nec vis illa competere possit.

Objicitur secundò. Possibilis est actio, quæ immediatè à solo Deo pendeat, & ad quam, ne obedientialiter quidem, assumi potest Creatura; nulla autem est talis, nisi sola Creatio.

Respondetur. Esse talem Creationem, sed proficiscentem tanquam à Causa principali, ita, ut solius sit DEI, tanquam Causæ principalis, agere.

Objicitur Tertiò. Creatio non potest egredi nisi à potentia Creativa, Creatura autem non habet potentiam creativam. Ergò.

Respondetur. Creaturam non habere potentiam creativam naturalem, habere obedientialem, suppositâ elevatione.

DIFFICULTAS III.

An Creatio possit esse ab æterno.

Hæc quæstio ordinariè examinari solet ad Libros de Mundo. commodè tamen & hoc loco tractabitur, ut materia de Creatione completiùs discutiatur. Tria hîc communiter discutiuntur. Primò. An potuerit mundus esse ab æterno quoad Entia permanentia. v. g. An potuerit DEUS ab æterno creare Angelum vel hominem? Affirmant ex nostris Suar. uterque, Moli. Arriag. Ovied. contra non paucos: & ex nostris contra Tan. Valen. Secundò: An motus, & tempus potuerint esse ab æterno? Affirmat Ovied. cùm negasset generationes, posse fieri ab æterno. Tertiò: An generationes ab æterno fieri potuerint. v. g. An stupa ab æterno applicata igni, potuisset disponi, & igniri, & ramen ab æterno? An item Petrus ab æterno potuisset generare Paulum, Paulus Joannem; & sic de reliquis? Negat Arriaga & Oviedo contra Pontium, sub conditione id tenentem, scilicet si infinitum non repugnet.

Punctum Difficultatis 1.

An generationes potuerint fieri ab æterno?

Dicendum est. *Generationes Successivas non potuisse fieri ab æterno.* Antequam probetur Conclusio.

Suppono 1. Quòd in generatione illa v. g. hominum, necesse sit devenire, licèt non per finitas

mensuras, ad aliquem, qui non sit genitus, sed immediatè à DEO productus.

Ratio. Quia illa collectio successivæ generationis est ens ab alio; nec enim est DEUS; si est ens ab alio, vel omnes illi homines à seipsis producuntur vel generantur, vel non omnes: si non omnes, & tamen ab alio, Ergò deveniendum est ad aliquem, qui immediatè sit à DEO; si autem omnes illi à seipsis producuntur, Ergò non devenietur ad aliquem, qui solus immediatè à DEO procedat; quod fieri non potest: quia aliâs daretur processus in infinitum in causis subordinatis, nec devenietur unquam in cognitionem primæ Causæ, quia non esset devenire in cognitionem ejus, qui primò posuerit eum, à quo generationes primò factæ, vel certè, si non est ullus, qui immediatè à DEO processerit, deveniendum erit ad hoc, ut aliquis sit genitus ab eo mediatè quem genuerat, quod repugnat. Quod ipsum probatur. Sint v. g. decem homines, de quibus sit vera propositio; sunt percussi, ita ut nemo ab alio, qui sit extra hos decem, percussus sit, tunc necessariò devenire erit ad aliquem, qui percussit eum, à quo percussus est: & quod propter formandam imaginationem de numero finito dictum est, idem ad infinitas illas generationes transferri debet, quòd scilicet, si verum est, omnes esse genitos, & neminem productum ab alio, qui sit extra omnem illam infinitam generationem, devenire erit ad eum, qui sit genitus ab eo, cujus ipse antecessorem genuerat.

Respondebis primò ex Pontio. Dari posse processum in infinitum in causis non subordinatis essentialiter, quamvis non detur in subordinatis essentialiter.

Contra. Etiam in causis non subordinatis essentialiter dato processu in infinitum, deveniri debet ad aliquem, qui sit primus non genitus, propter argumentum factum, nisi velis illum primum fuisse genitum ab eo quem genuerat. Deinde Philosophus universaliter negat, dari processum in infinitum in causis subordinatis, arguitque impossibilitatem ex ipsa illarū infinitudine, quæ utrobique reperiretur. Nec est major ratio de causis subordinatis essentialiter, quàm non subordinatis essentialiter, Ergò si in illis non datur processus in infinitum, nec in istis dabitur: quia absurdum est finitum effectum pendere à causis infinitis, quamvis non subordinatis essentialiter.

Respondebis secundò ex eodem. In æternitate à parte post, si darentur generationes, non posset DEUS assignare, & videre ultimum hominem, ex infinitis, successivè producendis. Ergò nec potest videre primum in æternitate à parte antè.

Contra. Ne videat DEUS ultimum in æternitate à parte post, est hoc de exigentia æternitatis, à parte post; si enim esset illîc ultimum, clauderetur illa æternitas à parte pòst, nonque jam ulteriùs progrederetur. Quod ipsum ulteriùs, ne retorsioni pateat, sic proponi potest. Æternitas à parte post, est talis naturæ, ut nunquam de illa verum sit dicere, jam nunc est æternitas à parte post. Quidquid enim jam illam sequeretur, esset jam post æternitatem à parte post, hocque ipso illa æternitas à parte post; quia post æternitatem à parte post, nihil potest sequi; quia æternitas à parte potest, debet complecti omnes mensuras à parte post. Quia autem de eo, quod est ab æterno à partè ante, dici potest, jam est ab æterno, benè etiam in illo, & sine repugnantia ostendi potest, quòd sit immediatè à DEO productum. Unde etiam videt Pater æternus Filii sui ab æterno productionem immediatam, quamvis non videat filii sui productionem ultimam à parte post.

Suppono secundò. In ordine ad negandum, quòd dari possint generationes successivæ ab æterno, ponendum est, quòd non eodem instanti, quô producitur id quod est ab æterno, quòd inquam non in eodem instanti, producat effectū, quia hoc non esset generatio successiva, quam hîc impugnamus, sed plurium entium ab æterno coexistentia; de quo infrà.

Suppono Tertiò. Quòd non hîc quæritur: An DEUS ab æterno successivè possit producere entia, quæ sibi succedant? hoc enim spectabit ad sequens punctum, sed inquiritur: an generatio, quæ & qualis de facto successiva datur, potuerit fieri ab æterno. *His suppositis*

Probatur Conclusio. Quando v. g. gallina A. primò à Deo ab æterno producta, excluderet ovum, & ex ovo generaret gallinam B; ante generationem gallinæ B. vel duravit gallina A. spatio finito vel infinito; si duravit spatio infinito. Ergò illa generatio gallinæ B. non est facta ab æterno, quod tu assumebas; siquidem illius generationem præcessit spatium infinitum, cùm tamen æternitatem, antè, nihil præcedat, utpotè omnem mensuram à parte ante complectentem; Si duravit spatio finito gallina A, ante generationem gallinæ B. Ergò gallina B. non est ab æterno; siquidem æternitatem ante, nihil, etiam finitum præcedere potest. Ergò ulteriùs non est productio facta gallinæ A ab æterno, quia productum ab æterno, producta in tempore debet antecedere spatio infinito, hôc ipso enim non esset ab æterno, si finitè nonnisi distaret à tempore. Supponitur autē generatio illa gallinæ B. propter dicta, & dicenda, facta esse in tempore.

Confirmatur Conclusio. Illa generatio successiva ab æterno, vel habet posteriùs & priùs, vel non habet? si non habet? successiva non est, si habet? quæro, antequam sit posterius, vel est successivum, vel non: si antequam sit posterius, est successivum sine succedente. Ergo ulteriùs definitè successivum est solum priùs; siquidem dum est

solum

olum prius, jam reperitur definitum, quod est successivum; Si autem antequam sit posterius, non est successivum? cùm jam est posterius, quęro de illo posteriori, vel est ab æterno, vel non; si non est ab æterno? Ergò non successit ab æterno, adeoque nec successio æterna; Si est ab æterno illud posterius, Ergo prius, quod etiam complet rationem successivi, non est ab æterno; quia duratio prioris & posterioris non sunt commensurabiles, & si posterius ab æterno prius non erit ab æterno: aliâs commensuratam durationem haberent. Ut autem prius non sit ab æterno, si posterius est æterno, implicat in terminis.

Objicitur 1. Quamvis verum sit, quòd immediatè à DEO gallina v. g. producta, sit prior quâcunque determinata generatione, non est tamen verum, esse priorem omni successivâ generatione, collectivè acceptâ. Quod probatur. Quamvis sit vera hæc propositio in sententia Aristotelis, post quamlibet divisionem in partes quantumvis minimas, possibiles esse alias divisiones, tamen falsa est hæc Consequentia: Ergo post omnes divisiones hujus continui, possibilis est alia. Rursùs vera est hæc propositio; quilibet numerus finitus, habet alium numerum finitum excedentem; Ergo omnes numeri collectivè sumpti, habent numerum excedentem. Ergo etiam ex hoc antecedenti; Creatura immediatè à Deo producta antecedit omnem generationem distributivè acceptam, non sequetur, quòd antecedat omnem collectivè acceptam.

Respondetur adferendo disparitatem. Quia in adlatis exemplis reperitur absurdū, nullum autem est in consequenti. Quod ipsum probatur: quia in partibus collectivè acceptis continentur omnes partes possibiles, in numerô item finito collectivè accepto continentur omnes numeri finiti, adeoque, si aliquid restaret suprà collectionem numeri finiti, restaret aliquid suprà id, quod est etiam in tota collectione numeri finiti, adeoque restaret aliquid supra seipsum: item in omnibus partibus divisibilibus collectivè acceptis, continentur partes omnes, si ergò adhuc essent divisibiles suprà, quàm essent divisibiles. Jam autem in generatione illa successiva ab æterno, non contineretur id, quod supponitur immediatè productum à Deo. Hinc, si ponatur illud immediatè à DEO productum, esse priùs omnibus aliis generationibus collectivè acceptis, non supponetur prius seipso. Denique non arguitur hîc ex eo, quòd singulis genitis sit prior gallina immediatè à DEO producta, esse etiam priorem omnibus collectivè acceptis; quod tamen solum adstruere videtur objectio adlata; quando autem teneat consequentia à distributione ad collectionem, dictum in prima parte, ubi probatur DEI existentia.

Objicitur 2. Possibilis est generatio æterna à parte pòst: Ergò etiam possibilis erit generatio æterna à parte antè.

Respondetur. disparitatem esse; quia si concedatur prius & posterius in generatione æterna à parte post, nullum esset absurdum; nec enim pro absurdo inferri potest, aliquid ex illis non esse æternum, cùm pro concesso detur, nihil esse illîc æternum, si autem concedatur prius & posterius in generatione æterna à parte antè, sequetur absurdum, ut dictum suprà.

Objicitur 3. Ponamus stupam applicari igni ab æterno, cùm ignis sit causa necessaria, eodem instanti, quo ponetur cum stupa, igniet stupam. Idemque ad imaginationem promptiùs fiet in pyrio pulvere. Ergò generabit ab æterno ignem. Itē ponatur lapis ab æterno suspensus in aëre, descendet deorsum ab æterno, qui modus est successivus &c. Ergò aliquid successivum potest dari ab æterno. Angelus item creatus ab æterno posset unam cognitionem post aliam exercere, quo in eventu, daretur successio cognitionum.

Respondet Oviedo, ab igne non comburendam stupam ab æterno, idem dicendum de pyrio pulvere, lapide, &c. Ratio: quia hoc ipso, quòd DEUS velit creare stupam ab æterno, decernet independenter à quocunque contrario, exigente illius corruptionem, conservare illam per æternitatem: comburi itaque non poterit, nisi in tempore; quod tempus incipere citiùs & citiùs potest, ita ut nullum sit assignare tempus, quo citiùs igniri non potuerit, quia res æterna à parte antè potest hôc vel illo tempore, vel instanti finiri. Addit non posse dici, quòd ignis comburat stupam primo instanti, quo posset; posset enim citiùs & citiùs.

Punctum Difficultatis 2.

An Motus & Tempus potuerint esse ab æterno?

Dicendum est. *Motum successivum & Tempus non potuisse esse ab æterno.*

Probatur primò. Restaurando argumenta, quibus responsionem attulit Oviedo.

Primum Argumentum est. In motu successivo necessariò debent dari partes priores & posteriores, tunc quæro, illud prius vel antecessit id, quod est posterius, æternitate, vel antecessit nonnisi tempore? si antecessit æternitate? Ergo motus ille non fuit ab æterno successivè fluens; si antecessit tempore? Ergò posterius illud non fuit ab æterno, nec etiam prius illud fuit ab æterno; siquidem antecessit nonnisi tempore, quod non est ab æterno.

Respondet Oviedo. Quòd nulla pars motûs fuerit ab æterno, sed inde non sequitur motum non fuisse ab æterno, quia etsi quælibet illius pars fuerit in tempore, ante illam potest assignari

gnari alia prius tempore existens; & sic in infinitum alia & alia prior, ratione quarum partium, motus dicitur ab æterno esse.

Contra. Tum quia, si nulla pars motûs successivi potuit esse ab æterno, nec motus ipse successivus, potuit esse ab æterno. Quod ipsum probatur. Si partes hominis non potuissent esse ab æterno, nec ipse homo potuisset esse ab æterno; Ergò & in præsenti idem dicendum. tam enim essentialiter homo constituitur suis partibus, quàm motus successivus, suis. Tum quia eodem jure respondendi dici posset, etiam generationes posse esse ab æterno; quia etsi quælibet fuerit in tempore, potest tamen antè illam assignari, prior & prior generatio, & tamen posse esse generationes abæterno. Negat Oviedo. Tum quia ex eo tantùm salvaretur æternitas motûs, quia ante quemcunq; motum potest assignari motus priùs tempore existens, & sic in infinitum; sed hoc non potest salvare æternitatem motûs, ut probatur, quia priùs & posterius in infinitum dabile, semper tamen in tempore, non adstruit æternitatem, tempus enim non fundat, sed destruit æternitatem.

Secundum Argumentum est: Si motus fuit ab æterno, verum erit dicere Deum non fuisse priùs tempore motu. Hôc posito quæritur? vel verum erit dicere, Deum non esse priorem omnibus partibus motûs, vel certè verum erit dicere, aliquâ parte priorem non fuisse: Neutrum dici potest. Non primum; quia cùm aliquæ illius partes factæ sint in tempore; falsum erit dicere, quòd Deus non sit prior illis; Non etiam verum erit dicere secundum; quia respectu quarum partium motûs, non est prior Deus, adhuc continent illæ partes motûs in se, prius & posterius, adeoq; adhuc respectu illarum, prior erit Deus.

Respondet Oviedo: Deum non esse priorem tempore motu ab æterno, id tamen verificatur, non de aliquibus partibus motûs, nec de omnibus partibus, sed de omnibus collectivè sumptis, quibus omnibus, hôc modo sumptis, Deus non est prior.

Contra. Tum quia illo Deus non est prior, quod est ab æternitate: sed collectivè acceptæ omnes partes, non sunt ab æternitate. Ergò. Major probatur. Quia Deus est prior omni eo, quod est in tempore. Minor principalis probatur. Quia collectivè acceptæ omnes partes, etiam motu ab æterno dato, includunt eas, quæ fuerunt in tempore, aliâs non omnes, nec collectivè acciperentur. Ergò falsum est, quòd omnibus illis collectivè acceptis non sit prior, & sicut v.g. falsa est hæc propositio: Discipuli omnes collectivè accepti salvabuntur, siquidem unus Judas damnabitur, sic falsa erit hæc; Omnibus collectivè acceptis partibus, Deus non est prior: siquidem est prior illis, quæ sunt in tempore, clauduntur tamen illâ collectione. Tum quia de illis partibus collectivè acceptis quæro; an vera sit hæc Universalis, Nulla est pars, quâ Deus non sit prior? si est vera? Ergò & totam illam collectionem antecedit; quod probatur: quia illa negativa Universalis est explicabilis per descensum distributivum, de singulis verificabilem. Ergò etiam verificari debet de tota collectione. Nam si verum est dicere; nullus in hoc loco est albus, verum etiam erit dicere de tota collectione, quòd non sit alba. Quodsi illa negativa Universalis, scilicet; Nulla est pars, quâ Deus non sit prior, si inquam est falsa, Ergò vera erit Contradictoria illius; Aliqua est pars, quâ Deus non est prior; quæ ipsa propositio, quia non est de singulis partibus motûs verificabilis, de illis ipsis redibit argumentum, quomodo sint ab æterno, cùm habeant priùs & posteriùs. Tum quia si est Deus prior aliquibus, & omnibus partibus, quomodo non est prior, omnibus collectivè.

Tertium Argumentum est à pari. Implicant generationes ab æterno. Ergò & motus ab æterno.

Respondet. Disparitatem esse; quia in generationibus deveniri debet ad unum principium, à quo reliqua genita, & ipsum non est genitum ab ipsis; in motu autem, non est devenire ad priùs tempore, existens priùs reliquis omnibus, quæ successivè fluunt.

Contra. In generatione est necesse devenire ad unum principium, à quo reliqua genita. Ergò in motu est necesse devenire ad primò omnium motum, cui reliqua omnia successerunt, & ipsum nulli successit.

Probatur Secundò. Posito, quòd motus ab æterno esse posset, quæro, vel haberet adhuc priùs & posteriùs, vel non haberet? si non haberet priùs & posteriùs idq; ab æterno? Ergò non datur motus successivus ab æterno; quia successivum definitivè stat priori & posteriori, quod tu dicis non dari ab æterno. Quòd si motus ille successivus habet posterius, idque ab æterno? Ergò & est æternus, ut supponitur, & non est, quia id quod æternum est à parte Antè, posterius non est, nihil enim potest esse prius eo, quod est ab æterno, & tamen motus successivus includit posterius.

Probatur Tertiò. Valet hoc argumentum, quô probat Ovied: partes motûs successivi, non posse esse ab æterno; & est tale. Omnis pars motûs existentis ab æterno, habet aliquid prius existens, videlicet aliam partem: Sed omne quod habet aliquid prius, est existens in tempore: Ergò omnis pars motûs existentis ab æterno est in tempore. Ergò etiam valebit hoc argumentum; Omnis motus successivus existens ab æterno habet prius & posterius: Sed omne quod habet prius & posterius, est in tempore. Ergò omnis motus successivus

existens ab æterno, est in tempore. Major constat definitione motus successivi. Minor ipsius est Oviedi, modus autem arguendi consimilis priori.

Respondet Pontius. Motum & quodcunque Ens successivum spectari posse secundùm se, & omnes suas partes; ita ut quælibet illius pars sit ab æterno; & sic motus, non potest esse ab æterno, propter adlatas rationes. Deinde motus & quodcunque Ens successivum, potest esse ab æterno; quia ita se habet, ut æternitas non possit coexistere ulli tempori imaginario aut reali, cui illa res secundùm aliquid sui non coexistat, quamvis non coëxistat ipsi, secundùm se totam.

Contra. Tum quia motus in ista acceptione secunda, vel habet prius & posterius, vel non habet? si non habet? successivus non est; si habet, sequentur absurda jam adlata. Tum quia quamvis ponatur, quòd æternitas nulli tempori etiam imaginario coëxistere possit sine hoc, quòd etiam motus secundùm aliquid sui coëxistat tempori, tamen per hoc salvari non potest motus illius æternitas, quia & esset æternus ut supponitur, & non esset, quia coëxistentia cuicunque tempori se sola non arguit æternitatem; quia in sententia Aristotelica una hora ita dividi potest, ut aliquid illius coëxistat æternitati toti, & tamen ratio horæ non fundat æternitatem. Tum quia tempus etiam imaginarium habet imaginarium prius & posterius; adeoque imaginarium non fundans æternitatem; sicut prius & posterius reale fundat non æternitatem realem.

Punctum Difficultatis 3.

An Ens permanens potuerit esse ab æterno.

Titulus potest procedere imprimis hoc sensu: An creatura una vel plures ab æterno sine successione produci potuerint? Deinde, an si Deus aliquam creaturam permanentem poneret ab æterno, posset successivè aliam secundam facere, & tamen ab æterno, utrumque resolvatur.

Dicendum est. *Implicare contradictionem, ut si Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, possit successivè aliam secundam producere, & tamen ab æterno.*

Prima implicantia est. Si Deus creet Ens permanens ab æterno, vel potuisset creare aliud Ens permanens in tanta distantia, in quanta per impossibile gallina A, ex ovo B, excluisset gallinam C; vel non potuisset creare? si potuisset, quæro, illa secunda creatura vel distaret spatio finito ab illa prima vel infinito spatio? si spatio finito? Ergo nec illa prima fuit ab æterno; Siquidem ab eo quod in tempore est, nonnisi finitè distaret, si autem distaret spatio infinito? Ergo non stas in suppositione, quòd scilicet tanta interceserit inter utrumque distantia, quanta foret, si per impossibile gallina A ex ovo B excluisset gallinam C, quia hæ alterationes non deposcunt spatium infinitum. Si autem non potuisset creare aliam creaturam permanentem in tanta distantia, de qua hîc? Ergo multo minus potuisset illam creare successivè, & tamen ab æterno. Deinde potuisset illam creare citius & citius, & citius, ita, ut potuerit eam etiam ab æterno creare si voluisset, tunc quæro, computando à tempore usque ad æternitatem, idque per infinitas mensuras, vel includeretur in illa computatione etiam dicta distantia, vel non includeretur? Si includeretur? cùm Deus potuerit per te incipiendo à tempore etiam in æternitate creare secundam creaturam permanentem, incidisset etiam in illam distantiam, de qua hîc; redibitque argumentum factum: si non includeret etiam illam distantiam, ergo si in illa distantia secundam creaturam permanentem producere non posset, neque posset producere ab æterno, contra quam tu assumas: sed si veniretur ad illud instans, jam in illo producere non posset, adeoque nec in æternitate, ibique finiretur illud citius, & citius, quo Deus potuisset ponere creaturam.

Nec valet, si dicas, quòd in illa quidem distantia producere non posset illud secundùm Ens permanens, possit tamen ab æterno, rediret enim argumentum, an illa distantia in qua impossibile est Deum creare secundam illam creaturam, distet spatio finito an infinito.

Respondebis primò. Argumentum multum probare, probaret enim etiam Verbum æternum, non esse ab æterno. Quæram enim, an in tanta distantia à productione verbi potuerit poni creatura permanens? redibuntque argumenta facta.

Contra est. Quia cùm implicet creatura permanens ab æterno, successivè tamen producta, hinc fit, quòd quamvis citius & citius in tempore produci possit, non tamen produci possit ab æterno, hinc in illam distantiam, de qua procedit argumentum, nunquam incidere potuisset.

Respondebis secundò. Quòd cùm æternitas habeat transitum inconsummabilem, quamvis citius & citius produci potuisset illa secunda creatura, non deveniretur unquam usque ad æternitatem, nam hæc habet transitum inconsummabilem, consequenter non sequeretur, quòd deberet incidere in illam distantiam.

Contra. Quia quamvis per mensuras finitas infinitum exhauriri non possit, exhauriri tamen potest per infinitas mensuras, adeoque deveniri poterit ad illam distantiam; vel si non vis for-

formari argumentum de descripta distantia, procedat de solo puncto successionis.

Respondebis tertiò. Illam distantiam, de qua hic non contineri in æternitate cùm sit impossibilis, & implicatoria, æternitas autem nullum instans implicatorium continet: nec inde sequetur, quòd ab æterno produci non potuerit prima Creatura, quia potuit produci omni distantiâ & instanti possibili; illa autem distantia est implicatoria. Quòdsi ulterius quæras, utrum illa distantia, quæ dicitur implicare, finitè vel infinitè, distet ab æternitate? Responderi poterit, quòd, cùm illa distantia sit impossibilis, fore illam distantiam finitam, & non finitam, infinitam & non infinitam.

Contra est; quia argumentum factum, potest poni totum non de distantia illa circumscripta, sed de ipsa successiva productione. Sed urgendo argumentum secundùm imaginationem positam, sic ulterius proceditur. Quòd hæc distantia sit quidem implicatoria, sed implicantia illius redundat in Ens permanens, successivè tamen ab æterno productum; quia tota illius implicantia est in successione, seu prioritate, & posterioritate intra mensuram æternitatis.

Secunda Implicantia est. Implicat motus, & tempus ab æterno. Ergo & Ens permanens, successivè tamen productum: quia eædem implicantiæ pro utraque parte tenent.

Dicendum est 2. *Possibilem esse Creaturam unam, vel plures simul ab æterno productas, post quas tamen non possint aliæ poni nisi in tempore.*

Probatur Conclusio. Quia nulla in hoc implicantia. Solvendæ implicantiæ.

Solutio Implicantiarum.

Prima Implicantia est petita ex Materia de infinito & duratione. Si talis Creatura daretur, duraret per æternitatem; si duraret per æternitatem, duratio illius esset infinita. Sed infinitum implicat.

Respondetur. Illam durationem fore infinitam, hoc est, carentem omni etiam imaginario instanti temporis, quò non fuerit, non fore tamen infinitam, ratione alicujus realis infiniti, ad cujus scilicet infinitudinem, terminata sit actio aliqua realis. Hinc actio productiva creaturæ ab æterno, erit actio aliqua terminata ad ipsam entitatem Creaturæ finitam, coëxistentem Deo, qui est mensura æternitatis in præsenti. Unde hoc argumentum probat multùm; nempe Deum non existere ab æterno, si enim existeret ab æterno, daretur æternitas à parte antè, quæ dari non potest, quia illa æternitas esset infinita actu, & tamen infinitum actu implicat.

Secunda Implicantia est posita ex dominio Dei. Si possibile esset Ens permanens ab æterno, deberet durare per æternitatem: quomodo enim esset ab æterno, si per æternitatem, quæ vocatur ante, non duraret: si autem deberet durare per æternitatem, non posset illam Deus annihilare per æternitatem: quod videtur absoluto Dei dominio obesse.

Respondetur. Creaturam inannihilabilem implicare contradictionem, ob ea, quæ dicuntur in Materia de incorruptibilitate Angelorum, quia ex suppositione antecedenti est inannihilabilis, adeoque officiens dominio Divino, quia non relinquens potestatem disponendi prout voluerit, idque non ex suppositione usus libertatis circa inannihilationem, suppositio enim libertatis non tollit libertatem. Jam autem creatura ab æterno producta, cùm potuerit produci in tempore, non ex suppositione antecedenti, habet inannihilabilitatem, sed ex suppositione consequenti, quòd scilicet Deus voluerit illam produci ab æterno, adeoque ab æterno conservari: jàm autem quòd non possit Deus ab æterno aliquid ex suppositione consequenti facere, id non officit Divino dominio. Tota ergo inannihilabilitas illius ab æterno, est ex suppositione, quòd Deus velit illam esse æternam à parte antè, non potest autem de illa esse decretum, ut sit æterna à parte ante, si possit destrui ab æterno; licèt illud quod non possit destrui ab æterno, proveniat ex suppositione Decreti, ut autem illam ab æterno & tamen liberè produxerit Deus, sufficit indifferentia in priori naturæ ad producere, vel non producere.

Tertia Implicantia est: Non potest communicari creaturæ immensitas, nec omniscientia. Ergo nequè duratio ab æterno.

Respondetur. Possibile est ut creaturæ communicetur notitia omnium possibilium creaturarum, sed non omniter, ut ita dicam, quia illi non potest comunicari comprehensiva scientia Dei, quæ includitur in omniter scientia. Ad immensitatem quod attinet, si quæratur; An Deus per absolutam suam potentiam facere possit, ut in quibus locis est ipse, illic etiam replicativè ponatur creatura? hoc negandum potentiæ Dei non est, deficiet tamen ab immensitate, quia Deus sine ulla replicatione, est ubique. Si autem per immensitatem intelligatur perfectio Dei, secundùm quam coëxistere potest cuicunque loco, cùm hæc perfectio supponat infinitatem Essentiæ, quæ creaturæ communicari non potest, fit ut nec communicari possit immensitas, & si non repugnaret immensitas sine infinitate essentiæ, non repugnaret communicari illam creaturæ; non ostenditur autem necessariò connecti cum infinitate essentiæ, æternitatem à parte ante.

Instabis. Si ponatur linea infinita ex una parte, potest Deus semper & semper, in remotiori & remotiori distantia, ponere Angelum vel hominem, nec posset ponere à nobis in tantum remotum Angelum, quin produ-

cere possit remotius distantem. Ergo nec potest esse quidquam in ante, ita productum, quin anterius produci potuerit. Ergo non potest produci ab æterno; nam producto ab æterno, nihil anterius produci potest.

Respondetur. Quamvis in dicta linea procedendo per partes finitas possit aliquid produci anterius, secùs si positio commensuretur infinitati lineæ.

Petitur etiam contra hanc Conclusionem argumentum ab Auctoritate Patrum, qui arguentes contra Arrium pro principio assumebant. Verbum non esse Creaturam, quia ab æterno erat, quæ argumentatio non valuisset, si potuit esse Creatura ab æterno.

Respondet primò Oviedo, Patres argumentatos esse ad hominem, quia censebant Arriani nullam Creaturam fuisse ab æterno. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia ponebant Arriani aliqui, Verbum esse Creaturam, & tamen ab æterno, quomodo ergo nullam Creaturam dicebant esse ab æterno. Quodsi velit intelligi Oviedo, quòd scilicet nulla alia creatura fuerit ab æterno, non tenuisset Consequentia. Ergo neque Verbum, si est Creatura, fuit ab æterno; sicut enim si unum permanens in sententia Ovied. positum fuisset ab æterno, mala fuisset consequentia argumenti, ex eo non esse positum illud ens permanens, quia nullum aliud Ens permanens positum fuisset, si nec ista Patrum consequentia tenuisset.

Respondet secundò Amicus disp. 7. de Æternitate Dei Sect. 2. & post eum Pontius, Sanctos negasse æternitatem Creaturis talem, qualem Philosophi possibilem asserebant, & qualis negata sufficiebat ad probandam æternitatem Verbi: nimirum negabant æternitatem necessariam, qualem Aristoteles comminiscebatur in mundo; & cùm ex altera parte necessariò sit productum Verbum, inferebant, Verbum non esse Creaturam, sed Deum. Quando autem Patres ex eo arguebant creaturas non posse produci ab æterno, quia cùm Creaturæ sint, debent produci ex nihilo, argumentum illorum procedebat non de nihilo antecedente tempore, & positivè, sed de nihilo antecedente negativè, quia scilicet potuerant esse nihil. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia non salvat plenè dicta Patrum: nam supponit, quòd Arriani universaliter docuerint necessarium fuisse, ut VERBUM fieret ab æterno, cùm teste Athanas. Orat. 2. contra Arrian. censuerint illud factum esse in tempore. Deinde has & taliter negant PP. posse fieri Creaturas ab æterno, quas & qualiter affirmabant Arriani. Non affirmabant autem posse illas fieri necessariò, quia non agnoscebant Deum necessariò agentem ad extra.

Ut verum fatear, majus robur argumentum Patrum habuisset, si posset à nobis demonstrari Major hæc; Impossibilis est Creatura æterna. Ut tamen robur argumenti Patrum tueamur.

Supponendum est. Quòd secundùm varia tempora Arriani mutârint suam sententiam. Nam Primus Arrius dixit, Verbum esse Creaturam, genitumque ex Non existantibus, hoc est in tempore, & non ex substantia Patris. Rursus alii nolebant Filium appellare creaturam, dicebantque Deum esse, sed Minorem. Deinde alii negabant habere similem naturam cum Patre, ne identitatem agnoscerent. Postea asserebant esse similis Naturæ, alietatem Naturæ intelligendo: quia scilicet similitudo est semper inter distincta. Pfathyriani autem agnoscebant Filium esse ab æterno, & ante omnia secula. Hòc supposito:

Respondetur tertiò, argumentum hoc: Nulla Creatura est ab æterno, Verbum est ab æterno, Ergo Verbum non est Creatura, argumentum, inquam, hoc non urgisse Arrianos omnes, sed hos qui castigatiùs loquentes, nolebant asserere Christum esse creaturam; nam Minor & Major erat illorum, concessâ autem consequentiâ instabant Patres. Quicquid est, vel est Deus, vel Creatura. Ergo cùm Verbum, ex concessis, non fuerit Creatura, & fuerit ab æterno, Deus erat. Suar. autem dicit, Majorem illam processisse de eo, quod erat de facto, non de eo quod fieri potest de potentia absoluta. Denique assumebatur tanquam articulus Fidei. Nihil Creatum est ab æterno.

QUÆSTIO II.

De Conservatione.

Quæres 1. *Quid est, & quomodo distincta sit Conservatio?* Nomine conservationis, omnes communiter accipiunt continuatam rei productionem. Hinc differt à prima productione; quia prima productio supponit non præhabitum antè, esse, Conservatio autem supponit præhabitum esse. *Quod autem attinet ad distinctionem conservationis.*

Assero 1. *Conservationem creativam immediatè à solo Deo sine interventione miraculi profectam, non esse distinctam modaliter.*

Ratio. Quia neque ipsa Creatio est distincta modaliter.

Assero 2. *Conservationem, quâ causæ creatæ, unà cum Deo, conservant aliqua, ut cùm conservat ignis calorem, quem in se emanat, objectum species, Sol lucem, involvere connotatam modalitatem.*

Ratio est; quia etiam productio talium, involvit connotationem modalitatis.

Assero

Assero 3. *Posset quidem dici, quòd Creativus concursus, quo conservantur à Deo accidentia Eucharistica, sit distinctus à re conservata.*

Ratio. Quia potest esse entitas accidentium, & non esse sic conservata, *id tamen non adeò certum est*, ut patebit solutione Objectionum.

Contra assertum Primum Dices Primò. Si conservatio non est quid distinctum, à re conservata, non erit explicabile, quomodo Deus possit res annihilare: non enim potest res annihilare per actionem positivam, cùm annihilatio nihil efficiat; non per subtractionem conservationis, quia hæc nihil est, præter ipsam rem, prout continuatè existentem; quid ergo subtrahit, ut vi illius subtractionis, censeatur creatura annihilari.

Respondetur. Deum annihilare per subtractionem concursus indistincti, quæ subtractio concursus nihil aliud in re est, quàm actus voluntatis Divinæ, terminatus ad non esse Entis, quod habuit esse. Imò ita melius salvatur, quomodo posità subtractione concursus, immediatè res annihiletur, aliàs enim tunc annihilatio immediatè terminaretur, ad non esse concursus, mediatè ad non esse Entis; per nos autem, immediatè terminatur, ad non esse Entis. Quòd autem immediatè & in eodem signo rationis, quò ponitur annihilatio, debeat esse desinentia esse, ratio est; quia hoc ipso, non esset annihilatio, & non esset desinentia esse. Cæterùm quando Deus vult annihilare rem, quam conservabat, eâdem conservatione, quâ illam Creatura conservabat, tunc illa voluntas annihilandi, est virtualiter duplex, scilicet & annihilandi concursus, & annihilandi rem, quamvis enim, qui vult annihilare entitatem conservativæ causæ, realiter etiam velit annihilare rem conservatam; consequenter in illo priori, sublato concursu conservativo, realiter res jam non est, ad salvandas tamen melius formalitates annihilationis, immediatè explicatas, debet poni actus voluntatis, ratione nostrâ, æquè primò utrumque volens annihilare.

Dices secundò. Si in aliquo casu, conservatio, non est quid distinctum à re conservata, tunc pro ratione formali, quare aliquid annihiletur, nihil posset dari, quod ipsum probatur. Ratio enim, quare aliquid annihilatum sit, est, quia illi subtractus est concursus conservativus: si autem quæratur, in quo consistat hæc subtractio concursus? dices, quia res periit; adeoque dabis pro ratione, quare res perierit, quia periit.

Respondetur: Quòd rationes formales, non sit necesse semper condistinctas in re assignare, sed sufficit illam assignare sub alio conceptu immediato, quantumvis postea in re indistincto, ab ipsa entitate rei, de qua quæritur. Sic v.g. si quæras, quare Petrus sit individuum? Respondebis, quia est hæcceïsata substantia; Si quæras, quare sit hæcceïsata substantia? tandem post multa respondebis ad hoc, quia Petrus est Petrus. Deinde interrogando, quare res perierit? recurri debet ad nolitionem conservandi, ad quam sequitur, ipsum rei perire.

Dices tertiò. Si Deus non esset omnipotens, & tamen vellet meam operationem non esse, non sequeretur, hôc ipso meam operationem non esse. Ergo ratio annihilationis non debet in voluntatem Dei referri.

Respondetur. Si Deus non esset omnipotens, modò esset à voluntate Dei dependentia essentialis creaturarum, non essent creaturæ, defectu, solius voluntatis Divinæ; licèt si non concedatur hæc dependentia, quamvis vellet Deus rem non esse, esset tamen, cur enim periret. Unde est disparitas, Cur si Deus vellet fieri aliquid, & non esset omnipotens, nihil fieret; si autem non esset omnipotens, haberet tamen dependentiam ab ejus voluntate res, annihilaretur, si Deus nollet illam esse. Quia in omni positione rei, debet aliquid produci, sola autem voluntas, sine adnexa executiva, nihil producit; jam autem, quia annihilatio nihil producit, non est necesse, ut habeat adnexam sibi aliquam executivam. Immeritò etiam imaginatur objectio, non poni à nobis concursum conservativum, ponitur enim, sed indistinctus à re pendenti ab omnipotentia; sicut & creatio proficiscitur ab omnipotentia, licèt non sit quid distinctum à re creata.

Contra Assertum tertium. Dices Primò. Quotiescunque duo ita se habent, ut uno variato, maneat invariatum aliud, illa debent distingui nemine cogitante; sed ita se habet res in præsenti; quia eadem accidentia invariata, quoad entitatem manent, & tamen variatur actio, quia antea, cùm erant accidentia in substantia panis, conservabantur actione eductivâ, nunc conservantur actione Creativâ.

Respondetur. Illa accidentia invariata manere quoad entitatem, variata autem, quoad connotata: nam quando à solo Deo conservantur, dicunt negationem influxûs aliarum causarum, quamaliàs non dicebant.

Dices secundò. Implicat fieri transitum ab uno Contradictorio, ad aliud, sine sufficienti mutatione. Sed nisi conservativus concursus, prout hîc de illo agitur, esset condistinctus, non ostenderetur sufficiens mutatio. Quod probatur. Quia nulla fit mutatio in entitate, neque etiam in Causa, vi cujus mutationis nunc à solo Deo dependeant, & non ante. Ergo.

Responsum. Mutationem fieri ratione negationum, quia scilicet antea non dicebant accidentia negationem dependentiæ ab aliis, præter Deum, Causis, quam dicunt in Eucharistia. Quæ negatio oritur propter non esse influxus Causarum secundarum, qui influxus desinit, & tamen manet esse Accidentium; habet ta-

men concursus ille positivitatem, inclusam in ipsis accidentibus, à quibus indistinguitur.

Instat Amicus. Nova connotatio, intelligi non non potest, absque nova mutatione.

Respondetur. Verum id esse, sed mutatio hæc non debet esse semper in entibus, ut dictum alibi.

Dices tertiò. Quando desinit concursus causarum secundarum, vel desinit etiam concursus Dei, vel non desinit? sed tantùm novam formalitatem acquirit, quam antea non habebat: Si desinit concursus Dei, & alius illi novus succedit, Ergo debet esse distinctus entitativè; quomodo enim succederet, si novam entitatem non adferret, hocque ipso non succederet, quia nihil esset, quod succederet. Si autem non desinit concursus Dei, sed idem manens, acquirit formalitatem Creativi concursus, quam antea non habebat, Ergo idem quod erat naturale, fieri potest supernaturale, nam ille concursus est supernaturalis. Ergo ulterius duplici concursu Deus conservat formas eductas; uno quidem, qui identificatur ipsi concursui creaturarum, & qui perit concursu creaturarum pereunte, & alio qui manet pereunte concursu creaturarum.

Respondetur. Cùm concursus Dei, quo antea ad illa accidentia conservanda concurrebat, sit idem realiter cum concursu creaturarum, illo creaturarum concursu pereunte, etiam ille concursus Dei perit; qui autem succedit illi creativus, non succedit propriè, quia successio propria, importat novam adlatam entitatem, sed succedit impropriè, quia scilicet ponitur tunc concursus identificatus realiter ipsi entitati, sed non habens formalitatem concursus, nisi in circumstantia negationis concursus aliarum causarum; quæ negatio, tùm primum habetur. Ad eum planè modum, quo præcisâ ulnâ, partes ultimæ, præcisæ incipiunt habere formalitatem terminorum, in circumstantia negationis ulterioris extensionis, quæ de novo pullulat. Quamvis hi ipsi termini sint identificati realiter, præexistenti cæteroqui entitati, estque ille concursus supernaturalis, non ratione alicujus positivi, sed negativi, nempe esse habiti, in circumstantia negationis concursus conservativi, creati.

Dices quartò. Actio Creata malè explicatur per hoc, quia res est, & alia non concurrunt: Ergo etiam & actio creativa, malè explicatur per hoc; quia res est, & creaturæ non concurrunt.

Respondetur. Disparitatem esse, quia dabilis est casus, quo verè actio Creata est, & tamen non dicit negationem concursûs aliarum causarum, ut si omnes possibiles causæ ad eundem effectum concurrant, non est autem dabilis casus, quo res sit & non sit dependens à causis creatis, nec tamen conservetur creativo concursu.

Instabis. Possibilis est creatura obedientialiter creativa. Ergo sicut actionis creatæ, mala est explicatio, quòd sit effectus, & non dependens ab aliis causis creatis; ita mala erit & creationis, quia possibile est eundem effectum à Deo & creatura creari.

Respondetur. Per nos non definitur actio creativa, quòd sit actio, vi cujus effectus sit, & non sit dependens ab aliis causis creatis, & si ita definiretur, benè argueret instantia: nam potest etiam creatura creare; Sed per nos si Deus & creatura crearet, convenirent in hoc, quia utraque produceret ex nihilo, differret autem in hoc, quia creatio à solo Deo profecta, nec esset modalitas, nec connotaret modalitatem; jam autem creatio à creatura profecta, non sine modalitate esset quod innui de creatione q.1.d.1. ante continuationem solutionis.

Dices quintò. Conservatio profecta à causis creatis est distincta. Ergo & creativus concursus Divinus.

Respondetur. Disparitatem esse; quia nulla potest mutatio assignari, ratione cujus transeat creatura à non esse conservantis ad esse conservantis, jam autem negatio concursus creaturarum causarum, re tamen permanente, sufficit ut dicatur; quòd accidentia creativo concursu conserventur.

Quæres 2. *An quæcunque res immediatè in suo conservari pendeat à Deo?*

Assero. *Quòd sic.*

Ratio. Tum quia, si non penderent in suo esse, & conservari à Deo, essent entia à se, adeoque in conservari non creaturæ; quæ formalitas creaturarum in conservari, meliùs salvatur per immediatam conservationem. Tum quia nihil producitur, quod simul concurrendo immediatè non producat Deus, Ergo etiam immediatè conservat. Tum quia non posset explicari, quomodo sit in potestate Dei, omnia annihilare, nisi ponatur, quòd immediatè omnia conservet.

Quæres 3. *An Creaturæ etiam seipsas conservent.*

Assero. *Quòd non.*

Ratio. Quia non causant seipsas; Ergo nec conservant.

Addo. Et non sunt multiplicandæ causæ conservativæ sine necessitate.

QUÆSTIO III.

De Concursu Dei.

DUrand. & post eum Dola Capucinus, censent, Deum immediatè non concurrere in actiones creaturarum, sed solùm mediatè, conservando illarum vim causativam. Communis opinio

opinio est in oppositum. Tum quia Deo concedendus est modus perfectissimus agendi, immediatus autem agendi modus, est perfectior. Tum quia, sicut Deus potest annihilare effectum productum immediatè, ita poterit & ipsam ejus productionem, sed ipsum effectum immediatè annihilare non posset, si immediatè ab illo non penderet. Ergo nec actionem, si ab illo immediatè non penderet, si autem immediatè pendet effectus, immediateque annihilabilis est, pendebit etiam actio, immediateque annihilabilis erit. Tum quia in nulla ratione debet creatura esse immediatè à se, si autem immediatè non penderet actio à Deo, immediatè esset à se. Nec obstat, quòd contineat totum esse & perfectionem actionis in se, causa, hoc enim, quod etiam in se habet actio, non debet esse independens à Deo. Concesso autem concursu immediato Deo, non est necesse excludere concursum aliarum causarum, quia multa se solo non potest præstare in eodem genere Deus, ut generationes, actiones vitales &c. & sicut entia creata non spoliantur virtute agendi, quam in illis ponit, & ratio & experientia, sic nec spoliari debent immediata etiam actione. Sed possibilisné creatura, quæ operari possit immediatè Deo non concurrente? Arriag. & Hurt. censent, se in hoc non videre repugnantiam. Ovied. & recentior Suar. censent id repugnare, quod probabilius. Quia impossibilis est creatura, in aliqua ratione, pro statu Physico, independens à Deo, & si sit possibilis dependentia à Deo in omnibus, & si hæc perfectio non repugnat Deo, danda erit eidem, & hæc excludet possibilitatem talis creaturæ. Porrò concesso immediato concursu Dei cum creaturis, dicimus utramque causam in suo ordine esse totalem, cum causis tamen materiali & formali non concurrit in eodem genere, ob imperfectionem utriusque hujus causæ; His præjactis, *Sit*;

DIFFICULTAS I.

An Deus concurrat immediatè ad peccatum?

Difficultas hæc nascitur ex suppositione facta, quòd scilicet Deus ad omnes actiones creaturarum concurrat; nam contra hanc conclusionem hoc inter alia proponitur argumentum. Quia si concurrit Deus immediatè ad omnes actiones. Ergo concurrit etiam ad peccaminosas; si concurrit etiam ad peccaminosas; Ergo est causa peccati. Sed hæc difficultas retorquetur suo modo in oppositos: Cur non enim Deus sit causa peccati, si mediatè ad illud concurrit, cum mediatè concurrere, non excusetur à peccato? & sic consilium dantes & propinantes per alium venenum, mediatè concurrunt, & tamen sunt causa peccati. Sed hujus Difficultatis solutio translata ad Materiam Theologicam, de Peccatis, ubi diximus: Deum concurrere quidem, & quidem immediatè ad peccata, non esse tamen causam illarum, quia non agit cum inclinatione &c.

DIFFICULTAS II.

An Concursus Dei cum Creaturis, sit quid concomitans?

Dicendum est, *Concursum Dei cum Creaturis, non esse quid concomitans.* Supponit hæc Conclusio communem doctrinam nostrorum, quòd concursus Dei in actu secundo, sit idem realiter cum concursu & actione creaturarum.

Ratio, quia si non per eundem concursum effectus penderet à Deo & à causa secunda, vel penderet per aliquam antecedentem actionem Divinam, & hoc non, quia nihil potest ostendi antecedens, quod respondeat illi actioni, cùm tamen actioni non possit non respondere aliquid; Non etiam aliquid consequens, quia jam omnia acta inveniret; Non etiam aliquid concomitans, ut jam contra Pontium & Scotistas probabitur. Ergo debebit idem esse omnino cum actione creaturarum; *Hinc jam:*

Probatur primò Conclusio. Si concursus Dei esset quid concomitans, ex eo esset, quia scilicet exhibitio illius, non pendet ab uno principio, sed à duobus, & sic idem diceret Pontius, quod nos, licèt aliis verbis; vel certè ideo esset concomitans, quia eliciente creatura suum influxum partialem, alium influxum eliceret Deus, & hoc non, quia nulla necessitas multiplicandi partialitates illorum influxuum, ut patebit solutione argumentorum.

Probatur secundò. Respectu illius actionis creaturæ, formaliter acceptæ, non datur ullus concursus concomitans, quò producatur ipsa actio & influxus agentis creati; Ergo nec erit necesse dari alium influxum concomitantem, quo ipse effectus producatur; & tamen quæ rationes oppositorum militant pro consequenti, militant etiam pro antecedenti, hinc, si pro antecedenti non valent, nec tenebunt pro consequenti.

Probatur tertiò. Iste modus concurrendi per concursum concomitantem est indignus Deo, quod sic probatur. Antequam Deus, applicet concursum suum concomitantem, vel novit quid sit actura creatura, vel non novit? Si novit. Ergo jam supponitur effectus, antequam concomitans ille concursus Divinus ac-

cedat. Ergo ulterius est indignus Deo, quia non est tolerabile dicere, in aliquo priori posse, supponi effectum, quem Deus non producat; Si autem non novit quid sit actura creatura. Ergo temerè concurrit. Et sic v. g. Si ego dicam volo agere, quod agit Petrus; si nesciam quid sit acturus, temerè id dico, & si coincidam in idem cum illo, merus erit casus, qui respectu Dei non datur. Si autem agat Deus per concursum identificatum, non potest supponi applicans suum concursum ad illam actionem, cùm ille concursus idem sit cum actione, directus autem à scientia conditionata, aut alia, ne temerè agat. Videatur notatum sequentis difficultatis sub finem.

Confirmatur. Quia ille concursus concomitans, vel est determinatus ad unum, vel non est determinatus ad unum? si est determinatus ad unum, aufert libertatem. Tum quia concursus antecedens determinatus aufert libertatem. Ergo & concomitans, nec enim est major ratio unius quàm alterius. Tum quia concursus concomitans, est inter non dico prærequisita, sed per se inter requisita agendi, ut ipsum *præ* antecedentiam non notet: Si est inter requisita agendi; Ergo posito illo, non potest non fieri actio, hoc ipso enim non esset determinatus; Si illo posito, non potest non fieri actio; Ergo non liberè fit. Et certè sive quis antecedendo vinctum, trahat illum strictum, simul cum illo gradiendo, adhuc verè vinculat. Ergo & concursus ille, sive antecedat, sive sit concomitans, si stringat, hoc est, determinet ad unum, auferet libertatem. Tum quia, quando requiritur ad libertatem, ut positis omnibus requisitis possit non fieri actio, hoc intelligitur: Nullum est determinativum actionis, salvans libertatem, nisi determinatio, orta ex suppositione actionis, determinatio autem illius concursus, non est ex suppositione actionis. Pro quo recito locum Augustl. lib. Retract. c. 22. *In nostra inquit potestate non est, nisi quod sequitur nostram voluntatem.* Hinc ex hac auctoritate formabitur argumentum à pari. Concursus antecedens & prædeterminativus aufert libertatem. Ergo & concomitans, quia ex Augustino, etiam hic concomitans non sequitur nostram voluntatem, sicut nec antecedens.

Objicit primò Pontius. Volitio Dei distinguitur à volitione creaturæ. Sed volitio Dei, est concursus ipsius cum creatura. Ergo concursus ipsius cum creatura, non est actio creaturæ, sed alia concomitans actio.

Respondetur. Falsam esse Minorem, quia concursus Dei spectat ad omnipotentiam. Voluntas autem Dei est potius applicatio omnipotentiæ Dei, de quo aliàs. Rursùs dici potest, quòd volitio Dei sit concursus ipsius, qui in actu primo acceptus, est distinctus à concursu causæ secundæ, de quo nemo dubitat: sed negamus, concursum Dei in actu secundo, esse distinctum à concursu itidem in actu secundo creaturæ. Rursùs volitio Dei & concursus Dei (ut ita dicam) activè acceptus, est quid distinctum, secundùm id, quod dicit in recto, dicit enim ipsam voluntatem Dei & Omnipotentiam applicatam, in obliquo autem & pro connotato non est quid distinctum, quia dicit ipsam actionem creaturæ.

Objicit secundò idem. Quando duæ causæ partiales subordinatæ producunt aliquem effectum v. g. intellectus & objectum, intellectionem, non eadem actione concurrunt, sed diversa. Ergo idem dicendum, cùm Deus & creatura concurrunt. Antec. prob. quia actio subjectatur in agente, sed unica indivisibilis actio, non potest subjectari naturaliter in duobus principiis distinctis realiter.

Respondetur. Imprimis Negand. Antecedens cum sua probatione, quia quantumvis detur actionem agentem quodammodo subjectari in agente, non tamen in eo subjectabitur actio acta, nos autem concursum identificamus actioni actæ. Dixi actionem agentem quodam modo subjectari, quia cùm idem sit realiter, vel cum actione acta (sed dicitur agens, nonnisi per respectum ad principium) & sic recipietur in passo, vel est idem cum principio operante, & sic non subjectabitur propriè in agente, utpote cui identificatur. Rursùs si concursus Dei subjectatur in ipso Deo, quæro estné aliquid distinctum realiter à Deo, vel non est? si non est distinctum, in statu quæstionis non stas, hîc enim quæritur de distincto realiter concursu, si autem est quid distinctum, & tamen recipitur in Deo. Ergo entitas Dei rationem causæ materialis habere potest. Denique quamvis causæ partiales subordinatæ, producerent aliquem effectum distinctis actionibus partialibus, adhuc id respectu concursus Divini, concedi non deberet, quia actiones causarum partialium, non debent tantùm subordinari, quia nec essentialiter subordinantur, sicut subordinari debet actio causæ secundæ, ad causam primam; consequenter actiones causarum subordinatarũ, quamvis concedantur distinctæ, non erit necesse distingui concursum Dei, à concursu creaturarum.

Lorca, ut eum citat recentior Suar. quamvis fateatur eundem esse realiter concursum causæ primæ & causæ secundæ, tribuit nihilominus prioritatem quandam concursui Divino, præ concursu creato, quam appellat prioritatem à quo, & dicit ulterius concursum causæ primæ, esse priorem in genere causæ efficientis, concursum autem causæ secundæ, dicit esse priorem in genere causæ materialis, & sic determinare causam primam. *Hæc illius doctrina*

Non Satisfacit. Tum quia prior est concursus causæ primæ in genere causæ efficientis, præ concursu causæ secundæ. Ergo comparatur

ratur ad illum, tanquam efficiens ad effectum, talis autem comparatio, arguit distinctionem realem, si autem ponitur distinctio realis, quomodo identificantur? Tum quia concursus causæ secundæ, est prior in genere causæ materialis, præ concursu Dei, idque suppono in genere causæ materialis veræ. Ergo subjectat concursum Dei verè concursus causæ secundæ: Si autem ille verè subjectat, quomodo sunt idem realiter? Tum quia non est explicabile, quomodo concursus Dei sit prior, præ concursu causæ secundæ? quia vel præcedit tempore, vel instanti, vel naturâ, vel prioritate originis? non primum, & secundum, quia sicut nihil est prius tempore, vel instanti seipso, ita nec est prius eo, quod secum idem est realiter. Non tertium, quia nihil seipsum præcedit naturâ, cumq; per multos idē sit esse prius naturâ & prius causalitate, cum nihil causet seipsū nec erit prius naturâ seipso. Nō quartū, quia prioritas à quo est prioritas consimilis ei, quâ prioritate, prior est Pater æternus Filio, quæ prioritas licèt salvet æqualitatem durationis, importat tamen oppositionem principii & principiati, adeoque distinctionem realem. Quod ipsum sic aliter probatur; Prout est prior à quo concursus Divinus, eo ipso est posterior. Ergo non datur prioritas ista concursus Divini. Anteced. probatur. Prioritas à quo, est prioritas concursus creati prout pendentis à Deo. Ergo concursus ille Divinus prior à quo eo ipso est posterior. Consequentia probatur, Concursus ille ille Divinus prout prior à quo, dicit concursum creatum, qui dicitur esse posterior. Ergo concursus ille Divinus prout prior, eo ipso dicit quid posterius. Addit recentior Suar. Concursus ille essentialiter procedit ab utroque principio. Ergo in nullo priori potest esse sine alterutro; aliàs esset sine sua essentia. Et certè non potest esse prior concursus creatus, hoc ipso enim quia creatus est, dependet à Deo, non etiam præcedit concursus causæ primæ, quomodo enim Actio vitalis v.g. intellectio, prius procederet à Deo, quàm intelligeretur procedere à potentia vitali.

Si tamen nomine hujus prioritatis non aliud intelligas, quàm quòd id, à quo dependet actio, sit prius suo modo, sicut v.g. prioris habet rationem Pater, præ Filio, causæ præ effectu, si non sumantur relativè, cumque concursus creatus dependeat ab increato, debet habere suo modo prioritatem, & hæc prioritas in præsenti, non negatur.

Dices primò cum Lorca. Duæ causæ non possunt uniri ad eundem effectum, nisi una determinet aliam, aliàs nonnisi casu agerent, ergo & prima causa cum causa secunda non aget, nisi una determinet aliam. Quodsi hæc determinatio tribuatur Deo. Ergo tribuetur & prioritas, nam determinatio est prior prioritate à quo.

Respondetur. Imprimis, hoc argumentum non procedere de concursu, sed de causis, quo autem sensu causa prima præ secunda habet rationem prioris, dictum ubi de prædeterminatione; duæ autem causæ ut uniantur ad unum effectum, eæque liberæ, non est necesse, ut una prædeterminet aliam, sed ut offerat vires cum quibus posset quidem non operari, infallibiliter tamen operetur altera, & ne casu dicatur agere Deus concurrendo cum causis liberis, dirigetur à scientia conditionata.

Dices secundò. Ex istis duabus causalibus, quarum una dicit; ideo egreditur concursus à causa prima, quia egreditur à causa secunda, & ista altera, quæ dicit? ideo egreditur concursus causæ secundæ, quia egreditur concursus causæ primæ? ex istis inquam duabus causalibus, debet esse aliqua vera. Ergo debet alterutri concedi prioritas, cùm concedatur determinatio, quam explicat illa causalis.

Respondetur. Imprimis, retorquendo argumentum: ideo agit intellectus, quia agit species, ideo Petrus assidet Paulo, quia Paulus assidet Petro? & tamen in his nulla reperitur prioritas; ita licèt ideo agat creatura, quia agit Deus; non sequetur hoc ipso, vel determinationem, vel prioritatem oriri debere. Deinde illa causalis; ideo egreditur concursus à causa secunda, quia egreditur à causa prima hoc solo sensu vera est, quia Deus & potentiam, & vires tribuit creaturæ, & in hoc genere, conceditur prioritas, sed non in præcedentia, alius sensus.

Dices tertiò cum eodem. Malleus & artifex simul agunt, & tamen malleus, dicitur esse determinatus, ab artifice. Ergo etiam dicendum est, quòd à concursu causæ primæ, determinetur concursus causæ secundæ. Sol etiam & homo generat hominem in eodem instanti etiam naturæ, & nihilominus determinat homo concursum solis, adeoque habet in hoc prioritatem. Ergo etiam diverso respectu prior erit concursus causæ primæ, præ secundæ concursu.

Respondetur. Supra jam prioritatem certam concessam esse, fusiusque explicatum hoc est, in materia de Prædeterminatione. Ad argumenti vim quod attinet, illud non convincit, facilè enim est, ut malleus distinctus realiter, necessarioque operans, determinetur ab artifice, Sed concursus indistinctus realiter, ut eum indistinguit Lorca, quomodo determinabitur? Sicut & alia est virtus solis, hoc est v.g. calor, & alia virtus hominis, hoc est semen; hinc facilius est, ut unum, determinetur ab alio.

DIFFICVLTAS III.

An concursus Dei, sit quid determinatum physicè?

Præmitto 1. *Rem esse de concursu Dei extrinseco & concursu*, ut dicebam Acto, nam concur-

cursus Agens , qui est omnipotentia applicata per voluntatem, cum sit ipsemet Deus, indubiè est quid determinatum in sua entitate.

Præmitto 2. *Si ly: an concursus Dei sit determinatus physicè pro eodem supponit, ac an sit determinatus nonnisi ad hoc producendum?* tunc procedere potest imprimis quæstio de concursu creativo, qui certè est determinatus physicè , quia idem est cum re creata, quæ non potest esse, nisi hæc determinata: Si autem quæratur de concursu, qui idem est cum concursu creaturarum, tunc

Præmitto 3. *Quæri posse: an concursus Dei cum causis necessariis sit determinatus nonnisi ad hoc producendum?* & sic indubiè est determinatus, non enim est potestas utriuslibet in causis necessariis accipiendo eas cum omnibus prærequisitis. Si autem quæratur de causis liberis;

Præmitto 4. *Concursum cum causis liberis dupliciter spectari posse.* Primò in actu primo , qui nihil aliud est , quàm omnipotentia præparata ad concurrendum, vel potest spectari concursus in actu secundo, & hic non aliud est, quàm ipsamet actio creaturæ , prout dependens à Deo. Concursus in actu primo spectatus est indifferens, sicut & ipsa omnipotentia est indifferens ad concurrendũ ad hoc, vel ad illud. Concursus autem in actu secundo non est indifferens, quia non aliud est, quàm ipsamet actio creaturæ, quæ actio non est indifferens ad agendum. Quia verò ipsæ causæ liberæ spectari possunt prout sunt principium actuum naturalium & supernaturalium; *Hinc*

Præmitto 5. *Quòd concursus Dei in actu primo ad actus supernaturales*, prout importat superadditum habitum, aut præparationem auxilii vices habitus supplentis, in isto sensu habitus non est indifferens ad oppositum , licet sit indifferens ad agendum, vel non agendum.

Ratio Prioris partis præmissi est, quia gratia & principium supernaturale, sive intrinsecum, ut habitus, sive extrinsecum, ut auxilium, non potest principiare peccatum. Ergo est determinatum , nonnisi ad effectum gratiosum. Ratio secundæ partis est, quia si auxilium illud vel habitus esset ad agendum, ita , ut non posset fieri oppositum, hoc ipso illud auxilium tolleret libertatem, de quo in Materia de prædeterminatione. *His præmissis* colligendoque dicta.

Dicendum est. *Concursum Dei in actu secundo spectatum non dicere indifferentiam*, vel contradictionis, ut dixi, præmisso quarto, nec contrarietatis, ut ibidem dictum.

Probatur. Quia concursus in Actu secundo spectatus, est ipsamet actio , quæ non potest non esse actio , adeoque nec est indifferens, ut non agat, & tamen deberet esse indifferens, si haberet indifferentiam contradictionis ; nec etiam actio habet indifferentiam contrarietatis, quia est ipsa actio creaturæ, quæ non est indifferens ad oppositum ; neque enim habitus amoris, est indifferens ad odium , in quo tamen stat libertas contrarietatis. Concursus tamen in actu primo est indifferens ad contradictoria, ut dictum præmisso eodem, licèt spectatus in actu primo concursus , in quantum importat habitum supernaturalem vel auxilium indebitum, non sit indifferens ad oppositum, ut dictum præmisso quinto.

Objicit primò Pontius. Concursus Dei est volitio , qua vult cum causa producere effectum. Sed per illam volitionem non potest aliud produci. Ergo concursus Dei non est indeterminatus. Minor probatur. Quia sequeretur, quòd esset volitio, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia esset volitio producendi alium effectum; volitio autem producendi effectum alium, formaliter, aut ratione, distinguitur à volitione producendi alium effectum.

Respondetur. Ipsam illam volitionem, non esse determinativum unius partis, nec volitionem unius partis , antecedenter ad suppositionem unius partis, antecedenter ad suppositionem volitionis creatæ. Deinde , volitio quâ vult producure effectum Deus, unum dicit in recto, & hoc est ipsemet Deus & actus illius internus, identificatus Deitati , & hæc volitio in essendo quidem est determinata, cùm sit ipsum esse Dei determinatum, sed non est determinatum nonnisi ad volendum hoc. Deinde volitio illa connotat aliquid extrinsecum , nempe ipsum effectum, quem concedo esse determinatum, sed ex suppositione sui ad se.

Objicit secundò idem. Concursus Dei est identificatus actioni creaturæ. Sed hæc est determinata ad unum. Ergo & ille concursus.

Respondetur. Concursum in actu primo non esse identificatum creaturæ , sed tantùm concursum in actu secundo, quem jam supra dixi, non esse indifferentem ad oppositum, vel non ad esse, sicut supponit objectio.

Objicit tertiò. Effectus non magis pendet à causa secunda , quàm pendeat à causa prima. Ergo sicut non potest egredi à causa secunda per concursum indeterminatum , nec egredietur à causa prima.

Respondetur. Effectum egredi à concursu causæ secundæ indifferenti , si ille sumatur in actu primo, quia egreditur à voluntate non determinata , in actu autem secundo spectatus concursus utriusque determinatus est, ut dixi.

Objicit quartò idem. Concursus cùm sit actio, necessario pro distinctione terminorum distingui debet. Ergo non est indifferens.

Respondetur. Consequens & Antecedens esse verum de concursu in actu secundo.

Instat. Determinatio actualis causæ ad effectum producendum nequit esse, quin causa determinetur per ipsam. Ergo si determinatio,

quâ

quâ Deus de novo determinat ad producendum amorem, esset etiam determinatio ad producendum odium, sequeretur, quòd quoties produceret amorem, produceret etiam odium.

Respond: Non dari determinationem actualem causæ ullam, quæ sit distincta, ab ipsamet actione libera.

Objicitur Quintò. Si non daretur concursus divinus determinatus & determinans Dei voluntas ad unum, non daretur ex eo, quia tolleret libertatem. Sed non tollit. Minor probatur, quia illud, quod tollit libertatem, debet esse suppositio alicujus, quod quamvis antecedit, habet virtutem necessariò tractivam voluntatis. Sed si daretur decretum determinans, aut concursus quicunque Divinus ad unum determinans, non haberet virtutem necessariò tractivam voluntatis. Quod ipsum probatur, quia quidquid habere potest virtutem determinativam voluntatis, vel debet illam habere quatenùs est aliquid, quod habet rationem actûs primi, vel rationem actûs secundi; Neutro modo determinatus ille concursus habet vim determinandi necessariò voluntatem, quod ipsum probatur, quia quod determinat necessariò per modum actûs primi, aut debet proponi ipsi per intellectum, aut debet habere aliquam antecedentem actionem, per quam produceretur actio voluntatis? jam autem non est necessarium, ut vel decretum illud cognoscatur, nec habet illud decretum vel concursûs actionem aliquam, antè actionem voluntatis; aliàs antè actionem voluntatis produceretur actus voluntatis, quod fieri non potest, non datur enim actio actionis gratisque illa poneretur. Quòd si illud decretum & ille concursus, esset per modum actûs secundi, nec dum necessitaret voluntatem, quia ille concursus, aut esset actio totalis actûs voluntatis, aut partialis: Si totalis; Ergò actus ille non produceretur à voluntate: si partialis; Ergò debet simul naturâ adesse actio voluntatis, & sic non determinabitur voluntas determinatione antecedenti.

Respondetur, hoc argumentum multùm probare, probaret enim salvari libertatem in prædeterminatione Thomistica, quia etiam illa nec agit sine voluntate, nec debet proponi voluntati. Supponitur autem Scotistas Prædeterminationem Physicam non admittere. Rursùs, possibile est, ut Deus suo decreto destruat libertatem, & tamen vi hujus argumenti, non destrueret illam, quia non esset necesse decretum illud proponi voluntati, nec esset necesse, ut illud decretum antecedenter agat actionem voluntatis. Directè autem ad argumentum dici potest, duplicem necessitatem profectam à Deo, cogitari posse. Primò positivam, quam stante etiam judicii indifferentiâ de faciendo, vel non faciendo, imprimere potest potentiæ volitivæ; Secundò, aliquam necessitatem negativam, quæ sistat in non exhibitione ejus, quod necessarium est ad agendum conformiter voluntati liberæ, sic v.g. quando Deus subtrahit suum concursum causæ necessariæ, necessariò habet hoc, quòd non agat, quæ tamen necessitas non nisi ex negativo principio oritur, ex negatione scilicet concursûs debiti; sic etiam in præsenti, quia non daretur concursus indifferens, quo indiget potentia hîc & nunc liberè operatura, hinc illo negato, negativè Deus necessitaret voluntatem; dico itaque necessitatem illam fore in actu primo, sed quia est ex negativo principio, non esset necesse illam quidquam agere antecedenter, nec etiam nosci. Posset etiam ostendi actio antecedens impropria, hoc est determinans potentiam, ut nonnisi agat.

Noto. Præsentem doctrinam Pontii & Scotistarum respicere, quòd non sit tollenda libertas concursu & decreto determinativo ad unum, modò se habeant per modum concomitantis; Sed tollendam esse libertatem hæc evincunt. Tum quia quô posito non possumus non agere, & illud non est situm in nostra potestate, nec ortum ex usu libertatis, illud tollit libertatem; jam autem ille concursus etiam concomitans est talis, ut docet ipse Pontius. Major autem fundatur in definitione libertatis, quia de ratione liberi est, positis omnibus requisitis, inter quæ est concursus concomitans, posse agere & non agere. Tum quia per hoc solum videtur velle salvare libertatem, quia decretum illud determinatum includeret adhuc concursum creatum, ut videre illum est hîc num. 103. hoc autem libertatem non salvat, quia si necessitaretur voluntas ad agendum, adhuc includeretur concursus voluntatis creatus. Tum quia illud decretum & esset concomitans, ut supponitur, & non esset concomitans, esset enim antecedens non solâ æternitate, quia hæc ad præsens impertinens est, sed esset antecedens causalitate, quod ipsum probatur, concomitantia dicit simultatem duorum. Ergò etiam & concomitantia concursûs determinati dicit simultatem duorum, nempè concursûs Divini, & concursûs Creati. Sed concursus creatus respectu effectûs agendi, habet rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum Divinum. Ergò etiam & concursus Divinus poterit habere rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum potentiæ creatæ. Tum quia Concursus Divinus in Actu primo spectatus, vel complet rationem actûs primi proximi in potentia, vel non complet? Si complet, ergò & ipse habet se per modum actûs primi: Si non complet. Ergò potentia se solâ habet rationem actûs primi completi, quod nec ratione effectuum naturalium, sed multò magis supernaturalium concedi non potest potentiæ, aliàs viribus naturæ, posset illum producere, statuiturque per hoc independentia actus primi

crea-

creati in agendo à causa prima, & si nihil fit in actu secundo sine concursu Dei, ita nec fieri potest quidquam sine concursu Dei, in actu primo; quia ab iisdem principiis pendet effectus in actu primo, & in actu secundo. Tum quia non est imaginabile esse aliquid verè causam, & tamen non se habere per modum antecedentis. Tum quia posito illo simultaneo concursu in actu primo parato, habente respectu effectus antecedentiam causalitatis, & includente aliquo modo operationem nostram, vel potest fieri & non fieri operatio, vel tantùm potest fieri? si primum, quomodo salvatur determinatio? si secundum, quomodo salvatur libertas? Tum quia concursus ille simultaneus, includens nostram operationem, includit illam tanquam effectum. Ergo respectu illius non dicit concomitantiam, sed antecedentiam. Tum quia & esset ille concursus determinatus, ut ponitur, & non determinatus, quia illo posito posset adhuc homo agere & non agere, ut videre est apud ipsum, num. 98. Tum quia, ponamus ex una parte decretum aliquod & concursum determinatum, qui etiam sit per Scotistas necessitativus, ponamus ex alia parte decretum illorum & concursum concomitantem, fiat parallela: Istud decretum necessitans, est suppositio antecedens, causalitate, positionem effectus, concursus etiam concomitans, antecedit causalitate, positionem effectus, decretum necessitans, non est in nostra potestate ponere vel non ponere, idem verum de decreto & concursu concomitanti decreto necessitanti posito, non potest sequi oppositum in sensu composito, idem convenit decreto concomitanti, hoc ipso enim non esset determinatus. Quid autem rogo habet se sola verbotenùs concomitantia, ad salvandam libertatem? Neque valet quod adfert, num. 108. ubi dicit, quando mihi Deus dat concursum determinatum ad unum, quamvis non det concursum determinatum ad oppositum sufficit, quòd habeatur concursus in actu primo, hoc est voluntas Dei, parata dare concursum, nam si non sufficit ad libertatem, dare concursum necessitantem, & habere voluntatem paratam servandæ libertatis, nec in præsenti etiam sufficeret, & sicut non sufficit Deum esse paratum ad dandum auxilium sufficiens, sed est necesse illud offerre, ita & in præsenti.

DISPUTATIO VII.

De Causa extrinseca, quæ est Finis & Exemplar.

PAuca hîc veniunt Scholasticè discutienda, hoc, quod difficultatem habere posset, id est; an bruta agant propter finem propriè? negatum hoc est in Materia de Angelis Dis. 5. n. 85. alia quæ sunt magis propria hujus loci, interim decurrenda sunt.

QUÆSTIO I.

Quid Finis? estnè Causa realis? quæ ejus Causalitas?

ASSERO primò. Finem ex Aristotele 2. Phys. textu 28. *esse id, cujus gratia aliquid fit*, ex quo rursus causam finalem secundùm id, quod dicit 1. Ethic. c. 2. rectè definieris? *Est id, quod propter se amatur, & propter quod cætera volumus*; Reflectendo autem ad terminos, quibus causa in communi definita est, causam finalem definieris; *Quòd sit principium determinans ad existentiam gratiâ sui, vel tanquam propter quod.* Explicari hoc solet, sic intellectus assentitur quibusdam principiis, quæ de se evidentia sunt, & quibusdam nonnisi propter connexionem cum illis, sic etiam voluntas quædam amat objecta propter se, & alia propter connexionem cum illis, & quemadmodum quibus intellectus tanquam immediatis assentitur, vocanturque principia, quibus autem assentitur propter connexionem, vocantur conclusiones, sic quæ appetit voluntas propter bonitatem immediatè in illis inclusam, vocantur finis, quæ autem amantur propter connexionem cum illo bono, vocantur media. Demum sicut principia communicant suis connexis evidentiam, ita finis communicat mediis bonitatem & amabilitatem. Explicari hoc ipsum sic aliter potest.

De ratione finis est ultra se nihil in illo genere, vel ordine habere; & ita est finis lineæ, ultra quod

quod non extenditur linea, beatitudoq; nostra objectiva est Deus, quia illo possesso, nihil ultrà appetit homo. Quod ipsum fundatur in hoc, quia si ultra finem aliquid esset, & competeret, ut supponitur illi fini ratio finis, & non competeret; competeret quidem, ut supponitur, non competeret autem, quia non finiret; siquidem aliud daretur finitivum. Quia autem in bonis sunt aliqua, quibus possessis in illo genere, nihil ultra appetit in illo genere voluntas, fit, ut dentur aliqua bona, quæ finis sint, & dici possint; & ita v. g. bonum, quod adipisci vult ægrotus quà talis, est sanitas, quâ possessâ, ægrotus in illo genere nihil plus appetit; hinc fit, ut sanitas, sit finis bonumque in suo genere finale, & sicut positâ Conclusione ex præmissis, concluditur motus in noscendo objecto, prout contento in Conclusione, estq; illa veritas, ultrà quam habitam in objecto Conclusionis, non ulterius arguendo procedit intellectus, sequensque arguitio quæcunq; non hoc objectum hujus Conclusionis, sed aliud inferet, totaque illius completio, in priori concludetur, & terminabitur; hinc Conclusio ex vi etiam nominis, est finis motûs intentionalis intellectivi; ita quando non ulteriùs in illo genere appetendi movet sese voluntas, illud bonum dicitur voluntatis finis. Quia autem nullus est finis ad quem processu non perveniatur, & ita est finis itineris, ad quem his leucis, stadiis &c. pervenitur, finis motûs intellectualis est Conclusio, ad quam mediis præmissis, devenitur; ita etiam & bonum, quô possesso finitur appetitus in illo genere, habet viam suam & processum, hicque non alius est, quàm ipsa media, per quæ acquiritur possessio boni, satiativi in genere illo appetitûs, finitivique motûs voluntatis.

Assero Secundò. *Finem esse Causam realem.*

Probat id, auctoritas Aristot. 2. Physic: tex. 70. ubi inter causas sine addito, numerat etiam finalem. Posset tamen responderi ad hanc auctoritatem, quòd illo loco nihil agat Aristot. de Causa rigorosa, vel non rigorosa, sicut in simili de Causis intrinsecis, dictum est.

Accedendum ad rationem, quæ in hoc fundatur, quòd nihil desit, quominùs finis dicatur vera Causa realis. Quia quamvis causa non existat in se, ut nec finis movens existit, sed petit poni & existere, sufficit, quòd existat in aliquo sui, hoc est in apprehensione amoreque suæ bonitatis, quæ duo apprehensio & amor, sunt quasi semen finis. Rursùs habet veram Causalitatem, stantem in tractione voluntatis, de qua infra, appellaturque hæc tractio motio metaphorica, non secundùm esse, quia in rebus non sunt Metaphoræ, sed secundùm dici, & sicut cùm dico, pratum ridet, non sequitur, quòd floreat Metaphoricè, sic nec sequitur ex motione Metaphorica, quòd verè non alliciat.

Difficilius est ostendere, quomodo sit Causa realis, cùm causet seipsum? nam communiter dicitur, quòd finis positus in intentione, causet seipsum in executione.

Explicat id Primò Recentior Suar: Quòd finis non causet seipsum & respectu sui non sit causa vera, sed quòd tamen causet verè amorem sui, à quo habet distinctionem realem, & quamvis hic amor causet postea positionem finis, id non obest; quia axioma illud, quod est causa causæ, est causa causati, procedit in causis ejusdem generis.

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia non est ratio, cur illud axioma teneat in causis ejusdem generis, & non teneat in causis diversi generis? Tum quia debet respectu illius poni causalitas finis, respectu cujus habet rationem finis, jam autem respectu amoris præcisè non habetur ratio finis, cum æquè media ipsa, bonumque non consequibile, amorem mereri possit. Tum quia omne objectum verum cognitum deberet esse finis, est enim amabile, adeoq; causans sui amorem, neq; tamen ex eo omne objectum, est finis.

Explicari potest Secundò. Causam finalem esse causam physicam, prout physicum opponitur ficto, non verò, prout intentionali; hinc consequenter dicitur, quòd finis, prout est intentionaliter acceptus, sit quid distinctum, à seipso existenti in executione. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia concedo quidem cognitionem, à fine, esse distinctam realiter, sed nego objectum illius cognitionis, & ipsum in executione positum, esse distinctum realiter, cùm sit eadem entitas, sed solis statibus diversa. Tum quia Ens existens, ens in potentia, ens possibile, est idem realiter, totaque diversitas, est non in Ente, sed in connotatis illius; Ergò nec finis prout in intentione, à seipso, prout in executione, distinguetur realiter. Tum quia Universale per præcisiones objectivas, vel formales, fabricatum, non est distinctum realiter à singularibus; hinc si distingueretur ab illis, nec prædicari posset de illis, sed falsificarentur propositiones. Ergò nec distinguitur realiter finis quà talis in intentione, à seipso, prout in executione.

Explicari potest Tertiò. Causam finalem esse causam physicam, sed cum addito intentionalem, consequenter non debere habere effectum distinctum realiter, eò quòd id poscat natura Causæ intentionalis, & sicut idem producens se secundo, est Causa vera physica, & tamen non producit effectum distinctum realiter, sic & hîc. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia si dicas hanc esse naturam Causæ intentionalis, non habere à se distinctum effectum realiter, dicam etiam esse naturam causæ intentionalis, ut non sit vera causa realis, idque ob defectum distinctionis ab effectu. Tum quia quamvis salvetur ratio causæ realis sine distinctione reali ab effectu in

productis & causatis, secundò non tamen in causatis & causantibus primò, aliàs subverterentur & Philosophica & Theologica principia; ostende ergo distinctum effectum realiter, quem causa physica finalis producit primò. Tum quia non poterit ostendi, quid simile operetur finis ei, dum idem reproducit suam Entitatem, quod tamen salvet rationem causæ realis, sed quicquid sit de his principiis, vel exinde hæc explicatio non satisfacit, quia veræ causæ realis si nihil obsit, debet ostendi effectus verus, realis, & distinctus, idque ex proportione, ad alias causas.

Explicari potest quartò. Inter finem in intentione existentem, & inter finem in executione positum, esse distinctionem realem; quia bonitas illa, quæ erat apprehensa, non est illa eadem, quæ in executione ponitur, sed est distincta numero, ea scilicet, quam Deus ut existat determinat, cùm alia numero ab efficienti produci potuerit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia videtur oppositum esse in communi apprehensione, vulgariter enim assumitur, quòd finis, causet seipsum in executione. Tum quia arbitrarium videtur aligare Deum, ne determinet hunc individuum finem pro executione, qui forte in individuo erat in intentione. Tum quia finis potest esse hujus in individuo, & executio hujus in individuo, casu v.g. quo pro fine sit pomum hoc individuo appetitum.

Explicari tandem potest quintò. Finem esse causam realem respectu mediorum, ad quæ movet, à quibus distinguitur realiter, ex quibus Mediis producitur finis.

Assero tertiò. *Causalitatem causæ finalis esse*, ut inquiunt Philosophi post Aristotelem, *motionem Metaphoricam*. Hoc dictum puto fundatur in modo agendi voluntatis, quæ non sistit sibi objectum, sed trahitur ab objecto, adeoque ad illud movetur appetendo; hinc causalitas illius appellatur motio Metaphorica, sed quid tandem sub hoc nomine motio metaphorica intelligendum?

Explicant primò aliqui. Quòd causalitas finis sit amor finis. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia datur amor respectu Dei tanquam finis, neque tamen amor, dicitur causalitas respectu Dei. Tum quia potest esse amor finis, isque adhuc efficax, & tamen saltem divinitus impediri, ne ponatur in executione finis. Ergo amor non est causalitas finis, quia posita causalitate, impossibile est non sequi effectum, qui debet esse finis in executione. Tum quia causalitas debet esse quid receptum à causato; jam autem amor, non recipitur in effectu, quem causat.

Explicant secundò alii. Causalitatem finis esse ipsum bonum, prout connotat dependentiam à se effectus. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia hîc agitur de causalitate, ut ita dicam, causata, non de causalitate causante, seu tenente se respectu causæ. Deinde & de hoc ipso quæritur, in quo sit ista dependentia.

Explicant tertiò alii. Cum utroque Suar. & aliis non paucis, quòd causalitas finis, sit ipsa actio efficientis, prout respicit id, propter quod fit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia si nihil obsit diversis causis, tribuendæ sunt diversæ causalitates, magis enim proportionatum est, ut id, cui competit esse causam diversam ut Quod, sit etiam causa ut Quo, seu habens causalitatem diversam. Deinde causalitas efficientis, est illa ipsa, effectus suo modo causæ finalis, quomodo ergo erit ejus causalitas ejus causalitas?

Commodius diceretur in re loquendo, non aliud esse causalitatem finis, quàm ipsum effectum, prout dependentem ab hoc, vel illo fine. Sic v.g. deambulatio, si fiat dependenter ab intentione, quæ est sanitas. Causalitas in deambulationem erit dependentia intentionalis, deambulationis, ab hac intentione, quæ est sanitas, sicque de reliquis finibus.

Ratio, quia in nullo argui potest insufficientiæ hæc explicatio. Breviter causalitas finis, est objectivum propter quod operor, seu objectivum responsivum. *Quare operaris*

QUÆSTIO II.

De reliquis Causam Finalem concernentibus.

Quoad effectus Causæ finalis.

Assero 1. *Actus antecedentes positionem mediorum, qualis est cognitio finis, simplex complacentia, amor, intentio non sunt effectus propriè dicti, Causæ finalis.*

Ratio prioris. Quia si cognitio finis esset effectus finis, ante cognitionem finis, jam deberet esse in actu primo causæ, sufficienter constitutus & completus finis: ante cognitionem autem non est sufficienter completus; quia finis non cognitus in ordine movendi, seu finalisandi, ita se habet, ac si non esset; deberet autem jam esse completus finis, in actu primo, quia omnis causa, supponitur completa ante suum effectum. Simplex item amor & intentio finis, ut censet Vasquez & Fonseca contra utrumque Suar. non est effectus finis, quia ratio attingendi finem non est propriè effectus finis; jam autem illi actus sunt ratio attingendi finem. Sed sunt illi actus propter bonitatem bonitatis finis, hoc est rationes attingentes bonitatem ipsius, non verò alio modo, fiuntque propter finem, tanquam propter objectum, hinc etiam impropriè dicitur desiderare aliquis pro-

propter finem, sed desiderat finem. Ergo desiderium illud non est effectus finis, cùm non fiat propter finem. Denique Aristot. 10. Metaph. tex. 30. censet, proprios effectus finis posse causare finem in genere causæ efficientis, desiderium autem v.g. sanitatis non causat propriè sanitatem, sed medicina, idemque dicendum, de amore efficaci.

Assero 2. *Actus immediatè versantes circa media, ut est Electio, inquisitio mediorum, non est propriè effectus finis.*

Ratio, quia sunt potius ratio amandi media, & propriè non sunt ratio ponendi finem in esse reali, per accidens tamen possunt esse effectus finis, si adhibeantur ut media ad consecutionem finis, propriè itaque actus hi causantur ab amore finis in genere causæ formalis extrinsecæ. Multo autem minus, actus, consequentes possessionem finis erunt propriè propter finem; quia vel sunt propriè propter intentionem finis, & hoc non, quia non est jam intentio finis posito fine, sublataque etiam omni intentione finis, sequitur delectatio de præsenti v.g. sanitate; vel sunt propter finem jam in executione positum, & hoc, non est, esse effectum propriè finis; quia hi actus adveniunt per accidens, nec supponunt finem in intentione, cùm tamen hic nonnisi intentionaliter causet. Adveniunt autem per accidens, quia quamvis Deus subtraheret concursum à delectatione, obtentionem finis consequente, haberet jam totum finis quod intendit, intendit enim positionem sui, quæ supponitur.

Assero 3. *Effectum proprium finis esse media.*

Ratio, quia ut dictum supra, respectum mediorum causa finalis est verè causa, ergo & media sunt verè effectus illius, hæc enim se ad convertentiam habent. Videtur hoc idem docere Aristot. 10. Metaph. tex. 19. ubi dicit, ea quæ fiunt propter finem, esse inter media inter finem, etiam movens, seu agens se movens ad consecutionem finis, ex quo loco sic arguitur. Id quod fit propter finem est effectus finis, pro eodem enim hæc sumuntur, sed media, ut inquit Aristoteles, sunt ea, quæ fiunt propter finem, Ergo &c.

Quoad cognitionem requisitam, ut agat causa Finalis.

Assero 1. *Sine prævia cognitione non finalisare finem.*

Ratio, quia finis non cognitus, ut dixi supra, ita se habet, ac si non esset, quia sicut existentia realis, dat esse reale physicum, ita intentionalis existentia, ratione scilicet cognitionis, dat esse intentionale, hoc autem requiritur, ut causet finis; cùm enim causet intentionaliter, debet etiam existere intentionaliter.

Assero 2. *Non esse quid impertinens ad rationem movendi fini propriam, ipsam cognitionem.* Sequitur assertum ex priori, & ratio præter superius adlatam est. Quia idem bonum propter varietatem cognitionis aliter & aliter causat, amatur enim intensius si penitius noscatur, & idem bonum in quantùm præsentatur præsens, producit amorem, in quantùm præsentatur absens, desiderium, quæ diversitas non in entitatem boni, hæc enim constanter eadem est, sed in diversitatem repræsentationis rejici debet.

Cæterùm ipsa cognitio, non est ratio formalis motiva, quia non cognitio amatur, sed objectum, & finis cognitione repræsentatus, ita nihilominus, ut non sola bonitas ametur, sed bonitas ut cognita; ad eum modum, quò præmissæ causant Conclusionem, sed ut cognitæ. Deinde finis ratio in eo consistit, quòd moveat, bonitas autem ut cognita movet. Et certè bonum secundùm se spectatum, habet se ac si non esset, & quamvis hæc cognitio habeat se nonnisi per modum requisiti, exprimitur tamen ad ostendendum, in quo statu posita, causet hæc bonitas.

Assero III. *Possibile esse, ut licèt non præcedat cognitio finis, modò aliquid defectum illius suppleat v.g. si non determinet Deus ad ponendā volitionem finis, ut inquam incognitus finis ametur.* Est Assertum Ovied. & Conimb: contra Vasq. & Arriag:

Ratio Prima asserti, quia id non implicat contradictionem.

Ratio Secunda, Potest elevari voluntas ad producendam gratiam. Ergò & amorem sine cognitione prævia, nec est ratio cur illud requisitum cognitionis suppleri non possit saltim in genere Causæ efficientis?

Ratio Tertia ex Oviedo. Potest Deus infundere actum amoris voluntati, respectu cujus nulla in voluntate præcessit cognitio, si illum enim potest ponere in lapide, multò magis in voluntate. Ergò & potest determinare voluntatem, ut eliciat actum, respectu cujus, nulla præcessit cognitio. Videantur dicta in Anima st: An voluntas ferri possit in incognitum?

Dices I. Cum Arriag. Volitio fertur ad bonum secundùm esse apprehensum, illic non est bonum apprehensum. Ergò.

Respondetur, vera esse hæc de volitione naturaliter se habente in suo modo agendi, non autem de volitione supernaturaliter in modo suo agendi, se habente. Potest etiam retineri communis responsio, esse illud apprehensum quâ apprehensum, habere se per modum conditionis, non autem per modum rationis formalis objectivæ. Non repugnat autem conditiones sine quibus Non, esse supplebiles saltem aliquas, cur non hanc?

Dices 2. Quamvis existentia sit sola conditio agendi, tamen non potest Deus elevare aliquid, quod non existit, ad causandum. Ergo

etiam quamvis cognitio sit sola conditio, non poterit elevari voluntas ad amandum sine cognitione.

Respondetur. Non assumi à nobis omnem conditionem esse supplebilem, sed aliquas, eas scilicet, quas suppleri non repugnat, repugnat autem suppleri existentiam, quæ repugnantia non ostenditur, ne suppleri possit cognitio.

Dices 3. Non potest appetitus naturalis ferri ad rem non habentem bonitatem. Ergo nec ad rem incognitam.

Rspondetur. Negan. conseq. quia malum non habet, per quid compleat voluntatem, ut amorem potius eliciat, ostenditur autem determinativum in præsenti. Addo non implicare, ut malum aliquod assumat Deus & elevet, ut suppleat vices in complenda voluntate, ut exire possit ad amorem boni alicujus objecti.

Dices 4. Cum recentiori Suar. Voluntas est potentia cæca. Ergo non potest tendere in incognitum.

Respondetur. Materialiter non esse accipiendum visum voluntatis, sed accipiendum hoc sensu, quòd scilicet nisi ponatur notitia, tanquam conditio, non sit futura completa voluntas, ad actum suum producendum: sed non sequitur, aliunde illam compleri non posse, stat que in hoc proportio, quòd sicut cæcus non potest se determinare quò ire debeat, ita nec voluntas se determinat, si nesciat quid amare debeat, si ergo aliunde determinetur, hoc ipso cæcitas illius tolletur.

Dices 5. Cum Hurtad. Volitio per se dependet à cognitione. Ergo non potest, non dependere ab illa. Antecedens probatur, quia non dependet media alia entitate.

Respondetur. Volitionem per se pendere à cognitione, tanquam à conditione, hinc illa mutata, poterit adhuc in sua entitate stare, sic v. g. in principiis nostris, non per aliquid superadditum pendet effectus ab approximatione, & tamen approximatione non data, fieri potest effectus, sola ergo dependentia non per aliquid superadditum, dependentia inquam tanquam à ratione formali, suppleri non potest.

Addo, dici posse, tali amore elicito, denominandum subjectum amans, quia adhuc ab intrinseco elicitur, nec apparet quomodo cognitio illa antecedenter se habens, conferat vim denominandi actionibus vitalibus; & sicut quamvis naturaliter non eliciat voluntas actus supernaturales, elevata tamen vitaliter illos elicit, ita & quamvis naturaliter voluntas non eliciat actus volendi sine cognitione, posita suppletione illius defectus, vitaliter illos eliciet, adeoque cum vi denominandi, elicientem.

Quoad subjecta quibus competit agere propter finem?

Assero 1. *Bruta non agere propriè propter finem.* Fusius hæc explicantur loco citato ad primam secundæ.

Ratio Interim asserti sit, quia propriè agentia propter finem, sunt agentia, quæ attendunt ad connexionem mediorum cum fine, ad quam non attendunt bruta. Operantur tamen impropriè propter finem, quia agunt propter bonum, quod cognoscunt, & ad quod habent instinctum, quem instinctum Aristoteles imitationem rationis, & brutalem quandam potentiam, consimilem rationali appellat, qui ipse instinctus fundatur supra complexionem certam animalis & temperamentum primarum qualitatum, habitualiter autem est æstimativa animalis ex tali complexione determinans ad sic vel ita operandum, actualiter autem ille instinctus est actus phantasiæ, impellens, ad sic vel ita operandum.

Assero 2. *Deum ad intra & quoad operationes immanentes non agere propter finem.*

Ratio, actus ad intra sunt ipse Deus, qui à nullo fine dependet.

Assero 3. *Operationes Divinas ad extra esse propter finem.* Ad extra enim sumptæ non sunt ipse Deus, & cùm faciat illas propter se, bene illæ respicere Deum poterunt tanquam finem.

Quoad divisionem finis, quem dividit Arist. secundi Physic. tex. 57. in finem *Cujus*, & in finem *Cui* hoc innuendum erit, quòd nomine finis *Cujus*, supple gratia, quem etiam Aristotel. alibi appellat finem Qui, veniat ipsum bonum, quod appetitur, finis autem *Cui*, est subjectum cui illa bonitas appetitur. *Quo supposito*

Assero 1. *Ex fine Qui, & fine Cui coalescere perfectam rationem finis.*

Ratio. Quia bonum appetibile, & hoc erit finis Cui, debet insuper esse bonum in se, & hoc erit finis Qui vel Cujus. Unde etiam ad sanitatem & amor sanitatis, & amor subjecti movet.

Dices 1. Finis est id, in quo sistit operans. Sed operans sistit in fine Cujus seu Qui. Ergo ille solus, est finis.

Respondetur. Operans sistit in fine Qui, tanquam ratione adæquata, nego, vult enim indubiè illum sibi vel alteri, sistit in fine Qui, tanquam in bono, quod appetitur; neque enim in ratione ejus, quod appetit, aliud hîc & nunc habet, concedo, sed non sistit, quasi illud solum motum illius sistat, defacto enim vult illud sibi, neque enim à sitiente tantum amatur aqua, sed proceditur ad ipsum sitientem, ut illum refrigeret.

Dices 2. Finis *Qui* amatur propter finem *Cui* Ergo potius est medium, quàm finis.

Respondetur. Finem *Qui* amari propter finem *Cui*, tanquam propter subjectum, non verò amari propter finem *Cui*, tanquam propter rationem amandi, quia sanitas, amabilis est, propter suam intrinsecam bonitatem.

Asse-

ASSERO 2. *Finem Cujus, seu Qui interdum esse nobiltorem entitativè interdum ignobiliorem.*

RATIO. Quia sanitas est quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, si autem homini optem beatitudinem, Finis Qui, erit dignior homine.

ASSERO 3. *Amore intenso ordinariè magis amari finem Cui, sed amore appretiativo non semper.*

RATIO, quia finis, Cui magis intimè perspectus magis allicit, & ita cùm volo mihi Deum clarè visum, fieri potest, ut intensius me in hoc amem, quàm Deum, licet illum magis appretiem.

QUÆSTIO III.

De Causa Exemplari.

ASSERO 1. *Exemplar* ex S. Augustino & S. Thom. *esse formam in mente existentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem. Dicitur forma*, quia sicut per formam constituitur agens potens agere, ita & per exemplar constituitur potens agere agens idæale, verèque per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur *in mente existens*, ad distinctionem ab exemplari externo v.g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar si velles præsentem definitionem extendere, demenda esset particula ly in mente existens, dicitur *ex intentione agentis*, ut excludantur ea, quæ casu fiunt, dicitur agentis *determinantis sibi finem*, ut excludantur bruta, quæ nonnisi determinata agunt.

ASSERO 2. *Exemplar consistere in conceptu objectivo*: negat Suar. Fonsec. Rub. Valent. & alii. Sed nobiscum est Vasquez item Arriag. & recentior Suar.

RATIO. Tum quia Arist: 7. Metaph. tex. 28. & 30. censet, exemplar esse essentiam rei, prout est in anima, dicitque domum fieri ex domo, subjice præcognita & idæali. Tum quia exemplar, est id, ad quod agens respiciens, operatur, qui non respicit suum conceptum formalem, sed objectivum. Tum quia universale non consistit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergò nec exemplar, par enim est utriusque ratio. Et certè conceptus formalis & esset exemplar, ut supponitur & non esset, quia exemplar id est, quod ea prædicata, quæ res in statu physico habere debet, intentionaliter repræsentat, ut hæc intentionalia in statum physicum reducantur, jam autem non prædicata conceptûs formalis, sed objectivi in statum physicum reducuntur.

DICES I. Exemplar divinum consistit in conceptu formali, non objectivo; Ergò & ideæ Creatæ. Antec: probatur, quia conceptus objectivus, est ipsa Creatura facienda, Deus autem in operando non dependet à Creaturis.

RESPONDET Primò recentior Suar: quòd exemplar divinum non consistat in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, sed in essentia Divina, prout se præbet imitabilem. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT, quia & non consisteret per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, hæc enim est illius positio, & consisteret ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum consistere in conceptu objectivo, noluntillum esse extra Deum, ideæ enim prout hîc de illis necessariò sunt internæ, consequenter sunt ipsæ Creaturæ, prout repræsentatæ per essentiam Divinam. Sed pro sua responsione.

INSTAT I. Suar: recentior, auctoritate Scripturæ; faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ubi proponitur essentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

RESPONDETUR. Per interpretes non loquitur illîc Deus de idæa hominis, sed de similitudine in proportione ad suam naturam, immò & ad personalitates per tres potentias animæ, sed posito etiam, quòd hîc agatur de Causa idæali, inde non sequitur illam non consistere in conceptu objectivo, hoc est in ipsis Creaturis prout repræsentatis per essentiam Divinam.

INSTAT 2. Effectus imitatur aliquid â se diversum, cui sit similis per imitationem, cùm tamen Deus eundem numero effectum cognoscat, eundem numero repræsentet, at verò inter Deum & seipsum non datur similitudo, sed identitas.

RESPONDETUR. Effectum imitari aliquid à se diversum statu, sed non prædicatis; & licèt non detur similitudo physica relativa inter idem & seipsum, datur tamen similitudo non relativa, nam similis est Filius Dei in natura Patri, licèt sit eadem utriusq; natura, sed hîc etiam est similitudo specialis, nempè intentionalis, in hoc stans, ut ea prædicata, quæ objectum in re continet, imagine intentionali & spirituali repræsententur.

INSTAT 3. Idem ex Auct: Augustini negantis, Deum aliquid extra se intuitum, ut mundum fabricaret.

RESPONDETUR. Hic locus solùm probat, quòd ille conceptus objectivus non fuerit, nisi in mente Divina existens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

RESPONDETUR II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius distinguitur, Conceptus objectivus creaturæ faciendæ, est ipsa Creatura quomodocunq; spectata, nego, est ipsa Creatura, prout repræsentata per essentiam Divinam, concedo, pendebitque Deus à Creaturis, tanquam â termino connexo, non autem tanquam à Causa, â termino inquam

connexo, quia si non essent possibiles, non posset Deus illarum habere ideam tanquam possibilium.

Sed debetne dici, quòd exemplar creaturarum sint ipsæ creaturæ prout repræsentatæ ab essentia Divina, an quòd exemplar sit ipsa essentia Divina repræsentans creaturas? prior modus videtur præferendus. Tum quia magis ostendetur, quomodo prædicata intentionaliter repræsentata, sint in statum physicum reducta, quod tamen spectat ad ideam? Tum quia isto modo significandi magis exprimitur, quia in Recto, ipsa res idæata nec quidquam illam ita exprimi impedit. Tum quia in creatis conceptus objectivus, est ipsa res prout repræsentata. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Dices 2. Censet Aristot. artificem producere effectum similem suæ ideæ. Sed res facienda non est similis conceptui objectivo, sed formali. Omnis enim res est similis suæ imagini, conceptus verò formalis, est imago rei.

Respondetur. Rem faciendam similem esse conceptui objectivo non quomodocunque sed prout repræsentato.

Dices 3. Exemplar consistit in eo, quod dici potest agere, sed conceptus formalis dirigit, quia dirigere est proprium dictaminis, dictamen autem spectat ad conceptum formalem.

Respondetur. Exemplar consistere in eo, quod dirigit per modum imaginis, & per modum similitudinis, adeoque quod respicit etiam ipsum dictamen, per modum objecti, ita ut exemplar dirigat radicaliter & mediatè, immediatè autem dictamen quod dictat, ut res similis fiat exemplari, quod ipsum dictamen, est conceptus formalis.

Assero 3. *Exemplar esse veram causam realem respectu mediorum.* Consulantur dicta de fine.

Addo, non esse necessarium, ut aliud numero repræsentetur per exemplar, & aliud numero fiat. Supponamus enim quòd sit possibilis una domus nonnisi, infundat ejus exemplar Deus homini, hoc exemplar necessariò eandem numero domum repræsentabit, cùm nonnisi una numero sit possibilis. Nihilominus non est necesse, ut eadem sit numero idæa, quia dantur quædam, quasi universales idææ, ut postea ex illa v.g. nonnisi solo numero distinctæ domus, ædificentur.

APPENDIX

De Natura & Arte.

Post tractationem de causis & principiis, dicendum aliquid de Natura & Arte, nam etiam hæc sunt suo modo causa & Principium.

Quod attinet ad Naturam.

Assero 1. Ex 2. Phys. Tex. 3. colligitur *Naturam definitivè, esse Principium & causam movendi & quiescendi, in quo est primum per se & non secundùm accidens.* Dicitur Natura *Principium & Causa*, ut excludatur Privatio, quæ non est Natura, eique solùm ratio Principii competit, sed plenius de hoc infra; dicitur *motus & quietis*, per motum intelligendo operationes & per quietem intelligendo non quietem negativam, hoc est cessationem à motu, sed quietem positivam, hoc est possessionem formæ & termini, ad quem fit motus, ly motus & quietis potest benè accipi copulativè, & non tantum disjunctivè; dicique potest cœlos & moveri & quiescere, non quidem negativè, hoc est cessando in motu, sed positivè, quia semper habent possessionem boni quæsiti, hoc est Maximam suarum partium à centro distantiam. Vide de hoc Discursum Aristot. 8. Phys. tex. 76. quanquam per ly quietis, intelligi potest possessio, quam habet cœlum suæ quantitatis, lucis, influxus in sublunaria, &c. Rursùs ly motus, non pro solo motu locali præcipuè actuali accipi debet, certè enim terra, est naturam habens, & tamen non movetur localiter, præcipuè in sententia negante terræ motum, etiam trepidationis. Ly ergo motus accipi debet pro motibus alterationis, quos habet terra, dum se in pristinum statum reducit, & universalius adhuc attendendo etiam ad divina debet sumi pro operationibus. Dicitur Principium *per se primum*, ut ostendatur, naturam debere esse primò essentialem composito, quod est unum substantiale per se, hinc qualitates non sunt Naturæ, quia non constituunt compositum substantiale, quod sit unum per se. Quòdsi velis Ly primò per se referri in motum & quietem, sensus definitionis erit, quòd natura debeat esse primum principium motus & quietis, ita, ut Naturâ non detur aliud prius radicale principium motus, & ita accidentia, licèt sint immediata principia motum, cùm non sint principia prima & radicalia, non sunt naturæ. Ly autem *& non secundùm accidens*, ostendit naturam debere esse principium motus & quietis, sine auxilio extrinseco, quale auxilium interdum conjungitur, ut cùm aqua hyeme reducit se ad pristinum frigus.

Dices, quamvis aliæ particulæ definitionis adlatæ non superfluant, idque ob explicationes adlatas, immeritò tamen poniturLy Principium & causa, cùm ratio Principii sufficienter in causa contineatur distincturaque sit sufficienter naturam à privatione.

Respondetur. Imprimis poni utramque particulam, ut ostendatur non omne, quod est causa motus, esse naturam, sed quod est causa per modum principii primi, seu quòd illâ causâ in illo genere non detur prius.

Neque

Neque valet si dicas, quòd sequens particula primum & per se id denotet, quia Ly primum est relativum ad principium, adeoque eandem constituens orationem.

Respondetur. Deinde particulam Et, poni distinctivè, hoc est pro Ly *vel*, ut etiam ab ipso ponitur secundi de Anim. tex. 24. Cujus eam ratio ex Theologia hæc adferri potest, quia si ponatur nonnisi ly causa in definitione Naturæ, non poterit dici Deus habere Naturam, quia in illo nihil est, quod se habeat per modum causæ, in ordine ad hæc, quæ sunt ab intra. Quod si etiam ponatur ly principium solùm, non excluderetur privatio à ratione Naturæ, ita ut in creatis, sit Natura, *Causa*, in Divinis, *Principium* motus, ad quæ licet Aristot. non attenderit, sufficit, quòd attendat Christiana Theologia, defendatque textum Aristot. quantumvis commodius foret non per disjunctionem definitionem ponere, si suppeteret terminus proprius utrique illi formalitati proximè communis.

Respondet tertiò Ovied. Superfluere particulam Principium, quòd est deferere auctoritatem Aristotelis. Pontius autem propter elegantiam dicit id positum, sed nulla est elegantia, quæ vitiat definitionem.

Assero 2. *Materiam etiam prout distinctam à forma esse Naturam, formas item materiales, Compositum tamen non esse naturam, sed naturale.*

Ratio primæ partis est Auctoritas Aristotelis 2. Physic. tex. 17. & 20. præcipuè quia etiam materia, est principium & causa passiva motus & quietis, quando autem Aristot. 5. Metaph. c. 4. dicit Materiam metaphoricè dici Naturam, per ly metaphoricè, intelligit analogicè & proportionaliter, ac cum quadam inæqualitate naturam, unde etiam 2. Phys. tex. 11. Formam magis vocat Naturam, quàm materiam, imò etiam respectu motum contrariorum formæ, est materia natura, non quidem in quantùm est determinata ad hanc formam, sed in quantùm est subjectum primum.

Ratio secundæ partis est. Tum quia ita censet Aristot. 8. Physic. à tex. 27. & 2. Phys. tex. 7. 12. 80. & lib. de Partibus Animal. cap. 1. Tum quia tota definitio motus illis competit, & licèt Aristoteles 9. Metaph. tex. 1. & 1. cœli tex. 9. dicit, Naturam esse determinatam ad unum motum, cùm tamen formæ non sint determinatæ ad unum motum, hoc ita intelligendum, quòd scilicet corpora simplicia sint determinata ad unum motum, & ita ignis, est determinatus nonnisi ad motum sursum, sed non asserit, quamcunque esse naturam determinatam nonnisi ad unum motum. Consequenter motus progressivus, quem principiat etiam ad defatigationem anima, est naturalis animæ, licèt sit violentus prædominanti elemento terræ, & consumat spiritus vitales. Formæ tamen cœlorum licèt respectu perfectionum, quas emanant sint naturæ, non tamen respectu motus circularis, quia ad illum producendum non inclinant.

Ratio tertiæ partis est, auctoritas Aristot. 2. Phys. tex. 12. *Quòd autem*, inquit, *ex his, hoc est materia & forma, sed est & constat naturâ, ut homo?* Quod ipsum definitio motus indicat, quia composito non convenit esse principium motus, in quo est, nam ipsum compositum est, in quo sunt reliqua, & non est in alio, estque compositum principium motum non radicale, sed tantùm subjectum denominationis. In oppositum citandæ auctoritates explicandæ sunt, quòd per naturam intelligat ipsum compositum ex naturis, vel quidditatem illius principalem.

Assero 3. *Non posse demonstrari dari Naturam.*

Ratio, docet id Aristot. 2. Phys. tex. 6. Nullum ad id haberi potest medium. Si enim aliquid esset, esset motus, per hunc non potest demonstrari Natura, datur enim motus violentus & ab extrinseco, motus autem ab intrinseco non est notior ipsa naturâ. Ad eum planè modum, quo non potest ignis demonstrari per calorem ab igne productum. Licèt enim per effectum possit demonstrari causa, id tamen tunc fit, quando effectus demonstrans, dum assumitur, tanquam medium demonstrationis, non involvit ipsammet causam, motus autem ab intrinseco involvit ipsammet Naturam.

Porrò, quando nego demonstrari posse naturam, loquor de demonstratione probante, quòd existat natura, consequenter definitio, non potest esse medium aptum ad hanc demonstrationem, nam definitio est notior in ratione conceptus formandi, sed non notior in ratione existentiæ.

Dices Aristoteles demonstravit tria rerum principia, adeoque materiam & formam esse naturas, & quòd sint Principia motus, & quietis. Ergo demonstrari potest dari naturam.

Respondetur. Indubiè non fuisse oblitum Aristotelem quòd demonstrârit dari materiam & formam, & tamen dicto loco sic habet. *Quid igitur est natura, dictum est, & quid quod à natura, & secundùm naturam, quòd autem sit natura tentare, demonstrare, ridiculum est, manifestum enim est, quòd hujusmodi Entia sunt multa, demonstrare autem manifesta per immanifesta, non potentis judicare est, quod per seipsum & non per seipsum notum est.* Hinc licèt demonstrarit dari materiam demonstravit dari naturam, specificè acceptam, motum item & quietem specificum, non autem dari naturam ut sic, sub conceptu naturæ. Et sicut ex eo, quòd demonstrarit Aristoteles, tria dari principia non sequitur demonstrasse illum, quòd privatio sit natura, ita nec sequitur demonstrasse illum, naturam ut sic.

Quòd attinet ad artem.

Assero 1. In 6. Metaph. c. 4. *Artem esse habitum cum recta ratione factivum circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur*, de hac definitione videantur dicta; An Logica sit Ars

Assero 2. *Formam artificiatam in re loquendo nihil aliud esse, nisi ipsum corpus sic, vel ita, figuratum.* Hoc assertum illustratur & propugnatur, ex Materia de Connotatis, consequenter dico, casu quo, sicut corpus Christi collocatum est in Eucharistia indivisibiliter, ita collocaretur & pictura, tunc illa pictura non haberet quidem figuram situalem, hoc est, non haberet ubi circumscriptivè ad locum, haberet tamen eandem figuram artificialem in ordine ad locum definitivè occupandum.

Assero 3. *Artem non posse per se loquendo moliri operanaturæ.*

Ratio, non potest aliud dare ars, quàm formam artificialem, aliàs extra suum objectum procederet, quòd si non potest dare, nisi formam artificialem, non potest indere intrinseca, forma artificialis non est aliud in re, nisi corpus ita figuratum, figura autem, est ipsa quantitas ita, vel sic terminata, quantitas autem ipsa de se non est operativa, proprietas enim sequitur conditionem ejus cujus, est proprietas, quantitas autem est proprietas, quantitas autem est proprietas materiæ, materia autem nihil agit.

Non nego tamen, quòd figura & artificium, multùm faciat per modum dispositionis ad aliqua opera naturæ, & ita figura pyramidalis, juvat descensum deorsum. Non nego rursùs, quòd applicando per artem activa passivis, multùm fieri possit, sed tamen tunc ista referenda erunt primario in ipsa naturalia, in artem autem non nisi tanquam in applicantem, & ita sanitas causatur à medicina, applicando activa passivis, quæ primariò reducenda est in ipsum temperamentum nocivis subtractis, reducens se in pristinum: hinc applicando activa passivis etiam animalia imperfectiora produci possunt. Idem sentiendum puto de productione auri, neque excedit scientiam humanam, quòd temperamentum qualitatum requiratur ad aurum, experimento est medietas clavi aurei, & alia ferrei, quæ visitur Florentiæ. Et certè, sicut ignis, qui est inter elementa præstantissimus variis modis generatur, cur non & aurum? Quando autem prohibetur ab Ecclesia alchimia, prohibetur tanquam difficilis & pernitiosa propter expensas, & ne detur adulterino auro locus, sed non prohibetur tanquam impossibilis, saltemque hoc artificium Angeli nôrunt, cur ergo illud Deo annuente, non possent hominibus communicare?

TRACTATUS II.
DE IPSO COMPOSITO.

POst Tractationem de Principiis & Causis sequitur Tractatio de Principiato & Causato; hoc est ipso composito, de quo sit

DISPUTATIO VIII.
De ipso Composito.

HAnc materiam concernentia videnda sunt, dicta de distinctione modali & connotativa ubi tractata est hæc Major; Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, in præsenti autem tractabitur hæc Minor, sed sine entitate modali non potest salvari transitus à non esse uniti ad esse uniti: Quod ut fiat, *sit*

QUÆSTIO I.
De Unione.

EXaminabimus hîc imprimis, an sine entitate modali ratio unionis salvari possit? deinde an unio formaliter accepta sit modus? deniq; de conditione hujus modalitatis.

DIFFICULTAS I.
An sine entitate modali, ratio unionis salvari possit?

AFfirmant Nominales, & ex nostris Greg. de Valen. tract. 4. disp. 1. q. 2. Dandinus in tractatu 7. de anima, Vadingus tractatu de Incarnatione: negat Suar. cum aliis nostris.

Punctum Difficultatis I.
Quid Tenendum?

DICENDUM est. *Sine modali entitate, rationem unionis, salvari non posse.*

PROBATUR primò Conclusio. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, ut dictum tractando de modis. Ergo & ad esse uniti, à non esse uniti, transiri non poterit sine sufficienti mutatione, nam etiam esse uniti & non esse uniti sunt contradictoria, sed nisi ponatur entitas modalis, non dabitur sufficiens mutatio ad transitum à non esse uniti ad esse uniti, quæ enim hæc mutatio? Ergo ponenda est entitas modalis, subsumptum mox probabitur impugnatione responsionum.

PROBATUR secundò principiis adlatis in tractatu de modis, quæ hîc proportionaliter, applicanda sunt.

PROBATUR tertiò. Unio hypostatica non potest salvari sine modali entitate. Ergo neque unio compositi Physici. Consequentia probatur Authoritate Athanasii, qui asserit, quòd sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo, unus est Christus, quæ verba accipi ut sonant, nihil vetat. Deinde, quod est diversitas ordinis inter Naturam humanam & personam Divinam, hoc est indifferentia in materia & forma ad uniri & non uniri, & sicut diversitas ordinis determinatur ad uniri per superadditum modum, ita & indifferentia debet tolli per eundem. Antecedens autem probatur auctoritate S. Thomæ, qui universaliter asserit, quodvis perfectibile requirere dispositionem superadditam ad recipiendam perfectionem altioris ordinis, & ita lumen gloriæ præsupponitur visioni, gratia omnibus habitibus supernaturalibus moralibus primò infundendis, habitus actibus, & universaliter natura ordinis inferioris aliqua sui mutatione, similitudinem ordinis superioris prius participat, quàm à natura superioris ordinis perficiatur. Antecedens idem, robur habet ex argumento, quod ponitur in materia de possibilitate Incarnationis; ubi ostenditur non posita entitate modali salvari commodè non posse, cur mediatè defacto uniatur natura Divina naturæ humanæ? salvari item non poterit, cur potius Persona verbi & non aliæ sint immediatè unitæ? Reliqua videantur in materia de Incarnatione.

Obji-

Objicitur 1. Nulla est necessitas unionis modalis, non sunt autem multiplicanda entia sine necessitate.

Respondetur. Ex infra dicendis, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio ad esse uniti acquirendum.

Instabis. Ponamus miraculosè à Deo tolli omnes modos, sive illi sint formaliter unio, sive connotatum: & nihilominus ponamus indistare à se materias & formas ut ante, illa extrema verè erunt unita. Ergo otiosa est modalitas superaddita.

Respondetur. Negando fore illa unita, sed habebunt se ita, sicut Angelus intimè corpori præsens, vel sicut duo puncta se invicem penetrantia, unde tunc nec materia v.g. esset animata, nec paries albus, sed tantùm esset materia & anima, paries & albedo; carerent enim determinativo ad esse uniti.

Objicitur secundò. Modi implicant. Ergo rationem unionis ingredi non possunt. Antecedens probatur, habere entitatem distinctam, & non habere entitatem distinctam sunt contradictoria, modi habent entitatem distinctam, ut supponitur, & non habent entitatem distinctam; quia sine extremis conservari non possunt.

Respondetur. Nego sequi ex eo, quod sine extremis Modi conservari non possint, eos non habere distinctam entitatem, quamvis non habeant ratam. Addo in sententia Aristotelis formæ materiales & accidentia habent distinctam entitatem à materia, nec tamē per illum conservari poterant extra subjectum, en non implicat apud Philosophum habere propriam entitatem, & tamen non posse separari.

Objicitur tertiò. Si daretur unio modalis, partes compositi non unirentur immediatè, unirentur enim media unione.

Respondent Modales, quòd unirentur media unione tanquam ratione ut quo, non verò mediante tanquam ratione ut quod; & sicut quamvis inter oculum & objectum mediet visio, immediatè tamen objectum videtur, quia visio mediat tanquam ratio videndi & ut quo, ita & hîc, posita autem modalitate pro connotato, multo minus urgebit argumentum.

Instab. Saltem compositum non erit ens per se, non enim uniretur per se, sed per aliud.

Respondent Modales, non ex eo compositum esse ens per se, quia extrema uniuntur seipsis, sed quia ad se ordinantur tanquam actus & potentia, ejusdem ordinis.

Objicitur quartò. Relatio interveniens inter extrema non est modus: compositio item tam ex genere & differentia, quàm & natura & hæcceitate non sunt modi. Ergo nec compositio extremorum Physicorum.

Responsum ad consequentiam in materia de relatione, unde dico consequenter, relationem unibilium esse indistinctam, licèt unio importet modalitatem, sicut relatio Paternitatis est quid indistinctum, licèt esse Patrem importet entitatem. Aliæ paritates non tenent, quia cum partes Metaphysicæ sint indistinctæ realiter, etiam unio illarum, debet esse identitas, adeoque nihil distincti importans; unio autem partium Physicarum non debet esse identitas.

Objicitur quintò. Compositum non est superaddita entitas extremis simul sumptis. Ergo nec compositio seu unio, est superaddita entitas. Consequentia probatur, quia compositio & unio, est fieri uniti. Ergo si ipsum factum esse seu compositum non est superaddita entitas, nec fieri superadditum erit, nam aliàs fieri & factum esse, non essent idem.

Respondetur. Disparitatem esse; quia impossibile est reperire formam & materiam simul sumptam, & non reperire compositum, possibile autem est reperiri materiam & formam, & nondum esse unionem, eritque adhuc fieri & factum esse idem, quia sicut fieri importat distinctam modalitatem; ita & factum esse.

Objicitur sextò. Modalitas superaddita non potest facere compositum unū formaliter, nam si faceret unum faceretvel per modum totius, vel per modum partis? non per modum totius, quia illa modalitas non est totum esse compositi; non etiam per modum partis, quia partes sunt ea, quæ componuntur, modus autem non est id, quod componitur; quòd si neutro modo facit unum formaliter, absolutè non facit unum formaliter; quia quidquid facit unum formaliter, facit illud unum, vel formalitate partiali, vel formalitate totali.

Respondent Modalistæ, unionem non esse partem ut Quod compositi, esse tamen partem ut Quo, seu ipsam compositionem, qui autem modum pro solo connotato admittunt, negabunt, quòd modus ille, vel per modum totius, vel per modum partis faciat compositum, sed per modum necessarii connotati, ad eum modum, quo terminus relationem, nec per modum partis, nec per modum totius, constituit relationē.

Objicitur septimò. Si de ratione unionis esset modalitas, hac modalitate prius deberet creari rationalis anima, quia extremum præsupponitur modo, hoc autem dici non potest, quia est error Origenis asserere, prius animas quàm uniantur creari.

Respondetur. Non esse necesse animas prius tempore creari, quod volebat Origenes, sed sufficit illas creari prius naturâ. Certè enim modus respectu modalisatorum habet se ut prius, quia competit illi causalitas respectu modalisatorum & habet se ut posterius, quia præsupponit subjectum, cui inexistere debet. Posito autem quòd unio modalis vel modalitas pro connotato importata, sit materialis, non erit necesse ante hanc modalitatem præsupponi Animam vel formam.

Ut

Ut autem pondus primi argumenti quod principale est in hac materia fundamentum examinetur, *sit*

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Variæ Responsiones ad argumentum.

Respondent primò aliqui: Sufficiens mutatio, quare forma & materia à non esse uniti transeant, est, quia materia, est materia in actu secundo, & forma, est forma in actu secũdo.

Contra, impossibile est transire à non esse materiæ in actu secundo, ad esse materiæ in actu secundo, item à non esse formæ in actu secundo, ad esse formæ in actu secundo, sine sufficienti mutatione, propter principium universale. Impossibile est transire à contradictorio &c. Sed nisi ponatur entitas modalis non erit sufficiens mutatio ad istum transitum habendum; quod probo inquirendo, quæ sit hæc mutatio.

Respondent, quia materia non tantum est sibi & in se, sed & alteri, hoc est formæ, forma item non est sibi tantùm & in se, sed & alteri, hoc est materiæ, item quia materia & forma unescunt, hoc est in homine homineſcunt, in bove boveſcunt, sed redit argumentum, impossibile est transire à non esse sibi & alteri, ad esse sibi & alteri, à non esse homineſcentis, ad esse homineſcentis, sine sufficienti mutatione, quæ hîc mutatio?

Respondent ulterius, transire v.g. materiam ad esse sibi & alteri seipsâ, ad eum modum, quo à non esse ad esse. Angelus transit seipso. Sed redit argumentum, impossibile est transire à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso, sine sufficienti mutatione propter receptum principium impossibile est &c. sed nisi ponatur entitas modalis non ostendetur sufficiens mutatio, ad transitum à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso, quæ enim illa? videantur dicta de modis, Instantia adlata de Angelo pro nobis est. Quando Angelus à non esse existentis ad esse existentis transit seipso, est mutatio facta in entibus, quia de novo producitur entitas Angeli: si ergo tu taliter seipso transiri à non esse uniti ad esse uniti censes, admittis novam entitatem. Denique tunc seipso transitur à non esse ad esse, Imprimis, quando est nova tunc pullulans entitas. Deinde quando illo posito hoc ipso indispensabiliter transitur, à contradictorio ad contradictorium, de quo quæritur, inclusa illa sufficientia in ipsomet ente seu esse, apparet enim quòd ipsi esse, insit vis denominandi, & sic seipso transitur à non esse existentis, seipso autem non transitur ad esse similis, nisi ponatur altera qualitas, si sit similitudo in qualitate, idque ideo, quia illa sufficientia non est inclusa in ipso esse, cùm possit esse qualitatis esse, & non esse, similitudinis esse. Jam autem non hoc ipso, quia ponitur entitas materiæ & formæ, habetur transitus ad esse uniti.

Respondent secundò alii, quæ responsio est continuatio prioris. A non esse uniti ad esse uniti, vel secundùm Phrases immediatè positas, à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso transiri per novam formalitatem, seu modum essendi appropriate dictum. Quod ipsum sic aliter proponitur. Duplex potest esse transitus ab uno contradictorio ad aliud, unus à non esse simpliciter ad esse simpliciter, vel ab esse simpliciter, ad non esse simpliciter, ut cùm Angelus creatur, à non esse simpliciter, transit ad esse simpliciter, vel cùm annihilatur, tuncque ab esse simpliciter, transit ad non esse simpliciter, & in tali transitu debet esse mutatio in entibus, vel non entibus. At verò datur alius transitus ab uno contradictorio ad aliud, per quem aliquid transit, tantùm à non esse secundùm quid, ad esse secundùm quid, vel è contra, ut fit in generatione, nam materia absolutè potuit existere sine forma, tantumque transit à non esse habentis formam esse habentis formam, &c. & in tali transitu, non est necesse fieri mutationem in ipsis entitatibus, sed in entibus secundùm quid, seu formalitatibus, seu in modis essendi, formaliter distinctis ex natura rei à suis entitatibus, quibus identificantur, qui etiam modi essendi, non tribuunt esse rebus absolutè & simpliciter, sed aliter esse secundùm quid, quàm ante fuerint, & denominari de novo.

Contra est. Tum quia redit argumentum factum, impossibile est transire à contradictorio non habentis novam formalitatem, ad esse habentis novam formalitatem, denominationem, modum essendi appropriatè dictum, sine sufficienti mutatione, at quæ hîc mutatio? & certè, ad formalitatem relationis similitudinis, de novo habendam, transitur positione albedinis v.g. in altero pariete, ad denominationem & formalitatem inæqualis, vel deperditione, vel acquisitione entitatis, & sic de reliquis, quæ autem est mutatio ad habendam novam formalitatem unionis? Tum quia universaliter loquendo distinctio ex natura rei, quam supponit hæc doctrina nulla datur. Tum quia ad transitum à non esse simpliciter, ad esse simpliciter, requiritur mutatio in entibus, vel non entibus. Ergo etiam & ad transitum à non esse secundùm quid, ad esse secundùm quid; non est enim major ratio unius, quàm alterius. Tum quia transitus à non esse relati, ad esse relati, est transitus secundùm quid, & tamen requirit si fortè nonnisi unus paries sit albus, ut etiam alius dealbetur, quæ mutatio est in entibus. Ergo immeritò assumitur, mutationem in hoc transitu non debere esse in entibus. Tum quia illa formalitas, & non est entitas modalis, & est entitas modalis, non est, ut supponunt oppositi, est autem entitas modalis, ut probatur, est enim terminus immediatus veræ actionis realis, quæ est generatio, habet entitatem suam secundùm quid, &

pro-

prout condistinguitur ab extremis non est nihil, habet suam existentiam propriam, voca illam ut vis, nonnisi distinctam formaliter ex natura rei, quid illi deest ita distinctæ, ne habeat existentiam consimilem modis, cùm etiam distinctio modalis sæpe à Suar. Ovied. & aliis appelletur distinctio ex natura rei, videntur enim hæc duo, talis scilicet formalitas & modalitas, verbis differre. Tum quia formalitas illa prout distincta nemine cogitante ab extremis est, est secundùm quid ens, ut ex verbis respondentis colligitur, & tamen dicitur identificata extremis, ut videre est in textu Responsionis, magis autem repugnat, duas entitates quascunque identificari realiter, quàm duo entia simpliciter, nam ex duplici titulo in prioribus est repugnantia identificationis, & ex titulo distinctæ entitatis, & ex titulo secundùm quid, qui magis distat à ly simpliciter, quàm ly simpliciter ab alio, ly simpliciter, hinc magis repugnat accidens, quod est ens secundùm quid, identificari substantiæ, quàm substantiam substantiæ.

Denique videntur hac doctrina convelli duo Principia, lumine naturæ nota.

Primum. Quod semel est identificatum, semper est identificatum, quod principium à respondente convellitur, nam formalitas identificata alicui Enti perit, manente eo, cui est identificata. Neque valet si dicas, manere in re illam formalitatem non manere formaliter, redit enim argumentum illud ipsum formaliter, est identificatum realiter & nemine cogitante, quomodo ergo non manet illud formaliter nemine cogitante, manente eo cui identificatur.

Secundum principium convellitur quod semel non est identificatum, non potest postea identificari, nam idem esset idem & non esset idem. Siquidem ex non idem, fieret postea idem. Quod ipsum sic proponitur. Ante identificationem non erat hoc idem, sed distinguebatur à non identificato, post identificationem est idem, quia hoc ipso non est identificatum. Ergo idem evadit non idem, & non idem, evadit idem. Si autem non erat idem formalitas unionis cum existente materia, & cum existente forma, & postea evadit idem, quomodo ex eo, quod non est idem, non evadit idem.

Respondebis, quòd accedens illa formalitas, licèt sit idem realiter, non est idem formaliter.

Contra, Hoc ipsum quod non est idem formaliter, est adhuc nemine cogitante idem realiter, præfuitque nemine cogitante. Quid ergo advenit quod sit nemine cogitante.

Respondebis, advenire quoad id, quod est nemine cogitante formaliter, etsi distinctum ex natura rei.

Contra erit. Illud distinctum, illud nemine cogitante, illud formaliter ex natura rei adveniens, si jam præfuit realiter, nemine cogitante, quid est nisi aut mera concepta formalitas, aut merum nomen, & sicut si nemine cogitante & realitas panis & formalitas quoad esse reale spectata poneretur in Eucharistia, sed tantùm diceretur abesse formalitas panis, ex natura rei sumptus, nihil minus esset de pane nemine cogitante; ita si illa formalitas ex natura rei nemine cogitante adveniens, jam præfuit quoad suam formalitatem quoad rem, si præfuit illud ex natura rei, quoad suum esse reale, si illud nemine cogitante adveniens, præfuit nemine cogitante reater, quid rogo advenit?

Respondetur tertio. Sufficientem mutationem quare à non esse uniti ad esse uniti transeant materia & forma, esse, non ipsam unionem, quæ importet modalitatem superadditam, sed ipsam actionem eductivam formæ. Universalius, ne procedat hæc responsio de solis unibilibus, quæ, constant forma materiali; sic aliter proponitur quòd scilicet à non esse uniti ad esse uniti transeatur ipsa actione unitiva, de qua ipsa sic discurritur. Duplex invenitur actio substantialis, quædam productiva, & hæc semper debet habere novum terminum absolutè & simpliciter, ut fit, dum v.g. creatur Angelus; alia verò est actio compositiva substantialis, quæ cùm sit illa, vi cujus ex duobus entibus præexistentibus fiat unum, seu compositum, quod compositum non est absolutè distinctum ab iisdem partibus, proinde etiam non debet correspondere tali actioni novus absolutè & simpliciter terminus substantialis, sed secundùm quid, neq; enim vitalis actionis res aliqua transit à non esse simpliciter, ad esse simpliciter, sed tantùm à non esse secundùm quid, ad esse secundùm quid. Porrò illius actionis compositivæ duplex adhuc terminus assignari potest, nimirum totalis, & hoc est ipsum compositum, quod est novum, cùm antea non fuerit in ratione compositi acceptum, alter autem terminus formalis & immediatus, & hic est novus modus essendi, v. g. Materia quatenus actu seipsa recipiens formam. Quòd autem actio possit terminari ad formalitatem aliquam, ratio est, quia motus terminatur ad ubi, potest item divinitus fieri penetratio duorum corporum, & tamen penetratio non producitur.

Quod attinet ad illam doctrinam de eductione formæ.

Impugnat primò hanc responsionem Hurt. sed ejus rationes videbis solutas hîc apud Oviedo n. 15.

Impugnat secundò Oviedo, quia si unio identificaretur actioni eductivæ, mutatâ actione mutaretur & unio, & cum post instans generationis mutetur actio, nam in secundo instanti à Deo solo conservatur, & in primo instanti influebat in formam causa secunda, hinc post in-

instans generationis mutabitur & unio, si autem mutabitur unio, mutabitur & compositum, quia compositum importat necessariò unionem.

Responderi potest, non mutari compositum, quia non mutantur partes ejus substantiales materia & forma, mutatio autem talis penes substantialia attendi debet. Et quamvis importetur unio à composito, importatur in quantum unio, est ipsamet materia & forma simul sumtæ, non in quantum unio importat aliquid extrinsecum, qualis est eductio.

Impugnat tertiò idem. Actio quà producitur forma est accidens, est enim essentialiter propter terminum, nec intenditur propter se à natura, sed propter terminum, si est accidens, non potest esse de essentia compositi, nam id secundum totum suum esse debet esse substantiale.

Respondetur, quòd unio secundùm quod dicit in recto debeat esse substantialis, non secundum connotata. Deinde non est necesse, ut majori titulo dicatur unio substantialis, quàm cum generatio remotè & pro alterationibus accepta dicitur substantialis, scilicet terminativè.

Impugnat quartò Recentior Suar. si generatio passiva esset unio, omnis generatio passiva, esset unio, non enim est ratio major de una, quàm de alia, sed falsum est, omnem generationem passivam, esse unionem, nam modi verè generantur, & tamen non per generationem, sed seipsis uniuntur, aliàs si seipsis non unirentur, possent divinitùs existere, separati à suis realitatibus.

Respondetur. Imprimis Nominalistæ negando modos, negabunt eosdem generari, sed concessis modis non convincit argumentum, dici enim potest omnem generationem entis Rati materialis, esse unionem, quamvis non absolutè omnis entis, præcipuè cùm non teneat argumentatio ab ente rato ad ens modale, immò hoc ipsum, quod adfert Suar. pro disparitate adferri potest, quia scilicet aliàs possent modi existere, sine modificato.

Impugnat quintò idem. Generatio passiva includit duo, dependentiam à subjecto, & receptionem in illo, sed unio neque est dependentia à subjecto, neque receptio in illo, quod ipsum probat, unio animæ rationalis est unio, & non est dependentia à subjecto. Rursus Modus est dependentia à subjecto ut subjecto, & tamen non est unio. Ergò unio non est ista dependentia. Receptio etiam non est unio, quia partes continui uniuntur, neque tamen una recipitur in alia.

Respondetur. Probabile est, quòd unio animæ rationalis sit materialis, consequenter poterit esse dependens à subjecto. Rursus omnes modi cùm importent non posse existere sine subjecto, sunt in re unio sui cum subjecto, ut passim Modalistæ volunt, quantumvis nomen unionis appropriatum sit unioni extremorum ratorum. Falsò item assumit, quòd partes continui uniantur unione superadditâ. Quando autem idem addit quòd dependentia à termino, quam habet relatio, non sit unio, adeoque nec dependentiam à subjecto, quam dicit forma, esse unionem, id etiam non convincit, quia unio inter ea dici debet intervenire, inter quæ est compositio, & cum inter extrema relationis non sit compositio, dependentia illa, non debet vocari unio. *Hinc aliter*

Contra hanc eductionem est. Tum quia vel ponis eductionem, actionem importantem novam modalitatem, vel non ponis? si non ponis, redit argumentum, impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione: ergò & à non esse actionis eductivæ, ad esse actionis eductivæ, at, quæ hîc mutatio? Si autem ponis eductionem esse actionem importantem modalitatem, quæro, positâ eductione vel potest Deus facere miraculosè; ne forma educta uniatur, vel non potest? si non potest, cur? nego enim ipsam eductionem esse unionem; si non potest, Ergò eductio, non est ipsa unio. Tum quia, si non implicat, potius assignari debet ea ratio unionis, quæ sit respectu quorumcunq; compositorum universalis, eductio autem non est ratio universalis respectu quorumcunque unibilium, quia non convenit animæ rationali.

Quod attinet ad illam actionem compositivam non productivam.

Contra est. Tum quia impossibile est transire à non esse actionis compositivæ ad esse actionis compositivæ, sine sufficienti mutatione; at, quæ hîc mutatio? cùm nihil noviter addatur Materiæ, nihil addatur Formæ, manetq; eadem difficultas de illa actione ac de formalitate ex illa pullulante. Tùm quia, quamvis possibile sit, ut actio identificetur termino, ut fortè contingit in omnibus actionibus vitalibus, est tamen impossibile, ut sit vera actio & nihil producat, non habeatq; terminum. A quo termino, si non distinguitur realiter modaliter, saltem debet dari Entitas, cui identificetur? cui autem illa actio compositiva, ut supponitur nova, identificatur; quid illic de novo producitur, cui sit actio, quid identificatum? Tum quia concedimus, compositum non esse distinctum realiter à partibus simul sumptis & unitis, sed restat quærere, per quid transeatur ad illud esse compositi? intuendoq; illud principium, quòd omnis actio debeat aliquid agere habereq; terminum, cui saltem identificetur realiter, negandum erit dari ullam actionem veram compositivam, quæ interminata ad materiam, formam, modalita-

temq; aliquam , terminetur tamen ad ipsum compositum.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Propositum.

Respondetur quartò, sufficientem mutationem, ob quam materia & forma à non esse uniti ad esse uniti transeant, esse intimam præsentiam in circumstantia dispositionum requisitarum. Porrò ipsam indistantiam non volunt esse talem; qualis est distantia locati à loco, sed indistantiam, quæ intimitatem adferat, qualem intimitatem dicit Deus ad creaturas, dicerent item duo corpora , si se penetrarent, puncta item se tangentia.

Impugnat primò, hanc responsionem Oviedo, quia si unio consisteret in indistantia , seu in præsentia utriusque extremi, sequeretur, quòd quotiescunque homo moveretur, sicut acquirit novam præsentiam ita acquireret novam unionem, in approximatione consistentem.

Respondetur, quòd scilicet per motum localem non acquirat novam præsentiam materia & forma inter se, sed tantùm acquirant præsentiam ad extrinseca , & sicut sedens in equo respectu equi eandem præsentiam habet, quamvis respectu aliorum aliam, ita & materia respectu formæ. Deinde à respondentibus requiritur indistantia non merè localis , sed indistantia cum certa intimitate, quæ per solum motum localem non acquiritur.

Impugnat secundò idem. Si unio in approximatione consisteret , sequeretur unam formam substantialem, non expellere aliam, possunt enim inter se penetrari, nam non adferunt proprias quantitates , & impenetrabilitas illis, nonnisi ratione quantitatis competit ; si ergò se penetrent , cùm sint futuræ proximæ & indistantes ab eadem materia , informabunt illam.

Respondetur. Non quomodocunq; in approximatione & indistantia sitam esse rationem unionis, sed in indistantia & dispositionibus materiæ, quæ non sunt in materia, nisi pro una forma, determinatioq; alterutrius penderet à Deo, & utraq; quidem haberet indistantiam localem, sed nonnisi una determinabilis à Deo intimitatem explicatam.

Impugnat tertiò. Si unio consisteret in materia & forma sumptis cum indistantia & dispositionibus , vel illa indistantia & dispositiones haberent se per modum merè extrinsecè ad unionem, ita scilicet, quòd unio in sola materia & forma consisteret, vel per modum alicujus ad unionem spectantis, si per modum extrinseci, sequitur , quòd quotieseunq; ponitur materia & forma indistantes, toties poneretur & unio, cum nonnisi in indistantia materiæ & formæ stet ; si autem aliquo modo dispositiones spectant ad rationem unionis, contra erit, quia potest materia uniri miraculosè formæ sine dispositionibus, & materia prima Beatissimæ habuit ad animam Christi dispositiones , & tamen illi unita non est, quantumvis illi fuerit intimè præsens.

Respondetur. Non convincere hoc principium, quasi non possit aliquid extrinsecum esse tale, ut sine ipso non possit aliquid esse, nam terminus, est quid extrinsecum relationi , etiam Transcendentali, & tamen sine eo, non potest esse relatio, Organisatio corporis perficitur per accidentia, sine ullis formis partialibus substantialibus, & tamen sine illis, non potest esse compositum humanum. Deinde aliquæ fortè dispositiones requiruntur ad uniri. Materiæ primò , quæ non requiruntur positâ jam unione; hinc corpori Beatissimæ, nõ potuit uniri anima Christi , cumq; defacto fuerit unita corpori Beatissimæ, anima ejusdem , non habuit vim uniendi se ejus corpori, Anima Christi. Denique supponit arguens , quacunque indistantiâ formari rationem unionis, quod negant oppositi, unde quamvis concederetur Beatissimæ animæ indistantia localis à Corpore Christi, posset nondum esse unio ob defectum intimitatis. *Hinc aliter*

Contra Responsionem est , Tum quia, Concedo quidem ostendi ratione dispositionum mutationem, sed nego illam esse sufficientem, quia hæ dispositiones vel sunt tales, ut illis positis impossibile sit non sequi unionem ; vel certè illis positis possibile est non sequi unionem; non secundum; quia hîc quæritur de tali ratione ; quâ positâ sit impossibile non sequi compositum ; & quæ sit objectum volentis Dei, ut ex non unito, fiat unitum ; objectum autem hujus voluntatis Dei, debet esse tale , ut sicut impossibile est frustrari voluntatem, Dei volentis, ut ex non unito fiat unitum, ita etiam, ut impossibile sit illud objectum non inferre rationem uniti ; non etiam potest dici primum, quia omnium formarum effectus , qui non sunt formales primarii, sunt impedibiles, sed indistantiæ & dispositionum effectus formalis primarius non est unire , sed tantùm disponere ad unionem, & sicut disponere ad gratiam, non est gratum facere, disponere ad formam ignis, non est ignire, ita nec disponere ad unionem, erit unire, Deinde si positâ indistantiâ, & dispositionibus, impossibile est non sequi unionem; istæ dispositiones non possent poni , quin ponantur extrema unibilia, licèt possint poni extrema unibilia sine illis dispositionibus, hoc autem est formalissimè admittere modos. Tum quia specialiter contra indistantiam urgendo, quæro per hanc indistantiam , vel intelligis solam præsentiam localem , vel aliam intimitatem penitiorem? Si primum, quæro, vel in illa ipsa statuis unionem,

nem, vel in aliquo alio etiam? Si in illa statuis inadæquatam unionem; Ergò penetratio, erit inadæquata generatio, quia erit inadæquata ratio unionis materiæ & formæ. Si autem indistantia adæquatam habet rationem unionis, penetratio erit generatio, sequeturque genitum Christum & Beatam Virginem; cum nascendo filius penetrabat ejus viscera. Si autem per hanc indistantiam intelligis, non solùm præsentiam localem, sed aliquam aliam intimitatem, quid hæc intimitas? Rursùs cum hæc intimitas non sit entitas superaddita, sed sola formalitas, restituo argumentum; impossibile est transire, à non esse intimi penitus, ad esse intimi sine sufficienti mutatione, quæ hîc mutatio? Tum quia discurrendo circa has dispositiones urgeri potest, dantur unibilia de novo, quæ non requirunt intimitatem de novo. Ergò ratio uniti malè per dispositiones explicatur, quæritur enim hîc ratio formalis, adeoq; universalis uniendi, qualis est albedo respectu dealbandorum. Antecedens probatur, quia Personæ Divinæ sunt unibiles de novo naturæ creatæ & tamen ad hoc uniri nullâ indigent novâ intimitate.

Respondetur quintò, quòd à non esse uniti, sit sufficiens mutatio naturaliter & ordinariè loquendo, ipsa indistantia & dispositiones, itemque eductio respectu formarum materialium, & creatio respectu animæ rationalis ita, ut naturaliter loquendo, uniri nihil aliud sit, nisi materiam habere dispositiones, & esse illi formam, quæ educitur vel creatur præsentem, quia verò fieri potest miraculosè, ut non fiat illorum unio, etiam positis illis prærequisitis, hoc inde fit, quia positis illis prærequisitis ponit Deus modum determinantem, quominus illa uniantur; atque ita jam unio erit ipsa materia dispositra, & forma indistantes, prout dicunt negationem modi determinantis in casibus miraculosis, ne sequatur illorum unio. Sic v. g. Angelus habet species futurorum à se cognoscibilium, & per præsentiam illorum, naturaliter & ordinariè loquendo, sufficienter determinatur ad esse cognoscitivi futura, si tamen Deus ponat modum determinantem, ne sequatur cognitio, tunc Angelus à non esse cognoscentis futura, ad esse cognoscentis futura, non poterit transire per solam præsentialitatem objecti, & sicut non est necesse, ut detur modus determinans Angelum positâ præsentialitate objecti futuri, ut cognoscat futura; sed sufficit sola negatio modi determinantis & impedientis, quominus cognoscat, ita sufficiet indistantia formæ & materiæ, unà cum negatione modi impedientis, quominus illa uniantur. Et sicut rursùs non positâ præsentialitate objecti, si Deus velit Angelum cognoscere futura, sufficiet ponere modalitatem determinantem Angelum ad esse cognoscentis, ita non positis dispositionibus, si Deus velit fieri unitum, ponet modalitatem determinantem ad esse uniti.

Impugnat primò hanc responsionem quidam, quòd scilicet multiplicet magis entia, quàm communis sententia modalistarum, quia quamvis pro ordinariis unionibus non adstruat modalitatem, immò explicat unionem per negationem entis, hoc est modalitatis, tamen pro extraordinariis casibus multiplicat modos specie distinctos, unum quidem qui impediat, ne materia dispositra uniatur formæ, & alium, qui materiæ indispositæ uniat formam indistantem, majusq; est multiplicare entia specie distincta, quàm solo numero distincta.

Responderi potest, quando pro principio assumitur non esse multiplicanda entia sine necessitate, agitur de actuali multiplicatione; non autem de possibili & miraculosa; porrò hæc responsio non multiplicat actu entia, cùm non multiplicet actu modalitates. Quòd autem possibilitatem entitatum non prohibeat multiplicare illud principium, ratio est. Tum quia illud principium non prohibet affirmare, Deum posse producere quidquid non implicat contradictionem, dicere autem, hunc vel illum modum esse possibilem, est affirmare Deum posse producere, quidquid non implicat contradictionem. Tum quia etiam per Modalistas possunt dari modi, quorum unus etiam indispositæ materiæ uniat formam, quamvis ordinariè id non faciat, potest item dari alius specie distinctus, qui impediat quominus uniatur forma indistans, etiam dispositæ materiæ, & insuper Modalistæ dicunt uniri hæc extrema defacto modis. Ergò Modalistæ magis multiplicant entia.

Posset nihilominus hoc argumentum restitui, quod etiam in miraculosis casibus, si aliquid sine miraculo, & sine multiplicatione entium fieri possit, nec ponendum miraculum, nec multiplicanda entia; nisi aliunde id constet. In principiis autem modalium sine multiplicatione entium sequitur negatio unionis, in casibus miraculosis, sed etiam hæc stabilitio argumenti, infringi potest. Quòd si hæc duo comparentur inter se, multiplicatio entium in casibus extraordinariis, & multiplicatio entium in obviis & ordinariis, præeligenda sit multiplicatio in illis prioribus, quia procedetur quasi in alio statu rerum, in alio autem statu potest hoc fieri per entia; quòd aliàs fit per non entia, Modalistæ autem in præsenti statu multiplicant entia.

Impugnat secundò idem, quòd scilicet unio sit quid positivum. Ergò in illa negatione modi, stare non potest.

Responderi potest, unionem esse quid positivum in recto, hoc est ipsa extrema dispositra, licèt sit quid negativum in obliquo; & sicut ratio termini in quantitate sufficit, quòd sit positiva, ratione eorum, quæ dicit in recto, ita & ratio unionis. *Cæterum*

Contra hanc responsionem est. Tum quia, si unio, seu compositio, esset ipsamet materia &

forma dispositæ, prout dicunt negationem modi impedientis, non unio, seu decompositio, esset positio illius modi; cujus unio dicebat negationem, quod ipsum probatur, quia non esse negationis omnis formæ & formalitatis non ponitur aliter, nisi positione entitatis, cujus negatio dicebatur, sic v. g. negatio albi non tollitur aliter, nisi positione albi, non esse relationis, non tollitur aliter, nisi positione relationis. Ergò etiam & negatio modi impedientis, non potest aliter tolli, nisi positione modi impedientis, atqui hoc falsum est, nam in morte non posito ullo modo fit separatio animæ à corpore, adeoque negatio unionis & decompositio, procedit autem argumentum de formali ratione disunionis, non autem de materialiter sumpta disunione, quæ haberi potest, utpote malum ex singulis defectibus, adeoq; ex negatione dispositionum. Tum quia, quando Deus vult, ne per præsentiam objecti, species Angelicæ de futuris compleantur, & ne Angeli de iis eliciant cognitionem, non est necesse ponere modum impeditivum, quominus cognoscant, sed sufficit sola subtractio concursus ad ponendam entitatem cognitionis, essetq; hoc multiplicare entia sine necessitate. Ergò & quando vult Deus, ne positis circumstantiis requisitis, uniatur materia formæ, non est necesse ponere modum impeditivum, sed solum subtrahere concursum, ne pullulet modalitas, de qua disseritur. Tum quia videtur hoc esse inventum, nonnisi ad eludendum argumentum sine ullo auctoritatis fundamento, & tamen si nihil impediat, præstat potius talem rationem assignare unionis, quæ in ordinariis & extraordinariis casibus, eandem rationem prorsus uniti faciat in extremis ejusdem speciei:

Posset hîc adhuc adferri ratio, Cur à non esse uniti ad esse uniti transeatur, nempe ratione concursus Divini certæ differentiæ temporis alligati, in qua Deus decrevit fieri aliquod compositum? Sed hoc principium impugnatum in materia de modis.

Addo insuper, quòd concursus Divinus in seipso spectatus, nõ fit per illos aliqua entitas, quæ sit de novo, hinc restaurari potest argumentum jam factum. Impossibile est à non esse concursûs Divini alligati certæ differentiæ temporis, in ordine ad faciendum unitum, ad esse concursûs Divini alligati certæ differentiæ temporis, transire sine sufficienti mutatione, quæro quænam mutatio intercesserit sufficiens?

DIFFICULTAS II.

An unio formaliter accepta, sit modus?

TEnenda erit media via inter sententiam Nominalium & Modalium, Quod ut fiat, *sit*

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

PRÆMITTO I. *Distincta sunt hæc duo, quærere: An unio salvari possit sine modo,* & de hoc diximus superiori difficultate; *& aliud est quærere, an unio sit formaliter modus*, sicut aliud est quærere: an universale dari possit sine abstractione formali, & aliud est quærere, an universale sit ipsamet abstractio formalis. item aliud est quærere: an ratio sensitivi dari possit sine animato, & aliud; an sensitivum sit formaliter animatum, & & sic de reliquis. Porrò in præsenti, secundùm hunc alterum sensum quærendum erit: Quod ipsum ut explicetur.

PRÆMITTO II. *Quòd aliud sit dicere materiam determinari, ad esse in actu secundo, & aliud est dicere materiam esse determinatam ad esse materiæ in actu secundo*, nam illud primum habetur à solo actu existentiæ, & productionis extra causas, posterius autem habetur tunc, cùm materia actu exercet rationem & officium materiæ, idem dicendum proportionaliter de forma.

PRÆMITTO III. *Quamvis certum sit, quòd si materia sit determinata ad esse materiæ in actu secundo, hoc ipso etiam forma sit determinata ad esse formæ in actu secundo, supposito tamen quòd æqualiter utrag; pars, rationem unionis ingrediatur, debet exprimi utrag; determinata.* Posito autem, quòd modus determinativus non ingrediatur rationem compositi tanquam pars intrinseca, sed merè tanquam connotatum, non debet dici, unionem esse materiam, formam, & determinationem, sed materiam & formam prout dicunt determinationem, quantumvis si in re spectetur illa unio, independenterq; à nostris conceptibus, dicet omnia illa tria. Hoc suppositum explicatum alibi. *His præmissis*

DICENDUM est. *Quòd unio formaliter sit ipsamet entitas materiæ, prout determinata ad esse materiæ, seu subjecti in actu secundo, & ipsa forma, prout determinata ad esse formæ in actu secundo*, Aristotelicè autem dices, quòd unio sit ipsa materia & forma, quia hoc quidem materia, & illud forma est. Non addidi autem, quòd hæc determinatio fiat per entitatem modalem, ut magis universalem unionis conceptum traderem, si enim darentur materia & forma, quæ non possent, nisi unà existere, illæ verè essent unitæ & determinatæ ad esse talium in actu secundo, sine ulla tamen modalitate, & quia de facto ita determinata extrema non dantur, de facto determinatio illa habetur ab entitate modali in obliquo, & pro connotato importata.

PROBATUR primò Conclusio. Si nihil obsit, in eo Formalitas unionis statuenda est, in quo eam constituit Aristoteles, sed ille ipsam constituit in materia, prout exercet rationem & officium

officium materiæ,& in forma, prout exercet rationem & officium formæ. Ergò: Major est recepta in Scholis, quoad auctoritatem Aristotelis, quòd autem nihil obsit constabit ex solutione argumentorum. Minor probatur, imprimis textibus Aristot. 8. Metaph. text. 15. quærens, quare aliqua non fiant unum substantiale, ut Ilias,aliqua fiant,addit,*Quia si*,inquit,*hoc quidem materia,hoc verò forma est,& hoc quidem potentia, hoc verò actus, profectò non videtur amplius dubitatio esse, quod quæritur.* Rejicit ibidem T. 16. Philosophus antiquos, comminiscentes aliquid tertium,ad faciendum compositum,& pro causa hujus erroris assignat,*Causa*,inquit,*est quoniam potentiæ rationem quærunt unientem, & differentiam,est autem ut dictum est ultima, materia & forma idem, & hoc quidem potentiâ, hoc verò actu.* Certè textu hoc citato mediam unionem rejicit,dicitq; non in unionem id mediam rejici debere,sed in hoc, quia hoc quidem materia,illud forma est. Textus ulterius sic habet: *Quidam copulam animæ, & quidam compositionem aut conjunctionem animæ cum corpore, ipsum vivere. Attamen eadem de omnibus ratio erit, etenim ipsum sanum esse, aut copula, aut compositio, aut conjunctio animæ & sanitatis erit, & æs esse triangulum, compositio æris & trianguli,& album esse compositio superficiei & albedinis.* Subjungit Aristot. hæc omnia erronea esse: & rationem reddit,*Causa verò est,quoniam potentiæ & actus rationem quærunt unitatem & differentiam.* Concludit Aristot. *Est autem ut dictum ultima, materia & forma idem.* Vide eundem 2. de Anim. text. 710. & reliquis, hinc conficitur tale argumentum. Id secundum Aristotelem formaliter est unio,quod redditur pro ratione, quare aliqua fiant unum substantiale, atqui hoc, quare aliqua fiant unum substantiale,est, quia hoc quidem materia, hoc verò forma est. E. in hoc,quod quidem materia hoc verò forma est,consistit formaliter ratio unionis,& quia Arist: nullum fundamentum habuit distinctionis nexus radicalis & formalis, censendus est loqui de unione formali. Et certè loquitur de hac unione illam rejiciendo, quam ponebant antiqui, illi autem adstruebant unionem proximam.

Eadem mens Aristot. exinde colligitur,quia Aristoteles nullum habuit fundamentum superaddendi ad faciendum compositum aliquam entitatem, præter entitatem materiæ & formæ dispositarum; nam quoad formas materiales attinet, illas censebat distinctas quidem realiter à materia,sed non separabiles à materia ad sui permanentiam, hinc formas materiales substantiales, secundi Physicorum textu 19. comparat cum figura & simitate, concreta item accidentalia, comparat cum masculino & fœminino septimi Metaph. tex. 17. & 6. Metaph. textu 2. quòd si censebat non separabiles à materia, censebat non posse reperiri disunitas, si non erant reperibiles disunitæ,non erunt indifferentes ad uniri vel non uniri,si non erunt indifferentes ad uniri, vel non uniri, non indigebunt determinativâ modalitate; & sicut Modalistæ quia asserunt de sua modalitate unionis, illam non esse indifferentem, ut sit vel non sit unitiva subjecti, etiam per ordinem ad agens Divinum, ideo uniendæ illi non superaddunt alium modum,ita nec Aristoteles addere debuit. Quod attinet ad animam rationalem, nec istam separabilem putabat à materia dispositа & organisata, nec enim miracula vidit, quæ agnoscit Christiana Philosophia, quòd si non agnovit formam indifferentem ad uniri materiæ dispositæ, nec habuit fundamentum superaddendi entitatem,quæ tolleret indifferentiam.

Respondeis primò ex Suar. Aristotelem rejecisse entitatem tertiam ratam ad constituendum compositum substantiale,sed non rejecisse entitatem modalem.

Contra. Tùm quia non rejecit quidem clarè, rejecit autem implicitè, siquidem pro causa ultima, quare hoc unum seu compositum sit, reddidit, quia hoc quidem materia,& illud forma est: Tum quia talem nexum rejecit Arist. qualem nexum admiserunt ii,quibus ille se opposuit, illi autem admiserunt nexum modalem, quia admiserunt nexum, sine quo Materia & Forma esse possent,licèt ipse nexus sine illis esse non possit. Quia illi non distinguebant inter nexum formæ spiritualis, cum corpore, & inter nexum accidentium cum materia, sed æqualiter de utroq; loquebantur, cum tamen nexus accidentium esset per illos talis, ut sine illo posset esse corpus, non ille sine corpore, siquidem & ipsas formas accidentales tales cum Aristotele retro omnes Philosophi agnoverunt, ut sine illis posset esse subjectum, non illæ sine subjecto, Ergò & nexus ille erat talis,ut sine illo potuerit esse materia,licèt ille nexus, non potuerit esse sine materia. Ergò si rejecit nexum Aristoteles, rejecit nexum modalem. Tum quia nullum fundamentum est in Aristotele agnitæ entitatis modalis quà talis, ab illoq; probatæ.

Respondebis secundò, Aristotelem non loqui quare aliqua sint unita,sed tantùm quare sint unum per se, quod rectè in hoc principium refertur,quia illud actus, illud potentia est.

Contra. Tùm quia album ex communiori sensu non est unum per se, Aristoteles autem locis citatis ostendit,quare ex albedine & subjecto fiat unum,id referendum esse; quia hoc quide actu,illud verò potentiâ est. Ergò non loquitur de solo uno per se. Tum quia esse unum per se, & esse unitum. v. g. in composito humano,non distinguebat Aristoteles physicè & nemo distinguit, cùm ergò dabat Physicam rationem, quare in composito humano partes sint unum per se,idq; referebat, quia hoc quidem materia,

illud forma est, etiam censendus est, eandem dedisse rationem quare sint unum, cùm non distinguantur physicè intra eandem entitatem? Tum quia in citato 8. Metaph. disserit universaliter Aristoteles, cui etiam consentit S. Thom. 8. contra Gent. cap. 71. par. Q. 76 a. 6 q. 4. de malo art. 4. secundi de anima Lec. 1. in fine.

Probatur secundò Conclusio, si nihil obsit debemus Modalitati tribuere modum essendi, qui non sit de genere suo perfectissimus, consequenter si nihil obsit non debet illi tribui ratio substantialis, sed positâ unione in sola materia & forma, quà talibus in actu secundo, non tribuetur Modo modus essendi de suo genere perfectissimus, dicetur enim ille modus, non ingredi constitutivè rationem compositi substantialis, sed esse modus in entitate accidentalis, substantialis autem terminativè, quia ordinatus essentialiter ad determinanda extrema substantialia; ad eum modum, quo alterationes clauduntur nomine generationis substantialis, quia scilicet ad substantiale compositum terminantur. Quod autem modalitati non sit tribuendus modus essendi de genere suo perfectissimus, Ratio est. Quia non est ens, sed entis ens, maximeq; accedit ad accidens immo est quid illo debilius, hinc accidens licet non possit existere naturaliter sine subjecto, potest divinitus, cum modus ne divinitus quidem sine subjecto existere possit. Deinde sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec dignificanda, nulla autem necessitas substantialisandi modum.

Probatur tertiò, si nihil obsit in eo debemus constituere unionem, quòd quam optimè salvet: quare in resurrectione mortuorum substantialiter iidem simus resurrecturi, sed positâ unione in sola materia & forma prout talibus in actu secundo, salvatur melius, quare in resurrectione mortuorum, iidem substantialiter simus resurrecturi. Minor probatur, quia positâ illâ unione substantiali Modalisticâ, cum eam in resurrectione eandem non simus habituri, non ita rigorosè dici poterimus iidem substantialiter resurrexisse, deerit enim aliquid nobis substantiale, nec refert, quòd aliâ substantiali unione longè meliori, quia incorruptibili supplendæ sunt vices corruptibilis unionis, nam si nobis daretur corpus ex alia materia, quæ est nobilioris speciei, non diceremur substantialiter iidem resurrexisse, ita & hîc.

Confirmatur, quia principalis ratio ponendæ entitatis modalis, est, ut ostendatur sufficiens mutatio transitus à contradictorio ad contradictorium, huic autem planè satisfiet, positâ modalitate determinativâ, pro solo nonnisi connotato.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicit primò Arriag. Quando duæ res invicem possunt separari, saltem de potentia absoluta, evidens est, eas esse distinctas, quia nihil à seipso potest separari. At possunt esse realiter materia & forma substantialis in rerum natura; & tamen non inter se unitæ. Ergò materia & forma comparata ad unionem, sunt distincta.

Respondetur. Concedendo totum, quia indistincta sunt ab unione, materia & forma, non quomodocunq; sumptæ, sed prout tales in actu secundo; si autem simpliciter sumantur materia & forma, deest illic aliquid tertium, nempe connotata Modalitas, à qua nemine cogitante entitativè distinguuntur materia & forma, & sine illa non competit materiæ & formæ ratio unitarum.

Instabis. Quando duæ res invicem possunt separari, evidens est, eas esse distinctas realiter, sed potest esse materia & forma, & non esse talis in actu secundo. Ergò materia & forma illæq; quà tales in actu secundo, sunt duæ res, quæ ad invicem distinguuntur.

Respondetur. Materiam & formam in circumstantia Modalitatis non posse non esse tales in actu secundo, quod ipsum connotatum si desit, distinguentur ab illo entitativè materia & forma: Deinde ea distinguuntur realiter, quæ possunt separari separatione entitativâ, non tamen ea, quæ possunt separari separatione ejusdem aliter se habentis, potestq; materia & forma non esse tales in actu secundo, non secundùm quod illa talitas aliquid dicit in recto, sic enim dicit ipsam entitatem materiæ & formæ, sed secundùm quòd talitas dicit aliquid in obliquo, nempe connotatam modalitatem, à qua indubiè distinguuntur entitativè. Videantur dicta circa hoc argumentũ, in materia de Relatione.

Objicit secundò idem. In generatione hominis datur propria & rigorosa actio generativa. Ergò aliquid per illam producitur, non materia neq; forma rationalis, nam hæc non generantur. Ergò debet produci unio utriusq; partis. Ergò hæc est distincta ab utroq;.

Respondetur primò. Actionem productivam, noviter entis, habere terminum distinctum realiter, à re, hoc est, debere esse productivam novæ entitatis, sed actio productiva noviter ejus quod est purè ex entibus, non debet habere distinctum terminum realiter à re, sed sufficit quod habeat distinctum formaliter. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia formalitates in nostra sententia, non sunt quid distinctum nemine cogitante, quomodo ergò seipsis, distinctam

stinctam nemine cogitante, terminabunt actionem. Tum quia actio illa productiva noviter, extrahitne aliquid extra causas noviter, vel non extrahit? Si non extrahit noviter, Ergò neque est actio productiva noviter, utpotè cui non respondet passum; Si verò extrahit noviter, Ergò dat necessariò noviter existentiam. Si autem dat existentiam noviter, rogo quid desideratur, quòd ille terminus, habeat esse realis à re. Tum quia immeritò diceretur v. g. Paterni tatem esse terminum strictæ & rigorosæ actionis productivæ, cum ergò formalitatis compositi comparativè ad materiam & formam simul sumptas, non minor sit Physica identitas, quàm Paternitatis in Relato: non poterit dici illa formalitas terminare propriam & rigorosam actionem productivam:

Responderi potest aliter, imprimis quærendo: an Aristoteles agnoverit propriam & rigorosam generationem hominis vel non? Si agnovit, & tamen censuit nihil substantiale à generante produci, (nam censebat materiam esse ingenerabilem, animam item rationalem non censuit generari, unionem item modalem substantialem non admisit) quid mirum erit, si cum Aristotele asseramus, etiam positâ rigorosâ generatione hominis, non esse necessarium, ut aliquid substantiale, reale producatur novum, si autem non agnovit rigorosam generationem hominis, probandum hoc venit asserenti, vel cum ipso sentientes non arguendi, præcipuè quia hîc involvitur quæstio de voce: ut mox videbimus. Rursùs pone Modalistis non constare, posse materiam & formam indistantes præsentesque non uniri, tunc jam non cogitarent de modis in composito, jam ne tunc temporis negassent generationem substantialem, quodque illi vellent responderi in sententia Aristotelis, casuque proposito, idem nos in præsenti dicere poterimus.

Directè autem argumento duplici viâ satisfieri potest, imprimis distinguendo generationem, in generationem remotam, & proximam; Generatio remota est, productio dispositionum quæ sunt accidentia, vocantur tamen generatio substantialis, quia terminatur ad substantiale aliquid, nempè compositum; Proxima autem generatio, est instantanea inductio materiæ in formam, ista etiam habet terminum realem, non quidem materiam & formam, nam hæ ingenerabiles sunt, sed habet ipsam entitatem modalem determinativam, ut hæc materia, sit materia in actu secundo; & hæc forma, sit forma in actu secundo, quantumvis hæc entitas, sit entitativè accidens, & terminativè non nisi, substantialis. Quod ipsum sic illustrari possit. Entia quò magis abstrahunt à materia, eò dependent à paucioribus causis, & ita cùm DEus abstrahat ab omni materia, etiam Metaphysica, hoc est potentialitate ad existere, convenit illi asseitas seu independentia. Rursùs Angeli cùm abstrahant ab omni materia Physica seu corpore, non tamen Metaphysica, convenit quidem illis ratio dependendi, sed non nisi ab una causa hoc est DEO, Angelus enim non generat Angelum. Bruta verò quia non abstrahunt, & quoad materiam. & quoad formam, quoad esse materialis, ideò dependent in suo fieri, & à DEO, & à generante, cujus actio, immediatè ad ipsam formæ materialis eductionem terminatur. Jam verò homo cum esse suo, participet, & cum Angelis, & cum Brutis, quod quidem forma illius non dependeat à generante dissimilatur Brutis, assimilaturque Angelis, ab eodem non nisi principio habendo pendentem formam, hoc est à DEO; à quo solo etiam Angeli habent esse dependens: quia nihilominùs dissimilantur Angelis homines, debuerunt pendere in suo esse; quod est generari à pluribus principiis, hoc est & à DEO, & à generante, licet sese minùs extendente, quàm extendatur in generatione Brutorum, ideò generans hominis non extendendo sese ad formam, extendit se ad positionem dispositionum, cùm tamen nullæ dentur dispositiones ad esse Angeli.

Alia via est satisfaciendi eidem argumento, inquirendo quid veniat nomine generationis substantialis, ejusque rigorosæ, hæc enim quantumvis rigorosa generatio, non importat productionem substantiæ, nam in Divinis est generatio, & non est productio substantiæ. Rursùs si per rigorosam generationem substantialem intelligis productionem entis de prædicamento substantiæ, ex eo quod etiam Divina subsistentia, quæ generatur, sit de prædicamento substantiæ, ad hoc etiam dici potest, quòd non sit de ratione substantialis productionis rigorosæ, productio entis de prædicamento substantiæ, cùm nulla particula definitionis, generationis substantialis id deposcat. Quòd si per rigorosam generationem substantialem creatam intelligas dispositionem substantiæ, ut evadat totum substantiale eo sensu, etiam nos dari concedimus generationem substantialem, quod etiam voluit S. Thom. par. 1. q. 118. art. 2. ad quartum, ubi inquit, *Homo generat sibi simile, in quantum per virtutem seminis ejus, disponitur materia ad susceptionem talis formæ.* Ubi S. Thom: non in productionem alicujus substantialis à generante, sed in materiæ dispositionem refert generationem, vultque illam esse substantialem, hoc est dispositivam substantiæ, per aliquid substantiale decisum, non autem per productionem alicujus substantialis novi.

Instabis Primò. Generatio substantialis debet habere terminum substantialem, Generatio hominis est generatio substantialis, Ergò non habet pro termino modũ, qui est accidens.

Respondetur. Negando quòd generatio substantialis immediata, debeat habere termi-

num substantialem immediatum, habet enim pro termino dispositiones quas producit, sed generatio substantialis secundùm terminum mediatum, hoc est compositum, debet esse substantialis, vel certè generatio substantialis debet habere terminum substantialem, hoc est vi cujus vel disponatur substantia, decisione virtutis substantialis, vel producendo aliquid de prædicamento substantiæ, sed non debet esse semper per productionem alicujus substantialis. Quanquam cùm Modalistæ ponunt actionem esse de genere accidentis, hôc ipso negabunt illam esse in entitate substantialem, cur ergò & de generatione hominis, idem non poterit dici, ut illa sit nonnisi terminativè substantialis?

Instabis Secundò. Mors hominis est corruptio alicujus substantialis, sed non est corruptio materiæ & formæ, Ergò est corruptio substantialis unionis aut modi illius, qui tunc corrumpitur, adeoque debet esse substantialis.

Respondetur. Mortem hominis esse corruptionem substantialem, quia est corruptio totius, quod denominatur homo, & est aliquid substantiale, ita ut homo non tantùm sit subjectum denominationis, sed & terminus formalis corruptionis, certè enim Aristoteles agnovit substantialem corruptionem hominis in morte, nec tamen agnovit distinctum subjectum denominationis, à termino formali. Conformiter ad dicta suprà dici potest. Mortem hominis esse corruptionem alicujus substantialis terminativè, sed non esse corruptionem alicujus substantialis, entitativè.

Addo. Nihil omninò plus habere præ nobis Modalistas, ratione cujus salvent aut generationem substantialem hominis, aut ejusdem corruptionem, illorum enim modalis unio, seipsâ non est homo, si non est homo seipsâ, ergò nec ipsa est terminus generationis hominis, quia generationis humanæ terminus, debet esse homo, idem dic de corruptione substantiali. Sicut ergò per illos sufficit immediatum terminum ponere talem, quo posito non possit non esse genitum quod est homo, aut corruptum, quod est homo, ita & per nos suffecerit, ponere illud connotatum Modale, tàm enim unionem illorum substantialem, quàm modum nostrum, sequitur compositum hoc, quod est homo. Unde ulteriùs non facit ad propositum, sivè illud sit accidentale, sivè substantiale, ad quod sequitur esse vel corrumpi hominis, siquidem antecedens illud, sivè substantiale, sivè accidentale, non est homo; hîc autem quæritur de termino generationis vel corruptionis humanæ, qui terminus homo est. Deinde nihil per Modalistas refert, an effectus producatur per substantialem, an per accidentalem actionem, modò producatur tali actione, quâ positâ inimpedibiliter ponatur effectus, ita nec referre debet quale sit in entitate quod immediatè generatur vel corrumpitur, modò sit tale, ut illo posito, in impedibiliter ponatur homo, sublato autem, tollatur. Denique expresè Ovied. docet hîc con. 4. p. 2. n. 4. quòd unio non sit quid, nisi accidentaliter pertinens ad constituendum hominem, nam quantumvis crearetur unio, idem maneret compositum, quomodo ergò ratione illius unionis, potiori modo debet dici esse corruptio vel generatio hominis eaq; substantialis.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur reliqua argumenta.

Objicit Tertiò Arriag. contra dispositiones, sed ejus argumentum etiam ad præsens accommodari potest. Sivè unio consisteret in materia & forma talibus in actu secundo, connotando illam modalitatem, quæ est accidens, homo non esset totum substantiale, involveret enim in suo conceptu illud determinativum quod est accidens.

Respondetur. Rationem substantialis desumi à solis partibus, quæ sunt substantiales, hoc est materia & forma, quæ quia ordinantur ad se, tanquam actus & potentia ejusdem ordinis, consequenter non ita se habet, sicut acervus lapidum, nec ita sicut calor comparatus ad hominem, quia calor comparatus ad hominem, est accidens. Quæri etiam potest ex proponente: an corpus sit de substantiali conceptu hominis, si est de substantiali conceptu hominis, dicam quòd de substantiali conceptu illius, sint accidentia; nam per illum in ratione corporis organici formatur corpus accidentibus. Addit Pontius, quando homo dicitur esse totum substantiale, si intelligitur quòd partes quas includit sint substantiales, vera est propositio, si autem intelligatur, quòd non includat aliquod accidens, ullo modo, falsa est propositio.

Objicitur Quartò ex Oviedo, accommodando argumentum illius. Si determinatio illa modalis, se haberet ut connotatum, vi cujus existat unio, identificata cum materia & forma. Ergò esset contradictio, ut existeret alia unio distincta à materia & forma, vel ipsa esset formaliter unio. Antecedens probatur, unio identificata cum materia & forma, nihil aliud est quàm materia & forma. Sed illud connotatum non est conditio, ut existat materia & forma. Ergò non est conditio, ut existat unio identificata cum materia & forma.

Respondetur. Modum illum esse conditionem, ut existat materia & forma nõ quomodocunq;

cunque, sed ut existant quâ tales in actu secundo, cum quibus solis quâ talibus, est unio identificata. Antè Instantias mox ponendas.

Suppono. Principia aliàs stabilita de Connotatis, & de conceptu ut sic partis, de quo tractatum est in materia de Sacramentis in communi sub initium; nempè licèt negemus aliquibus convenire rationem partis, concedimus tamen illa esse essentialiter & indispensabiliter requisita, ita ut sine illis, impossibile sit denominationem illam haberi, quantumvis denominationem illam, illa requisita non ingrediantur per modum partis. Unde in præsenti denominatio Uniti, dicit Materiam, Formam, Modalitatem illam determinativam, licèt illa Modalitas determinativa, non habeat se, vel per modum partis ad totum unitum, nec tanquam ratio ejusdem formalis.

Consequenter, si in re loqui velimus, denominatio uniti, & compositum, dicit Materiam, Formam, Modalitatem, quantumvis illa modalitas, non sit ratio formalis uniendi, nec pars in denominatione uniti, ad eum modum, quo in relatione Transcendentali importatur fundamentum; ratio fundandi, Terminus, licèt ipse Terminus, nec sit pars relationis, nec ratio formalis referendi.

Et quia, ut dixi, in re, hoc quod est esse habentem Materiam denominationem Materiæ in actu secundo, & formam habentem rationem formæ in actu secundo, est denominatio, tria illa importans Materiam, Formam, Modalitatem, ideò sine illis tribus, impossibile est illam haberi, quantumvis ipsa illa modalitas non sit pars illius denominationis, nec ipsa ratio formalis denominandi. Quid ergò deerit Materiæ & Formæ existentibus ne habeant rationem talium in actu secundo, adeoque unitarum? deerit illa modalitas, quæ nisi supponatur, non potest intelligi illa denominatio.

Instabis Primò ex eodem. Formam & Materiam unitas existere, vel dicit aliquid supra existentiam utriusque entitatis, vel tantùm dicit utramque existentem, si aliquid dicit distinctum Ergò unio distinguitur à Materia & Forma, si nihil dicit, Ergò quotiescunq; existunt, toties sunt unitæ.

Respondetur. Quòd esse unitas nihil dicit plùs secundùm quod esse unitas, aliquid importat in recto, nihil inquam plùs dicit, supra entitatem Materiæ & Formæ, esse tamen unitas secundùm id, quod esse unitas dicit in obliquo, est quid distinctum ab entitate utriusque, in obliquo enim importat modalitatem. Secundùm etiam phrasim præsurpatam, esse unitas supra existentiam utriusque Entitatis dicit Materiam, non quomodocunque sed exercentem actum secundum materiæ, & formam exercentem actum secundum formæ, quod est quid distinctum, acquiriturq; ratione connotatæ modalitatis, de novo advenientis. Denique secundum suppositum immediatè adlatum loquendo, Materiæ & Formæ existentibus ne sint unitæ, deest modalitas connotata, distinguiturq; unio à materia & forma, sine connotatione modalitatis sumptis, licèt illa ipsa connotata modalitas, nec sit ratio formalis uniendi nec pars uniti, sed est tantùm necessarium essentialiter prærequisitum.

Instabis Secundò ex eodem. Conditio distinguitur realiter à ratione formali ad quam est conditio, Ergò illud connotatum, cùm sit tanquam conditio, distinguetur à ratione formali; quo posito sic ulterius urgetur. Ratio illa formalis prout distincta à connotato, vel dicit præter materiam & formam aliquid, vel non dicit: si dicit aliquid, Ergò unio distinguitur à materia & forma; si non dicit, Ergò ratio formalis unionis sita erit in solis illarum entitatibus, adeoque quoties hæ entitates existent, toties existet unio.

Respondetur imprimis, Negando universaliter, quòd conditio sit distincta realiter à forma, ad quam est conditio, quia existentia est conditio ad hoc, ut aliquid sit causa; & tamen indistinguitur realiter à causa; negatio distantiæ est conditio ad præsentiam, & tamen ab illa indistinguitur realiter. Unde tantùm verum est conditionem, esse distinctam realiter à forma, si forma sit Physica, non autem si forma sit Metaphysica: in præsenti autem unio, est forma Metaphysica materiæ & formæ, quâ talium, in actu secundo. Rursùs negatur, manere rationem formalem, quando sumitur condistinctè à connotato, sed manet nonnisi ratio formalis inadæquata; adæquata enim importat etiam illud connotatum: hinc à ratione formali illud connotatum distinguitur realiter inadæquatè, eò quòd illud complexum includens quæcunque spectantia ad unionem, importet illam conditionem, tanquam aliquod prærequisitum, ut pullulet ratio formalis adæquata unionis, & adæquata ratio relationis transcendentalis importat terminum, licèt non tanquam partem compositivam, ita importabitur & illa modalitas, licèt nec sit unio, nec illam componat per modum partis. Denique dici potest, quòd ratio formalis unionis prout condistincta ab illo modo, supra entitatem materiæ, dicat aliquid non entiativè sed formaliter distinctum, quod ipsum formaliter distinctum, non pullulet antè positionem illius connotati.

Instat Tertiò idem. Unio secundùm entitatem suam Physicam & secundùm formalitatem nemine cogitante, non distinguitur à materia & forma, sed positâ materiâ & formâ præexistit unio secundùm entitatem Physicam, Ergò existit etiam secundùm formalitatem.

Re-

Responsum in simili circa relationem, quod breviter repetitur: Unionem secundùm formalitatem spectatam, in quantum formalitas unionis, dicit aliquid pro subjecto, pro intrinseco &c. non distingui à materia & forma; licèt formalitas unionis in quantum aliquid dicit pro connotato & extrinseco intrinsecè requisito, distinguatur à materia & forma, quia modus ille quem importat unio, non habet eandem entitatem cum materia & forma.

Instabis Quartò. Connotata illa modalitas per nos inadæquatè distinguitur, ab illa ratione unionis, quod nō potest dici, quia si inadæquatè tantùm distinguitur, quomodo non est Pars intrinseca Unionis, sicut forma eò quod inadæquatè distinguatur à toto, est pars totius.

Respondetur. Connotata illa modalitas inadæquatè distinguitur ab illa ratione unionis, loquendo de Unione in re, inquantum illa complectitur sivè sua intrinseca, sivè extrinseca essentialiter requisita, licèt sit adæquatè distincta illa modalitas ab unione sumpta pro iis, in quæ tanquam intrinseca, cadit denominatio unionis; & ita in sententia communi Connotatistarum tempus vespertinum distinguitur inadæquatè à cœna, in quantum cœna complectitur omnia, sine quibus impossibile est esse cœnam, licèt tempus vespertinum non sit pars eōstitutiva, cœnæ nec sit illi intrinsecū quid. Cùm hoc tamen stat, ut sine illo connotato, non habeatur denominatio nec cœnæ, nec unionis. Quòd autem forma, eo quòd inadæquatè distinguatur sit pars totius, hoc exinde oritur, quia in denominationibus, quæ non sunt petibiles ratione alicujus connotati, rectè infertur esse hoc partem, si inadæquatè distinguitur, sed in denominationibus petibilibus ratione alicujus connotati non infertur determinatè ex inadæquata distinctione, quia hoc est pars, sed tantùm infertur quòd aut si pars, aut connotatum extrinsecum, intrinsecè & necessariò requisitum.

Instabis Quintò. In Principiis nostris, connotatum est adæquatè aliud, ab eo cujus est connotatum, ut terminus à relatione, cur non & illa modalitas erit adæquatè aliud, à ratione formali unionis.

Respondetur. In principiis nostris, connotatum est adæquatè aliud, ab eo, cujus est connotatum, si sumatur connotatio pro eo solo, in quod intrinsecè cadit denominatio connotativa. Sed non est adæquatè distinctum connotatum ab eo, quod sivè pro intrinseco, sivè pro extrinseco intrinsecè requisito, dicit connotatio: quô etiam sensu nec terminus à tali complexo, est adæquatè distinctus.

Objicitur Quintò. Unio formaliter est determinatio materiæ & formæ ad esse talium in actu secundo, sed modus est ista determinatio. Ergò modus, est unio formaliter.

Respondetur. Unionem formaliter esse determinationem materiæ & formæ, ad esse talium, determinationem inquam Metaphysicam. Modus autem est determinatio Physica, & determinatio, quæ habetur à modalitate, est antecedens compositionem, determinatio autem quæ habetur ab unione, non antecedit compositionem, sed est ipsa compositio.

Hunc modum ponunt aliqui inter dispositiones quibus non assentior, quia si esset dispositio effectus illius formalis primarius, non erit nisi disponere; adeoque adhuc saltem in ordine ad potentiam absolutam, relinquet impedibilitatem, ne sequatur unio. Sed de hoc reliqua vide in materia de Unione Hypostatica.

Colliges. Per quid distinguatur hæc nostra sententia, à sententia Modalium, & Nominalium? Per hoc: quia Nominales, non recurrunt ad salvandam denominationem uniti ad ullam modalitatem, recurrit præsens sententia; à Modalistis autem per hoc distinguitur, quia illam modalitatem non ponit pro ratione formali uniendi, sed pro necessario requisito.

DIFFICULTAS III.

De aliis Vnionem Concernentibus.

Partior Difficultatem. *Sit*

Punctum Difficultatis 1.

Estné illa Modalitas una?

Dicendum est, *Modalem determinationem, non nisi unam esse, in unoquoq; composito*, ita Suar: Vasquez Arria: Oviedo contra Hurta: & recentiorem Suar:

Probatur primò. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Ergò nec Modales determinationes, nulla autèm necessitas pluificandi has Modalitates.

Respondebis, quòd non ponantur duæ adæquatè distinctæ Modalitates, seu secundùm terminos Hur: uniones, sed duæ inadæquatè partiales, duo autem inadæquata partialia, non æquivalent nisi uni, ex quo sequitur nullam fieri concessâ illâ duplici Modalitate entium multiplicationem, ad eum planè modum, cùm partia ter duo ignes ad eandem stupam igniendam concurrunt, non æquivalent nisi uni igni.

Contra. Quia etiam hoc est multiplicare entia sine necessitate, nam etiam ponere duas causas partiales, si nulla sit necessitas, est multiplicare entia, etsi id quod habet rationem inadæquati, possit habere rationem adæquati; apponere illi aliud inadæquatum, est multiplicare entia

tia sine necessitate. Nulla autem necessitas, ponendi duas illas inadæquatas Modalitates.

Probatur secundò accommodando ad præsens, argumentum Oviedi. Effectus formalis determinationis est constituere illud, quod determinat componens unum compositum cum alia comparte. Ergò determinatio, quæ se tenebit v.g. ex parte materiæ, constituet materiam componentem, unum cum forma. Ergò etiam constituet, formam, componentem unum cum materia; nam materia componens unum cum forma, & forma componens unum, cum materia, ne præcisivis conceptibus differunt; quia quidquid respondet ex parte objecti in uno, respondet ex parte objecti in alio, nam quòd idem in recto & postea in obliquo idem ponatur, nõ arguit præcisionem objectivam, sicut panis cum vino, vinum cum pane, ut dixi in materia de relatione non præscindunt.

Respondebis in ista Propositione: Materia componit unum cum forma, respondet unio, seu determinatio subjectata in materia; & alia determinatio, cùm dico, forma componit unum cum materia.

Contra. Quia hoc ipsum est quod negatur, aliam scilicet debere respondere determinationem, cùm sufficiat unam respondere.

Probatur Tertiò. Positâ determinatione in sola materia, ad hoc, ut sit potentia formæ, ut sit materia in actu secundo, &c. vel unitur forma materiæ vel non unitur: Si unitur. Ergò immeritò duæ requiruntur determinationes; si positâ determinatione in sola materia, non unitur forma materiæ, Ergò nec materia illi unitur. Quod ipsum probatur, tum quia impossibile est, Petrum assidere Paulo; quin Paulus assideat Petro, si enim alteruter non sedeat, neuter dici poterit, assidere. Ergò etiam, si forma non unitur materiæ, nec materia dicenda est uniri formæ. Tùm quia si potest uniri materia formæ, & non uniri forma materiæ, positâ solâ unione materiæ ad formam, erit ne compositum vel non? si erit compositum. Ergò superadditam aliam determinationem otiosè requiris; si non erit compositum, contra erit, quia quâcunque legitimâ ratione definieris compositum, ex illa, deducetur esse illic compositum, & si dixeris esse compotum partiale, contra erit, quia nihil plùs illud totale dicet. Tum quia quando per te solùm materia unitur formæ, vel tribuit illi effectum suum formalem forma vel non tribuit; Si tribuit, Ergò superfluit alia modalitas; Si non tribuit, Ergò possibile est haberi in subjecto aptam formam, & non haberi illius effectum formalem.

Respondet primò Mastrius. Quamvis similitudo sit essentialiter duorum assimilatio, hôc non obstante est illic duplex relatio, ergò & geminanda unio.

Contra. Quia similitudo potest spectari physicè, & sic una est, nempè qualitas in hoc, & qualitas in illo, seu ut dicit Aristoteles, quorum qualitas eadem est. Deinde potest similitudo spectari Metaphysicè, & sic est duplex conceptibilis formalitas relationis, sic etiam in præsenti ex eadem proportione sufficiet Physicè una modalitas, licèt alia sit formaliter futura unio, hujus cum illo, alia illius cum hoc

Respondet secundò. Positâ unione illâ unâ, unum tantùm unietur intrinsecè, aliud extrinsecè.

Contra. Quia quamvis aliquid non recipiat in se unionem, modò sit terminus illius intrinsecus, nihil illi oberit quominùs dicatur esse unitum intrinsecè, adhucque illo extremo per modum termini se habente, mutabitur illud extremum, casu quo additione illa, licet in se non subjectata, perficiatur in ordine ad operationes, ad quas dicit essentialem ordinem, tanquam sui perfectionem.

Respondet tertiò, per unionem unam ambo extrema esse unita, sed non ambo formaliter.

Contra. Quia si aliud extremum evadat terminus intrinsecus unionis, nihil deest quominùs dicatur esse unitum formaliter; & licèt Materia & Forma unita debeant esse relata mutuò, nego hanc relationem mutuam, salvari non posse, sine receptione unionis in utroque; & sicut accipiendo fundamentalem similitudinem, & Physicè, non est necesse quidquam recipi nisi unam qualitatem, cùm tamen una qualitas, non sit similitudo, sed accessus alius qualitatis, facit simile; ita non est necesse poni aliquid in alio extremo, sed accessus alius extremi, hoc extremo habente se tanquam termino intrinseco, potest evadere formaliter unitum relatum, &c. Quid autem sit terminus intrinsecus, explicatum in Materia de Incarnatione, ubi: cur Verbum non mutetur in Unione Hypostatica.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur Primò. De essentia unionis, & in nostris principiis, de essentia est determinationis, respicere aliquid ut subjectum, aliquid ut terminum, sed hoc non potest esse nisi duplex modalitas; nam aliàs utramque partem respicere ut subjectum. Major probatur, nam unio vel modalitas hypostatica, est verè unio, respicitque naturam humanam ut subjectum, verbum ut terminum intrinsecum.

Respondet Arriag: Negando Majorem probationi illius consequentiam, quia est à particu-

ticulari ad universale. Negari etiam potest minor, quia sicut relatio respicit unum ut subjectum, aliud ut terminum, quantumvis in termino non recipiatur, ita & determinatio aut unio modalis, idem habere poterit.

Instabis. Forma ut unita materiæ, est perfectio materiæ, Ergò ut unita, debet recipi in materia, Ergò modus unionis debet recipi in materia.

Respondetur. Transeat totum, posito præcipuè quòd modus iste sit materialis. Deinde dici potest, negando formam ut unitam, unione appropriatâ soli formæ, esse perfectionem materiæ, sed est illius perfectio, vel propria, vel communi utrique unione, unita.

Objicitur Secundò, tam unio quàm determinatio nostra modalis, debet recipi in utroque extremo, quia impossibile est manere aliquid intrinsecè unitum, vel determinatum, per unionem vel determinationem, quæ non recipiatur in illo. Materia autem & forma sunt intrinsecè unita.

Respondet Arriag: unionem illam recipi in utroque extremo, sed commodè dicetur quòd modalitas illa respiciat unum tanquam subjectum, & aliud tanquam terminum intrinsecum, & sic Verbum Divinum est intrinsecè unitum, quamvis sit nonnisi terminus intrinsecus Modalitatis cæteroqui non nisi in sola humanitate, subjectatæ.

Instabis. Non potest quidquam dealbari albedine in alio receptâ. Ergò nec uniri unione in alio receptâ, aut determinari determinatione, in alio receptâ.

Respondetur. Si procedat argumentum de subjecto recipiente determinationem, cui vicissim aliud non connectitur, sicut non connectuntur parietes duo, vel homo & paries, totum argumentum concedi debet. Si autem procedat de indistantibus, ad se ordinatis, &c. extremis, imprimis retorqueri potest argumentum; quare Verbum sit unitum intrinsecè humanitati, quantumvis Modalitatem in se nullam recipiat. Rursùs albedo vel recipitur immediatè in quantitate vel immediatè in materia, certum est non recipi illam immediatè in forma, quia hæc non comparatur ad albedinem, ut ejus materia, & tamen non ipsa materia denominatur alba, sed paries, qui etiam importat formam; quòd si ad dandam denominationem in composito albi, etiam formæ, sufficit quòd ratione unionis, contribuant sibi sua prædicata, quam contributionem prædicatorum, non faciunt duo parietes dissiti, utpote non ordinati ad se, tanquam actus & potentia, ita etiam contribuent sibi sua prædicata materia & forma, quando ad se comparabuntur ut Actus & Potentia in actu secundo tales, quamvis unionem, unum tantùm extremum recipiat. Denique dici potest dealbationem utpotè ens absolutum, non respicere aliud tanquam terminum intrinsecum: consequenter non habere ullum titulum dealbandi aliud, jam autem determinatio materiæ, ad esse unitæ formæ, est quid relativum, respiciensque formam tanquam terminum intrinsecum, ideò ille vel hoc titulo tribuere potest denominationem determinatæ vel unitæ.

Objicitur Tertiò. Relatio in sententia istorum, qui illam distinguunt realiter, quando duo extrema referuntur, non sufficit ut sit una. Ergo nec in sententia nostra sufficit ut sit una modalitas.

Respondetur. Disparitatem esse, quia possibile est esse unum relatum, & aliud non referri, hinc definitivè relatio, non est duorum habitudo, sed habitudo ad aliud, etsi relatio esset definitivè duorum habitudo, non esset necesse duas relationes ponere; quia autem unio vel nostra modalitas, est duorum habitudo, unio enim semper est duorum, nec sunt separabilia, ut materia uniatur formæ, & vicissim forma non uniatur materiæ, hinc fit ut sufficiat unionem & determinationem modalem, esse unam. Deinde cùm universaliter falsum sit, modalitatem hanc debere in utroque extremo recipi, cùm non recipiatur in Verbo, cumque non sit ratio, quare sufficiens sit una modalitas in uno composito, & non sit sufficiens in alio, hinc fit, in omni eventu posse poni unam modalitatem, quæ ratio non inquirit rationem, cur Modalitas non possit recipi in Verbo, sed attendit ad hoc; si in Christo sufficiens est una modalitas, non in utroque extremo recepta, cur non aliàs sufficiet.

Objicit Quartò recentior Suar. Illa modalitas est duorum extremorum, Ergò ex vi definitionis non magis se tenet ex parte unius, quàm ex parte alterius.

Respondetur. Ex vi non nisi talis modi vel unionis determinat sibi hoc potiùs subjectum, sed indifferens aliàs esset, ut in alterutro subjecto recipiatur.

Instat Primò. Si modalitas dicta se tenet tantum ex parte unius extremi; cur non potiùs definitur vinculum vel determinatio unius extremi ad aliud vel cum alio.

Respondetur. Est Quæstio de modo loquendi, in qua maxima ratio petitur ex placito, sed hujus placiti hæc etiam potest dari ratio, quia ly aliud vel alius importat aliquid extrinsecum, quia autem composito, neutra pars est extrinsecum, fit ut neutra pars, debeat illis terminis exprimi. Rursùs ideò non appellatur modus ille determinatio unius extremi ad aliud, vel cum alio, quia hæc Phrasis importat quasi majoritatem & specialitatem unius extremi uniti quàm alius; unio autem vel ille modus, se æquè ad utrumque extendit, in ordine

ad

ad vinculare, vel determinare, neque magis una pars in ratione compositionis componit quàm alia, jam autem si diceretur illa modalitas determinare unum cum alio, significaretur specialitas unius extremi præ alio, & sicut v. g. non est bene cultus sermo, Rex mecum fuit in prandio, sed tu potiùs fuisti cum Rege, quia Rex habet præcellentiam, ita & in præsenti non rectè diceretur unio esse unius extremi cum alio, quia illi competeret etiam præcellentia.

Instat 2. Relatio ex eo quòd non sit in utroque extremo, sed in uno tantùm, ad aliud, non dicitur respectus duorum extremorum, sed unius ad aliud. Ergo etiam & unio si non esset in utroque extremo, deberet dici unius unio ad aliud.

Respondetur. Negando ideò dici relationem ad aliud, quia in uno extremo ponitur, sed quia terminus est quid extrinsecum relationi; nec per modum partis intrare debet in compositionem hujus, quod est relatum, hinc rectè nominatur ad aliud: è contra quia extrema mediâ unione, vel propter determinationem modalem intrare debent compositum, per modum partium intrinsecarum, hinc unio non debet dici unius ad aliud.

Instat 3. Mastrius. Terminatio ad formam unionis receptæ in Materia, solùm sufficit ut dicatur extrinsecè unita, non autem ut dicatur unita intrinsecè. Omnis enim modus essendi intrinsecus, unius rei cum alia, ad unionem per informationem reducitur, quia denominatio intrinseca sumitur à forma intrinseca.

Respondeo. Nego si aliquid se habeat per modum termini intrinseci, quod non possit dici unitum intrinsecè, quamvis non se habeat per modum subjecti receptivi. Negoque rationem intrinseci, reduci semper ad informationem. Et licèt denominatio intrinseci sumatur à forma intrinseca, id tamen verum est, aut de forma intrinseca recepta, aut ad se terminata, tanquam ad aliquid intrinsecum.

Quòd autem dicit Mastrius, etiam Verbum esse unitum extrinsecè; eò quòd licèt sit intimè conjunctum, non minùs quàm materia formæ, id tamen contingat per unionem in ipso Verbo non receptam, quod inquam dicit non convincit; nam ut alibi visum, plurimi dicunt verbum esse intrinsecè unitum, etsi est intimè conjunctum, licèt unione non in se recepta, cur non poterit dici intrinsecè unitum; & si potest salvari intimitas conjunctionis, non recipiendo conjunctionem, cur non potest salvari intrinsecitas unionis, sine receptione unionis. Quòd autem dicit hoc esse peculiare unionis hypostaticæ ratione infinitatis & immutabilitatis verbi, id etiam non convincit, si enim est de essentia uniti, recipere unionem, etiam infinitum & immutabile aut uniri non deberet, aut deberet in se recipere unionem, cur debebit indispensabiliter in humanis in utroque extremo recipi, cùm possit esse hæc unio Materialis, adeòque improportionata animæ spirituali, ipsumque principium: Non sunt multiplicanda entia, id evincat. Et licèt receptio afficiat Materiam, informatio formam, quia tamen formaliter illa receptio, est ipsamet Materia in diversis connotatis, itemque formalisatio, est ipsa forma in diversis itidem connotatis, non erit necesse multiplicare uniones, sed tota multiplicatio, erit penes entitatem Materiæ & Formæ.

Objicit 5. idem Recentior Suar. Non est potior ratio, cur modus ille determinativus in uno potiùs quàm altero extremo subjectetur. Ergo debet in utroque subjectari. Si subjectatur in utroque necessario duplex est, quia unus modus non potest identificari cum duabus realitatibus, alioqui hæc essent idem realiter inter se ex illo principio: Quæ sunt eadem uni tertio.

Respondetur. Ipsa materialitas modi, determinat sibi subjectum materiale, concessò etiam quòd in utroque extremo reciperetur modus, non video quomodo identificatio extremorum sequeretur, cùm neutrum extremum cum ipso modo identificetur, qui distinctam entitatem habet, sed tantùm sequetur, sicut junguntur uni tertio, ita jungi inter se. Addo in processu ulteriori arguendi immeritò supponere eundem, quòd non debeat dici Verbum unitum Humanitati, sed tantùm Humanitas Verbo, benè enim dicitur, Verbum Caro factum est, quod tamen unionem importat. Unde etiam ad convertentiam dicitur. DEUS factus est homo, ut homo fieret DEUS. Non nego tamen, quòd solùm dicatur Verbum assumpsisse humanitatem, non humanitas Verbum, quia quod assumitur, assumptione dignificatur, ut dicitur creatura assumi, ad opera miraculosa, privatus ad dignitatem; jam autem humanitas est dignificata à Verbo, non Verbum ab humanitate, & quamvis assumptio & unio sint idem realiter, non tamen sequitur, quòd phrases quæ pro uno tenent, teneant pro alio, nam Trinitas cum Patre, Filio & Spiritu Sancto sunt idem realiter, & nihilominus in nomine Trinitatis non tenet baptismus.

Objicit 6. Mastrius. Si forma uniretur materiæ, quantùm sufficit ad constitutionem

compositi, ob solam terminationem Modalitatis in Materia v. g. receptæ, sequitur formam absque ulla sui mutatione, informare materiam, quod fieri non potest, cùm in hoc consistat Incarnationis Mysterium, quod Verbum sine ulla mutatione, unitum sit naturæ humanæ.

Respondeo. Formam tunc duplici ex capite mutandam: imprimis quia transit à non esse ad esse. Secundò, quia cùm essentialiter illa forma sit ordinata ad corpus, adeoque habet esse ordinatum ad corpus, etiam operari, debet habere aliquod ordinatum ad corpus, & quia hoc operari exercere extra corpus non potest, neque enim anima extra corpus gustat, cumque unione ad corpus acquirat, ut possit proximè exercere illas operationes, tanquam se perficientes, ideò anima, illâ modalitate receptâ in materia, mutatur. Quia autem in unione hypostatica Verbum nec accipit esse, nec perficitur in ordine ad operationes, quæ sint perfectio Verbi, & ad quas ex natura sua essentialiter ordinetur, ideò nec mutatur. Sed de hoc in Materia de Incarnatione.

Objicit 7. idem. Partes acquirunt perfectionem in constitutione totius, cùm enim sint essentialiter imperfectæ, uniuntur, ut in composito perficiantur; id autem fieri nequit, nisi per receptionem alicujus perfectionis, quâ separatæ carebant: & hæc esse nequit, nisi peculiaris cujuslibet ad aliam unio, omnis enim perfectio fit ex aliqua additione, mera autem terminatio nihil addit, unde etiam visio perficit potentiam, non objectum.

Respondetur. Quòd partes acquirant perfectionem in constitutione totius, quòd autem hoc fieri debeat per receptionem perfectionis, si intelligatur per subjectationem in se perfectionis advenientis falsa est propositio; si ly per acquisitionem perfectionis, supponat pro acquisitione perfectionis seu complementi. Concedo propositionem; potest autem aliquid, quia evasit terminus alicujus, habere complementum suæ perfectionis, ut si ordinetur essentialiter, ad hoc, ut evadat terminus, sed in præsenti non ex eo præcisè perficitur anima, quia evadit terminus, sed quia evadendo terminus completur in ordine ad ponendas operationes aliquas, ad quas etiam essentialiter ordinatur. Et licèt omnis perfectio sit ex additione, nego tamen quòd hæc additio debeat esse per receptionem, cùm possit fieri ratione unionis ad se terminatæ, licèt præcisa ratio termini, non faciat terminum perfici, ratio tamen termini intrinseci unionis, potest facere, ut terminus ille perficiatur, casu quo incompletio illius essentialis, (qualis est hîc in ordine ad operari aliquas actiones) tunc compleatur. Objectum autem non est terminus intrinsecus actûs.

Punctum Difficultatis 3.

Estné hæc modalitas materialis.

Dicendum. *Hanc modalitatem esse materialem.*

Probatur. Quia cùm in generatione hominis neque materia neque forma à generante producatur, si nihil obsit, ostendendus est proximus & intimus influxus in compositum, quod dicitur generari; intimior autem ostenditur hic influxus, si ponatur hæc modalitas materialis: nam tribui poterit tanquam effectus generanti, quo effectu posito, inimpedibilitet etiam à Deo, fit compositum, generari autem non posset, si esset spiritualis. Consequenter *Hæc modalitas recipitur in materia, quod*

Probatur 1. Quia nullum est fundamentum, quod in re spirituali, qualis est anima hominis, recipiatur aliquid materiale, ut autem uniformius procedatur etiam in aliis compositis, cur non recipietur in sola materia?

Probatur 2. Quia si nihil obsit, debemus quam proportionatissimum formis subjectum tribuere, enti autem materiali subjectum proportionatum, est materia.

Probatur 3. Si modus materialis reciperetur in spirituali subjecto, deberet recipi secundùm modum essendi animæ, nam quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur; jam autem modus existendi animæ rationalis est, ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, quod connaturaliter competere non potest enti materiali.

Objicitur 1. Forma est indifferens ad uniri: Ergo indiget aliquo recepto, ut fiat unita.

Respondetur. Negando consequentiam, sufficit enim extrinsecum determinativum.

Objicitur 2. Ideò verbum non perficitur unione, quia non recipit unionem vel illam modalitatem determinativam. Ergo illa recipi in utroque extremo debet, si utrumque perfici debet.

Respondetur. Ad tribuendum effectum formalem, sufficit, in extremo secum unito aliquid recipiatur, nam albedo non recipitur in forma parietis, & tamen parieti, tribuit suum effectum formalem. Non ideò autem Verbum non perficitur, quia non recipit unionem, sed quia præcontinet omnem possibilem perfectionem, quam si non præcontineret, participaret ab humanitate, quantumvis non reciperet unionem. Rursùs non ideò Verbũ non perficitur illâ Modali-

Modalitate, quia illam non recipit, sed quia vi illius, ad se terminatæ, nec in esse, nec in operari perficitur.

Objicitur 3. Si unio reciperetur in sola materia, deberet intrinsecè terminari ad formam, hoc autem quod est intrinsecè terminari est inexplicabile.

Respondetur. Quid sit terminus intrinsecus variant in explicatione auctores, explicationem adlatam ab Arriag. impugnavit Oviedo, consule illum. Explicat postea Ovied. terminum intrinsecum, dicitque esse id quod pertinet ad constitutionem unius per se, per unum autem per se intelligit quodcunque totum; prout distinctum à toto morali, & toto per aggregationem. Cui explicationi addenda aliqua limitatio, certè enim ipsa materia subjectans modalitatem pertinet ad compositum, neque tamen est terminus intrinsecus respectu illius modalitatis, sed subjectum: hinc commodiùs dicetur terminum intrinsecum esse id, ad quod est habitudo alligativa Physicè, illudque requiritur tanquam extremum constituens unum per se. Secundùm terminos in materia de Incarnatione usurpatos, terminus intrinsecus est, id, quod habet rationem cohibentis, limitantis, & Ad quod, ita tamen ut habeat rationem alligati Physicè, de quo ibi fusiùs.

Instat quidam. Omne intrinsecum perfectionis, nisi quid obstet subjectatur in suo perfectibili, ut constat in ductione, sed unio perficit utrumque, ergo in utroque subjectatur.

Respondetur. Quòd obsit: quia commodius est ponere unionem hanc materialem, adeoque talem quæ non sit apta recipi in spirituali subjecto universaliterque id quod requirit aliud tanquam terminum intrinsecum, non est necesse in eodem recipi, taliter autem unio spiritualis vel modalis respicit formam.

QVÆSTIO II.

De Composito quod datur.

In hac Quæstione agetur contra Scotistas, qui docent distingui realiter compositum à partibus componentibus, quod quidem extendi potest etiam ad composita possibilia, quia tamen circa compositum, quod datur, nihil aliud speciale tractandum occurrit, res sub hoc titulo expedietur. *Circa quod*

Præmitto 1. *Non esse difficultatem in hoc*: An compositum distinguatur saltem realiter inadæquatè à suis partibus, certum enim est distingui; nam cùm includat tam materiam, quàm formam, quàm unionem, (de qua loquemur aliàs, tanquam de distincta, sub nomine ejus, nonnisi modalitatem determinativam intelligendo, ut ita secundùm communes Phrases planiùs disceptetur) hinc à materia v. g. distinguitur realiter inadæquatè compositum, propter formam & modalitatem, quæ compositum includit, & non sunt idem realiter cum materia.

Præmitto 2. *Tam partem à composito, quàm compositum à parte, distingui realiter*, sed ita ut modus distinctionis habeat se aliter, nam compositum à parte distinguitur realiter inadæquatè, addendo aliquid positivum, quod comparatum ad compartem, est ab illa realiter adæquatè distinctum, certè enim forma inclusa in composito, à materia itidem inclusa, distinguitur realiter adæquatè. Pars autem à toto distinguitur quidem etiam realiter inadæquatè, sed importando nonnisi aliquid negativum, scilicet negationem identitatis cum alia comparte, quam dicit totum. Dicitur autem ista distinctio à composito, realis inadæquata, quia compositum dicit v. g. materiam, quæ à seipsa non est distincta realiter, hinc materia à composito non dicit distinctionem realem adæquatam, quia non dicit distinctionem à seipsa, & tamen illa ipsa includitur in composito.

Præmitto 3. *Aliam esse hanc Quæstionem*: An totum præter materiam & formam & unionem dicat esse totius, distinctum realiter, ab illis tribus simul & collectivè sumptis, & aliam hanc, an in toto, præter materiam formam & unionem, sit adhuc aliquod aliud esse substantiale, non quidem quòd sit per modum totius, includentis illa, & tamen distincti ab illis, sed per modum substantialis, esse totius ingredientis; priorem partem docent Scotistæ, posteriorem noster Vasq. de Incarnatione d. 19. n. 28. quia à forma, docet tribui materiæ, esse quoddam substantiale.

Præmitto 4. *Partes in ordine ad totum multipliciter comparari posse, vel unitas, vel non unitas.* Rursùs si comparentur unitæ, comparari possunt vel unitæ distributivè acceptæ, ad eum modum quô possum accipere Apostolos 12. omnes, sed sigillatim, vel unitæ collectivè acceptæ, & in hoc posteriori sensu, quæritur, an distinguatur totum substantiale, à partibus, illarumque unione, collectivè sumptis.

Præmitto 5. Quod advertit Oviedo *aliud est quærere*: an à materia, forma & unione simul sumptis distinguatur compositum, & *aliud*, an distinguatur à partibus simul sumptis & unitis, dicitque compositum distingui realiter inadæquatè à partibus simul sumptis, & unitis, non est tamen distinctum à materia forma & unione simul sumptis. Rationem assignat, quia partes simul sumptæ & unitæ non dicunt

unionem in recto sed in obliquo, sicut lignum album, dicit albedinem nonnisi in obliquo, & ita non identificantur partes etiam inadæquatè cum unione, cum qua identificatur totum; adeòque totum dicit aliquid, quod non dicunt partes unitæ simul sumptæ, ratione cujus distingui poterit à partibus unitis, simul sumptis. Cæterùm hæc adversio illius non convincit, vel enim procedit de distinctione petibili ex modo alio significandi; quòd scilicet semel in recto, semel in obliquo importetur unio, vel modalitas, & hæc distinctio petibilis ex modo alio significandi: concedi potest, sed eam sub quacunque Phrasi debet concedere Ovied. in toto comparato ad partes & unionem, eandem distinctionem, quia semper totum importat alium modum significandi; nam totum collectim significat, partes autem & unio, sigillatim significant. Unde etiam in Theologia dicitur, non tenere baptismum in Nomine Trinitatis, quia non eodem modo significat Personas, ac cùm dico in Nomine Patris, &c. Si autem sit res de distinctione petibili ex ipsomet objecto, illa nulla est, quia nulla est distinctio in re, inter idem in recto, & idem in obliquo significatum, & ita vinum & panis non distinguuntur à vino eodem, cum pane eodem. *His præmissis sit*

DIFFICULTAS I.

De distinctione totius à partibus totius.

Dicendum est: *Compositum à materia & forma & unione simul sumptis collectivè, non esse distinctum realiter.* Est conclusio nostrorum contra Scotistas. Est Sententia conformis S. Thom. 4. contra Gent. cap. 81. *De humanitate*, inquit, *non est intelligendum, quòd sit forma consurgens ex conjunctione formæ ad materiam, quasi realiter sit alia ab utroque, quia cùm per formam materia fiat hoc aliquid actu, illa tertia forma consurgens, non esset substantialis sed accidentalis*; Et paulò post: *humanitas ergo nihil aliud dicit, nisi principia ipsa essentialia conjuncta*, idem habet I. 2. Q. 13. Art. 1. & 1. par. Q. 77. art. 2. ad 2. & in 4. disp. 44. Q. 1. art. 4. quæstione 3. Sensit idem Aug. 7. de Trinitate Cap. 4. *Homo*, inquit, *nihil est aliud quàm anima & corpus*, intelige unita, ut ipse addit. 9. de Civ. c. 3.

Probatur 1. communiter. Totum vel includit aliquid præter materiam & formam & unionem, vel non: Si non includit. Ergo non habet ratione cujus ab illis distinguatur: Si includit: Quæro an totum distinguatur à materia, forma, unione, & illo incluso vel non distinguitur; si non distinguitur, nec distinguetur à materia, forma & unione ob paritatem rationis; si distinguitur, dabis processum in infinitum.

Respondent Scotistæ. Totum non distingui à materia, forma & unione per aliquid in se inclusum, sed per seipsum resultans, tanquam quid includens partes & unionem, adeoque inadæquatè.

Contra. Tum quia non solvitur argumentum propositum, illud enim ipsum resultans, vel est aliquid etiam inadæquatè, præter illa tria, vel nihil: Si nihil. Ergo non distinguetur ab illis; si est aliquid, quæro: illud totum complectens illud resultans & illa tria, vel distinguitur, vel non distinguitur, redibitque argumentum factum. Tum quia, ut urget Oviedo, hoc, quod tu dicis distingui per seipsum, vel distinguitur per aliquid, quod non est tota sua entitas, vel distinguitur per totam suam entitatem: non per aliquid quod non sit tota sua entitas, quia nihil est in toto, quod non sit tota sua entitas, si autem totum distinguitur totâ suâ entitate, à materia & forma & unione, simul sumptis. Ergo distinguitur adæquatè, quia distingui unum ab altero adæquatè, est distingui per totam suam entitatem. Tum quia illud ipsum resultans, prout condistinctum, vel est nihil, vel aliquid: Si nihil, Ergo non distinguitur entitativè ab illis tribus: si aliquid, Ergo prout condistinctum aliquid in se includit, contra quam assumebat Responsio.

Probari solet 2. Tum quia forma totius nonnisi cum partibus est totum. Ergo est in composito veluti pars compositi, nam seipsâ non est totum compositum, & quoniam compositum nihil habet præter partes & formâ totius, quæ est per modum partis, sequitur etiam per ipsos, compositum, ab omnibus suis partibus non esse distinctum. Tum quia hæc forma totius vel est simplex vel composita; si est composita non habebit unde componatur, nam non poterit componi ex materia & forma, quia illas à se propter realem ab illis distinctionem excludit, non etiam poterit componi ex aliis partibus, quia ab his, ob paritatem rationis, distingui etiam deberet realiter; quod si forma totius est simplex, quomodo est compositum. Tum quia illa forma totius in homine, vel est materialis, vel est spiritualis: Si est spiritualis, quomodo resultare potest etiam ex corpore, & si visio principiata cum oculo, evadit materialis, cur non & illud totum, cujus principium est etiam corpus, si autem totum illud est materiale, Ergo homo ut homo, non est rationalis, quia homo ut homo, est homo ut totum, homo autem ut totum, formâ materiali constitueretur, forma autē

mate-

materialis non principiat operationes ratiocinandi.

PROBATUR III. argumento negativo: quia nulla est necessitas distinctionis, ut patebit solutione argumentorum.

PROBATUR IV. Maximè attendendo ad illorum doctrinam, qui docent tertiam illam entitatem, non esse aliquid *præter hæc*. hoc est materiam & formam unitas, esse tamen *aliquid ex his*. Tum quia illa entitas, vel dicit alietatem à materia & forma unitis, vel non dicit: Si non dicit. Ergò nec dicit distinctionem; Si dicit alietatem illa tertia entitas à materia & forma unitis. Ergò dicit non esse, seu negationem materiæ & formæ unitarum; si dicit negationem materiæ & formæ unitarum: Ergò non tantùm est aliquid *ex his*, sed etiam est aliquid *præter hæc*; illud scilicet quod dicit illam negationem materiæ & formæ unitarum. Tum quia tertia illa entitas, quæ non est aliquid præter illa tria, est tamen aliquid ex illis, vel est se solâ, totum esse hominis; vel non est, se solâ, totum esse hominis; si tertia illa entitas, est se solâ, totum esse hominis, Ergò ad esse hominis, non est requisitum essentialiter corpus & anima rationalis unita, cùm esse seu essentia hominis, in sola illa tertia entitate sistat; Si autem tertia illa entitas, non est se solâ, totum esse hominis, sed etiam anima & corpus unita, sunt etiam illud esse, Ergò esse hominis, est compositum ex duobus, uno, quod est tertia illa entitas, seu totum, & aliud quod sunt partes, consequenter illud totum, *Ex his*, & erit totum ut supponitur, & non erit totum, quia ad esse hominis etiam illæ partes requiruntur. Tum quia illa tertia entitas *ex his* prout condistincta à materia & forma unitis, consequenter prout dicit negationem materiæ & formæ unitarum, vel includit materiam & formam unitas, vel non includit: Si non includit, quomodò illud totum, est homo, sine corpore & anima humana; si prout condistinguitur ab illis, adhuc illa includit, Ergò ab illis non distinguitur, quia illa non negat. Tum quia non est explicabile quid sit illa tertia entitas, dicis est compositum; quæro, quid sit illud compositum præter materiam & formam, dices est quid includens, quæro, quid sit in re istud includens, dices est quid resultans ex illis; quæro, quid est in re, hoc resultans.

DIFFICULTAS II.

Restaurantur quædam argumenta pro conclusione.

PROBATUR V. Conclusio. Rationibus quas sibi opposuit easq; solvere conatus est Pontius.

I. RATIO. Si totum comparatum ad materiam, formam & unionem esset distinctum realiter, possent ad invicem separari, totum enim, est quid absolutum.

RESPONDET Pontius: Totum, esse quid relativum, & etiamsi esset absolutum, separari non posset, quia dependet essentialiter ab alio absoluto, nempè partibus & unione, partes etiam & unio à toto separari non possunt, quia dependent à toto à posteriori; eô modo quò agens dependet ab effectu à posteriori.

CONTRA. Tum quia si totum est relativum, vel est ita relativum, ut in toto relatio, secundùm opinionem Scoti, sit distincta realiter vel indistincta: Si distincta, de illo ipso distincto & tamen toto, quæro, cur non possit separari? Si indistincta, consequenter ad principia Scotistarum non proceditur, quia hi distinguunt relationem realiter. Ergò ulteriùs totum formaliter acceptum, non includit materiam & formam, nam hæc sunt absoluta. Tum quia si totum ex eo est relativum, per Pontium, quia dicit ut sic formaliter unionem, quæ est respectus, quæro quare est major connexio Totius cum unione, quàm ejusdem Totius cum materia & forma? Quòd si non est major connexio, cur non æquè involvet materiam & formam, quæ sunt absoluta; quòd si æquè ista absoluta involvet, quomodo probabitur ex eo inseparabile esse totum, quia dicit respectum, immò si hæc tertia entitas consurgit etiam ex materia & forma, immeritò dicetur ut sic formaliter dicere unionem, cùm etiam dicat formaliter materiam & formam, Tum quia positâ tali dependentia totius à partibus, qualis est, agentis ut agens est, ab effectu, sequitur adhuc separabilitas totius à partibus, quamvis enim agens ut agens, ab effectu in sensu reduplicativo separari non possit, separari tamen potest in sensu materiali; & sic Pater ut Pater, dicit necessariò Filium, cùm tamen hoc stat, quòd separari possint. Ergò etiam quantumvis totum ut totum separari non possit à materia & forma unitis, poterit tamen totũ in sensu materiali acceptum, à partibus separari. Tum quia essentialis dependẽtia non arguit inseparabilitatẽ,

si id quod dependet non se habeat ut modus, habeatque distinctam suam entitatem; Tum quia, si dependentia essentialis totius à materia & forma, facit, ne totum ab illis separari possit, quid rogo est ista dependentia? si enim per dependentiam essentialem intelligitur, quod unum existere non possit quin existat aliud, negatur in præsenti talis dependentia, idq; eô titulo quia distincta realiter possunt sine eo existere quoad suam Entitatem: Si autem aliquid aliud intelligatur, rogo quid illud est, & quomodo fundat inseparabilitatem.

II. Ratio est. Si daretur tertia entitas distincta à partibus, faceret, compositionem cum ipsis, & sic ex ea & partibus resultaret alia tertia entitas & sic in infinitum.

Confirmatur hoc ipsum. Illa tertia entitas vel est aliquid compositi, vel non est, si non est, Ergò neque spectat ad compositum; si sic, ergò est pars compositi, & consequenter compositum, nihil dicit præter partes.

Respondet Pontius. Neqando Sequ. cùm enim inquit compositum sit ex partibus, non debet facere compositionem cum ipsis; ad eum modum, quô in nostra sententia, totum distinguitur realiter à qualibet parte, seorsim sumpta, & tamen non facit compositionem cum illa, quia aliâs esset pars alicujus alterius compositi. Ad confirmationem autem dicit, quòd illa tertia entitas, non sit aliquid compositi; sed ipsum compositum, & addit quòd si tertia illa entitas spectetur per modum abstracti Metaphysici, à composito considerato ut concreto, in hoc sensu concedit illam tertiam entitatem, posse dici aliquid ipsius compositi Metaphysicè loquendo: sed non sequitur, quòd sit pars Physica ipsius, nec consequenter sequitur, quòd totum sit quid distinctum realiter ab omnibus partibus Physicis & ab omnibus, quæ in ipso, physicè includuntur.

Contra est. Tum quia de hoc ipso quæritur, cur totum compositum ex partibus non faciat compositionem cum ipsis, cùm & totum & partes integrent hominem, hinc quod est in quæstione, pro ratione non erat dandum. Tum quod adfert pro instantia, non convincit; nam quando communis sententia docet, totum distingui realiter inadæquatè à qualibet parte seorsim sumpta, docet quòd non quidem sub formalitate totius, sed sub formalitate alia, fiat illorum distinctorum extremorum compositio, & sic cùm totũ distingui dicimus, realiter inadæquatè à materia, totum quod præter materiam dicit formam, non sub ratione totius, sed sub formalitate formæ, facit compositionem cum materia. Tum quia ex eo quòd compositum sit ex partibus, videtur potiùs sequi, debere illud facere compositionem cum ipsis, nam cùm sit præter partes tamen constituens hominem v.g. eundem, videtur potiùs componere cum illis hominem, explicandumque veniret, quòd sit istud compositum ex partibus, compositione quæ inferat distinctionem realem.

Contra dicta ad confirmationem opponi potest. Tum quia hoc ipsum probandum fuit, quòd tertia illa enitas, non sit aliquid compositi, cùm compositum & illam tertiam entitatem, & præterea materiam & formam, dicat. Tum quia, si totum non est distinctum realiter ab omnibus partibus Physicis, nec est distinctum realiter, quia distinctio illa, deberet esse Physica. Quòd si dicas non esse distinctum ab omnibus partibus Physicis, quia non est à seipso distinctum, hôc ipso supponet, esse illud totum partem Physicam, quia non posset ulla alia pars ostendi Physica, à qua non esset distinctum realiter compositum, nisi à seipso, Tum quia tertia illa entitas respectu compositi spectati ut concreti, vel est per modum partis Physicæ, vel non est per modum partis Physicæ: Si non est per modum partis Physicæ, nullo modo distinguetur realiter nemine cogitante, sed ad summum formaliter ex natura rei in sententia Scotistarum, & sicut quia animalitas non est pars Physica, non distinguitur realiter nemine cogitante, ita & illud compositum; Si est nonnisi abstractum Metaphysicum, non distinguetur realiter; Si autem est per modum partis Physicæ, contradicetur immediatè factæ responsioni.

III. Ratio est. Quæ constant iisdem partibus sunt idem realiter, sed totum constat iisdem partibus, quibus constant partes unitæ. Ergò.

Respondet Pontius. Quod scilicet totum constet Partibus aliter se habentibus, nempè ut unitis, adeoque distingui poterit ab illis realiter.

Contra. Tum quia in hoc quod est constare partibus aliter se habentibus, vel involvitur eadem nonnisi entitas partium, vel non eadem: si non eadem. Ergò non eadem entitas partium, quæ illæ sunt v.g. in homine, aliæ, præter materiam & formam? Quòd si est eadem entitas, Ergò est negatio distinctionis realis, nam eadem entitas, à seipsa, non distinguitur realiter. Tum quia hoc ipsum quod est aliter se habere illas partes, inexplicabile est, qui inferat distinctionem realem, nisi ponatur nova entitas, præcipuè quia hîc discurritur de partibus unitis collectivè sumptis, adeoque istud aliter se habere, quod deberet convenire partibus in composito, jam reperitur in partibus ipsis quæ unitæ debent

bent sumi, cùm quæritur, an sint distinctæ realiter à composito.

IV. Ratio. Definitum & definitio non habent diversas realitates, partes autem Physicæ sunt Physica definitio totius. In idem fermè recidit, hic alius medius terminus. Quod est de essentia rei non distinguitur realiter ab illo, partes unitæ sunt de essentia totius. Ergò.

Respondet Pontius. Negando definitionem Physicam cum definito esse idem realiter, addit quòd partes Physicæ non sint definitio Physica totius se solis, non enim possum dicere hominem esse animam rationalem, & corpus unita, sed debeo dicere est aliquid constans animâ rationali & corpore unitis.

Contra. Tum quia Definitio Metaphysica est idem realiter cum definito Metaphysicè spectato. Ergo & definitio Physica, erit idem realiter cum definito Physicè spectato. Tum quia si definitio Physica, non est idem realiter, cum definito physicè spectato, hôc ipso non est definitio illius, ad eum planè modum, quò si homo definiatur definitione muli, hæc definitio non erit definitio hominis, hocque videtur deposcere conditio definitionis, quæ debet clarioribus terminis, definitum evolvere, explicareque naturam rei, quomodo autem explicabit naturam rei, id, quod non est natura rei, sed quid ab illo realiter distinctum? Illud quod addit, non convincit, quia quando definitur Ens rationis, esse id cujus totum esse, est tantùm objectivè in intellectu; nemo dicit importari distinctionem realem inter ens rationis, & inter id, quod est tantùm objectivè in intellectu, quæram enim de ipso quod in re est Ens rationis, quid sit illud. Unde dici potest illud ly *id* vel *aliquid* poni nonnisi loco generis, non verò ad significandum aliquid distinctum realiter.

V. Ratio est. Tertia illa entitas vel uniretur partibus vel non uniretur; si primum. Ergo non spectaret ad entitatem eandem; si uniretur. Ergo ex illa tertia entitate, & ex partibus, sequeretur tertia illa entitas, & sic in infinitum.

Respondet Pontius: Non uniretur propriè illa entitas, quia illa uniuntur propriè, quæ se non includunt, totum autem includit partes. Addit admisso: quòd uniatur compositum partibus, negat consurrecturam illam tertiam entitatem; sicut enim ad unionem non sequitur unio, ita ad tertiam entitatem, non sequitur tertia entitas.

Contra. Totum includens partes, partiri possumus in id quod includit, & illud quod includitur, de hoc ipso quod includit, prout condistinctum realiter, ab eo, quod includitur, quæro, uniturné vel non partibus, redibitque argumentum factum. Tum quia verum quidem est, illa quæ uniuntur propriè, non se includere, sed id verum est, non de iis, quæ constituunt unum substantiale, hoc ipso enim non esset unum substantiale, si & identitate & unione carerent. Tum quia quamvis ex unione non sequatur alia unio, hoc inde fit, quia non est fundamentum idem, ponendæ secundæ unionis, quod fundamentum est ponendæ primæ, nempè determinatio indifferentiæ, quod autem est fundamentum ponendi primi compositi distincti realiter à partibus unitis, idem est fundamentum secundi compositi, nam quia uniuntur partes accedit illis novum, quod est compositum, ita quia est unum extremum quod sunt partes unitæ, & aliud extremum quod est ipsum compositum, consurget novum compositum, ita ut sicut ex compositione partium inter se, sequitur tertia entitas, ita ex compositione totius cum partibus (quæ compositio pro hac parte responsionis admittitur) sequetur alia quarta entitas, & sic in infinitum.

DIFFICULTAS III.

De Argumentis in oppositum.

Objicitur I. Auctoritas. *Prima sit auctoritas Aristotelis.*

I. ejus Locus est secundi de anima textu 27. ubi dividit substantiam corpoream in tria membra, Materiam scilicet Formam & Totum compositum. Ergo Totum infert Pontius, est distinctum à materia & forma.

Respondetur. Negando consequentiam, si sit res, ut debet esse, de distinctione reali, nam falsum est quòd omnia membra dividentia, debeant esse distincta realiter. Certè enim actio & passio à se non distinguuntur realiter, nec omnia membra debent esse res, nam principium dividitur in privationem, quæ non est res. Ens dividitur in positivum & negativum, neque tamen negativum Ens, est res quæpiam.

II. Locus est ex quinti Metaph. cap. 14. ubi ait: Sex non esse bis tria sed semel sex, quod est falsum inquit Pontius, nisi constitutum totum ex his tribus, esset distinctum à bis tribus.

Respondetur. Loqui hîc Aristotelem de sola distinctione rationis, cùm certè si ponantur sex homines, quid in re est illud sex, præter illos homines.

III. Locus est ex 7. Metaph. textu 7. ubi docet compositum, non esse sicut acervum, sed se habere quemadmodum Syllabam *Ba*.

Respondetur. Neque per hoc significari

distinctionem realem, neque enim Ba. Realiter distinguitur ab B. & A. simul sumptis, quamvis unitionem quandam vocalem importet, quæ non sit sola approximatio, qualis est in lapidibus, hinc si B. & A. approximentur pronuntiatione, si non habeant unitionem quandam vocalem, quæ requirit abjectionem e, adjuncti in pronuntiatione B, non fiet Syllaba Ba, ita & compositum dicit non solam approximationem partium, sed & unionem illarum. Rursùs ad conditionem acervi, parùm interest, sivè sic, sivè ita ponatur lapis, jam autem in Syllabis intercedere debet ordo habitudoque, quæ si mutetur, non erit idem jàm totum, seu eadem Syllaba; & ita interest ad Syllabam Ba ut prius B ponatur, & si præponatur A. non erit jam eadem Syllaba. Significat ergò Aristoteles etiam in composito, debere haberi ordinem & habitudinem, nec mansurum idem compositum accedente aliâ formâ.

IV. Auctoritas est, quâ utitur Mastrius, quòd Aristoteles loquens de compositione substantiali, non dixerit materiam & formam esse per se unum, sed facere per se unum.

Respondetur. Istud facere, esse nonnisi ex modo concipiendi distinctum, ab ipso facto, nec locus hic ostendit requiri majorem distinctionem. Quòd autem nunquam dixerit Arist. materiam cum forma, esse per se unum, id non convincit, nam partes substantiales, semper in recto importantur, adeoque non poterat dicere Arist: quòd Materia cum forma, sit per se unum. Rursùs non potuit dicere Aristot: quòd Materia & forma sint per se unum, quia cùm materia & forma sint plura per se partialia, quomodo sine superaddita explicatione, dici poterunt per se unum? Sed quando Arist: locutus est de materia & forma circumscriptis jam, nego quòd æquivalenter non dixerit; Cùm est compositum, esse materiam & formam per se unum, appellat enim 8. Metaph. Textu ultimo compositum substantiale, materiam & formam idem.

V. Auctoritas est 8. Metaph: t. 15. ubi ait: Omne quod plures habet partes, & non est totum quasi coacervatio, ipsum totum est aliquid aliud præter partes, unde etiam 7. Metaph. textu ultimo ait, quòd caro non solùm est ignis & aqua, ex quibus componitur, sed etiam aliquid aliud.

Respondetur. Aristotelem illo loco non plùs voluisse, quàm quòd quando est aliquid verè genitum, & non se habeat sicut acervus lapidum, debeat dari causa istius generationis. *Quæcũq; plures partes habent*, inquit, *& non est totũ causi coacervatio, sed ipsum totũ, est aliquid præter partes* (ut indubiè genitum non est anima & corpus, si tanquam partes & distributivè sumantur) *est aliqua causa*, & etiamsi totum sit aliquid præter partes, sufficit ut sit aliquid ratione, præter partes. Posteriori etiam loco idem vult, quòd caro non sit ignis & aqua tanquam partes, & distributivè sumpta, sufficitque ut sit aliquid aliud ratione. Fortè etiam significat quòd elementa, non sint Formaliter in Misto.

Secunda Auctoritas est SS. Patrum, ex quibus est Athanasius, qui prout citat Magister in tertio distinctione 2. Anathematisat eos qui totum hominem quem assumpsit DEI Filius, de novo assumptum, vel liberatum, tertiâ die à mortuis resurrexisse non confitentur.

Respondetur. Non plus velle Sanctum Patrem, quàm quòd post resurrectionem partes Christi non fuerint disunitæ, ita S. Thomas 3. par. q. 60. Ar. 3. ad 2.

Tertia Auctoritas est Concilii Constantiensis, damnantis propositionem Joannis Hus, quòd natura Divina, & natura humana, sit unus Christus.

Respondetur. Damnatam esse hanc propositionem in sensu affirmato hæreticè, nempè quasi ex confusis duabus naturis, facta fuerit una tertia natura.

Objicitur secundò. Omnis causa vera & realis quæ causat per influxum verum & realem, distinguitur à suo effectu realiter, neque enim idem causare potest seipsum, sed materia & forma sunt veræ causæ compositi. Ergò.

Respondetur primò huic argumento, Materiam & formam collectivè sumptas, non esse causas compositi; adeoque neque ab illo distingui, sed esse causas Compositi distributivè acceptas, distributivè autem accepta unaquæque, distinguitur realiter inadæquatè à composito; licèt ut illæ ipsæ distributivè acceptæ causent compositum, non debeant privari consortio suo. Sic v. g. ut hæc propositio: Omnes Apostoli constituunt numerum 12. sit vera, non debent Apostoli sumi collectivè, sumpti enim collectivè, non constituunt duodenarium numerum, sed sunt ipsi 12. distributivè tamen accepti, causant duodenarium numerum, sed rursùs quando distributivè accepti causant duodenarium numerum, non causant illum nisi simul, quia si vel unus absit, non erit numerus duodenarius. Sic etiam in præsenti, partes collectivè acceptæ, non causant compositum, sed sunt ipsum compositum, distributivè tamen acceptæ causant compositum, sed causant simul, hoc est non ita una, quin causet etiam alia. Ubi ut vides, ly simul, non debet, applicari ad partes, quia partes simul sumptæ & partes collectivè sumptæ, verbis differunt; sed applicari debet ly simul, ad causare: secundùm quam

quam distinctionem, propositiones illæ Pontii, materia & forma simul sumptæ, sunt causa adæquata totius, item materia & forma causant copulatim compositum, distinguendæ sunt: Si enim ly copulatim & simul applicetur ad causare, veræ erunt propositiones; si applicentur ly: simul & copulatim ad partes, falsæ propositiones erunt.

Contra Responsionem.

Instat 1. Mastrius. Materia & Forma non sunt integra causa compositi substantialis nisi ut unitæ, & copulatim sumptæ, nam partes unitæ sed singillatim sumptæ, non sunt causæ compositi, nisi partiales; & collectivè sumptæ, integrant unam causam totalem, Ergo compositum cùm sit effectus, causatus ab eis collectivè sumptis, erit quid realiter distinctum, ab ipsis collectivè sumptis.

Respondetur. Materia & Forma non sunt causa integra compositi substantialis, nisi ut unita & copulatim sumpta, hoc est, quia causatio unius, supponit consortium alterius, adeòque simul, construendo, cum causare, concedo Antecedens; non sunt causa nisi ut unita applicando ly: simul, & copulatim ad ipsas partes, nego Antecedens. Probatio autem Antecedentis hoc solùm evincit, quod concedit distinctio.

Instat 2. Causa partialis ut partialis respicit totalem, & causa inadæquata adæquatam, sed forma unita materiæ, est causa partialis & inadæquata compositi, & è converso, est etiam causa inadæquata, Materia unita formæ, ergo simul & collectivè sumptæ, integrant unam causam adæquatam.

Respondetur. Formam unitam materiæ esse causam partialem, si excludatur consortium alius causæ, & si ly simul non se teneat ex parte causare. Concedo Major: Si non excludatur consortium alius causæ, & ly simul applicetur ad causare, licèt non applicetur ad partes, erit tunc forma causa partialis, nego majorem.

Instari potest 3. Quæ est distinctio inter partem unam causantem compositum, in consortio alterius, & illius causatum? Si non salvatur distinctio, corruit principium lumine naturæ notum, inter causam & causatum esse distinctionem; Si salvatur, ergo etiam salvari poterit inter compositum, & inter partes simul sumptas, ly simul, construendo cum partibus.

Respondetur. Causa causans in consortio alterius, habebit pro effectu compositum, quod ratione alterius quod includit, distinguitur realiter inadæquatè à sua parte; & quia construendo simul cum partibus, nihil respondet in toto, quod non respondet in illis partibus, ideò nec erit inter hæc distinctio, nec comparabuntur inter se, sicut causa & effectus. *Sed*

Respondetur 2. eidem Objectioni secundæ cum Hurt. Materiam & formam, esse causas intrinsecas, causæ autem intrinsecæ, non causant suum effectum verè, sed tantùm constituunt.

Instat 1. Pontius. Si causaretur realiter totum à partibus, distingueretur ab illis realiter. Ergo etiam quia constituitur ex illis, distinguitur ab iisdem realiter, neque enim idem potest realiter constituere seipsum.

Respondetur. Disparitatem esse: quia causare non fit per meram exhibitionem ejusdem suæ entitatis, sed per productionem distinctæ entitatis; constitutio autem alicujus, fit per solam exhibitionem ejusdem suæ entitatis, eadem autem entitas, non fundat à seipsa distinctionem.

Instat 2. idem. Totum quodlibet habet quatuor genera causarum, ut docet Philosophus, inter quæ genera causarum, numerantur etiam materia & forma.

Respondetur. Aliud est dicere quòd quatuor sint causæ, nam entitas materiæ, non est entitas formæ, entitas item efficientis, non est idem in entitate cum prioribus, finis denique non est quidquam illorum trium, & in hoc sensu, sunt quatuor causæ, sed falsum est, ex eo quòd quatuor sint causæ, jam illas æqualem modum influendi, adeoque & æqualem distinctionem à suis quorum sunt causæ habere. Quòd si non habent æqualem modum influendi, nec erit necesse materiam & formam distingui distinctione tali, qualem habet efficiens; & sic quia efficiens quando reproducit seipsum, secundò, non habet eundem modum influendi, ac cum producit aliquid primò, etiam ex modo influendi diverso, sequitur distinctio realis efficientis ab illo, quod primò producit, non sequitur autem ab illo, quod secundò producit; Ita & ex modo influendi in compositum debito materiæ & formæ, qui est condistinctus à modo influendi efficientis, sequi poterit, ut compositum ab efficiente distinguatur realiter, non autem à materia & forma unitis. Respectu autem cujus materia & forma sint causæ distinctum realiter effectum causantes, dictum supra. Dici etiam potest, Totum habere quatuor genera causarum, numerando, tam intrinsecas, quàm extrinsecas, intrinsecæ autem causæ, sunt causæ, sed intrinsecæ, adeoque indistinguibiles realiter, à suo causato.

Instat 3. idem. Causæ extrinsecæ distinguuntur realiter à suo effectu, Ergo & causæ

causæ intrinsecæ à suo, quia distinctio causæ ab effectu, non oritur ex ratione extrinseci vel intrinseci, sed ex ratione causæ realiter influentis, causa autem intrinseca, realiter influit.

Respondetur, consequens supponere, quòd causæ intrinsecæ habeant aliquem effectum realiter, & quia illum non habent, nec debent ab illo distingui realiter, causæ autem extrinsecæ habent effectum suum realem. Cur autem illæ non habeant, habeant hæ, dictum ad instantiam primam. Et licèt non oriatur primò à ratione extrinseci vel intrinseci distinctio illa, oritur enim primario ex influxu, ad quem consequitur ratio causæ, vel extrinsecæ, vel intrinsecæ, sed consecutivè, oritur à ratione intrinsecæ vel extrinsecæ causæ; illa enim taxat conditionem influxûs, & quia materia & forma habent influxum realem non nisi hôc sensu, quia non intentionaliter sese exhibent composito, sed non habent influxum realem, per resultantiam alîus à se entitatis, quæ resultantia solis extrinsecis causis cònvenit, ideò adhuc illæ causæ intrinsecæ, à composito, in distinctionem realem habebunt.

Instabis quartò ex Mastrio. Distinctio causæ ab effectu, oritur ex distinctione causæ ut sic, quæ est influere esse in aliud, ergò & causæ intrinsecæ, debent distingui realiter à suo causato.

Respondetur. Definitionem causæ communis ad causas quâ tales, & ad causas constitutivas non esse hanc influere esse in aliud, consequenter ex definitione causæ ut sic, communis etiam ad causam constitutivam, non potest argui distinctio realis, causæ intrinsecæ ab effectu: & licèt inter causam quâ talem & effectum sit relatio realis, non tamen inter causam sumptam pro constitutivo, & inter effectum sumptum pro constituto.

Instat idem quintò. Nihil potest causare se ipsum, quia causa supponitur præexistens ad causatum, nihil autem præsupponitur sibi ipsi, quod procedit de quibuscunque causis. Ergò vel negandum est materiam & formam esse causas intrinsecas compositi, vel concedenda distinctio realis, inter ipsa.

Respondetur. Nihil potest causare se ipsum, causationem accipiendo pro causatione quâ tali, sed potest causare causatione sumptâ pro constituente, potest autem constituere aliquid, dando se nonnisi in par[illegible]m, adeoque nihil distinctum producendo. Unde non negatur, Materiam & formam esse causas intrinsecas compositi, licèt negetur esse simpliciter & sine addito causas compositi, cùm illud causent nonnisi dando se in partem.

Objicitur III. Partes compositi distributivè acceptæ sunt distinctæ realiter saltem inadæquatè à composito. Ergò & collectivè acceptæ. Probatur consequentia, ideò distributivè acceptæ sunt distinctæ realiter, quia distributivè acceptæ causant compositum. Sed etiam collectivè acceptæ, causant compositum. Quod ipsum probatur, quia totum, habet causam suam totalem intrinsecam, sed nisi partes collectivè acceptæ causarent compositum, non haberet compositum causam suam totalem intrinsecam, nam distributivè acceptæ, sunt nonnisi causa partialis.

Respondet primò Oviedo. Implicare dari causam totalem intrinsecam, quia conceptus causæ intrinsecæ, est conceptus partis poscentis componere, implicat autem aliquam partem, adæquatè componere, hinc quamvis totum sit adæquatè compositum, & causatum, non dicit tamen adæquatam causam totalem; sed plures inadæquatas. *Hæc tamen Responsio*

Non Satisfacit. Nego enim ut sic causæ intrinsecæ conceptum, esse conceptum partis, etsi ex pluribus causis extrinsecis inadæquatis, ipsa illa inadæquatio sine constitutione tertii, ponit adæquatam causam extrinsecam, cur in præsenti idem non diceretur. *Hinc aliter*

Respondetur secundò conformiter ad dicta. Causas collectivè causare, construendo ly collectivè cum causare; sed non cum partibus, priorique modo sumptæ, erunt causa adæquata totius, & si priori modo non sumantur, erunt causa inadæquata.

Instabis. Hæ propositiones: Materia unita formæ; Materia, forma & unio sunt propositiones idem ex parte objecti significantes; Addi potest: Partes distributivè acceptæ simul tamè causantes: Partes item collectivè acceptæ, sunt idem realiter. Ergò quidquid convenit uni convenit & alteri; sed materiæ unitæ formæ, partibus item distributivè acceptis, convenit esse causam compositi: Ergò conveniet etiam materiæ, formæ, & unioni, adeoque & partibus collectivè acceptis.

Respondet Oviedo, recentior Suar. & alii communiter, quòd quando aliqua sunt idem realiter, ut propositio quæ fit de uno, de alio verificetur, præter identitatem realem, est necesse, ut quando unum importat aliquid in recto, & aliud importet idem illud in recto, quod in præsente non verificatur.

Respondetur II. Committi in hac argumentatione fallaciam accidentis, quæ committitur, quando ex identitate duorum, arguimus aliquid convenire uni, quod convenit alteri, quantumvis id uni conveniat, non inquantùm idem est, sed inquantùm est quid diversum; partes autem distributivè acceptæ, causant compositum, non inquantùm idem sunt, cum collectivè acceptis, sed inquantùm negant unitatem, & collectionem,

nem, quam unitatem, & collectionem, dicunt partes collectivè acceptæ. Unde etiam consequenter dicitur, partes distributivè acceptas, includi in toto composito, sed non partes collectivè acceptas, collectivè enim acceptæ, sunt ipsum compositum.

Objicit IV. Pontius. Per generationem substantialem debet produci aliqua substantia, sed nisi ponatur compositum tanquam tertia entitas, nihil potest tale ostendi.

Respondent Modalistæ, produci unionem substantialem, in nostris principiis producitur totum, tanquam subjectum denominationis, nam de ratione substantialis generationis, non est productio substantiæ novæ, Physicè & realiter distinctæ, sed sufficit substantia formaliter distincta, quæ ut dixi, sit subjectum denominationis.

Objicit V. Idem. Compositum humanum distinguitur realiter à suis partibus collectivè acceptis, Ergò & reliqua composita. Antecedens probatur, actus vitalis visionis ocularis v.g. est unum accidens, quod quia unum est, in uno subjecto subjectari debet, nam idem accidens non potest subjectari in pluribus subjectis, hoc autem nullum erit subjectum, nisi ponatur compositum, esse quid unum, distinctum à partibus.

Respondetur. Visionem ocularem tanquam in subjecto inhæsionis, recipi in solo oculo, adeoque recipitur in uno, in composito autem tanquam in subjecto denominationis, quod subjectum denominationis, quamvis non realiter, distinguitur tamen formaliter à partibus. Et certè illud compositum, quod est tertia entitas non poterit recipere actiones materiales, si sit spirituale, nec spirituales si sit materiale, præcipuè cùm illæ Actiones spirituales, possint habere subjectum spirituale.

Instabis I. de composito humano, idem dic, de reliquis compositis. Falsum est dicere: compositum est idem realiter cum forma, falsum etiam est dicere: quòd compositum sit idem realiter cum materia. Ergò falsum etiam erit dicere compositum, est idem realiter cum materia & forma unitis, unio enim istorum, non facit nisi ut duplicetur falsum, quod sine conjunctione, tantum semel fuit falsum.

Respondetur ex communi doctrina retorquendo argumentum. Palmus A non est idem realiter cum bipalmo, palmus etiam B, non est idem realiter cum bipalmo. Ergò neque A & B palmi, simul sumpti, sunt bipalmus. Directè autem ad argumentum dicitur, compositum non esse quidem idem realiter adæquatè cum materia, esse tamen inadæquatè realiter idem cum materia, idem dicendum de forma, plura autem inadæquata, faciunt adæquatum.

Instabis II. Si verum esset dicere, quòd compositum substantiale, sit materia & forma unitæ simul sumptæ, sequeretur, quòd anima rationalis, sit partialiter homo, materia item, hoc autem non potest dici: quia animal rationale cùm consistat in indivisibili, singulæ illus partes, non partialiter, sed totaliter deberent esse homo. Quòd si utraque pars dicit hominem totaliter. Ergò homo, bis est homo.

Respondetur. Hîc agi de composito Physicè, unde tantùm sequitur, quòd anima rationalis, posset dici pars hominis physicè sumpti; sed non pars hominis metaphysicè sumpti, quia homo Metaphysicè sumptus, desumitur simul ab utroque, animal enim non desumitur à sola anima & corpore, rationale item humanum; non à sola anima, sed ab anima & corpore, quia non ratiocinatur independenter à phantasmatibus saltemque exigentia illorum, hinc nec homo bis erit homo, sed semel homo, desumptus tamen non nisi ab utraque parte, si homo metaphysicè spectetur.

Instabis III. Si compositum, quod est homo, non est tertia entitas, sequitur quòd compositum non habeat majorem unitatem, quàm acervus lapidum.

Respondetur. Majorem esse unitatem ratione habitudinum & ordinis, quia materia ordinatur per se ad formam, & forma ad materiam, habentque se sicut actus & potentia.

Continuatur Solutio.

Objicitur VI. ex Mastrio. Omnis per se unitas, aliquam habet per se entitatem propriam, tanquam proprium fundamentum, sed unitas compositi per se unius, est unitas per se una. Ergò. Illud autem fundamentum non possunt esse entitates partium etiam unitarum, quia propria unitas requirit unam entitatem, partes autem etiam sub unione, non sunt una entitas sed plures.

Respondetur. Per se unitatem posse esse duplicem, quandam per se unitatem sumptam, pro per se unitate, alicujus simplicis indivisibilis, & hæc requirit non entitates sed entitatem; alia est per se unitas, alicujus unius ex aliis, & unitas composita, & hæc non entitatem requirit, sed entitates. Talis autem unitas ex aliis, & unitas composita, est unitas compositi, quæ hôc ipso quia unitas compositi est, ut sit proportionata unitas, & ipsa, debet esse composita.

Instabis I. Si compositum substantiale, non esset nisi conjunctum ex materia & forma, tunc non esset magis unum, quàm compositum per accidens, quod non est nisi conjunctum ex subjecto & accidente.

Respon-

Respondetur. Sicut compositum per accidens, est compositum per accidens, ita & unitas illius, est unitas per accidens, tanquam illi proportionata, quæ si comparetur ad unitatem compositi substantialis, non est tanta, sicut & majus est compositum substantiale, præ composito accidentali. In hoc autem major erit unitas substantialis compositi, quia mensura ostendens majorem vel minorem unitatem, est præcipuum in genere unitatis, sicut præcipuum in aliquo genere, est mensura cæterorum: & quia præcipuum in genere unitatis, est identitas, & post illam convenientia, cùm major sit convenientia inter duo substantialia ad se ordinata, quàm inter substantiam & accidens, ideò etiam erit & major unitas.

Instabis II. Sicut alia est unitas unionis, alia unitas identitatis, nam illa arguit duo indivisa, sed distincta, hæc arguit unum in se indivisum & indistinctum, ita quoque arguunt diversa subjecta, adeoque cùm unitas unionis, fundetur in partibus, unitas identitatis, in toto, hoc planè eret diversum à partibus.

Respondetur. Nullam esse unitatem compositi indivisam & indistinctam re, sed esse solùm unitatem compositam, & si unitas unionis ab unitate identitatis requiret diversum subjectum, hoc posset ostendi non diversum subjectum re, sed modo se habendi; quia partes simul sumptæ distributivè tamen, sunt subjectum unionis, eædem autem sed collectivè sumptæ, sunt subjectum identitatis.

Instabis III. Etsi partes compositi substantialis, respiciant se invicem, ut per se actus & potentia, adhuc tamen per hoc, non plùs sunt unum ens, nec minùs distincta entia, quàm substantia & accidens, sed per hoc tantùm sunt magis unita; unde si totum substantiale non diceret nisi partes ad invicem proportionatas, ut, per se actus, per se potentia, adhuc tamen per hoc nõ plùs sunt unum ens, nec minùs distincta entia, quàm substantia & accidens, sed per hoc, tantùm sunt, magis unita. Unde si totum substantiale non diceret, nisi partes ad invicem proportionatas, non diceret aliquid absolutum, nisi materiam & formam, atque ita quidquid de absoluto diceretur, hoc totum dicerent etiam partes divisæ, nam unitas superaddita, est purus respectus.

Respondetur. Etiam substantia & accidens, proportionatè, respiciunt se ut actus & potentia, verè enim forma accidentalis, ordinatur ad suum subjectum, & subjectum etiam, est capax illius formæ recipiendæ, cùm tamen supponat argumentum, quòd solæ partes compositi substantialis, respiciant se ut actus & potentia. Sed quidquid sit de hoc, nego quòd respicere se tanquam actum & potentiam substantialem, non sit major unitas, quàm respicere se sicut accidens & subjectum substantiale, unitas enim, est exclusiva alietatis, major autem est alietas, inter accidens & subjectum substantiale, quàm inter actum & potentiam substantiales, hinc minor alietas inter actum & potentiam substantiales, arguet majorem unitatem, non excludentem quidem distinctionem entitativam, includentem tamen identitatem generis, quod est substantia. Unde Actus substantialis & potentia substantialis, non minùs sunt distincta quàm actus accidentalis, & potentia substantialis, si distinctio spectetur in genere entis, secùs si spectetur in alio genere v. g. substantiæ, & entis per se. Quòd autem: dicit arguens per hoc tantùm reddi illa entia magis unita, id explicatione indiget, tàm enim strictè alligatur accidens subjecto, quàm forma substantialis, suæ materiæ, consequenter magis unitum, non pro alio supponit, quàm quòd conveniant in ratione substantiæ: unde ulteriùs negatur quòd unitas compositi, quæ ipsa debet esse composita, debeat dicere unum ens. Suppositò autem quòd illa unitas sit composita, nego quòd partes divisæ, dicerent eandem unitatem, quam dicit compositum, nunquam enim entitates divisæ, dicunt unitatem compositionis.

Instabis IV. Unitas composita, per hoc quod est composita, & distinguitur à simplici, plura dicit adæquatè & formaliter per se conjuncta, nam in hoc sensu compositum substantiale, diceretur tantùm per se unum, unitate unionis, non autem unitate identitatis. Unitas igitur composita, ut à simplici distinguit, significat quòd illud, quod dicitur per se unum, plura partialia includat in sua entitate, per modum per se actûs, & per se potentiæ.

Respondetur. Negando, quòd unitas composita, quæ competit composito substantiali, debeat esse unitas identitatis, si enim composita est, adeoque est ex uno *Idem*, & alio *Idem*, quî erit unitas identitatis, quæ unitas identitatis involvit quidem Idem, sed non Idem & Idem, hôc ipso enim non esset unitas identitatis seu unitas ipsius *Idem*, sed potiùs foret unius *Idem*, & alîus *Idem*, duo autem *Idem*, non est unitas. Unde hoc tantùm sensu unitas composita identitatem involvit, quia hæc plura, sunt sibi in pluribus suis, idem: ad eum modum quô dicitur idem par, non per exclusionem multiplicitatis, quam involvit par Idem, sed per exclusionem alîus in se multiplicitatis. Denique negarur, quòd per se unum, includat plura partialia in sua entitate, ab ipsis partialibus distincta.

Insta-

Instabis V. Unitas unionis & unitas identitatis sunt diversæ realiter unitates, ergò non est idem à parte rei, dicere compositum esse per se unum, & partes per se unitas, quia illud indicat unitatem identitatis, hoc autem unitatem unionis.

Respondetur, per se unum substantiale, indicat unitatem identitatis in genere substantiæ, sed non in genere entis, hoc enim non evincitur, si autem unum per se substantiale, non dicit identitatem in genere entis, non est necesse ut dicat identitatis unitatem; utendoque exemplo quod allegat Mastrius, potest dici de acervo lapidum: Idem acervus lapidum non potest poni in pluribus locis, quamvis ly idem acervus, non supponat pro unitate aliqua identitatis, sed pro iisdem pluribus. Quod autem dicit Mastrius acervum non esse totum à partibus distinctum, neque totum esse ex his, sed cum his, cùm tamen totum substantiale sit ex his, non autem est hæc duo; id non convincit. Nam si: *Est cum his* non arguit distinctionem realem in acervo, licèt esse Petrum cum Paulo arguat distinctionem realem, cur esse *ex his* arguet distinctionem realem, cur item esse *ex his* non erit in re hæc duo, quæ habent rationem *ex his*, quia ad se ordinantur, per quod distinguuntur ab illis, quæ simpliciter duo sunt vel plura.

Objicitur VII. ex eodem. Saltem plùs quàm ratione distinguuntur partes unitæ & totum, nam sine ullo ordine ad intellectum, partes unitæ constituunt & causant totum, non tantùm distributivè sed etiam collectivè sumptæ, totum verò constituitur & causatur, illa sunt principia hoc autem principiatum, à parte rei materia & forma sunt plura, subjectant & terminant unionem, compositum est unum, & non plura, nec subjectat, nec terminat unionem, sed includit unionem, materiam & formam.

Respondetur, negando quòd partes unitæ collectivè sumptæ, constituant totum, & causent compositum constitutione nemine cogitante distinctâ à constituto, nego quòd nemine cogitante partes collectivè sumptæ sint principia distincta à principiato; nego compositum, nemine cogitante esse unum, unitate distinctâ nemine cogitante, à pluribus unitis; hoc verum est, quòd compositum non subjectet unionem, quia hoc subjectare spectat ad partem distributivè sumptam, nec terminat etiam unionem, quia & hoc spectat ad partem distributivè sumptam, si spectat ad partem distributivè sumptam, cùm pars distributivè sumpta, distinguatur realiter inadæquatè à toto, hôc ipso competet nemine cogitante parti subjectare vel terminare unionem, sed hoc non arguit intercedere alietatem prædicatorum nemine cogitante inter partes collectivè sumptas, & inter totum, de quo tamen solo, est hîc lis.

QVÆSTIO III.

De totis Possibilibus.

Sub hoc titulo tria proponi possunt, quę videre est tractari à recentioribus. Primò, An possibile sit compositum constans materiâ & formâ spirituali. Secundò an possibile sit compositum quod neque ex materia, neque ex forma componatur. Tertiò de opposito agendo compositioni & tamen toto inquiri potest: An possibile sit corpus completum simplex.

DIFFICULTAS I.

An sit possibile compositum ex materia & forma spirituali?

Affirmat Arriaga. Oviedo, consentitque Suar: Negat Hurt: recentior Suar. & Amicus Tom. 2. Dis. 3. Sec. 1. n. 30. Examinandæ veniunt implicantiæ.

I. Implicantia est, quâ utitur recentior Suar: Materia in tantùm est possibilis, inquantùm possibilis est forma, quæ ad illam essentialiter ordinetur. Sed ad materiam spiritualem nulla forma essentialiter ordinatur, quod ipsum probat. Quia forma solùm ordinatur ad materiam, quæ illi inservit, atqui spiritualis materia nulli formæ potest inservire: quia non potest inservire formæ corporeæ, nam hæc in spirituali materia operationes corporeas exercere non potest, non etiam formæ spirituali, nam forma spiritualis solùm indiget materiâ ad obeundas operationes aliquas corporeas.

Respondetur. Quòd forma solùm indigeat materiâ, ad obeundas operationes aliquas corporeas, id verum est de præsentibus formis, non autem de possibilibus, eô quòd non ostendatur implicantia in forma, quæ ad aliquas operationes, indigeat subjecto spirituali.

II. Implicantia est ex Amico: cujus argumentum propositum de Angelis, sic accommodari potest. Omnis compositio ex materia & forma, eò tendit ut mediante materiâ aliquam perfectionem acquirat forma, quam forma non habet ex se, sed forma spiritualis si ordinaretur ad materiam spiritualem, nullam acquireret perfectionem, neque in esse, neque in

operari; non acquireret quidem in esse. Tum quia anima rationalis non pendet à materia. Ergò nec ulla alia forma spiritualis. Tum quia substantia spiritualis, est naturâ suâ perfectior & independentior substantiâ corporeâ, datur autem substantia corporea independens à materia, quale est corpus simplex aut ipsum totum. Quòd autem forma spiritualis, non posset dependere in operari à materia spirituali, ratio est, quia duplex operatio formæ spiritualis cogitari potest, hoc est intellectio vel volitio, & alia motus localis; ad nullam autem harum operationum forma spiritualis indigeret materiâ spirituali; non ad eliciendas intellectiones, nam cùm intellectio sit operatio immanens postulabit recipi in eodem principio elicitivo, non etiam ad recipiendas species intelligibiles, nam hæc cùm determinare debeant intellectum, in ipsa illa forma, recipi connaturaliùs debent.

Responderi potest, non implicare contradictionem, ut in esse completo dependeat forma spiritualis à materia spirituali, & licèt præsens forma spiritualis non dependeat à materia, non sequitur impossibilem esse formam, dependentem à materia spirituali, sicut defacto dependent actiones vitales spirituales à subjecto spirituali; quod est anima. Posset etiam indigere saltem ad aliquas species intellectionum illa forma dictâ materiâ spirituali; negatur item impossibilem esse formam, quæ saltem aliquas species, non nisi unita materiæ spirituali, connaturaliter recipere possit. Quamvis autem substantia spiritualis sit indepedens magis, quàm substantia corporea simplex, inde nihil convincitur nam sicut substantia corporea simplex, est possibilis, & alia datur quæ non est simplex, ita datur substantia spiritualis simplex seu completa hoc est Angeli, cur ergò dari non poterunt aliæ spirituales substantiæ non simplices, sed dependentes à materia spirituali, quæ tamen magis erunt independentes quàm alia materialia, eô quòd in suo produci, dependeret nonnisi à solo DEO: Et quamvis in hoc superarentur à corpore simplici, quia illud nullo modo dependet à subjecto, sufficit ut aliis prædicatis superetur illud corpus; sicut quamvis materia superet lumen gloriæ, quia est substantia, superatur tamen ordine supernaturali, & genere spiritualis entis. Concordaret autem in hoc cum corpore simplici, quia nullo etiam modo, penderet à materia corporea.

III. Implicantia est ex Hurtado. Nulla substantia spiritualis potest egere consortio materiæ ad suum esse, aliàs separata à materia, postularet interire.

Respondetur. Etiam anima rationalis, ut habeat esse completum, ad quod ordinatur, indiget consortio materiæ, multò magis id competere poterit alteri formæ comparatæ ad materiam spiritualem, licèt cum jure existendi sine illa materia. Quid si ponatur essentialis nexus inter illam materiam & illam formam, adeoque inseparabilitas ad invicem?

IV. Implicantia est. Quia nullius usus esset illa materia spiritualis. Ergò esset essentialiter frustra.

Respondet Oviedo: Illam materiam posse esse tanquam comprincipium activum aliquarum operationum materiæ, non est enim contra rationem subjecti esse comprincipium activum operationum aliquarum materiæ, non est enim contra rationem subjecti, esse comprincipium activum operationum compositi; multi enim sentiunt materiam simul cum forma concurrere ad eliciendas sensationes v. g. oculum, ad visionem. Independenter ab hoc dici posset, illam materiam fore comprincipium passivum recipiendi operationes formæ, sicut sensationes bruti multi dicunt recipi in materia. Conformiter ad dicta supra, posset illa materia, esse utilis ad aliquas operationes, quas fortè illa forma non posset elicere, nisi cum unione ad materiam spiritualem.

V. Implicantia est. Omnes substantiæ spirituales, quæ de facto dantur carent compositio tali. Ergò talis compositio est impositione est impossibilis. Probatur Conseq: Quia omnes homines, qui defacto dantur, sunt animalia rationalia, benè infertur; Ergò quicunque possibilis homo est, erit animal rationale. Ergò etiam quia Spiritus, qui dantur, carerent compositione & materiâ & forma spirituali, quicunque alii Spiritus, carebunt illâ.

Respondetur. Disparitatem esse, quia cum definitivè homo sit animal rationale, impossibile est esse hominem & non esse animal rationale; jam autem nego definitivè Spiritum, esse, carere compositione ex partibus, unde & indivisibile Mathematicum caret partibus, nec tamen propterea est quid spirituale.

VI. Implicantia est, quam proponit Pater Martinus Olszewski. Si possibile esset tale compositum, illud & esset intellectivum. Esset intellectivum, Tum quia omnis substantia spiritualis est intellectiva; Tum quia omnia recedentia à materia aliquo modo operantur; & quia substantia spiritualis perfectissimè recedit, perfectissimè operabitur, adeoque intellectualiter. Tum quia substantia spiritualis, non potest esse nisi vivens, hinc etiam nomen habet Spiritus, nomine tracto à spiratione; quâ ratione vita proditur: sed non potest esse vivès vitâ vegetativâ, nec sensitivâ, nam hi vivendi modi sunt immersi materiæ.

teriæ. Ergò vitâ intellectuali vivere deberet. Non esset autem illud compositum intellectivum. Tum quia vel esset intellectivum intellectione divisibili, vel indivisibili. Non divisibili: Tum quia Philosophi non agnoscunt partes divisibiles intellectionum: Tum quia omne intellectivum debet attingere objectum indivisibile, aliàs non differret à sensitivo, objectum autem divisibile de se constat, non posse attingi cognitione divisibile. Tum quia si posset dari divisibilis intellectio, posset diversis sui partibus diversa, & contraria, immò eadem, contradictoria intelligere: hoc est unâ sui parte aliquid affirmare, alterâ negare, quo posito, sequens hanc intellectionem voliti o, posset aliqua sui parte aliquid amare, aliquid odisse, consequenter aliquâ sui parte mereri, aliâ demereri adeoq; digna esse cœlo & inferno. Non etiam illud compositum posset intelligere cognitioni indivisibili, quia principio divisibili non potest esse connaturalis, & proportionata actio indivisibilis: repugnat enim ab agente divisibili produci effectum nobiliorem, & indivisibilem: aliàs ille effectus & indigeret pluribus principiis, & non indigeret, non indigeret quidem, quia cum sit spiritualis ab uno totes penderet, indigeret autem, quia ab illis per se naturaliter poneretur.

Respondetur. Hanc rationem supponere imprimis impossibilitatem substantiæ spiritualis, quæ non sit intellectiva cujus demonstratio poni deberet. Posset illi substantiæ concedi perfectissima operatio genericè, hoc est spiritualis: qualis foret spiritualis emanatio spiritualium passionum: sed non esset concedenda perfectissima operatio sub alternè qualis est ratio operationis intellectivæ. Et licèt nomen Spiritus, nomen impositum est, ad significandum vivens vitâ intellectivâ, hoc non obstat, non appella illam substantiam Spiritum, sed appella compositum nullam habens partem materialem; vel Spiritum Analogicè: ad eum modum quo accidentia sunt spiritualia aliqua, & tamen nulla illis competit ratio vitæ? Sed potest etiam benè dici illud compositum posse esse intellectivum intellectione indivisibili, non implicat autem à principio duplici, & indivisibili, pendere actionem indivisibilem; & ita defacto nostræ actiones vitales à Deo, potentia, habituque procedunt, & tamen sunt spirituales sufficitque quòd aliis prædicatis illius principii, superetur prædicatum indivisibilitans, reperibile in illa intellectione. Quanquam in præsenti etiam intellectione poni potest pluralitas partium integrantium, ut si aliâ intellectione intelligatur animal, aliâ rationale sicut in unione spirituali multi agnoscunt partes, itemque in habitibus. Et licèt omne intellectivum quod datur, attingat objectum indivisibile, cur non erit possibile, quod attingat non nisi sensibilia, quorum habeat species. Sed cur etiam objectum indivisibile, non poterit attingi divisibili subjectivè cognitione, indivisibili terminativè, ad eum modum, quo unio spiritualis in sententia Suarez, admittens partes integrales, singulis suis partibus totam animam, & non tantum aliquam illius partem unit, quamvis unio ipsa, plures formaliter partes habeat. Et sicut non sequitur ex eo, quia pluribus actibus diversis anima potest ferri in objecta, non sequitur inquam, eandem animam esse dignam Cœlo & inferno; ita nec sequetur in præsenti: & sicut ponitur plurium actuum incompossibilitas saltem naturalis secum, quæ facit, ne simul sit quis actu odio & amore Dei dignus, ita incompossibilitas partium integrantium divisibilis intellectionis, faciet ne idem sequatur. Nomine partium integrantium, intelligendo partes, ex quibus coalescit intellectio illa indivisibilis.

Septima Implicantia est. Idque pro probandâ hâc thesi. *Impossibilis est materia Spiritualis.* Unumquodque Ens, dicit negationes, essentialiter sibi connexas, & hoc ostendit Inductio, & quidem non tantùm de Entibus disparatis ut cum Petrus dicit negationem Pauli, sed multò magis in Entibus oppositis & contrariis, nam ipsa oppositionis ratio fundat specialem exclusionem illius alterius Entis, cujus dicit negationem. Quod ipsum magis adhuc videre est, si aliqua sibi opponantur genere. Nam licèt impossibile sit hanc substantiam, esse illam substantiam, cujus dicit negationem; sed pluribus titulis impossibile est, substantiam esse accidens, cum generibus distent, ipsoque illo generico à se abscessu, magis distrahuntur, ne in unum convenire possint, quæ inductio, ipsaque Major resolvitur in principium lumine naturæ notum quodlibet est quod est. Ergò oppositi sibi esse, quodlibet dicit negationem. Ad quod principium postea sequitur, ut unumquodque Ens dicat negationem negationis sui. Sed Spiritus & Materia dicunt adinvicem negationem sui. Ergò impossibile est spiritum esse materiam. Minor probatur. Imprimis quærendo, quid materia neget ex Entibus sibi contrariis, si non spiritum? & si materia non dicit negationem spiritus, jam non procedet sua positio, de subjecto, de quo lis est. Rursus si frigus & calor, brutum & homo, dicunt negationem sui, certè dicent materia & spiritus negationem adinvicem,

neque enim minor est inter hæc oppositio. Denique quæcunque Regula assignata fuerit internoscendi aliqua esse contraria, dicereque adinvicem imbibitam sui negationem, eadem ostendit spiritum & materiam dicere negationem sui adinvicem. Unde & bona est Categoria dividens substantiam in Materialem & Spiritualem, dum tamen membra divisionis, dicant adinvicem negationem sui & oppositionem. De hac autem thesi indefinita loquendo. *An implicet substantia spiritualis quæ habeat rationem subjecti*, non est adferenda implicantia, quia oppositum demonstrari potest, nempè substantiam spiritualem esse subjectum plurium accidentium spiritualium, non posset autem substantia spiritualis esse subjectum accidentium si universaliter teneret Major, impossibilis est substantia spiritualis, habens rationem subjecti.

Quod attinet ad hanc Thesim: *An sit possibilis substantia spiritualis incompleta receptiva, & subjectativa formæ spiritualis substantialis?* Illius impossibilitas colligitur per locum Theologicum. Nam & esset illa substantia ut supponitur spiritualis, & non esset: esset ut supponitur, non esset autem: Quia si possibilis esset substantia spiritualis, habens rationem subjecti, respectu formæ spiritualis, malè arguerent Theologi, & quidem jam consensu communi ex eo carere Angelos compositione ex materia, quia sunt spirituales. Et sicut falsa esset hæc causalis, ideò Petrus est homo, quia est animal rationale, si posset esse Petrus, & tamen tantùm habens rationem simii locutivi; ita & falsa esse hæc causalis; Ideò Angeli carent omni materiâ, quia sunt spirituales, si potest aliquid spirituale, esse subjectum informabile formâ substantiali spirituali. Eô etiam servit. Hoc quod est recipere dicit in omni Ente imperfectionem, quia maximam destructionem principalis perfectionis Divinæ, quæ est esse Actum purum. Hinc perfectissimum Ens DEUS, nihil in se recipit, infimum genus substantiæ, est substantia materialis, & hæc recipit tàm formas accidentales, quàm formas substantiales, mediæ autem notæ, est substantia spiritualis, quæ recipit (ut constat) formas substantiales, dejiceretur à ratione mediæ illius perfectionis, adeoque nec esset substantia spiritualis.

DIFFICULTAS II.

An sit possibile compositum ex partibus quarum neutra sit materia, neutra forma?

Affirmat Oviedo, qui primus hanc Quæstionem incepit tractare: Probat suam sententiam argumento negativo. Quia scilicet hoc non implicat contradictionem, solvitque argumenta sic.

I. Argumentum, quia scilicet Antiquitas non cognovit compositionem essentialem, nisi ex materia & forma.

Respondet Oviedo, quia Antiquitas in hac materia non discurrebat nisi de composito quod datur.

II. Argumentum est: Quia scilicet illæ partes, eô ipso quòd habeant conceptum partium essentialium, eô ipso habent conceptum quidditativum materiæ & formæ. Ergò implicat partes essentiales compositi, quæ rationem formæ & materiæ non induant; Antecedens probatur, quia secluso conceptu quidditativo materiæ & formæ, nihil remanet, per quod partes illius compositi, in ratione partium constituantur.

Respondet Ovied: accommodatè ad varias sententias explicantes conceptum primum materiæ & formæ, vide eundum. Succus in eo est, quia secluso conceptu materiæ & formæ, ab istis partibus manet adhuc conceptus partis unibilis ad aliam compartem, quæ compartes erunt essentiales, & non tantùm integrales, quia habebunt inter se diversitatem specificam partium, & habebunt ordinem ad unionem faciendam, cum intima penetratione inter extrema, quorum utrumque ordinetur essentialiter ad constitutionem totius, & neutra primariò, nihilominùs per se, ordinabitur una ad aliam.

III. Argumentum est: ponamus illud corpus esse vivens organicum, tunc in illo toto, quælibet pars esset actus primus corporis organici potentiâ vitam habentis. Ergò quælibet illius pars esset anima, ita enim animam definit Aristoteles, adeoque compositum illud constaret duplici formâ.

Respondet Oviedo, nulla pars illius compositi esset forma, quia forma necessariò dicit ordinem ad materiam, qui ordo illic non esset nihilominùs.

Dicendum est: *Illud compositum secundùm quod explicatur ab Oviedo, impossibile esse* dixi secundùm quod explicetur ab Oviedo: quia fortè si aliter proponeretur non esset impossibile.

Probatur I. Illud compositum & esset compositum essentiale, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, ut probatur; quia illud compositum ita se haberet ac duæ formæ,

mæ, si inter se unirentur, quia tam illæ formæ, ad se non ordinarentur per modum actûs & potentiæ; sicut & illæ partes; ita illæ duæ formæ possent inter se uniri, in ordine ad localem intimitatem, sicut & illæ partes, dicuntque præsentes formæ, ordinem obedientialem unibilium. Ergo sicut illæ duæ formæ non facerent rationem compositi essentialis, ita nec illæ partes.

Respondebis. Hôc ipso quòd illæ partes dicant ordinem nonnisi obedientialem unibilium, non constituent compositum essentiale.

Contra. Quia ex eo dicunt illæ formæ ordinem nonnisi obedientialem ad uniri; quia non ordinantur ad se tanquam actus, & potentia, ex eoque quòd non ordinantur tanquam actus & potentia, faciunt, quòd non sit compositum essentiale. Ergo etiam in præsenti idem fiet, utrobique enim est idem fundamentum, non pullulaturi compositi essentialis, nempè defectus ordinis, dicamque nonnisi obedientialem ordinem, etiam illas partes dicere in ordine ad uniri, idque ex eo; quia sicut præsentes formæ nonnisi obedientialem ordinem dicunt ad uniri, ex eo, quia non ordinantur ad se tanquam actus & potentia, ita & illæ partes.

Probatur II. Quia ex nullo capite dici posset illud compositum essentiale, non ex eo quia constaret partibus substantialibus, nam si duæ animæ unirentur, illud totum constaret partibus substantialibus, neque tamen esset compositum essentiale, sicut nec est compositum essentiale in toto integrali; Non etiam illud compositum esset essentiale, quia constaret partibus diversitatem specificam habentibus, nam etiam conflatum illud ex duabus animabus, haberet partes diversitatem specificam habentes, & tamen non esset compositum essentiale; Non etiam illud compositum esset essentiale, quia haberet unionem, cum intima penetratione inter extrema; quia conceptus essentialis compositi, non est conceptus unionis, cum ista intima penetratione, nam unio qualitatum inter se, est cum intima penetratione, & tamen hæc unio non arguit rationem essentialis compositi: Et si divinitùs partes aquæ se penetrarent, unirenturque, non jam per hoc ipsum constitueretur totum illud, in ratione totius essentialis, Ergo apparet solam rationem unionis cum intima præsentia, non formalisare compositum essentiale; Non etiam illud constitutum acquireret rationem compositi essentialis, quia una pars diceret ordinem ad aliam, quia si illæ partes non dicerent ordinem potentiæ & actûs, majorem dicerent ordinem, quàm dicant formæ aut quæcunque alia aggregata.

Probatur III. Quia illæ partes & unirentur per se, & non unirentur, unirentur quidem ut supponitur, non unirentur autem per se, quia nullo modo explicatur hæc perfeitas.

Posset tamen hoc compositum sic concipi, de ratione partium per se ordinatarum ad unionem, non est quòd una pars sit actus alia potentia, defacto enim continuum est per se compositum, & tamen neutra pars est actus, neutra potentia, cur ergo non poterit esse compositum per se, cujus neutra pars sit potentia, neutra actus, quia tamen continuum est potiùs integrale homogeneum, quàm essentiale compositum, videndum est in quo stet hæc integralitas, & deficientia à ratione compositi essentialis, quæ deficientia videtur in hoc stare, quia scilicet naturaliter una potest esse sine alia, neque requiritur ulla specialis dispositio in ordine ad uniri eadem, cur autem non poterunt esse partes, quæ naturaliter non possint esse sine se, quæ certè erunt ad se essentialiter ordinatæ, quamvis sine ordine actûs & potentiæ.

DIFFICULTAS III.

Possibile ne sit totum, quod sit corpus simplex compositum.

Corpus in duplicem considerationem venire potest. *Primò* prout est incompletum aliquid, & ordinatum ad aliam compartem, quæ sit forma illius. *Secundò* potest considerari corpus, prout est totum quid, seu habens totum, esse sibi debiti integritatem, independenter ab alia comparte; breviter prout est quid completum, & de hoc in præsenti quæritur, an sit possibile, idque hôc sensu. Videmus dari substantiam spiritualem incompletam, hoc est animam, videmus etiam dari substantiam spiritualem completam, hoc est Angelos, occasione hinc habitâ quæritur: an sit possibile corpus simplex, hoc est non compositum ex materia & forma, idque completum, hoc est non ordinatum ad ullam formam substantialem, negat Hur. affirmat Ariag. & Oviedo.

Dicendum est. *Tale corpus possibile esse.*

Probatur I. Quia nulla est in hoc implicantia.

Probatur II. Possibilis est substantia spiritualis completa, Ergo & corpus completum.

Probatur III. Non est de ratione corporis completi, defacto enim corpus compositum, corpus est, & tamen non est complebile. Ergo ex ratione sua generica non repugnat corpus, non complebile.

Ergo & ex ratione sua specifica dari poterit corpus completum. Quia autem tota probatio stat in solutione implicantiarum, ad eam accedendum est.

Objicitur I. Auctoritas S. Thom. ad primi de Cœlo textum q. 2. & 1. parte q. 66. Art. 6. ubi docet quòd omnis substantia, aut est potentia seu materia; aut actus, aut habens actum, additque si est actus, vel est actus in materia, & erit forma illius, vel sine materia, & non erit ens sensibile, sed intelligibile, quia omnis actus non in materia, est intelligibilis.

Respondetur. Quando S. Thom. dicit, quòd omne ens sine materia, sit intelligibile, accipit ly sine materia pro eodem ac ens immateriale seu spirituale, corpus autem illud non est immateriale, hôc sensu hoc est spirituale, quantumvis materialitas illius non sit desumenda à materia, quæ sit compars illius constitutiva, sed ab ipsa ratione corporis. Quando autem Aristoteles 8. Metaph. textu 3. universaliter docet, quòd cunctæ substantiæ sensibiles materiam habeant; agit de substantiis sensibilibus quæ defacto dantur, vel ly: materiam habent, debet sumi non tantùm transitivè, sicut materiam habet homo, sed etiam intransitivè, quòd scilicet sensibile non debeat esse spirituale, sed corpus, quod etiam convenit corpori simplici. Deinde hîc non quæritur de auctoritate, sed de demonstratione.

Objicitur II. Si possibile esset corpus simplex, & esset intellectuale, & non esset, non esset, quia corpus & intellectivum sunt termini incompossibiles, aliàs etiam oculus corporeus videre posset Deum, & ex intellectivitate animæ, malè ejus spiritualitas deduceretur, si etiam corpus intelligere potest; esset autem intellectivum, quia radix intellectivitatis est immaterialitas, per S. Thom. ex Dionysio: & sicut repugnat esse aliquod vivens rationale, & non esse animal, ita repugnat corpus, quod sit actus simplex subsistens, & tamen non intellectivum, & cùm modus operandi sequatur modum essendi, fit ut cùm modus essendi illius corporis; sit elevatus supra materiam, etiam modus operandi erit elevatus, adeoque erit intellectio.

Respondetur. Non fore illud corpus intellectivum, immaterialitas autem si fundat intellectivitatem, fundat sumpta pro spiritualitate, aut certâ conditione spiritualitatis, repugnat autem vivens rationale & non esse animal, quia ipsum prædicatum rationalis, quod supponit pro intellectivo, dependenter à phantasmatibus, involvit animal, quod solum phantasiari seu dependere à sensibus esseque sensitivum potest. Jam autem nec prædicatum actûs, nec prædicatum simplicis, nec prædicatum subsistentis, involvit ut sic intellectivitatem, nec ostendi potest, quòd omnia simul sumpta, illam importent. Elevatio etiam modi essendi supra materiam, involvens spiritualitatem, hæc arguit operationem intellectualem, non autem elevatio supra materiam, quæ est compars compositi; non implicat enim ut aliquid non sit secunda pars compositi, & tamen sit materiale, hoc est, corporeum intransitivè, seu corpus.

Instabis. Esse actum aliquem simplicem & subsistentem, non tamen excludere corpus, ita implicât atque dicere, quòd Ens aliquod rationale non excludat insensitivum. Rursùs sicut sensitivum præsupponitur ad esse rationale, ita esse actum simplicem, completum, subsistentem, æquiparabilem Angelis, qui sunt similes actus, præsupponit intellectivum; ita enim intellectivũ, videtur esse genus ad actum simplicem completum, & incompletum, sicut animal ad rationale vel irrationale.

Respondetur. Disparitatem esse ex dictis, quia rationale importat intellectivum dependenter à sensibus, si importat tale intellectivum, importat sensitivum tanquam principium, si importat sensitivum, importat hoc ipso excludens insensitivum; actus autem simplex, non simplicitate absolutâ, hoc est importante spiritualitatem, sed tantùm simplex, simplicitate negante compositionem ex materia Physicâ, non importat aliquod prædicatum, ratione cujus excludatur ratio corporis, nec tale prædicatum, demonstratur. Negatur ulteriùs, quod antè prædicatum esse actus completi præsupponatur tanquam genus intellectivum, sed è converso actus completus, dividitur in membra, hoc est, in actum completum corporeum, & incorporeum, cujus divisionis ratio in hac materia, semper repetenda est. Quia scilicet non implicat dividi actum completum simplicem, in actum spiritualem & materialem, ita ut illud corpus, in prædicatis genericis æquiparetur Angelis, non tamen in prædicatis specificis, adeòque non in intellectione.

Objicitur III. ex Hurtado. Illud corpus & esset vivens & non esset vivens, esset quidem vivens; Tum quia & esset perfectius corpore completo compositio, ut supponitur, & non esset perfectius, quia careret perfectione viventis. Tum quia ratio viventis, præsupponitur necessariò ad esse actus simplicis, non secus ac ratio viventis, præsupponitur ad esse animalis; Non esset autem illud corpus vivens, quia nec posset esse vivens, intellectuali vitâ, ut probatum supra, nec vitâ vegetativâ, quia vegetatio debetur corporibus corruptibilibus, commu-

communem materiam habentibus, & affectis contrariis qualitatibus, quarum non esset capax corpus simplex, quia hæ dantur à natura, ut materia ad alias successivè formas disponatur, nec item istud corpus posset esse vivens vitâ sensitivâ; nam sensatio ut experientia patet, fit mediis primis qualitatibus, quæ tamen in corpore simplici haberi non possunt.

Respondetur. Imprimis, non fore illud corpus vivens, & quamvis sub hac formalitate, esset imperfectius compositis, sub alia tamen formalitate, nempè actûs simplicis, excederet composita, à qua ratione actûs simplicis, nego præsupponi rationem viventis, cùm hîc ratio actûs non sumatur pro motu aliquo, sed pro complemento non habente rationem materiæ, quæ sit compars. Unde non ostenditur prædicatum competens corpori completo, in quo sit exigentia vitæ. Jam autem in animalis definitione pro genere ponitur vivens. Deinde Ovied. dicit illud corpus fore sensitivum, sed diversis sensationibus non dependentibus à primis qualitatibus, sed à speciebus v. g. à DEO infusis. Addit, quòd posset corpus sentire easdem qualitates, quas non sentimus, per species illarum, quantumvis has qualitates recipere non posset, quia potentia sensitiva potest sentire objecta, in extraneo subjecto recepta.

Objicitur IV. ex eodem. Illud corpus & esset corruptibile, & non esset corruptibile, esset corruptibile quia esset divisibile, ita ut divisio venire possit ad partem minorem minimo requisito ad conservationem, esset etiam incorruptibile, quia incapax qualitatum corruptivarum.

Respondetur. Corpus illud fore incorruptibile, divisibile tamen quantitativè, sed non divisibile quoad suum constitutivum, ad eum modum, quô Cœli dividi possunt quantitativè, & tamen unio illorum incorruptibilis corrumpi non potest, eô quòd nulla detur virtus naturalis quæ possit devenire ad minimum requisitum: Oviedo addit posse illud corpus dici corruptibilè per impressionem impulsûs contrarii.

Objicit V. Suar. Impossibilis est substantia creata spiritualis, quæ non sit capax formæ accidentalis. Ergo nec erit possibilis substantia materialis, quæ non sit capax formæ substantialis.

Respondetur. Argumentum multùm probare, probat enim Angelos debere constare formâ substantiali, cùm non possint non esse capaces formæ accidentalis. Sic enim formabitur argumentum: Non est possibilis substantia creata spiritualis, quæ non sit capax formæ accidentalis. Ergo nec erit possibilis, substantia spiritualis, quæ non sit capax Formæ substantialis.

Addi potest universaliter, negationem materiæ pro comparte sumptæ, non fundare spiritualitatem, quia non implicat aliquid non esse spirituale, & tamen dicere negationem materiæ tanquam compartis, conceptusque spiritualitatis, non est negatio materiæ.

TRACTATUS III.

De proprietatibus & affectionibus corporis.

Agemus imprimis de quantitate, postea de motu, denique de loco. Sit

DISPUTATIO IX.

De Essentia quantitatis distinctionibusque ei competentibus.

METhodus exigit, ut primùm essentia quantitatis examinetur.

QVÆSTIO I.

De primo essentiali conceptu quantitatis.

EXaminabimus imprimis aliorum sententias, postea tenendam, adferemus.

DIFFICULTAS I.

An habere partes entitativas, sit primo essentialis conceptus quantitatis?

DOcent Thomistæ, de ratione Quantitatis esse, conferre partes entitativas. Consentit etiam noster Vasquez. Quod ut examinetur. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Quid Tenendum?

DICENDUM est. *Primò essentialem conceptum Quantitatis non esse, conferre partes entitativas.*

PROBARI solet I: Quantitas distinguitur à prima Materia: vel, si nolis illam distingui, præscinde eam mente, quæro independenter ab illa quantitate, re, aut per rationem præcisa, vel materia habet partes, vel non habet? si habet, ergo illas non à quantitate habet: Si non habet, Ergo Materia prima, est simplex, & indivisibilis.

RESPONDERI potest huic argumento; concedendo quòd Materia prima, independenter à quantitate, sit indivisibilis.

INSTABIS. Ergo Materia, independenter à quantitate, erit ita simplex ac Angelus, vel anima rationalis.

RESPONDETUR. Seclusâ quantitate, in aliquo genere, ita se habet materia prima ac Angelus, vel anima rationalis; nec id involvit ullum absurdum; certè enim in sententia constituente conceptum primarium quantitatis in impenetrabilitatis exigentia, secluſa quantitate, æquè est materia penetrabilis, ac anima rationalis, neque tamen in hoc est ullum absurdum. Æquè item non componitur ex duabus partibus physicis, Materia, ac Angelus, nec inde tamen sequitur, intra eundem gradum simplicitatis, utrumque esse. Dici itaque potest, ratione molis corporeæ, adhuc illam Materiam non fore ita simplicem. Dici etiam posset quòd independenter à quantitate, habeat virtualiter partes Materia, sitque divisibilis virtualiter, quæ

quæ divisibilitas in hoc stabit; quòd sit semper habens vim, fundandi & emanandi quantitatem, & quòd habeat molem, quæ apta sit evolvi, parte: fierique ut ita dicam, per additam quantitatem. Inde autem non sequitur, simpliciter esse divisibilem Materiam, independenter à quantitate; quia non est licitum, argumentari à restricto ad irrestrictum. *Neque valet, si dicas*: hoc videri dissonum Dialecticæ, docenti, valere consequentiam à gradibus inferioribus, qui utique sunt restricti ad superiores, qui sunt irrestricti, non inquam valet, si id dicas, quia si valet consequentia à restricto ad irrestrictum, Ergo si ego dicam, Æthiops est albus: Item si dixero est propositio æternæ veritatis: Homo est animal rationale, potero etiam dicere, est propositio æternæ veritatis, Homo est. Dandum ergo est taxativum, quando nam talibus teneat consequentia, quando non teneat. Et potest esse hoc. Ab inferiori ad superius tenet consequentia, à restricto hoc est dicto secundùm quid, non tenet consequentia ad dictum simpliciter. Cujus ulterior hæc ratio est. Quia ut prædicatum verificetur de subjecto, debet esse identitas prædicati & subjecti; Quia autem est Identitas inferioris, cum superiore, eo quòd superius sit totum potestativum, continens in se potestate inferius, hinc fit, ut teneat consequentia ab inferiori ad superius. Quia autem non est Identitas inter ly secundùm quid, & inter ly simpliciter, si enim esset inter hæc identitas, vel utrumque esset esse secundùm quid, vel utrumque esse simpliciter, ideò inter hæc non est identitas, adeoque nec tenebit consequentia, à restricto ad irrestrictum.

Probari solet II. Quantitas quæ in se habet partes ex quibus componitur, non communicat seipsam subjecto per identitatem, sed per unionem. Ergo quantitas tantùm habet hoc, quod est, illam ipsam in partes actu distinctas esse divisibilem. Ergo ulterius, si se ipsa Materia illa partes non habet, etiam per unionem quantitatis illas habere nequit: esse enim unitum extremo habenti partes, non est habere partes.

Confirmatur. Quia quantitas communicat partes, vel quas in se habet, vel alias distinctas, non has quas habet, quia hæ sunt accidentales, at partes substantiæ, sunt substantiales; non etiam communicat partes quas non habet, seu partes distinctas à quantitate, quia quantitas nihil substantiæ producit, neque causat in aliquo genere. Ergo quantitas, nullas potest partes communicare substantiæ.

Responderi potest huic argumento. Imprimis retorquendo argumentum. Quantitas quæ in se habet impenetrabilitatem, communicat se materiæ, nonnisi per unionem. Ergo quantitas tantùm habet hoc, quod sit impenetrabilis. Ergo ulteriùs si se ipsa materia non est impenetrabilis, etiam per unionem cum quantitate, non erit impenetrabilis, quia esse unitum extremo impenetrabili, non est esse impenetrabile. Deinde si materia & se ipsa, & simul virtualiter non haberet partes, etiam accessu quantitatis non haberet partes, secus cùm virtualiter illas contineat. Unde accessu quantitatis, haberet partes à materia, quæ antè accessum illius, nonnisi virtualiter habebantur. Sic in sententia non distinguente partes actu ante assignationem, assignatio confert actualitatem partium partes, quæ potentiâ nonnisi habebantur.

Probari solet 3. Substantia pedis, non est substantia capitis, potest enim substantia pedis corrumpi, non corrupta substantia capitis. Ergo substantia capitis distinguitur à substantia pedis: nam idem non potest corrumpi & non corrumpi, quæ tamen substantiæ distinguuntur, tanquam substantiæ partiales, quia si distinguerentur tanquam aliquid tertium, substantia pedis, non pertineret ad illud compositum, cùm ergo pertineat, debet tanquam pars distingui.

Responderi posset. Quod substantia pedis à substantia capitis in ratione substantiæ, se ipsis distinguantur, secluſa tamen quantitate non distinguentur tanquam partes, qua etiam illa secluſa non pertinebunt ad compositum tanquam partes. Sicut & in sententia negante formas partiales substantiales, independenter ab organisatione, partes illæ non sunt partes, licèt in ratione substantialium, constituantur se ipsis. *Hinc aliter*

Probatur Conclusio. Vel præcedit quantitatem, entitas illarum partium, quas per te confert quantitas, vel non præcedit? Si præcedit. Ergo & confert entitatem partium quantitas ut supponitur, & non confert: quia ante accessum quantitatis, jam præsupponuntur. Quòdsi entitas partium non præcedit illam quantitatem, quæro, an illa entitas partium quas confert quantitas materiæ, sit substantialis vel accidentalis? si substantialis? Ergo erunt illæ partes Materia, utpotè partes homogeneæ; Si erunt Materia. Ergo non possunt produci à quantitate, quia Materia nonnisi creari potest, quantitas autem non creat. Rursùs si partes entitativæ, quas confert quantitas sunt substantiales. Ergo quantitas panis, sunt partes substantiales panis, quantitas enim panis debet habere conceptum primò essentialem quantitatis panis, Ergo debet habere partes substantiales panis, quas per te primò dicit. Ergo ulteriùs,

cùm

cùm in Eucharistia sit quantitas, erunt etiam partes substantiales panis, adeoque substantia panis. Quòdsi partes illæ quas confert quantitas sunt partes accidentales, vel sunt partes, quas ipsamet quantitatis entitas, in se importat, vel sunt partes quas causat à se condistinctas illa quantitas: Non primum, quia aliàs in sua entitate Materia nunquam haberet partes, quia entitas quantitatis, nunquam est entitas Materiæ, consequenter & partes entitatis. Quantitatis, non possunt esse partes entitatis Materiæ, habebitque se Materia in ordine ad habendum partes, sicut Angelus vel anima rationalis, si ei supernaturaliter uniretur quantitas, per cujus unionem æquè non haberet in sua entitate partes, ac ante non habuit, licèt habeat partes quantitatis quæ secum unita est. Quòdsi partes illæ accidentales, sunt partes, quas causat distinctas à se illa quantitas. Ergò imprimis nunquam quantisaretur entitas Materiæ, quia nunquam in sua entitate acquireret partes. Ergò ulteriùs quantitas est ens operativum.

Respondebis primò. Quòd accessum quantitatis, præcedant partes virtuales.

Contra. Partes illæ virtuales vel continent entitatem partium formandarum, vel non continent? redibitque argumentum factum.

Respondebis secundò. Partes virtuales, virtualiter continere entitatem partium formandarum.

Contra. Virtualis hæc continentia partium formandarum, vel dicit negationem Physicæ actualitatis, debitæ entitati partium, vel non dicit? si non dicit negationem. Ergò datur Physica actu actualitas entitatis illarum partium. Ergò illa non habebitur à quantitate: Si dicit negationem. Ergò illam actualitatem entitatis partium, primùm confert quantitas, redibitque argumentum factum, qualesnam partes conferat.

Respondebis tertiò. Quòd aliud sit, quantitatem esse ipsas partes entitativas substantiales, aliud autem, quantitatem, posse facere partes substantiales. Primùm illud, non habet quantitas ob rationes allatas; habet hoc posterius; ex priori autem non nisi, sequeretur dari partes substantiales panis in Eucharistia.

Contra. Quia vi argumenti facti, sequitur, quantitatem esse, ipsas partes entitativas substantiales, vel enim antè accessum quantitatis haberentur partes illæ, vel non haberentur? si non haberentur. Ergò quantitas sunt illæ ipsæ partes: neque enim illas producere potest, ut probatum supra: Si haberentur. Ergò non conferuntur à quantitate: *Neque valet, si dicas*; ante accessum materiæ, antecedere entitatem partium, sed non antecedere partes entitativas; non, inquam, valet, si id dicas, quia inter entitatem partium, & partes entitativas, nullum est discrimen. Nam quamvis concedi possit, partes esse distinctas quoad entitatem, non tamen quoad esse formale partium. Id indeest. Quia aliunde sumitur ratio formalis partium & aliunde entitas, ut ex dicendis constabit. Sed ostendi non potest, aliud importari ab entitate partium, & aliud à partibus entitativis. Quòd si ante accessum quantitatis dicas, non esse partes entitativas, in isto sensu, quia non sunt extreisatæ, evolutæ &c. tunc jam quæstio erit nonnisi de sola voce; an scilicet non habere partes extreisatas, sit non habere partes entitativas.

Quæres: *An sicut convenit Materiæ habere partes entitativas independenter à quantitate? etiam conveniat divisibilitas earundem partium independenter à quantitate?* Sed probabilius est, non convenire.

Ratio. Tum quia, quando partes sunt penetratæ, accipitque Materia modum existendi, connaturaliter debitum nonnisi entibus spiritualibus, positâ item penetratione partium, manet entitas Materiæ, partesque illius entitativæ, & tamen non manet divisibilitas, quia in unaquaque parte, respondet totum. Ergò divisibilitas se ipsâ non convenit Materiæ. Tum quia non datur ulla extensio entitativa. Ergò nec divisibilitas entitativa. Antecedens probatur. Si enim daretur extensio entitativa, dicam etiam dari entitativam quantitatem, hoc est sequentem & indentificatam ipsi entitati. Ergò nec dabitur ulla divisibilitas entitativa, non enim est major unius ratio, quàm alterius. Impenetrabilitas enim, extensio, divisibilitas, &c. videntur pendere à quantitate, & sicut non datur ulla entitativa albedo, vel calor entitativus, identificatus scilicet substantiæ alicui, ita nec dabitur divisibilitas ulla entitativa. Tum quia, si esset aliqua ratio, ob quam divisibilitas conveniret materiæ independenter à quantitate, id ideò esset, quia potest conservari una pars, non conservatâ aliâ parte; adeoque divisa ab alia parte. Sed hæc ratio nihil probat. Quia quamvis v. g. Christi manus conservari posset sine corpore Christi, tamen suppositio modo, quo existit in Eucharistia, non potest conservari manus sola, non servato toto corpore, quia in manu est totum corpus, & tota manus, in toto corpore. Ergò quamvis ante sublatam quantitatem, possit conservari manus, non conservato corpore, tamen sublatâ quantitate, quando manus acquirit esse in toto corpore, & corpus in manu, non potest conservari manus, servato illo modo essendi, nisi conserve-

servetur & totum corpus. Tum quia nulla necessitas, & nullum fundamentum tribuendi hoc prædicatum materiæ, ad quid ergò hæc multiplicatio prædicatorum? Tum quia divisio non potest concipi sine extreitate; extreitas etiam sine quantitate, & quæcunque divisibilitas, independenter ab extreitate, consimilis erit ei, quæ convenit totis spiritualibus.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Lugo, Vasq. Si substantia & reliqua accidentia secundùm se haberent partes, & extensionem, alia non esset extensio constituenda, in qua essentia quantitatis, consistat.

RESPONDETUR. Hoc argumentum, nonnisi probat, partes, independenter à quantitate, non esse extensas, divisibiles &c. quod & nos tenemus. Sed hoc non probat, quòd partes substantia de se non habeat, certè enim illas ut probatum est, non accipit à quantitate, sicut accipit divisibilitatem, & quia nos, non concedimus independenter à quantitate ullam extreitatem illarum partium entitativarum, ideò, quantitas, adferens illam extreitatem, non erit otiosa.

OBJICIT secundò idem. Si substantia ex se partes haberet, peteret Ubi. Ergo peteret ubi divisibile, ita ut pars illius, parti spatii, & tota, toti spatio correspondeat. Quòd si tale ubi peteret, nec per Divinam potentiam posset indivisibiliter constitui, adeoque CHRISTUS indivisibiliter in Eucharistia poni non posset. Quòdsi peteret, illa substantia habens partes, ubi indivisibile, non posset constitui sub quantitate, quin amittat propriam præsentiam. Quòd si dicas substantiam partes habentem, seclusâ quantitate, nec petere divisibile ubi, nec indivisibile; Contra erit: quia natura est determinata ad unum, nec potest indiscriminatim unum, vel alium modum ipsius Ubi petere.

RESPONDET primò Oviedo. Substantiam esse indifferentem ad præsentiam, sive divisibilem, sive indivisibilem; seclusâ quantitate. Illustrat hoc instantiis. Una causa, est indifferens ad hos vel illos actus, una materia est indifferens ad hanc vel illam formam specie distinctam. Cur igitur in substantia non erit indifferentia ad ipsum Ubi. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Videmus in natura non esse aliquas indifferentias. Unde etiam Ovied. eodem puncto. num. 13. sub finem negat, quòd substantia, possit sine quantitate præscindere, ab habere vel non habere partes entitativas. Et sicut non habere partes entitativas, & habere partes, procedit per prædicata contradictoria; ita habere ubi divisibile, non habere ubi divisibile, procedit similiter per contradictoria, quid ergo horum convenit partibus substantiæ seclusâ quantitate. Ex alia parte videmus etiam in natura, esse aliquas indifferentias; ut concedit ipse Oviedo. Cur ergo potiùs substantia cum suis partibus spectata, in ordine ad Ubi, non sequetur hanc partem entium negantium indifferentiam; quòdsi negabit indifferentiam ad hoc vel illud Ubi, dicet determinationem ad Ubi, restabitque argumentum à Vasq proposítum solvendum. Porrò ut dignoscatur; an ad aliquid sit indifferens, vel non indifferens substantia, quæ est à parte rei, pensandum est, an prædicatum, de quo quæritur, sit intrinsecum an extrinsecum, & tunc ad intrinseca prædicata, & identificata nulla esset indifferentia; Si autem est extrinsecum prædicatum, pensandum est, an æquè se habeat res cum hoc, quàm cum alio, tunc enim dabitur indifferentia. Quâ tamen doctrinâ positâ, restabit quærere, an æquè se benè habeant illæ partes substantiæ, quantitate spoliatæ, cum *Ubi* divisibili, ac cum Ubi indivisibili? *Ideò aliter*

RESPONDETUR secundò. Supposito, quòd inferiùs probatur, Ubi, esse ipsammet rei entitatem in recto; tunc dici potest, quòd illa substantia, secundùm ea quæ illi jure naturæ debentur, petat divisibiliter existere, ad eum modum quo Sol connaturaliter lucem petit, licèt illâ divinitùs carere possit. Jam autem substantia illa spectata, secundùm quod extrahitur extra jus suæ naturæ, spoliaturque quantitate, petit ubi indivisibile actu, divisibile potentiâ: quia petit suam entitatem, quæ ratione partium entitativarum, est divisibilis potentia, licèt ob defectum quantitatis, non sit tunc actu divisibilis; positâ autem quantitate amittit proprium Ubi, sed amissione impropriâ, quia non amittit ullam entitatem, neque enim per nos *ubi* est entitas, sed tantùm acquirit modum essendi, cum extensione, quam antea non habebat, retentâ eâdem entitate habente partes, quam entitatem importat *ubi* in recto.

OBJICITUR tertiò. Si dantur partes entitativæ in materia seclusâ quantitate, faciuntné secum compositionem vel non? si faciunt, Ergo erant divisibiles, contra quàm supra illatum est; nam omne compositum dividi potest; Si non datur compositio, quomodo habent rationem partium?

RESPONDETUR. Hoc argumentum solvendum esse ex dicendi de continuatione, quæ non involvit ullam modalitatem, sed solam carentiam terminorum. Licèt ergo compositio per unionem, quæ importat modalitatem, arguat divisibilitatem, sed non unio identificata: nam si ipsum, cui identificatur non est divisibile ut probatum suprà, adeòque separabile (separatione propriè dictâ; de qua suprà. nec ipsa unio divisibilis erit, & separabilis ab illis, quæ unit,

& qui-

& quibus identificatur. Tota ergò illa compositio in hoc stabit, quia scilicet sunt entitates plures penetratæ, adeoque non habentes proprios terminos, ex vi autem penetrationis, ex vi item carentiæ propriorum terminorum, non sequitur ulla propria compositio, cùm tamen ex sola propria compositione, oriatur divisibilitas.

ADDO, quamvis non daretur ulla compositio, haberetur ratio partis, non quidem actualis, sed potentialis; & sicut non habetur distinctio in ratione partis nemine cogitante, ita nec habetur ratio partis formaliter, cujus oppositum supponit argumentum. Deinde ratio partis in materialibus, inter alia dicit negationem tantæ extensionis, quantam habet totum: jam autem nec tantam, nec non tantam, dicit ulla illic entitas extensionem, cùm nullam omninò habeat.

Sed contra illatum, quòd scilicet Materiæ seipsa divisibilitas non competat.

DICES primò ex recentiori Suarez. Id quod est indivisibile, nec per Divinam potentiam reddi potest divisibile. Ergò si materia esset indivisibilis, neque dividi posset ratione quantitatis.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multùm probare: probaret enim duos semipalmos, non posse divinitùs fieri palmum, qui de se non sunt palmi. Directè autem dici potest. Id quod est indivisibile ex accidenti, habet tamen partes entitativas, molemque corpoream, adeoque est divisibile potentia, posse dividi.

DICES secundò cum eodem. Demus extensam materiam per unam leucam, annihiletur in instanti ejus quantitas, eo casu aut partes extremæ remotæ confluunt ad punctum, & hoc non; quia non datur tantus motus in instanti; aut non confluunt sed manent extensæ, & sic jam admittis divisibilitatem in materia, sublatâ quantitate.

RESPONDETUR, eo casu redigendam materiam ad punctum, quod non fieret per motum localem, sed per solam desitionem quantitatis, & sicut sine ullo motu locali posset hunc aërem extensum, in instanti DEUS reddere penetratum: Item sicut desinit anima informare corpus, vel incipit, sine ullo motu locali; sic per solam desitionem quantitatis, poterit in punctum redigi materia, sine ullo motu locali, quod etiam procedit in casu, quo in Eucharistia pars cum toto corpore, & è converso penetratur: quia id etiam fit sine ullo motu locali. Fundantur autem hæ instantiæ in hoc principio, quia potest DEUS rem locare in loco sine ullo motu locali, ad eum modum, quô illam produxit in loco, sine ullo motu locali.

DICES tertiò ex Pontio. Non potest dubitari, quòd substantia capitis hominis, separatâ quantitate, posset dividi & conservari à substantia manûs.

RESPONDETUR. Non posse dividi nisi divisione impropriâ. Imò absolutè hoc negari potest, supposito quòd partes hæ penetrentur ut dictum suprà de Corpore CHRISTI; dici etiam posset immeritò supponi, sine quantitate manere manum, vel caput, adeoque falsificantem esse hunc terminum: Unde illa conservatio unius partis sine alia, est nonnisi in suppositione quantitatis.

DICES quartò. Sublatâ omni quantitate, posito etiam quòd illa materia tota sit in toto, & tota in qualibet parte; posito item quòd sit penetrata, numquid independenter à quantitate superaddita, non discernit DEUS hanc partem fuisse substantiam capitis, & hanc partem fuisse substantiam pedis? Quòdsi illam discernit, etiam illam annihilare potest solam, adeoque dividere.

RESPONDETUR. Deum discernere quæ fuerit pars materiæ sub hac forma, quæ sub illa, sed simul dicendo hanc materiam esse totam in tota residua materia, & totam qualibet in parte, adeoque, non esse divisibilem divisione propriâ, consequenter in suppositione, quòd illam velit esse in puncto, & sine quantitate, non potest velle unam potiùs, & non aliam partem servare.

INSTABIS. Potest DEUS facere ut sublatâ quantitate partes materiæ non sint penetratæ, & simul ut non habeant modum existendi rebus spiritualibus proprium, sed ut totum, occupet totum spatium, & partes entitativæ illius, partem spatii; quo casu, verè adhuc dividi sine quantitate poterunt.

RESPONDETUR. Negando id posse fieri, quia si id fieri posset, posset fieri beneficio entitativæ extensionis, hanc autem nullam esse, suprà ostendimus.

DICES quintò. Quantitas est accidens extensum. Ergò debet præsupponere partes extensas, ut in illis possit recipi.

RESPONDETUR. Albedo est accidens disgregativum visûs, nec tamen præsupponit disgregativum visûs. Gratia item est accidens DEO gratum, nec tamen supponit subjectum DEO gratum, quod universaliter in hoc principium resolvitur, quia forma quamvis supponat potentiâ tale, non tamen debet supponere subjectum formaliter tale, sed reddere illud formaliter tale.

INSTABIS primò. Qualitas extensæ non possunt recipi in quantitate, nisi hæc esset extensa entitativè. Ergò nec ipsa quantitas potest recipi, nisi in partibus extensis.

RESPONDETUR. Quia qualitates reddunt extensæ, non nisi per quantitatem subjecti, de quo infrà, hinc si non opponeretur subjectum exensum, hôc ipso non essent illæ qualitates extensæ, quantitas autem non accipit divisibilitatè à subjecto, sed illã secum adferre potest.

Rur-

Rursùs qualitates extensæ idem sunt, quod qualitates materiales; neque enim datur ulla extensio, propria accidentium: Quòdsi sint qualitates materiales, sunt qualitates indigentes, ut totæ in toto, & pars illarum in parte subjecti recipiatur; hoc ipso enim essent in connaturali subjecto, neque enim illud extendere possunt; cùm autem quantitas ipsum subjectum extendere possit, adferreque sibi connaturalem modum existendi, hoc ipso non indigebit ullâ antecedenti extensione.

Instabis secundò. Si ipsa quantitas habet extensionem suarum partium entitativarum. Ergò & substantia seipsâ, poterit habere extensionem entitativam.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia quod est ratio formalis alicujus; seipso, & aliis, & sibi, est tale. Sic albedo quia facit ut subjectum disgreget visum, se ipsâ etiam est disgregativa visûs. Ita & quantitas, quia seipsâ est extensiva subjecti, se ipsâ erit etiam sibi extensio. Jam autem nego rationem extensionis seipsa, competere substantiæ.

Hinc ulteriùs disparitas assignatur, quia non solùm non est absurdum partes quantitatis se ipsis esse extensas, sed id omninò est necessarium, aliàs daretur processus in infinitum in ratione formali extensionis. Absurdum autem est, se ipsis partes substantiæ, habere extensionem entitativam. Rursùs. extensio sequitur extreitatem, quæ quia competit seipsâ quantitati, seipsâ etiam competet extensio, quia autem substantiæ non competit seipsâ extreitas, nec seipsâ competet extensio. Denique sicut nullum est absurdum, accidens quod est quantitas, esse entitativè extreisativum, cùm tamen absurdum sit, substantiam seipsa esse extreisativam; ita nullum erit absurdum quantitatem seipsa esse extensionem, cùm substantia non sit seipsa extensio, idq; ob proportionem: quia sicut nulla datur quanta entitativè substantia, ita nec debet dari entitativè extensa.

Instabis tertiò. Partes illæ vel sunt distinctæ vel non distinctæ? si distinctæ, Ergò & divisibiles; si indistinctæ, ergò nec plures.

Respondetur. Partes illas non esse distinctas nisi potentia, pluresq; quoad esse partium, nonnisi potentia.

DIFFICULTAS II.

An divisibilitas & impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus Quantitatis?

VIdimus quòd actualis divisibilitas rei materialis, habeatur ratione quantitatis, restat discutiendum, an non sit primò essentiale quantitati, conferre hanc divisibilitatem?

Dicendum est primò. *Divisibilitatem non esse primò essentialem conceptum quantitatis.*

Probatur primò. Quia primo essentiali conceptu nihil est prius, jam autem divisibilitas in ratione quanti, supponit prius, nempe extensionem partium, ad eum modum, quo scissio materialis, supponit rem scindendam. Unde etiam non ideò partes sunt extensæ, quia sunt divisibiles, sed ideò divisibiles, quia extensæ.

Probatur secundò. Quia potest aliquid in puncto collocari retentâ eâdem quantitate, sed penetratis tantùm inter se partibus, cujus penetrationis exemplum habetur in Eucharistia. Ergò saltem divisibilitas actualis, non erit de primo essentiali conceptu quantitatis.

Probatur tertiò. Res spiritualis & non quanta dividi potest. Ergò divisibilitas, non est primò essentialis conceptus quantitatis. Antecedens probatur instantiis; nam imprimis potest dividi unus gradus gratiæ ab alio, item in sententia admittente unionem spiritualem, potest una illius pars ab alia dividi, membro abscisso, & sic in multis aliis. Consequentia autem principalis per hoc probatur. Quia quod est de primò essentiali conceptu alicujus, illi nonnisi soli, convenire potest, licèt autem Aristoteles per divisibilitatem explicet continuum, explicat nonnisi descriptivè, tanquam per aliquid aliquomodo notius.

Dicendum est secundò. *Impenetrabilitatem non esse de primò essentiali conceptu quantitatis.* Est conclusio contra Arriag. Ovied. Pontium, & quidem quòd impenetrabilitas actualis non sit de essentia quantitatis, constat exinde, quia retentâ quantitate, possunt se penetrare divinitùs duo corpora. Restat controversia de exigentia impenetrabilitatis, quam non esse de essentia quantitatis.

Probatur primò argumento communi. Quod sic proponitur. Vel quantitas exigit impenetrabilitatem respectu cujuscunque entis, vel tantùm respectu certorum entium: Non primum: Quia quantitas non exigit ne penetretur à spiritibus, quod ipsum in hoc resolvitur, quia ista impenetrabilitas exigitur à corporibus ad possessionem loci, per quam excludant se mutuò, benè autem in eodem loco stare possunt, Quantum & Spiritus, imò etiam corpus quantum sed glorificatum, titulo doni penetrabilitatis: Non etiam dici potest secundum; quia quæcunque sunt entia, respectu quorum quantitas exigit impenetrationem, hæc ipsa sunt quanta. Ergò explicare quantitatem per impenetrationem quantitatum, est explicare quantitatem per quantitatem, adeoque obscurum per obscurum. Consequentia probatur. Quia in ista sententia, si quæratur, quid sit quantitas? respondebitur est accidens exigens impenetrationem: Si quæratur quid est exigere impenetrationem? est exigere ne corpus

Quantum insinuet se in intimas partes hujus Quanti; restatq; , quærere quid corpus quantum,quæ item partes quanti ?

Probatur secundò. Si primò essentialis conceptus quantitatis, esset exigentia impenetrabilitatis, deberet esse exigentia talis,ut nec divinitus stante quantitate res penetrari possit; sed potest penetrari ut ipsi oppositi docent; dicunt enim impenetrabilitatem competere quantitati, per ordinem ad potentiam naturalem,sequela autem principalis probatur. Primò essentialis conceptus Angeli,est, esse substantiam intellectivam completam: Primò essentialis conceptus hominis est esse animal rationale radicaliter acceptum,quæ radices (& sic de reliquis) sunt tales, ut nec divinitùs quidquam agi possit,quod sit contra illam exigentiam.

Respondebis primò. Quamvis penetretur quantitas, semper tamen manet primò essentialis conceptus,nempè exigentia, ne penetretur.

Contra. Quia non tantùm est in homine exigentia ut sit animal rationale, sed actu nihil illi oppositum fieri potest. Ergò idem in præsenti fieri debet.

Respondebis secundò. Rationale potest assumi à DEO ad producendum actum rugiendi,quamvis non vitaliter,imò de facto rationale,exercet actiones sensandi. Ergò etiam & exigentiæ impenetrabilitatis,oppositum fieri potest.

Contra. Quia quòd actum rugiendi possit producere, licèt non vitaliter , rationale , solùm resolvitur in hoc principium, quia quidlibet potest fieri à quodlibet, quod ab illo fieri non repugnat,nec datur exigentia essentialis ne elevetur ad producendum aliquid,quod naturaliter producere non potest , nec contravenire-tur prædicato rationalitatis,quia per productionem illius actûs,non reddetur rationale actu irrationale,adeoque nec sequetur contraventio exigentiæ essentiali; jam autem si penetretur actu quantitas, supposito quòd impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus, contravenire-tur exigentiæ essentiali. Et tamen sicut rationale, non potest actu fieri irrationale, retentâ exigentiâ rationalitatis, ita nec quantitas poterit esse actu penetrata , supposito quòd impenetrabilitas sit de essentia illius. Actus autem sensandi potiùs debet exercere rationale , quia rationale est discursivum dependenter à phantasmatibus, adeoque à sensibus & sensationibus.

Respondebis tertiò. Est exigentia in forma materiali,ut esse & conservari non possit , nisi in subjecto; & tamen huic exigentiæ , oppositum fieri potest.

Contra. Quia imprimis non est de primò essentiali materialis formæ conceptu, ut esse & conservari non possit nisi in subjecto , sed id est de ratione non nisi formæ eductæ; nego autem quòd detur forma simpliciter educta, quæ tamen non actu sed potentionaliter nonnisi in esse & conservari pendeat à subjecto. Saltem enim debet dari suppletivum aliquod, si, sit, & conservetur independenter à subjecto , quod suppletivum facit ut verum sit dicere : quòd, sit, & conservetur dependenter à subjecto æquivalenter quodammodo. Hæc tamen retorsio est bona. Hinc aliter

Probatur tertiò. Primò essentialis conceptus debet esse talis , ut nulli alteri formaliter, competat etiam divinitùs, & ita non potest esse etiam divinitùs animal rationale nisi homo, hôcq; ipso daretur ens rationis,si essentia unius esset essentia alius. Sed impenetrabilitas hoc non habet , quod probatur. Possibilis est aliqua qualitas spiritualis , quæ apposita enti corporeo vel spirituali , reddat illud impenetrabile, quæ tamen qualitas non erit quantitas,quia potest nullam dicere extensionem , possibilisq; est qualitas condistincta à quantitate, reddens tamen ens impenetrabile , sicut opposita alia datur qualitas,v.g. corporis glorificati , quæ adfert penetrabilitatem. Et si dicas hoc ipso illam qualitatem fore quantitatem , quia adferet impenetrabilitatem. Hoc ipsum erit quod negabitur.

Objicit primò Ovied. Punctum habet essentiam quantitatis, & tamen neque habet extreitatem partium in ordine ad se nec in ordine ad locum,nec ullam divisibilitatem , & tamen habet impenetrabilitatem. Ergò impenetrabilitas est primò essentialis quantitatis conceptus.

Respondetur. Nego in sententia Aristotelis puncto impenetrabilitatem convenire , de quo infrà,sed posito, quòd etiam conveniret illi impenetrabilitas,negari potest puncto convenire debere essentiam quantitatis.

Objicit secundò idem. Possibilis est quantitas indivisibilis, quæ certè non esset extensa,sed ex eo solùm foret quanta , quia esset impenetrabilis. Ergò essentia quantitatis, solâ stat impenetratione.

Respondet primò recentior Suar. Negando possibilem esse talem quantitatem , rationem dat. Tum quia repugnat corpus simplex. Tum quia talis quanti medietatem posset Deus annihilare. Tum quia, si tali quantitate constaret v. g. palmus, ille palmus haberet duos semipalmos,quorum quilibet excluderet alium, hoc autem est esse extensum. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia negatur implicare corpus simplex. Tum quia est petitio prin-

principii, scilicet illius quantitatis medietatem esse annihilabilem, siquidem argumentum assumit illam fore indivisibilem. Tum quia, quando unus palmus excludit alium, hoc facit, non penetrando illum, hinc petendo nonnisi principium, ad probandum illi quantitati competere impenetrabilitatem, assumitur, competere illi, quòd unus palmus, excludat alium.

Respondetur secundò. Si procedat argumentum de quantitate, quæ non sit punctum & tamen sit indivisibilis, poterit adhuc salvari quantitas ratione extreitatis partium in ordine ad se, quę competere potest etiam rei indivisibili & penetratæ, ut contingit in Eucharistia.

Objicitur tertiò. Omni quanto soli & semper convenit impenetrabilitas. Ergò est illa definitiva quantitatis, adeoque primò essentialis conceptus illius.

Respondetur, quòd impenetrabilitas non omni nec semper quanto competat, arguit ipsa actualis penetratio, ut assumptum est in argumento tertio. Deinde ad primum essentialem conceptum requiritur, etiam ratio primi, hinc quamvis omni homini, soli, & semper competat risibilitas, nihilominus esse risibile, non est definitivum hominis nec primò essentialis illius conceptus: non habet autem impenetrabilitas in quantitate rationem primi.

DIFFICULTAS III.

An extreitas partium in ordine ad se, sit primo essentialis Conceptus quantitatis?

REfutatis prædictis sententiis, restat ut concludatur de primò essentiali conceptu quantitatis, de quo *sit*

Punctum Difficultatis I.

Proponitur Conclusio & probatur.

DIcendum est. *Primò essentialem conceptum quantitatis, esse, Extreitatem partium in ordine ad se.*

Explicatur Conclusio. Extreitatem duplicem communiter attribuunt Philosophi, quantitati, *primò* extreitatem seu extensionem partium in ordine ad se. *Secundò* extensionem partium in ordine ad locum. Extensio partium in ordine ad se, in hoc stat, quòd quantitas reddat corpus ita se habens, ut licèt partes omnes eodem loco concludantur, non omnes tamen immediatè uniuntur omnibus, sed hæc quidem illi, illa alteri. Et ita caput Christi in Eucharistia immediatè unitur collo, & non pectori. Quod ipsum non ita est intelligendum, quasi ratio uniti habeatur à quantitate, hæc enim habetur ab unione, sive illa sit distincta, sive indistincta, sed quod ratio successionis, (ut ita dicam) colli ad caput, humeri ad collum, habeatur ab extreitate collata à quantitate, quod etiam infrà repetitur. Extensio autem partium in ordine ad locum in hoc stat, ut corpus parte sui, partem loci, & toto se, totum locum occupet. Quam quidem extensionem partium in ordine ad locum, dupliciter accipere insuper possumus. *Primò* cum actuali commensuratione ad locum, & hæc communiter non dicitur esse, de primò essentiali conceptu quantitatis, defacto enim Christus in Eucharistia retinet suam quantitatem, & tamen pars corporis illius, non respondet parti loci. *Secundò*, sumi potest extreitas partium in ordine ad locum non actualis, sed aptitudinalis, per quam connaturaliter exigat parte sui, partem loci, toto se, totum suum locum occupare, quo sensu hanc sententiam defendit recentior Suar. Metaph. Tract. 3. l. 25. Sed in contra.

Probatur Conclusio primò. Ad primò essentialem conceptum requiruntur tria. Primò, ut sit ita primus ne detur illo prior. Secundò, ut reliqua illius entis prædicata in illo infundantur. Tertiò, ut soli illi enti competat. Sed hoc totum conveniet extreitati partium in ordine ad se, per ordinem ad quantitatis conceptum.

Quoad Primum probatur Minor. Quia sicut ipsâ entitate rei nihil est physicè prius in re, ita & partibus illius, adeoque & extensione earundem per ordinem ad se, quid enim est hoc prius? Deinde prius est, rem esse in ordine ad se, quàm in ordine ad aliud. Ergò etiam prior est extreitas in ordine ad se, præ extensione etiam aptitudinali in ordine ad locum. Denique non videtur per locum intrinsecum sequi, ex impossibilitate loci, impossibilitas quantitatis. Ergò locum, in suo conceptu, non debet dicere quantitas.

Quoad Secundum probatur Minor. Bona est hæc consequentia: Corpus est impenetrabile, ergò habet extensionem partium in ordine ad se; Bona item hæc consequentia; Corpus habet extensionem aptitudinalem in ordine ad locum. Ergò etiam habet extensionem partium in ordine ad se. Bona item hæc consequentia: hoc corpus est divisibile quantum est ex se. Ergò habet extensionem partium in ordine ad se. Ex quibus & aliis colligitur nullum prædicatum esse reperibile in quantitate, quod non præsupponat extreitatem partium in ordine ad se.

Quoad Tertium probatur. Si enim alicui competeret extensio partium in ordine ad se, & non quantitati, competeret maximè ipsi entitati rei: Sed hoc non potest dici, quia nulla datur aptitudinalis locabilitas, impenetrabilitas, vel divisibilitas entitativa, independenter à quantitate. Ergò nec extreitas partium in ordine ad se, entitativa. Et si daretur entitativa extreitas independenter à quantitate, daretur

æquale vel inæquale independenter à quantitate, ratione scilicet extensionis illarum partium, consequenter daretur species quantitatis, hoc est æquale vel inæquale sine genere, quia sine quantitate.

Probatur secundò. Primò essentialis conceptus quantitatis, non est divisibilitas, ut probatum, nec impenetrabilitas, nec extensio partium in ordine ad locum aptitudinalis, ut probo. Ergò sola extensio partium in ordine ad se, erit iste conceptus, quid enim præter hæc importat quantitas? Quòd autem aptitudinalis extensio in ordine ad locum non sit primò essentialis conceptus. Sic probatur. Quia impossibili omni loco, possibilis adhuc esset quantitas, quæ enim in hoc implicantia?

Probatur tertiò. Quia videtur Aristoteles in hoc constituisse essentiam quantitatis; dicit enim *continuum esse divisibile in ea quæ insunt*, ubi per divisibile non intelligit meram partitionem, non enim daretur partitio, redacta ad punctum quantitate, & tamen manere posset quantitas. Debet ergò potiùs nomine divisibilis, accipere extensum vel extreisatum, hoc enim ipso, quia hoc non est unitum huic, est divisibile ab hoc, termini autem illi, *in ea quæ insunt*, videntur idem importare, quod ad partes in ordine ad se.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

Objicit primò Pontius. Extreitatem partium in ordine ad se, seclusâ omni quantitate, continet materia. Ergò hæc extreitas non est de primo essentiali conceptu. Antecedens probatur. Substantia hominis independenter ab omni quantitate exigit partem substantialem manûs, pedis &c. & illæ partes semper sunt extensæ invicem, nisi fiat miraculum, ad eum planè modum, quò quantitas, se ipsâ exigit, ut partes illius quoad se, extreitatem habeant.

Respondetur. Negando Antecedens, seclusâ enim quantitate, non erit figura manûs, figura enim revocatur ad quantitatem, quòdsi illîc non erit figura manûs, nec erit manus. Sed quidquid sit de hoc, dici potest quod substantia hominis exigat manum & pedem divisibiliter & extensè ponibilem, naturaliter loquendo, quia etiam exigit quantitatem, sed non exigit pedem divisibiliter & extensè ponibilem, in ordine ad se, independenter ab exigentia quantitatis, sine qua haberet partes intra se, non extra se, haberetq; partes entitativas, non partes cum extreitate in ordine ad se. Dici etiam potest, quòd substantia hominis completè spectata, deposcat etiam quantitatem, aliaq; accidentia, quod conformiter defendi debet ad dicta circa formas partiales. Quare autem, licet se ipsâ habeat quantitas partes extra partes, non sequatur materiam se ipsâ habere partes extra partes, id defendi debet conformiter ad dicta supra in simili, de divisibilitate. In sententia autem admittente formas partiales, dici potest substantiam hominis, non exigere extreitatem illarum partium, seclusâ quantitate, sed solas formas illas substantiales, earumq; ad materiam unionem, extreitatem autem ipsarum partium habet ratione quantitatis.

Instat primò idem. Substantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum, non esse unitam immediatè pedi. Ergò exigit habere partes extra partes.

Respondetur. Substantia hominis, sicut connaturaliter exigit habere quantitatem, ita exigit connaturaliter manum, non esse immediatè unitam pedi; independenter autem à quantitate, non exigit immediatè illam uniri pedi, nec mediatè: Non immediatè, quia hoc esset exigere contra symmetriam à natura intentam; non mediatè, quia si hoc exigeret, exigeret dependenter à mediis; ut autem non nisi mediatè collum uniatur pedi, id habetur tanquam à medio, à quantitate; consequenter substantia hominis exigit manum non esse immediatè unitam pedi, sed non nisi dependenter à quantitate.

Instat secundò idem. Prius est habere substantiam partes substantiales extra partes, & unitas, ita ut immediatè manus non uniatur pedi, quàm habere quantitatem, quod ipsum probat. Quia de conceptu corporeæ substantiæ ut sic, est habere pluralitatem partium, per quod etiam condistinguitur à spirituali ente; hic autem conceptus non dependet à quantitate.

Respondetur. Corpoream substantiam exigere pluralitatem partium, entitativarum, sed non extreitatem illarum, de contradistinctione autem corporis à spiritu in materia de Angelis dicitur.

Instat tertiò idem. Substantia elephantis exigit majorem quantitatem præ substantia hominis, cujus nulla alia ratio est, nisi quia plures partes exigit substantia elephantis. Ergò prius est habere substantiales partes, quàm exigere quantitatem.

Respondetur. Quòd substantia elephantis, majorem exigat quantitatem, ratio est; quia plures quoad entitatem partes deposcit, plus autem materiæ, deposcit (nisi fiat rarefactio) plus quantitatis. Consequenter, est quidem prius habere partes substantiales quoad entitatem, quàm habere quantitatem, sed non est priùs habere partes substantiales extreisatas, quàm habere quantitatem.

Objicit secundò idem. Substantia manûs distinguitur essentialiter à substantia oculi, quæ distinctio à quantitate haberi non potest, quæ est ejusdem rationis. Ergò substantia, habet plures partes integrales, & non à quantitate.

Re-

Respondetur. Substantiam manûs & substantiam oculi, secundùm quod hæc dicit aliam entitativè partem materiæ, aliam hæc, esse distinctas essentialiter, sed in ratione oculi & manus cùm non dentur formæ substantiales partiales, esse distinctas non nisi accidentaliter, quæ distinctio potest esse speciei accidentalis, consimilis ei, quà distinguuntur homo albus, & niger; petibilis etiam à distinctis specie figuris, sub eadem quantitate contentis. Independenter autem ab hac sententia distinguitur consequens. Ergò substantia habet plures partes integrales, quoad entitatem & non à quantitate. Conced: consequentiam. Plures partes quoad extreitatem & non à quantitate. Neg. consequentiam.

Instat idem. Certum est quòd non à quantitate habeat homo, quòd oculus non sit unitus manui immediatè, cùm enim quantitas sit ejusdem rationis, non potest concipi, quomodo faceret oculum unitum potius capiti, quàm manui.

Respondetur. Rationem unius præcisè non haberi à quantitate, sed rationem uniti cum extreitate, secundùm rationem extreitatis, haberi à quantitate, ut autem immediatè vel mediatè aliquid uniatur, referri debet in exigentiam naturæ humanæ, talem sibi constitutionem corporis vendicantem.

Objicit tertiò idem. Si substantia hominis spoliaretur in instanti suâ quantitate, quomodo hæc non occuparet eundem locum, & non haberet eandem extreitatem in ordine ad se?

Respondetur. Ipsâ ablatione quantitatis, sine ullo motu locali, redigendam illam esse in punctum ut dictum suprà, dicetur; infrà. Ut autem illa substantia confluat ad hoc potius punctum loci quàm ad aliud, dico determinationem spectare ad Deum; casu autem quo Deus nollet hoc determinare, nec in priori etiam posset velle spoliare quantitate substantiam, quia velle spoliare quantitate substantiam, est velle spoliare extensione, velle spoliare extensione, est velle redigere ad punctum, velle autem redigere ad punctum est velle redigere ad punctum determinatum, neque enim potest in indeterminato puncto manere substantia, cujus determinatio cum à nullo alio fieri possit, fieri deberet à Deo, ex suppositione voluntatis spoliandi substantiam quantitate. An autem teneri posset, eò casu non redigendam ad punctum loci quantitatem, de hoc infra.

Instat idem. Nulla est ratio unde colligatur quòd substantia accipiat extensionem partium à quantitate potius, quàm quantitas à substantia.

Respondetur. Cùm non probetur rationem quantitatis in alio stare, quàm in extensione partium in ordine ad se, hinc dici potest: Nulla ratio formalis hoc quod ipsa tribuit accipit à subjecto, ita disgregativitatem visûs, non desumit albedo, à pariete; Et quia ratio formalis quam tribuit quantitas, est, ex dictis rationibus, extensio partium in ordine ad se, ideò eam non debet accipere quantitas à substantia.

Objicit quartò Mastrius disp 9 n. 4. Extreitatem hanc partium, habet substantia corporea ex se citra quantitatem; nam utiq; citra quantitatem distinguitur essentialiter à substantia spirituali.

Respondetur in primis, non distinguitur corpus à spirituali per partes, hinc etiam indivisibile, sive continuativum, sive terminativum quantitatis, non est quid spirituale. Deinde si per partes, est necesse distingui rem corpoream à spirituali, licet extreitas partium entitativarum, pendeat à quantitate, cùm in nostris principiis independenter à quantitate habeatur pluralitas partium entitativarum, per eas poterit distingui res corporea à spirituali re, idque dependenter à quantitate.

Instat. Cùm quantitas in substantia recipitur, vel tota quantitas recipitur in tota substantia, vel pars in parte, vel tota in substantia indivisibiliter? Si primum? Ergò pluralitas partium substantialium in substantia præcedit quantitatem; Si secundum, Ergò accidens divisibile, recipitur in subjecto indivisibili.

Respondetur. Quòd recipiatur quantitas in partibus entitativis substantiæ, non tamen in partibus antecedenter extreitatis, nec enim illi, ut dictum aliàs, potest tribuere partes substantiales, sed illas supponit; licèt partibus substantialibus tribuat extreitatem, estq; alia pars quoad entitatem in capite, alia in pede, ita tamen ut illis entitatibus, extreitas, independenter à quantitate, non conveniat.

Objicit quintò. Aversa apud eundem in simili. Extensio hæc partium in toto, non est distincta à partibus entitativis, vel saltem non potest concipi sine illis, neque è contra: unde cogitari nequit substantia corporea, cum distinctione entitativa partium, sine unione & continuatione illarum ad invicem, nam si conciperetur sine unione illarum facta, per indivisibilia substantialia, jam non esset entitas corporea, sed potius indivisibilia resoluta, & si concipitur cum unione partium, concipitur necessariò cum aliquo ordine illarum adinvicem, quia indivisibile quod copulat partem A. cum parte B. non utique copulat immediatè cum parte C, & nec mente concipi potest substantia corporea, sine tali ordine, ita ut unaquæque pars sit omnibus & singulis immediatè unita, & non potius una mediante alia.

Respondetur. Admittimus quidem partes entitativas independenter à quantitate, sed non extensionem entitativam, licèt extensio præsupponat partes entitativas. Unio autem partium, duplex cogitari potest, una localis, secundùm

quam una penetrat aliam, & est illic, ubi est alia: & hæc non tantùm non habetur à quantitate, sed potius excluditur: Alia unio successionis, vel potius ipsa successivitas, in quantum extreitas hujus, immediata est extreitati illi, quamvis localiter nulla sit extreitas, & hæc habetur à quantitate, negoq; illam haberi non posse in iis quæ in ordine ad locum extreitatem non habent. Immeritò etiam supponit argumentum, dari indivisibilia substantialia continuativa. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod si conciperetur substantia cum unione successionis, concipiatur necessariò cum aliquo ordine illarum, ad invicem; sed nego hunc ordinem, vel potius extreitatem immediatam, haberi sine quantitate, quâ ablatâ, erit quidem entitas corporea, immò in nostris principiis etiam tunc habebit partes, non tamen divisibiles, quia divisibilitas tota habetur à quantitate, ut dictum supra. Nego ulterius non posse concipi substantiam corpoream, sine tali ordine extreitatis & successionis, nec erunt tunc in illa substantia corporea solùm indivisibilia resoluta, sed partes entitativæ plures penetratæ, & ob ablatam quantitatem hîc & nunc, non divisibiles.

Instat primò Mastrius. Etiam talis ordo partium haberi potest sine quantitate, ut patet in corpore humano, quod ut sit idoneum animæ subjectum, petit talem dispositionem partium inter se, quæ appellari solet organisatio substantialis, sublatâ quantitate.

Respondetur. In organisatione duo sunt, *unum* formæ partiales per alios, vel dispositiones accidentales, *aliud* ita formatæ materiæ & partium extreitas: prius illud habetur independenter à quantitate, sed negatur ibi haberi hoc posterius.

Instat secundò quidam. Hic conceptus quantitatis competit etiam intensioni, nam etiam gradus caloris ita exigunt uniri, ut primus non uniatur immediatè tertio, sed mediante secundo.

Respondetur. Numeralis & computi extreitas, potest competere intensioni, vi cujus, à secundo supponitur primum; sed non competit Intensioni de se, extreitas præexplicata.

Instat tertiò idem. Posse hunc ordinem servari, etiamsi materia spolietur omni quantitate. Sed de hac instantia infrà.

Punctum Difficultatis 3.

Quid sentiendum de Materia spoliatâ omni quantitate?

Contra prædictam Conclusionem posset adhuc objici tale argumentum. Sublatâ quantitate non est necesse tolli unionem; si non tollitur unio: Ergò sublata quantitate, immediatè caput unitum manet collo: Ergò ulterius sublatâ quantitate, est extreitas partium in ordine ad se. Quod ipsum ulterius trahit secum hanc difficultatem, quia spoliata substantia omni quantitate, si non manet cum extreitate in ordine ad se, quod & quale spatium occupat? quæ difficultas est quidem superiùs tacta, repeti tamen altiùs debet.

Quoad primam partem.

Assero I. *Sublatâ quantitate, posse saltem divinitùs non tolli unionem substantialem.* Quæ enim in hoc implicantia?

Assero II. *Sublatâ quantitate, non tolli etiam unionem continuativam inter se.* Ratio. Quia ut infra dicetur, unio continuativa nihil aliud est quàm negatio terminorum. ablatione autem quantitatis, nulli ponuntur termini.

Assero III. *Sublatâ quantitate, quamvis non tolletur unio continuativa, non maneret tamen extreitas partium in ordine ad se.*

Ratio, quia ante in statu scilicet habitæ quantitatis, ita erat unitum collum capiti, ut diceret ratione extreitatis, negationem unionis cum aliis partibus, quam negationem, jam non dicit, sublatâ quantitate, adeoq; nec extreitatem, in qua tamen extreitate stat quantitas. Et certè & esset tunc immediatè unita pars huic, & non alteri, & non esset: Esset ut supponitur, cum supponatur manere extreitas partium in ordine ad se; non esset autem, quia non potest immediatè uniri huic nonnisi, quando absolutè ab alia, nullam dicit extreitatem, non in ordine ad se, quia hæc habetur à quantitate quæ censetur sublata, non extreitatem in ordine ad locum, quia supponitur, tunc haberi penetratio.

Quoad secundam partem. Nempè quod & quale spatium occupet substantia spoliata omni quantitate?

Dici hæc possent. *Imprimis*, quòd occupet nonnisi punctum spatii, non hoc sensu, quòd spoliata substantia designet in loco divisibili aliquid indivisibile, de quo inferius, sed quia in se spectata nihil divisibile habet, locabilitasq; illius intrinseca, est indivisibilis. *Secundò.* Cogitari posset, quòd non redigatur quidem in punctum, sed occupet certum spatium, ita tamen ut totum sit in toto, & totum in qualibet parte, idq; ideò, quia seclusâ omni quantitate, entitas materiæ elephantis major est entitate materiæ formæ. Ergò & locabilitas, & sicut potest inæqualitas entitativa tribui independenter à quantitate, sic & locabilitas inæqualis, ita ut minoritas cum intreitate, possit competere substantiæ, independenter à quantitate, licet non minoritas cum extreitate. Et sicut Christus in majori hostia plus occupat spatii quàm in minori, nihilominus Christus in Eucharistia non habet extensionem localem. Ergò etiamsi plus occuparet spatii moles corporea elephantis, præ mole formicæ, non inde sequetur haberi tunc extensionem localem, quia sicut Christus est utrobiq; pene-

penetratus, & penetratio officit extensioni locali, ita & duæ illæ materiæ, supponerentur penetratæ. Tertiò cogitari potest. Quòd DEus sublatâ quantitate contineat in eodem loco substantiam, impediatq; penetrationem, ut si partes mandet teneri ab Angelis, ne coëant. *Quartò.* Cogitari potest, quòd replicet illam substantiam ut spatium idem occupet, quod antea occupabat. *Quintò.* Quòd illam collocet in toto illo spatio, ita ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, ad eum modum, quo Angelus divisibilem locabilitatis sphæram implet, sine ulla quantitate. *Vt hoc decernatur*

ASSERO I. *Illam substantiam occupaturam indivisibile spatium.*

RATIO, quia cum ipsa sit jam indivisibilis, utpotè carens omni extensione, quæ à quantitate haberi debet, nullum alium habet titulum, divisibile spatium occupandi.

ASSERO II. *Pluribus partibus entitativis Materiæ, v.g. elephantis præ materia v.g. formicæ, non debetur occupatio majoris spatii loci.*

RATIO. Tum quia, concessis pluribus partibus materiæ elephantis, præ partibus materiæ corporis formicæ, non sequitur, plus spatii mole suâ occupare debere materiam elephantis. Quod ipsum probatur. Quia in Eucharistia minùs materiæ debetur CHRISTI digito, quàm toti corpori CHRISTI, & tamen non plus occupat spatii totus CHRISTUS quàm ejus digitus. Ergò ex pluralitate præcisâ partium, non sequitur occupatio majoris spatii. Tum quia tota occupatio spatii, non provenit ex mole, sed provenit ex extensione locali, & non penetratione simultaneâ, cujus oppositum, convenit illi materiæ. Ergò etiam ex vi ejusdem penetrationis, tantundem occupabit spatii, plus, aut illud quod minùs est, materiæ. Tum quia rationes in oppositum adlatæ non convincunt; nego enim dari ullam locabilitatem entitativam eamque divisibilem, sicut nulla datur divisibilitas entitativa, de quo supra; quòd debeat dari majoritas entitativa, deducitur ex illo principio, quia partes entitativæ præsupponi debent ante quantitatem: nullum autem principium est tribuendæ hujus locabilitatis: nec apparet quid sit minoritas cum intricitate, si locabilitatem divisibilem in re materiali trahit. Quod adferebatur de duabus hostiis majori & minori, disparitatem habet; quia major illa occupatio in majori hostia, est propter majorem inibi quantitatem panis, cui unitur, & cujus conditionem sequitur corpus Christi, jam autem major quantitas, nõ est in elephantis materia, cùm supponamus totã quantitatẽ sublatã.

ASSERO III. *Sublatâ quantitate, non posse Deum continere partes in eadem extensione locali.*

RATIO. Tum quia & maneret corpus cum eadẽ extensione locali & nõ maneret: maneret quidẽ ut supponitur; non maneret autẽ; quia tota ratio talis ejus extensionis, est quantitas, quæ si sublata est, etiam talis locatio auferri debet. Quod universaliter in hoc principium resolvitur. Quia defectum principii formalis, non potest DEus supplere, & ita non potest facere, ut si aliquid lucidum sine luce, album sine albedine; cùm ergò quantitas exhibeat extensionem localem in genere causæ formalis, illâ sublatâ, non poterit extensio localis haberi. Tum quia. Quamvis sine ulla quantitate possit divisibilem locum habere Angelus, coextendens se suæ sphæræ locabilitatis, id tamen habet titulo cujusdam virtualis extensivitatis, quæ in rebus materialibus nõ habetur; fundatur enim supra ipsum spirituale esse, tribuereq; rei materiali id, quod spiritibus cõvenit, est merum fingere: & sicut si Angelus nõ haberet extensivitatem localem, dicere, quòd possit etiam divinitùs occupare divisibile spatium, esset fingere: ita & in præsenti. Tum quia, si materia spoliatâ quantitate eundem divisibilem locum occuparet, & vellet illam DEus spoliare quantitate, ut supponitur, & non vellet spoliare: quia nollet illã spoliare extẽsione saltem locali, quæ in materialibus, supponit quãtitatem, nec habet supra quod aliud fundetur. Effectum quidem secundarium ut alibi dicitur potest DEus supplere, sed si cætera sint paria, & in particulari, si secundarius effectus, nõ præsupponat conjunctionem cum primario, ut extensio localis, necessario supponit extreitatem partium; extreitas autem partium tunc non habetur, quia nec habetur quantitas.

ASSERO IV. *Si Deus spoliet materiam quantitate, replicetq; eandem, tamen non poterit occupare spatium tantum, quantum occupabat ante.*

RATIO. Quia vel occuparet illa materia tantum spatium, quamvis inter replicata nihil intercedat, vel si aliquid intercedat: ita ut v. g. primo ponatur materia replicata, postea v. g. digitus quantus, succedat digito materia replicata, & materiæ replicatæ digitus, & sic consequenter. Non potest dici primũ, quia illa materia replicata, esset in punctum collecta, punctum autẽ additum puncto & indivisibili, non facit divisibile, nec occupat extensum locum, secundùm principia Aristotelis: Non potest etiam dici secundũ; Quia tunc non illa materia replicata occuparet idem spatium, sed quantum interjectum, cui additum punctum replicatæ materiæ, non faceret majus, sed deberet se penetrare cum partibus quanti, de quo etiã inferiùs redibit sermo.

ASSERO V. *Si possibilis esset modus extensivitatis materialis, consimilis ei extensivitati, quâ anima & Angelus sine ulla quantitate, occupant spatium indivisibile, tunc materia spoliata omni quantitate, adeoq; tota in toto & tota in qualibet parte existens, posset etiam occupare spatium divisibile.*

RATIO. Quia ad talem occupationẽ supponeretur nõ requiri quãtitas, cùm sine quãtitate formali, talis locabilitas cõpetere supponatur; si quis diceret eã de facto dari, fingeret: An autẽ sit possibilis de hoc non discurro, unde ex suppositâ nonnisi locabilitate tali, procedit assertum.

COLLIGES autem ex dictis, *Definitivè quantitatem esse, Accidens extrinsecativum partium in ordine ad se.*

QUÆSTIO II.

De Distinctione partium quantarum continui?

QUantitate consideratâ quoad esse, est necesse eam considerare quoad distingui; & quia posuimus essentiam quantitatis stare in extreitate partium, ad complementum sciendi, sequitur interrogatio, quomodo illæ distinguantur inter se & quidem in continuo? quia nemo dubitat distingui realiter partes in quanto discreto. In hac materia Hispani ordinariè docent esse distinctas actu, quod etiam docet ex recentioribus Hurtad. Arriag. Ovied. & Hybernus Pontius. Itali dicunt esse distinctas non nisi potentiâ. ita Alber. in prædic. quantitatis D. 3. Q. 6. n. 19. Pallavic. lib. 2. C. 7. Amic. Tom. 2. de Angelis Dp. 9. n. 180. Cabæus, quibus accessit Lusitanus recentior Suar. *Vtrag; sententiâ citat Aristotelem.*

NEGATIVA SENTENTIA citat locum imprimis ex 3. de anima, ubi asserit in linea non dari dimidia, hoc est, non dari actu sed potentiâ. Idem repetit 8. Physic. Tex 68. *In continuo*, inquit, *non sunt dimidia actu, sed potentiâ, quodsi actu fuerint, continuum non facient.* Ex 7. Metaph. Tex. 44. ait. *Ea quæ duo sunt actu, non esse unum actu, posse autem esse unum, si sunt duo potentiâ tantùm, ut unum duplum ex duobus dimidiis potentia.* Et 9. Metaph. Tex. 10. Eo modo vult esse in cubo dimidia, quo est in ligno Mercurius, quod exemplum adhibet etiam 3. Metaph. Cap. 5. Idem Aristoteles neganti Zenoni posse fieri motum localem, eo quòd in illo mobile, deberet pertransire partes spatii infinitas, respondens citato loco 8. Phys. ait: *Quare ad interrogationem si infinita aut in tempore, aut in longitudine possint pertransiri, dicendum est partim posse, partim non posse; quæ enim actu sint, non posse, quæ autem potestate, posse.* Idem sentit 1. Metaphysicor. tex. 56. Lib. item de sensu & sensibili C. 6. 5. Metaph. tex. 31. Videtur etiam congruere locus ex primi Physicor. tex. 41. Ubi homogenea asserit illa esse, quæ essentialiter non repugnat fieri idem, heterogenea autem, quæ essentialiter repugnat fieri idem. Quodsi partes in continuo essent distinctæ quî fierent idem? per Ly enim idem, non intelligit Aristoteles merè unionem: nam tàm homogeneis quàm heterogeneis non repugnat unio. Ergò per Ly idem non intelligit quòd homogenea possint fieri non distincta.

RESPONDET Gregor: Arimi: Aristotelem solùm voluisse, quòd partes in continuo non sint actu, quoad divisionem, sed non sentit quòd non sint actu quoad distinctionem. *Sed replicant negantes*: nemo enim dubitat Mercurium in signo non esse quoad divisionem, & separationem, & tamen ex Aristot. partes sunt in ligno, eo modo quo & Mercurius. Rursus cum Zeno non curavit divisionem partium, sed tantùm attendebat ad rationem spatii infiniti, non solvisset ejus argumentum: nam ursisset Zeno, quamvis spatium non sit divisum realiter, habet tamen suam infinitatem, quomodo ergò pertransiri potest. Videturque Aristoteli consentire S. Thom. ad 8. Physic. textum. 37. Pars in toto non est in actu, sed in potantia, maximè in Continuis.

AFFIRMATIVA etiam sententia citat pro se Aristotelem 5. Metaphys. Cap. 13. ubi quantum definit, esse illud, quod est divisibile in ea, quæ insunt. Primi item Physicor. Tex. 17. differens contra Melissum, qui censebat omnia esse unum, probat illud unum non posse esse Continuum, quia aliàs esset multa, si autem distinctionem partium non admittit Aristoteles, quomodo essent multa in Continuo 6. Physicor. Tex. 2. *Continuum*, inquit, *habet hoc quidem aliam, illam verò aliam partem.* 7. Physic. loco tertio ubi asserit, ea quæ habent diversam generationem & corruptionem, esse distincta, in nutritione autem animalis partes, quantumvis homogeneæ, habent diversam generationem & corruptionem. Cap. item de quantitate. Continuum, censet idem esse, cujus partes copulantur termino communi, si autem partes non sunt actu, quomodo copulantur? nam copulatio duorum est.

RESPONDERI potest ad illum locum ex 5. Metaph. cum recentiori Suar. Continuum divisibile esse in partes non actu realiter distinctas, sed distinctas realiter potentiâ. Aliâ viâ iisdem auctoritatibus satisfieri potest. Alia est hæc propositio, actu sunt in continuo partes. Et alia hæc est: In continuo sunt partes actu, nam prima solùm importat esse in continuo actu entitatem, cui competat denominabilitas & determinabilitas ad esse partis, quod concedi potest. Secunda autem propositio, esse actuale partium importat, in ratione & denominatione partium, quod non asserit Aristoteles. Per illos itaque continuum esse divisibile in ea quæ insunt quoad entitatem, licèt non quoad esse actuale, determinationem denominationemque partium. Melissoque sentienti omnia esse unum & indivisibile benè opponere poterat, Continuum, quod est divisibile actu in partes, licèt non in partes actu, ante divisionem distinctas. Præmissis auctoritatibus sit insuper

DIF-

DIFFICULTAS I.

Proponitur & probatur defendenda sententia.

DICENDUM est I. *Partes in continuo esse distinctas actu quoad entitatem.* Hæc Conclusio debet esse utriq; parti communis.

PROBARI primò solet. Tum quia competunt diversa prædicata dividi non dividi, esse in hoc loco, non esse in hoc loco, existere non existere, potest enim annihilatâ unâ parte guttæ, non annihilari altera, debent ergò realiter esse quoad entitatem distinctæ. Tum quia producens primò & productum primò, debent esse distincta realiter quoad entitatem, sæpè autẽ in continuo igne, ignis una pars, est producens, & altera producta. Tum quia, si non essent quoad entitatem distinctæ ille partes, & quidem quoad habitionem actualem entitatis distinctæ, ne divinitùs quidem separari possent, quia quorum eadem entitas, illa inseparabilia sunt. Tum quia si partes non habent distinctam entitatem, sed eandem cum toto, æquales erunt toti. Tum quia dicunt ad se relationem realem distantiæ, ut locus cœli versùs polum arcticum, cum loco cœli versùs polum antarcticum. Relatio autem realis debet esse inter terminos realiter distinctos. Tum quia, si partes continui idem essent quoad entitatem, etiam partes materiæ quæ continua est, essent idem quoad entitatem: & sicut per divisionem fit & esse & distinctio partium, ita fieret per divisionem esse, & distinctio partium materiæ: consequenter materia per divisionem acciperet esse, sicut per divisionem esse accipiunt partes continui, cùm tamen materia sit ingenerabilis & incorruptibilis, à nullo; agente naturali poni potest à parte rei: nam quæcunque pars illius, est subjectum primum, subjectum autem primum, non nisi actione creativâ producitur.

PROBATUR II. Quando duæ guttæ secum conjunguntur vel retinent suas entitates vel non? Si non retinent? Ergò sunt annihilatæ. Ergò neque sunt conjunctæ, conjunctio enim illarum, non est conjunctio in nihilo. Ergò ulteriùs ex illis duabus non est totum homogeneum majus, majus enim homogenei, est à majori entitate, major autem entitas non est, quia neque est accessus plurium entitatum: Si autem illæ guttæ retinent suas entitates, Ergò est illîc entitas: nam sicut duo non aliud est, nisi unum & unum, ita & entitates non aliud sunt nisi entitas & entitas. Ergò est illîc ratio aliùs & aliùs. Ergò & distinctio: nam hæc est alietas unius ab alio.

PROBATUR III. Quando separatur gutta à gutta, separatur entitas guttæ & guttæ, tunc quæro vel separatur entitas guttæ, quæ præextitit, vel quæ non præextitit? Si separatur entitas guttæ quæ non præextitit. Ergò illîc non est separatio, cùm nihil sit quod separetur, essetque illîc potiùs productio quàm separatio: Si separatur entitas guttæ quæ præextitit. Ergò illîc est entitas & entitas guttæ, ergò & distinctio entitatis guttarum; nam per hanc non aliud intelligimus, quàm negationem identitatis.

DICENDUM est II. *In Continuo quà tali, non esse distinctionem actualem partium in ratione partium.*

PROBATUR I. Si partes essent distinctæ actu in ratione partium, in continuo vel essent omnes distinctæ, vel non omnes? Si non omnes. Ergò nullæ ob paritatem rationis: Si omnes; Ergò ventum est ad indistinguibilia, si ventum est ad indistinguibilia, Ergò ad indivisibilia, quæ ultima consequentia quia negari potest, sic alteriùs urgetur. Accipiamus partem indistinguibilem, quæro potestne dividi vel non potest? si non potest? Ergò ventum est ad indivisibilia; si autem potest dividi? membra divisa vel distinguuntur, vel non distinguntur? si distinguntur? Ergò in indistinguibili adhuc erunt distinguibilia, nec accepisti partem non ulteriùs distinguibilem, ut supponebamus. Si autem membra illa divisa non distinguuntur, Ergò nec sunt divisa, quia si non distinguuntur, nec dicunt alietatem, si non dicunt alietatem, dicunt identitatem, si dicunt identitatem, Ergò neque divisa sunt, idem enim à seipso non dividitur.

RESPONDET ALIQUIS: Partes non communicantes distingui realiter adæquatè inter se, partes tamen communicantes distinguuntur non nisi realiter inadæquatè.

CONTRA. Tum quia in partibus non communicantibus ventum jam esset ad indistinguibilia, adeoque ad indivisibilia ut probatum. Tum quia partes non communicantes distinguuntur realiter adæquatè. Ergò & partes communicantes distinguuntur realiter adæquatè, quia nulla est assignabilis pars, quæ sit necessariò cum aliqua certa communicans, ab omni enim parte, habet destruibilem continuationem. Tum quia, partes non communicantes, quamvis sub aliqua formalitate sint communicantes, hôc non obstante distinctæ sunt tamen realiter, quamvis non sub formalitate communicantium, certè enim quamvis una ulna, cum altera ulna non sint communicantes, tamen in ordine ad constituendum sesquiulnam sunt communicantes. Ergò etiam partes communicantes, quia sub aliqua formalitate possunt fieri ad invicem non communicantes, distinguuntur realiter, quamvis non sub for-

formalitate communicantium. Sic v. g. Petrus & Paulus, quamvis in ratione constituentium unum par, non sunt distincti realiter adæquatè, tamen in ratione individui, & quia non necessariò constituunt istud par, sunt distincti realiter, ita & partes communicantes non erunt distinctæ realiter adæquatè, in ratione communicantium, tamen quia non necessariò constituunt rationem communicantium cum aliqua certa parte, verè erunt distinctæ inter se.

Respondet secundò Maurus Qu. 40. dando regulam, cur aliquæ partes distinguantur actu, aliquæ potentiâ. Et regula quidem intrinseca, pendet ex ipsa natura intrinseca rerum continuarum, statque in hoc; quia res perfectiores æquivalent pluribus, imperfectiores paucioribus, & hoc ostendit inductio, hinc DEus perfectissimus, quia æquivalet omnibus, Angeli perfectiores homine, quia pluribus illo æquivalent. Ita etiam continuum homogeneum potest æquivalere pluribus homogeneis, ex quibus constat potentiâ non actu. Quædam ergò partes quæ ita sunt magnæ, ut repugnet limitationi continui, quòd detur aliquid ipsis æquivalens, ideoque distinguuntur actu, quædam distinguuntur solùm potentiâ, quia propter suam parvitatem non repugnat limitationi continui, quòd detur aliquid ipsis æquivalens. Regula autem extrinseca est, quæ pendet ab aliquibus extrinsecis, nempè illæ partes quæ habent aliquam homogeneitatem vel coexistentiam ad contradictoria, constistentem in indivisibili, distinguuntur actu; quæ autem hoc non dicunt, quantùm ex hoc capite distingui possunt solùm potentiâ.

Contra est, quia in communiori sententia, quæ assignat distinctionem partium formaliter post assignationem, nihil erit difficultatis; sed redibit difficultas, an independenter ab assignatione sint partes distinctæ actu, & an omnes, an aliquæ? Quod autem attinet ad regulam illam intrinsecam, positis duobus continuis hac gutta B. & hac gutta A. sequitur quidem illas duas guttas distingui ob æquivalentiam ad invicem, & continentiam minorum partium, sed redit interrogatio, an partes etiam guttæ inter se actu distinguantur, an omnes, an aliquæ? Rursùs ex dictis jam, non tantùm sit æquivalentia in gutta B, partium ad 10, sed ad 99, sed & ad 98, vel omnes illæ sunt actu distinctæ, vel non omnes? Si non omnes? Contra erit, quia non est major ratio unius quàm alterius; si omnes? ergò ventum erit ad indivisibilia, quia indistinguibilia.

Hôc tamen argumento isti qui tenent partes proportionales in infinitum divisibiles ægrè uti possunt, si censeant partes esse quoad entitatem distinctas, ut censent omnes, & recentior Suar. hîc num. 39. Nam quæri ex illis potest, an omnes sunt distinctæ actu quoad entitatem, an non omnes? Si non omnes, non est major ratio de una quàm de altera; Si omnes, ventum erit ad indivisibilia, quoad entitatem, quia ad indistinguibilia.

Probatur II. Fundamento accepto ex S. Thom. si partes in ratione partium distinguuntur realiter actu. Ergò partes in ratione partium, sunt alia & alia pars: nam omnis distinctio alietatem importat; Si autem partes continui, in ratione partium, sunt alia, & alia pars, Ergò sunt partes illæ individuæ, quia scilicet in illis est principium essendi, hoc, & non aliud; sed partes continui in ratione partium, non sunt individuæ, nam individuum est, quod est indivisum in se & divisum à quovis alio, quod certè partibus continui, utpotè continuatis cum aliis, non convenit.

Probatur III. Quia quæcunque definitio tradatur partis formaliter, quâ pars est, constinguendo partem materialiter sumptam, seu partem quoad entitatem, nisi instituatur quæstio de voce, advertetur, quoad esse formale partium, non inveniri illibi distinctionem. qui ipse medius terminus sic aliter proponitur. Pars in ratione partis formaliter, constituitur terminis, quod enim aliud est illius constitutivum? finge enim rem non habere terminos, nisi illos quos totum, non erit pars, sed totum, utpotè commensurabilis toti; apparet ergò illam in continuo constitui terminis inæqualibus toti; consequenter, sicut quando non ponitur terminus substantiæ, illa substantia non constituitur in ratione suppositi; ita nec pars in ratione partis, constitui poterit nisi terminis. Sed partes in continuo non sunt formaliter terminatæ. Tum quia si partes continui sunt formaliter terminatæ, vel essent terminatæ omnes, vel non omnes? Si non omnes, cur hæc potiùs quàm illæ? Si omnes, ergò non sunt ulteriùs terminabiles; tunc pone illas dividi, si illæ partes non sunt indivisibilia, divisæ terminabunturne vel non? si terminabuntur, ergò non accepisti partem ulteriùs non terminabilem; si non terminabuntur, ergò potest aliquid esse divisum, & non habere terminos. Tum quia, si omnes partes in continuo essent formaliter terminatæ, hoc ipso illud continuum, non esset continuum formaliter, nam continuatio dicit exclusionem terminorum. Tum qnia, si partes continui sunt formaliter terminatæ, debebunt habere omnem possibilem sibi rationem termini, non est enim ratio major de quibusdam, quàm de aliis terminis; sed non possunt habere omnem rationem termini, quia aliàs haberent omnem possibilem figuram, cùm figura non sit aliud nisi aliter & aliter terminata quantitas: non habent autem omnem possibilem figuram, quia aliàs in ligno rudi, jam esset formaliter actu Mercurius.

Con-

Confirmatur. Si partes in continuo essent omnes actu distinctæ, vel essent finitæ vel infinitæ syncategorematicè, vel infinitæ categorematicè, vel neque finitæ neque infinitæ; Nihil horum dici potest, Ergò neque dici potest distinctas esse. *Non primum.* Quia si essent finitæ, ergò non essent partes in continuo in infinitum divisibiles, siquidem continuum in tot partes est divisibile, in quot distinguibile, & tamen oppositi supponunt quantitatem esse in infinitum divisibilem. *Non secundum.* Quia illud ex cujus Actu, accipere semper est & nunquam idem, est infinitum actu. Sed partes continui actu distinctæ, semper sunt, ex quarum Actu, accipere est semper est, & nunquam idem. Ergò sunt infinitæ actu. Major habet terminos definitionis. Minor probatur. Quia si ex illarum esse Actu accipere non esset & quidem nunquam idem, acceptio illarum exhauriretur, adeoque veniretur ad non acceptibilia; ac quod ulterius sequitur, ad non divisibilia. Et certè si partes per possibile vel impossibile essent actu divisæ, quot sunt divisibiles, essent divisum, infinitum actu. Ergò etiam, cùm sint tot actu distinctæ, quot sunt divisibiles, erunt infinitæ actu distinctæ. *Non tertium.* Quia nullum actu infinitum datur. *Non quartum.* Quia quòd aliquid neque sit finitum, neque infinitum, id quidem beneficio intellectûs haberi potest, sed non habetur nemine cogitante; hîc autem quæritur de distinctione, quæ sit nemine cogitante.

Respondebis. Partes communicantes non esse infinitas, nisi secundùm quid, quia sunt identificatæ partibus determinatis æqualibus uni certæ, quæ sunt actu finitæ.

Contra. Quia æquè partibus proportionalibus identificatæ sunt partes determinatæ, ac partibus determinatis identificantur proportionales, cur ergò potiùs determinatæ, trahent, proportionales ad rationem finitarum, & non proportionales trahent determinatas, ad rationem infinitarum? Tum quia ex vi hujus responsionis, sequitur illas partes, & non fore infinitas, quia identificantur finitis, & non fore finitas, quia ex illarum distinctione, semper est actu accipere aliam distinctionem. Tum quia unitati columnæ, sunt identificatæ 6. ulnæ, tamen hôc non obstante, illæ 6. ulnæ, sunt 6. Ergò etiam quamvis finitis partibus determinatis, sint identificatæ partes infinitæ proportionales, adhuc erunt infinitæ, & in ratione distinctionis, infinitè actu distinctæ.

DIFFICULTAS II.

Argumenta in Oppositum.

Objicitur I. Partes distinguuntur actu quoad entitatem, Ergò distinguuntur etiam actu quoad esse formale partium. Consequentia probatur. Quia quod constituit partes actu, hoc & distinguit illas actu; per hoc enim distinguuntur res, per quod & constituuntur; constituuntur autem per entitatem.

Respondetur. Per idem res distinguuntur in recto, per quod & constituuntur, quid enim est distingui, nisi esse ens aliter se habens; completiùs tamen distinguuntur res, non per solam entitatem, sed per varia connotata, ad eum modum, quo etiam unum constituitur per rationem entis, completur autem per negationem divisionis; ita & pars constituitur per entitatem, completivè tamen in ratione partium formaliter, formantur per rationem individui & terminati.

Instabis primò ex Pontio. Aqua addita alteri aquæ, non est tota aqua. Ergò pars illius.

Respondetur. Non esse illam aquam, nisi partem vulgariter; de quo infrà: cùm non habeat terminos, adeoque hæcceitatem, quæ supponitur ad distinctionem.

Instabis secundò ex eodem. Partes sunt actu in continuo quoad entitatem. Ergò & quoad multitudinem, pluralitas enim entitativa, multitudinem arguit.

Respondetur. Esse plures illîc partes quoad multitudinem entitativam, quia multitudo entitativa est ipsâmet divisibilitas, sed non sunt plures quoad multitudinem partium formaliter.

Instat tertiò Maurus Qu: 40. Videtur absurdum, quòd in homine non distinguantur actu, caput & pedes, & ne recurras ad heterogeneitatem partium, saltem id sequetur in capite & pede statuæ marmoreæ; absurdum idem videtur quòd aqua Tyberis non sit distincta actu ab aqua Danubii.

Respondetur, ipsi termini capitis, & pedis, littorumque, adferunt distinctionem, non tantùm in ratione entis, sed etiam in ratione aliûs & aliûs totius.

Objicitur II. Signum distinctionis realis est separabilitas entitativa; hæc habetur in Continui partibus.

Respondetur I. Quòd separabilitas, convenientia item diversorum prædicatorum, eorumque realium ac Physicorum, arguat distinctionem realem, non actualem sed potentialem. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia admittit indistincta actu, dicentia actualem capacitatem prædicatorum Physicorum, qualia sunt dividi non dividi. In creatis autem si admittatur talis capacitas, admitti etiam poterit mysterium Trinitatis. Tum quia, si separabilitas non esset in quocunq; casu signum distinctionis realis actualis, sicut ratione terminorum quibus carent partes, importat nõ nisi distinctionẽ potentialẽ, ita dicã inter materiam & formam unitas, non esse

distin-

distinctionem realem actualem, sed nonnisi potentialem, quia scilicet illis deest ratio disjuncti. Tum quia signum distinctionis realis actualis non est separatio sed separabilitas, quæ quia conceditur inter illas partes, hoc ipso concedi debet distinctio actualis.

Respondetur Secundò. Hoc argumentum esse falsificantium propositionem: nam cùm nullæ sint partes in continuo ante assignationem, quomodo dici potest, ante assignationem illas esse separabiles? *Hæc Responsio*

Non Satisfacit, redit enim argumentum. Illud quod est eparabile ante assignationem, est ante assignationem distinctum; sed partes sunt separabiles ante assignationem, habent enim entitatem, cui divisibilem esse, convenit antè assignationem. Ergò.

Respondetur Tertiò. Quòd scilicet inter partes entitativè acceptas sit ista separabilitas, consequenter & distinctio, non inter partes formaliter acceptas. In idem recidit, si dixeris, separabilitatem eorum quæ sunt à parte rei, esse signum distinctionis realis actualis, cùm ergò partes formaliter sumptæ non existant, nec distinguentur.

Instabis. Quamvis continuum non sit separabile in partes formaliter, est tamen separabile in tota formaliter. Ergò cùm separabilitas sit signum distinctionis realis, inter illa tota formaliter, erit distinctio realis actualis.

Respondetur. Non esse illic separabilitatem in tota formaliter actù existentia, sed in tota potentia, extitura, facta scilicet divisione: Separabilitas autem est signum distinctionis realis, inter ea, quæ sunt actu formaliter existentia, posset tamen hîc poni distinctio realis actualis negativa.

Objicitur III. Non esse ullam rationem, cur partes in ratione partium formaliter, non sint distinctæ realiter actu.

Respondetur. Qui tenent quòd partes constituantur in ratione partium formaliter, per hoc, quia sunt hæcceitatæ & terminatæ, hoc ipso quia in continuo non habent terminos, non poterunt etiam nemine cogitante distingui in ratione partium formaliter. Conformiter autem ad inferiùs dicenda, ideò in ratione partium formaliter non sunt distinctæ, quia nec existunt, nec existere possunt in ratione partium formaliter.

Objicitur IV. Si ideò partes non distinguuntur realiter actu in ratione partium formaliter, quia non habent hæcceitatem & terminos proprios, sequitur, quòd acquisitis terminis, acquirant hæcceitatem adeoque distinctionem. Hoc non potest asseri, quia si acquisitis terminis acquirerent partes hæcceitatem, etiam mutatis terminis mutarent hæcceitatem, adeoque si unam guttam addas mari, cùm mutentur termini illius, mutabitur hæcceitas illius, & cùm mari semper & semper novi fluvii & aquæ infundantur, semper & semper mutabit hæcceitatem.

Respondetur communiter, moraliter eandem semper hæcceitatem retinere mare, quia accessus ille, non est talis mutatio, quæ fundare possit diversum judicium prudentum de mari. Physicè tamen est aliud inadæquatè, illud totum. Deinde dici potest cùm affusione unius guttæ, non omnes termini continuationis mutentur, sed tantùm istarum entitatum continui, cum quibus illa gutta unitur. Hinc non totum mare, sed illæ tantùm entitates aliam rationem hæcceitatis, seu terminationis habebunt. Rursùs, per hæcceitatem maris intelligi potest, id quod dicit hæcceitas in recto, & hæc est entitas maris, quæ præhabita, non mutatur; Deinde intelligi potest id quod dicit hæcceitas in obliquo & pro connotato, ratione scilicet terminorum; & in hac secunda acceptione aliquarum, ut dixi partium, mutatur hæcceitas.

Objicitur V. Partes temporis sunt distinctæ realiter actu. Ergò & partes Continui. Antecedens probatur. Quia existente unâ parte, non existit, nec possibile est ut existat alia.

Respondet recentior Suar. Sicut quamvis una pars temporis non existat, & alia existat, tamen hoc non impedit quominùs continuentur inter se, ita nec impedit, quominùs sint idem ab extrinseco, hoc est ratione negationis partium. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Quia difficile est, quomodo ens & non ens identitatem habeant. Quod adfertur de continuatione, non convincit, nam ad hoc ut aliqua in successivis continuentur, sufficit quòd nihil inter ea intercedat, & sint ejusdem rationis, ad identitatem autem requiritur idem esse, quomodo ergò inter ens & non ens identitas erit?

Respondetur II. Quòd partes temporis sint distinctæ, quoad entitatem, & non sub ratione partium formaliter.

Instabis. Si partes temporis non distinguuntur realiter, sequitur diem crastinum & hesternum esse eundem diem.

Respondetur. Hesternam & crastinam diem, non esse eandem, quia diversa est entitas hujus, & diversa entitas illius, partes autem formaliter acceptæ, tàm hujus, quàm aliùs diei, nullæ sunt. Quod etiam in simili de gutta comparatè ad mare v.g. dici debet, quòd scilicet quoad entitatem minor sit gutta mari; quoad autem esse formale partium, nec gutta est minor, nec mare est majus, quia neutri illorum competit habere partes formaliter.

Objicitur VI. Authoritas Trident. quod Sess. 13. definit: Christum esse in hostia & in singulis ejus partibus. Ergò supponit dari partes.

Re-

RESPONDETUR. Intelligendum Concil. de partibus quoad entitatem, non quoad esse formale partium. Deinde intentio Concil. fuit definire, quòd etiam post divisionem maneat Christus in Eucharistia, nec adstringatur totalitati consecratæ hostiæ, ad quod propositum nihil refert, an sint illæ partes distinctæ in ratione partium formaliter, vel non distinctæ.

Nec inde sequetur: Si partes hostiæ non distinguuntur actu, Sacerdote dividente hostiam, poni Christum illîc solâ divisione, cùm tamen nonnisi solâ consecratione ponatur.

Ex hoc enim ipso, quia non est uniter Christus in Eucharistia, sed totus in toto, & totus in qualibet parte; fit ut divisione non ponatur, sed consecratione. Et sicut pars ante divisionem, fuit quoad entitatem, ita & Christus fuit in illa, quoad entitatem spectata, adeoque non ponitur Christus de novo per divisionem.

INSTABIS. Quando per divisionem id, quod non erat pars formaliter, vel quod non erat totum formaliter, fit pars formaliter, vel totum formaliter, sub illo quâ est totum formaliter, vel quâ est pars formaliter, estne Christus vel non? si non est Christus? Ergò aliquid est in hostia, sub quo non est Christus: Si autem est Christus, quæro, vel ante divisionem erat sub parte formaliter, vel non erat? Si erat? ergò dabatur pars formaliter, si non erat, & modò est, divisione ponetur Christus & non consecratione.

RESPONDETUR. Totum formaliter, vel pars formaliter, dicit unum in recto, hoc est ipsam entitatem; sub qua entitate, ante divisionem, jam erat Christus, utpotè totus in tota hostia, & totus in qualibet parte sensibili, quoad entitatem sumpta. Deinde totum formaliter, vel pars, dicit habitionem terminorum, qui termini, sunt negatio ulterioris extensionis; sub negatione autem ulterioris extensionis, non est Christus.

OBJICITUR VII. Vel continuum, divisibile est in partes quas habet, vel in partes quas non habet? non in partes, quas non habet: nam quod dividitur, dividitur in hoc, quod est ejus: Non in partes quas habet, quia convinceretur intentum.

RESPONDETUR. Esse continuum divisibile in partes, quæ habentur quoad entitatem, & sunt potentiâ formaliter partes, aut potentiâ formaliter totum.

CONTINUATUR SOLUTIO.

Mastrius Disp. 9. n. 52. tenet partes quantitatis esse distinctas realiter actu, &

OBJICIT I. Præter adlatam Auctoritatem Arist. qui in prædicamento Quanti ponit de ratione quantitatis in communi, esse, quòd habeat plures partes, & continuam à discreta distinguit, non quia hæc habeat partes actu distinctas, & illa non, sed quia partes quantitatis continuæ copulantur termino communi. Idem docuit 1. Phys. t. 17. ubi manifestè supponit, continuum habere multitudinem partium.

RESPONDETUR. Quòd Arist. supponat continuum habere multitudinem partium quoad entitatem, non quoad esse formaliter partium, quando autem 4. Phys. t. 23. inter modos essendi numerat modum essendi, quo pars est in toto, id potest de aliis totis salvari, quomodo scilicet anima & corpus sint in composito, non autem de toto continuo; vel certè loquitur de partibus quoad entitatem, in quas & sic sumptas, est divisibile continuum, dum est divisibile in ea quæ insunt. Quo etiã modo responderi debet ad auctoritatem Augustini 2. de lib. arbit. c. 15.

INSTAT. Quando Arist. dicit, quòd Materia, subjectum sit primum, ex quo fit aliquid cùm insit, loquitur de subjecto actu, ergò & loquitur de partibus actu, ita enim se habet in ratione componendi actualiter pars integralis, ad totum integrale, sicut se habet essentialis ad essentiale.

RESPONDETUR. Sufficit, ut sint partes actu quoad entitatem, licèt non sint quoad esse formale partium, compositionemque illam faciunt continui suâ entitate, non ratione formali partium, ut etiam dictum suprà, dividiturque in partes, quas actu habet quoad entitatem, licèt non quoad esse formale partium, distinguunturque ita inexistentes entitates partium, ab inexistentia elementorum in Misto, quia entitas ignis non est in Misto.

OBJICIT II. De ratione quantitatis est, ut faciat, partem extra partem, & de ratione continui, ut partes ejus copulentur termino communi.

RESPONDETUR, de ratione quantitatis est, ut faciat partem quoad entitatem, esse extra partem quoad entitatem, sed non est de ratione quantitatis, ut faciat partem extra partem, quoad esse formale partis, quod esse partium quoad entitatem, quia præsupponitur, fit ut agens naturale dividendo materiam, non creet ejus partes, poteritque quoad aliquid quantitas palmaris esse nigra, quoad aliquid rubra.

INSTAT I. Si sunt plures entitates in continuo in actu, ergò sunt actu distinctæ, quia distinctio fundatur super multitudinem entitatum.

RESPONDETUR esse actu distinctas quoad entitatem, non quoad esse formale partium.

ADDO, admittere nos partes quoad entitatem, non quoad esse formale partium, cùm tamen negemus ablato termino, manere entitativè relationem, quia priori phrasi significamus

camus, quòd omni divisioni, assignationi &c. præsupponatur dividendum assignandum &c. hocq; intelligimus nomine partium quoad entitatem. quando autem negamus ablato termino manere entitativè relationem, negamus quòd maneat tota relatio solo nomine ablato: alio ergò sensu negamus manere entitatem relationis, alio sensu ponimus manere entitatem partium, concedimusq; non solum esse pluralitatem actualem entitatum, sed etiam distinctionem quoad entitatem partium, sed negamus esse distinctionem quoad esse formale partium, consequenter etiam poterit in vino consecrato esse sanguis Christi, in vino autem non consecrato affuso ad consecratum non erit Christus, ob eandem distinctionem, quoad entitatem.

INSTAT II. Ex unione partium in toto, non benè colligitur identitas illarum, ut patet de partibus physicis, unio namq; sicut non destruit rationes formales extremorum, ita non destruit eorum distinctionem.

RESPONDETUR, quòd ex unione partium in toto, non rectè colligatur identitas illarum quoad entitatem, colligitur tamen identitas, hoc est exclusio pluralitatis partium, quoad esse formale partium, & quoad habere terminos.

INSTAT III. Pars ut pars debet componere totum, ergò tunc est pars, quando actu componit.

RESPONDETUR; rigorosè lõquendo, continuum non componitur ex partibus, de quo infra.

OBJICIT tertiò quidã. In hora est aliquid, quod non est, sed fuit, est aliquid quod erit, est aliquid quod est de præsenti, est enim hoc illi essentiale, ex natura temporis, ergò in hora, nemine cogitante, & ante omnem designationem, est aliquid realiter & actu distinctum.

RESPONDETUR esse illîc aliquid realiter & actu distinctum, quoad entitatem, non quoad esse actuale partium; consequenter strictum, & non strictum, quæ prædicata conveniunt pyramidi, arguunt, distinctionem realem partium quoad entitatem, non autem in ratione partium formaliter, idemq; arguit separabilitas.

INSTAT idem. Si in aqua ante assignationem, & divisionem, non sunt duæ guttæ actu distinctæ realiter, sed sunt actu realiter identificatæ, ergò postea accedente divisione vel assignatione, fiunt duæ guttæ actu realiter distinctæ, retinendo eandem suam entitatem, quàm priùs habebant, ergò quod erat actu idem, retinendo suam entitatem, non erit actu idem, sed fiet actu duo, quod est impossibile, non potest enim aliquid esse indifferens ad hoc, ut identificetur actu realiter cum aliquo, vel ut distinguatur actu realiter ab ipso.

RESPONDETUR. Si in aqua non essent actu distinctæ guttæ quoad entitatẽ, tunc retentâ suâ entitate, dicerent realem distinctionem, quam antea non dicebant, sed id absurdũ non sequetur, si ponatur distinctio realis quoad entitatem, non quoad esse formale partium.

OBJICIT quartò idem. Secluså omni divisionẽ (adde habentia propriorum terminorum) datur in quantitate ulnari homogenea, entitas palmi, ergò datur unitas seu identitas realis secum, quæ inseparabiliter transcendit omne Ens, non secùs ac unitas & bonitas, ergò datur & distinctio ab alio palmo, quia unum est indivisum à se, & divisum à quovis alio.

RESPONDETUR. Dari distinctionem ab alio palmo in ratione Entis, non in ratione formali partis, & licèt entitatem sequatur unitas, adeoq; divisio ab alio, in ratione entis, potest tamen non esse divisio ab alio, in ratione formali partis, seu potest adhuc esse carentia habentiæ propriorum terminorum, consequenter & habitio propriorum terminorum, præsupponit unionem, quæ tunc destruitur, adeoq; præsupponit distinctionem realem actualem, quoad entitatem esse partium, non autem quoad esse formaliter partium.

OBJICIT quintò idem. Designatio mentalis partium vel est conformis objecto, vel difformis? si difformis, non facit veram distinctionem realem partium, si conformis? ergò præsupponit partes.

RESPONDETUR in nostris quidem principiis, non recurritur ad istas designationes mentales, sed nec argumentum convincit, diceret enim quis, illas designationes esse conformes, quia præsupponunt partes non actu sed potentiâ, vel quia præsupponunt partes quoad entitatem.

OBJICIT sextò idem. Si designatio mentalis constituit distinctionem actualem in continuo, ergò ista distinctio non est realis sed rationis.

RESPONDETUR in nostris principiis ad hanc designationem non recurri: diceret tamen aliquis non esse hanc distinctionem rationis, quia supponit partes potentiâ distinguibiles, vel partium entitatem.

OBJICIT septimò idem. Terminatio palmi v.g. negatio ulterioris extensionis duplex cogitari potest, prima intrinseca, per quam palmus non extenditur extra se ipsum, & hæc terminatio convenit palmo essentialiter, ante omnem assignationem, hocq; sufficit ad distinctionem unius palmi ab alio palmo, sicut sufficit eadem negatio ulterioris extensionis, in duabus animabus sese penetrantibus; altera extrinseca per quam palmus negat uniri sibi extensionem alterius palmi, & hoc fit quidem per divisionem, sed non requiritur ad distinctionem actualem palmi.

RE-

RESPONDETUR. Extrinseca extensio, nego quòd non requiratur ad distinctionem actualem palmi, in ratione formali palmi, licèt non requiratur ad distinctionem actualem palmi quoad entitatem, ab entitate actuali alterius palmi, in potentia est ergò illîc actu entitas, quæ potest esse palmus, si habeat terminos. Terminatio palmi intrinseca convenit palmo, ante omnem assignationem, si detur palmus formaliter, sed nego dari palmum fomaliter in illo continuo constante entitate plurium palmorum.

DIFFICULTAS III.

Possibilene est distingui partes continui in ratione partium formaliter?

DICENDUM EST. *Partes continui, in ratione partium formaliter, impossibile est distingui; sed quotiescunq. distinguuntur, nonnisi secundùm quid, & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur.*

PROBATUR CONCLUSIO. Tunc partes continui distinguuntur in ratione partium formaliter, quando constituuntur in ratione partium formaliter, sed constitui non possunt in ratione partium formaliter nisi secundùm quid. Minor probatur. Partes continui non constituuntur in ratione partium formaliter per mentis designationem, aut quamcunque extensionem externam, aut contactum, nec per diversam informationem, ut cùm aliquid frigefit aut calefit, non etiam per divisionem. Ergò non possunt constitui in ratione partium formaliter nisi secundùm quid.

QVOAD I. Probatur minor. Tum quia id innuit Aristoteles L. de anima text. 32. Tum quia operatio nostri intellectûs nihil ponit in nobis, quod sit prædicatum primò intentionale; esse autem partis formaliter, est prædicatum primò intentionale, ad eum modum, quo esse albi, consequenter designatio mentis, facit partem intentionaliter, sed non simpliciter. Tum quia distingui realiter, est distingui nemine cogitante, sed distingui partes in ratione partium formaliter, est distingui realiter, de tali enim distinctione agitur. Ergò distingui partes in ratione partium formaliter, est distingui nemine cogitante, non ergò istud distingui, erit aliquo cogitante, adeoq; nec aliquo designante. Tum quia, si ipsâ assignatione habetur ratio formalis partis, nemo tibi in disputatione negare posset, partes esse distinctas realiter in ratione partium. Quod ipsum probatur. Quia hôc ipso negans has partes esse distinctas realiter, designat illas, tu autem concedis partes post assignationem, esse distinctas realiter. Tum quia, si designatio mentalis sufficit, ad constituendas partes in ratione partium formaliter, vel sufficit designatio unius præsentis, vel quorumcunque aliorum? si quorumcunq; aliorum; Ergò tu temerè asseris has partes, non esse distinctas realiter, nescis enim annon illas aliquis designârit: Si autem sufficit designatio Unius præsentis; Ergò per assignationem non constituuntur partes in ratione partium formaliter, quod enim est pars formaliter, est respectu omnium pars, ut album respectu omnium est album. Tum quia universaliter ratio tangentis, designantis, ostendentis, sunt actiones, quæ non possunt tribuere subjecto, circa quod versantur, nisi formalitates, quas de se important, seu nonnisi formales suos effectus. v. g. actio visiva, non potest tribuere nisi denominationem visi, actio tactiva denominationem tacti. Ergò & ratio assignationis, tribuet rationem assignati, non autem partis formaliter. Et sicut cùm aspicio ulnam & semiulnam, possum quidem dicere designando medietatem ulnæ, hoc est æquale alteri, tamen illa designatio non plùs importat quàm determinationem, de quo scilicet subjecto ego loquor, & importat nonnisi adæquationem repræsentatam intentionaliter, quamvis cum fundamento in re, sed non importat adæquationem physicam realem. Ergò nec importabit esse formaliter partis similis designatio, quia etiam esse partis, formaliter importat aliquid physicum.

QVOAD II. Probatur Minor, quòd scilicet partes non constituantur in ratione partium formaliter per diversam informationem. Tum quia, ut dictum proximè, formæ receptæ in subjecto non tribuunt, nisi effectus suos formales: v. g. frigus esse frigidi, nec frigoris effectus formalis est, facere partem. Tum quia per hoc, apud oppositum sentientes, pars constituitur formaliter in ratione partis, per quod constituitur in ratione terminatæ. Sed per illas formas, non constituitur in ratione terminatæ, quia si illa pars haberet proprios terminos, & non communes cum residuo cum quo continuatur, hôc ipso non esset continuum illud, adeoque non evinceretur, partes continui in ratione partium formaliter esse distinctas, quia ob diversam informationem non essent continuæ; & licèt assignabile sit aliquid in illo continuo, quod non est ulteriùs frigefactum, hæc tamen terminatio, est terminatio frigoris, adeoque secundùm quid, sed non est terminatio ipsius continui, adeoque non est constitutio partis in ratione partis formaliter.

QVOAD III. Probatur eadem minor, nempè quòd partes in ratione partium formaliter, non constituantur divisione. Tum quia id quod est pars formaliter, non potest habere rationem totius formaliter, sunt enim hæc sibi opposita, sed continuum post divisionem, habet rationem totius formaliter. Ergò non

habet rationem partis formaliter, sed non nisi secundùm quid & ampliativè. Tum quia id quod habet suam integritatem, & habet jus existendi in rerum natura, non per ordinem ad aliud, est totum formaliter, & non potest esse nisi secundùm quid, & ampliativè pars, & ita digitus v. g. abscissus, non habet suam integritatem propriam, nec jus existendi in rerum natura, nisi ad integrandum corpus organicum; sed gutta aquæ v. g. post separationem, habet suam integritatem; quia hanc guttam, quæ est in individuo, non nisi hæc entitas liquidi constituit, & quidquid illi adjeceris, jam erit aliud integrum. Habet item jus existendi in rerum natura, sine ordine ad aliud: nam homogenea quia in illis conservatur tota ratio formæ, gaudent hoc jure. Tum quia accipio vas aquæ, & unam guttam ejusdem aquæ, & dico hæc gutta per se est pars formaliter, & illa vasis aqua est totum formaliter. Ergò & hæc gutta est totum formaliter. Nam illa aqua vasis, quæ comparatè ad fontem, vel fluvium, vel mare, longè est minor, & indubiè communes terminos habebat in fonte, & nihilominùs, est post separationem totum. Ergò & hæc gutta, propter rationis paritatem, erit totum formaliter. Ergò ulteriùs nonnisi secundùm quid, comparativè, ampliativè, erit pars. Unde si quæras, hæc gutta demonstrando eam, estne pars an totum, respondebitur, ante separationem neque est pars formaliter, propter adlatas rationes, neq; totum formaliter, quia non habet suam integritatem propriis terminis circumscriptam, sed post separationem erit totum formaliter, & pars nonnisi respectivè, quà uniebatur cum alia aqua, quæ plus entitatis in se habet, adeoque erit pars ampliativè & secundùm quid, nomine enim partis formaliter, venit pars ex intrinsecis suis principiis habens formalitatem constitutivaque sui in ratione partis, adeoque excludendo rationem quæ non sit pars, consequenter excludendo rationem totius, quam exclusionem totius, non dicit id, quod est per nos ampliativè pars. Hinc quamvis aliorum entium dentur partes formaliter, non tamen continui, quia partes aliorum entium sunt tales, ut non habeant jus existendi in rerum natura, nisi per ordinem ad constituendum aliud, unaquæque autem pars continui, habet jus existendi in rerum natura, & non per ordinem, ad constituendum aliud.

COLLIGES hinc. Quòd cùm partes in ratione partium constitutas, intelligamus partes in ratione individui constitutas, & propriis terminis circumscriptas, certò immeritò disputabitur contra nos, fietq; quæstio non nisi de voce, cùm nec oppositū sentientes, in continuo partibus rationem individui, nec rationem propriorum terminorum tribuant.

QVÆSTIO III.

De distinctione quantitatis à re quanta.

NEgant aliqui Nominales, quantitatem esse distinctam realiter. Asserit S. Thomas, Scotus, & ex nostris reliqui, excepto Arriagad. 5. Metaph. n. 10. in qua positione divisi sunt adhuc Nominales: aliqui enim censent quantitatem identificari soli substantiæ, non verò accidentibus, quo etiam principio utitur Arriaga. alii censent accidentibus & substantiæ identificari quantitatem.

DICENDUM est I. *Quantitatem Accidentibus non esse identificatam.*

PROBATUR I. Argumento desumpto ex Aristot. 5. Metaph. C. de Quanto. Si album haberet identificatam sibi quantitatem, esset quantum per se, quia ea quæ sunt rei identificata, conveniunt ei per se; non enim per accidens se habet id, quod est ipsa res, nihil enim ad se, per accidens se habet: sed album non est quantū per se, album enim est quantum, nonnisi, ut inquit Aristoteles, quia subjectum cui insunt, est quantum. Ergò non est quantum per se. Porrò posui in Conclusione, quod quantitas accidentibus non sit identificata, & non posui quod sit res, quia volui id probare argumento Aristotelico, qui distinctionem agnovit, sed non separabilitatem quantitatis à suo subjecto, consimiliter ac de modis philosophantur Modalistæ.

PROBATUR II. Communi argumento. Si quantitas esset identificata accidentibus, haberent accidentia se ipsis principium impenetrabilitatis, naturaliterq; penetrare se non possent; si naturaliter penetrare se non possent, naturaliter in eodem loco esse non possent; sunt autem naturaliter in eodem loco, dulcedo enim & albedo lactis, nec sensu, nec ratione, separata sunt loco.

RESPONDENT I. Quantitatem ejusdem rationis non posse penetrari, quantitates tamen diversæ rationis posse penetrari, atq; ita cum quantitas dulcedinis, & quantitas albedinis, sint quantitates diversæ rationis, benè penetrari poterunt.

CONTRA. Tum quia Natura quantitatis ejusdem rationis, exigit impenetrationem. Ergò & quantitas diversæ rationis. Imò potiùs penetrare se deberent quantitates ejusdem rationis, quia quæ sunt ejusdem rationis, faciliùs se compatiuntur. Tum quia gradus homogenei qualitatis, sunt gradus ejusdem rationis, & habent quantitates proprias, & nihilominus se penetrant in eodem subjecto. Ergò falsum est principium, quantitates ejusdem rationis non posse se penetrare. Tum quia ut advertit Pontius, sequeretur hostias duas consecratas, posse se penetrare, quia haberent quantitates

tes diversæ rationis. Neque valet si dicas, res ejusdem rationis penetrare se posse, casu quo educantur, ex eadem parte subjecti, non inquam valet, quia non est major ratio de uno, quàm de altero extremo.

RESPONDENT II. Quanta ad idem subjectum spectantia, posse se penetrare, non tamen quanta, ad diversum subjectum spectantia; atque exinde fieri, ut duo homines penetrare se non possint; Lux item, si corpus esset, penetrare aërem non posset, essent enim quantitates non ad idem subjectum spectantes.

CONTRA. Tum quia adhuc sequitur, quòd lux aërem: penetrare non posset, quia aliud subjectum est lux, & aliud aër. Si autem dicas esse in eodem subjecto, de hoc ipso quæritur, quomodo sint in eodem subjecto, & tamen habent diversam quantitatem? Tum quia sine petitione principii, non potest ostendi, cur quanta ad idem subjectum spectantia, possint se penetrare & non alia? præcipuè cum hoc ipsum, ad idem subjectum spectare, idem importet, ac in eodem subjecto recipi, locari, penetrari. Tum quia non possunt se penetrare quanta ad diversum subjectum spectantia. Ergò nec spectantia ad idem subjectum, nec possunt spectare ad idem subjectum, si unumquodque suâ quantitate, est quantum.

RESPONDETUR III. Quantitates non unitas penetrare se non posse, secus quantitates unitas.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quæritur, quomodo si retineant proprias quantitates, uniri inter se possint, & quidem unione quæ non sit unio aggregationis. Tum quia quantitates non unitæ penetrare se non possunt. Ergò nec quantitates unitæ, idque attendendo ad naturam quantitatis in utroque. Tum quia species à diversis objectis transmissibiles, non sunt species unitæ, & tamen se penetrant. Ergò unio, ad hoc impertinens est.

PROBATUR III. Urgendo itidem argumentum commune. Quia si accidentia haberent propriam quantitatem, non haberent in Eucharistia communem quantitatem, non enim haberent quantitatem substantiæ panis, quia hæc cum substantia panis cui identificatur, desit, non etiam aliam communem, quæ enim illa? Quod si non habent communem quantitatem, non habent subjectum commune, in quo recipiantur omnes alterationes quæ fiunt in hostia, consequenter omnes illæ essent creationes, quia fierent independenter à subjecto communi. Confirmatur: Nullum videtur inconveniens, quod homo sine ullo miraculo, possit de loco in locum transferre hostiam, nec videtur probabile, quod casu quo ventus imprimat impulsum hostiæ, hoc ipso assumatur ventus ad creandum illum impulsum, hoc est producendum, absque & independenter, à quocunque subjecto.

RESPONDENT aliqui. Quòd sicut fit generatio substantialis v. g. ignis sine ullo subjecto, dum hostia comburitur, sic fieri potest v. g. & translatio illius de loco in locum.

CONTRA. Illa generatio perficitur nonnisi in subjecto, nam pro illo instanti substituit Deus vel aliam materiam, vel eandē reproducit, in quo autem subjecto, fiunt illæ alterationes? quodsi non fiunt dependenter à subjecto creantur. Neque valet si dicas. Ea omnia fieri à Deo ad occultandum mysterium. Quia si fieri possunt hæc sine miraculo, ut quid fingetur tunc miraculum? si autem ponatur quantitas panis tunc in Eucharistia, tanquam subjectum commune, fient illæ alterationes, sine ullo miraculo.

DICENDUM EST II. *Quantitatem non esse identificatam realiter substantiæ.*

PROBATUR primò auctoritate Aristotelis. Si substantiæ esset realiter identificata quantitas, etiam materiæ esset identificata quantitas, sed non est: quia de quo negatur quantum, illi non est identificata quantitas, nullum enim concretum, de se ipso negatur. Sed de materia negatur quantum, dicit enim Aristoteles, illam neque esse quid, neq; quantum. Negat item Materiam esse se ipsâ sensibilem, se ipsâ autem esset sensibilis, si esset se ipsâ quanta. Vide 1. Physicor. tex. 13. 15. 14. & 4. Metaphys. Tex. 17. & 7. Metaph. Tex. 8.

PROBATUR secundò. Quodcunq; est fundamentum distinguendi qualitatem à substantia v. g. saporem, idem fundamentum habetur distinguendi quantitatem. Et sicut tu dicis in Eucharistia manere nonnisi quantitatem accidentium, perire autem quantitatem substantiæ identificatam, ita dicam saporem identificatum substantiæ, aliasque qualitates perire, sed manere saporem accidentium, qualitatesque accidentales.

PROBATUR tertiò. Quantitas non est identificata accidentibus, ut supra probatum. Ergò neque substantiæ, quia non est major ratio unius quàm alterius.

CONFIRMARI solet conclusio argumentis Theologicis.

PRIMUM, quia docent Theologi ex Patribus & Concil. manere in Eucharistia accidentia sensibilia omnia: atqui quātitas est accidens sensibile. Ergò & illa manet, vide Lug. d. 10. de Euchar. Q. 1. Sed negabunt Nominales minorē. Negant enim quantitatē esse accidens substantiæ, cùm illam identificent substantiæ.

SECUNDUM argumentum est. Si quantitas identificaretur substantiæ, identificaretur etiam Corpori Christi: si identificaretur Corpori Christi, poneretur vi verborum, nam vi verborum sicut ponitur Corpus, ita poni debent

TERTIUM argumentum est: Quia Trident. Sess. 13. docet, manere in Eucharistia accidentia panis. Ergò si illic manet quantitas, debet illa esse accidens substantiæ panis. Vid. Tridentinum.

OBJICITUR I. Nulla est necessitas distinguendæ quantitatis.

RESPONDETUR. Necessitatem distinctionis probari factis probationibus.

OBJICITUR II. Si quantum redderetur Corpus, per superadditam quantitatem, etiam non quantum redderetur, sublatione superadditæ entitatis. Sed potest reddi non quantum sine sublatione entitatis, quod ipsum probatur. Potest reddi minus quantum sine ablatione entitatis. Ergò & potest reddi non quantum sine ablatione entitatis. Antecedens probatur. Potest reddi Corpus bicubitale solummodò cubitale, si illud DEus redigat ad spatium cubitale. Ergò potest reddi minùs quantum, sine sublatione alicujus superadditi.

RESPONDETUR. Posse aliquid reddi minùs quantum, spectatâ quantitate quoad id, quod est illi secundarium, & aliunde etiam, quàm à quantitate acquisibile, qualis est extensio ad locum, quæ etiam Spiritibus competit; sed non potest reddi minùs quantum, quantitate spectatâ quoad id quod est illi primarium, nempè extreitas partium in ordine ad se, non potest inquam ita reddi minùs quantum, sine ablatione quantitatis; respicit hæc Responsio, quod quantitas definitivè non sit extensio in ordine ad locum.

OBJICITUR III. ex Pontio. Quantitas non habet ex se præcisè, extendere quantum in ordine ad locum: nam Christus in Eucharistia habet suam quantitatem, sine hac extensione locali, nec item habet ex se præcisè quantitas, ut expellat aliam loco, nam Corpus gloriosum quodcunq; quantum penetrat. Ergò debet illi supervenire aliquid supra entitatem ejus absolutam, quod reddat eam & extensivam & impenetrabilem. Ergò quantum refundi debet in illud aliud: sed illud aliud non est quid absolutum, cum neq; sit quantitas nec qualitas. Ergò est aliquid respectivum: sed illud respectivum posset æquè facere partes substantiæ extensas & impenetrabiles, ac partes quantitatis absolutæ. Ergò frustra ponitur quantitas, quæ sit aliquid absolutum.

RESPONDETUR. Non inquiri hîc, an quantitas debeat esse quid respectivum an absolutum, sed an distinctum realiter? Quod magis adhuc procedit in principiis Scotistarum ac Thomistarum, distinguentium realiter etiam relationem. Deinde per nos primò essentialis conceptus quantitatis, est, extreitas partium in ordine ad se, quam extreitatem, semper res retinet dum retinet quantitatem, in ordine autem ad illos secundarios effectus, non indiget superaddito, sed solâ negatione impedimenti. Nego ulteriùs, quòd tale extreitativum partium in ordine ad se, non sit quid absolutum; Nego item, quod non sit quantitas. Deniq; adlatæ obsunt rationes, ne per identitatẽ, Quantitas, faciat partes substantiæ, extensas.

INSTABIS primò ex eodem. Ex impenetrabilitate tàm substantiæ, quàm accidentium, colligitur dari quantitas absoluta; sed id provenire posset ab aliquibus respectibus, aut ab aliquo distincto à quantitate absoluta, sicut impenetrabilitas ipsiusmet formæ absolutæ, quæ dicitur quantitas, provenit ab aliquo alio distincto.

RESPONSUM jam, hîc non quæri; an relativum sit quid quantitas, sed an distinctum realiter. Hinc Scotistæ distinguentes relationem realiter, negabunt hoc ipso, quia quantitas est quid respectivum, non esse realiter distinctum. Sententia autem identificans relationem, adhuc assumet, quamvis relatio sit quid indistinctum realiter, relativum tamen potest esse distinctum realiter; nam habitus, modus &c. sunt quid relativum, nec tamen identificantur. Negatur item, impenetrabilitatem in quantitate, ab alio provenire distincto ab eadem, modò non ponatur impedimentum, imò posito, quòd impenetrabilitas in quantitate ab alio habeatur, quàm ab illa ipsa, urgeret paritas, etiam in substantia extensionem in ordine ad se, ab alio haberi debere.

INSTABIS secundò ex eodem. Substantia, quòd uniatur uni, & non uniatur alteri parti immediatè, seu extreitas partium in ordine ad se, habetur ex unione, ita ut si varientur uniones, varietur extensio, extreitas etiam in ordine ad locum, provenit à præsentiis. Ergò ad nihil requisita est quantitas.

RESPONSUM supra, ut immediatè collum uniatur capiti, habetur ex unione; ut autem immediatè uniatur simul cum extreitate, habetur interventu quantitatis, hinc, re, spoliatâ omni quantitate, est unio inter caput, collum, & reliqua membra quoad entitatem spectata, eaq; immediata, sed non est unio cum extreitate, de quo etiam actum supra. Extreitas etiam in ordine ad locum, secundùm solam indistantiam à loco, habetur à præsentiis, sed non secundùm extreitatem in ordine ad se.

OBJICIUNTUR IV Paritates aliquæ, PRIMA. Quantitas discreta, v. g. esse unius, esse duorum, non distinguitur à re quanta. Ergò & quantitas permanens.

RESPONDETUR, Disparitatem esse, quia quantitas discreta, non aliud est nisi singularitas seu hæcceitas, quæ identificantur rei, ut aliunde suppono. Et certè si spolietur singularitas à re existenti, non erit universalis, universalia enim non existunt, naturâ autem illa existeret. Quòd si non esse tuniversalis; Ergò esset singu-

singularis, quod enim inter hæc medium? Nullum autem est fundamentum identificandi quantitatem substantiæ, imò propter rationes adlatas, oppositum convinci debet. Et certè majorem habet connexionem cum ratione entis existentis, quantitas discreta, præ quatitate permanenti. Hinc etiam Ens spirituale, non potest non habere quantitatem discretam, hoc est rationem unius, possibile autem est rem existentem, quantitate permanenti carere, ut de facto eâ carent spiritualia.

SECUNDA PARITAS. Quantitas successiva v. g. tempus, non distinguitur à motu. Ergò nec quantitas.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia in definitione temporis ponitur motus; & tempus, præter motum, est mera moralitas: esse autem extensum, est quid Physicum; nec definitivè quantitas, est substantia.

TERTIA PARITAS est. Intensio non est distincta à re intensa. Ergò nec extensio à re quanta.

RESPONDETUR. Nec intensio à qualitate, nec extensio aliàs explicata, à quantitate distinguitur; cum hoc tamen stat, ut sicut qualitas à intensa, ita & quantitas à substantia, distinguatur.

OBJICITUR V. Possibilis est quantitas identificata, nec est ratio, cur non sit de facto identificata. Ergò.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de qualitate identificata, aut quocunque alio accidenti. Quicquid sit de possibili, quòd de facto non sit identificata, probant rationes adlatæ.

DISPVTATIO X.

DE COMPOSITIONE CONTINVI.

OB dicenda infra, aliter titulus formari deberet, sed loquendum est cum multis.

PRÆMITTO *Notionem terminorum* in hac materia usitatorum, dum loquimur de partibus quantitatis, ejusq; compositione.

PRIMUS TERMINUS. *Partes aliquotæ.* Per aliquotas partes, intelliguntur partes, quarum unaquæq; nihil accipiendo de parte altera, una cum aliis sibi æqualibus, aliquam extensionem certam conficit. v. g. in ligno tripalmari, unusquisq; palmus, est pars aliquota, nam unusquisq; nihil participando de alio palmo, tripalmare quantum constituit. Vocantur insuper hæ partes, æquales uni certæ.

SECUNDUS TERMINUS. *Partes proportionales*, quæ nihil aliud sunt, quàm partes, quæ ex aliquo quanto diviso, proportionaliter minores & minores accipiuntur. v. g. si ex uno palmo, semipalmi, ex semipalmis, medietates, ex medietatibus, alia minora dimidia, accipiantur &c. Vocantur autem proportionales, quia quæ est proportio illarum duarum inter se, illa proportio est aliorum duorum, ex quibus accipiuntur. Nam sicut semipalmi duo, constituunt palmum, ex quo accipiuntur, ita duo palmi, constituunt bipalmare, ex quo itidem accipiuntur.

Nihilominus rigorosè loquendo semipalmi si comparentur ad palmum, possunt dici partes proportionales, accipiuntur enim ex palmo, sed comparati inter se benè dici possunt partes aliquotæ, tàm enim in bipalmari, duo palmi de se non participant, quàm in palmari.

Hæ ipsæ vocantur *Communicantes*, quia una participat ex alia, ut semipalmi ex palmo.

Vocantur item *Inæquales*, quia nonnisi minores & minores accipi possunt. Hinc ex uno palmo non possunt accipi duo palmi, sed duo semipalmi, quorum unusquisque singillatim acceptus, minor est palmo.

Vocantur item *Indeterminatæ*, non quod non habeant esse suum certum, & determinatum à parte rei, si enim sunt à parte rei, determinatæ sunt, nihil enim indeterminatum existit: Sed vocantur indeterminatæ, quia scilicet in sententia Aristotelica, nulla illarum, ita est determinatæ & limitatæ parvitatis, ut illa minor dari non possit. Et ita semipalmi sunt partes indeterminatæ, non determinantur enim, quin in alias medietates minores dividi possint, & hæ in alia dimidia, & sic in infinitum.

TERTIUS TERMINUS. *Indivisibile* seu punctum, cujus pars ut inquit Euclides nulla est.

QUARTUS TERMINUS. *Linea*, quæ est ex Euclide Longitudo latitudinis expers.

QUINTUS TERMINUS. *Superficies* est ea, quæ longitudinem latitudinemque tantum habet. Hoc prænotato. *Sit:*

QVÆSTIO I.

De Continui permanentis Compositione in aliorum sententia.

DUas potissimum sententias in præsenti examinabimus. PRIMO an Continuum permanès componatur ex indivisibilibus? quā sententiam defendit Zeno, ex recensioribus Arriaga, Herize, Toletus & alii. SECUNDO an componatur ex partibus proportionalibus, in infinitum divisibilibus? quæ sententia tribuitur Aristoteli estque communis. Posset etiam examinari, an componantur ex punctis inflatis? sed eam apud alios impugnatam vide.

Difficultas I.

Componiturne ex indivisibilibus?

DICENDUM EST. *Non Componi.* Probant id & Philosophica & Mathematica argumenta, quæ defendi indigent, propter responsiones à recentioribus excogitatas.

Punctum Difficultatis I.

Proponitur primum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR primò Conclusio. Indivisibile additum indivisibili, non facit majus. Ergò nec componit quantum. Antecedens probatur. Si indivisibile additum indivisibili, faceret majus, deberet unum indivisibile, tangere aliud, hoc ipso enim, si non tangeret, continuum non esset. Sed indivisibile, non potest tangere aliud indivisibile, quod probatur: Si indivisibile tangeret aliud indivisibile, tangeret illud vel se toto, vel aliquâ sui parte, nullo autem modo tangere potest. Quia si tangeret aliquâ sui parte, indivisibile haberet partes, quod est contra definitionem: Si etiam tangeret se toto, penetrarent se illa indivisibilia, quia quæ se tangunt, se totis, penetrant se, se totis.

CONFIRMATUR ex recentiori Suar. Indivisibile additum alteri indivisibili, in ordine ad faciendam lineam, & faceret & non faceret globum; non faceret, quia constitueret lineam, hæc autem est longa, faceret etiam globum, quia secundum, aut ambiret totum primum punctum, aut partem: Non totum, quia globum faceret; non partem, quia indivisibile caret partibus.

CONFIRMATUR ex Pontio. Quia si duo indivisibilia immediatè juxta se posita, occuparent plus spatii, quàm unum, si superadditur tertium, vel deberet immediatè se habere ad primum indivisibile, vel non deberet: Si deberet se immediatè habere; Ergò non occuparet plus spatii quàm secundum, consequenter nec secundum, plus occuparet spatii, quàm primum; Si autem tertium indivisibile, non deberet se immediatè habere ad primum; Ergò non tangeret illud, quod tangit primum, secundum eandem partem, & sic non immediate tangeret, secundum indivisibile, quod tangitur à primo, contra hypothesin.

RESPONDERUNT primò huic argumento Arriag. & Oviedo, quòd scilicet puncta tangant se totis, non tamen se penetrent, quia sunt sibi tantum immediata. Aliud autem est unum esse immediatum alteri, aliud penetrari cum illo, quia ad hoc ut unum sit immediatum alteri, sufficit quod nullum intercedat spatium inter illa, ut autem unum penetretur cum alio, est necesse, ut penetrata sint in eodem spatio, & æquè distent, à quocunq; alio corpore, quod non accidit, si quantitas componatur ex punctis. Demus enim lineam 4. punctorum. Primum punctum & secundum immediata sunt, tamen diversam habent distantiam respectu quarti, quia secundum punctum, tantum distat à quarto interjectione unius puncti, primum autem à quarto distat interjectione duorum punctorum. Addunt quòd quando primum punctum, tangit secundum se toto, quamvis idem punctum secundum, tangatur à tertio se toto, non tamen tertium tangitur à primò, quia licet tam primum quàm tertium, tangant idem punctum, secundùm idem, secundùm inquam entitatem, illud tamen tangunt per diversa latera. Quod autem quodcunque indivisibile habeat diversa latera, probant id tum auctoritate Aug. Lib. 2. de Libero Arbitr. C. 8. tum variis imaginationibus. Supponunt moveri indivisibile versus orientem, & tunc divisibile occupat spatium immediatum, quod occupabat Corpus, & ex illo spatio pellit Corpus. Si autem moveatur versus occidentem, tunc indivisibile occupat spatium immediatum, quod occupabat corpus aliud, & ex illo spatio pellit illud. Ergò indivisibile, habet diversa latera extrinseca, ratione quorum, ab illis immediatis corporibus tangitur, quod etiam alia imaginatione exemplificant ejusdem roboris.

IMPUGNAT hanc responsionem recentior Suar. & dicit hic n. 73. quia quæ secundùm se tota tanguntur, sunt in eodem loco penetrativè. Sed hoc ipsum est quod negant, impugnarique debuit. *Hinc aliter*

CONTRA primò est. Si manus divisibilis tangat aliam manum secundùm se totam, rectè infertur, Ergò se penetrant; consequenter sequitur, illas non tantùm esse sibi immediatas, sed & penetratas. Ergò etiam, si punctum tangat se toto aliud punctum, seu indivisibile, benè inferetur, Ergò se penetrant, consequenter sequetur, ea non tantùm esse sibi immediata, sed & penetrata. Consequentia probatur. Ideò Antecedens est verum, quia una manus, toti alteri est intima, non tantùm exterioribus illius, sed etiam unum punctum, est intimum toti alteri, & non tantùm exterioribus illius. Ergò utrobique est penetratio.

Eadem principalis consequentia sic probatur ex verbis ipsiusmet Arriaga. Ideò in casu Antecedentis fieret penetratio, quia pars interior nō posset tangi ab altero corpore, nisi hoc anteriorem partem penetraret. Ergò etiam quando punctum, toto se tangitur ab alio puncto, nequit hoc fieri, sine penetratione: quia sicut se habet, id quod habet partes anteriores & interiores, tangiturq; secundùm partes anteriores,

teriores, & interiores, ex hocque penetratio sequitur, sic sequetur & in præsenti, quia etiam tangitur totum punctum; interioritas enim, vel exterioritas partium, nil confert ad penetrationem: hinc duo Angeli penetrarent se, quantumvis nullas haberent partes, casu quo se totis tangant se, præcipuè cùm non detur ullum impeditivum penetrationis superadditum, de quô aliàs.

CONTRA secundò. Concesso quòd puncta habeant diversa latera, non sequitur posse unum punctum, secundùm unum latus tangi, non tangi secundùm aliud. Quæ propositio est immediatè oppositа doctrinæ utriusque. Ea verò sic probatur. In eo est contactus puncti, quod est entitas puncti, latera non sunt entitas puncti, Ergò in lateribus non est contactus. Ergò defectus penetrationis, non debet salvari per tactum, ex uno latere, & non ex omni. Major conceditur ab oppositis, nominatim ab Ovied. hîc Punct. 8. n. 5. Minor est etiam eorundem, dicunt enim hæc latera esse extrinseca puncto. Rursùs latera illa, in re sunt eadem entitas puncti, cum diversis prædicatis connotatis, quomodo ergò poterit fieri contactus Physicus, unius lateris, quin fiat contactus aliûs lateris, physicè loquendo?

CONTRA tertiò. Demus duo puncta penetrare se, quid habent illa penetrata, præ illis, quæ se tangunt totis? Dices eundem locum: Quæro ulterius, quæ duo habent eundem locum, quid plus habent præ istis, quæ se tangunt totis? quareque non sequitur illa esse in codẽ spatio imaginario? præcipuè cùm nihil adhuc superaddatur impeditivũ penetrationis.

RESPONDENT secundò, retorquendo argumentum. Quando superficies manus tangit superficiem aliûs manus, non se penetrant illæ superficies, nec secundùm totum, nec secundùm partem; idque ideo, quia sunt sibi nonnisi immediatæ, & non respondet illis, idem spatium loci imaginarium. Ergò etiam, quando punctum tangit aliud punctum, non erit necesse illa puncta penetrari.

IMPUGNAT. Pontius hanc responsionem, dicitq; etiam superficies manuum se penetrare, ex quo sequitur, etiam illa puncta se penetrare, hocque dicit voluisse Aristotelem, dum ait: Contigua esse, quorum extrema sunt simul, hoc est in eodem loco. *Hæc impugnatio.*

NON SATISFACIT. Quia repugnat universaliter penetratio duarum rerum quantarum. Deinde si se superficies manuum penetrant, totæ manus se penetrabunt. Quod ipsum probatur. Quando se primæ superficies penetrant, necessariò secundæ se contingent, nam superficies manus B. erit in loco, ubi est superficies manus A. Ergò si superficies manus A. tangit superficiem suam secundam, etiam superficies B. quæ est in eodem loco, cum superficie manus A, idque beneficio penetrationis, continget eandem secundam superficiem. Quod si se contingent secundæ superficies, vel se penetrabunt vel non? Si non penetrabunt, cur non? cum se penetrent primæ; Si autem secundæ superficies se penetrabunt, totæ manus se penetrabunt. *Sed*

CONTRA hanc responsionem est. Quia quando una manus tangit aliam, tangunt se illæ, quoad extremitates nonnisi, quæ autem se tangunt nonnisi quoad extremitates, non se penetrant, & si se tangerent totæ, ita sicut se tangunt secundùm extremitates, penetrarent se. Cum ergò in punctis nullæ sint extremitates, necessariò si se tangunt, penetrant se. Quare autem ipsa extrema tangendo se, non penetrent se, hoc inde est, quia extrema habent aliquas partes interiores, alias exteriores, penetratio autem non fit, nisi attingantur partes interiores. Et quia non datur contactus tunc partium interiorum, nec dabitur penetratio. Jam verò cùm in puncto, non sint ullæ partes interiores, & nullæ exteriores, hoc ipso qui tangit punctũ, tangit & interius & exterius puncti, sitque, ut hoc ipso illud penetret.

CONFIRMATUR ex Mastrio hîc disp. 9. num. 31. Implicat unum in divisibile, esse alteri immediatum & extra illud positum, nam si A. B. C. sint tria puncta sibi immediata, vel B. medium, tangeretur secundùm se totũ, ab utroq; collaterali, vel secundùm aliud & aliud, & hoc est contra rationẽ indivisibilis, illud verò manifestè ostendit, illa tria puncta, esse invicem compenetrata.

Hæc utraque impugnatio supponit aliunde non esse impedita hæc puncta, ut non tantùm sint sibi immediata, sed etiam intreiter; quod requiritur ad penetrationem, & aliunde non repugnat impediri, eo quòd non implicet aliqua sibi esse immediata, nec tamen secum intreiter, si aliunde impediantur ne sint intreiter.

RESPOND. tertiò. Angelus & anima possunt se extendere divisibiliter, quoad spatium, licèt Angelus & anima, sint quid indivisibile: ergo & indivisibile additum indivisibili, poterit occupare majus spatium.

CONTRA est, quia illa occupatio spatii divisibilis, referri debet in vim quandam Spiritibus propriam, quam nobiliori modo (adeoq; cum vi redigendi se in punctum) habent Spiritus, vi cujus virtutis & proprietatis, faciunt hoc sine extensione quantitativa suæ entitatis, quod facit extensio quantitativa in aliis; sicut habent perceptionem sensibilium sine actione sensibili, faciendo id excellentiori modo, quod faciunt sensibilia. Quia autem id quod faciunt extensa, non habent vim faciendi indivisibilia, ideo unum indivisibile alteri additum non facit majus. Quod autem id quod faciunt exten-

extensa, non habeant vim faciendi in se inextensa, exinde colligitur; quia prædicta perfectio conceditur Angelis ob eminentiam Esse, sicut enim habent esse eminens, ita debent habere & locabilitatem eminentem, talis autem eminentia non convenit indivisibilibus: nec ex eo, quia aliquid convenit spiritibus statim dicendum convenire corporeis. Indubiè tamen indivisibile additum indivisibili facit plura, sicut & unitas, quæ est indivisibilis addita unitati, facit plura, sed non extensa.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur secundum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR secundò ex eodem Aristotele. Si continuum constaret indivisibilibus, sequeretur motum velocissimum & tardissimum, esse motus æquales, quod apertè absurdum est. Sequela autẽ probetur; Supponamus unam eandemque lineam ab aquila intra quadrantem, à testudine pertransiri horæ spatio, quo posito sic instituitur argumentum. In uno instanti, non potest pertransiri nisi unum indivisibile, aliàs esset in eodem instanti in pluribus locis, hocque ipso illud instans non esset instans seu indivisibile, cujus una pars responderet uni parti loci, alia pars, alteri, quo ergò instanti pertransit unũ indivisibile aquila, vel eodem instanti pertransit unum indivisibile, aut tantùm partes illius, aut nihil, testudo: Si pertransit unum spatii indivisibile, Ergò in illo instanti, æquè movetur testudo ut aquila; idque dicam de cæteris instantibus; Si pertransit partem tantùm indivisibilis; Ergò illud, non est jam indivisibile, cùm habeat partes; Si autem nihil pertransit loci: Ergò tunc non movetur. Supponimus autem utrumque moveri.

RESPONDET Arriaga & Ovied. Quòd scilicet mobile tardius, in motu quiescat, per aliquas morulas, ratione quarum morularum, illa tarditas provenit. *Circa quas morulas.*

DOCENT I. Quòd quando ponderosum aliquid v. g. lapis deorsum fertur, quantumvis ejus gravitati non resistat aer, & quamvis à propria gravitate semper impellatur, nihilominus cum motus ille non sit velocissimus, citiùs enim solem moveri indubium est, hinc in illo etiam motu, agnoscere se dicunt morulas, quod refert Arriaga in defectum virtutis motivæ, & ita inquit videmus, non volare deorsum tàm citò ciconiam quàm volet columba, quantumvis ponderet plus ciconia, idque defectu virtutis motivæ. Quodsi quæras, cur potius in hac, quàm in illa parte quiescat lapis? determinationem hujus spectare docet Arriaga ad DEUM, tanquam ad auctorem naturæ.

CONTRA I. Quia causa necessaria, positis omnibus requisitis ad agendum, sine intermissione agit, sed lapis descendens deorsum, est causa necessaria, & habet omnia requisita ad motum deorsum; quia necessaria requisita, sunt concursus causæ primæ præparatus, carentia centri, vincibilis resistentia medii, & naturalis ponderositas. Sed hæc in omni instanti habet lapis. Ergò sine morulis descendit deorsum. Cur enim concursum non exhiberet Deus, in omni instanti, quo reliqua numerata adsint: nam quod ait Arriag. referendum id esse, in defectum virtutis motivæ: Hoc locum licèt habeat in adlatis exemplis de avibus, non tamen in lapide, cujus virtus unica motiva deorsum, est ponderositas extra centrum posita. In motu autem ciconiæ deorsum, ipsa ponderositas est impedimentum, nam dum eam continere studet, ne proruat violenter, moratur volatum. Et cum in sententia Arriagæ, minus, & majus grave, æquè tendant deorsum, si illic ponderositas agit, & ciconia, & columba, æquè deberent citò descendere deorsum. Et certè cum ponderositas, in prærequisitis jam dictis accepta, sit principium motus deorsum, si semel non erit principium hujus motûs, aliquo scilicet instanti incidentium morularum, nunquam erit principium talis motûs, semper enim eadem & invariata ponderositas manet, Idem autem manens Idem, semper est, & facit Idem.

CONTRA II. Si grave interpositis morulis, descendit deorsum, sequitur hominem ruentem ex altissima turri, posse in cadendo nullo planè modo concuti, casu enim, quo occurrant morulæ immediatè ante terram, sistetur casus & motus, mirumque est? quòd in tot prolapsibus, morulæ nunquam occurrere possint, immediatè ante prolapsum.

CONTRA III. Quia si tarditas illius motûs in aliud referri possit, quàm in determinationem Divinam, hoc potiùs instanti, quàm illo ordinantis morulas, si inquam in aliud referri possit tarditas, referenda est; quia non est philosophicum, recurrere ad Deum, potest autem in aliud referri hæc tarditas, de quo infrà.

DOCET secundò Ovied. hîc Pun. 9. n. 10. quòd mobile in omni motu duo faciat, imprimis impulsum vicino corpori, in cujus locum succedit, & producit in se præsentiam, seque movet, porrò in eo instanti, in quo producit impulsum, Mobile impulsum, in eo instanti non movetur, consequenter, nec in eodem instanti lapis v. g. impellens movebitur, non enim movetur priori corpore non moto, in secundo ergò instanti movetur, & movetur tàm diu, quàm diu durat impulsus sufficiens. Hunc autem impulsum, non semper mobile imprimit, sed tunc tantùm, cùm resistit medium: quia

quia verò impulsus est qualitas citò transiens, ideò iteratò redit ad producendum impulsum mobile, quem producendo, quiescit secundùm dicta suprà. Ubi ut vides, in assignando quo instanti quiescere debeat mobile non recurrere Ovied. ad Deum, quod parùm philosophicum est, sed recurrit ad causas naturales.

CONTRA primò est. Ex hac doctrina sequitur mobile nunquam moveri, quod sic probatur. Dividamus medium in 4. partes, cui debeat imprimi impulsus, illasque vocemus A. B. C. D. quo instanti, impulsum imprimit grave parti A, in illo instanti non movetur, ut ipse docet, sed cum etiam imprimit impulsum parti B. non movetur, quia ipsum B. non movetur per ipsum, tunc enim primùm recipit impulsum. Ergò nec pars A, movetur, deberet enim succedere parti B, quæ supponitur non moveri, & sic rursus. Ergò nunquam movebitur, & sic de reliquis. languescente interim impulsu.

CONTRA secundò. Quia quod est hujus fundamentum, quòd eô instanti physico, quo recipitur impulsus, simul non sit motus, licèt in priori instanti rationis recipiatur, in posteriori moveat? Quod rursùs fundamentum hujus, quòd expectet ponderosum, quoadusque impulsus non langueat? quòd si non exspectat, ut imprimat istam qualitatem, semper imprimet, adeoque semper movebitur.

CONTRA tertiò. Quia vi hujus doctrinæ sequitur, fieri posse, ut homo cadens de turri, in ea mora, quâ nec dum impressus est ultimò impulsus, vel in qua medium impulsum, nondum motum est, posse præcipitari, sine dolore ruendo, ruendoq; tali nonnisi casu, qualis contingeret, si ex illo nonnisi loco, ubi ultimò imprimitur impulsus, caderet, qui casus, non potest esse gravis: nam ex viciniori loco, non ita graviter caditur.

DOCENT tertiò: iidem, quòd quantumvis istæ morulæ sub sensum non cadant, per hoc tamen non evinci, quin de facto dentur, ad eum modum dicit Arriaga, quo motus Indicis in parvo horologio, quia minutissimus est, vix percipi potest, præcipuè cum quies, non ita immuret sensum. Addit insuper, percipi sensu quodammodo morulas, quia illas percipi, est percipere motum non ita esse velocem, sicut videre ubicationem, est videre corpus esse illîc.

Rem aliter paulò declarat Oviedo. Supponit motum sensu externo non percipi, sed tantùm per discursum cognosci, quando enim nunc video corpora aliam habere distantiam, & recordor me, eadem corpora vidisse, cum alia distantia, infero, corpus motum fuisse, quod respectu omnium, diversam habet distantiam. quòd si corpora quæ se movent sub eadem distantia, semper apparerent, intellectus non posset inferre, motum factum fuisse, sicut qui est in navis camera, motum non percipit. Supponit rursùs quietem, si pro negatione motûs sumatur, sensu non percipi, negationes enim non cadunt in sensum: Si item sumatur quies, pro duratione actionis indivisibiliter sumptæ, terminatæ ad eandem præsentiam. Ratio, quia durationes non sunt objecta sensuum, percipitur ergò quies, ex eo, quòd intellectus cognoscat, modo hanc distantiam, & recordetur immediatè eandem præcessisse, ex quo infert; Corpus nullo modo motum fuisse. Addit: longè alio modo motum, alio quietem percipi, quia quando percipio motum, percipio ita, ut advertam partes interruptas motûs, esse continuatas, quando autem percipio quietem, partes interruptæ non continuantur. Idque ideò, quia quies, est permanentia, omnis autem permanentia, motu destruitur, adeoque non continuatur, motus autem quando incipit, vel desinit, non destruit partes spatii in ante acquisitas, adeoque motus, continuari potest. Non ita quies, consequenter, cùm continuatur (quantumvis diutiùs duret quàm motus) percipi non potest.

CONTRA primò est. Concedamus, quietem non continuari, concedamus omnes istas explicationes Oviedo. Supponamus tantùm, quòd avis uno quadrante, perpetuo volatu unam lineam, Sol autem uno quadrante, conficiat plus quam 12. millia leucarum, & suprema sphæra, quadruplo plùs. Unde si comparetur motus avis, cum motu Solis, avis unico instanti movebitur & quiescet circiter 12. millibus instantium, ut ipse Ovied. consentit, quo posito sic arguitur. Posito, quòd immediatè quiescat post motum avis, vel potest intellectus devenire in cognitionẽ illius quietis, ità ut determinatè dicere possit, nunc quiescit, nunc retinet eandem præsentiam, quam antè retinebat, vel non potest devenire in cognitionem illius quietis, non potest dici quòd possit, quis enim istas morulas determinare potest; Si autẽ illas determinare non potest, rogo quæ in intellectu tarditas est, quòd unius instantis motum immediatè post sequentem, designare possit, & non possit designare quietem, & ejusdem distantiæ retinentiam, quæ durat duodecim millibus instantium?

CONTRA secundò. Quia immeritò assumit Arriag. morulas has percipi non posse, quia minutissimæ sunt, quomodo enim minutissimæ sunt, si multis millibus plures sunt, quàm motûs continuatio.

CONTRA tertiò. Quia immeritò etiam dicit, quòd videre morulas istas, sit videre motum tardum, motus enim tardus est absolutè motus, quies, absolutè non est motus. Ergò quies non est motus tardus. Ergò videre motum tardum, non est videre quietem.

Continua-

Continuatur propositio ejusdem argumenti.

Restat contra istas morulas difficilis eaque communis instantia. Ponamus circulum æneum, vel ex materia incorruptibili. Hic circulus quoad partes superiores citiùs, quoad partes inferiores, tardiùs movetur, partes enim inferiores circuli, minùs spacium superioribus conficiunt. Quo posito quæro? vel partes inferiores circuli sistunt, & morantur, currentibus superioribus vel non? Si non sistunt, & tamen tardiùs moventur, ergò tarditas motûs, in istas morulas & consistentias, referri non debet; Si sistunt, quî fieri potest, ut non disrumpantur, unâ scilicet parte motâ, aliis immotis. Probatur ulteriùs, partes inferiores non sistere, quia si à centro illius circuli, ducatur recta, illa eodem situ durabit semper, & tamen eodem situ durare non posset. Si quædam moventur, quædam non moventur partes.

RESPONDET Arriag. Se huic instantiæ non reperire solutionem, quam conatus est tradere Ovied.

DOCETq; primò Oviedo: Ex eo, quòd unum moveatur alio immoto, cui illud unitum est, non sequitur destructio unionis; & ita cùm flexibilis virga movetur, non motis reliquis partibus, quæ tamen sunt inter se unitæ, non sequitur destructio.

DOCET secundò. Quòd indivisibilia continuativa, & indivisibilia Res, seu indivisibilia quæ continuantur, in suo distincto, unumquodque sit loco.

DOCET tertiò. Quòd indivisibilia Res, lineæ inferioris immediatè uniantur indivisibilibus continuativis, superioris lineæ, indivisibilibus autem, quæ sunt collateralia ipsis punctis continuativis, in superiori linea, non uniantur Indivisibilia Res, inferioris lineæ, sunt tamen illi immediata, quia scilicet inter ea nihil intercedit quod sit res, sed tantùm indivisibile illud continuativum, quod est modus. Quando ergò movetur linea superior, non motâ inferiori, non amittit unionem, cum superiori indivisibili continuativo, idque ideò, quia motis indivisibilibus superioribus, versùs dextram partem, acquirunt illa, nonnisi unius puncti spatium, & tunc in locum collateralis ad dextram puncti, succedit ipsa unio continuativa, & quia indivisibile motum collaterale, erat immediatum ipsi indivisibili inferioris lineæ, erit etiam immediatum, in locum illius succedens continuativum punctum, adeoque nulla fiet discontinuatio. Quando autem post illam morulam incipiunt, & superior & inferior circulus moveri, quia inferior, minus habet conficiendum spatium, quàm superior, fit ut movendo se, iteratò, eundem locum recuperet circulus inferior, imò & excedat superiorem, si unà, diutiùs moveantur, & sic quiescere poterit. Ergò ulteriùs linea per circulum ducta, primò movente se circulo superiori, dum quiescit inferior, nonnisi leviter inflectitur, & insuper sese remittit ad statum, movente se circulo inferiori.

CONTRA primò est. Posito, quòd circulus superior, in motu acquirat unum indivisibile spatii, posito, quòd succedat indivisibile continuativum superius, in locum indivisibilis, quod est Res, sequitur, nunquam se posse remittere in eundem locum, circulum inferiorem, quod probatur. Quando uterque circulus, idque in instanti movetur, non potest uterque nisi unum indivisibile spatii acquirere, jam autem si remittere deberet sese circulus in eundem locum, deberet acquirere duo indivisibilia spatii, illud scilicet quod deperderat, dum quiescebat, & hoc quod acquirit hîc & nunc, circulus superior, unà cum illo, hoc est circulo inferiori, se movendo. Cùm ergò non possit, in eodem instanti duo invisibilia spatii acquirere, nec in secundo instanti se remittere poterit, in eundem locum. Non etiam in tertio instanti, quo supponitur quiescere circulus inferior, & moveri superior, quia in hoc motu, sinistrum collaterale, statuet se tantùm in illo loco ipsius indivisibilis continuativi: immò in quinto instanti, indivisibile inferius, nec sub collaterali dextro, nec sub continuativò indivisibili, nec sub collaterali sinistro, locum habebit; ut calculanti patebit. Certum est, quòd si circulus superior quiesceret in secundo instanti, & solus moveretur inferior, tunc inferior remitteret se ad suum locum. Sed supponit Ovied. utrumque circulum in secundo instanti moveri, & si alternatim superior, alternatim inferior moveretur, non citiùs moveretur superior quàm inferior, quia per æquales morulas, hoc est alternatas, inchoarent motum.

CONTRA secundò. Transeunte indivisibili continuativo in locum indivisibilis collateralis, eodemne modo distat, quo ante, indivisibile continuativum ab indivisibili inferioris lineæ, vel non eodem modo? si eodem modo distat, quo ante? Ergò nec spatium mutavit, nec per spatium unius indivisibilis promotum est. Si autem non distat eodem modo? rogo quî fieri poterit, ut contingat in eodem invariato spatio, positum indivisibile superius, cùm nec se distendere nec replicare possit, quomodo item elongatione majori positâ, continuari potest?

CONTRA tertiò. Quando succedit indivisibile continuativum in locum indivisibilis dextri, quod, aliud indivisibile spatii censetur acquisiisse, occupareque jam spatium indivisibilis sinistri, succedit etiam indivisibile conti-

continuativum, rogo quomodo se habeat, ad aliud indivisibile inferioris lineæ? uniturne cum illo, cùm antea unitum non fuerit, vel non? Si unitur, Ergò ille modus non est essentialis determinatio ad hæc tantùm puncta, sed etiam ad aliud illud, quod illi de novo occurrit, hoc autem est, contra rationem modi; Si non unitur, Ergò illâ parte non est illic continuatio sed disruptio, vel novas & novas uniones asserere, erit multiplicare Entia.

Et hæc sunt fundamenta merè philosophica contra indivisibilia, quæ pondus habent etiam apud oppositos: nam alia eludunt. Hinc cùm opponitur, si puncta componerent lineam, essent vel continua vel contigua? non possunt esse continua, quia continua sunt quorum ultima sunt unum, puncta autem non habent ultima; non possent item esse contigua, quia contigua sunt, quorum extrema sunt simul. Respondet Arriaga, has definitiones, quamvis Aristotelicæ sint, non esse bonas, & dicit continua esse, quæ ita uniuntur inter se, ut unum sit extra aliud. Contigua verò sunt, quæ licèt proxima sint localiter, carent unione. Cùm rursùs opponitur illis. Ex non quantis, non potest resultare quantum. Ergò nec ex punctis, quæ etiam non sunt quanta: negat enim puncta non esse quanta, quamvis habeant extensionem nonnisi indivisibilem. Negant item consequentiam, eidem argumento & dicunt similem esse huic. Petrus non sunt duo homines. Paulus item non sunt duo homines. Ergò ex Petro & ex Paulo, non resultant duo homines.

Sed restant adhuc contra puncta, argumenta Mathematica.

Punctum Difficultatis 3.

Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indivisibilia.

PRIMA DEMONSTRATIO est. Demonstravit Euclides lineam rectam, posse dividi in duas partes æquales: sed si lineæ componerentur ex punctis, linea constans tribus punctis, non posset æqualiter dividi, intermedium enim punctum, in duas partes secari non potest.

RESPONDET Arriaga & Oviedo, negando demonstratum esse ab Euclide, nec videtur esse de essentia lineæ rectæ, dividi in partes æquales. Posset item hoc argumentum retorqueri in eos, qui quantitatem componunt ex partibus & punctis continuativis, si enim linea dividens, caderet in punctum continuativum, qui divideret æqualiter. Addit Ovied. Quòd quando sunt puncta res, impatia, puncta continuativa semper sunt paria: nam v. g. inter tria indivisibilia rerum, debent intercedere duo puncta continuativa. Consule eundem.

SECUNDA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componeretur ex punctis, sequeretur circulos concentricos majorē & minorem esse æquales, quod apertè falsum est. Sequel. probatur, à quolibet puncto circumferentiæ circuli majoris, potest duci linea ad centrum, tunc incidendo in circulum minorem, vel distincta puncta notabunt in circulo minori, vel non notabunt, distincta puncta? si notabunt, Ergò tot erunt puncta, in inferiori circulo, quot in superiori; Si non notabunt? Ergò lineæ ductæ à circumferentia circuli superioris, in circulo inferiori incident, quod falsum est, quia lineæ ductæ à circumferentia ad centrum, si rectæ & non undosæ sint, non debent se tangere, nisi in centro.

RESPONDET Oviedo posuisse quidem Euclidem inter notiones communes, quòd lineæ rectæ nō habeant unum & idem segmentum commune, dicit tamen, se inquisisse ex Mathematicis nec discere potuisse, quòd habeant pro hoc firmam demonstrationē. Hinc & ille, & Arriaga & Pontius respondet, fore ut coincidant in inferiori circulo aliquæ lineæ, quia inferior circulus, non tot puncta, nec tot habet partes determinatas, si ex partibus componatur circulus, non erunt tamen undosæ, quia breviorem viam ad centrum non habebunt, quàm incidendo ad invicem.

TERTIA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componitur ex punctis, sequitur diametrum quadrati, esse æqualem costæ, supponamus enim costam esse decem punctorum; supponamus à singulis per medium, usque ad costam oppositam, duci lineas, tunc per istas ductas lineas, diameter totus cooperietur, cooperiri autem non deberet, si pluribus quàm 10. constaret punctis.

RESPONDETUR imprimis retorquendo argumentum contra partes proportionales, si enim à partibus costæ ad aliam costam ducantur lineæ, cooperient diametrum, neq; tamen inde sequitur coæqualitas costæ & diametri. Ergò nec apud oppositos idem sequitur.

QUARTA DEMONSTRATIO. Supra quamcunq; basim, certum est construi posse triangulum, certum item est, quòd basis trianguli, sit longior quâcunq; sibi superpositâ lineâ. His positis supponamus, basim esse, trium punctorum, latera 6. punctorum, ducatur linea immediatè sub Cono, illa ad minimum erit duorum punctorum, secunda cùm debeat superare primam in triangulo, necessariò erit saltem trium punctorum, tertia erit quatuor punctorum, adeoque complurium punctorum quàm basis.

RESPONDETUR imprimis. Retorquendo argumentum in partes proportionales, casu quo sit basis, trium partiū æqualium uni cer-

tæ, & latera 6. vel plurium partium æqualium uni

uni certæ, ejusdem proportionis. Hancq; viam tenet etiam Arriaga. Sed Oviedo negat universaliter, quòd lineæ laterales possint esse longiores ipsâ basi pyramidis, quia pyramis fit per positionem unius lineæ supra aliam, & hæ lineæ quæ supponuntur, debent esse una minor aliâ, una autem, aliâ non esset minor, si basi lateralis linea, major esse posset.

Multæ ex his, similesque demonstrationes, solvi possent, quòd procedant ex suppositione quantitatis, ex partibus proportionalibus compositæ, in infinitum divisibilibus.

Difficultas II.

Componiturne Continuum permanens ex partibus proportionalibus, in infinitum divisibilibus?

PUtatur asseruisse Aristoteles multis in locis, præcipuè sexti Physic. ubi de quantitate tractat ex professo. Asserit S. Th. & omnes communiter, novissime Suar. negat Zeno, cui favent Lugo Card. Hurt. Tolet. Arriaga, Oviedo.

Nihil definiendo sola argumenta in oppositum propono.

Punctum Difficultatis I.

Examinatur primum fundamentum contra partes proportionales.

PRIMUM FUNDAMENTUM est. Supponamus, per possibile vel impossibile, ex una parte produci à Deo omnia possibilia, vel si te productio eorum offendit, suppono DEUM cognoscere omnia possibilia, accipio deinde aliquod determinatum papaveris granum. Hôc posito, sic

PROBARI posset. Vel Deus omnibus possibilibus à se productis, aut si mavis dicere, omnibus à se cognitis, potest dare, assignare, connumerare &c. partes proportionales, minores & minores, dicti grani papaveris, semper alias & alias, vel non potest: Si non potest? Ergò falsò asseruisti, quantum, adeoq; granum papaveris, componi ex partibus semper & semper divisibilibus, dabilibus, asignabilibus; Si autem potest dare singulis possibilibus, partes proportionales minores & minores grani papaveris, quæro ulteriùs: Datâ ex illo grano, unicuique ex possibilibus, suâ parte proportionali, vel manent ulteriùs adhuc dabiles partes proportionales, vel non? Si non manent; Ergò ventum est ad indivisibilia, quia ventum est ad non dabilia, nec asignabilia ulteriùs: Si autem post asignationem partium proportionalium aliarum & aliarum, pro omnibus possibilibus, adhuc manent partes dicti papaveris, ulteriùs dabiles. Ergò sunt plures partes proportionales, unius grani papaveris, quàm sint omnia possibilia, quia pluries dabiles, quàm sint omnia possibilia. Ergò ulteriùs, partes proportionales unius grani, plures erunt, quàm omnium granorum possibilium, acceptorum cum suis partibus proportionalibus; quia post asignationem factam illis possibilibus, adhuc manent in illo grano ulteriùs asignabiles partes. Quòdsi partes proportionales unius grani, plures sunt quàm partes proportionales reliquorum granorum papaveris, Ergò asignas diversis granis & quantis, diversas divisibilitates constituendo majorem partium proportionalium multitudinem, in uno grano quàm in aliis, infinitè pluribus, quæ non capit Ratio.

In idem recidet si dicas. Si singulis possibilium distributivè acceptis, possunt dari partes minores & minores, aliæ tamen & aliæ, grani papaveris. Ergò verificari poterit hæc propositio: Nulla est pars ex possibilibus distributivè acceptis, quæ non habeat sibi asignatam partem proportionalem. Quô posito, quæro de ipso papavere: An verificabilis sit hæc propositio: Nulla est pars grani papaveris, quæ non sit jam assignata; vel hæc; Aliqua est pars papaveris, quæ adhuc non est assignata: Si prior illa verificatur; Ergò ventum ad Indivisibilia, quia non assignabilia ulteriùs; Si secundum. Ergò ut inferebatur plures sunt partes grani papaveris, quàm omnia possibilia. Nam de omnibus illis possibilibus distributivè acceptis verificatur hæc propositio: Nullum est ex possibilibus distributivè acceptis, quod partem ex grano papaveris accipere possit, & non acceperit, & tamen verificatur adhuc: Aliquæ partes grani papaveris, sunt adhuc, quæ dari possunt, & non sunt datæ. Si enim dari ulterius non possunt, ventum est ad indivisibilia, quia non dabilia ulteriùs.

Universaliter autem non potest dici, quòd singulis possibilium possint ex uno grano papaveris assignari partes, licèt minores & minores in infinitum. Tum quia si unum infinitum exhauritur ab alio infinito, quomodo unius grani partes finitæ in infinitum, non exhaurirentur per possibilia omnia, quæ non sunt unum finitum in infinitum, sed sunt infinitè infinita in infinitum. Tum quia, si imperceptibile est posito infinito hominũ, quomodo nõ sit majus infinitum capillorũ, quos haberent infiniti homines, ita imperceptibile videtur simplas partes proportionales unius grani, æquivalere duplis partibus proportionalibus, duorũ granorum, multò magis omnium possibilium, cùm in nullo casu simplum, connumerabile sit duplis. Tum quia ex ligno centũ pedali, singulis partibus ligni pedalis, partes minores & minores dari non possent, siquidem pluries sunt dabiles

partes

partes ligni pedalis, minores & minores, partibus minoribus & minoribus ligni centum pedalis, si tua responsio tenet; quod nulla Ratio capit, jam enim minus, majus esset majori.

RESPONDERI potest primò. Suppositionem tollere seipsam. Supponit enim ex una parte, omnia possibilia vel producta vel cognita, ex altera parte granum unum papaveris, quasi illud inter omnia possibilia non contineretur, adeoque supponit omne possibile, & non omne possibile.

CONTRA. Quia suppositio loquitur de omnibus possibilibus, ita ut ex illis extrahatur unum possibile, deq; illo ita extracto, instituitur argumentum.

RESPONDERI potest secundò. Partes proportionales unius grani distributivè acceptas, æquivalere omnibus possibilibus; quantumvis collectivè acceptæ, non æquivaleant omnibus, non licèt autem à sensu distributivo ad collectivum argumentari. In idem recidet: partes grani unius, non æquivalere materialiter partibus grani alterius, licèt æquivaleant in ratione formali. In hoc scilicet, quia sicut partes granorum B. C. non tot sunt quin plures, ita partes A. grani, non tot sunt, quin plures.

CONTRA. Tum quia partes grani A. distributivè materialiter & quocunq; modo appellaveris acceptæ, idem sunt realiter cum partibus collectivè & formaliter acceptis. Ergò quodcunq; prædicatum physicum uni convenit, conveniet & alteri. Sed partibus v. g. grani A. distributivè acceptis, convenit esse æquales partibus proportionalibus granorum B. C. Ergò conveniet esse æquales, etiam collectivè acceptis, ex principio recepto: Quòd scilicet identificatorum realiter, eadem sint prædicata physica. Tum quia etiam posito, quòd partes unius grani distributivè acceptæ, sint commensurabiles omnibus reliquis possibilibus distributivè acceptis, stat adhuc argumentum, manentne distributivè ulteriùs dabiles illæ partes, posito quòd sint singulis jam datæ, vel non manent distributivè dabiles. Tum quia non licet à prædicatis ortis à mera collectione, argumentari ad prædicata orta ex mera distributione; sed licitum est argumentari à prædicato physico omnium distributivè acceptorum, ad prædicatum physicum collectivè acceptorum. Unde si de distributivè acceptis Apostolis verum est dicere, quòd cucurrerint per orbem, etiam de tota collectione verum est dicere, illam cucurrisse; æqualitas autem, est prædicatum physicum. Et sicut Petrus & Andreas, si collectivè accepti non æquant tredecim, nec distributivè accepti æquant; ita si partes collectivè acceptæ unius grani, non æquant omnia possibilia, nec æquabunt distributivè acceptæ.

RESPONDERI potest tertiò. Partes proportionales unius grani, neq; esse tot quot sunt reliqua omnia possibilia; neq; non tot, quia Ly tot, & Ly non tot, sunt prædicata rebus determinatis convenientia, cùm autem partes illæ proportionales, non sint determinatæ, neque tot, neq; non tot possunt dici, esse. Sic v. g. de numero dici potest, est hic pluralitas, tamen dici non potest, an pluralitas sit major decade, vel minor decade, quia Ly pluralitas, non est numerus determinatus. Cùm ergò etiam partes proportionales, non sint partes determinatæ, dici de illis non poterit; an sint tot, vel non sint tot, quot sunt reliqua omnia possibilia. Innuit hanc responsionem recentior Suar. Tract. 5. Physicorum d. 1. n. 156.

CONTRA. Tum quia si nescis an tot sint partes proportionales unius grani papaveris, ut possint dari omnibus reliquis possibilibus. Ergò etiam nescis, an quantitas componatur ex tot partibus, ut iis positis, sint vel non sint plures dabiles. Si enim indeterminatio partiũ, facit, ut nescias; an tot sint vel non tot sint, quot sunt omnia possibilia. Ergò eadem indeterminatio faciet, ut nescias, an componatur ex partibus semper ulteriùs acceptibilibus, vel non componatur ex partibus ulteriùs & ulteriùs acceptibilibus. Tum quia indeterminatio partium hoc tantùm importat, quòd illæ partes, non ita parvæ sint, quin minores dari possint, ex quo nullo modo sequitur, quòd non possit dici an sint plures, an non plures reliquis possibilibus, immò ex tuo asserto oppositum sequitur: si enim sunt in infinitum, semperque ulteriùs & ulteriùs acceptibiles. Ergò etiam acceptibiles ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, hôc ipso enim si non essent acceptibiles, ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, non essent in infinitum ulteriùs & ulteriùs acceptibiles. Tum quia quando dico de numero est hîc pluralitas, si numerum eundem non habeo aliunde cognitum, non possum dicere: an pluralitas sit major vel minor, decade: non enim assero de numerõ, quòd hujus naturæ sit, quòd æquivalere debeat quibuscunq; aliis numeris, & si hoc asserem de illo numero, dicerem extemplò, illum esse majorem decade. Tu autẽ cùm asseras de quantitate, quòd non tot habeat partes, quin plures; teneris etiã asserere, quòd habeat partes, reliquis posibilibus dabiles, hôc ipso enim essent, non tot quin plures, sed non plures.

RESPONDERI potest quartò. Falli imaginationem argumenti in hoc quòd imaginetur, vel in omnibus posibilibus, vel in partibus proportionalibus granorum B. C. devenire posse, eô, ut non jam ulteriùs sint dabiles, partes autem granorum B. C. proportionales non tot sunt, quia plures, consequenter & partes grani A. proportionales, quæ adhuc dari debent, non tot erunt quin plures.

CONTRA. Tum quia, accipio istos terminos: Partes proportionales granorũ B.C. aut individua entia possibilia, nõ, tot sunt, quin plura individua possibilia, & acceptis his terminis restituitur argumentũ, sic. Partes proportionales grani A. vel tot sunt quot sunt, non tot, quin plura individua possibilia, vel si mavis dicere quot sunt, nõ tot quin plures partes proportionales granorum B. C. vel non sunt tot? quodcunq; dixeris redibit argumentũ factum. Tum quia suppono omnia possibilia à Deo cognosci, & quamvis nõ tot sint omnia possibilia, quin plura, verum tamen est, quòd nullum sit ex illis, quod Deus non cognoscat. Hôc posito, sic accomodatur argumentum: Datis ex granis A, partibus proportionalibus pro singulis individuis possibilibus, non tot quin pluribus, ita tamen, ut verum sit: Nullũ individuum est, quod suam partẽ proportionalẽ ex grano A. non habeat, sicut verum est dicere: Nullum est individuum, quod nõ sit cognitum, tunc quæro, vel adhuc restant partes dabiles ex grano A, vel non restant dabiles, quodcunq; responderis, redibit argumentum factum. Tum quia ex istis duabus una debet verificari v. g. *vel hæc*. Aliqua pars grani, ex partibus non tot, quin pluribus, est adhuc dabilis, quamvis datæ sint, non tot, quin pluribus possibilibus, *vel hæc*: Nulla est pars grani ex partibus non tot, quin pluribus, adhuc dabilis, cùm datæ sunt, non tot quin pluribus possibilibus. Si verificatur prima propositio, Ergò plures sunt partes illius, præ possibilibus; Si secunda, Ergò ventum ad indivisibilia, quia ad non dabilia.

RESPONDERI potest quintò. Hanc difficultatem totam, pendere ex natura infiniti, adeoq; etiam argumentanti solvendam esse, quod ita ostendi potest. Accipiamus omnes possibiles homines, ex una parte, ex alia parte, accipiamus reliqua omnia possibilia, tùm quæro, vel illis possibilibus reliquis, singillatim potest assignari individuum humanum correspondens, vel non potest? Si non potest, Ergò deveniri potest in creatione hominum, eò, ut plures implicent contradictionem; Quodsi potest reliquis possibilibus singillatim assignari unum individuum humanum, Ergò tot sunt possibiles homines, quot sunt reliqua omnia possibilia.

CONTRA. Tum quia nihil est absurdi dicere, positis per possibile vel impossibile omnibus possibilibus hominibus, quòd inquâ non sint ulteriùs dabiles, ultra enim omne possibile hominum, non est producibilis vel unus homo, consequenter ex possibili hominũ, non posse aliis singillatim, alios & alios assignari homines, quia simplum possibile homnũ, est connumerabile nonnisi simplo aliorum possibilium; est autẽ absurdũ in sententia opposita, datis partibus proportionalibus, pro singulis reliquis possibilibus, deveniri tandem ad non dabiles, seu ad indivisibilia. Tum quia concesso, quòd non plures sint omnes possibiles homines, nec pauciores quàm reliqua omnia possibilia, nego dici posse, quòd æquè sint multæ partes proportionales unius grani, quàm reliqua omnia possibilia; quia positâ quâcunq; hominum multitudine, & extractâ in actum existentiæ, manet idẽ fons & origo multiplicabilitatis hominum, nec quidquã diminuitur, de illo fonte. Porrò fons iste est, ex parte rei producendæ: veritas hujus propositionis; Animal & rationale nõ sunt termini contradictorii: alius fons ex parte producentis, est ipsamet omnipotentia Divina, quæ eadem est, sive unum ponat, sive plura. Jam autem cùm dantur partes proportionales, nõ manet idem principium invariatum dandi, quia minuitur quantũ, manetq; semper minus & minus. Tum quia producto vel annihilato aliquo possibili, non redditur hôc ipso illud possibile impossibile, consequenter possibilitas, manet invariata. Jam autẽ, quod jam uni singillatim assignatur, hoc ipsum jam alteri non potest assignari.

Punctum Difficultatis 2.

Examinatur secundum fundamentum.

SECUNDUM FUNDAMENTUM. Deus cognoscit omnes possibiles divisiones continui. Ergò cognoscit deventum esse ad non divisibile ulteriùs. Ergò, non cognoscit continuum componi, ex partibus in infinitum ulteriùs divisibilibus, quia ultra notitiam Dei, de divisibilitate, nihil est ulteriùs divisibile. Primũ Antecedens verificat Omni-scientia Divina. Consequentia autem sic probatur. Quia Deo cognoscente omnes possibiles divisiones continui, si non deveniretur ad non divisibile ulteriùs, hôc ipso non esset cognita omnis possibilis divisio. Restaret enim illa cognoscenda divisibilitas, quæ responderet, post cognitas omnes possibiles divisiones continui.

RESPONSIO comunis est. Partes continui posse dividi omnes, & posse cognosci omnes, non tot tamen quin plures seu inadæquatè.

CONTRA. Cognoscere omnes partes, in quas est divisibile continuũ, & non cognoscere omnes partes, sunt termini se tollentes. Ergò etiam hi termini; Cognoscere omnes, non tot tamen quin plures, erunt termini se invicẽ tollentes. Consequentia probatur. Ly nõ tot quin plures, est terminus æquivalens termino: Non omnes. Ergò sicut se tollunt hi termini, omnes partes sunt cognitæ, nõ omnes sunt cognitæ; ita & hi termini: omnes sunt cognitæ, & Ly nõ tot tamen quin plures, erunt se tollentes termini. Antecedens probatur comuni cõceptione, idẽ enim est dicere creditorẽ debitori: Nõ tot reddidisti mihi nummos quin plures debeas, ac dicere nõ reddidisti omnes. Ubi est æquivalentia termini: nõ tot quin plures, ad terminũ: non omnes. Itẽ dicere, Deus nõ tot creavit entia quin plura, significat, Deũ adhuc nõ omnia creasse, & sic de reliquis. Procedit hoc argumentũ ut vides contra solã usurpationẽ prędicti termini.

Eundem medium terminum sic proponit Arriag.

Deus videt ōmnes divisiones possibiles, circa hanc chartā, non solùm eas, quæ simul fieri possunt, sed etiam quæ successivè & divisivè; ita ut nulla possibilis sit divisio, quā Deus non videat. Ergò Deus cognoscit per eas divisiones, chartā redactam ad indivisibilia. Consequentia probatur. Quia si non cognosceretur hæc charta redacta ad indivisibilia. Ergò cognoscitur adhuc divisibilis. Ergò possibiles sunt aliæ divisiones, quas Deus non cognoverat, quod est erroneum. Addit idem, Deus habet hoc judicium: si hæ divisiones, quas ego hodie cognosco, simul existerent, nihil ampliùs esset divisibile in hac charta, alioquin ego non cognovissem omnes. Ergò per illas divisiones, charta cognoscitur redacta, ad indivisibilia.

Respondet primò Ovied. & dicit imprimis. Deum quidem cognoscere omnes divisiones possibiles, sed nō cognoscit illas posse inter se cohærere, quodsi Deus non cognoscit illas divisiones posse inter se cohærere & coexistere, nec cognoscit posse ultimò dividi, adeoque nec cognoscit deveniri ad indivisibilia. Dicit deinde, quando Deus cognoscit hanc conditionatam: Si omnes divisiones quas ego cognosco modò existerent, duplicē habere posse sensum. Primò. Quod positis divisionibus omnibus, nec etiā existant extrema, & sub hac conditione, videt Deus nihil continui mansurum, sive divisibile, sive indivisibile; Secundò, quòd positis omnibus divisionibus, adhuc tamē existant extrema, & hæc conditionata, involveret apertam implicantiam, diceret enim existentiā extremorum, ut supponitur; non diceret autē, quia importaret corruptionem unionum, quas tamen per locum intrinsecum, dicit existentia continui. Dicit deniq; Ovied. quomodo Deus possit intentionaliter quantitatē ultimò dividere, & dicit nō cognosci à Deo continuum divisum, in aliquod extremū, quod in se divisibile non sit, cùm quantitas ex se, semper ulteriùs divisibilis sit. Cognoscit tamē continuum, ita, ut non sit omnino divisibile, aliquâ divisione existente, ultra collectionē divisionū, quas Deus cognoscit, consequenter quando Deus cognoscit hanc vel illā divisionē, cognoscit divisionē dicere corruptionēv. g. unionis A, cognoscit nihilominùs existentiā unionis B. & sic deinceps, cōsequēter cognoscit semper adhuc divisibile.

Contra. Tum quia quamvis ex eo quòd cognoscat Deus omnes divisiones possibiles, non sequatur continuū esse divisum, per omnes partes possibiles, illa enim cognitio Dei non est practica. Cæterùm ex eo, quòd cognoscat omnes divisiones possibiles, sequitur videre Deū extremum, quod in se, divisibile non sit; quod ipsum probatur. Vera est hæc propositio: Omne divisibile possibile in continuo, est cognitum à Deo. Ergò etiam hæc vera erit: Nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à Deo. Si enim jam cognitum est, cognoscibile nō est, cognoscibile accipiendo, pro eo, quod nondum est cognitum. Ergò ulteriùs, si nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à Deo, nullum etiam divisibile erit. Recta enim est hæc consequentia: Nullum verbum æternū est cognoscibile à Patre minùs Patre. Ergò nullum, est minus. Omniscientia enim atttingit res omnes, & si aliquid non attingit, hōc ipso non est. Tum quia quando Deus cognoscit continuum sine unione A. nnionemq; A. intentionaliter separat, nō repræsentatur Deo quicquā, quod sit divisibile à continentia unionis A. Ergò etiam, quando Deus cognoscit, omne possibile divisibile, nihil cognoscit ulteriùs divisibile & separabile, à cōtinentia unionum. Sicut enim se habet unio A. ad partem divisibilē unam continui, ita omnes uniones ad totū continuum. Ergò quod superest, divisibile separabileq; non est, adeoq; indivisibile. Antecedens primarium probatur. Quia si cognoscente Deo continuum sine unione A, repræsentaretur aliquid divisibile à cōtinentia unionis A, & repræsentaretur illud continuum sine unione A, ut supponitur, & nō repræsentaretur sine unione A, quia adhuc repræsentaretur divisibile à continentia unionis A. Tum quia quando Deus cognoscit omnes divisiones possibiles, vel adhuc manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, vel nō manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo. Si manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo? Ergò falsò dixisti, omne possibile divisibile, est cognitum; Si non manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, ergò manet indivisibile. Tum quia illud principiū Oviedo: nempè cognosci à Deo omnes divisiones possibiles, sed nō posse illas cohærere inter se, nō convincit pro parte Ovied. Si enim Deus cognoscēdo omnes divisiones posibiles, cognosceret etiā, quòd possint cohærere inter se, quantitas redigi posset actu in punctū. Ergò etiam quando cognoscit omnes divisiones possibiles, quantitas redigitur ad indivisibile intentionaliter. Probatur consequentia. Quia quod faceret in actu physico, positio omnium divisionum possibilium, hoc facit in statu objectivo, cognitio omnium divisionum possibilium. Tum quia si Deus posset mentaliter dividere continuum, per omnes divisiones collectivè, in partes nullo modo inter se communicantes; continuum illud redigeretur ad indivisibile. Sed cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter Deus continuum, in omnes partes, nullo modo inter se communicantes, quod ipsum probatur: quia assumptio quam tenes, omnes partes sunt divisibiles, habet hunc sensum, importatque quòd quidquid assignabile est, sive communicans, sive non communicans in quantitate, adhuc divisibile est. Ergò etiam hæc propositio. Omne possibile divisibile, est à Deo cognitum, habebit hunc sensum, importabitque, quia

quidquid assignabile est sive communicans, sive non communicans, si ex quantitate est, jam divisum intentionaliter esse. Fiat enim calculatio: Palmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi mentaliter in semipalmos, semipalmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi in dimidia, quæ jam intentionaliter non communicant in semipalmo & sic ulteriùs. Ergò Deus simul cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter continuum, in partes omnino non communicantes.

RESPONDETUR secundò huic argumento. Hæc propositio: Omne divisibile possibile est cognitum à Deo, facit hunc sensum, nullum divisibile, quod sit cognoscibile, est incognitum à Deo, ita ut nihil restet in continuo, quod non sit cognitum, & tamen pertineat ad continuum, sed non inde inferre licet: Ergò restat indivisibile, hoc enim non pertinet ad continuum, ad eum modum, quo cùm dico: Omnes sunt in schola, sequitur tantùm; nullũ abesse à schola, qui pertineat ad scholam, etiamsi absint qui non pertinent ad scholam. Et sicut, cùm dico: Omnes albi videntur in hoc loco, sequitur quidem, quòd nullus sit albus, qui non videatur in hoc loco, sed non sequitur, Ergò reliqui videntur nigri. Sic quando dico: Omne possibile divisibile est cognitum, sequitur quidem, Ergò nullum divisibile, est possibile, quod non sit cognitum, sed non sequitur, Ergò jam tantùm est indivisibile.

CONTRA. Tum quia hoc ipsum probari debuit, dicent oppositi, nullum scilicet indivisibile spectare ad continuum. Tum quia consequentia allata à non albo ad nigrum, est à negativo ad positivum. Consequentia autem à non divisibili ad indivisibile non est talis, cùm per Ly indivisibile, in præsenti nõ terminus positivus, sed merè negativus veniat, solùmq; est positivus ex modo significãdi. Tum quia, quando dico: omnes dies futuri totâ æternitate post, sunt cogniti: verum est nullos dies esse incognitos, qui sunt futuri totâ æternitate post, ita ut verum sit dicere: nihil ulteriùs manere dierum cognoscendorũ. Ergò etiam cùm verùm sit dicere: nullum divisibile esse incognitum, verùm erit dicere: nihil ulteriùs manere divisibile, quod sit cognoscendum. Ergò ventum ad nihil divisibile, quod Ly nihil divisibile, verbo differt, ab indivisibili in præsenti.

RESPONDETUR tertiò. Cognosci à Deo omnes possibiles divisiones inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures, omnes tamẽ, seu omnes distributivè, non omnes collectivè.

CONTRA. Præter allata supra. Cognoscente Deo inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures divisiones, omnes distributivè &c. verumne est dicere, nullæ sunt divisiones cognoscibiles à Deo ultra istas, vel falsum? si verum: Ergò nec ullæ sunt divisiones possibiles, Ergò tantùm jam sunt indivisibilia; Si autẽ est falsum: Ergò non omnes cognoscit, quòd de Omniscientia, nec debet, nec potest dici.

Punctum Difficultatis 3.

Examinatur ultimum Fundamentum.

TERTIUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Si darentur partes proportionales in infinitum divisibiles, deberent esse infinitæ actu, contra quam Aristoteles voluerit, & oppositi sentiant. Hinc

PROBATUR tertiò. Ille cumulus continet actu infinitas unitates simpliciter & absolutè, & non solùm secũdum quid, à quo si successive, una unitas post aliam auferatur, nunquã poterunt illæ unitates exhauriri, sed granũ papaveris est talis cumulus. Ergò granum papaveris continet actu infinitas unitates simpliciter. Major est definitio infiniti. Minor est oppositorum doctrina.

CONFIRMATUR. Partes per divisionẽ & subdivisionẽ acceptibiles, vel sunt infinitæ vel finitæ; si infinitæ: habetur intentum: Si finitæ: Ergò in illis deveniri potest, ad ultimam.

RESPONDENT primò aliqui apud eundẽ. Partes has non esse infinitas simpliciter sed tãtùm secundũ quid, non sunt autẽ infinitæ simpliciter, quia sunt identificatæ, partibus aliquotis seu determinatis, quæ nõn sunt infinitæ.

CONTRA. Tum quia, ut urget idem Arriaga, identitas inter partes aliquotas & proportionales, est identitas inadæquata, ad eum modum, quo lateres sunt pars domus, & quomodo materia & anima, non sunt distincta ab homine. Ergò sicut nõ sequitur ex eo, quia homo est unus, materiam & animam, non esse distincta duo absolutè entia, lateres itẽ non esse plures, quia una nonnisi est domus, sic nec licebit inferre, partes non esse infinitas, quia sunt identificatæ partibus. Tum quia ut urgebatur supra, ex hac responsione sequitur, partes proportionales & non esse infinitas simpliciter, & esse: non esse quidẽ, quia sunt identificatæ partibus determinatis finitis; Esse autem; quia partes illæ determinatæ, sunt identificatæ infinitis indeterminatis, quarum infinitatẽ, probat argumentum factum. Tum quia non potest dici hominem esse rugibile, in quantùm est Leo, nõ esse rugibile in quantùm est rationale. Ergò etiam non potest dici, partes esse finitas ob identificationem cum finitis, & tamen esse semper, & semper acceptibiles, nunquã idem accipiendo, adeoq; conveniente sibi definitione infiniti, sicut enim definitio rationalis excludit rugibilitatem, ita definitio finiti, excludit definitionem infiniti, adeoque excludit acceptibilitatem actualem, aliûs & aliûs, sine termino.

RESPONDETUR secundò ex istis quæ habet Oviedo, hîc punc. 3. n. 1. Ex eo partes, proportionales non esse infinitas actu, quia augmen-

mentum hoc procedit, inquit, Oviedo, semper à proportione Majoris ad proportionem Minoris inæqualitatis, & quocunq; modo augeatur, non excedet illud ipsum totum, ex quo accipitur. Sic v. g. sit una quantitas palmaris, & alia ulnaris, accipe medietatem ex ulna palmariq; illam adde. Rursùs illius ipsius medietatis, residuæ in ulna, accipe dimidium, & adde palmo, & sic deinceps; quidquid tamen ex ulna addideris palmo, non excedet ulnam, quia augmentum hoc fit ex eodem toto, quod est ulna, & si augmentum fieret ex alia & alia ulna, additione illâ cresceret palmus, ultra ulnam. Porrò ad infinitum est necesse ut sint partes aliquotæ, & æquales, infinitæ, non autem ut partes nonnisi proportionales.

CONTRA. Tum quia, ut idem Ovied: urget. Etiam partes aliquotæ & æquales, sunt in quolibet palmo v. g. per adversarios infinitæ, quia continuum est divisibile in medietates æquales, hæ ipsæ medietates sunt divisibiles in alias medietates æquales, & sic deinceps. Et sicut partes proportionales sunt infinitæ, quia semper & semper dividi possunt; ita & partes æquales erunt infinitæ, quia semper, aliæ, & aliæ, inter se æquales, dari possunt. Tum quia ut dixit Arriaga, quamvis illæ partes sint inæquales, si semper aliæ & aliæ accipi possunt, non sunt dicendæ finitæ; ad eum modum, quo nummi non sunt finiti, si semper & semper accipi possunt, quantumvis minores & minores. Tum quia ex hac responsione, sequitur & esse finitas, & non esse finitas; sunt finitæ, ut probas, & non sunt finitæ, quia semper & semper sunt acceptibiles, non accipiendo idem.

RESPONDET tertiò Ovied: ex proprio sensu, & dicit: Posse in infinitum procedere divisiones, & in infinitum partium multitudine augeri, non tamen posse DEum infinitas divisiones hoc modo exhibere, aliud enim est, posse divisiones in infinitum augeri, aliud est, divisiones esse infinitas, sicut aliud est numerum posse in infinitum augeri, & aliud numerum posse esse infinitum. *Ad confirmationem etiam dicit.* Ex eo quòd quantitas possit in infinitum in partes dividi æquales, inferri in quantitate infinitas partes æquales, non tamen reperiri in quantitate infinitas partes æquales, quia inquit ex infinitis inæqualibus, una minori alia, potest quicunq; numerus quantumvis maximus partium finitarum construi, sicut contingit in numero, qui in infinitum augeri potest, ex eo, quòd possibiles sint infinitæ unitates; ex quibus numerus finitus, infinitè possit accrescere, etiamsi non posint infinitæ unitates annumerari.

CONTRA. Tum quia illæ partes, quarum divisio potest in infinitum procedere, de facto sunt infinitæ, quando de facto & actu, tot sunt, ut semper ex illis aliquid sit accipere, & nunquam idem; partium autem continui divisio, potest in infinitum procedere, & partes continui sunt tales, ut semper ex illis, de facto, & actu, aliquid sit acceptibile, & nunquam idem. Ergò illæ partes sunt infinitæ actu. Tum quia pensando verba quæ adferuntur, non satis liquet quid intelligatur, quòd DEus non possit exhibere infinitas istas divisiones; vel enim ex eo illas non potest exhibere, quia deveniretur, ut à parte dividendorum, defectu orto, exhiberi non posint, & sic clarè deveniretur ad indivisibilia; si autem non possunt exhiberi illæ divisiones, defectu orto ex parte dividentis DEI, & tunc arctaretur omnipotentia sine necessitate, præcipuè cum argumentum adlatum, non tantùm probet, posse divisiones in infinitum augeri, sed probet debere esse infinitas actu. Tum quia quamvis unitates posint in infinitum augeri, non sunt tamen infinitæ, ex eo, quia non tot sunt actu & à parte rei unitates, ut ex illis semper sit accipere aliquid & nunquã idem, partes autẽ sunt actu tot, ut semper sit aliquid ex illis accipere & nunquã idem.

Cæterum, qui tueretur, partes non esse in continuo actu, sed solum potentiâ distinctas, consequenter ad dicta tueretur, non esse illic ullam infinitatem actu.

DIFFICULTAS III.

De fundamentis prædictarũ sententiarũ.

PRoponenda erunt imprimis fundamenta pro sententia Zenonistica.

OBJICITUR primò. Tempus & motus necessariò debent componi ex instantibus.

RESPONDETUR. De hoc quærendum esse infra.

OBJICITUR secundò. Sphæra perfecta tangit planum in puncto, quod demonstravit Euclides Lib. 3. Element. propositione secundâ, consẽtitq; Aristoteles lib. 1. de anima tex. 13. Et certè ponamus sphæram trahi per planũ, tracta describet lineam, quæ nonnisi punctis constabit, semper enim nonnisi in puncto tanget planum.

RESPONDET primò recentior Suar. Quod scilicet tangetur illud planum, non in puncto, sed in parte incerta, omni scilicet minima, minori. Ideo autem sunt incertæ illæ partes, quia cũ sint continuæ, sunt indeterminatæ, nec habent existentiam determinatam. Illustrat hoc instantiâ; non est dubiũ in numero, plures existere, quãdiu tamen istud plures; ad duos tres &c. non determinatur, istud plures, est numerus incertus, ita etiam & illa existentia partium, omni minori minorum, cùm non sit determinata, incerta est.

CONTRA. Tum quia hæc responsio nihil dicit ad demonstrationẽ Euclidis, qui demonstravit futurum contactum nonnisi in puncto, quorsum ergò obtrudantur partes istæ incertæ? Tum quia quamvis darentur partes istæ incertæ &c. & indeterminatæ, tamen illæ determi-

minari & certæ reddi per assignationē possunt; si enim mens, si divisio, si quodcunq; aliud determinat partem, etiam contactus determinabit, cumq; contactus sit quid Physicum, non debet perfici in aliquo, quòd subsit nostris intentionibus, sed aliquo Physico & reali, quæro ergò quid illud sit quod tangit? Tum quia vel videt Deus certò & determinatè quid sit illud quod tangitur, vel non videt? si non videt; Ergò nec quidquam tangitur, infallibiliter enim illud videret; Si autem videt certò & determinatè, id quod tangitur, non potest illud esse indeterminatū, determinatus enim tactus, non potest esse rei indeterminatæ. Tum quia quāvis ista propositio: aliquis calamus est necessarius ad scribendum, explicabilis sit, per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc; aliquis calamus scribit, explicabilis est, nonnisi per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinatus. Ergò etiam quamvis hæc propositio, aliqua pars tangi debet, sit explicabilis per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc propositio: tacta est aliqua pars, debet explicari per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinata pars, quæ tangeretur; sicut nec determinatè significaret hæc propositio: aliquis calamus scribit, si non esset aliquis determinatus calamus, qui scriberet. Tum quia falsò supponitur, determinationem partis, ex sola figura oriri, cùm possit etiam ex assignatione mentali oriri. Instantia etiam adlata non convincit, quia quamvis in ordine ad intellectum limitatum, ly plures, non habeat determinationem, sed à parte rei, & in ordine ad intellectum illimitatum, quodcunque est ly plures, illud vel est majus, vel æquale duobus, nihil enim vagum, existit à parte rei.

Respondet secundò Albertinus. Quòd sphæra perfecta, nullo modo tactura sit planū perfectum, nulla enim est ad contactum proportio, cum quidquid est in sphæra, globosum sit, & quidquid in plano, planum est. Tangit itaq; sphæra planum in sensu negativo, quia ita erit vicina, ut vicinior esse non possit, sed inter illam & palmum mediabit semper aer, aut aliud corpus, & etiāsi gravissima illa sit sphæra, non descendet inferius, nec dicetur pendere in aere, nam illud pendere dicitur, quod retentum ita est supra leve, ut possit salvâ figurâ, descendere inferiùs.

Contra. Tum quia hæc responsio sine necessitate rationem penduli tribuit gravissimo corpori sphærico: certè enim pendere, non aliud est, quàm non inniti nec teneri solido, extra centrum, illudq; additum de descensu salvâ figurâ, est merè arbitrarium, cùm cōmunis etiā apprehensio, per pendere, intelligat prædictum: Non inniti &c. Tum quia illud corpus quod mediat, vel est punctum vel divisibile; si punctum; concedis intentum; Si divisibile: Ergò adhuc ulterius plano sphæra approximare poterit, adeoq; & consistere in illo. Tum quia hoc ipsum medium, tangiturne à sphæra vel non? Si non tangitur, cur non? & si manus nunc verè tangitur ab aëre, tangitq; aërem, cur non & illa sphæra? si autem illud medium tangitur à sphæra, vel tangitur in puncto, vel in parte: si in parte? contradicis demonstrationi Euclidis; si in puncto, habetur intentum.

Respondet tertiò Martinus Olseroski. Unam eandemq; rem habentem diversas formalitates, posse secundùm unam formalitatem, ita se habere, & secundùm aliam formalitatē, quāvis priori identificatam, aliter se habere, & ita v. g. homo secundùm animalitatem, formaliter dicit identitatem cum brutis, non dicit autem identitatem cum brutis, secundùm rationalitatem; cum ergò etiam quantitas habeat puncta, superficies, lineas, tanquam sui formalitates, sola ratione ad invicem separabiles, sit, ut secundùm quod gerit rationem puncti, possit tangi à sphæra, & non tangi, secundùm quòd dicit alias dimensiones lati & profundi, re divisibili, gerente vicē indivisibilis; sicut enim indivisibile, potest habere officium divisibilis, ut cum Angelus indistat à suæ locabilitatis divisibili sphæra, ita & divisibile, potest habere officium indivisibilis. Supponit autem hæc responsio, illa indivisibilia, esse idem realiter cum continuo seu divisibili.

Contra. Tum quia non datur distinctio virtualis in creatis in ordine ad prædicata Physica; cum autem tangi sit prædicatum Physicum, non potest quantitas tangi, secundùm unam rationem, & non tangi secundùm aliam. Tū quia hoc quod est aliquid habere se, prout indivisibile, sunt meræ formalitates connotativæ, dependentes suo modo à nostris intentionibus, tactus autem, non debet esse in eo, quod sit dependens à nostris conceptibus. Tum quia punctum, unum dicit quoad entitatem, & subjectum, aliud dicit pro connotato, & cùm contactus non sit coñotati, neq; illius negationis, debet esse ipsius puncti quoad entitatem spectati: entitas autem & subjectū puncti, est ipsum continuum, quod est latum, profundum, longum. Non erit ergò contactus in indivisibili, & tamen deberet esse ob suppositionem Euclidis.

Respondetur aliter huic argumēto, quòd scilicet Euclides & Aristoteles, asserendo sphæram perfectam tangere planum in puncto, asserant id, nonnisi ex suppositione, si daretur & esset possibilis, & sicut eum Aristoteles definit: Infinitum esse id, cujus secundùm partes accipientibus, semper accipere est, & nunquā idem, nec tamen sequitur, quòd infinitum possibile sit, illaq; definitio, sensum nonnisi conditionatū habet, quòd scilicet si daretur infinitum, talis deberet esse naturæ: ita & in præsenti. Quòd autē sphæra perfecta sit impossibilis, debet referri in principia præjacta, nempe quia illa sphæra & nō com-

componeretur ex punctis & componeretur; nõ componeretur quidem; quia compositio continui ob rationes adlatas, non potest esse ex punctis; componeretur autẽ; quia si ipsa, non desineret quaqua versus in punctum, quomodo se desinenti, tãgeret in pũcto. Rursùs si sphæra componeretur ex punctis? ita unũ punctum penes aliud collocari deberet, ut non faciat lineam rectam, non potest autem non facere, lineà rectã. Quia si nõ faceret lineam rectã, deberet aliquo sui uniri, uni puncto, & aliquo sui obliquari & incurvari, obliquatio autẽ & incurvatio, ei quod non habet partes, omnino impossibilis est. Deniq; si deberet tangere sphæra perfecta, planum perfectum in pũcto, deberet desinere in punctũ, si enim non desineret in punctum, desineret vel in lineam vel in superficiem divisibilem: Si autẽ desineret in rem divisibilem, in aliquo etiã divisibili, non autem in puncto tangeret. Sed sphæra non potest desinere in punctum, quod ipsum probo. Quia si duceretur linea diametraliter, à centro sphæræ, ad punctũ tangens, desineret in illud punctum; si autem alia ponè duceretur, itidem in punctum desineret, sed non tangens, quæro: quî fieri possit, ut illud imediatum punctum evadat, non tangens, si continuetur cum tangenti, & se toto ab illo indistat? Quæro enim vel distat ab illo, vel non distat? si non distat? æquè tangit: si distat? vel cõjungitur cum illo, vel non conjungitur? si non cõjungitur? non efficit sphæram, si conjungitur & distat? ergò secundũ aliquid conjungitur, ad salvandã continuationem, secundùm aliquid distat, quia non tanget, planũ, tangẽte alio. Ergò in illo indivisibili dabitur cõtinuũ, & distans, adeoq; nõ erit punctum.

Objicitur tertiò. Quantitas discreta componitur ex unitatib⁹, quæ indivisibiles sũt. Ergò & quãtitas cõtinua cõponitur ex indivisibilib⁹.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia impossibile est componi quantum discretum, nisi ex indivisibilib⁹, quia ex unitatibus, quæ indivisibiles sunt, ex quo enim alio? Unde definitivè plura, sunt unitas & unitas, jam autem non est definitivè continuum punctum & punctum, immò non potest esse, ob adlatas rationes. Et certè compositio quanti discreti, non debet fieri ex talibus, quæ se tangendo constituant magnitudinem; ècõtra, quantitas continua, requirit esse contactiva; indivisibilia autem non sunt apta, ut tangendo se, faciant magnitudinem.

Solet pro hâc sententia citari etiam Aristoteles ex 4ti Physic. tex. 35. ubi docet recipi lumen in superficie corporis dẽsi & opaci, nec ullo modo in aliqua profunditate, aliâs non esset perfectè opacum. Sed loquitur Aristoteles de profũdo simpliciter seu notabiliter, quod in tali non recipiatur Lumẽ, nec requiritur ad opacitatem perfectam, universaliter, compositio ex indivisibilibus.

Quod attinet ad sententiam componentium ex partibus in infinitum divisibilibus Quantum, Pro illa.

Objicitur primò Auctorita Aristotelis ad illam.

Responderi potest. Imprimis claras & argumentis propositas rationes Aristotelis haberi, nonnisi pro hoc, quòd continuum non componatur ex indivisibilibus, sed de divisibilitate in infinitum nullã haberi demonstrationem Aristotelicam, forteq; agnovit divisibilitatem in infinitũ hôc sensu, quòd medietas in dimidia, dimidia in alia dimidia dividi possint; ita ut nulla sit potentia creata, quæ ita minutim dividere possit, ut deveniatur ad indivisibile, vel positâ divisione, non contentivum quantitatis. Deinde hoc dici posset, quòd in istis quæ concernunt omnipotentiam Divinã, non multùm sit deferendum auctoritati Aristotelis; hinc ipse innixus illi principio: Ex nihilo nihil fit, concedebat DEO vim creandi de novo, & quia devenire ad ulteriùs non divisibile, nec ratio Aristoteli suadebat, nec experientia, ideo voluit illud ulterius, & ulterius, esse divisibile, loquens prout philosophus per ordinem ad potentiam creatam.

Objicitur secundò ex recentiori Suar. Possibile est componi quantitatem ex partibus in infinitum divisibilibus.

Respondetur. Dictæ rationes volunt ostendere implicantiam.

Instat idem. Si daretur quantitas infinitè extensa, collocaretur autem in puncto, illa quantitas esset indivisibilis in infinitum in partes æquales. Ergò etiam possibile erit quodlibet continuũ habere partes infinitas potentiâ.

Respondetur. Conditionata quidem conceditur & sequela illius, sed negatur posse dari quantitatem infinitè extensam, cujus si negetur possibilitas, quomodo sequetur possibilitas compositionis continui, ex partibus in infinitum divisibilibus? Deinde si positâ quantitate infinitè extensâ non sequeretur acceptibilitas partium æqualium infinitarum, sequeretur absurdum, nempè & fore, ut supponitur, illam quantitatem infinitam, & non fore infinitam, quia exhauriretur per mensuras finitas. Unde per locum intrinsecum ex infinitate sequitur acceptibilitas in infinitum, non sequitur autem per locum intrinsecum ex continuo, divisibilitas in infinitum.

Dices tertiò. Cõtinuum constat partib⁹ divisibilib⁹, nõ ergò potest ultimò dividi, quia etiã ultima illa divisio, fieret in partes divisibiles.

Respondetur. Sicut non tenet hæc Consequentia; palmus constat semipalmis, Ergò non potest ultimò dividi nisi in semipalmos, ita nec prior illa tenet. Sicut ergò palmus constat semipalmis manens palmus, ita divisibile constat partibus divisibilibus, manẽs divisibile. Nego autẽ semper manere debere divisibile. Unde illud etiam Antecedens. Continuum cõstat partibus divisibilibus, hôc sẽsu est verum, quousq; scilicet continuum manet; sed

nego

nego divisione devenire non posse, ut non maneat continuum. Et certè Continuum definitivè est, cujus extrema sunt unum, hinc quousq; manet continuum, divisibile erit, si enim habet Extrema, quomodo non habet plura? si plura, quomodo non divisibilia à se. Unde concedo cum Aristotele 6. Phys. T. 4. Continuum semper esse in ea quæ insunt divisibile. Sed nego docuisse Aristotelem, hoc, quod semel continuum est, debere esse continuum semper, licèt quousque manet continuum, sit semper, & deinceps divisibile, & quòd in divisione illius, non veniatur ad indivisibile, seu ut loquitur Aristoteles inibi, ne sit indivisibile, indivisibile tangens. Nos autem non dicimus in divisione continui deveniri ad Indivisibile, de quo infrà. Primi autem Physicorum T. 15. *Infinitum enim* (dum inquit) *in quanto est*, non significat in Infinitum divisibilitatem partium, sed solum quòd infinitudo spectet ad quantitatis prædicamentum, non substantiæ, aut Qualitatis, unde addit: *Infiniti enim ratio, Quanto utitur.*

QVÆSTIO II.

De Compositione Continui Successivi per alios.

SUccessiva duplicia sunt; quædam successiva, ratione sui fieri, in re autem permanentia sunt, & ita productio caloris successiva est, calor autem productus, est quid permanens. Alia autem etiam in suo esse, successiva sunt, & talia sunt, tempus, motus localis successivus &c. Porrò sunt aliqui, qui quamvis censeant, continuum permanens non componi ex indivisibilibus, ut recentior Suarez, censet nihilominùs continuum successivum, componi ex solis indivisibilibus.

PRIMA ITAQ; EST SENTENTIA. *Continuum componi ex indivisibilibus.*

CONTRA est primò. Quia continuum permanens non componitur ex indivisibilibus, Ergò nec continuum successivum.

RESPONDET recentior Suar. disparitatem esse. Quia in continuo permanenti, indivisibilia ambo simul existunt, & cùm sint indivisibilia, neutrum resistit alteri, sed utrumque est simul cum alio; in continuo autem successivo, in quo nimirum indivisibilia non eò existunt, & unum non est simul cum alio, sed post aliud, ideoque facere possunt extensionem. *Sed redit argumentum*, quare hæc indivisibilia, quæ sunt simul cum alio, non possunt facere extensionem, possunt autem facere extensionem indivisibilia, quorum unum succedit alteri, & quid plùs adfert existentia unius, & non existentia alius, ad extensionem, quod non adfert, existentia utriusque.

CONTRA secundò. Quia ad veram successionem, quæ condistinguitur à positione discretorum immediata, qualis reperitur, dum ab extremo ad extremum transit Angelus, non transeundo medium, requiritur ut secundùm aliquid sui, conjungatur, secundùm aliquid recedat, cùm autem indivisibilia non possint patiLy; Aliquid sui, nec erunt apta ad constituendum successivum.

CONTRA tertiò. Quia universaliter assumit Aristoteles, quòd indivisibile, non possit facere extensionem.

DICES primò cum Oviedo. Partes temporis sunt essentialiter successivæ, ergò nunquam sunt duæ partes illius simul, hôc ipso enim, non essent successivæ. Ergò ulteriùs nunquam existet, pars illius divisibilis; si enim existeret pars illius divisibilis temporis, hôc ipso existerent partes, in quas dividi potest, seu partes successivæ, quas non posse simul existere, probatum est.

RESPONDEBIS primò. Quòd partes temporis existant successivè & non simul, talis enim debet esse existentia partium, qualis existentia totius; & ita homo, cùm sit naturâ suâ permanens, & partes illius, & totus homo, existit simul; cùm verò tempus sit naturâ suâ transiens, etiam partes illius transeuntes erunt, existentiamque illius deposcent, nonnisi successivam. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut urget idem, id quod est successivè, partim est actu, partim fuit, partim erit, quæro ergò de illo temporis quod est actu, estne successivum? si non est successivum; Ergò est instans. Si est successivum: Ergò partim est, partim erit, partim futurum est, quæstio autem est, de eo solo, quod actu est. Tum quia si id quod est *Actu temporis*, existeret successivè, verum de illo esset dicere; Non est *Actu temporis*, quæ sunt contradictoria, quia de illo quod est actu temporis, verum esset dicere, successivum est, si successivum est, verum erit quòd existit, vel extiturum sit, insuper quòd existat. De eo autem quod extitit, verum est dicere: Non est Actu temporis, sed fuit: De eo etiam quod extiturum est, verum est dicere: Non est Actu temporis, sed erit. Ergò à primo ad ultimum, de eo quod est actu temporis, si successivum est, verum est dicere; Non est Actu temporis. Tum quia successivè existere, non est nisi exstitisse vel extiturum esse. Si ergò tu tribuis tempori existentiam nonnisi successivam, tribuis illi quod extiterit vel extiturum sit; hîc autem quæritur de eo, quod existit temporis.

RESPONDEBIS secundò cum Hurtado. Quòd tempus existat secundùm partes indeterminatas, & licèt nulla pars determinata temporis possit existere tota simul, partes tamen indeterminatæ, possunt existere totæ simul. *Hæc Responsio*

NON

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur actu partes & tamen indeterminatæ temporis, determinatam enim, & non vagam exiſtentiam habent. Tum quia partes illæ indeterminatæ vel habent ordinem prioris & poſterioris, vel non habent? Si non habent? ergò non ſunt partes temporis, quod definitur per ordinem prioris & poſterioris; Si habent, ergò non cò éxiſtunt, ſed una eſt priùs, alia poſterius. Tum quia partes determinatæ temporis, non poſſunt exiſtere totæ ſimul, ergò nec partes indeterminatæ.

RESPONDEBIS tertiò. Partes temporis, eſſe ſimul, non quomodocunque ſed ſimul in eſſe fluenti. *Hæc reſponſio.*

NON SATISFACIT. Tum quia ſimul, & in eſſe fluenti, ſunt termini, qui non ſe compatiuntur, ſi enim aliquid fluit, neceſſariò ſuccedit, ſi ſuccedit, ſimul non eſt. Tũ quia videtur in hoc eſſe manifeſta principii petitio, dicere enim ſucceſſivum, ſimul in eſſe ſucceſſivo exiſtere, eſt petere principium, de hoc ipſo enim quæritur quomodo ſucceſſivum, *ſimul*, ſucceſſivè tamen exiſtere poſſit. Ergò etiam dicere quòd ſucceſſivum ſimul in eſſe fluenti exiſtat, eſt petere principium. Tum quia hoc quod fluenter exiſtit, vel eſt diviſibilile vel indiviſibile? ſi indiviſibile, habetur intentum; ſi diviſibile, habebit hôc ipſo prius & poſterius, de hoc autem ipſo quæritur quomodo exiſtat utrumq; ſimul?

DICES ſecundò. Poteſt DEUS in uno inſtanti creare Angelum, & in altero illum annihilare, aliàs non eſſet illi libera conſervatio creaturæ.

RESPONDERI ſolet primò negando antecedens. Unde ſi velit Deus creatum uno inſtanti Angelum annihilare, debebit exſpectare tempus, nec per hoc officitur quidquam libertati Divinæ, ſicut non officit quidquam libero dominio Dei, quòd non poſſit 24. horas, ponere ſimul, quia hoc oritur, ex ipſius impoſſibilitate objecti. Impoſsibile autem eſt, ut immediatè ſequenti inſtanti, annihilet Deus Angelum, priori immediatè inſtanti creatum, cùm poſt inſtans nullum ſit, nec poſsit eſſe immediatè, ſequens in tempore, inſtans. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia ſecundùm dicenda quamvis immediatè ſequenti inſtanti annihilet Deus Angelum, nondum ſequetur inſtans temporis poſt inſtans temporis. Tum quia, vel ſunt ſtata hæc inſtantia quibus creari. v. g. poteſt Angelus vel non ſtata? ſi ſtata, ergò non ſemper eſt DEUS expeditus ad creandum in inſtanti Angelum, caſu quo in tempore, ſtatum illud inſtans, non reſpondeat. Ergò non omni tempore poteſt juſtificare impium, caſu quo ſtatum inſtans non reſpondeat, quo deberet produci gratia, quæ utpotè ſpiritualis in inſtanti producitur: Si autem non eſt ſtatum hoc inſtans, cur volente DEO annihilare immediatè poſt inſtans creationis, non poterit reſpondere annihilatio. Et certè non creet Deus in inſtanti (quo ſupponitur creaſſe) Angelum, cur eo tempore quo tu dicis poſſe illum annihilare immediatè non ſequetur nonniſi inſtans, adeoq; id, in quo creari poſsit Angelus, adeoq; etiam annihilari priùs creatus. Quis credat conſecrantibus tot Sacerdotibus & tot communicantibus, nunquam deveniri ad hoc, ut hîc quidem primò incipiat eſſe Chriſtus conſecratione, & nullo interpoſito tempore alibi ultimò ſit? quis credat ut dum hîc ultimò eſt, per totum mundum nullibi poſſit immediatè poſt, primò eſſe, ſed nonniſi exſpectato tempore: quænam hoc revelatio docet? vel ad quem fidei articulum defendendum id requiritur? cur non dicetur hoc quidem inſtantaneè produci, hoc immediatè annihilari, nihil proportionati correſpondere in tempore? ut effugiatur hoc abſurdum, quòd DEUS debeat interrogatus dicere potesne nunc creare? non poſſum! quia modò eſt tempus, ſed debeo exſpectare inſtans, cumq; illud tempus per totam æternitatem ſit diviſibile, ſi divideretur per totam æternitatem, non poteſt quidpiam creare. Quis item credat hîc dum ſeparatur anima, nullibi in mundo, aliam immediatè poſt creari? Quis credat dum inſtanti affirmat aliquid Angelus vel Petrus, immediatè toto univerſo, nec hunc Angelum nec alium poſſe, quicquam affirmare, affirmaret enim in diviſibili & inſtantaneo judicio, ſed debere ſtare obſtipum, aut neſcio quam, nonniſi diviſibilem notitiam ponere. Tum quia ſit impoſſibile tempus, poteritne tunc creari Angelus, & ſtatim annihilari? ſi non poterit, cur? ſi enim ideò non poteſt, quia impoſſibile eſt compoſitum tempus ex inſtantibus, cùm ſit impoſſibile, debet eſſe compoſitum ex inſtantibus adeoque in quorum uno poſsit creari, in altero immediato annihilari: Si autem in illo caſu poteſt annihilari immediatè Angelus, etiam nunc annihilari poterit, quid enim obeſt motus cœlorum, nec res aliâ poſsibilis ex ſe, ſit impoſsibilis, cumq; poſsibilitas unius rei, non officiat poſsibilitati alius rei, etiam poſsibilitas motûs cœlorum ſeu temporis, non officiet poſsibilitati immediatè ſequenti annihilationis Angeli. Tum quia, ſi non poſſet annihilare DEus Angelum inſtanti immediatè ſequenti, non eſſet liber in ejus conſervatione. Quod ipſum probatur. Si DEus non poſſet auferre exiſtentiam homini, non eſſet liber in hoc, quòd homo exiſtat animal rationale. Ergò etiam ſi DEUS non poteſt immediatè annihilare Angelum, non eſſet illi libera conſervatio Angeli. Et certè non eſt poſsibilis creatura, quâ poſita reddatur impoſsibilis poſitio aliûs creaturæ, ſaltem in diverſo loco, ſubjecto &c. Ergò

etiam

etiam non redderetur impossibilis annihilatio Angeli, quocunque instanti, quia esset possibile tempus, quod non potest componi ex instantibus.

INSTABIS. Si DEus voluisset creaturam producere ab æterno, non posset immediatè sequenti instanti, eandem annihilare, idque salvâ libertate Dei. Ergò etiam quamvis non posset Deus creatum Angelum, immediatè sequenti instanti annihilare, adhuc salvaretur DEI libertas.

RESPONDETUR. Cùm eâ quæ fiunt ex suppositione usûs libertatis Divinæ, non auferant libertatem Deo, cumque nonnisi ex suppositione decreti Divini, illa ponatur ab æterno, nulla enim exigit de se ab æterno esse, hinc fit, ut æternitas illius, non auferat Deo libertatem, non esset autem ab æterno, si uno tantùm instanti duraret, & sequenti annihilaretur. Quia illud sequens instans, vel esset ab æterno, vel in tempore? si ab æterno? Ergò ab ante æternitatem potest aliquid præcedere, præcederet enim creatio; Si in tempore. Ergò illud prius instans, non esset ab æterno, sed in tempore; quod enim est ab æterno, non potest præcedere tantùm instanti, id, quod est in tempore, infinitum enim plusquam finito, debet excedere id, quod est finitum; tale autem nullum simile absurdum sequeretur, si creatus in instanti Angelus, immediatè sequenti instanti annihilaretur.

RESPONDERI solet secundò. Annihilandum illum Angelum in parte indeterminata minori & minori in infinitum. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia quæro: an respondeat in tempore aliquid proportionatum illi annihilationi vel non; si enim non respondet aliquid proportionatum? Ergò potest benè post creationem Angeli, sequi immediatè annihilatio Angeli, jam enim non sequetur tempus componi ex instantibus; si autem aliquid proportionatum respondet. Quæro an illa ipsa pars indeterminata minor & minor in infinitum, sit æqualis, vel major vel minor. Si æqualis, Ergò est quid instantaneum. Ergò non in parte minori & minori, sed in instanti annihilatur: Si minor, Ergò instantanea annihilatione, datur minus. Si major, contra erit, quia quidquid ultra instantaneam annihilationem est, jam non mensurat eandem sed excedit. Tum quia quæro: ipsa creatio Angeli vel est in instanti, vel non est? si non est in instanti, non cohærenter imprimis respondetur; nam quomodo non potest Angelus in instanti immediatè sequenti annihilari, quia sequeretur instans post instans; siquidem jam nec antecederet instans, utpotè cùm per Te, creatio illa, non sit futura in instanti. Jam autem qui etiam fieri potest, ut res spiritualis non in instanti producatur, utq; ea quæ sunt tota simul, non ponantur tota simul, adeoque in instanti? Si autem creatio est in instanti? Ergò & annihilatio est in instanti, ratio enim utriusque eadem est, nempè spiritualitas substantiæ quæ nec poni per partes nec annihilari per partes potest. Consequenter non fiet in parte indeterminata.

Neq; valet si dicas, quia sequeretur instans post instans, ideoq; annihilatio debet esse in parte determinata, reditur enim ad argumentum per contradictorium, & debere esse in parte indeterminata illam annihilationem ut probatur, & non debere esse, quia res spiritualis, si nõ potest incipere nisi tota simul, ita nec desinere.

Neq; valet, si dicas, creationem etiam Angeli esse quidem instantaneam, sicut & annihilationem, sed neutrum fieri in instanti, sed neutrum fieri in instanti; sed in tempore indeterminato, redibit enim argumentum primo loco factum, qualis quantaque sit illa pars. Tum quia contra hanc partem indeterminatam, urgeri possunt reliqua, quæ supra in simili adlata sunt.

RESPONDETUR tertiò. Posse creato Angelo annihilari eundem in instanti immediatè sequenti, nec tamen sequetur tempus componi ex instantibus; quia nihil proportionati respondet in tempore, sequeturque instans post instans intrinsecum, sed non sequetur instans post instans extrinsecum. Nomine instantis intrinseci, venit indivisibilis quæcunque actio, vel quasi actio, duratio intrinseca, seu entis passiva conservatio &c. Nomine autem instantis extrinseci, venit instans temporis: & sicut si Angelus colligat se in punctum in quanto permanenti, nihil respondet proportionatum, ita nec respondet in quanto successivo quicquam proportionatum, illi v. g. Creationi.

SECUNDA SENTENTIA est: *Quantum successivum, componi ex partibus in infinitum divisibilibus.* Hæc sententia impugnari debet ex iis quæ supra allata, sequeretur enim quod una hora possit totâ æternitate durare, & cum adhuc non sit in illius successione, deveniendum, ad negationem ulterioris successionis, durare poterit ultra æternitatem.

QVÆSTIO III.

Quid tandem dici posset de compositione utriusq; quanti?

SI fides doceret unum granum papaveris ita esse divisibile, ut singula ex possibilibus, possint proportionalem partem habere, itemque quod uno grano papaveris, possit tegi & ulterius, & ulterius tegi, tota hæc sphæra mundi, nec tamen unquam occupare plus, de dimensione in omnẽ partẽ quam ante, esset hoc

inter

inter mysteria fidei apprimè difficilia. Hinc prætentanda erit alia via, ita tamen, ut hæc quæ adferentur, sint sine præjudicio ut dicitur sententiæ melioris, quæ vel hôc ipso, quia communis est, probabilior est. Et ea quæ adferam, non tàm doceo, quàm prætento viam, an doceri possint? & melioribus ingeniis materiam offero, eruendi verum: unde mox, cum Ly *Posset*, scilicet diminuente Particulâ, sententiam hanc proponam impugnandam, aut illustrandam.

DIFFICULTAS I.

Explicatur continuum permanens.

DICI POSSET I. *Quantum neq; componi ex indivisibilibus, neq; ex partibus in infinitum divisibilibus, neq; ex partibus finitè divisibilibus, nec quidquam esse ex quo actu componatur, compositione, de qua in præsenti.*

Prima & secunda pars supponitur in superioribus discussa. Tertia & quarta pars probatur.

Omne quod componitur Physicè & actu componitur ex pluribus actu, sed in continuo non sunt plura actu, quia non sunt partes actu distinctæ. Ergò neque est compositio actu. Major supponitur ab omnibus, & probatur, sic; quia si aliquid non habeat partes, non erit compositum sed simplex, ut videre est in Angelis, animâ &c. Ergò etiam, si non habeat partes plures actu, non erit compositum actu. Addidi expressè quod continuum nõ habeat, ex quo actu componatur, compositione de qua in præsenti. Admitto enim quantum componi ex materia & forma, sed hujus compositionis non est hîc locus.

Potiùs ergò inquiri debet, an in resolutione continui deveniendum sit ad indivisibilia? an ad semper divisibilia? an tandem ad minima? ex quibus quia indistinctis actu non poterit dici componi, sed rigorosè loquendo potiùs resultare totum, quod qua tale, partes non deposcit. Unde totum hypostaticum, constat naturâ humanâ, & Personâ Verbi, neque tamen Persona Verbi, est pars. *Et circa hanc difficultatem*

DICI POSSET II. *In resolutione Continui, deveniendum tandem ad minima Physica.* Hanc conclusionem in re docuerunt antiquiores, dum censuerunt componi, continuum ex partibus finitis divisibilibus. Eam innuit Coninck & Lessius apud de Lugo Disputat. 18. de Eucharistia, Sect. 3. ubi asserunt Christum non esse infinities potentiâ, sed finities in Eucharistia, juxta numerum finitarum particularum sensibilium, docentes Christum non permissurum, ut tale minimum in fractione hostiæ dividatur; ubi supponunt, quod si divideretur, nõ foret sub illa particula Corpus Christi. Quod autem illi docent de Corpore CHRISTI, idem nos cum restrictionibus infra ponendis, dicimus de quantitate. Haberi etiam ejus fundamentum potest in Euclide Lib. 1. Prop. 1. Ubi dicit: per divisionem perveniri tandem ad magnitudinem, quę sit minor, propositâ minori magnitudine, tandemq; ut Angulus rectilineus, sit minor angulo contingentiæ. Fortè etiam aliquantulum meminit hujus sententiæ Aristoteles, nam hic censuit quantitatem non esse à subjecto separabilem, & tamen primò Physicor. Tex. 18. & secundo Physicor. Tex. 35. dicit: substantiam, sublatâ quantitate non esse divisibilem, cùm autem tolli illa non possit à substantia, utpotè inseparabilis ab ipsa, nisi divisione ipsius substantiæ, admittit hoc ipso deviniri ad talem divisionem substantiæ, quæ divisibilitatem ulteriùs non admittat, amittendo scilicet multitudinem partium, seu quantitatem divisibilitati subjectàm. Hujus sententiæ accipi primum fundamentum cogitandæ, sub meo doctissimo Professore Patre PETRO PAPIESKI, qui discurrens quandonam Sacramenta causent gratiam, docuit illam causari in minimo sensibili. Cujus Scripta magno inter alia pollent encomio, quod quo diutiùs leguntur, magis semper sapiant, & informent.

Probatur hæc Conclusio argumento non nisi negativo. In resolutione & divisione continui, non devenitur ad indivisibilia, ut probatum ex Aristotele. Ergò devenietur ad partes. Non ad partes semper divisibiles, propter difficultatem supra propositam. Ergò ad partes non ulterius divisibiles, quas appello minima Physica. *Ut intelligatur Conclusio*

SUPPONO primò. In istis quæ partes & molem requirunt, devenire tandem est, ut nisi certa moles detur, illa dari non possint. Sic devenire est ad minimum materiæ, quo non dato, Corpus organisari & formari non potest. Rursus quia molem & partes certas, requirit ulna ex semiulna, ne divinitus quidem, cæteris salvis, fieri potest ulna. Conformiter ad hæc dici potest rationem quanti requirere partes, & molem determinatam, adeoque, deveneri posse ad tale minimum quantitatis, ut nisi eo salvo & integro, subsistere possit quantitas, ita, ut sicut organisatio in corpore, longitudo in ulna, determinat sibi certam magnitudinem; ita eam determinet sibi etiam quantitas: consequenter dico, in illa medietate minimi, non esse jam reperibiles alias medietates quantitativas: & sicut si quæram in sententia communi; cur non possit dividi quantitas in partes non ulteriùs divisibiles? respondebitur, quod id proveniat ex essen-

tia quantitatis ; ita in præsenti dici potest, quòd medietas minimi , non habeat aliam medietatem quantitativam , provenire ex essentia minimi , quam defendit præsens sententia aliunde eam efficaciter non expugnas.

Suppono secundò. Hoc minimum Physicum, non idem esse cum indivisibilibus Mathematicis, nam indivisibilia nullo modo medium, nullo modo partes habent, minima autem Physica qualia admittimus, utrumque hoc habent : per Euclidem autem punctum est, cujus pars nulla est.

Suppono tertiò. Quamvis quantitatem emanet ex se materia tanquam sui proprietatem, dico tamen materiam si non habeat requisitam molem , non emanaturam ex se quantitatem : nam esse emanativum quantitatis , est proprietas materiæ, eamque ubique servat, ubi materia est, emanare autem actu quantitatem , convenit illi secundum conditionem requisitorum , & sicut componere compositum viventis, pertinet ad materiam, id tamen præstat, non nisi in certa mole, ita & emanabit quantitatem, non nisi in certa mole. Rursùs ipsa quantitas de se extreisativa subjecti , si divinitus in Angelo poneretur, non eum extreisaret defectu subjecti apti ; ita & materia defectu molis requisitæ, posset fieri, quòd non emanaret ex se quantitatem. Vides suppositа hæc procedere de minimo materiæ, nam de minimo quantitatis, dicetur Difficultate tertiâ, Puncto secundò.

Suppono quartò. Agens naturale non posse pervenire vi suâ propriâ, ad divisionem usque minimi Physici, quia in communi sententiâ supponitur, quòd nullum agens naturale , possit spoliare mareriam quantitate. Casu autem , quod id supernaturaliter faceret, ex templo residua cessarent esse quanta. Quod si divinitùs & contra exigentiam quantitatis, retineretur in dimidio minimi materiæ quantitas , præstaret eos effectus de quibus infra , pro nunc sufficerit dicere , quòd ob defectum partium requisitarum ad extendi, haberet se consimili modo atque si poneretur in Angelo, vel si poneretur in semipalmo, sine rarefactione quantitas ulnaris ; licèt esse aliqua dissimilitudo, eò quòd illud subjectum, haberet adhuc partes, quantumvis insufficientes ad extendi. Sicut ergò si poneretur quantitas centum pedalis in materia , quæ esset non nisi uni pedi apta, non tribueret illi extensionem centum pedalem, defectu multitudinis partium requisitarum , sic & in præsenti.

Dices. Angelus si divideret partes continui naturaliter , vel non deveniret per totam æternitatem ad minimum Physicum, vel deveniret: Si deveniret , est hoc contrà suppositum ; Si non deveniret: Ergò continuum habet partes in infinitum divisibiles.

Resoondetur. Quòd non dicat hoc suppositum , quòd vi naturali Angelus non possit devenire in divisione continui, ad minimum Physicum , sed quòd ubi pervenerit ad minimum Physicum , non possit illud ipsum dividere. Deinde si occupari debet in hac divisione tota æternitate , nunquam etiam deveniet ad illud minimum, sed semper & semper deventurus est , non deveniet. Sunt & æternitas à parte post, non habet sui verificaturum : Est, sed tantum : Erit quod dicitur eo intuitu, ut defendatur communis sententia docens , quòd Angelus non possit spoliare materiam omni quantitate.

Suppono quintò. Casu quo DEUS in medietate minimi materiæ divisi , conservaret miraculosè quantitatem , vel cum nunc de facto aliqua medietas minimi informatur quantitate, non potest in illa præcisa medietate assignare sua mente rationem dimidii. Ratio. Quia sicut non potest videre DEUS in nigro, seu quod non habet albedinem, videre inquam non potest albedinem, ita nec in eo quod non habet medietatem , videre potest medietatem; medietas autem minimi, non habet medietatem , quia hoc ipso, illud minimum, non esset minimum. Haberet enim aliquod minus se, subintellige divisibile re, vel assignatione.

Suppono sextò. Medietatem Minimi, habere se ad Minimum , sicut se habet semiulna ad ulnam , quam componere potest , appellarique ulna , accessu semiulnæ aliûs ; ita & illa medietas accessu aliûs medietatis appellabitur minimum Physicum. Et sicut quidquid demptum fuerit ex ulna hoc ipso jam non erit ulna , ita quidquid demptum fuerit minimo Physico, quod suppono non aliud jam esse , quàm medietatem minimi, hoc ipso jam non erit minimum physicum.

Suppono septimò , quòd ex illo Minimo non possit auferri , unum aliquod indivisibile, quia nec in illo est , & si esset , haberet , casu , quo ab ulna demeretur punctum in sententia Aristotelica; & sicut quamvis si quid demptum fuerit ab ulna non erit ulna, inde tamen non sequitur consistere ulnam in indivisibili Metaphysico , hoc est, in requisitione tantitatis determinatæ ad sui essentiam; ita non sequetur minimum illud, esse indivisibile Mathematicum.

DIF-

DIFFICULTAS II.

Explicatur continuum successivum.

ÆGrè capit mens, ut si hoc instanti Deus, creavit animan rationalem, non possit immediatè sequenti, auferre Paulo vitam, nec creare cum libuerit, sed meriti se tempore, ut illo nonnisi transacto producat aliquid, indigens instantaneé produci. Hinc etiam in præsenti prætentanda est via.

Dici Posset. *Quòd etiam continuum successivum v. gr. motus & tempus resolvatur in minima Physica.* Probatur simili argumento, quo probata supra conclusio secunda. Unde consequenter dico verb. gr. immotu, devinire posse ad minimum; ita, ut jam quidquid illud Minimum motûs non æquat, quies debeat esse, & negatio motus successivi, & divisibilis. Unde velocitas motus inde erit, quia in veliciori motu, mobile ut inquit Aristoteles multum in pauco, hoc est tempore movetur, occupatq; in certo tempore magnum spatium, hoc est in plura minima divisibile, in tardiori autem motu, mobile parum, supple spatii, in magno, supple tempore, occupat; parùm inquam spatii, seu in pauciora minima divisibile. Quia verò de tempore speciales difficultates haberi possunt, hæ aut explicentur.

Suppono primò. Tempus non esse entitatem aliquam realem & physicam, condistinctam à motu cœlorum; & hoc est quod innuit Aristoteles; tempus pendere ab anima & intellectu, sed solùm homines, cum viderent aliqua durasse, aliqua duratura esse, voluerunt habere mensuram, appellarunt tempus. Porrò cùm non atteneerint ad mensuranda hæc quæ hic & nunc sunt; nam hæc sibimetipsis mensura sunt, & præsentia illorum, sufficientem sui causare potest cognitionem, sed attendebant magis ad ea, quæ transierunt vel ventura sunt: Hinc Aristoteles tempus appellavit mensuram & numerum motus, secundùm prius & posterius.

Suppono secundò. Explicationem hujus termini: mensura & numerus. Qui accipisti potest Primò pro numero numerante qualis est 1. 2. 3. Secundò pro numero numerato, seu pro rebus quæ numerantur; ut unus equus, duo equi. Porrò tempus cùm sit mensura durationum, necessariò pro numero numerante accipe debet.

Suppono tertiò. Explicationem hujus termini: prius & posterius, & dico quòd cùm homines vellent habere numerum & mensuram regularem, & ex alia parte volebant mensurare, ea vel maximè, quæ fuere & futura sunt, hinc quærere debuerunt, id quod extitit & extiturum est, idque æquabiliter quoad omnea. Nam sicut numerus numeratus, si sit primum par, numerari non potest, nisi per numerum numerantem 2. ita & durationes quæ habent prius & posterius, numerari non potuerunt, nisi per id, quod notum cum sit, habet prius & posterius, idq; æquabiliter ad certificandum homines intra communionem vitæ. Et pro hac mensura acceperunt motum cœlorum, qui factus est, & fiet, unde hoc quod duravit, per omnes motus quibus Sol percurrit Zodiacum semel, dicunt illud durasse tempore unius anni, illud autem, quod incipiet post duos decursus Zodiaci, dicunt intra tempus duorum annorum futurum. Quanquam pressiùs loquendo: Ly prius, non pro solo præterito tempore, nec Ly posterius pro solo tempore futuro accipiuntur: nam in ipso præterito, sunt quæ priùs & quæ posteriùs præterierunt, in ipso item futuro sunt, quæ priùs sunt, quæ posteriùs futura sunt, accipitur itaque prius & posterius pro applicabili pro eo, quod tàm in præterito, quàm in futuro, sive prius, sive posterius est.

Suppono quartò. Ad defendendam definitionem temporis, & ad difficultates, quæ pro compositione temporis ex solis instantibus proponi possunt, hoc tenendum esse.

Tempus dupliciter spectari posse. Primò Aristotelicè seu Philosophicè, hoc est secundùm quod dicit rationem prioris & posterioris, adeoque rationem completi, & ita tempus acceptum excludit rationem Nunc, rationem præsentis, rationem Actu est idque ideò. Tum quia, ut dixi. Omne de quo dici potest: Non nunc, excludit rationem *Nunc*; sed quod importat rationem prioris & posterioris, importat rationem *Non nunc.* nam de priori dicitur, *Non est nunc*, & de futuro, *Non est nunc.* Ergò tempus quod dicit rationem prioris & posterioris excludit rationem *Nunc.* Tum quia id quod definitivè involvit rationem prioris & posterioris, definitivè involvit extitit & existet, de eo autem quod est actu, non potest dici sub hac formalitate, extitit & existet: & sicut est impossibile unum diem coexistere cum suis 24. horis totis simul, ita nec potest coexistere *Nunc* cum ordine prioris & posterioris, utrumque enim successionem, necessariò involvit. Tum quia Aristoteles 4. Phys. tex. 34. insinuat. Nunc seu instans esse quid imaginarium, quod autem habet rationem prioris & posterioris, non est imaginarium. Secundò potest accipi tempus Mathematicè, inadæquatè, inchoativè, tanquam hoc aliquid demonstrabile, &

ita acceptum, non involvit rationem prioris & posterioris, sed rationem *Nunc*, instantis, præsentis &c. Et istud tempus Mathematicè acceptum, non debet censeri rigorosè loquendo inter partes temporis Philosophici, quia ei sic accepto non convenit ratio prioris & posterioris, cùm tamen tempus Philosophicè acceptum, importet illam. Imò rigorosè loquendo nec deberet dici tempus Mathematicè acceptum pars temporis Philosophici, quia in quantis, quod habet rationem partis, repetitum commensuratur toti, jam autem *Nunc* seu instans non potest commensurari, habenti prius & posterius. Denique dici potest, quòd rigorosè loquendo non existat tempus Mathematicè acceptum, dum enim dicit Aristoteles illud pendere ab animi, hôc ipso illi existentiam, nonnisi intentionalem tribuit. Et certè cùm tempus non aliud in re sit, quàm motus cœlorum, cùm hic, non ita sit tardus, ut tardior esse non possit, & cùm non ita sit velox ut à termino ad terminum sine medio procedat, fit ut ille motus, non possit dici indivisibilis, consequenter nec tempus, quod in re est motus, erit indivisibile, consequenter nec habebit rationem *Nunc*, nec habebit jus ullum proprium existendi, utpotè habens jus existendi nonnisi identificatum motui cœlorum, propriaque illius & condistincta ab alius existentia, erit nonnisi imaginaria. Potest tamen aliquo modo & inadæquatè dici, ratio *Nunc*, Tempus ad eum modum quo puncta terminativa, in sententia admittentium illa, spectant ad quantitatem, vel sub hac formalitate, quia *Nunc* cùm jam præterierit, habebit rationem prioris, in quantùm prius erit sequentibus *Nunc*; rationem autem posterioris habebit, in quantùm successit antecedentibus *Nunc*.

Sed quomodo verificabitur de tempore Philosophicè accepto, quòd extiterit vel extiturum est, si de Philosophicè accepto non potest verificari *Nunc* existit? Imprimis verificatur hæc propositio, existit motus non ita tardus, quin tardior dari non possit, & hujus verificatio fundat verificationem quòd extiterit vel extiturum sit. Rursùs cùm aliquomodo spectet tempus Mathematicè acceptum ad tempus Philosophicè acceptum, uti dixi, fit ut ratione hujus *Nunc* verificari possit de tempore Philosophicè accepto, quòd extiterit vel extiturum sit.

Suppono quintò. Quòd quando creatur Angelus, anima producitur &c. nihil tunc respondeat proportionatum tempore Philosophicè accepto, vel in motu cœlorum, sed respondet tantùm tempus non Philosophicè sed Mathematicè acceptum seu tempus, quod Aristoteles dicit, pendere ab anima. Quòd autem nihil proportionatum respondeat in tempore Philosophicè accepto. Ratio est; quia inter illud quod essentialiter dicit rationem prioris & posterioris, & inter illud quod essentialiter excludit rationem prioris & posterioris, nihil omninò adæquationis & correspondentiæ proportionisque est.

Neque valet, si dicas, respondere partes indeterminatas, hæ enim alibi impugnatæ sunt; Et certè, vel ille partes indeterminatæ sunt æquales, vel inæquales durationi intrinsecæ productionis instantaneæ Angeli v. gr. si æquales, Ergò si duratio intrinseca productionis Angeli, est instantanea, ita & partes illæ, erunt instantia; Si autem pars indeterminata est inæqualis? est inæqualis vel per defectum commensurationis illi instantaneæ productioni? vel excessum? si per defectum. Ergò datur instanti minus: Si per excessum, Ergò dicetur res durare extrinsecè, cum non durat intrinsecè. Supponitur autem duratio intrinsecæ illius actionis, nonnisi instantaneè esse.

Inferes primò. Posse Angelum in uno instanti annihilari, in altero priori produci, neque tunc sequetur instans post instans in tempore Philosophico, quia in illo nihil proportionatum respondet, sed sequitur instans post initans intrinsecum, & in tempore Mathematicè accepto seu quod pendet ab anima, sequitur *Nunc* post *Nunc*, nunc enim creatur, in immediatè sequenti post, *Nunc*, annihilatur. Ad quod illustrandum potest etiam hoc materiale exemplum assumi. Moveat se testudo, moveat etiam aliquis orbis celerrimus, quo casu, non respondet ullus tardus motus orbis, testudinis motui, sed se habent sicut improportionatum. Quæ de hoc instanti intrinseco, & instanti extrinseco adferri possent, præter ante dicta, petantur ex materia de motu Angelorum ab uno extremo ad aliud, eo enim translata sunt.

Infero secundò. Reflectendo ad materiam de inceptionibus & desitionibus rerum, in uno instanti intrinseco Mathematicoque temporis expellitur vetus forma, in alio autem inducitur nova, in tempore autem Aristotelicè accepto, nihil proportionati respondet.

Infero tertiò. Quandonam sacramenta causant gratiam. Nam si Ly Quando, referatur ad ipsa verba, causant tunc, cùm completam habent significationem, completam autem habent significationem, cùm ultimò sensibilia fiunt, humano modo in sui prolatione; incipiunt autem esse ita sensibilia, cùm devenitur ad illud minimum, quod si dividas nondum est sensibile humano modo, si addas, jam fit sensibile; Si autem Ly: quando, referatur ad ipsam gratiam, prout prout primò pro-

producitur, illa quia producitur tota simul, producitur in instanti Mathematico, cui nihil proportionatum respondet in tempore Philosophicè accepto.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum.

POnendæ sunt inprimis Objectiones, quæ videntur æquè militare contra nostram sententiam, ac contra sententiam Zenonis.

Punctum Difficultatis 1.

Quomodo in his Principiis dividi possit linea, & quomodo minima se tangant.

OBJICITUR primò. Posito quòd in resolutione continui deveniatur ad prædicta minima Physica explicari non poterit, quî linea recta dividi possit in partes æquales, quod tamen fieri posse demonstravit Euclides.

RESPONDETUR. Si ponatur linea tribus v.g. minimis constare, in æqualia fiet divisio, quia minimum, quod est in medio, duabus medietatibus constat, adeoque talibus quæ positâ divisione per medium æqualitatem fundent. Si verò ponatur linea constans duobus minimis Physicis & medietate unius minimi, adhuc in æqualia fiet divisio, quia medietas illa habebit se per modum medii communis, intentum autem demonstrationis, non vetat ne salvetur æqualitas divisionis in linea recta, si aliquid ponatur per modum medii communis utrique. Quod ipsum illustrari potest instantiâ, admittente, ex rebus & punctis continuativis constare quantitatem si enim ponas lineam constare ex rebus A.B. & ex puncto continuativo, illa linea in æquales partes divideretur, quia illud punctum esset per modum termini communis.

Repeti etiam possunt superiùs dicta; demonstrationes Mathematicas non esse absolutas, sed ex hypothesi, nec Mathematicum attendere, quòd quantitas componatur ex partibus in infinitum divisibilibus, vel punctis, sed procedere v.g. ex suppositione divisibilitatis in infinitum. Reperiuntur etiam Mathematici, qui ostendunt salvis demonstrationibus posse defendi, quantitatem constare ex punctis, multòque magis minimis. Proposueram etiam hanc sententiam Patri Ricciolo & Socio ejus Patri Grimaldi notis in Italia Mathematicis, censuerunt hæc posse dici salvis demonstrationibus Mathematicis.

OBJICITUR secundò. In dicta sententia non posse explicari, quomodo ratio contactûs posset convenire quanto.

RESPONDETUR. Ponatur linea constant tribus minimis A.B.C., ponantur rursùs uniuscujusque minimi duæ partes, prior 1. posterior 2. hoc posito dici potest quod 2. minimi A, tangat 1. minimi B; & 2. minimi B; tangit 1. minimi C. consequenter nec se penetrant faciuntque non penetrata extensionem localem. Restat nihilominus explicare, quî ipsæ partes medietatis minimi, si dantur, vel ipsæ medietates minimorum se contingant?

Circa contactum ipsarum medietatum minimi, hoc dici potest: quòd illæ medietates minimi, tangant se totis, non tamen se penetrant, quod ipsum sic explicatur. Ex ratione contactus ut sic, non sequitur penetratio, ut experientia & ratio probat. ex contactu etiam partibus, non sequitur penetratio partibus, neque enim digiti dum se contingunt penetrant se. Ad hoc ergò, ut vel ex contactu partibus, vel ex contactu totis, sequatur penetratio, debet habere contingens unum, respectu aliûs, intreitatem. Porrò quando se totis tangunt illæ medietates, unum respectu alterius intreitatem non habet propter principium aliunde superadditum, scilicet quantitatem, cujus saltem secundarius effectus est impenetrabilitas.

Quod autem dictum de quantitate superaddita, faciente ne medietas minimi materiæ, possit penetrare medietatem alius minimi materiæ, idem proportionaliter dici debet, quod faciat etiam sui medietates non posse penetrari: sicut enim quantitas & sibi & alteri adfert rationem extreitatis, ita & rationem impenetrativitatis.

Neque valet si idem applices, ostendendo quòd puncta, quamvis se tangant totis, non se penetrent, non inquam valet si idem applices. Quia Zenonistæ non admittunt quantitatem esse accidens superadditum, ut videre est in Arriaga. Rursùs sententia illorum, saltem per ordinem adminima ipsa se cõtingentia paritatem cum nostra non habet, quia illi in suis punctis medietates nullas admittunt, ratione quarum fiat contactus unâ medietate, quin fiat contactus aliâ medietate.

Quanquam etiam dici posset, quòd illæ medietates se tangant partibus intransitivè, quia sunt partes totius minimi, sed non partibus transitivè, hoc est aliis divisibilibus in se inclusis.

Rursùs circa contactum partium ipsius medietatis minimi, si dentur, hoc dici posset, quòd illæ se tangant se totis, non tamen se penetrent. Ratio. Quia ad hoc ut aliqua dicantur se penetrare, præter intreitatem debent semper vel actu, vel potentia habere rationem duorum. Sic v.g. duo Angeli dicuntur se ipsos penetrare, Corpus item Christi

penetravit lapidem sepulchri, interveniebatque tunc ratio actualis duorum. Angelus autem non dicitur penetrare seipsum, nec anima rationalis existens in capite, dicitur esse penetrata cum se ipsa existente in pede, quia nec Angelus, nec anima respectu sui rationem duorum habere possunt, cum ergo partes medietatis minimi, si dantur, rationem [illegible]orum divisibilium habere non possint, quia [illegible]visio illis ulteriùs convenire non potest, a[illegible]s vel actu, vel potentiâ, daretur minùs quantitativum quantitatis minimo, ideo nec se penetrant. Et hoc principium supponit, quòd in illa medietate minimi, residuæ maneant partes. Ut autem Natura illius medietatis Minimi intelligatur. *Sit.*

Punctum Difficultatis 2.

Supponuntur Quædam.

SUPPONO primò. Quòd quando non jam divinitùs fit divisio minimi quantitatis, connaturaliter loquendo, petit materia non ita conservari, sed si debet conservari, petit reponi in statu emanandæ actualiter quantitatis. Ratio. Quia omnis essentia, petit poni nonnisi in statu, in quo saltem emanet suas ex se proprietates, & sic (supposito quòd potentiæ animæ distinguantur realiter ab anima) [illegible]anima non possit emanare ex se potentiam [illegible]lectivam, & volitivam, ob violentiam quam patitur, petit non ita conservari.

SUPPONO secundò. Posito quòd velit tamen ita Deus illam materiam conservare, posset dicere quis, nullas illam medietatem minimi habere partes, nec tamen tunc deveniendum in divisione continui ad indivisibilia. Quia quando horret communis Philosophia asserere, quòd in divisione continui deveniatur ad indivisibilia, horret indivisibilia quæ contineant & componant quantitatem, sed non indivisibilia secutura quantitate ablatâ, cum etiam agnoscat divisibilitatem nonnisi ex suppositione quantitatis, materiæ competere, de quo supra actum.

Hinc hæc Propositio! Devenitur tunc ad indivisibilia distinguitur: ablatâ quantitate Nego. Vel si mavis dic, devenitur ad Indivisibilia tanquam ultimo contentiva quantitatis, vel primò ejus principiativa Nego. Devenitur ad Indivisibilia hoc est ad dividuum, ultimo. Concedo. Unde illæ duæ medietates, ablatâ quantitate sunt formaliter indivisibiles, divisibiles potentiâ, quod non competit punctis, divisibilitate illorum potentiali in hoc stante, quia si conjungantur emanabunt ex se quãtitatem, quæ illis in illo minimo adferrat divisibilitatem. Et sicut licèt materia ante quantitatem non sit extensa, ubi emanarit quantitatem, redditur extensa: ita illa medietates minimii conjuncta alteri medietati, ubi illud minimũ emanarit quantitatem, acquirit divisibilitatem non in se, sed in illo toto minimo. Porrò non tàm medietas minimi componit quantitatem, quàm potiùs ipsum minimum, compositivum enim quantitatis, est ipsum quantum, ipsum autem Minimum, in se est quantum. Unde illi medietati rigorosè, potiùs, competit esse in eo, quod componit quantitatem, quàm componere illam.

ADDO. Quæ hîc dicta sunt, de ipso quanto, idem dici debet de quantitate, à materia separata, quòd in illa sit minimum divisibile, sed illâ divisibilitate, positâ, jam non erit quantitas, nec extensio, nec extreitas: cumque impossibile sit manere rem sine sua essentia, si essentia illius auferretur, etiam illa res auferri debet, ita ut oppositum ne divinitùs quidem fieri possit; sic etiam positâ divisione, jam non manebit illud accidens extensum, adeoque nec quantitatis accidens, cumque essentia quantitatis sit, descripta aliàs extreitas seu extensio, hinc quando non manet jàm extreitas & extensio, nec manet quantitas, ita ut oppositum ne divinitus quidem fieri possit: Consequenter in his principiis non devenietur unquam ad indivisibilia ante quantitate, adeoq; ad componentia quantitatem indivisibilia secus in sententia Zenonis. Unde

INFERES. Aliter se habere minimum materiæ aptæ emanere quantitatem, & aliter minimum quantitatis, quia scilicet positâ divisione minimi materiæ, non est indispensabile, ut conservet DEUS medietate Minimi, quamvis sine proprietate debita, salvabiturq; primò essentialis conceptus materiæ in medietate minimi materiæ, nempè ratio subjecti primi; quia autem salvabitur ratio extensi & extreisabilis in medietate minimi, ideò indispensabiliter petit post divisionem utraq; pars non esse, quia aliàs in quantitate stante quantitate deveniretur ad indivisibilia quod repugnat, vel ad semper dividuum, quod impugnatum est.

INFERES item, quòd longè aliter se habeat Quantitas, quàm alia accidentia, secundùm se spectata, quia alia accidentia non indigent alio ad sui esse, secùs quantitas, idq; ex eo quia quantitas non potest salvari sine extreitate. Et quia nihil respectu sui extreitatem habet, sed ex appositione alterius, ideò si hæc appositio non fit, jam non erit extreitas, adeoque nec quantitas, & quia hæc extreitas non est, ablatâ mediate minimi, ideò nec est quantitas illâ ablatâ.

INFERES deniq; differentiam hujus sententiæ

tentiæ à sententia Zenonis, secundùm hanc responsionem, non admittendem partes in medietate minimi; quia scilicet ultimum, ad quod devenitur in resolutione Continui, est minimum divisibile, hocq; est quod componit quantitatem, separationeque positâ, indispensabiliter annihilantur illæ duæ partes, quia illarum essentia, est cum extreitate esse, quam tunc non possunt habere. Et sicut si pars albedinis non posset esse albedo, annihilari exigeret, ita illæ partes annihilari exigunt, cùm essentialiter ordinatæ sint, ad actu extreisandum, consequenter hîc deveniretur ad minimum divisibile, in sententia Zenonis ad indivisibilia. Deinde in sententia Zenonis compositiva sunt indivisibilia, in hac sententia composita sunt Minima, adeoque in sententia Zenonis primò inchoativum Quantitatis est Indivisibile, ultimò item contentivum. In hac autem sententia, primò inchoativum & ultimò contentivum Quantitatis, est illud primò dividuum, & ultimò dividuum, hoc est Minimum Respiciunt hæc illud principium. Impossibile est manere hoc, & non esse hoc, quod est, aliâs esset sine se, consequenter impossibile erit manere medietatem minimi extensionis, non esset enim sibi ratio formalis extensionis, & tamen qantitas ex essentia sua, est ratio formalis extensionis. Sed de medietate Minimi ut tentetur alia via discurrendi. Hinc

Suppono tertiò. Ut clariùs constituatur differentia illius Medietatis Minimi ab indivisibili materiali, adeoque etiam habente rationem molis, possent poni plures partes, quamvis à se non divisibiles, & ita se habentes, ac se haberet materia omni spolita quantitate & redacta in punctum, cujus una pars, non potest ab alia dividi & separari, & sicut si illa Materia per impossibile non esset capax quantitatis, nullo modo dividi posset, datâque unâ parte daretur tota, ita cum illa medietas non sit capax, se solâ quantitatis & divisibilitatis, nunquam poterit dividi, partitionemq; admittere: de qua pluralitate partium ita discurri potest.

Imprimis dici posset ponendam esse pluralitatem partium, vel enim plures illæ partes sunt indentificatæ vel non identificatæ? Si identificatæ? Ergò non plures. Si non identificatæ? Ergò plures.

Dici deinde posset, quamvis videat Deus pluralitatem illarum partium, de distinctione tamen discurrendo, posset asseri, illas non esse realiter actualiter, sed realiter potentialiter distinctas. Idque ideò quia debet esse minor distinctio rerum, quæ non ratione connotati alicujus extrinseci, negant separabilitatem realem, sed defectu orto ex carentia perfectionis sibi debitæ, & quia est minor distinctio potentialis quàm actualis, illa poni ideò posset; & sicut defectus separabilitatis absolutus, fundat negationem distinctionis realis, ita defectus ortus ex carentia perfectionis & ineptitudine ad separari, orta non ab extrinseco connotato, sed ut dixi ex carentia perfectionis sibi debitæ, & à se emanabilis, fundare debet distinctionem Minorem adeoque Potentialem. Dicuntur autem illæ partes potentiâ distingui, non quòd actu sint aliquando distinguendæ, sed quòd habeant vim & potentiam mole suâ excludendi à se indivisibile Mathematicum. Nomine autem ipsius penetrationis, ex jam dictis supra, non intelligitur rigorosa penetratio, quæ est intreitas eorum, quæ habent potentiam ut actu dividi & separari possint, sed intelligitur sola occupatio ejusdem spatii, competens moli condistinctæ ab indivisibili Mathematico, non tamen habenti, tantùm quantùm requiritur, ut illud evadat primò quantum, hoc est ut evadat minimum quantitatis, frequentiùs tamen appellamus hoc penetrationem, quia nomine illius vulgò sumitur in eodem loco existentia, cum tamen deberet dici non nisi, partium non extreisabilium in eodem loco positio.

Suppono quartò. Sive inter illas partes sic distinctio realis actualis sive potentialis, non tamen videt Deus divisibiles illas esse, quia non potest difformiter objecto videre, illud autem objectum, ut dixi, non est divisibile. Rursùs cùm ita sint illic plures partes, ut sint penetratæ, non potest, Deus designare hanc, quin designet omnes, in se penetratas. Quanquàm de partibus his discurrere, jam non spectat tunc, ad materiam de quantitate, sed & ad hanc quòd materia de se adferat, partes entitativas.

Suppono quintò. Non esse dicendum quòd in distinctione partium entitativarum materiæ, reperibilis in medietate minimi quantitatis, sit procedere in infinitum. Ratio. Tum quia non minùs esset distinctionum in illa minimi medietate, quam in tota possibili materia de quo argumento suprà egimus. Tum quia de divisilitate vel acceptibilitate partium, nunquam agunt Philosophi, nisi per ordinem ad quantitatem, hancque in infinitum acceptibilitatem erundem, non dicunt convenire materiæ, sed quantitate, quæ quia non continetur in medietate Minimi, nec illi etiam ex principiis oppositorum adferre debet distinctionem partium in infinitum. Tum quia quamvis concedatur, quòd non sit procedere in infinitum in distinctione partium entitativarum, non sequitur materiam componi ex indivisibilibus, seu indistinguibilibus partium entitativarum, nam quam

vis tanti plures Mercurii non possint fieri ex hoc ligno, non sequitur lignum componi ex tantis Mercuriis, sed suâ entitate stare, ita vel ita magna, penetrata tamen; & nisi accedat pluralitas entitatis, non erit divisibilis, quia nec quantisanda.

Colliges hanc responsionis partem admittere in illa medietate Minimi partes ut evitet puncta Zenonistica, non admittere autem separabilitatem, partibilitatem adeoque assignabilitatem partium, ut evitet divisibilitatem in infinitum, cùm utrumque hoc argumentis evincatur: medium ergò erit dicere, quòd dentur in illa medietate partes potentiâ plures, sed non divisibiles, assignabiles, &c. Etsi occupante Angelo locum divisibilem non possunt in Angelo divisibilitates poni; ita habente medietate illâ partes, poterit poni pluralitas, sed non divisibilitas nec assignabilitas: & quidem loquendo de partibus medietatis minimi materiæ, de illa dici potest quòd habeat partes, sed non potentes se solis emanare quantitatem, loquendo autem de medietate Minimi ipsius quantitatis; habet illa partes in quibus solis non sit vis extendendi aliud, nisi ex accessu similium partium, & nisi illæ accedant, indispensabile est ex dictis ut maneat in rerum natura Quantitas actualis. Sed de distinctione hujus sententiæ a renonistica, etiam infra.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur solutio Objectonum.

Objicitur tertiò. In hac sententia non esse explicabile quis effectus formalis tribuatur illi minimo physico.

Respondetur. Tribui illi extensionem partium Minimi in ordine ad se, tanquam effectum formalem primarium, & extensionem in ordine ad locum tanquam effectum secundarium, ita ut vi quantitatis, quæ esse illud minimum occupet minimum loci divisibilis.

Objicitur quartò. In hac sententia non posse explicari quî fieri possit rarefactio.

Respondetur, in multorum principiis posset fieri rarefactio per intromissionem corpusculorum minimis illis unitorum, vel per superadditionem qualitatis, cujus sit effectus formalis major occupatio loci quàm posset occupare à sola quantitate sibi connaturali, & quâ ratione in quacunque sententia salvatur negatio bilocationis, eodem modo in præsenti salvari debet: nec jam positâ extensione majori in ordine ad locum, quæ provenit à raritate, sequetur divisibilitas plusquam in duas medietates minimi, quia ad divisibilitatem non sufficit sola extensio major, sed conditio entitatis, & sicut Angelus occupans sphæram divisibilem dividi non potest, ob negationem absolutè partium, ita nec dividi poterit illud minimum, plusquam in duo dimidia, ob defectum sufficientium ad dividi.

Objicitur quintò. Ponamus poni à Deo lineam rectam, quæ desinat in medietatem minimi Physici, ponamus rursùs minimum physicum, demittat DEUS in medium illius minimi, lineam dictam, quo casu illa linea assignabit sibi partes medietatis utriusque & non unam aliquam medietatem. Ergò assignatio illa fundabit divisibilitatem partium uniuscujusque medietatis.

Respondetur. Ex hac suppositione sequi duo contradictoria nempè & applicari per medium minimo quantitativo illam lineam desinentem in medietatem minimi & non applicari per medium. applicari quidem ut supponitur; Non applicari autem, quia ex dictis hactenus, in illis medietatibus non dantur alia dimidia, quid ergò illi lineæ respondebit? Nihil proportionatum: Nihil enim medio minimi in medietatibus minimi ab utrinque sumptis proportionatum respondere potest. Et sicut nihil proportionale respondet, si supra tabulam constantem partibus in infinitum divisibilibus, ponatur indivisibile Mathematicum, vel si collocet se Angelus supra planum redactus ad punctum loci, ita & in præsenti idem dicendum.

Objicitur sextò. Etiamsi detur minimum Physicum, tamen conceditur posse dari medietas minimi, quæ debet esse minus quid minimo. Ergò cùm minimum Physicum habeat aliquid minus se, etiam medietas minimi habebit aliquid minus se.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si ponatur dari minimum divisibile, sed non ulterius, ultra medietatem, non dabitur processus in infinitum in divisione continui, qui processus suprà impugnatus est; Si autem daretur adhuc ipsius Medietatis medietas, & sic ulterius, daretur processus in infinitum in divisibilitate, quòd suprà impugnatum.

Rursùs ut dictum supra, duplici viâ discurritur de ista medietate minimi. Inprimis quòd, illa medietas non habeat partes, & secundum hoc principium dici potest: Disparitatem esse. Quia cùm illud minimum habeat partes, bene in illas dividi potest. Quia autem medietas minimi, partes jam non habeat (ex positione istius responsionis quę nõ impugnatur) ideò illa medietas, in minus jam, dividi nõ potest. Deinde de eadem medietatem minimi ita discurritur, ut ponatur, haberi quidem illic partes sed non quantabiles, non divisibiles se solis. Hinc cùm minimum constet quantabili, dabitur in Minimo Physico medietas, non

non dabitur autem in medietate minimi, tanquam non quantabili, adeoque nec divisibili; nec separabili ut dictum suprà.

Instabis. Quia non tantum ulna, sed etiam semiulna, non est quid indivisibile physicè, nec est punctum, ideò datur ulnæ non tantum medium, sed etiam datur medii ulnæ, aliud medium. Ergò etiam quia medietas illa minimi Physici non est quid indivisibile physicè, nec est punctum, non tantum dabitur medietas minimi physici, sed etiam medietas, medietatis minimi physici, aliàs si illa medietas nullas omninò habet partes, coincidit cum puncto, atq; ita ex duabus omnino indivisibilibus medietatibus, seuex duobus punctis: componetur minimum Physicum.

Respondetur. Hoc argumentum petere non illam partem prætentatæ responsionis, in qua diximus in medietate minimi posse poni partes licèt seipsis non quamtabiles, non divisibiles: hinc si placeat arguenti potest tenere hanc responsionem. Red nec expugnat aliam prætentatam responsionem, quòd scilicet in medietate minimi nullæ dentur partes. Argumento ut ponitur. Negatur Antecedens, nego enim non deveniendum in divisione ulnæ ad aliquod minimum quod jam dividinon possit salvà quantitate, cujus oppositum supponit arguens in suo Antecedente; Hinc illud aut negari debet aut distingui sic; quia non tantùm ulna, sed etiam semiulna non est punctum, ideò datur non tantum ulnæ medium, sed etiam medii ulnæ medium, ita ut sit semper procedere ad tales medietates Nego Antecedens. Ita aut non sit procedere Concedo Antecedens & Nego Consequantiam. Quare autem licèt dentur in minimo mediatates, non dentur in medietatibus medietates & ex argumento suprà posito & ex dictis imediatè ad objectionem colligitur. Nec inde sequetur componi quantitatem ex duobus indivisibilibus, sed componitur in nostris principiis ex minimo eoq; divisibili, habenteq; illas duas partes, & quidem ejus naturæ, ut sit impossibile manere unam in rerum natura sine altera, utpotè sine qua divisibilitatem extreitatemq; adferre non potest, cum tamen de essentia quantitatis sit esse extreisativam. Hinc in divisione continui non devenitur salvâ quantitate, nisi ad minimum divisibile tanquam compositivum continui, cùm tamen in sententia Zenonis deveniatur non nisi ab indivisibile. Quæ ipsa objectio multò minùs urget, si ponatur quòd in medietate minimi sint partes, sed non assignabiles, non divisibiles, sicut nec sunt assignabiles, nec divisibiles in materia habente partes, si spolietur omni quantitate, & quæ sint hoc solo partes, quia mole suâ entitativâ, natæ sunt excludere indivisibile Mathematicum. Unde rigorosè loquento in his principiis non devenietur ad duo indivisibilia, hæc enim supponunt communiter pro punctis, sed ad unum divisibile non ulteriùs dividuum. Vide superiùs dicta Puncto Difficultatis secundo, Supposito secundo.

Objicitur septimò. Hæc sententia gravissimas difficultates tàm in sententia Zenonis, quàm in sententia Aristotelis non evadit.

Retpondetur. In sententia Aristotelis maxima est Difficultas, divisibilitas in infinitum, contra quam processit argumentum suprà à nobis factum, cùm tamen in divisione continui per nos deveniatur ad minimum, non ultra salvâ quantitate divisibile. In sententia autem Zenonis difficillimum est argumentum Aristotelis quomodo se puncta illa tangant. In principiis autem nostris unum minimum Physicum, tangit aliud, sui medietate: Hinc hæc graviora, & alia similia argumenta, non petunt nos.

Instabis. Aristoteles definit Quantum, quòd sit in ea quæ insunt divisibile.

Respondetur. Sicut definitur homo definitione physicâ, quòd constet seu componatur ex corpore & anima, nihilominus positâ separatione, jam non constat Homo animâ & corpore, sed constat salvo esse hominis; ita Quantum, est in ea puæ insunt divisibile, sed eousq; quousq; manet Quantum; Et ita v. g. manet divisibile in decem Minima, postea in novem, & quia unum minimum ultimò continet quantitatem, hinc illo ablato, non erit jam necesse ulteriùs manere divisibile.

Notantur quædam ad explicanda hactenus dicta.

Per nos materia spoliatâ omni quantitate redigeretur ad punctum indivisibile, accessu autem quantitatis extendi poterit. Nihilominus unipedalis materia, non est capax quantitatis centumpedalis, idque ex eo, quia spoliatâ omni quantitate materia, supponitur habere partes entitativas aptas ab extendi, jam autem ũipedalis materiat non habet partes entitativas, quæ possit vi quantitatis fieri centumpedalis, aliâs antequam fieret centumpedalis, deberent supponi partes penetratæ sub quantitate unipedali, aut replicatæ in centumpedali aut rarefactæ.

Quando item dicimus quòd à Minimo Physico, non possint accipiunum indivisibile, loquimur de invisibili quod sit supperadditum ipsi minimo in se consistenti, nam per nos, ut infra constabit, neque terminativa puncta dantur, nec continuativa.

Licèt ponamus constare illud minimum duabus medietatibus de quibus una respondendiva dicit: Quòd illæ medietatet non habeant partes, casu quo ponatur linea tribus

mini-

minimis constans fieretque divisio æqualis, quia nempè divisio caderet in Minimum quod est in medio duabus medietatibus constans, jam una in divisibilis medietas demeretur quidem ab alia, sed quia adjungeretur huic, vel illi minimo adhuc esset contentiva quantitatis. Nec tamen à minimo auferretur per nos indivisibile, quia negavimus à minimo Physico posse separari punctum aliquod, quod esset supperadditum, haberetque se per modum terminativi aut continuativi.

Concedo tenere Nos, in una respondendi via, quòd singulæ medietates minimi in se spectatæ sint indivisibiles, & singulæ in se non quantæ, sed ex accessu sui ad invicem quantitantur & extreinsantur, & ex hoc jam se penetrare non poterunt; Nam licèt partes, materiæ spoliatæ quantitate, se penetrent; quia tamen illæ ipsæ medietates una sumptæ, sunt in quantitate ipsa quantitas, ideo in illo Minimo non se penetrant.

Quando ad objectionem secundam dicimus, quod partes medietatis minimi rationem duorum divisibilium habere non possint, non intelligendum est de partibus ipsiusmet minimi, nec dicimus duas medietates, non habere rationem duorum, sed id dicimus de partibus medietatis, si dentur.

Non est insuetum corpus ante animationem dicere animabile in potentia, & non tantum appellare animatum ipsum totum; Ita dici potest in potentia unam medietatem minimi esse divisibilem, licèt nonnisi ex accessu ut ita dicam alius medietatis, reddatur divisibilit. Licet hæc locutio non in omni phrasi semper teneat. Ipsum autem Minimum debet dici potiùs actu divisibile, quam merè potentiâ divisibile.

Quando interdum dicimus medietatem minimi habere partes, non tamen partibilitatem illarum, interdum dicimus illas medietates non habere partes, hoc ita accipiendum est, quod scilicet hic duplex prætentetur via discurrendi de istis medietatibus, adeoque non est hæc doctrina collectivè sumēda, alioqui esset contradictoria, sed problematicon, & aut hæc, aut illa, tenenda est via.

In Via hæc quæ docet haberi in medietate minimi partes potentiâ, non tamen de signabiles, non sequitur ex eo, quòd sint partes potentiâ, esse jam divisibiles. Nam quod Mercurius qui est potentia in ligno, per Aristotelem, posse designari, id ex eo est, quia illa potentia, habet in se & continet, aptaq; est de se continere & quantitatem & extreinsationem, quod non cōvenit secundùm dicta, partibus illis medietatis minimi si dentur.

Est quidem Verùm quod si agens, Minimum Physicum quantitatis diverserit, jam amplius non sit futura in rerum natura quantitas illi minimo contenta; Sed negatur posse hoc viribus naturæ præstate aliquod agens, ut dictum supra Difficultate primâ. Si tamen etiam divinitùs divideret agens ipsum minimum materiæ, dixi, posse adhuc materiam servari, adeoque posse illam non annihilari, licèt petat, non conservari in rerum natura, sine tali passione.

Concedo Essentiam quantitatis esse, habere extreitatem partium, quousque manet quantitas. Concedo quod quælibet pars continui, habeat esse etiam quantitatis, sed eousq; quousq; habet rationem partis continui, sed rationem partis continui non habet nec habere potest, nisi quousq; durat ratio minimi quantitatis; & sicut licet quælibet pars aquæ habeat essentiam aquæ, nihilominus si separetur forma aquæ à materia aquæ, jam non manet essentia aqua, si nec manet quantitas non manente minimo quantitatis, adeoque nec debet residua manere extreitas partium.

Colliges primò ex dictis Per Quid differat hæc sententia à sententia Zenonis. Nam imprimis ipsum Minimum Physicum, est divisibile, Puncta Zenonis indivisibilia sumendo unà utramque Responsionis partem. Rursùs in parte illa respondendi, quæ docet in medietatibus minimi ineſſe partes licèt non ulteriùs assignabiles, divisibiles &c. Hoc ipso ponitur distinctio à punctis Zenonisticis, quæ carent partibus. In modo autem illo respondendi qui negat illis medietatibus partes, adhuc hæc sententia distinguitur à sententia Zenonis. Tum quia non illæ medietates indivisibiles componunt quantitatem, sed illud minimum dividuum non ulterius divisibile, ut suprà dictum. Tum quia in sententia Zenonis devenire est ad punctum quorum unumquodque separatim habet jus existendi, in nostra Sententia devenire est nonnisi ad Minimum. Nam ulla illarum medietatum habet jus existendi, si separetur ab alia. Unde non devenitur in divisione continui ad illas medietates, sed nonnisi ad minimum. Tum quia in sententia Zenonis punctum se ipso de quantitate participat, in principiis nostris de quantitate non participat nisi Minimum. In Principiis Zenonis primum punctum primò inchoat quantitatem, ultimum punctum ultimò continet. In nostris principiis quod primo inchoat quantitatem est Minimum, & quod continet, est itidem Minimum idque divisibile. Et quia res in id resolvitur, ex quo componitur, hinc in principiis Zenonis, resolvitur quantitas in punctum; Per nos autem non resolvitur in medietates Minimi sed in Minimum. Et sicut malè quis inferret comporri continuum nihilo, quia sublato puncto ultimo in sententia Zenonis, vel omnibus partibus

tibus, in sententia Aristotelis, manet. Ita nec quisquam inferre potest, componi Quantitatem in nostris principiis per indivisibilia, eo quod ablato ultimo divisibili, nihil ulteriùs dividuum maneat.

Colliges. In nostris Principiis, instantaneis actionibus, durationibus, annihilationibus, motibus discretis, à Termino à Quo, ad Terminum ad Quem sine medio, &c. nihil respondere proportionatum in ipso tempore, seu moru cœlorum.

Dices. Respondere aliquid proportionatum, est, quando existit tempus, vel aliquid temporis, idque vel divisibile, vel indivisibile. Sed quando v. gr. instantaneè producitur gratia, existit tunc tempus, vel aliquid temporis, divisibile, vel indivisibile; Ergo quando v. gr. producitur gratia, respondet aliquid proportionatum. Quod Argumentum est in Galeni.

Resoondetur. Argumentum hoc, non esse in Galeni figura. Ratio. Quia in Galeni figura, hoc quod erat prædicatum in prima propositione, ponitur pro prædicato in secunda Propositione, quod in præsenti non sit. Quod si dicas esse hoc in Galeni figura, sed non in prima, suppono hujus oppositum demonstrari à Dialecticis, quòd scilicet, nulla sit figura Galeni, nisi prima, quæ teneat. Hoc etiam Argumentum, non est in secunda figura, quia nulla præcessit negativa. Non etiam est in tertia figura. Quia non servatur, Tertia bis subjicit, consequenter nego, hoc argumentum esse in forma rigorosè collocationem terminorum spectando.

Cæterùm si prædicatum primæ propositionis ponatur pro subjecto in eadem, erit argumentum in prima figura. Dixi rigorosè spectando collocationẽ terminorum, quia quando servatis iisdem terminis, & intento, quòd probari debet, vitium oritur ex sola materiali transpositione terminorum, debet Argumento categoricè respondeti.

Hinc dico. Quòd tunc quando instantaneè, v. gr. causatur gratia, non existat commensurativè tempus, vel aliquid temporis; quia tempus & aliquid temporis definitivè involvit prius & posterius; quia autem in instantanea productione v. g. gratiæ, non est quidquam inclusivum prioris, & posterioris, ideo, nec existit tunc tempus, vel aliquid temporis, commensurativè; sed existet tunc tempus, hoc sensu: quia ab initio mundi usque nunc, non erat quies cœlorum, & interim producta est gratia. Non etiam existit tunc indivisibile temporis, quia indivisibilia, sive terminativa, sive continuativa, infra negantur.

In idem recidet si dicas conformiter, ad dicta superius quòd scilicet, Nunc Mathematico productionis gratiæ, non respondeat Nunc Mathematicum temporis, quod solum esset proportionatum, sed existit tunc, Nunc Physicum, adeoque Nunc non proportionatum.

Instabis. Non respondet illi productioni aliquid divisibile. Ergò indivisibile. Hæc enim sunt contradictoria.

Respondetur. Non esse hæc duo contradictoria, sed hæc erunt contradictoria. Non respondet divisibile, respondet divisibile, veraque erit negativa, affirmativa falsa. Sed ad verificandam illam negativam, sufficiet quamvis dicatur, non respondere aliquid proportionatum, negando quòd respondeat indivisibile Addo ulterius; Non divisibile, esse Terminum nonnisi negativum, adeoque contradictoriè oppositum divisibili. Sed hunc Terminum indivisibile, ex suppositione arguentis, esse Terminum positivum, importantem aliquã Entitatem realiter distinctam. Quod additum ad varia in hoc genere servire potest,

Quodsi ita formes contradictoriam. Respondet indivisibile, non respondet indivisibile. Affirmativa erit falsa, vera negativa, sed illa verificabitur, quamvis dicatur nihil proportionatum respondere tunc. Et sicut ex hoc negativo termino: est non album, non est licitum inferre: ergo est nigrum; ita & ex hoc termino: non respondet divisibile, licitum non erit inferre. Ergo respondet indivisibile. Item ex hoc termino non respondet Indivisibile, licitum non erit inferre: ergo respondet divisibile. Quæ omnia in hoc fundantur, quia sicut datur Medium inter, Non album & Nigrum, ita datur Medium, inter Indivisibile & Divisibile, nempè Non proportionatum.

QUÆSTIO VI.

Explicatur quid sit continuatio?

Dicendum Est primò. *Continuationem non fieri per puncta continuativa.*

Probatur I. Quia post puncta continuativa vel sequitur pars vel punctum? Si punctum Ergo tota quantitas componetur ex punctis; Si pars: Quæro estne illa continua vel non. Si continua. Ergo continuationem habet independenter à puncto. Ergo & tota quantitas poterit continuationem habere & non à puncto; Si autem pars illa non est continua, quid erit in continuo continuum. Et si illa pars non est continua. Ergo nec divisibilis, sola enim continua divisibilitatem propriam ut suppono habent. Unde etiam nõ dicuntur propriè duo Angeli dividi, quando localiter à se separantur.

Respondebis continuam illam esse partem, sed continuatione habita vi illius puncti.

Con-

Contra. In quonam ſtat, iſta habita beneficio puncti continuatio, non per poſitionem alius puncti continuativi, hoc enim non admittitur, ſed dicitur ſequi pars, reſtaretque quærere, quid ſequatur poſt illud aliud punctum continuativum. Ergo per ſolam negationem terminorum, cur ergo & ſimpliciter continuatio, ſtare non poterit in dicta negatione terminorum, vel in eo, quod tu dicis communicari illi parti, vi puncti: Et ſicut ex eo quia formaliter disgregatio viſus habetur ab albedine, non poteſt quidquam albedinis, eſſe disgregativum viſus, & tamen ſine albedine, ita nec poteſt eſſe quidquam continuatum vi puncti continuativi, habendo in ſe continuationem, non habendo in ſe formaliter punctum, illud continuativum. Quod ulterius in hoc reſolvitur. Quia effectus formales ſunt ipſamet forma unita ſubjecto apto, punctum autem illi toti parti, utpotè diviſibili, non eſt unitum.

Probatur ſecundò. Si darentur puncta continuativa partium diviſibilium, deberent illas partes tangere puncta: Si illas partes tangerent, puncta tangerent ſe totis, ſi tangerent ſe totis, penetrarentur puncta cum partibus. Tunc quæro: puncta illa continuativa, vel penetrarent totum vel partem, vel indiviſibile partis: Si indiviſibile. Ergo ipſasmet partes, eſſe indiviſibilia concedis: nam poſt illud punctum attactum à puncto continuativo, neceſſario propter paritatem rationis, debet ſequi aliud punctum, de quo ipſo puncto quæritur quid tangat, & ſic ulterius, ſi autem punctum continuativum totum penetrat partem, Ergo bilocatur illud punctum, quomodo enim ſine bilocatione, imò toties locatione, idem punctum, natum non niſi indiviſibile loci, occupare, occupabit locum diviſibilem, utpotè tangendo totum illud, quod habet locum diviſibilem: Si autem punctum continuativum penetrat aliquid partis, adhuc plurilocabitur, quia cùm ſit indiviſibile, erit illic, ubi eſt diviſibile.

Respondebis. Tangi à puncto continuativo partem indeterminatam.

Contra erit. Illa pars indeterminata vel eſt diviſibilis vel indiviſibilis, quomodo ei coexiſtere poterit punctum, tangendo diviſibile illud: Si indiviſibilis. Ergo præter puncta continuativa, admittis in compoſitione continui alia puncta, tenebisque ſententiam Zenonis.

Probatur tertiò. Tum quia, ſi darentur puncta continuativa, illa vel eſſent finita vel infinita actu, vel infinita potentia, non erunt infinita potentia, quia omnia ſunt actu, aliàs ſi non omnia ſunt actu, non omnia eſſent continuativa actu, adeoq; in continuo eſſent aliqua nonnulli potentia continua. Non etiam ſunt finita illa puncta, quia aliàs etiam partes proportionales, quibus continuandis illa apponuntur, non eſſent infinitæ. Non etiam illa puncta ſunt infinita actu, ſequeretur enim eandem Lineam poſſe eſſe ſimul infinitam & finitam, ſeu clauſam duobus terminis, quod ipſum probatur: Supponamus poni columnam rotundam, ſupponamus incipiendo à primo puncto continuativo columnæ, duci ſpiralem per omnia puncta continuativa intercepta inter partes proportionales columnę usq; deorſum: illa Linea & eſſet infinita, quia & puncta per quæ ducitur per te ſunt infinita, & non eſſet infinita, quia clauderetur duobus terminis. Tum quia, ſi darentur puncta continuativa, illa vel darentur inter partes æquales uni certæ, vel inter partes proportionales, non inter priores tantum: Quia non eſt major ratio de his, quàm de illis partibus, cumque partes proportionales identificentur æqualibus uni certæ, ſi inter priores intervenit continuatio, interveniet etiam inter poſteriores. Quodſi dantur puncta continuativa, etiam inter partes proportionales idque omnes, & intervenirent illa puncta inter omnes partes proportionales, & non inter omnes; inter omnes quidem, quia non eſt major ratio de una parte quàm de alia, & non inter omnes, quia nunquam dantur omnes partes proportionales, de eſſentia enim illarum eſt, non tot eſſe, quin plures. Et certè vel ſub omni imaginabili puncto Loci, eſt continuativum illud punctum, vel non ſub omni: Si non ſub omni. Ergo non ubique eſt continuatio, adeoque non ubique continuum: Si ſub omni, Ergo quantitas tota erit nonniſi more puncti. Tum quia, ſi dantur puncta continuativa vel eſt ſub illis ſanguis Chriſti in calice vel non eſt? ſi eſt, Ergo cùm de novo fit nova continuatio unius partis ſpecierum, cum alia parte ſpecierum, ponetur illic ſanguis ſine conſecratione; Si autem ſub punctis continuativis non eſt ſanguis Chriſti, ſequitur quòd mutatis ſuperficiebus per agitationem, confundantur ſuperficies conſecratæ cum non conſecratis, quod de ſe videtur inconveniens. Tum quia, ſi darentur puncta continuativa, ſequeretur idem poſſe eſſe frigidum ut 8. & calidum ut 8. demus enim unam partem ferri frigefieri ut 8. & aliam calefieri ut 8. cùm non ſit major ratio cur frigidum quàm calidum agat, certè punctum inter illa utraque interceptum erit frigidum ut 8. & calidum ut 8. Tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, punctum autem continuativum eſt ens ſine neceſſitate.

Dicendum ſecundò eſt. *Continuationem non eſſe modum ſuperadditum.*

Probatur Conclusio. Sufficienter à non eſſe continui ad eſſe continui, transiri poteſt per ſolam negationem terminorum, tunc

tunc autem concedendi sunt modi, quando nihil ostendi potest, quòd sit sufficiens mutatio ad transitum ab uno contradictorio ad aliud. Sed unde fit ut cùm materia & forma uniri non possint sine modo, uniri tamen possint sine modo partes continui? ad quod dici potest, quod nulla possit talis negatio ostendi, quæ sufficienter talem transitum salvet, quæ enim illa? jam autem ipsa negatio terminorum, est sufficiens, ad transeundum à non esse continui, ad esse continui. Dicerent alii, inter quæ est unio, non sine superaddito modo, illa necessariò duo debent esse, unio enim non nisi duorum est, cum ergò partes in continuo non sint distinctæ, nec sint actu plures, ideo illas inter se uniri, non erit necesse.

Dicendum tertiò. *Continuationem in recto, esse ipsammet rei quantitatem, proformali autem dicit instantiam, cum negatione terminorum utriusque extremi.*

Probatur. Quia quæcunque non explicantur per formam aliquam superadditam realem vel modalem, illa explicari debent nonnisi per connotata, ut inductio ostendit & tractatio de distinctionibus. Ergò cùm continuatio non explicetur per aliquid reale superadditum, debebit explicari per connotata, sed non per alia quàm prædicta, quia nulla alia excogitari dariq; possunt. desit enim indistantia, adsint proprii termini, hoc ipso non erit continuatio, idque per locum intrinsecum, quid enim magis intrinsecum continuationi, quàm illius extrema indistare & negare terminos.

Quæ in contra objici possunt, solventur ex dictis in materia de connotatis.

Quæri solet: *An continuum sit ens per se.*

Respondent non pauci. Unionem hanc neque esse per se, neque per accidens, rigorosè loquendo non est per se, quia non est inter ea, quorum unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiæ; Neq; etiam est unio per accidens, quia non est saltem semper inter extrema, quæ sint accidens.

Potest tamen dici ens per se, quando scilicet continuum, est ex substantialibus extremis, uniri natis.

Hinc continuum non est compositum tale, quale fieret, ex duabus animabus inter se unitis, quia nunquam duæ animæ, natæ sunt inter se uniri. Concedo quidem actionem terminatam ad substantiam non esse substantialem, unio tamen inter extrema substantialia continuabilia, erit substantialis; quia actio, in sententia hæc objicientium, non identificatur ipsi substantiæ, propter rationes, quas modales adferunt, potest autem ex dictis, unio identificari continuo, in dictis circumstantiis, attendendoq; ad id, quid sit substantia, pronum est inferre actionem, quæ producit substantiam, non esse substantialem; Quia agens sive illa mutetur, sive non mutetur, itemq; terminus eodem se modo habebit, non autem eodem modo habebit se continuum, si continuatio identificata continuato, in dictis circumstantiis mutetur.

QUÆSTIO V.

Quid termini quantitatis, & de reliquis quantitatem concernentibus.

Partienda est Quæstio.

DIFFICULTAS I.

Quid tenendum?

Dicendum est primò. *Terminos quantitatis non esse puncta terminativa distincta realiter.*

Probatur primò. Quia Aristoteles 1. Metaphys. text. 43. universaliter docet magnitudinem non constare ex superficiebus, lineis, & punctis. Et 3. Metaphys. text. 13. Negat superficies esse in corpore solido & Lib. 4. de motu animalium, nullam, inquit, punctorum esse substantiam.

Probatur secundò. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sufficienter autem intelligitur terminata quantitas, si dicat negationem ulterioris extensionis.

Probatur tertiò. Si termini quantitatis sint puncta, tota superficies quæ est terminus quanti, constabit ex punctis, & de hac superficie redibunt argumenta Aristotelica, contra puncta quomodo se tangant. Rursùs demus annihilari illa puncta, sunt enim ut suppono superaddita, secunda superficies quæ sequitur estne ex punctis, an non? si est ex punctis. Ergò & totum illud quantum, est ex punctis, semper enim reperiuntur, aliæ & aliæ superficies, in illo toto quanto; Si autem non est ex punctis. Ergo neq; prior illa superficies est ex punctis. Tum quia ponamus illa puncta non produci, quæro sine illis punctis, dicitne quantitas negationem ulterioris extensionis, vel non? Si non dicit. Ergo erit infinita, non enim habebit determinatam & limitatam extensionem: Si dicet, Ergò otiosa sunt puncta superaddita. Tum quia si darentur indivisibilia terminativa, non possent rationabiliter determinare, an sub illis indivisibilibus terminativis in Eucharistia detur Corpus Christi vel non? Si datur, ut vult Suar. Ergò sequitur poni de novo Corpus Christi, sine ulla consecratione vel transsubstantiatione: nam quando frangitur hostia, de novo acquiruntur puncta terminativa, Ergò illic ponetur Corpus Christi, & tamen nulla erit nova consecratio, & nulla transsubstantiatio, nam frangitur post consecrationem, post quam nulla jam fuit substantia panis. Quodsi sub indivisibilibus terminativis non est corpus Christi, ut voluit Vasq. Contra erit. Quia sub omni eo specierum, est Corpus Christi, sub quo fuit

substantia Panis, ut communis fidelium sensus probat: sub indivisibilibus autem illis, fuit substantia panis. Et si per Vasq. Angelus implens sphæram locabilitatis, est etiam in indivisibilibus terminativis spatii, aliàs præsentia illius esset interrupta, cur non & Christus erit etiam sub indivisibilibus hostiæ.

Dicendum est secundò. *Terminos quantitatis explicari debere per connotata*, scilicet quòd quantum, in quantum concipitur habere longitudinem, præscindendo à latitudine & profunditate, vocetur Linea. Idem, in quantum concipitur habere etiam latitudinem, vocatur superficies, & idem quantum dum concipitur per modum indivisibilis, vocatur punctum.

Ut autem hoc ipsum concipere possit intellectus habet fundamentum. Cum enim longitudo non sit determinata ad latitudinem, & profunditatem, tantùm potest longitudinem concipere sine latitudine & profunditate, & tunc quantum habet rationem lineæ. Item quantum habens jam longitudinem & latitudinem, cùm non sit determinatum ad habendum tantùm profunditatem, concepta quantitas longa & lata sine profunditate, erit superficies. Denique cùm quantum neque latitudinem, neq; longitudinem, neq; profunditatem determinatas, exigat, quantum sine his omnibus conceptum, dicet rationem puncti. Quando autem dico non esse quantum determinatum ad certam magnitudinem, loquor de terminatione sub sensum cadente, & in linea excedentiæ; nam in nostris principiis deveneri tandem est ad minimum in linea deficientiæ, quo diviso, ulterius non consistat quantitas.

Respondet rationibus hîc tactis Maurus qu. 41. Quod ablatis indivisibilibus & maneret palmus terminatus, maneret enim palmus de cujus ratione est esse terminatum, & remaneret interminatus, quia careret termino, de cujus ratione est indivisibilitas, maneretq; terminatus fundamentaliter non formaliter.

Contra. Non repugnat nullo superaddito distincto termino, manere palmum dicentem negationem ulterioris extensionis ultra se, quod solum sufficit, si ponatur ad rationem termini; unde nego de ratione termini, esse indivisibilitatem. Quæro ulterius, in quo stet, quòd tantùm fundamentaliter dicatur ille palmus terminatus? si enim dicatur, ideò fundamentaliter tantùm terminatur, quia dicit negationem ulterioris extensionis, quærere restat: cur hoc ipsum, quod tu dicis fundamentaliter terminatum, non sit sufficiens ad salvandam rationem formaliter terminati, ut quid ergò superaddenda alia entitas? rediretq; argumentum quod in simili urgebatur de relatione superaddita. Addi etiam aliquid potest ex concessis à Mauro, quòd indivisibile additum divisibili, non facit majus, quomodo ergò indivisibile multiplicatum potest facere tam magnam superficiem, in qua indubiè est majus & minus. Reliquas rationes, vide in notatis infra.

DIFFCULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur primò. Posito, quod termini stent in negatione solius talis vel talis extensionis, termini quantitatis erunt quid negativum, quod videtur esse contra communem apprehensionem.

Respondetur. Sufficit ut ratione Recti, termini quantitatis, sint quid positivum.

Objicitur secundò. Superficies datur nemine cogitante, si autem distingueretur per formalitatem connotativam, non daretur nemine cogitante.

Respondetur. Animalitas Petri à rationalitate Petri distinguuntur, ratione connotatorum, & tamen nemine cogitante Petrus est animal.

Instabis. Ex vi responsionis sequitur, quod nec per formalitatem connotativam distingui possit terminus, superficies, linea, idq; ideò quia nullum datur fundamentum concipiendi hanc distinctionem, cùm non detur extensum, quod neque sit longum, neque profundum.

Respondetur. Sicut non datur animal quod neq; sit rationale neq; irrationale, & tamen habet intellectus fundamentum concipiendi animal, ut sic, ita & in præsenti, neq; tamen tunc concipietur ens rationis, secundùm ea quæ aliàs dicta sunt de præcisionibus objectivis.

Objicitur tertiò. Loquuntur Mathematici de lineis, superficiebus, punctis quasi dentur.

Respondetur. Loquuntur quidam de illis quasi dentur, sed non tanquam de distinctis realiter, neq; enim illorum est distinctiones examinare, solas enim sectantur imaginationes.

Objicit quartò, quidam ex Mauro. Saltem in tempore non potest negari, quòd detur instans seu Nunc indivisibile: quia non daretur ullum præsens condistinctum à præterito & futuro. Unde ulterius tempus ipsum non existeret. Probat secundam Sequelam. Quia illud compositum non existit, de cujus nulla parte verum est dicere quòd existat, sed si non daretur instans, de nulla parte temporis verum esset dicere quod existat, non enim de præterita, hæc enim præteriit, non de futura, quia nondum est. Præsens etiam non est distinctum per se à partibus præteritis & futuris, ergò tempus non existit.

Respondetur. Id verum esse de tempore, quod est anima seu Mathematicè sumpto, non de tempore physicè sumpto, ut dictum suprà. Rursùs cum instans post instans non detur, & cum ex instantibus non possit componi per arguentem

guentem tempus, si ipsæ partes successivæ temporis quæ sunt tempus non existunt unquam, parum refert ut dicatur existere tempus, quod existat instans, quod nec est tempus nec potest illud per se componere, sed tantùm intercipitur in illo. In nostris principiis in tempore physicè sumpto, existunt simul plura minima, quæ sunt ratione velocitatis motus cœlorum, qui ipse motus, est tempus, licet hæc velocitas, sit resolvibilis in minimum motûs jam præexplicatum.

Instat idem. Implicat incipere aliquid sine primo, desinere sine ultimo, sed nisi daretur instans initiativum & terminativum, daretur incipere sine primo, desinere sine ultimo, quia inciperet in parte in infinitum divisibili, in qua non est primum & ultimum. Ergo in duratione dantur instantia.

Respondetur. Potest aliquid incipere sine primò, desinere ultimo, si ipsum sit definitivè prius & posterius. Tale autem est tempus, hocq; ipso quia tempus est definitivè prius & posterius, cùm primum non sit prius & posterius, & cum ultimum non sit posterius, & prius, ideo primum tantùm & ultimum tantùm, non possunt componere prius & posterius, adeoq; nec possunt componere tempus. Deinde posset hoc salvari, negatis instantibus & admissis minimis physicis. Sed admissis etiam indivisibilibus, non fit satis difficultati, quia quod definitivè est divisibile, non apparet qui incipiat per indivisibile, sicut existentia albi, non incipit per esse nigri. Quod autem adfertur de creatione Angeli, productione gratiæ jam est supra solutum.

Objicit quintò Idem Auctoritates.

Prima est Augustin. 11. Confess. cap. 15. Præsens nullum habet spatium.

Secunda Auctoritas Arist: qui non rarò habet idem.

Respondetur. Utrumq; loqui de nunc Mathematico: vel quòd Præsens, nullum habeat spatium, quod divisum, adhuc sit spatium, si scilicet si minimum spatii.

Tertia auctoritas est Mathematicorum, apud quos nihil frequentius quam superficies, linea, punctum, &, si hæc sunt impossibilia, Mathematica habet pro objecto chimæras, nec esset Mathematica Scientia realis, consideraret enim secundas intentiones, sicut Logica.

Respondetur. Quòd Mathematica sit scientia, non abstrahens ab imaginabili, consequenter non erit necesse hæc dari nisi imaginabilia, & ex suppositione, per quas semper Mathematica procedit, erit tamen scientia realis, quia non attendit ad ipsas imaginationes adeoq; intentiones ut Logica; sed objecta illarum, quæ possunt non esse realia. Sicut Metaphysica attendendo ad Universale, non attendendo autem ad intentiones, sed ad objectum, est Scientia realis; licèt ipsum Universale, non sit quid reale ponibile in se à parte rei.

Instat idem. Duo plana tangunt se in sola superficie extrema, non verò in profunditate, alioquin penetrarent se secundùm profunditatem. Atqui tam quòd tangit, ab eo quod non tangit, tam id quòd tangitur, ab eo quod non tangitur, distingui realiter necesse est. Idemq; ostenditur in cylindro, sphæra &c. tangentibus planum.

Respondetur. Per nos nec ipsæ superficies se penetrant, & si se penetrarent etiam profunditates se penetrarent; sed quidquid sit de hoc, concedo quod duo plana secundùm superficies solas se tangant, id est sint sibi immediatæ. Concedo quod tangens ab eo quod non tangit sit distinctum realiter, ut antea dictum quoad entitatem, sed nego quod sit distinctum quoad esse formaliter superficiei præcisè. Idem dicendum est de illuminatione superficiei, cum non illuminetur profunditas.

Recentiorum Argumenta pro distinctione indivisibilium entitativorum & terminativorum.

Objicit primò Maurus Quæst. 41. Ita expressè docet Aristoteles, quòd in magnitudine dentur puncta, lineæ ac superficies indivisibiles, in tempore instantia partibus carentia, ut mirum sit, dubitari de mente Aristotelis.

Respondetur. Aliud est quærere, an posuerit Aristoteles lineas & superficies indivisibiles in magnitudine, aliud an distinctas; prior propositio est vera, posterior falsa, ipsa enim quantitas divisibilis, in quantum concipitur extensio, vel gerit vicem extensi in latum, & in longum, non in profundum, erit superficies, sed nego quod superaddita sit, sicut ipsa entitas Petri, in quantum est principium actuum sensandi est animalitas, neq; tamen est necesse animalitatem esse superadditam.

Instat idem ex Auctoritatibus.

Prima est. Ex 6. Physic. ubi postquam Tex. 1. ad 24. demonstrasset continuum non constare ex indivisibilibus, concludit: *Manifestum ergò est quod nullum continuorum est impartibile*, ac subjungit immediatè, *Necesse est autem ipsum Nunc, quod non per alterum, sed per se & primo dicitur, indivisibile esse, & in omni tempore tale in esse.*

Respondetur. Concedo quod Nunc sit indivisibile, concedo quod quoad officium & æquivalentiam istud Nunc, insit tempori, sed Nego inesse tanquam aliquid superadditum. Vel loquitur Aristoteles de tempore prout est in anima, & in illo ponit *Nunc*, non autem de tempore physicè sumpto, ut dictum suprà.

Secunda Auctoritas. Quia ibidem tex. 29. concludit: *Quod igitur sit aliquid in tempore indivisibile, quod dicimus esse ipsum Nunc, manifestum est ex iis quæ dicta sunt.*

Respondetur. Etiam hîc Aristotelem, non loqui de Nunc superaddito realiter, vel

loquitur de tempore secundùm quod est in anima, in quo indubiè datur Nunc, Verificativum extrinsecum alicujus instantis intrinseci; non autem loquitur de tempore Physicè sumpto, quod est mensura motus secundùm prius & posterius, in eo enim quod definitivè est prius & posterius, non datur Nunc. Nunc enim indivisibile est, prius autem & posterius divisibilia sunt.

Tertia Auctoritas est S. August. in lib. Confess. pluribus locis, cap. 15. *Præsens nullum habet spatium.* Cap. 21. *An metimur tempus in præsenti?* Cap. 26. *Non metior præsens, quia nullo spatio tenditur.* Cap. 28. *Quis negat præsens tempus carere spatio, quia in puncto præterit.*

Respondetur. Has omnes Auctoritates non plus velle, quam, quod Nunc & præsens sint quid indivisibile, sed negatur dicere Augustinum, esse id Nunc, superadditum ipsi tempori fluenti, & ipsi prius & posterius incluso essentialiter in tempore. Vel certè loquitur August. de tempore prout est in anima, non autem de tempore Physicè spectato.

Objicit secundò idem. Omne finitum ex utraq; parte habet primum principium, & ultimum finem, sed continuum est finitum ex utraque parte, ergo habet primum & ultimum, sed primum & ultimum sunt indivisibilia, hoc ipso enim si essent divisibilia, haberent aliud principium & alium finem.

Respondetur. Imprimis in principio tenentium partes proportionales, dici potest, omne finitum sed divisibile, debere etiam habere primum in ratione divisibilis & ultimum, sed non absolutè primum, non nisi autem absolutè primum, est indivisibile. Alii dicerent esse illic primum æquivalenter & quoad officium, non autem primum formaliter. In nostris autem principiis dici potest, ipsum Minimum totum, esse primum, & Minimum totum, esse ultimum, non erunt tamen indivisibilia ob dicta aliàs.

Objicit tertiò idem. Quia omne finitum finitur extremitate, in qua possit tangere aliud finitum, vel cum illo continuari, sed extremitates quibus duo finita se tangunt, sunt penitus indivisibiles, quando enim unus palmus tangit alium palmum, tangunt se in extremitatibus seu superficiebus, secundùm verò profunditatem non se tangunt, sed id in quo se tangunt, debet contradistingui ab eo, in quo se non tangunt. Ergò superficies distinguitur à profunditate, atque adeò est indivisibilis.

Respondetur. Quod attinet ad hanc propositionem. Illi palmi non se tangunt secundùm profunditatem, hoc est non insinuant se sibi illæ tangentes superficies, Concedo propositionem: Non se tangunt secundum profunditatem, hoc est huic corpori tangenti trinè dimenso, adeoq; dicenti profunditatem, non competit esse profundum, Nego. Si enim tangens, est trinè dimensum, dicit profunditatem, non erit ergo indivisibile quid in profundum, quod tamen intendit objectio. Suppono autem ex dictis quod per nos eadem quantitas in quantum habet rationem aversæ, sit profundum, in quantum habet rationem conversæ, sit superficies: Sicut idē diverso respectu est acclivè & declivè.

Instat primò. Quando unus palmus tangit alium palmum est aliqua longitudo ac latitudo condistincta à profunditate, ergo illud quod tangit, est indivisibile.

Respondetur. Ex dictis negando Antecedens. Palmus enim ille est corpus trinè dimensum, adeoq; habens profundum, nec tamen illud corpus, dicens profundum, penetratur, quia ille tactus, non est per insinuationem aliquam, adeoq; intreitatem, quæ arguit penetrationem, sed tangit per hoc, quòd inter illud corpus dicens profundum, & inter aliud corpus dicens item profundum, nihil mediet.

Instat secundò. Non sufficit ad contactum in superficie, quod inter duo corpora nihil mediet: sed requiritur ut detur aliquid in quo se tangant, contradistinctum ab eo, in quo se non tangunt: hoc autem, est indivisibile.

Respondetur. Nullum argumentum adferri, quod ad contactum requiratur aliquid medium inter tangens & tactum quantum.

Addo. Distinguendas esse has in præsenti propositiones; Ly secundum profundum fit tactus; Ly quod habet profundum tangitur. Ex prima sequitur penetratio; ex secunda non sequitur, sed etiam simul excluditur ratio indivisibilis in profundum, quam adstruere arguens intendit.

Instari potest tertiò. Posito quòd tactus iste consistat in hoc, quia inter hoc & illud quanta, nihil intermediat; vel intermediare potest: quæro vel intermediat superficies inter illud profundum vel non intermediat? Si non intermediat, ergo nec hoc est profundum, nec illud superficies; Si intermediat, ergo hoc ipsum tangit, hoc autem non dicit profundum, quia tactivum, non est profundum: Si non est profundum, ergo habet indivisibilitatem in profundum.

Respondetur. Pone annihilari à Deo omnia illa puncta statuitiva longitudinis & latitudinis sine profunditate, quomodo illa substrata quæ erant terminata se tangent? & quod oppositi in præsenti dicerent, idem nos dicemus. Quæro item quomodo ipsa substrata tangent illam superficiem suam? Suam inquam & non alterius palmi. Quod si dicas in nullo tangere, sed solùm esse immediata, quia tactus fit per extrema, illa autem substrata independenter ab illis superficiebus non habent extrema; id immeritò dicetur, nam etiam inter illa substrata superficiebus & inter superficies nihil intercipitur, vel intercipi potest, habentq; rationem duorum, quid

ergo

ergo illis deest ne se tangant? tunc quæro quomodo se tangent? immo quæro: quomodo illud subſtratum tangat ſuam ſuperficiem?

Directè ad inſtantiam dico, quòd inter profundum intermediet ſuperficies ſed non quomodocunque, ſed corporis trinè dimenſi: ſi eſt ſuperficies corporis trinè dimenſi, adhuc non erit excluſio profundi, conſequenter nec invehetur indiviſibilitas; unde ut dicebam ſupra tactivum quidem eſt profundum, adeoque non eſt indiviſibile, ſed non eſt tactivum ſecundùm profundum, ut ita penetratio excludatur.

Objicit quartò idem. Columna tangit planum ſecundùm longitudinem non ſecundùm latitudinem: idq; eo, quia columna ſecundùm latitudinem eſt curva, planum ſecundùm longitudinem eſt rectum, curvum autem non correſpondet recto.

Respondetur. Dictum alibi ſphæram perfectam repugnare, conſequenter repugnat dari & columnam perfectam; ſtando autem in principio adlato, columna non tangit planum ſecundùm latitudinem, ita tamen ut tangat corpus, dicens latitudinem; conſequenter non tangit corpus dicens indiviſibilitatem latitudinis.

Instat. Quidquid ſit an ſit poſſibilis columna, v. g. perfecta, tamen omnis ſuperficies, vel eſt plana, vel curva, vel partim plana, partim curva, ergo dantur in illa aliquæ particulæ planæ & aliæ curvæ, & quidem perfectè, nam tandem debet deveniri ad partes homogeneas, iſtæ ergo particulæ perfectè planæ, & perfectè curvæ, dum ſe tangunt, non poſſunt ſe tangere in ſuperficie, alioqui ſuperficies curva congrueret planæ, quod implicat, ergò ſe tangunt vel in puncto vel in linea.

Respondetur. Suppoſito, quod non poſſit componi quantitas ex indiviſibilibus, nec linea etiam poterit componi, & tamen linea columnæ perfectæ, tangens planum perfectum, deberet componi ex indiviſibilibus, hoc ipſo enim eſſet ſuperficies, quia diviſibilis in latum, adeoque non linea. Directè ad argumentum dici poteſt, negando dari ullas particulas perfectè curvas, quia illæ perfectè curvæ, deberent tangere planum perfectum in puncto, conſequenter planum componeretur ex indiviſibilibus & ipſa curvitas, cujus oppoſitum alibi probatur. Tenendo autem adlatum principium dici poteſt, quod particulæ perfectè planæ, & perfectè curvæ, non poſſint ſe tangere in ſuperficie, hoc eſt ſecundùm ſuperficiem, tangant ſe tamen habendo ſuperficiem, adeoque non ad excluſionem lati.

Objicit quintò idem. Præter tempus, quod ſolum eſt præſens ratione partis vel quaſi partis, dari aliquid debet præſens ratione ſui, ſed nullum diviſibile eſt præſens primo & ratione ſui.

Respondetur. In communibus principiis ſufficit aliquid dari præſens in eſſe fluenti, quod autem eſt præſens in eſſe fluenti, non debet eſſe indiviſibile. In noſtris autem principiis in tempore Mathematicè ſpectato, ſeu in tempore ſecundùm quod eſt in anima, datur Nunc indiviſibile, in tempore autem Phyſicè ſpectato, datur Minimum motus cœlorum, quod eſt præſens præſentialitate minima, quod tamen minimum, non eſt indiviſibile. Vide alibi dicta.

Objicit ſextò idem. Admiſſis indiviſibilibus omnia optimè explicantur.

Primò explicantur Definitiones, continui & contigui, atq; eorum differentia.

Respondetur. Etiam non admiſſis punctis terminativis diſtinctis, continua ſunt quorum extrema ſunt unum, hoc eſt quorum neutrum dicit negationem ulterioris extenſionis, contigua autem ſunt, quæ dicunt hanc negationem.

Secundò. Explicatur cur heterogenea etiamſi intimè permiſceantur cur non continuentur?

Respondetur. Non tantùm ipſi termini, ſed nec ipſæ ſubſtantiæ illorum corporum diviſibilitatesq; permiſcentur, ergo hæc impermixtio reduci non poteſt in terminos hos ſuperadditos.

Tertiò explicatur differentia variorum contactuum, qui ſunt contactus in puncto, in linea, in ſuperficie.

Respondetur. Contactus in puncto tantum, in linea tantum, in ſuperficie tantum, nulli dantur; quia nec dantur puncta tantum, &c. hinc nec hæc explicari debent, quomodo fiant.

Quartò. Explicatur rectè differentia contactus adæquati & inadæquati.

Respondetur. Non admiſſis punctis ſuperadditis rectè id explicatur, ſi enim nihil inter totum tactivum & tactum mediet, erit contactus adæquatus, ſi aliquid mediatè poſſit vel mediet, erit contactus inadæquatus.

DIFFICULTAS III.

Notantur Quædam.

Noto primò. Ariſtotelem dicere quòd continuum ſit, cujus partes copulantur termino communi, ſed per hoc non intellexit puncta continuativa diſtincta realiter; cùm non dicat Ariſtoteles copulari partes continui, termino communi diſtincto realiter, conſequenter ſufficiet, ut ſupra dixi, ſalvare continuationem per continuativam formalitatem, & ſicut quia in definitione hominis ponitur animal, non ſequitur animal eſſe realiter quid ſuperadditum, ita

nec ex positione extremi continuativi, in definiendo continuo, sequitur distinctio ejusdem realis.

Noto secundò. Quâ ratione distinguantur continua & contigua; quia scilicet continua & contigua, quantumvis ponantur intimè præsentia, tamen contigua non important negationem & destructionem terminorum, important continua: Sed sequeturne exinde, quod materia toto mundo sparsa, sit ens continuum? Concedunt aliqui, ponuntq; distinctionem esse formarum, sed non materiæ. Sed videtur oppositum sentiendum, ponendaq; non nisi contiguatio, nam tam verè materia aquæ & vasis est terminata, quàm ipsum vas & aqua, & si vas & aqua sunt non nisi contigua, nec materiæ illorum erunt continuæ.

Noto tertiò. Posse admitti quantitatem supernaturalem.

Ratio. Quæ enim in illa implicantia, & si datur modus existendi in loco supernaturalis, ut si res corporea tota in toto & tota in qualibet parte existat, cur non dabitur modus extendendi supernaturalis? Dantur item qualitates supernaturales, dotes item supernaturales corporis glorioſi, cur non possibilis erit etiam quantitas supernaturalis, quæ etiam sit receptivum connaturale illarum dotum, ut volunt aliqui apud recentiorem Suar.

Dices. Quantitas est proprietas materiæ, non est autem possibilis materia supernaturalis. Ergo neque quantitas supernaturalis.

Respondet recentior Suar: Possibilis est subsistentia supernaturalis, quæ tamen est proprietas substantiæ naturalis, cur non etiam erit possibilis supernaturalis quantitas, quamvis sit proprietas materiæ? Dici deinde potest, non quamcunq; quantitatem esse proprietatem materiæ, eamq; naturalem, sed nonnisi aliquam quantitatem, eam scilicet, quam nata est ex se emanare materia, sed non eam, quæ potest educi ex materiæ potentia obedientiali.

Instabis ex recentiori Suar: Non videtur excogitabilis quantitas, quæ non debeatur alicui materiæ; nam quæcunq; quantitas excogitabitur, hoc ipso excogitabitur, proportionata illi materia. Non est autem possibilis materia supernaturalis.

Respondetur. Cur non est possibilis quantitas talis, cui non sit excogitabilis proportionata naturaliter materia, sicut est excogitabilis qualitas, nulli substantiæ proportionata.

Noto quartò. Quid sit sentiendum de hoc principio Mauri: Quòd puncta terminativa non tangant partes divisibiles, sed purè terminent, nam illa se tangunt quorum extrema sunt simul, sed indivisibilia non habent extremitatem, sed sunt ipsæ extremitates, unde ad hoc ut alia se tangant, debent esse potentiâ tactiva. Hinc etiamsi nihil mediaret inter duos Angelos, adhuc non se tangent contactu quantitativo de quo loquimur, quia non sunt potentiâ tactiva. Duo autem requiruntur, ut aliqua sint potentiâ tactiva, primò ut habeant Id Quod; secundò ut habeant Id Quo. Id Quod debet esse divisibile & habens extremitatem; Id Quo indivisibile:

Sed negari debet quòd puncta terminativa si dentur, sint purè terminativa & non tactiva. Pone enim per impossibile vel possibile illa non esse unita terminabili, non terminabunt: Si autem supponantur terminare nonnisi unita, quî id facient non tangendo terminabile?

Circa hanc propositionem: Illa se tangunt quorum extrema simul. Duo distingui possunt, subjectum cujus extremum, & ipsum extremum; sicut ergo licet extrema non sint subjectum, adeoq; quorum extrema, sed ipsum extremum, tamen ipsa etiam extrema se tangunt, ita quamvis substrata terminis non dicerentur habere extrema, cur non dicentur se tangere? Videtur ergo hæc esse nonnisi species tactûs, si aliquorum extrema sint simul, non autem ut sic ratio tactus. Immò probaret hæc ratio quòd nec extrema duorum palmorum se tangant, sed solùm palmi, cùm extrema inter se comparata nõ habeant extremitatẽ, sed sunt ipsæ extremitates.

Quod adfert de Angelis, certum quidem est quòd duo Angeli non se tangant quantitativè, sed cùm habeant rationem duorum possitque nunc intercipi aliquid inter illos, nunc non intercipi, casu quo nihil intercipiatur, quid illis deerit ne se tangant? hoc sensu quòd habeant secum immediationem, qualem habent corpora tangentia, & tamen tunc non erunt extrema tangentia; si autem corpora sint materialia unum quantum & divisibile, aliud terminus quantitatis, casu quo inter illa nihil intercipi possit, quid deerit ne dicantur se tangere?

Concedo quòd ad actuale tangere requiratur potentiâ tactivum; Sed restat quærere: cur substratum extremis terminativis, non potest diverso respectu esse ratio ut quod, & ratio ut quo tangentis? Et sicut duo similia non sunt tantùm ratio ut quod similitudinis in communioribus nostrorum principiis, sed etiam ratio ut quo realiter loquendo, cur idem hîc non eveniet?

Ex quo notato formatur jam in oppositum tale Argumentum. Substratum punctis terminativis vel tangit per alia puncta superaddita illa priora puncta terminativa: vel seipso: Si aliis punctis, redibit quæstio de iisdem; Si seipso, ergò & aliam superficiem, aliudq; corpus potest tangere se ipso.

Noto quintò. Quid sentiendum de hoc? Utrum indivisibilia penetrentur cum partibus divisibilibus quas terminant. Dicit Maurus, quod propriè nõ penetrentur, illa enim propriè penetrantur,

trantur, quæ sunt in eodem loco secundùm modum essendi in loco, superficies autem sphæræ & sphæra v.g. non sunt in eodem loco, secundùm eundem modum essendi, nam sphæra est in loco tanquam clausa intra superficiem, superficies autem est in loco, tanquam claudens sphæram intra se.

Sed imprimis inquiri potest, quid intelligatur per Ly: ea penetrantur quæ sunt in eodem loco, secundùm eundem modum essendi; nam sphæra & quadratum spissitudine respondens sphæræ, penetrari possunt, & tamen hæc duo modum essendi in loco, non eundem habebunt; Sphæra enim habet modum essendi in loco rotundum, quadratum autem, habet modum essendi planũ. Quòd si hîc salvari potest penetratio, cur salvari non poterit in superficie punctuali & sphæra? Deinde redit difficultas, superficies punctis terminativis constans & clauderet sphæram, ut supponitur, & non clauderet, quia penetraretur cum illa, nam si punctum additum puncto, penetratur cum puncto, ita additum divisibili penetrat divisibile cui additur. Denique quando dicitur quòd illa superficies & sphæra non penetrentur propriè, sequitur & non penetrari propriè ut vult respondens, & penetrari propriè, quia ad hoc non aliud requiritur, nisi ut res materialis una, se tota tangat aliam rem materialem, quod tunc habetur.

Addo tamen, quòd alia sit hæc propositio; tangitur corpus trinè dimensum, quod etiam est profundum; & alia hæc; tangitur secundùm formalitatem & connotationem non nisi. Hæc secunda propositio est falsa, tactus enim qui est quid Physicum non fit in formalitatibus; prima autem propositio est vera, & ex veritate illius sequitur, quòd non sit illîc distinctio lati quod tangitur, à profundo, adeoque nec superadditio merè latitudinis.

DISPUTATIO XI.

De infinito.

Præmitto primò. Antiquos apud Aristotelem 3. Phys. textu 63. definiisse olim infinitum. *Quod sit id cujus nihil est extra.* Orta postea inter recentiores lis, debeatne hæc defendi definitio? sed quod non debeat:

Rationem primam ponit Oviedo, quia illi qui usurpabant hanc definitionem censebant infinitum esse impossibile, cur ergo communem definitionem rejiciunt, si utraque definitio ad chimæram terminatur.

Responderi potest. Homo-Leo, est Chimæra, & tamen, si homo-leonem definiat quis, quod sit mugibile, rugibile, malè definiret, sed definiendus esset quod sit animal rationale rugibile. Ergo etiam bonitas definitionis ad Chimæram se extendit. Immo in communi datur definitio & conceptus quidditativus entis rationis, nõ ergo inde, quia infinitum Chimæra, est, una præ alia definitio, præeligi non debet.

Rationem secundam ponit idem. Quia ex hac definitione sequitur dari infinitum, quod negant ita definientes; assumptum probat: quia extra collectionem rerum possibilium nihil est extra: Ergo collectio rerum possibilium, erit infinita.

Respondetur. Sicut possibilia non sunt omnia actu à parte rei, ita nec sunt infinitum Categorematicum, quod solùm negatur. Nec apparet, quòd de hoc non egerint antiqui.

Rationem tertiam ponit Aristoteles: quia illud quod non debet esse extra, vel est aliquid pertinens ad infinitum, vel aliquid non pertinens: Si pertinens, tunc omne ens perfectum, erit infinitum, quia omne ens perfectum, debet habere perfectionem sibi debitam, adeoque nihil perfectionis illi debitæ, extra debet esse; si autem est aliquid impertinens ad infinitum, sed spectans ad aliquid aliud, mala erit definitio, quia posito uno infinito, posset poni aliud.

Responderi posset: quòd per ly nihil ejus est extra, debeat hoc intelligi; nempe infinitum est, quod habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, in quo est infinitum, ex quo non sequetur, posito uno infinito, posse vel debere poni aliud.

Præmitto secundò: *Duplex est infinitum*, Categorematicum & Syncategorematicum. Prius illud est, quod constat entitatibus simul positis, ex quibus actu semper accipere sit, & nunquam idem. Posterius autem est, quod constat entitatibus nunquam simul ponibilibus, ex quibus semper accipere sit, & nunquam idem. Prioris exemplum est infinitum Angelorum, si poneretur: posterioris, æternitas à parte post, de priori dubitatur, posterius infinitum omnes admittunt.

Præmitto tertiò: *Consentire omnes quod infinitum creatum, in Essentia, dari non possit.*

Prima Ratio est, quia infinitum in essentia, sicut includit infinitatem esse, ita includere debet infinitatem perfectionum: si includit infinitatem perfectionum, deberet infinitudinis perfectionum radicem includere, radix autem infinitudinis est independentia, independentiam autem includere non potest, quia esset Ens A se, creatura autem non potest esse Ens A se.

Responderi posset, huic rationi in illa creatura dandam radicem infinitarum perfectionum, fundatarum non in asseitate, sed in participatione Divini esse; secundùm mensuram requisitam ad infinitationem creaturæ, cum hæc non repugnet.

Secunda Ratio est: Quia si daretur infinitum in essentia, daretur infinitum in omni ratione entis; si daretur infinitum in omni ratione entis, daretur & posse agere infinitum, esse enim infinitum, requirit etiam posse agere infinitum. Si autem competeret creaturæ posse agere infinitum, conveniret Creaturæ omnipotentia, hoc autem dici non potest, quia & posset omnia & non posset omnia, posset omnia ut supponitur, non posset autem omnia, quia se ipsam producere primo non posset.

Responderi posset, Creaturam illam habituram potentiam infinitam in agendo, non tamen omnipotentiam, quia in genere potentiæ, dari potest infinitas, sine prædicato omnipotentiæ, quà talis; quia potest etiam dari infinitudo quædam potentiæ noscendi Syncategorematicè infinita, sine ullo prædicato omnipotentiæ: & sicut ex eo, quòd DEUS non possit producere Chimæras, non definit esse omnipotens, sic nec creatura desinet ex eo esse infinitæ potentiæ, quia se producere non potest, sicut nec desinit habere potentiam obedientialem infinitam Syncategorematicè, quamvis nullam potentiam obedientialem ad seipsam producendam habeat. Deinde posset habere infinitudinem potentiæ, non quoad efficere, sed quoad emanare perfectiones &c.

Tertia Ratio est, ex iis, quæ adfert Fassolus, concedens in aliis materiis infiniti creati possibilitatem, non in hoc; idque ex eo: Quâcunque essentiâ positâ, potest alia dari perfectior. Ergo apparet primam infinitam non esse, quia aliàs infinito qua tali, majus dari posset. Deinde quacunque creatâ essentia positâ, inter illam & essentiam Divinam est distantia infinita. Ergo alia possibilis est perfectior adeoque magis infinita.

Responderi potest, has rationes in Principiis Fassoli, non concludere, quia posito semel infinito, poni potest bis infinitum & tamen per hoc non definit esse infinitum. Ergo. Certè si daretur infinitum hominum, in illo infinito per oppositum, majus esset materialiter infinitum capillorum, neque tamen per hoc definit infinitum hominum, esse infinitum. Cur ergo esset destruenda ratio infiniti in essentia, quamvis daretur majus infinitum in essentia, nempè infinitudo Divinæ essentiæ? Deinde quamvis inter extensionem quamcunque & immensitatem Divinam, sit infinita distantia, tamen in principiis Fassoli non obstat quominus detur extensio infinita, sic nec obstabit eadem distantia inter essentiam creatam & increatam, quominus detur essentia creata infinita.

Sed hæc solutio rationum procedit nonnisi in sententia tenentium infinitum in aliis materiis possibile, nam de cætero illæ, tenent secundum ea, quæ inferiùs adferentur. Nunc jam ad magis disputabilia accedamus.

QUÆSTIO I.

De essentia & existentia actuali infiniti.

Dicendum est primò. *Essentiam seu definitionem infiniti, eam esse* ex Aristotele: *Infinitum est cujus secundum quantitatem accipientibus semper aliquid accipere extra est.* Ly quantitatem, non pauci secernunt à definitione infiniti, eo quod hæc definitio videatur soli infinito in magnitudine competere. Ceterùm quantitatem liberaliùs accipiendo, hoc est pro mensura finita, benè omni generi infiniti competere poterit.

Probatur. Definitionis Aristotelicæ bonitas, quia competit omni soli & semper procedit-que per prima.

Ad pernoscendam meliùs essentiam infiniti, examinandum est, an repugnet infinito claudi terminis. Posse infinitum claudi terminis, docuerunt Arriag: & Hurt: Communiter sentiunt oppositum Authores.

Impugnat hanc positionem stans pro communi sententia recentior Suar: quod habet finem non est infinitum; quod clauditur terminis, habet finem. Ergo quod clauditur terminis non est infinitum.

Responderi posset, huic rationi ex dictis auctoribus. Quod habet finem propriè, hoc est nõ intercipiendo medium, quod tamen per mensuras finitas transiri non potest, illud non est infinitum: sed si habet finem impropriè & intercipiendo mediũ, quod per finitas mensuras transiri non potest, falsum est, quòd illud non sit infinitum.

Impugnat secundò idem. Ponamus lineas A C & A B. pyramidaliter erectas, supra basim A D B. easque infinitas, eo casu constitueretur pyramis infinita; ducantur postea à costa ad costam lineæ, ita ut prima linea ducta à primo puncto, ad primum punctum costæ, constet duobus punctis, tertia tribus &c. & sic proportionaliter procedatur usq; ad basim, quæ supponitur esse infinita, clausa tamen duobus terminis, quo casu devenire erit ad lineam maximam finitarum, quæ sit proxima lineæ sequenti infinitæ; & hoc implicat quia illa immediatè sequês linea & esset

esset infinita & non esset infinita: esset ut supponitur, utpotè basis A.D.B. infinita, non esset autem, quia maximam finitarum, non nisi excessu finito superaret.

Responderi posset etiam huic argumento, quod scilicet non sit devenire unquam ad lineam maximam finitarum, hæc enim implicat, sed esset tantùm prima quidem linea finita, ultima autem infinita, inter quas sine numero sunt aliæ & quascunq; posueris, præter ultimam, adhuc aliæ & aliæ erunt ponibiles. Et sicut nec est nec videtur à DEO in possibilibus infinitis, maximus numerus finitus possibilium, quamvis videat & sint possibilia infinita; sic nec in constructione illius pyramidis erit linea maxima finitarum. Et certè penultima linea, non potest dici finita, quia alias etiam ultima, deberet esse finita utpotè penultimam excedens non nisi duobus v. g. punctis, cumque excedat lineas antè se infinitas positas & quidem excedat longitudine, hoc ipso debebit esse infinita, & quamcunq; determinaveris lineam quam sequens sit infinita, etiam illa erit infinita. Dicentque oppositi: ex imaginatione finitorum, procedi ad imaginationem infiniti, quasi pedetentim procedendo per mensuras finitas, tandem sit devenire ad mensuram infinitam immediatè.

Restaurari potest sic adhuc argumentum, vel quamcunq; penultimam superat sequens linea duobus non nisi punctis, vel pluribus: si pluribus, non statur in suppositione, si duobus: Ergo ultima linea penultimam non nisi etiam duobus punctis superabit, nec habetur per quid evadat ad infinitudinem.

Responderi posset, ultima linea est infinita. Sed nego etiam penultimam non esse infinitam propter rationem allatam, per quid ergo constituetur in infinitudine? dicent constitui per transitum inconsummabilem.

Impugnat tertiò Ovied. Si infinitum posset claudi duobus terminis, posset habere anteæternitas primum, & postæternitas ultimum, quod ipsum esset facere finitam æternitatem & quæcunque mensura præteriisset, finita esset. Et certè si semel asseratur, infinitum posse claudi terminis, dicam horam quamvis claudatur terminis, fore infinitam.

Responderi posset, horam clausam terminis, non esse infinitam, quia habet transitum consummabilem. Ne æternitas à parte ante, habeat primum, obest absurdum; si enim haberet primum, haberet & secundum, de quo secundo non posset dici quòd sit ab æterno, seu quod sit infinitum à parte ante, cum ante illud secundum præcesserit adhuc primum, & tamen æterno ante, nihil est prius: quod si illud secundum non est ab æterno, nec primum erit ab æterno, utpotè non superans secundum, nisi uno instanti; nullum autem est absurdum in eo, ut infinitum secundum id, secundùm quod habet rationem finiti, non sit infinitum; ut non est infinitum, secundùm quod habet rationem primi & ultimi; sit tamen infinitum, quia habet transitum inconsummabilem, per finitas mensuras. Quæ autem dicta sunt de æternitate à parte ante, proportionaliter dici debent de æternitate à parte post; quòd non possit habere ultimum, quia aliàs deberet habere penultimum, quod penultimum non posset esse æternum à parte post, utpote habens post se aliud, quod ipsum non posset esse æternum à parte post, utpotè superans nonnisi uno instanti penultimum, quod probatum est, non esse æternum à parte post. Reflectit hæc disparitas ad hoc, quod æternitas à parte ante, præter transitum inconsummabilem importet negationem prioris, quod non est necesse reperiri in aliis infinitis.

Impugnat quartò idem. De ratione infiniti non est, ut pertransiri non possit, nam æternitas à parte ante pertransiit, & tamen est infinita.

Respondetur. Quando dicitur infinitum non posse pertransiri, supple non potest pertransiri per finitas mensuras, benè enim pertransiri potest per mensuras infinitas, & quia ita pertransiit æternitas à parte ante, ut dies hodiernus ab æternitate à parte ante distet infinitè & per mensuram infinitam, hinc fit ut salvari possit transitus inconsummabilis in æternitate, à parte ante.

Impugnari insuper potest quintò: Tum quia, si infinitum posset claudi terminis, & clauderetur primo & ultimo, & ultimo, & non clauderetur: clauderetur ut supponitur; non clauderetur autem, quia quod pertransiri non potest, non habet ultimum; sed infinitum pertransiri non potest. Ergo. Major probatur: si id quod pertransiri non potest haberet ultimum, & haberet ultimum, & non haberet: haberet quidem ut supponitur, non haberet autem, quia si haberet ultimum, huc ipso pertransiretur desitione scilicet factâ in ultimo. Neque dicas tantum ratione medii interjecti, salvari debere, quod habeat transitum inconsummabilem, quia etiam dicam, ideo habet transitum inconsummabilem in medio, quia non habet terminos, & si etiam in medio, & medii medio clauderetur terminis, non haberet transitum inconsummabilem. Ergo apparet requiri ad transitum inconsummabilem. Negationem clausuræ per terminos. Tum quia infinitum clausum terminis & haberet terminum transitum inconsummabilem finitis mensuris, & non haberet quidem, ut supponitur, haberet autem, quia non cadit in imaginationem, rationeq; nulla probari potest, ut id quod habet ultimum, non possit exhauriri, quantumvis multiplicatis finitis mensuris. Sic v. g. quamvis ulna non sit ita magna ut centum cubiti, quia tamen centum cubiti clauduntur terminis, una ulna pertransire potest, licet multiplicata, centum

cubitos.

cubitos. Et si centum cubiti non clauderentur termino, hoc ipso non jam essent centum cubiti, sed infinita longitudo. Ergo apparet transitum incon ummabilem formalisari negatione terminorum. Tum quia concedunt etiam oppositi, non posse unum infinitum esse majus altero in ratione infiniti, sed si infinitum clauderetur terminis, posset unum infinitum esse majus altero. Quod ipsum probatur; sint duæ lineæ infinitæ, una clausa terminis, alia non clausa, illa clausa terminis, & esset æqualis non clausæ, in ratione infiniti, & non esset æqualis: esset æqualis, ut supponitur; non esset autem, quia post terminum illius prioris, procurrētia illius alterius, non esset major in ratione aliqua finita. Ergo in ratione infinita, consequenter reperiretur jam inæqualitas in ratione infiniti. Vide plura infra Num. 63.

Dices primò cum Arriaga, ponatur linea à puncto A. incipiens versus orientem, & procurrens in infinitum, versus occidentem, præscindat DEUS medietatem illius lineæ in puncto B. hæc medietas esset infinita, quia aliàs infinitum constaret duobus finitis, adeoque & ipsum non esset infinitum, & tamen eo casu infinitum clauderetur duobus terminis.

Respondetur, illam medietatem & fore infinitam, ut probat Arriaga, & fore finitam, quia haberet transitum consummabilem, si haberet terminos propter rationes immediatè adlatas. Dicerent alii, etiamsi sit possibilis talis linea, nullam tamen in illa dari medietatem, quia medietas, est proprietas non nisi rerum finitarum.

Dices secundò, inter hominem & plantam possunt interjici infinitæ species, quæ nec descēdunt infra plantam, nec ascendant ultra hominem. Ergo potest infinitum claudi duobus terminis.

Responderi potest primò. Infinitum Syncategorematicum posse claudi duobus terminis.

Contra: quia si id universaliter enuntiatur, sequetur etiam æternitatem posse claudi terminis, cujus oppositum immediatè ante probatum. Deinde sequetur in sententia Aristotelica, posse veniri ad ultimam partem rei in infinitum divisibilis, adeoque ne sit ulteriùs & ulteriùs divisibilis. *Hinc aliter*

Respondetur secundò, possibile esse in infinito eoque Syncategorematico, terminos comparationis extrinsecæ, sed non esse possibiles terminos desitionis, quia semper & semper ulteriùs & ulteriùs procedere in infinito est. Casu autem quo ponerentur omnes possibiles species inter plantam & hominem, illæ & essent infinitæ & essent finitæ, finitæ quidem quia pertransibiles desitione factâ in ultimâ, infinitæ autem ut supponitur.

Dicendum est secundò, *etiam suppositâ possibilitate infiniti, nullum est fundamentum asserendi illud de facto dari.*

Probatur conclusio principio negativo, quia quodcunque fundamentum adlatum fuerit, illud non erit sufficiens ad probandum intentum.

Objicitur primò, Infinitum & finitum sunt membra, in quæ dividitur quantitas, suntque contraria, quorum uno posito, ponitur & aliud, ad eum modum quo posito calore, ponitur frigus, sunt item proprietates quantitatis. Ergo datur defacto, quantitas infinita.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare, probat enim dari ens rationis, & impossibile, cùm ens dividatur in ens possibile & impossibile, in ens reale & ens rationis, tunc ergo solùm membra dividentia, vel contraria debent dari, quando eorum existentiam suadet, vel experientia sensuū, ut suadet existentiam caloris & frigoris, vel quando eam demonstrat ratio, ut demonstrabat existente membro contrario quod est ens creatum, debere existere aliud contrarium nempè Ens increatum, hoc est DEUM. Infinitudo etiam non est nisi proprietas hypothetica quantitatis; infinitum enim si daretur spectaret ad prædicamentum quantitatis, hypothetica autem membra divisionis, non est necesse dari à parte rei.

Objicitur secundò, in qualibet quantitate sunt infinitæ partes. Ergo datur infinitum.

Respondetur. Cùm per nos sint partes nonnisi potentiâ distinctæ, non facient aliud quàm infinitum in potentia. In sententia autem tenentium partes infinitas actu distinctas, sequitur quidem infinitudo, ut suprà probatum est, sed tamen illi eam negant, quia ad infinitum actu inquiunt necesse est dari terminos non communicantes infinitos, sicut ad tria, necesse est dari unitates, non communicantes tres.

Objicitur tertiò, in homine tot sunt prædicata, ut etiamsi infinitæ species infra illum crearentur, tamen homo esset perfectior.

Respondetur. Hoc argumentum multum probare. Probat enim hominem esse infinitum in essentia, quod nemo admittit. Dignitas autem illa humana non oritur ex infinitudine aliqua perfectionis, sed ex sola improportione orta ex diversitate speciei. Deinde cùm infra hominem non sint possibiles species nisi infinitæ Syncategorematicè, hinc etiam in homine prædicata respondentia, deberent esse non infinita categorematicè, sed syncategorematicè, respōdentiaque illa argueret non infinitatem, sed unitatem æquivalentem illis reliquis, haberetque se homo ita, sicut centrum sphæræ, quod omnino est unum; licèt plures lineæ, possint ad illud duci à circumferentia.

Objicitur quartò. Etiam naturaliter dari potest infinitum actu; quia si lapis molaris æqua-

æqualiter ab Angelo ad omnes partes vitri applicetur, omnes frangit adeoque faciet infinitas partes vitri.

Respondet primò, qui componunt quantitatem ex divisibilibus in infinitum, non fore illud dividendum in omnes partes, sed DEUM determinaturum in quot partes dividi debeat. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia Responsio hæc, est evitatio difficultatis; determinationem enim ideò ponit ne cogatur negare, quòd ex in infinitum divisibilibus componatur quantitas, nolendo tamen concedere, quòd possit dari actu infinitum viribus naturæ; quomodo enim viribus naturæ non potest dari infinitum actu, si applicetur lapis de se potens conterere quascunq; partes vitri, hoc ipso enim si aliquas non contereret, non esset potens ad quascunque conterendas partes, & tamen supponitur gravitas lapidis, major quàm quæcunque resistentia vitri. Tum quia ponamus DEUM non determinare, ut hæ potiùs quàm illæ partes conterantur, sed velle præbere concursum, ut ille lapis agat quantum potest, certè tunc fieret divisio in omnes partes, quia quæ ratio divisionis est, aliquarum partium, eadem erit divisionis omnium; nempè excessus gravitatis reperibilis in lapide, supra vires resistitivas vitri. Dicere autem, quòd non positâ à DEO determinatione, nulla sit pars vitri confringenda, est evocatio DEI ad faciendum miraculum, solo titulo defendendæ propriæ sententiæ.

Respondetur secundò. Positâ illâ applicatione vitrum dividendum secundum quod est divisibile, nempè usque in minima Physica, ad quarum divisionem nõ pertingit lapis, quia non potest lapis agere in vitrum, ita, ut spoliet illud omni quantitate, quam requirit pro conditione, in ipsomet subjecto comminuendo.

Objicitur quintò, defacto admittitur à Theologis infinitudo in unione hypostatica, valore operum Christi; itemque in ratione offensæ mortalis.

Respondetur. Horum infinitudinem desumi ab aliquo increato, quando autem per nos negatur infinitum actuale, negatur infinitudo desumibilis ab aliquo creato.

QUÆSTIO II.

De Infinito Categorematico.

Vidimus superiori quæstione non dari actum ullum infinitum Categorematicum creatum. Restat discurrere de possibilitate ejusdem. Impossibilitatem ejus agnoscit S. Thom. 1. par. Q. 97. a. 3. & 4. Scot: Suar: uterque contra Vasq: Fasol: Hur: Arriag: sed Ovied: negat ejus possibilitatem in extensione & mole non penetrata, in reliquis autem agnoscit possibilitatẽ, Vasq: autem in intensione possibile infinitum non agnoscit, *sit*

DIFFICULTAS I.

De possibilitate infiniti categorematici creati in communi.

Dicendum est: *Non esse possibile infinitum Categorematicum creatum.*

Probatur primò. Posito quocunque infinito, illud & esset infinitum & non esset infinitum: esset infinitum, ut supponitur, non esset autem infinitum, ut probatur. Quod sublatâ unicâ entitate mutatur in ratione infiniti, illud non est infinitum, sed posito quocunque infinito, illud sublatâ unicâ entitate mutatur in ratione infiniti. Ergo positum quodcunque infinitum, non est infinitum. Major probatur definitione infiniti, quæ deposcit ex infinito semper accipi, & nunquam idem. Et certè si demptione infiniti desinit esse infinitum, etiam positione illius non erit infinitum; nihil enim infinitatur, additione finiti. Minor principalis probatur. Posito quocunque infinito & sublatâ unicâ entitate, illud infinitum non habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, certè enim illa sublata unitas, est aliqua perfectio, quâ tamen utpotè sublatâ, caret. Ergo sublatâ unicâ entitate desinit esse infinitum. Consequentia immediatè probatur; Infinitum in omni genere requirit omnẽ possibilem perfectionem in omni genere. Ergo & infinitum in certo genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

Respondebis primò. Quod sublatâ unica entitas illa sit eminenter continenda in residuo infinito.

Contra, tùm quia in 10. si illi tollas unitatem, eminenter non continetur unum; neq; jam 10. sed 9. erit. Ergo etiam sublatâ unica entitate in infinito, non continebitur illa in residuo eminenter; quid enim eminentiæ tribuit infinitas, ad continendum id quod non est. Tum quia nõ est explicabilis hæc continentia eminentialis, ut valeat ad propositum. Tum quia si tollas à DEO unam perfectionem, residuæ perfectiones non censebuntur eminenter continere priorem. Ergo nec creatum infinitum, sublatam aliquã perfectionem, eminenter continebit.

Respondebis secundò. Infinitum in omni genere perfectionis est solus DEUS, omnes suas perfectiones identificatas reali & habens, hinc fit ut sublatâ unicâ entitate, tota Deitas desinat, sed infinitum creatum, non habet perfectiones idẽtificatas omnes, hinc unicâ entitate sublatâ, non erit necesse auferri infinitum.

Contra. Tùm quia infinitum in omni genere, requirit perfectiones omnes in omni genere, quantũvis identificatas uni eidẽq; entitati. Ergo etiam infinitum in aliquo genere, requiret omnem possibilem perfectionem in illo genere, quamvis sine identificatione; non est enim major ratio uniùs, quàm alterius: quo posito redit

redit argumentum : quòd scilicet illud infinitum sublatâ unicâ entitate sit desiturum. Tum quia etiamsi per impossibile DEO non essent identificatæ suæ perfectiones, si tamen esset infinitus in omni genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Ergo quamvis alicui infinito, non sint identificata sua prædicata, quia tamen esset infinitum in illo genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem, in illo genere.

Respondebis tertiò DEUS est infinitus, in perfectione, & tamen ejus infinitudini non obstat, quamvis ablatâ suâ unicâ perfectione, desineret esse DEUS, adeoq; infinitas.

Contra. Quia id oritur ex identificatione, unius perfectionis cum reliquis, hinc unâ ablatâ, omnes auferuntnr, non ponitur autem hîc talis identificatio, & aliàs urget definitio: Quia infinitum debet habere transitum in consummabilem. Rursùs perfectiones Divinæ non sunt numeraliter actu infinitæ, sine inclusione unius in altera, & si essent numeraliter actu infinitæ, unaque non includeret aliam, adeoque & reliquas, hinc ablatâ in eâ suppositione unâ perfectione, adhuc manerent infinitæ perfectiones, aliàs haberent transitum consummabilem, ablatione unius Entitatis, consequenter nec essent cum illa una addita perfectione infinitæ. Licèt ratio Deitatis sine hac, quantumvis una ablatâ perfectione, salvari non possit, sicut nec salvatur ratio omnis perfectionis, cui contradictoriè opponitur, negatio alicujus perfectionis.

Hic ipse principalis medius terminus, sic alter proponitur.

Ponat DEUS per possibile vel impossibile omne possibile infinitum, & ex singulis infinitis tollat unicam entitatem, quam appellemus A. ex omni possibili infinito sublata unica entitas A, conficiet infinitum, nam ex infinitis infinito accepta sigillatim unica entitas, non potest non facere infinitum, appellemusque illud infinitum B, quo posito si quæro: Illud omne possibile infinitum vel mutatur sublatione sigillatim entitatis A, vel non mutatur: Si mutatur: Ergo etiam unum infinitum, sublatâ unicâ entitate mutabitur, si autem non mutetur, ita argui potest. Conservet DEUS infinitum A, & annihilet omne possibile infinitum, tunc illo annihilato verum est dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum, quia illud supponitur non immutatum intrinsecè ablatione unius entitatis; sicut ergo si ante ablationem illius entitatis fuisset annihilatum, verum fuisset, dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum; ita & nunc, cum supponatur immutatum non esse illud infinitum; & tamen non potest dici, esset tunc annihilatum omne possibile infinitum. Quod ipsum probatur, post annihilatum omne possibile infinitum non potest manere aliquid infinitum, impossibile enim manere nõ potest, & extra omne possibile, nihil est nisi impossibile. Quibus positis sequitur illatio. Ergo etiam sublatâ unicâ entitate ex uno infinito, mutabitur intrinsecè infinitum. Ergo & antea non fuit infinitum. Formatur ergo argumentum: Infinitum in omni genere, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni genere; infinitum item omne possibile, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni possibili genere. Ergo & infinitum in certo genere, requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur.

Ponat DEUS decies infinitum; ex singulis, decadibus, tollatur unica entitas, & collocetur in oriente, ex illis sublatis entitatibus, conficietur unum infinitum; tunc quæro: sublatâ unicâ entitate ex singulis decadibus, decies infinitum, vel mutatur intrinsecè, vel non mutatur: Si mutatur, Ergo sublatâ unicâ entitate mutabitur etiam semel infinitum; Si autem non mutatur decies infinitum, tunc quæro annihiletur illud decies infinitum, vel erit verum dicere decies infinitum est annihilatum, vel non erit verum dicere? Si erit verum dicere, Ergo potest manere decem, quamvis auferatur unum; Si autem non est verum dicere: Ergo apparet illic non fuisse nisi novies infinitum, consequenter ablatione illâ mutatum fuisse, Ergo & quodcunque infinitum ablatione unius entitatis mutabitur.

Respondebis primò. Sublatâ ex singulis entitate unicâ, totam collectionem mutari, sed non mutari singula infinita.

Contra. Tum quia collectio illorum infinitorum, non est quid distinctum realiter, ab illis sigillatim acceptis. Ergo si collectio illa mutatur, mutabuntur etiam singula infinita. Tum quia sublatâ unicâ entitate ex infinito, mutabitur intrinsecè tota collectio. Ergò mutabitur intrinsecè etiam infinitum. Tum quia, decies infinitum, debet habere omnem possibilem perfectionem, in genere decies infiniti, in indivisibili enim, sicut decem, ita & decies infinitum consistit. Ergo etiam semel infinitum, debet habere omnem possibilem imperfectionem in illo genere. Ergò illâ sublatâ, non tantum collectio mutabitur, sed & infinitudo.

Respondebis secundò. Di paritatem esse, quia si ex decies infinito sigillatim acceptâ unicâ entitate, non mutaretur decies infinitum; & maneret decies infinitum, & non maneret; maneret quidem, ut supponitur, non maneret autem, quia non plus haberet, quàm novies infinitatem. Item si ex omni possibili infinito acciperetur Unica entitas, & non mutaretur omne possibile infinitum, & esset ut supponitur omne possibile infinitum, & non esset; quia Ly *Omne* non est, quando Ly *Aliquid* deest. Nullum autem tale absurdum sequitur, si demtur unica entitas ex aliquo infinito.

Con-

Contra. Decies infinitum requirit omnem possibilem perfectionem decies infiniti : Ergò & quodcunque infinitum requirit omnem possibilem perfectionem illius generis. Ergo sicut ex exigentia omnis possibilis perfectionis, decies infiniti, sequitur, si non mutetur illud infinitum, & fore decies infinitum, & non fore, ita ex exigentia omnis possibilis perfectionis illius generis, in illo certo infinito, sequitur, si ablatâ unicâ entitate non mutetur & fore illud infinitum & non fore. Rursùs infinitum in omni possibili genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere, sequiturque quod si ablatâ unicâ entitate non mutaretur, quod & esset omne possibile infinitum & non esset. Ergo etiam & infinitum in aliquo genere, requiret omnem possibilem perfectionem in illo genere, illâque demptâ, sequetur & fore infinitum & non fore.

Respondebis tertiò. Sublato unico infinito, semper mutari infinitum, sed sublatâ unicâ entitate, non est necesse illud mutari, quia unica entitas, non est infinitum.

Contra. Tum quia sublato uno infinito, semper mutatur infinitum in ratione infiniti: Ergo & sublatâ entitate finitâ, mutabitur infinitum in ratione habentis omnem possibilem perfectionem illius generis. Cùm eam perfectionem, ad salvandam rationem infiniti, teneatur habere: Redit enim argumentum. Infinitum in omni genere, debet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Tum quia quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum, sed infinities infinitum, sublato unico infinito mutatur. Ergo & semel infinitum, sublatâ unicâ entitate mutabitur. Major probatur: quia sicut unica entitas, infinitè multiplicata constituit unum infinitum, ita infinitum semel, infinities multiplicatum, constituit, infinitum infinities. Ergo quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti, ad infinities infinitum. Tum quia ut inferiùs ostendetur, infinitum habet infinitam medietatem. Rursùs medietas, infinitum dimidium, Rursùs infinitum dimidium, infinitam dimidietatem & sic in infinitum. Ergo etiam sublato uno infinito, non deberet mutari infinities infinitum, quæ enim est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitū. Sicut enim infinitum infinitè multiplicatum, constituit infinities infinitum, ita unitas infinities multiplicata, constituit infinitum, in ratione infiniti multiplicatum. Ergo si sublato uno infinito, mutatur infinities infinitum, etiam sublatâ unicâ entitate mutabitur.

Continuatur Intentum.

Probatur secundò, vel DEUS potest ponere unum infinitum, vel non potest: si non potest, cur non? convincetur q; non posse ponere etiam plura, quia plura nō aliud sunt, quàm unū & unum, seu unum nō uniter positum; & sicut, qui non potest pronuntiare A, non potest pronuntiare AB, quia A : est inchoatio AB, ita qui non potest producere unum infinitum, nec potest producere plura infinita. Quod si potest DEUS ponere unum infinitum, quæro : medietas illius vel est infinita, vel non est infinita? si medietas illius non est infinita: Ergo nec illud esset infinitum, quia compositum ex duobus infinitis, non potest esse nisi infinitum. Quod si medietas illius infiniti est infinita. Ergo illud infinitum, & est unum infinitum & non est, est ut dicis, non est autem quia constat duobus infinitis, constat enim duabus medietatibus, quarum singulas, dicis esse infinitas. Rursùs hæc ipsa medietatis medietas, vel est adhuc infinita vel finita; si est infinita, Ergo jam illud infinitum & est unum, ut supponitur, & plura, ut probatum est. Quòd si medietas illius medietatis est finita. Ergo ut medietas illa prima est finita, utpote illi æqualis, consequenter non infinita, quia conflatum ex duobus finitis non potest esse, nisi finitū.

Respondebis. Infinitum non habere medietatem.

Contra. Tum quia omne extensum & indivisibili non consistens habet partes minores se. Ergo habere poterit & medietatem. Tum quia omne finitum, habet medietatem sibi proportionatam, Ergo & infinitum, & si quæratur, cur infinitum non habeat medietatem, non alia reddetur ratio, quàm ut devitetur, adlatum argumentum. Benè enim negari potest, quòd habere medietatem sit proprietas alicujus finiti. Tum quia sint duæ lineæ quarum una ab hac parte A, sit finita procedatq; in infinitum versùs orientem, sit alia quæ ab eodem puncto A procedat versùs occidentem æqualis illi in infinitate, conjungantur illæ lineæ, certè una, erit medietas illius totius lineæ, ex duabus conflatæ. Ergò apparet, quòd infinitum non excludat medietatem.

Confirmatur primò. Illud quod in sui esse constituti ne, involvit processum infinitum in principiis componentibus, impossibile est poni à parte rei. Tum quia, si daretur processus in infinitum in causis efficientibus, nihil unquam fieret, ut deduci potest ex demonstratione impossibilitatis processûs in infinitum in causis efficientibus. Ergo etiam si detur processus in infinitum in causis constituentibus, nihil unquam fiet. Tum quia, si id quod involvit processum in infinitum in causis constituentibus suum esse, posset fieri, posset etiam tota æternitas à parte post simul poni, adeoq; finiri & transiri. Tum quia in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum, in illius etiam existentia est processus in infinitum, cetè enim existentia indistinguitur à principiis constituentibus in actu positis, sed in cujus existentia, est processus in in-

finitum, illius existentia, non est, sed erit, & erit, & erit. Ergo id, in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum, non est, sed erit, & erit, & erit, neque de illo verum erit dicere, existit sed existet. Unde etiam quia in sententia Aristotelis, est processus in infinitum in divisibilitate continui, nunquam potest divisio tota, simul poni: Sed esse unius cujusque infiniti, exigit processum in infinitum, in principiis constituentibus suum esse, quod ipsum probatur: Medietas infiniti necessariò debet esse infinita, ut supra dixi; ipsius etiam medietatis dimidium, debet esse infinitum propter illud principium: quòd compositum ex duobus finitis, non possit esse infinitum, & sic procedetur in infinitum.

Respondebis primò. Id quod involvit processum in infinitum, si semel ponatur totus ille processus, benè poni potest à parte rei.

Contra: Tum quia jam nihil obesset, poni processum in infinitum in causis efficientibus, si simul illæ, supponantur operari; & tamen supponitur non posse simul operari, si detur in illis processus in infinitum. Tum quia vi hujus Responsionis, sequitur æternitatem à parte post, posse poni simul totam. Tum quia hoc ipso, quia aliquid dicit processum in infinitum, non potest poni totum simul, sicut enim successio essentialis, excludit simultatem: processus in infinitum in partibus dividendis proportionalibus, excludit positionem simultaneam omnium; ita simultatem positionis, excludit processus in infinitum.

Respondebis secundò, æternitas à parte ante est posita, & tamen in illa datur processus in infinitum, datur item in probabili sententia processus in infinitum in divisibilitate continui, & tamen ponitur totum simul illud divisibile.

Contra. Tum quia æternitas à parte ante non est posita tota simul, idque ex eo quia involvit processum in infinitum in principiis suum esse constituentibus. Ergo etiam infinitum categorematicum, cùm habeat processum in infinitum in principiis se constituentibus, non potest poni totum simul. Tum quia accuratiùs rem examinando æternitas à parte ante non dicit processum in infinitum, quia processus dicit terminum à quo, & quia æternitas à parte ante, non habuit terminum à quo à parte ante, æternitas à parte ante non habuit processum in infinitum: si non habuit processum in infinitum, neque habuit impedimentum positionis suæ æternæ. Rursùs processus in infinitum, est versùs illam partem ubi non desinit, esset enim aliàs processus in desinentiam, non in infinitatem, consequenter etiam infinitas æternitatis à parte ante, non est in desitione quæ est hodie v.g. sed in illo infinito in ante. Ergo ab æterno non habebat processum in infinitum, in quod enim infinitum? consequenter non habuit impedimentum quo minus poneretur, quia positio illius, non dicebat processum in infinitum, in principiis se constituentibus. Quia autem incipiendo ab hodiè usque ad æternitatem à parte ante, datur processus in infinitum, ideò hodiè v.g. æternitas à parte ante, poni non potest. Tum quia illud quod adferebatur de divisibilitate continui ad præsens non facit. Nam sicut quia datur processus in infinitum in divisibilitate, nunquam divisibilitas continui tota simul poni potest. Et si continuum, non solùm in divisibilitate, sed & in principiis se constituentibus diceret æquè processum in infinitum, nunquam etiam poni posset; ita cùm infinitum in principiis se constituentibus, dicat processum in infinitum, nunquam poni poterit. Deinde processus ille partium in infinitum divisibilium, est identificatus alicui finito, partibus nempè non communicantibus, ideò adhuc benè poni poterit; jam autem medietas infiniti, nulli finito identificatur, ideò retinet infinitum, merum processum in infinitum, in principiis se constituentibus.

Confirmatur secundò. Impossibile est, Totum, esse minus se, sed si daretur infinitum, Totum daretur minus se. Ergo non est possibile infinitum. Minor probatur. Si daretur infinitum, parti infiniti, v.g. medietati itidem infinitæ, adeoque carenti terminis, æquale esset totũ infinitum, & tamen medietas, minor est toto. Ergo totum, æquale illi parti, esset minus se:

Probatur tertiò. Assumendo principium ab oppositis concessum. Quòd unum infinitum non possit esse majus altero in ratione formali, ex quo sic arguitur. Impossibile est infinitum creatum majus altero in ratione formali; possibile etiam esset unum infinitum majus altero in ratione formali. Ergo impossibile est infinitum. Secunda pars antecedentis probatur. Possibile est infinitum majus altero in ratione materiali: Ergo possibile est infinitum majus altero, in ratione formali. Probatur consequentia. Ratio formalis infiniti, non est quidquam re distinctũ à ratione materiali. Ergo si potest esse unum, majus infinitum altero, in ratione materiali; poterit esse majus altero, etiam in ratione formali; quando enim aliqua sunt idem realiter, tunc quidquid uni competit, pro statu reali, debet & alteri in eodem sensu & statu reali competere.

Respondebis. Decem ulnæ & decem palmi, sunt in ratione materiali inæquales, & tamen in ratione decadis, sunt æquales.

Contra. Tum quia 5. non est formaliter æquale ad 10. demus ergo quòd illi 10. palmi æquivaleant 5. ulnis, certè 10. illæ ulnæ non poterunt dici æquales formaliter 5. ulnis, consequenter nec dici debent æquales formaliter decem palmis. Tum quia illa æqualitas decadis ulnarum, & decadis palmorum non est nisi æqualitas per rationem abstrahentem rationem communem decadis, in re autem est inæqualitas, conveniantiaque in decem, est convenientia cum magna

discon-

disconvenientia. Ergo & illorum infinitorum in re erit inæqualitas, & tamen est intentum oppositorum, ponere in re æqualitatem infinitorum. Tum quia nihil est aliud unum formaliter esse majus altero, quàm habendo id quod correspondeat minori, habere ultra aliquid, cui in minori nihil respondeat; jam autem in infinito majori materialiter reperitur hoc, cui nihil respondere possit in minori infinito, adeoq; ex Materiali inæqualitate, sequetur inæqualitas Formalis.

DIFFICULTAS II.

De possibilitate infinitorum in particulari.

PRæter probationes superiùs adlatas, reperiuntur principia in particulari, certas species infiniti impugnantia, quæ hîc adferre & tueri erit necesse.

Punctum Difficultatis 1.

An infinitum in extensione & mole sit possibile.

DICENDUM est primò. *Infinitum in extensione non esse possibile.*

PROBATUR primò communiter. Detur linea utraq; parte infinita, proscindat & annihilet DEUS unum palmum adducat partes, hiatu illo intercepto distantes, vel deserunt locum partes infiniti vel non deserunt: si non deserunt, Ergo non occupant spatium, quod supponitur relictum à parte præcisa vel annihilata, vel certè eædem bilocantur retinendo priorem locum, & novum acquirendo; si autem partes infiniti, ut repleant hiatum illum, deserunt priorem locum, Ergo illud infinitum & erit infinitum, & non erit: erit quidem, ut supponitur, non erit autem, quia erit clausum duobus terminis, ortis ex desertione loci antea occupati.

RESPONDET primò Arriag. non esse absurdum quòd infinitum claudatur duobus terminis.

CONTRA præter dicta suprà. Tum quia si infinitum, potest habere terminos, sequitur posse infinitum habere plures terminos quàm habeat res finita, & non posset habere plures terminos, non posse quidem, quia quod est majus, pauciores debet habere terminos; Det quòd habeat plures negationes ulterioris extensionis non habeat majorem extensionem. Ergo cùm infinitum sit majus præfinito, non potest habere plures negationes ulterioris extensionis seu terminos. Unde etiam semiulna, quia est minor, illic admittit terminos, ubi eos non admittit ulna. Posset etiam habere plures terminos, quia præter terminos finitis longitudinibus apponibiles, patitur terminos in infinitate, rursùs in medietate infiniti (quæ ex dictis suprà debet esse infinita) patitur terminos. Rursùs in medietatis ipsius dimidio, quod item debet esse infinitum, potest pati terminos. Ergo potest pati plures terminos, quàm res finita. Tum quia, si unum infinitum semel possit habere terminos, non est ratio, cur non & aliud, dicamq; etiam Divinam essentiam, habere terminos perfectionis, vel si id negas de Divina essentia, dicam posse dari infinitam creatam essentiam, quæ tamen claudatur terminis ne scilicet æquet dignitatem essentiæ Divinæ, & tamen sit in ratione essentiæ infinita. Tum quia fines infinitare, limites illimitare non possunt. Ergo nec termini stare possunt cum infinitudine, & tamen illi fines vel maximè & completivè illimitare, & infinitare deberent, sicut unitates, ad decadem evehit, ultimò complens, unitas. Tum quia illud infinitum clausum terminis, & haberet quia infinitum est, negationem ejus rationis quæ constituit finitudinem, & non haberet negationem ejus rationis, haberet quidem ut supponitur, hoc ipso enim finitum esset, si non negaret, sed importaret rationem, quæ constituit finitudinem; & non haberet negationem ejus rationis, quæ constituit finitudinem, quia ratio constitutiva finiti est terminus, hinc in medio extensionis non est finis formaliter, quia in medio non est terminus formaliter. Et certè, si quantum semper ita procederet ac in medio, quantum nunquam esse finitum. Ergo ratio finiti, formaliter constituitur termino. Tum quia partes interceptæ inter terminos infiniti, non habentes transitum consummabilem, sunt partes infinitæ, partes infinitæ sunt idem quod partes sine fine, partes autem sine fine, sunt partes sine termino. Ergo à primo ad ultimum partes non habentes transitum consummabilem sunt partes sine termino.

RESPONDET secundò Hurtad: Non posse spatium illud occupari nisi per rarefactionem vel productionem aliarum partium.

CONTRA, supponamus per impossibile nec reproduci partes, nec rarefieri, certè debebit jam concedi claudendum tunc infinitum duobus terminis. Ergo apparet & ante fuisse clausum, neque enim tunc primùm fierent illi termini. Rursùs quomodo illa infinita est longitudo, quæ finitum spatium replere non potest.

RESPONDEBIS tertiò. Posse quidem illud spatium repleri à partibus infiniti in locum illũ succedentibus, cæterùm linea infinita, nondum deseret aliquod spatium nisi finitum; & quia si deberet claudi terminis, desereret spatium infinitum, fit ut adhuc illa linea, non sit claudenda terminis; desertioque illa spatii infiniti, clausaque terminis, desumetur ex sola imaginatione, versante circa finitam lineam, deserentem priores terminos, si novos aliquos acquirere debeat.

CONTRA. Tum quia & desereret spatium infinitum, si deberet claudi terminis & non desereret, desereret ut supponitur, non desereret autem,

tem, quia non plus spatii antiqui deseretur, quàm occupetur novi. novum autem occupatum spatium, non est nisi finitum. Tum quia si contingat id in linea finita, deserere illa debet priores terminos. Ergo idem dicendum de linea infinita. Tum quia etiam in linea infinita, sine bilocatione, non potest repleri illud spatium, nisi acquisitis novis totaliter præsentiis. Ergo cùm illic non sit ponenda bilocatio, debet concedi acquisitio novarum præsentiarum, adeoque & terminorum in extremis, (ut ita dicam) infinitæ lineæ, quæ extrema poni debere, evincit argumentum factum. Quærereque restat cùm partes infiniti non fuerint penetratæ, modo etiam non bilocentur, unde hoc illis erit, ut possint illud spatium replere.

Idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponantur versùs orientem infinitæ tres lineæ, una incipiat à puncto A & altera à puncto B tertia, à puncto C. Ponantur rursùs hæ distantiæ, ita, ut à puncto A, præcedatur punctum B, centum palmis; & à puncto B, præcedatur itidem punctum C, centum palmis. Ponamus item promoveri à DEO lineam C, versùs A, ita ut ab A, distet non nisi quinquaginta palmis, à puncto autem B, procedens linea maneat immota. His positis formatur argumentum, linea C, & erit infinita ut supponitur, & non erit infinita, quia clausa duobus terminis scilicet uno quod à puncto A, distat spatio 50. palmorum, & altero termino quem acquisivit in illa promotione sui, quem terminum appellemus. I. de isto I. quæro: an à linea B, immota & carente termino versùs Orientem, secundùm illum ductum, distat ne spatio infinito an finito; si infinito, Ergo non supponitur esse tantum centum 50. palmis promota versùs occidentem; Si finito. Ergo inter id quod habet terminum, & inter id quod non habet terminum, potest esse distantia non nisi finita.

Probatur secundò communiter. Ducatur ex puncto A, linea infinita, & ex eodem puncto alia, ex duabusque lineis efficiatur pyramis, illæ lineæ quò magis extendentur eò magis distabunt. Ergo extensæ in infinitum distabunt infinite, & tamen non distabunt infinite, quia distantia illa clausa erit duobus punctis.

Respondet primò Pontius retorquendo argumentum. Contra Divinam cognitionem cognoscentem distantiam duarum illarum linearum, si enim cognitio Divina non obstantibus terminis, videt illas infinitas, cur negabitur posse lineas, infinitas, claudi terminis?

Contra, quia cognitio Divina nunquam cognoscit illas lineas tanquam possibiles, sed cognitio illi de linea est talis: Cognosco omnes partes, quas potest habere successivè illa linea, ita ut nulla sit à me incognita, quidquid tamen illius actu ponitur, finitum erit, consequenter DEUS non cognoscit infinitum clausum terminis quod tu concedis de tuo.

Neg, valet, si dicas, cum eodem, si daretur circulus infinitus, inciperet ab eodem puncto & desineret: ita etiam non est inconveniens, duarum illarum linearum distantiam, claudi terminis, sufficitque ad infinitum ut habeat partes determinatas, quæ non possunt reduci ad numerum determinatum; non inquam valet: nam ex hoc ipso arguitur impossibilitas circuli infiniti, quia scilicet etiam ille admitteret terminos, nec poterit illud infinitum habere partes determinatas, quæ tamen non possunt ad certum numerum redigi, si admittatur clausura per terminos.

Respondebis secundò, illas lineas neque distare finitè, neque infinitè, quia distantia est passio finitorum.

Contra. Hoc ipsum erat probandum quod distantia sit passio finitorum, si enim extensio per te datur infinito, cur non distantia, & si finitudo trahit secum distantiam finitam: Ergo & infinitudo, trahet secum distantiam infinitam.

Respondebis tertiò ex Ovied: Pyramidem infinitam esse impossibilem, quia de ratione pyramidis est habere terminos quos infinitum non admittit.

Contra. Quia suppositâ possibilitate lineæ infinitæ, & erit impossibilis pyramis infinita, & non erit; erit quidem ut supponitur, non erit autem quia suppositâ possibilitate lineæ infinitæ, cur non poterunt illæ pyramidem componere? ostenderturque in hoc implicantia, sed quæ ipsam etiam impossibilitatem lineæ infinitæ, arguet.

Probatur tertiò communiter, quâ etiam implicantiâ utitur recentior Suar. Si extensio infinita esset possibilis, possibilis etiam esset linea infinita versus orientem ducta; sed non est possibilis, quod probatur: Constet enim infinitis palmis, uno albo, & alio nigro, demus rursùs, conservatis albis, annihilari nigros, relictis spatiis quæ nigri occupabant, tunc quæro, an palmi albi residui occupent idem spatium vel non? si non occupant idem spatium, Ergo non sunt infiniti, sed neque annihilati, nigri erunt infiniti; non enim erunt plures albis. Ergo neque tota linea fuit infinita. Hoc argumentum desiderat probationem hujus propositionis, quod residuum illud palmorum alborum non occuparet spatium infinitum, quamvis non occupet spatium nigrorum.

Dicendum est secundò. *Infinitum in mole v.g. Corpus infinitum est impossibile.*

Probatur. Consimile ad superius dicta imaginatione. Creatur à DEO infinitus aer, annihilet DEUS tantum aeris quantum respon-

det

det globo terræ, succedat aer vicinus ad replendum illud spatium, succedat inquam sine ulla replicatione, rarefactione &c. æqualiter ab oriente & occidente replendo illud spatium, quo casu posito, vel idem spatium cum iisdem terminis occupat ille aer, vel non idem? Si idem unde facta successio in locum annihilati aeris? si non idem: Ergo acquiret terminos, claudeturque illis, quod tamen repugnat infinito.

Hic idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponat DEUS lapides unius palmi infinitos, hi occupabunt spatium infinitum, ponat DEUS infinitum lapidum, ex quibus unusquisque æquivaleat monti, opponat DEUS infinitum montium, infinito lapidum, tunc infinitum lapidum, & erit infinitum spatium occupans ut supponitur, & non erit infinitum spatium occupans, quia habebit terminos, in quantùm scilicet infinitum lapidum, non extendetur eò, quò extenditur infinitum montium.

Hinc idem medius terminus pro utraq; conclusione valens sic proponitur.

Ponatur linea infinita, ponantur postea corpora infinita palmaria, vel sufficiet linea illa ut illis corporibus coextendatur vel non sufficiet? si non sufficiet: Ergo habebit transitum consummabilem, desitione illic habendâ, ubi jam non poterit coextendi; si autem sufficit coextendi, creet DEUS corpora nonnisi centum palmaria, poterit ne illic illa linea coextendi, vel non: si non poterit? Ergo erit transitum consummabilem habens; si poterit unde illi accrescet longitudo? ut cum æqualis olim fuerit infinitis palmaribus corporibus, nunc evadat æqualis & coextensibilis infinitis centum palmaribus corporibus.

Sed quid tenendum de doctrina Ovied: admittentis possibilitatem infinitudinis in extensione, & mole, modo adsit penetratio?

Contra, hanc doctrinam faciunt universaliter adlata contra possibilitatem infiniti, quia scilicet sublatâ unicâ parte ex penetrato illo, jam non esset infinitum residuum. Deinde infinita linea penetrata, vel potest coextendi spatio sibi proportionato, vel non potest: si potest; redeunt argumenta facta: si non potest quæro? vel habet secluså penetratione totum id quod est sufficiens ad replendum spatium infinitum, vel non habet? si non habet contra erit. Tum quia dicam etiam unum digitum penetratum, esse infinitum, quamvis non habeat sufficientiam ad implendum spatium infinitum. Tum quia sine ullo fundamento affingetur illi extensioni infinitudo; Quod si habet cætera sufficientia secluså penetratione ad implendum spatium infinitum? Ergo poterit extendi per spatium infinitum, nisi miraculo penetrationis impediatur. Ergo habet potentiam ut de se, secluso miraculo penetrationis, faciat impossibile, quia tu dicis extensionem illam impossibilem.

Punctum Difficultatis 2.

An sit possibile infinitum Categorematicum in numero?

Dicendum est, *Non esse possibile infinitum in numero* v.g. non sunt possibiles infiniti homines, infiniti Angeli &c.

Probatur primò argumento superiùs facto contra possibilitatem infiniti Categorematici mutandi ablatione v.g. vel unius hominis.

Probatur secundò communiter. Creet DEUS infinitos homines singulos cum suis annulis, projiciant suos annulos in cumulum: vel possunt singuli ex illo cumulo accipere 100. annulos, vel non possunt? si possunt? pone quod accipant singuli 99. tunc ita argumentum fiat: antequam projecissent illos annulos singuli homines, habebant non nisi singulos. Ergo & tunc habebunt singulos, unde enim accrevissent? Ergo & acceperunt, & non acceperunt 99. annulos. Si autem singuli non possunt ex infinito annulorum accipere 100. annulos: Ergo habetur in illo infinito transitus consummabilis annulorum, consummatione factâ tunc, cum desunt accipiendi à residuo infinitorum hominum. Deinde cum in illo cumulo annulorum sint centenarii infiniti. Ergo & acceptibiles ab infinitis hominibus. Sed quærere restabit unde creverit ille numerus annulorum?

Respondet Ovied. quod ex illo cumulo annulorum, acciperent infiniti centenuarios annulorum, sed n. n acciperet omnes neque est absurdum dicere, quod cum infiniti accipiunt ex cumulo infinito, exhauriatur infinitum, ita ut reliquis, non sit residuum quidquam, quod accipiatur. Sed esset absurdum, si cumulus ille exhauriretur per finitos accipientes; dicitque ulteriùs multitudinem hominum qui haberent singulos annulos, esse minorem multitudine infinitâ, habentium singillatim centum annulos, non enim repugnat unum infinitum, majus altero.

Contra. Supponamus quòd ex cumulo illo annulorum, sit primus accipiens A, qui ita accipiat 100. ut etiam alteri porrigat alios 100. annulos, ipse autem à nullo alio accipiat, secundus autem sit qui accipiat à primo & simul porrigat, tertio: fiat autem hoc totum uno instanti, quod fieri potest, si fiat porrectio per actus voluntatis instantaneos, vel si id ab hominibus fieri non potest, fiat ab Angelis; eo casu, & erunt infiniti accipientes & non erunt: erunt ut supponitur; non erunt autem, quia totum illud infinitum erit clausum duobus terminis, hoc est primo, qui

à nullo alio accepit 100. annulos , & inter ultimum, qui nemini alteri porrexit. Tunc quæro quando per illam infinitam multitudinem accipientium exhaustum est infinitum annulorum, vel nullus est illic, qui alteri non porrexerit, vel est aliquis, qui alteri non porrexerit? si est aliquis, qui alteri non porrexerit, Ergo datur illic ultimus qui acceperit & non porrexerit, & primus qui porrexit non accepit. Quod si nullus est qui & ipse non acceperit & alteri non porrexerit? Ergo & exhaustum est illud infinitum per infinitos, ut tu dicis accipientes , & non exhaustum, quia exhauriri non potest; nisi desit quod accipiatur tradendum alteri, tu autem dicis semper restare tradendum alteri.

Quod autem attinet ad illud principium, nempè unum infinitum, potest esse majus altero.

Contra erit primò. Ponamus à DEO poni non nisi unum infinitum, & quia per te unum infinitum potest esse majus altero , ponamus esse secretos à DEO infinitos millenarios hominum, & secretos infinitos centenarios hominum, & tandem veniatur ad semel infinitum hominum , quod ipsum infinitum hominum constet hominibus, quorum singuli projiciant suos annulos in cumulum , & singuli accipiant non unum, sed centum annulos, ita ut unus accipiat & porrigat alteri, excepto uno , qui accipiat à nemine, & tamen porrigat; quæro an infinito illi toti hominum, sint suffecturi illi annuli, ut singuli possint accipere centenarios , vel non sufficiunt : Si sufficiunt , redit argumentum factum, unde nam illa accretio facta. Quod si ille cumulus annulorum non sufficit, ut singuli illorum hominum infinitorum accipiant centenarios, quæro an qui acceperunt homines , sint infiniti, an finiti, si finiti; Ergo infinitum exhauriri potest per finitos accipientes: si infiniti. Ergo non stas in suppositione, scilicet infinitum illud fuisse semel infinitum, nam ex illo infinito facis bis v.g. infinitum, scilicet infinitum accipientium, & infinitum non accipientium. Quòd si dicas , infinitum non posse dari quin constet saltim ex duabus infinitatibus , scilicet mediate utraque infinita, redibit argumentum, an cùm projecerit illa collectio singulos annulos, possit accipere medietas modo descripto cẽtenarios.

Quòd si dicas infinitum quodcunque etiam minimum continere in se plura infinita, inquirã an unumquodq; sit infinities infinitum, an finities, hoc est habens numerum finitum infinitorũ, hoc est v.g. 100. vel 1000. infinita , si finities est infinitum, secernat DEUS mente unum infinitum, hoc est unies infinitum acceptum ex illis centies: illud unies infinitum non habet nisi semel infinitudinẽ, vel ad maximum conflatur ex duplici medietate infinita , deq; illa formetur argumentum factum , de projectione unius annuli, acceptioneq; annulorum 100. Quòd si unũquodq; infinitum est infinities infinitum , rogo quomodo potest esse unum majus altero : nam sicut unum millenarium numeri numerantis, non est majus alio millenario numeri numerantis, alioqui hoc ipso non esset numerus millenarius, numeri enim in indivisibili cõsistunt; ita infinities infinitum, non est unum majus altero, & cùm deficeret in infinitudine infinitatis , hoc ipso infinitudinis finitudinem haberet.

Contra secundò. Quia & esset alterum infinitum minus & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, ut probatur, appellemus infinitum minus infinitum Angelorum , & infinitum majus, sit infinitum hominum , supponamus ex infinito Angelorum assignari à DEO Custodem uni, de quo sit verum dicere non caret Angelo, & ante illum nemo prior illum habuit : assignet rursùs aliis Angelos simul omnibus, quibus assignari potest, quo posito quæro : an sit devenire ad aliquem hominum , qui non habeat Angelum, vel non est devenire, si non est devenire, singuli ergò homines habent suos Angelos; Si singuli, quomodo infinitum Angelorum minus erit infinito hominum? Si autem est devenire ad homines, qui non habeant Angelos, Ergo illud infinitum hominum & erit infinitum, & non erit: erit ut supponitur, non erit autem, quia claudetur inter duos terminos primum, qui habuit Angelum, & alium, qui non habet, nomina illum hominem indeterminatum, ut volueris, sufficit intento argumenti , quòd deveniatur ad aliquem vel aliquos, qui non habeat Angelum. Et sicut docet Ovied: spatium quodcunque occupabile à mole corporum infinitorum, si daretur, non fore infinitum , quia potest illi supervenire spatium majus; ita etiam infinitum, quod non æquabitur alteri infinito, non erit infinitum, habebit enim illic terminum, quia ultra non adæquabitur, majori se infinito. Universaliter autem docet Oviedo, infinitum , non posse claudi terminis.

Contra tertio. Si daretur infinitum unum, majus altero, & esset majus & non esset, esset ut supponitur, probarique per hoc posset , quia si ponatur infinitum hominum certè infinitum capillorum majus erit, uni enim homini tot capilli, respondebunt, etsi unitas infinities repetita facit unum infinitum, ergo & mille infinities repetita unitas, faciet etiam millies infinitum. Rursùs si unum infinitum non esset majus altero, infinita pertica & funis spiraliter illi superpositus essent æqualia, cùm tamen recta figura à spirali semper superetur , insuper si unum infinitum non esset majus altero , totum non esset majus suâ parte v. g. nam centenarius infinitus esset æqualis millenario infinito , cùm tamen centum, sit pars millenarii. Non posset autem unum infinitum esse majus altero, quia illud minus, hôc ipso non esset infinitum; quia haberet terminum illîc, ubi excederetur ab alio.

Pro-

Probatur tertiò. Designet Deus, omnibus diebus per æternitatem futuris, unum Angelum, ita, ut nullus sit dies, qui sibi correspondentem Angelum non habeat, & nullus Angelus, qui non habeat correspondentem sibi diem, quo posito; illi Angeli, & essent infiniti, ut supponitur; & non essent infiniti, ut probatur. Si enim essent infiniti; mutet Deus designationem, & eos Angelos, quos assignaverat diebus, assignet horis, vel illi Angeli sufficient, ut singulis horis, distincti assignari possint, vel non sufficient: si sufficient, Ergo cùm tot supponantur Angeli esse, quot dies æternitatis, tot erunt horæ æternitatis, quot & dies, quod falsum est; si autem non sufficiunt Angeli, ut singulis horis æternitatis distinctus Angelus tribuatur. Ergo illi Angeli non sunt infiniti; quia multitudo illorum interciperetur duobus terminis; primò hoc est Angelo, qui primæ horæ assignaretur. Et ultimo, scilicet illâ horâ, quæ adhuc haberet suum Angelum, & reliquæ horæ, post illam sequentes, suum Angelum non haberent.

Respondet primò Ovied. horis interruptè & interpolatè acceptis, posse Deum, per totam æternitatem, distinctos Angelos assignare, sed non posse continuatè, & fluenter acceptis, computando unam, post aliam sequentem; & ita v. g. non potest primæ, secundæ, tertiæ horæ assignare suum Angelum distinctum, potest tamen assignare primæ, & postea v. g. decimæ, ita ut totâ æternitate, per diversas horas interpolatas, assignare possit suum Angelum.

Contra. Tum quia, vel tantùm horis interpolatis, vel etiam diebus non nisi interpolatis, potest Deus assignare alium singillatim Angelum; si primum, non satisfiet argumento facto; quia dicere, quòd horis nonnisi interpolatis, per totam æternitatem, assignare possit Deus, distinctum Angelum, est dicere, Deum non posse singulis horis assignare Angelum; redibitque argumentum factum; Si autem dicatur secundum; hoc ipsum probandum veniret, reassumique poterit argumentum factum. Quòd scilicet deberet illud infinitum claudi terminis: deberet esse unum majus altero, &c. Tum quia, vel pluribus horis, quàm sint dies æternitatis, assignabuntur dicti Angeli, vel non pluribus, sed æqualibus; si pluribus, unde illud incrementum, cùm supponantur non superfuisse Angeli plures, diebus æternitatis? si non pluribus. Ergo non respondes ad suppositionem argumenti, quòd à diebus, ad horas, quæ sunt plures diebus, procedit. Tum quia, quod est verè infinitum, in quacunque suppositione, exhauriri non potest, assignatione, vel acceptibilitate, si illa intra duos terminos consistat: termini enim finitudinem notant. Ergo si illud infinitum Angelorum, est verè infinitum, per horas non interruptè acceptas, interceptas tamen, inter primam & ultimam exhauriri non posset, consequenter deberent sufficere Angeli dandi, horis totius æternitatis, non interpolatè acceptis: ubi enim deficeret dabilitas, illîc esset terminus, adeoq; finitudo. Tum quia, quamvis horis successivè acceptis, non posset etiam successivè Deus tribuere singulos annulos: non enim posset successivè illam infinitatem pertransire, potest tamen simul, sicut simul illa cognoscit, & successivè, non posset cognoscendo pertransire. Redit ergo Argumentum: an possit simul, sicut diebus, ita & horis, assignare singulos Angelos, idque ut dico simul.

Respondetur secundò, retorquendo argumentum, & quærendo; an positis omnibus possibilibus Angelis, qui assignarentur singulis diebus æternitatis, possent adhuc mutatâ designatione, assignari singulis horis.

Contra: Quia non est possibile, ut omnes Angeli ponantur: & erunt enim omnes possibiles Angeli positi, ut supponitur, & non erunt: quia illis positis, vel implicabunt alii Angeli, vel non implicabunt? Si non implicabunt, Ergo non omnes sunt positi; Si implicabunt, Ergo contradictorii erunt hi termini: Substantia Spiritualis completa. Recolantur in simili, dicta supra, ex quibus, hoc etiam deduci potest. Quòd Deus singulis horis æternitatis, singulos dies assignare possit. Quod sic proponitur. Suppono dies æternitatis omnes, simul non posse poni, à parte rei: Suppono secundò, illos à Deo cognosci; ita ut dicat: Nullus est dies, quem non cognosco, ita tamen illos cognosco, ut videam illos, nunquam finiri posse. Suppono tertiò, Deum in assignatione dierum æternitatis, ad horas æternitatis, ita se habere, ut dicat, & hæc hora, & illa hora, habet suum diem proprium, ita tamen ut nunquam dierum, & horarum sit infinitudo terminata: sed sicut sunt dies infinities infiniti, ita & horæ, ita ut radix assignabilitatis, non sit multitudo horarum, major præ diebus in unaquaq; die; indubiè enim plures sunt horæ, quàm dies: Sed radix ista est Dei omnipotentia, & non implicantia contradictionis in essentia dierum. Jam autem assignabilitas Angelorum, ad dies æternitatis, non est, non implicantia contradictionis Angelorum, sed esse actuale à parte rei. Hinc etiam Angeli, secundùm non implicantiam contradictionis spectati, tàm diebus, quàm horis æternitatis, assignari possent.

Punctum Difficultatis 3.

Quid de reliquis infinitum concernentibus?

Dicendum est primò. *Non est possibile infinitum in intensione.*

Probatur argumentum antè proposito. Creet Deus infinitos gradus caloris, tot quot sunt infiniti homines: vel potest Deus singulis illorum, 100. gradus assignare, vel non potest? Si

non potest? Ergò exhauriretur infinitum; Si potest, Ergo sunt plures infinito hominum. Modum defendendi hoc argumentum, vide supra positum.

Responderi posset huic argumento, & quibuscunque aliis hactenus positis. Quod infinitum non implicet quidem contradictionem; demere tamen ex ipso aliquid, implicat contradictionem: & ita si accipiatur aliquid ex linea infinitè extensa, sequitur illam terminandam &c. si autem consideretur infinitum secundùm se, nulla saltem in plerisque ostendi potest implicantia.

Contra erit: quia expressè Aristotelica definitio, permittit ipsam acceptionem: unde in definitione dicitur, cujus secundùm quantitatem accipientibus, &c. &c. hinc negare istam acceptationem, est non stare in statu quæstionis. Cæterùm posito, quòd nova alia definitio infiniti formaretur, posset ex illa non sequi implicantia contradictionis.

Dicendum est secundò. *Etiam posito, quòd possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset poni omne possibile infinitum.*

Probatur primò. Posito omni possibili infinito, vel ponerentur omnes possibiles finitæ creaturæ, vel non ponerentur? Si non ponerentur? Ergo & esset illud omne possibile infinitum, ut supponitur & non esset: quia adhuc producibile esset, præter producta infinita, aliquod infinitum, quia omne producibile infinitum, est infinities infinitum. Hinc productis finitis, quæ remanent producibilia, post productionem omnis possibilis infiniti, sed infinities positis, consurgeret adhuc novum infinitum. Neq; enim v g. infinitum multitudinis, est aliud, quàm infinitum infinities positum. Si autem posito omni possibili infinito, ponerentur omnes possibiles finitæ etiam creaturæ: Ergo jam Deus non maneret omnipotens, quia nihil maneret producibile: nam omnipotentia Dei transcendentaliter requirit effectus.

Respondebis primò cum P. Venceslao Darovvski, meo in Theologia Professore, Viro omnium talentorum. Infinita persona Patris, non ita exhaurit terminabilitatem naturæ Divinæ infinitam, ut quamvis illam infinitè terminet, adhuc illam non relinquat ulterius terminabilem per aliam personam infinitam, tàm Filii, quàm Spiritus Sancti. Rursùs infinita Persona verbi, terminans naturam Divinam, non exhauritur, quominùs possit terminare aliam naturam creatam, & alias plures: Scientia item Divina non exhauritur, quamvis cognoscat omne possibile; & sicut omniscientia in actum reducta, non facit Deum, non esse Deum, ita nec faciet omnipotentia in actum reducta.

Contra: Tum quia, ab instantia, ex adlatis prima, desumi potest, pro conclusione argumentum. Tres Personæ Divinæ, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ ita exhauriunt, ut à quarta Persona terminabilis non sit, nisi per solam chimæram, & fictionem intellectûs. Ergo etiam omne producibile infinitum in actu positum, ita exhauriet omnipotentiam infinitam, ut ulterius nihil producere possit: Quòd autem Persona Patris, non reddat ulteriùs interminabilem naturam Divinam, secundùm se spectatam, hoc inde est: quia terminativitas Personæ Patris, non est omnis possibilis terminativitas Divina; Jam autem omne possibile infinitum, cum sit omnis possibilis terminus omnipotentiæ Divinæ, fit, ut exhauriat omnipotentiam Divinam. Tum quia: ex secunda instantia potest pro conclusione formari argumentũ. Persona verbi infinitè terminans naturam Divinam, ita illam terminat, ut omnem suam terminativitatem infinitam, quam præstare potest, exhauriat; neq; enim aliam naturam Divinam, vel aliam creatam infinitam (utramq; enim supponO impossibilem) terminare potest; & tamen, hoc non obstante, potest terminare naturam finitam creatam. Ergo etiam omnipotentia, post productum omne possibile infinitum, poterit producere aliqua finita, redibitq; argumentum superiùs factum. Addo, non esse ullum inconveniens, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ, exhauriri per terminativitatem trium Divinarũ Personarum, si autem exhauriretur omnipotentia Divina, ita, ut ulterius nihil posset facere, magnũ foret inconveniens: nam imprimis non potest dici propriè exhauriri, terminativitas Naturæ Divinæ, cùm tres personæ, quamvis inter se distinctæ, sunt tamen identificatæ cum natura: idẽ autẽ propriè non dicitur exhauriri à seipso; jam autem, si exhauriretur omnipotentia Divina, exhauriretur ab aliquo à se distincto realiter, nempe à productis creaturis, adeoque exhauriretur propriè. Rursùs, prius illud exhauriri contingeret, per aliquid æquale, nempe per personas Divinas, infinitum autem exhauriri à mensura infinita nihil vetat: exhauriri autem, omnipotentiæ per creaturas contingeret, per aliquid in re quale: quia non exhauriretur per aliquod esse Divinum. Deinde, id quod se habet per modum termini, non dicitur exhaurire propriè; hinc, etiamsi per impossibile, omnes finitas & infinitas terminaret cognitiones, objectum aliquod, non inde jam non cognoscibile foret: neq; enim inde jam entitatem suam deperderet, cujus necessaria passio est, esse verum, adeoq; cognoscibile; sed omnipotentia cùm se non habeat per modũ termini, sed potius potentiæ effectivæ, verè & propriè per creaturas exhausta, diceretur. Deniq; non est ullum absurdum, quòd infinita terminabilitas naturæ Divinæ, exhauriatur ab infinita Divina terminativitate, Tripersonalitati ejus debitâ, immo est perfectio Dei necessaria, salvans unitrinitatem ejusdem, unde etiam est perfectio ejus actu possessa, jam autem exhaustio

hauſtio omnipotentiæ, non eſt perfectio Dei, ſed eſſet deſitio perfectionis Divinæ. Tum quia: illud quod dicitur de exhauſtione Divinæ ſcientiæ, pro nobis eſt. Dico enim exhauriri ſcientiam Divinam in hoc ſenſu, quia nihil eſt cognoſcibile, quod non cognoſcat, & ultra hæc, non ſe extendit, ſed hæc perfectio eſt potius Dei: quia ſcilicet perfectio Dei eſt, non eſſe neſcientem, quam perfectionem adfert illa exhauſtio; & ſi hanc non haberet exhauſtionem, neſciens eſſet: ergò etiam à poſſibilitate creaturarum, exhaurietur omnipotentia Divina, neque enim ultra poſſibilia aliquid poteſt, cum hoc tamen addito, quod hæc omniſcitivitatis Divinæ exhauſtio ſit perfectio Dei, quia niſi noſſet omnia poſſibilia, omniſcius non eſſet; ſed exhauſtio omnipotentiæ, quæ fieret per omne poſſibile productum, eſt exhauſtio, quæ adfert negationem omnipotentiæ, ejuſq; deſtructionem, quid enim illa omnipotentia poſſet? Et certè non aliunde Deus habet non eſſe neſcientis, niſi ab actuali omniſcientia; rationem autem omnipotentis aliunde habet.

Respondebis ſecundò. Habere actum adæquatum, eſt perfectio potentiæ, & ita ſi oculus eliceret viſionem adæquatam, intellectus item cognitionem adæquatam, maxima hæc eſſet perfectio oculi, & intellectûs; conſequenter erit perfectio omnipotentiæ, habere actum adæquatum, ſtantem in productione omnium poſſibilium.

Contra. Quia actus adæquatus, ſtans cum eſſe potentiæ, eſt perfectio potentiæ; ſed actus adæquatus, deſtruens eſſe potentiæ, non eſt perfectio potentiæ; hoc autem in præſenti contingeret.

Respondet tertiò Vasquez. Poſito omni poſſibili infinito, & omni producibili; adhuc Deus poſſet illa conſervare, ad operationes concurrere, & ſimilia.

Contra. Quia hæc Reſponſio contradictorios terminos continet; & eſſet enim omne poſſibile producibile productum, & non eſſet; eſſet, ut ſupponitur in negatione, concluſionis, non eſſet autem, quia adhuc operationes produci poſſent, & conſervatio infiniti, quæ omnia veniunt inter producibilitatem, omnis poſſibilis, tam finiti quàm infiniti.

Probatur ſecundò. Si Deus produceret omne poſſibile infinitum, & produceret omne poſſibile infinitum, ut ſupponitur, & non produceret: quia non produceret omne potentiâ infinitum, quod etiam eſt inter producibilia; quòd autem non produceret omne potentiâ infinitum, per hoc probatur: quia infinitum in potentia eſt, infinitum eſſentialiter; exigens eſſe in potentia. Ergo produci actu non poſſet. Ergo apparet in illo omni producibili, non poſſe produci omnia.

Respondebis. Sufficit quòd producat Deus omne producibile infinitum categorematicum.

Contra. Quia concluſio attendit ad producibilitatem etiam finitorum, modò ſint illa contenta, in numero poſſibilium: negat enim concluſio, poſſe produci omne poſſibile.

Probatur tertiò. Inſtantiis variis, quæ oſtendunt, non poſſe produci omne producibile, & ita, non poteſt produci æternitas à parte poſt, quantitatis diviſibilitas in infinitum, &c. &c.

Dicendum eſt tertiò. *Etiam poſitâ poſſibilitate infiniti, non eſt neceſſarius, nec poſſibilis numerus maximus finitorum.*

Probatur primò. Quòd non ſit neceſſarius maximus finitorum. Quia ad hoc, ut tranſeatur à numero finito ad infinitum, non eſt neceſſe, tanquam per medium tranſiri; per numerum maximum finitorum. Ergò poſſet eſſe infinitum, ſine poſitione numeri maximi finitorum. Antecedens probatur, quia eſſe infinitum, non eſt poſt numeros finitos, aliquorum numerorum infinitantium, inchoatio: ſed eſt tantùm numerorum ſemper finitorum, ſine fine aggregatio. Ergo ad hoc, ut à finito ad infinitum tranſeatur, non eſt neceſſe, tanquam per medium, tranſire per numerum maximum finitorum.

Probatur ſecundò. Poſito numero maximo finitorum, vel poteſt Deus ponere infinitum, vel non poteſt? Si non poteſt? Ergo non eſt neceſſarius numerus maximus finitorum, ad poſitionem infiniti, quod tamen tu vis; Si autem poteſt Deus ponere infinitum, quæro, an ponendo jam infinitum, debeat adhuc ponere alium numerum maximum finitorum, an non debet? Si debet? Ergo prior ille non erit neceſſarius ad infinitum. Ergo & hic poſterior; de illo enim redibit eadem, quæ de priori quæſtio; Si autem non erit neceſſe ponere, Ergo quamvis ille, qui ſupponitur productus numerus maximus finitorum non poneretur, modò poneretur illa ipſa infinitudo, ſequeretur infinitudo. Ergo ulteriùs non eſt neceſſarius ille maximus numerus finitus ad infinitationem. Quòd ſi dicas, non poſſe Deum ponere numerum illum infinitum, niſi ex ſuppoſitione poſitionis numeri maximi finitorum, da in hoc ipſo implicantiã.

Probatur tertiò. Quòd numerus finitorum maximus ſit impoſſibilis. Quia & erit ille numerus maximus finitorum, ut ſupponitur, & non erit maximus finitorum: quia ſi Deus poſt numerum maximum finitorum, poteſt producere v. g. infinitos homines, poteſt & unum, quem ipſum addendo, augebit numerum maximum finitorum, conſequenter ille prior non erat maximus finitorum.

Addit recentior Suar: Ponamus numerum maximum finitorum, ſecundùm eum numeretur aliud numerabile, rursùs ſecundùm eundem numerum maximum finitorum, numeretur aliud numerabile; en tibi erunt duo numeri maximi finitorum: conjungantur illa

nume-

numerata simul, non facient unum infinitum; quia infinitum non stat duobus solis finitis. Ergo faciunt numerum finitorum, majorem, maximo finitorum.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur primò varia auctoritas.

Prima est Aristotelis, qui cùm tenuerit mundum creatum esse ab æterno, generationesq; fuisse ab æterno, hoc ipso admisit infinitum categorematicum.

Secunda auctoritas est Dionysii cap. 8. de Divinis nominibus.

Tertia Aug. ad Volusianum.

Respondetur. Aristotelem errantem fave-re oppositis: erroneè enim admisit mundi æternitatem. Sed oppositum docet, statq; pro nobis tertii Physic: T. 67. unde non docuit dari infinitas factas generationes ab æterno, sed tantùm hoc sequitur, deduciturq; ab oppositis, ex suppositione erroris. Secunda auctoritas non aliud vult, quàm Divinam omnipotentiam, extendi posse ad creaturas in infinitum producendas, nec terminari unquam numerum producibilium. Tertia autem solùm adstruit possibilitatem Incarnationis, licèt eam clarè explicare non possimus, ita ut debeamus tandem dicere, quòd concedendum sit, Deum aliquid posse, quod nos explicare non possumus; sed inde non sequitur, quòd debeamus concedere, ea posse Deum facere, quorum implicantiæ convincunt.

Objicitur secundò à pari.

Prima paritas est. Si daretur luminosum infinitum, produceret lumen infinitum, itemque si daretur ignis infinitus, produceret infinitum calorem. Ergo & Deus, poterit producere infinitam lucem, neq; enim est minùs potens, quàm lux infinita.

Respondetur. Disparitatem esse, quia posito per impossibile luminoso infinito, hoc ipso ponitur vis necessaria, ad actualem infinitam lucem; Divinâ autem potentiâ positâ, non ponitur potentia ad actuale infinitum, quia in Deo non datur potentia ad impossibile. Illa autem propositio: Deus non est minùs potens, quàm lux infinita, est propositio falsa, quia est de subjecto non supponente: nulla enim datur lux infinita.

Secunda paritas est. Si Deus ab æterno produxisset Angelos, ita ut singulis momentis, singuli producerentur ad hodiernum diem, fuissent infiniti. Ergo etiam & nunc posset producere infinitos Angelos.

Respondetur ex dictis, in materia de creatione habetur, quod ab æterno, successivè tamen, non potuerint produci Angeli.

Tertia paritas. Scientia Dei respicit objectum infinitum, itemq; immensitas. Ergo & omnipotentia.

Respondetur, quo sensu verum est antecedens, eo sensu & consequens: nempe, quod ista omnia terminentur ad infinitum syncategorematicè.

Quarta paritas. Potentia finita potest facere finita in infinitum, v. g. intellectus potest elicere cognitiones finitas in infinitum. Ergo & potentia simpliciter infinita, potest facere simpliciter infinitum: aliàs non esset distinctio, inter potentiam finitam & infinitam.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia argumentum multum probat: probat enim, quòd intellectus Divinus, etiam non cognoscibile, debeat noscere, ut ita distinguatur ab intellectu creatu, habente pro objecto omne cognoscibile. Sicut ergo ad distinctionem ab intellectu creato, sufficit modus cognoscendi nobilior, cum latitudine cognoscendi actuali majori, incomparabiliterq; digniori; sic & potentia Divina, sufficienter distinguetur, per modum agendi nobiliorem, & incomparabiliter latiorem.

Quinta paritas est. Si Deus ex necessitate ageret, produxisset infinitum. Ergo etiam multo magis liberè agens, poterit producere infinitū.

Respondeti posset primò. Casu quo Deus ageret ex necessitate, ageret non quidem infinitum, quia hoc est impossibile, sed acturum longè plus, quàm nunc, nec pro sua libertate destiturum fuisse ab agendo. Sic v. g. ignis, est causa necessaria, & tamen vi hujus prædicati, non producit omnem effectum, quem potest producere, sed tota ejus necessitas sita est, nonnisi per ordinem ad hoc, quia positis prærequisitis non habet indifferentiam ad agendum.

Instabis primò. In casu suppositionis, non esset ratio, cur & plus, & plus, non produceret Deus, nec haberet, à quo determinaretur: Ergo cùm plus, & plus, posset sine fine, omnia produceret. Ergo produceret infinita.

Respondetur. Determinandum tunc Deum ab ipsa impossibilitate infiniti, semperq; plus, & plus ageret, nunquam tamen infinitum.

Instabis secundò. Quòd ignis non agat plus & plus, adeoq; non producat infinitum, exinde hoc oritur; quia non habet omnia prærequisita ad agendum, quorum defectus determinat, ne plura agat.

Respondetur. Sicut defectus prærequisitorum, determinat, ne plura agat; ita impossibilitas infiniti determinat, ne producatur infinitum.

Instabis tertiò. Deus omnia potest, & hæc omnia deberet agere, si necessariò ageret, tunc quæro; suntne illa finita, an infinita? Si finita, Ergo possibilia, sunt finita; Si infinita, Ergo cùm casu illo omnia agat, quæ potest agere, produceret infinita.

Respon-

Respondetur. Deum posse producere finita in infinitum, producturumq; tunc Deum finita in infinitum.

Responderi posset secundò, producturum Deum in casu antecedentis infinita, quæ simul non essent infinita: infinita quidem, quia supponitur, probaturq; ab oppositis productio infiniti; non produceret autem infinita, propter rationes, quæ à nobis suprà adlatæ, ita ut esse infiniti probetur per rationes oppositorum, non esse per nostras: ex confluxu autem utriusque partis rationum, consurget probatio contradictionis, esse & non esse, & hoc in similibus aliis de impossibilitate materiis, servari potest.

Objicitur tertiò, unicuiq; potentiæ respondere debet actus adæquatus. Atqui nullus actus finitus adæquatur omnipotentiæ Divinæ. Ergo illi respondere debet infinitus actus.

Respondetur, unicuique potentiæ correspondere debet actus adæquatus proportionatus, non improportionatus; & quia potentia Divina est ad effectum finitum in infinitum, non verò ad infinitum actu, ideò etiam potentiæ Divinæ respondere debet effectus finitus in infinitum.

Instabis. Potest facere quocunque finito majus, illud autem erit infinitum.

Respondetur. Quocunq; finito majus, erit itidem majus finitè in infinitum, sed non infinitum absolutè. Concedo, quòd omnipotentia divina sit infinita dignitate, sed non est infinita vi creandi infinitum, sed vi creandi finitum in infinitum, solùmq; talem effectum, debet posse.

Objicitur quartò. Deus habet potentiam simul creandi omnia. Sed si simul crearet omnia, essent infinita. Ergò Deus habet potentiam creandi infinita.

Respondetur. Deum habere potentiam simul, ex parte potentiæ ad creandum omnia, neque enim successivam habet acquisitionem suæ potentiæ, sed non habet simul, simultate tenente se ex parte effectûs: quasi scilicet, omnia simul, sit possibile ponere, sicut etiam intellectus creatus, ex parte sua, totam simul potentiam habet intelligendi omnia, nec tamen omnia, simul intelligere potest.

Instabis. Quod potest à Deo successivè fieri; potest & simul, nisi essentialiter involvat successionem; sed entia permanentia non involvunt successionem. Ergo.

Respondetur. Entia permanentia sub formalitate permanentium, non involvunt successionem, involvere tamen sub formalitate infiniti.

Objicitur quintò. Omnia entia producibilia, sunt entia realia à Deo cognoscibilia. Ergo & producibilia.

Respondetur. Omnia entia realia finitè in infinitum producibilia, sunt entia realia, sed non producibilia infinitè categorematicè.

Objicitur sextò. Nulla est incompossibilitas, inter partes collectionis infinitorum hominum. Ergo potest collectio hæc poni. Antecedens probatur: quia illa incompossibilitas, vel est ex ratione specifica, vel ex individuali, vel ex ratione infinitatis? sed nulla ex his incompossibilitatibus reperitur in infinito hominum; non ex ratione specifica, aut individuali: aliàs collectio duorum hominum, vel leonis, vel hominis, esset impossibilis: non etiam ex ratione infiniti; quia datur infinitum syncategorematicum.

Respondetur. Oriri implicantiam, ex ratione infiniti categorematici; objectioq; multùm probat, quia probaret, partes æternitatis, posse omnes simul poni.

Objicitur septimò. Deus actu videt numerum hominum, v.g. possibilium, hic, vel est finitus categorematicè, vel infinitus categorematicè? Si finitus categorematicè, Ergo est aliquis determinatus numerus possibilium; Si infinitus categorematicè, Ergo erit possibile infinitum actu: quia quæcunq; implicantia adferri potest, contra infinitum actuale, eadem servit contra infinitum à Deo cognitum.

Respondetur. Quæ adferri possent contra infinitum cognitum, ea inferius discutientur; pro nunc, negatur antecedens, quia datur tertium membrum, nempè finitum in infinitum procedens.

QUÆSTIO III.

De Infinito Syncategorematico.

Dixi infinitum Syncategorematicum esse infinitum, ex quo scilicet accipere semper est, quamvis totum non existat actu: de hoc in præsenti agendum est.

DIFFICULTAS I.

Daturné infinitum Syncategorematicum?

Dicendum est, *Dari infinitum Syncategorematicum.*

Probatur primò. Res possibiles v.g. homines non sunt finiti: Ergo sunt non finiti, sed non sunt non finiti, seu infiniti categorematicè: nam hoc implicare diximus. Ergo sunt infiniti, seu non finiti syncategorematicè.

Probatur secundò. Possibile est infinitum syncategorematicum: nam nulla in illo potest ostendi implicantia. Ergo datur. Probatur consequentia. Quia quando dico, non implicat hoc posse esse, benè infero: Ergo potest esse. Ergo etiam, quando dico, infinitum syncategorematicum non implicat contradictionem, benè infero; Ergo datur: quia dari ipsius, est posse esse, seu in potentia esse.

Pro-

Probatur tertiò. Vel possibilis est æternitas, à parte ante, quàm post, vel non est possibilis? Si non est possibilis, Ergò non datur Deus: quia non datur ens à se ab æterno: quod idem sequeretur, si non esset possibilis æternitas à parte post; quòd si possibiles sunt illæ æternitates, inferam. Ergò possibile est infinitum syncategorematicum: quia æternitas non existit tota simul, & non est quid finitum, si enim est quid finitum, æternitas non est.

Objicitur primò. Implicat infinitum categorematicum. Ergò & syncategorematicum. Consequentia probatur: quia eadem, quæ adferuntur contra infinitum categorematicum, adferri possunt contra syncategorematicum; quod ipsum probatur. Infinitum syncategorematicum hominum, vel est æquale omnibus reliquis possibilibus infinitis, vel non est æquale? Si est æquale? Ergò pars est æqualis toti, redireq; argumentum, quod supra de infinito in communi actum est. Si est inæquale? Ergò clauditur terminis, quâ scilicet parte non coæquatur reliquis possibilibus.

Respondet primò recentior Suar. unum infinitum syncategorematicum, neque esse minus, neque æquale; non enim unum infinitum syncategorematicum cum alio comparabile est. Rationem reddit: quia omnis comparatio est mensura, omnis autem mensura, requirit determinationem determinabilis; si enim determinationem non requirit comparatio, quæram, quid sit plus 20. an plures? cum ergo infinitum syncategorematicum determinatum non sit; accipiuntur enim partes illius indeterminatæ, sine ullo termino, consequenter, nec illic pars est major toto, nec æqualis, nec minor, quia omnes hæ determinationes sunt rerum determinatarum; hinc quando dicitur tot sunt in possibili hominum oculi, quot manus, non est comparatio rigorosa, sed tantùm sensus est, tàm esse indeterminatas, ac incomparabiles oculos & manus. Porrò aliter se habet res circa infinitum categorematicum: nam res determinatur; vel per existentiam, vel per acceptionem extrinsecam, quæ determinatio per existentiam clarè competit infinito categorematico, si detur. Infinitum verò in potentia nec existit, nec concipitur totum, ut infinitum; sed in infinitum. Hanc responsionem aliàs impugnavi, de partibus indeterminatis continui. Cæterùm posset aliquis hanc Responsionem pro præsenti tueri; videturq; esse disparitas de continuo, & de infinito syncategorematico: quia ut dixi immediatè tota entitas divisibilitatis existit, & determinatur per positionem rei, qualem determinationem non habet infinitum syncategorematicum.

Responderi potest secundò, consequenter ad dicta; non esse quidem infinitum possibilium hominum æquale rigorosè infinito possibilium, v. g. capillorum; mensuratio enim est semper, rerum consistentium, & non ulterius procedentium: possibilitas autem nunquam consistit. Sic v. g. si aliquis velit mensurare equi cursum, nunquam posset dicere tantus est, si semper equus mensuram se subsequentem, præcedat. Sic etiã in possibilibus, cùm non consistant, sed natura ipsorum sit ulteriùs & ulteriùs extendi, mensurari propriè nõ possunt. Cujus ratio est, quia infinitũ syncategorematicum, quomodocunq; accipias, semper plus & plus dicit: si enim plus & plus non diceret, non esset infinitum syncategorematicum; quia hoc essentialiter potentialitatem purificabilitatis, semper & semper importat. Nihilominus hoc infinitum syncategorematicum, dici potest minùs propriè æquale; in quantum scilicet intellectus, in consideratione unius, procedit ad considerationem alĩus, cum aliqua comparatione. Dico itaq; unum infinitum possibile hominum, esse æquale minùs rigorosè reliquis, ut dixi supra. Quare autem possit dici, æquale unum possibile alteri, & non possit dici æquale unum infinitum, reliquis infinitis, dictum supra: quia scilicet, sicut unius, ita & omnium possibilium, eadem radix, & fons inconsummabilitatis, nempe omnipotentia Dei, & non implicantia contradictionis; jam autem quorumcunque infinitorum comparatorum ad aliud, radix multitudinis tantæ vel tantæ, est ipsa entitas, quæ supponitur à parte rei producta, quâ sublatâ, jam nihil restat, quod vices ejus suppleat, sicut quâcunq; sublatione, comparatione &c. factà circa possibilium infinitatem, manet idem omne possibile. Quod ita explicatur:

Imaginare, poni à Deo infinitum aliquod, & ex altera parte poni 10. infinita; tunc si acceptis millenariis, & assignatis alicui individuo ex illis 10. infinitis, si inquam extemplò Deus suppleat productionem illius infiniti millenarii accepti, eo casu, unum infinitum, æquare posset 10. infinita, eò quòd semper in eadem plenitudine maneret illud uniter infinitum; cùm ergò acceptis quibuscunque possibilibus individuis hominum, maneat in eadem plenitudine ratio possibilis, hinc fit, ut ratio possibilis unius, possit comparari reliquis possibilibus: quod enim faceret in illo uniter infinito, suppletio facta numeri accepti, per productionem factam à Deo, alĩus numeri æqualis accepto; hoc facit, ipsa non implicantia contradictionis, respectivè ad omnipotentiam Dei accepta, ut possibilitatem rerum, in eadem semper plenitudine teneat. Nec inde sequetur, partem esse æqualem toti: nam unum possibile respectu aliorum, non habet rationem verè partis, sed potius totius, potest autem benè unum totum, esse æquale alteri, & pluribus totis, quando plura rota, eandem rationem magnitudinis, idemq; principium & rationem formalem tantitatis habent. Et certè il-

lud

lud pars est, quod toties multiplicatum & computatum æquat totum, & sine hac multiplicatione non æquat; sic v. g. binarii infiniti pars, sunt unitates infinitæ, quæ iteratò semel multiplicatæ & computatæ, adæquant, conficiuntq; binarium infinitum: jam autem infinitum possibilium hominum, non est necesse toties & toties multiplicari, ut æquivaleat omnibus reliquis possibilibus; æquivalet enim ex titulo ejusdem fontis multiplicabilitatis, & progressûs. Possunt tamen dici pars abusivè; quia scilicet, alia est connexio prædicatorum hominis, alia connexio prædicatorum leonis, quamvis tantitatis eadem sit radix; fons, & ratio formalis. Porrò fieri potest, ut ea, quorum tantitatis eadem est radix, sint talia, ut unum æquivaleat pluribus, & plures uni, sic v. g. non est magis homo unus Petrus, quàm Petrus, Paulus & Andreas, quia rationem hominis, ab eodem principio participant. Rursùs una Persona Divina, æquivalet reliquis, & reliquæ uni; quia idem est principium, radix æquivalentiæ, nempe Divina natura.

Objicitur secundò. Si datur infinitum syncategorematicum, etiam formæ possibiles, erunt infinitæ syncategorematicè; si formæ possibiles sunt infinitæ syncategorematicè; deberet dari actu infinitum: quia quot sunt formæ infinitæ syncategorematicè, tot sunt negationes formarum actu in materia. Ergo si formæ sunt infinitæ in potentia, negationes illarum erunt infinitæ actu.

Respondetur. Negationes illas formarum, duo dicere, unum in recto, & hoc est ipsa entitas materiæ, & aliud in obliquo, hoc est formas connotatas, quæ ipsæ cum sint non nisi in potentia, infinitæ negationes, etiam erunt infinitæ in potentia. Addo, sicut esse negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse infinitum. Rursùs, cùm non dentur negationes negationis, sed fundentur in ipso Ente, quod negant; hinc & actualitas negationum, fundatur in Ente, quod negatur; & quia Ens, quod negatur, non est infinitum actu, ideo & negationes illæ non erunt infinitæ actu, sed sequentur conditionem Entium quæ negant. Vide Metaph. in materia de negationibus.

Objicitur tertiò. Quod essentialiter est in potentia, non est infinitum; Syncategorematicum infinitum, est essentialiter in potentia; Ergo non est infinitum.

Respondetur. Quod essentialiter est in potentia, non est actu, sed est tamen in potentia; quod solum esse, competere debet infinito Syncategorematico.

DIFFICULTAS II.

De speciebus infiniti Syncategorematici.

Duo in præsenti maximè inquirenda sunt; primò an res possibiles sint finitæ, an infinitæ; secundò, an in productione tàm perfectorum, quàm imperfectorum, procedere sit semper in infinitum; ita, ut nunquam devenire sit ad perfectissimam, & imperfectissimam creaturam.

Dicendum est primò. *Non apparere implicantiam* (quæ procedat per locum positivum) *in Creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis.* Quę enim illa? de hac materia, translata sunt notabiliora ad primam partem, ubi de Angelorum multiplicabilitate. Videantur ibi dicta.

Dicendum est secundò. *Possibilia plusquàm semel multiplicabilia, esse in infinitum multiplicabilia*; ita post alios Ovied: hic pan. 3.

Probari solet primò. Quòd Vicleffius à Concil. Constantiensi damnatus, docuerit, Deum non posse creaturas, ultra determinatum numerum, producere.

Respondetur. Docuisse quidem hoc Vicleffium, in Concil. Constantiensi, tamen non reperiri damnationem hujus puncti; sed tantùm reperiri, inter puncta, à Colonienſi Facultate, Concilio proposita ad damnandum, si videretur Concilio.

Probari solet secundò. Ponamus positum illum numerum creaturarum, vel potest adhuc, vel unam supra, Deus ponere creaturam, vel non potest? Si potest, Ergo apparet numerum creaturarum jam positarum, non fuisse completum, positâq; illâ Creaturâ unâ supra numerum, quæram; an adhuc aliam possit producere, si non potest, cur potuit priorem, & quidem ultra numerum possibilium producere. Ergo ulteriùs, prior ille numerus, non fuit determinans possibilitatem creaturarum: quòd si non potest, quæ in hoc implicantia?

Respondebis primò. Sicut ultra possibiles infinitas creaturas, non est possibilis alia, ita nec ultra possibiles illas determinatas, possibilis est alia.

Contra. Quia possibilitas creaturarum infinita, est possibilitas in infinitum nunquam consistens, nunquam determinata; hinc quamcunque possibilem creaturam complectens, adeoq; etiam eam, de qua retorques argumentum. Sed, per oppositos, non quemcunq; tandem numerum creaturarum, determinatus ille numerus comprehendit.

Respondet secundò Ovied. Quòd posito numero determinato creaturarum, non tenearis rationem reddere, cur hæ potius, quàm illæ sint possibiles, sed quòd tantùm infinitæ, non sint possibiles.

Contra: quia non potes ostendere, cur infinitæ sint impossibiles. Ergo ostendere debes, cur hæc sit impossibilis.

Responderi posset tertiò. Implicaturam illam creaturam, quia & esset posſibilis, ut supponitur, & non esset posſibilis, quia ultra numerum determinatum posſibilium esset; ita ut

si illa creatura, foret possibilis, deberet jam posse ìncludi, in illo numero determinato.

CONTRA hanc responsionem, ut agatur. *Hinc*

PROBATUR tertiò Conclusio, rejectione oneris, ad ostendendam implicantiam. Non implicat contradictionem, creaturam positam, pluries plurificari in infinitum, nec repugnat, ut pluries posita, non determinetur ad certum numerum; & si hanc determinationem pro contradictione attuleris, hæc ipsa negabitur. De quo modo retorsionis, alibi etiam agitur.

CONFIRMATUR: Quia videtur hoc magis exaltare omnipotentiam Divinam, ejus efficacitatem non restringendo in talibus: & ex alia parte manet idem principium multiplicandi, nempè, non repugnantia contradictionis, in connexione prædicatorum essentialium, videturque hoc pro principio assumi posse, quod semel non implicat, nunquam implicat.

OBJICITUR. Non apparet repugnantia implicantiæ, in creatura essentialiter immultiplicabili. Ergo nec apparebit in creatura determinatè multiplicabili.

RESPONDETUR. Cùm pro Antecedente, stet auctoritas totius Scholæ Thomisticæ, benè defendi potest, saltem sub his terminis, quòd impossibilitas talis creaturæ, nulla appareat per locum positivum. Sed quia consequens, à nulla schola universaliter docetur; quamvis etiam illius, nulla posset per locum positivum, implicantia ostendi: hinc fit, ut retorsione oneris implicantiæ ostendendæ, uti possimus. Deinde, si semel appareat, rem non excludere sui plurificationem, à pari arguendo, benè inferetur etiam ulteriùs, illam plurificari posse: & sicut, qui potest pronuntiare A & B, benè arguitur posse pronuntiare Ab; quod de illo non argueretur, si ipsum A. B. pronuntiare non posset: ita si pluries multiplicari potest creatura, benè arguetur etiam multiplicabilem esse. Quanquam sufficiet eâdem methodo, hanc etiam conclusionem tueri, quòd scilicet, nullum sit positivum fundamentum, pro possibilitate talis creaturæ.

INSTABIS: Omnis multitudo finita, potest successivè percurri: Ergo si incipiamus annumerare omnes creaturas possibiles, perveniemus ad numerum quendam, ultra quem procedere non possemus: tunc quæro, si addamus illi multitudini, ultra quam procedere non possimus, unam creaturam, illa anterior multitudo erit finita, & non erit finita; erit finita, quia unum additum numero finito, non potest facere infinitum: non erit finita, quia illa multitudo, cui hæc unitas additur, erat multitudo omnes finitos numeros includens, seu maximum finitorum.

RESPONDETUR. Multitudinem finitam simpliciter posse successivè percurri, secus multitudinem finitam, in infinitum procedentem, in qua etiam multitudine, non erit necesse veniri ad numerum maximum finitorum, præcipuè cùm ex dictis supra medium ad infinitum, non sit præhabere numerum maximum finitorum. Immò hoc argumentum multùm probat; probat enim etiam in æternitate à parte post, deveniri posse ad numerum temporum, maximum finitorum.

DICENDUM tertiò. *Quòd sit procedere in infinitum in creaturis perfectioribus producendis, seu quòd non posset perveniri, unquam ad perfectissimam.*

PROBAT primò Fassolus: quælibet creatura quantumvis perfecta supponatur, infinitè adhuc distat à Deo. Ergo adhuc poterit dare media inter illam & Deum.

RESPONDETUR, Negando consequentiam, quia quamvis illa creatura foret finita, si perfectissima est, illâ perfectior dari non potest, tu autem aliunde impossibilitatem talis creaturæ non ostendis. Præcisa etiam ratio finiti, quà talis, non semper patitur additionem; unum enim est maximè finitum, & tamen additionem in ratione unius, pati non potest, hoc ipso enim, non esset unum.

PROBAT secundò, recentior Suar: Repugnat supponere, quòd id repugnet, quod non repugnat: non repugnat autem quâlibet creaturâ perfectior.

RESPONDERI potest, retorquendo argumentum; repugnat supponere id repugnare, quod non repugnat: non repugnat autem creatura perfectissima.

PROBATUR tertiò per principium negativum, non potest ostendi clara implicantia, quòd perfectio creaturarum, non sit in infinitum augmentabilis, ex altera parte quamvis non posset ostendi implicantia, magis dignificabit omnipotentiam Divinam, si scilicet dicatur, hâc ipsâ, quam tu appellas, perfectissimâ creaturâ, posse aliam perfectiorem dari; tenentq; hoc P.P. nominatim Dionys. cap. 4. de Divinis nominibus, quam auctoritatem vide apud Ovied. hîc & recentiorem Suar:

RESPONDEBIS, magis per oppositos dignificari omnipotentiam Dei, quia concedunt, Deum aliquid facere posse, quod negamus nos, scilicet perfectissimam creaturam: Sicut major est dignitas Regis, quòd possit facere Principem, cæteros omnes excellentem, se solo excepto.

CONTRA, appellemus hanc creaturam A, dicimus nos hanc ipsam, posse Deum producere, sed ita, ut illâ excellentiorem posset adhuc producere, quod negant oppositi, magis ergo per nos dignificatur omnipotentia: Et sicut, si Præfectus aulæ alicujus Palatini, sit nonnisi gregarius servus Regis, magis per hoc dignificabitur Rex

Rex; ita major erit dignitas Dei, si hæc creatura, quam tu ponis perfectissimam, nec dum sit primum locum in aula Dei occupans: majorq; esset dignitas Principis, si semper digniorem, & digniorem possit facere, nunquam tamen æquantem sunt decora.

Confirmatur à pari: Non est possibilis numerus maximus finitorum. Ergo neque est possibilis species maxima perfecta, & si non esset possibilis numerus numerans, quo non sit dabilis major, ita nec erit possibilis creatura, quâ non possit dari major. Et si non potest per Pontium, dari processus in infinitum, in speciebus dicentibus ordinem ad alias species, cur non & omnes talem ordinem dicent, vel si non dicent, cur etiam æquè non erunt multiplicabiles? Et certè non potest ostendi, quis sit ordo, tria ad unum, & tamen numerus numerans in infinitum produci potest; ita quamvis non ostenderetur unius creaturæ ad aliam ordo, si multiplicetur semel, potest in infinitum multiplicari: ita ut non perveniatur ad perfectissimam. Item non est possibile infinitum. Ergo neq; perfectissima creatura, quod ipsum sic proponitur. Implicat creatura infinitæ perfectionis in essentia, condistincta per hoc solùm à Deo, quòd sit producta in sua essentia. Ergo erit impossibilis etiam perfectissima creatura, quidquid enim repugnantiæ in antecedenti est, idem valet pro consequenti.

Solutio Objectionum.

Objicit primò Arriag. Non implicat creatura perfectissima. Ergo est dabilis.

Respondetur, retorsione oneris, ad ostendendam implicantiam, cur scilicet implicet quâcunque positâ perfectâ creaturâ, dari perfectiorem, & quia paritates adlatæ contra sententiam cæteroqui auctoritate non munitam, benè tenent. Hinc hoc argumentum utrique parti servit.

Objicit secundò idem. Sumatur tota collectio creaturarum, in hac, non omnes exceduntur à creaturis. Ergo aliqua est, quæ non exceditur, adeoq; est suprema. Antec. probatur, repugnat omnes creaturas produci à creaturis, nisi detur mutua productio, devenireque erit ad aliquam creaturam non productam ab alia. Ergo etiam in perfectione devenire erit ad unam, quæ non excedatur ab aliis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nisi deveniatur ad unam creaturam immediatè productam à Deo, necessariò dici debet, quòd creatura producta producatur ab alia à se producta, quod est absurdum; jam verò si non deveniatur ad unam, quæ sit omnium perfectissima, non erit necesse, ut excedatur ab ea, quam excesserat, cur enim hoc deberet fieri? Rursùs si non deveniatur ad creaturam productam à Deo, nulla erit necessitas Dei creatoris, quod absurdum est, & tamen illud non sequetur, negatâ creaturâ perfectissimâ.

Instat idem. In collectione omnium possibilium, non omnes species exceduntur. Ergo aliqua est, quæ non exceditur, adeoq; est suprema. Antec. probatur: quia si omnes exceduntur, sequeretur plures esse, quæ exceduntur, quàm quæ excedunt; & non esse plures: quod ipsum próh. Quia v.g. accipiendo collectionem possibilium, in qua incipiatur ab homine, tunc in illa collectione, species omnes excedunt hominem, & homo nullam excedit speciem illius collectionis. Ergo species quæ excedunt, sunt plures unâ v.g. specie, præ illis quæ exceduntur, quòd etiam non essent plures excedentes, probat, quia quælibet, quæ excedit, debet per nos habere unam, quæ illam ipsam excedat.

Respondetur. Nulla species ita est imperfecta, ut non habeat imperfectiorem se, consequenter nulla ita exceditur, quin excedat.

Objicitur tertiò, in tota collectione creaturarum, est summa propinquitas in perfectione cum Deo, quæ in creaturis esse potest, ultra enim possibilia, nihil est possibile, adeoq; quod vicinitatem & participationem perfectionis Divinæ habere possit. Sed hæc vicinitas summa non reperitur in omnibus, excedunt enim se species sicut numeri: Ergo debet esse in una, quæ est, illa, quam intendit argumentum, perfectissima creatura.

Respondetur. In collectione tota creaturarum, esse summam perfectionem, sed summitate syncategorematicâ, non verò summitate categorematicâ. Sicut enim ipsa possibilitas procedit in infinitum, neque ullo finito terminabilis est, ita nec terminabilis est ullâ certâ ad Deum vicinitate. Addit Ovied. esse summam vicinitatem in tota collectione, non autem in ulla distributivè accepta creatura.

Instabis primò, Deus incipiendo v. g. ab homine, cognovit speciem quæ illum excedat: Rursùs illam speciem, à qua exceditur illa species, & quia Divina cognitio, uno intuitu cognoscit creaturas, quæ excedunt & exceduntur. Ergo pergendo uno ictu sursum, tandem venit ad unam quæ à nulla exceditur, & quæ ipsi Deo immediatior erit, & hæc erit illa perfectissima.

Respondetur. Uno ictu sursum nunquam deveniri ad creaturam, quæ à nulla excedatur, unde Divina illa cognitio, ita est exprimibilis, singula ex possibilibus cognosco, ita tamen, ut nullus sit illorum terminus, de quo mox plenius.

Instabis secundò. Potest Deus producere creaturam summè perfectam, quam potest, quæ est propositio identica; producat ergo illam, quo posito vel erit illa perfectissima, vel non? Si erit perfectissima, Ergo habetur intentum: Si non erit perfectissima, Ergo non erit summè perfecta, ut supponebatur.

Respondetur, imprimis invertendo argumentum. Potest Deus producere chimæram, quam potest producere, quæ propositio est identica, quo posito, quæro vel illa creatura erit chimæra, vel non: Si erit? Ergo chimæram potest producere, Si non erit? Ergo non erit illud quod supponimus produci: sicut ergo retorsioni debet negari subjectum primæ propositionis, ita & in præsenti negari debet, posse dari summè perfectam creaturam. Propositio autem identica est vera, vel in sensu absoluto, cùm procedit legitimè, ut cùm dico: Petrus est hic homo, vel in sensu conditionato, & ita, cum dico, chimæra producibilis, est producibilis; redditur iste sensus: chimæra si esset producibilis, esset producibilis, sed inde ejus producibilitas non colligitur: quia conditio, nihil ponit in rebus.

Objicit quartò Pontius. Si essent possibiles species infinitæ, possent produci à parte rei simul; potest enim etiam infinitum specierum produci, & tunc una ex illis necessariò haberet excessum supra cæteras, quæ ipsa creatura, cùm non possit esse infinitæ perfectionis, deberet esse finitæ.

Respondetur, implicare à parte rei positionem infiniti specierum, consequenter implicare speciem habentem excessum supra cæteras; consequenter etiam negatur, posse assignari speciem conditionis specialis, quæ scilicet ita excedat, ut à nulla specie excedi possit.

Objicit quintò idem. Implicat infinitus numerus specierum, diversæ perfectionis essentialis: quia in tota illa collectione omnium illarum, daretur infinitas perfectionis essentialis: quæ soli Deo est propria, ex qua propositione inferri ad propositum debet: Ergò si non datur infinitus numerus specierum, diversæ perfectionis essentialis, debet deveniri ad speciem perfectam.

Respondetur. Dari infinitatem extensivæ perfectionis, idq; infinitatem syncategorematicam: nam extensivè & quoad numerum infinitæ sunt species, sed non fore infinitatem intensivam, & categorematicam, quæ soli Deo competit. Si datur infinitas extensivæ perfectionis, non erit necesse dari perfectissimam speciem creaturæ, & tamen finitam.

DIFFICULTAS III.

De infinito Syncategorematico, prout est in mente DEI.

Difficultas est in hoc; quomodo Deus cognoscat infinitum Syncategorematicum; an scilicet in mente Dei sit Categorematicum.

Dicendum est: *Infinitum Syncategorematicum, in mente Dei non esse Categorematicum.*

Probatur primò communiter. Deus res ita cognoscit, sicut sunt in se; Ergo & infinitum syncategorematicum, non cognoscit, ut categorematicum, cùm in se non sit categorematicum: aliàs nosceret res difformiter objecto.

Probatur secundò. Independenter à cognitione Dei, infinitum syncategorematicum non extrahitur ad categoresim; Ergo nec extrahetur cognitione Dei: quia cognitio Dei nullum prædicatum aufert objecto, exceptâ negatione cogniti, nec adfert nisi denominationes de linea noscendi, ratio autē categorematici vel syncategorematici, non est de linea noscendi.

Probatur tertiò. Infinitum categorematicum, non est in mente Dei syncategorematicum, Ergo nec infinitum syncategorematicum, est in mente Dei categorematicum. Prob: consequentia. Tum quia: sicut unum non potest esse aliud, ita nec unum cognosci, sicut aliud. Tum quia non magis distat infinitum categorematicum à syncategorematico, quàm syncategorematicum à categorematico; id enim, quod essentialiter non nisi in actu est, ab eo quod essentialiter nonnisi in potentia est, æqualem distantiam importat. Ergo si ob distantiam prioris, nō potest illud fieri cognosciq; ut posterius, nec posterius poterit fieri cognosciq; ut prius. Tum quia positâ cognitione Divinâ, de infinito syncategorematico, vel dicit adhuc cognitio Dei; est hoc infinitum in potentia, vel non dicit? Si dicit? Ergo cognoscitur ut syncategorematicum; Si non dicit? Ergo illud, quod cognoscebatur, non est infinitum syncategorematicum, & sicut si non cognosceretur Petrus, hic homo, non cognosceretur Petrus; ita si cognoscendo infinitum syncategorematicum, non cognosceretur infinitum in potentia, non cognosceretur infinitum syncategorematicum.

Objicitur primò. Quando exhauritur tota potentialitas infiniti syncategorematici, desinit esse infinitum syncategorematicum: sed in mente Dei exhauritur tota potentialitas infiniti syncategorematici. Ergo infinitum syncategorematicum, desinit esse tale in mente Dei. Minor probatur: Exhauriri potentialitatem infiniti syncategorematici per cognitionem Divinam, est illam actu cognosci; sed cognoscitur actu. Ergo.

Respondetur. Si actualitas teneat se, nonnisi ex parte cognitionis actu, & non potentiâ cognoscentis, per hoc non exhauritur potentialitas infiniti syncategorematici, sed potentialitas adnosci; sed si actualitas teneat se ex parte objecti, per hanc exhauritur potentialitas infiniti; sed nego intervenire talem actualitatem, quòd enim Objectum, essentialiter est in potentia, si secundùm suam essentiam attingatur, erit semper in potentia. Per quod etiam responderi debet, quando urgetur, quòd sit simul totum infinitum, in mente Dei, est enim simul, simultate notitiæ, non objecti.

Instabis primò. Nihil deest, quominùs infinitum syncategorematicum cognoscatur à Deo,

Deo, ut categorematicum ; & modus cognoscendi, quem habet Deus de illo, est idem planè, ac quem habet de infinito categorematico.

Respondetur. Deesse connexionem prædicatorum debitam infinito categorematico modusq; cognoscendi, tenens se à parte cognitionis, utrobique actualitatem importat, sed non modus tenens se à parte objecti.

Aliâ Methodo eidem medio termino satisfieri potest: quòd scilicet ita cognoscat Deus infinitum categorematicum, ut non tantùm singula illius individua cognoscat, dicendo; Nullum est individuum, quod ex hoc infinito non cognoscam, sed etiam attingit totam determinando collectionem dicendoq;. Hæc est tota collectio infiniti categorematici: Supposito, quòd notitia infiniti categorematici, non sit notitia Entis rationis. Jam autem infinitum syncategorematicum, ita noscit, ut singula ejus individua attingat; sed non determinando: Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici; quia quod ex vi essentiæ suæ, non determinari, sed semper ulterius & ulterius procedere natum est, illud non potest determinari; ut dicatur, hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

Instabis secundò. De iis, quæ singula distributivè accepta cognoscit Deus, in infinito syncategorematico, potest Deus dicere; nihil est plus in infinito syncategorematico, nisi hæc quæ cognosco. E. potest dicere, etiã illud aliud. Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

Respondetur. Negatur Conseq: Ratio: quia prioris illius propositionis sensus est; nulla est pars incognita à Deo; per hanc autem non destruitur potentialitas infiniti, seu esse in infinitum, si autem verum esset consequens, destrueretur jam potentialitas & processus in infinitum.

Instabis tertiò. Infinitum syncategorematicum est, quod est partim actu, partim potentiâ, in mente autem Dei, est tantùm actu.

Respondetur. Quòd in mente Dei, quoad exclusionem potentialitatis ad cognosci sit tantùm actu, sed non quoad exclusionem potentialitatis in objecto, seu quoad esse, semper in infinitum.

Objiciuntur secundò quædam Dialectica.

Primum. Falsa est hæc particularis, aliquas infiniti Syncategorematici partes non videt Deus. Ergo vera est hæc; omnes videt: sunt enim hæ propositiones contradictoriæ.

Respondetur distinguendo. Ergo omnes videt omnitate excludente potentialitatem ad cognosci: Conced: omnitate excludente in objecto potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum. Neg: Et licèt quando falsa est contradictoria, sine distinctione: debet esse altera vera sine distinctione: id tamen tunc fit, quando in altera non manet ambiguitas mutatæ suppositionis, quòd hic contingit; nam in particulari, sensus tantùm erat, quamcunque distributivè agnosci, quamvis semper procedatur in infinitum, & tamen hunc processum in infinitum, videtur ly: Omnes, tollere.

Secundum. Nulla pars datur, quam Deus non cognoscat. Ergo omnem partem cognoscit; sunt enim hæ propositiones æquipollentes.

Respondetur; quòd omnem partem cognoscat, omnitate excludente potentialitatem ad cognosci; sed non omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum.

Tertium. Cognoscit Deus omnes partes distributivè. Ergò & omnes collectivè: quia pro præsenti, à distributivo ad collectivum tenet consequentia.

Respondetur à distributivo ad collectivum tenere consequentiam, quando etiam in collectivo non latet ambiguitas; latet autem in præsenti; quia si sensus sit hujus partis, omnes collectivè partes cognoscuntur, omnitate tenente se ad exclusionem potentialitatis ad cognosci, vera est; si autem sit res de omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum, falsa erit, nec in hoc sensu, processit altera propositio.

Objicitur tertiò. Multitudo v. g. quam Deus cognoscit possibilium hominum, non est actu finita. Ergo est actu infinita. Ergo infinita categorematicè.

Respondetur. Multitudinem possibilium, non esse actu finitam simpliciter, esse tamen actu finitam in infinitum, seu eam esse in potentia ad ultra; sed inde non sequitur, illam jam esse actu infinitam. Deinde finito actu, non opponitur contradictoriè infinitum actu, sed contrariè, contradictoriè autem opponitur non finitum actu, jam autem etiam infinito syncategorematico, convenit esse non finitum actu.

Instabis primò. Si per possibile, vel impossibile daretur infinitum categorematicum, æquè non esset exhauribile, ac infinitum syncategorematicum; & ex altera parte, infinitum syncategorematicum, tàm est infinitum actu quoad cognosci; quàm categorematicum est actu, quoad esse.

Respondetur. Primam partem esse falsam, quia infinitum categorematicum si daretur, esset exhauribile per mensuras infinitas; infinitum autem syncategorematicum non est exhauribile, etiam per mensuras infinitas; quia non determinat sibi certam infinitatem, infinitum syncategorematicum; sed solùm semper est ultra, & ultra, semperq; est in infinitum: licèt etiam hoc verum esset de infinito categorematico, si omnem possibilem, in illo genere, perfectionem importaret. Quando autem comparatur inter se actualitas, utriusque infiniti, nulla infinito syncategorematico concedenda actualitas, nisi excludens potentialitatem ad cognosci, sed non admittenda actualitas, excludens potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum.

Instabis secundò. Accipiamus totum infinitum syncategorematicum, vel illud dicit aliquid ultra se, vel non dicit? Si non dicit, Ergo & in mente Dei non dicit. Ergo in mente Dei est determinatum; Si dicit? Ergo aliquid est, quod ultra se est.

Respondetur. Infinitum quidem syncategorematicum, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen esse, ultra quamlibet finitudinem, unde etiam in mente Dei, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen, ut sit semper ultra; ad eum modum, quo ipsum ultra, non dicit ultra, quod sit ultra, dicit tamen esse ultra, adeoque esse sine ulla determinatione.

Instabis tertiò. Si infinitum syncategorematicum, à Deo secundùm omnes partes, distributivè acceptas cognitum, seu prout est in mente Dei à parte rei poneretur; esse infinitum actu. Ergo & in mente Dei, est infinitum actu. Ergo est infinitum categorematicum. Antecedens prob: quia ita positum infinitum, nihil potentialitatis haberet, planè ac nihil potentialitatis habet in mente Dei.

Respondetur. Neg. Antecedens. Sicut enim in mente Dei, est syncategorematicum, ita etsi prout est in mente Dei poneretur, syncategorematicum esset; & licèt ita positum infinitum, nihil potentialitatis habeat ad noſci, habet tamen potentialitatem objectivam, & respondentem illi notitiæ, incluſamq; in ipso esse; & tamen secundùm illud esse, poni deberet; præcipuè cùm positio rei, debet esse similis sibi cognitæ, non autem cognitioni, cujus solius actualitas supponitur.

Addo. Posse fieri hîc Quæstionem, & de re, & de voce; de voce erit Quæstio, si ex eo, quia nihil est, quod non cognoscat Deus, in infinito syncategorematico, inferas, dici illud debere categorematicum in notitia, & tunc in re verum dices, licèt malù phrasi id exprimas: De re autem erit Quæstio, si in ipso objecto, nullam potentialitatem agnoscas, relucentem in illa notitia, quamvis tenentem se, nonnisi à parte objecti, negamus enim illam potentiam non relucere in illo objecto.

DE ALIIS PROPRIETATIBUS CORPORIS.

Agemus imprimis de Motu, & eius Termino, seu Vbi, tùm de Duratione. Et licèt hæ proprietates, non sint proprie soli, conveniunt tamen etiam corpori.

DISPUTATIO XII.

De Motu.

Primò quidem agemus de Motu in communi: postea de eodem in particulari; ac denique de inceptione & desitione motus.

Quæres primò. *Quid sit motus in communi?*

Respondet Aristoteles 3. Phys. textu 6. & 11. *Motum esse actum entis in potentia, prout in potentia.* Dicitur *actus*, sumendo ly actus, non pro solo actu perfecto, qui convenit formis, ad quas datur motus, suntq; ipse terminus motus; sed sumitur ly Actus, pro solo actu imperfecto, & medio ad terminum, qualis motus est calefactio ad calorem: ne autem æquè latè pateat definitum ac definitivum genus, debet ly actus sumi, prout est quid commune, ad actum perfectum, & imperfectum; ut ita ly actus latiùs pateat, præ ipso motu. Dicitur *actus entis*, ly ens sumendo, non transcendentaliter, sed participaliter; id est existentis subjecti. Cæterùm hæc prioritas existentiæ, sufficiet ut sit prioritas, non temporis, sed naturæ, & sic si sol ab æterno profudisset lumen, ille fuisset motus, licèt subjectum non antecessisset tempore, sed naturâ. Dicitur *entis in potentia prout in potentia*, ut significetur, quòd adveniat enti, in pura potentia ad terminum habendum, existenti; & formæ accessu, jam est in actu terminus, non verò in potentia prout potentia ad illam formam. Inferes, si Cœli, quamvis ab æterno moverentur, motui illorum conveniret hæc definitio, quia sufficit, ut diximus, prioritas naturæ: & quia fuissent, & nunc sunt in potentia, respectu illius distantiæ, quàm ratione partium successivè motarum acquirit cœlum. Convenit item motibus violentis: quia ly in potentia, sumitur pro sola capacitate connotante negationẽ actus, sive illa sit capacitas, pro forma appetita, tanquam bono subjecti, sive sit illa capacitas innaturalis. Et quia ratione eorũ, quæ jam acquiruntur per motum, non est actus entis in potentia, prout in potentia, sed actus entis in actu:

in actu: inde quando successivè fit motus, ad aliquas formas, respectu illarum partium, quæ sunt acquirendæ, est motus, non verò respectu, jam acquisitarum. Ubi ulteriùs vides, ly *in potentia prout in potentia*, importare terminum à quo; quando autem dicitur esse *actus entis*, importatur terminus ad quem.

Quæres secundò, *Quid motus superaddat actioni & passioni?*

Respondetur. Hæc in re idem esse, sed tantũ superadditur ly in potentia, prout in potentia, qui termini jam supra explicati. Ratio, quia nulla est necessitas, hæc cõdistinguendi, & quia aliàs, si motus esset quid distinctum ab his, daretur motus ad motum.

Quæres tertiò, *ad quæ prædicamenta detur motus?*

Censet Aristoteles ad tria prædicamenta, rigorosè loquendo, dari motum, hoc est ad quantitatem, qui motus vocatur accretio; ad qualitatem, qui vocatur alteratio; & ad ubi, qui motus vocatur latio. Sed datur ne motus ad substantiam? affirmat Arriag: negat Aristoteles 5. Physic: textu 18. & 11. quia motus debet esse à contrario ad contrarium, partes autem substantiæ, quæ aggeneratione acquiruntur, non sunt à contrario ad contrarium, quæ etiam contrarietas in accretione reperitur: quia una pars quantitatis expellit aliam, in aggeneratione autem, una pars substantialis, per se non expellit aliam. Item non datur motus ad Relationem, quia hæc non acquiritur per se, sed per accidens; non datur ad actionem, & passionem: quia illis identificatur. Non ad Situm, Quando, Habere; quia hæc sequuntur per accidens motum, in aliud prædicamentum, & non acquiruntur ut termini per se: ita enim Situs, acquiritur ad ubi; Quando ad motum cœlorum, Habitus ad motum localem vestiti & vestis. De specificatione motuum & individuatione agitur alibi, ubi scilicet de actionis specificatione.

QUÆSTIO I.

De Motu Locali, ut sic.

Ex dictis immediatè, conficitur hæc *definitio Motus localis, quod sit actus entis in potentiâ ad locum, prout in potentia.* Positâ hâc definitione primò controvertendum venit; an motus localis importet modalem entitatem, vel non; & quia procedere potest, vel de motu locali per se, ut cum homo, vel Angelus ipse se movet; vel de motu per accidens, ut cum acquiritur novus locus, per exercitium loco motivæ alicujus aliûs, ut sit homo vehatur in navi, vel si moveatur Dæmon in corpore energumeni, *hinc sit*

DIFFICULTAS I.

Motus per se localis, potestne salvari sine modalitate?

Dicendum est primò. *Sine modali entitate, non posse salvari motum per se.*

Probari solet primò. Quia, si motus non importaret entitatem superadditam, esset ipsum mobile cum aliquibus circumstantiis; sed hoc non, quia mobile debet efficere motum localẽ, Ergo motus localis non est ipsum mobile: aliàs seipsum efficeret, Antecedens probatur usu communi loquendi.

Responderi posset, motum effici actione non productivâ, sed adductivâ: idem autem seipsum adducere potest.

Probari solet secundò. Si motus non esset quid superadditum, non moveretur mobile, nec mutaretur per motum, sed mutatur. Ergo. Seq: Prob: quia nihil mutari dicitur, nisi secundùm acquisitionem intrinsecam, alicujus entitatis de novo; & certè, si ad mutationem non esset necesse acquirere extrinsecè, aliquam de novo entitatem, DEUS cum hodiè desinit esse præsens animali cui erat heri præsens, eò quòd hodiè sit mortuum, diceretur propterea immutari.

Responderi potest: quòd mobile per motum moveatur, & mutetur extrinsecè, & ratione connotatorum; quia scilicet, ea connotata non habet mobile ante motum, quæ habet in motu, & sicut sufficit ad denominationem Patris, mutatio in extrinseco connotato, ita & in præsenti; consequenter dicetur hæc mutatio, esse ratione extrinseci.

Probari solet tertiò. Motus localis ex ratione localis, est actus, si actus est: Ergo debet actuare, debet recipi; si debet recipi, debet esse quid condistinctum, nihil enim recipit seipsum.

Responderi potest. Motum esse actum non entitativum, sed formalem, recipiq́ue per modũ formalitatis.

Probat quartò Amic: disp. 6. de Ang. Sec. 2. Moveri ad locum, est novus effectus realis; sed hic haberi non potest, nisi vi modalitas superadditæ. Ergo. Antecedens Probatur. Quia deserere unum locum, & alium comparare, est novus effectus, & realis, quia est effectus potentiæ realis, virtutis scilicet motivæ, omnis autem virtus realis effectiva, terminari debet, ad aliquid reale.

Respondebunt Nominales. Moveri ad locum, esse novum effectum realem formalem, seu prout reale opponitur ficto, & intentionali, sed non esse effectum realem, prout reale desumitur à re. Nego item dari realem hoc sensu potentiam motivam, hoc est distincti entitativè motûs productivam. *Hinc aliter*

Probatur quintò Conclusio argumento negativo, aliàs à nobis usurpato. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione. Ergo nec transibitur sine illa, à non esse moti localiter; sed nisi ponatur entitas modalis, non ostendetur sufficiens mutatio. Ergo.

Respondent primò Nominales. Sufficiens mutatio est, si dicatur motus, esse ipsum mobile, unitum successivè loco majori se.

Contra. Potest esse entitas mobilis, & entitas loci; & non esse illud successivè unitum, per quid ergo transit ad esse successivè unitum?

Respondent secundò: per novam formalitatem.

Contra. Potest esse entitas mobilis, & loci, & non esse successivè unita, & non esse habens istam formalitatem, per quid ergo transitur ad esse habentis illam?

Respondent tertiò, seipso transire mobile.

Contra: Potest esse à parte rei mobile, & locus, & non esse mobile successivè occupans locum, & seipso transiens; quæ ergo erit sufficiens mutatio, ut transeat ad esse successivè locum habentis, & seipso transeuntis? Agnosco quidem, quòd interdum ab uno contradictorio ad aliud transiri possit seipso, sed hoc fit, quando aliqua negatio sufficiens de novo ponitur, vel nova entitas. Et certè, sicut esse, seipso est esse, & à non esse, seipso transitur ad esse; ita à non esse negationis, ad esse negationis positæ, sufficienter transitur, positione novâ negationis. Neque valet si dicas. Negatio si de novo ponatur, est sufficiens ad transitum mutatio, erit ergo etiam sufficiens mutatio, si nova formalitas ponatur; nego enim illam posse dari, si aliquid vel extrinsecè, vel intrinsecè, præter illam non sit mutatũ, sive in entibus, sive in non entibus: & ita ad formalitatem relationis similitudinis, non potest transiri sine nova qualitate, ad esse ubi, sine negatione distantiæ &c: illa enim formalitas, est nova conceptibilitas, nova autem conceptibilitas, advenire non potest, sine nova mutatione extrinseca, vel intrinseca, in entibus, vel non entibus.

Respondent quartò Nominales. Mobile à non esse moti, ad esse moti; transire negatione successivè acquisitâ.

Contra: Tum quia, redit argumentum, per quid transeatur ad esse acquirentis, à non esse acquirentis. Ubi non quæro, per quid transeatur, à non esse dicentis negationem distantiæ, ad esse dicentis negationem distantiæ: ad hoc enim transitur, ipsâ negatione distantiæ; sed quæro præcisè, per quid transeatur, à non esse acquirentis? Tum quia: fieri potest, ut successivè acquiratur nova negatio distantiæ, sine ullo motu; ut si persistente mobili, DEUS loca, à quibus negationem distantiæ dicebat mobile, promoveat ad ipsum mobile: det item DEUS mobili, vim successivè replicandi seipsum, per hoc non movebitur localiter, & tamen successivè acquiret negationes distantiæ varias. Ergo ratio motûs non stat formaliter, in ista successiva acquisitione indistantiæ à loco. Tum quia esse in loco, & esse in motu, non sunt idem. Ergo cum esse in loco, sit distantiæ negatio, motus per illam explicari non debet.

Neque valet, si dicas, quod esse in loco, sit dicere negationem distantiæ permanenter, jam autem fluenter & successivè illam dicere, pertinet ad motum: non inquam valet; quia potest esse ubi, non nisi instantaneum, adeoque non permanens: potest etiam esse ubi successivum, ut si successivè locus mutetur, & tamen, sine ullo motu mobilis. Rursùs per quid transitur ad ipsum illud fluenter.

Respondent sexto Nominales: Motum, esse ipsum mobile, quatenus non replicatum, successivam habet negationem distantiæ à loco.

Contra: Tum quia, stat altera instantia, casu scilicet, quo DEUS moveat ipsa loca, immoto mobili. Tum quia: hoc quod est successivè habere negationem distantiæ, vel ly successivè importat, quod negationẽ distantiæ acquirat portando, & ferendo se, ab una parte, ad aliam, vel importat solùm, quòd negatio distantiæ, una post aliam sequatur: Si importat primum, petitur principium: quia si interroganti, quare mobile moveatur, dicas; quia movetur: petis principium, de hoc enim ipso procedit quæstio. Ergo etiam si dicas: ideo aliquid moveri, quia portat se, petes principium; Si autem dicatur secundum, quòd scilicet importetur sola successivè negatio distantiæ, sivè moveatur ipsum mobile, sive non. Contra erit: quia hic agitur de motu. Ergo formale illius, debet esse tale, quod non competat illis, quæ non moventur. Jam autem successiva negatio distantiæ, potest ex dictis cõpetere iis, quæ motu suo non moventur. Immò & quando Angelus non pertranseundo medium, transit ab extremo ad extremum, non habet motum successivum, & tamen habet successivam negationem distantiæ. Tum quia redit argumentum factum, per quid mobile non replicatum, quod alio modo potest negationem distantiæ etiam successivam habere, transeat à non esse habentis, per motum illam indistantiam, ad esse habentis per motum.

Dicendum est secundò. *Motum non aliud esse nisi ipsum mobile*, prout determinat se quà tale, ad esse illic, ubi non fuit, determinatione involvente modalitatem, restrictè que loquendo, de motu locali; motus localis erit ipsum mobile, prout determinat se, ad esse in illo loco, ubi non fuit. Ratio primæ partis Conclusionis est: quia si nihil obstet, debemus quàm proximè accedere ad sententias Aristotelis, qui 8. Phys. textu 36. motum mobili identificat. Secundæ autẽ partis ratio est: quia nõ importatâ illâ determinatione modali,

dali,non poterit salvari transitus, à contradictorio ad contradictorium.

Objicitur primò. In illo formaliter consistit motus,quo solo,sine ulla superaddita entitate posito,fit motus: sed posito mobili non replicato,cum successiva indistantia à loco,intelligitur motus. Ergo.

Respondetur. Neg: Minorem, etiam propter instantiam,casu scilicet,quòd DEUS ipsum locum promoveat successivè admobile.

Instab:primò. Ergo sufficiet explicare motum, per acquisitionem successivam indistantiæ,modò non moveatur locus, nec replicetur mobile

Respondetur. De hoc ipso quærendum esse, quid sit,non moveri locum, eundemque moveri.

Instab: secundò. Casu quo DEUS locum promoveat,versus mobile, ille locus, successivã acquirit indistantiam à mobili,& non mobile ad locum.

Respondetur. Hæc duo esse relativa, & si unum successivè indistat, etiam aliud successivè indistabit.

Objicitur secundò. Ly: illic, in conclusione positum,significat,quòd scilicet mobile, in loco ponatur per motum; sed motus non debet explicari per locum: quia locus impertinens est ad motum localem. Quod ipsum, probatur: quia motus potest fieri in vacuo,&in spatiis imaginariis,ubi non est locus.

Respondetur. Ly: illic, in conclusione positum,consultò,& non ly,in illo loco, qui ly illic, est universalius,communeque ad locum, & ad vacuum v.g. habetque se ita,sicut spatium, quod est commune ad Locum,Vacuum; Spatia imaginaria,&c. Hinc si moveretur Angelus in vacuo,acciperet illic esse,ubi antea non fuit.

Objicitur tertiò. Sit Petrus replicatus Cracoviæ,& Romæ; abeat Romam,non erit illic, ubi non fuerat,& tamen moveretur localiter. Ergo motus localis potest esse sine Illic, in quo aliquis non sit.

Respondetur. Petrum prout replicatum Cracoviæ,non fuisse Romæ: replicatus autem Cracoviæ,per motum acciperet illic esse, solumque illic fuit,prout positus Romæ.

Objicitur quartò,iste qui deliberat,ut erat,& concludit eundem esse,est determinatus ad esse illic,ubi non fuit,& tamen hoc ipso non it. Ergo malè per hoc explicatur motus.

Respondetur.Determinatio alia est voluntatis,& hæc nõ est itio, sed determinatio potentiæ motivæ,posita ad esse hîc,est motus & itio.

Instab: Si ipsum locum DEUS approximet, mobile erit illic,ubi non fuit,& tamen non movebitur. Ergo mala est hæc explicatio motûs.

Respondetur,dato casu Antecedentis, mobile non quâ tale,sed quâ locatum, erit illic, ubi antea non fuit, determinatione non in se receptâ,sed in ipso loco.

Objicitur quintò. Si motus localis esset modus, quando Angelus v.g. successivè movetur, vel producit modalitatem illam successivam,vel non? Si non producit, Ergo vel successivè non movetur contra suppositionem,vel salvari potest motus,sine successiva modalitate; si autem producit,contra erit: quia,si producitur successivè modalitas, producitur modalitas habens prius & posterius,& tunc non potest explicari, quando fit motus; non enim cum est priùs, quia tunc nondum est successio: non etiam quando est posteriùs; quia quando est posteriùs, non est priùs,adeoque nec successio,consequenter nec determinatio illa successiva.

Respondetur.Hoc argumentum, in omni sententia est solvendum: quî fiat motus successivus? sicut ergo alii dicent motum successivum salvari,& ratione ejus,quod præteriit,& ratione ejus quod est,mensurando hoc, tanquam per aliquid notius,per spatium acquisitum,vel vi illius acquisibile, ita & nos inpræsenti dicemus.

DIFFICVLTAS II.

Motus per accidens localis, potestne salvari sine modalitate? &c. &c.

Dicendum est. *Motum per accidens non importare ullam determinationem modalem.* ità Vasq: 1. parte disp. 159. Cap. 4. quamvis oppositum teneat de motu per se.

Probari solet primò, ex Aristotele 4. Phys. tex.32.ex cujus Auctoritate, sic formatur argumentum: Si requiretur modalitas ad motum per accidens,deberet principiari à moto per se, & recepi etiam in moto per accidens;sed hoc non: quia si hoc fieret, mutaretur motu illo recepto, mutaretur inquam motu per accidens, sed non mutatur: expresse enim dicit Arist: *hæc enim sit transmutant locum,quia id,in quo sunt,transmutatur.* Rursùs quando Musicus ædificat,non est necesse principiari illam actionem à Musica, sed tota illius causa, tribuitur Architectonicæ: Ergo & quando aliquid movetur per accidens,principiatio illius motûs,& receptio tota, tribuetur moto per se,& non moto per accidens.

Probari solet secundò. Ponamus vehi Angelum,illo casu,motu vectionis movebitur Angelus,& tamen sine entitate superaddita.Ergo motus per accidens,non importat modalitatẽ. Antecedens Prob: quia illa entitas,vel esset corporea, vel spiritualis? Si corporea, connaturaliter in re spirituale recipi non poterit. Si spiritualis? Ergo à re materiali, hoc est vehente, produci non poterit.

Respondebis.Produci tunc à DEO motum spiritualem,recipiendum ab Angelo.

Contra erit: Tùm quia, quomodo jam propriè dicetur,res illa materialis,vehere Angelum?

Tum

Tum quia recurrere ad DEUM, non est Philosophicum. Tum quia ponamus, saltē miraculosè non produci à DEO illam qualitatem, & nihilominus Angelum non sejungi à corpore: quæ enim in hoc implicantia non petens principium? procedat vectura, quæro vel movebitur Angelus, vel non? Si movebitur, Ergo productio illius modalitatis otiosa est; Si non movebitur, Ergo non acquirit successivè alias partes spatii, quod est contra suppositionem, quæ supponit in vectura pergi.

Probatur tertiò. Quia nulla est necessitas, ad ponendum hunc motum, requirere entitatem superadditam, quia à non esse moti, ad esse moti, poterit sufficienter transiri per hoc, quia erit illic, ubi non fuit, ad quod ipsum sufficiens mutatio erit, copulatio & indistantia à per se moto, quâ indistantia & copulatione positâ, impossibile est illud non moveri, si aliud movetur.

Hinc colliges, motū per accidens, Esse ipsum mobile, prout translatum per spatium.

Objicit primò Amicus. Angelus est in corpore vehente, per solam voluntariam assistentiam: Ergo moto corpore, non necessariò movetur. Ergo ut moveatur, debet per intrinsecam mutationem in se receptam moveri.

Respondetur, moto corpore, absolutè loquendo, non necessario movetur Angelus, movetur tamen necessariò ex suppositione, quòd nolit deserere corpus, quod per se movetur.

Objicit secundò idem. Non majorem habet colligationem, Angelus ille, cum corpore energumeni, quàm habeat cum sphæra locabilitatis alius Angeli; moto autem alio Angelo, aut sphæram suæ locabilitatis alio transferente, non est necesse, alium moveri.

Respondetur. Ex suppositione colligationis cum corpore energumeni, & nolitionis distare ab illo, magis cum illo corpore nectitur, quàm cum sphæra alius Angeli; licet non habita hac suppositione, non magis nectatur cum illo, quàm cum sphæra locabilitatis alius Angeli. Sic v. g. si homo penes sit rhedam, non est necesse illum moveri motâ rhedâ, sed si sit in rhedâ, movebitur motâ rhedâ: Porrò Angelus, etiam ambitus sphæra locabilitatis, alius Angeli, est sicut ad rhedam, nullam colligationem cum illa importando; est autem in corpore Energumeni, sicut in rheda corpus, omniaque habebit, quæ sufficiunt, ut dicatur ille Angelus motus, Angelo non intendente præcisè se movere, sed intendente non nisi, ut corpus illud, non deserat.

Objicitur tertiò. Impossibile est, ut subjectū habeat, intrinsecum suum effectum formalem sine forma, quod tamen principium in præsenti falsificaretur, si ille Angelus moveretur sine receptione ullius motûs in se. Quod ipsum probatur: quia successivè transferretur in corpore, esseturque illic, ubi antea non fuit; qui est effectus formalis, intrinsecus, motus localis; & tamen, per nos, non reciperet in se motum. Et certè corpus illud energumeni, ideo dicitur recipere motum, quia successivè per spatium fertur. Ergo etiam, quia ille Angelus, successivè per spatium fertur, debebit etiam in se recipere motum.

Respondet primò aliquis apud Amic: In motu locali, esse duos effectus formales, alterum intrinsecum, qui non distinguitur ab impetu locali, alter extrinsecus, qui est successiva coexistentia mobilis ad spatium: repugnat ergo mobile habere priorem effectum, absque motu locali, sed non posteriorem. Et sicut per solam extrinsecam temporis mutationem, res dicitur coexistere variis partibus temporis, ita per solam extrinsecam mutationem, coexistere poterit Angelus variis partibus loci. Quod autem dicit Amicus, implicare, ut hi effectus separentur, hoc ipsum probandum fuisset: defacto enim etiam quantitatis secundarii effectus, impediuntur in Eucharistia.

Respondetur secundò Neg: Minorem. Successivè quidem transferretur Angelus, sed non translatione à se principiatâ, vel in se receptâ, sed translatione corporis, cui unitur; unde si transferret, & non haberet motum, tunc esset effectus formalis sine forma; sed si transferatur, nō erit tunc effectus formalis motus in Angelo, sed in corpore, quod se transferret. Breviter, transferri, non est effectus formalis motus, sed transferre se; non se autem tum transferret Angelus, sed transferretur.

Instabis: cur per se, modalitatem superadditam importet, & non importet motus per accidens?

Respondetur imprimis, quia positâ modalitate superadditâ in moto per se, & negatione distantiæ à corpore moto, sufficienter intelligitur, quomodo acquirat novum spatium, motum per accidens; non intelligeretur autem illa acquisitio spatii nova in moto per se, sine superadditâ modalitate, secundùm dicta supra. Rursùs omnis modalitatis, subjectum est necesse ostendere, illius autem modalitatis, quæ in Angelo moto per accidens recipi deberet, nullum proportionatum subjectum, ostendi potest: supponitur enim motus ille esse materialis, principiatus à corpore energumeni, materiale autem non recipitur connaturaliter in aliquo spirituali. Quod si motus ille sit spiritualis, principiari non poterit ab energumeno, secundùm dicta supra.

Objicit quartò Dicast: D. 6. de Eucharistia Num. 15. auctoritatem Aristotelis 2. Top. C. 3; *Motis nobis, necesse est ea, quæ sunt in nobis, simul moveri.* Unde etiam infert S Thomas, Christum moveri per accidens secundùm esse, quod habet in Sacramento.

Respondetur. Concedo, quæ sunt in nobis, simul moveri, sed motu ipsius per se moti, v. g. necesse est Christum moveri in Eucharistia, non motu proprio, sed motu specierum.

Insta:

INSTAT. Etiam Christus in Eucharistia, habet motum proprium, & intrinsecum, & acquirit propriam præsentiam intrinsecam.

RESPONDETUR. Negando habere tunc Christum motum proprium, acquirit autem præsentiam, licèt motu non nisi specierum.

OBJICIT quintò idem. Dum accidentia consecrata moventur, incipit Christus esse substantialiter præsens in novo loco accidentium, non quidem per solam motionem specierum, sed per modum præsentiæ ipsi intrinsecum. Ergo dum moventur accidentia, movetur Corpus Christi.

RESPONDETUR. Incipit quidem Christus esse præsens noviter, sed illa præsentia, non est ulla Modalitas, & licèt esset, sufficienter acquiri posset, motis solis speciebus.

OBJICIT sextò idem. Accidentia recepta in quantitate, non sunt realiter præsentia in loco, per solam motionem, aut præsentiam quantitatis. Ergo idem dicendum de Corpore Christi.

RESPONDETUR. Si concedatur accidentibus receptis in quantitate motus per se, alia erit de illis ratio, alia de Corpore Christi in Eucharistia, quod per se non movetur.

OBJICITUR septimò. Unio humanitatis cum Divinitate, non facit, ut humanitas sit in loco, in quo est Divinitas; aliàs esset ubique. Ergo nec unio humanitatis cum accidentibus, est formaliter sufficiens ad existendum in loco accidentium.

RESPONDETUR. Ob inadæquatam locabilitati (ut ita dicam) Divinæ, unionem humanitatis cum Divinitate, sequitur, ne ubicunque est Divinitas, illic sit humanitas. E contra ob adæquatam locabilitati humanæ, Divinitatis unionem, sequitur, ut ubicunque est humanitas, illic etiam sit Divinitas. Quia autem, licèt accidentium illorum, non est unio adæquata locabilitati humanitatis; Unde hæc accidentia nõ sunt in Cœlo, ubi est humanitas, cùm tamen humanitas sit adæquatè unita locabilitati illorum accidentium: habent se enim in hoc genere, sicut humanitas ad Divinitatem; Hinc fit, ut ubicunq; sunt accidentia, illic etiam sit humanitas: licèt sine ullo motu sui. Sicut suo modo est & Divinitas, ubi est humanitas Christi, idque sine suo ullo motu.

DIFFICULTAS III.

Estne de essentia motûs localis, esse successivum, & quid de motu puncti?

PRÆMITTO primò. *Motum localem, alium esse continuum, alium discretum.* Motus continuus est, cum per partes, non interpositâ quiete, acquiritur spatium. Motus autem discretus est, cùm totum simul acquiritur spatium.

PRÆMITTO secundò. *Alium esse motum, qui fit per medium*, ut cum palmi priùs medietas, quàm totus pertransitur; alius sine medio, qualis in Angelis admittitur.

PRÆMITTO tertiò. Ly *motus successivus, non supponit pro motu materiali*: quia etiam Angeli successivè possunt moveri, nec ly: motus discretus, supponit, pro motu spirituali, cum non hoc ipso, quia moventur Angeli, principiantque motum spiritualem, censeri debeant, nõ nisi discretè moveri.

DICENDUM est primò. *Motum localem successivum, non posse fieri in instanti.*

PROBATUR primò. Ille motus si daretur, & esset in instãti, ut supponitur, & nõ esset in instanti: quia id, quod per partes fit, non est in instanti. Sed motus ille per partes fit, quod probatur. Quod fit per prius & posterius, per partes fit; sed motus ille fit per prius & posterius: fieret enim, ut vis, successivè. Ergo per partes fit.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Ponamus terminum à quo A, medium C; & terminum ad quem B. Quæro: mobile, vel priùs est in C. quàm in B, vel posteriùs est in C, quàm in B, vel æquè primo in C. ac in B? si est posteriùs in B, quàm in C. Ergo priùs est, in remotiori, quàm in propinquiori, quod repugnat; si posteriùs est in B quàm in C; Ergo in B, non est in instanti: quia instans priùs & posteriùs non admittit. Si æquè primò? Ergo motus ille, non est successivus: quia successivum definitivè involvit priùs & posteriùs.

Idem aliâ imaginatione proponitur. Demus per eosdem terminos, mobile. D. moveri; & aliud mobile. F. duplo velociùs, quæ velocitas in successivo motu admitti potest. Terminus autem à quo motus, sit A, & terminus ad quem B: quo posito sic formatur argumentam. Cum jam F. ultimò non movetur, sed jam est in termino B, vel jam pervenit mobile D? vel: non pervenit? Si pervenit, Ergo æquè citò mota sunt; Si non pervenit: Ergo D. non in instanti, per motum illum successivum, sed per partes, attigit terminum B. vel mobile F. in medietate instantis attigit terminum B. quod impossibile est.

PROBARI solet secundò. Quia, si motus successivus fieret in instanti, sequeretur quòd aliquid esset in duobus locis simul. Ponamus terminum motus à quo A, & terminum motus ad quem B, illo instanti, quo mobile esset in A, eodem etiam instanti esset in B. Ergo esset in duobus locis. Antecedens probatur: quia si eodem instanti, quo esset in A, non esset in B, non in instanti acquireret B. quod est contra suppositionem. Ergo esset eodem instanti in utroque, adeoque in duobus locis.

Confirmatur: quia si daretur motus successivus in instanti, possent. F. & D. simul moti, transeundo ab A per C. ad B. ita ut F. incipiat ab A. jam autem D. à B. ita moveri; ut sibi

nun-

nunquam occurrant in medio. Quod ipsum probatur: quia illo instanti, quo F, est in B, non potest illi D, occurrere in C; cùm jam F, supponatur esse in B: instantaneè enim acquirit F. locum B. Ergo in medio, non sibi occurrunt: si autem in medio non sibi occurrent, quomodo motus ille erit successivus?

Probatur tertiò. Motus instantaneus non fit in successivo, seu in tempore, nec mensuratur tempore. Ergo nec motus successivus mensurabitur instanti, quia ab utraque parte, est æqualis improportio.

Dicendum est secundò. *Motum discretum localem, posse fieri in instanti.*

Probatur primò: quia id non implicat.

Probatur secundò: quia tali motui, conveniret definitio motûs, nam in priori naturæ, antequam intelligatur acquisivisse id spatium, quod in instanti acquirit, erat sub privatione illius, adeoque in potentia ad illud.

Probatur tertiò. Motus discretus, ex sua ratione non dicit partes, nec hoc requirit definitio illius. Ergò benè potest fieri in instanti.

Ulterior modus, defendendi hanc conclusionem, petatur ex materia, de motu Angelorum.

Quod ad secundam partem tituli attinet. Negavit Aristoteles posse moveri localiter punctum, affirmavit Scotus in 2. dis. 2. q. 9.

Primum Argumentum Aristotelis est ex 6. Phys: Tex: 37. & 87. Quod sic habet; Si indivisibile moveretur, esset divisibile, quod absurdum est. Seq: Probatur: quia deberet esse partim in termino à quo, partim in termino ad quem, siquidem si tantùm esset in termino à quo, vel tantùm in termino ad quem, non moveretur.

Respondetur. Debere esse partim, non paritate mobilis, sed partitate spatii, argumentumque multum probaret: quia probaret Angelum, non posse unquam localiter moveri: Quo etiam modo solvi debet Tex. 88.

Secundum Argumentum ejusdem est ex tex: 89. Impossibile est moveri per majus se, nisi prius, moveatur per æquale sibi; aut minus se; sed si punctum moveretur, non posset moveri per æquale sibi: quia aliàs illud medium constaret ex indivisibilibus. Nec per minus se; quia nihil minus est indivisibili.

Responderi posset. Majorem esse veram de motu partibilis divisibilisque mobilis. Addi potest, motui illius puncti, nihil proportionatũ respondurum, in spatio divisibili: de quo aliàs. Probat etiam argumentum multum: quia probat Angelum, colligentem se in indivisibile, moveri non posse.

Tertium Argumentum est ex Tex: 90. Quòd movetur, in aliquo tempore debet moveri: Ergo & punctum movebitur in tempore; in quo autem, si in hoc, in quo verum est dicere: Nunc instans movetur; illud ipsum, vel est divisibile, vel indivisibile? Si divisibile, Ergo in Minori adhuc tẽpore posset moveri aliquid, quàm moveatur punctum, quod est absurdum: nihil enim est minus puncto; Si autem aliud tempus indivisibile est? tempus non est.

Respondetur. Duplicem motum puncti posse spectari, discretum & successivum. De discreto motu puncti, hoc potest teneri: Motus discretus rerum materialium divisibilium, nunquam potest esse talis, quin successionem aliquam importet, tàm ratione spatii divisibilis, adeoque non nisi per partes acquisibilis, quàm ratione ipsius mobilis, quod habens partes, ex quibus componitur, non potest principiare motũ, nisi ille ipse motus partes habeat. Vocatur tamen discretus: quia illius ipsius motûs admittit interruptionem, nec tractu evolvitur, sed per quietem. Cæterùm ex adverso, motus puncti potest esse discretus, ita ut nullam successionem involvat: neque enim tenetur producere motum, partes involventem, cum ipsum careat partibus, talisque motus mensuratur quidem tempore, hoc sensu, quia est intra ambitum cœlorũ, nunquam à motu desistentium, sed non mensuratur tempore, quasi debeat aliquid proportionatum respondere in tempore, motui illi instantaneo. Rursùs alius motus puncti, potest poni successivus, non quod etiam, in motu successivo non acquirat punctum totum spatium, quod acquirit, sed quia potest. v. g. per lineam palmarem moveri, ita ut uno instanti, non pertranseat totum, & talis motus, ratione spatii occupabilis, mensurari potest tempore.

Quartum Argumentum est Amici, qui id saltem naturaliter negat fieri posse, suppositâ etiam existentiâ puncti, motus successivus, est accidens extensum, consequenter debet subjectari in subjecto extenso; tale autem subjectum, non est punctum.

Respondetur. Argumentum multum probare; probaret etiam Angelum, nunquam posse moveri, motu successivo, si redigatur in punctũ. Quòd si dicas, in Angelo admitti motum successivum, succedentiâ tenente se à parte spatii, non occupati simul, ea succedentia, etiam in præsenti, admitti potest. Rursùs partes duplices considerari possunt, quædam materiales & divisibiles, harum res spiritualis incapax est: & aliæ partes spirituales, quales passim admittuntur in gratiæ augmento, habituum &c. tales partes, in re spirituali benè subjectari possunt: ita etiam partes motûs, benè in re indivisibili subjectari possunt, admitteretq; hoc, is, qui vellet admittere motum successivum, in puncti succedentia: etiam à parte motûs se tenente.

Quintum Argumentum. Si punctum moveretur, moveretur per indivisibile motûs: per indivisibile autem motûs, subjectum non movetur, sed quiescit: quia indivisibile motûs, non est motus, sed acquisito spatii.

Respon-

Respondetur. Indivisibile motûs, in fieri occupationis spatii acceptum, motus est, in facto autem esse occupationis spatii, quies est. Deinde posset illud indivisibile, non moveri per indivisibile motûs; quia posset moveri motu tali, quo tardior posset principiari ab eodem puncto.

Addo id, quod communiter dicitur. Mobile in motu occupare spatium majus se, ita est intelligendum: Quòd si includat terminum à quo, & terminum ad quem, hoc ipso occupatur à mobili spatium majus mobili: sed si includatur illud præcise, quod occupat, non est majus illo, quia quidquid est majus illo, jam illud non occupat, aliàs in occupatione, esset mobile majus se ipso.

QUÆSTIO II.

De Speciebus motûs.

MOtus omnes specie decurrere, longum est, sed suis locis omnia expediuntur: nam de motu, qui est Generatio, Nutritio, Alteratio alibi dicitur. Magis propria hujus loci, maximè verò ea quæ ad motum localem spectant, hîc attingentur.

DIFFICULTAS I.

De divisione motûs in tardum & velocem.

PUnctum difficultatis in hôc est, assignare causam tarditatis motûs, quæ ut assignetur, hoc præ oculis debet haberi. Ponamus testudinem & aquilam, eodem quadrante horæ, mota; tunc vel tenes, componi quantitatem ex indivisibilibus, vel ex partibus; si ex indivisibilibus, ponamus fluxisse instantia temporis 10. primo instanti, quo movetur aquila, movetur etiam testudo, & utraque non potest conficere spatii minùs, quàm indivisibile; non potest etiam primo instanti conficere aquila plùs, quàm indivisibile spatii; quia aliàs in eodem instanti esset in duobus punctis spatii, adeoq; in duobus locis. Quòd si admittas componi quantitatem ex partibus, tunc si non subsistit testudo, quando aquila primam partem spatii percurrit; percurret & testudo, adeoq; æquè movebuntur.

Explicari solet primò tarditas motûs, per interceptionem morularum, & velocitas per carentiam earundem: quæ hoc ipso importat pertransitionem majoris spatii: *Hæc Explicatio* ex dictis supra in materia de quantitate

Non Satisfacit Certum quidē est, quòd interdum tarditas contigat ex interceptione quietis, sed hæc ratio non est universalis: hîc autem, quæritur universalis ratio.

Explicat secundò recētior Suar: secundùm sua principia tenendo, quòd quantitas permanens, non componatur ex indivisibilibus, secus successiva: unde ille componit tempus ex solis instantibus, sicq; format explicationem. Ideò aquila v. g. inter duo instantia temporis citiùs movetur? quia currente aquilâ plura indivisibilia motûs aquilæ fluxerunt, quàm fluxerint testudinis, docetq; consequenter, quòd quamvis in uno instanti temporis, non potuerit effluere plùs, quàm unum indivisibile motûs; in duobus tamen instantibus temporis, potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motûs; quia utrumque simul acceptum instans temporis, componit tempus, quod se solo, indivisibile unum nō componit. Quòd si duo instantia componunt tempus, in tempore illo divisibili, poterit dari motus velocior & tardior. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit primò: Quia non solvit argumentum de circulo, in materia de quantitate propositum, quod iterato sic repetitur. Quando A, superior pars circuli, movetur velociùs, & pars inferior ejusdem circuli B, movetur tardiùs, plura indivisibilia in motu partis A. fluxerunt, quàm fluxerunt in motu partis B. Si plura indivisibilia motûs fluxerunt, Ergo non commensurantur, nec respondent indivisibilia partis B, indivisibilibus partis A. Si non respondent; Ergo motus ille partis B, post motum partis B. tardiùs procedit, adeoque tardius partes relinquuntur post partes velocioris. Ergo etiam relinquent, se partes ipsius etiam mobilis: nam partes non moventur, nisi motæ: consequenter deberet esse divisio partium circuli. Et certè quod faciunt morulæ, hoc faciunt indivisibilia illa motûs pauciora in suo genere; sed ex dictis supra, morulæ si darentur, fieret discontinuatio circuli; Ergo & ex his paucioribus instantibus motûs, daretur discontinuatio.

Non Satisfacit secundò: Quia ponamus in duobus instantibus temporis A. & B. factum esse motum, si singillatim sumantur instantia A & B. motus velocioris & tardioris, non plura potuerunt affluere indivisibilia mobilis velocioris, ac tardioris, ut iste Author censet & ratio probat: quia æquè illa indivisibilia motus, sunt indivisibilia, ac puncta temporis, sunt indivisibilia. Ergo minus alio nō est: adeoq; nec potest aliquid effluere, in motu tardioris, minùs indivisibili motus, qui effluxit respectu mobilis velocioris. Ergo etiam neque in illis instantibus motus A. B. simul sumptis; potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motus. Quod ipsum probatur: Tempus illud compositum ex duobus indivisibilibus, nihil plùs habet, quàm illa duo indivisibilia. Ergo non majorem extensionem facit, quàm illa duo indivisibilia singillatim, simul tamen accepta: quia aliàs fieret illic extensio major illius temporis, non ratione indivisibilium, sed ratione alicujus alius. *Neque valet, si dicas*, fieri quid extensius propter connexionem: non inquam valet, quia si conjunctio duorum semipalmorum, non facit majorem extensio-

nem, quàm duorum semipalmorum, licèt faciat denominationem palmi; sic conjunctio duorum instantium, non faciet quidquam extensius duobus instantibus, licèt ut vult recentior Suar: fundet denominationem temporis.

Non Satisfacit tertiò. Ponamus in illis duobus instantibus temporis fluxisse tria indivisibilia motus, mobilis A. velocioris, & nonnisi unum indivisibile motus tardioris mobilis B. Quæro, vel in primo instanti temporis, effluxit tantùm pars indivisibilis motus A, vel unum indivisibile? Si pars? Ergo illud non est indivisibile motus; Si totum unum indivisibile? Ergo etiam illud conficiet mobile tardius B: ut ex dictis probari potest. Rursùs quando in instanti secundo movetur A, deberet conficere indivisibilia duo motus: quo ergo modo, non erit mobile A, uno eodemque instanti, in duobus locis. Deinde si mobile A, secundo instanti conficit duo indivisibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motus. Ergo nec secundo: quia hoc secundum est æquale. *Vt hoc explicetur*:

Præmitto primò. *Si motus velocioris & tardioris mobilis, mensuretur Solis instantibus, æquè citò utrumq; movebitur*: neque enim minùs indivisibili motus, nec plùs, in uno instanti confici potest. Quia verò illa indivisibilia, solùm petuntur ex illa enuntiatione. *Nunc est motus*, quod *Nunc*, stare non potest, cum ratione prioris & posterioris, essentialiter importatis, à tempore Physicè accepto; ideo sicut illa enuntiatio non est nemine cogitante; ita nec illa mensura petita ex illa enuntiatione, erit nemine cogitante, sed nemine cogitante erit tantùm objectiva veritas illius enuntiationis, scilicet existentia motus non finita. Cæterùm si motus mensura, non sint illa instantia, non sequetur jam motus velocioris, & tardioris commensuratio. Ad quod intelligendum.

Præmitto secundò. *Mensuram tarditatis motus, & velocitatis, esse aliquam extrinsecam*, & hæc non aliud est, quàm circulatio cœlorum: qùia scilicet duplò tardiùs, non potest conficere spatium, nisi effluant circulationes v.g. 20: quod spatium, velocius mobile, conficit intra spatium circulationem v.g 10. Et licet quando circuli pars superior, conficit spatium sibi respondens majus, conficiat etiam pars circuli inferior, sub eadem circulatione cœli, suum spatium minus, non inde sequetur, esse æquales hos motus, quoad mensuram extrinsecam; quia scilicet, non respectu diversorum spatiorum, quæ conficiunt, sed respectu ejusdem spatii mensuratio accipi debet, quia scilicet si hoc spatium, quod habet pars circuli superioris, servato eodem motu, pars inferior, transiret, deberet plùs circulationum cœli transigi, quàm fuerit transactum, decurrente parte superiori circuli.

Quanquam mensura tarditatis motus, & velocitatis extrinsecæ, sed jam à posteriori potest esse ex 4. Phys. Tex. 96. ipsum spatium, ita ut sit tardus motus, si scilicet parum simílis loci transeatur, velocior autem, si multum. Sed insuper

Præmitto tertiò. *Præter mensuram extrinsecam tarditatis motus*, dari etiam mensuram, quasi intrinsecam, & per modum principii fundans tarditatem, v.g. potentiæ motivæ debilitas, vel innoscitivis defectus applicationis ex secundi de cœlo tex. 36. & 4 Phys: tex. 71. Rursùs dispositiones mobilis, qualis est figura apta, vel inepta ex quarto cœli tex. 42. medii commoditas, vel incommoditas ex quarti Phys: tex. 71. *His præmissis*

Explicatur tertiò. Cur v. g. aquila citiùs moveatur, quàm testudo? quia motus utriusq;, non mensuratur instantibus, vi quorum deberet esse æqualitas in utroque motu, sed mensuratur divisibili, & composito tempore ex partibus: ita ut v.g. aquila, plures partes spatii, sub eadem circulatione conficiat, quàm testudo. plures autem ideo conficit, quàm testudo, quia major est vis motiva in aquila, quàm in testudine, proportionaturque illi majori vi, applicatio. Quare autem v.g. in circulo moto, partes inferiores non sejungantur, licèt tardiùs procedant præ superioribus, fit hoc: quia quæ est proportio magnitudinis partium superiorum, ad partes inferiores, quoad quantitatem circularem, ea est proportio inter spatium conficiendum, à partibus superioribus, ad spatium conficiendum, à partibus inferioribus, datâ ergo propositione dupli, in quantitate partium circuli, datur etiam proportio dupli in spatio conficiendo: non ergo sejungentur partes inferiores, quia cum pauciores sunt, minùs habent sub eadem circulatione conficiendi spatii. Rursùs ideo non sejunguntur illæ partes inferiores, quia id spatii percurrunt immediatè sub eadem circulatione, quantùm spatii percurrunt mediatè partes superiores; & quia mediatè percurrendo illud spatium minus, non sejunguntur à se ipsis, nec partes inferiores percurrentes idem immediatè, sejungentur ab illis superioribus.

Contra hanc explicationem potest inter alia, hæc proponi difficultas. Vel maximè in præsenti tarditas vel velocitas motùs salvatur: quia scilicet principium motivum, habet vim percurrendi majus spatium, si fortè sit velocius, ex quo principio potiùs sequeretur, partes inferiores circuli; debere celerius moveri: sit enim manubrium in centro circuli positum, moveatur circulus, vis ei & impulsus æquè applicatur, immo magis partibus inferioribus circuli, quia vicinioribus immediatè moto, deberet ergo inferior pars circuli citius moveri.

Prima Via occurrendi huic difficultati est, recurrendo ad idem nempè quòd virtus illa motiva, magis applicetur partibus superioribus, quàm inferioribus: virtutis enim illius impres-

sio

sio incipit à magis proximo,& postea in remotiora procedit: & quia motus ille causatus in immediatori parte,juvat motum alius se superioris, & ille superior,motum alius superioris: hinc suprema pars , habebit ex impressione virtutis à movente manubrium facta& insuper ex inferioribus motum suum juvantibus, majorem impetum: & sicut si sint circuli ita connexi,ut ansæ unius,aripiant ansas alius, tunc motus supremæ rotæ,non tantum à movente primario,sed etiam ab aliis circulis notabiliter augetur: ita idem fieret in præsenti. *Neq; valet,si dicas,* vi hujus doctrinæ sequi, quòd partes remotiores illuminabilis,magis illuminentur conferentibus vim partibus immediatè illuminatis, sicut partes inferiores conferunt,ad motum superiorum partium circuli,non inquam valet: quia scilicet hoc experimur in rotis,non experimur fieri in luminoso. Et quamvis non experiamur,quod partibus superioribus,plùs virtutis motivæ insit, cùm tamen experiamur à posteriori id sequi, quod sequitur ex majori virtute motiva, vel applicatione illius,nempè celeritatem motus, ideo ex signo hoc,à posteriori colligimus,virtutem motivam majorem illic esse.

Hæc Via Respondendi, non est universalis; quia accipiamus circulum,vel pilam: projiciat illam movens extrinsecum ut volvatur, eo casu, virtus impulsiva immediatiùs imprimetur partibus superioribus,utpotè vicinioribus, deberentque partes superiores juvare virtutem motivam partium inferiorum,si est constans doctrina adlata,& tamen partes circuli inferiores, tardiùs moventur, *hinc*

Secunda Via satisfaciendi eidem difficultati est,scilicet posito,quòd æqualiter applicetur, omnibus partibus circuli,vis motiva, tardiùs movebuntur partes inferiores ex accidenti: quia scilicet,quamvis possent æquali celeritate & æquale spatium,sub eadem circulatione conficere,impediuntur situ quem medium habent, & ex altera parte, partes antecedentes, nec perrumpere,nec penetrare possunt. Quod autem merè,propter dictum impedimentum hoc proveniat,signum à posteriori est: quia si illæ partes ponerentur loco superiori,consimilem cursum superioribus facerent.

DIFFICULTAS II.

De motu projectionis.

His de divisione motûs in tardum & velocem dictis,restat dicere, de divisione motûs in naturalem & violentum. Naturalis est, qui secundùm inclinationem subjecti, violentus autè è contra. Et quia motus violentus maximè in projectione elucet,de hac agemus.

Punctum Difficultatis 1.

Præmittuntur quædam.

Præmitto primò. *Esse aliqua projecta,quæ non nisi secundùm modum, violentiam habent,* ut quando lapis cum violentia deorsum projicitur,de hoc motu.

Assero primò. *Illum motum etiam à principio naturali produci.*

Ratio: Tum quia,si sponte caderet, produceret illum motum,cur detinebit suam actionẽ, quando violenter producitur. Tum quia si non concurreret ad productionem illius motûs, deberet se, vel attollere, vel resistere illi motui quod improbabile est: nunquam enim habet vim,à centro recedendi,non etiam se habet merè passivè,quia majorem sentimus difficultatem in projiciendo eodem lapide sursum, quàm in projiciendo deorsum. Ergo apparet non à sola projectione,motum illum causari, cùm tamen ad motum sursum,passivè se habeat lapis. Tum quia si ob aliquam causam non concurreret gravitas naturalis ad illum motum,ex eo non concurreret; quia esset malum illius; hæc autem ratio non convincit: nego enim illum motum esse malum illius,sed potiùs bonum, licèt tale, quod à lapide haberi non possit, sine superaddito principio. Addatur gravitas tanta lapidi, quanta est sufficiens,talem motum ciere, quantum ciet virtus illa,non erit hoc violentum lapidi, & cur erit violentum, si hoc faciat aliunde habitâ virtute? Animali ex turri cadere est malum,& tamen casum illum principiat naturalis gravitas; dato ergo,quòd motus ille esset malum lapidis, non sequeretur jam inde principiari eundem à naturali virtute nullo modo posse.

Neque valet,si dicas,gravitatem respectu illius motûs, habere se solùm, ut conditionem. Tum quia conditio,nunquam est principium idem agendi,& ita approximatio,nunquam urit; & tamen aliàs gravitas principiat motum deorsum. Tum quia gravitas animalis,non est conditio sine qua non,ad motum,ex turri deorsum. Tum quia quodcunque ostenderis signum legitimum investigandæ non conditionis, sed principii agendi,idem ostendet,gravitatem non habere se per modum meræ conditionis.

Assero secundò,*motum illum non à sola gravitate innata,sed etiam à causa projectionis causari.*

Ratio,quia experimur projectum lapidem, citiùs deorsum descendere, cujus ratio non potest in aliud principium,quàm in projicientem, referri.

Assero tertiò. *Tunc projiciens plus agit, quàm gravitas,quando celeritas motus,excedit plus, quàm uniter,celeritatem naturaliter competentem.*

Ratio,quia si erit æqualis celeritas, æquè u-

tium aget: hinc si descendente lapide ut 2. cito, descendat ut 4. cito, æqualiter agent: si ut 5. magis aget projiciens. Quæ autem dicta sunt de motu gravium deorsum, proportionaliter applicanda ad motum levium sursum.

Præmitto secundò. *Causam projectionis immediatam non esse semper ipsum projiciens.* quamvis sit semper causa mediata.

Ratio primæ partis: Tum quia, sæpè durat projectio, cum jam non existit projiciens. Tum quia vel producit aliquid, quod defertur etiam in medium, projiciens in projecto, vel non producit? Si non producit? ergo vel agit in distans, vel nulla est causa motûs illus projectionis. Quod si producit aliquid? ergo quod voluimus, mediatè agit. Tum quia distans non potest esse causa, nisi mediata, sed defacto projiciens à projecto existente in medio distat. Ergo illius projectionis causa immediata, non est projiciens.

Ratio secundæ partis: quia nisi ponatur projiciens esse causa mediata projectionis, nulla dabitur causa illius motûs, reperireturque effectus sine causa.

Præmitto tertiò. *Causam projectionis & impulsûs non esse solùm aërem vel medium*, contra quam sensit Dandinus secundò de anima, Dig: secunda. Pereira, & alii, qui censent primò moveri projectum ab ipso projiciente, postea à medio, sine ulla qualitate impressa.

Ratio prima præmissi est Ovied. Quia si projecta moverentur ab aëre, omnia mota eâdem velocitate moverentur: Quia causa motûs esset eadem, aër, & eodem modo applicata.

Responderi posset negando causam motûs, eodem modo esse applicatam, dicerent enim oppositi, ideò in medio, majori velocitate pergere projectum, quia præ commotione facta aeris à projiciente, motæ partes, majori postea nisu promovent alias, consequenter causam motûs, non esse eodem modo applicatam.

Ratio secunda ex eodem est: quia si motus projectorum causaretur ab aere, non esset ratio, cur ad tantam distantiam deficeret, & cœlum v. g. non tangeret: eadem enim est vis agentis in fine motûs.

Responderi posset. Neg: Sequelam. Quia quò debilior est motus profectus primò à projiciente, eò facit ut brevius una pars aeris aliam trudat, & secum mobile deferre possit.

Ratio tertia hujus præmissi, petenda erit ex adferendis sequenti puncto.

Cæterum indubiè, aer, & medium juvant ad motum illum. Et quidem juvant partes anteriores aeris, & voluit Phys: 8. Philos: tex: 80. quia una protrudens aliam, aperit faciliorem viam projecto gravi, juvant etiam partes aeris subsequentes: quia dum hæc ad impediendum vacuum, & replendum illud spatium, quod mobile projectum deserit, accurrunt cum impetu, fit ut protrudant à tergo mobile projectum; sic. v. g. sit ingens sphæra projecta, post cujus tergum ponatur pluma, aut aliquid levius, factâ projectione trahetur aliquantulum pluma post illud projectum, quod in aliud referri non potest, nisi in succedentes à tergo, partes aeris. Juvant etiam partes laterales, quia & ipsæ commoventur versus partem, quâ procedit impulsus, immo etiam concurrere debent ad tergum lapidis, ut impleant etiam pro sua parte locum aeris, cum violentia sequentis. Et certè si ob exhalationes calidas, in terræ hiatibus interceptas, fit terræ motus, si ventus concutit etiam ædificia & turres, cur mobili projecto, aerem ad motum prodesse negabimus? Et sicut in pneumaticis molendinis, tanta rota solo vento circumagitur, cur non conferet in projectione quidquam aer? Et hoc expresè docuit Philosoph: 8. Phys: C. 10. Tex. 82. 3. de cœlo C. 2. Tex 28.

Quod autem dico de impulsu ordine ad motum, quòd scilicet ad eum conferat aer; proportionaliter dici debet, quòd conferat ad retinendum grave, ne deorsum ruat, hocque videntur probare experientiæ v. g. si in vitro circumagatur aqua, & dextrè orificio terræ obvertatur, nõ fluit, pondusque illud aquæ aer sustentat, idem dicendum de nummo itidem rotato in galero, qui etiam non decidit, & quamvis referri hoc principialiter debeat in hoc principium, quia posito illo corpore in æquilibrio, non est ratio, cur ad hanc potiùs, quàm illam partem vergat, tamen ad hoc confert ipse etiam aer, unde etiam si acicula dextrè ponatur in aqua, ob simile æquilibrium non immergitur, confert tamen ad hoc corpus aquæ, conferet ergo suo modo & corpus aeris. Sed restat quærere, an præter aerem ad ciendum motum in medio, detur aliqua qualitas?

Punctum Difficultatis 2.

An detur qualitas projectis impressa?

Dicendum est. *Probabile esse imprimi à projiciente impulsum, qui sit qualitas à projiciente producta, nata producere motum in corpore cui imprimitur*, vel si admittas impulsum etiam in spiritibus, de quo in materia de Angelis pro ly in corpore pone in re. *Ad id probandum.*

Prima Experientia est, qua utitur etiam Ovied: flante vento versus orientem, explosus in adversum globus, tanto impetu fertur: ergo latio illa non est in aerem referenda: quia hic adversus est.

Responderi potest, etiam fortissimo vento posito, quia major vis est aeris primo moti à globo excusso, resistere illi ventus non potest, & sicut flante maximo vento, impediri non potest,

ne

ne in terræ motu concluſus aer exeat, ſic nec tunc impediri poteſt.

Secunda Experientia eſt. Quia ſi lanceæ projectæ alligentur fila, vel plumæ, experientia docet, tàm fila, quàm plumas rejici poſt tergum lanceæ, ergò apparet minore violentiâ à tergo propelli corpus projectum ab aere, quàm urgeat ventus reflans à fronte: quia ſi majori violentiâ urgeret, plumas illas reflaret contra impetum venti.

Responderi poteſt, quòd ſequela illorum filorum poſt lanceam projectam, non cauſetur à vento, contra quem tendit lancea, nam quietiſſimo etiam aere projectâ lanceâ, fila tamen illum ſubſequentur: ergo ſequela illa non debet referri in ventum reflantem. Immò admiſsâ hac qualitate, illa non tantùm lanceæ, ſed & filis alligatis imprimeretur, cur ergò inadverſum nõ pergunt fila, ut pergit lancea. Ratio ergo hujus ſequelæ, in hoc potiùs principium referri debet; quia ex una parte, motus illis à quocunque tandem movente, tantus conferri non poteſt, utpotè nimium levibus; & ex altera parte eſt illîc motus tractionis, in motu autem tractionis, corpus tractum, ſequitur, non antecedit, aerq; ipſe occurrens filis, aufert illis commoditatem anteceſſionis.

Tertia Experientia: quia trochus circumagitur, cujus rotatio aeri tribui non poteſt.

Responderi poteſt negando, quòd etiam aer rotari non poſſit, immò defacto in ventis rotatur confringentibus obtortè arbores, & ſinuantibus in rotundum pulveres. Caſu autem, quo aliquis adflabellet trocho, ſi violentè faciat, intercipiet motum; ſi lentè, juvabit adhuc; quia partes aeris jam motæ trahent ſecum adflabellatum aerem. Quod autem dicit recentior Suar: etiam in vacuo, rotandum eſſe lapidem, pro hoc non poteſt dari experientia, & ſi daretur rotatio, ea deberet tribui, nonniſi immediatè conjuncto projicienti.

Quarta Experientia. Quando currimus, non ſentimus impulſum retro ab aere, aliàs ab eo vehementer urgeremur.

Responderi poteſt, in curſu noſtro non eſſe impulſum, ſed lationem meram, ſolus autem impulſus per aerem ſalvandus: ſi autem non eſt illîc impulſus, quid mirum, quòd non ſentiamus aerem propellentem; & certè dum currimus, nullam nobis qualitatem projicientem imprimimus. Ergo ſi excurſu pro præſenti valet argumentatio, probabit nullam dari impreſſam qualitatem.

Quinta Experientia eſt, quia corpus magis grave, & minùs leve, æquè citò deſcendunt deorſum, quamvis, magis moveatur aer, globo majori.

Responderi poteſt, antecedens falſum eſſe, ſed poſitâ etiam ejus veritate, nihil evincetur, eò quòd dici poſſit aerem non poſſe vincere principium, quod aliàs eſt cauſativum æqualis motûs, etiam independenter à projectione.

Sexta Experientia eſt. Non poteſt intelligi, quomodo aer vim faciat, projiciatur enim jaculum longiſſimum, tunc vel urgetur jaculum ab aere, qui eſt retro; & hoc non: quia aer cùm ſit corpus liquidum, non habet vim, ut corpori cæteroqui ſubtiliſſimo jaculi, imprimat illum motum; non etiam urgetur ab aere, qui eſt lateralis: quia non à lateribus impellitur jaculum, ſed per lineam rectam.

Responderi poteſt, ex dictis ſupra, etiam à collaterali aere, juvari illum motum, modò ille motus, non in ſolum aerem, ſed immediatè etiã in projicientem referatur, immediatè commoventem aerem, qui ſecum trahit illud jaculum, qualecunque tandem eſt; & ſicut figura illa non obeſt virtuti impreſſæ, ita nec oberit projicienti & aeri.

Septima Experientia eſt. Pueri ita ſcitè projiciunt fragmenta teſtarum, & lapillos, ut aliquoties ſubintrent aquam & emergant, quod fieri non poteſt ſine virtute impreſſa.

Responderi poteſt, cùm rectà projicitur lapillus in aquam, præcipue cum impetu, ebullitio ſequitur, cujus ebullitionis non alia eſt cauſa, niſi aer aquæ immiſtus, qui poſtea ſe ſuo loco reſtituit; cur ergo in aerem ſubintrantem & emergentem, & ſinuatione ſuâ iteratò ſubintrantem, referri id non poterit; immò hæc experientia potiùs oſtenderet, non dari ullam qualitatem impreſſam, vi cujus illa emerſio ſequatur, nam perinde eſt illi qualitati impreſſæ, emergere, vel non emergere, cùm tamen naturaliter aer debeat ſe ſuperponere aquæ, niſi impetu aliò trahatur. Referri ergo hoc debet in modum factæ projectionis, & in aerem, volentem ſe reſtituere ſuo loco, & dum iteratò immergitur, ex colliſione varia, & reflexione id cauſari, quamvis autem aer, obvolvat illum lapidem, madefiet tamen lapis, quia aer non eſt corpus ita denſum, quod liquiditati, aquæ, intra poros ſuos locum non præbeat.

Octava Experientia eſt: ſi projecta à ſolo vento moventur, cur idem globus, maximo vento expoſitus, non tantâ celeritate movetur, quantâ movetur projectus?

Respondetur, quia globo, qui ſolùm exponitur vento, deeſt principium, quod eſt ipſe projiciens, & immediatè aerem movens, neque defectus ille motûs, debet rejici in vires aeris, vel venti debiles, nullus enim homo tàm validè projicit quàm validè ſubvertit, tempeſtuoſus ventus.

Nona Experientia. Nuclei recentiorum ceraſorum, ex compreſſis digitis, ita impetuosè excutiuntur, quod in aerem referri non poteſt, nam hic moderatiſſimus intra digitos comprimitur.

Respondetur. Cauſari id immediatè ab ipſomet comprimente, & ex impetu aeris, licèt non magni, impetuosè tamẽ primo moti, à projiciẽte.

Decima Experientia, Rotæ cum libratione, exiguo etiam corpori inclusæ, uno etiam digito, citissimè gyrantur, quod in aerem referri non potest.

Respondetur. Neque etiam referri posse in virtutem impressam, quantilla enim illa, à digito imprimi posset? referendum ergo hoc est, in ipsam libram & structuram.

Undecima Experientia est. Moveatur aqua in phiala, desinat movere movens, reponatur phiala in plano, adhuc movebitur, cujus motûs causa referri non potest in ipsum aerem: quia hic modicus est.

Respondetur. Primum motum causarum fuisse ab ipsomet movente, posteaaliæ partes, movent alias partes, sicut ipsum primò movens inceperat, qui motus juvatur ab aere intercepto, qui quamvis modicus sit, adjutus tamen aliis partibus, alias moventibus, motum illum ciere potest.

Hæ, ut vides, experientiæ, rem quidem probabilem reddunt, sed non ita, ut quiescat intellectus.

Ratio. Pro conclusione adferri potest. Impossibile est transire, à non esse projicientis, ad esse projicientis, sine sufficiente mutatione, quæ alia non erit sufficiens, nisi ipsa qualitas impressa. Si enim esset aliquid quod salvaret, esset ipsemet motus; de hoc ipso quæritur, re jam aliquantulum à movente distante, quomodo ille motus causari possit, quomodo ipse aer moveri? &c. Et sicut non sufficit dicere, calefactionem fieri ab igne, nisi ponatur intermedius calor, ita & ad motum poni debet intermedia qualitas impressa.

Objicitur primò auctoritas Arist. ex 4. Phys. tex. 68. & ex 3. Cœli textu 28.

Respondetur. Illis locis Arist: partialem virtutem motionis projectorum, referre in medium. Nam. lib. de Cœlo tex. 28. dicit Philosoph. projecto imprimi potentiam, & 8. Phys. tex. 92. contra Platonem, qui motum hunc, in aerem referebat, innuit de hac qualitate hîc in Comment: S. Thom: stat etiam pro hac qualitate Q. 2. de potentia ar: 6.

Objicitur secundò. Motus tractionis, non fit per qualitatem superadditam. Ergo nec motus projectionis

Respondetur. Disparitatem esse: quia tractio est tàmdiu, quàmdiu trahens, trahit actu, non ergo debet aliqua illi tribui instrumentaria virtus, quæ agat; cùm autem fiat projectio, cessante ab actu projectionis, projiciente, hinc danda est illi virtus instrumentaria.

Objicitur tertiò. Non esse explicabilem hanc virtutem, adeoque non admittendam.

Respondetur. Multa admitti, ad quæ ratio cogit, quamvis nos eorum penitissima cognitio lateat, ut huic objectioni satisfiat. *Sit*

Punctum Difficultatis 3.

Notantur quædam de hac qualitate.

Noto primò. Quòd impulsus, necessariò quidem, sed impedibiliter producat motum, ad eum modum, quo gravitas, necessariò quidem, sed tamen impedibiliter, causat motum deorsum, unde experimur, si rota sistatur brevissimè, leniss imè & postea dimittatur, rotabitur.

Noto secundò: Qualitatem hanc esse ex genere suo accidens, potest enim adesse & abesse, habereq; se per modum potentiæ, sed extrinsecè superadditæ, principiat enim motum, & non est ratio formalis motûs, eritq; eadem specie sivè in hanc, sivè in illam partem producat motû, nata enim est principiare motum, modò sit indebitus mobili, & sicut idem per adversarios, specie aer, principiat tàm diversos motus, ita eadem specie qualitas, principiabit eosdem, ita ut eadem qualitas, quæ servit ad motum sursum, potuerit servire ad motum deorsum. Est tamen ista virtus, distincta specie, à potentiis naturalibus, quia non est determinata ad eundem motû, sicut gravitas, semper est determinata ad motû, deorsum. Puto tamen illam produci successivè, ut sonum, qui quamvis non habeat contrarium, successivè tamen producitur, quia produci instantaneè, est produci perfecto modo, qui modus rebus materialibus non debet tribui, nisi Experientia, vel Ratio doceat.

Noto tertiò. Causam subjectivam istius qualitatis, esse mobile, & quamvis ista virtus materialis sit, permeare totum subjectum potest, ad eum modum, quo lux, corpus diaphanum, virtus m[illegible]etica ferrum. Cæterùm si partes aliquæ, magis sint capaces qualitatis illius, fieri potest, ut illis magis imprimatur, ut sic solidis calami partibus, magis imprimitur hæc virtus, unde etiam, in motu obvertuntur, ut solidis partibus priùs eant.

Noto quartò, Quare motus projectorum in medio, sit velocior, quàm in principio; & fine, cùm tamen motus naturalis, sit in fine velocior. Tota res ad experientias est devoluta. Arriaga censet gravia & levia, cæteris partibus, æquè citò moveri; idque sibi probatum esse: Non desunt impressi, qui oppositum sibi probatum asserunt, licèt id non possit discerni in parvis distantiis, quidquid de experientia; illud quod addit Arriaga, scilicet ab altiori motum, falsum esse, quòd majorem imprimat impetum, eô, quòd lapis de propinquo motus; magis lædat, quàm pila de longinquo, id inquâ nihil probat, nam ista sunt accipienda cæteris paribus, si scilicet æqualem gravitatem habeant, & sic idem lapis, ex altiori loco descendens, magis læderet, quàm de propinquo.

Circa

Circa thesim propositam sit hæc interim ratio; Quia in motu naturali, eadem virtus manet, invariata à principio, quæ in fine, jam ergo ex parte virtutis, nulla est diminutio, ex altera parte, minùs habet de resistentia aeris, & plus à tergo propellentis aeris; & licet aer, sit in loco suo naturali, nihilominus propter turbationem in illo factam, & periculum vacui, & quia, una pars protrudit aliam, ideò magis cietur ille motus. Jam autem, quia in motu projectorum ab initio, non est factus tantus aeris impulsus, qui fit, dum una pars aeris, aliam propellit, ideo ab initio, non est tanta velocitas motus. In fine etiam, projecta non ita citò moventur, quia virtus, & qualitas illa impressa, in fine enervata supponitur, & variata. In medio autem, cùm adhuc vigeat, & sufficientem ab aere habeat impulsum, ideò in medio velocissimus est.

Dici etiam fortassis posset. Omnem motum, cæteris paribus, motu ipso facilitari, quia ipse processus, motivam juvat. Sic v.g. equi ad agonem currentes, sub initium, non ita citò currunt, atq; in processu ulteriori: Pondus etiam difficiliùs trahitur ab initio, quàm semel motum, unde etiam ad multiplicationem, ut ita dicam, ejusdem motûs, faciendam, inventæ sunt rotæ, quæ quò plures sunt, plurificatum, magis eundem facilitant: hinc & [illegible]itas illa, sequitur naturam illorum motuum, unde magis in medio, multiplicatis scilicet jam motibus, quàm sub initium movet; sed quia hæc virtus languescit sub finem, hinc sub finem, non est ita velox. In motu autem naturali, quia manet idem principium invariatum, motu facto, qui sub finem plurificatus est, juvatur ad celeritatem, non quòd illa non existentia motuum influat in celeritatem, tanquam aliquod principium, sed reddit potentiam habiliorem, ad se exerendum, non quidem per aliquam qualitatem relictam, & habentem se, per modum habitûs, hic enim, talibus principiis non conceditur, sed per modum dispositionis cujusdam, & prærequisiti, præsuppositiq;, hoc ipsum à posteriori, ipsâ experientiâ monstrante.

Noto quintò. Quæ sit causa corruptionis impulsûs.

Respondet Vasquez, & causam illam refert, in productionem impulsûs contrarii, & ita, cùm sursum attollitur lapis, producit in se impulsum, deorsum, cui doctrinæ adjungit aliud, quòd terra sit in æquilibrio, fitq; ut ad omnem impulsum, contremiscat & moveatur, ad eum modum, quo in æqua bilance, quæ quidquid uni parti addideris, jam facit illam attolli, & aliam deprimi.

Multis, impugnant hoc adjunctũ Recentiores, quamvis illud placeat multis Mathematicis. Cæterùm, quòd terra ad additum uni parti pondus, non magis pro hac parte inclinet; Ratio est. Quia inclinaret ultra centrum, & quia processus ultra centrum, est ascensus, ascensum illum, nullum superadditum pondus causare potest. Aliud est, de bilance, quia si uni parti, aliquid addideris, pars depressa est talis, ut illi sit connaturale descendere deorsum, eò quòd non sit in centro. Quòd autem corruptionem impulsus, refert Vasq: in productionem impulsus contrarii, id universaliter, non convincit, potest enim esse impulsus gravis deorsum, qui elanguescat, & tamen non producat in se, impulsum contrarium, cùm secundùm conditionem illius, sit, trudere deorsum. *Hinc aliter*

Respondetur. Interdum qualitatem impressam corrumpi, solâ obsistentiâ oppositi, ut dum rem projectam manu fortiter arripimus ne procedat, aut dum objectus paries, resistentiam facit, aut dum medium enervat virtutem illam. Interdum corrumpi potest, per gravitatem naturalem, incipientem superare vires qualitatis impressæ. Denique corrumpi potest, quòd de se sit talis qualitas, quæ tantùm, vel tantùm, petat durare, Deusq; illam, secundùm hanc nonnisi ejus conditionem, gradualemq; intensionem tenetur conservare, hocq; contingit, dum v. g. per rectam tabulam, procedens globus desinit moveri. Illustrari hoc solet instantiâ de sono, qui, licet, non habeat contrarium, suapte naturâ desinit: Et ita v. g. dum lapis sursum ascendit, si impediat Deus illius gravitatem deorsum deposcentem, adhuc illa qualitas corrumpetur, non ob gravitatem, hæc enim supponitur impedita, suapte ergò sponte desinet.

Dices primò ex Ovied: Quòd gravitas naturalis, nullo modo, sit causa corruptiva illius qualitatis: quia gravitas in corpore conducet, ut in illo producatur impulsus. Ergo non potest corrumpere illum, quia nulla forma, conducere potest, ad id, cujus est causa corruptiva.

Respondetur. Hanc rationem multum probare, probaret enim gravitatem non conducere ad motum sursum, quia interdum contrariatur motui; si enim sit magnus lapis, projici non potest, & tamen experientiâ constat, lapidem mediocriter gravitantem, altiùs projici, quàm plumam. Directè autem, dici potest, quòd ea, quæ se passivè ad aliquid habent, per modum dispositionis, nunc verò, per modũ causæ, possint diversis effectibus servire, licèt causa, in quantum aliquid per se causat, oppositum causare non possit: & ita motum sursum non causat per se gravitas, sed per se, tantùm motum deorsum, per accidens autem, disponere conducereq; potest, ad motum sursum, & ita v. g. frigus per se nonnisi frigefacit, & tamen per antiperistasim, conducit ad calefaciendum. Quare autem, causa non possit producere, contrarios effectus per se, hoc experientia probat, deposcit naturæ ordo, & determinatio motus naturalis, qui semper est ad unum.

Dices secundò ex eodem: Nunquam gra-

dus, etiam remissus frigoris, potest conducere positivè, ut introducatur, gradus valdè remissus caloris: quia scilicet frigus, non potest esse princ[illegible] duorum oppositorum, ergo neque illa grav[illegible] potest deservire, tàm ad receptionem qualitatis impressæ, quàm ad corruptionem ejusdem.

Respondetur. Etiam gradus unus remissus frigoris, conducit in Antiperistasi, cum aliis, ad intensionem caloris, totumq; frigus, idq; ideò; quia hoc facit per accidens, nec per se producit calorem ita etiam, & gravitas illa per se non producit motum sursum.

Dices tertiò. Si gravitas esset contraria illi qualitati, diminueret de illa, cùm primùm imprimitur.

Respondetur. Gravitatem, cùm non sit qualitas per se activa, & principiativa, præterquam motûs deorsum, & eorum, quæ illi debentur, non potest se expedire ad diminuendam qualitatem impressam, si valdè intensa imprimatur, secus si debilis, & illius non superativa.

DIFFICULTAS III.

De motu reflexo.

NOn solùm motum violentum, qui causatur à qualitate impressa, sed etiam motum naturalem, reflectit interdum corpus obsistens, unde reflexio utriq; huic motui communis est, licèt reflexio ipsa non perficiatur motu, qui non habeat aliquid mistum de violento, non semper tamen est absolutè violentus; quia si tabulatum superius, obsistat motui lapidis, sursum projecti, non erit decidenti deorsum lapidi, motus violentus simpliciter, licèt admistum habeat sub initium, aliquid saltem violentiæ. Porrò de reflexione, in hoc difficultas est: Motus reflexus à quonam causetur, an à corpore reflectente, an ab illo, qui primò projicit corpus, postea reflexum?

Dicendum est: *Motum resilientiæ quemcunque causari à corpore reflectente, licet pro conditione requirat interdum motum projicientis*, dixi interdum, quia si pila aliqua, ponatur supra fila, quæ proprio pondere prærumpere possit, illa pila resiliet à pavimento, tamen illic nullum reperietur projiciens.

Probat primò Ovied: Quòd motus resilientiæ, non causetur à projiciente; consequenter quòd à corpore reflectente. Impulsus projicientis nullam habet virtutem, ad movendum projectum, in partem oppositam, quod probat: quia si hanc virtutem haberet, etiam causaretur resilientia, quando impediretur corpore molli, quod est contra experientiam.

Responderi posset, quòd projiciens, habeat hanc vim, non quomodocunq; acceptus, sed habens circumstantiam corporis obsistentis; & sicut potentia motiva, habet vim producendi motûs localis, quantumvis sine loco, illum exercere non possit, sic projiciens, quamvis habeat vim causandi motum resilientiæ, tamen nisi habeat corpus, ad quod allidat, facere id non poterit: projiciens item vitrum, habet vim concutiendi illud, quamvis projiciens in plumas, concutere non possit.

Probant secundò alii. Manente eodem principio, adhuc secundùm diversitatem corporis obstantis, magis vel minùs, fiet resilientiæ, nullaq; erit, si nullum sit corpus obsistens, ergò id referri debet in ipsum obsistens.

Respondetur hoc argumento, id solùm evinci; quòd independenter, à circumstantia corporis obsistentis, non possit uti, illâ suâ virtute, projiciens. *Antequam probetur Conclusio,*

Suppono. Quòd corpus reflexum ab eo, quod est causa motûs reflexi, (quæcunq; tandem illa causa statuatur) debeat accipere virtutem aliquam, ut resiliat, quam tamen virtutem, antea non habuerit.

Ratio: Tum quia, si projectio imprimit virtutem, cur non imprimeret resilientia? & quidem virtutem permanentem, quia sicut remotum à projiciente corpus adhuc movetur, ita resiliens, adhuc movetur. Tum quia, quando vehemens ventus, rapit aliquid, unà secum illud deportando, ita ut moveatur ad motum ipsummet, tempestuosi venti; nulla tunc datur virtus impressa: cùm sit conjunctum semper principium motivum, moto; & tamen illud ipsum, impactum corpori obsistenti, resiliet; Ergo, debebit habere novam virtutem motivam. Tum quia, non rarò corpus resiliens, longiùs procedit, quàm processisset, si motu directo perrexisset, ergò apparet, imprimi novam virtutem. *Hoc supposito*

Probatur tertiò conclusio. Illud est causa motus resilientiæ, quod est causa virtutis illius noviter impressæ; sed causa virtutis noviter impressæ, est ipsum corpus obsistens. Ergo. Major probatur istis, quæ adlata in supposito. Minor autem probatur: quia primò projiciens, nihil tunc agit, potestq; jam non existere.

Confirmatur hoc ipsum. Quia si resilientia proveniret à projiciente, tunc allisa ad plumas pila, resilire deberet, nam ex una parte, non potest ulterius procedere, sicut non posset ulterius procedere, allisa lapidi, & ex altera parte, impulsus, per adversarios est causa motus reflexi; quæ adhuc causa manet, poteritq; pilam longiùs promovere, ergo si non promovet, deest aliqua causa, nempe additio novæ virtutis, à reflectente.

Quòd autem, pro conditione respiciat ipsum projiciens.

Ratio, quia nisi accedat, motus projectionis,

nis,ad corpus obsistens,non fiet reflexio, Ergo respicit projectionem illa reflexio, sed non tanquam causam reflexionis,ut dictum, ergo tanquam conditionem.

Objicitur primò: Non est ratio,cur potius ipsum corpus obsistens,non sit potiùs conditio, quàm ipse motus projicientis.

Respondetur.Esse potiorem rationem,quia datur illic qualitas nova, quæ pro principio,debet aliquid importare, sed non importat projicientem, ob dictam rationem, ergo importabit corpus obsistens.

Objicitur secundò. Impulsus,erat sufficiens ad protrudendum longiùs pilam,& adhuc persistit in illa pila, cur ergo reflexionem, non operabitur?

Respondetur, quòd qualitas illa, post impactionem, non persistat, sed violenter in puncto reflexionis extinguitur, eo planè modo, ac si manu arreptâ, pilâ currens sisteretur,nisi, quòd manus arripiens: non imprimat postea resilientiam.

Objicitur tertiò. Reflexio lucis per speculum, non causatur à speculo, ergo nec resilientia,à corpore obsistente.

Respondetur.Disparitatem esse,quia lucem nihil causare potest, nisi luminosum jam autem motum,quodcunq; corpus proportionatum.

Objicitur quartò.Si motus resilientiæ, causaretur ab obsistente,semper causaretur.

Respondetur.Non semper causari,quia sæpè deest conditio, v. g. adlatio impetuosa corporis resilituri, gravitas corporis impacti, superans vires obsistentis, cæteroqui impressuri virtutem reflectibili,si non fuisset tàm ponderosum.

Instab: Quò impulsus est fortior,eò resilientia est fortior. Ergo apparet, illam causari ab illo impulsu.

Respondetur. Etiam corpus quod est durius,ordinariè loquendo, eo magis resilit ab illo projectum, cur ergo, vi ejusdem medii termini, non causabitur à corpore obsistente? est autem fortior impulsus, conditio resilientiæ fortioris, quia experimentum docet, quòd duritia, non meliùs quàm impetu probetur, & quia resilientia illa, est quasi experimentum duritiei, & modus, quo se illa exhibet, ideo requirit fortior resilientia,fortiorem impetum, unde virtus ista repulsiva,ita se habet, sicut exercitus ordinatus, in quo plures hostes, si ingruunt,eò plures expediuntur milites.

Objicitur quintò. Paries non se movet,ergo non imprimit impulsum.

Respondetur. Ad impulsum propulsionis,esse necessarium motum propellentis, ut patet, dum manum reducimus lapidem projecturi, sed hoc non est necessarium, ad motum resilientiæ. Quòd autem,non sit necessarius motus, ut qualitas impressa producatur, ratio negativa potest dari, quia scilicet, nec ratio, nec experientia, id evincit, quæ stat pro aliis, quæ motum requirunt.

Restat quærere, An mobile projectum, in puncto reflexionis quiescat?

Triplex potest accidere reflexio,Primò dum suapte naturâ deficit impulsus, sursum elevativus,& cùm incipit grave, reflectere se deorsum. Secundò dum occurrit corpus,magis grave,deorsum descendens. Tertiò, alliditur corpori obsistenti, v.g. pila parieti, *Circa quæ*

Assero primò. *In reflexione primi generis,intervenire semper quietem.*

Ratio: quia devenire est, ut sicut gravitas est v. g. ut 4. deprimens deorsum, ita etiam sit virtus elevativa ut 4. attollens sursum, quo casu, nulla pars aget, quia victoria semper est ab excessu; adeoque nec huc, nec illuc movebitur, consequenter, quiescet, idemq; etiam contingeret in vacuo, quia etiam in vacuo, dari posset æqualitas illarum virtutum.

Assero secundò. *In casu secundò non dari ullam quietem.*

Ratio: Tum quia,quies hæc, ut dixi, infundatur æqualitati,jam autem extemplò, gravius superveniens, vincit vim sursum elevativam. Tum quia, si quiesceret illa pila, quiesceret etiam imminens illi pondus,est enim illa pila,medium corpus inter centrum gravitatis, & inter grave descendens. Motus autem remotioris, non datur,non moto intermedio, aliàs tunc fieret penetratio. Quòd si quiescit, quæ causa illius quietis, non gravitas descendentis, quia hoc appetit deorsum, non vires pilæ, quia hæ exiles,ergo nulla illic causa quietis. Et quamvis motus reflexus, & modus directus, sint motus contrarii, adhuc tamen continuari poterunt, quoad tempus, quamvis continuari, quoad aliqua non possint,sicut continuatur motus mortui animalis,cum motu viventis, dum exturti v.g decidens moritur, punctumq; illud reflexionis, diverso respectu erit, & finis, & principium,incipietq; tunc moveri deorsum, cùm sistet motum sursum.

Assero tertiò. *In casu tertio dari quietem,* sed sub distinctione, si virtus impressa à corpore reflectente, superet impressam, à projiciente,non dabitur quies.

Ratio: quies est negatio motûs, non datur autem in illo casu, negatio motûs, quod ipsum probatur, post impactam qualitatem impulsivam:non datur quies. Ergo nec post impressam qualitatem reflectentem, idque ex eo, quia sicut impulsiva,excedit gravitatem impulsi, ideoque movet, ita reflectens qualitas, excedit & gravitatem & qualitatem,in oppositum moventem. Cæterùm si sit virtus æqualis impulsiva, & reflexiva,accedente gravitate movente deorsù, dabitur punctum quietis.Ratio,quia neutra pars

exce-

excedit, nec inde sequetur, motum illum fuisse in instanti, quia sicut corpus illud, per partes recedit, nec habet vim, nisi determinatæ celeritatis principiandæ, ita, & per partes succedit aer.

QUÆSTIO III.

De inceptione, & desitione motûs.

HÆc quæstio, ad multas materias Theologicas, & Philosophicas, intellectu est necessaria, quod tamen difficillimum erit, deducetur per motum Corollarii, ex materia, de quantitate.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam.

PRÆMITTO primò. *Ea quæ hîc dicuntur, de Inceptione & desitione motûs, proportionaliter applicanda sunt, de ipsis terminis motûs.* Et quia, termini motûs, interdum sunt res permanentes, interdum successivæ, hinc & motus, alii sunt permanentes, alii successivi. Rursùs, ex permanentibus, alii sunt termini indivisibiles, & quoad se, & quoad modum incipiendi, & desinendi, quomodo incipiunt & desinunt, anima, Angelus, actus intellectûs; alii verò sunt divisibiles quidem quoad se, tamen indivisibiliter incipiunt, ut visio, phantasma materiale, &c. Jam verò, quod attinet ad terminos motûs successivi; isti interdum sunt successivi per se, tam quoad modum incipiendi, quàm quoad suam entitatem, quale est tempus, motus localis, alii successivi, quoad modum incipiendi, idque per accidens, eò quòd toti simul, incipere potuerint, ita v. g. dum intenditur gratia, motus ille, quemadmodum, est successivus, quia, tota simul intensio gratiæ produci potuit, & de his omnibus, in præsenti dicendum.

PRÆMITTO secundò: *In hac Materia attendendum est*, tàm quoad formas substantiales, quàm quoad accidentales, incompossibiles, sive quoad se, ut est, odium, & amor, sive incompossibiles, quoad intensionem, qualis est oppositio, inter summum calorem, & frigus; attendendum inquam est primò, ut talis, ipsis, modus incipiendi, & desinendi tribuatur, vi cujus, non sequatur, duas esse formas in subjecto simul, sive sint illæ substantiales, sive incompossibiles accidentales. Secundò attendendum est, ne ex modo incipiendi, & desinendi, sequatur esse aliquod instans, quo materia, sit sine ulla forma substantiali.

PRÆMITTO tertiò. *Modos istos incipiendi, vel desinendi, dividi in intrinsecos, & extrinsecos.* Intrinseci modi, sive desinendi, sive incipiendi, important semper esse: Modi autem desinendi & incipiendi extrinsecè, semper important non esse, pro tunc, cùm incipiunt, vel desinunt. Dicuntur autem modi desinendi per esse, pro tunc, dicuntur inquam, modi intrinseci, quia ipsum esse, illis ipsis instantibus intrinsecatur, & est, esse illorum terminorum, tunc, cùm est esse ipsarum interceptionum & desitionum, sicut è contra, modi incipiendi & desinendi, qui sunt per non esse, pro tunc dicuntur extrinseci, quia illis, non intrinsecatur esse.

PRÆMITTO quartò: *Quando aliquid, incipit intrinsecè, vera est de illo, hæc propositio: Nunc est tempore antecedenti, non erat*, ubi esse formæ, & esse illius instantis principiativi, secum intrinsecantur, quando autem aliquid desinit intrinsecè, verum est de illo dicere: Ultimò est, tempore sequenti non erit, ubi desitio, adhuc intrinsecatur, cum esse. Quando autem aliquid incipit extrinsecè, verum est de illo dicere: Nunc ultimum non est, immediatè post erit, ubi inceptio non habet intrinsecatum sibi esse, sed sequelam tantùm, esse immediatè futuri importat; si etiam desinat extrinsecè, verum est de illo dicere: Primò non est, immediatè antè fuit: diciturque hic modus, existendi extrinsecè, quia non involvit esse.

PRÆMITTO quintò. *Præter hos modos incipiendi, & desinendi, comminisci aliquos, modum incipiendi, & desinendi, in tempore indeterminato*, quod licèt indeterminatum sit, antecedit tamen certum aliquod, v. g. ultimum durationis instans, & ita dicunt. Si Deus formaret tale præceptum, fac amoris actum, ante ultimum instans tuæ vitæ, non servando illud præceptum, peccaret mortaliter homo, & tamen desitio gratiæ, & inceptio peccati, in nullo fit tempore determinato, quia quodcunq; determinatum tempus, cùm sit divisibile, non importat obligationem, si enim divisibile est, nondum est immediatum, ante ultimum instans vitæ, præceptum autem erat, de eliciendo actu in tempore, immediatè antecedente instans mortis, quia aliàs daretur instans, ante instans. Ergò, peccabit in tempore indeterminato, nihil enim aliud excogitari potest.

RESPONDET primò Konin: Quòd sit peccaturus, ante instans, inter quod, & inter ultimum instans vitæ, intercedit tempus, sed ita breve, ut in illo, moraliter loquendo, non possit impleri præceptum, ad quod humano modo explendum, requiritur tempus majus.

NON SATISFACIT hæc responsio. Nam demus, Angelo impositum hoc præceptum, quando ille Angelus peccabit? non peccabit in instanti, antecedente ultimum instans vitæ, aliàs dabitur instans, ante instans, non in instanti, post quod intercedit tempus, quia adhuc illo tempore, posset Angelus implere præceptum, non in certa aliqua parte temporis, quia post illam certam partem, adhuc est aliquid temporis, ergo illo adhuc impleri præceptum potest. Quando ergo ille Angelus peccabit?

RESPONDET secundò Lugo, disp. 4. de Sacr. Sect. 6. Illud præceptū non posse dari, quia præceptum

ceptum importat obligationem, obligatio ligationem subditi, ad aliquid, quod nisi faciat, peccet, hæc ligatio subditi, importat redactionem ad talem statum, in quo citra peccatum, aliud facere non possit, tunc autem, inquit, ideo non ita se haberet, quia in quolibet instanti, vel in qualibet parte temporis, posset adhuc differre, si vellet, ergò nunquam obligaretur.

Non Satisfacit hæc responsio, in principiis, tenentium, componi tempus ex indivisibilibus, quia datur instans, immediatè antecedens instans vitæ. Non satisfacit etiam in principiis tenentium componi tempus, ex partibus in infinitum divisibilibus, quia datur saltem instans ultimum vitæ, cur ergo tunc non obligabit hoc præceptum.

Respondetur tertiò: Peccaturum illum hominem, in tempore indeterminato. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia nullæ dantur istæ partes indeterminatæ, ut dictum suprà. Tum quia, datis partibus, ipsis indeterminatis, non salvabitur difficultas adlata: quia etiam illa pars incerta, & indeterminata; quâ tu, dicis incipere peccatum, & desinere gratiam, adhuc est divisibilis, adeoq; poterit posterius, committi peccatum, & desinere gratia. Tum quia, hæc responsio, præjudicat scientiæ Dei, quia, ex illa sequitur, Deum nescire, quando aliquid primò fiat, quia nescit, quando primò subtrahit concursum conservativum gratiæ, subtrahit enim illum, ut tu dicis, in tempore incerto.

Vt resolvatur tota doctrina præmissi quarti.

Assero primò: *Non dari ullam inceptionem, & desitionem, in tempore indeterminato.*

Ratio, quia nullæ dantur partes temporis indeterminatæ.

Assero secundò: *Posse Deum, hoc imprimis modo, prædictum præceptum ferre*, volo, ut instanti, immediatè antecedenti, elicias actum, tunc-que antecedenti instanti, ipsum instans mortis, peccabitur.

Ratio, quia, si hoc non posset fieri, ideò non posset fieri; quia sequeretur, instans post instans, hoc non tenere, alibi dicta, suadent.

Assero tertiò: *Posse Deum, hoc alio modo, prædictum præceptum formare*, volo, ut in tempore immediatè antecedenti, instans mortis, elicias actum, & tunc, ille actus, obligabit, in minimo Physico temporis: quod, si dividas, non erit jam tempus, & est immediatum instanti mortis, quia, post hoc minimum Physicum temporis, non est dare quidquam temporis.

Et quia decidendæ sunt inceptiones, & desitiones, conformiter ad hanc doctrinam, ut illa in compendio repræsentetur.

Teneri posset: Tempus Mathematicè acceptum, componi ex indivisibilibus, ita tamen, ut tempus acceptum sic, non sit nemine cogitante, sub formalitate Mathematici; sed tantùm objectivè, & fundamentaliter, in quantum, rerum duratio, fundat veritatem, hujus propositionis: Nunc est. Quodsi, illud tempus non est, nemine cogitante, nec compositio illius, erit nemine cogitante. Tempus autem, Philosophicè acceptum, componitur ex minimis Physicis, quæ si dividas, jam non poterunt habere rationem prioris, & posterioris, adeoq; nec quantitatem sibi debitam, & hoc tempus, est nemine cogitante, ita, ut in illo, his, quæ fiunt in instanti, nihil omninò proportionatum, respondeat. Ut alia hujus materiæ pernoscantur. *Sit*

DIFFICULTAS II.

Quid tenendum?

In communi sententia; circa inceptionem rerum permanentium hæc est.

Prima Difficultas. Non possunt incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, formæ substantiales, eodem instanti, quia secundùm explicationem horum terminorum, verum esset dicere, de forma desinenti, Nunc ultimò est; & de forma incipienti, Nunc primò est: hoc autem dici non potest, quia aliàs eodem instanti, duæ formæ substantiales, eandem materiam informarent. Quod ipsum probatur, quia erit adhuc illa forma, de qua verum est dicere; Nunc ultimò est, quia si pro illo instanti, non esset, falsa esset propositio, ultimò est, quia difformis objecto, affirmando scilicet esse, quod non est. Ex altera parte, esset etiam illa forma, de qua verum est dicere; Nunc primo est, quia si illa forma, non esset, illa propositio vera non esset, utpote difformis objecto. Non possunt etiam formæ substantiales, in uno instanti intrinsecè incipere, & desinere, in alio sequenti, quia jam dabitur contra principia communis sententiæ, instans post instans, Non possunt etiam formæ substantiales, desinere ita, ut inter inceptionem, aliûs formæ substantialis, intercedat tempus, quia aliàs illo intercedente tempore, daretur materia, spoliata omni formâ substantiali.

Secunda Difficultas est, in communi sententia, quòd scilicet, non possint formæ substantiales (idemq; judicium, de incompossibilibus) incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè.

Ratio. Illo instanti, quo verum est dicere: Nunc primò forma est, verumne est dicere, ultimò non est forma præcedens, vel certè, verum id fuit, in antecedenti instanti, vel in tempore interjecto. Non primum, quia si in eodem instanti, in quo, verum est dicere: Nunc primum incipit forma, verum etiam est dicere: Nunc ultimò non est forma, quæro, an duobus illis instantibus inceptionis, & desitionis, convenientibus in unum, respondeat aliquid proportionatum, in tempore successivo, vel non respondet? si in tempore, non respondet quidquam proportiona-

tionatum, Ergo etiam si duo instantia, immediatè, penes se ponantur, nihil proportionatum respondet, consequenter, nec sequetur, componi tempus ex indivisibilibus. Quòdsi, respondet aliquid proportionatum, ergo & in tempore, & in quantitate permanenti, dabuntur aliqua indivisibilia, realia & physica, contra, quam censeant ordinariè, talia docentes. Rursùs, in tempore, quod respondet, non potest esse, nisi tempus, quia in tempore, nihil aliud est, nisi tempus, sicut in aqua, nihil respondet, quod non sit aqua. Si autem respondet tempus, ergo respondet prius & posterius, & tamen non habenti, idq; essentialiter, prius & posterius; non potest respondere, quod est prius & posterius. Forma autem substantialis spiritualis, nec in inceptione, nec in desitione informativa, habet prius & posterius. Non potest etiam dici secundum; quia sequeretur instans, post instans, quod communis sententia non admittit. Non tertium. Quia, si in tempore interjecto, verum est dicere; Ultimò non est, quomodo ultimò non est, si per tempus illud *Vltimò* trahitur, nec habet indivisibilem rationem ultimi. Quæ autem dicta sunt, si dicatur incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, commutatâ proportione, dici possunt, si dicatur, desinere intrinsecè, incipere extrinsecè.

Tertia Difficultas est, Istud primò esse, vel primò non esse; item ultimò esse, vel ultimò non esse, vel verificatur, de ipsis terminis motûs, vel etiam, de ipso tempore extrinseco, Ergo sive dicatur, primò esse, & ultimò non esse, vel ultimò esse, & primò non esse, &c. sequi post se immediatè, non sequetur componi tempus ex instantibus, siquidem istud primò & ultimò, non spectat ad tempus, nec illud importat: si autem verificatur, de ipso tempore extrinseco, ergò in tempore, datur aliquid primum. Ergo, non est compositum tempus, ex prioribus, & prioribus in infinitum, quæram enim illud primum, estne divisibile? si indivisibile, ergo componitur tempus, ex indivisibilibus; si divisibile, ergo habet prius se, adeoque non est primum de illo ipso priori, quærere restat: an sit divisibile, an indivisibile, redibitq; argumentum factum? His circa communem sententiam pensatis.

Dicendum est: *Formas substantiales, & incompossibiles accidentales, vel secundùm se, vel secundùm gradum, incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, ita, ut uno, eodemq; instanti inceptionis, verum sit dicere*: Nunc primò forma est, & de præcedenti; Nunc primò non est. Quòd incipiant intrinsecè, Ratio est, quia cùm sint indivisibiles, verum est de illis, nunc primò sunt. Rursùs, quia sunt causa desitionis aliûs formæ, debent esse, adeoque non debent incipere extrinsecè. Et quia se invicem, pati non possunt, non per se ultimò, sed per primò non esse desinent. Quamvis autem, physicè loquendo, simul id fiat, tamen non in eodem instanti naturæ; quia priùs est inductio formæ novæ, quàm expulsio veteris.

Quod autem attinet ad formas accidentales, quæ successivè inducuntur, propter resistentiam contrarii, quomodo inducitur calor, vel quæ successivè, per motum localem propagantur. Tunc si horum inceptio in determinata parte subjecti accipiatur, & pro minimo sui Physico, incipiet etiam intrinsecè, & desinet extrinsecè, cur non enim? par erit illarum ratio, cum aliis formis, licèt, si sumantur respectu totius illius, quod paulatim disponitur, non sit verum dicere: Nunc primò, est, quia supponitur fuisse in antecedentibus partibus.

Rursùs in communi sententia, circa inceptionem, & desitionem rerum, per se successivarum, quale est tempus, motus localis continuus, hoc ordinariè docetur, nempè quòd incipiant extrinsecè, seu per ultimum non esse, & quòd desinant extrinsecè, per primũ non esse.

In communi sententia circa, inceptionem & desitionem rerum successivarum.

Prima Difficultas est, quam urget Arriag: De quo verum est dicere: quòd incipiat extrinsecè, verum est dicere; Nunc ultimò non est, de quo autem, verum est dicere: Nunc ultimò non est, de eo verum est dicere, Immediatè post, Nunc erit, aliàs falsum esset, quòd ultimò non sit. De quo autem, verum est dicere, immediatè post; Nunc erit, de eo etiam, verum est dicere, Nunc est, nam omnis propositio ex Aristotele, quæ est vera de præterito, aut futuro, vera etiam erit de præsenti, ut sit propositio de ineſſe.

Secunda Difficultas est. Quia fundamentum, quod assumit communis sententia, non convincit, habet autem ita. Quia, quòd successivum ens incipiat extrinsecè, & desinat extrinsecè, hoc inde est, quia nullum assignari potest instans determinatum, in quo, ita primò vel ultimò sit tempus, ut non prius & prius fuerit, nec est assignabile, instans determinatum, in quo ultimò sit propter easdem partes proportionales. Hæc autem ratio, non convincit, quia multùm probat, nam probaret res successivas, nec extrinsecè incipere aut desinere, idq; ex eo, de successivis per se, v. g. de motu, non potest verificari, primò non est, vel ultimò non est, quia quando verum est dicere, ultimò non est, vel inter positionem actualem illius objecti, quod ultimò non est, vel inquam, intercedit immediatè tempus divisibile, vel immediatè intercedit instans; Si intercedit instans, Ergo dabitur instans, post instans, si intercedit tempus divisibile, ergò falsum fuit dicere, ultimò non est, quia post istud ultimò, est aliud ultimum, correspon-

dens

Idem Medius terminus sic aliter proponitur: Non potest v. g. tempus incipere intrinsecè, ergo nec potest desinere extrinsecè. Probatur conseq: ideò non potest tempus incipere intrinsecè, quia non potest de tempore verificari, primò est: sed neque potest verificari, primò non est, quod ipsum probatur: ob multiplicitatem partium, quæ sunt in continuo, non potest verificari, quod primò sit, ergò neque propter multiplicitatem partium, quæ deficiunt, potest verificari, primò non sunt. Probatur consequentia, iis partibus, & taliter sumptis, applicatur *non est*, quibus partibus, & qualiter sumptis, applicatur *est*, sed propter partium proportionalium infinitatem, non potest applicari *primò esse*; ergo nec applicari poterit *primò non esse*.

Tertia Difficultas est: Inceptio, & desitio, debet esse talis & per talia instantia explicari, ut quod incipit, impossibile sit non incipere, & quod desinit, impossibile sit, non desinere, aliàs idem inciperet, & non inciperet, desineret & non desineret; sed si aliqua successiva, inciperent extrinsecè, possibile esset, illa non incipere, quod probatur; quia, de quo verum est dicere, Ultimò non est, quæro, vel adhuc impedibile est esse illius, à Deo, vel nõ impedibile: Si est impedibile, ergo illud, quod inciperet, non inciperet, quia, si esse non haberet, non inciperet, tu autem dicis, illud non habere esse: Si autem non est impedibile illud esse. Contrà erit: Quia quidquid à Deo impedibile non est ut existat, illud vel antecedentem habet necessitatem existendi, vel consequentem, nulla autem, ex his necessitatibus, convenit illi termino inceptionis, non antecedens necessitas, existendi, quia hæc est impossibilis, utpote destructiva libertatis Dei, non consequens, quia hæc est, ex suppositione esse, quod pro illo instanti, seu pro ultimo non esse, non censetur haberi, aliàs si illud, jam haberet. falsa esset propositio, quòd ultimò non sit, cùm jam esset. *His circa communem doctrinam pensatis*:

Dicendum est secundò. *Entia successiva, incipere intrinsecè, seu per primum esse, desinere extrinsecè.* Probatur prima pars: Quia si nihil obsit, dicendum est, res incipere, per ipsum esse, ut ita inceptio, & id, quod incipit proportionentur, si nihil obsit, id autem quod incipit esse, est, non autem, non est. Secunda autem pars probatur. Quia si successiva, non desinerent, per primum non esse, non proportionaretur, desitio rei desinenti, desinens enim, dicit non esse, & tamen desitio, importaret esse. Rursùs, si successiva non desinerent, per primò non esse, sed per ultimum esse; adhuc desitio illorum, esset impedibilis; quia, cùm verum est, de illis dicere, ultimò sunt, adhuc habent esse, si habent, adhuc esse, non habent adhuc suppositionem non esse; si non habent suppositionem, quòd non sint, possunt adhuc impediri à Deo, ne non sint; si possunt impediri, à Deo, ne non sint, non desinunt, quia quod potest impediri, ne non sit, non desinit, sed adhuc est.

Objicitur primò. Illud temporis, quod primò est, vel est divisibile, vel indivisibile: Si indivisibile, ergo componimus ens successivum, ex punctis; si divisibile, ergo non est primum, quia est illo prius, illud scilicet, in quod, dividi potest.

Respondetur ex dictis, illud primum temporis, physicè spectari, esse minimum physicum, divisibile quidem, sed ita, ut si dividatur, jam non salvetur ratio quanti, nec ratio temporis; illud ergo minimum physicum, quod ponitur, est primum in ratione temporis.

Objicitur secundò. Si ens successivum, desineret extrinsecè, etiam verborum Sacramentalium prolatio, desineret extrinsecè. Si desineret extrinsecè, per non esse desineret; si desineret per non esse, causare physicè gratiam non possent, nam quod non est, etiam Divinitus, causare physicè non potest.

Respondetur. Si Sacramenta causant physicè gratiam, non causant per sui desitionem, sed per inceptionem quandam, hoc est, quando ultima syllaba, incipit primò esse, humano modo sensibilis, adeoque in aliquo minimo physico, suæ sensibilitatis humano modo, de quo aliàs, nam quamvis musicè producatur, ultima formæ Sacramentorum syllaba, non desinit prolatio formæ, & tamen in actu supponitur, producta gratia, ergo apparet, non per desitionem causari gratiam, à Sacramentis.

Objicitur tertiò. Etiam minimum illud temporis habet partes, priorem & posteriorem. Ergo non potest de illo dici primò est.

Respondetur. Habet partes, sed quarum neutra per se, est tempus, ut dictum suprà.

DIFFICULTAS III.

Resolvuntur reliqua, idem concernentia.

Quæres primò. *Quid sit sentiendum de doctrina recentioris Suar: quam proponit*, Disp. 2. de motu Sect. 2. §. 8. *Circa hanc illius doctrinam*

Assero primò. *Forma substantialis, vel accidentalis, incomposibilis, respectu unius, ejusdemq; instantis, non potest incipere, & desinere intrinsecè.*

Ratio, quia tales formæ, vi talis inceptionis, & desitionis, important coexistentiam, pro illo instanti, utriusq; formæ, quod tamen supponitur, saltem naturaliter, non posse fieri.

Assero secundò. *Antequam verum sit dicere: Nunc non est primò forma, verum quidem est dicere, ultimò est forma, sed tamen, per hoc, non salvatur desitio, de qua hic,*

Ratio prioris est, quia hoc ipso, si datur primò

mò non esse, debuit præcedere ultimò esse, qui enim primò nunc non comedit, hoc ipso, ultimò debuit comedisse. Ratio posterioris est, quia hîc quæritur, de desitione, quæ inferat non esse, in impedibile etiam à Deo, ultimum autem esse, non est tale.

Assero tertiò. *Quòd in omni inceptione, sit duplex desitio; & in omni desitione, duplex inceptio,* attendendo ad naturalem rerum ordinem. In inceptione enim, est duplex desitio, quia est, & desitio formæ antecedentis, & desitio, negationis, præsentis formæ: & in omni desitione est duplex inceptio. Inceptio scilicet formæ subsequentis, & inceptio negatæ negationis desitionis. Comparando ergo, inceptionem formæ, cum desitione, negationis præsentis formæ, quando verum erit dicere: Nunc primò est forma, verum erit etiã dicere, nunc ultimò non est, negatio desitionis formæ præsentis, quo in sensu salvari potest extrinseca ejus inceptio, sed hæc inceptio, Analogicè se habet, ad hanc, de qua in præsenti; nam quamvis involvat non esse, quod commune est, imò formalisat inceptionem extrinsecam, non est tamen extrinseca durationi rei, sed conjuncta illi, si autem esset verè extrinseca, non involveret esse rei.

Quæres secundò. *Quid sit sentiendum, de doctrina Pontii,* Disp. 47. Q. 4. qui asserit, supposito etiam, quòd tempus, constet in infinitum divisibilibus, non esse tamen necesse, ad explicationem inceptionis & desitionis rerum, adhibere extrinseca instantia.

Assero, *tenendum hoc non esse.*

Ratio, quia, quòd incipit intrinsecè, de illo, verum est dicere, primò est, hoc autem non posset verificari, suppositâ compositione temporis, & in infinitum divisibilibus: Quod ipsum probatur, de quo verificatur, primò est, vel est, habens partes priores & posteriores, vel non est habens; Si non est habens, sententiam deseris; Si est habens, Ergo illud primum, non est primum, sed dantur partes illo priores.

Dices primò. Potest dici, quòd motus hodiernus, incipiat hodiè, & quòd desinat, post diem hodiernam.

Respondetur. Potest quidem dici: Nunc vulgariter incipit, hodiernus motus, sed non potest dici: Nunc primò, propter rationem, suprà adlatam.

Dices secundò. Incipere rem aliquam esse, est idem, ac esse, pro aliquo tempore, & immediatè ante, non fuisse, sed verum est dicere, quòd motus hodiernus, sit hodiè, & quòd non fuerit antè. Ergo potest dici de illo, quòd hodie inceperit.

Respondetur. Motum hodiernum incepisse Nunc, seu hodiè, vulgariter, sed non hodiè, neq; nunc, quod sit primò, & per exclusionem prioris & posterioris.

Dices tertiò cum eodem, Qui dicunt, quòd motus incipiat in instanti extrinseco, in quo, verum est dicere, jam non est, & immediatè, post erit, debent admittere, quod immediatè post erit.

Respondetur. Hoc quidem est verum, quod id debeant admittere, sed quod id, salvare possint, conformiter ad sua principia, ut tenendo partes proportionales, non admittant extrinseca instantia, hoc erat probandum. Nam sicut non datur, primò esse, nec dari potest, immediatè erit, tàm enim illud primum non potest esse primum, quia in infinitum divisibile, quàm non potest esse immediatum, quia etiam illud immediatum, est in infinitum divisibile.

Quæres tertiò. *An id, quod naturâ suâ natum est, incipere intrinsecè, & totum simul, qualis est, v.g. Angelus & gratia, possit incipere extrinsecè & successivè?* v.g. an possit Deus facere, ut ad gratiam producendam, assumatur forma sacramentalis, quæ necessariò est successiva, ut, quâ successiva, producat gratiam, ita, ut ejus productione, successivum aliquid, etiam in tempore, proportionetur, & de hoc est major difficultas, nam quod possit, desinere intrinsecè, & incipere intrinsecè, id, quòd natum est incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, probat vel hoc ipsum, quod miraculosè possint, duæ formæ substantiales, secum permanere, multò magis se compati, ut una sit ultimò, altera sit primò; ad priorem ergo illam difficultatem quod attinet.

Assero primò. *Quòd partes jam transactæ, si dum actu existunt, nihil erant operatæ, dum non existunt, divinitus assumi non possunt, ad productionem gratiæ, vel ad aliquid causandum Physicè.*

Ratio, quia ad elevabilitatem, & causalitatem physicam requiritur existentia, de quo aliàs actum, fuitq; sermo etiam in materia de causalitate Sacramentorum.

Assero secundò. *Quòd etiam Divinitùs fieri non possit, ut gratia, secundùm suam practicè entitatem spectata, per partes producatur, v.g.* ut unus gradus gratiæ, per partes producatur.

Ratio, quia quod non habet partes, implicatq; ut illas habeat, etiam Deus non potest facere, ut producatur per partes: nam & non haberet partes, quia ei implicant, & haberet, quia per partes produceretur, unus autem v.g. gradus, non habet partes.

Assero tertiò. *Id quod existit forma Sacramentalis, actu sensibilis, humano modo, dupliciter assumi potest, ad producendam gratiam.* Primò, ut actio illius sit productio & conservatio gratiæ: Si priori modo, assumatur ad producendam gratiam, actio illius, necessariò instantanea erit, non habebit enim prius, & posterius; quòd si posteriori modo assumatur, scilicet, ut circa gratiam, non

non solum rationem primò producentis, sed etiam rationem primò conservantis, habeat, tunc non erit necesse, illam actionem esse indivisibilem.

Ratio, quia illius gratiæ conservatio, potest etiam in tempore fieri.

Assero quartò. *Etiam Divinitùs fieri non posse, ut quando, non est aliqua pars Sacramenti, quæ supponitur causasse gratiam, succedens pars, continuet ejusdem actionem, si fortè aliquam haberet.*

Ratio, quia actio, est essentialis dependentia ab hoc principio. Ergo ab alio pendere & continuari non potest.

Assero quintò, *partes antecedentes formæ, v.g. producere gratiam, in aliquo sui, hoc est, in illo complemento, illius pronuntiationis, constituente, & complente ultimò formam, reddente q; ultimam syllabam, primò, humano modo sensibilem.*

Ratio, quia in ante, non possunt illam producere, alias maneret aliquis v.g. absolutus, id q; per infusionem gratiæ, ante prolationem formæ, sed de hoc in materia de Sacramentis.

DISPUTATIO XIII.

De Ubi, Duratione & Tempore.

Ubi, est terminus motûs, sed non semper motu acquiritur. Nam Adam habuit locum in paradyso, nec tamen illum acquisivit per motum, sed per sui productionem in illo loco; quia tamen etiam motu acquiritur, rectè, post tractationem de motu, ejus consideratio adjungitur, succedet postea, Duratio, & Tempus.

QUÆSTIO I.

Quid Locus?

Locus, dupliciter spectari potest, primò, secundùm quod, dicit formaliter, præsentiam hic: & hic locus intrinsecus, vocatur Ubi. Secundò spectari potest locus extrinsecè, pro contentivo Ubicatorum eorumq; ambitivo.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Locus extrinsecus?

Definit Locum Aristot: *Quòd, sit ultima superficies corporis continentis immobilis*, 4. Physic. tex. 39. & 41. Dicitur *ultima superficies*, ad condistinctionem, à loco improprio, qualis est Civitas, regio, &c. & ut ostendatur, quòd quamvis ipsa superficies, postea cingatur aliâ superficie, quia non cingitur prout cingit, & per se loquendo, sed secundùm quod corpus est, ideò adhuc erit ultima superficies, vel certè dicitur esse superficies, quæ, quâ talis, non indiget uniri, sed solùm esse contigua. Ly autem superficies, non debet sumi, prout est de prædicamento quantitatis, importatq; extensionem, in Longum & Latum, sed prout dicit Continentiam rei. Dicitur autem *esse immobilis*, ut condistinguatur à loco improprio, quale est vas, vestis &c. quid autem significet hæc immobilitas, infrà dicetur. Probatur bonitas definitionis, quia convenit Omni, Soli, & Semper, procedit-que per prima prædicata.

Dices primò. Si locus, est dicta superficies, sequitur, quòd, qui habet plures superficies, ille sit in pluribus locis, adeoq; virgam aquæ infixam, quæ habet superficiem, aquam & aerem, esse in duplici loco: sequitur item, quòdsi duo corpora se penetrarent, & haberent eandem superficiem ambientem, quòd essent in uno loco, & tamen dicuntur, duo esse locata.

Respondetur, plures illic esse superficies materiales, formaliter autem est una, quia omnes illæ conveniunt in ratione formali continentis immobilis, secundùm eundem locum immobilem & idem Ubi. Corpora illa penetrata, hoc ipso, quia penetrata sunt, sunt in eodem loco, quamvis autem sint plura locata, non sequitur plurificari loca, quia multiplicatis subjectis denominationum, non est necesse multiplicari formas, sic plura essent alba, quamvis unâ replicatâ albedine dealbarentur, quod etiam in id resolvi debet, quia usus obtinuit, ut locatum multiplicetur, non per ordinem ad locum, sed rei, quæ locatur.

Dices secundò ex 4. Phys. tex. 3. Tàm locus debet esse adæquatus corpori, quàm ipse locus, debet adæquatè occupari, quorum neutrum dictæ superficiei convenit, idq; ideò, quia continens, est majus contento; & si illa superficies est adæquata locato, à centro locati descripti circuli ad superficiem, concavam loci, & ad superficiem convexam, tunc illi circuli æquales esse deberent, quod est contra Mathematicos.

Respondet Averroes, Locum debere esse æqualem locato, non ratione dimensionis, sed ratione continentiæ, quia scilicet nulla est pars

locati, quæ loco non ambiatur, & nulla pars loci, prout ambit, est major locato, quo enim excedit locatum, jam eo non ambit.

Dices tertiò. Locus debet esse forma locati, debet esse terminus mobilis, debet esse id, quod trahit corpora, ut ea conservet ex 4. Physic. tex. 4. & 4. Cœli, Tex. 22.

Respondetur. Locus est forma impropria locati, constituit enim locabile in ratione locati, est terminus mobilis, quia mobile movetur, ut acquirat locum, trahit etiam corpora, quia corporum, bonum est, esse in loco, non in vacuo, quæ omnia conveniunt loco, quamvis ille sit ultima superficies.

Addo, quòd, quamvis dictâ definitione potiùs explicetur, quæ res sit Locus, quàm, quid sit, hoc tamen bonitati definitionis non obest, nam formalitates benè describuntur, ostendendo, quid sint, & additâ competenti connotatione, sic unum describitur, quæ res sit, cum certo connotato dicendo, quòd unum sit ipsum ens prout dicit negationem divisionis.

Major est difficultas explicare, quid sit ista immobilitas. Missis non ita vulgatis explicationibus.

Explicat primò de Lugo, de Eucharistia, d. 5. Sect. 4. Immobilitatem loci esse ipsam superficiem realem corporis circumdantis, prout est affixa, tali spatio imaginario. Unde infert, si piscis moveretur unà cum aqua, non maneret in eodem loco, & tamen contineretur sub eadem superficie, quia scilicet locus, est quid complexũ, & ex superficie & ex immobilitate illa, hinc uno deficiente, non est idem locus.

Non Satisfacit hæc Explicatio. Tum quia esse in loco, non pendet ab aliquo, quod non est nemine cogitante, nemine autem cogitante, non est spatium istud imaginarium. Tum quia ly superficies, trahit ad se tanquam adjectivum, ly immobile, consequenter non aliquid distinctum à superficie, debet esse immobile, dicta autem explicatio, non superficiei, sed spatio imaginario tribuit immobilitatem. Tum quia vi istius explicationis locus coalescit, ex superficie, & exillo imaginario; quia autem superficies stantis in eodem loco mutatur, debebit mutari & locus, nam semper mutatur res, alterutrâ parte componente mutatâ, præcipuè cum Lug. rejiciat explicationem immobilitatis per æquivalentiam succedentis alius semper superficiei.

Explicant secundò alii immobilitatem loci, cum D. Thom. 4. Phys. ad tex. 42. locum esse immobilem ratione fixarum mundi partium, ad quas, quando non variatur distantia, in eodem loco res dicitur esse.

Non Satisfacit hæc Explicatio. Tum quia, qui ambularet per æquatorem, servaret semper eandem distantiam, à centro & polis, tamen mutaret locum, ut benè advertit recentior Suar. Tum quia, si Deus totum hoc Universum promoveret, non motis in illo contentis, tunc contenta haberent eandem distantiam ad partes fixas mundi, & nihilominus verè mutarent locũ, Ergo hæc immobilitas ad partes fixas, non salvat rationem loci. Tum quia promoveat Deus spatia fixa, immoto Petro, Petrus non movebit se loco ut supponitur, & tamen habebit aliam distantiam à partibus fixis, Ergo per illas, non explicatur universaliter ratio loci.

In idem ferè recidit sensus recentioris Suar:, qui superficiem dicit se materialiter habere ad rationem loci, sed indistantiam à partibus fixis, sive illæ sint poli, sive centrum, sive quævis alia puncta, ut alii addunt possibilia, additq; ; quòd ambulans per æquatorem, licèt haberet eandem distantiam à partibus fixis, haberet tamen illam aliter, & per diversas lineas, simileq; quid contingeret, si ipse æquator moveretur, licèt haberet, inquit, à partibus fixis etiam possibilibus æqualem distantiam, haberet tamen aliam distantiam ratione partium, à partibus fixis aliter & aliter distantium.

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia esse in loco formaliter, non pendet à partibus fixis, quæ de facto sunt, ut suprà probatum, nec item à spatiis imaginariis propter itidem dicta, non etiam à possibilibus ut probatur. Quod est esse in loco, est aliquid reale positivum & existens. Ergo & id quod complet locum, debet esse reale existens, quod possibilibus non competit. Et certè possibilia, tàm verè non sunt actu, ac spatia imaginaria; quid ergo præ illis plus habent, ut actu locum, ut actu est, constituant. Tum quia, supponamus per impossibile poni à Deo omnes possibiles partes fixas, promoveat mundum Deus ipsis rebus immotis in se, tunc alius erit locus illarum rerum, & tamen eadem distantia à partibus fixis, quæ suppositio in nostris principiis, de productione omnium possibilium, est quidem impossibilis, non tamen destruens seipsam. Tum quia, quamvis nullæ sint partes fixæ, si aliquid moveretur motu locali progressivo, mutaret locum, hoc ipso enim non progrederetur. Ergo ratio partium fixarum, non est quid constitutivum loci. Et certè ly immobilis, ut dictum suprà, est adjectivum referibile ad superficiem, quomodo autem referibile erit, si immobilitas penes aliud se teneat, nempe penes partes fixas, & penes aliud se teneat, ratio superficiei, Et sicut, si lapis non moveretur, ego autem moverer, non juvaret quidquam hoc, ut competat mihi immobilitas loci; sic nec juvabit superficiem, si sit mobilis, quamvis immobiles sint partes fixæ, aliud enim est superficies, & aliud partes fixæ. Neq; valet si dicas, immobilitatem hanc, esse immobilitatem ratione distantiæ, quia quamvis non moto locato, non mutetur distantia partium fixarum & locati, mutatur tamen distantia ipsius superficiei. Unde ergo superficiei immobilitas competet?

Explicat tertiò Pontius. Immobilitatem loci desumi à tali distantia ad terminum; At quem, motûs

localis, quo movetur corpus à loco ad illum terminum. Nam locus, inquit, ut dicit talem distantiam, nequit moveri etiam de potentia absoluta, dicitq; consequenter, quando turri stante in eodem loco mutatur superficies, non mutat illa locum, quia quamvis mutet superficies se ambientes, nihilominus, quia non est distantia inter illas superficies, propterea non dicitur moveri localiter. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia, ut dixi, immobilis, est adjectivum pertinens ad substantivum, superficies, quòd si ipsa superficies in se immobilitatem non habet, quomodo dicitur immobilis? Tum quia extortum videtur, ideò turrim mutato aere, non esse in alio loco, quia inter illas superficies, non est distantia, quid enim confert, eadem superficierum indistantia, inter se, ut locatum sit in eodem loco. Tum quia impossibili etiam motu locali, poterit esse locus. Ergo per hoc, quòd locus non possit moveri ad terminum, ad quem, vel recedere ab ipso, non benè explicatur loci ratio.

Tota, ut vides, Difficultas est, in explicanda mente Philosophi, & in conjungendo ly immobile, cum ly superficies. Posset dici Philosophum hoc voluisse; Considerabat ex una parte esse aliqua continentia, quæ moto mobili non sunt unà mobilia, v.g. aer & aqua, alia autē continentia esse mobilia, ut cum transfertur vinum cum vase, attendit Philosophus plus ad hæc continentia, quæ cum mobili non transferuntur, & talia continentia non transferibilia appellavit superficiem immobilem. Ad miracula autem quæ fieri possunt, ut si Deus totum universum promoveat, nō attendit Philosophus, egitq; hîc Philosophus, utpote tractans Physica de loco nonnisi materialiter, & secundùm naturalia spectato. Quando autem sentit Aristot: quòd superficies aquæ, in flumine ambiens navigium, non sit locus, intelligendus est Aristot: de parte intima, non de extima navigii, quia extimæ locus, aqua est. Ex quo ulterius vides, Cur sit turris in eodem loco immobili, mutato etiam aere, quia scilicet, non est factus aer ille, translatâ aliò turri, sequi eandem. Porrò locum ut sic, communem loco extrinseco & intrinseco, ita definivit Pontius, Quòd sit id, ad quod res habet præsentiam, vel est id, ratione cujus res habet, ut sit illic, ubi est.

DIFFICULTAS II.

Quid sit in re Locus intrinsecus?

Nominales negant, Ubi, esse entitatem superadditam, Modalem, Affirmat Suar: uterque, de Lugo de Euch: d. 5. Sect. 5. Ovie: & alii. Arriaga realiter distinguit.

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

Præmitto primò. *Non dari negationem negationis*, qua de re agitur etiam in materia de Peccato Commissionis. Ratio præmissi, præter dictas ibi, est; Tum quia negatio objectivè spectata, est, non esse, formaliter autem spectata, est, formale non esse, seu negatio esse; sed negatio objectiva aufert esse, ergo & negatio formalis auferet esse, adeoq; non dabitur negatio negationis, sed negatio esse. Tum quia si daretur negatio negationis, non haberet aliquid, quod negaret, negaret negationem, sed hoc non est negare, quod ipsum probatur. Negatio enim, rigorosè loquendo, non est aliquid, Ergo negare negationem, non est negare aliquid. Quod ipsum sic aliter proponitur, Nihil negare, est non negare, sed negare negationem, est nihil negare, Ergo negare negationem, est, non negare. Nihil enim, & negatio idem sunt. Tum quia rationes in oppositum, non convincunt. Nam non sequitur, quòd, sicut datur affirmatio affirmationis, ita dari negationem negationis, quia negatio habet pro objecto esse negandum, ut probatum: ubi ergo esse non reperit, non habet quod neget, & quia illud in negatione non reperit, non poterit illam negare, affirmatio itidem habet pro objecto esse, quòd esse, quia reperit, etiam in affirmatione, benè illam affirmare poterit, Quod esse, latiori modo etiam chimæris competit, quia etiam de illis multa affirmantur. Quod autem dicitur ex eo dari negationem negationis, quia datur mors hominis cæci, mors autem est quid negativum, cæcitas item; hoc etiam non convincit, quia aliud est dari negationem ejus, quod connotat aliquid negativum; & aliud negationem negationis, priori enim casu negatur hominis vita, quæ connotat negationem potentiæ ad videndum expeditæ. Quando etiam actus reflexus habet pro objecto negationem, non erit negatio negationis, sed erit negatio nonnisi repræsentans negationem, actu directo cognitam, eritq; potiùs cognitio cognitionis.

Posito quòd non detur negatio negationis, danda erit talis explicatio ubi, ne ex illa sequatur dari negationem negationis.

Præmitto secundo. *Distantiam, per omnes, non aliud esse, quàm non esse hîc*, & præsentiam, per omnes, non aliud esse, quàm esse hîc, de quibus duobus, postea quæritur, per quid habeatur formale esse hîc, nam Modalistæ concludunt id haberi per Ubi superadditum, & distinctum nemine cogitante, Nominales per solam negationē. Porrò cùm non detur, ut dixi, negatio negationis, videndum est, quid neget distantia, vel quid

neget Ly: non est hic,& clarum est, negare entitatem locati, pro illo spatio, quid enim est distantia Luciferi à cœlo, est non esse ejus entitatis in cœlo, habet ergo ut vides illa negatio, pro objecto esse,quod negat,& insuper, habet pro connotato & pro formali illa negatio esse,est enim distantia Luciferi à cœlo negatio entitatis Luciferi in cœlo, quamvis illa distantia in Recto dicat negationem, ad eum modum,quo negatio extensionis, dicit in recto Non esse, seu ipsum rei *non*. Pro obliquo autem,dicit ens,hoc est extensionem, quam negat. Sic annihilatio, dicit in recto, negationem concursûs conservativi, ipse autem concursus, & ens conservabile, est quid positivum & ens.

Quibus positis, infertur quòd distantia prædicto modo explicata,non erit negatio negationis, est enim negatio alicujus positivi, nempe negatio locati,in hoc spatio.

Sic descriptâ distantiâ, restat quærere, quid in recto sit illa negatio, ad eum modum, quo non esse Leonis, est quid negativum in homine, & tamen quærere est, quid in re sit istud non esse Leonis.

In re ergo illa negatio,erit v.g. existentia locabilis, & existentia loci, & inter illa interceptum spatium,vel interceptibile. Quòd requiratur ad distantiam,existentia locabilis, vel inde probetur,quia Antichristus non dicitur propriè distare ab hac parte. Quòd etiam requiratur existentia Loci, Ratio est, quia nemo dicitur propriè distare à nihilo. Quòd etiam requiratur spatium interceptum, vel interceptibile ad distantiam,ratio est,à posteriori, quia inter Deum & creaturas non est distantia, & non est etiam quidquam interceptibile, positâq; universaliter interceptibilitate corporis, ponitur distantia, non positâ interceptibilitate,non ponitur. Ergo apparet,ingredi rationem distantiæ dictam interceptibilitatem,sicut ingreditur indistantiam non interceptibilitas.

Unde colliges distantiam,dupliciter spectari posse. Formaliter & Negativè, sicq; est negatio hujus locati,in hoc loco. Deinde spectari potest materialiter, & in re, & sic, dicit corpus locabile, locum, &inter hæc interceptibilia,vel intercepta corpora.

Præmitto tertiò. *Oppositum distantiæ, indistantiam accommodatè ad duplicem distantiæ acceptionem,dupliciter spectari posse.* Primò negativè, & sic spectata, opponitur distantiæ positivè acceptæ, & secundùm quod est,in re, & quia negatio perfici non potest,nisi negatione,etiam indistantia,in quantum est quid negativum, perficietur,seu constabit negatione,cum autem non neget existentiam locabilis, quid enim indistaret? cùm item non neget existentiam loci,à quo enim indistaret? restat ut illud,quod negat indistantia,sit corpus interceptum,vel interceptibile,inter locum & locabile. Ubi ut vides, indistantia negativè accepta, non est negatio negationis, sed est negatio alicujus positivi, nempe spatii interceptibilis. Rursùs,possemus spectare indistantiam oppositam distantiæ, tanquam aliquid positivum, in quo negationes concernentes indistantiam fundari possint, & quia negatio & affirmatio sunt ita opposita,ut illud,quod una negat, hoc idem alia affirmare debeat, aliàs si non idem affirmaret,non huic negationi,sed alteri opposita esset, hinc fit, ut cùm distantia Petri importaverit non esse Petri, in hoc loco, indistantia illi opposita importat esse Petri,in hoc loco, quo casu, indistantia non erit negatio negationis,sed erit affirmatio illius esse, quod negabat distantia.

Explicatur, & aliâ viâ, quomodo indistantia opposita distantiæ negativè acceptæ, adhuc insuper,non sit negatio negationis. Quando aliqua sunt mutuò relativa, tunc illud, quod est connotatum unius relationis, est in altera relatione fundamentum, & quod est in alia relatione fundamentum,est connotatum alius relationis. Sic v.g Paternitas & Filiatio, sunt mutuò relativa, & in relatione Paternitatis connotatum, est entitas Filii, quæ in relatione Filiationis, est fundamentum; & fundamentum, quod erat in relatione Paternitatis,transit in connotatum. Ita etiam in præsenti,id quod, in relatione distantiæ, pro connotato importabatur necessariò in relatione indistantiæ in recto,&pro fundamento importabitur; cùm ergo distantia Petri importaverit in obliquo Petrum, in recto, ipsius non esse, seu non existentiam: distantia enim est,non existentia Petri,in hoc loco,tunc illi opposita indistantia, importabit Petrum in recto. Quòdsi importabit indistantia Petrum in recto, non erit negatio negationis, sed erit affirmatio esse, quod negabat distantia, & sic sumpta indistantia, erit esse Petri, prout negat negationem sui esse,adeoq; affirmat se,hîc esse. Et in hac explicatione, negativè jam indistantia non accipitur, sed affirmativè, nam ex duobus negationibus, fit una affirmatio, eritq; indistantia Petri ipsum Petri esse,seu esse locabilis, prout negat negationem sui esse, adeoq; affirmat se hîc esse.

His præmissis

Dicendum est primò. *Indistantiam seu Ubi,non esse entitatem suprà additam,* sed esse Ubi,seu locum negativè acceptum, ipsammet entitatem locati, prout negat inter se & locum, interceptũ spatium,vel interceptibile. Positivè autem acceptum ubi est ipsamet entitas Petri, prout negat negationem sui esse,in hoc spatio, vel prout dicit esse illic,vel esse in hoc spatio. Quoad secundum hoc membrum explicationis peti debet probatio ex præmissis. Quia scilicet hæc explicatio,convenit omni,soli,& semper,proceditq; per prima in hoc genere,facileq; suaderi potest hoc secundum membrum conclusionis, modò constet de primo,nihil enim est residuum,quod dicatur,modò constet, Ubi, non esse entitatem suprà additam: Quod ut fiat, Pro-

PROBATUR primò Conclusio argumento Nominalium. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas superadditæ hujus entitatis modalis, ut solutione objectionũ constabit, inferrique potest hæc præmissa ex suppositis, ideò enim admittitur hæc superaddita entitas, ne ponatur negatio negationis, quamvis autem Ubi, non sit entitas superaddita, non ponetur adhuc negatio negationis, secundùm adlata in suppositis. Ergo.

PROBATUR secundò. Ponamus, Petrum esse, in loco A. habereque superadditam illam entitatem, ponamus rursùs non exhibito ullo concursu DEI, qui sit requisitus ad motum, annihilari illud Ubi superadditum, vel erit Petrus in alio loco, vel in eodem: non in eodem, quia aliàs, superflua esset entitas illa superaddita, siquidem potest esse in eodem loco, adeoque habere præsentiam ad eundem locum, hæc enim verbis differunt, & tamen non habere illam entitatem superadditam, non erit etiam in alio loco, quia supponimus DEUM non exhibere concursum exigitum ad motum, vel per alium, vel per ipsummet Petrum faciendum, quomodo ergo deferetur ad alium locum?

RESPONDEBIS primò. Esse suppositionem impossibilem.

CONTRA. Tum quia, quamcunque tu impossibilitatem ostenderis, illa erit cum petitione principii, inniteturq; propositionibus, quæ ipsæ sunt, quæ negantur. Tum quia simile argumentũ, si ponatur ad probandum relationẽ, non esse entitatem superadditam, recte procederet, cur ergo in præsenti non procedet? Tum quia quamvis hoc esset, impossibile, sufficit, quod non esset suppositio impossibilis, tollens se ipsam, de qua, quid sit, egi ubi, de actu, vellem non peccasse in materia de Pœnitentia & aliàs.

RESPONDEBIS secundò. Tali suppositione positâ, fore Petrum in loco remote & radicaliter, non proximè & formaliter.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quæritur: Cur ad esse formaliter in loco, requiratur Ubi, superadditum. Tum quia formaliter esse hîc, quocunque modo definieris, modo legitimè, jam erit hæc definitio, competens corpori in prædicta suppositione. Tum quia, si quis diceret, sublatâ relatione superadditâ, non fore relatum formaliter, non satisfaceret argumento, Ergo in præsenti idem dicendum.

RESPONDEBIS tertiò. Prædicta suppositione positâ, fore locatum in loco, negativè, sed non positivè.

CONTRA. Tum quia, nulla est necessitas, ut aliquis sit in loco, per positivitatem aliam, quàm suæ entitatis. Tum quia posito quòd termini quantitatis, sint indistincti realiter, sufficit illis dare positivitatem desumibilem ab ipsa quantitate, Ergo & ipsi Ubi, sufficit, dare positivitatem, desumibilem ab ipso locato. Tum quia ipsum Ubi, superadditum, importat etiam negationẽ distantiæ à loco, non enim importat esse distantiæ, & tamen sufficit, positivitatem illius, salvare, per ipsam positivitatem entitatis ipsius Ubi, Ergo eandem positivitatem sufficiet salvare, per ipsam entitatem locati.

PROBATUR tertiò. Certum est, in principiis modalium, non posse produci præsentiam localem hujus loci, in Petro, nisi hîc locus, circumfluat Petrum, quæro, in illo priori rationis, in quo jam hic locus circumfluit Petrum, & nondum intelligitur producta esse præsentia localis, vel est jam hîc, vel non est hîc Petrus: Si non est hîc. Ergo hic locus illum non circumfluit. Rursùs si, in illo priori, in quo nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, non sum hîc. Ergo in illo priori, nondum potest produci præsentialitas, quia hæc, non potest produci, pro hoc loco, nisi ad exigentiam hujus loci. Quòdsi in illo priori, in quo, nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, jam sum hîc, Ergo frustra ponitur pullulare hæc entitas si sum hic, sine superaddita entitate. Quod autem dicit recentior Suar: in illo priori, intelligi solùm effectivam determinationem, ad hunc locum, per actionem & Causam productivam rei ubicatæ: Contrà erit, quæro in illo priori effectivè determinationis, vel est in aliò loco Petrus, quàm erit adveniente illâ præsentialitate, vel in eodem: si in eodem ad quid adveniet, aliud hîc; si in alio, hoc erit merum figmentum.

RESPONDEBIS. Nullum dari tale prius.

CONTRA, quia illa Ubitas, producitur, non solùm ad exigentiam locabilis, sed ad exigentiam hujus loci, exigentiæ autem priores sunt exigito, utpotè suo modo causæ exigiti.

CONFIRMATUR Conclusio. Indifferentia DEI, quam habet ad indistandum ab hoc mundo, si non sit mundus, sufficienter tollitur solâ positione mundi, quam implet DEUS, & â qua indistat suâ entitate, Ergo etiã indifferentia quã habemus, ad esse in hoc loco, sufficienter tollitur per esse hujus loci, quod impletur. Et certè DEUS, qui est incapax superaddendæ sibi entitatis modalis, si per aliquid sufficienter determinatur, ut sit in loco; casu, quo illud idem habeat creatura, quamvis capax sit superaddendæ Modalitatis, cur non per hoc sufficienter transibit, ad esse in loco, hoc autem, per quod habet, Ubi, DEUS in mundo, est ipsius entitas, inter quã & mundũ, nihil potest intercipi, & sic quia DEUS, seipso est essentialiter determinatus, ut unicuiq; loco coexistat, sic & creatura, seipsâ est determinata, ut coexistat loco, modò locus illam circũfluat. Et sicut DEUS seipso essentialiter determinatus, ut unicuiq; loco existat formaliter, coexistit seu indistat ratione negationis, alicujus interceptibilis, inter DEUM & mundũ, cùm similis negatio reperiatur in creaturis independẽter

ab Ubitate superaddita, cur illa non sufficienter formalisabit esse ubi.

Dicendum est secundò. *Præsentiam localem, interdum non esse sine modo.*

Probatur. Quia interdum, est immò ut plurimum, cum motu locali, qui non est, sine modo.

Dicendum est tertiò *Interdum, præsentiam localem esse modum.*

Ratio, quia motus localis, unio modalis &c. inquantum hîc existunt, habent hîc præsentiam, sed non præsentiam à se, entitate distinctam, Ergo ejusdem secum entitatis, sed illa sua entitas, est modus. Ergo & præsentia, erit modus.

Sed addo hîc non quæri, an præsentia aliqua, quoad rem, sit modus, quod habet hæc Conclusio, sed an sit modaliter distincta, ab eo, cujus est præsentiâ.

Colliges per quid, locabile à non esse hic, ad esse hîc, transeat, nempè per suam Entitatem & entitatem loci, & per negationem corporis interceptibilis quàm ipsa sui, vel productione vel replicatione, vel motu proprio locali acquirit. Quòd verò Unionem substantialem non possit formalisare negatio distantiæ, possit Ubi, hoc inde est, quia anima & corpus, dispositum possunt indistare, & nondum uniri substantialiter, jam autem negatione, distantiæ positâ, hoc ipso aliquid est in loco.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicit primò Lugo, Petrum esse hîc, non est aliquod ens rationis, antecedenter enim, ante omnem mentis operationem, Petrus verè à parte rei est hîc vel illîc, sed sine hoc esse hîc, potest manere entitas Petri, Ergo hoc, quod est hîc esse, est aliquid distinctum à Petro; sed hoc non potest esse aliquid negativum, omnis enim negatio nova, debet esse per ablationem alicujus positivi præcedentis, sed Petrus, non dicitur esse hîc, quia amittit aliquid positivum, Ergo hoc, quod est hîc, non est aliquid negativum, sed positivum distinctum ab entitate Petri.

Respondetur, posse esse entitatem Petri, non esse hîc, si sit sine circumstantia negationis, distantiæ ab hoc loco, secus si istam negationem dicat, in qua circumstantia, esse hîc, non est distinctum à Petro. Quod autem dicit, omnem negationem debere esse per ablationem alicujus positivi, id verum est, de ablatione vel intrinseci, vel extrinseci positivi, non autem de ablatione, nonnisi intrinseci, ad eum modum quo etiam negatio dextri, oritur in locato, sine ablatione alicujus positivi intrinseci, nisi fortè ad infringendam instantiam velis concedere alium esse modum dextrum, alium sinistrum; hoc autem positivum extrinsecum, quod aufertur in præsenti, est corpus interceptibile.

Instat primò Maurus, sicut motus calefactionis ordinatur ad hoc, ut res sit calida, ita motus localis ordinatur ad hoc, ut mobile sit in loco; sed esse calidum, est perfectio positiva, per calefactionem acquisita, ergo & esse in loco, est perfectio positiva per motum acquisita.

Respondetur, Ipsa separabilitas quoad existentiam caloris, à subjecto, ostendit esse quid entitativè superadditum calorem; nulla autem similis separabilitas ostendi potest, ipsius Ubi, & cæteroqui ex dictis salvari illud potest, sine entitate superaddita, ratione connotationis: calor autem per connotationem salvari non potest.

Instat secundò idem. Major est perfectio rei, quiescere in loco, quàm moveri ad locum; sed motus localis, est aliquid positivum, ergo & quies, ubicatio autem est, per quam locatum, quiescit in loco.

Respondetur. Non rectè colligitur majoritas perfectionis ex superadditione entitativa alicujus positivi, nam DEUS, est quid perfectissimũ, neque tamen habet sibi ullam perfectionem positivam superadditam: independentia item est prædicatum negativum, & per nos asseitas, est tamen quid perfectius dependentiâ, & abalietate, quæ sunt quid positivum.

Instat tertiò. Ordo, secundùm locum, debet addere perfectionem intrinsecam rebus localiter ordinatis.

Respondetur. Sufficere ad hoc additionem Metaphysicam, non Physicam; & si sit res de additione Physica, hoc ipsum probandum fuisset.

Objicit secundò Lugo. Motus localis, est vera actio, Ergo vera productio, Ergo habet aliquẽ terminum positivum, de novo productum, omnis enim productio, est productio alicujus; sed hujus productionis non est alius terminus quàm præsentia localis.

Respondetur imprimis, per Nominales actio quidem productiva, debet aliquid producere, sed non actio adductiva, qualis est motus.

Rursùs argumentum multùm probat, visio enim, est vera actio, quid rogo producit, ipsa intellectio seu verbum mentis, est vera actio, quid producit, ubi ut vides, si nomine actionis venit actio, quæ sit motus efficientis, in isto sensu, motus localis non est vera actio. Si autem per veram actionem intelligas exercitium actuale potentiæ, in isto sensu vera est actio, sed non sequitur illam debere aliquid à se distinctum producere, Ergo sicut quamvis Ubi modale faciat me esse hîc, nihil tamen distinctum à se producit, sic nec ille motus localis, quamvis faciat me occupare diversa spatia successivè, non erit necesse ut aliquid producat. Unde etiam univer-

sa-

saliter docent non pauci, Actiones immanentes distinctum à se terminum non habere.

Instat Ovied: Si motus localis, non est actio, cur, in illo nihilo agendo; defatigamur.

Respondetur. Non ex conatu producendæ alicujus modalitatis defatigamur, sed ex consumptione spirituum, & alteratione interveniente in ipso motu. Quando autem Ovied: ibidem ex Nominalibus quærit, quid sit in termino, esse adductum, dici potest, quòd sit ipsum locatum, prout dicit negationem distantiæ à loco, vel locus à locato. Denique dici potest, quòd motus localis, sit actio, sed identificans sibi suum terminum, nempè præsentiam sibi debitam, sicut enim alia entia, ita præcisè etiam ipse motus, habet suam præsentiam.

Objicitur tertiò ex eodem. Ablato quovis extrinseco, manet eadem præsentia Petri hic, &c. Ergo hæc non est denominatio extrinseca.

Respondetur. Ubi importat negationem distantiæ, seu corporis intercepti, vel interceptibilis, ad cujus tamen distinctiones & varietates entitativas, non attendit Ubi, sed attendit ad hoc formale, quod est negatio distantiæ, & eâ mutatâ impossibile est non mutari locum. Addo, Ubi, esse denominationem intrinsecam, secundùm id, quod dicit in recto, licèt sit ad aliquid à se connotatum extrinsecum.

Instat primò. Etiam si corpus extrinsecum, annihilaretur à DEO, adhuc Petrus maneret in eodem loco, moverique posset localiter ad aliud spatium, Ergo hæc determinatio, provenit ab aliquo extrinseco.

Respondetur. Si annihilentur omnia corpora, annihilabitur etiam, & ipse locus, qui est superficies corporis, habebitque se tunc locatum, sicut si poneretur extra cœlos vel in vacuo, hinc rigorosè corpus, non esset tunc formaliter in eodem loco, sed esset in eodem loco æquivalenter; quia si circumponatur illi, corpus extrinsecum, eandem negationem distantiæ dicet, quam antea dicebat.

Instat secundò. Ultima superficies cœli empyrei, verè est præsens ibi, ubi nunc est, & posset moveri à DEO localiter, & tunc jam non esse ibi, ubi nunc est; illa autem superficies, non denominatur esse ibi, ab alio corpore extrinseco, non enim habet corpus aliud ulterius, à quo circumdari possit, Ergo denominatur esse ibi, ab aliqua forma intrinseca.

Respondetur. Expresè Aristot: 4. Physic. Tex: 45. docet, ultimam sphæram nullibi esse. In principiis autem ipsius, Lugo, dici posset Cœlum empyreum dicere negationem distantiæ, ab aliquo imaginabili, æquivalente in ordine ad hunc effectum, reali corpori, à quo locatum dicit negationem distantiæ.

Instat tertiò. Si Petrus denominaretur esse hîc, ab aliquo corpore extrinseco, vel illa denominatio proveniret locato, à corpore secundùm suam entitatem, vel secundùm aliquid superadditum; Si convenit propter aliquid superadditū, illud certè superadditum, non aliud erit quàm Ubi modale. Si autem illa denominatio provenit ab ipsa entitate corporis, tunc quoties in rerum natura est illud corpus, denominabitur Petrus ab illo corpore.

Responsum suprà, denominationem hîc, accipere Petrum, à sua entitate, sed in circumstantia negationis distantiæ, quod esse hîc, est denominatio intrinseca, ratione extrinseci, identificata secundùm id, quod dicit in recto. Ad illud etiam principium: nova denominatio realis nō potest haberi, nisi à novâ forma reali, ita intelligendum est, quòd debeat esse à nova forma reali, vel realitate desumibili à nova entitate, vel realitate desumibili ab entitate quidem præhabita, sed ratione circumstantiarum de novo accidentium, sortiente, novam aliquam formalitatem; & ita ratio Ubi, est denominatio nova intrinseca realis, sed non realitate, de novo superadditæ entitatis, sed realitate desumibili à præhabita entitate locati, non sortiente tamen hanc formalitatem, nisi in accessu novæ circumstantiæ, quæ est negatio distantiæ.

Objicitur quartò. Non potest esse negatio nova, nisi deficiat aliquid positivum, quod antea non erat, cujus enim illa negatio esset, in præsenti autē non potest ostendi, quid deficiat.

Respondetur. Deficere aliquid positivum dupliciter potest, primò ut existente reddatur non existens, & sic deficit vita, succedit mors. Secundò deficit aliquid positivum non per hoc, quasi revera non existat, sed quod se ita hîc & nunc habeat, ac si non existeret, & ita absentia Petri à domo, Solis ab Hemisphærio, non facit ne Petrus, & Sol existant, sed ut ita se habeant, hîc, ac si non essent; ita & in præsenti dicendum, quòd posità negatione distantiæ, deficiat aliquod corpus interceptum vel interceptibile, non quidem deficientiâ, quæ faciat non existere illud corpus, sed deficientiâ quæ facit illud corpus, eo modo se hîc & nunc habere, quasi non existeret.

Instat. Ovied: quando ego sum Madriti, habeo negationem essendi Toleti, Ergo aliquid positivum producitur.

Respondetur. Sufficere ut constituatur, in illo loco ipsa entitas locabilis quæ est quid positivum, expulsivū v. g. negationis essendi Toleti.

Objicit quintò idem. Ex hac sententia sequitur, corpora contigua, esse corpora indistantia, quid ergo erit esse corpora penetrativè. Quòd si dicas corpora penetrativè esse, est idem ubique; spatium occupare; Contra erit quia penetratio, præter corporum entitatem & spatiū, dicit adhuc aliquid aliud, & hoc aliquid aliud non est aliud quàm præsentia.

Respondetur. Corpora contigua, secundùm partes contingentes se duorum corporum distin-

distinctorum, sunt simul, sed ita, ut unumquodque illorum sit, in distincto loco: nam sint contigua, A, B, annihilato B, non censebitur A, occupare spatium B, adeoque non censentur esse in eodem loco, & certè esse contigua, & habere eundem locum, non sunt idem, primum enim indicat locum nonnisi proximè vicinum, quod etiam ipsum ly simul indicat. Unde hospites dicuntur esse simul cum Domino, quamvis non se penetrent. Penetratio autem & excludit diversitatem loci, & intereitatem importat.

INSTAT primò Arriaga. Non est corpus interceptum inter contigua, & tamen non sunt in eodem loco. Ergo negatio corporis intercepti non est locus.

RESPONDETUR. Non est quidem interceptum corpus, condistinctum ab illis duobus, est tamen corpus interceptum intransitivè, hoc est illa ipsa duo. Retorqueri item potest argumentum, cur contigua non habeant eandem præsentiam, & quamvis inter corpus A, contiguum, & inter corpus B, nullum sit corpus, tertium interceptū, ipsum tamen v. g. corpus, B, est æquivalenter interceptum, quia cohibens terminos, corporis A, ne ulteriùs procedant, ut dixi.

INSTAT secundò idem. Interceptibilitas quæ negatur, dum sum hîc, dicit substantiam locati. & locum, quæ duo, sunt positiva, & insuper dicit negationem interceptibilitatis; sed cùm non sum hîc, non negantur duo illa positiva, nam supponuntur manere, Ergo negatur aliquid tertium, quod acquirit de novo corpus, atqui, illud, est sola negatio. Ergo sola negatio negatur.

RESPONDETUR, quando non sum hîc, negatur hîc ipsa entitas mea, non quòd non existat, sed quòd se respectu illius loci ita habeat, ac si non esset.

INSTAT tertiò idem. In Petro existente hîc de novo, solum est de novo, negatio ejus, quòd me pulso, in me verè periit, atqui in me solum verè periit negatio, quia illa sola verè destructa est. Ergo Petrus acquisivit solum negationem meæ negationis.

RESPONDETUR. Petro existente hic de novo, est negatio entitatis Pauli, secuta in illo loco, adeoque non negatio negationis, sed negatio alicujus positivi.

INSTAT quartò idem. Quando totum aliquid, dicit duas partes positivas, & tertium aliquid negativum, si maneant in rerum natura, duo positiva, & sola negatio pereat, tunc nō potest de novo intelligi, nisi negatio solius negationis, sed in denominatione mei existentis hîc, duo positiva locus & corpus manent. Ergo solùm est cessatio, seu negatio illius negativi.

RESPONDETUR, illo câsu manere quidem corpus, quoad existentiam in rerum natura, sed corpus pro illo loco ita se habet, ac si non esset in rerum natura, unde negatio subsecuta, non erit negatio negationis, sed negatio illius, quod ita est, ac si non esset.

Continuatur solutio argumentorum.

OBJICIT sextò Oviedo. DEUS potuit creare mundum, cum eo ordine, quem nunc habet in spatio alio, v. g. in hoc, in quo potest hodiè creare mundum alium, quo casu non esset hic mundus in eodem loco. Ergo esse in eodem loco, non est habere hunc tantum ordinem, sed aliquid aliud præter hæc, & hoc est præsentia.

RESPONDETUR. Per Aristot: totus hic mundus acceptus scilicet secundùm supremæ sphæræ externam partem, non est in loco; sed posito etiam hoc, universum, secundùm rationem universi, esse in loco, si hoc ipsum universum in alio loco crearetur, haberet alium locum, quia haberet aliam negationem, distantiæ ab alio scilicet illo spatio.

INSTAT Ovied: Ad hoc, ut novus effectus formalis reperiatur, requiritur nova productio connotati, sed ad hoc ut aliquid sit in loco, cùm non fuerit, non potest novum aliquid connotatum assignari, quod producatur, nisi præsentia modalis.

RESPONDETUR ad hoc, ut nova formalitas oriatur, est necesse produci novum connotatum, si fiat mutatio in entibus, non verò, si fiat mutatio in non entibus, cùm enim non entia produci nequeant, debet tantùm ostendi novam negationem pullulare, quid est enim v. g. annihilatio nova Petri, certè non est productio novæ entitatis, sed est ipse Petrus non existens, & dum ab esse existentiæ ad non esse existentis transitur, non producitur aliquod novum connotatum, sed nova sola pullulat negatio, hoc est subtractio concursûs conservativi. Deinde ipsa adductio corporis locati, quæ non fuit, est quasi pro hoc locato, æquivalens productio illius, cùm antequam esset adductum, pro illo loco, habuerit se acsi non esset. Quamvis autem producatur per nos novum connotatum, ac producitur per Modalistas nova præsentia modalis, non sequitur æquè per utramque sententiam, non servari illud principium, Non sunt multiplicanda entia &c, &c. Certè enim istud principium, non vetat multiplicari negationes, præcipuè si substituantur ad id salvandum, quod alii salvant, nonnisi per entitates.

OBJICIT septimò Arriaga, indistantia est aliquid separabile â me & loco. Ergo est entitas aliqua realis.

RESPONDETUR. Annihilatio mei est aliquid separabile â me & existente DEO, & tamen non est entitas aliqua. Duratio item, est â me aliquid separabile, â quantitate item ratio termini & tamen hæc per Modalistas multos, non distinguitur entitativè Quòd si dicas hæc, non esse separabilia propriè, si item durationem dicas non esse separabilem ab Ente, secundùm quòd duratio,

tio,dicit aliquid in recto, dicit enim ipsam entitatem rei,ita & in præsenti dicetur indistantiam, secundùm id,quod dicit in recto, non esse separabilem à locato &c. Denique dici potest indistantiam non esse separabilem in circumstantia entitatis locati,negationeque corporis interceptibilis,inter locatum & locum, in quibus tantùm circumstantiis,identificatur indistantia.

Instat primò Arriaga. Præsentia localis, per nos,est carentia distantiæ. Ergo distantia, est aliquid positivum,distantia autem, est Ubicatio. Deinde,quid majus habet distantia, ut sit quid positivum quàm approximatio.

Respondetur ex dictis suprà, præsentiam localem diverso respectu esse quid positivum, inquantùm scilicet importat locabile, negativum autem,inquantum negat corpus interceptibile inter se & locum. Distantia etiam diverso respectu,est quid positivum, inquantùm dicit corpus interjectum,vel interceptibile,& diverso respectu,est quid negativum,in quantùm dicit, hic, negationem locati.

Instat secundò. Angeli sunt præsentes corporibus & Cœlo,non per negationem corporis intercepti,quia in eodem loco,in quo sunt Angeli,potest esse corpus. Ergo præsentia non est ista negatio Corporis intercepti.

Respondetur. Nos hic loqui de loco Materiali. Præsentia verò ut sic posset describi; Quòd sit entitas, prout dicit negationem spatii intercepti,vel interceptibilis,inter Angelum enim,& inter hoc spatium ubi est,secundùm quod in illo est,nec intercipitur,nec intercipi potest, ullum spatium,ly spatium,accipiendo prout est, quid commune ad locum,vacuum &c. Deinde dici potest,distinguendas esse has duas propositiones; possunt esse in eodem loco, in quo sunt Angeli,corpora,& hæc propositio est vera, Spiritus enim ob defectum quantitatis, habet vim penetrandi corpus,& alia est hæc propositio: inter Angelum in Oriente positum, & Angelum in Occidente positum,non potest intercipi corpus,& hæc propositio est falsa,verumque est oppositum,hoc est posse intercipi Corpus,ad quod solùm,respicit nostra sententia.

Instat tertiò. Per hoc,quod sum hic, nihil positivum ampliùs habeo, quàm si non essem, neque si essem alibi,& non hic, carerem aliquo positivo,Ergo non potest esse in posteriori naturæ aliqua negatio,quæ non fuerit in priori naturæ.

Respondetur. Quamvis nihil positivum superadditum ego habeo,quòd hic sim, locus tamen ipse,habet aliquid positivum superadditũ, quod non haberet nisi essem hic, nempè meam entitatem,quam negatio distantiæ, in recto dicit,& sicut sufficit per multos Modalistas ponere aliquid positivum in sola materia,ad hoc ut fiat compositum,censeaturque non solùm Materia sed & forma uniri,ita sufficiet ad esse Ubi,ut ipsi loco superaddatur aliquid positivum, quod antea non continebat, nempè entitatem locati.

Instat quartò idem. Ex dictis sequi circulum vitiosum,dicitur enim rem esse hîc,est nullum alium esse hîc,& rursùs alium esse hîc, est me non esse hîc.

Respondetur. Me esse hîc, non explicatur per hoc,quia nullus alius est hîc, quia duo entia v.g. Angeli possunt esse in eodem loco, & tamẽ unũ non dicet, quòd nullus alius est hîc: Me ergo esse hîc,est mea entitas, dicens negationem distantiæ ab hoc spatio. Consequenter vides, quòd in priori antequam expellantur alia corpora ab hoc loco in quo sum,priùs est naturâ me esse hîc,quia positio meæ entitatis est causa expulsionis aliorum corporum,sicut ingressus venti,est causa apertionis fenestrarum.

Instat quintò,in hac sententia non potest intelligi,quomodo aliqua causa efficiens possit me hîc ponere,nec enim producit me, nec locum, negatio autem in se produci non potest, quæ tamen per nos formalisat Ubi.

Respondetur,eô modo quo producitur Pater,durans,dextrum &c. eo modo producitur ab efficienti esse hîc; quia scilicet ponitur entitas,in his circumstantiis, in quibus postea hæc formalitas resultat.

Punctum Difficultatis 3.

An possit esse corpus sine ullo, Vbi.

Resolvenda est difficultas, tàm in principiis modalium,quàm in principiis nostris.

Dicendum est primò. *Posito,quòd Vbi, sit Modalitas,possibile est, ut maneat locabile sine ullo ubi Modali*,Ita Vasq: & Ovied: contra Suar: & Arriaga.

Probatur primò. Quia hoc,non implicat contradictionem.

Probatur secundò. Entitas locabilis, non est entitas Ubi modalis,concursus item conservativus,quem DEUS exhibet ipsi locabili,non est idem cum concursu conservativo,quem exhibet DEUS ipsi Ubi modali; nam conservatio, multiplicatur ad multiplicationem entis, Ergo saltẽ ab una parte,poterunt esse sine se,ad permanentiam.

Probatur tertiò. Ex essentia modorũ,hoc sequitur,ut possit esse modificatum sine modo, licèt modus non possit esse sine modificato, ex quo jam sic urgetur; Non solùm modus ut sic,sed & omnes modi in particulari accepti,servant essentiam modorum,Ergo si ex vi essentiæ modorum,possunt esse modificata sine modo, poterunt etiam esse sine modis,his in particulari.

Respondebis. Sine quocunq; calamo distributivè accepto,potest esse scriptio, non tamen

sine

sine omni calamo. Ergo etiam quamvis locabile possit esse sine quocunque Ubi, distributivè accepto, non sequetur, quòd possit esse sine omni Ubi.

Contra, quia nonnisi ex suppositione, quòd sit scribendum, est necessarius calamus, sed independenter à suppositione scriptionis, nullus est necessarius. Ergo etiam non nisi ex suppositione quòd debeat esse locabile, in loco, erit necessarium Ubi, sed independenter à suppositione locationis, non erit necessarium; possibile autem est, ut sit locabile, sine ulla suppositione locationis.

Objicit primò Suar: Angelus eo casu vel esset distans à mundo vel indistans: Si esset distans, Ergo haberet Ubicationem alibi; si indistans, Ergo haberet approximationem, quia approximatio, constituitur formaliter, per præsentiam.

Respondetur, in principiis Modalium, dici posset, illum Angelum, non fore indistantem formaliter, fore tamen indistantem materialiter, & radicaliter. Seu, ut alii loquuntur, fore indistantem negativè, non positivè. Dici etiam posset, illum Angelum eo casu, neque fore indistantem, neque distantem, sed absolvere ab utroque, cùm nec modum distantiæ, nec modum indistantiæ sit habiturus.

Objicit secundò Arriag: Implicat quantitatem, non esse extensam, aut inextensam, hæc enim duo, privativè opponuntur; Si esset extensa, Ergo habet præsentiam, ex vi cujus, extenditur; Si inextensa, Ergo habet partes penetratas, Ergo partes in eodem loco.

Respondetur, hoc argumentum saltem universaliter non concludit, saltem enim Angelus, qui partes non habet, nec per illas extenditur, poterit ab omni Ubitate absolvi. Rursùs saltem poterit res materialis, si spolietur omni quantitate, quæ per nos distinguitur realiter à quanto, quidquid in oppositum voluerit Arriag. poterit inquam res materialis sine ullo Ubi existere.

Directè autem in principiis Modalistarum dici potest, illo casu, fore illas partes, in eodem vel diverso loco, negativè, non autem positivè. Deinde cùm extensio non sit idem cum præsentia, sunt enim diversi prædicamenti, extensioque quantitatem in præsenti sequitur, quæ non est modus, poterit esse extensio sine præsentia, nam desitio entitatis, quæ est præsentia, non infert desitionem aliûs entitatis, quæ est quantitativa extensio, consequenter erit illic diversitas loci extensiva, non Ubicalis.

Objiciuntur tertiò Paritates aliquæ.

Prima Paritas. Non est possibilis linea, quæ neque sit curva, neque recta. Ergo neque possibilis creatura absolvens ab omni Ubicatione.

Respondetur. Disparitatem esse, quia hoc ipso daretur individuum genericum à parte rei, nam linea quæ est genus, dividitur in curvam & rectam, tanquam suas species, tale autem nullũ absurdum sequeretur, si creatura absolvat ab omni Ubicatione. Deinde, si legitima daretur comparatio, deberet ita poni, ut lineæ Ubicatio, rectæ autem & curvæ, opponatur hìc vel ibi, teneretque paritas, quòd sicut, impossibile est, esse lineam, & tamen, nec curvam, nec rectam, ita impossibile sit Ubi, quod, neque sit hìc, neque alibi. Cæterùm sicut potest non esse linea, ita poterit & nullum esse Ubi. Deinde curvitas & rectitudo lineæ opponuntur contradictoriè, nihil enim formalissimè est curvitas, nisi negatio rectitudinis, & cùm ex contradictoriis alterutrũ competere debeat, si linea non est recta, & tamẽ est linea, curva erit; præsentia autem, & ipsa Ubi, opponuntur contrariè, hinc si careat locabile uno Ubi, non est necesse ut habeat aliud Ubi.

Secunda Paritas est: Non est possibilis creatura, quæ sit, & durationem non habeat. Ergo & quæ non habeat præsentialitatem.

Respondetur. Si duratio sit modus, Negandum est Antecedens; si autem non sit modus, disparitas est, quia non est alietas entis continuatè existentis à duratione, adeoque nec separabilitas, jam autem alietas est Entis locabilis, à modo Ubitatis.

Tertia Paritas est. Non potest esse aliquid existens sine omni relatione, Ergo neque sine omni Ubicatione.

Respondetur. Quia relatio, est quid identificatum in circumstantia termini, Modus autem Ubitatis non identificatur.

Quarta Paritas, Forma, non potest esse in subjecto sine unione, Ergo neque sine Ubicatione.

Respondetur, ly in subjecto ut teneat antecedens, supponit pro conjuncto substantialiter; si autem esset sine unione conjunctum, esset sine conjunctione conjunctum, adeoque non conjunctum, non sequeretur autem esse ens aliquod præsens formaliter, & positivè, sine ubicatione.

Quinta Paritas. Non potest esse creatura sine omni actione producta, Ergo neque sine omni Ubi.

Respondetur. Cùm creatio sit, indistincta à re creata, falsum est Antecedens, si procedat de actione distincta, si autem procedat etiam de actione indistincta, disparitas erit, quia hoc ipso illa creatura non esset acta, non enim quidquam est actum, sine actione, si non esset acta, hoc ipso non esset creatura, pro consequenti autem nullum absurdum.

Examinat multo paratu hanc & paritatem, & argumentum Oviedo. Implicat creatura quæ non sit præsens DEO, Ergo implicat creatura absolvens ab omni præsentialitate, sed in principiis Modalium dici potest, implicare creaturam, quæ non sit præsens DEO negativè, potest tamẽ non esse præsens DEO positivè.

Ut

Ut in principiis nostris resolvatur hæc difficultas.

Præmitto primò. *Quòd duplex possit haberi, esse, cujus interceptionem negat præsentia hic*; Primò potest haberi esse corporis, quòd de facto datur interceptibilis, & hæc non esset universalis ratio salvandi aliquem esse hîc, nam si inter aliquem & locum, intercipi potest, quodcunque creabile corpus, hôc ipso non sum hîc. Secundò esse cujus interceptibilitatem negat indistantia, potest cogitari quodcunque spatium, quodcunque tandem corpus, quicunque tandem Spiritus, & per hoc rigorosè salvatur indistantia, si enim vel Angelus, inter me, & locum, in quo sum mediè, intercipi potest, hôc ipso hîc non sum, sed neque hic modus est, universalissimus, quod ut intelligatur.

Præmitto secundò. *In triplici suppositione cogitari posse esse aliquid, interceptibile, inter locum & spatium, in quo est locatum.* Primò spatium vel corpus actu existens, quod intercipi possit, & hoc per accidens, ut dixi, salvat rationem ubi, sufficit enim ne sim hîc quodcunque aliud corpus posse intercipi. Secundò potest cogitari interceptibile non quidem actu, possibiliter tamen existens, & sic rebus omnibus annihilatis, & solo relicto, Petro, inter DEUM & Petrum non posset intercipi aer, qui est possibilis. Tertiò cogitari potest, si DEUS & una tantùm creatura esset possibilis, reliqua impossibilia, adhuc tùm temporis creatura, non distaret à DEO, & tamen per negationem alicujus intercepti, vel interceptibilis, indistantia illiùs salvari non posset, nullum enim jam esset interceptibile, sicut nec modò indistantia mea, per hoc salvari potest, quia inter me & DEUM non potest intercipi chymæra. Ut ergo salvetur, quo modo impossibilibus quibuscunque spatiis realibus, interceptibilibus, adhuc creatura non sit distans à DEO.

Præmitto tertiò. *Quòd quamvis ad clariùs explicandum dicamus*, præsentiam Petri esse ipsiusmet entitatem Petri, prout dicit negationem spatii interceptibilis, & quod spatium istud, ejusque negatio, magis sit accommodata nostris phantasmatibus, & quæ appellari potest præsentia negativa, supereſt tamen alius, idem explicandi modus, per præsentiam, quam suprà appellavimus positivam, quæ est entitas Petri, importans se esse illîc ubi est, vel ut superiùs diximus, est ipsum esse locati, prout negat negationem sui esse hîc, quod totum salvari potest, sine ulla Entitate Modali.

Dicendum est secundò. *Non esse possibile ut separetur à locato id, quòd, ubi, dicit in Recto.*

Ratio. Quia idem separetur à se ipso dicit enim in recto, ipsum locatum.

Dicendum est tertiò. *Non esse possibilem Creaturam actualem, quæ absolvat ab eo, quod suo modo importat. Vbi in obliquo, ita ut absolvat ab omni præsentia.* Dixi Actualem, quia Anti-Christus nullam habet præsentiam, quia necesse, quod esse, primò impotat præsentia.

Probatur primò. Auctoritate S. Augustini ex Epistola 57. ad Dardanium, ubi censet ea quæ nusquam sunt, non esse.

Probatur secundò. Argumentis contra Conclusionem primam adlatis, quæ evincunt negativâ præsentiâ, non posse creaturam spoliari suppositò, quòd existat, quamvis positivâ superadditâ spolietur, & quia apud nos nulla est præsentia superaddita hoc ipso, si existat non poterit illa omni absolutè spoliari.

Probatur tertiò. Vel est possibile, ut creatura existens non existat immensitati Divinæ, hoc est, ut illîc non sit immensitas Dei, ubi est creatura Dei, aut si vis ita dicere, in illo nullibi in quo est abusivè creatura, vel non est possibile, ut creatura non coexistat immensitati Dei; Si non est possibile, ut non coexistat immensitati Dei, habet ergo suum Ubi, nam secundùm illam phrasim, negativè Ubi explicantem, inter Deum, & illam Creaturam, nihil est, interceptibile; Si autem non est illîc immensitas Dei, derogas eidem, & adhuc tamen sequitur, non absolvere tunc creaturam, ab omni Ubi, quia non absolvit ab illo, illîc spatii, in quo, illîc spatii est.

Addo. Non est dubium quòd possit esse corpus, sine ullo ubi extrinseco, quia posset poni in vacuo, in spatiis extra Cœlos.

DIFFICULTAS II.

De divisione in locum definitivum & circumscriptivum.

Præmitto primò. *Quid sit esse definitivè in loco, & quid circumscriptivè.* Definitivè esse in loco, est ita esse, ut locatum totum sit in toto, & totum in qualibet parte. Circumscriptivè autem esse in loco, est ita esse, ut pars locati, parti loci, ut totum locatum, toti loco respondeat. Primum illud Vbi, est proprium spiritualium. Secundum etiam corporeorum. Sed quomodo res spiritualis, dicetur esse tota in toto, & tota in qualibet parte, cùm non habeat partes v. g. Angelus, immò quomodo erit tota in toto, quia comparando Vbi intrinsecum rei ad Vbicarum, videtur significari, quòd totum adveniat toti, ut ita sit totum in toto. Sed cogitandum non est, quasi sit duplex præsentia definitiva, una, quæ singulis partibus, & alia quæ toti conveniat; sed per hoc solùm significatur; quòd quamvis in singulis partibus loci sit totum, non

tamen plura illic sint tota, sed Unum, loquiturque definitio, non de partibus ubicati, sed de partibus loci. Licèt casu quo ubicatum habeat partes, possit id accommodari ad partes ubicati, & ita corpus Christi totum est, in singulis etiam articulis Christi, & articulus in toto corpore, idque titulo penetrationis.

Præmitto secundò. *Rem corpoream, posse habere Vbi definitivum.*

Ratio. Quia ipsum Mysterium Eucharistiæ, positioque in eo corporis Christi id suadet. Cæterum substantia spiritualis, non potest esse circumscriptivè in loco, cùm enim partes non habeat, quomodo pars illius, parti loci correspondebit: admisso per impossibile quòd sit aliqua substantia spiritualis, & tamen habens partes, admisso etiam, quòd in intensione spiritualis qualitatis, sint partes, & non plura tota, nondum illud intensum, poterit esse circumscriptivè in loco, quia adhoc ut extensè aliquid in loco, requiritur principium, ut ita dicam evolutivum extensionis, nempe quantitas, quæ tamen rei spirituali non convenit. Nisi fortè competat illi beneficium extensionis virtualis, quale beneficium competit Angelo, in ordine ad implendam totam sphæram locabilitatis divisibilem, neque tamen inde sequetur, quòd si Angelus haberet partes, ut intensio spiritualis habet, & insuper habendo virtualem illam extensionem quòd possit esse circumscriptivè in loco, nam virtualis illa extensio, non excludit penetrationem. Unde & Angelus habendo partes illas penetratas cum toto, non posset circumscriptivè occupare locum, nam impenetrabilitatem adjunctam habet, nonnisi quantitas formalis, quantum quidem per experientiam colligimus. Si tamen daretur res spiritualis habens partes, habens beneficium extensionis virtualis, & insuper impenetrabilitatem spiritualem, non apparet quare talis res spiritualis, non deberet occupare locum circumscriptivè.

Præmitto tertiò. *Quòd divinitus corpus, in eodem loco possit & ubi definitivum, & ubi circumscriptivum.*

Ratio. Tum quia, nulla in hoc repugnantia. Tum quia, ubi est Christi caput circumscriptivè, potest illic poni, per ubi definitivum, totum corpus Christi. Tum quia potest facere Deus decretum, ut eam continentiam, & ambientiam, quam exercent species Sacramentales, respectu corporis Christi habeat ipsum corpus replicatum, ita ut circumscriptivè positum, ambiat ubi illa definitiva, ejusdem corporis Christi.

Præmitto quartò. *Quòd sicut ubi intrinsecum indistinguitur modaliter ab ubicato, ita indistinguentur ubi definitivum, & circumscriptivum, à suis ubicatis naturaliter*, dixi naturaliter, quia posset esse difficultas; an ubi definitivum corporum, non sit quid superadditum. Ratio dubitandi. Quia possibile est, ut corpus habeat ubi, & non habeat definitivum, per quid ergo transit, ad tale ubi, nam ad ubi naturale offensa supra mutatio, in negatione corporis interceptibilis, quæ negatio, non apparet, quid conferat corpori, ad ubi nonnisi definitivum. Qui tamen vellet universaliter dicere, nullum ubi, esse modalitatem, diceret, sufficientem mutationem ad tale ubi, esse impeditionem quantitatis quoad impenetrationem, hoc ipso enim quòd corpus maneat penetratum, dicensque negationem supra explicatam distantiæ, hoc ipso habebit ubi definitivum. Sed quomodo ad hanc ipsam penetrationem venietur, & quidem veniri facilè potest, per ablationem ipsiusmet quantitatis, hoc ipso enim jam erit illud corpus penetratum, adeoque habens ubi, nonnisi definitivum. Sed difficilius est ostendere, quomodo deveniatur ad istam penetrationem, retentâ etiam quantitate, videtur enim debere provenire, nonnisi per superadditum ubi, possetque hoc defendi ita, ut superaddita illa modalitas, non sit ad faciendam rem indistantem, hæc enim indistantia haberi potest, ab aliquo negativo, sed ad impeditionem impenetrabilitatis. Cæterum addi hoc potest, quòd videatur non debere concedi dari modalitatem, quæ sit impeditiva quantitatis, ne reddat aliquod impenetrabile, quamvis enim talis modalitas possit poni, sed videtur hoc revocari posse, ad aliquid intimius, ne ita multiplicentur entia sine necessitate, nempe ad subtractionem concursus, ad istos secundarios effectus. Hic tamen ipse concursus, ad secundarios effectus, in hoc habet difficultatem, quia sicut ipse effectus formalis primarius, indistinguitur à forma unita, subjecto capaci, ita ut concursus ad effectum formalem primarium, à parte Dei, non alius est, quàm concursus conservativus ipsiusmet entitatis formæ, subtractioque hujus concursus, causaret non existentiam ipsiusmet formæ, ita à paritate etiam concursus, ad effectus formales secundarios, videtur non posse subtrahi.

Totum hoc ulterius urgeri posset, sed ita, ut extrahatur difficultas, non ad ubi definitivum, casu quo, illud competat corporibus, sed ad hoc, quid sit impediri effectum secundarium ipsiusmet formæ, quæ duo distincta sunt. Quia tamen salva entitate formæ, possunt illius effectus secundarii impediri, quod colligit Christiana Philosophia, vel ex eo mysterio Eucharistico, in quo est quantitas corporis Christi, & tamen non habet effectus suos secundarios, hinc colligitur, effectus secundarios, non perfici ipsa absolutè entitate, formæ unitæ, subjecto capaci, sed per aliquid distinctum, hinc huic distincto, in quod refertur impenetratio, si subtrahatur concursus, erit jam sufficiens muta-

mutatio, ad ubi definitivum corporibus competens.

Præmitto quintò. *Unam eandemque rem, posse habere in loco uno, ubi definitivum, in alio circa circumscriptivum.* Ratio. Quia ex Christiana Philosophia fundata in fide, & in principio, non implicat. Christus est in cœlo circumscriptivè, & in Eucharistia definitivè. His quæ non ita multum disputantur, præmissis. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

An unum corpus possit esse circumscriptivè in pluribus locis.

NEgat S. Thomas & Vasquez 3. par. d. 169. c. 5. licèt oppositum videatur innuere Tomo 4. d. 6. q. 3. c. 1. & 23. affirmat autem Scot. Suar. & alii communiter.

Dicendum est. *Posse id fieri.*

Probatur primò. Quia nulla est in hoc implicantia.

Probatur secundò. Quia si hoc implicaret, implicaret vel ratione repetitionis & replicationis corporis, vel ratione replicationis cum circumscriptione, non ratione replicationis corporis, quia corpus Christi de facto per plures definitivas præsentias multiplicatur; non ratione replicationis cum circumscriptione, quia replicatum corpus supernaturaliter, quantum est de se, potius exigit multiplicari circumscriptivè, quia exigit non impediri ea, quæ sunt secundùm suam naturalem inclinationem & bonum, præcipuè si ipsa præcisè replicatio, non deposcat illius boni sublationem, ut non deposcit destructionem ubi circumscriptivi. Quod ipsum probatur. Quando Deus replicat corpus actio replicativa quà talis, non est essentialiter actio impeditiva quantitatis, effectuumque illius secundariorum, qui inter alios est extensio partium in ordine ad locum.

Probatur tertiò communiter. Non repugnat duplex definitiva præsentia. Ergo nec duplex circumscriptiva, imò magis repugnat duplex definitiva, quàm duplex circumscriptiva, ad eum modum, quo magis repugnat igni, non habere calorem quàm habere duplicem; ita etiam magis repugnabit, non habere circumscriptivam præsentiam, quàm habere duplicem.

Objicitur primò. Assumendo principia Philosophica.

Primum Principium. Unum, est quid indivisum in se, & divisum à quolibet alio, ex quo sic arguitur, corpus replicatum circumscriptivè existens in duplici loco, & esset idem corpus, ut supponitur, & non esset idem, quia positum circumscriptivè in duplici loco, non esset indivisum à se.

Respondetur. Imprimis argumentum multum probat, quia probat, quòd idem corpus, nec duplicem definitivam præsentiam habere possit. Deinde Suar. dicit: Illud corpus ratione diversarum præsentiarum, posse distare à seipso, in idem recidet, quod alii dicunt, fore illud corpus divisum, à se non quoad entitatem, sed quoad locum & præsentiam. Lugo tamen dis. 5. de Eucharist. Sect. 17. negat illa duo corpora distare à se, quia distantia dicit distinctionem duorum, quæ distant, quæ distinctio illic non est: Et sicut si paries haberet duplicem albedinem, non esset similis sibi ipsi, sic nec in præsenti divisus à seipso.

Quod attinet ad assumptum principium, posita etiam replicatione salvari potest, quomodo replicatum sit indivisum in se, & divisum à quolibet alio, erit inquam indivisum in se, quia replicatio non facit illud, aliud à se: Rursùs quia replicatio, non facit, ut divisio in illo fiat quod replicatur, sed totum replicatur, cum sua indivisione, erit autem replicatum divisum, etiam à quolibet alio, quia entitas replicati, non est entitas alius, sive replicati, sive non replicati.

Secundum Principium. Locatum non debet esse majus loco, & tamen si aliquid posset poni in duplici loco circumscriptivè, sequeretur oppositum, nam ex vi hujus præsentiæ commensuraretur cum hoc loco, ex vi alius præsentiæ, cum alio loco.

Respondetur. Ad hoc salvandum principium, sufficit dicere, quòd locatum prout est in hoc loco, non excedat suum locum, & prout est in alio, non excedat illum alium locum. Addit Oviedo, quòd sicut ex duabus præsentiis, non constituitur una præsentia, quæ sit major locato, sic nec ex duobus locis constituitur unus locus, major locato; sed tantùm sunt duo spatia, quorum utrumque æquale est corpori, prout illud continet.

Tertium Principium. Effectus formalis non potest crescere, nisi crescat ipsa forma, & ita non potest fieri magis calidum, nisi crescat calor, sed extensio localis est effectus formalis quantitatis, ergo crescere non potest sine quantitate: Ergo nec duplicem circumscriptivam præsentiam habere potest, sine duplici quantitate.

Respondetur. Ex vi hujus argumenti sequi, esse possibilem replicationem circumscriptivam, saltem duplici quantitate posita, in eodem replicabili: ad medium autem terminum dici potest, quamvis non possit aliquid magis esse calidum, nisi crescat calor, tamen fieri potest replicatio ejusdem caloris, nullo novo superaddito gradu, quo casu non crescet calor,

quia crescere calorem notat additionem caloris non præhabiti, & tamen replicabitur; sic & in præsenti non crescet quantitas, & tamen repetitò ponetur replicatum, non ergo crescet tum replicatum, sed multiplicabitur, seu repetitò ponetur.

Objicitur secundò ex absurdo. Si posset poni in duplici loco circumscriptivè corpus, posset in pluribus, consequenter & in infinitis; quod dici non potest; aliàs posset poni ubique, adeoque posset habere æqualitatem cum immensitate Divina.

Respondetur. Posse poni corpus in infinitis spatiis syncategorematicè, distinguetur tamen ab immensitate, etiam per hoc, quia ex vi hujus replicationis, quæ actu habetur, non est jus in illa creatura replicata, ad alibi etiam existendum, quod convenit immensitati.

Objicitur tertiò. Circumscriptiva præsentia ita constituit corpus in hoc spatio, ut non possit esse extra illud.

Respondetur. Negand. assumptum quod ad maximum verificatur, ut scilicet non possit esse extra illud spatium, in quo non est circumscriptivè.

Objiciuntur quartò Paritates aliquæ.

Prima Paritas est. Non potest esse simul idem in duobus temporibus. Ergo nec in duobus locis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia tempus, ex ratione successivi, importat prius & posterius: si ergo coexistat ei, quod prius est, non est tunc coexistere illi posteriori, cùm posterius non sit simul cum priori, bene autem possunt esse duo spatia simul, in quibus existatur.

Secunda Paritas est. Non potest idem poni in eodem loco, per diversas præsentias. Ergo nec in pluribus locis per replicationem.

Respondetur. Si est præsentia indistincta ab entitate, sicut eadem entitas non potest esse diversa à seipsa, ita nec potest habere diversas præsentias; si autem præsentia est distincta modaliter, si diversitas sit penes præsentiam ejusdem loci, potest duplici præsentia in eodem loco existere; si autem sit diversitas secundùm præsentiam in alio loco, hoc ipso jam & esset in eodem loco, ut supponitur, & non esset, quia haberet præsentiam alius loci, quod absurdum non sequeretur in præsenti, quia nullo modo in uno, sed in duobus locis esset.

Tertia Paritas est. Idem non potest habere plures figuras: Ergo nec duplex ubi circumscriptivum.

Respondetur. Hac paritate impugnari etiam duplex ubi definitivum. Disparitas est, quia figura, est quantitas ita terminata, quæ si ita terminata est, adeoque hanc figuram habens, non potest esse non ita terminata, adeoque non habens talem figuram, nullum autem simile absurdum sequeretur, si ponantur ejusdem esse duo circumscriptiva ubi.

Objicitur quintò. Sequeretur data tali circumscriptiva duplici præsentia, idem in uno loco moveri, in alio non moveri, vel unum duobus, motibus moveri, &c. quæ omnia sunt absurda. Ut hoc argumentum solvatur. *Sit*:

Punctum Difficultatis 2.

De prædicatis replicati entis.

Præmitto primò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt identificata substantiæ rei.* v. g. ratio animalis, ratio rationalis, identificantur homini, ratio item creaturæ, & alia ejusdem prædicata primò vel secundò essentialia, quæcunque item proprietates Metaphysicæ, & hæc non possunt non replicari, replicato homine.

Ratio. Quia & esset tunc homo replicatus ut supponitur, & non esset replicatus homo, cùm illius entitas non sit replicata, cùm illa omnia, sint hominis entitas.

Præmitto secundò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt quidem essentialia homini, Physicè spectato, una tamen pars non est identificata alteri,* & sic v. g. ratio Materiæ, est essentialis homini, non tamen identificatur alteri comparti, nempe formæ, & circa hæc dupliciter replicatio fieri potest, vel totalis, vel tantùm partialis, potest enim replicari vel totus homo, vel nonnisi pars illius, hoc est v. g. Materia, quòd possit replicari nonnisi Materia v. g. resolvitur in principium, quia non implicat, habetque suam diversam entitatem secundùm quam, si potuit replicari ante unionem, cur posita etiam unione replicari non poterit? Cæterùm si replicetur, petit ob naturalem concomitantiam, replicari etiam formam & unionem, quod in simili agnoscit Trid. sess. 13. c. 3. quod censet, quamvis vi verborum ponatur solum corpus, propter naturalem connexionem, poni etiam animam. Cumque bonum sit materiæ hîc & nunc hæc Forma, hæc Unio deposcit ut etiam replicata, cum suis sit bonis.

Casu verò quo totum compositum replicetur materia & forma & unio replicari debebit.

Ratio, quia & replicaretur totum ut supponitur, & non replicaretur totum, quia totum nihil aliud est, nisi illa tria.

Præmitto tertiò. *Sive potentiæ, sive accidentia realiter distincta à subjecto, absolutè loquendo, possunt non replicari subjecto replicato*, neque enim hoc implicat. Supponuntur enim habere entitates condistinctas, exigit tamen illa replicari subjectum, quia sunt bonum illius.

Dices

Dices primò. Non potest subjectum moveri localiter, non motis iis, cum quibus unitur, Ergo nec potest replicari subjectum, nisi replicatis omnibus, quæ sunt in subjecto.

Respondetur. Disparitatem esse, quia, si moto subjecto non moverentur subjectata, hoc ipso jam daretur disunio, quæ non sequeretur, si replicetur Petrus Romæ existens, ita ut simul ponatur Neapoli, manentibus accidentibus unitis Petro v.g. Romæ, licet non uniantur v.g. Neapoli existenti Petro, unde nec periret tunc unio illorum accidentium, sed tantùm non replicaretur.

Instabis. Si possent illa accidentia non replicari, & haberet illa corpus, ut supponitur, & non haberet, quia non replicarentur.

Respondetur. Ex eo, qui illa accidentia non replicarentur, non sequeretur absoluta veritas hujus propositionis; Substantia non habet hæc accidentia, quia ad hoc verificandum, non solùm est necesse, ut ea non habeat Neapoli, sed etiam ut nullibi habeat, ad eum modum, quo non sequitur absoluta veritas hujus Propositionis, Petrus non habet pecuniam, quia illam non habet in manu.

Dices secundò. Immeritò assumi, quòd connaturaliter loquendo exigat subjectum, replicari illa accidentia. Reproductio enim est magis miraculosa, & minus connaturalis, quàm productio alterius numero distincti accidentis. Ergo si subjectum non exigit produci alia numero accidentia, nec petet replicari.

Respondetur. Si comparentur inter se replicatio & productio, est magis connaturalis productio, quàm replicatio, sed si utrumque comparetur ad subjectum replicatum, connaturalior jam est subjecto, accidentium quæ sibi unita sunt, replicatio, idque ideò, quia illa jam sunt bonum illius, & perfectio actualis, quæ ipsa etiam deposcit, sequi conditionem subjecti.

Instabis primò. Ergo connaturale illi subjecto est aliquid supernaturale, nempe replicatio, quam deposcit.

Respondetur. Ex suppositione supernaturalitatis, potest aliquid supernaturale connaturale reddi, sicut intellectus informatus Lumine gloriæ, connaturaliter deposcit, non impediri, ne videat Deum, exigitque jam connaturaliter visionem, quam non exigit independenter à suppositione elevationis.

Instabis secundò. Natura constituta in diverso loco, connaturalius petit diversum pondus attollere, & non idem, amisso item accidenti, connaturalius est aliud simile produci, quàm idem reproduci. Ergo & connaturalius est, diversa accidentia produci, quàm eadem replicari.

Respondetur. Quod attinet ad pondus, disparitas est, quia pondus non supponitur esse unitum potentiæ attollenti, imò diversam habet unionem indistantiæ, ratione cujus petit ab hoc attolli, imò, si idem haberet unionem indistantiæ, idem peteret attolli quia autem subjecto, supponuntur unita esse illa accidentia, petet illa produci. Quod autem attinet ad secundum, dici potest, quòd quando subjectum deperdit accidens, non supponatur pro tunc habere cum illo connexionem, adeoque nec supponitur ex vi connexionis, deposcere reproductionem illius, aliàs insuper obstante principio, quòd à privatione ad habitum, non detur regressus: jam autem natura replicata, supponitur unita suis accidentibus, vi ergo hujus unionis deposcit illa, ne bono suo actuali spolietur, reproduci, cùm insuper non detur ullum principium, quod deposcat, ne ponatur illorum replicatio.

Instabis tertiò. Materia pedis unitur animæ rationali, & tamen non est, ubicunque est anima rationalis, nec petit esse connaturaliter. Ergo nec est juxta naturam rerum, ut ea, quæ alicui uniuntur, sint, ubicunque illud est.

Respondet Lugo. Doctrinam nostram procedere de locis adæquatis, tunc enim subjectum debet suas proprietates, & accidentia deferre, non verò debet secum habere, omnia accidentia in locis inadæquatis. Ratio. Quia in locis adæquatis ita debet existere, acsi nullibi alibi existeret, adeoque sua secum habere debet, quod non requiritur in loco inadæquato, quia partialis illa præsentia, supponit rem partialiter alibi existere, adeoque non debet esse talis, ut secum omnia deferat, quasi alibi illa habere non posset.

Dices tertiò. Si potest replicari materia, non replicata forma illi unita, & erit eadem materia, & non erit, quia non erit unita, cum alibi sit unita.

Respondetur. Eandem quidem fore Materiam quoad entitatem, sed non eodem modo se habentem, de quo infrà in simili.

Præmitto ultimò. *Accidentia dependentia à loco, quæ jam accidunt in uno loco, post transactam replicationem, absolutè possunt convenire in alio loco.*

Ratio. Tum quia hoc non implicat, immò hoc semper evenire asserunt Lug. Arriag. Ovied. Tum quia potest Deus replicare ipsas substantias, cur non & accidentia? Sed restat difficultas, an connaturaliter exigat illa, subjectum replicatum, habere in utroque loco, saltem, an divinitus illis carere in alio loco possit.

Dicendum est primò. *Accidentia quæ transactâ replicatione contingunt in uno loco, non est connaturale, ut fiant in alio loco.* Ita Suar. uterque. Amicus disp. 19. de Euchariſt. Licèt dicat actus appetendi & cognoscendi, utrobique debere esse eosdem.

Probatur primò. Non magis inter se repugnant, desinere in uno loco, & non desinere in alio loco, quàm in uno loco frigefieri, in alio

non frigefieri. Desinit autem Christus,in uno loco Sacramentaliter,in alio non desinit. Ergo, imò hoc ipsum quod est esse Corpus in uno loco circumscriptivè, in alio non esse, non magis repugnant,quàm in uno loco frigefieri, in alio, non frigefieri, defacto autem Christus est in cœlo circumscriptivè, non est autem circumscriptivè replicatus in Eucharistia.

Probatur secundò. Quia non fit id connaturaliter,cujus causa secundùm cursum naturæ, ostendi non potest. Sed dictorum accidentium causa, secundùm cursum naturæ, ostendi non potest. Si enim quis hîc oculis privetur, quæ causa erit, ut exoculetur alibi, ad Deum autem in hac parte recurrere tanquam causam specialem, non videtur secundùm cursum naturæ,tuncque Deus solus etiam agit secundùm cursum naturæ,quando datur exigentia creaturarum, ut Deus solus hoc vel illud agat,ut cùm ad exigentiam materiæ dispositæ,producit animam rationalem, non est autem causa creata, exigens hæc accidentia,tanquam aliquid replicati,cùm non præsupponantur fuisse bona subjecti, unita ante replicationem, alia etiam exigentia legitima, nulla ostendi potest.

Probatur tertiò. Quia si esset connaturale, ut accidentia quæ transactâ replicatione contingunt in uno loco, conveniant eidem in alio loco, sequeretur connaturale esse subjecto, ut unum idemque connaturaliter vivat & moriatur, sit enim in uno loco applicata medicina, quæ attendendo ad temperamentum subjecti, non potest non esse efficax,nisi miraculo impediatur, & ex altera parte propinetur uno eodem instanti v.g. venenum, quòd attendendo ad temperamentum, non potest non esse mortale, nisi accedat miraculum, jam hoc ipso connaturale illi erit,& vivere,& mori. Item in uno instanti, sit in tenebris in loco A, & in loco B, sit in luce,tunc eodem instanti, connaturaliter & deberet esse videns, & non videns. *Neque valet,si dicas*,venenum pharmaco, tenebras luce destruendas, non inquam valet, quia etiam pharmacum veneno, & lux tenebris, destrui deberet, nam non una pars accidentium, sed utraque simul convenire debet. Consequenter inferes, quòd possit portare in uno loco pondus,quo majus portare non possit,& in alio loco, aliud simile, & quia utrobique nonnisi uniter,maximum pondus portabit,non portabit pondus majus, quàm portare possit. Et certè, si sequitur ex conclusione data, replicari debere pondus, supponuntur etiam replicatæ vires, & sicut ex replicatione ponderis,sequitur contra nos,à replicato portari plus quàm aliàs posset, ita sequetur contra illos, non portare replicatum plùs quàm possit, siquidem replicantur ipsæ vires.

Dicendum est secundò. *Possibile esse, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subjecti, & objecti, saltem naturaliter impossibiles sint.*

Probatur primò. Quia in hoc nulla est implicantia.

Probatur secundò. Accommodatione argumenti, suprà, primo locô facti.

Confirmatur. Vi replicationis, acquirit creatura æquivalentiam quandam ad plura, quæ æquivalentia in hoc inter alia fundatur, quia concursus replicativus & ponens locatum, in loco B, cùm antea fuerit nonnisi in loco A, & concursus primitùs conservativus, qui continuatur in loco A, sunt concursus distincti,poterit ergo unus desinere, non desinente alio, facereque æquivalenter duo, vi cujus æquivalentiæ ad duo, potest esse hîc, & non esse hîc, esse productum actione uniter,& non replicativè causativâ,non esse productum actione uniter sed replicativè causativâ. Ergo ratione ejusdem æquivalentiæ poterit salvari, ut hîc amet, illic oderit.

Probatur tertiò. Si non posset creatura intellectualis,in uno loco amare,in alio odisse,sequitur debere componi inter se, amorem & odium,quod repugnat,& quod solùm,ut evadant oppositi, dicunt utrobique debere esse, nonnisi amorem. Sit enim v.g. Petrus replicatus, Paulus item replicatus,in uno loco,Petrus replicatus demus quòd Paulo replicato lethaliter infligat vulnus,Petrus,ex principiis Amici, non est necesse,ut vulneret in alio loco Paulum. Supponamus eundem Paulum,in alio loco defendere salutem Petri contra alium, in hoc loco amabit Paulum, & quia amare non potest, quin etiam in alio loco oderit, utroque loco,& odisse debebit,& amare. Quod absurdum, in nostris principiis non sequetur, nam hîc tantùm amabit, illic tantùm oderit.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta in Contra.

Objicitur primò. Si vera conclusio, sequitur eundem hominem, posse in uno loco peccare,in alio non peccare, adeoque unum & damnari,& salvari.

Respondet recentior Suar. Quòd fieri quidem possit,ut in uno loco peccet, in alio non peccet, utrobique tamen spoliabitur gratiâ, quia gratia,non est per ordinem ad locum,sed ad personam, benè vel malè operantem, ut autem censeatur, persona esse malè operans, sufficit,ut in uno loco malum operetur,bonum enim est,ex integra causa. *Hæc Responsio*

Non

Non Satisfacit. Tum quia ex vi hujus principii, quòd bonum sit, ex integra causa non infertur, quòd si in uno loco amet Deum, non possit in alio odisse. Ergo ex eodem principio non inferetur, illum in utroque loco, debere spoliari gratiâ. Tum quia ex eo, quòd gratia non sit, per ordinem ad locum, non sequitur, utrobique perdendam, quia etiam actus, qui eliciuntur ex præhabitis speciebus impressis, non dependent à loco, & tamen per Suar. non est necesse, ut si illis in uno loco utatur, debeat etiam uti in aliis. Tum quia sicut ipsa natura, cum suis potentiis, ita & ratio personæ tunc replicatur, sed ex vi replicationis potentiarum, potest facere unum, non facere idem in alio loco, ut censet hîc recentior Suar. Ergo etiam ex vi replicatæ personæ, potest in uno loco habere gratiam, in alio non habere. Tum quia hæc responsio, non est conformis pluribus principiis Theologicis, tale est, quòd neminem Deus per gratiam deserat, nisi ipse deseratur per peccatum, hæc autem Responsio dicit, quamvis non peccet, adeoque hîc peccando non deserat, hîc tamen sit à gratia deserendus. Deinde vivens posset per pœnitentiam delere peccatum, adeoque recipere gratiam, quid ergo fiet, si in alio loco moriatur, in quo non peccavit, & tamen jam deberet esse in inferno, utpote non decedens in gratia, quæ supponitur ab illo ablata. Dicere autem talem ad tempus cruciandum sub conditione, si superstes non pœnituerit, non valet; nam hoc secundùm usurpatos articulos non procedit, qui nullam admittunt post mortem redemptionem, & absolutam in morte agnoscunt Dei judicis sententiam, ad quos articulos, si procedere possit responsio ut potest, probabilior erit. *Hinc*

Respondetur. Concedendo sequelam. Verè enim, etiam in dicto casu, potest de illo replicato, ac de duobus discurri; dubitari tamen posset: an esset futurus completè beatus, siquidem replicatus, esset, in summa miseria.

Instabis primò, cum aliquibus apud Amic. Ut actus meritorius constituat hominem justum, & demeritorius injustum, sufficit moralis præsentia actûs. Ergo quamvis in uno loco actum peccandi non eliciat, moraliter tamen imputabitur illi.

Respondetur. Quòd moralis imputatio actûs, etiam transacto actu, duret, sed fundatur semper, in antecessoria physica ejusdem productione, non implicat autem, ut in alio loco physicè non producat actum peccaminosum, consequenter moraliter illi non imputabitur.

Instabis secundò. Peccatum in capite sufficit ad inquinandos posteros: Ergo multo magis sufficiet, identitas realis, in replicato.

Respondetur. Negando consequentiam, quia constat de pacto divino, pro antecedenti, nec ad illud peccatum potuissent illi physicè concurrere, vel non concurrere, hinc jam spectari debuit ratio peccati, merè in capite, quia autem pro consequenti, nulla est revelatio, estque replicatus, capax, ut dum in uno loco Physicè peccat, in alio loco Physicè non peccet, fit ut peccatum in uno loco factum, non possit eidem in alio loco imputari.

Instat tertiò Dicas. disp. 5. de Euchar. num. 222. Non potest homo in uno loco amare, in alio odisse: ergo nec peccare in uno, in alio mereri. Antecedens probatur, quia hujusmodi actus, non solùm pendent à potentia, ut à subjecto recipiente, sed ut à principio efficiente: non habet autem potentia vim efficiendi simul duos actus contrarios, quia hujusmodi actus, sese omninò destruunt ex parte objecti, unus enim destruit objectum alterius.

Respondetur. Neg. Antecedens. Negatur item, quòd potentia præcipuè replicata, non habeat vim efficiendi, sicut motum & quietem, ita actum amandi & odiendi. Negatur ulterius, hos actus destruere sese, ex parte objecti, nam licet non possit idem objectum esse bonum & malum, nam de eodem, & ratione ejusdem, verificaretur, est, & non est, sed duobus illis actibus positis, non de eodem, sed de diversis entitate actibus, verificaretur, est & non est, amat & odit.

Objicit secundò Amic. Licet cognitio & appetitio, non fiat in utroque loco Physicè & informativè, est tamen in utroque loco objectivè & intentionaliter, saltem respectu animæ intelligentis & appetentis, quod sufficit, ut anima in uno loco informata uno actu, non possit in alio oppositum elicere, nam tota repugnantia, quæ est inter hos actus, est penes objectum, quia unum destruit objectum formale aliûs, nempe veritas falsitatem, & è contra. Assumptum probat. Eadem anima, quæ cognoscit objectum, per potentiam imaginativam, in una tantum parte corporis, in qua potentia illa residet, simul appetit per appetitum sensitivum, in alia parte corporis residentem, at non posset anima appetere objectum, in alia parte corporis, in qua non informatur actu imaginationis, nisi in ea parte corporis tale objectum cognosceret, cum nequeat in incognitum ferri. Ergo potest cognoscere objectum, etiam ubi actu cognitionis non informatur. Nec impedit, quòd anima sit in uno loco, replicata autem in duobus, v.g. quia hæc discontinuatio non est entitativa, sed localis.

Respondetur in forma negando majorem, probatio illius non evincit: nam multi Recentiores censent, etiam appetitum residere in cerebro, vel si non residet in cerebro, transmitti-tur aliquid simile speciebus visibilibus, ad appetitum in corde residentem, vel si neque fit

ulla transmissio, referendum id erit, in naturalem Sympathiam, & si est impedibilis, vel illa transmissio, vel sympathia à Deo, cur etiam divinitùs non potest fieri, ut impediatur volitio objecti, ne sit etiam in alio loco, accedente præcipuè replicatione, quæ licet non adferat discontinuationem entitativam, adfert nihilominus replicationem entitatis, quæ sufficiens est, in ordine ad talia, ut replicatus habeat se, ac se habent duo entia.

Instat idem. Ergo etiam posset Angelus existens in una parte sphæræ suæ locabilitatis, ignorare, quæ noscit in alia parte.

Respondetur. Negando Sequel. quia Angelus existens in tota sphæra, non est in illa replicatus: Si non est replicatus, non possumus illi, æquivalentiam ad plura distincta, realiter tribuere, adeoque neque quòd cogitet, tanquam duo v.g. distincti realiter Angeli.

Objicit tertiò idem. Non potest Anima in uno loco mereri, in alio demereri. Quia gratia & peccatum non solùm sunt causæ Physicæ, sed etiam morales, hinc censentur permanere, etiam transactæ. Cur ergo eadem moralitas, transfundi non poterit, etiamsi in uno loco peccet, ut in utroque perdat gratiam.

Respondetur. Quamvis peccata & gratia, sint causæ etiam morales, semper tamen antecedenter exigunt Physicum esse, seu exercitium actûs. Unde etiam peccatum durat habituale, quia præcessit actuale, cùm ergo in utroque loco, ut consentit ipse Amicus, actus elicitus non sit, ne contra Trid. priùs deserat nos Deus, per gratiæ ablationem, quàm nos illum deseramus positione peccati, fit ut ubi peccatum non elicitur, illic non auferatur gratia.

Instari potest ex eodem. Demus replicari solam humanitatem Christi, illa humanitas peccare non posset, & si peccaret, constitueret humanitatem, prout unitam verbo peccatricem, dicereturque Deus peccator, quod est absurdum.

Respondetur imprimis. Spectando robur ipsius argumenti, quòd dato peccato illius humanitatis replicatæ, non peccaret adhuc humanitas, qua unita verbo, consequenter nec peccaret Deus, quia supponitur non esse replicata unio substantialis hypostatica, fundans communicationem idiomatum, & sicut illa opera, quæ ita replicata faceret, non dignificarentur Personâ Verbi, utpote illi sic replicatæ non unita, ita nec peccatum illud refunderetur in Verbum, cùm sit penes Verbum debitum regendi humanitatem, ex suppositione nonnisi unionis.

Respondetur secundò. Replicatâ etiam solâ humanitate non posse illam adhuc peccare, id autem ex duplici capite colligi potest imprimis: quia connaturaliter, nulla natura operatur, nisi terminatâ suppositalitate, & quia illa humanitas replicata, ex vi principiorum Amici, non haberet adhuc personalitatem creatam, fit ut peccare non possit, & licèt quidem miraculosè possit elicere natura actiones etiam spoliata personalitate, non possit tamen elicere actiones peccaminosas, quia actionum, quas illa natura spoliata personalitate eliceret, specialis auctor esset Deus, qui tamen actionum peccaminosarum non potest specialis esse auctor. Aliud etiam principium adferri potest, cur non possit replicata humanitas peccare, quia Verbo, quod est essentialiter sanctitas, tribuenda est omnis possibilis, seu maxima sanctitas, major autem foret sanctitas, si id quod est sua humanitas, nullibi peccare possit, ratione unionis substantialis ad se, saltem in uno loco retentæ, tale autem nullum principium reperitur in Petro replicato.

Objicit tertiò Arriaga, & cum illo recentiores. Petrus in uno loco positus, vel si in eodem loco multiplicem Ubicationem haberet, non posset in eodem loco amare & odisse. Ergo nec in diverso.

Respondetur. Si non supponatur in uno eodemque loco reproductus Petrus, non poterit illos actus diversos, saltem naturaliter habere, nam illud posse habere, infundatur æquivalentiæ, ad duo distincta realiter, quæ independenter à reproductione non habetur; consequenter nec fundamentum compatiendi illos actus.

Instabis. Si posset Petrus in uno loco amare, in alio odisse, in uno peccare, in alio non peccare, dabitur distinctio virtualis in creatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, consequenter & Mysterium Trinitatis, ut ex alibi dictis scitur.

Respondetur retorquendo argumentum. Esse in uno loco tantùm, non esse in uno loco tantùm, sunt prædicata physica, & tamen competentia replicatæ uni eidemque entitati. *Neque valet*, si recurras ad duplicem ubitatis modalitatem, quia multi eam ex oppositis negant, & quia de illa redit quæstio, quomodo enti possit tribuere, tàm distinctum Physicè prædicatum, si illud non est in se illorum capax. Datâ autem æquivalentiâ prædictâ, nondum sequitur Mysterium Trinitatis in creatis, quia quando communicatur indistincta à Paternitate, v.g. natura, non communicatur reproducta, nec ullo modo replicatur, immò nec replicari potest.

Continuatur Solutio.

Objicit quartò Maurus Qu. 28. Principium proprium, ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de distinctione inter homogenea sensibilia, non potest falsificari per ullam poten-

potentiam, sed principium proprium, ex quo venimus in cognitionem certam distinctionis inter res homogeneas sensibiles, est quòd habeant diversas ubicationes circumscriptivas, v. g. ego videns albedinem A. existentem in uno loco, & albedinem B. existentem in alio, statim cognosco illas esse duas, & non unam albedinem: Ergo nec per divinam quidem potentiam falsificari potest hoc principium.

Respondetur. Hoc argumentum multum probat, quia probat ne divinitus quidem posse separari accidentia panis à pane, quia principium ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de substantia panis, non potest per ullam potentiam falsificari, hoc autem principium, est, hæc albedo, hic sapor, hic color, hæc combinatio accidentium. Rursus omnes admittunt, principiis quidem Metaphysicis, ne divinitus quidem oppositum fieri potest, secus principiis Physicis, unde est principium Physicum: agens necessarium applicatum suo passo agit, & tamen ejus actio miraculosè impediri potest; ignis calefacit, & tamen divinitus frigefacere potest, & sic ulterius. Denique dici potest, quod principium proprium secundùm quod ipsum principium veritatem in se continet, falsificari non possit. Porrò principium hoc: unum corpus nunquam est in pluribus locis circumscriptivè, continet veritatem cum restrictione: viribus scilicet naturæ, & secundum suam exigentiam, nullumque tale corpus dari potest, secundum cursum naturæ, sed id non præjudicat dispositioni omnipotentiæ, & sicut quamvis uni una debeatur præsentia definitivè, estque hoc principium certum Physicè, tamen hoc non obstante, potest idem habere divinitus plures præsentias definitivas, ita & in præsenti.

Instat primò idem. Possumus dubitare, an omnes palmi albedinis non sint unus palmus replicatus.

Respondetur. Quamvis angeli videant, rem spiritualem unam occupare posse plura definitiva spatia, cur tamen non dubitant, quòd tantùm sit res una & non plura individua spiritualia? cur item videndo accidentia panis sine substantia, non dubitamus esse etiam accidentia parietis sine pariete, & panis profani nullam esse substantiam, sed sola accidentia: sicut ergo in istis recurrimus, hæc non esse affingenda, nisi ratio, experientia, fides urgeat, ita & in præsenti.

Instat secundò idem. Principia, quibus intellectus assentitur ex terminis, & non propter experientias sensibiles, falsificari non possunt, v. g. omne totum est majus suâ parte, sed quòd quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sint plura, notum est ex puris terminis, cùm profectò nemo possit per ullam experientiam deprehendere, quod totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, ergo licèt non sit æquè evidens hoc principium ac alia, est tamen æquè infalsificabile, nam etiam principia non omninò evidentia sed probabilia, possunt esse omninò infalsificabilia.

Respondetur, inprimis licet nemo possit per experientiam ullam deprehendere, quòd non sit substantia panis sub quocunque pane, non licet inferre quòd non dentur accidentia panis sine substantia panis; ita nec ex eo, quia nemo per ullam experientiam potest deprehendere, quod totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, inferri non potest quòd unicum granum, divinitus replicari non possit. Rursus aliud est; hæc quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sunt plura, & aliud; quod est in pluribus locis circumscriptivè, est plura: primum illud est verum, ly enim, quæ pluralitatem entitativam importat: secundum est falsum & non probatum. Hinc directè negatur minor. Concedo, quòd per experientiam nemo deprehendere possit, quòd frumentum totius mundi non sit granum unum replicatum, sed nego quòd id per rationem prætactam deprehendere non possit, neque enim ex eo quòd aliquid non implicet fieri à Deo, circa aliquid, inferri debet factum jam esse. Negatur item, quòd principia probabilia æquè sunt infalsificabilia ac Metaphysica, nisi fortè sumantur secundum quod veritatem in se continent. Et ita hoc principium, si mater est diligit filium, quia continet veritatem de ut plurimùm, non potest moraliter falsificari, sed absolutè loquendo falsificari potest, quomodo autem contineat veritatem principium de loco circumscriptive occupato, suprà dictum. Hinc negatur hæc propositio, principia non æque evidentia, sunt æque infalsificabilia.

Instari potest tertiò. Illud principium; omne totum est majus sua parte, falsificari non potest; ergo neque hoc principium; Quod est in pluribus locis circumscriptivè, est plura.

Respondetur, negat: Conseq. Quia illius primi implicantia est, & conceditur ab utraque parte; sed nego talem implicantiam posse dari in casu secundo. Unde in Logicis dictum; certò moraliter, posse oppositum contingere, physicè loquendo, consequenter potest esse vera v. g. mater, & non diligere filium; certò item physicè potest contingere oppositum absolutè loquendo v. g. ut ignis frigefaciat, sed certò metaphysicè ne divinitus quidem oppositum fit: Certum autem Metaphysicum deprehenditur inter alia ex ipso implicat, implicat autem ne totum sit majus sua parte, non implicat verò, ut unum sit in pluribus locis circumscriptivè.

Objicit quintò idem. Pars non potest esse æqualis toti ne divinitus quidem; sed si posset corpus replicari circumscriptivè, pars posset esse æqualis toti, nam ubicatio circumscriptiva mensurat rem ubicatam, eò quòd palmus ubicationis cor-

correspondeat palmo rei ubicatæ, digitus digito. Ergo tanta est tres ubicata, quanta est ubicatio ipsius, sed posset ubicatio medietatis esse æqualis ubicationi totius, si medietas replicaretur per aliam ubicationem æqualem, ergo medietas posset esse æqualis toti.

Respondetur. Alia est hæc propositio; non potest esse æqualis toti, & alia, pars non potest occupare locum tantum, quantum aliàs occupabat totum. Primum illud est verum, secundum est falsum, ut ostendit etiam experientia rarefactionis, ubi pars rarefacta, totum locum occupare potest, quem occupabat totum densatum: hoc autem secundum contingeret posita replicatione. Ubicatio autem circumscriptiva mensurat rem ubicatam hoc sensu, quòd quanta est ubicatio, tantum etiam spatium occupat ubicatum, ut scilicet si ubicatio sit tripalmaris, ubicatum etiam sit extensum ad tres palmos, sed non mensurat rem ubicatam, secundùm rationem ipsam entitatis suæ, ad quam attenditur in dicto principio, & non ad occupationem spatii.

Instat. Quæ sibi congruunt sunt sibi æqualia, sed medietas replicata congrueret toti, ergo esset æqualis toti.

Respondetur. Quæ sibi congruunt in eo, in quo congruunt, sunt sibi æqualia, non tamen in quo non congruunt, non autem congruunt sibi medietas replicata quoad entitatem cum toto, nec congruunt replicata pars, cum non replicato toto, sed cum replicato toto; quod replicatum, majus spatium natum est occupare, si æque replicetur ut pars v. g. si pars bis replicetur, & totum bis, semper majus spatium, occupabit totum.

DIFFICULTAS III.

De Actione replicativa.

Præmitto primò. *Duplicem actionem cogitari posse, per quam aliquid replicetur.* Prima, quæ appellatur actio adductiva: Altera, quæ appellatur productiva: per actionem adductivam, intelligitur productio solius ubi, sine ulla actione, quæ sit terminata, ad ipsam rei entitatem, & secundam illius, in suo esse, productionem. Quæritur ergo, per qualem actionem fiat replicatio.

Præmitto secundò. *Quamvis in hac quæstione, respiciendum sit ad præsentiam localem, quæ habeatur in hoc universo, sed & universalius, id decidendum est*, quia etiam extra cœlos, possunt entia replicari. Cur non enim?

Præmitto tertiò. *Aliquos Theologos*, ut videre est apud Lug. Disp. 7. Sect. 2. & sequentibus; *censere, ad salvandam substantialem conversionem, quæ sit in Eucharistia, necessariam esse reproductionem corporis Christi*, inter quos est Coninck ibidem citatus, sed aliqui, non censent quidem, hoc esse necessarium, ad salvandam substantialem conversionem, quod expressè docet Amic. disp. 18. de Euchar. Sect. 1. n. 28. ad salvandam tamen substantialem præsentiam, seu substantialem replicationem, necessariam esse actionem productivam, ut videre apud eundem est sect. 4.

Dicendum est primò. *Replicationem non fieri, per actionem solam adductivam.* Ita Amic. Coninck, & alii contra Lug. citat.

Probat primò Amicus. Sola actio adductiva, & collocatio ubi distincti, de se sufficiens non est, ad substantialiter replicandum subjectum, in loco distincto. Quod ipsum probat; Quia nulla forma potest conferre subjecto effectum formalem, quem non habet: At ubi non continet substantialem replicationem subjecti, quia ubi, est tantùm modus, à subjecti entitate distinctus, uniens subjectum cum loco: Ergo non continet substantialem subjecti replicationem, quia nulla forma potest conferre, nisi quod habet in se. Ergo si ubi non habet in se, nisi unire tantùm subjectum cum loco, non poterit subjecto dare substantialem replicationem, quæ præter unionem subjecti cum loco, includit ipsam entitatem subjecti.

Responderi posset Negando, esse de ratione replicationis, ponere replicationem substantialem subjecti, esseque argumentum, quasi de subjecto non supponente. Sufficitque uniter se habentis substantiæ, quod entitatem positio in duplici loco, sicut anima habet ubi, & in pede, & in capite, sine ulla replicatione substantiæ, habendoque esse uniter, ita & in præsenti.

Instat primò idem. Primò natura intelligitur subjectum, per suam entitatem, indistans à loco, quàm per ubi uniatur, formaliter loco. Ergo per ubi, non habet formaliter, ut fiat entitativè indistans à loco, Ergo hoc debet habere ab actione reproductiva. Probatur Antecedens. Quia entitas præsupponitur ad ubi, à quo ubi, tantum formaliter habet, ut uniatur positivè cum loco. Quod ipsum probatur: Quia nullum ubi, dat formaliter subjecto, ut fiat entitativè indistans à loco, cum quo illud unit, sed supponit illud, vel per motum localem, vel per creationem, ibi positum, esseque indistans.

Responderi potest in Modalium principiis, negando, prius naturâ subjectum esse indistans, dicentque creationem, vel motum localem, hoc solùm facere, ut acquiratur hoc potius ubi, quàm aliud, ita tamen, ut ante illud, non detur indistantia.

Instat secundò idem. Unio substantialis, non aufert subjecto, nisi esse uniti, supponitque illud jam aliunde habere esse, & si ponatur unio, quæ uniebat albedinem cum hoc subjecto, unire eandem cum alio subjecto, non poterit, nec dare

dare esse alibi: Ergo nec novum ubi id facere poterit.

Respondetur imprimis. Eadem unio, non potest cum alio subjecto, eandem albedinem unire, quia est essentialis determinatio, tenens se etiam à parte hujus subjecti. Consequenter non poterit facere, ut in alio loco sit, jam autem ubi replicativum, de natura sua, habet rem replicare, non quidem per reproductionem entitatis, in quo convenit cum unione, sed per replicationem, ratione plurificati Ubi, in eadem uniter posita natura. Deinde, cùm non sit de ratione unionis, ponere in loco, fit ut illa unio, non habeat vim replicandi, jam autem est de ratione ubi, ponere in loco, hinc ubi replicatum, benè poterit ponere in loco duplici.

Probari potest secundò Conclusio. In replicatione, vel est substantialiter præsens Petrus, vel non est substantialiter præsens: si non est substantialiter præsens. Ergo neque illîc est replicatus Petrus; Petrus enim importat solam substantiam. Quod si in replicatione est substantialiter præsens Petrus. Ergo debet replicari illius substantia.

Responderi potest. In replicatione, esse substantialiter præsentem Petrum, replicarique illius substantiam, sed replicatione adductivâ, hoc est contributivâ novi ubi, non replicatione productivâ pluries ejusdem entitatis, & hoc modo non nisi rem replicari sufficit, & non implicat.

Instabis. Impossibile est replicari Paternitatem, & non replicari ipsum esse Patris. Ergo etiam impossibile est replicari ubi, & non replicari entitatem.

Respondetur. Etiam hîc replicari entitatem actione adductivâ, non reproductivâ, præcipuè, cùm ipsa paternitas, per multos modalium, sit indistincta modaliter, secùs per multos eorum, ubi, quamvis autem ipsum ubi esset indistinctum, saltem non demonstratur distinguibile non esse, Consequenter in hac suppositione, replicari poterit. Deinde non potest replicari paternitas, nisi ipsum esse Patris replicetur, quia ipsa paternitas, est nata formalisare rationem Patris; jam autem ipsum ubi, non est natum formalisare substantiam rei, cui competit ubi; hinc replicato ipso ubi, & de novo producto, non erit necesse produci, ipsam substantiam rei. *Hinc aliter*

Probatur tertiò. Tum quia, vel habet replicatum Corpus, negativam suam præsentiam, præter præsentiam positivam, ab illo ubi replicante desumibilem, vel non habet: Si habet, replicari per actionem reproductivam debuit: si non habet: Ergo nec habet illîc suam substantiam, cùm per modales, illa negativa præsentia, sit indistincta à substantia locati. Tum quia, si non poneretur ubi distinctum productum, non haberetur ubi replicatum. Ergo etiamsi non ponatur reproducta entitas, non erit illîc substantialiter replicatè præsens: Tum quia, si in eodem loco poneretur duplex ubi, quod scilicet successivè aliàs esset acquirendũ, non faceret in eodem loco, nisi uniter illam substantiam esse. Ergo etiamsi supponatur duplex distinctorum locorum ubi, non facit illam substantiam, nisi uniter esse. Unde ergo rogo, quoad substantiam erit, in utroque loco? Tum quia, si Petrus Romæ existens, ponatur etiam Parisiis, deturq; scientia intuitiva ejusdem, alicui, nonnisi prout existit Parisiis, vel videbit illîc esse non solùm ubi illius, sed & substantiam illius: Si solùm ubi: Ergo dabitur modus, sine modificato. Ergo illîc non est Petrus: Si videbit etiam substantiam illius, si illa non nisi quoad suum esse uniter est, quomodo etiam videbitur Parisiis? debet enim illa substantia, prout condistincta, ab ubi, uniter esse, quia nullo modo, ut ita dicam, plurificatur. Tum quia, talis replicatio, secundùm substantiam, utrobique reperibilem spectata, difficilior esset præ præsentia immensitatis divinæ, nam quòd una res nõ replicata ubique, tamen tota existens occupet spatium divisibile, habetur ejus exemplum, vel in ipsa anima rationali, sed ut una res in se non multiplicata, & tamen occupet dissita spatia, id longè est difficiliùs.

Universaliùs tamen, & independenter à sententia modalium, sic arguitur pro Conclusione. Impossibile est, transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione. Ergò & à non esse præsentis per substantiam, ad esse præsentis per substantiam Sed nisi ponatur productio iterata ipsiusmet substantiæ, non dabitur ulla sufficiens mutatio ad transitum, ad esse præsentis per substantiam. Si enim esset aliqua mutatio, esset ipsummet ubi. Sed hæc mutatio, non est sufficiens. Tum quia non datur ullum superadditum ubi. Tum quia quamvis daretur superadditum ubi, illud ubi ipsammet substantiam, quoad esse substantiale, & faceret esse non uniter substantialiter, & non faceret esse nõ uniter: faceret quidem esse non unitet substantialiter, quia aliàs corpus non esset substantialiter in duobus locis; non faceret autẽ esse non uniter substantialiter, quia tua positio est substantiale illud esse, uniter se habere, quoad substantiam, & replicari nonnisi secundùm ubi, & si ubi illud faceret esse substantiam, non uniter substantialiter, hoc ipso reproductionem adferet substantiæ, quia esse uniter substantialiter, importat uniter positum ipsum esse substantiale. Ergo & esse non uniter, sed pluriter substantialiter, importat pluriter positum esse substantiale. Sicut enim uniter identificatur uni, non pluribus substantiis, ita esse pluriter substantialiter, identificari debet pluriter posito, ipsi esse substantiali.

Dicendum est secundò. *Positâ actione reproductivâ, non est necesse, superaddi ullum ubi.*

Pro-

Probatur primò. Quia hujus superadditionis, nulla necessitas.

Probatur secundò. Quia positâ productione uniter substantiæ, non est necesse addere illi. Ubi quodpiam distinctum, ut suprà probatum est: Ergo etiam positâ productione pluriter ejusdem substantiæ, non est necesse addere illi Ubi distinctum.

Probatur tertiò. Ipsum Ubi, si pluriter ponatur, sufficiens est sibi, ut sit in pluribus locis, vel bis in eodem: Ergo etiam ipsa substantia pluriter posita, in circumstantia indistantiæ, erit sibi sufficiens, ut sit in pluribus locis; Sicut enim tu dices ipsum Ubi, esse sibi rationem formalem indistantiæ ita pluries substantialiter posita substantia, in circumstantia indistantiæ, est sibi ratio formalis præsentiæ.

Dicendum est tertiò. *Implicare ut salvetur replicatio, sine reproductione ejusdem entitatis.*

Probatur primò. Quia impossibile salvare transitum, à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, quæ non potest ostendi in replicatione, nisi ponatur reproductio, quia si esset aliqua mutatio, esset à duobus locis indistantia, de hac ipsa quæritur, quomodo haberi possit, ita ut utrique loco, substantialiter conjungat locatum, si ipsum locatum in se uniter est.

Probatur secundò. Quia si daretur prædictus modus replicationis, vel esset uniter, non nisi substantialiter illa substantia replicata, vel esset pluriter; Si esset uniter, Ergo non esset in utroque loco, quoad substantiam; Si pluriter quoad substantiam, quomodo id habere potest, sine plurificatione ut ita dicam substantiæ, Verbisque in præsenti discrepant, pluriter esse quoad substantiam, & plurificari quoad substantiam.

Probatur tertiò. Quia esse indistans, est concretum, ex locabili & ex indistantia. Jam autem, si non esset duplex indistantia, non posset esse aliquid in duplici loco. Ergo etiam si non sit pluriter substantia, non potest esse in pluribus locis substantialiter, quomodo autem est pluriter substantialiter, sine plurificatione substantiæ? Et certè, ut sit substantia uniter in loco, non sufficit sola indistantia formalis, sed requiritur ipsum esse v. g. substantiæ, quod debet necessariò supponi productum uniter. Ergò etiam ut sit substantia pluriter in loco, non sufficit sola indistantiæ formalitas, sed requiretur pluriter ipsum esse substantiæ, quod non potest esse, sine reproductione.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur primò. Nulla est necessitas multiplicandi has productiones, sufficitque hoc fieri per Ubi distinctum.

Respondetur.. Major est multiplicatio Entium per Oppositos, quàm per Nos. Major enim est multiplicatio, si dicantur nova Entia produci, quàm si dicatur, unum idemque reproduci. Nam ex priori productione, sequitur poni plura entia, ex reproductione autem sequitur poni, non nisi unum Ens, licèt pluriter. Deinde adest etiam necessitas, quia Vtrobique non potest intelligi substantialiter præsens locabile.

Objicit secundò Lug. Angelus, qui erat in hoc palmo spatii, sine ulla replicatione, retento illo palmo, potest se extendere, ad alios duos palmos, sed solùm per productionem novæ præsentiæ. Ergo etiam eodem modo, poterit à Deo poni in spatio distanti, non positâ novâ productione, sed positâ solâ novâ præsentiâ.

Respondetur. Missis aliorum responsionibus, imprimis quod argumentum hoc, procedat à minori ad majus, viâ affirmationis; ad eum modum, quo si quis probaret: posse animam informare partes materiæ non aggeneratas, quia potest aggeneratas, argueret enim à minori ad majº viâ affirmationis sita & in præsenti, difficiliùs enim est, esse in pluribus locis adæquatis, hinc non potest per idem salvari illa præsentia entis replicati, per quod salvatur aliàs præsentia prædicta Angeli. Disparitas etiam in hoc est, quia Angelus, ut possit se intra suam sphæram extendere, habet principium in seipso, hoc est actum suæ voluntatis, & virtualem suam locabilitatem; non est autem principium, quod salvet esse aliquod ens in duplici loco, sibi adæquato, habendo præsentiam suam non solùm localiter, sed etiam quoad suum substantiale esse, nisi ponatur reproductio illius pluriter positæ substantiæ, Ea autem quæ aliàs de Angelis urgentur, & ex suprà dictis, & ex Materia de Angelis solvi debent.

Objicitur tertiò. Si ponatur quòd in uno loco possit corpori replicato, convenire unum prædicatum, non convenire in alio, licèt illa cæteroquì incompossibilia inter se naturaliter sint, evertetur principium assumptum à Trident. quia evertetur principium, de concomitantia, vi cujus replicato corpore, censet Trident. per concomitantiam sequi sanguinem.

Respondetur imprimis. Quærendo ex oppositis, cùm concedant posse in uno loco convenire uni, quod non convenit alteri, modò prædicata non sint incompossibilia, quomodo per illos non evertatur principium de concomitantia, cùm in utroq; casu auferatur concomitantia. Porrò concomitantia à Trident: requisita est circa ea prædicata, quæ rei ante replicationem, & novi replicationis conveniunt, sed ratione unionis, de cujus principii veritate, nihil, nostrâ Conclusione dimittitur.

Instabis. Effectus qui jam productus est, exigit à Divina virtute nè reproducatur.

Re-

Respondetur. Effectus quamvis prodierit à Divina virtute, hoc est, illo operante, habeatque statum existentiæ, continetur tamen virtualiter in omnipotentia, nec enim per hoc, quia effectum Deus produxit, privavit se sua omnipotentia, quæ omnia possibilia continet.

DIFFICULTAS IV.

An in eodem loco possint plura corpora poni?

Supponimus non posse id fieri naturaliter, ipsa experientia id ostendente, etiam consensu quantitati tribuente impenetrationem, quæ tamen quantitas corpora sequitur, restat quærere, an id possit fieri Divinitus.

Dicendum est. *In eodem loco, posse divinitus esse duo corpora*, quòd autem dicitur de duobus, idem de pluribus sentiendum est.

Probatur primò. Quia hoc non implicat contradictionem, ut constabit ex solutione argumentorum.

Probatur secundò. Quia de facto contigit ea penetratio, ut cùm clausis januis intravit Christus, & cùm corpusculum ejus sanctissimum enixa est Beatissima.

Respondebis. Transiisse corpus Christi non per transito medio.

Contra. Posito quòd corpus ita possit transire, non accipientur verba Scripturæ ut sonant, quomodo enim propriè dicetur; quòd transeatur clausis januis, si per mediam januam non transeatur, jam enim quòd sint clausæ vel non clausæ fores, nihil pertinere ad illum motum, impertinensque esset illius clausuræ circumstantia.

Probatur tertiò. Quia, quòd in eodem loco corpora se non compatiantur, facit vel illorum quantitas, vel ut alii volunt impulsus, quæ omnes causæ divinitus impedibiles sunt.

Objiciuntur primò paritates aliquæ.

Prima paritas. Partes temporis, quæ sunt esse simul tempore. Ergo nec partes quantitatis permanentis.

Respondetur. Si simul essent partes quantitatis successivæ, hoc ipso non essent prius & posterius, quod tamen requirit definitio temporis. Unde sicut prius & posterius non potest esse simul, ita nec partes temporis, nihil autem simile deposcit definitio quantitatis permanentis.

Secunda paritas. Non potest idem esse æquale duobus quantis, si sit æquale uni. Ergo nec in duobus locis, cum unus sit æqualis locato.

Respondetur. Si sit replicatum quantum, non uni tantùm, sed & duobus, poterit esse æquale, accessu scilicet æquivalentis multiplicationis; consequenter eodem titulo poterit esse locatum æquale duobus locis. Sed quia hîc non attenditur ad replicationem, quantùm ad præsens, aliter solvitur hoc argumentum, quòd scilicet non possit esse idem æquale duobus quantis, inquantum ex illis consurgit tertium quantùm majus singulis distributivè acceptis, secus si non consurgat majus, illis, cùm autem in uno loco positis duobus corporibus non fit majus, hinc utrique illorum potest esse æqualis locus.

Objicitur secundò. Si possibile esset in eodem loco, poni duo corpora, sequeretur locum illum & esse à priori corpore occupatum, & non esse: esse ut supponitur, non esse autem, quia ab alio corpore impleri posset, & de facto per miraculum ut dicis impletur.

Respondetur. Licèt ab alio etiam corpore, ille locus impleatur, non sufficit ut non dicatur impleri ab illo corpore, quia impletur non per exclusionem alius corporis, sed per exclusionem negationis sui corporis, in illo loco. Simile quid contingit, si duæ totales formæ eandem materiam informent.

Objicitur tertiò. Ponamus duo gravia penetrari illa & moverentur deorsum, ut supponitur, & non moverentur, quia tunc deberet fieri alia nova penetratio.

Respondetur. Cum supponantur illa gravia penetrata, jam non erit necesse, ut se de novo penetrent, non penetrabunt etiam locum, quia hic natus est cedere & ambire locatum. Unde tota difficultas, quare duo corpora non possunt esse in eodem loco, non est ex ratione loci, sed ex ratione corporis prius locati, impedientis collocationem alius secum corporis, qua ipsa repugnantia sublata, loco extrinseco, perinde erit penetratum, vel non penetratum ambire, duobusque cæteroqui æqualibus corporibus, idem jam sufficiet locus.

Addo. Si duo corpora easdem haberent figuras & qualitates, discerni à seipsis non possent, si verò haberent plures colores diversos, fieret color ex duobus conflatis. Si autem illa corpora haberent duas qualitates contrarias, dicit Lugo, quòd agerent mutuo contra se, penetratio enim non impedit, sed potius juvat actionem, quia majorem præsentiam intimioremque illa principia contra agendi haberent.

DIFFICULTAS V.

De divisione in locum realem & imaginarium &c. & c. de Oppositis loci.

De divisione in locum realem nihil restat dicere, quod non sit tactum supra. De loco imaginario, aliqua perstringenda.

PRÆMITTO. *Quid sit spatium imaginarium.*

EXPLICANT primò aliqui, quòd nihil aliud sit quàm negatio veri corporis, aut veri spatii, quod verum spatium & verum corpus replere posset.

CONTRA est, quia illa negatio, esset negatio negationis, esset enim negatio repugnantiæ quominùs in illo (si detur) existat corpus, jam autem ipsa repugnantia, est negatio. Deinde non attingit ullo modo hæc explicatio formalitatem imaginarii, meræ enim negationes, non sunt quid imaginarium.

EXPLICAT secundò Lug. disp. 5. de Eucharistia. Quòd nihil aliud in re sit, nisi quòd unum ubi fundet talem distantiam ab alio tali, ubi & ita quando dicimus; quod Petrus sit hîc, nolumus significare aliquod spatium imaginarium, cur potiùs sit præsens, sed solùm volumus significare Petrum tale ubi habere, per quod tantum vel tantum distat ab aliis præsentiis.

CONTRA. Tum quia explicari hic debuit locus imaginarius, per ordinem ad quem formatur quæstio; an in illo sit, nec ne Deus, indubiè autem Ubi est, aliquod ubi, jam illic est Deus. Tum quia hæ ipsæ præsentiæ salvari solent per spatia imaginaria, non ergo ipsæ sunt spatium imaginarium. Tum quia sine ullo ubi vero, potest esse adhuc quæstio, de ubi imaginario.

EXPLICAT tertiò recentior Suar: Spatium imaginarium non aliud esse, quàm spatium reale positivum, sub tali distantia, ad puncta fixa à tali præsentia occupabile. Dicitur autem imaginarium, quod illud imaginemur, quasi actu existens sub certa distantia ad puncta fixa.

CONTRA, hoc ipso, quia illud spatium imaginarium est, ergo non est spatium reale positivum, ex alia etiam parte spatium istud imaginarium, non est merè spatium non existens, ut vult recentior Suar. quærere ergo restabit quid sit?

COMMODIUS dicitur ex Vasq. Arriag. Oviedo: Quòd spatium imaginarium nihil aliud sit, quàm spatium mente confictum, quod in re ipsa, nihil est.

RATIO communis est, quia hoc spatium concipitur tanquam existens ab æterno. Si existens ab æterno, cum non sit quid increatum, seu Deus, non etiam est quid creatum, quia nihil est creatum ab æterno. Ergo debet esse nihil. Notione hâc spatii imaginarii traditâ. *Sit:*

Punctum Difficultatis 1.

An Deus sit extra cœlum.

DICENDUM est: *Deum esse extra cœlos in seipso.* Ita recentior Suar: cum pluribus quos citat.

PROBATUR primò auctoritate Sacræ Scripturæ & Patrum: Nam Scriptura expressè docet; Deum esse excelsiorem cœlis, & quòd cœli illum capere non possint. Augustinus de Cognitione veræ vitæ c. 29. dicit de Deo; *Totus extra omnem locum.* Similia habet Damas. lib. 1. Fidei c. 17. Athan. Epist. 1. ad Serap. Greg. lib. 2. Moral. c. 8. & Richar. Victorinus lib. 7. de Trinit. c. 23. *Si essentialiter ubique est, ergo & ubi locus est, & ubi locus non est, erit itaque & intra omnem locum, erit & extra omnem locum.* Quæ omnia ut sonant accipi nihil vetat.

PROBATUR secundò. Nihil illud quod est extra cœlum, ita se habet ac nihil mundi antequam mundus esset, sed quando erat nihil mundi, seu antequam mundus esset, Deus erat in seipso. Ergo extra cœlum est in seipso, minor est certa apud Catholicos, sumiturque ex Phrasi August. in Psal. 122. & ex Tertull. Lib. Adversùs Praxeam cap. 5. & Divo Bernar. lib. 5. de Considerat. quorum textus vide apud eundem Suar. Major probatur. Quia sicut nihil mundi hujus, ante hunc mundum, erat nihil, ita nihil mundorum possibilium, & nihil rerum ponibilium, verè est nihil, & sicut nihil mundi hujus, antecedebat æternitate, positivum mundi hujus, ita nihil possibilis alius & alius mundi extra hunc, antecedit æternitate positionem illorum.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur.

Prius illo instanti quo Deus creavit primum, quid ex mundo hoc, vel verum erat dicere, est negatio Dei in seipso existentis, vel non erat negatio Dei in seipso existentis. Si erat negatio Dei in seipso existentis, ergo falsa sunt dicta Patrum dicentium, Deum ab æterno extitisse in seipso; quod si in illo priori, non fuit negatio Dei in seipso existentis, nec extra cœlum erit negatio Dei, in seipso existentis. Deinde annihilet Deus mundum hunc, illo annihilato præter extrinsecam existentiam mundi nihil mutatur in Deo, si nihil mutatur, eodem se modo habet ut ante. Ergo quoad sua intrinseca, non desinit hic esse ubi desiit mundus esse. Quòd si non desiit quoad sua intrinseca illîc esse, ubi mundus fuit, quoad sua intrinseca, etiam extra mundum erit. Denique, illîc ubi potest creatura existere, potest existere Deus, tunc quæro vel incipit illîc esse una cum creatura, vel non incipit, sed

sed supponitur esse; si supponatur esse, habetur intentum: si incipit, ergo quoad exercitium non est immensus, quod tamen concederetur illi, data existentia Deitatis in illamet ipsa, etiam extra cœlos, concedendumque est, si nihil obsit, nihil autem obstat.

Confirmatur primò. Existentia Dei in seipso ex una parte non dependet ab ullis spatiis, & distantiis, & locis existentibus actu, quod ipsum probatur. Tum quia non dicit ordinem ad aliquid à se distinctum, sed habet se per modum alicujus immanentis. Tum quia de facto ab æterno Deus extitit, & tamen ab æterno Deus erat in seipso ex mente Patrum, ergo esse in seipso, ab existenti spatio, non dependet, & ex altera parte eadem existentia Dei est necessaria, est enim ipsa ejus immensitas radicalis, ergo cùm necessaria sit, etiam extra cœlos Deum ponet, extra quos ut in se sit spatio Physico non indiget. Et certè quæro, an hoc mundo ita circumscribatur Deitas, ut totum esse Dei concludatur, hoc mundo, non solùm esse, ut ita dicam locale, sed etiam esse Dei, in se. Si non concluditur. Ergo est extra mundum in se; si concluditur. Ergo non ita se habet Deus respectu nihili mundorum possibilium, ac se habuit respectu nihili mundi præsentis, quia quando erat nihilum mundi præsentis, erat Deus in se per Patres. Porrò nomine Dei extra cœlos in se existentis intelligitur divina immensitas, quam non est necesse, alicubi de novo poni, licet ut aliquid dicatur ab illa indistare, & ut dicatur esse formaliter in loco, necesse sit ponere locum aliquem, vel corpus aut ens aliquod quo sensu aliàs in simili dicta, accipienda. Ly autem ibi vel ubi accipitur hìc non pro ubi vel ibi locali; sed quantum ly ubi vel ibi, est quid commune ad locum, & ad existendum in seipso, ad eum modum quo PP. quærentes, ubinam ante mundum conditum Deus fuerit, dicunt illum fuisse in seipso. Et jam tunc ubi, sumitur prout quid commune ad existendum in seipso.

Confirmatur secundò. Quasi à definitione, Deum esse extra cœlos in seipso nihil aliud est, quàm Deum eam habere immensitatem, vi cujus ita se habet, ut nullibi verum sit, negationem Dei esse, ut verè nunquam quoad sua intrinseca locum acquirat, sed hoc debet concedi, quia aliàs quoad sua intrinseca mutaretur Deus. Ergo.

Confirmatur tertiò. Deum esse extra cœlos, in seipso non implicat, est item conforme Phrasi Patrum. Ergo hoc concedendum est.

Probat tertiò recentior Suar: Quia Deus, per suam id habet immensitatem, ut essentialiter sit actu illic, ubi potest esse creatura, ut dictum etiam supra, sed potest esse creatura extra cœlos. Quod probat. Creet Deus novum mundum contiguum empyreo, & super illum creet angelum, annihilet mundum intermedium, inter angelum & empyreum, & tamen creatura manebit extra empyreum; vel si te hæc imaginatio offendit, pone illum angelum creari sub superficie concava alius cœli.

Objicitur primò. Esse extra cœlum, est esse per aliquam habitudinem ad cœlum, hæc autem habitudo est habitudo distantiæ, distantia verò rebus non convenit, nisi ratione quantitatis, quà Deus caret.

Respondetur. Negari posse imprimis majorem; quia cum Deus erat in seipso ab æterno, non erat per habitudinem, ad hunc mundum, sic nec modò, si ponatur Deum extra cœlos existere, dicet habitudinem hanc. Deinde quamvis distantia rebus conveniat nonnisi ratione quantitatis, hæc debet esse non in ubicato, sed ratione negationis quantitatis interceptibilis inter ubicatum & spatium, ubi supponitur ubicatum esse, quod etiam in præsenti de Deo verificabitur, inter quem & inter, *extra cœlos*, nulla est interceptibilis quantitas.

Objicitur secundò. In nihilo Deus esse non potest, extra cœlum nihil est.

Respondetur in nihilo, per coexistentiam Deus esse non potest, quia coexistentia duorum existentiam importat; Nihil autem cùm non existat, nec potest dici Deus illi coexistere. Cæterum falsum est, quòd impropriè in nihilo, propriè autem in seipso, existere non possit, etiamsi illic nihil sit. Vel certè extra cœlum nihil est, non ita ut excludatur esse Dei etiam in seipso, sed ut excludatur omnis creati existentia.

Objicitur tertiò. Si Deus esset extra cœlos, & esset extra illos ut supponitur, & non esset, quia nullibi esse, idem est ac non esse, Deus extra cœlum nullibi esset. Ergo extra cœlos non est.

Respondetur. Nullibi esse cum exclusione solius loci physici & realis extrinsecique; Nego quòd idem sit ac non esse, nullibi tamen esse cum exclusione tam loci extrinseci, quàm modi essendi in se, hoc demum erit nullibi esse.

Objicitur quartò. Deus non potest operari extra mundum, nisi ipsum ponat, seu nisi ipsum locum corporeum ponat. Ergo ex eò quòd Deus extra cœlos operari possit, non rectè colligitur, esse illic Deum.

Respondetur; Negando antecedens. Jam enim ante positionem loci, potest illic ipsam positionem loci operari. Deinde, istud extra duplex est, quoddam locale, & sic Deus non est extra hunc mundum; aliud extra negativum, hoc est non intra hunc tantum mundum, & sic Deus est extra cœlos.

Instabis primò. Sufficit quod Deus sit ibi ubi operatur, non ante, sed solum tunc, cùm operatur. Ergo extra cœlos non est.

Respondetur. Ex prædicato efficientis, sufficeret ut Deus sit non antè, sed tunc cùm operatur illic ubi operatur, sed non sufficit ex prædicato immensitatis & immutabilitatis, quoad intrinseca.

Instabis secundò. Si Deus creet Angelum non in mundo, per hoc non debet dici, quòd eum creet extra mundum, sed quòd eum creet nullibi. Ergo nec Deus debet dici extra mundum existere.

Respondetur. Negando antecedens, creaturque illic Angelus nullibi loci extrinseci, sed non nullibi, ut excludat esse Angeli illic, ubi est.

Instabis tertiò. Si Deus creet angelum extra hunc mundum, in spatio aliquo corporeo simul producto, & postea annihilet illud spatium non annihilato angelo & immoto relicto, tunc angelus esset extra cœlos non nisi ampliativè, nec esset jam ubi erat prius, sed esset nullibi, jam enim illi auferretur ratio formalis essendi extra cœlum, quia hæc petitur ab extreitate locali; & sicut sublatâ quantitate tollitur extreitas partium, sic sublato corpore tollitur extreitas localis.

Responsum suprà; Duplicem esse extreitatem positivam & negativam. Extreitas positiva tunc tollitur, hæc enim dependet à loco sicut extreitas partium à quantitate, sed extreitas negativa hoc est, quod non in cœlo esset tunc angelus, verè non tollitur, quòdsi non tollitur entitati illius angeli verè coexistit Deus, ita ut inter Deum & angelum nihil sit interceptibile? Si coexistit tunc angelo Deus. Ergo & antè jam illic erat, nam ut dicebam ubi potest esse immensitas Dei, jam illic est.

Objicitur quintò. Si Deus est extra cœlum, ideò esset quia nisi antecedenter illic esset, mutaretur, incipiendo illic esse, sed non mutaretur, quia Deus potest reddi præsens huic mundo, sine ulla sui mutatione.

Respondetur. Redditur Deus præsens huic mundo, & redditur non præsens, si esset mundus sine ulla sui mutatione, quia ubi illud intrinsecum Dei, semper est immutabile, nec dependet ab extrinseco corpore, sed si illud ubi essendi, scilicet in seipso, non haberet Deus, illic, ubi ponitur mundus, verè inciperet esse etiam quoad sua intrinseca. Quando autem Aristot. negat 4. Physic. c. 4. aliquid posse esse in seipso, intelligendus est quòd nihil posset esse in seipso tanquam in loco extrinseco, fortè etiam hanc præsentiam Dei non poterat inferre, quia putabat mundum alium esse impossibilem, consequenter non putabat debere esse extra cœlos in seipso Deum.

Punctum Difficultatis 2.

An Deus sit in spatiis imaginariis.

Dicendum est. *Si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra cœlum, Deus est in spatiis imaginariis; si autem esse in spatiis imaginariis idem sit ac existere in spatiis, quæ noster intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis non est nemine cogitante.* Prima Pars probata suprà. Secunda Pars

Probatur primò. Si Deus daretur in spatiis imaginariis quà talibus, vel daretur actu nemine cogitante, vel non nisi nobis cogitantibus. Si nobis cogitantibus, ergo non datur, sed cogitatur dari; si autem datur in spatiis imaginariis actu nemine cogitante, contra erit; quia quod non est nemine cogitante, in eo non datur Deus nemine cogitante, quia hoc ipso illud ipsum jam esset nemine cogitante, quia cui convenit aliquid reale nemine cogitante, illud in quantum hoc prædicatum illi convenit, est nemine cogitante, præsentia autem actualis Dei est aliquid reale.

Probatur secundò. Si Deus esset in spatiis imaginariis qua talibus, coexisterentne Deo spatia imaginaria quâ talia, vel non coexisterent? si coexisterent, idque ut supponitur nemine cogitante. Ergo & existerent nemine cogitante, quia, à coexistere, supponitur existere; Quòdsi illa spatia non coexistunt Deo nemine cogitante, ergo nec Deus est in illis nemine cogitante, coexistere enim debet Deo, id in quo est Deus. Et certè si Deus esset in spatiis imaginariis quâ talibus, esset in nihilo rei, sed non potest esse nemine cogitante in nihilo rei, in nihilo enim esse, est non esse, sicut enim nihil esse, est non esse, ita in nihilo esse, est non esse, aut in nullo esse. Quòdsi in nullo est, falsa erit particularis, in aliquo est. Ergo falsa ulteriùs erit particularis, in spatiis imaginariis est. Ratio horum omnium à priori est, quia non & nihil sunt particulæ sublativæ esse, hinc in nihilo esse, est non esse.

Probatur tertiò ex Vasq. Deus non est in chimæra nemine cogitante. Ergo nec est in spatiis imaginariis nemine cogitante.

Respondet Hurtad: Disparitatem esse, quia chimæra non apprehenditur tanquam intercapedo quædam, apprehenditur autem ut intercapedo spatium imaginarium.

Contra. Intercapedo illa quæ apprehenditur non est nemine cogitante; sicut nec chimæra. Ergo utrobique non erit Deus.

Objicitur primò. Auctoritas Augustini. lib. II. Civit. cap. 5. ubi sentit: *Vaniloquium esse: Si dicas Dei substantiam à tantis extra mundum spatiis absentem esse.*

Respon-

Respondet Augustt. tantum vult DEUM esse extra Cœlos, nihil autem ait de spatiis imaginariis.

Objicitur secundò. Tempus imaginarium non est aliquid plus quàm spatium imaginarium. Sed DEUS verè existit in tempore imaginario. Ego verè etiam estistit in spatio imaginario.

Respondetur. Etiam in tempore imaginario quâ tali, non existere DEUM nemine cogitante, licèt existat in tempore imaginario, materialiter accepto.

Objicitur tertiò. Si DEUS non est in spatiis imaginariis, sequitur DEUM propriè moveri localiter; DEUS enim non est in spatiis imaginariis, sed solùm in hoc mundo, moveat motu recto mundum versus spatia imaginaria, tunc de novo jam illîc DEUS inciperet esse, ergo movèretur.

Respondetur. DEUM non posse moveri ad spatia imaginaria, quâ talia, nisi imaginariè, extra Cœlos etiam moveri localiter non potest, quia extra Cœlos in seipso existit non potestque moveri ad seipsum, & si spatia imaginaria accipiantur materialiter, hoc est pro esse extra Cœlos, sic est in illis.

Objicitur quartò. Quod est in aliquo non tanquam forma in materia, nec pars in toto, nec tanquam genus in specie, nec tanquam effectus in causa, nec tanquam invasatum in vase, illud est verè in alio tanquam in loco. DEUS autem nullo ex prædictis modis, est in spatiis imaginariis. Ergo est in illîc tanquam in loco.

Respondetur. Negando Subjectum minoris; quia DEUS nullo modo est nemine cogitante in spatiis imaginariis. Consequenter dicitur Deum extra Cœlos posse aliquid creare, idq; nemine cogitante, sed non creare nemine cogitante in spatiis imaginariis, quâ talibus.

Addo diversas esse has propositiones, DEUS est extra Cœlum, & DEUS est in eo, quod est extra Cœlum: prima propositio est vera, & significat DEUM esse in seipso, secunda est falsa. Unde etiam per Pattes vera fuit hæc propositio, DEUM fuisse in seipso ab æterno, & tamen falsa fuit fuisse in nihilo, cùm tamen illud extra Cœlos, sit omninò nihil.

Objicitur quintò. Si DEUS non esset in spatiis imaginariis, sequitur DEUM posse distare à seipso. Creet enim DEUS tres mundos sibi continguos, tunc imprimis in lateribus interceptis non esset, quia inter latera supponimus nullum intercipi corpus actu, sed tantùm interceptibile esse; Si autem inter latera non esset. Ergo inter se positum in uno mundo, & inter se positum in altero mundo mediaret aliquid, ubi Deus non esset. Imaginemur rursum medium illum mundum annihilari, non motis nec annihilatis extremis mundis, in quorum utroque extremo esset DEUS, & non esset in medio, mdium enim est spatium imaginarium. Consequenter tunc DEUS distaret à seipso.

Respondetur. Respectu illius medii esset DEUS in seipso, adeoque adhuc non distaret à seipso, spatium autem illud imaginarium, non est, nisi materialiter.

Colliges. Nec in vacuo, quâ tali DEUM esse, sed esse DEUM in seipso vacuo posito.

Punctum Difficultatis 3.

De Oppositio loci quod est vacuum?

Quæres primò. *Quid est Vacuum?* Non accipitur hîc vacuum pro otioso, vel pro corpore carente eo intra-posito, ad quod artificialiter vel naturaliter instituitur continendum, quo sensu putamen nucis est interdum vacuum supple nucleo. Nec accipitur hîc vacuum pro negatione corporis simpliciter, quia Phil. 1. Cœli textu 59. & 7. Cœli textu 27. expressè negat dari vacuum extra Cœlos, quamvis illîc sit negatio corporum: accipitur itaque vacuum privativè, prout hîc de illo Philosophi, qui cum Aristotele 4. Physicorum textu 60. 65. 76. & 1. Cœli 89. definiunt vacuum. Est locus carens corpore.

Sed difficultas est, quomodo vacuum sit locus, si enim est locus. Ergo est superficies corporis continentis, si est superficies corporis continentis Ergo est corpus & non privatio corporis.

Duplici id viâ explicari potest. Imprimis entia connotativa, si sint negationes, non rarò assumere in recto illa positiva, super quæ fundatur illa negatio, & sic, quia tenebræ, seu negatio lucis fundatur in aëre, ideò in definitione tenebrarum ponitur aër, cum formali, carens luce, hocque toties evenire solet, quoties connotativa entia volumus describere, quid in re sint. Porrò vacuum est etiam aliquod non esse, quod non esse, fundatur in esse corporis, cujus latera, ita sunt collocata, ut medium interceptum inter illa latera corpore non impleantur, adeoque formalisetur negatione corporis implentis. Aliâ viâ hoc idem explicatur, in definitione vacui ly locus assumitur, quia scilicet dupliciter spectari potest vacuum. Primò in quantum continetur & intercipitur à loco circumposito. Secundo accipi potest pro ipso continente & intercipiente vacuum. Secundo hôc modo acceptum vacuum

est locus carens corpore, locus enim illam carentiam ambit. Primo autem modo acceptum Vacuum est carentia corporis, prout connotat locum.

Dicitur itaque vacuum locus ut distinguatur à negatione corporis, quæ est extra Cœlos, estque id, quod quodammodo ambit illam negationem, dicitur carens corpore, accipiendo ly corpus pro quocunque indeterminato corpore. Cæterùm rigorosè loquendo hæc definitio, non est nisi speciei antonomasticon vacui, hoc est vacui materialis, de quo in præsenti agendum fuit Philosopho, nam expellatur aër totus ex cubiculo, succedant in locum ipsius Angeli, vel plures, vel unus sphæræ suæ locabilitate, implens spatium, quo aër occupabat, ille locus carebit corpore, eritque vacuum materiale, licèt non sit vacuum simpliciter.

Quæritur II. *Potestne dari vacuum?* Respondet communis Philosophia, Naturaliter non posse dari, posse divinitùs.

Ratio prima. *Quare vacuum naturaliter dari non possit.* Quia indigent influxu cœlesti sublunaria, qui impediretur vacuo.

Respondet Arriaga. Sufficit per latera participari hos influxus, nec est necesse optimum semper influxum haberi, sicut nec illum habent flores sub denso tecto collocati. Addit recentior Suarez. Quòd eadem corpora, quæ tantâ vi ducuntur ad impediendum vacuum, possint eâdem vî attrahere corpora ad contiguitatem recuperandam, si ea tantùm indigeant ad recipiendos influxus Cœlestes.

Secunda Ratio est ex Arriaga. Quia dato, vacuo daretur penetratio corporum, quò enim abiret expulsum corpus, cum mundus totus sit plenus, nisi penetrentur corpora?

Respondet recentior Suarez. Cùm infra empyreum rediit Christus, apparituru S. Paulo, non erat necesse fieri penetrationem corporum, quamvis mundus sit plenus, nec item datum est vacuum, cùm Sanctus Paulus cum corpore (quod de se ille non negat, quamvis etiam non affirmet) translatus est in tertium Cœlum. *Hæc responsio*

Non Satisfacit, quia probabile est non realiter esse motum corpus Christi de Cœlo, sed id fecisse Angelos in corpore, hîc & nunc fabricato, sicut in veteri Testamento apparebant in Persona DEI. Posito etiam quòd realiter ipse Christus apparuerit, facilè est concedere factam penetrationem, donum enim penetrabilitatis, non otiosè datur corporibus glorificatio, immò probabile est non esse in potestate corporis beati, exercere vel non exercere donum penetrabilitatis, sicut non est in potestate beati reddere corpus suum carens claritate. De Sancto etiam Paulo nullum est fundamentum, fuisse illum cum corpore in Cœlo, positoque quòd fuerit, facile est dicere suppletum fuisse miraculosè hunc defectum vel rarefactionem factam. Dicit etiam Arriaga, quòd ad supplendum locum in mundo ejus materiæ, quam Christus in Cœlum secum tulit, produxerit aliquid Deus materiæ ne novo. Hæc ratio potest sustineri ut vides.

Ratio secunda, est quâ utitur recentior Suarez, quia scilicet vacuum est divisio quædam, & habet se per modum vulneris inflicti huic magno mundi corpori.

Responderi potest, nihil exinde convinci, quia per similitudinem declaratur res, non autem ratio adfertur. Rursus cùm vulnus possit naturaliter fieri, poterit etiam naturaliter fieri vacuum. Denique dici potest; Si patitur natura divisionem, quæ fit aëris ambulatione, aliasque divisiones, cur etiam hanc non patietur?

Hoc tamen totum ulterius referri potest in virtutem à natura insitam corporibus attrahendi alia corpora, ut docuit Vasquez, quam virtutem inesse à posteriori experientiæ probant, & ita, ut si ex fistula fistula extrahatur aër sequitur aqua, & si orificium diligenter obstruas fistulæ aquâ plenæ, ita ut non sit modus, quo novus subintret aër, etiam aperto orificio non effundetur aqua, sunt & aliæ experientiæ, quas & usus præsentat & referunt impressi. Experientias curiosas pro utraque parte consultò præmitto melioribusque ingeniis examinandas relinquo.

Meminit Aristot. Argumenti 4. Physic. tex. 53. probantis dari vacuum naturaliter, eô quòd motus non possit fieri in pleno, sine penetratione. Sed sufficit quòd cedat aër vel corpus, per quod fit mot⁹, ita ut aër motu expulsus, aut corpus succedat in spatium à corpore moto desertũ, licèt proximioribus nonnihil comotis partibus.

Quòd autem divinitus possit dari vacuum, nemo dubitat ex illo principio. Quia non implicat. Probabilius tamen est Angelicâ virtute illud dari non posse, quia quamvis connexio ista corporum finita sit, non sequitur ab Angelo illam superari posse, nam connexio accidentium cum substantia, impenetrabilitas item corporum inter se, est quid finitum, ab Angelis tamen fieri non potest. Ulteriusque hoc exinde suadetur, quia cùm impletio hæc & carentia vacui sit bonum Universi, videtur Angelus potentiam non habere, ad causandum malum universi, cumque Angelis tribuatur vis agendi in corpora, vel causandi motum, vel applicandi activa passivis, infertur vacuum ab illis non posse causari, quia vacuum neque est motus, neque est aliquod activum in passiva.

Quæres tertiò. *quid sit sentiendum de motu locali in vacuo.*

Asse-

Assero primò. *Gravia & Levia in vacuo propriè dicto movenda esse, non tamen in vacuo impropriè dicto.* Quale esset, si annihilato mundo relinqueretur lapis.

Ratio, quia adhuc haberet centrum gravitatis lapis in priori vacuo, in posteriori autem non haberet, hinc non esset ratio, cur huc potius quàm illic moveretur. Unde etiam hæc tota mundi Machina non cadit, quia non habet centrum gravitatis, ad quod ruat, & quamvis immediatè sub se non habeat grave, levius, inde non sequitur quòd descensurum non sit, quia sufficit quòd impediens non habeat, & ex altera parte appetit centrum; esset autem ille motus non motus localis, sed motus lationis. Quomodo autem istud grave collocari debeat ut moveatur, colligetur ex dicendis asserto quarto.

Assero secundo. *Motum progressivum corporum beatorum posse dari in vacuo*, ita S. Thom. Quod l. 6. art. 5. & ratio ejusdem est, quia corpora beatorum quoad hoc habent se per modum Spirituum, suntque absoluta à ratione adhærescendi corporibus.

Assero tertiò. *Motum progressivum aliorum corporum in vacuo dari non posse.*

Ratio. Quia progressivus motus, ut suppono, non fieret nisi supra solidum, quod attollere & à se revelli pedes non permitteret, propter adhærescentiam inter corpora, quæ tunc dimittunt aliud corpus à se, quando dimittendi, est quod suppleat locum, Motus tamen v.g. brachii non applicati corpori dari posset, quia principium, quod est adhærescentia, nihil pro tunc agere potest.

Assero quartò. *Circa projecta. Si extra vacuum projectio fiat ubi attingeret projectum, superficiem vacuum circumdantem, propter adhærescentiam non moveretur ulterius, si tamen Angelus projiceret lapidem à medio v. g. vacui, moveretur adhærescentiam corpus.*

Assero quintò. *Posito quocunque motu gravium in vacuo, non fieret ille in instanti.*

Ratio, quia nec auctoritas nec ratio, tribuit vim instantanei & indivisibilis motus, alicui corpori. Quando autem Aristoteles dicit, quòd eadem sit proportio inter motum in vacuo, & motum in pleno, quæ proportio inter plenum & vacuum id solùm voluit, quia scilicet, sicut in vacuo nullum est actuale spatium resistens, ita & in motu in vacuo, cùm tamen in pleno sit medium plus vel minus resistitivum.

QUÆSTIO II.

De Duratione.

Duratio duplex est, una intrinseca rebus, alia extrinseca. Extrinseca duratio desumitur à tempore quo res durat. Duratio autem intrinseca variè à variis explicatur. A Nominalibus explicatur per solam formalitatem & connotationem, eis accedunt Suar. uterque Vasq. Molina, Ovied. A Modalistis dicitur esse modus, ut docuit Arriag. Lugo de Incarnatione dist. 19. Sect. 1. n. 20. censet illum esse ipsammet actionem, quæ per illum modus est, vi cujus constituitur res existens. Et ex illis quidem, qui dicunt nemine cogitante distingui durationem, alii dicunt illam esse quid permanens, ut noster Rub. alii successivam ut Lug. & Arriaga.

DIFFICULTAS I.

Quidnam sit formaliter Duratio per alios.

Dicendum est primò. *Durationem non esse modum superadditum permanentem, & qui totus simul positus, faciat durare hodiè, cras, &c.*

Probat primò Ovied. Duratio sic explicata est indifferens, ut sit hodie vel cras. Ergo non est in hoc tempore per seipsam. Consequentiam admittunt Modales in aliis Materiis. Antecedens probatur. Hæc duratio heri me constituebat in diverso tempore, & hodie me constituit in hoc. Ergo est indifferens, ut me constituat in esse hodierno & hesterno.

Confirmatur hoc idem. Quia cum hodiè, non sit crastinum, nec me ad crastinum hodie, in actu secundo determinet, fit ut hæc determinatio non sit determinatio in actu secundo, sed solùm in actu primo. Quòd si determinat nonnisi in circumstantia temporis crastini, cur illud tempus, quod potest determinare illum modum, ut me constituat hodie durantem, non poterit determinare meam entitatem, sine ulla superaddita modali entitate.

Respondebis. Modum illum esse essentialem semper determinationem, quia quousque existit semper habet suum effectum formalem, licèt ratione defectus alicujus extrinseci, non tribuat totum suum effectum, quem extensivè tribuere potest. Sic etiam qualitas impressa projectionis, est in actu secundo talis, nec indiget per aliam qualitatem reddi qualitas projectorum, & tamen extensivum suum exercitium, non præstat simul.

Contra. Tum quia, si modus est essentialis determinatio, debet habere & præsupponere omnia sua requisita, nec advenire quin illa præsupponantur, hoc ipso enim & esset essentialis determinatio, ut deposcit materia modi, & non esset essentialis determinatio, defectu scilicet alicujus prærequisiti, & si potest esse modus non tribuens defectu alicujus extrinseci, id ad quod est essentialis determinatio, dicam posse existere unionem, expectarique adventum formæ, dicam posse esse actionem, sed expectando materiam in quam agat. Tum quia, & haberet tunc ille modus effectum suum formalem ut supponitur, & non haberet, defectu scilicet prærequisiti; & sicut si daretur ubi duplex, non posset nisi constituere in duplici loco, hocque ipso deberet habere omnia prærequisita, ita & in præsenti.

Tum quia instantia illa de qualitate non valet, hæc enim non essentialis determinatio, nec modalitas, sed res, nata successivè movere, ita ut si simul conciperetur movere, hoc ipso faceret contra naturam talis suæ entitatis, de linea rati, imò ut sit talis qualitas modus impossibile est, propter rationes ex essentia modi immediate petitas.

Neque valet si dicas, non magis duratio, si sit modalitas, debet esse determinans ad durandum, quàm duratio ipsius Dei, & tamen duratio ipsius Dei, hodie non determinat Deum, ut duret cras, quia cras non est hodie. Non inquam valet, quia duratio Dei, non est essentialis determinatio existendi cras pro hodie, jam autem modus est essentialiter determinatus etiam existendi cras pro hodie, essentialis enim duratio Dei ad existendum cras, est ipsamet entitas Divina, non quomodocunque spectata, sed in circumstantia crastini, hinc non præsupponit ante se vel secum prærequisita, sed expectat ut ita dicam, jam autem modus præsupponere debet ante se prærequisita vel secum. Unde etiam vi essentialis Deo durationis, fit, ut habeat totum actu, quod est necessarium, ut à parte sua possit durare cras, sed illa essentialis Deo duratio, non est essentialis determinatio, ut existat cras actu. Jam autem ex vi modi sequitur, ut si hodie sit essentialis determinatio ad existendum cras, debeat esse, (quod implicat) existentia cras, pro hodie.

Probat secundò idem. Me hodie existentem potuit Deus antecedenter heri corrumpere. Ergo modus ille ex vi cujus duro hodie poterat non esse. Ergo eandem habet indifferentiam ac mea entitas ad existendum, vel non existendum.

Responderi posset, quòd ex suppositione auferendæ illius modalitatis potuisset heri me Deus annihilare, non tamen suppositione facta illius modalitatis, ad eum modum, quo unio modalis hodierna, poterat hodie non unire supposito, quod heri corrumperetur.

Probatur tertiò. Quia nulla est necessitas hujus superaddendæ modalitatis, & sicut non datur unio quæ exspectet aggenerandas partes, vel formam adventuram, ita nec duratio modalis dabitur, exspectans crastinum tempus v. g. vel aliud post annum.

Dicendum est secundò. *Durationem non esse modum successivum.*

Probatur primò. Quia nulla necessitas talis modi.

Probatur secundò. Urgendo argumentum quod sibi opposuit Arriag. d. 17. Sect. subf. 2. Possibilis est creatura durans ab æterno, hæc non duraret per durationem successivam. Ergo non est necesse ponere durationem successivam. Minor probatur. Si illa creatura duraret duratione successiva ab æterno per durationem habentem prius & posterius, prius autem & posterius ab æterno esse non possunt.

Probatur tertiò. Quia vel componitur tempus ex partibus in infinitum divisibilibus, & sic non potest dari modalitas successiva, quæ sit duratio: vel ex punctis, & sic etiam non potest dari duratio, quæ sit modalitas successiva. Non in prima sententia, quia partibus proportionalibus deberet connumerari & proportionari illa duratio, omnibus enim illis duraretur, non posset autem omnibus illis proportionari, quia illæ habent prius & posterius, non posset autem dari modalitas, respondens priori & posteriori, hoc enim ipso non posset, cùm est prius, dari essentialis determinatio ad posterius, quod tamen deberet haberi vi modi. Si autem componitur tempus ex punctis. Ergo saltem ab æterno posita creatura permanente, non posset illa durare duratione successiva, quia jam intercessissent infinita ab æterno puncta, quibus connumeratæ durationes non possent esse nisi infinitæ actu, & quamvis negaretur tempus posse esse ab æterno, sufficeret quòd durationes illæ successivæ essent ab æterno, quæ non possent esse nisi infinitæ actu. Quando autem retorquet argumentum Arriaga de duratione æterna à parte post, id nihil evincit, nam duratio à parte post nunquam est infinita actu, sed semper erit, jam autem duratio à parte antè, esset infinita actu, semperque duratio à parte post, esset clausa duobus terminis, adeoque neque infinita, jam autem duratio à parte ante æterna, à parte ante, non haberet finem.

Dicendum est tertio. *Durationem formaliter non esse actionem conservativam, distinctam, vi cujus existat creatura.*

Probat primò Ovied. Possibilis est actio identificata termino. Ergo & actio conserva-

vativa identificata termino. Ergo & duratio identificata duranti.

PROBAT secundò, ad hominem Actio illa conservativa habet se per modum principii, ut quo efficientis durationem. Ergo habet terminum, sed non alium nisi ipsam durationem. Ergo duratio illa non est identificata ipsi illi actioni. Subsumptum probatur, quia si haberet aliquem terminum, haberet ipsam entitatem durantem : sed non potest habere illam ipsam entitatem durantem, quod probatur. Actio conservativa applicationis spatio non habet pro objecto ipsum applicatum spatio, sed habet pro objecto ipsum ubi in sententia Lugo: condistinctum. Ergo & actio conservativa rei habebit pro objecto durationem, non ergo ipsa conservatio formalissimè duratio. Quòd autem actio illa conservativa habeat se per modum principii efficientis durationem, inde probatur. Ipsum agens conservativum habet se per modum principii ut Quod efficientis durationem, nec potest aliud ostendi principium ut Quod, ergo actio conservativa habebit se per modum principii ut Quo.

PROBATUR tertiò. Tum quia, si de duratione loqui velimus, prout illa in re est, indubiè dicat non solam actionem conservativam, sed dicit etiam ipsum conservatam, dicit item tempus tunc fluens, sed exinde non sequitur quòd etiam reliqua in re non dicat duratio, & tamen illa formalissimè tribuitur per eundem nonnisi actioni conservativæ, & tamen non est ratio, cur etiam reliquis tribui non deberet. Si autem loquamur de duratione, prout illa subest nostris conceptibus, sic non est formalissimè conservatio ipsa, quia conservatio activa habet se per modum viæ, duratio per modum termini, conservatio item activa tenet se à parte agentis, licèt recipiatur in termino, duratio autem formalissimè tenet se à parte passi seu termini. Conservativa actio apprehenditur à nobis tanquam quid antecedens, duratio tanquam quid tandem sequens. Tum quia ratio fundandi relationem non est formaliter relatio, sed relatio est aut formalitas aut modalitas à ratione fundandi condistincta. Ergo & actio conservativa non est formaliter ipsa duratio: sicut enim ratio fundandi causat, ut ita dicam, statuitque relationem, ita concursus conservativus durationem statuit. Tum quia, tam propriè durat Deus, quàm propriè durat creatura, & tamen Dei duratio non est propriè ipsa actio Dei conservativa, cùm respectu Dei, sicut nulla datur actio productiva, ita nec conservativa. Ergo apparet quòd duratio ut sic, non sit actio conservativa, cur ergo creata duratio, & quidem formalissimè, erit actio conservativa.

DIFFICULTAS II.

Quid sit formaliter Duratio?

DICENDUM est primò. *Durationem esse ipsam entitatem prout coëxistentem his tot vel tot differentiis temporis, si eam respectivè accipias ad aliquid extrinsecum*, ut ordinariè accipi solet.

PROBATUR primò. Argumento negativo. Quia nulla necessitas, superaddendæ ullius entitatis.

PROBATUR secundò. Ponamus per impossibile annihilari illam entitatem superadditam, & non annihilari ipsum illud quo reddebatur illa entitas durans, vel habebit existentiam illa entitas durans, vel non habebit existentiam illa entitas durans, vel non habebit: Si habebit. Ergo erit durans, adhuc enim erit tunc tempus, cui coëxistet illa entitas. Ergo durabit, quia coëxistere tempori est durare; & sicut duratio ipsa superaddita si existat & coëexistat tempori est duratio, nec esset duratio (ut supponitur respectiva) si ista duo, non haberet, ita & illa entitas erit durans; Si autem illa entitas non habebit existentiam cur non? poneque per impossibile habere existentiam quærere restabit, an posset dici durans.

PROBATUR tertiò. Tum quia per id duratio entis salvari debet, per quod salvatur ipsius durationis tanta vel tanta permanentia, sicut per hoc salvatur ipsa extensio quantitatis, per quod salvatur, ratio ipsius quanti, & per quod salvatur ratio albedinis, per hoc salvatur ratio albi quà talis, & universaliter quæ ratio formalis, in uno est alicujus rei, eadem si alteri conveniat, erit ratio ejusdem rei in alio, sed durationis tanta vel tanta permanentia, optimè salvatur respectivè accepta, per coexistentiam entitatis tanto vel tanto tempori. Ergo & duratio ipsius entis per hoc salvari poterit. Minor probatur. Si enim quæram, quare illa ipsa duratio permanserit tribus horis. Respondebis, quia est entitas tribus horis coexistens. Cur ergo etiam de ipso ente hoc dici non poterit, per hocque salvari duratio illius? Tum quia, ut urget Ovied. Entitas quæ denominatur durans in priori, antequam illi superaddatur hæc modalitas, jam est durans. Ergo otiosa est illa superaddita Entitas. Antecedens probatur, quia illa entitas rata, est causa materialis illius entitatis si esset superaddita, jam autem ad rationem causæ materialis requiritur existentia in tempore, non in præterito, neque in futuro, ergo in præsenti, adeoque habet & durationem, existere enim in tempore præsenti, & durare, verbis differunt. Tum quia binarius numerus non est quid condistinctum à duabus unitatibus,

bus, quamvis neutra seperatim, constituat binarium. Ergo nec duratio ex eo erit quid condistinctum, quia potest esse entitas & tempus in diversis differentiis, & tamen non constituere coexistens seu durans.

Dicendum est secundò. *Durationem absolutè spectatam, non formalisari per coexistentiam cum tempore.*

Probatur primò. Impossibile est tempus ab æterno, & tamen possibilis est duratio ab æterno. Ergo duratio absolutè spectata non formalisatur per coexistentiam cum tempore Anteced. ex alibi dictis colligitur.

Probatur secundò. Ponamus impossibile reddi omne tempus, poteritné adhuc creari Angelus vel non? (Attenditur autem hîc ad formales consecutiones, non autem ad nexus rerum in omnipotentia) Si non poterit creari, cur non? & certè ante mundum conditum potuit creari Angelus, quo casu non fuisset tempus istud extrinsecum, & non est cur existentia rei, spiritualis debeat dependere à re materiali. Si autem poterit creari, cur non poterit conservari. Ergo poterit etiam habere permanentiam existentiæ, ergo & durationem absolutam, hæc enim verbis differunt. Ergo ulterius dabilis est duratio absoluta, independens à tempore. Neque recurras quòd tunc non absolvet illud Ens à tempore imaginario, quia hoc quod esset nemine cogitante, non esset dependens ab eo, quod est, nonnisi aliquo cogitante.

Probatur tertiò. Duratio Dei est æterna, & quà æterna, non mensuratur nisi æternitate. Ergo de conceptu durationis non est formalisari per coexistentiam cum tempore, quia si de conceptu durationis ut sic, esset formalisari tempore, nulla esset duratio quæ alio, quàm tempore formalisari posset. Antecedens principale probatur, & quidem quòd duratio Dei sit æterna Fides & Metaphysica docet. Quòd etiam duratio Dei quà æterna est, mensuretur nonnisi æternitate. Probatur. Tum quia, duratio temporanea mensuratur nonnisi tempore, duratio hodierna hodierno. Ergo & æterna æternitate. Tum quia, si duratio æterna mensuraretur tempore, infinitum mensuraretur finito. Tum quia, æternitas est possibilis, tempus autem ab æterno, est impossibile. *Neque valet*, si dicas hoc ipso mensurari durationem Divinam tempore, quia mensuraretur æternitate, nam ut dixi immediatè, tempus ab æterno seu habens prius & posterius, ab æterno est impossibile, cùm tamen sit possibilis æternitas antè. Deinde ipsa illa æternitas, nihil aliud est, nisi ipse Deus, ab æterno existens, habens illam mensuram sibi identificatam, tempus autem est motus cœlorum, est quid creatum, adeoque inidentificabile Deo.

Dicendum est tertiò. *Durationem absolutè spectatam, esse ipsam existentiam rei, permanentem, vel ipsum rei esse non desinens, quod abstractis terminis sic circumscribitur. Duratio est permanentia rei in existendo, vel est ipsa non desinentia esse*, prior autem præferenda, quia explicat per terminos positivos.

Probatur Bonitas explicationis; quia convenit omni, soli, & semper, proceditque per prima.

Addo primo. *Durationem absolutam, quæ foret omni impossibili tempore neque habituram prius, neque posterius respectu sui.*

Ratio: Quia illa duratio esset ipsa permanentia rei existentis, identificata ipsi existentiæ, quæ tamen respectu sui, non habet rationem prioris & posterioris, quid enim sibi est posterius?

Addo secundò. Casu quo Deus impossibili omni tempore crearet aliam creaturam, sed non simul cum priori, daretur prioritas & posterioritas durationum, sed non talis, quæ scilicet fundaret rationem hesterni, crastini &c. sed tantùm esset prioritas secundùm quam vera esset hæc propositio; Creatura hæc existit alia, postea autem verificatur utraque propositio.

Addo tertiò. Nullam conservationem posse tribui rei pro primo instanti, sed nec durationem. Non primum, quia conservatio supponit ante se inceptionem, ante inceptionem autem, non supponitur inceptio. Non secundum, quidquid velit recentior Suar. quia quod incipit non durat, sed duraturum est, nec est major ratio de uno, quàm de altero, cur scilicet conservatio præsupponat anteccessionem, & non duratio.

Dices cum eodem. Res quæ antecedit aliam instanti reali, dicitur prius durare illa.

Respondetur. Inde oppositum inferri, quia etiam hîc ad titulum durationis, prærequiritur anteccessio.

Instabis. Punctum spectat ad prædicamentum quantitatis. Ergo & primum instans existentiæ, spectabit ad prædicamentum durationis.

Respondetur imprimis. Nulla vera dantur puncta, datis illis, medius terminus potius erit pro nobis, quia sicut punctum lineæ inchoativum, non est linea, sic nec incepto, erit duratio, potestque benè dici, quòd prima productio spectet ad durationem, tanquam prærequisitum, & revocativè, non autem tanquam formaliter denominationem illam participans.

DIF-

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus.

OBJICIT primò. Durare est correspondere partibus motus, sed iisdem partibus motus possum correspondere cras & hodie, quia eædem partes motus, potuerunt produci cras, quæ hodie. Ergo possum habere eandem durationem cras, quàm hodie.

RESPONDETUR. Imprimis, quòd durare, sit correspondere partibus motus, non quomodocunque, sed secundùm suppositionem positionis eorundem, secundùm quam motus hodiernus, non supponitur futurus cras, cùm sit factus hodie, etsi hodiernus motus cras fuisset, & alius hodie, hic qui supponeretur hodie, salvaret durationem hodiernam. Deinde dici potest, quòd duratio respiciat motum, non materialiter acceptum, quamvis enim alii specie distincti cœli, moverentur, adhuc eodem modo, duraremus hodie, sed respicit motum cœlorum formaliter acceptum, hoc est secundùm prius, & posterius, secundùm quam rationem, posterius formaliter acceptum, non potest esse prius, priori, itidem formaliter accepto. Motus autem qui est hodie nonnisi materialiter acceptus, potest esse cras.

OBJICIT secundò Arriaga. Hoc quod est durare, est aliquid reale, sed hoc est separabile ab existentia Petri. Ergo & duratio, est separabilis. Prob. Minor. Quia Petrus qui existit hodie, est separabile à substantia Petri.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, in principiis ipsius Arriag. probat enim æqualitatem quà talem, esse quid superadditum æqualibus, quia poterat existere hoc lignum, & non esse æquale, quòd si recurrat ad aliam entitatem ejusdem quantitatis, dicemus etiam & Nos requiri, & entitatem & tempus hodiernum. Probat item, existentiam esse quid realiter superadditum, item Relationem &c. similia. Directè autem dici potest. Durationem non esse extra quascunque circumstantias, sed requirere, & entitatem existentem, & connotatum hujus, vel illius, de quo quæritur temporis.

INSTAT primò idem. Hoc quod est coexistere Petrum tempori, est aliquid separabile ab ipso Petro, & tempore, quia potuit utrumque esse in rerum natura, quin invicem coexisterent.

RESPONDETUR. Esse hæc separabilia, si simul non sumantur, secus si simul.

INSTAT secundò. Antichristus absolutè, & simpliciter erit in rerum natura, & crastina dies absolutè, & simpliciter erit, & tamen non erunt simul. Ergo hoc, quod est: erunt simul, aliquid plus dicit, quàm hoc absolutè; ambo erunt.

RESPONDETUR. Negando, quòd hoc, quod est esse simul, si accipiatur in circumstantia existentiæ, actu habitæ, utriusque, sit separabile ab illis.

INSTAT tertiò idem. Quando dicimus, à Petro coexistenti huic instanti, non separari durationem, in hoc ipso sequitur jam includi durationem.

RESPONDETUR. Hoc ipso quia à Petro coexistenti huic instanti, non separatur duratio, sequitur includi re ipsa durationem, quicquid sit de alietate ex modo concipiendi ad eum modum, quo in fundamento, termino, ratione fundandi, includitur relatio, sed non distincta ab illis.

OBJICITUR tertiò. Voluntas Dei, creandi Petrum, in hoc instanti, habet aliquid pro objecto, quod sit distinctum à substantia Petri, quia hæc eadem esset, etiamsi producta fuisset heri, hoc autem distinctum, non potest esse ipsum instans, quia hoc imaginarium est, nec creatur à Deo, instansque existeret suo modo, quamvis Petrus, non existeret in illo.

RESPONDETUR. Hoc objectum, non esse præcisè ipsam substantiam Petri, nec præcisè ipsum instans, sed substantiam in tali circumstantia instantis, & quando hæc duo vult, jam non est necesse habere illum, distinctam voluntatem, ad hoc, ut simul sint, sicut quando Deus vult relationem, vult fundamentum proximum, & terminum, quibus volitis, non est necesse ut procedat ad volendam relationem, jam enim in prædictis continetur, ita & in præsenti.

INSTAT primò idem. Magis, minusve durasse, non potest intelligi, sine pluribus, vel paucioribus durationibus distinctis, si enim indivisibilis est, cur magis minusvè durat.

RESPONDETUR. Secundùm id, quod dicit in recto duratio, nec plus, nec minus durat, est enim eadem entitas, quæ secundùm se, nec major, nec minor est, sed est major vel minor, secundùm id, quod dicit in obliquo, hoc est ratione temporis, cujus partes plures, vel pauciores, intervenêre.

INSTAT secundò. Successio temporis pergit, sive duret Petrus, sive non. Ergo per illam nec dilatantur, nec limitantur termini vitæ.

RESPONDETUR. Durationem extrinsecè pendere ab actione Dei conservativa, intrinsecè autem pendet ab ipsamet entitate, extra causas existente. Unde etiam per tempus, non dilatantur termini vitæ, licèt quantùm duret, illa conservatio, & existentia, mensuret tempus.

IN-

Instat tertiò Maurus. Hoc quod est durare, aut vivere centum annis, addit viventi magnam perfectionem, quà careret, si uno momento viveret: Si addit perfectionem, ergo talis perfectio, debet esse actualitas, positiva, intrinseca.

Respondetur. Imprimis ex dictis aliàs, posse esse aliquam perfectionem negativam magnam: modo infundetur alicui positivo, qualis est perfectio aseitatis, independentiæ, &c. & in nobis multæ negativæ perfectiones dantur, ergo ex magnitudine perfectionis, non debet inferri positivitas & ratio superadditi. Rursus dici potest, quòd hæc additio, supra entitatem Petri, concursum conservativum, & tempus si vis extrinsecum, addat aliquid additione nonnisi Metaphysica, non autem Physica. Denique ostendi hîc potest actualitas positiva, stans in entitate Petri, concursu Dei, tempore extrinseco, quæ tria simul sumpta, quòd sufficienter non salvent rationem durantis, sine aliquo superaddito, hoc ipsum probari deberet, licèt defectu posito vel entitatis, consequenter concursus, vel temporis extrinseci, jam non salvetur, ratio durantis.

Solvuntur Objectiones aliæ.

Objicitur primò usitatum argumentum. Potest poni in rerum natura Petrus, secundum se, & potest poni tempus hodiernum extrinsecum, secundum se, & tamen Petrus non poni in tempore hodierno, sed in alio, unde etiam ponetur aliquando existentia Antichristi, & positum est tempus hodiernum, & tamen Antichristus non existit nec existet in tempore hodierno. Ergo rem permanentem existere, seu durare hodie, est aliquid nemine cogitante separabile, ac proinde accidens, distinctum à parte rei, ab existentia entis permanentis, & ab existentia temporis hodierni, præcisè sumpti.

Respondetur, Potest poni in rerum natura Petrus, & poni tempus hodiernum, simul & una coexistendo, & tamen Petrus non poni, die hodierno, sed alio. Neg. Antecedens, non una coexistendo. Concedo. Consequenter, hæc duo non erunt condistincta, in circumstantia coexistentiæ, secus sine illa.

Instabis primò. Existentia Petri, de præsenti, vel dicit aliquid plus objectivè, supra existentiam Petri, secundum se, vel nihil plus: Si primum, habetur intentum, hoc enim voco durationem hodiernam; si secundum, cur voces novas multiplicas, sine omni significato reali.

Respondetur. Existentiam Petri, de præsenti, præter tempus, hoc illi coexistens, nihil plus dicere objectivè, secus extra hoc tempus. Et certè, quamvis possit esse entitas Petri, & non habere denominationem hanc, componi entitate Filii, seu termino, tanquam parte, nihilominus non superaddis aliam modalitatem, constitutivam, in linea relationis: ita licèt poneres tempus extrinsecum, tanquam partem durationis, non esset necesse ponere modalitatem superadditam, constitutivam in linea durantis.

Instabis secundò. Existentia Petri, de præsenti, est nemine cogitante separabilis, ab existentia Petri, & temporis hodierni secundùm se, ergo est nemine cogitante distinctum quid.

Respondetur. Existentia Petri, de præsenti, est separabilis ab existentia Petri, & temporis hodierni, coexistentibus. Nego Antecedens, non coexistentibus, concedo.

Instabis tertiò idem. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & hujus temporis secundùm se spectatorum, ergo significant aliquod objectum à parte rei distinctum, quod ego voco durationem.

Respondetur. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & hujus temporis, si non supponantur coexistere, Concedo Antecedens. Si supponantur coexistere, nego Antecedens. Et si non coexistant, erit tunc negatio, vel Petri existentis, vel hujus temporis existentis, & sicut ab entitate Petri, est separabile, esse illum Patrem, & Paulum Filium, ex suppositione tamen, quòd hic genuerit, & hic sit genitus, non sunt separabilia, nec est necesse ponere relationem filiationis modum superadditum, ita & in præsenti, Petrum esse simul, cum hoc tempore ex suppositione coexistentiæ separari non possunt, secus sine hac suppositione, unde si non erit coexistentia horum duorum, erit ex parte objecti mutatio, nempe tunc ponetur non existentia alterutrius.

Objicit secundò idem. Deus, quando vult Petrum creare hodie, non vult Petri existentiam secundùm se, nec etiam existentiam temporis hodierni secundùm se, quia hæc velle poterat, quin vellet Petrum existere hodie, vult ergo simultatem existentiæ Petri, cum existentia temporis hodierni. Ergo ista simultas, seu coexistentia Petri cum tempore hodierno, est objectum distinctum ab existentia Petri, & tempore hodierno, secundùm se sumptis, inducturque per voluntatem Divinam efficacem, quà vult Petrum, esse hodie.

Respondetur. Simultatem coexistentiæ esse distinctam, ab utriusque entitate præcisè sumptis, extra suppositionem simultatis, non autem posita suppositione. Deinde quam-

quamvis concedatur, quòd simultas coëxistentiæ sit distincta ex parte objecti, à sola existentia Petri, & sola existentia temporis hujus; sola enim v. g. existentia Petri, dicit negationem existentiæ tunc, hujus temporis, negatio autem objecti, & positio, inferunt distinctionem ex parte objecti. Sed nego, ad istam simultatem, debere transiri per superadditum quid, entitativè utrique, sed per ablationem negationis existentiæ tam Petri, quàm temporis hodierni, quæ ablatio negationis, perficitur ipsismet illorum entitatibus tunc existentibus, requirendo, sicut ad existentiam utriusque actiones proportionatas, ita & requirendo easdem, tunc, ut tunc, dicatur esse, utriusque existentia. Et sicut potest esse entitas unius, & non esse entitas alterius, adeoque non esse par, vel prima jugatio numeri, & tamen esse primam jugationem numeri, non est quid distinctum modaliter ab ipsis unitatibus duabus, ita & in præsenti. Loquor autem non de ubitate unitatum, sed de pura & mera, constitutione paris, seu primæ jugationis numeri.

Objicit tertiò idem. Cùm creatura habeat esse dependens à Deo, singulis momentis destruibile, oportet ut singulis momentis, accipiat à Deo suum esse, tanquam novum donum, ergo, quòd ego habeam hodie meum esse, est novum Dei donum, separabile ab eo, quod habuerim heri esse, sed est novum donum, non per dationem novi doni, sed per repetitionem dati ejusdem doni.

Respondetur. Imprimis, non videtur quòd non sit hoc novum donum Dei, per dationem, si enim est novum donum, est etiam nova datio, cùm donum, & datio, sumpta pro eo quod datur, verbis differant, cumque hesterna duratio, non possit facere me hodie durare, non erit repetitio illius hesternæ durationis hodie, sed revera nova datio novi doni, quia novæ durationis. Deinde directè dici potest, quòd illic sit novitas, ratione novi actualis temporis, cui coëxistitur, ratione novæ non positæ subtractionis concursus, quæ poterat poni.

Addo esse inexplicabile, quid sit ista duratio modalis, v.g. Petri, vel enim una indivisibilis, datur pro tota vita, secundùm quod, illam prævidit Deus, & hoc negant oppositi, si demas Ruvium, & paucos alios, negare autem illam non deberent, quia sicut ex suppositione prævisionis, quousque sit victurus, & quousque velit illum Deus vivere, non potest nisi eousque vivere, ita & non potest, nisi eousque durare. Sed si hoc, quod negant, concederent, restaret quærere, cùm illa duratio, danda sit tanquam complementum decreti divini quod ipsum præciditur ratione nostra, à prævisione tantæ vitæ, tunc urgetur, si in illo priori ante decretam durationem, potest prævideri tanta vita, sine tanta superaddita duratione, ad quid erit illa superaddita necessaria? Non potest dici, illa duratio, singulis instantibus, esse commensurata, quia sequeretur instans post instans. Non potest dici de illa duratione, quòd sit commensurata instanti, & positioni temporis, quia jam illo tempore, necessario duraret creatura. Non potest dici quòd commensuretur partibus in infinitum divisibilibus, quia etiam illis necessario duraret, & cùm illæ partes, sint commensurabiles toti æternitati, posset etiam duratio, temporanea cæteroqui, commensurari toti æternitati. Non potest dici de illa duratione, quòd sit actio conservativa. Tum quia illi actioni, & quidem novæ, deberet respondere novus terminus, secundùm principia oppositorum. Ergo responderet duratio nova. Ergo duratio nova, non est illa ipsa conservatio. Tum quia, vel intelligitur de conservatione activa, & hæc videtur esse quid extrinsecum duranti, vel de conservatione passiva, & hæc non est actio conservativa, sed ejusdem terminus, qui deberet esse quid distinctum, ab ipsa actione conservativa. Tum quia duratio successiva, non est quid superadditum. Ergo cum duratio permanens non aliud sit per oppositos, quàm ipsa actio conservativa, singulis instantibus, variata, adeoque succedens, etiam ipsa, nonerit quid superadditum.

QUÆSTIO III.

Quid Tempus & Æternitas?

Quæres primò, *Quid sit Tempus?*
Respondet Arist. Esse mensuram motus secundùm prius & posterius. Hæc definitio est explicata, ubi de compositione continui.

Quæres secundò. *An tempus Mathematicè acceptum secundùm quod tale, existat formaliter?*

Respondetur. Existere solùm fundamentaliter. Ratio, quia scilicet hic motus, qui poterat esse tardior, vel velocior, existit, hoc est, non est defacto negatio illius, quod postea intellectui dat fundamentum formandi has propositiones: Nunc est: Quare autem tempus Mathematicè acceptum quà tale, formaliter non existat, probatur ubi de continuo. Et certè ly: Nunc, est indivisibile, nec enim admittit prius & posterius, si est indivisibile, non potest habere partes, si non potest habere partes, non

potest habere majorem vel minorem velocitatem, quæ tamen competunt tempori. Quando autem Aristot. negat de tempore, quòd possit dari velocius, vel tardius, loquitur, vel de tempore Mathematicè accepto, vel de æqualitate motus cœlestis, qui de facto datur, vel negat id competere tempori, sub formalitate temporis, licèt sub formalitate, motus possit competere.

Quæres tertiò. *Quid sit Æternitas?* Boëtius sic illam describit, quòd sit: Interminabilis vitæ, tota simul & perfecta possessio. Hæc descriptio patitur suas difficultates, quia possibilis est creatio rei permanentis ab æterno, v.g. lapidis, qui tamen quomodo interminabiliter vivet. Deinde redit quæstio, quid sit interminabilis vita. Denique hæc descriptio potius subjectum æternitatis ostendit, quàm mensuram. Commodius dicetur, quòd Æternitas sit possessio interminabilis existentiæ, vel mensura, distingueturque à tempore, quia non habet terminum, habet Tempus.

Et hic octo Physicorum terminus esto. Scribentibus autem & Legentibus dum terminabunt vitam, sit exordium beatæ

ÆTERNITATIS.

Ad M. D. G. Bq; V. H.
b.M.

INDEX

INDEX I.
Titulorum in Physica.

TRACTATUS I.

DE *Principiis & causis corporis naturalis.* pag. 5

DISPUTATIO I.

DE Principiis & causis in Communi. 6
QUÆSTIO I. De prædicatis essentialibus causæ ibid.
Difficultas I. Explicatur essentia causæ ut sic. ibid.
Difficultas II. De essentia causæ in actu primo 8
Difficultas III. An connexio causæ cum effectibus possibilibus, sit causæ essentialis? 10
Punctum Difficultatis 1. Expediuntur rationes probantes nexum essentialem causæ cum possibilibus 11
Punctum Difficultatis 2. Expediuntur rationes negativæ sententiæ 15
Punctum Difficultatis 3. Deciditur de difficultate 18
QUÆSTIO II. De prædicato prioritatis debito causæ 20
Difficultas I. Explicantur aliquæ prioritates ut sic. ibid.
Difficultas II. An omni causæ conveniat prioritas existentiæ. 22
Difficultas III. Solvuntur Objectiones. 24
QUÆSTIO III. De prædicato indistantiæ debito causis. 25
Difficultas I. An creaturæ miraculosè possunt agere in distans? 27
Difficultas II. An Deus possit agere indistans à se. 29
Difficultas III. Solvuntur aliqua quæsita. 31
QUÆSTIO IV. De prædicato distinctionis ab effectu, debito causis. 32
Difficultas I. Statuitur quid sentiendum. ibid.
Difficultas II. Solvitur Argumentum à pari. 34
Difficultas III. Respondetur Objectionibus aliis. 35
QUÆSTIO V. De divisione causarum in communi. 36

DISPUTATIO II.

De causis in communi comparativè spectatis. 37
QUÆSTIO 1. An duæ causæ eundem effectum causare possint. ibid.
Difficultas I. An duæ causæ divisim eundem effectum causare possint. ibid.
Punctum Difficultatis I. Quid tenendum? 38
Punctum Difficultatis II. Solvuntur aliæ Objectiones. 40
Difficultas II. An duæ causæ simul eundem effectum producere possint. 41
Punctum Difficultatis 1. An id fieri possit naturaliter ibid.
Punctum Difficultatis 2. An id fieri possit supernaturaliter. 43
Punctum Difficultatis 3. Solvuntur alia Argumenta 46
QUÆSTIO II. An causæ se invicem causare possint in eodem genere. 51
QUÆSTIO III. Quid de causis in diverso genere? 52

DISPUTATIO III.

De principio intrinseco, quod est materia ut sic 54
QUÆSTIO I. Quid definitivè materia. ibid.
Difficultas II. De iis quæ non sunt primò essentialis conceptus materiæ. 55
Punctum Difficultatis, Proponuntur & refutantur duæ explicationes. ibid.
Punctum Difficultatis 2. An perfectibilitas & actus entitativus, sit primò essentialis conceptus materiæ. 57
Punctum Difficultatis 3. An determinabilitas sit primò essentialis conceptus materiæ. 59
Difficultas III. Quid primò essentialis conceptus materiæ. 61
QUÆSTIO II. De existentia Materiæ. 63
Difficultas I. An detur materia prima. ibid.
Difficultas II. Materia: suané, an aliena existentia existit. 65
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum? 67
Punctum Difficultatis 2. Respondetur Objectionibus 70
Punctum Difficultatis 3. Argumenta Recentiorum 73
Difficultas III. Quomodo materia dependeat à forma in existendo. ibid.
Punctum Difficultatis 1. Præmittuntur quædam. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Pensantur rationes, an materia possit existere sine omni forma. 74
Punctum Difficultatis 3. Decernitur de difficultate. 76
QUÆSTIO III. De Materia in quantum potentia est. 78
Difficultas I. An materia sit pura potentia? 79
Difficultas II. An esse potentiæ in materia primò essentiale illi, & an identificatum illi. 82
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum? ibid.
Punctum Difficultatis 2. Solutio Objectionum. 85
Punctum Difficultatis 3. Esse potentiæ identificaturne Materiæ? 86
Difficultas III. De potentia materiæ, prout est appetitus formarum. 89
Punctum Difficultatis 1. Quid sentiendum? ibid.
Punctum Difficultatis 2. Occurritur responsionibus & probatur ulterius conclusio. 91
Punctum Difficultatis 3. Solutio Objectionum contra primam Conclusionem. 92
QUÆSTIO IV. De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ. 95
Difficultas I. An corporum corruptibilium eadem sit specie materia. ibid.
Difficultas II. Eademne species materia in corporibus cœlestibus. 97
Difficultas III. De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ. 100
QUÆSTIO V. De causa materiali. 103
Difficultas I. Quid materialis causa, quæ ejus causalitas, effectus &c. ibid.
Difficultas II. Respecta quorum materia exercet rationem materiæ. 106
Punctum Difficultatis 1. An accidentia recipiantur in sola materia? ibid.
Punctum Difficultatis 2. An eadem accidentia Materia subjectet in genito, quæ fuerunt in corrupto? 110
Punctum Difficultatis 3. An mediante quantitate Materia recipiat accidentia? 112

Difficultas III. Quid rationem causæ materialis exercere poteſt. 114

DISPUTATIO IV.

De principio intrinſeco quod eſt forma. 117
QUÆSTIO I. De eſſentia formæ. ibid.
QUÆSTIO II. De exiſtentia formæ. ibid.
Difficultas I. An defacto dentur formæ ſubſtantiales? ibid.
Difficultas II. Præexiſtuntne formæ ſubſtantiales in Materia? 120
Difficultas III. Quid eſt educi formas in ſtatum exiſtentiæ. 121
QUÆSTIO III. De diviſione formarum. 126
Difficultas I. An detur forma corporeitatis, ſubordinata formæ totali &c. ibid.
Difficultas II. An dentur formæ ſubſtantiales partiales. 128
Punctum Difficultatis 1. Proponuntur argumenta pro formis partialibus. 129
Punctum Difficultatis 2. Fundamenta negantium formas ſubſtantiales partiales. 135
Punctum Difficultatis 3. Proponitur tenenda ſententia. 140
Difficultas III. De Componibilitate Formarum in eodem ſubjecto. 142
Punctum Difficult. 1. Quid fieri poſſit naturaliter? ibid.
Punctum Difficultatis 2. An poſſint divinitus plures formæ totales eſſe in eadem Materia. 143
Punctum Difficultatis 3. An eadem forma Divinitus plures Materias informare poſſit? 150
QUÆSTIO IV. De Oppoſita privatione. 151
QUÆSTIO V. De Cauſa Formali. ibid.

DISPUTATIO V.

De Principio Extrinſeco, quod eſt cauſa efficiens. 153
QUÆSTIO I. De efficienti in communi. ibid.
Difficultas I. Quid ſit actio Efficientis. 154
Punctum Difficultatis 1. An ſine entitate modali ſalvari poſſit Actio. ibid.
Punctum Difficultatis 2. An formaliter actio ſit entitas modalis. 156
Punctum Difficultatis 3. Expediuntur reliqua actionem concernentia. 160
QUÆSTIO II. De diviſione efficientis cauſæ. 165
QUÆSTIO III. De efficientibus cauſis aliquibus in particulari. 166
Difficultas I. Quid efficiens principale & inſtrumentale ibid.
Difficultas II. Quid cauſa immediatè efficiens ſubſtantiarum. 168
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum? ibid.
Punctum Difficultatis 2. Solutio Objectionum. 172
Punctum Difficultatis 3. Continuatur Solutio. 174
Difficultas III. De cauſa efficienti accidentium. 177

DISPUTATIO VI.

De efficienti Increato. 178
QUÆSTIO I. De Creatione. 179
Difficultas I. De diſtinctione actionis creativæ à re creata. 180
Continuatur Solutio Objectionum. 182
Difficultas II. Competitné creaturæ actio creativa 183
Punctum Difficultatis 1. Proponuntur implicantiæ, quod creatura ut cauſa principalis creare non poſſit. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Quid de reliquis implicantiis 186
Punctum Difficultatis 3. Quid tenendum? 188
Difficultas III. An creatio poſſit eſſe ab æterno? 190
Punctum Difficultatis 1. An penetrationes potuerint fieri ab æterno? ibid.
Punctum Difficultatis 2. An motus & tempus potuerint eſſe ab æterno? 192
Punctum Difficultatis 3. An ens permanens potuerit eſſe ab æterno. 194
QUÆSTIO II. De Conſervatione. 196
QUÆSTIO III. De concurſu Dei. 198
Difficultas I. An Deus concurrat immediatè ad peccatum? 199
Difficultas II. An concurſus Dei cum creaturis ſit quid concomitans? ibid.
Difficultas III. An concurſus Dei ſit quid determinatum phyſicè. 201

DISPUTATIO VII.

De cauſa extrinſeca quæ eſt finis & exemplar. 204
QUÆSTIO I. Quid finis? eſt ne cauſa realis? quæ ejus cauſalitas. ibid.
QUÆSTIO II. De reliquis cauſam finalem concernentibus, quoad effectus cauſæ finalis. 206
QUÆSTIO III. De cauſa exemplari. 209
Appendix de natura & Arte. 210

TRACTATUS II.

De ipſo compoſito. 213

DISPUTATIO VIII.

De ipſo Compoſito. ibid.
QUÆSTIO I. De Unione. ibid.
Difficultas I. An ſine entitate modali ratio unionis ſalvari poſſit. ibid.
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum? ibid.
Punctum Difficultatis 2. Proponuntur variæ reſponſiones ad argumenta. 215
Punctum Difficultatis 3. Continuatur propoſitum. 218
Difficultas II. An unio formaliter accepta ſit modus. 220
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Solvuntur Objectiones. 222
Punctum Difficultatis 3. Solvuntur reliqua argumenta. 224
Difficultas III. De aliis unionem concernentibus. 226
Punctum Difficultatis 1. Eſtne illa modalitas una. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Solvuntur Objectiones. 227
Punctum Difficult. 3. Eſtne hæc modalitas materialis. 230
QUÆSTIO II. De Compoſito, quod datur. 231
Difficultas I. De diſtinctione totius à partibus totius. 232
Difficultas II. Reſtaurantur quædam argumenta pro concluſione. 233
Difficultas III. De argumentis in oppoſito. 235
QUÆSTIO III. De totis poſſibilibus. 241
Difficultas I. An ſit poſſibile compoſitum ex materia & forma ſpirituali. ibid.
Difficultas II. An ſit poſſibile compoſitum ex partibus, quarum neutra ſit materia, neutra forma. 244
Difficultas III. Poſſibilené ſit totum, quod ſit corpus ſimplex compoſitum. 245

TRACTATUS III.

De proprietatibus & affectionibus. 248

DISPUTATIO IX.

De eſſentia quantitatis, diſtinctionibusque & competentibus ibid.
QUÆSTIO I. De primo eſſentialis conceptu, quantitatis. ibid.
Difficultas I. An habere partes entitativas, ſit primò eſſentialis conceptus quantitatis? ibid.
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum? ibid.
Punctum Difficultatis 2. Solvuntur Objectiones. 251
Difficultas II. An diviſibilitas & impenetrabilitas ſit primo eſſentialis conceptus quantitatis? 253
Difficultas III. An extreitas partium in ordine ad ſe, ſit primò eſſentialis conceptus quantitatis? 255
Punctum Difficultatis 1. Proponitur concluſio & probatur. ibid.

Pun-

Punctum Difficultatis 2. Solvuntur Objectiones. 256
Punctum Difficultatis 3. Quid sentiendum de Materia, spoliata omni quantitate. 258
QUÆSTIO II. De distinctione partium quantarum continui. 260
Difficultas I. Proponitur & probatur defendenda sententia. 261
Difficultas II. Argumenta in oppositum. 263
Difficultas III. Possibilene est distingui partes continui in ratione partium formaliter. 267
QUÆSTIO III. De distinctione quantitatis à re quanta. 268

DISPUTATIO X.

De Compositione continui. 271
QUÆSTIO I. De continui permanentis compositione, in aliorum sententia. ibid.
Difficultas I. Componiturne ex indivisilibus. 272
Punctum Difficultatis 1. Proponitur primum fundamentum Philosophicum. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Proponitur secundum fundamentum Philosophicum. 274
Punctum Difficultatis 3. Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indivisibilia. 277
Difficultas II. Componiturne continuum permanens ex partibus proportionalibus in infinitum divisibilibus. 278
Punctum Difficultatis 1. Examinatur primum fundamentum, contra partes proportionales. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Examinatur secundum fundamentum. 280
Punctum Difficultatis 3. Examinatur ultimum fundamentum. 282
Difficultas III. De fundamentis prædictarum sententiarum. 285
QUÆSTIO II. De compositione continui successivi per alios. 286
QUÆSTIO III. Quid tandem dici posset de compositione utriusque quanti. 288
Difficultas I. Explicatur continuum permanens. 289
Difficultas II. Explicatur continuum successivum. 291
Difficultas III. Solutio Objectionum. 293
Punctum Difficult. 1. Quomodo in his principiis dividi possit linea & quomodo minima se tangant. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Supponuntur quædam. 294
Punctum Difficultatis 3. Continuatur solutio Objectionum. 296
QUÆSTIO IV. Explicatur quid sit continuatio. 299
QUÆSTIO V. Quid termini quantitatis & de reliquis quantitatem concernentibus. 301
Difficultas I. Quid tenendum. ibid.
Difficultas II. Solvuntur Objectiones. 302
Difficultas III. Notantur quædam. 305

DISPUTATIO XI.

De infinito. 307
QUÆSTIO I. De essentia & existentia actuali infiniti. 308
QUÆSTIO II. De infinito Categorematico. 311
Difficultas I. De possibilitate infiniti categorematici creati in communi. ibid.
Difficultas II. De possibilitate infinitorum in particulari. 315
Punctum Difficultatis 1. An infinitum in extensione & mole sit possibile? ibid.
Punctum Difficultatis 2. An sit possibile infinitum categorematicum in numero. 317
Punctum Difficultatis 3. Quid de reliquis infinitum concernentibus. 319
Difficultas III. Fundamenta in oppositum. 322
QUÆSTIO III. De infinito Categorematico. 323
Difficultas I. Daturne infinitum Syncategorematicum. ibid.
Difficultas II. De Speciebus infinitis Syncategorematici. 325
Difficultas III. De infinito Syncategorematico prout est in mente Dei.

DISPUTATIO XII.

De motu. ibid.
QUÆSTIO I. De motu locali ut sic. 331
Difficultas I. Modus per se localis potestne salvari sine modalitate. ibid.
Difficultas II. Motus per accidens localis potestne salvari, sine modalitate &c. 333
Difficultas III. Estne de essentia motus localis esse successivum, & quid de motu puncti. 335
QUÆSTIO II. De Speciebus motus. 337
Difficultas I. De divisione motus in tardum & velocem. ibid.
Difficultas II. De motu projectionis. 339
Punctum Difficultatis 1. Præmittuntur quædam. ibid.
Punctum Difficultatis 2. An detur qualitas projectis impressa. 340
Punctum Difficultatis 3. Notantur quædam de hac qualitate. 342
Difficultas III. De motu reflexo. 344
QUÆSTIO III. De inceptione & desitione motus. 346
Difficultas I. Præmittuntur quædam. ibid.
Difficultas II. Quid tenendum? 347
Difficultas III. Resolvuntur reliqua idem concernentia. 349

DISPUTATIO XIII.

De Ubi, Duratione, Tempore. 351
QUÆSTIO I. Quid Locus. ibid.
Difficultas I. Quid definitivè Locus extrinsecus. ibid.
Difficultas II. Quid sit in re Locus intrinsecus. 353
Punctum Difficultatis 1. Quid tenendum. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Solvuntur Objectiones. 356
Punctum Difficultatis 3. An possit esse corpus sine ullo Ubi. 359
Difficultas II. De divisione in locum definitivum & circumscriptivum. 361
Punctum Difficultatis 1. An unum corpus possit esse circumscriptivè in pluribus locis. 363
Punctum Difficultatis 2. De prædicatis replicati Entis. 364
Punctum Difficultatis 3. Proponuntur Argumenta in contra & solutio eorundem. 366
Difficultas III. De actione replicata. 370
Solvuntur Objectiones. 372
Difficultas IV. An in eodem loco possint plura corpora poni. 373
Difficultas V. De divisione in locum realem & imaginarium, & de oppositis loci. ibid.
Punctum Difficultatis 1. An Deus sit extra Cœlum. 374
Punctum Difficultatis 2. An Deus sit in spatiis imaginariis. 376
Punctum Difficult. 3. De opposito quod est vacuum. 377
QUÆSTIO II. De duratione. 379
Difficultas I. Quidnam sit formaliter duratio per alios. ibid.
Difficultas II. Respondetur Objectionibus. 381
Difficultas III. Quid sit formaliter Duratio. 383
QUÆSTIO III. Quid tempus & Æternitas. 385

INDEX II.

Conclusionum in Physica.

TRACTATU I.

De Principiis & causis corporis Naturalis.

SUb quo nomine assignandum objectum Physicæ in Prœmio.

DISPUTATIONE I.

De Principiis & causis in Communi.

QUæ definitio Principii ut sic. Quæ definitio principiorum corporis naturalis. Quot hæc principia.

In definitione causæ ad quid attendi debet. Non rectè causa definitur per hoc quod sit principium per se influens esse, in aliud. Nec est id quod per se influendo producit essentiam. Nec est principium per se influens esse, in aliquid à se dependens. Nec est principium propter quod per se, seu virtute sua influens, sequitur aliquod esse. Rectius dicetur quod causa sit principium vi sua determinans ad existendum. Aliqui Doctores veriti sunt nomen principii dare Patri Æterno respectu Filii. Alii è contra docuerunt quod Filius pendeat à Patre. Græci passim tribuunt Patri nomen causæ. Sed Latina phrasis id respuit.

Causa, inadæquatè accepta non constituitur actione. Adæquatè tamen spectata in actu primò importat actionem possibilem.

Quidnam discuti solet quando quæritur: An connexio causæ cum effectibus possibilibus sit essentialis. Aliqui concedunt omnipotentiæ hanc connexionem, non tamen relationem transcendentalem. Alii utrumque. Causa creata dicit Relationem transcendentalem ad effectus possibiles. Sed & causa increata. De connexione autem essentiali causæ cum effectibus possibilibus agendo, multa argumenta id non probant efficaciter. Sed & negativa sententia passim adfert argumenta non convincentia. Implicat contradictionem, ut effectus possibilis reddatur impossibilis, & è converso. Tamen hæc suppositio potest legitimè formari. Impossibili omni effectu, causa specificativè accepta non redditur formaliter impossibilis. Imò & reduplicativè accepta causa non redditur tunc impossibilis formaliter secundùm id quod dicit in recto. Licèt reddatur consequenter & arguitivè impossibilis.

Prædicatum prioritatis ed debitum causis. Prioritas temporis non rectè explicatur perdurationis antecedentiam. Quid illa. Quid prioritas? A quo & originis. In quo & naturæ.

Omni causæ convenit prioritas existentiæ. Ita: ut si aliquid non sit in se existens, vel in aliquo sui, hoc ipso non possit causare physicè.

Indistantia est etiam debita causis. Unde agens ut agat, debet per medium virtutem suam transfundere. Creaturæ possunt miraculosè agere indistans. Et Deus suo modo. Hæc approximatio effectus & causæ est talis, ut ab illa ad effectum, vel à negatione illis ad negationem effectus, non possit dari legitima subsistendi consequentia, per ordinem ad Deum. Habet tamen rationem Antecedentis licèt non sit necesse ut antecedat etiam instanti temporis.

Inter prædicata causæ, est distinctio ejus ab effectu. Possibile tamen est ut idem producat seipsum secundò. Variæ divisiones causarum.

DISPUTATIONE II.

De Causis in Communi comparativè spectatis.

CIrca quæstionem, an duæ causæ eundem effectum causare possint, quis status quæstionis & quæ difficultas. Unus idemque numero effectus à pluribus solo numero distinctis causis potest naturaliter produci in iisdem circumstantiis. Supposita Divina ordinatione, una causa non potest producere effectus numero distinctos, alius causæ. Non potest fieri naturaliter ut duæ causæ totales eundem effectum causent idque totaliter. Possunt supernaturaliter.

Non datur mutua causalitas in eodem genere quoad primò esse. Cæterum postquam causa diversi generis una, tribuit esse effectui, potest ab eodem recipere aliquam formalitatem, quæ non supponebatur ante habita.

DISPUTATIONE III.

De Principio intrinseco quod est Materia.

QUotuplex acceptio Materiæ. Quid definitivè Materia. Primò essentialis conceptus

ptus materiæ non stat in eo quod ei Forma suum effectum formalem tribuat. Nec in eo quia materia antecedenter se habet & ei superveniat Forma. Nec in perfectibilitate. Nec quod sit actus entitativus. Aut quod sit determinabilis. Sed primò essentialis conceptus Materiæ est, quod sit subjectum quo non datur prius radicaliter sumptum.

Datur materia prima. Habetque propriam existentiam. Dependet tamen in existendo à Forma. Non quidem à priori. A posteriori tamen. Et quomodo hæc dependentia accipienda. Non est ulla demonstratio per principia positiva, quod naturaliter non possit existere materia sine omni forma, licèt revera naturaliter existere sine omni non possit. Suppositaque diversa potentia, & actus acceptione. Supposito quod aliud sit, Materiam esse puram potentiam, & aliud Materiam esse in pura potentia. Tenendum erit, materiam primam, non esse puram potentiam cum exclusione actus Metaphysici. Licèt esse hoc potentiæ formaliter acceptum non sit de primo essentiali conceptu materiæ. Est tamen illi identificatum realiter. Materia ordinatur ad formas. Suntque illæ bonum materiæ. Et eapropter dicitur materia appetere formas. Respectu formarum possibilium habet appetitum inefficacem etiam cum est sub forma aliqua. Sumpta autem cum dispositionibus ad talem formam, desiderat appetitu proximo omnes formas illius speciei. Qui appetitus secundum id quod dicit in recto, non magis appetit formam nobiliorem quàm ignobiliorem, licèt sumptus pro eo quod dicit pro connotato, magis appetat nobiliorem. Quantumvis autem haberet materia formam alias formas eminenter continentem, tamen, desideraret appetitu remoto cæteras formas. Materia corporum sublunarium est eadem specie. Possibilis tamen est alia materia specie distincta à nostrate. Licèt implicet materiam nostratem plurificari specie. Non est ulla demonstrativa ratio, cœlos de facto compositos esse, supposito quod esset possibile corpus simplex. Nec demonstratur non esse compositos. Nec est convictiva ratio, quod cœli non habeant materiam specie eandem cum sublunaribus. Licet hoc ipsum non constet quod habeant specie eandem. Ingenerabilitas & corruptibilitas est etiam prædicatum materiæ. Sed in certa suppositione.

De causa materiali.

De causa materiali loquendo, non est illa idem quod materia. Definitivè est id ex quo aliquid fit cum insit. Materia respectu formæ educibilis est vera causa. Sed non respectu compositi. Unio prout recepta in Materia non est causalitas Materiæ, in formam eductam. Nec est ipsa Generatio, prout dependet à Materia. Quid ista causalitas. Accidentia communia in sola materia recipiuntur. Aliqua accidentia eadem sunt sub utroque mutationis termino. Possunt tamen immediatè in quantitate recipi. Defactoque recipiuntur. Accidentia spiritualia causantur materialiter à substantia spirituali. Quæ licet non possit esse subjectum naturale accidentium materialium. Potest tamen Divinitus illa recipere. Accidens spirituale non potest naturaliter causari à subjecto materiali. Potest Divinitus. Deus potest supplere defectum causæ materialis. Sed tantum in genere causæ efficientis.

DISPUTATIONE IV.

De Principio intrinseco, quod est Forma.

Definitivè Forma est ratio, quod quid erat esse. Dantur formæ substantiales. Illæ non præexistunt in Materia. Neque ratione alicujus esse inchoati. Educuntur tamen. Quæ eductio non rectè per hoc explicatur, quòd materia ordine durationis præcedat formam. Nec quòd eadem actione fiat quà fit compositum. Nec quod fiat cum dependentia à causa materiali receptiva. In quo ergo stabit Eductio.

Varia divisio Formarum. Non datur forma Corporeitatis. Nec sunt tot formæ quot illarum divisiones. Expenduntur argumenta pro formis partialibus. Et fundamenta negantium. Probabilius est formas partiales non dari. Duæ formæ totales non possunt actuare eandem materiam. Possunt duæ materiæ etiam adæquatæ, informari ab eadem forma Divinitus.

De Oppositâ formæ Privatione. Privatio definitivè, est carentia formæ in subjecto apto, Quid illa prout subest nostris conceptibus? Quid in re. Distinctio privationum specifica, sumitur ex distinctis specie formis.

De causa formali. Definitivè causa formalis est; Ratio ipsius quod quid erat esse. Forma non causat materiam quoad ipsum esse materiæ.

Dat tamen illi esse actuati Physicè. Expulsionis terminus quâ expellitur forma præterita, non est non esse formæ absolutè, sed non esse formæ in subjecto. Quæ expulsio, est simul cum introductione formæ sequentis.

De Principiis Extrinsecis.

Principium extrinsecum est causa efficiens. Definitivè efficiens est id, unde principium mutationis primum aut quietis. Sine entitate modali non potest salvari actio. Non est tamen formaliter modalitas. Admittenda est actio agens & acta. Actio & passio distinguuntur realiter. Actio antonomasticon accepta, non recipitur in causa. Nec in subjecto cui unitur terminus productus. Sed in termino producto. Unde nam specifica illarum distinctio accipitur. Itemque individualis.

Variæ divisionis efficientis causæ. Quid apud alios principale, quid instrumentale efficiens. Per nos principalis causa est, quæ respectu effectus, habet se ut quid primò & per se intentum, non intenditur sic instrumentalis. Possibile est ut accidentia, idque naturaliter producant immediatè substantia, tanquam causæ instrumentales. Et de facto ita producunt.

Substantiæ immediatè emanant ex se aliqua accidentia. Respectu accidentium passi, accidentia agentis sunt causa principalis. Si ignis spoliaretur omni calore, non posset connaturaliter producere eundem in subjecto extraneo.

DISPUTATIONE VI.

De Efficiente Increato.

DAtur efficiens Increatum. Operationum illius, ad intra duo principia intellectus & voluntas. Operationum autem ad extra est Omnipotentia. Quæ est formaliter condistincta ab ipsa voluntate.

De Creatione. Possibilis est creatio. Quidditativè est productio rei ex nihilo. Nec hæc definitio competit productioni verbi. Creatio activa non distinguitur à principio creante entitativè. Nec passiva à re creata. Creatio tamen passiva à creatione activa distinguitur realiter. Pleræque implicantiæ non ostendunt, quod creatura ut causa principalis creare non possit. Non est possibilis creatura, cui tanquam causæ principali competere possit creare. Non est possibile instrumentum connaturale creandi. Sed est possibile instrumentum obedientiale ad creandum.

Motus successivus & tempus non potuit esse ab æterno. Implicat contradictionem, ut si Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, possit successivè aliam secundam producere, & tamen ab æterno. Potest tamen ab æterno unam vel plures simul ponere creaturas permanentes.

Quid conservatio.

Concursus Dei cum creaturis non est, quid concomitans. Nec est in actu secundo spectatus quid indifferens.

DISPUTATIONE VII.

De causa finali &c.

QUid finis. Est causa realis. Causalitas illius, motio metaphorica. Actus antecedentes positionem mediorum, non sunt effectus proprii causæ finalis. Sicut nec actus immediatè versantes circa media. Sed effectus proprius finis, sunt media. Sine cognitione prævia non movet finis. Possibile est ut moveat. Quænam agant propter finem. Quæ divisio finis.

Quid exemplar. Consistit illud in conceptu objectivo.

Quid tenendum de natura & Arte.

TRACTATU II.

DISPUTATIONE VIII.

De ipso Composito.

SIne modali entitate ratio unionis salvari non potest. Non tamen Unio formaliter est modus. Sed est ipsa entitas materiæ, prout determinata ad esse materiæ in actu secundo, & ipsa forma prout determinata ad esse formæ in actu secundo. Modalis determinatio est nonnisi una in unoquoque composito. Eaque materialis.

Compositum à Materia, forma, & unione simul sumptis, collectivè non est distinctum realiter. Impossibile est compositum ex materia & forma spirituali. Compositum ex partibus, quarum neutra sit materia neutra forma, prout explicari solet est impossibile. Possibile tamen est corpus simplex.

TRA-

TRACTATU III.

DISPUTATIONE IX.

De Quantitate.

DE *Essentia Quantitatis.* Primò Essentialis Conceptus Quantitatis, non est conferre partes entitativas. Non tamen convenit illis partibus independenter à quantitate divisibilitas. Licèt ipsa divisibilitas non sit primò essentialis Conceptus quantitatis. Sicut nec Impenetrabilitas. Sed primò essentialis ejusdem conceptus est, Extreitas partium in ordine ad se. Casu quo auferret Deus quantitatem ab aliquo corpore, posset saltem Divinitus non tolli unio substantialis intercedens cum forma, nec unio continuativa: & tamen tunc non maneret extreitas partium in ordine ad se. Occuparet autem tunc indivisibile spatium. Deusque non posset partes illas continere cum eadem extensione locali. Idque quantumvis Deus replicaret eandem materiam. Cæterum si possibilis esset modus extensivitatis materialis, consimilis ei, qualem habent Angeli; posset corpus occupare divisibile spatium, quantumvis spoliaretur quantitate.

De Definitione partium continui variæ, circa hoc auctoritates Aristotelis. Partes in continuo sunt distinctæ actu quoad entitatem. Non tamen in ratione partium formaliter. Partes continui in ratione partium formaliter, impossibile est distingui; sed quotiescunque distinguuntur nonnisi secundùm quid & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur. Quantitas accidentibus non est identificata. Nec substantia.

DISPUTATIONE X.

De Compositione Continui.

EXplicantur variæ notiones terminorum. Non componitur continuum ex indivisilibus. Componiturné continuum permanens ex partibus proportionalibus in infinitum divisilibus. Quomodo per alios componatur continuum successivum. Quid si (sine præjudicio sententiæ melioris) dicatur ne quidquam esse ex quo actu componatur continuum, compositione de qua in præsenti. Quid si dicatur in resolutione continui deveniendum tandem ad minima Physica. Consequenter si dicatur etiam continuum successivum ita resolvi. Quod minimum explicatur. Hujus minimi quæ distinctio ab indivisibili.

De Continuatione. Continuatio non fit per puncta continuativa. Nec est modus superadditus. Sed in recto, est ipsamet rei quantitatis pro formali dicens, indistantiam cum negatione terminorum utriusque extremi.

De Terminis Quantitatis. Termini quantitatis non sunt puncta terminativa distincta realiter. Sed explicari debent per connotata.

DISPUTATIONE XI.

De Infinito.

EXaminatur definitio infinitè ab antiquis posita. Infinitum est duplex. Consentiunt omnes infinitum creatum in essentia non dari. Traditur definitio infiniti. Non potest illud claudi terminis.

Etiam supposita illius possibilitate non est fundamentum asserendi quod defacto detur.

Non est possibile infinitum categorematicum creatum. Nec infinitum in extensione. Mole, Numero. Intensione. Etiam posito quod possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset, poni omne possibile infinitum: nec est necessarius, nec possibilis numerus maximus finitorum. Datur Syncategorematicum. Non apparet implicantia in creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis. Nec devenietur unquam ad creaturam perfectissimam. Infinitum Syncategorematicum in mente Dei, non est categorematicum.

DISPUTATIONE XII.

De Motu.

QUid definitivè motus. Non ille superaddit quidquam reale actioni & passioni. Quid motus localis. Motus, qui sit per se, non potest salvari sine entitate modali. Nõ indiget illa, motus per accidens. Motus localis successivus non potest fieri in instanti. Quid de motu puncti sentiendum. Dividitur motus in tardum & velocem. Quæ causa hujus per alios. Assignatur causa. Quid tenendum de motu projectorum, quæ nonnisi secundùm modum violentiam habent. Probabile est impulsum esse qualitatem à projiciente productam. Motus resilientiæ causatur à corpore reflectente, licèt pro conditione requirat interdum modum projicientis. Mobile projectum quiescitne in puncto reflexionis?

Explicantur termini concernentes inceptionem & desitionem motus itemque status quæstionis. Ostenditur difficultas communis sententiæ. Inferturque formas substantiales & incompossibiles accidentales incipere intrinsecè & desinere extrinsecè. Ostenditur difficultas communis sententiæ circa inceptionem & desitionem rerum successivarum. Inferturque entia successiva incipere intrinsecè, desinere extrinsecè. Resolvuntur reliqua, inceptiones & desitiones concernentia.

DISPU-

DISPUTATIONE XIII.

De Vbi, Duratione, Tempore.

EXplicatur definitio loci extrinseci. De loco intrinseco discurrendo, præmittitur non dari negationem negationis. Ostenditurque distantiam &c. non esse negationem negationis. Indistantia seu ubi, non est entitas superaddita. Interdum tamen præsentia localis non est sine modo, interdum est ipse modus sensu certo. Posito quòd ubi esset entitas modalis, possibile esset manere locabile, sine ullo ubi modali. Non est possibile ut separetur à loco id, quod, ubi, dicit in recto. Non est possibilis creatura actualis quæ absolvat ab eo, quod suo modo importat Ubi in obliquo, ita ut absolvat ab omni præsentia. Unum corpus potest esse circumscriptivè in pluribus locis. Accidentia, quæ transacta replicatione contingunt in uno loco, non est connaturale, ut fiant in alio loco. Possibile est, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subjecti & objecti, saltem naturaliter impossibiles sint. Replicatio non fit per actionem solam adductivam. Posita actione reproductiva, non est necesse superandi ullum ubi. Implicat ut salvetur replicatio sine reproductione ejusdem Entitatis. Possunt esse Divinitus duo corpora in eodem loco.

Explicatur divisio in locum realem & imaginarium. Deus est extra cœlos in seipso. Deus est in spatiis imaginariis, si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra cœlum; si autem esse in spatiis imaginariis idem sit ac existere in spatiis, quæ noster intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis: non est nemine cogitante.

Explicatur quid sit vacuum. Vacuum non potest dari naturaliter. Potest Divinitus. Quid sentiendum de motu locali in vacuo.

Duratio non est modus superadditus permanens, & qui totus simul positus faciat durare hominem cras. Nec est modus successivus. Duratio formaliter non est actio conservativa distincta, vi cujus existat creatura, sed est ipsa entitas prout coexistens his, tot, vel tot differentiis temporis, si eam respectivè accipias ad aliquid extrinsecum. Absolutè autem spectata, non formalisatur per coexistentiam cum tempore. Duratio absolutè spectata, est ipsa existentia rei permanens, vel ipsum rei esse non desinens.

Explicatur quid sit Tempus. Tempus Mathematicè acceptum, secundùm quod tale existit solum fundamentaliter.

Explicatur quid sit Æternitas.